
NAZIONALE
BIBLIOTECA
CENTRALE V.E. II
8
56
H
5
ROMA

R. P. F. IACOBI RAGGII

DE REGIMINE REGVLARIVM.

CENTVRIA I. II.

R. P. F. IACOBI RAGGII GENVENSIS ORDINIS CAPVCCINORVM

D E

REGIMINE REGVLARIVM

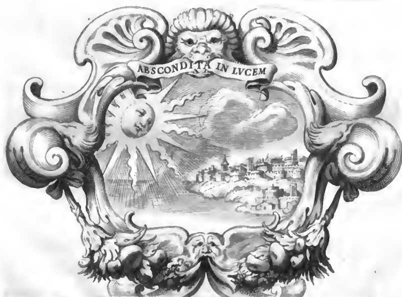
PRIMA CENTVRIA

In tres partes distributa.

In quarum prima incommoda, quæ in Regularium electionibus oriri possent, nec vsque in hanc diem prælo subiecta, enucleantur: in secunda remedia assignantur: in tertia nonnulla selecta elucidantur.

EDITIO SECVNDA

Aucta, locupletata, & ad meliorem formam redacta.

GENVÆ, M. DC. LIII.

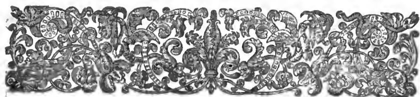
Ex Typographia Benedicti Gvaschi.

DE LICENTIA SVPERIORVM.

Imprimatur.

Ex auctoritate Illustriss. Magistratus Inquisit. Status.

Laurentius Oliuerius Cancell.

REVERENDISSIMIS PP.
GENERALIBVS
SACRORVM ORDINVM

Fr. Iacobus Raggius Capuccinus.

DE regimine Regularium pertractaturus, opus hoc, Religioſiſſimi Patres, non niſi vobis dicare debebã, qui in eodem regimine ad Dei gerendas vices nõ ſine profundo diuinæ Prouidentię conſilio eſtis aſſumpti: vos, vos eſtis illi, quibus reliqui Regulares omnes, poſthabito proprio conſilio, putantes ſe obſequium præſtare Deo, faſtu abdicato mortalium, libentiſsimè parent: vos eſtis Duces illorum exercituum, quos in commune Orbis bonum, clademque vitiorum regularium Ordinum anteſignani in Eccleſia militante centuriarunt. Sacroſancta Dei

Eccle-

Ecclesia, cuius Maiestati flectitur omne genu, cœlestium scilicet, qui eam lætantes mirantur, terrestrium, qui eam pœnitentes adorant, inferorum, qui eandem dolentes contremiscunt, est illa domus, quam Sapientia ęterna descendens de sinu Patris, ac humanitatem diuinitati associans, velut alterum deliciarum Paradisum cœlesti sibi artificio construxit, quam humano generi prauarum affectionum tumultibus æstuanti, non supra instabilē arenam, sed supra firmam petram, in ęuum duraturam fundauit, de qua, ne detestabilium morum, ac dogmatum flumina ex inferorum portis erumpentia aduersus eam præualere possint, à Domino dictum

Matth. 16. est Petro: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Hæc est domus illa, quæ expoliauit Ægyptum, quęque Principem tenebrarum foras eiectum è tyrannico Orbis dominio deturbauit. Quapropter nemini mirum videri debet, quòd infestissimus Satan varia præliorum genera quondam exercuerit, nec non & alia nunc temporis ad illam destruendam exerceat, ac præsertim quòd ad Religiosorum hominum Congregationes eneruandas, ac

euer-

euertendas omnem lapidem moueat, nihilque intentatum relinquat, quò illas extinguat, ac penitus tollat è Mundo, quia Religiosorum perfectiones Ecclesiasticæ structuræ primarij lapides existunt, cum, Emin. Petro Damiano teste, Fundatores, ac Rectores Ecclesia habuerit monastico viuentes more Apostolos Christi. *Cum* tom. 1. Epist. 19. ad Clericos. *constet*, inquit, *à Monachis vniuersalem Ecclesiam fundatam, gubernatam, & à diuerso errore cribratam; Apostoli nempè Fundatores, ac Rectores nostro more viuebant*: & aurea quidem votorum catena diuino famulatui mancipati, vt ex multorum SS.PP. sen- in dub. 128. cn. 5. tentia comprobatur, vndè S. Thom. angelico calamo scripsit: *Omnis Religio ad* Opusc. 19. contr. impug. Relig. cap. 4. *exemplar vitæ Apostolicæ formata est, hæc autem fuit vita Apostolica, vt, relictis omnibus, per Mundum discurrerent euangelizando, ac prædicando*. Sed quia, quod per temporis diuturnitatem mirabiliter floruit, per eandem demum miserabiliter cadit; humana imbecillitas, quæ semper prona est ad malum ab ipsa hominis adolescentia, miserrima, ac deploranda conditione Ecclesiastico ædificio ruinam minabatur, & lapsum; idcircò Francisco à Domino ter dictum

ctum

ctū eſt: *Vade Franciſce repara domum meam, quæ labitur:* & ſic infeliciſsimo illo tempore Innocentio III. ſub tantis malis ingemiſcenti per quietem viſum eſt Franciſcū, & Dominicum Dei Eccleſiam proprijs humeris ſuſtentantes videre. Quod & verum fuiſſe Emin. Bellarminus de Mendicantium inſtitutis differens his verbis teſtatus eſt: *Hoc genus vitæ, hoc eſt Mendicantium, innumeris ſignis, ac prodigijs confirmatum eſt; deindè ab eo tempore conuerſio gentilium, confutatio hæreticorum, pietas populi chriſtiani, conſeruatio theologiæ, & innumera alia bona Ordinibus Mendicantium maxima ex parte referenda ſunt:* fuit quidem inſtructus Cardinalis à S. Thom. qui hæc habet: *Videmus enim talibus Religionibus inſtitutis in pluribus partibus hæreticam prauitatem eorum miniſterio extirpatam, infideles etiam nonnullos ad fidem conuerſos, multos per vniuerſum Mundum in lege Dei inſtructos, quamplurimos ad ſtatum pœnitentiæ conuerſos, ita quòd ſi quis inutilem talem Religionem mentiatur, manifeſtè conuinci poſſit, quaſi gratiæ inuidus, quæ in eis operatur, in Spiritum Sanctum peccare:* Vndè mirum non eſt, quòd multi Summi[a] Pontifices in ſuis diplomatibus tot, ac tanta de

In chron. Minor. lib. 3. part. 1. cap. 3.

Teodor. ab Apol. lib. 3. vita S. Dom. c. 12.

Tom. 1. lib. 2. de Monach. c. 45.

opuſc. 19 contr. impugn. Relig. c. 4.

a Clem. IV. in B. Parens 9. Iun. 1265. Bened. XII. in B. Fulgēs 12. Iul. 1335. Bened. XII. in B. Summi 20 Ian. 1336. Martin. V. in B. Fons 24. Sept. 1420. Sixt. IV. in B. Sacri 20. Iul. 1479. Alex. VI. in B. Plantatus 23. Dec. 1497. Leo X in B. Ite vos 29 Maij 1517. Pius V. in B. Ad hoc 29. Sept. 1571. Pius V in B. Dum indefeſſæ 7. Iul. 1571. Greg. XIII. in B. Salvatoris 30. Octobr. 1576. Sixt. V. in B. Sacræ 2. Iul. 1588. Clem. VIII. in B. Religioſæ 9. Sept. 1594. Paul. V in B. Militantem 16. Febr. 1607. Vrban. VIII in B. In ſpecula 19. Ian. 1630

ta de sacris Ordinibus mirāda scripserint, posterisque perlegenda reliquerint: cuncti sanè videntur in hanc conspirare sententiam, quam aureis verbis Pius V. exprimere non dubitauit, pacem scilicet Ecclesiæ, eiusque dignitatem tam venerabilem filijs, quàm formidabilem inimicis Religiosorum Ordinum assiduo, & forti tutamento esse referendam. *Pius Episcopus Seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Et si Mendicantium Ordines, qui sedulum in vinea Domini quotidiè exhibere non cessant famulatum, summo semper studio, etiam dum in minoribus essemus, amplexi sumus; ad summi tamen Apostolatus apicem, meritis licèt imparibus, diuina fauente clementia, assumpti, dum id mente recolimus, facere non possumus, quin eos propensiori charitate, & paterno affectu amplectamur, ac exindè pro suis sanctis studijs, honestisque laboribus, proque salute animarum ab Apostolica Sede, cuius continuè pacem, ac dignitatem Ordines ipsi fortiter tutati sunt, tam spiritualia, quàm temporalia subsidia, ornamentaque susceperint, & accipiant, quibus & sancta sua officia, ac vitam suam regularem faciliùs, atque expeditiùs exequi, & transigere possint; & cæteræ religiosæ personæ,* 17. Kalend. Iulij 1567.

** *Ordi-*

Ordinesque alii exemplo ipsorum promptiores, alacrioresque ad sua officia persoluenda reddantur, &c. Quarè, vt de Religionibus vltionem sumat Satan ob tantum sibi malum illatum, zizania in medio tritici dissemi-nare non desistit, vt crebrescentibus scādalorum tribulis in Religiosorum agro bonum semen extinguat. Sed quia haud ignorat scandala ipsa, vt ait Veritas Christus, necessariò euentura religiosam fraternitatem non modò non dirimere, dicente Augustino: *Veruntamen charissimi, sunt qui, & Monachi falsi sunt, & nos nouimus tales, sed non periit fraternitas pia propter eos, qui profitentur, quod non sunt*, verùm illam ad vltimum perfectionis apicem perducere, eodem Augustino authore: *Necesse est, si proficis, vt inter iniquos viuas, ab iniquis recedere non potes, ab iniquitate recede:* nam Romualdus, qui summa puritate nitebat, de crimine pessimo à falsis fratribus centenarius accusatur; & Benedicto, qui mira sanctitate fulgebat, ab iniquo Monachorum cœtu venenum propinatur; omnem calidus hostis impendit operam, vt regimen Regularium euertat; nam eo per discordiam diuulso, ad se deuolui posse

Psalm. 132.

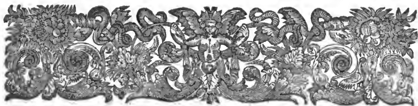
Psalm. 92.

B. Petr. Damian. in vita eius [illegible].

S. Gregor. Pap. in Dialog.

posse deperditum Imperium arbitratur. Hæc ego reuoluens animo, altaque mente perpendens ad eludendos Dæmonum astus, ad corrigenda, si quæ fortè in Regularium regimine adessent, vitia, multa religiosæ Reipublicæ pro dicto regimine profutura ex SS. ac DD. placitis colligere, & in vnum redigere cogitaui: nec collecta alijs dicata volui, quàm vobis, quorum sapientia gregem regularem dominicum regi, doctrina instrui, exemplo moueri, ac disciplina corrigi summa cum lætitia totus experitur Orbis; vt vestris precibus, ac paterna solicitudine à superno Numine redonata pace, euangelicæ perfectionis murus, & antemurale, quibus Deus suam ita circummunitam Ecclesiam reddidit inexpugnabilem, in dies magis, ac magis conseruentur; vt Apostolici operarij, quos ad metendos animarum fructus Euangelij falce in abditissimas, vel ipsius Americæ regiones quotidiè transmittit Dominus messis, ei nunquam desint; vt fluuius sanguinis è Paradiso sacrorum Ordinum erumpens, qui semper pro fidei dilatatione agrum dominicum fæcundauit, illum in posterum irrigare non ces-

ſet; vtque doctiſſimorum virorum agmina, quæ ſemper ad pacem Eccleſiæ contra hœreſes aperto Marte pugnarunt, ad defenſionem eiuſdem per ſucceſſiuas tem porum ætates haud arma deponant. Fauete interim, precor, ſcriptori humili, qui ardenti ſtudio commune Regularium bonum proſequitur, vt chriſtianus Orbis in ſuccedentium Moderatorum ſpiritu primæuam Præpoſitorum noſtrorum virtutem cognoſcat adeſſe. Valete igitur, & perpendite veritatem, quam hac mea reuerenti oblatione veſtris oculis inſpiciendam ſubieci, quæ quidem inſpicienda eſt tanquam totius operis argumentum.

Beneuolo, & religioſo Lectori.

RODIT in lucem, amice, & religioſe Lector, hoc meum qualecumque ſit opus, in duas centurias diuiſum. Tu, ſi quandó præ manibus habuiſti librum inſcriptum, DVBIORVM CENTVRIA DE REGIMINE REGVLARIVM, ſub nomine IOANNIS FRANCISCI GIRAGI Lugduni in lucem editum, me ſub palliata veſte, & vt aiunt hiſtrionicè, Orbis literarij Theatrum primitùs ingreſſum fuiſſe recognoſces. Cuius conſilij cauſam tuæ prudentiæ facillimum eſt indagare: ſi verò nihilominus me expeteres ingenuè, vt ſoleo, tibi meum ſenſum aperire, & notum facere ſine hæſitatione dicerem me conſulto id feciſſe ad audiendum, quid de hac mea grauiſſima deliberatione aut latrarent Critici, aut Sapientes opinarentur. Materia ſiquidem, licèt vtiliſſima ex ſe, aliquibus tamen iudicantibus negotia ſolummodò ſecundum faciem nonniſi ſpinoſa, & mille difficultatibus obnoxia poterat videri; ſed iam D. O. M. agendæ ſunt gratiæ meliorum vota ſecundam editionem ſuſpirantium meos labores religioſis hominibus fuiſſe vtiliſſimos, & futuros eſſe certò certiùs demonſtrarunt. His obſequens libentiſſimè, vt de me benemeritis vicem aliquo modo rependam, primæ centuriæ auctæ, locupletatæ, & ad meliorem formam redactæ ſecundam addendam exiſtimaui. Vtraque ergo proprio meo expreſſo nomine, Deo fauente, lucis vſura iam fruitur. Nec, quod forſan tenuiſſet alios ab huiuſmodi manifeſtatione, eorum, quæ in libro continentur, contemplatio me potuit retardare, tum quia (licèt ego Magiſterij cathedram implere non præſumam)

per

per D. Thom. opusc. 19. cap. 2. contra impugn. Relig. *Quantò Doctores magis multiplicantur, tantò vtilitas communis, quæ ex doctrina prouenit, magis crescit, quia vni manifestatur, quod alteri nundum notum est, per quod dicitur Sap. 6. Multitudo Sapientium sanitas est Orbis terrarum:* tum quia scit prudentia tua, quòd teste D. August. lib. 22. contra Faustum cap. 83. *Ad significanda aliqua bona, nihil interest facta illa, quibus ea significantur, seù bona, seù mala sint; quid enim mea interest, cum volo aliquid legendo cognoscere, vtrum ex minio reperiam scriptos nigros Ethiopes, & ex atramento candidos Gallos? veruntamen si non scripturam, sed picturam talem viderem, sine dubitatione reprehenderem; ita in factis hominum, quæ ad imitandum, vitandumue proponuntur, magni interest bona ne, an mala sint, quæ autem ad significandum scribuntur, siue dicuntur, nihil refert in moribus facientium, quam laudem, reprehensionemue mereantur, si modò habent aliquam rei, de qua agitur necessariam præfigurandi congruentiam.* Quarè & tu animadeuertens me non animi vitio, sed reformationis desiderio, mei calami penicillo maculas illas delineasse, quæ aut commaculant, aut commaculare possent candorem obseruantiæ regularis, credo, quód meum studium, meamque voluntatem pro viribus collaudabis. Cæterum non ignoro nonnullos aduersus librum hunc fore inserrecturos, quorum non benè compositus animus sacris cohiberi poterit verbis D. Hieron. in epist. 2. ad Nepotianum: *Nullius nomen mea scriptura designatum est, neminem specialiter meus sermo pulsauit, generalis de vitijs disputatio est, qui mihi irasci voluerit, priùs de se, quòd talis est, confitebitur:* qui etiam in epist. 4. ad Rusticum ait: *Scio me offensurum esse quamplurimos, qui generalem de vitijs disputationem in suam referunt contumeliam, & dum mihi irascuntur, suam indicant conscientiam, multoque peiùs de se, quàm de me iudicant; ego enim neminem nominabo, nec veteris comediæ licentia certas personas eligam, atque perstringam:* idemque repetit in apologia aduersus Ruffinum. *Quandò sine nomine contra vitia scribitur, qui irascitur, accusator sui est:* Accusatores igitur sui ipsorum erunt, quòd propriè æstimationis desiderio, proprijque lucri commodis ducti, omnibus incommodis, quæ in libro enarrantur, causam dederint; quarè, ne eisdem spolientur, contra eundem rationes satagent inuenire, vt neglectum prosternant. Eos tamen obsecro, vt attentè legant sequentia verba D. Hieron. ad Ruf-

fin.

fin. & Rusticum vbi supr. ad illum sic ait. *Prudentis hominis fuerat, etiam si dolebat dissimulare conscientiam, & cordis nubilum frontis serenitate discutere*: ad hunc ita loquitur. *Prudentis viri est, ac prudentium fœminarum dissimulare, imò emendare, quod in se intelligant, & indignari sibi magis, quàm mihi, nec in monitorem maledicta congerere, qui etsi iisdem tenebatur criminibus, certè in eo melior est, quod sua ei mala non placent*. Quòd si monitum D. Hieron. recipere nolentes in suo potiùs sensu voluerint abundare, ipsi viderint: de illis hactenus. Tu in hoc certaminis campo diuini Numinis zelando gloriam operare, vt in prauum meus animus non transportetur, & finis, quem in huius operis elaboratione in mente habui, non frustretur. Omne siquidem mei animi votum aliud album non aspexit, quàm cum diuinæ Maiestatis honore, Religiosorum omnium profectum, & in spirituali itinere desiderabilissimum incrementum. Interim pro tua humanitate, æqui, bonique facito, quod factum est; opus siquidem meum, excellentium est virorum potiùs, quorum authoritate fulget, & doctrina refertum est. Nec mireris vnum tantummodò Adm. R. P. Ioannem à Montecalerio ex maiorum meorum decreto huius operis approbationi suum calculum apposuisse, ipse namque & Generalatus officio tam strenuè, laudabiliterq; gesto, & quod maius est, suarum virtutum fulgore, præcipuè in pertractandis negotijs, Orbi vniuerso conspicuus præ cunctis valet.

FACVLTAS
ADMOD. R. P. MINISTRI
GENERALIS.

PVS compositum à R. P. Iacobo à Genua Capuccino Exdefinitore, & Sacr. Theologiæ Professore, in duas Centurias distributum, cui titulus est: *De Regimine Regularium Prima Centuria in tres partes distributa*, cum ex impositione Adm. R. Patris Innocentij à Calatayerone Prædecessoris nostri fuerit examinatum, nihilque in eo repertum vel sanæ doctrinæ, vel bonis moribus, publicoue bono contrarium his nostris concedimus, vt seruatis seruandis imprimi possit.

Datum Romæ in loco nostro Sanctæ Conceptionis hac die secunda mensis Septembris M. DC. L.

F. Fortunatus à Cadoro Minister Generalis.

APPROBATIONES.

E mandato Adm. R. P. Innocentij à Calatayerone Ministri Generalis Ordinis Capuccinorum Ego Fr. Ioannes à Monrecalerio eiusdem Ordinis Theologus, ac Definitor Generalis, maiori qua potui diligentia, perlegi opus à R. P. Iacobo Genuensi olim Definitore, & primo Custode in præsenti Capitulo Generali compositum in duas Centurias diuisum, cui titulus. *De Regimine Regularium Prima Centuria*; in quo non solùm quicquam reperi catholicæ fidei, aut bonis moribus dissonum, sed & non vulgari eruditione refertum, atque ideò non exiguam regularibus personis vtilitatem allaturum, & propterea typis mandari posse. In quorum fidem has manu propria scriptas dedi.

Romæ die prima Septembris anni 1650.

Ego Fr. Ioannes à Montecalerio Theologus, ac Definitor Generalis.

E mandato admodum R. P. S. T. Magistri Ludouici Mariæ Calchi S. Officij Genuæ &c. Vicarij Generalis perlegi, & quanta potui diligentia consideraui De Regimine Regularium opus insigne, Auctore A R. P. Iacobo Raggio Genuensi Seraphici Capuccinorum Ordinis Theologo, ac Definitore generis, ingenij, doctrinæ, pietatisque claritate conspicuo, duabus dubiorum Centurijs absolutum. In quo nil veræ fidei, pro bis moribus, sacrisue decretis absonum offendi, sed solidam, saluberrimamque doctrinam, felici studio è purioribus eruditionis vtriusque fontibus haustam. Qua lux vitæ, iustitia ab exilio redux affulget: ambitio malorum lerna in Orcum trudirur: Religiosum candorem fuscantes difflantur nebulæ: factiosi nebulones stygiæ faces teterrimæ radianti piæ veritatis fulmine flagellantur: humanum regimen Regularium præsertim, ad diuinæ politicæ tribunal sistitur: regulares Ordines ad primæui splendoris gloriam postliminio reuocantur. Opus proindè, quòd vt Sanctæ Dei Ecclesiæ apprimè profuturum, ita publica luce, & plausu dignum sentio.

Ex conuentu Santissimæ Annunciatæ Veteris Genuæ 4. Martij 1652.

Ita refero Ego

Fr. Angelicus Ricobonus Augustinianus S. Officij Consultor.

1652. die 4. Martij.

Imprimatur.

Fr. Ludouicus Maria Calchus Magister, & Vic. Generalis S. Officij Genuæ.

Videat, Expendat, & indicet A. R. P. Dionysius à Genua Reformatus S. Fran. Commiss. Terr Sanctæ, & noster Consultor.

Fr. Augustinus Cermelli Generalis Inquisit. Genuæ.

Xpensis per me infrascriptum duabus Centurijs R. A. P. Iacobi Raggij Instituti Capuccini Theologi, suæ Prouiciæ olim Definitoris, & nostræ Ætatis Religiosissimi Lycurgi, in triplicem Geryonem diuisa prima, & in tredecim Tractatus distincta secunda ex speciali Commissione Reuerendiss. Patris Magistri Augustini Cermelli in toto Genuensium Serenissimo Dominatu Generalis Inquisitoris, statim in corde meo incredibili mentis meæ delicia dixi; de Rectitudine Iustitia, de Discretione Iudicium, de Sinceritate Æquitas en Triumphat; verè verba eius, spiritus, & vita sunt; laudauiq; acre auitæ Nobilitatis ingenium a copia, & a dispositione Iudicium, ex Iurisperitorum, Theologorum, Sanctorumq; Patrum inexhausto Pelago participatum: Cordis voluptate Animum libenter applicui ad operis validitatem, Sublimitatem, elegantiam, puritatem, perspicuitatem, doctrinarum Soliditatem, quæstionum grauitatem, Verborumue proprietatem, & certè omnia sententijs scatent, & eximijs dictis abundant, videturq; in viscera penetrasse diligentiam, atq; ex percussa Petra aquas hausisse de fontibus Saluatoris. Nouas, & præclaras Religiosorum Pastoribus de Regimine Magistras demonstrat Resolutiones, veluti lampades in inscitiæ latibulo, siue potius in antro Polyphemi hactenus inclusas, Iustitiæuè Dauidicam Turrim mille Clypeis circummunitam defendit; Ne dictum reprobetur, doctrina, & euidentia probant; Magnum quidem, sed mirum certè, non quia certa, sed quia noua, & quo altiùs hauries, ardentius sities. Vos o Vos Regularium Rectores ab hoc Seraphici Patrum Capuccinorum Cæli Sole irreuerberatis oculis Regiminis radium accipite; *Diligite Iustitiam, qui Iudicatis terram Sap. primo. Et nebula cordis dissoluatur, & fugetur à Radijs Solis, & à calore illius aggrauetur. Sap. 2. In conspectu enim ardoris, quis poterit sustinere? Ecclesiast. 43. Sit autem fortitudo vestra lex Iustitiæ*, & finite Schismaticos Iudaizantes, odiumq; a veritate concipientes, contra Auctorem fremendo dicere: *Durus est hic sermo, quis potest eum audire? Io. 6. & Circumueniamus iustum quoniam inutilis est nobis, & contrarius operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata disciplinæ nostræ Sap. 2.* Dignas ergo existimo Centurias, quod Typis escusæ per omnium manus circumferantur; Doctrinam namq; sine fuco conspicuam, Sapientiæ Auro diuinam, sinceritatis candore Regiam, fidei puritati conformem, Sac. Canon. consonam, proponit, ad Prælatorum dictamen, ad subditorum solamen, omnibusq; perutilem: Non Laudo Centurionē in opere, quē non cupio torqueri in corde. Exantlati præmium laboris non exiguum concedat ei Dominus in cælis, quem ex corde veneror in terris. Has nostras testimoniales litteras manu propria firmatas damus ex Conuentu nostro S. Mariæ Pacis Genuæ die 2. Februarij Purificationis Deiparæ Solemni. anno 1653.

Ita &c. Ego Fr. Dionysius à Genua Minorum S. Francisci Reformatus, & Generalis Sanctiss. Inquisit. Consultor, & Assistens. S.T.P.

INDEX DVBIORVM

PRIMÆ CENTVRIÆ

PARS PRIMA.

Dub. 1. AN omnium mortalium regimina sint corruptioni subiecta, mortalitatique addicta.

2. Expenditur alia ratio, quare Deus inter Christianos, & Religiosos seditiones, ac factiones permittat.

3. An in conferendis honoribus, ac dignitatibus locum habeat iustitia distributiua.

4. In quo quærimus rationem formalem totalis diuisionis huius miseræ Prouinciæ.

5. An Prouincialis, ac Definitores eligentes inferiores Superiores ferè omnes ex suis; eisque præbentes maiorem partem officiorum præstantiorum, peccent mortaliter.

6. An electores, qui eligunt huiusmodi Definitores, ac Prouinciales factiosos, & præuident inæqualitatem, ac multa incommoda, quæ indè sunt oritura, peccent mortaliter.

7. An Prælatus, qui vtitur regimine actionibus, ac functionibus, quæ ex natura sua ordinantur tantùm in subditorum vtilitatem, & boni communis commodum, adhoc, vt in Prælatura assumpta conseruetur, reus sit peccati mortalis.

8. An Prouincialis disponens aliquas locorum familias, vt eos eligant in Discretos, qui postea in Capitulo sua vota conferent ad eligendum Prouincialem, ac Definitores, seù Consultores ex sua factione, peccet mortaliter.

9. An tractatus, seù subornationes, quæ fiunt inter huiusmodi factiosos ad conseruandos, seù promouendos homines ex suis in Prouincialem, ac Definitores, dicendæ sint malæ, itaut teneatur quis sine præmissa admonitione, seù correptione Prælato, tanquam Iudici delinquentes deferre.

10. An Religiosus, qui munusculis, salutationibus, gratijs, alijsque artificijs, curat, vt cumulet vota in propriam vtilitatem, vel, licèt non intendat vota cumulare, intendit tamen attrahere Religiosorum beneuolentiam, ex qua sequitur suffragiorum fauor, peccet mortaliter, & dicendus sit subornator malus.

11. An promissio inter homines factiosos sequuta, scilicet da mihi suffragium in Definitorem, seù Prouincialem, & ego dabo tibi suffragium in Priorem, seù Guardianum, dicenda sit simoniaca.

12. An Religiosus factiosus, qui leuibus murmurationibus intendit alienare Religiosorum animos, ne votis tali homini suffragentur, peccet mortaliter.

13. An istę duæ factiones, quæ semper student suis suffragari in dignitatibus, censendæ sint in malo statu.

14. An Prouincialis, ac Definitores huius Prouinciæ diuisæ, quærentes semetipsos conseruare artificijs in dignitatibus, ac officijs, teneantur ea contemnere, ac illis se abdicare.

15. An

15. An liceat factioso homini Prælaturam appetere.

16. An electores sint tuti in conscientia dicentes nostros eligimus, quia ex nostra factione sunt digniores: huiusmodi sermo ab vtraque factione auditur, ita dicebat senex ille.

17. An, si modò aliqua Prouincia laboraret factionibus modo præscripto, taliter censenda sit deformata, vt nouitios inducere, ac recipere ad Religionis habitum nequeant.

18. An professio nouitiorum in huiusmodi Prouincia postquam in factiones abijt, censenda sit irrita, & inualida.

19. An saltem huiusmodi homines in tali Prouincia per professorum habitum, seù per actuum exercitium, qui spectant ad professos, verè professi censeantur.

20. An huiusmodi professiones inualidæ durante ignorantia, habeant vim obligandi tales homines ad omnia vota, seù præcepta Religionis:

21. An Religiosi huius Prouinciæ, cognita nullitate suarum professionum eas ratificare teneantur.

22. An tales electiones Definitorum, seù Consultorum, ac Prouincialium à iure sint nullæ.

23. An licèt prædictæ electiones à iura non sint nullæ, annullandæ tamen, & cassandæ sint, vel saltem Prouinciales confirmari non debeant.

24. An electiones Prouincialis, ac Definitorum factiosorum, qui antequam essent electi, electionibus de se factis consenserunt, sint à iure nullæ, vel potiùs annullandæ, atque cassandæ.

25. An, quandò Capitulum est nullum ipso iure, vel annullandum ob aliquod delictum occultum, gesta per Prouincialem, Definitores, ac Guardianos censenda sint nulla.

26. An electores teneantur pro bono pacis, ac quietis Prouinciæ duos Definitores ex qualibet parte eligere; Prouinciales vero modò ex vna, modò ex altera.

27. An electio celebrata iuxta doctrinam in superiori dubio relatam sit tuta in conscientia.

28. An doctrina allata in duobus præcedentibus dubijs, seù aliqua alia proportionalis distributio honorum, ac dignitatum accommodari possit cuidam Prouinciæ, quæ in diuersas factiones abire incipit, ducta vel à situ, in quo sunt nati homines; vel à capite, quod sequuntur; vel à conciuibus; vel ab alijs similibus causis.

29. An Generalis mittere teneatur iuxta petitiones partis læsæ Visitatorem pro eius subleuatione; quandò ipse adire non potest.

30. An Visitator teneatur partem oppressam subleuare, pœnas debitas infligere illis, qui iustitiam distributiuam læserunt, & curare, vt in omnibus electionibus, ac officijs, quantùm fieri potest, æqualitas seruetur.

31. An Visitator teneatur capita factionum, præsertim quæ Prælatnris fruuntur, à concursu in electionibus remouere, & è Prouincia, si opus erit expellere.

32. Quomodò se debeat Religiosus timoratæ conscientiæ, cui onus eligendi incumbit, gerere, dum omnes sunt in malo statu, & ad pacem, & concordiam accedere nolunt.

33. An huiusmodi Religiosus timoratæ conscientiæ suffragium ferre pro hominibus possit, qui onus vitij factionis ferre nolunt, qui tamen non sunt de corpore Capituli:

PARS SECVNDA.

PARS TERTIA.

gutione verbis cõtumeliosis vti possint.

54. An Prælatus verbis contumeliosis vti possit aduersus subditum extraneum, qui obtentis literis obedentialibus à suo Generali in illam Prouinciam, seù locum se transtulit gratia negotium pertractandi, ad hoc, vt quamprimum deserat Prouinciam, seù locum.

55. An Generalis; seù Prouincialis, aliusue Prælatus in regiminis decursu in nonnullis ad proprium statum, officiumque spectantibus ignoranter errans, semper in lethalem culpam labatur.

56. An negare honores, ac dignitates dignis Religiosis, quibus habitis ab electoribus facillimè promouerentur in Definitores, seù Consultores, ac Prouinciales censendum sit tutum in conscientia.

57. Quæ diuisio bonorum communium inter subditum, & Superiorem seruanda sit, quæ tuta in conscientia iudicari possit.

58. An in Religionibus quodcunque delictum occultum sine præuia correctione fraterna deferri possit Prælato tanquam Patri: & an delinquens emendatus de delicto possit etiam Prælato, tanquam Patri denuntiari, vt sit securior à recidiuo.

59. An Religioni vtilius sit ferè semper in opinionibus DD. partem inclinantem ad mortale, vt à subditis præcaueatur, docere, quàm partem docentem nullum esse peccatum.

60. An Superior possit secretò, seù palàm Religiosum priuarè voce actiua, seù passiua non citata, & inaudita parte.

61. Qua doctrina Iudex regularis vti debeat in imponendis priuationibus vocis actiuæ, & passiuæ Religiosis delinquentibus.

62. An Prælatus nimia facilitate in iudicando subditorum actiones esse grauiter peccaminosas suam prudentiam denigret:

63. An vtilius sit Prouinciæ, seù Religioni, Superiorum potiùs partẽ benignitatis, & clementiæ, quàm rigoris sequi.

64. An in inquisitione generali Iudex regularis monere teneatur subditos, ne occultũ delinquentem propalent, maximè cum imponitur obedientiæ præceptum.

65. An Monachus regularis possit plures dignitates, seù officia possidere.

66. An de incommodis, quæ rarò accidunt, pro remedio ferendæ sint leges, seù statuta.

67. An vtilius sit Religioni Prælatorum defectus dissimulare, quàm corrigere.

68. An quandò varietas opinionum versatur inter Superiorem, & subditum, teneatur subditus Superiori præcipienti iuxta propriam ipsius opinionem obedire.

69. Quidam subditus bona fide fregit præceptum ieiunij credens habere iustam causam non ieiunandi; & etiam bona fide ex mala intelligentia doctrinę aliud præceptum suæ regulæ transgressus est: quæritur, an in vtroque casu peccauerit mortaliter, & Prælatus eum possit punire.

70. An, quandò quis habet cõsuetudinẽ transgrediendi regulas, seù constitutiones, quæ non obligant ad mortale, cum proposito etiam non seruandi eas, sit culpæ lethalis reus.

71. An voluntas committendi omnia peccata venialia sit culpa mortalis.

72. Mos est apud nonnullas Religiones reformatas tenere syndicatum de Superiorum regimine, & ita Prouincialis semel, aut bis omnia cœnobia visitat, & de defectibus non grauiter famam lædentibus in publicis Capitulis eos arguit: idem fit de Prouinciali, seù Generali perfunctis suo officio: quæritur, an Superiores, quibus hoc onus incumbit, ad negligendo, & per cæremonias, ac laudes exequendo, peccent mortaliter.

73. Ad quid teneantur supremus Superior, & subditi, quandò bonum commune relaxatur ob dissimulationem, incommodorum superiùs descriptorum.

74. An Superiores Religionum, in suis ordinationibus, regulis, seù constitutionibus in conscientia teneantur Religiosos ad nullam culpam, saltem mortalem, obligare.

75. An Prælati præsertim supremi bonum commune Religionis insurgens ex multis præscriptis à regularum Institutoribus, à tota Religione per communes leges, nec non & à Superioribus ad mortale non obligantibus sub lethalis culpæ pœna tueri teneantur.

76. An

76. An intentio Prælati, quæ fertur ad se conseruandum in Prælatura assumpta, sit peccatum mortale: & an erit ei arduum tandem eandem Prælaturam deponere.

77. An, quandò peccatum occultum subditi est reuelatum Prælato, tanquam Patri, possit de illo loqui cum Consultoribus, seù Definitoribus.

78. An Prouincialis, qui multitudinem hominum inter Religiosos admisit, pro quorum sustentatione insurrexit necessitas passim recurrendi ad peccuniam pro pane, & vino, itaut regula in sua puritate de viuendo in mendicitate nequeat obseruari, peccauerit mortaliter: & an quoties, necessitate cogente, recurritur ad peccuniam, toties labatur in peccatum.

79. An qui sæpiùs in leuibus rebus famam alicuius detrahit, etiam per frequentationem diuersarum rerum, peruenire possit ad peccatum mortale cum onere eam restituendi.

80. An in Religionibus sit licitum sine præuia correctione fraterna peccatum fratris Prælato, tanquam Patri reuelare.

81. An Religiosus, qui apud Prælatum sine præuia correctione vult deferre delictum occultum fratris, teneatur priùs examinare conditiones requisitas in Superiore à D. Thom. assignatas: an potiùs illas præsupponere debeat.

82. An clausura virorum Religiosorum, cuius ingressus feminis interdicitur, à Superiore declaranda sit.

83. Quidam Religiosus simul cum duobus sæcularibus ab ipso in auxilium vocatis tentauit capere Apostatam fugientem è monasterio, qui se armis defendebat, eumque percussit: quæritur, an inciderit in excommunicationem latam contra percutientes Clericos, & manus violentas in illos imponentes.

84. An Prælati Religionum teneatur Apostatas, & fugitiuos inquirere, & ad Ordinem reuocare, & reducere.

85. An Prælatus Franciscanus, qui mediante recursu ad pecuniam, seù quocunque alio modo, aliquem vsum strictum, rigidum, & vilem introductum in rebus vtendis, in fabricis scilicet, vestibus, alijsque rebus tollit, quamuis de nouo alium, qui licèt pretiosior sit, statui tamen Franciscanæ paupertatis non sit dissentaneus, erigat, & introducat, lethali culpæ obnoxius censendus sit.

86. Quæ causa sit assignanda in excessibus minoricæ paupertatis.

87. Turba eligentium suis votis ad munus Prouincialatus solet inclinare in eum, qui solet esse primus Definitor in præcedenti, & immediata electione ante electionem Prouincialis, & morali certitudine non ignoratur debere esse hominem, qui, licèt sit dignior pro munere Definitoratus, pro munere tamen Prouincialatus est tantùm dignus, quia alijs extant digniores: quæritur, an electores possint illi vota negare, ne sit primus Definitor, ne postea assumatur in Prouincialem.

88. An, quandò maior pars eligentium inclinat in dignum, & Titius in digniorem, ex vi conscientiæ tandem teneatur ferre suffragium pro digno, dum absque suo voto nullatenus sit celebranda electio.

89. An duo Religiosi, qui vicissim ad Prouincialatus munus assumuntur, sint tuti in conscientia.

90. An in electore maius periculum incurrendi in lethalem culpam sit in discernĕdo dignum ab indignis, quàm digniorem à dignis.

91. An Religiosus, qui relaxatè vixit in iuuentute, si factus senior resipiscat, in dignitatibus sit ei præferendus, qui semper in vitæ probitate vitam tolerauit.

92. Quidam Reus à birruarijs captus, cum ab illis se eximere non potuerit, illos tamen secum traxit intra terminos loci sacri Ecclesiæ regularis: quæritur, an gaudere debeat Ecclesiæ immunitate.

93. An Religiosum clericatui destinatum, vt tandem ad Sacerdotium promoueatur, possit Superior clericà spoliare, itavt iam ad Sacerdotium non promoueatur, sed toto vitæ cursu in Ordine laicorum permanere debeat.

94. An Prouincialis, qui studet tres vel quatuor Religiosos ad Religionis munera promouere, peccet mortaliter.

95. An prudens Prælatus magis inclinare debeat

bear ad concedendam facultatem, vt pœnitens absoluatur à referuatis, quàm ad eam negendam:

96. Nonnullarum Religionum praxis videtur esse, vt facultas absoluendi à reseruatis committatur Confessarijs deputatis pro quocumque peccato non reseruato, cum onere tamen, vt pœnitens à reseruato absolutus compareat coram Superiore, vel si videbitur expedire, onus comparendi suscipiatur à Confessario absoluente: quæritur, an iste modus censeatur conueniens: an pœnitens teneatur sub mortali se præsentare Superiori: & an Confessarius debeat esse facilis ad suscipiendum onus comparendi pro pœnitente.

97. An Prælatus notitia comparata ex sola cōfessione vti possit ad externam gubernationem, vt faciat, vel omittat aliqua, quæ aliàs non esset facturus, vel omissurus.

98. An Religio, quę ex plurimis Prouincijs cōflatur, ad eas regendas, ac conseruandas frequentes visitationes exactè à Patribus omni virtute præditis peragendas, habere debeat.

99. Incommoda ex varijs DD. collecta præcauenda describuntur, quæ quamprimum ad occasum summæ relaxationis Religiones impellunt.

100. An tuta conscientia Capitulum prouinciale possit magnum reformationis negotium committere Prouinciali, ac Definitoribus.

R. P. F. IACOBI RAGGII DE REGIMINE REGVLARIVM PRIMA CENTVRIA

In tres partes diſtributa.

PARS PRIMA.

In qua reſoluuntur aliqua dubia, quæ in electionibus Prælatorum à factionarijs celebrandis exoriri poſſunt: & proponitur caſus, non noſtris annis viſus, ſed à Religioſis illius temporis lachrymatus, mihique à quodam Sene mille Religioſorum virtutibus præclaro delatus.

QVÆDAM Prouincia illius Religionis (ſic loquebatur Senex ille) in duas partes, ſeù factiones abijt, quarum vtraque contendebat Prouincialem, ac Definitores, ſeù Conſultores, vel alio quocunque nomine nuncupentur, eligere ex numero ſuorum ſectatorum. Horum munus erat, vnà fortè cum alijs, inferiores Superiores pro ſingulis cœnobijs creare, cæteraque negotia Prouinciæ adminiſtrare; quarè in quolibet Capitulo Prouincialis, ac Conſultores ex ea demum ſeligebantur parte, quæ votorum numero contrariam excedebat partem, quamuis

vnus interdum ex aduersa parte, ne prorsus neglecta videretur, in Definitorum numerum insereretur. Multiplex hinc dubitandi locus: sed priùs sunt præmittenda tria dubia, quorum primum inseruiet ad intelligendam corruptionem, seù obitum omnium regiminum, ita permittente diuina Prouidentia, quæ semper ex omni malo, sicut ex hoc, elicit bonum, idque erit secundum, quæ duo omnem ab hominum mentibus expellent admirationem, si interdum mala inter Ecclesiasticos, ac Religiosos dominari percipient: tertium verò pertractabitur tanquam totius operis fundamentum. Scio præsentem casum posse in quacunque Religione nostri temporis ob rationem in primo dubio descriptam tacita deplorari pietate: scio sub præcisis verbis non posse omnibus Religionibus adaptari, quia in nonnullis Superiores locales à familijs locorũ (vt præcipit ius canonicum) creantur; sicut in quadam alia diuerso modo: scio tamen, paucis demptis, seù fortè adhibitis, posse: scio etiam, dum tractatur tanquam præteritus, vim doctrinæ infirmare, lectorum animum efficaciter non mouere, & fructum ab authore intentum non dare; proindè, vt omnia non desiderentur, ac si nostris temporibus adesset, agitatur.

Benigne Lector attende casum, quia etiam attendes huiusmodi materiam exactè, nisi sub præscripto casu tractari non posse.

DVBIVM

DVBIVM I.

An omnium mortalium regimina sint corruptioni subiecta, mortalitatique addicta.

SVMMARIVM.

1. *Definitur, ac explicatur factio vnà cum factioso, & quàm maximum exitium sit in omni Republica, & ad quod præcipuè, ac directè tendat.*

2. *Seditio quid: & an vnum, & idem sit cũ factione, et in quo differant inter se; nã nõ omnis seditio est factio, licet omnis factio sit seditio.*

3. *Necesse est in omni multitudine habere aliquod regitiuum, à quo totum vniuersitatis corpus regatur; impossibile enim videtur esse, ob diuersas hominum mẽtes absque illo multitudinem dirigere in finem, qui est pax, & vnitas, cui è directo opponitur factio, & seditio.*

4. *Probatur à simili, ab authoritate, & ratione omnia mortalium regimina subiacere corruptioni.*

5. *Ab hac censura non eximuntur religiosorum hominum sacri Ordines.*

6. *Itidem specialiter probatur religiosorum hominum regimina addicta esse corruptioni, ac mortalitati, quamuis optimis legibus, et salutaribus cõstitutionibus sint munita, eò quòd ex viris in peccato natis constituantur, & sub ijs tam mali, quàm boni homines commorentur.*

7. *Ratio præmittendi tale quæsitum annuitur, & altissimum Dei regimen commendatur.*

1. Not. prim. factionem ita posse definiri. *Factio est diuisio ciuium in diuersa studia, cum aliqui se Principes Ciuitatis cõstituere conantur, alijs repugnantibus.* Ita Decian. de crimin. læs. maiestat. lib. 7. c. 7. num. 10. quarè ex eodem Doct. habetur, *factiosos dici, qui primates Ciuitatis discordantes sectantur.* Testatur Liuius citatus à Deciano vbi sup. num. 10. quòd factionum certamina fuerunt, eruntque plurimis populis magis exitio, quàm bella externa, quàm fames, morbique; nam omnia in Deum iras velut vltima publicorum malorum vertunt: & Cato dicere solitus erat factiones venena esse Ciuitatum. Quamobrem spectare possunt ad crimen læs. maiest. vt probat text. in l. Quisquis in principio. C. ad l. Iul. maiest. & tunc erit, inquiunt Petr. de Anchar. consil. 289. Aug. de Arim. in addit. ad tract. Ang. de malef. in verb. *Che hai tradito la tua patria.* num. 8. cum ambæ factiones, vel altera earum tenderet in diminutionem status Reipubl. vel Principis: verùm tamen est, quòd, si vna pars regnat in Ciuitate moliens etiam quidpiam contra aliam, non dicitur lædere maiestatem. Ita Soci. cons. 22. num. 5. in 1. Decianus cum alijs DD. citatis, est tamen in destructionem Principatus, vt inquit Tolosan. de Republic. lib. 23. c. 2. n. 8. *Omnis factio, si fiat per subditos inter se, ad destructionem pertinet Principatus.*

2. Not. sec. quòd factio est vnum, & idẽ, quòd seditio, distinguntur tamen propriè, eò quòd omnis factio est seditio, non verò omnis seditio est factio, quia seditio oboritur ex varijs capitibus, quàm ex capite dignitatum, vt videre est apud Arist. aliosque DD. Seditio autem duo importat, discordiã scilicet dominantem, ac vnitatem disruptam, & ita definitur à D. Thom. 2. 2. quæst. 42. art. 2. S. Antonin. 2. p. tit. 4. c. 8. §. 1. Caiet. summ. tit. seditio. Angel. eod. tit. *Seditio est, qua vnitas multitudinis dissoluitur, discordantibus contra se inuicem partibus:* quæ duo includit etiam factio; nam eo ipso, quòd Ciuitas est distracta in factiones, quatũ studia tendũt aliquos ad dignitates eleuare, regnat discordia, ac cõsequenter multitudinis vnitas dissoluitur; & ita DD. nomen factionis, & nomen seditionis pro eodem sæpè accipiunt; ideò S. Isidor. lib. 10. ethymolog. lit. F. quærens ethymologiam factiosi, inquit. *Factiosus inter opprobria cum seditioso accipi volumus, &c.* & Carerius in pract. crimin. in princip. cas. 19. nu. 2. ex plurimis dicit, quòd, qui concitat seditioné in patriam, vel alios, appellatur Dux factionis; & Decian. vbi sup. num. 10. ait: *Nomine factionis seditones, & conspirationes appellantur:* idem elicitur ex Arist. & S. Th. lib. 5. polit. c. 8. & ex S. Antonin. vbi supr. & tandem Tolosanus vbi supr. lib. 11. c. 13. num. 4. ait. *Subditorum interrupta pax inter se seditio dicitur, aut ciuile bellũ, factio, rixa: contra verò Principem populi discordia magna rebellio, crimen læsæ maiestatis.* Et nota, quòd discordia propriè consi-

ftit in dissensione animorum, vt volunt D. Thom. ar. 1. & S. Antonin. vbi sup. Farinac. de crim. læsæ maiestat. quæst. 113. Decian. vbi sup. num. 16. ex S. Isidor. lib. ethym. vndè factio potest hoc modo clariùs definiri. Factio est, qua vnitas multitudinis dissoluitur, discordantibus contra se inuicem partibus, quæ conantur aliquos eleuare ad dignitates; est enim de genere suo peccatū mortale, inquiunt Thomistæ, eò quòd destruit vnitatem multitudinis, ac Imperij.

3. Not. tert. quòd homo vocatur animal sociabile, vt inquit Aristot. lib. 1. polit. c. 1. & 2. D. Thom. de regim. Princip. ca. 1. & in 4. sententiarum art. 1. Victor. in relect. de potestate ciuili n. 4. & 5. & Gregor. de Republ. lib. 1. c. 2. ideò est ei naturale, quòd in multorum societate viuat, vt tradit S. Thom. vbi sup. c. 1. vndè idem Aristot. c. 2. vbi sup. dixit. *Qui solitarius viuit, aut esse bestiam, aut Deū:* quò fit, vt de hominibus, qui solitarij viuūt, vt S. Paulus primus Eremita, S. Maria Magdalena, & S. Maria Egyptiaca, rectè dici potest, habere aliquod maius bonum, non natura, sed gratia, vt ad propositum aduertit Bellarm. lib. 3. de laicis c. 5. & cum eidem homini sit etiam naturale, ait Bald. in l. ex hoc iure ff. de iustit. & iur. n. 3. ob mentes diuersas diuersa appetere, & inter se discordare; ideò necessarium fuit erigi regimina, & Imperia, vt probant D. Chrysost. hom. 34. in 1. ad Corinth. D. August. in lib. propofit. in ep. st. ad Roman propofit. 72. Gregor. vbi supr. lib. 6 c. 1. & Lipsius polit. lib. 2. c. 1. & 2. aliàs videretur verū illud Cicerō. 3. de legib. *Quod sine Imperio nec domus vlla, nec Ciuitas, nec gens, nec hominum vniuersum genus, nec rerum natura omnis, nec ipse Mundus stare potest.* illud Cassiod. lib. 7. variarum c. 16. *Omnia sine Priore præposito confusa sunt, & dum vnusquisque secundum voluntatem suam cogitat viuere, regulam cognoscitur omittere disciplinæ:* illud S. Thom. vbi sup. c. 1. *Multitudo in diuersa dispergeretur, nisi esset aliquis de eo, quod ad bonum multitudinis pertinet curam habens, sicut corpus hominis, & cuiuslibet animalis deflueret, nisi esset aliqua vis regitiua communis in corpore, quod ad bonū commune omnium membrorum intenderet:* dignoscitur ergo Imperia esse necessaria; & ideò concludit S. Th. vbi supr. *Oportet igitur esse in omni multitudine aliquod regitiuū: Et cum vnicuique hominum,* vt paulò antè refert idem Sanctus, *naturaliter sit insitum rationis lumen, quo in suis actionibus dirigatur in finem:* ideò regitiuum dirigere debet multitudinem in aliquem finem; qui finis nil aliud videtur esse, nisi quod opponitur diuisioni hominū sequutiuæ ob mentes diuersas, scilicet vnitas, & pax, vt inquiunt S. Th. vbi sup. c. 2. & Ægid. Rom. de reg. Princ. 2. p. lib. 3. c. 3. & Gregor. Tolos. vbi sup. nu. 1. imò cuncti Principatus Ecclesiæ, & gradus instituuntur ad huiusmodi vnitatē conseruādam, vt insinuat B. Laur. Iustin. de triumph. Christi agon. c. 26. *Ad vtilitatem, & decorē, vnitatemque custodiendā in Ecclesia constituti sunt gradus:* ita vt fideles inter mēbra Christi nequeant connumerari, nisi hac vnitate consolidentur, vt dicit S. Aug. trat. 27. in Io. tom. 9 *Vt autem simus membra Christi, vnitas nos compaginet:* quandò ergo dissoluentur, & corrumpentur Regnum, Respublica, & hominum multitudo? cum factiones, seu seditiones serpent per ea; hoc enim viū è directo opponitur fini, qui vnitate propagatur, vt dixi superiùs, & insinuat S. Th. 1. de reg. Princ c. 5 *Dissensio enim contrariatur bono pacis, quod est præcipuum in multitudine sociali:* videatur idem sanct. 2. 2. qu. 29. art. 1. ad 3. Quamobrem summoperè deplorãda erit illa multitudo, cum intus factionibus laborat, seditionesque vigent in ea, quia propriam corruptionem amaro animo sentiet, & cōsumptionem sanguineis lachrymis planget: *Seditio & contentio,* inquit S. Chrysost. in epist. ad Galat. c. 5. *corruptionem, & consumptionem affert tam ijs, qui recipiunt ea, tum ijs, qui mouebunt, ac magis intus corrumpit omnia, quàm tinea:* ideò optimè dicit Plato dialog. 9. de leg. *Seditio omnium bellarum grauissima est, & multò mitius est bellum, quo aduersus alienigenas vtimur:* hinc nouissimè Raph. de Turri in opusc. quod inscribitur: *Dissidentis desciscentis, recepta q. Neapolis libri sex pag.* 1. cuius stylus ita in opere est elegans vt fuerit, quis dixerit, Ligurā nostrā habere Liuium suū, cuius intellectus eminētia ita in Orbe emicat, vt ad instar Turris, & mirè prospiciat, & mirè prospiciatur: Nullum, inquit, Reipubl. præsentius malum, monstrumue terrius, portento proximum, humano semper sanguine expiandum, seditione: quæ dominandi impotentia, patendique im

patien-

patientia proles lõgè deterior nunquam se- uior oritur, inque certiorem rerum perniciem debacchatur, quàm si, nullo obstetricante, erumpat vltro: hæc vincula humanæ societatis disrumpit, ius, fasque omne violat, pietatem calcat, pudorem prostat, nihil sanctum, nihil profanum habet, sed cuncta contrectans inconcussa prosternit, strata erigit, imaque summis miscens risus lachrymis iungit, crucibus sceptra, dumque spargit pœnas sine delectu, prodigit præmia sine iudicio, ludat crudelius inter mortaliũ miserias, dubites, an illudat mortalitati.

PRIMA CONCLVSIO.

4. Licèt in singulis indiuiduis naturę humanæ generentur morbi eorũ sanitatem corrũpentes, vt tandem mortem sentiãt; ita in singulis regiminibus eiusdẽ naturę generantur factionum, & seditionum plagę, & morbi, ea in suis regulatis legibus infirmãtes, vt tandem, sicut omnia creata mortalia sint. Suadetur ex doctrina Decian. de crim. laes. maiest. lib. 7. c. 19. de seditiosis: *Serpunt enim*, inquit, *sensim seditiones, & quod sanũ est in Republica, vitiant; aeterna enim forent Respublicæ, aeterna Regna benè instituta, & iustis legibus munita, si seditiones forent incognitæ, sed Dij immortales id vnum venenum eam labem Ciuitatibus, & Regnis imminere voluerunt, & Imperij, vt sicut caetera omnia creata mortalia forent*: ideò dicebat Liuius lib. 2. politic. *Magna Imperia diù durant, nisi seditione intestina laborent, verùm post eam statim dissoluuntur*: huic quoquè probationi astipulatur Gregor. Tolosan. de Republ. lib. 22. c. 3. ita loquens. *Nemo ambigit hominem mortalem natura esse obnoxium mutationibus, & interitui: Ciuitatem etiam nemo negat ex hominum societate colligi, partesque corporis ciuilis esse homines, & proindè nemo negare potest Respublicas, seu ciuiles administrationes ex partibus, quibus componitur, obnoxias esse affectibus, & morbis hominum, & cum illis auctis florere, & augere: illis diminutis, mutare splendorẽ: illis afflictis, & laborare, & sublatis interire: & hic est modus primus, qui est veluti naturalis, imò fatalis, quo Respublica etiam benè constituta, & Principatus benè constitutus corruere aliquandò possunt. Diffisile quidem est*, inquit Plato c. 8. de Rep. *benè constitutam Ciuitatem è suo statu moueri: verùm cum omne, quod genitum est, corruptioni sit obnoxium, talis etiam cõstitutio semper manere non poterit, sed soluetur*: adhærent Petr. Andr. Canonherius in septem Hippocratis Aphorism. libros Prolegom. pag. 231. vers. sicut nullũ, & Ioach. Vagetus period. Regn. Turc. Primus ait: *Sicut nullum corpus humanum reperitur, quod nõ sit alicui infirmitati, ac violentiæ obnoxium, sic nullum est Regnum, quod ruinis, & calamitatibus non subiaceat. Quod Regnum est*, inquit Senec. de tranquil. *cui non parata sit ruina, & procalcatio, & Dominus, & carnifex? non magnis ista internallis diuisa, sed hora momentum interest inter solium, & aliena genua*: & paulò antè. *Vt corpus humanam postquam aetatem suam transegerit, interit, sic Imperia, Ciuitates, Prouinciæ, Respublicæ periodis suis circumactis delentur, & euertuntur, sic euersa sunt Imperia Medorum, Assyriorum, Macedonum, et Persarum, Hierosolyma sic, et Babylon, Troia, Numantia, Carthago, Tyrus, Thebæ, Niniue, Athenæ, aliaq; sexcẽtæ, vel subuersa, vel vastata, capta, deleta, excisa, concussa interierunt.* Secundus inquit. *Quemadmodum hominis vita pro educationis, alimoniæ, & temperamenti ratione varijs obnoxia est mutationibus, ita Imperijs quoquè magnis nõ ab hostibus tantùm, sed ab amicis, imò vtriusque simul multùm est periculi: iam verò corpora nostra alia externo casu, alia violento ferri ictu, peruerti, & interimi; alia intestina humorum dissolutione solui, & interire cernimus, quadam pauca fatalium annorum senio emaciari, ita Imperia hostibus partim armis conquassari, partim domestico seditionis morbo tabefacta, & quasi occulto quodam veneno infecta ante tempus, & senectæ maturitatem inopino sæpè casu concidere, totaque pessum ire videmus: nimirum nobis quoque hominibus non externa tantùm, sed interna etiam mala fatalem non rarò horam accelerant: quidni etiam Imperijs? felicem illam gẽtium, Regumque dominam, nisi quàm validæ vires sua forent, quasi nullum aliud se dignum certamen superfuisset, in se ipsum experiri adorta in propria viscera, sædesque innocentum cruentos gladios stringere non dubitasset.*

5. Dices, doctrina relata semper censenda erit vera in regiminibus ex hominibus sæcularibus institutis, quia, experientia teste, in historijs propè infinitis, vt testatur Tolosan.

ſan. vbi ſupr. lib. 22. & alij leguntur infiniti tumultus, ac indicibiles ſeditiones, quæ ea ad corruptionem, mutationemque impulerunt, non verò in regiminibus religioſorum hominum; nã eorũ perfectio, quam vnuſquiſque Ordo ſecundum proprium inſtitutum profitetur, obſtat morbis prędictis. Pro reſponſione ſit, quæſo Religioſorum perfectio fortè dat, vt in ortu non contraxerint originalem culpam? minimè quidem: denuò, eorum perfectio concedit, vt ipſi eximantur ab illo decreto diuino: *Statutum eſt hominibus ſemel mori*? nequaquam: tandem eorum perfectio præſtat, vt in ſuis ſacris ſodalitijs non cognoſcantur mali homines, & ficti Religioſi? non certè: imò ad perfectam Religionem ſpectat, vt non ſolùm colligat optimos viros, qui de die in diem magis, ac magis perfectionem propagent, ſed etiam vt adunet fictos homines ob rationes recitandas in dub. 42. tert. part. Eorum igitur perfectio eximere nequit talia regimina, ne ſubiaceant æmulationibus, contentionibus, factionibus, ac ſeditionibus, vt tandem, ſicut cætera omnia creata mortalia ſint, quod magis explicabitur in ſubſequenti concluſione.

SECVNDA CONCLVSIO.

6. Religioſorum hominum regimina ſicut conſtituuntur ex viris in peccato natis, mortique addictis, & ſub ijs tam boni, quàm mali morantur; ita, ſicut cætera omnia creata, tumultus, ac ſeditiones, vt mortalia ſint, experientur. Suadetur ex diſcurſu Emm. Rodriq. quæſt. Regular. tom. 2. qu. 1. art. 1. ita loquentis. In hoc Mundo omnia ſub contentione, & diſcordia verſantur; omnia enim ex partibus, & qualitatibus contrarijs ſunt formata, & homo, in quo omnia creata continentur, ex ijs qualitatibus contratijs eſt compoſitus, & in eo caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem, cuius natura poſt peccatum originale ab adoleſcẽtia ſua prona eſt ad malum, quod non ſolùm ex ſacris literis patet, ſed videmus in iure edoceri: vndè Euripid. in Bellerophonte ait. Ingenita quidem eſt malitia cunctis mortalium, quod tradit Ioannes Strobæus, & in quadam ordinamentorum lege continetur, propter quam cauſã natura ita poſt peccatum corrupta, & ad malum inclinata, vnuſquiſque viam ſuam ſequitur, & inclinationem, & affectionem amplectitur, ita vt in ſua vnuſquiſque opinione perſiſtat, intelligens ſuo ſenſu abundare: ex quo fonte emanant inimicitiæ, inuidiæ, partialitates, contentiones, inſectationes, iurgia, bella, æmulationes, & alia huius generis mala: quæ omnia in dies magis, ac magis oriri, & augeri in hoc loco ſolitudinis, & horroris, proh dolor! aſpicimus: ex primo enim peccato, vt dictum eſt, & tradit Scriptura diuina Gen. 7. & explicat D. Auguſt. lib. 22. de Ciuit. Dei c. 22. tanquam ex quodam ſeminario hæc omnia effluxerunt; in eo enim ſicut omnes peccauerunt, ita præfacta genimina viperarum à charitate abberrantia in omnes homines pertranſierunt, & ſic factum eſt, vt nullus ſit in Mundo etiam minimus viuens, in quo huiuſmodi peſtis diſſenſionis, contentionis, æmulationis, & ambitionis non irrepſerit; vbique enim regnat ſuperbia, & omnes, quæ ſua ſunt, quærunt, & ambitioni incumbunt, & primas cathedras, & ſedes inſequi non verentur, quod adeò effudit in omnes, vt etiam ad ſtatum Eccleſiaſticum, & Regularem peruenerit, & ita in eo ſuas immiſerit irradicatas radices, vt vulnus ab ipſis ortum in eo difficillimè poſſit mederi, cum in ſtatu Eccleſiaſtico, ac Regulari colore zeli, iuſtitiæ, & boni regiminis ſit obuolutũ; & paulò inferius: partialitates enim ſanguinolentæ Guelforum, & Gebellinorum, de quibus meminerunt Neuizan. Alciatus, & Tiberius Decianus, maximum malum in Italiam iutulerunt: quæ diſcordiæ multorum malorum abundatiſſima ſunt ſeminaria, vt luculenter Baldus, Boetius, & alij tradunt, & maximè in Religionibus effeciſſe ſtragem, experientia docet: hæc Rodriquez. Pro ſecunda probatione audiamus verba zelantiſſimi viri Iulij Negroni è Socier. Ieſu in tract. de particularibus amicitijs tract. 3. cap. 2. ſpec. 3. qui poſtquam deſcripſit quaſdam conſpirationes ſeditioſorum excitatas in ſacris Ordinibus fratrum Minorum, Prædicatorum, Camaldulenſium, & Grãdimontenſium, inquit. Nullus ferè Ordo eſt, qui huiuſmodi ſeditiones, conſpirationes in ſe ſubnaſcentes non ſentiat, quãuis optimè ſit conſtitutus, & ſalutaribus legibus temperatus; nam ex S. Auguſt. in pſ. 54. probatiſſima ſententia: *In omni congre-*

gatio-

congregatione multitudinis necesse est, vt inueniantur mala: quos alibi epist. 137. ad Cler. & pop. Hip. probat inductione, vel in sanctis congregationibus inueniri: cōfirmat S. Bonauent. in sex alis Seraph. c. 3. docens præterea nō esse laudabilem Religionem, in qua nullum malum suboriatur, quia nulla huiusmodi esse potest in hoc sęculo; sed eā, in qua nullū malū impunitū relinquatur, peccatis aditus diligenter pręcludatur, & vnde homines incorrigibiles, & perniciosi expellantur: quorum Sanctorum doctrina mirificè solatur Ordinum benè constitutorum zelatas moderationes, & refellit calumnias sęculariū, ex hoc capite sāctissimos Ordines iniuria criminantium: hæc Negronus.

Audiamus etiam aliqua verba à D. Petro Damiano lib. 6. epist. 8. epist. tom. 1. scripta ad quendā Abbatem, qui Pręlaturę onus deposuit, quæ veritatem conclusionis insinuare videntur. *Charissime Pater*, inquit, *dignas authori bonorum Deo gratias refero, qui te per suū spiritum docuit, periculoso hoc tempore aridam virgam vanæ Prælationis abijcere, & ad priuatam animæ tuæ custodiam, expeditis gressibus, festinare: nunc verè meus Abbas esse cœpisti, cū præesse alijs desijsti; ecce de iugo multigenæ seruitutis ereptus ingenuæ libertati es per misericordiam restitutus; seruum enim te sæcularium, seruum te esse necesse fuerat etiam Monachorum; illorum siquidem, ne monasterium læderent; istorum verò, ne tibi conspiratæ factionis scandalū generarent; illos nempè verebaris, ne domus Dei bona diriperent; istos autem, ne domesticæ seditionis aduersus te machinas concinnarent.*

Addamus tandem lachrymas, ac gemitus S. Augnst. in ps. 99. loquentis de portu trāquillo Religionum, in quo Claustrales vitam quietam sibi elegerūt, remoti à strepitu populari, à turbis inquietis, atque à magnis fluctibus sæculi, & demonstrātis, quod intendimus probare: *Iam ergo*, inquit, *ibi*, idest in Religionibus, *gaudium? iam ibi iubilatio? nondum, sed adhuc gemitus, adhuc solicitudo tētationum; habet enim aliundè & portus aditū: oportet ergo, vt ex aliqua parte pateat, aliquandò autem per eam partem, qua patet, ventus irruit; & scopuli non sunt, naues se inuicem collisæ confringunt.*

7. Placuit authori in secunda editione huius primę centurię huiusmodi quęsitū alijs pręmittere ad tantillum insinuandum altissimū regimen diuinæ Prouidentię, quod sicut ab humano intellectu capi nequit, ita sciat id admirari, & propria ignorantia faciē velare dicendo cū D. Paulo ad Rom. 11. *O altitudo sapientiæ, & scientiæ Dei, quàm incōprehensibilia sūt iudicia eius, et inuestigabiles viæ eius. Hoc est*, inquit Chrisost. in D. Paul. loc. cit. to. 4. *dispensationes; nā & ipsa nō solùm cognosci nequeunt, sed nec quæri*: quarè anxiè quęrendū nō est, cur mala permittat Deus, vt in Religionibus grassētur aliquādò, earumque regimina etiā sanctis legibus munita corrupantur: sed, vt iā dixi, hoc est admirandū, & pertimescendum.

DVBIVM II.

Expenditur alia ratio, quarè Deus inter Christianos, & Religiosos seditiones, & factiones permittat.

SVMMARIVM.

1. *Deus nullo modo potest esse causa formalis peccati propriè, & positiuè, eò quòd manifestè repugnat suæ Bonitati, ac Iustitiæ: potest tamē impedire peculiari suo beneficio quæcūq; peccata, & hoc illæso hominis arbitrio.*

2. *Concedendum tamen est Deum permissiuè malum permittere; alioquin dissolueret ordinem institutum in creatura rationali: permittit autem aliquod scelus propter tria. Prim. ad hoc, vt indè bonum insigne eliciat. Secund. vt cæteris peccantibus ignoscamus. Tert. vt iusti per eos exerceantur.*

3. *Deum sua Sapientia infinita ordinatissimè permittere mala probatur, ex quibus postea infinita bona elicit.*

4. *Præsertim permittit factiones, & sectas grassari inter Christianos, & etiam Religiosos vt comparatione factiosorum virtute præditi viri, meritisque ornati magis elucescant; qua permissio à Deo emanat ob malorum demerita, qui se indignos, ne regantur ab ipso, reddiderunt: & soluuntur duæ obiectiones.*

1. Not. prim. quòd sicut docet fides Deū nō esse propriè, & positiuè causam peccati formaliter, vt mortale malum est, prout ex multis locis Sacræ Scripturæ, nec non & testimonio multorum SS. PP. nempè Dionisij, Basilij, Origenis, Athanasij, Chrysostomi, Nazian-

Nazianzeni, Ambrosij, Hieronymi, & aliorũ elicitur, vt videre est apud Bellarmin. to. 3. de statu peccati lib. 2. ca. 8. & 9. Ratio est, quia ipsemet peccaret; nam velle peccatum est peccatum: sed si esset causa peccatorum hominum, vellet peccatum: ergo peccaret, quod diuinæ Bonitati, & Iustitiæ manifestè repugnat; ita admittendum est Deum esse causam permissiuam peccati, sic docent cõmuniter DD. Theologi; peccata enim cadunt sub ordinem diuinæ Prouidentiæ, cui sanè prorsus subduntur, quatenus à Deo ipso sunt permissa; potest enim Deus sua gratia impedire quęcunq; peccata, ne fiãt, salua inquã, & illæsa hominis libertate; ideoq; peculiare Dei beneficiũ est, quandò aliquis præseruatur à peccato: idem autem est, nõ impedire peccatum, permittere peccatum, esse causam permissiuam peccati: quæ permissio dicit in Deo actum positiuum, & est volita à Deo per actum positiuum, vt optimè defendit Trigos. super D. Bonau q. 15. art. 3. dub. vnic. ex mente D. Bonau. S. Thom. & Alens.

2. Ex qua doctrina sequitur, & est secũd. not. quòd decet diuinam voluntatem mala permittere, vt optimè tangit Alens. in prim. quæst. 24. membr. 1. quia summa ratio dictat, ne Creator naturæ dissoluat ordinem ab eo institutum in ipsamet natura; quarè si liberum arbitrium cogeretur ad bonum, vel prohiberetur à malo, dissolueretur ordo institutus in creatura rationali; videatur S. Th. lect. 23. in D. Dionysium de diuin. nomin. c. 4. ex hac enim decentia duo admiratione digna dignoscuntur. Prim. quòd in natura summus emicat decor, vt tangit Isidorus de summo Bono: *Quamobrem non permitteret Deus mala oboriri, nisi ex contrarijs malis naturæ decor enitesceret*: & S. August. de Ciuit. Dei lib. 11. c. 23. mala nigro colori comparat, qui tametsi sibi sordescat, tamẽ alijs picturę coloribus admixtus ijs ornamentum pręstat: *Sicut pictura*, ait, *cũ colore nigro suo loco posita; ita vniuersitas rerũ, si quis posset intueri etiam cum peccatoribus, pulchra est, quamuis per se ipsos consideratos sua deformitas turpet*. videatur etiam cap. 18. eiusdem August. Secund. quod multa bona eliciuntur, quæ commemorat S. Ioann. Damascen. lib. 2. de fide orthodox. cap. 29. ipsum consulite: rursùm tria hic extenduntur. Prim. est Deum aliquandò permittere aliquod magnum scelus, & flagitium, vt indè aliquod magnum, & admirabile bonum operetur, & eliciat, vt videre est in Iudæis; permisit enim, vt perfidi Iudæi turpissimam Crucis mortem Christo inferrẽt, vt indè operaretur per eius crucifixionẽ vniuersalẽ generis humani salutem. Sec. permittere, vt Sacerdotes, populique Pastores labantur in peccatũ, vt pręterita infirmitate ducti alijs faciliùs ignoscant, vt accidit in Petri negatione; sic loquitur S. Ioann. Damasc. lib. 2. parall. c. 86. *Peccato Petrus porrò succubuit, vt peccatum suum cogitans, ac Domini remissionem ipse quoquè alijs peccantibus benignè ignosceret: Imò in triplicatam negationem derelictus Petrus*, inquit Robertus lib. 1. de Sapientia c. 28. *pulchro, & spectabili ordine sapientiæ, vt credamus expedire eis, qui præsunt tam propter ipsos, quàm propter alios, quibus præsunt, ad humilitatem, vel compassionem erudiri per magnum, & memorabile præteritæ infirmitatis experimentum*: Tert. tandẽ permittere, vt mali diù viuant in hoc Mundo, vt, medianribus eorum prauis moribus, & ærũnis, boni, ac iusti exerceantur. Ita S. August. in ps. 54. ad 1. vers. *Ne putetis gratis esse malos in hoc Mundo, & nihil boni de illis agere Deum; omnis malus aut ideò viuit, vt corrigatur; aut ideò viuit, vt per illum bonus exerceatur*: & ita ante Dei conspectum meritis cumulati gloriosiores, inquit S. Bonau. dist. 47. q. 15. art. 3. existant.

PRIMA CONCLVSIO.

3. Deus sua diuina sapientia ita ordinatissimè administrat vniuersam totius Mundi machinam, vt rectè mala permittat, ex quibus postea infinita bona colligit, & elicit. Conclusio habet duas partes, quæ satis intelliguntur probatæ in notandis; proindè S. August. lib. 11. de Ciuit. Dei c. 17. 18. *Quod nullũ faceret Deus, quem malũ præsciret, nisi pariter nosset, quibus bonorũ vsibus accõmodaret*: & in Enchirid. c. 100. *Proptereà*, ait, *nãque magna opera Domini exquisita in õnes voluntates eius, vt miro, & ineffabili modo nõ fiat præter eius voluntatẽ, quia nõ fieret, si nõ sineret, nec vtique nolens sinit, sed volẽs, nec sineret bonus fieri mala, nisi omnipotẽs etiã de malo facere posset benè*: & S. Th. de regimin. Princ. c. 9. inquit. *Et ipse Deus mala esse in Mũdo nõ sineret, nisi ex eis bona eliceret ad vtilitatem, & pulchritudinẽ Vniuersi*:

SE-

SECVNDA CONCLVSIO.

4. Permittendo Deus, vt sectæ, & factiones dominentur inter Christianos, & Religiosos, hoc vnum intendit elicere, vt viri virtute prędìti, meritisque ornati comparatione factiosorum manifestentur, simulque manifestetur, proh dolor! factiones, dissensionesque grassari ob malorum demerita, qui se indignos, ne regantur à diuino Numine, reddiderunt. Veritas conclusionis quoad primum membrum elicitur ex doctrina S. Paul. 1. ad Corint. c. 11. loquentis de hominibus Corinthiorum, qui erant in sectas, & factiones distracti ab ambitione dominandi, desiderioque Principatus ducti iuxta sensum Theodor. in eod. loc. Paul. ita eos acriter reprehendit: *Primum quidem conuenientibus vobis in Ecclesiam audio scissuras esse inter vos*: idest schismata, & sectas explicant Chrysost. Theodoret. & Caiet. ibid. *Nam oportet*, addit Paulus, *hæreses esse; idest sectas in vobis*, inquit Caietan. *cognoscebat enim Paulus eos pronos ad sectas, vt gesta eorum testantur: ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cephæ, & ex necessitate pronitatis eorum dicit, quòd oportet in eis esse sectas, & propterea non esse mirum, si dum conueniunt, dissident; diuersitas n. sectarum mater est discordiæ*: tandem subdit Apostolus: *Vt & qui probati sunt, manifesti fiant in vobis*: ecce bonum, quod elicit Deus ex permissione factionum, & sectarum: gloria, & decor hominum Christianorum coram tota Ecclesia, qui nō laborant factionibus, & sectis: laus, & honor hominum Religiosorum coram tota Religione, qui non declinant in factiones, & sectas. Ita docet egregiè Caiet. vbi supr. *Quamuis dissidia*, inquit, *& secta in genere sint malorum, Deus tamen hæc mala ordinat ad hoc bonū, vt viri probi manifestentur in vobis comparatione malorum; probi n. viri non declinant ad sectas, conciliant si possint, eas, & sic relatiuè ad alios manifestantur*: idem dicunt S. Anselm. & S. Chrysost. in loc. cit. Paul. Ille: *Vt per has scissuras boni, & qui iam Deo probati, & noti sunt, manifesti fiant hominibus in vobis, idest inter vos*: Hic: *Propterea non dixit, vt fiant probati, sed vt, cum sint probati, fiant manifesti, ostendens, quòd etiam antea tales erant, sed miscebantur cum vulgo: nunc autem ipsa seditio, & contentio eos efficit manifestos, sicut tempestas ostendit gubernatorem, neque dixit, vt vos appareatis probati, sed vt probati fiant manifesti, qui sunt inter vos tales*. Veritas conclusionis quoad secundum membrum deducitur ex ratione, quia, cum regimina præsertim Ecclesiastica, eorumq. virtus sint à Deo, vt patet infrà, & cū Deus sit vnitatis, & pacis vt tradit S. Th. infrà, & cū sectæ, & factiones sint malorum, vt docet Caiet. suprà, sequitur, quod, si homines distrahantur in sectas, & factiones, permittitur à Deo; quare hoc Deus permittit? nonnisi quia illi se indignos malis operibus reddiderunt, ne regerentur à diuino Numine. Ita elicitur ex D. Basil. de iud. Dei. *Separatim autem mutuam inter nos ipsos multorum dissensionem inde originem deducere, quòd nosmetipsos indignos reddiderimus, qui à Domino regeremur*.

Dices, hæc sectarum, seu factionum permissio à diuina sapientia ordinata, quæ inter claustra aliquando grassari videntur, vt *viri probi efficiantur manifesti*, non videtur congrua; nam licèt gloria illorum non declinantium in factiones Sole clarior ante omnes elucescat, nihilominus est tantum malum ex huiusmodi putrido morbo emanans, quod obtenebrare videtur bonum gloriæ, quod elicitur; multi enim scandalizantur, præsertim suprema tribunalia, cum ad eorum aures malum peruenit, quod nequit curari; nam eius natura est extollere clamores vsque ad Principum, ac Regum tribunalia non sine maximo Religionis discrimine, ait Rodriq. tom. 2. quæst. 1. art. 1. præter multorum subuersionem; nam inquit Decianus de crimin. Læs. Maiest. lib. 7. c. 19. *Serpunt sensim seditiones, & quod sanum est in Republica vitiant*. O cæca obiectio, ò cæca obiectio! supremum regimen ita ordinatur à diuina Sapientia, vt non sit virtus, quæ non mittatur in probationis fornacem. *Sine qua nullus*, inquit S. August. de tempor. serm. 182. tom. 10. *est probatus iustus*: vnde Lactantius de instit. lib. 5. c. 7. *Virtutem*, ait, *cerni non posse, nisi habeat vitia contraria, aut non esse perfectam, nisi exerceatur aduersis*: ideo Dominus dicebat Paulo 1. ad Cor. c. 12. *Virtus in infirmitate perficitur*: & S. August. in ps. 69. *Qui non tentatur, non probatur, & qui non probatur, non proficit*: esto multi sint scandalizandi; imò perueniendi: id sanè non diceremus nisi ducem haberem Tertullian. aduersus hæreses lib. 1. cap. 7. &

loquitur de fundamento Religionis Christianæ, de virtute fidei dico: audiamus eius verba. *Conditio*, ait, *præsentium temporum etiam hanc admonitionem prouocat nostram, non oportere nos mirari super hæreses istas, siue quia sunt; futura enim prænunciabantur, siue quia fidem quorumdam subuertunt; ad hoc enim sunt, vt fides habendo tentationem, habeat etiam probationem: vanè ergo, & inconsideratè plerique hoc ipso scandalizantur in illis*: quasi dicere velit. Vos, qui in schola Religionis christianæ pro primis rudimentis fidem didicistis, id sit vobis ad perpetuum monitum, quod nulla debetis laborare admiratione, si modò dominantur hæreses, quia hoc est ab Apostolo dictum: *Nam oportet hæreses esse*: si modò illarum occasione nonnulli subuertuntur; fides enim habere suam probationem debet, vt qui non abherrant ab ea, manifesti fiant in vobis, ad summam Dei gloriam, propriamque vtilitatem; proindè qui scandalizantur, vanè, & inconsideratè scandalizantur. Religiosi, Religiosi inter vos tandem sectas, & factiones oportet dominari, esto sint multi scandalizandi, multique supplantandi; vestra enim vnitas, pax, societas, atque concordia probari debet, teste D. Paulo vbi supr. *Vndè*, D. August ps. 75. ait: *probantur isti montes*, (idest iusti) *si fortè contigerit aliquis tumultus aduersus montes in Ecclesia, aut per populares seditiones carnalium, aut per aliquas falsas suspiciones hominum, bonus mons repellit à se omnes, qui volunt propter ipsum ab vnitate recedere; sic enim ipse remanebit in vnitate, si propter ipsum non diuisa fuerit ipsa vnitas*: vt, qui probati sunt, manifesti fiant in vobis, quòd sunt viri probi omni virtute ornati, meritisque insignes, etiam Deo probati, ac noti, ab vnitate, ac pace non resilientes, illorum comparatione, qui factionibus adhærent, vt Deo sit summa gloria, vobisque summa laus: vanè ergo, & inconsideratè plerique scandalizantur in illis; ignari enim videntur esse, quomodò se gerat diuina Sapientia in suo alto, & supremo regimine.

Vt autem non ignoretur radix, & causa multorum subuersionis, ad omnium eruditionem, timorem, ac tremorem, eorum præsertim, qui in via Dei negligentiam affectant, audiamus nonnulla verba Chrys. 1. ad Cor. c. 11. ex sermon. in dictum Pauli: *Oportet hæreses esse*: quæ optimè trahuntur ad rem nostram *Simile est factum Regnum Cœlorum homini seminanti semen bonum in agro suo, cumq; dormirēt homines venit inimicus homo, & superseminauit Zizaniam*: *vides hæresum causam hanc esse, quòd homines dormierunt, quòd negligentes fuere, quod non diligenter his, quæ dicta sunt, intendere: quapropter vt ne quis dicat, quarè hoc permiserit Christus, dicit Paulus: Nil tibi nocebit ea permissio, si probatus fueris: indè enim multò clarior, & manifestior euades, non enim idem fuerit nullo, vel aliquo subuertente, & à nullis, vel multis fluctibus pulsatum manere immotum, & non circumactum; nam, vt arbores benè, & diligenter radicatæ, ventorum vi, cum aguntur hinc, & inde solidiores fiunt; sic & benè solidatas in fundamento veræ fidei animas quæcunque irruunt hæreses, reddunt fortiores; tantùm abest, ne subuertant: quid autem de infirmis dicit, qui leui momento circumaguntur, & supplantantur, neque illi ob hæreseos impetum, sed ob suam imbecillitatem hoc patiuntur: imbecillitatem, inquam, non natiuam, sed voluntariam, quæ digna reprahensione, qua supplicij rea est, quam & nos officiosè corrigimus, eumque emendamus; laudamur, si inemendatam relinquimus, puniamur: iam, vt discas, quia sobrij, atque prudentes nocere non possunt: quid est dic sodes Diabolo peius, quid etiam inquinatius? verumtamen ille tam malus, tamque importunus, tantaque potestate præditus, licèt omnes machinas in Iob conuerteret, omnemque pharetram in corpore iusti expleret, ipsum tamen non solùm non subuertit, sed & clariorem fecit, & ille quidem nihil incommodi à Diabolo accepit; Iudæ autem, quia negligens erat, ac deses, neque Christi consuetudo profuit; nam post tot consilia, postque plurimas illas admonitiones mansit qualis erat proditor: causa autem est, quia Deus non adigit vi, neque cogit, si qua non vult: itaque nec nos sicut neque Iob, modò prudentes simus, nocere poterit Diabolus: at si sobrij prudentesque non fuerimus, sed ignaui, etiam illa, quæ prodesse possent, non proderunt, summamque interim faciemus iacturam, tantum malum est ignauia*: & paulò infrà: *Tantum mali est non attendere sibi ipsi, neque quæ sua sunt, sicut par est regere, id quod & in corporibus videre licet; nam, qui oculis laborat, etiam à Sole offendi consueuit, qui autem sanus est, nec à tenebris incom-*

Incommodatur: hæreo autem diutius in hoc sermone; sunt enim nonnulli, quibus, tametsi displiceat ignauia sua, quique se à torpore vindicent, obambulant, tamen quærentes frigidas excusatiunculas, & dicunt, nisi esset Diabolus non periremus, nisi lex esset, non peccaremus; nisi hæreses essent, non supplantaremur: amice, hæ, quas prætexis, causæ neminem læserunt vnquam, sicut nihil quoque prodest ei, qui salutem suam ignauus, aut ostitabundus negligit: proindè & tale quiddam Paulus insinuans dicit, vt probati manifesti fiant in vobis, quasi diceret, ne turbemini, ne mæreatis, nihil enim vos nocere poterunt hæreses: iam tametsi de hæresibus sermo sit, non tamen hoc ipsum agitur, quod sermo sonat: hæc Chrysostom.

Dices aduersus secundam partem, Imperium non est à Domino, sed ab homine; hic enim regit, & gubernat multitudinem, vt patet. Quid dicis amice? falleris, falleris: *Non est potestas*, inquit Paul. ad Roman. cap. 13. *nisi à Deo*: & Sap. c. 6. *Data est potestas à Domino vobis, & virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur, &c.* hinc Tertull. in Apologet. *Indè, ait, est Imperator, vndè & homo, antequam Imperator; indè potestas illi, vndè & Spiritus.* Sed, vt id clariùs intelligatur, aduertendum est duplici oculo inspici posse regimen: actiuum, quatenus dignoscitur potestas in regente, iubente, & præcipiente: passiuum, quatenus in subditis fulget obedientia parens præceptis impositis, ac legibus ordinatis; vtrumque enim emanat à Deo. De primo iam audisti Paulum, qui paulò inferiùs appellat Rectores, ac Principes ministros Dei: *Ministri enim Dei sunt*: vndè S. Thom. in cit. loc. Paul. lect. 1. *Sunt enim*, inquit, *sub regimine Dei, quasi supremi Principis, tanquam ministri ordinati*: *Reges, & Principes*, addit, 2. de regim. Princ c. 15. *Vices Dei gerunt in terris, per quos Deus Mundum gubernat, sicut per causas secundas*: *Propter quod*, subdit loc. cit. c. 16. *tota virtus dominij ex Deo dependet, sicut eius ministri; vndè impossibile est Reges, & Principes non errare, nisi ad illum, qui omnia gubernat, & omnium est conditor se conuertant*: docet idem Sanctus vbi supr. cap. 15. Hac de causa Agapitus Diaconus piè monet Iustinianum Imperatorem, vt à Deo supplex postulet crebrò auxilium ad sapienter, ac fæliciter regendum, sic loquitur in admon. num. 62. *Recurrere ad supremum auxilium, cum homo, qui vix debet salutem, quam expectat, tum ante omnes Imperator, vtpotè qui pro omnibus solicitus est; cum enim à Deo custoditur, tam hostes generosa manu debellat, quàm suos sedulo communit.* De secund. ita affatus est S. Chrysostom. in psalm. 143. tom. 1. exponens illa verba eleganter: *Protector meus, qui subdit populum meum sub me*: *Hic quoque*, ait, *superno auxilio opus est, vt qui ditioni subiecti sunt, acquiescant, nec seditionem agitent, nec insurgant: non solùm ergo in subiugandis inimicis, sed etiam in suis subiacendis, & in officio continendis supremo nobis auxilio opus est; nam hoc quoque magnum est suos benè regere, nec minus quam suos inimicos vincere: multi quidem certè sæpè numerò trophæa in bellis erexerunt, in pace autem cæsi sunt, cum eorum, quibus præerant habenas non rectè possunt moderari: non ergo in Regni potestate situm est, vt castra subyctantur, sed in Dei auxilio; quemadmodum autem ab eo procedunt victoriæ de hostibus; ita etiam suorum obedientia*: sed clariùs id elicitur ex S. Anselm. in cit. loc. Paul. *Nunquam enim*, inquit, *posse fieri, nisi operatione solius Dei, vt tot homines vni seruirent, quem considerant vnius secū esse fragilitatis, ac naturæ; sed quia Deus subditis inspirat timorem, & obediendi voluntatem, contingit ita*: hinc præclarè dicebat Ioannes Carnotensis Episc. epist. lib. 4. c. 1. Policratic. *Princeps est potestas publica, & in terris quædam diuinæ Maiestatis imago, procul dubio magnum quid diuinæ virtutis declaratur inesse Principibus, dum homines nutibus eorum colla submittunt, & secari plerumque feriendas præbent ceruices, & impulsu diuino quisque timen, cui ipse timori est.* De vtroque tandem regimine ita loquitur Theodoret. in loc. cit. Paul. *Porrò sciendum est, quòd magistratum gerere, eique parere à diuina Prouidentia pendere statuit diuinus Apostolus*: Finis verò diuini regiminis tanquam fundamentum aliarum virtutum est, vt homines in vnum colligati in summa pace, ac tranquillitate conuiuant, vt eleganter, ac satis diffusè probat S. Chrysostom. relatus in dub. 18. in tr. de confesend. suffrag. & ideò S. Petr. Chrysolog. serm. 53. de pace, & S. August. serm. 57. in append. tom. 10. *Pax fratrum*, aiunt, *voluntas Dei est, iucunditas Christi, &c.* hinc est, quòd summus

Deus suis ministris, ideſt Principibus, & Rectoribus, hoc impoſuit onus ſolicitè procurandi vnitatem ſubditorum, pacem ſectando in eorum commodum, ac vtilitatem, vt plurimis in locis dicam, & teſtatur Apoſtolus vbi ſupr. hiſce verbis: *Miniſtri Dei ſunt in hoc ipſum ſeruientes*: ideſt, inquit Chryſoſt. in loc. Apoſtol. tom. 4. *Hæc enim illis eſt vita, hoc ſtudium, vt tu quoque modo pace fruaris: proptereà in alia epiſtola non ſolùm exigit, vt illis ſubdamur, ſed vt oremus pro illis, communem hanc quoque, & illic vtilitatem oſtendens, ac dicens, vt placidam, & quietam vitam degamus, neque enim parum nobis eſt ad præſentis vitæ ſtatum conducunt monimenta ponentes, hoſtes propellentes, ſeditioſos in Vrbibus cohibentes, quaſuis vbiquè calamitates diſſoluentes*: hinc eſt, quòd ſubditis, ne eorum naturæ vnitati adhærere, pacemque colere repugnet, præter timorem, ac obediendi voluntatem, quæ quotidiè eis inſpirat, inclinationem, ac propenſionem naturalem ad illas largitus eſt, teſte D. Thom. in c. 11. de diuin. nomin. lect. 1. *Eſt naturale cuiuslibet rei, vt vnitatem deſideret*: & priùs ipſo S. Aug. lib. 2. de ordin. tom. 1. Ex hac ergo doctrina deducitur: quotieſcunque videmus in ſede Imperij ſedere virum, quem ſubditi, vt ita dicam, adorant tanquam caput factionis, non eſt regimen à Deo; nam eius miniſtri ſupernas recipiunt illuminationes ad pacem accendendam, vnitatemque inſerendam, in hoc ſe manifeſtantes eſſe Dei imitatores, teſte D. Th. 1. 2. qu. 69. art. 4. *Conſtituere verè pacem vel in ipſo, vel inter alios manifeſtat hominem eſſe Dei imitatorem, qui eſt Deus vnitatis, ac pacis*: & ad timorem incutiendum ſubditorum libertati, quandò peruerſitate ducta vellet abire in confuſionem: *Libertas enim illa*, inquit Chryſoſtom. loc. cit. Paul. hom. 23. *diſſoluta, ac moderamine carens vbique mala, confuſioniſque cauſa eſt*: quotieſcunque videmus ſubditos ambitiones ductos rapi in vnam, vel plures factiones, non reguntur à Deo; timor enim in ſubditos, qui gubernantur à ſummo Numine, immiſſus, & prompta voluntas eis conceſſa ad obediendum mouent ad concordiam, & ad pacem excitant, vt in eis tanquam in proprio loco habitet Deus ad eos protegendos, ſanctaſq; operationes incitandas; nam *Vbicunque pax*, inquit S. Bernard. ad Paſtor in ſynod. congreg. *ibi Deus, quia in pace factus eſt locus eius*: vndè ergo tot ſciſſuræ tam in capite, quàm in membris? Ratio in promptu eſt, quia ampliùs non reguntur à Deo, quia ampliùs non viuunt ſub rectò regimine Dei; & quarè eos dereliquit Deus? quia malis operibus ſe indignos reddiderunt, ne à Domino regerentur; inquit S. Baſil. vbi ſupr.

DVBIVM III.

An in conferendis honoribus, ac dignitatibus locum habeat iuſtitia diſtributiua.

SVMMARIVM.

1. *Iuſtitia diſtributiua maximè locum habet inter cœtus Religioſorum ſecundùm ferè omnium Doctorum opinionem, licèt nonnulli ſub prætextu perfectionis religioſæ conentur eam funditus è cœnobijs euellere, aſſerentes Prælaturas Regularium non poſſe donari tanquam præmium virtutum ex primaria, vel ſecundaria intentione, poſſe tamen, dato caſu, tuta conſcientia tribui dignis, poſthabitis dignioribus.*

2. *In quo poſita ſit iuſtitia diſtributiua demonſtratur, & vbi præcipuè reſideat, nempè in Superiore; & licet ſubditi non habeant ius ſtrictum ad omnia commoda Religionis, poſſidens tamen aliquod ius.*

3. *Adnotatur prolixiùs falſum eſſe Inſtitutores Religioſorum Ordinum non potuiſſe inſtituere Prælaturas, vt eſſent præmia meritorum, ſaltem ex ſecundaria intentione, & hoc propter multa incommoda, & illationes abſurdas, vt videre eſt: inſuper hic adnotatur lepidè, quid ſibi vult dicere reſponſio, ſeù argumentum patientia.*

4. *Subditus per votum obedientiæ non ſe reſignat in voluntate Superioris, vt mancipium pretio, aut bello acquiſitum; ideò charitatiuè, & rationabiliter tractandus eſt.*

5. *Ex D. Thom. & alijs definitur, quid ſit honor, quem haud renunciant Religioſi per votum profeſſionis: itidem enumerantur tituli, ob quos alicui debetur honor.*

6. *Probatur multis rationibus Prælaturas Regularium cadere in diſtributione ſub iuſtitia diſtributiuam, ita vt ſaltem ſecundariò ſint præmia virtutum, & meritorum; & cuidam obiectioni ſatiſfit.*

1. Cum

1. Cum de iustitia distributiua sæpè, ac sæpius simus loquuturi tanquam de fundamento principali totius operis, imò omnium regiminum tam sæcularium, quàm Ecclesiasticorum, nec non & Regularium iuxta sensum DD. placuit tamẽ Vasq.opusc. de benef. cap.2. §.3. dub.3.& fortè non sine arte eam infirmare, & à cœnobijs alienare, quem postea sequutus fuit Emin.Card.Lugo de iust'.t. disp.35. sect.5. num.56. tom.2. dicens. Non enim mihi persuadere possum, quòd Prælaturæ regulares institutæ sint ex primaria, vel secundaria intentione, vt præmia, sed solùm ad bonum communitatis, & vt habeat bonos Prælatos, à quibus regatur; cum enim religiosus status ordinetur ad hoc, vt subditi perfecti sint contemptores honoris temporalis, & procul ab omni ambitione, ac desiderio imperandi, imò ex se abhorreant eiusmodi officia, quomodò Institutores potuerunt ex secundaria etiam intentione ab hoc instituere Prælaturas, vt essent præmia meritorum? & paulò inferiùs addit fieri posse, quòd sit aliqua communitas religiosa adeò reformata, & ita ex interno feruore intenta ad perfectionem, vt singuli sint propensi ad regularem disciplinam retinendam, vt Prælatus non dignor, sed dignus possit sine vllo periculo eis præfici; tunc non erit peccatum dignitatem conferre digno, quia nec periclitatur bonum commune, nec iustitia distributiua læditur, eò quòd inter Regulares non habet locum. Pro intelligentia quæsiti sic.

2. Prim. notand. quòd iustitia distributiua, vt dicam in dub. 5. tota posita est, atque versatur in distribuendis commodis, & muneribus communitatis in partes communitatis, vt docet Lugo vbi supr. disp. 1. sect. 3. num. 43. dixi inter partes, quia communis, & verior opinio affirmat iustitiam distributiuam semper exigere plures, quos comparat inter se, vt optimè docent S.Tho. 2.2. quæst. 61. art.1. Molin.tract.1.disp. 12. Vasq. 1. 2. disp. vltim. c.4. Turrian. in præsent. disp. 1. dub.1.multos alios referens; nam vox, distribuere, connotat multos. ille ergo propriè distribuit, cùm plures occurrunt acceptuti. Nec argumenta Suar. opusc. de iust. sect. 5. à num. 8. & Rebell. in præsenti c. 1. lib.1. quæst. 3. num. 16. tenentium contrariam sententiam videntur esse magni momenti; nam, quandò vacat vnum beneficium, seu cathedra licèt vni tantùm conferatur, & sit actus iustitiæ distributiuæ, attamen attenditur ad merita plurium concurrentium, & comparantur inter se, vt appareat, quis sit dignior, per accidens verò est, quòd non diuidatur inter plures, quia res est in se indiuisibilis: quòd si vni tantum conferatur, eo quòd solùs accedit ad concursum, adhuc seruatur comparatio inter multos non accedentes ad huiusmodi concursum; nam ille, qui venit ad concursum, habet maius meritum, & dignitatem, quàm alij recusantes concursum: hinc est iustitiam distributiuam propriè, & formaliter residere in Superiore; nam distribuere bona communitatis inter membra ipsius communitatis est actus publicæ potestatis, & Superioris; quòd, si aliquando exerceatur per subditum, est de mãdato ipsius Superioris. Ita Lugo vbi supr. nu. 55. hinc est, quòd, licèt subditi non habeant ius strictum ad omnia bona Religionis, vt docent multi DD. præsertim Lugo num. 51. & consequenter nulla intercedat obligatio restitutionis, negari tamen non potest, residere in eis aliquod ius ad omnia commoda Religionis, vt dico ex mente Lessij de iustit. c.22. dub. 3. num. 15. lib.2. cui addo Sanch.opusc.1.lib.2. c.1.dub.1. nu.2. & Arag.2.2. quæst.63. art. 2. aliter professio esset iniusta, quia, cum sit quidam contractus onerosus vltrò, citròque obligatorius, vt docent Sanch.summ. lib.6. c.9. num.7. & Bartolom.de Vecchis in prax.nouit.dub.13.n.4. quo professus se obligat Religioni ad inseruiendum ei secundùm regulam in quocunque loco, è contra, Religio se obligat ad eum retinendum, alendum, & tractandum tanquam filium iuxta suum institutum, si omne ius esset in Religione circa subditum, & aliquod ius non resideret in subdito circa Religionis bona.

3. Not. sec. quòd non valet ista consequentia: status Religionis ordinatur ad hoc, vt subditi perfecti sint contemptores honoris temporalis, & procul ab omni ambitione, ac desiderio dominandi: ergo Institutores non potuerunt ex secundaria etiam intentione ad hoc instituere Prælaturas, vt essent præmia meritorum, quia sequerentur multa incommoda. Prim. nec valeret ista consequentia: perfectio omnium Christianorum est non in-

infringere legem impositam: ergo lex non debet permittere aliqua peccata, quod videtur falsum, quia peccatorum aliquorum permissio est effectus legis, & consequenter bona: nec etiam hæc: interest perfectioni Reipublicæ, quòd peccata commissa non remaneant impunita: ergo omnia peccata sunt punienda: falsum est, quia, vt docent DD. ad bonum publicum non spectar, quòd omnia peccata puniantur, sed aliqua remittantur diuinæ Iustitiæ vindicanda: neque etiam valeret hæc consequentia: ad perfectionem Religiosorum pertinet omni conatu obstare inclinationi, & propensionibus naturæ, quia retardant spiritualem profectũ: ergo Deus non debebat instituere diuersas Religiones: falsum est, quia debebant in Ecclesia Dei varij modi viuendi vigere, qui essent accommodati iuxta ingenia, complexiones, & propensiones hominum, quorum aliqui diligunt solitudinem; alij verò frequentiam; vnus libenter orat; alius libenter legit, vel operatur, &c. vt naturæ hominum non repugnaret perfectior modus viuendi, & ita maiori cum facilitate per viam perfectionis currerent ad optatum finem consequendum, vt optimè insinuant Suar. 4. de Rel. tract. 9. lib. 1. c. 1. num. 12. & Bellarm. de Monach. lib. 2. c. 3. tom. 1. tandem dico neque etiam valere hanc: ad perfectionem Religiosorum spectat omnia peccata venialia cohibere: ergo sunt omnia à Prælatis punienda: falsum esse videtur, quia multa sunt dissimulanda, ne regimen sit nimis durum, & Prælatus reddatur subditis odiosus, vt asserunt DD. Quamobrem concludendum est illam consequentiam in principio notandi deductam ex illo principio nullius roboris esse: & ideò dicendum, quòd Religiosi dupliciter possunt considerari; vel vt singuli; vel quatenus constituunt vnum corpus, cuius caput in ordine ad regimen spectat ad Prælatos: si considerentur vt singuli, perfectio eorum petit, vt sint contemptores honoris temporalis, procul ab omni ambitione, & desiderio dominandi, & ita Institutores fortè non potuerunt, instituere Prælaturas, ac dignitates, vt præmia Religiosorum: quatenus verò constituunt vnum corpus, perfectio eius postulat, vt, sint institutæ præmia meritorum propter bona elicienda, & mala euitanda: propter bona dico, quia, cum in qualibet congregatione plures infirmi, ac debiles morenrur, non viriliter luctantes cum prauis affectibus, vt docent Sotus, & Suarez pluties citandi in tractatu; ideò fuit necessarium non negligere eorum merita, sed ea dignitatib; us ac Prælaturis recognoscere; vt suauiter allicerentur ad strenuum certamen contra malas inclinationes, maximè quia multi sunt, inquit S. Thom. 4. de regimin. Princip. c. 7. qui magis proficiunt in dignitatibus constituti, quàm sine illis: quia etiam Religionis onus per multorum annorum seriem ab hominibus ferendum eos opprimeret, & à veloci cursu perfectionis retardaret; vndè Nauarr. comm. 4. de Regul. num. 24. dicit: Nimis durum est omni honore, ac officio in Religionibus priuari; & opus est maxima patientia, cuius rei æquanimis patientia non est omnium, sed paucorum, quos Iupiter æquus amat, & ardens euexit ad æthera virtus: propter mala euitanda dico; quia facillimè restringi possent sub prætextu boni communis Prælaturæ, ac dignitates in paucos; vndè non parua occasio daretur, vt exclusi homines ab honoribus suscitarent discordias, & seditiones, & pestis ambitionis inciperet omnia bona Religionis inficere, vt benè notat S. Antonin. 2 p. tit. 4. c. 8. de discordia §. 1. hisce verbis. *Quando enim nimis aliqui vexantur laboribus, alij nimis alleuantur, vel cum honores, & officia aliquibus copiosè conferuntnr, alijs autem parum, aut nihil, inde generatur discordia, & inuidia inter eos*: imò addo, quòd potuerunt esse institutæ in ordine ad singulos Religiosos ob rationem Caietani in obiectione recitandam. Nec obstat dicere, quòd ex ista distributione dignitatum secundum merita conferendarum oboriri possunt aliqua incommoda, maximè in materia ambitionis, quia sicut Deus instituit diuersas Religiones cum diuersis modis viuendi, etiamsi præuiderit multa incommoda sequutura, dum alij alijs præcedere contendunt vel honore, vel loco, &c. & æstimauit ea esse parui momenti comparatione vtilitatis, quæ elicitur ex varijs modis viuendi; ita illa incommoda ambitionis putanda sunt parui momenti comparatione vtilitatis, quæ sequitur ex benè administrata iustitia distributiua, maximè in ordine ad perfectionem totius corporis Religionis; imò addo, quòd ambitio suscitanda

non

non erit illa, quæ eradicat totum bonum Religionis, quia hominum merita per iustitiam distributiuam mediantibus dignitatibus fuerunt compensata: audite, quæso, verba Suarez vbi supra pro instructione omnium regiminum: Res humanæ, ait, huiusmodi sunt, vt nunquam omnibus incommodis careant; & ideò quandò hæc sequuntur, non ex re ipsa, vel actione, sed ex infirmitate, vel malitia hominum, non sunt propter illa omittenda bona maiora, sed adhibenda remedia, ne illa sequantur; potissimum est charitas. Ex hac ergo doctrina colligitur, quandò DD. pro responsione alicuius argumenti difficilis solutionis adducunt, obstat perfectioni Religiosorum, &c. esse quoddam velamen ad tegendum aliquid durum, & rigidum præsertim in regimine, quod nequit saluari, nisi recurrendo ad patientiam subditorum sub prætextu perfectionis religiosæ, ac proindè nuncupari debet argumentum patientiæ, seu responsio: hoc non dico ob doctrinam Em. Lugo, quia ex eius scriptis satis constat eum optimè intelligere naturam regiminis Regularium vnitam cum hominum imbecillitate, sed propter alios, qui hac responsione nec ipsa intelligere prima principia regiminis videntur.

4. Not. ter. quòd, licèt subditi per votum obedientiæ dominium suæ voluntatis transmiserint in Superioris voluntatem, & totos se resignauerint in eam, non tamèn hoc intelligendum est, vt ideò possint Superiores, tanquam seruos, aut mancipia pretio, vel bello acquisita eos ad libitum pessundare, & supercalcare, sed vt tractentur rationabiliter, discretè, & charitatiuè. Ita Peirin. de subditr q. t. c. 12. refens Tabien Angel. Siluestr. Rosell. asserentes in omni obedientia esse intelligendas aliquas conditiones, scilicet, si potero, vel si rationabiliter præceperit Prælatus.

5. Not. quart. honorem definiri ex S. Th. 2. 2. qu. 103. art. 1. ex D. Antonin. p. 2. tit. 4. c. 10. §. 3. ex Lugo vbi supr. disp. 14. sect. 1. num. 1. esse testificationem quandam excellentiæ, & videtur esse præmium cuiuslibet virtutis secundùm sensum D. Thomæ vbi supr. qu. 129. art. 4. in corp. huic autem honori, quatenus est præmium virtutis, non renunciant Religiosi per votum professionis, vt bene notat S. Thom. vbi supr. qu. 186. art. 7. ad 4. ibi Caietan. Nauarr. c. inter verba. conclus. 5. num. 64. & comm. 2. de Regul. nu. 2. Valent. tom. 3. disp. 3. quæst. 10. p. 5. vers. ex hoc igitur. Clauis regia lib. 11. c. 4. num. 15. Suar. 3. de Relig. lib. 4. c. 4. num. 3. Peirin. vbi supr. hinc idem S. Thom. opusc. 19. c. 2. optimè dixit: *Religiosi enim per votum Religionis non hoc modo abrenunciant Mundo, vt rebus Mundi vti non possint, sed mundanæ vitæ, vt scilicet Mundi actionibus non occupentur; vndè & sunt in Mundo inquantum rebus Mundi vtuntur, & non sunt de Mundo, inquantum à mundanis actionibus sunt liberi, vndè non est contra votum eorum, si quandòque honoribus vtantur, & sic illis non interdicitur honor, sed ambitio honoris, sicut etiam omnibus: & dato, quòd honor simpliciter ad Mundum pertinere intelligatur, non tamen hoc potest intelligi de quolibet honore, sed de honore, qui consistit in rebus mundanis, non enim potest dici, quòd honor Sacerdotis pertineat ad Mundum, & similiter nec honor Magisterij, cum doctrina, quam consequitur talis honor, sit de spiritualibus bonis: sicut ergo Religiosi non abrenuntiant per votum Sacerdotio, ita nec Magisterio: dato etiam, quòd Religiosi cuilibet honori abrenuntiassent, non tamen abrenuntiauerunt eis, quibus debetur honor, alias renuntiassent operibus virtutum; honor enim secundum Philosophum 1. Ethic. est præmium virtutis*: & paulò inferiùs subdit. *Falsum est, quòd Religiosi profiteantur perfectam humilitatem; non enim vouent humilitatem, sed obedientiam, humilitas enim sub voto non cadit, sicut nec aliæ virtutes, cum actus virtutum sit necessitatis, quia sunt in præcepto; votum autem est de eo, quod est voluntarium: similiter etiã nec perfectio humilitatis sub voto cadere potest, sicut nec perfectio charitatis, cum perfectio virtutis non sit ex nostro arbitrio, sed ex Dei munere: dato autem, quod ad perfectam humilitatem tenerentur, non sequitur, quòd non possent aliquibus honoribus potiri, sicut non possunt possidere diuitias, propter hoc, quòd profitentur summam paupertatem, quia possidere diuitias paupertati opponitur; non autem potiri honoribus opponitur humilitati, sed honoribus se inordinatè extollere, vt Bernard. dicit in lib. de considerat*; hæc D. Thom. Quot verò sint tituli, ob quos honor alicui debetur, eos enumerat Lessius de iustit. c. 12. dub. 2. num. 9. lib. 2. nimirum san-

sanctitatem, sapientiam, doctrinam, Principatum, dignitatem, potentiam, ætatem diuturniorem, Superioritatem, quæ omnia approbantur ab Emin. Lugo de iustit. disput. 34. sect. 1. num. 6. tom. 2. simul cum alijs ab ipso assignatis; nam hominem reddunt magis perfectum, ad quæ etiam pertinent facultates naturales, vt excellentia in visu, in voce, in cursu, in scribēdo, in legendo, & in alijs artibus, vires etiam corporeæ, & alia similia possunt inter ea connumerari, quæ omnia sicut perficiunt hominem in ordine ad humanas operationes, &c. ita reddunt ipsum secundùm proportionem dignum honore: an verò diuitiæ reddant hominem maiori honore dignum, videte Lugo vbi supra tenentem partem affirmatiuam.

C O N C L V S I O.

6. PRælaturæ Regularium censendæ sunt in distributione cadere sub iustitiam distributiuam, ita vt saltem secundariò sint præmia virtutum, & meritorum. Quæ conclusio apertè statuitur contra sententiam DD. in principio quæsiti notatam. Probatur prim. omnes Religiosi ex vi professionis acquirunt ius ad omnia commoda Religionis, nec non, & bona, vt dictum est superiùs: ergo in ijs distribuendis necessariò locum habere debet iustitia distributiua: antecedens clarum, consequentia probatur, quia illud ius acquisitum dicit habitudinem crediti ad Prælaturas, quia sunt commoda, & bona Religionis; vndè eidem habitudini pro iusta distributione debet respondere iustitia distributiua. Secund. si in conferendis Prælaturis, ac dignitatibus regularibus iustitia distributiua non esset seruanda, maximè quia Institutores eas non erexerunt tanquam præmia Religiosorum, eò quòd status Religionis ordinatur ad hoc, vt homines sint perfecti, & contemptores honoris temporalis: sed id obstare non videtur, tum quia inter merita Religiosorum, & Prælaturas intrinsecè, & ex proprijs terminis, & natura oboritur, vt seruetur iustitia distributiua; nam inter se, vt dixi, habent habitudinem ex proprijs terminis exortam, tum quia, licèt ista habitudo ex propria natura ex parte dignitatum non insurgeret, sed dependeret à voluntate Institutorū, attamen hi talem intentionem tenebantur habere, vt essent præmia Religiosorum, quia spectant ad perfectionem, & ad maius bonum totius corporis Religionis, vt dixi euidenter in secund. not. Tert. admisso casu Cardinal. vbi suprà, sequeretur, quòd Superiores, & electores essent Domini Prælaturarū, & non fideles administratores, quia ad libitum, & absque ratione debiti eas conferrent, quod est proprium Domini, nec commune bonum periclitaretur, vt notat Lugo vbi suprà, maximè quia vnusquisque posset sibi præfigere vnum bonum commune tantùm ab intellectu fabricatum: ergo. Quart. votū obedientiæ, per quod Religiosi se consecrant statui religioso transmittendo suam voluntatem in Superioris voluntatem, Mundo, ac pompis eius renuntiando, non ita vilipendit Religiosos, vt ad libitum Prælatorum, aliorumue pessundentur, & supercalcentur, vt patet ex doctrina allata: sed, si non esset debitum seruandi iustitiam distributiuam in Regularium Prælaturis, &c. pessundarentur, ac vilipenderentur, eò quòd nullus est maior contemptus, quàm postponere merita magno sudore acquisita, & tot laboribus per annorum seriem toleratis pro Religionis bono, ac si non essent; ex hoc enim sequuntur milla incommoda, vt experientia docet: ergo admittendo iustitiam distributiuam non esse seruandam, admittitur etiam id, quod per votum obedientiæ Religiosi non promiserunt. Quint. homines per habitum Religionis assumptum non renuntiant honori, qui est testimonium excellentiæ in Religioso elucescentis, & est præmiū eius virtutis, vt dictum est superius: ergo honoribus insurgentibus ex Prælaturis non cedunt: ergo vt præmia saltem secundariò fuerunt institutæ ab Institutoribus. Tandem vltimò probatur: vbi sunt regulanda præsertim in materia iustitiæ, ibi regulatiuum est concedendum; aliàs essent regulanda sine regula, seù regulatiuo, quod est absurdum in quacunque materia; cum omnia per regulam regulentur, vt inquit Ægid. Roman. de regimin. Princip. lib. 1. p. 2. cap. 12. ergo in Religione concedi debent & iustitia commutatiua, & distributiua: antecedens clarum, consequentia probatur: in Religione datur, quomodò se gerere debeant partes in ordine ad totum, illud fouendo: ergo datur iustitia commutatiua, tanquam suum regulatiuum;

latiuum: in Religione etiam concedendum est, quomodò se gerere debeat totum in ordine ad partes pro eius iusta distributione: ergo etiam datur iustitia distributiua tanquam regulatiuum omnium bonorum; aliàs esset distributio sine regulatiuo.

Dices, status Religionis ordinatur ad hoc, vt Religiosi sint perfecti, & cōtemptores honoris temporalis: ergo Institutores non potuerunt ordinare, nec etiam ex secūdaria intentione, vt Prælaturæ essent meritorū præmia. Respond. quòd iustitia distributiua in Prælaturis conferendis non aduersatur contemptui honoris temporalis, qui est propriū hominum ad perfectionem tendentium, quia in mente vnusquisque gestare potest desiderium abdicationis omnium bonorum temporalium, & adhuc vnusquisque gestare potest, vt ipsorum, & aliorum merita, si Domino placuerit, sint recognoscenda iuxta meritorum mensuram dignitatibus, ac Prælaturis, cum id sit ab omni malo alienum, imò bonū, & virtute præditum. Secund resp quia huic honori non renuntiant in professione Religiosi, vt dictum est; vndè Caietan. 2. 2. quæst. 136. art. 7. ait: aduertendum est, quòd, quia honor Ecclesiasticus sanctus honor est, quia Ecclesia sancta est; ideò non spectat ad perfectionem Religiosorum renunciare Ecclesiasticis honoribus; quocirca reprehensione digni sunt Religiosi abdicantes suos honores Magisterij in Theologia; & ideò notant Nauarr lib. 5. consil. de sentent. excomm consil. 12. 17. num. 7. & Layman. de benef. lib. 4. tract. 2. c. 15. num 10. quòd homines appetere possunt Prælaturas absque peccato, & absque læsione proprij status imò cum merito. Pro tertia responsione adde illud, quod in secund. notand. Concludendum est doctrinam traditam esse veram, & ad mentem sacrorum Canonum. e. Vtilissimus. 1. quęst. 1. in quo habetur dublici titulo in Religione deberi Religiosis dignitates, vel bonitate vitæ, vel scientiæ laurea. Ita Peirin. de subdito quæst. 1. c. 28. §. 3. nec alienam à mente D. Bonau. apud Peirin. ibid. qui inuehitur contra illos, qui se ingerunt his officijs, inter verba Sancti hæc habentur: *Nam si digni fuerint, & idonei, nō debent se ad hoc ingerere, sed modestè expectare quousque per inspirationem Dei à Prælatis suis, & fratribus ad hoc suo tempore assumantur.*

DVBIVM IV.

In quo quærimus rationem formalem totalis diuisionis huius miseræ Prouinciæ.

SVMMARIVM.

1. *Patrum vnio vnionem gignit inter subditos, eorumque diuisio diuisionem inter ipsosmet subditos, vt cæcus cæcum sequatur, & ambo in foueam cadant.*

Iactis fundamentis totius operis pro primo dubio discutiendo in ordine ad eatum propositum, licet sit quartum in ordine ad dubiorum seriem, quæritur, vndenam censenda sit origo diuisionis totius Prouinciæ in duas factiones distractæ; nam id aperit viam ad alia dubia, vt intelligenti patebit: prætermissa illa ratione communis ambitionis, de qua Chrysostomus in subsequenti dubio, hic quærimus rationem specialem, & præcipuam.

CONCLVSIO.

1. Sicut, vnitis Patribus, Prouinciali scilicet, ac Definitoribus, seu Consultoribus eadem transfunditur vnio in subditos; ita, eisdem disiunctis, ac diuisis, tota distrahitur Prouincia in factiones, ac seditiones. Hanc non firmarem conclusionem, nisi prius esset firmata à D. Bonauent. opusc. in quæst. super regulam S. Franc. quadam regula vniuersali: quærit ergo quæst. 16 *Vnde est quòd videmus aliquos Religiosos moribus ita distortos, & rudes, sicut aliquos sæculares superbos, inuidos, detractores, &c. Respondet: Religio est schola virtutum, in qua sicut in alijs disciplinis, & artibus discendis incumbitur; videmus autem, quòd alius alio peritior est; alius rudior, alius deligentior, alius segnior; hæc autem differentia ex quinque causatur; vna causa est,* quæ facit ad rem nostram, *quòd vbi informatores habentur, ibi eruditione boni discipuli erudiuntur, vbi non habentur, aut rudes in spiritualibus erunt discipuli, aut erroribus varijs sub specie boni per sensum proprium seducuntur,*

C ha-

habentes quidem Zelum iustitiæ, sed non secundùm scientiam; & sic à perfectione virtutum plurimi retardantur, vt vel malum æstiment bonum, aut minus bonum putent optimum, aut aliam viam, quam debeant ad perfectionem tenendam: hæc S. Bonau. Ex hac ergo regula vniuersali sequitur tanquam in optima cōsequentia firmata conclusio: ergo, vnitis Patribus Prouincialibus scilicet, ac Definitoribus, eadem transfunditur vnio in subditos: valet consequentia; quia ibi adsunt informatores, scilicet prædicti Patres, quibus incumbit onus vnionem illam, qua inter se gaudent, transmittendi in subditos, teste B. Laurent. Iustinian. de triumph. Christi agone c. 26. *Ad vtilitatem, & decorem, vnitatemque custodiendam in Ecclesia sunt constituti gradus*: & ita exemplo, & scientia erudiunt subditos ad concordiam amandam, vnionemque colendam, cuius fructus maximo cum splendore non desideratur: ergo, eisdem disiunctis, ac diuisis, tota distrahitur Prouincia in factiones, ac seditiones: valet consequentia, quia desunt informatores ad subditos erudiendos, ac instruendos exemplo, ac scientia ad concordiæ vacandum, teste eod. B. Laurent. de Prælator. reg. c. 3. *Vbi deest, qui regat, congregatio quoque confunditur, diuiditur, ac deperit*: & ita discipuli fiunt rudes, idest rerum spiritualium ignari, & se ipsos sub specie boni proprio sensui innitendo seducunt: quò fit, vt quælibet pars, dum vtraque est imbuta illa falsa doctrina, tanquam principio modi viuendi: *cæteris alijs est sanior nostra multitudo*: æstimat se habere iustitiæ zelum; imò putat, vt loquitur S. Greg. Nazianz. orat. 26. se obsequium præstare Deo; sed huiusmodi zelus non est secundum scientiam; nam vera scientia regiminis erudit homines ad zelum iustitiæ fundandum supra pacem, ac concordiam tanquam supra basem machinis totius regiminis tam temporalis, quàm spiritualis, dicente S. Gregor. in Ezechiel lib. 1. hom. 8. *Quanta autem sit concordiæ virtus ostenditur, cum sine illa virtutes reliquæ virtutes non esse monstrantur*: Sed audiamus primam consequentiam claré explicatam à D. Basil. in ps. 132. *Quemadmodum*, inquit, *in capite vsque ad barbam, & summitatem indumenti sacrum vnguentum decurrens Sacerdotem bona fragrantia replebat; ita & à Principe vsque ad subditos concordia vtilitas descendit*: secundam ab Arist. inclusam in illis principijs: *Contrariorum enim contrarij effectus*: 5. polit. c. 8. & alibi: *Contrariorum eadem est disciplina*: & apertam 5. polit. cap. 4. *Oriuntur autem seditiones non pro paruis rebus, sed ex paruis magna proueniunt; maximè verò etiam parua corroborantur, quandò in principalibus fiunt: quamobrem ab istis principijs cauendum est diligenter, ac dissoluendæ sunt statim eorum discordiæ, qui multùm in Republica possunt; in principio enim peccatur; principium autem dicitur esse dimidium totius; itaque paruum in principio erratum correspondens est ad alias partes; omninò enim excellentium virorum discordia totam post se trahunt Ciuitatem*: & S. Thom. ibid. lect. 3. explicans præcitatum textum inquit: *Parua dissensio inter Dominos multùm inualescit, oportet, quòd subditi talia timeant multùm, & quòd dissensiones inter diuites dissoluant, & trahant ad concordiam, quia dissensio, quæ accidit inter maiores, & Principantes est peccatum in principio; principium autem est dimidium totius, quia principium continet in se, & Principatum virtute; & ideò resistendum est peccato in principio; nam peccatum in principio proportionabiliter se habet ad ea peccata; quæ fiunt in partibus principalibus animalium: videmus autem, quòd modica facta diuersitate in parte principali in animali, scilicet in corde, magna fit diuersitas in alijs partibus: similiter, modica existente diuersitate in semine, fit magna diuersitas in eo, quòd fit ex semine, quia ex modica differentia calidi, & frigidi causatur differentia maris, & fœminæ: similiter, facta modica transpositione, in gubernaculo nauis tota nauis transmutatur; quarè sic erit in Republica, quòd paruum peccatum in principio, & parua dissensio multùm inualescit*: hæc S. Thom. qui de regim. Princip. lib. 1. cap. 5. subdit: *Dissentientibus Principibus, consequens est, vt in multitudine sequatur dissensio*: audiamus etiam Ægid Roman. de reg. Princ. p. 2. lib. 3. cap. 15. *Qui vult*, inquit, *saluare politiam, caueat seditiones, & contentiones nobilium; nam, Baronibus dissentientibus, fiunt seditiones in Regno, & per consequens fit praeparamentum, vt dissoluatur regius Principatus*: hinc S. August. in ps. 103. hanc plorans miseriam ita affatus est: *Diuiduntur Duces, diuiditur*

& plebs,

& plebs; vt cæcus cæcum sequatur, & simul in foueam cadant: spirituales non habent diuisiones, non cogitant schismata, pax est in eis, custodiunt eam in cæteris, quantùm possunt, vbi in alijs deficiunt, in se tenent. Et vt prima huius sententiæ pars magis elucescat, inuestigemus sequentia dubia; secunda enim videtur in secundo dubio satis explicata.

DVBIVM V.

An Prouincialis, ac Definitores, seù Consultores eligentes inferiores Superiores ferè omnes ex suis, eisque præbentes maiorem partem officiorum præstantiorum peccent mortaliter.

SVMMARIVM:

1. *PRælati in Religionibus dantur in commodum subditorum, quorum finis præcipuè est iustitia, ex qua oriuntur multa bona, sicut multa mala ex iniustitia.*

2. *Prætermissa illa legali, definitur iustitia strictè sumpta, quæ diuiditur in commutatiuam, & distributiuam, & vtriusque designatur munus.*

3. *Munus veræ iustitiæ distributiuæ propriè est ad euitandum vitium acceptionis personarum; & describitur, quid sit huiusmodi vitium, & est ex genere suo peccatum mortale; sit tamen veniale ratione paruitatis materiæ; Prælati verò violando in re graui huiusmodi iustitiam, ad restitutionem non adstringuntur.*

4. *Latiùs describitur, in quonam offendi potest iustitia distributiua; & demonstratur Prælatos esse dispensatores, & non Dominos bonorum omnium.*

5. *Designantur tres casus inseruientes pro conclusionibus.*

6. *Prouincialis, & Definitores se vinciunt peccato lethali, dum præbent maiorem partem officiorum præstantiorum suis sequacibus, seù factionarijs, cum merita omnium factiosorum sint æqualia, vel quasi æqualia: probatur varijs rationibus, & soluitur quadam obiectio.*

7. *Homines factionarij electi in Priores nequeunt inter omnes esse digniores; & licèt huiusmodi dignioritas in eis elucesceret, non ideò Prouincialis, ac Definitores possunt eximi à lethali culpa, & clarè probatur, quia præsertim vnitatem regiminis negligunt: & satisfit cuidam obiectioni.*

1. Pro cuius intelligentia not. prim. cum omne agens agat propter finem; à fine concedentium Prælatos exordium sumendum est. Prælati verò dantur in Religionibus in commodum, ac vtilitatem non ipsorum, sed subditorum. S. Thom. 1. de regimine Princ. cap. 1. S. Antonin. 3. part. tit. 19. cap. 11. Rodriq. quæst. regular. quæst. 34. art. 5. tom. 3. Mirand. man. Prælator. quæst. 5. art. 5. tom. 2. Riginald. in prax. lib. 20. n. 69. Barbos. de potest. Episcop. part. 1. titul. 2. Glos. 2. num. 6. Peirin. de Prælato qu. 1. c. 7. & alij: finis autem Prælatorum est semper habere præ oculis iustitiam. Ita Rodriq. vbi supr. art. 5. & Hieron. Rodriq. resol. 104. nu. 4. ex iustitia enim, vt inquiunt ambo Rodriq. cum Bassæo capuccin. in summ. verbo Prælatus num. 17. oriuntur pax Religionis, tutamentum obseruantiæ, immunitas communitatis, nutrimentum spirituale, Monachorum gaudium, silentium, & securitas in pulchritudine pacis: ex iniustitia verò, ait Emman. Rodriq. vbi supr. seditiones, inimicitiæ, contentiones pullulant.

2. Not. sec. quòd hìc non loquimur de iustitia generali, seù legali, quæ, vel omnes in se continet virtutes, vel bonum pluribus cōmune considerat, vel leges condit, vel obseruat, sed de iustitia strictè sumpta, quæ definitur ab Vlpiano Iut. cons. in l. iust. ff. de iustit. & iur. quòd sit perpetua, & constans voluntas ius suum vnicuique tribuens; approbata à D. Thom. 2. 2. quæst. 58. art. 5. Mirand. tom. 2. qu. 24. art. 1. & ab omnibus DD. Diuiditur enim in commutatiuam, & distributiuam, & vnaquæque semper reddit vnicuique, quod suum est, seù inclinat, & mouet hominem, vt, quod suum est, vnicuique reddat: prima verò versatur circa emptiones, venditiones, atque contractus, vt in istis commutationibus æqualitas seruetur, & circa communitatem, & Collegium, vt eius homines, dum Collegium eis ius eligendi concessit, ex officio teneantur in electionibus consulere Collegio, & communitati, vt conseruetur bonum commune; ad hunc enim finem Collegium tribuit eis ius eligendi: se-

 cunda

eunda versatur in distribuendis prœmijs, honoribus, dignitatibus, alijsque bonis communibus ad æqualitatem, attenta meritorum, & non personarum ratione, dico, attenta meritorum ratione, quia bona communitatis non sunt omnibus æqualiter dispensanda secundùm proportionem arithmeticam, sed geometricam, ita vt detur magis, & minùs secundùm exigentiam debiti, & meriti, vt habetur ex Eustach. 3. part. disp. 2. q. 5. Em. Lugo de iustit. disp. 1. sect. 3. tom. 1. & Auersa part. 2. q. 114. sect. 12. vndè sequitur, quòd, si Prælati merita respicere debent, subditi iuxta proportionem meritorum habent ius ad omnia bona Religionis. Ita Lessius de iust. c. 22. dub. 3. num. 15. lib. 2. Aragon. 2. 2. qu. 63. art. 2. & Sanch. opusc. 1. lib. 2. c. 1. dub. 1. numer. 2.

3. Not. tert. quòd munus iustitiæ distributiuæ totum in eo positum est, vt euitetur acceptio personarum; acceptio autem personarum est vitium, per quod Prælatus in bonorum communium distributione, quæ ex iustitia debentur, non considerat veram causam meritorum, sed loco causæ considerat qualitatem, & cognationem, patriam, amicitiam, proprium commodum, & vtilitatem, vel aliquid huiusmodi. Bellarmin. de Princ. christian. lib. 1. c. 10. Lugo vbi supr. disp. 34. sect. 1. nu. 3. tom. 2. ex genere suo huiusmodi acceptio est peccatum mortale, vt docet S. Thom. 2. 2. quæst. 59. art. 4. & cum eo omnes eius discipuli, quia fit cum iniuria proximi; ex paruitate autem materiæ fit veniale, vt in loco accumbendi in mensa, quandò merita non respiciuntur. Ita Lessius vbi supr. dub. 1. num. 4. Arag. 2. 2. qu. 63. art. 1. Salon. 2. 2. qu. 63. art. 1. sed, vt hoc meliùs intelligamus, attendamus nonnulla verba Ioann. Capata in opusc. de iustit. distrib. c. 5. num. 4. p. p. Potest tamen, ait, aliquandò excusari à mortali, & esse veniale ob paruitatem materiæ, vt ait Less. lib. 2. de iust. c. 32. de accept. pers. dub. 1. nu. 4. & vel ob imperfectionem actus non satis deliberati, vel non satis voluntarij, vt ob ignorantiam culpabilem qualis solet esse plerunque ignorantia iuris, vt ait D. Thom. 2. 2. qu. 59. art. 2. si autem fiat iniustitia ex ignorantia inculpabili, qualis solet sæpè esse ignorantia facti, nullum erit peccatum, de qua ignorãtia interpretatur ibi D. Thom. quod Philos. ait. 5. Ethic. c. 8. Ignoscenda esse, quæ ex ignorantia facimus; de quo etiã D. Thom. 1. 2. qu. 89. art. 6. & leuitatis materiæ duplicem esse modum in acceptione personarũ aduertas, vt hoc semel dictum alijs difficultatibus inseruiat: primus modus est, quãdò dignitas vnius personæ notabiliter nõ excedit dignitatem alterius; tunc enim non est magni momenti vnum alteri præferre: secundus modus est, quandò id, quod minùs digno confertur, parum excedit id, quod digniori elargitur; tunc enim non prætermittitur notabiliter proportio debita inter partes Reipublicæ; non enim debet quantitas considerari in iustitia distributiua, sicut in commutatiua; nam si ex bonis alicuius hominis contra eius voluntatem quis decem nummos auferret v. g. peccaret mortaliter; at si inter partes æquales eiusdem Reipublicæ, aut ferè æquales esset excessus decem, aut viginti aureorum in stipendio officij, vel beneficij cõmissi, quia non læditur grauiter ordo Reipublicæ, & proportio, ad quam iustitia distributiua ordinatur, non deberet iudicari mortale: hæc Capata. Non ideò Prælatus violando in re graui huiusmodi præceptum tenetur ad restitutionem, vt asserunt Petr. Nauarr. Vasq. Salon. & alij apud Bonacin. de rest. dub. 1. q. 1. part. 1. num. 8. quia, licèt quis iniustè priuetur aliquo bono graui, ad quod habet ius; non tamen habet ius strictum, & proximum necessarium pro restitutione facienda, vt oritur, quandò violatur iustitia commutatiua: Ita Bonacin. vbi supr. Sotus, Couarr. Molin. & alij, quos citatos sequitur Barbos. de iur. Eccles. lib. 1. c. 29.

4. Vt meliùs intelligatur in quonã offendi potest iustitia distributiua, sit quart. not. quòd, quandò Superiores præponunt ad dignitates, & honores amicos, & conciues alijs idoneis, seù magis idoneis, fiunt acceptatores personarũ, & rei culpæ grauis, quia nõ merita, sed amicitiã respiciunt, vt in specie norant Bellarm. vbi supr. Peirin. tom. 2. qu. 2. 1. 3. §. 15. secus si amicum, & conciuem pro dignitatibus æquè dignum alijs, non vt amicitia sit principaliter motiua, sed impulsiua; item Prælatus potest peccare peccato acceptionis personarum in exhibendis honoribus suis subditis tam in publico, quàm in priuato, e. g. si in Capitulo omnibus debitum locum non assignet, sed vnum alteri præferat; si titulum suum cuique non tribuat; similitèr in

in priuato, si non salutet, quem debet, & eo modo, quo debet, sed in hoc respiciat non merita, sed alias qualitates, quibus honor non debetur. Ita S. Thom. Aragon. Salon. 2. 2. qu. 63. art. 3. verùm tamen est, quòd secundùm proportionem iniuriæ erit peccatum, si iniuria leuis, leue, si grauis, graue. Ita Salon. vbi supr. contr. 1. concl. 1. itē Prælatus offendere potest iustitiam distributiuam in his, quæ commissa sunt suo arbitrio, vt si vni remittat pœnitentiam, & alteri neget, stantibus eisdem prorsus conditionibus; si cum vno dispenset, alteri gratiam neget in pari causa; si in iudicijs vni tribuat copiam processus, alteri neget. Ita Sotus de iustit. lib 3. qu. 6. art. 5. Aragon. vbi supr. art. 4. Valent. tom 3. disp. 5. quæst. 7 part. 4 col 3. vers ad hanc dubitationem Salon. vbi supr. art. 4. contr. 1. Ratio videtur esse, quia vsus potestatis Prælati est bonum quoddam publicum ad commodum, & vtilitatem subditorum; quarè est regulandum à iustitia distributiua secundùm subditorum merita. Ex his, quæ dicta sunt, sequitur Prælatos esse dispensatores, & non Dominos bonorum omnium iam spiritualium, quàm temporalium. Ita S. Th. 2. 2. quæst. 63. art. 2. Rodriq tom. 3. qu 34. art. 8. cum suo compendio resol. 103. num 8. Peirin de subdito qu. 1. de obed. §. 5. fundatur in scriptura ex illo Lucæ 12. *Quis putas est fidelis dispensator, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam.*

5. Not. quint. quòd opus est distinguere tres casus, quòd inseruiet etiam pro secundo dub Primus est, in quo electi à parte superante alteram in votis, vt sunt Definitores, ac Prouincialis, vel Priores electi à potentiori in Definitione sunt sine dubio digniores alijs alterius partis, seù factionis. Secundus casus est, in quo electi à parte superante clarè sunt minùs digni Religiosis alterius partis, qui negliguntur. Tertius casus est, in quo excessus meritorum in Religiosis electis, ex quibus plerunque fit electio, non est adeò magnus, sed dubius: his suppositis.

PRIMA CONCLVSIO.

6. PRouincialis, ac Definitores, seù Consultores seligentes inferiores Superiores ferè omnes ex suis, eisque præbentes maiorem partem officiorum præstantiorum, cum merita vtriusque factionis sint æqualia, vel quasi æqualia, eò quòd non sit magnus excessus, sed dubius, sicuti est in casu, qui inferiùs patebit, lethaliter peccant. Probatur, tum quia huiusmodi muneta sunt in omnium subditorum vtilitatem, & non tantùm suorum amicorum; ideò dicebat Molin. tom. 1. de contract. tract. 1. disp. 12. Respublica nihil aliud est, quam collectio omnium suarum partium, sanè eius bona partium sunt, in commune tamen ab eis possessa; quarè per Reipublicæ partes sunt distribuenda, & vnicuique sua pars debetur, tum quia læditur iustitia commutatiua, ac distributiua: illa, quia non consulunt bono communi, quod vnitate subditorum propagatur, teste D. Cyprian de Orat. domin. *Pacificos enim*, ait, *& concordes, atque vnanimes esse in domo sua Deus præcipit*: alias opera nostra à Deo non recipiuntur. *Vnitatis vinculum*, ait Augustin. sermon. de tempor. 168 tom. 10. *omnes debent Prælati, simul & subditi in fide, & dilectione per omnia seruare, quia sine pace non suscipitur Sacerdotis oratio, nec plebis oblatio*: hæc, quia multorum merita negliguntur, & post ponuntur cum non parua eorum iniuria. *Non solum*, inquit S. Thom. in c. 8. Dionis. Areopag. lect 4. *pertinet ad iustitiam distributiuam, quòd distribuat diuersa diuersis secundum eorum dignitatem, sed etiam quod huiusmodi diuersitatem inconfusam seruet, ne scilicet vnus id, quod est alterius, sibi vsurpare præsumat*: tum quia ex tali iniustitia, experientia teste, oboriuntur multa mala ab ipsis ex officio euitanda, vt seditiones, inimicitiæ, atque contentiones; *Sic est disponenda*, dicebat Ægid. Roman. de regim. Princip. lib. 3. part. 1. c. 13. *multitudo, vt conseruetur in pace, & vt ibi seditiones non insurgant*: tum quia quærunt proprium commodum, vt scilicet conseruentur in honoribus, ac dignitatibus contra proprium munus cogens omnia ordinare in bonum, ac subditorum vtilitatem, proprio commodo neglecto; alias ab iniustitiæ labe nequit iustè regimen separari, vt testatur D. Thom. 1. de regim. Princip. c. 1. *Si verò*, ait, *non ad bonum commune multitudinis, sed ad bonum priuatum Regentis regimen ordinetur, erit regimen iniustum, atque peruersum*: tum quia non sunt fideles dispensatores, sed gerunt se, vt Domini, & destructores dertupantes, imò deponentes Pastoris,

ris, ac Regentis nomen, dicente Ægid. Roman. vbi supr. lib. 1. p. 2. c. 12. *Maximè ergo studere debent, ne sint iniusti, & inæquales Reges, quia eorum iniustitia, & inæqualitas tollit ab eis regiam dignitatē*: tum quia offendunt finem assumptæ dignitatis, qui videtur esse, vt Prælati exemplo, & prudentia, sic ait Emin. Lugo de iustit. disp. 35. sect. 1. num. 6. tom. 2. contineant subditos in disciplina regulari, & hanc, si est relaxata, ad pristinum, ac debitum rigorem reducant, hominesque ad perfectionem religiosam promoueant; qui etiam videtur esse secundùm D. Bonauent. de sex alijs Seraph. c. 6. *Vt Prælati sibi commissos ad vitam æternam dirigant, & ad virtutum merita fideliter promoueant*: quod certè suis partialitatibus non attendunt, imò totam disciplinam regularem penitus eneruant, vt experientia docet, & insinuat D. Antonin. p. 2. tit. 4. c. 8. §. 4. hisce verbis: *Ex seditione tota vita regularis deficit*: & sibi cōmissos efficiunt tot filios gehennæ demeritis cumulatos, sicut sunt ipsi, vt testatur D. Bernardin. tom. 1. Dom. 3 quadr. serm 26. art. 1. cap. 1. *Habere partialium signa est continuè, & impœnitenter ad inferos properare, & est continuè animas secum ad æternum interitum trahere*.

Dicet fortè quis, non sunt munera, ac officia tribuenda nostris æmulis, & inimicis: quod verbum audio? filij sunt inimici; vndenam hoc verbum fabricatum? nonnisi ab ore Diaboli, & à factiosis, qui sunt lingua eius, prolarum, & rectè, quia factionarij, vt inquit Gregor. Nazianz. in sequentibus dubijs citandus, neque ad Deum, neque ad diuinas mentes per bonum pacis, & concordiæ accedunt, sed sunt aduersæ partis: admittitur, sed non conceditur nomen inimici: dubium mouetur à Bonacin. inferiùs referendo, qui loquitur in terminis de proprijs inimicis, & resoluitur cum distinctione; vel bona, & beneficia sunt propria; & conferuntur ex propria voluntate; vel sunt communia, & conferuntur ex aliorum voluntate; si sunt primi generis, non tenetur quis inimicis conferre, quia non tenebatur ijsdem cōferre, priusquam essent inimici, & inimicus non est factus melioris conditionis ob inimicitiam, quamuis, si exclusio inimici ab honoribus scandalum pariat, excludi non possit, vt docent Valent. tom. 3. disp. 4. punct. 5. Tolet. lib. 4. c. 10. Bann. 2. 2. qu. 23. dub. 4. Abulens. in c. 5. S. Matth. qu. 348. quem citat, & sequitur Reginald. lib. 17. nu 12. & Bonac. si secundi generis sint, vt sunt omnia munera Religionis, & ad illa ex vi contractus professionis Religiosi ius habent secundùm meritorum proportionem, tenetur Prælatus distribuere inimico, sicut amico; aliàs vitio acceptionis personarum damnandus est, & aliorum iuris, quod negligi nequit, violator habendus. Ita S. Th. 2. 2. qu. 25. art. 8. & ipsius cōmentatores ibid Nauarr. c. 14. num. 25. Bonac. in prim præcept. Decal. punct. 3. qu. 4. num. 7. Trullench. in exposit. Decal. c. 5. num. 15. lib. 1.

SECVNDA CONCLVSIO.

7. Hviusmodi homines factionarij electi, vt Priorum, seu Guardianorū munere fungantur, nequeunt inter omnes, qui seligi possunt, tanquam digniores connumerari, vt contendunt eorum electores, & quàuis hac dignitate prædíti essent; nō ideò eorum electio eximit Prouincialem, ac Definitores, seu Consultores à lethali culpa. Propositiones quidem aliquantulum rigidæ, sed veræ, & prima pars tanquam certa traditur in dubio sequenti, & certissima in dubio 26. Secunda suadetur: vel promouendo huiusmodi homines intendunt eos promouere, vt factionarios; vel vt inter omnes digniores, & factionarios; vel tantùm digniores, quomodocunque respiciantur, nequeunt electores carere culpa lethali; nam si promouentur, vt in prima acceptione, conspirant omnes DD. esse peccatum mortale, quia fiunt acceptatores personarum, attendentes non verā causam meritorum, sed impertinentem, & sibi vtilem in ordine ad propriam conseruationem; vndè dignioritas in eis elucescit tanquam res accidentalis: si vt in secunda, adhuc obstringuntur culpa graui, quia finis ille intentus, licèt secundarius, nempe, vt factionarios, est mortaliter peccaminosus, quia obstat fini regiminis, qui est vnitas, & pax, vt dicunt DD. & passim dicetur in præsenti tractatu; quarè dicebat Ægid. Roman. de regim. Princip. lib. 3. p. 2. c. 3. *Pax, & vnitas ciuium debent esse finaliter intenta à Legislatore*: cuius violationem concordant omnes DD. esse lethalem, & non cum paruo

fun-

fundamento, quia vnitas est finis tantæ virtutis, vt supra illud tota machina regiminis fundetur, erigatur, & conseruetur, teste D. Ambros. in principio psal. 118. *Vnitas enim coercet omnia, & regit, cui subiecta sunt*: sine quo omnia euertuntur, & destruuntur, teste Gregor. Nazianz. orat. 12. de pace tom. 1. *Atque vt populos, & Vrbes, & Imperia prateream, vt cœtus, exercitus, familias, naues vectoribus plenas, coniugia, sodalitia, qua omnia, vt pace conseruantur, ita seditione euertuntur, &c.* vndè optimè D. Antonin. vbi supr. dicit: *Ex seditione tota vita regularis deficit*, quia, ablata vnitate, & pace à Religiosorum familijs, necesse est corruere ædificium perfectionis; ac proindè finis ille secundarius destruit totam bonitatem, quæ inuenitur in fine primario electorum, nempè vt digniores: si vt in tertia acceptione, adhuc inuoluuntur peccato, quia, licèt per intellectum fieri possit talis præcisio, practicè tamen nequeunt separare vnum ab altero; nam eo ipso, quòd sunt electi, insurgunt factionarij, ac proindè transit eorum electio in naturam secundæ acceptionis.

Dicunt isti graues PP. Religiosorum regimen non ordinari ad vnitatem propagandam, sicut illud sæcularium, sed tan est id dirigi ad perfectionem, ad quam quilibet Ordo est institutus, vndè pro eius propagatione promouentur homines in Priores inter omnes digniores, ac de facto fit, & ita fideliter electoris muneri est satisfactum. O responsio verè grauis, imò cæca, quia ab ambitione ducta, quare verissimum videtur illud pronuntiatum D. Chrysostom. in dub. sequenti recitandum. *Nihil Ecclesiam aquè potest diuidere, vt ambitio, & amor Imperij, & gerendi magistratus*: Vos quidem, & quidem video in altum collocatos ad populum, ac multitudinem sacram regendam, & ignoratis prima principia regiminis, nempè primum tam bonum promouendum, quo propagato, propagatur etiã perfectio religiosa, quàm malum præcauendum, quo introducto, introducitur etiam omne malum. Vestrum enim est scire, quòd primum malum cuiuslibet communitatis, ex quo omnia sequuntur, est seditio, factio, & dissensio, teste D. Thom. ex D. Paul. 1. ad Cor. c. 11. lect. 4. *Primum malum communitatis est dissensio, vnde catera oriuntur; vbi enim est dissensio, nihil rectum est*: Vestrum est scire, quòd munus Regentis, & Legislatoris ad hoc tendit, vt multitudinem à factionibus, & seditionibus expurget, teste eod. D. Thom. 2. pol. lect. 8. *Legislatores principaliter intendunt seditiones remouere*: Vestrum est scire, quòd primum bonum, quod etiam ex munere tenetur in multitudine propagare Prælatus, est eius vnitas: si mihi non creditis, credamus omnes D. Laurent. Iustin. de Prælat. regim. c. 3. qui finem ministerij Præsidentium, quod in vobis elucescit, tangens sic loquitur. *Caterum quemadmodum in humano corpore cateris caput supereminet membris, & sensuum fulget dignitate, eorum videlicet, quorum ministerio totum corpus ornatur, custoditur, & regitur; ita in corpore Christi mystico, & in qualibet congregatione fidelium, qui prasidet pra cunctis ornatior esse debet moribus, virtutibusque locupletior; ideò, vt quantùm caput distat à membris, tantùm Pralatus debeat subditos in perfectione pracellere; vndè oportet, vt non insolescat de collatis sibi gratijs, ne extollatur aduersus inferiores, non dirimat vnitatem dominici gregis, sed potius illam exhortationibus nutriat, prudentiaque conseruet: equidem propter seruandam vnitatem Prasidentium ministerium in Ecclesia necessarium esse cognoscitur tanquam caput in corpore, sine quo prorsus congregatio quaque confunditur, diuiditur, & deperit; nempe vbi deest, qui regat, vniuersa confusa sunt, deest reuerentia mutua, proculest pax, legis negligitur custodia, postponitur ordo viuendi, morum disciplina deseritur, abijcitur norma virtutum, propria dominatur voluntas, atque vnusquisque ducitur sensu, quo nihil est detestabilius in conuersatione religiosa, nihil ad compaginem charitatis custodiendam damnosius, dirimendamque reperitur habiliùs*: imò credamus omnes Christo Domino, qui de seipso loquens Luc. 11. inquit: *Qui nõ est mecum, contra me est, & qui non colligit mecum*: idest ait S. Antonin. 2. p. tit. 4. cap. 8. §. 4. *in trahendo homines ad concordiam, vnitatem, & pacem, vt ego, dispergit: Dispergit*, inquit Caietan. in Luc vbi supr. *non solum non adiuuat ad colligendum, sed etiam contrariatur dispergendo, ita vt non detur medium inter colligentem mecum, & dispergentem*: Vestrum tandem est scire, quòd vnitas, & pax sunt illa basis, super quam perfectionis ædificium fundatur, teste D. Th. contr. Gentil. lib. 3. c. 117.

c. 117. *Ad hoc, quod homo diuinis vacet, indiget tranquillitate; & pace;* & ideò S. Aug. in ps. 18. dixit: *Iudicia Dei non sunt ad rixas diuisionis, sed ad congregationem vnitatis.*

Videte, quæso, PP. mei, quàm malè defenditis vestrum viuendi modum in regimine, & quàm procul distat vestra intentio à ministerio, quod induistis, imò ab intentione Christi, cuius vicem in terra geritis: verùm negandum non est, quin Regularium regimen ordinetur ad propagandam perfectionem, ad quam quiliget Ordo est institutus secundùm proprium institutum, sed hæc pro base fruitur vnitate regiminis, qua destructa, destruitur etiam omnis perfectio, teste Trithemio Abb. in prolog. Reg. S. Bened. c. 2. pag. 175. *Tota Religio deperit, quandò hoc solùm bonum pacis non custoditur.* vndè nil rectum inuenitur iuxta dictum S. Ambrof. 1. ad Cor. c. 11. *Vbi enim est dissensio nihil rectum:* hinc optimè S. Anton. vbi supr affatus est: *Ex seditione tota vita regularis deficit.*

Aduertant Lectores, quòd tam præsens, quàm subsequens quæsitum facillimè sibi ad inuicem præstant modum probandi vtriusq; intentum.

DVBIVM VI.

An electores, qui eligunt huiusmodi Definitores, ac Prouinciales factiosos, & præuident inæqualitatem, ac multa incommoda, quæ indè sunt oritura, peccent mortaliter.

SVMMARIVM.

1. *Determinatur, relicta altera opinione, nempè dignum posse eligi ad Prælaturas, digniorem esse seligendum: Probatur varijs authoritatibus, varijsque rationibus, & admittitur quædam limitatio.*

2. *Confutatis nonnullis DD. admittitur digniorem esse promouendum ad Prælaturas, etiam inter Regulares; excipiuntur tamen multi casus.*

3. *Habetur, quis propriè dicatur dignor ex multis authoritatibus; & designatur excessus meritorum, quo fulgere debet dignior.*

4. *Factionarij in passionibus fluctuantes; quæ satis apertè adnotantur, indicio metiendi merita, & demerita carent.*

5. *Concluditur sub mortali meliores fore eligendos ad munera habentia animarum curam, & non habentia; modò sint magni momenti, & excessus meritorum in eis debet clarè elucescere, & non dubiè: probatur etiam, quòd factionarij carent fide, dum in hac verba prorumpunt, apud nos est excessus meritorum.*

6. *Firmiter credendum est in vtraque factione esse merita æqualia, vel quasi æqualia pro idoneitate regiminis tam in Prouincialium, ac Definitorum, quàm Priorum electionibus.*

7. *Multis rationibus probatur electores non eximi à lethali culpa, dum eligunt Definitores, ac Prouinciales ex propria factione, ostenditur etiam ex Patrum authoritatibus bonum vnitatis, malumue factionis: & soluuntur duæ obiectiones.*

1. PRo quæsiti intelligentia in prim. not. mouetur illa quæstio: an teneatur quis eligere digniorem in Prælatum sub pœna peccati mortalis: duæ agitantur opiniones; altera negatiua, quæ videtur esse Glossæ pluribus in locis, vt videre est apud Azorium, & Barbosam inferiùs citandos; adhærent Hugo, Perusinus, Ioann. Andreas apud Sanch. inferiùs num. 15. Ratio est, quia maior probitas vnius alijs nocere non debet, quia etiam dignior electus non peccat nihilo maiorem adhibendo diligentiam, curam, ac laborem in administratione, quam adhiberetur à digno, quamuis maiorem adhibere posset: placet talis opinio pro probabilitate Filiuc. tom. 3. tract. 41. num. 181. Rocco de iure patron. tit. honorificum. qu. 15. Pedrazæ in summ. præcep. 7. §. 26. asserit tamen hic author ita ferre suffragium saltem esse peccatum veniale: placet etiam Alex. Alens. p. 2. qu. 136. §. 2. cum hac tamen limitatione, quòd, si præberetur Episcopatus digno, omisso digniori, non excusaretur conferens à peccato mortali: secus in cæteris beneficijs etiam curam animarum habentibus: placet pro beneficijs non habentibus curam animarum, & rectè Gabr. 4. dist. 15. quæst. 7. art. 3, dub. 1. prop. 2. Angel. tit. electio num. 21. Petr. Nauar. de restit. lib. 2. n. 197. Barbos.

de

de iure Eccles. lib. 1. cap. 19. num. 171. Ledesm. in summ. part. 2. tract. 7. c. 2. conclus. 7. Dian. p. 2. tract. 15. p. miscell. resol. 38. Guttier. consl. 99. lib. 2. c. 11. num. 10. Ratio huius Doctoris videtur esse, quia aliàs omnes Prælati essent in statu damnationis; nam passim in simplicibus beneficijs eligunt dignos, dignoribus prætermissis. Ratio verò communis fundatur, quia, dum Conc. Trident. Episcopatus, cæteraque beneficia curam animarum habentia multis in locis decreuit esse conferenda dignioribus, videtur concessisse alia beneficia ad arbitrium Prælati distribui posse. Limita, modò huiusmodi beneficia non conferantur per viam oppositionis, quia tunc esset peccatum lethale dare digno, prætermisso notabiliter digniori; nam magnam iacturam in honore, & existimatione patitur dignior victus in oppositione. Ita Nauarr. summ. c. 28. addit. ad num. 140. c. 25. Aragon. 2. 2. quæst. 63. altera est affirmatiua, quæ fortiter asserit non esse licitum eligere dignum, neglecto digniori, sub pœna lethalis culpæ in omnibus electionibus non solùm curam animarum habentibus sed etiam non habentibus, cuiusmodi sunt apud Minores Definitores, apud alios Consultores. Ita S. Thom. 2. 2. q. 63. art. 2. & quodlib. 6. art. 9. Sot. de iust. lib. 4. qu. 6. art. 2. Valent. tom. 3. disp. 5. qu. 7. punct. 2. Vega in summ. tit. 1. c. 119. cas. 1. Azor. p. 1. lib. 6. c. 15. q. 1. Mirand. tom. 2. q. 23. art. 12. Barbos. vbi supr. nu. 134. S. Antonin. part. 2. tit. 1. c. 20. §. 1. Samuell. de elect. can. tract. 1. disp. 6. contr. 4. & innumerabiles alij DD. quos citatos sequitur Sanch. opusc. 1. lib. 2. c. 1. dub. 11. nu. 16. quamuis non in beneficijs simplicibus nu. 20. Probatur ex cap. vnico: Vt Ecclesiastica beneficia: vbi sic dicitur: *Debuisti, Ecclesiasticum beneficium in persona magis idonea dispensare.* Probatur etiam ex Concil. Trident. sess. 24. de reformat. c. 1. & 18. vbi præcipitur, vt dignioribus, & magis idoneis sub pœna æternæ damnationis dignitates conferantur. Rationi quoque naturali multùm est consentaneum, quia videtur eligens respicere personam, & non rationem sui officij, & muneris eligendo dignum, omisso digniori, tum quia etiam se gerere videtur tanquam dominum suffragij, & non tanquam administratorem fidelem, tum quia violat iustitiam commutatiuam, & distributiuam: illam, quia damnificat bonum commune Ecclesiæ, à qua ius eligendi accepit: istã, quia non fauet maioribus meritis: hinc optimè S. Th. 1. 2. q. 94. art. 5. ad 3. ait. ***Naturale est, vt minùs sapiens regatur à magis sapiente.***

2. Not. sec. quòd sicut doctrina de eligendo meliori sub pœna lethalis culpæ est vera; ita censenda est vera in Regularium Prælaturis contra Ioann. Valer. in differentijs vtriusque fori, tit. elect. diff. 1. nu. 1. & Castrum Palaum tract. 13. de benef. disp. 2. part. 1. §. 2. n. 14. asserentes, seclusis specialibus Religionibus, constitutionibus, & iuramento digniores eligendi, non esse obligationem sub mortali inter Regulares deligendi digniorem; sufficit enim, aiunt, electionem dirigi ad dignum: quorùm sententia est prorsus aliena à veritate, & ita Nauarr. Fernand. Rebell. Portell. quos refert Dian. p. 2. tract. 15. & 1. miscell. resoll. 61. Vasq. Sanch. quos refert, & sequitur Lugo de iust. disp. 35. sect. 5. n. 54. firmiter asserunt eandem obligationem militare in electionibus Regularium in conferendis Prælaturis dignioribus, quia, cum electores consulere debeant bono communi, & quantùm fieri potest damna communitatis impedire, eadem damna quidem oriri possunt sicut in alijs electionibus, si dignissimi non eligerentur, quia etiam maiora merita negligerentur in maximum detrimentum iustitiæ distributiuæ, quæ omninò seruari debet inter Regulares, vt dictum est in dub. 3. contra Em. Cardinal. Lugo. Excipe primò, nisi ille dignior occupetur in alijs ministerijs Religionis v. g. in concionando, docendo, vel assistendo alicui Principi, à quo multùm tota Religio pendet; tunc enim eligi potest dignus. Excipe secundò, nisi dignus, seù digni Sacræ Reipublicæ sint vtiliores, quia multum expedit ad bonum commune, vt Prælaturæ regulares non remaneant solummodò apud paucos, sed opus est, vt multi apti fiant ad regendum, & varientur personæ; alioquin, deficientibus illis Religio remaneret viduata, & tunc necesse esset, vt de nouo aliqui ad regimina eueherentur, quod solet maxima incõmoda afferre. Excipe tert. nisi minùs dignum ob commune bonum amoueri expediat ab aliquo ministerio, e. g. ab aula Principis, vel à docendo, quia alius vtilior subintrabit, & nõ potest sine magna molestia, aut dedecore amoueri

amoueri, nisi cum hoc prætextu. Ita Lugo vbi supr. Ratio eius videtur esse magni roboris, & iuxta nostra principia, quia, cum in electionibus principaliter attendatur vtilitas communis boni, & totius communitatis, coque consulatur hisce electionibus, vt per se clarè videtur; ideò digni possunt præferri dignioribus; imò addo ego esse digniores, quia maior, & minor dignitas attēditur penes maiorem, ac minorem vtilitatem Reipublicæ, vt inferiùs dicetur, & cum maior vtilitas ex his dignis habeatur, consequenter tanquam digniores sunt promouendi.

3. Pro not. tert. sit, quisnam dignior cēsendus sit, ita vt elector sit immunis à lethali culpa: Rodriq. tom. 2. q. 52. art. 5. ait: Debent electores aduertere, si tamen absq; culpa esse velint, digniorem semper inter concurrentes in Prælatum eligere, qui scientia, moribus, vita, exemplo, ac merito valeat magis prodesse, quàm ambitiosè gregi obesse: quisnā erit iste? sanctior fortasse, & doctior simpliciter, & absolutè? minimè quidem ait S. Th. 2. 2. q. 63. art. 2. quolib. 8. n. 6. sed qui est melior secundùm quid, idest, qui est melior quoad regimen Ecclesiæ. Vasq. opusc. de benefic. c. 2. §. 3. dub. 1. nu. 19. Reginald. lib. 30. tract. 3. n. 119. Azor. p. 2. lib. 6. c. 15. q. 1. Mirand. tom. 2. qu. 23. art. 3. concl. 3. Sct. de iust. lib. 3. q. 6. art. 2. concl. 9. Peirin. de subdito q. 1. c. 31. §. 1. Comitol. lib. 1. resp. moral. q. 77. Portell. tit. electio nu. 2. & in addit. n. 10. Io: Capata in opusc. de iust. distrib. p. 2. c. 4. n. 35. & Lauor. de elect. tit. 4. c. 19. n 63. referens multos: concludit Peirin. vbi supr. quòd sāctior, & doctior est ille, qui est aptior ad tale regimē, licèt cōparatione alterius nō tam apti, sit minùs sanctus, & minùs doctus: meliùs, & clariùs Portella vbi supr. Arbitriū boni viri debet pensare varias circonstantias temporis personæ, ex quibus inferat, quis pro tunc sit dignior secundùm quid, idest in ordine ad hoc officium: sed omnibus clariùs Caietan. in summ. tit. electio: Melior autem est non quantùm ad bonitatem vitæ, sed quātùm ad regimen illud nunc, & hic respectu talium ouium, & reliquis particularibus occurrentijs pensatis: audite etiam, quæso, quod dicit Bassæus Capuccin. in summ. tit. electio num. 10. ex multis DD. Dignior censendus est, qui ad Prælaturam, vel munus, de quo agitur, gubernandum, & sustinendum aptior, & conuenientior est, omnibus consideratis, & perpensis; non verò sanctior, vel doctior, qui tamen in cæteris non est ita aptus illi ministerio, sicut primus non tanta sanctitate, & doctrina excellens, quia ad maiores qualitates morum, & literarum absolutè non est attendendum in hac materia, sed ad illas solummodò, quæ muneri, de quo agitur, magis proficuæ, & vtiliores, erunt, dummodò præficiendus, & eligendus sit aliàs bonus, & idoneus vita, moribus, ac doctrina. Porrò adhuc non attingimus digniorem, nisi attingamus, quo meritorum excessu superare debeat alios, ita vt mortaliter peccet, qui ipsum neglexerit. Silu. tit. electio quæst. 16. Peirin. vbi supr. Mirand. vbi supr. concl. 1. inquiunt: Tales eligi debent in Prælatos, ac Pastores, quoad maximè fieri potest, vt ipsorum comparatione cæteri sint, & esse videantur veluti grex, & bruta pecora, siue animalia: quæ verba sunt maximè notanda, quia fundantur in textu cap. 1. dist. 25. vbi dicitur, quòd qui eligendus est ad dignitatem Ecclesiasticam, talis esse debet, vt illius comparatione cæteri grex dicantur; vndè apparet magnum debere esse excessum. Ita Samuell. de elect. can. tract. 1. disp. 6. tract. 5. concl. 4. attendamus etiam verba doctiss. Ioann. Capata in opusc. de iustit. distrib. part. 2. cap. 6. num. 3. In hoc enim non adeò anxiè, ac strictè procedendum est, vt ex quocunque meritorum excessu statim dicendum sit eligentem, prætermisso digniori, peccare mortaliter, sed in hoc excessus notabilis, non autem minimus erit spectandus; non enim Deus cogit nos tam anxiè, & solicitè personarum conditiones explorare, sed secundùm prudentiam pro rei qualitate, & conditione præcipuè si id bona fide, & absque dolo factum fuerit. Ita Sotus lib. 3. de iustit. qu. 6. art. 2. ad fin. & Molin. de Hispan. primog. lib. 2. cap. 5. num. 54. hæc Capata, qui nu. 4. addit doctrinam Lessij de iustit. lib. 2. c. 34. dub. 14. n. 62. dicentis: Digniorem voco, qui notabiliter dignior, & aptior videtur.

4. Pro vltim. notand. sit; huiusmodi excessus credēdus est ne esse in istis duabus factionibus, vt dicunt sectatores vtriusq; partis; nostros eligimus, quia ex nostris sūt meliores tam pro Definitoribus, ac Prouincialibus, quā pro Prioribus: ex ipso verbo alternatiuo con-

conuincuntur, quòd errant toto Cœlo; sed clariùs patebit id ex eorum morum consideratione, si bonitate, rectitudine, ac sanctitate præditi, nec non & in charitate, ac iustitia radicati sunt, credendum est eorum iudicium non esse perturbatum, eisque fides est præstanda; si cupiditate regnandi, ac dominandi tenentur, iudicium ab ambitione, perturbatum, & obtenebratum esse prorsus censendum est; quarè nullo modo est eis credendum, sed dicendum est verba esse quoddam velamen ad tegendum pessimum ambitionis vitium; liceat mihi afferre descriptionem eorum morum, quasi de verbo ad verbum Laurentij Peirini de Prælato qu. 2. §. 3. c. 3. Odio enim, inquit, se inuicem habent factionarij, de se inuicem continuò murmurant, alter alteriùs notat actiones, inuestigat, speculatur, in calendario scribit, ne obliuiscatur, & socijs nunciet, vt suo tempore Superioribus propalet, interim dissimulat, curat adhibere testes, semper alter in alterum machinatur, irridet, subsannat actiones, & quidquid à quocunque factionis contrariæ factum fuit, culpat, maculat, & profitetur se aduersarijs non credere, nisi cum dicunt: Domine non sum dignus: conatur vnusquisque in suam factionem trahere nouitios, nondum habitum Religionis indutos, suos vnusquodque factionis caput defendit, eorum vitia occultat, protegit, ne puniantur, imò fouet secundùm inclinationem, ne ab eo resiliant, & ad aduersariorum factionem transeant; qui non sunt in aperto malo, vtitur tanquam scuto inexpugnabili ad factionis sanctitatem, ac idoneitatem defendendam, probando, quòd ea sit aggregata ex melioribus, & dignioribus, & quòd solùm sit aggregata in bonum commune, & ad resistendum aduersario illud destruere conanti; si Superiores maiores errantem subditum secundum regulam, & Deum punire voluerint, illicò accurrit caput; vel errorem excusat, si potest; vel si non potest, excusat fragilitate, iuuentute, gratiam petit, fidem facit de futura emendatione; si verò subleuare voluerit alterius factionis caput, accurrit & alterum caput, & loquitur subleuandi plagas, mortuas exsuscitat, ignotas aperit, falsas fingit, testes ad omnia adhibet: si Superiores resistunt, proponit articulos, iustitiam petit: infinita prætereo, quæ præ cordis angustia enarrare non valeo, lugenda relinquo cogitationi, quæ nequeo exprimere calamo. Ita Peirin. Hæc sunt, quæ dispersa videntur in istis factionibus; hæc sunt mala, quæ trahunt originem ex primo multitudinis malo, nempè ex factione, & dissensione, teste D. Th. 1. ad Corinth. cap. 11. *Primum malum*, ait, *multitudinis est dissensio, vnde cætera oriuntur; vbi enim est dissensio, nihil rectum est*; isti sunt eorum mores, qui dicunt, nostros eligimus, quia ex nostris sunt sāctiores, & meliores: *Videte ergo*, optimè dicit S. August. de diuersis serm. 28. tom. 10. *quam mali sint homines, qui volunt esse diuisi*. Si ergo tales sunt mores, concludendumne est eorum iudicium esse sanum in proferenda sententia, nostros eligimus, &c. an potius perturbatum ab affectione dominij? perturbatum, perturbatum, inquam, ab immoderatis animi affectibus; quarè nec ipsi, nec alij similibus verbis credere debent; vndè dicebat S. Greg. hom. 26. in Euangel. antè medium: *Indicare dignè de subditis nequeunt, qui in subditorum causis sua vel odia, vel gratiam sequuntur*: his suppositis.

PRIMA CONCLVSIO.

5. IN omnibus electionibus ad munera habentia animarum curam, & non habentia, modò sint magni momenti, sub pœna lethalis culpæ meliores sunt eligendi. Conclusio sufficienter est probata in secund. notand.

SECVNDA CONCLVSIO.

EXcessus in idoneitate præ cæteris debet esse clarus, & valdè magnus, & non paruus, seù dubius, vt electores eligendo dignum, meliori neglecto, maculentur lethali culpa. Probatur ex doctrina Siluestr. Mirand. & Glossæ docentium, quòd excessus debet esse tam magnus, ac manifestus in electo, ita vt cæteri sint æstimandi vilis grex, & bruta animalia.

TERTIA CONCLVSIO.

NVllo modo est credendum factionarijs dicentibus, in nostra factione huiusmodi excessus inuenitur. Probatur, quia non est

est homo sanæ mentis, qui sibi persuadere debeat in illa factione esse digniores, non solùm pro Prouinciali, ac Consultoribus, sed etiam pro Prioribus, seù Guardianis, ita vt altera pars, seù factio reputetur pro idoneitate regiminis Prouinciæ vilis grex, & bruta animalia. Secund. quia ex eorum moribus enarratis satis liquet eos habere pro fundamento cupiditatem regnandi, & dominandi, potiùs quam bonum commune, & merita eligendorum promouentia ipsum bonum; maximè quia ex vtraque parte hæc vox dulcis in ore, & maligna in corde auditur.

QVARTA CONCLVSIO.

6. PRobabiliter, ac prudenter imò certè credendum est in vtraque factione esse merita æqualia, vel quasi æqualia pro idoneitate regiminis Prouinciæ, tam in electionibus Prouincialium, ac Definitorum, quàm Priorum. Probatur, quia melior non est censendus sanctior, & doctior, & aptior secundùm se, sed pro hic, & nunc respectu talium ouium reliquis consideratis, & pensatis ratione industriæ, pacis conseruandæ, ac construendæ, nec non & vnitatis firmandæ, &c. at quis sanæ mentis iudicabit hanc aptitudinem ad omnes dignitates, ac officia solùm præcellere in vna factione? tum quia regimen Prouinciæ fuit alternatiuum (dicebat Senex ille) tum quia Superiores maiores modò adhibuerunt gubernationi vnam factionem, modò & alteram, tum quia huiusmodi Superiores alteram prosternerent, ac debellarent pro factionum extirpatione, & non subleuarent, si tanquam vilis grex præ altera habenda esset: non nego tamen, quòd aliquandò huiusmodi excessus in singulari homine elucescere non possit; nihilominus electores aduertere debent circa talem hominem monitum S. Thom. 5. polit. lect. 1. dicentis ex Aristot. *Si quis sit dignor alijs secundùm virtutem, dignum est eum Regem esse, sed non perpetuum, quia fortè non tantùm excedit dignitas eius in virtute dignitatem aliorum, quantùm honor perpetuò regnandi excedit honorem aliorum; & ideò inæqualis eis contigit fieri inæquale secundùm proportionem.*

QVINTA CONCLVSIO.

7. ELectores eligentes Consultores, ac Prouinciales ex propria factione, ac præuidentes inæqualitatem, ac incommoda, quæ insurgunt, mortali culpa obstringuntur; nam offendunt iustitiam commutatiuam, distributiuam, nec non & violant charitatem, simulque scindunt vnitatem. Suadetur, quia non seligunt meliores pro statu illius Prouinciæ, & respectu talium ouium, & ita non fauent Ecclesiæ; & ecce violatam commutatiuam; quarè dicebat S. Antonin. de iustit. distr. tit. 5. c. 3. tom. 4. *Non esse magis aptum hominem, qui est perturbatiuus boni communis*: quia restringunt vota ad merita suorum absque excessu; & ecce violatam distributiuam; vndè præceptum S. Thom. de regim. Princip. lib. 4. c. 15. est: *Vt in omnibus actibus politiæ inter ciues æqua debeat esse ponderatio oneris, & honoris*: quia pax expellitur à Prouincia, notabilis perturbatio excitatur in congregatione, seditiones gliscunt, inuidiæ, & alia enarrata, teste experientia; & ecce laceratam charitatem; quarè Arist. 5. ethic. lib. 5. c. 3. ait: *Sed hinc pugnæ nascuntur, & incusationes, atque querelæ, cum æqui non æqua, aut æqua non æqui habent, ac potiuntur*: quia tandem dissoluitur vnitas, sine qua quælibet multitudo ruit, & de qua tam grauiter loquitur S. Augustin. de verb. Domini in Matth. serm. 26 tom. 10. *Vnum cogitate fratres mei, & videte in ipsa multitudine, si delectat, nisi vnum, ecce Deo propitio, quàm multi estis, quis vos ferret, nisi vnum saperetis? vndè in multis ista quies? da vnum, & populus est; tolle vnum, & turba est: quid est enim turba, nisi multitudo turbata? sed audite Apostol. 1. Cor. 1. Obsecro autem vos fratres, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia, & alio loco: Vnanimes vnum sentientes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam*: de qua etiam non minùs grauiter affatus est S. Bernard. de modo benè viuendi serm. 41. *Concordia verò*, inquit, *ad faciendum bonum, ad sectandam iustitiam, ad seruiendum Deo, bona est propter quod sumus congregati in vnum, vt in seruitio Dei omnes vnum spiritum, & vnum animum habeamus; omnibus habitantibus in domo Dei debet esse*

anima

anima vna , & cor vnum in Deo : & pauló infrà : *nihil est, quòd Diabolus tantùm timeat , quantùm concordiam , & charitatem ; nam si totum, quod habemus, damus propter Deum, hoc Diabolus non timet , quia ipse nihil habet ; si ieiunamus , hoc Diabolus non timet , quia ipse nunquam comedit ; si vigilamus , hoc Diabolus non timet, quia ipse nunquam dormit ; sed, si charitatem, & concordiam tenemus , hoc Diabolus vehementer timet* : *quarè* ? Prima ratio est eiusdem Bernardi ibid. *Quia hoc tenemus in terra , quod ipse in Cælo tenere noluit.* Secunda ratio designatur à D. Gregor. Nazianz. de pace orat. 12. *Omnes ij* , inquit , *qui pacis bonum amplectuntur, eique contrariā discordiam, & seditionem infensè oderunt , ad Deum , qui vnus est , & esse creditur , non minus propter concordiam , quam propter eandem essentiam, & ad diuinas mentes , quæ à sancta , & laudanda Trinitate hoc acceperunt, vt vnum sint, accedunt* : *contra, qui ijs sunt moribus , vt pugnis gaudeant, & nouitate famam captent , atque in ignominia sua glorientur, aduersæ partis sunt .* Tertia habetur ex D. Chrysost. ad Ephes. c. 4. hom. 11. *Si volumus ergo* , ait , *frui spiritu, qui procedit à capite* , idest Christo , *alter alteri adhæreamus ; nam duæ sunt diuisiones à corpore Ecclesiastico ; vna quidem , quandò refrixerimus in charitate; secunda autē qua ausi fuerimus ea facere, quæ sunt indigna, vt simus in illo corpore; vtroque modo enim nos separamus à pleno illo conuentu : quod si collocati, ac constituti sumus , vt alios ad hoc ædificemus, qui prius scindunt, quid non patientur ? nihil Ecclesiam æquè potest diuidere, vt ambitio, & amor Imperij, & gerendi magistratus : nihil Deum æquè irritat , atque diuisam esse Ecclesiam ; etiam si bona fecerimus innumerabilia, non minores, quàm qui eius corpus discindunt, pœnas dabimus , qui plenum Ecclesiasticum conuentum conscindimus ; nam illud quidem factum est ad lucrum Orbis terrarum , & si non eo animo; hoc autem nullam vsquam habet vtilitatem , sed ex eo damni est plurimùm : hæc dicta sunt non solum ad eos, qui gerunt magistratus , sed etiam ad eos , qui ab illis reguntur* : hæc Chrysost. Factionarij has PP. sententias hìc libenter adnotaui non tam ad firmandam conclusionis veritatem, quæ satis clara est, quàm potiùs ad demonstrandum , quid sentiant Ecclesiæ columnæ de factionū capitibus, eorumque sequacibus, quæ vnitatem multitudinis , sacrorumque hominum concordiam ab ambitione ducta conscindere audent, & proprijs oculis, quasi in speculo suum deplorandum statum inspiciant, in quo sub specie zeli , seu potiùs sub prætextu zeli sunt obuoluta. Heu, heu quàm longè distat à vobis ille spiritus capitis Christi, *qui est pax nostra*, inquit Bernard. vbi supr. *qui fecit vtraq; vnum, videlicet, quia Angelos, & homines fecit esse concordes* : qui germinare facit in hominum mentibus verum zelum abscindentem illud, quod abscindere volebat Paulus à Corinthijs, qui in factiones abierant, dum dicebant : *Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cepha.*

Dicet forte factionarius , qui libros euoluit; non est lethale peccatum cæteris paribus conferre dignitatem , & honorem amico , consanguineo , conciui , &c. ergo tam Superiores maiores , quàm subditi eligere possunt tutò ad dignitates, cæteraque officia eos, qui sunt ex propria factione. Respond. ex Bellarmin. de Princ. Christ. lib. 1. c. 10. & Peirin. tom. 2. qu. 2. c. 1. §. 15. concedendo, quandò non conturbatur pax , & quies , & fit ex causa impulsiua, & non motiua : docent Azor. p. 2. lib. 6. c. 15. qu. 4. & Alens. p. 2. qu. 119. membr. 2. dist. 1. (ablata tamen, nota , causa factionis, quæ sub nomine amicorum tegitur, quia vnusquisq; sub mortali tenetur se abdicare à nomine diabolico factionarij propter pacē, & concordiam introducendam, ac scandala extirpanda , seditionesq; sedandas; nam factiosi sunt in malo statu , vt aiunt Tabien. tit. seditio qu. 1. Caiet. eod. tit. similiter Silu. quæst. 1.) negando , quandò tractatur de conferendis fere omnibus bonis in suos , quia grauiter læditur ius eorum , qui negliguntur , & opprimuntur , quia præsertim Prælati non dicerentur fideles dispensatores , nec essent in vtilitatem omnium subditorum, sed acceptatorum personarum nomen sibi vindicarent in multorum oppressionem , quia etiam tota Prouincia conturbatur , vt dictum est supr. Non dico tamen, quòd Prælatus non queat alicui suo amico concedere , esto sit minùs dignus altero aliquod bonum suo vsui concessum absque eo, quòd dicatur acceptor personarū. Ita Valent. p. 1. q. 7. col. 2. vers. porrò tom. 3.

Dicet iterum factionarius ; ex nostris videtur surgere aliquis excessus meritorum , quan-

quantùm sufficit, vt præteriri non possit sine culpa veniali: ergo isti sunt seligendi, & non alij ex contraria factione, quamuis Mundus totus esset conturbandus, & non solùm Prouincia. Respond. quòd in re morali parum pro nihilo reputatur; & ideò existimandum est eos cedere suo paruo iuri propter bonum commune; imò addit Salonius 2.2.ex concl. D. Thom. qu.63. art. 2. controuerf. 4. cum Sanch.opusc. lib.2. c.1. dub.4. in fine tertiæ conclusionis, quòd dignior debet illud pati pro bono communi, quòd sequitur ex electione concordi, & pacatiori gubernatione; imò addo ego, quòd non sunt digniores, vt euidenter in dub.26. probabitur.

Potest etiam dici (præter ea, quæ superiùs dicta sunt) iudicium huiusmodi factionarij non esse aptum in ferenda sententia de excessu meritorum, quia prouidere vnicuiq; secundùm merita transcendit, inquit S. Th. 2.de regim.Princ. c.15. virturem naturæ, & cum factionarij non ferantur à spiritu Dei, vt affirmant SS. PP. vbi supr. sequitur, eorum iudicium non habere illam totalem rectitudinem ad hominum merita, & demerita metienda. Pro fine quæsiti ad indignitatem istorum electorum, qui tanto studio contendunt eleuare homines tanquam capita factionis ad prædictas dignitates, faciunt verba S. Gregor. Nazianz. orat. 14. prolata contra nonnullos factiosos: *Ad quam, ait, indignitatem illud etiam accedit, quòd qui à Deo salute donati sumus, hominum causa bellum gerimus, tantùmque in nobis contendendi studium exuperat, vt ipsum quoque aliorum ambitionibus cōmodemus, ac pro alienis thronis proprias inimicitias suscipiamus, in vna re duo grauissima peccata committentes, nimirum & eorum ambitiones inflammantes, & ipsi vitiosa nostræ affectionis hoc adminiculum accipientes, quemadmodum qui in præceps feruntur, propinquas petras, aut firmiores frutices.*

O si in terra moraretur D. Laurent. Iustin. concluderet quidem tam præsens, quàm præteritum quæsitum suis verbis descriptis in lib. de obedient. c.19. diceret, inquam: *Ad vos igitur nunc ò ministri Ecclesiæ, & claustrales viri meus sermo dirigitur, qui solo habitu, soloque nomine Christo Domino militatis, qui facies vestras ostentatis hominibus, & terga vertitis omnium Conditori, & vestro: satis vobis videtur, quòd delicta vestra mortalibus lateant, non magnipendentes, quòd sunt Deo notissima, qui singulorum iudicabit errata, dicente Apostolo 1. Cor. 4. Nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit vnicuique à Deo: de vobis Dominus Iesus sententiam promebat, cum hypocrisim Pharisæorum increparet dicens Matth. 23. Væ vobis Scribæ, & Pharisæi hypocritæ, qui similes estis sepulchris dealbatis, quæ foris apparent hominibus speciosa, intus verò sunt plena ossibus mortuorum, & omni spurcitia: cultum quidem Religionis in ceremonijs, per quas minus illuminati irretiuntur, exhibetis foris, cum intùs vigeant desidia, æmulationes, iurgia, elationes, & sectæ: quæ, oro, vobis consolatio esse potest testimonium ab hominibus quærere, & habere, qui profectò iudicant secundùm faciem, & quæ foris sunt, cum introrsus aliter conscientia clamet: Gloria nostra, ait Paul. 2. Cor. 1. non est hominum, sed testimonium conscientiæ nostræ. Fatuæ virgines, quæ secum oleum minimè detulerunt, nonne cum redargutione depulsæ sunt? nihil illis conscientia testimonium profuit alienæ, sua illis contra se vociferante; non alienum os, sed vestra Deo gratificent opera; abijcite, quæso, tenebrarum opera, quandiù dies est.*

DVBIVM VII.

An Prælatus, qui vtitur regimine, actionibus, ac functionibus, quæ ex natura sua ordinantur tantùm in subditorum vtilitatem, & boni communis commodum ad hoc, vt in Prælatura assumpta conseruetur, reus sit peccati mortalis.

SVMMARIVM.

1. *Explicantur varij modi tituli, idest quomodo potest intelligi.*

2. *Tribus generibus humanorum actuum, nempè bonorum, malorum, ac indifferentium descriptis, insinuatur, vndenam bonitas, malitia, & indifferentia dignoscantur.*

3. *Ex definitione Religiosorum professionis elicitur Prælatos nullum possidere ius vtendi subditis, operibusque eorum in proprium commodum; aliàs se haberent tanquam seruos, quod*

quod nequit eisdem subditis conuenire.

4. Diffusè tractatur, quomodò actus liberi interni sumant bonitatem, & malitiam à fine extrinseco.

5. Prælati, qui principaliter vtuntur subditis, eorumque actionibus pro sui conseruatione, esto minùs principaliter respiciant bonum commune, subditorumque vtilitatem, mortali culpa damnantur, & id multis rationibus probatur.

6. Esse quendam prætextum intendere principaliter bonum commune demonstratur, dum etiam secundariò propria intenditur conseruatio; vndè nequeunt Prælati eximi à graui culpa.

7. Nequit saluari, quòd Prælati non adstringantur mortali labe; quamuis eorum finis primarius ab omni expurgaretur prætextu, dum à fine secundario se conseruandi in dignitatibus ducuntur: & esto se tantùm vincirent veniali culpa, adhuc à mortali difficilè eximi possunt: & multæ diluuntur obiectiones.

1. Præsens quæsitum indagatur; quia cognitio sequentis nequit haberi, nisi ex matura discussione proprij tituli: Pro cuius intelligentia sit prim. notand. quòd quatuor modis potest Prælatus ordinare regiment, ac actiones officij assumpti pro sui conseruatione. Prim. intentione cæca negligendo vitia punire, ne homines sibi aduersarios reddat, merita præmijs ornare, ne tandem locus sibi arripiatur, subleuando indignos, postponendo digniores dignis, & similia faciendo. Secund. sistendo tantùm intra peccatorum venialium terminos. Tertiò intendendo principaliter bonum commune, subditorumq; vtilitatem, & minùs principaliter propriam conseruationem. Quart. inuertendo ordinem, primariò intendendo proprium commodum, ac conseruationem; secundariò verò subditorum, ac boni communis vtilitatem. Potest addi quint. ordinando ea tantùm ad Prælaturæ finem, qui videtur esse boni communis conseruatio, & augmentum, nec non & subditorum vtilitas: de duobus primis hic non loquimur, quia alibi erit dubium pertractandum, sed tantùm de alijs tribus in præsentibus est discutiendum.

2. Not. secund. quòd triplex genus humanorum actuum à DD. assignatur. Prim. bonorum, quorum bonitas insurgit ex eo, quòd eorum obiectum, à quo speciem sumunt, rationi est consentaneum. Secund. malorum, quorum malitia videtur esse ex eo, quòd eorum obiectum aliquid rationi repugnans includit. Tert. indifferentium, quorum indifferentia inspicitur, quandò eorum obiectum non includit aliquid pertinens ad ordinem rationis: videantur S. Thom. 1. 2. qu. 18. art. 2. Clauis regia lib. 2. c. 2. num. 9. Azor. part. 1. lib. 2. c. 1. quæst. 1. Cum ergo Prælatorum finis sit boni communis promotio, nec non & subditorum vtilitas, quotiescunquè eorum intentio fertur in suum finem, & obiectũ, profectò actus est rationi consentaneus bonus, & rectus: si verò finis peruertitur, & à Prælatis quæritur propriũ cõmodũ, & vtilitas, insurgit aliquod notabile non rationi consentaneum; imò ei repugnans; & ideò eorũ actus malus est peccatũ; quare homo licèt dignus, qui appetit Prælaturas ratione bonorum temporalium, vel celsitudinis gradus, in illis sistendo tanquam in fine primario, & principali, peccat omninò mortaliter. Ita Sotus de iustit. qu. 4. lib. 10. art. 1. Valent. tom. 3. disp. 10. quæst. 3. part. 2. Caietan. 2. 2. qu. 185. art. 2. S. Antonin. 2. part. tit. 3. c. 5. §. 4. vers. Quæritur ergò; peruertit enim Prælaturæ finem, qui est principaliter proximi salutem procurare; & ideò grauis inordinatio in actu insurgit rationi valdè repugnans.

3. Not. tert. quòd secundùm Panormitan. in cap. Porrectum de Regular. nu. 10. Sanch. lib. 6. summ. c. 9. num. 7. Suar. 3. de Relig. lib. 6. c. 11. num. 1. & quamplurimos alios apud Farinac. in cons. tom. 2. decis. 346. num. 2. Religiosorum professio est quidam contractus onerosus vltro, citròque obligatorius, quo professus se obligat Religioni ad seruiendum ei secundùm regulam eius, & è contra, Religio se obligat ad retinendum eum, alendum, & tractandum iuxta suum institutum; hinc sequitur, quòd sicut aliæ reciprocæ obligationes nequeunt in vnius consensu consistere, sed duabus personis indigent habentibus potestatem se ipsas, vel alias obligandi, vt patet per textum l. in omnibus ff. de act. & obligat. & l. sicut. C. eodem; ita ad valorem professionis requiritur, vt non solùm emittens professionem obliget se, sed etiam vt Religio per suum ministrum præstet assensum; quare Suar. vbi supr. & præser-

præsertim Lessius de iustit. lib. 2. c. 41. dub. 7. num. 61. intimè id penetrans dicit: Ad validam professionem duæ personæ concurrunt, quarum altera se obligat Religioni tradendo se in ius eius, & se obstringendo ad manendum in ea; altera Religionem obligat illi recipiendo ipsum in filium, eique iura reliquorum communicando; continet enim professio obligationem reciprocam inter eũ, qui recipit, & alium, qui recipitur iuxta cap. Ad Apostolicam de Regul. nota verba, tradendo se in ius, quæ insinuant in Prælato residere quandam potestatem dominatiuam, vt ex Suar. 3. de Relig. lib. 2. cap. 18. & seq. docet Bassæus in summ. tit. Prælatus num. 2. quæ hoc modo iuxta DD. explicari potest: Esse ius acquisitum Religioni, atque eius Prælatis ad imperandum Religiosis, eorum operibus vtendum, prout conueniens iudicauerit: nota verba, quarum altera se obligat Religioni, non dicentia Prælato, sed Religioni, ad ostendendum, quòd nullum ius acquisiuit Prælatus vtendi subditis, operibusque eorum in proprium commodum, sed in subditorum, totiusque Religionis commodum; vt optimè demonstrat Emin. Lugo de iustit. disp. 1. sect. 1. num. 6. ex designata differentia inter seruum, & subditum: Seruus enim, inquit, est tuus; nam sicut vestis, vel panis est tuus, quia totum esse refertur ad tuam vtilitatem, sicut seruus dicitur tuus, quia ferè eodem modo potes illum, & eius opera ad tuam vtilitatem referre, sicut vestem, & panem; subditus autem, licèt tibi debeat obedire, non tamen est tuus, quia eius obedientia, sicut & ipsa præcepta non debent referri ad vtilitatem præcipientis, sed ab bonum subditi, cum tota potestas gubernatiua tendat per se ad bonum communitatis: doctrina quippè certa, & prius tradita à Suar. vbi supr. lib. 6. c. 2. num. 15. sic loquente: Nam qui se tradit alicui in seruum, & se tradit ei in seruitium, & vtilitatem eius; Religiosus autem licèt se tradat Prælato Religionis, non tamen in eius vtilitatem, sed in cultum Dei: O verè aurea doctrina apud multos parum considerata, quæ si funditus intelligeretur, non tot incommoda, ac seditiones in Religionibus excitarentur. Nec obstat, quòd subditi dicantur serui, quia falsum est, æquiparantur tantùm eis in multis, vt videre est apud Tuseum lit. Monachus concl. 314. vndè text. in cap. Multos dist. 54. dicit seruitutem spiritualem, quæ est in Monacho, esse strictiorem seruitute humana: Abb. in cap. Ex rescripto num. 1. Ex hac ergo doctrina iterum aurea clarè apparet, quòd, quando Prælatus vtitur subdito, eiusque operibus in propriam vtilitatem, & commodum, excedit limites propriæ potestatis, & sic peccat vsurpando iurisdictionem, eamque exercendo, vbi non habet dominium, & nomen Tyranni sibi vindicare videtur, teste D. Thom. 3. polit. lect. 6. *Tyrannis est quædam monarchia dominatiua politica communitatis, quia scilicet vtitur ciuibus, vt seruis.*

4. Not. quart, quòd duplex finis est assignandus in actione, seu actu voluntatis; vnus intrinsecus, & proximus, qui est idem cum obiecto, & vocari solet finis operis; alter extrinsecus, & remotus, qui differt ab obiecto, & videtur spectare ad circunstãtias, & appellatur finis operantis: exemplum primi sit, si pauperi eleemosynam des corporalis miseriæ subleuandæ causa: exemplum secundi, si eam des causa captandi vanam gloriam, vel peccatis satisfaciendi. Ita Medin. 1. 2. qu. 18. art. 4. ad 4. referens Victoriam, Becanus 1. 2. quæst. 3. c. 4. Layman. lib. 1. tract. 2. cap. 9. num. 4. Filliuc. tom. 2. tract. 21. c. 3. nu. 95. Porrò multis modis contingere potest, vt actio ex operantis arbitratu ad finem extrinsecum, tanquam circunstantiam moraliter afficientem, referri possit, quod optimè insinuat Layman. & Becan. vbi supr. duæ tamen spectare ad rem nostram videntur. Prim. cum actus ex obiecto bonus refertur ad finem malum, vt dare eleemosynam propter vanam gloriam. Secund. cum actus ex obiecto bonus refertur ad finem extrinsecum bonum, vt dare elemosynam gratia satisfaciendi peccatis: in hoc secundo casu circunstantia finis boni, dummodò sit diuersæ speciei, addit nouam speciem bonitatis bonitati finis intrinseci. Ita Becan. & Layman. vbi supr. in primo casu circunstantia finis extrinseci mali ex multorum doctrina omninò destruit, & efficit actum, qui ex obiecto bonus esset, simpliciter malum: e. g. pergis ad templum gratia audiendi Missam, & gratia captandi vanam gloriam, iste vltimus, & extrinsecus finis inficit totam bonitatem actionis. Ratio horum videtur esse, quia bonũ est ex integra causa, malum verò ex particulari quocunq; vitio

vitio oritur. Ita sentiunt Bonauent. in 2. dist. 40. art. 7. quęst. 1. Azor. tom. 1. lib. 2. c. 5. qu. 6. Filliuc. vbi supr. num. 109. Vasq. 1. 2. disp. 70. quæst. 19. art. 7. refertur etiā S. Thom. 1. 2. quæst. 18. art. 6. & quæst. 19. art. 7. Fateor hanc doctrinam habere suam probabilitatem, non carere tamen aliqua rigiditate, præsertim pro Religiosis bonis operibus continuò deditis. Quamobrem dicendum arbitror, quòd vnus, & idem actus nequit esse bonus simpliciter, & malus simpliciter, idest lethaliter peccaminosus, quatenus est imperatus à voluntate operantis à fine extrinseco ducta mortaliter mala, vt dare eleemosynam mulieri gratia subleuādi eam à miseria, simul eam ad inhonestos actus alliciendi, quia isti duo fines inter se directè opponuntur; implicat enim esse simul in eodem actu conuersionem ad Deum, & totalem auersionem à Deo; ideò lethalis malitia finis extrinseci destruit totam bonitatē actus à fine intrinseco habitā, & in hoc sine difficultate omnes DD. conspirant: verùm tamen est, quòd bonitas actus insurgens ex fine intrinseco, seù operis non destruitur à malitia finis extrinseci ab operante intenta, quæ tantùm sit venialis, quia inter se non opponuntur directè. Moueor: si quis enim eliciat actum internum obedientiæ, spei, & alterius virtutis, vt indè sumat occasionem vanè gloriandi: ille prior actus est intrinsecè bonus, vtpotè conformis rectę rationi, & aliquandò ordinis supernaturalis; quomodò ergo potest totaliter vitiari à malitia veniali vanæ gloriæ, dum intrinsecè per dependentiam semper respiciat suam causam bonam, cuius gratia à voluntate principaliter fuit productus? maximè quia non satis intelligitur, quomodò actus internus charitatis possit vitiari ex fine aliquo superaddito operantis, cum sit essentialiter bonus, nec malitia vanæ gloriæ directè opponatur illi. Addo, quòd circumstantia violationis alicuius præcepti obligantis sub veniali nequit affectum charitatis hominis vitiare, qui per vnum actum amare Deum super omnia in obseruatione alicuius præcepti intendit. Præterea, malitia consistit in priuatione bonitatis debitæ; potest autem fieri, vt vni actui interiori debita sit duplex bonitas, vna temperantiæ, altera religionis, vt contingit in homine religioso, qui non solùm ex virtute temperantiæ, sed ex voto tenetur temperatè viuere: ergo talis actus potest priuari vna bonitate, & alteram retinere, quia vna cum altera non est necessariò connexa. Nec obstat illud axioma à SS. PP. relatum, à D. Thom. alijsque DD. probatum: bonum ex integra causâ, malum ex quocunque defectu, quia ad eius veritatem sufficit, quòd bonitas intrinseca actus sit ex omni parte integra, licèt extrinsecè idem actus patiatur aliquam imperfectionem venialem; seù vt meliùs dicam, illud axioma intelligitur de summa perfectione, ac totali; implicat enim actum esse summè perfectum cum aliquo vitio veniali; non implicat tamen dari perfectionem cum aliqua culpa in eodem actu; aliàs mille incommoda sequerentur; nam certè infinitæ confessiones hominum, ac mulierum forent inualidæ, ne dicam sacrilegæ, quia fere semper eorum actus ab omni culpa veniali non expurgantur: plurima etiam iustorum opera, quæ bona videntur, defraudarentur sua bonitate, merito, & mercede, imò impetratione pro benefactoribus, quod est maximum inconueniens, quia rarò fiunt opera ab hominibus non valdè perfectis, quibus non aliqua imperfectio, & negligentia misceatur, vt habetur ex Iob. 9. & Isaia 64. Adde, quòd oratio debita benefactoribus, qui non parua bona largiti sunt Religiosis, frustraretur suo effectu, non sine periculo peccati mortalis ob negligentiam in expurganda oratione ab omni culpa, vt apud Deum non amittat vires impetrandi. Nec obstat, quòd idem actus esset simul meritorius, & demeritus, quia nulla insurgit implicantia, quandò actio emanat à duplici fine, intrinseco scilicet, à quo sumit essentialem bonitatem, & extrinseco, à quo excitatur leuis imperfectio. Nec obstat simul in eadem actione indiuidua posse hominem mereri pœnam purgatorij, & satisfacere pro illa, quia non videtur inconueniens eandem actionem, quatenus procedit à causa bona, posse satisfacere pro pœnis debitis alijs peccatis, (quæ etiam in hominibus iustis non desunt, quia septies in die cadit iustus,) peccato ex. gr. vane gloriæ, quod cōmittitur in ipsamet actione bona, & posse mereri pœnam ob culpam,

pam, quæ actu contrahitur: Huic probabiliori epinioni adhærent Caietan. tom. 1. opusc. tract. 31. Emin. Lugo de pœnitent. disp. 15. lect. 9. referens Caietan. 2.2. qu. 5. art. 2. & t. 2. qu. 55. art. 4. Antonin. Perez, & Iacob. Granad.

PRIMA CONCLVSIO.

5. PRælatus, quicunque ille sit, seù Generalis, seù Prouincialis, seù Guardianus, qui vtitur subditorum personis, eorumque actionibus, ac toto regimine principaliter pro sui conseruatione, minùs principaliter pro boni communis augmento, & subditorum vtilitate, nequit excusari à lethali culpa. Suadetur: tunc insurgere videtur malicia mortaliter peccaminosa in actione agëtis, quandò eius obiectum aliquod notabile rectæ rationi repugnans includit, vt superiùs adnotaui: sed, dum Prælatus intendit vti subditis, eorumque actionibus, & ordinare regimen ad proprium commodum, & conseruationem, ibi sistendo tanquam in fine principali, & primario; secundariò tamen in officij fine insurgit maxima inordinatio multùm rationi repugnans; nam primò si in Prælatia regulari daretur duplex finis, esset summa inuersio, quia principaliter non ordinaretur ad promouendum bonum commune, subditorumque vtilitatem, sicut de facto ad ista solùm ordinatur. Secundò quia ibi præfigitur finis ab eius ambitione, quem nequit habere, vt dictum est in tert. not. ergo nequit à mortali culpa excusari; quarè optimè dixerunt Sot. Valent. Caietan. vbi supr. quibus addo S. Antonin. 2. p. tit. 3. c. 5. §. 4. vers. quærere ergo; hominem, licèt dignum, appetentem Prælaturam ratione bonorum temporalium, vel celsitudinis gradus, illa sibi constituendo tanquam finem principalē, peccare omninò mortaliter. Præterea, esto ambirio consistens in appetitu inordinato honorum, ac dignitatum ex genere suo sit tantùm veniale, vt docent S. Thom. 2.2. qu. 131. art. 1. ibi Caietan. & alij communiter; nihilominus, quandò, mediante aliquo peccato lethali, intendit quis dignitatem consequi, concludunt Sylùius in D. Thom. vbi supra. Tolet. lib. 8. cap. 23. Lessius de iustit. lib. 3. cap. 2. dub. 3. num. 22. & alij seipsum lethali culpa vincire: sed huiusmodi Prælatus, mediante culpa graui summæ inordinationis finis, propriam ambitionem fouet, quæ Prælaturæ conseruationem intendit: ergo habendus est tanquam lethaliter ambitiosus.

Scio relatam doctrinam sub illa ratione inuersionis finium, dum tamen præscinditur ab illo: An exercere iurisdictionem non sibi debitam sit peccatum mortale, de quo inferiùs; apud aliquos eximi posse à mortali ob Riginald. doctrinam in praxi lib. 30. tract. 3. num. 188. quæ docet eum, qui ob tales fines beneficia ad Dei cultum instituta appetit, nempè vt viuat commodè, vel vt honorem, & gloriam habeat apud homines: peccare peccato auaritiæ, vel gulæ, vel ambitionis non tamen mortaliter, vt sentit Nauarr. ob doctrinam Emm. Rodriq. & Homob. quos citatos sequitur Dian. par. 4. tract. 4. Miscel. resol. 100. asserentium Episcopum, qui ob bona temporalia, vel ambitum alium pinguiorem Episcopatum procurat, peccare tantùm venialiter ob doctrinam Soti, Vasq. & aliorum, apud Dian. vbi supr. resol. n. 212. quibus ipse adhæret: quærunt ergo isti DD. an confessio facta principaliter, & fine veniali, sit inualida; & respondent, quòd non sit inualidum sacramentum quocunque fine suscipiatur, dum in eo non peccatur mortaliter, quamuis ex eo principaliter, & tanquam ex motiuo suscipiatur, dum etiam suscipiatur ex fine remissionis peccatorum, quamuis minùs principaliter, & tantùm impulsiuè. Ratio est, quia ex eo, quod hoc modo suscipitur, non deficit intentio suscipiendi sacramentum; quò fit, vt sacramentum ex eo non inualidetur, quia valor sacramenti pendet tantùm ex dicta intentione, & ex partibus essentialibus illius, quæ omnia habentur in casu.

SECVNDA CONCLVSIO.

6. ADhuc huiusmodi Prælatus, esto, principaliter intendat bonū commune Prælaturæ, & minùs principaliter, seù secundariò propriā conseruationem, nequit eximi à lethali culpa, quia est quidam prætextus, seù bonum commune ab inordinato intellectu inuentum, ad velandam lethalem ambitionem, ad obstandum conscientiæ stimu-

ſtimulis; vndè talis ordinatio finium tranſit in naturam primæ concluſionis: Percipe ambitioſe Prælate probationes Sole clariores: huiuſmodi fines inter ſe ſe repugnāt: ergo primus eſt tanquam quidam prætextus ab ambitione inuentus: antecedens ſuadetur: de ratione intrinſeca boni communis politiæ, ſeu Reipublicæ, ſub qua morantur omnes Regulares, quia ad omnia bona Religionis habent ius, eſt, vt homines ſibi inuicem preſtent commoda, & incommoda, honores, & lucra, vt obſeruant Ariſt. 7. polit. cap. 14. & S. Thom. 4. de regimin. Princ. c. 8. Ille ait: *Manifeſtum eſt, quòd per multas cauſas neceſſarium eſt, vt omnes ſimiliter participes ſint viciſſim imperandi, & parendi; æquum enim idem ſimilibus*. Hic inquit: *Aſſumendi ſunt Rectores viciſſim in politia, ſiue Conſules, ſiue magiſtratus vocentur, ſiue quocunque alio nomine, dummodo idonei reperiantur*: de ratione finis ſecundarij Prælati, nempè propter conſeruationis eſt, quantùm in ſe eſt, obſtare naturæ huiuſmodi boni regiminis; nam intendit multos arcere à Prælatura, frui ſemper eius commodis, ſubditorum incommoda non ſubire; ergo inter ſe ſe repugnant: ergo clarè apparet illum finem primatium eſſe quendam prætextum, ſed quo celatur ambitio dominij cum aliorum oppreſſione. Addo, quòd etiam ratio intrinſeca boni cōmunis poſtulat, vt multæ dignitates, & officia alijs conferantur, vt apti fiant ad regendas illas, quæ poſſidentur ab ipſo ambitioſo Prælato, vt optimè inſinuat Emin. Lugo de iuſtit. tom. 2. diſp. 35. ſect. 5. num. 58. Multùm, inquit, expedire ad bonum commune, vt multi apti fiant ad regendum: ſed huiuſmodi conſeruatio, etiam ſecundariò intenta, obſtat tali iuſtæ diſtributioni; nam eo ipſo, quòd talis Prælatus intendit ſe ipſum conſeruare, intendit etiam officia, ac honores, per quos tandem facillimè locus eſt arripiendus, alijs denegare; quarè mille rationes ambitio miniſtrabit pro officijs, dignitatibuſque denegandis, & maxima cum facilitate, quia non eſt homo mortalitate indutus, qui non habeat, in quo reprehendi poſſit: ergo. Præterea, nil magis fouet bonum commune Reipublicæ, quàm eius conſeruatio, & nil ei magis aduerſatur, quàm eius deſtructio: ſed talis conſeruatio Prælati deſtruit boni communis conſeruationem; nam eo ipſo, quòd eā intendit, intendit etiam arcere iuſtitiam diſtributiuam, per quam conſeruatur Reſpublica, & Religio, vt optimè inſinuat S. Th. vbi ſupr. lib. 4. c. 3. *Iuſtitia*, ait, *eſt conſtans, & perpetua voluntas ius ſuum vnicuique tribuens, quæ quidem ſiue legalis, quæ dominium iuſtum vocatur à Philoſopho, ſiue diſtributiua, ſiue commutatiua, quæ partes intrinſecæ omnes ſunt politiæ, in Ciuitatibus, & præcipuè neceſſariæ; imò ſine eis exerceri non poſſunt, vt Philoſophus tradit in 5. Ethic.* nec etiam conſeruari: & 5. polit. lect. 6. *Sola Reſpublica*, ait, *benè manſiua eſt in qua obſeruatur æquale ſecundùm dignitatem, & traditur vnicuique, quod ſuum eſt*: adhuc intendit excitare factiones, ac ſeditiones, quæ ſunt illud deſtructiuum è directo deſtruens, & annihilans bonum commune cuiuslibet Imperij, quod eſt vnitas, & pax, vt dicit Caietan. in ſumm. tit. Seditio: *Seditionem*, aiebat Ariſtot. 5. polit. c. 3. *autem concitant in paucorum quidem potentia, multitudo indignè ferentes, quòd cum ipſi ſint pares, non pariter honorantur*: ergo ille finis primarius intentus à Prælato nequit conſiderari, niſi vt quidam prætextus ad velandam ambitionem, ac ad obſtandum ſtimulis conſcientiæ; vndè clarè apparet talem ordinem finium pro lethali culpa tranſire in naturam primæ concluſionis.

Nec obſtat ſeditiones non videri, quia cū *ſeditio ſit diſſenſio occulta*; teſte D. Thom. 5. polit. lect. 2. priùs in voluntatibus excitatur; nam huiuſmodi Prælatus ſuam conſeruationem intendens habet voluntatem alijs denegandi dignitatem poſſeſſam; excluſi poſſident voluntates ei contrarias; ſcilicet ea fruēdi, & ita *diffident voluntates*, inquit S. Th. vbi ſupr. & tandem tēpore congruo diſſenſiones, ſeditioneſque foras erumpunt, teſte Ægid. Roman. de reg. Princ. 1. p. lib. 3. c. 17. *Qui vident nullam dignitatem ſe poſſidere, ſi contingat eos eſſe viriles, & animoſos, ſeditiones mouent*: loquatur Prouincia, de qua agimus. Quamobrem Prælatus, qui huiuſmodi obiectionem mouet, expers eſſe videtur naturæ regiminis, quod non per quodlibet incommodum iniuſtitiæ corrumpitur, ac diſſoluitur, ſed ad corruptionem diſponitur, vt inquit idem Ægidius vbi ſupr. lib. 1. part. 2. c. 14. relata ſimilitudine humani corporis: *Non qualibet inæqualitas tollit vitam corporis naturalis; tamen qualibet inæqualitas ægro-*

tat, & infirmat ipsam; sic non qualibet iniustitia corrumpit totaliter Regnum, & politiam; tamen per quamlibet iniustitiam Regnum, & politia infirmatur, & disponitur ad corruptionem: quæ tandem debito tempore, & data opportuna occasione excitatur. Heù, heù! quot mala, & dissensiones glicunt in communitatibus, quæ multò prius erant natæ in voluntatibus.

TERTIA CONCLVSIO.

7. Quamuis ille finis primarius Prælati quandam rationem prætextus non induceret, adhuc nequit mortali culpa vacare, dum per finem secundarium in suo regimine vtitur subditis, eorumque actionibus ad sui conseruationem: secus si alienat à se omnem propriam vtilitatem, inhærendo tantùm fini officij assumpti. Suadetur prim. vsurpare iurisdictionem non sibi debitam ex genere suo est peccatum mortale, vt inquiunt D.Thom. 2.2. q.60. art.6. Nauarr.consl. de hæt. num.5. Fernand. p.4. c.10. num.1. notatur 1. vltim. ff. de iurisdict. omn. iud. Cunha tract.de confess. qu.5. num.5. Lessius de iust. lib.2. c.29. de Iudice dub.6. nu.51. & 53. Filliuc. tom.2. tract.40. c.10. nu.154. & 156. Salon. Aragon. Valent. 2.2. D.Thom. qu.67. art.1. Sotus de iustit. quæst.4. art.2. & 6. Fagund. in 4. præcept. decal. lib.8. c.18. num.13. referens Caietan. sed dum Prælatus in regimine vtitur subditis, eorumque actionibus ad propriam conseruationem vsurpat iurisdictionem non sibi debitam, quia in subditos sub illa ratione, ac fine extrinseco nullum habet ius: ergo eximi à lethali culpa nequit. Respondet fortè quispiam, qui suam ambitionem velamine boni communis primariò intenti tegere conatur, veram esse doctrinam, quandò vsurpatio iurisdictionis tantùm extenditur in subditos; non verò quandò est simul cum bono publico primariò intento. Sed contra: finis extrinsecus lethaliter malus ab operante intentus inficit totam bonitatem actionis insurgentem ex obiecto, seu fine intrinseco bono, vt ex communi DD. sensu supra firmatum est, & non è contra: at talis Prælatus vtendo in suo regimine subditis, eorumque actionibus, licèt secundariò ad sui conseruationem, verè vsurpat iurisdictionem in subditos non sibi debitam, quod sub mortali ei prohibetur: ergo tota bonitas ex primario fine intenta destruitur: ergo totaliter, & lethaliter peccaminosum videtur esse regimen, & quis non arguet Prælatum de lethali culpa? Rursus respondebit ille ambitiosus, qui exoptat cōseruationem officij habere; licèt sit vera doctrina allata in argumento; nihilominus illa bonitas intrinseca actionis emanata à primario fine boni publici, subditorum vtilitaris a Prælato intento refundit, vt ita dicam, aliquid bonitatis in finem extrinsecum, quod videtur temperare malignitatem vsurpationis iurisdictionis, ita vt nequeat imputari, nisi ad veniale: doctrina, seù potius tergiuersatio ad nutriendam ambitionem. Sed contra: in quacunque actione, in qua tota ratio peccati mortalis inuenitur, est tanta malignitas, vt nequeat tolli, manens in eodem genere moris per quamcunque bonitatem, vt optimè insinuat D.Th. 1.2.q.88.art.4. Syluius ibi. Medin. 1. 2. qu.19. art.1. & alij; sed in secundario fine Prælati inuenitur tota ratio peccati mortalis, quia verè, & realiter vsurpat iurisdictionem non sibi debitam, & se habet tanquam Dominum erga subditos cum non parua iniuria eorum: ergo per quamcunque bonitatem ei extrinsecam nequit abscindi eius malignitas, ita vt transeat de mortali in veniale. Et confirmatur: malignitas lethalis culpæ inuenta in suspensione furis facta à Iudice ex affectu proprię vindictæ, nequit temperari, ita vt transeat de mortali in veniale per bonitatem etiam primariò intentam ab ipsomet Iudice ratione vindictæ publicæ, vt omnes fatentur: malitia lethalis culpæ ratione dominij absoluti, quam habet Prælatus regularis in distributione bonorum communium, quamuis intendat primariò regulas iustitiæ distributiuæ seruare, non aufert ab eo peccatum proprietarij, vt etiam omnes fatentur: ergo malitia vsurpationis iurisdictionis talis Prælati nequit temperari per bonum publicum primariò intentum, quin mortifera culpa sit. Suadetur secund. quia præfigit officio Prælatuſ ræ finem talem, qui repugnat ei inesse; vndè, re funditus considerata, insurgit maxima inordinatio, quæ nos cogit ipsam lethale crimen iudicare, & propter excellentiam officij, quod tantùm respicere vult animarum salutem, & propter fidelitatem, quam talis Prælatus Religioni non seruat, cuius vice

Præ-

Prælaturæ munus exercet, & propter iniuriam, quæ subditis irrogatur; nam inuiti hoc sustinent, quia tantùm per obedientiæ votum se obligauerunt Religioni inseruire: ergo huiusmodi finis extrinsecus nequit à culpa lethali excusari.

Addo, quòd, licèt ex hoc deprauato fine tantùm culpa venialis insurgeret, difficilè potest eximi talis Prælatus à culpa mortali ob periculum proximum ruendi in mortale; nam se vincire culpis venialibus cum proximo periculo elabendi in mortale est mortale, vt omnes fatentur DD. sanè proximum periculum in casu satis dignoscitur ob naturalem inclinationem, quam vnusquisque habet ad imperandum, ob actualem malitiam, quæ quamlibet actionem Prælati pro sui conseruatione inuoluit; vndè ambitio est tanti ponderis, vt flectat omnem voluntatem etiam ab omni malitia alienam, vt insinuat Diuus Ambrosius de tent. tert. Christi in c. 4. Luc. *Non Euam, ait, cibus flexerat, non mandatorum destituerat obliuio, sed proximi honoris illecebra decepit:* ob propensionem, quam vnusquisque ad seipsum habet, quarè dicebat Tiraquell. de pœnit. temp. casu 51. à num. 82. *Tantus est amor sui, vt quisque etiam sanctissimus caecutiat in proprijs;* ob cæcitatem etiam, quam ambitio ingerit intellectui notatam à D. Bernardo in serm. 6 in psalm. *Qui habitat: Ambitio subtile malum, secretum virus, excacatrix cordium, &c.* quę omnia simul vnita cum infinitis actionibus, quibus animarum regimen quotidie est propagãdum, satis ostenditur difficillimè posse Pręlatum sustinere tantam molem actionum absque inuersione intentionum in multis casibus grauibus, & sic sæpè non incidere in lethalem culpam. Et confirmatur ex Salon. 2. 2. quæst. 63. art. 4. controu. 2. ex Sanch. 1. opusc. lib. 2. c. 1. dub. 41. num. 6. ex Sayto lib. 1. c. 11. n. 7. quibus adhærent multi viri graues, vt testatur Salon. asserentibus Iudicem, qui habet propositum cæteris paribus semper ferendi sententiam pro amicis, esse regulariter in periculo peccandi mortaliter, sicut etiam Episcopum, qui haberet animum conferendi semper beneficia cæteris paribus suis consanguineis, quia, cum affectus facilè iudicium perturbet, sæpè imparia iudicabit ob talem affectum paria; ergo multò magis in proximo periculo lethaliter peccandi versabitur talis Prælatus, quia affectus propriæ conseruationis ob circunstantias superius descriptas sit magis cæcus, & potens; quare magis perturbabit eius iudicium, & maiori cum facilitate fines intenti confundentur, & quando iudicabit præ oculis se habere bonum cõmune, sæpè feretur à desiderio propriæ conseruationis; maximè quia bonum commune semper postulat, vt expendantur subditorum merita, quorum rectitudinis cognitio ab affectu deprauato impeditur. Quamobrem Emin. Lugo de iustit. disp. 9. sect. 7. num. 26. tom. 1. præsens periculum inspiciens docuit: Maius, & quasi radicale periculũ Prælati oriri ex defectu intentionis in suo regimine: & Cicero 1. offic. aiebat: *Facillimè ad res iniustas impellitur, vt quisque est altissimo animo, & gloriæ cupido.* Secunda pars non indiget probatione, quia Prælatus tantùm intendit officij finem, ad quod est electus.

Dices, si quis appetat beneficium, modò sit dignus principaliter, vt prosit, & minùs principaliter ob vtilitatem, & honorem, non peccat, vt optimè insinuant Nauarr. lib. 5. consil. de sent. excom. cons. 17. nu. 7. Homobonus de bon. human. vitæ statibus p. 1. c. 6. & alij alibi citandi: ergo etiam huiusmodi Prælatus, qui suis functionibus principaliter intendit prodesse, esto secundariò intendat propriam conseruationem, & honorem dignitatis, non erit lethalis culpæ reus. Respond. concedendo antecedens, & negando consequentiam, ratio disparitatis oritur, quia licèt beneficia ex sua primaria intentione sint erecta ad cultum Dei, animarumque salutem, secundariò tamen sunt instituta ad sustentandum ministrum Ecclesiæ, & in cibum pauperum, vt dicunt DD. citati; non ita Prælaturæ Regularium, sed tantùm sunt erectæ ad conseruandum, promouendumque bonum commune, ac subditorum vtilitatem; vndè nequeunt Prælati eis vti in sui commodum nisi peccando in iurisdictionis vsurpatione. Aduertant lectores, quòd non loquimur in conclusione de appetitu Prælati, sed de propria conseruatione in officio, quæ tanquam finis extrinsecus mouet eum ad producendas actiones, regimenque ordinandum.

Dices, nullum videtur inconueniens, quia bonum

bonum commune, animarumque salus ob finem primarium intentum non periclitatur. Resp. quòd peccatum non exoritur ex bono publico læso secundùm hanc conclusionem, sed ex vsurpatione iurisdictionis non sibi debitę ob finem extrinsecum adiunctum fini intrinseco; secundùm verò præcedentem ex bono publico læso ob rationes ibi recitatas.

Dices, satis honestatur conseruatio Prælaturæ secundariò intenta à Prælato, quia sub eius Imperio regimen pacatum extenditur, nam subditi magna pace fruuntur, iustitia distributiua in omnibus obseruatur, & obseruatio regularis propagatur. Resp. esse falsum, quia non obseruantur regulæ iustitiæ distributiuæ iuxta doctrinam in præcedenti conclusione relatam; quarè regimen rationabiliter nequit extendi pacatum; quòd si tale insurgit, potiùs ex oppressione facta cũ timore pœnæ infligendæ, quam ex rectitudine regiminis. Sed addo aliam responsionẽ asserendo esse velamen ad tegendam ambitionem; nam tegimen aliorum etiam florebit cum hac rectitudine, & forsitan meliùs; imò illa rectitudo non esset recognoscenda ab oculis ipsiusmet Prælati pro sui conseruatione, quia in proprijs vnusquisque cæcutit; vndè aiebat S. Thom. 3. polit. lect. 7. *Homo vt plurimùm peruersum habet appetitum respectu sui ipsius, quia vnusquisque nimis afficitur ad se ipsum; & ideò propter nimiam dilectionẽ, & affectionem, quam habet ad se ipsum, voluntas peruertitur à recto fine; & ideò iudicantes de se ipsis prauè iudicant*: sed ab electoribus est recognoscenda, quorum munus est conseruare, & auferre Prælaturam secundùm quòd eis videbitur magis expedire ob maius bonum commune promouendum; quarè cõcludendum est rationes adductas in ordine ad conseruationem habere rationem velaminis ad nutriendam ambitionẽ, nec non & ad commodis Prælaturæ fruendum; vndè tali Prælato connenit illud Aristot. lib. 3. polit. c. 4. *Nunc autem ratione commodorum ex Republica gubernatione prouenientium, volũt continuò in potestate esse.* Recordentur Prælati, quòd commune bonum eorum, qui viuunt sub regimine distribuendo secundùm meritorum mensuram, postulat, vt homines sibi inuicem præstent honores, vt dicit Arist. vbi supr. *Quapropter ciuilia quoque Imperia, cum sint secundùm æqualitatem ciuium constituta, & secundùm paritatem, vicissim exigunt ea gerere, primum qua natura fert, censentes inuicem munera subire, & considerare vicissim quoddam illius bonum, quemadmodum ille prius, dum praeesset considerauit vtilitatem illius*: & S. Ambros. lib. 5. examer. c. 15. ait: *Quid hoc pulchriùs? & laborem omnibus, & honorẽ esse communem, nec paucis arrogari potentiam, sed quadam in omnes voluntaria sorte transferi bi*: aliàs aperitur via discordijs, ac seditionibus; nam exclusi ab honoribus, cum sint pares illis, qui Imperium gerunt, molestè ferũt tam notabilem differentiam; quarè facillimè aggrediuntur seditionem: denuò lege ambitiosè Prælate aureum præceptum Aristot. vbi supr. *Seditionem autem concitant in paucorum quidem potentia, multitudo indignè ferentes, quòd cum ipsi sint pares, non pariter honorantur.*

Libenter aggressus sum præsens dubium, à nemine, quem viderim, tractatum; libenter veritatem tradam ad tollendam ulta incommoda, quæ in Religionibus suscitantur, præsertim ad resecandum illud bonum commune, quod multi Prælati tanquam primarium finem sibi præfigunt, sub quo videtur eis licitum vti regimine, subditis, eorumque actionibus in propriam vtilitatem, & conseruationem, quòd potiùs est medium, seu velamen ad tegendam ambitionem, ad inuertendam naturam tegiminis, ad opprimendos idoneos, ad cumulandos sequaces, ad formandas factiones, & tandem ad perpetuandum Imperium in ipsis, & amicis. Sacri Prælati, Pastores peculiaris gregis Christi, Vicedei in terra, Prælaturæ regulares sunt tantùm institutæ ad procurandam animarum salutem, & ad magis, magisque propagandam perfectionem, ad quam vnusquisque Ordo intendit promouere suos filios, & non ad vestram vtilitatem, & hoc non sine diuini Numinis prouidentia, quia, experientia teste, perfectio religiosa sustentari nequit nisi Prælatorum regimen ab omni proprio commodo sit expurgatum; ideò dicebat Rodriq. tom. 1. quæst. 34. art. 5. Ex prætensionibus enim officiorum Regularium æmulationes, inuidiæ, discordiæ, sectationes, & id genus alia genimina viperarum emergunt, quæ cum in proprio interesse radices emittant, exinaniunt Religionem vsque ad fundamentum in ea.

D V-

DVBIVM VIII.

An Prouincialis disponens aliquas locorum familias, vt eos eligant in Discretos, qui posteà in Capitulo sua vota conferent ad eligendum Prouincialem, ac Definitores, seù Consultores ex sua factione, peccet mortaliter.

SVMMARIVM.

1. *TRipliciter disponi possunt locorum familiæ pro eligendis Discretis.*

2. *Prouincialis tam factionarius, quàm non factionarius disponendo familias locorum, vt illi eligantur in Discretos, seù socios, qui tandem in Capitulo pro dignitatibus pro se, & amicis ferent vota, lethali labe vincitur: secus Generalis, si in hoc operatur ob pacem excitandam: vtraque pars varijs rationibus probatur.*

3. *Item Prouincialis non laborans factionis morbo, qui tamen vtitur huiusmodi dispositionibus ad principaliter promouendum bonum commune, & minùs principaliter ad sui conseruationem, non excusatur à culpa mortali: & soluuntur duæ obiectiones.*

4. *Discreti creati à locorum familijs dispositis à Prouinciali pro sua, vel amicorum creatione sunt nulli.*

1. Satis indagata veritate superioris dubij, facillimè veritas præsentis quæsiti habetur, præsupposito vnico notando, quòd dispositiones, quæ fiunt pro Discretis eligendis à locorum familijs, duobus modis possunt inspici; vel factæ in bonum finem; vel artificiosè in malum. Prim. quando Generalis, seù Visitator iuxtà proprium munus ingrediuntur aliquam Prouinciam pro eius visitatione, & aliquas disponunt familias, vt seligantur Discreti pro illa qualitate seruanda in dub. 26. notata; possunt adhuc fieri huiusmodi dispositiones pro aliquibus Religiosis insignibus, quorum virtutes, & merita attrahunt vota electorum; & non amicitiæ, vt in Capitulis sint homines inter omnes digniores, qui dignè, ac prudenter maiores celebrent electiones in fauorem boni communis, & non singularis personæ; sanè id non videtur damnandum, quia extat obligatio Superioris fauendi bono communi insignibus Religiosis, qui scientia, prudentia, ac sanctitate possint suis votis promouere homines ad maiores dignitates Religionis, vt ipsi vnà cum alijs finem monasticæ vitæ consequantur. Secund. in malum finem, quandò videlicet Prouincialis tam factionarius, quàm non factionarius ita ordinat, ac disponit familias, vt sint Discreti, qui sibi, & amicis pro sui, & suorum conseruatione, seù creatione in dignitates, & officia suffragia præstaturi sint.

PRIMA CONCLVSIO.

2. PRouincialis tam factionarius, quàm nõ factionarius disponens, ac ordinãs artificijs aliquas locorum familias, vt eligãtur Discreti, qui suffragia sibi, & amicis pro Prælaturis, alijsque dignitatibus in Capitulo conferant, sine vlla dubitatione mortaliter peccat: secus Generalis, seù Visitator illas disponens secundum primam acceptionem. Hæc secunda pars suadetur, quia ad ipsos spectat, quantùm fieri potest, in Prouinciam pacem inducere, partialitates, ac discordias componere, iustitiam tam distributiuam, quàm commutatiuam seruare, ita Rodriq. tom. 2. q. 1. art. 1. imò ad finem componendi discordias, iurgiaque resecandi, sunt præcipuè ab ipsa natura instituti, vt docet S. Th. 3. de regim. Princip. c. 5. sæpè referendus; si verò pars dominans, ac imperans fremit, & vsque ad sydera exclamat, exclamet vtique suo beneplacito, quia sunt clamores rauci, imò muti non attingentes Cœlum, sed infernum penetrantes pro maiori pœna, tanquam iniusti, nec Iudex debet terreri, quia scriptum est Ecclesiast. c. 7. *Noli quærere fieri Iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates:* audite quæso ea, quæ dicit Rodriq. vbi supr. de Visitatoribus destinatis à Generalibus ad visitandas Prouincias: Si enim, inquit, hi Patres ad grauia negotia decidenda partiales in aliquo se ostenderint, omnium peccatorum rei profectò à fratribus iudicabuntur, & quidquid facere tentauerint, in malam partem ab eis accipient; nam cum Prouincias sibi commissas, non vt oportet, pastoraliter visitauerint, non relinquent ca-

fum

amoueri, nisi cum hoc prætextu. Ita Lugo vbi supr. Ratio eius videtur esse magni roboris, & iuxta nostra principia, quia, cum in electionibus principaliter attendatur vtilitas communis boni, & totius communitatis, eoque consulatur hisce electionibus, vt per se clarè videtur; ideò digni possunt præferri dignioribus; imò addo ego esse digniores, quia maior, & minor dignitas attēditur penes maiorem, ac minorem vtilitatem Reipublicæ, vt inferiùs dicetur, & cum maior vtilitas ex his dignis habeatur, consequenter tanquam digniores sunt promouendi.

3. Pro not. tert. sit, quisnam dignior cēsendus sit, ita vt elector sit immunis à lethali culpa: Rodriq. tom. 2. q. 52. art. 5. ait: Debent electores aduertere, si tamen absq; culpa esse velint, digniorem semper inter concurrentes in Prælatum eligere, qui scientia, moribus, vita, exemplo, ac merito valeat magis prodesse, quàm ambitiosè gregi obesse: quisnā erit iste? sanctior fortasse, & doctior simpliciter, & absolutè? minimè quidem ait S. Th. 2. 2. q. 63. art. 2. quolib. 8. n. 6. sed qui est melior secundùm quid, idest, qui est melior quoad regimen Ecclesiæ. Vasq. opusc. de benefic. c. 2. §. 3. dub. 1. nu. 19. Reginald. lib. 30. tract. 3. n. 119. Azor. p. 2. lib. 6. c. 15. q. 1. Mirand. tom. 2. qu. 23. art. 3. concl. 3. Sot. de iust. lib. 3. q. 6. art. 2. concl. 9. Peirin. de subdito q. 1. c. 31. §. 1. Comitol. lib. 1. resp. moral. q. 77. Portell. tit. electio nu. 2. & in addit. n. 10. Io. Capata in opusc. de iust. distrib. p. 2. c. 4. n. 35. & Lauor. de elect. tit. 4. c. 19. n. 63. referens multos: concludit Peirin. vbi supr. quòd sāctior, & doctior est ille, qui est aptior ad tale regimē, licèt cōparatione alterius nō tam apti, sit minùs sanctus, & minùs doctus: meliùs, & clariùs Portella vbi supr. Arbitriū boni viri debet pensare varias circonstantias temporis personæ, ex quibus inferat, quis pro tunc sit dignior secundùm quid, idest in ordine ad hoc officium: sed omnibus clariùs Caietan. in summ. tit. electio: Melior autem est non quantùm ad bonitatem vitæ, sed quātùm ad regimen illud nunc; & hic respectu talium ouium, & reliquis particularibus occurrentijs pensatis: audite etiam, quæso, quod dicit Bassæus Capuccin. in summ. tit. electio num. 10. ex multis DD. Dignior censendus est, qui ad Prælaturam, vel munus, de quo agitur, gubernandum, & sustinendum aptior, & conuenientior est, omnibus consideratis, & perpensis; non verò sanctior, vel doctior, qui tamen in cæteris non est ita aptus illi ministerio, sicut primus non tanta sanctitate, & doctrina excellens, quia ad maiores qualitates morum, & literarum absolutè non est attendendum in hac materia, sed ad illas solummodò, quæ muneri, de quo agitur, magis proficuæ, & vtiliores, erunt; dummodò præficiendus, & eligendus sit aliàs bonus, & idoneus vita, moribus, ac doctrina. Porrò adhuc non attingimus digniorem, nisi attingamus, quo meritorum excessu superare debeat alios, ita vt mortaliter peccet, qui ipsum neglexerit. Silu. tit. electio quæst. 16. Peirin. vbi supr. Mirand. vbi supr. concl. 1. inquiunt: Tales eligi debent in Prælatos, ac Pastores, quoad maximè fieri potest, vt ipsorum comparatione cæteri sint, & esse videantur veluti grex, & bruta pecora, siue animalia: quæ verba sunt maximè notanda, quia fundantur in textu cap. 1. dist. 25. vbi dicitur, quòd qui eligendus est ad dignitatem Ecclesiasticam, talis esse debet, vt illius comparatione cæteri grex dicantur; vndè apparet magnum debere esse excessum. Ita Samuell. de elect. can. tract. 1. disp. 6. tract. 5. concl. 4. attendamus etiam verba doctiss. Ioann. Capata in opusc. de iustit. distrib. part. 2. cap. 6. num. 3. In hoc enim non adeò anxiè, ac strictè procedendum est, vt ex quocunque meritorum excessu statim dicendum sit eligentem, prætermisso digniori, peccare mortaliter, sed in hoc excessus notabilis, non autem minimus erit spectandus; non enim Deus cogit nos tam anxiè, & solicitè personarum conditiones explorare, sed secundùm prudentiam pro rei qualitate, & conditione præcipuè si id bona fide, & absque dolo factum fuerit. Ita Sotus lib. 3. de iustit. qu. 6. art. 2. ad fin. & Molin. de Hispan. primog. lib. 2. cap. 5. num. 54. hæc Capata, qui nu. 4. addit doctrinam Lessij de iustit. lib. 2. c. 34. dub. 14. n. 62. dicentis: Digniorem voco, qui notabiliter dignior, & aptior videtur.

4. Pro vltim. notand. sit, huiusmodi excessus credēdus est ne esse in istis duabus factionibus, vt dicunt sectatores vtriusq; partis: nostros eligimus, quia ex nostris sūt meliores tam pro Definitoribus, ac Prouincialibus, quā pro Prioribus? ex ipso verbo alternatiuo

con-

conuincuntur, quòd errant toto Cœlo; sed clariùs patebit id ex eorum morum consideratione, si bonitate, rectitudine, ac sanctitate præditi, nec non & in charitate, ac iustitia radicati sunt, credendum est eorum iudicium non esse perturbatum, eisque fides est præstanda; si cupiditate regnandi, ac dominandi tenentur, iudicium ab ambitione, perturbatum, & obtenebratum esse prorsus censendum est; quarè nullo modo est eis credendum, sed dicendum est verba esse quoddam velamen ad tegendum pessimum ambitionis vitium: liceat mihi afferre descriptionem eorum morum, quasi de verbo ad verbum Laurentij Peirini de Prælato qu. 2. §. 3. c. 3. Odio enim, inquit, se inuicem habent factionarij, de se inuicem continuò murmurant, alter alteriùs notat actiones, inuestigat, speculatur, in calendario scribit, ne obliuiscatur, & socijs nunciet, vt suo tempore Superioribus propalet, interim diuulgat, curat adhibere testes, semper alter in alterum machinatur, irridet, subsannat actiones, & quidquid à quocunque factionis contrariæ factum fuit, culpat, maculat, & profitetur se aduersarijs non credere, nisi cum dicunt: Domine non sum dignus: conatur vnusquisque in suam factionem trahere nouitios, nondum habitum Religionis indutos, suos vnúquodque factionis caput defendit, eorum vitia occultat, protegit, ne puniantur, imò fouet secundùm inclinationem, ne ab eo resiliant, & ad aduersariorum factionem transeant; qui non sunt in aperto malo, vtitur tanquam scuto inexpugnabili ad factionis sanctitatem, ac idoneitatem defendendam, probando, quòd ea sit aggregata ex melioribus, & dignioribus, & quòd solùm sit aggregata in bonum commune, & ad resistendum aduersario illud destruere conanti; si Superiores maiores errantem subditum secundum regulam, & Deum punire voluerint, illicò accurrit caput; vel errorem excusat, si potest; vel si non potest, excusat fragilitate, iuuentute, gratiam petit, fidem facit de futura emendatione; si verò subleuare voluerit alterius factionis caput, accurrit & alterum caput, & loquitur subleuandi plagas, mortuas exsuscitat, ignoras aperit, falsas fingit, testes ad omnia adhibet: si Superiores resistunt, proponit articulos, iustitiam petit: infinita prætereo, quæ præ cordis angustia enarrare non valeo, lugenda relinquo cogitationi, quæ nequeo exprimere calamo. Ita Peirin. Hæc sunt, quæ dispersa videntur in istis factionibus; hæc sunt mala, quæ trahunt originem ex primo multitudinis malo, nempè ex factione, & dissensione, teste D. Th. 1. ad Corinth. cap. 11. *Primum malum*, ait, *multitudinis est dissensio, vndè cætera oriuntur; vbi enim est dissensio, nihil rectum est*: isti sunt eorum mores, qui dicunt, nostros eligimus, quia ex nostris sunt sãctiores, & meliores: *Videte ergo*, optimè dicit S. August. de diuersis serm. 28. tom. 10. *quam mali sint homines, qui volunt esse diuisi*. Si ergo tales sunt mores, concludendum est eorum iudicium esse sanum in proferenda sententia, nostros eligimus, &c. an potius perturbatum ab affectione dominij? perturbatum, perturbatum, inquam, ab immoderatis animi affectibus; quarè nec ipsi, nec alij similibus verbis credere debent; vndè dicebat S. Greg. hom. 26. in Euangel. antè medium: *Indicare dignè de subditis nequeunt, qui in subditorum causis sua vel odia, vel gratiam sequuntur*: his suppositis.

PRIMA CONCLVSIO.

5. IN omnibus electionibus ad munera habentia animarum curam, & non habentia, modò sint magni momenti, sub pœna lethalis culpæ meliores sunt eligendi. Conclusio sufficienter est probata in secund. notand.

SECVNDA CONCLVSIO.

EXcessus in idoneitate præ cæteris debet esse clarus, & valdè magnus, & non paruus, seù dubius, vt electores eligendo dignum, meliori neglecto, maculentur lethali culpa. Probatur ex doctrina Siluestr. Mirand. & Glossæ docentium, quòd excessus debet esse tam magnus, ac manifestus in electo, ita vt cæteri sint æstimandi vilis grex, & bruta animalia.

TERTIA CONCLVSIO.

NVllo modo est credendum factionarijs dicentibus, in nostra factione huiusmodi excessus inuenitur. Probatur, quia non est

est homo sanæ mentis, qui sibi persuadere debeat in illa factione esse digniores, non solùm pro Prouinciali, ac Consultoribus, sed etiam pro Prioribus, seù Guardianis, ita vt altera pars, seù factio reputetur pro idoneitate regiminis Prouinciæ vilis grex, & bruta animalia. Secund. quia ex eorum motibus enarratis satis liquet eos habere pro fundamento cupiditatem regnandi, & dominandi, potiùs quam bonum commune, & merita eligendorum promouentia ipsum bonum; maximè quia ex vtraque parte hæc vox dulcis in ore, & maligna in corde auditur.

QVARTA CONCLVSIO.

6. PRobabiliter, ac prudenter imò certè credendum est in vtraque factione esse merita æqualia, vel quasi æqualia pro idoneitate regiminis Prouinciæ, tam in electionibus Prouincialium, ac Definitorum, quàm Priorum. Probatur, quia melior non est censendus sanctior, & doctior, & aptior secundùm se, sed pro hic, & nunc respectu talium ouium reliquis consideratis, & pensatis ratione industriæ, pacis conseruandæ, ac construendæ, nec non & vnitatis firmandæ, &c. at quis sanæ mentis iudicabit hanc aptitudinem ad omnes dignitates, ac officia solùm præcellere in vna factione? tum quia regimen Prouinciæ fuit alternatiuum (dicebat Senex ille) tum quia Superiores maiores modò adhibuerunt gubernationi vnam factionem, modò & alteram, tum quia huiusmodi Superiores alteram prosternerent, ac debellarent pro factionum extirpatione, & non subleuarent, si tanquam vilis grex præ altera habenda esset: non nego tamen, quòd aliquandò huiusmodi excessus in singulari homine elucescere non possit; nihilominus electores aduertere debent circa talem hominem monitum S. Thom. 5. polit. lect. 1. dicentis ex Aristot. *Si quis sit dignor alijs secundùm virtutem, dignum est eum Regem esse, sed non perpetuum, quia fortè non tantùm excedit dignitas eius in virtute dignitatem aliorum, quantùm honor perpetuò regnandi excedit honorem aliorum; & ideò inæqualis eis contigit fieri inæquale secundùm proportionem.*

QVINTA CONCLVSIO.

7. ELectores eligentes Consultores, ac Prouinciales ex propria factione, ac præuidentes inæqualitatem, ac incommoda, quæ insurgunt, mortali culpa obstringuntur; nam offendunt iustitiam commutatiuam, distributiuam, nec non & violant charitatem, simulque scindunt vnitatem. Suadetur, quia non seligunt meliores pro statu illius Prouinciæ, & respectu talium ouium, & ita non faciunt Ecclesiæ; & ecce violatam commutatiuam; quarè dicebat S. Antonin. de instit. distr. tit. 5. c. 3. tom. 4. *Non esse magis aptum hominem, qui est perturbatiuus boni communis*: quia restringunt vota ad merita suorum absque excessu; & ecce violatam distributiuam; vndè præceptum S. Thom. de regim. Princip. lib 4. c. 15. est: *Vt in omnibus actibus politiæ inter ciues æqua debeat esse ponderatio oneris, & honoris*: quia pax expellitur à Prouincia, notabilis perturbatio excitatur in congregatione, seditiones glicunt, inuidiæ, & alia enarrata, teste experientia; & ecce laceratam charitatem; quarè Arist 5. ethic. lib. 5. c 3. ait: *Sed hinc pugnæ nascuntur, & incusationes, atque querelæ, cum æqui non æqua, aut æqua non æqui habent, ac potiuntur*: quia tandem dissoluitur vnitas, sine qua quælibet multitudo ruit, & de qua tam grauiter loquitur S. Augustin. de verb. Domini in Matth. serm. 26 tom. 10. *Vnum cogitate fratres mei, & videte in ipsa multitudine, si delectat, nisi vnum, ecce Deo propitio, quàm multi estis, quis vos ferret, nisi vnum saperetis? vndè in multis ista quies? da vnum, & populus est; tolle vnum, & turba est: quid est enim turba, nisi multitudo turbata? sed audite Apostol. 1. Cor. 1. Obsecro autem vos fratres, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia, & alio loco: Vnanimes vnum sentientes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam*: de qua etiam non minùs grauiter affatus est S. Bernard. de modo benè viuendi serm. 41. *Concordia verò*, inquit, *ad faciendum bonum, ad sectandam iustitiam, ad seruiendum Deo, bona est propter quod sumus congregati in vnum, vt in seruitio Dei omnes vnum spiritum, & vnum animum habeamus; omnibus habitantibus in domo Dei debet esse anima*

anima vna, & cor vnum in Deo: & paulò infrà: *nihil est, quòd Diabolus tantùm timeat, quantùm concordiam, & charitatem; nam si totum, quod habemus, damus propter Deum, hoc Diabolus non timet, quia ipse nihil habet; si ieiunamus, hoc Diabolus non timet, quia ipse nunquam comedit; si vigilamus, hoc Diabolus non timet, quia ipse nunquam dormit; sed, si charitatem, & concordiam tenemus, hoc Diabolus vehementer timet*: quarè? Prima ratio est eiusdem Bernardi ibid. *Quia hoc tenemus in terra, quod ipse in Cælo tenere noluit.* Secunda ratio designatur à D. Gregor. Nazianz. de pace orat. 12. *Omnes ij*, inquit, *qui pacis bonum amplectuntur, eique contrariã discordiam, & seditionem infensè oderunt, ad Deum, qui vnus est, & esse creditur, non minùs propter concordiam, quam propter eandem essentiam, & ad diuinas mentes, quæ à sancta, & laudanda Trinitate hoc acceperunt, vt vnum sint, accedunt: contra, qui ijs sunt moribus, vt pugnis gaudeant, & nouitate famam captent, atque in ignominia sua glorientur, aduersæ partis sunt*. Tertia habetur ex D. Chrysost. ad Ephes. c. 4. hom. 11. *Si volumus ergo*, ait, *frui spiritu, qui procedit à capite*, idest Christo, *alter alteri adhæreamus; nam duæ sunt diuisiones à corpore Ecclesiastico; vna quidem, quandò refrixerimus in charitate; secunda autẽ qua ausi fuerimus ea facere, quæ sunt indigna, vt simus in illo corpore; vtroque modo enim nos separamus à pleno illo conuentu: quod si collocati, ac constituti sumus, vt alios ad hoc ædificemus, qui priùs scindunt, quid non patientur? nihil Ecclesiam æquè potest diuidere, vt ambitio, & amor Imperij, & gerendi magistratus: nihil Deum æquè irritat, atque diuisam esse Ecclesiam; etiam si bona fecerimus innumerabilia, non minores, quàm qui eius corpus discindunt, pœnas dabimus, qui plenum Ecclesiasticum conuentum conscindimus; nam illud quidem factum est ad lucrum Orbis terrarum, & si non eo animo; hoc autem nullam vsquam habet vtilitatem, sed ex eo damni est plurimùm: hæc dicta sunt non solùm ad eos, qui gerunt magistratus, sed etiam ad eos, qui ab illis reguntur*: hæc Chrysost. Factionarij has PP. sententias hìc libenter adnotaui non tam ad firmandam conclusionis veritatem, quæ satis clara est, quàm potiùs ad demonstrandum, quid sentiant Ecclesiæ columnæ de factionũ capitibus, eorumque sequacibus, quæ vnitatem multitudinis, sacrorumque hominum concordiam ab ambitione ducta conscindere audent, & proprijs oculis, quasi in speculo suum deplorandum statum inspiciant, in quo sub specie zeli, seu potiùs sub prætextu zeli sunt obuoluta. Heù, heù quàm longè distat à vobis ille spiritus capitis Christi, *qui est pax nostra*, inquit Bernard. vbi supr. *qui fecit vtraq; vnum, videlicet, quia Angelos, & homines fecit esse concordes*: qui germinare facit in hominum mentibus verum zelum abscindentem illud, quod abscindere volebat Paulus à Corinthijs, qui in factiones abierant, dum dicebant: *Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cephæ*.

Dicet fortè factionarius, qui libros euoluit; non est lethale peccatum cæteris paribus conferre dignitatem, & honorem amico, consanguineo, conciui, &c. ergo tam Superiores maiores, quàm subditi eligere possunt tutò ad dignitates, cæteraque officia eos, qui sunt ex propria factione. Respond. ex Bellarmin. de Princ. Christ. lib. 1. c. 10. & Peirin. tom. 2. qu. 2. c. 1. §. 15. concedendo, quandò non conturbatur pax, & quies, & fit ex causa impulsiua, & non motiua: docent Azor. p. 2. lib. 6. c. 15. qu. 4. & Alens. p. 2. qu. 119. membr. 2. dist. 1. (ablata tamen, nota, causa factionis, quæ sub nomine amicorum tegitur, quia vnusquisq; sub mortali tenetur se abdicare à nomine diabolico factionarij propter pacẽ, & concordiam introducendam, ac scandala extirpanda, seditionesq; sedandas; nam factiosi sunt in malo statu, vt aiunt Tabien. tit. seditio qu. 1. Caiet. eod. tit. similiter Silu. quæst. 1.) negando, quandò tractatur de conferendis ferè omnibus bonis in suos, quia grauiter læditur ius eorum, qui negliguntur, & opprimuntur, quia præsertim Prælati non dicerentur fideles dispensatores, nec essent in vtilitatem omnium subditorum, sed acceptatorum personarum nomen sibi vindicarent in multorum oppressionem, quia etiam tota Prouincia conturbatur, vt dictum est supr. Non dico tamen, quòd Prælatus non queat alicui suo amico concedere, esto sit minùs dignus altero aliquod bonum suo vsui concessum absque eo, quòd dicatur acceptor personarũ. Ita Valent. p. 1. q. 7. col. 2. vers. porrò tom. 3.

Dicet iterum factionarius; ex nostris videtur surgere aliquis excessus meritorum, quan-

quantùm sufficit, vt præteriri non possit sine culpa veniali: ergo isti sunt seligendi, & non alij ex contraria factione, quamuis Mundus totus esset conturbandus, & non solùm Prouincia. Respond. quòd in re motali parum pro nihilo reputatur; & ideò existimandum est eos cedere suo paruo iuri propter bonum commune; imò addit Salonius 2.2. ex concl. D. Thom. qu. 63. art. 2. controuers. 4. cum Sanch. opusc. lib. 2. c. 1. dub. 4. in fine tertiæ conclusionis, quòd dignior debet illud pati pro bono communi, quòd sequitur ex electione concordi, & pacatiori gubernatione; imò addo ego, quòd non sunt digniores, vt euidenter in dub. 26. probabitur.

Potest etiam dici (præter ea, quæ superiùs dicta sunt) iudicium huiusmodi factionarij non esse aptum in ferenda sententia de excessu meritorum, quia prouidere vnicuiq; secundùm merita transcendit, inquit S. Th. 2. de regim. Princ. c. 15. virtutem naturæ, & cum factionarij non ferantur à spiritu Dei, vt affirmant SS. PP. vbi supr. sequitur, eorum iudicium non habere illam totalem rectitudinem ad hominum merita, & demerita metienda. Pro fine quæsiti ad indignitatem istorum electorum, qui tanto studio contendunt eleuare homines tanquam capita factionis ad prædictas dignitates, faciunt verba S. Gregor. Nazianz. orat. 14. prolata contra nonnullos factiosos: *Ad quam*, ait, *indignitatem illud etiam accedit, quòd qui à Deo salute donati sumus, hominum causa bellum gerimus, tantùmque in nobis contendendi studium exuperat, vt ipsum quoque aliorum ambitionibus cōmodemus, ac pro alienis thronis proprias inimicitias suscipiamus, in vna re duo grauissima peccata cōmittentes, nimirum & eorum ambitiones inflammantes, & ipsi vitiosæ nostræ affectionis hoc adminiculum accipientes, quemadmodum qui in præceps feruntur, propinquas petras, aut firmiores frutices.*

O si in terra moraretur D. Laurent. Iustin. concluderet quidem tam præsens, quàm præteritum quæsitum suis verbis descriptis in lib. de obedient. c. 19. diceret, inquam: *Ad vos igitur nunc ò ministri Ecclesiæ, & claustrales viri meus sermo dirigitur, qui solo habitu, soloque nomine Christo Domino militatis, qui facies vestras ostentatis hominibus, & terga vertitis omnium Conditori, & vestro: satis vobis videtur, quòd delicta vestra mortalibus lateant, non magnipendentes, quòd sunt Deo notissima, qui singulorum iudicabit errata, dicente Apostolo 1. Cor. 4. Nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit vnicuique à Deo: de vobis Dominus Iesus sententiam promebat, cum hypocrisim Pharisæorum increparet dicens Matth. 23. Væ vobis Scribæ, & Pharisæi hypocritæ, qui similes estis sepulchris dealbatis, quæ foris apparent hominibus speciosa, intus verò sunt plena ossibus mortuorum, & omni spurcitia: cultum quidem Religionis in ceremonijs, per quas minùs illuminati irretiuntur, exhibetis foris, cum intùs vigeant dessidia, æmulationes, iurgia, elationes, & secta: quæ, oro, vobis consolatio esse potest testimonium ab hominibus quærere, & habere, qui profectò iudicant secundùm faciem, & quæ foris sunt, cum introrsus aliter conscientia clamet: Gloria nostra, ait Paul. 2. Cor. 1. non est hominum, sed testimonium conscientiæ nostræ. Fatuæ virgines, quæ secum oleum minimè detulerunt, nonne cum redargutione depulsæ sunt? nihil illis conscientiæ testimonium profuit aliena, sua illis contra se vociferante; non alienum os, sed vestra Deo gratificent opera; abijcite, quæso, tenebrarum opera, quandiù dies est.*

DVBIVM VII.

An Prælatus, qui vtitur regimine, actionibus, ac functionibus, quæ ex natura sua ordinantur tantùm in subditorum vtilitatem, & boni communis commodum ad hoc, vt in Prælatura assumpta conseruetur, reus sit peccati mortalis.

SVMMARIVM.

1. *Explicantur varij modi tituli, idest quomodo potest intelligi.*
2. *Tribus generibus humanorum actuum, nempè bonorum, malorum, ac indifferentium descriptis, insinuatur, vndenam bonitas, malitia, & indifferentia dignoscantur.*
3. *Ex definitione Religiosorum professionis elicitur Prælatos nullum possidere ius vtendi subditis, operibusque eorum in proprium commodum; aliàs se haberent tanquam seruos,*

quod

quod nequit eisdem subditis conuenire.

4. *Diffusè tractatur, quomodò actus liberi interni sumant bonitatem, & malitiam à fine extrinseco.*

5. *Prælati, qui principaliter vtuntur subditis, eorumque actionibus pro sui conseruatione, esto minùs principaliter respiciant bonum commune, subditorumque vtilitatem, mortali culpa damnantur, & id multis rationibus probatur.*

6. *Esse quendam prætextum intendere principaliter bonum commune demonstratur, dum etiam secundariò propria intenditur conseruatio; vndè nequeunt Prælati eximi à graui culpa.*

7. *Nequit saluari, quòd Prælati non adstringantur mortali labe; quamuis eorum finis primarius ab omni expurgaretur prætextu, dum à fine secundario se conseruandi in dignitatibus ducuntur; & esto se tantùm vincirent veniali culpa, adhuc à mortali difficilè eximi possunt; & multæ diluuntur obiectiones.*

1. Præsens quæsitum indagatur; quia cognitio sequentis nequit haberi, nisi ex matura discussione proprij tituli: Pro cuius intelligentia sit prim. notand. quòd quatuor modis potest Prælatus ordinare regiment, ac actiones officij assumpti pro sui conseruatione. Prim. intentione cæca negligendo vitia punire, ne homines sibi aduersarios reddat, merita præmijs ornare, ne tandem locus sibi arripiatur, subleuando indignos, postponendo digniores dignis, & similia faciendo. Secund. sistendo tantùm intra peccatorum venialium terminos. Tertiò intendendo principaliter bonum commune, subditorumq; vtilitatem, & minùs principaliter propriam conseruationem. Quart. inuertendo ordinem, primariò intendendo proprium commodum, ac conseruationem; secundariò verò subditorum, ac boni communis vtilitatem. Potest addi quint. ordinando ea tantùm ad Prælaturæ finem, qui videtur esse boni communis conseruatio, & augmentum, nec non & subditorum vtilitas: de duobus primis hic non loquimur, quia alibi erit dubium pertractandum, sed tantùm de alijs tribus in præsentibus est discutiendum.

2. Not. secund. quòd triplex genus humanorum actuum à DD. assignatur. Prim. bonorum, quorum bonitas insurgit ex eo, quòd eorum obiectum, à quo speciem sumunt, rationi est consentaneum. Secund. malorum, quorum malitia videtur esse ex eo, quòd eorum obiectum aliquid rationi repugnans includit. Tert. indifferentium, quorum indifferentia inspicitur, quandò eorum obiectum non includit aliquid pertinens ad ordinem rationis: videantur S. Thom. 1. 2. qu. 18. art. 2. Clauis regia lib. 2. c. 2. num. 9. Azor. part. 1. lib. 2. c. 1. quæst. 1. Cum ergo Prælatorum finis sit boni communis promotio, nec non & subditorum vtilitas, quotiescunquè eorum intentio fertur in suum finem, & obiectũ, profectò actus est rationi consentaneus bonus, & rectus: si verò finis peruertitur, & à Prælatis quæritur propriũ cõmodũ, & vtilitas, insurgit aliquod notabile non rationi consentaneum; immò ei repugnans; & ideò eorũ actus malus est peccatũ; quarè homo illicèt dignus, qui appetit Prælaturas ratione bonorum temporalium, vel celsitudinis gradus, in illis sistendo tanquam in fine primario, & principali, peccat omninò mortaliter. Ita Sotus de iustit. qu. 2. lib. 10. art. 1. Valent. tom. 3. disp. 10. quæst. 3. part. 2. Caietan. 2. 2. qu. 185. art. 2. S. Antonin. 2. part. tit. 9. c. 5. §. 4. vers. Quæritur ergò; peruertit enim Prælaturæ finem, qui est principaliter proximi salutem procurare; & ideò grauis inordinatio in actu insurgit rationi valdè repugnans.

3. Not. ter. quòd secundùm Panormitan. in cap. Porrectum de Regular. nu. 16. Sanch. lib. 6. summ. c. 9. num. 7. Suar. 3. de Relig. lib. 6. c. 11. num. 1. & quamplurimos alios apud Farinac. in conf. tom. 2. decis. 346. num. 2. Religiosorum professio est quidam contractus onerosus vltrò, citròque obligatorius, quo professus se obligat Religioni ad seruiendum ei secundùm regulam eius, & è contra, Religio se obligat ad retinendum eum, alendum, & tractandum iuxta suum institutum; hinc sequitur, quòd sicut aliæ reciprocæ obligationes nequeunt in vnius consensu consistere, sed duabus personis indigent habentibus potestatem se ipsas, vel alias obligandi, vt patet per textum l. in omnibus ff. de act. & obligat. & l. sicut. C. eodem; ita ad valorem professionis requiritur, vt non solùm emittens professionem obliget se, sed etiam vt Religio per suum ministrum præstet assensum; quarè Suar. vbi supr. & præser-

præsertim Lessius de iustit. lib. 2. c. 41. dub. 7. num. 61. intimè id penetrans dicit: Ad validam professionem duæ personæ concurrunt; quarum altera se obligat Religioni tradendo se in ius eius, & se obstringendo ad manendum in ea; altera Religionem obligat illi recipiendo ipsum in filium, eique iura reliquorum communicando; continet enim professio obligationem reciprocam inter eũ, qui recipit, & alium, qui recipitur iuxta cap. Ad Apostolicam de Regul. nota verba, tradendo se in ius, quæ insinuant in Prælato residere quandam potestatem dominatiuam, vt ex Suar. 3. de Relig. lib. 2. cap. 18. & seq. docet Bassæus in summ. tit. Prælatus num. 2. quæ hoc modo iuxta DD. explicati potest: Esse ius acquisitum Religioni, atque eius Prælatis ad imperandum Religiosis, eorum operibus vtendum, prout conueniens iudicauerit: nota verba, quarum altera se obligat Religioni, non dicentia Prælato, sed Religioni, ad ostendendum, quòd nullum ius acquisiuit Prælatus vtendi subditis, operibusque eorum in proprium commodum, sed in subditorum, totiusque Religionis commodum; vt optimè demonstrat Emin. Lugo de iustit. disp. 1. sect. 1. num. 6. ex designata differentia inter seruum, & subditum: Seruus enim, inquit, est tuus; nam sicut vestis, vel panis est tuus, quia totum esse refertur ad tuam vtilitatem, sicut seruus dicitur tuus, quia ferè eodem modo potes illum, & eius opera ad tuam vtilitatem referre, sicut vestem, & panem; subditus autem, licèt tibi debeat obedire, non tamen est tuus, quia eius obedientia, sicut & ipsa præcepta non debent referri ad vtilitatem præcipientis, sed ab bonum subditi, cum tota potestas gubernatiua tendat per se ad bonum communitatis: doctrina quippè certa, & prius tradita à Suar. vbi supr. lib. 6. c. 2. num. 15. sic loquente: Nam qui se tradit alicui in seruum, & se tradit ei in seruitium, & vtilitatem eius; Religiosus autem licèt se tradat Prælato Religionis, non tamen in eius vtilitatem, sed in cultum Dei: O verè aurea doctrina apud multos parum considerata, quæ si funditus intelligeretur, non tot incommoda, ac seditiones in Religionibus excitarentur. Nec obstat, quòd subditi dicantur serui, quia falsum est, æquiparantur tantùm eis in multis, vt videre est apud Tuseum lit. Monachus concl. 314. vndè text. in cap. Multos dist. 54. dicit seruitutem spiritualem, quæ est in Monacho, esse strictiorem seruitute humana: Abb. in cap. Ex rescripto num. 1. Ex hac ergo doctrina iterum aurea clarè apparet, quòd, quandò Prælatus vtitur subdito, eiusque operibus in propriam vtilitatem, & commodum, excedit limites propriæ potestatis, & sic peccat vsurpando iurisdictionem, eamque exercendo, vbi non habet dominium, & nomen Tyranni sibi vindicare videtur; teste D. Thom. 3. polit. lect. 6. *Tyrannis est quædam monarchia dominatiua politica communitatis, quia scilicet vtitur ciuibus, vt seruis.*

4. Not. quart, quòd duplex finis est assignandus in actione, seù actu voluntatis; vnus intrinsecus, & proximus, qui est idem cum obiecto, & vocari solet finis operis; alter extrisecus, & remotus, qui differt ab obiecto, & videtur spectare ad circunstãtias, & appellatur finis operantis: exemplum primi sit, si pauperi eleemosynam des corporalis miseriæ subleuandæ causa: exemplum secundi, si eam des causa captandi vanam gloriam, vel peccatis satisfaciendi. Ita Medin. 1. 2. qu. 18. art. 4. ad 4. referens Victoriam, Becanus 1. 2. quæst. 3. & c. 4. Layman. lib. 1. tract. 2. cap. 9. num. 4. Filliuc. tom. 2. tract. 21. c. 3. nu. 95. Porrò multis modis contingere potest, vt actio ex operantis arbitratu ad finem extrinsecum, tanquam circunstantiam moraliter afficientem, referri possit, quod optimè insinuat Layman. & Becan. vbi supr. duæ tamen spectare ad rem nostram videntur. Prim. cum actus ex obiecto bonus refertur ad finem malum, vt dare eleemosynam propter vanam gloriam. Secund. cum actus ex obiecto bonus refertur ad finem extrinsecum bonum, vt dare elemosynam gratia satisfaciendi peccatis: in hoc secundo casu circunstantia finis boni, dummodò sit diuersæ speciei, addit nouam speciem bonitatis bonitati finis intrinseci. Ita Becan. & Layman. vbi supr. in primo casu circunstantia finis extrinseci mali ex multorum doctrina omninò destruit, & efficit actum, qui ex obiecto bonus esset, simpliciter malum: e. g. pergis ad templum gratia audiendi Missam, & gratia captandi vanam gloriam, iste vltimus, & extrinsecus finis inficit totam bonitatem actionis. Ratio horum videtur esse, quia bonũ est ex integra causa, malum verò ex particulari quocunq; vitio

vitio oritur. Ita sentiunt Bonauent. in 2. dist. 40. art. 7. quęst. 1. Azor. tom. 1. lib. 2. c. 5. qu. 6. Filliuc. vbi supr. num. 109. Vasq. 1. 2. disp. 70. quæst. 19. art. 7. refertur etiã S. Thom. 1. 2. quæst. 18. art. 6. & quæst. 19. art. 7. Fateor hanc doctrinam habere suam probabilitatem, non carere tamen aliqua rigiditate, præsertim pro Religiosis bonis operibus continuò deditis. Quamobrem dicendum arbitror, quòd vnus, & idem actus nequit esse bonus simpliciter, & malus simpliciter, idest lethaliter peccaminosus, quatenus est imperatus à voluntate operantis à fine extrinseco ducta mortaliter mala, vt dare eleemosynam mulieri gratia subleuãdi eam à miseria, simul eam ad inhonestos actus alliciendi, quia isti duo fines inter se directè opponuntur; implicat enim esse simul in eodem actu conuersionem ad Deum, & totalem auersionem à Deo; ideò lethalis malitia finis extrinseci destruit totam bonitatẽ actus à fine intrinseco habitã, & in hoc sine difficultate omnes DD. conspirant: verùm tamen est, quòd bonitas actus insurgens ex fine intrinseco, seù operis non destruitur à malitia finis extrinseci ab operante intenta, quæ tantùm sit venialis, quia inter se non opponuntur directè. Moueor: si quis enim eliciat actum internum obedientiæ, spei, & alterius virtutis, vt indè sumat occasionem vanè gloriandi: ille prior actus est intrinsecè bonus, vtpotè conformis rectę rationi, & aliquandò ordinis supernaturalis; quomodò ergo potest totaliter vitiari à malitia veniali vanæ gloriæ, dum intrinsecè per dependentiam semper respiciat suam causam bonam, cuius gratia à voluntate principaliter fuit productus? maximè quia non satis intelligitur, quomodò actus internus charitatis possit vitiari ex fine aliquo superaddito operantis, cum sit essentialiter bonus, nec malitia vanæ gloriæ directè opponatur illi. Addo, quòd circunstantia violationis alicuius præcepti obligantis sub veniali nequit affectum charitatis hominis vitiare, qui per vnum actum amare Deum super omnia in obseruatione alicuius præcepti intendit. Prætereà, malitia consistit in priuatione bonitatis debitæ; potest autem fieri, vt vni actui interiori debita sit duplex bonitas, vna temperantiæ, altera religionis, vt contingit in homine religioso, qui non solùm ex virtute temperantiæ, sed ex voto tenetur temperatè viuere: ergo talis actus potest priuari vna bonitate, & alteram retinere, quia vna cum altera non est necessariò connexa. Nec obstat illud axioma à SS. PP. relatum, à D. Thom. alijsque DD. probatum: bonum ex integra causa, malum ex quocunque defectu, quia ad eius veritatem sufficit, quòd bonitas intrinseca actus sit ex omni parte integra, licèt extrinsecè idem actus patiatur aliquam imperfectionem venialem; seù vt meliùs dicam, illud axioma intelligitur de summa perfectione, ac totali; implicat enim actum esse summè perfectum cum aliquo vitio veniali; non implicat tamen dari perfectionem cum aliqua culpa in eodem actu; aliàs mille incommoda sequerentur; nam certè infinitæ confessiones hominum, ac mulierum forent inualidæ, ne dicam sacrilegæ, quia ferè semper eorum actus ab omni culpa veniali non expurgantur: plurima etiam iustorum opera, quæ bona videntur, defraudarentur sua bonitate, merito, & mercede, imò impetratione pro benefactoribus, quod est maximum inconueniens, quia raró fiunt opera ab hominibus non valdè perfectis, quibus non aliqua imperfectio, & negligentia misceatur, vt habetur ex Iob. 9. & Isaia 64. Adde, quòd oratio debita benefactoribus, qui non parua bona largiti sunt Religiosis, frustraterur suo effectu, non sine periculo peccati mortalis ob negligentiam in expurganda oratione ab omni culpa, vt apud Deum non amittat vires impetrandi. Nec obstat, quòd idem actus esset simul meritorius, & demeritus, quia nulla insurgit implicantia, quandò actio emanat à duplici fine, intrinseco scilicet, à quo sumit essentialem bonitatem, & extrinseco, à quo excitatur leuis imperfectio. Nec obstat simul in eadem actione indiuidua posse hominem mereri pœnam purgatorij, & satisfacere pro illa, quia non videtur inconueniens eandem actionem, quatenus procedit à causa bona, posse satisfacere pro pœnis debitis alijs peccatis, (quæ etiam in hominibus iustis non desunt, quia septies in die cadit iustus,) peccato ex. gr. vane gloriæ, quod cõmittitur in ipsamet actione bona, & posse mereri pœnam ob cul

E pam,

pam, quæ actu contrahitur: Huic probabiliori opinioni adhærent Caietan. tom. 1. opusc. tract. 31. Emin. Lugo de pœnitent. disp. 15. lect. 9. referens Caietan. 2. 2. qu. 5. art. 2. & 1. 2. qu. 55. art. 4. Antonin. Perez, & Iacob. Granad.

PRIMA CONCLVSIO.

5. Prælatus, quicunque ille sit, seù Generalis, seù Prouincialis, seù Guardianus, qui vtitur subditorum personis, eorumque actionibus, ac toto regimine principaliter pro sui conseruatione, minùs principaliter pro boni communis augmento, & subditorum vtilitate, nequit excusari à lethali culpa. Suadetur: tunc insurgere videtur malitia mortaliter peccaminosa in actione agētis, quandò eius obiectum aliquod notabile rectæ rationi repugnans includit, vt superiùs adnotaui: sed, dum Prælatus intendit vti subditis, eorumque actionibus, & ordinare regimen ad proprium commodum, & conseruationem, ibi sistendo tanquam in fine principali, & primario; secundariò tamen in officij fine insurgit maxima inordinatio multùm rationi repugnans; nam primò si in Prælatia regulari daretur duplex finis, esset summa inuersio, quia principaliter non ordinaretur ad promouendum bonum commune, subditorumque vtilitatem, sicut de facto ad ista solùm ordinatur. Secundò quia ibi præfigitur finis ab eius ambitione, quem nequit habere, vt dictum est in tert. not. ergo nequit à mortali culpa excusari; quarè optimè dixerunt Sot. Valent. Caietan. vbi supr. quibus addo S. Antonin. 2. p. tit. 3. c. 5. §. 4. vers. quærere ergo, hominem, licèt dignum, appetentem Prælaturam ratione bonorum temporalium, vel celsitudinis gradus, illa sibi constituendo tanquam finem principalē, peccare omninò mortaliter. Prætereà, esto ambitio consistens in appetitu inordinato honorum, ac dignitatum ex genere suo sit tantùm veniale, vt docent S. Thom. 2. 2. qu. 131. art. 1. ibi Caietan. & alij communiter; nihilominus, quandò, mediante aliquo peccato lethali, intendit quis dignitatem consequi, concludunt Sylùius in D. Thom. vbi supra. Tolet. lib. 8. cap. 23. Lessius de iustit. lib. 3. cap. 2. dub. 3. num. 22. & alij seipsum lethali culpa vincire: sed huiusmodi Prælatus, mediante culpa graui summæ inordinationis finis, propriam ambitionem fouet, quæ Prælaturæ conseruationem intendit: ergo habendus est tanquam lethaliter ambitiosus.

Scio relatam doctrinam sub illa ratione inuersionis finium, dum tamen præscinditur ab illo: An exercere iurisdictionem non sibi debitam sit peccatum mortale, de quo inferiùs; apud aliquos eximi posse à mortali ob Riginald. doctrinam in praxi lib. 30. tract. 3. num. 188. quæ docet eum, qui ob tales fines beneficia ad Dei cultum instituta appetit, nempè vt viuat commodè, vel vt honorem, & gloriam habeat apud homines: peccare peccato auaritiæ, vel gulæ, vel ambitionis non tamen mortaliter, vt sentit Nauarr. ob doctrinam Emm. Rodriq. & Homob. quos citatos sequitur Dian. par. 4. tract. 4. Miscel. resol. 100. asserentium Episcopum, qui ob bona temporalia, vel ambitum alium pinguiorem Episcopatum procurat, peccare tantùm venialiter ob doctrinam Soti, Vasq. & aliorum, apud Dian. vbi supr. resol. n. 212. quibus ipse adhæret: quærunt ergo isti DD. an confessio facta principaliter, & fine veniali, sit inualida; & respondent, quòd non sit inualidum sacramentum quocunque fine suscipiatur, dum in eo non peccatur mortaliter, quamuis ex eo principaliter, & tanquam ex motiuo suscipiatur, dum etiam suscipiatur ex fine remissionis peccatorum, quamuis minùs principaliter, & tantùm impulsiuè. Ratio est, quia ex eo, quod hoc modo suscipitur, non deficit intentio suscipiendi sacramentum: quò fit, vt sacramentum ex eo non inualidetur, quia valor sacramenti pendet tantùm ex dicta intentione, & ex partibus essentialibus illius, quæ omnia habentur in casu.

SECVNDA CONCLVSIO.

6. Adhuc huiusmodi Prælatus, esto, principaliter intendat bonū commune Prælaturæ, & minùs principaliter, seù secundariò propriā conseruationem, nequit eximi à lethali culpa, quia est quidam prætextus, seù bonum commune ab inordinato intellectu inuentum, ad velandam lethalem ambitionem, ad obstandum conscientiæ stimu-

ſtimulis; vndè talis ordinatio finium tranſit in naturam primæ concluſionis: Percipe ambitioſe Prælate probationes Sole clariores: huiuſmodi fines inter ſe ſe repugnāt: ergo primus eſt tanquam quidam prætextus ab ambitione inuentus: antecedens ſuadetur: de ratione intrinſeca boni communis politiæ, ſeù Reipublicæ, ſub qua morantur omnes Regulares, quia ad omnia bona Religionis habent ius, eſt, vt homines ſibi inuicem præſtent commoda, & incommoda, honores, & lucra, vt obſeruant Ariſt. 7. polit. cap. 14. & S. Thom. 4. de regimin. Princ. c. 8. Ille ait: *Manifeſtum eſt, quòd per multas cauſas neceſſarium eſt, vt omnes ſimiliter participes ſint viciſſim imperandi, & parendi; æquum enim idem ſimilibus*. Hic inquit: *Aſſumendi ſunt Rectores viciſſim in politia, ſiue Conſules, ſiue magiſtratus vocentur, ſiue quocunque alio nomine, dummodo idonei reparientur*: de ratione finis ſecundarij Prælati, nempè propriæ conſeruationis eſt, quantùm in ſe eſt, obſtare naturæ huiuſmodi boni regiminis; nam intendit multos arcere à Prælatura, frui ſemper eius commodis, ſubditorum incommoda non ſubire: ergo inter ſe ſe repugnant: ergo clarè apparet illum finem primarium eſſe quendam prætextum, ſed quo celatur ambitio dominij cum aliorum oppreſſione. Addo, quòd etiam ratio intrinſeca boni cõmunis poſtulat, vt multæ dignitates, & officia alijs conferantur, vt apti fiant ad regendas illas, quæ poſſidentur ab ipſo ambitioſo Prælato, vt optimè inſinuat Emin. Lugo de iuſtit. tom. 2. diſp. 35. ſect. 5. num. 58. Multùm, inquit, expedire ad bonum commune, vt multi apti fiant ad regendum: ſed huiuſmodi conſeruatio, etiam ſecundariò intenta, obſtat tali iuſtæ diſtributioni; nam eo ipſo, quòd talis Prælatus intendit ſe ipſum conſeruare, intendit etiam officia, ac honores, per quos tandem facillimè locus eſt arripiendus, alijs denegare; quarè mille rationes ambitio miniſtrabit pro officijs, dignitatibuſque denegandis, & maxima cum facilitate, quia non eſt homo mortalitate indutus, qui non habeat, in quo reprehendi poſſit: ergo. Prætereà, nil magis fouet bonum commune Reipublicæ, quàm eius conſeruatio, & nil ei magis aduerſatur, quàm eius deſtructio: ſed talis conſeruatio Prælati deſtruit boni communis conſeruationem; nam eo ipſo, quòd eā intendit, intendit etiam arcere iuſtitiam diſtributiuam, per quam conſeruatur Reſpublica, & Religio, vt optimè inſinuat S. Th. vbi ſupr. lib. 4. c. 3. *Iuſtitia*, ait, *eſt conſtans, & perpetua voluntas ius ſuum vnicuique tribuens, quæ quidem ſiue legalis, quæ dominum iuſtum vocatur à Philoſopho, ſiue diſtributiua, ſiue commutatiua, quæ partes intrinſecæ omnes ſunt politiæ, in Ciuitatibus, & præcipuè neceſſaria; imò ſine eis exerceri non poſſunt, vt Philoſophus tradit in 5. Ethic. nec etiam conſeruari*: & 5. polit. lect. 6. *Sola Reſpublica*, ait, *benè manſiua eſt in qua obſeruatur æquale ſecundùm dignitatem, & traditur vnicuique, quod ſuum eſt*: adhuc intendit excitare factiones, ac ſeditiones, quæ ſunt illud deſtructiuum è directo deſtruens, & annihilans bonum commune cuiuslibet Imperij, quod eſt vnitas, & pax, vt dicit Caietan. in ſumm. tit. Seditio: *Seditionem*, aiebat Ariſtot. 5. polit. c. 3. *autem concitant in paucorum quidem potentia, multitudo indignè ferentes, quòd cum ipſi ſint pares, non pariter honorantur*: ergo ille finis primarius intentus à Prælato nequit conſiderari, niſi vt quidam prætextus ad velandam ambitionem, ac ad obſtandum ſtimulis conſcientiæ; vndè clarè apparet talem ordinem finium pro lethali culpa tranſire in naturam primæ concluſionis.

Nec obſtat ſeditiones non videri, quia cū *ſeditio ſit diſſenſio occulta*, teſte D. Thom. 5. polit. lect. 2. priùs in volūtatibus excitatur; nam huiuſmodi Prælatus ſuam conſeruationem intendens habet voluntatem alijs denegandi dignitatem poſſeſſam; excluſi poſſident voluntates ei contrarias, ſcilicet ea fruendi, & ita *diſſident voluntates*, inquit S. Th. vbi ſupr. & tandem tēpore congruo diſſenſiones, ſeditioneſque foras erumpunt, teſte Ægid. Roman. de reg. Princ. 1. p. lib. 3. c. 15. *Qui vident nullam dignitatem ſe poſſidere, ſi contingat eos eſſe viriles, & animoſos, ſeditiones mouent*: loquatur Prouincia, de qua agimus. Quamobrem Prælatus, qui huiuſmodi obiectionem mouet, expers eſſe videtur naturæ regiminis, quod non per quodlibet incommodum iniuſtitiæ corrumpitur, ac diſſoluitur, ſed ad corruptionem diſponitur, vt inquit idem Ægidius vbi ſupr. lib. 1. part. 2. c. 11. relata ſimilitudine humani corporis: *Non qualibet inæqualitas tollit vitam corporis naturalis; tamen qualibet inæqualitas ægro-*

tat, & infirmat ipsam; sic non qualibet iniustitia corrumpit totaliter Regnum, & politiam; tamen per quamlibet iniustitiam Regnum, & politia infirmatur, & disponitur ad corruptionem: quæ tandem debito tempore, & data opportuna occasione excitatur. Heù, heù! quot mala, & dissensiones gliscunt in communitatibus, quæ multò priùs erant natæ in voluntatibus.

TERTIA CONCLVSIO.

7. QVamuis ille finis primarius Prælati quandam rationem prætextus non induceret, adhuc nequit mortali culpa vacare, dum per finem secundarium in suo regimine vtitur subditis, eorumque actionibus ad sui conseruationem: secus si alienat à se omnem propriam vtilitatem, inhærendo tantùm fini officij assumpti. Suadetur prim. vsurpare iurisdictionem non sibi debitam ex genere suo est peccatum mortale, vt inquiunt D.Thom. 2.2. q.60. art.6. Nauarr. consil. de hær. num.5. Fernand. p.4. c.10. num.1. notatur 1. vltim. ff. de iurisdict. omn. iud. Cunha tract. de confess. qu.5. num.5. Lessius de iust. lib.2. c.29. de Iudice dub.6. nu.51. & 53. Filliuc. tom.2. tract.40. c.10. nu.154. & 156. Salon. Aragon. Valent. 2.2. D.Thom. qu.67. art.1. Sotus de iustit. quæst.4. art.2. & 6. Fagund. in 4. præcept. decal. lib.8. c.18. num.13. referens Caietan. sed dum Prælatus in regimine vtitur subditis, eorumque actionibus ad propriam conseruationem vsurpat iurisdictionem non sibi debitam, quia in subditos sub illa ratione, ac fine extrinseco nullum habet ius: ergo eximi à lethali culpa nequit. Respondet fortè quispiam, qui suam ambitionem velamine boni communis primariò intenti tegere conatur, veram esse doctrinam, quandò vsurpatio iurisdictionis tantùm extenditur in subditos; non verò quandò est simul cum bono publico primariò intento. Sed contra: finis extrinsecus lethaliter malus ab operante intentus inficit totam bonitatem actionis insurgentem ex obiecto, seù fine intrinseco bono; vt ex communi DD. sensu supra firmatum est, & non è contra: at talis Prælatus vtendo in suo regimine subditis, eorumque actionibus, licèt secundariò ad sui conseruationem, verè vsurpat iurisdictionem in subditos non sibi debitam, quod sub mortali ei prohibetur: ergo tota bonitas ex primario fine intenta destruitur: ergo totaliter, & lethaliter peccaminosum videtur esse regimen, & quis non arguet Prælatum de lethali culpa? Rursus respondebit ille ambitiosus, qui exoptat cõseruationem officij habere; licèt sit vera doctrina allata in argumento; nihilominus illa bonitas intrinseca actionis emanata à primario fine boni publici, subditorum vtilitatis a Prælato intento refundit, vt ita dicam, aliquid bonitatis in finem extrinsecum, quod videtur temperare malignitatem vsurpationis iurisdictionis, ita vt nequeat imputari, nisi ad veniale: doctrina, seù potius tergiuersatio ad nutriendam ambitionem. Sed contra: in quacunque actione, in qua tota ratio peccati mortalis inuenitur, est tanta malignitas, vt nequeat tolli, manens in eodem genere moris per quamcunque bonitatem, vt optimè insinuat D.Th. 1.2. q.88. art.4. Syluius ibi. Medin. 1.2. qu.19. art.1. & alij; sed in secundario fine Prælati inuenitur tota ratio peccati mortalis, quia verè, & realiter vsurpat iurisdictionem non sibi debitam, & se habet tanquam Dominum erga subditos cum non parua iniuria eorum: ergo per quamcunque bonitatem et extrinsecam nequit abscindi eius malignitas, ita vt transeat de mortali in veniale. Et confirmatur: malignitas lethalis culpæ inuenta in suspensione furis factâ à Iudice ex affectu propriæ vindictæ, nequit temperari, ita vt transeat de mortali in veniale per bonitatem etiam primariò intentam ab ipsomet Iudice ratione vindictæ publicæ, vt omnes fatentur: malitia lethalis culpæ ratione dominij absoluti, quam habet Prælatus regularis in distributione bonorum communium, quamuis intendat primariò regulas iustitiæ distributiuæ seruare, non aufert ab eo peccatum proprietarij, vt etiam omnes fatentur: ergo malitia vsurpationis iurisdictionis talis Prælati nequit temperari per bonum publicum primariò intentum, quin mortifera culpa sit. Suadetur secund. quia præfigit officio Prælatura finem talem, qui repugnat ei inesse; vndè, re funditus considerata, insurgit maxima inordinatio, quæ nos cogit ipsam lethale crimen iudicare, & propter excellentiam officij, quod tantùm respicere vult animarum salutem, & propter fidelitatem, quam talis Prælatus Religioni non seruat, cuius vice Præ-

Prælaturæ munus exercet, & propter iniuriam, quæ subditis irrogatur; nam inuiti hoc sustinent, quia tantùm per obedientiæ votum se obligauerunt Religioni inseruire: ergo huiusmodi finis extrinsecus nequit à culpa lethali excusari.

Addo, quòd, licèt ex hoc deprauato fine tantùm culpa venialis insurgeret, difficilè potest eximi talis Prælatus à culpa mortali ob periculum proximum ruendi in mortale; nam se vincire culpis venialibus cum proximo periculo elabendi in mortale est mortale, vt omnes fatentur DD. sanè proximum periculum in casu satis dignoscitur ob naturalem inclinationem, quam vnusquisque habet ad imperandum, ob actualem malitiam, quæ quamlibet actionem Prælati pro sui conseruatione inuoluit; vndè ambitio est tanti ponderis, vt flectat omnem voluntatem etiam ab omni malitia alienam, vt insinuat Diuus Ambrosius de tent. tert. Christi in c. 4. Luc. *Non Euam*, ait, *cibus flexerat, non mandatorum destituerat oblivio, sed proximi honoris illecebra decepit*: ob propensionem, quam vnusquisque ad seipsum habet, quarè dicebat Tiraquell. de pœnit. temp. casu 51. à num. 82. *Tantus est amor sui, vt quisque etiam sanctissimus cæcutiat in proprijs*; ob cæcitatem etiam, quam ambitio ingerit intellectui notatam à D. Bernardo in serm. 6 in psalm. *Qui habitat*: *Ambitio subtile malum, secretum virus, excæcatrix cordium, &c.* quę omnia simul vnita cum infinitis actionibus, quibus animarum regimen quotidie est propagãdum, satis ostenditur difficillimè posse Prelatum sustinere tantam molem actionum absque inuersione intentionum in multis casibus grauibus, & sic sæpè non incidere in lethalem culpam. Et confirmatur ex Salon. 2. 2. quæst. 63. art. 4. controu. 2. ex Sanch. 1. opusc. lib. 2. c. 1. dub. 41. num. 6. ex Sayro lib. 1. c. 11. n. 7. quibus adhærent multi viri graues, vt testatur Salon. asserentibus Iudicem, qui habet propositum cæteris paribus semper ferendi sententiam pro amicis, esse regulariter in periculo peccandi mortaliter, sicut etiam Episcopum, qui haberet animum conferendi semper beneficia cæteris paribus suis consanguineis, quia, cum affectus facilè iudicium perturbet, sæpè imparia iudicabit ob talem affectum paria; ergo multò magis in proximo periculo lethaliter peccandi versabitur talis Prælatus, quia affectus propriæ conseruationis ob circunstantias superiùs descriptas sit magis cæcus, & potens; quarè magis perturbabit eius iudicium, & maiori cum facilitate fines intenti confundentur, & quando iudicabit præ oculis se habere bonum cõmune, sæpè feretur à desiderio propriæ conseruationis; maximè quia bonum commune semper postulat, vt expendantur subditorum merita, quorum rectitudinis cognitio ab affectu deprauato impeditur. Quamobrem Emin. Lugo de iustit. disp. 9. sect. 7. num. 26. tom. 1. pręsens periculum inspiciens docuit: Maius, & quasi radicale periculũ Prælati oriri ex defectu intentionis in suo regimine: & Cicero 1. offic. aicbat: *Facillimè ad res iniustas impellitur, vt quisque est altissimo animo, & gloriæ cupido*. Secunda pars non indiget probatione, quia Prælatus tantùm intendit officij finem, ad quod est electus.

Dices, si quis appetat beneficium, modò sit dignus principaliter, vt prosit, & minùs principaliter ob vtilitatem, & honorem, non peccat, vt optimè insinuant Nauarr. lib. 5. consil. de sent. excom. cons. 17. nu. 7. Homobonus de bon. human. vitæ statibus p. 1. c. 6. & alij alibi citandi: ergo etiam huiusmodi Prælatus, qui suis functionibus principaliter intendit prodesse, esto secundariò intendat propriam conseruationem, & honorem dignitatis, non erit lethalis culpæ reus. Respond. concedendo antecedens, & negando consequentiam, ratio disparitatis oboritur, quia licèt beneficia ex sua primaria intentione sint erecta ad cultum Dei, animarumque salutem, secundariò tamen sunt instituta ad sustentandum ministrum Ecclesiæ, & in cibum pauperum, vt dicunt DD. citati; non ita Prælaturæ Regularium, sed tantùm sunt erectæ ad conseruandum, promouendumque bonum commune, ac subditorum vtilitatem; vndè nequeunt Prælati eis vti in sui commodum nisi peccando in iurisdictionis vsurpatione. Aduertant lectores, quòd non loquimur in conclusione de appetitu Prælati, sed de propria conseruatione in officio, quæ tanquam finis extrinsecus mouet eum ad producendas actiones, regimenque ordinandum.

Dices, nullum videtur inconueniens, quia bonum

bonum commune, animarumque salus ob finem primarium intentum non periclitatur. Resp. quòd peccatum non exoritur ex bono publico læso secundùm hanc conclusionem, sed ex vsurpatione iurisdictionis non sibi debitæ ob finem extrinsecum adiunctum fini intrinseco; secundùm verò præcedentem ex bono publico læso ob rationes ibi recitatas.

Dices, satis honestatur conseruatio Prælaturæ secundariò intenta à Prælato, quia sub eius Imperio regimen pacatum extenditur; nam subditi magna pace fruuntur, iustitia distributiua in omnibus obseruatur, & obseruatio regularis propagatur. Resp. esse falsum, quia non obseruantur regulæ iustitiæ distributiuæ iuxta doctrinam in præcedenti conclusione relatam; quarè regimen rationabiliter nequit extendi pacatum; quòd si tale insurgit, potiùs ex oppressione facta cũ timore pœnæ infligendæ, quam ex rectitudine regiminis. Sed addo aliam responsionẽ asserendo esse velamen ad regendam ambitionem; nam regimen aliorum etiam florebit cum hac rectitudine, & forsitan meliùs; imò illa rectitudo non esset recognoscenda ab oculis ipsiusmet Prælati pro sui conseruatione, quia in propijs vnusquisque cæcutit; vndè aiebat S. Thom. 3. polit. lect. 7. *Homo vt plurimùm peruersum habet appetitum respectu sui ipsius, quia vnusquisque nimis afficitur ad se ipsum; & ideò propter nimiam dilectionẽ, & affectionem, quam habet ad se ipsum, voluntas peruertitur à recto fine; & ideò indicantes de se ipsis prauè indicant*: sed ab electoribus est recognoscenda, quorum munus est conseruare, & auferre Prælaturam secundùm quòd eis videbitur magis expedire ob maius bonum commune promouendum; quarè cõcludendum est rationes adductas in ordine ad conseruationem habere rationem velaminis ad nutriendam ambitionẽ, nec non & ad commodis Prælaturæ fruendum; vndè tali Prælato conuenit illud Aristot. lib. 3. polit. c. 4. *Nunc autem ratione commodorum ex Republica gubernatione prouenientium, volũt continuò in potestate esse*. Recordentur Prælati, quòd commune bonum eorum, qui viuunt sub regimine distribuendo secundùm meritorum mensuram, postulat, vt homines sibi inuicem præstent honores, vt dicit Arist. vbi supr. *Quapropter ciuilia quoque Imperia, cum sint secundùm æqualitatem ciuium constituta, & secundùm paritatem, vicissim exigunt ea gerere, primum quæ natura fert, censentes inuicem munera subire, & considerare vicissim quoddam illius bonum, quemadmodum ille priùs, dum præesset consideranit vtilitatem illius*: & S. Ambros. lib. 5. examer. c. 15. ait: *Quid hoc pulchriùs? & laborem omnibus, & honorẽ esse communem, nec paucis arrogari potentiam, sed quadam in omnes voluntaria sorte transcribi*: aliàs aperitur via discordijs, ac seditionibus; nam exclusi ab honoribus, cum sint pares illis, qui Imperium gerunt, molestè ferũt tam notabilem differentiam; quarè facillimè aggrediuntur seditionem: denuò lege ambitiosè Prælate aureum præceptum Aristot. vbi supr. *Seditionem autem concitant in paucorum quidem potentia, multitudo indignè ferentes, quòd cum ipsi sint pares, non pariter honorantur*.

1 Libenter aggressus sum præsens dubium, à nemine, quem viderim, tractatum; libenter veritatem tradam ad tollendam ulta incommoda, quæ in Religionibus suscitantur, præsertim ad resecandum illud bonum commune, quod multi Prælati tanquam primarium finem sibi præfigunt, sub quo videtur eis licitum vti regimine, subditis, eorumque actionibus in propriam vtilitatem, & conseruationem, quòd potiùs est medium, seù velamen ad tegendam ambitionem, ad inuertendam naturam regiminis, ad opprimendos idoneos, ad cumulandos sequaces, ad formandas factiones, & tandem ad perpetuandum Imperium in ipsis, & amicis. Sacri Prælati, Pastores peculiaris gregis Christi, Vicedei in terra, Prælaturæ regulares sunt tantùm institutæ ad procurandam animarum salutem, & ad magis, magisque propagandam perfectionem, ad quam vnusquisque Ordo intendit promouere suos filios, & non ad vestram vtilitatem, & hoc non sine diuini Numinis prouidentia, quia, experientia teste, perfectio religiosa sustentari nequit nisi Prælatorum regimen ab omni proprio commodo sit expurgatum; ideò dicebat Rodriq. rom. 1. quæst. 34. art. 5. Ex prætensionibus enim officiorum Regularium æmulationes, inuidiæ, discordiæ, sectationes, & id genus alia genimina viperarum emergunt, quæ cum in proprio interesse radices emittant, exinaniant Religionem vsque ad fundamentum in ea,

DVBIVM VIII.

An Prouincialis disponens aliquas locorum familias, vt eos eligant in Discretos, qui posteà in Capitulo sua vota conferent ad eligendum Prouincialem, ac Definitores, seù Consultores ex sua factione, peccet mortaliter.

SVMMARIVM.

1. *TRipliciter disponi possunt locorum familiæ pro eligendis Discretis.*

2. *Prouincialis tam factionarius, quàm non factionarius disponendo familias locorum, vt illi eligantur in Discretos, seù socios, qui tandem in Capitulo pro dignitatibus pro se, & amicis ferent vota, lethali labe vincitur: secus Generalis, si in hoc operatur ob pacem excitandam: vtraque pars varijs rationibus probatur.*

3. *Item Prouincialis non laborans factionis morbo, qui tamen vtitur huiusmodi dispositionibus ad principaliter promouendum bonum commune, & minùs principaliter ad sui conseruationem, non excusatur à culpa mortali: & soluuntur duæ obiectiones.*

4. *Discreti creati à locorum familijs dispositis à Prouinciali pro sua, vel amicorum creatione sunt nulli.*

1. Satis indagata veritate superioris dubij, facillimè veritas præsentis quæsiti habetur, præsupposito vnico notando, quòd dispositiones, quæ fiunt pro Discretis eligendis à locorum familijs, duobus modis possunt inspici; vel factæ in bonum finem; vel artificiosè in malum. Prim. quando Generalis, seù Visitator iuxtà proprium munus ingrediuntur aliquam Prouinciam pro eius visitatione, & aliquas disponunt familias, vt seligantur Discreti pro illa qualitate seruanda in dub. 26. notata: possunt adhuc fieri huiusmodi dispositiones pro aliquibus Religiosis insignibus, quorum virtutes, & merita attrahunt vota electorum, & non amicitiæ, vt in Capitulis sint homines inter omnes digniores, qui dignè, ac prudenter maiores celebrent electiones in fauorem boni communis, & non singularis personæ; sanè id non videtur damnandum, quia extat obligatio Superioris fauendi bono communi indignibus Religiosis, qui scientia, prudentia, ac sanctitate possint suis votis promouere homines ad maiores dignitates Religionis, vt ipsi vnà cum alijs finem monasticæ vitæ consequantur. Secund. in malum finem, quandò videlicet Prouincialis tam factionarius, quàm non factionarius ita ordinat, ac disponit familias, vt sint Discreti, qui sibi, & amicis pro sui, & suorum conseruatione, seù creatione in dignitates, & officia suffragia præstaturi sint.

PRIMA CONCLVSIO.

2. PRouincialis tam factionarius, quàm nō factionarius disponens, ac ordinās artificijs aliquas locorum familias, vt eligātur Discreti, qui suffragia sibi, & amicis pro Prælaturis, alijsque dignitatibus in Capitulo conferant, sine vlla dubitatione mortaliter peccat: secus Generalis, seù Visitator illas disponens secundum primam acceptionem. Hæc secunda pars suadetur, quia ad ipsos spectat, quantùm fieri potest, in Prouinciam pacem inducere, partialitates, ac discordias componere, iustitiam tam distributiuam, quàm commutatiuam seruare. Ita Rodriq. tom. 2. q. 1. art. 1. imò ad finem componendi discordias, iurgiaque resecanda, sunt præcipuè ab ipsa natura instituti, vt docet S. Th. 3. de regim. Princip. c. 5. sæpè referendus: si verò pars dominans, ac imperans fremit, & vsque ad sydera exclamet, exclamet vtique suo beneplacito, quia sunt clamores rauci, imò irriti non attingentes Cœlum, sed infernum penetrantes pro maiori pœna, tanquam iniusti, nec Iudex debet terreri, quia scriptum est Ecclesiast. c. 7. *Noli quærere fieri Iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates*: audite quæso ea, quæ dicit Rodriq. vbi supr. de Visitatoribus destinatis à Generalibus ad visitandas Prouincias: Si enim, inquit, hi Patres ad grauia negotia decidenda partiales in aliquo se ostenderint, omnium peccatorum rei professò à fratribus iudicabuntur, & quidquid facere tentauerint, in malam partem ab eis accipient: nam cum Prouincias sibi commissas, non vt oportet, pastoraliter visitauerint, imò relinquent earum

rum Religiosos in loco pascuæ collocatos, sed in discordia antiqua magis irradicatos, ita vt de ijs Prouincijs dici possit esse ab apro de silua exterminatas, & à singulari fero esse depastas, quæ sic exterminatæ, & depastæ in plateis clamitant, & clamor earum vsque ad Principum, & Regum tribunalia non sine maximo Religionis discrimine ascendit: hęc Rodriq. considerate ergo, quàm putandę sint licitæ dispositiones designatæ. Nec Generalis, seu Visitator illas retardare debent à clamoribus partis dominantis, seù, vt meliùs dicam, opprimentis alteram territi, qui fortè audent in hoc prorumpere, quòd Prouincia fruitur summa pace, & quiete, quia est pax tyrannica ex debellatis aduersarijs insurgens, qui iniustè opprimuntur; vndè eis conuenire debet illud dictum Taciti Agric. apud Lipsium polit. lib. 6. c. 5. *Auferre, trucidare, rapere falsis nominibus Imperium, atque vbi solitudinem fecerint, pacem appellant*: & S. Isidorus Pelusiota lib. 3. epist. 246. ait: *Pax, si annexam iustitiam habet, diuina quædam res est; si autem altera sine altera fit, virtutis pulchritudinem labefactat; nam & prædonibus inter se, & lupis pax est, illis nimirum in hominum perniciem, his autem in ouium exitium: at pacem hanc minimè appellarim, quæ iustitia minimè ornata est*: & memor debet esse Prælatus se vicem gerere illius, de quo loquitur Augustin. psalm. 124. *Quia Christus filius Dei pax est; ideò venit colligere suos, & secernere à malis, à quibus malis? qui oderunt pacem, qui volunt conscindere vnitatem, qui falsam pacem pronuntiant populo, & nec illam habent*: & paulò inferiùs: *Si enim in spiritu eorum esset pax, nonne vnitatem diligerent, & relinquerent dissensionem?* Prima pars (loquendo de factioso) est ita manifesta cumulatis superiorum, ac sequentium dubiorum doctrinis, vt nequeat negari, nisi etiam negetur, quod est luce clarius, quia illæ dispositiones familiarum malitiam lethaliter peccaminosam induunt ex fine mortaliter peccaminoso, qui est imperare cum alterius oppressione; nam media etiam indifferentia malitiam, seù bonitatem desumunt à fine intento, vt dicunt communiter DD. tū quia offendit iustitiam distributiuam, quia semper fit cum multorum iniuria, tum quia lædit charitatem perturbando pacem, vnionemque, quæ est finis proprij muneris, non conseruando, seditionemque suscitando: *Vbique enim*, inquit Aristot. lib. 5. polit. c. 1. *propter inæqualitatem oritur seditio*: cum omnibus malis sæpè, ac sępius enarratis: loquendo postea de vtroque tam factioso, quàm nō factioso, his duobus argumentis solidatur. Est doctrina DD. vt superiùs dixi, imò regula generalis tradita ab Emin. Lugo de iustit. disp. 37. sect. 3. num. 17. docens quemcunq; exercentem iurisdictionem in aliquem, quam legitimè non habet, peccare peccato vsurpationis iudicij, & iurisdictionis: sed Prouincialis disponens familias, vt sint Discreti, qui sibi, & amicis vota præstaturi sint, limites suæ iurisdictionis excedit; nam sub illa ratione nequit vti subditorum personis, neque eorum operibus, vt dictum est: ergo. Præterea, finis officij Prælati est promouere subditos ad perfectionem, ad quam Ordo intendit suos filios sublimare, vt dixi in quinto dubio in illis verò dispositionibus negligitur, imò funditus eneruatur perfectio, quia nutriuntur factiones, ex quibus sequitur, inquit Petrin. tom. 2. qu. 2. c. 3. §. 3. eneruatio disciplinæ regularis: & S. Gregor. 3. part. admon. 23. ait: *Pensemus, quanta sint mala discordia, quæ nisi extincta funditus fuerint, bonum subsequi non permittunt*: ergo nequeunt iudicari huiusmodi dispositiones, nisi lethaliter peccaminosæ.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. Prouincialis non factiosus, qui his dispositionibus vtitur principaliter ad promouendum bonum commune, eas tamen intendit minùs principaliter ad sui conseruationem, à lethali culpa excusari nequit. Conclusio satis remanet probata ex doctrinis traditis in præcedenti quæsito, explicatur etiam hoc argumento: quandò Prælatus vtitur subditis, tanquam seruis, quis neget, eis non irrogare grauem iniuriam? ideò S. Thom. 3. polit. lect. 5. ait: *Principari dominatiuè Ciuitati vtentes ciuibus, sicut seruis, scilicet ad suam vtilitatem, est contra iustitiam*: hoc autem insurgit profectò ex illis dispositionibus prædictis, vt patet ex tert. notand. superioris dubij: ergo. Addè, quòd, qui abutitur potestate sibi tradita in re graui, nōne est damnandus lethali labe? sanè: huiusmodi abusio satis dignoscitur prędictis dispositio-

sitionibus, quia nomē Prelati amittit, & illud Tyranni sibi vēdicat iuxta doctrinā S.Th. de regim. Princip: lib. 3. c. 7. *Quia ordinat regimē ad onus, & molestiam subditorum*, vndè subdit 3. polit. lect. 6. *Tyrannis est quædā monarchia dominatiua politica communitatis, quia scilicet vtitur ciuibus, vt seruis*: ergo.

Dices, nulla videtur inordinatio, quia bonum commune nullam patitur iacturam; nā homines, ob quos fuerūt ordinatæ illæ dispositiones, sūt inter omnes digniores, & apti ad magis promouendū bonū cōmune. Responsio habetur ex præced. quæst.

Dices, potest Prouincialis cōferre suffragiū amico pro aliqua dignitate, altero neglecto, quādò inter ipsos est meritorū æqualitas: ergo etiā potest ordinare illas dispositiones ad sui ipsius commodū, dum bonū commune nō negligitur, imò fouetur. Resp. quòd, quandò Prouincialis confert amico votū, nō exercet aliquā iurisdictionem spectātem ad potestatē dominatiuā, sed quatenus habet ius eligendi, sicut omnes alij electores; ideò non vsurpat iurisdictionē, nec alteri irrogatur iniuria, quia merita sunt æqualia. Aduertant electores, quòd in conferendis votis amicis insurgere potest grauis, & lethalis culpa, & erit, quādò ex multiplicatis amicis in Superiores, alijs neglectis, nō parua occasio eis datur seditiosè se habēdi ob exclusionē ab honoribus; vndè coguntur ad fauorem aliorū pro sui exaltatione recurrere. Hæc, quæ dicta sunt de Discretis, facillimè possunt applicari creationibus Superiorū localiū, quæ fiunt à locorū familijs.

An postea huiusmodi Discreti creati à familijs locorū, erectis, ac formatis à Prouincia li in sui vtilitatē, seù amicorū sint nulli ac inualidi. Respondendū est affirmatiuè, quia priuati homines nequeūt regulariter cōstituere Collegiū, vt probat tex. c. Dilecta de excessib. Prælat. Aloys. Ricc. in collectā. decis. p. 3. collect. 633. Guido Papa decis. 258. Barbos. in collect. DD. in c. Dilecta vbi sup. nisi eis cōcedatur à Principe l. 3. §. in summ. ff. de Colleg. illicit. & resoluūt DD. cit. vnà cū Decian. de crim. les. maiest. lib. 7. c. 20. n. 14. citāte Bart. & alios in l. omnes populi ff. de iust. & iure: quò fit, vt omnes actus emanati ab illo Collegio sine authoritate congregato sint inualidi, vt docent Bart. in l. obseruare, & l. vniuersa C. de prec. Imperat. offic. Soc. cons. 95. col. 2. in fin. in 3. vol. sequitur Crauet. cons. 4. n. 20. & Decian. vbi sup. n. 26. nā actus facti cōtra disposi tionē legis sunt nulli l. nō dubiū. C. de legib. Cum ergo locorū familiæ sint congregatæ sine authoritate Superioris, earum actus, nēpè electiones Discretorum, corruunt.

Nec obstat prædictas familias esse formatas, ac erectas à Prouinciali, vt patet ex literis obedientialibus, quia Prouincialis in ordine ad se ipsum nullam habet iurisdictionem in subditos, vt clarè probaui superiùs; & ideò familiæ illæ putandæ sunt, ac si essent formatæ ab ipsis Religiosis: an postea cōmunis error det iurisdictionē familijs, ita vt earum actus censeantur validi, vide, quæ dico in dub. 25.

DVBIVM IX.

An tractatus, seù subornationes, quæ fiunt inter huiusmodi factiosos ad conseruandos, seù promouendos homines ex suis in Prouincialem, ac Definitores, dicendæ sint malè, ita vt teneatur quis sine prauia admonitione, seù correctione Prælato tanquam Iudici delinquentes deferre.

SVMMARIVM.

1. *Explicatur, quādò quis inciderit in pœnas impositas malis subornatoribus, quia est maxima differentia inter petere, & suadere.*

2. *Subornationes, quæ sub nomine tractatus fiunt inter factiones pro conferendis dignitatibus, semper sunt indicandæ malæ; & probatur varijs rationibus.*

3. *Huiusmodi subornationes malæ, licèt eis non præmittatur correctio fraterna, possunt, ac debent Prælato tanquam Iudici deferri: adijcitur tamen quædam limitatio, quæ ad praxim difficilè reduci potest.*

1. In initio sequentis dubij definitionem subornationis tam bonæ, quàm malæ, hanc damnando, illam admittendo tangam, cui mitto lectorem: hìc tantùm pro notand. dicam, quòd si aliquis inciderit (quod auertat Deus) in subornationem malam, solùm petendo ab alio, vt det suffragium indigno, vel minùs digno, & hoc simpliciter non suadendo, neque minis, neque donis, neque precibus importunis, neque persuadendo falsas illius qualitates, sed solùm leuiter petendo, talis, licèt peccet mortaliter, quia agit pro indigno, vel minùs digno, non tamen videtur incurrere pœnas impositas subornatoribus, quia non suasit, & subornare est sua-

dere, aliud simpliciter petere, & plus dicit suadere quàm petere. Ita Portell. tit. subornatio nu. 3. quem sequitur Bassæus summ. tit. elect. nu. 14. in 2. edit.

PRIMA CONCLVSIO.

SVbornationes, quæ sub nomine tractatus liciti in huiusmodi factionibus fiunt pro conseruandis, seù eleuandis suis ad munera Prouincialatus, seù Definitoratus absque vlla difficultate putandæ sunt malæ. Suadetur: illa suasio, seù subornario censenda est mala, quæ, quantùm spectat ad se, homines indignos; vel euehit ad dignitates; vel eos in illis conseruat: sed per huiusmodi subornationes in vtraque factione secundũ subornantium vires indigni subleuantur, seù conseruantur: ergo absque dubio censendæ sunt malæ; minor tãtùm indiget probatione, quæ sic suadetur. Prim. quia huiusmodi homines iustitiam commutatiuam violare videntur, per quam vnusquisque in congregatione degens bono communi consulere tenetur, idque maximè incumbit Rectoribus, & Gubernatoribus, vt rectè insinuat Azor. p. 2. lib. 11. c. 1. citans Ægid. Roman. tract. de regim. Princip. lib. 2. p. 3. c. 16. & S. Th. 1. de regim. Princip. c. 1. *Oportet*, inquit, *vt præter id, quod monet ad proprium bonum vnum quemque, sit etiam aliud, quod moueat ad bonũ commune multorum; propter quod & in omnibus, quæ in vnum ordinantur, aliquid inueniatur, quod alia regat*: & cum bonum commune, vt inquit S. Tho. 1. 2. qu. 96. art. 2. cũ Soto lib. 1. de iust. qu. 6 art. 1. & Mirand. tom. 2. q. 25. art. 11. concl. 2. ex multis constet; ideòque ex varijs, & multiplicibus actionibus procuratur, vt medium fini congruat: tunc autem procuratur, quandò societas humana incolumis seruatur, quæ ab ipsis Patribus factionibus inhærendo destruitur, ac dissoluitur, & intrinsecè charitatem inter homines factiosos extinguendo, & extrinsecè mutãdo suauem conuersationẽ in rigidã, benignos vultus in duros, oculos attrahentes beneuolentiam, in mouentes ad iracundiam, & verba amicitias colentia, in murmurationes, quæ inimicitias tandẽ suscitãt, ita vt in vna domo simul vitam trahere nequeãt; quarè dicebat Liuius: *Factiones fuerunt, eruntq; pluribus populis maiori exitio, quàm bella, quàm fames, quã morbi*: tunc autem procuratur, quandò pax, & concordia conseruantur, & augentur, quæ ab ipsis Patribus diuisis in cogitationibus, & actionibus vsq; ad totale excidiũ minuuntur; nã *Dissensio*, ait S. Th. de regim. Princip. lib. 1. c. 5. *contrariatur bono pacis, quod est præcipuũ in multitudine sociali*: tũc autem procuratur, quandò expurgatur cõgregatio à vitijs, quòd ab ipsis Patribus nõ fit, quinimò suo priuato cõmodo inhærendo eã mille vitijs implent, vt rectè insinuat Mirand. vbi sup. qu. 5. art. 5. hisce verbis: Nil esse credo Reipublicę, ac regularibus congregationibus cũctis adeò dãnosum, atque nociuum (vt multo nostro dãno, experientia ipsa docente, plus satis percipimus) quàm Prælatos, seù Iudices commodo suo priuato inhærere, ita vt de eis meritò dici possit, quòd, quæ sua sunt, quærunt, non quæ Iesu Christi: hæc sunt quæ Respublicas omnes in frusta diuidunt, atque in diuisiones magnas, schismataq; innumera conuertunt; hinc prodeunt etiam æmulationes, inuidiæ, discordiæ, insectationes, & multa alia genimina viperarum, quæ ex radice proprij commodi ortum, atque originem ducunt; vndè sicut hac ratione dixit Paulus olim, quòd radix omnium malorum est cupiditas; ita & nos dicere possumus, quòd omnium perturbationum, quæ reperiuntur in Religionibus radix est in Prælatis affectus proprij commodi, non verò communis: hæc Mirand. tunc procuratur bonum commune, quandò doctrina, exemploque Prælati ostẽdunt subditis, quòd sectatores factionum sũt in manifesto periculo luendi pęnas æternas, quòd non solum ipsi Patres publicis sermonibus non præstant, sed potiùs priuatis colloquijs suorum sectarorum animos in diuisione firmant (ita loquebatur Senex ille) eisque annuunt, vt iuuenes ad professionem admissos ad propriam factionem trahant, & quod peiùs videtur vocibus apparenti zelo plenis proprios sectatores ad sequenda vestigia iam incœpta animant; nam, inquiunt, apud nos est personarum meritum, & apud alios diuersæ factionis nil aliud videtur, quàm demeritum; quarè in hoc satis verum dignoscitur illud dictum Tertulliani de præscript. adu. hæret. lib. 1. c. 41. *Nusquàm faciliùs proficitur, quàm in castris rebellium, vbi ipsum esse illic, promereri est*: & si aliquis aliorum hominũ eis appareat magna virtute indutus, laudant personam, sed vituperant affectum, qui homines indignos ad Religionis munera porta

re nititur: tunc procuratur, quandò Superiores contendunt oppressos meritis fulgentes ad munera, officiaque congregationis sublimare; sicut eorū munus postulat, quod ab istorū Patrum mente prorsus videtur esse alienum ob periculum, ne sibi arripiant locum, & Imperium, Regnumque ipsi amittant; & si quempiam aduersariorum sublimant, potiùs est ad celandum proprium cōmodum sub nomine Patris communis, qui per vniuersalem affectum omnes etiam aduersarios amplecti conatur, quam ad subleuandos homines sub iniustitiæ onere depressos: ergo isti Patres suis moribus, ac sermonibus iustitiam commutatiuam violare videntur: ergo subornationes, quæ fiunt inter factiosos ad sublimandos, seù conseruandos huiusmodi homines in dignitatibus nequeūt nisi malæ existimari. Secund. suadetur, quia tales homines, quos subornatores conantur ad principaliora munera euehere, seù in eis conseruare, nil aliud præstant in muneribus assumptis, quàm iustitiam distributiuam negligere conferendo inferiores dignitates, ac ferè omnia officia præstantiora suis, tanquā, vt ipsi dicunt, dignioribus, quod superiùs probatum est non posse esse, quia mensura digniorum desumenda est à maiori vtilitate Prouinciæ: ergo istæ subornationes censendæ sunt malæ, tanquam ordinatæ ad homines eleuandos, seù conseruandos indignos in talibus muneribus, ac honoribus. Tert. quia Prælati sunt dati in vtilitatem omnium subditorum, & non tantùm aliquorum, vt dixi in dub. 5. & tamen ipsi suis partialitatibus non obseruant, quia sectatoribus proprijs contendunt munera Præfecturarum conferre, quod tuta conscientia nequit fieri: ergo. Quart. quia Iudices, ac Prælati constituuntur, vt filios Religionis in diuersas partes dispersos, in vnum congregent per rectam stateram, vt inquit Rodriq. tom. 2. quæst. 1. art. 1. & princ. 2. huiusmodi autem homines non solùm filios Religionis in vnum nō cōgregant, sed suis priuatis cōmodis diuidūt, patrialique statera in diuisione conseruant: ergo subornationes in istorum fauoré per cellulas dispersæ, tanquam malæ reputari debēt.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. Tales subornatores absq; præuia correctione fraterna Prelato tanquā Iudici sunt denunciandi, vt, bono publico læso, punitione occurrat. Probatur. peccata, seù delicta etiam occulta, quæ in publicam perniciem vergunt absq; præuia monitione tenetur quis denuntiare Prælato tāquam Iudici, vt docent infiniti DD. quos citatos sequuntur Clauis Reg. in alio loco citando, & Bonerius in directorio Regularium c. 13. eò quòd alio modo nequit occurri bono cōmuni læso, nisi delicta deferantur Iudici, eisque punitione satisfiat; bonum enim commune bono particulari delinquētis præferri debet: sed malæ subornationes vergunt in perniciē publicam Religionis, vt probant Sotus de secreto memb. 2. qu. 4. dub. 1. post tert. conclusion. & de iust. lib. 5. art. 2. vers. Vt verò. Petr. Nauarr. lib. 2. de restir. c. 2. num. 198. Sanch. 2. opusc. lib. 6. c. 3. dub. 2. num. 2. Clauis Reg. lib. 11. c. 4. num. 4. Rodriq. tom. 2. quæst. 5. art. 6. & tom. 1. q. 24. art. 17. referens Sotum, qui hoc peccatum æquiparat crimini læsæ maiestatis: ergo absque præuia correctione fraterna tenetur vnusquisq; Prælato tanquā Iudici huiusmodi subornationes denuntiare.

Limita, nisi denuntiator firmiter crederet per suam secretam monitionem delinquentes fore reuocandos, tunc abstinere debet à denuntiatione, vt apertè insinuant D. Th. 2. 2. quæst. 31. artic. 7. Salon. 2. 2. qu. 68. art. 1. controuers. 2. concl. 2. Aragon. ibid. Clauis Reg. vbi supr. Mirand. ord. iud. qu. 11. art. 1. Ratio est, quia, quandò cum communi bono fama proximi conseruari potest maximè in occultis delictis, lege charitatis, imò iustitiæ tenemur eius delicta nō detegere. Dixi firmiter, quia si est dubia fratris emendatio, tenemur nō præmittere monitionē secretam, sed delictū Prelato tanquā Iudici deferre. Clauis Reg. vbi sup. Nauarr. man. cap. 18. nu. 22. eò quòd dubia est emendatio proximi, dubium etiam damnum publicum, & cæteris paribus præferendum est bonum publicum.

Cum verò rarissimè cōtingat, vt quispiam sit certus de delinquentiū emēdatione, ideò docet Sotus de iustit. lib. 5. quæst. 1. art. 1. & Aragon. 2. 2. quæst. 33. artic. 1. non esse huic dubitationi insistendum, sed statim absque vlla mentis hæsitatione esse denuntiādos; & id maximè procedit in Religionibus iuxta sententiam Sanchez summ. lib. 6. c. 18. nu. 50. asserentis in Religiosis vix præsumendam esse emendationem ex correctione

& pro se citat Caietan. in opusc. 1. vltim. in respons. 5. ad 5. dubium, quorum doctrina semper est intelligenda de delictis exceptis, vt dicam in dub. 86. tert. part. aliter non est sequenda; nam esset alienare correctionem à cœnobijs, quod abhorrent aures; & ideò Nauarr. vbi supr. num. 32. inquit, quem sequutus est Coriolanus de casibus reseruatis part. 2. cas. 5. numer. 7. Raro in his criminibus, nimirum exceptis, debet præcedere correctio fraterna ipsam denuntiationem, quia vix quis potest, ita esse certus, vt traditor secretus Reipublicæ deponat malam voluntatem, quamuis secretò moneatur: quod dicimus de traditione, dicimus etiam de subornatione, & de omnibus criminibus, quæ communitatem perturbant. Ita Nauarr. Ex hac doctrina colligat denuntiator, quàm sit securus in conscientia, & quantùm bono communi occurrat, si statim subornatores denuntiauerit Prælato tanquam Iudici.

Quæ pœna sit imponenda huiusmodi hominibus subornatoribus, ac seditiosis, videatur Menoch. de arbitr. Iudic. cas. 437.

DVBIVM X.

An Religiosus, qui munusculis, salutationibus, gratijs, alijsque artificijs curat, vt cumulet vota in propriam vtilitatem, vel, licèt non intendat vota cumulare, intendit tamen attrahere ad se Religiosorum beneuolentiam, ex qua sequitur suffragiorum fauor, peccet mortaliter, & dicendus sit subornator malus.

SVMMARIVM.

1. *Tam bona, quàm mala subornatio describitur; hæc damnatur, quæ potest fieri voce, donis, minis precibus, & similibus; illa verò admittitur.*

2. *Lethalis culpæ reus damnatur tam factionarius, quàm non factionarius, qui munusculis, gratijs, alijsque artificijs cumulare vota in sui vtilitatem, & commodum intendit.*

3. *Religiosus non factionarius, qui prædictis artificijs non intendit attrahere ad se vota, sed tantùm sibi conciliare animos, ex quo sequitur suffragiorum fauor, graui culpa non est damnandus: secus factiosus: & confutatur quædam obiectio contra primam partem.*

4. *Non est subornator malus, qui veras alicuius virtutes publicat, vt ab electoribus seligatur: additur limitatio de factioso, & cuidã obiectioni satisfit.*

1. Titulus quæsiti intelligitur tam de Religioso factionario quàm de illo, qui non est tali vitio inuolutus. Pro cuius intelligentia notandum est, quòd subornatio ex mente Cardinalis apud Rodriq. tom. 2. quæst. 56. artic. 5. est suasio, qua suadetur verum, vel falsum in bonum, vel malum finem: suadere itaque electoribus veras virtutes alterius, & vitia vera, quibus notatur indignus, ne eligatur, & dignior digno præferatur, non videtur malum, imò virtute præditum. Ita Samuellius de election. can. disputation. 1. controuers. 12. conclusion. 1. tractar. 2. quarè, quandò in aliquibus Religionibus est decretum sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne vllus tractatus fiat ante electionem ab electoribus, non excluduntur tractatus consultorij, sed ambitiosi, pactionales, conditionales &c. vt benè notarunt Petrus Basilius in direct. elect. part. 3. c. 3. Guilielmus Mandagotus cap. de elect. num. 12. in Miscellã. & Antoninus Diana part. 1. tractat. 2. miscellan. resolution. 36. huic nostro sęculo datus ad infirmitatis humanę molem velut nouus athlas suauium opinionum humeris sustentandam: suadere verò virtutes falsas, ac dissuadere vitia vera, vt indignus eligatur, & dignus digniori præferatur, est malum; vndè quandò Pontifices prohibent subornationes, semper debent intelligi de malis, vt insinuant Rodriq vbi supr. Portel. titul. subornatio num. 2. Petrus Nauarr. lib. 5. consil. titul. de constit. consil. 7. fol. 139. numer. 7. Samuellius de elect. can. tractar. 2. controuers. 10. distinction. 1. referens Naldum, & Pasqualig. addit etiam Portell. vbi supr. malam posse fieri voce, donis, minis, precibus, & similibus: addo ego, quòd sub mala adhuc comprehendi debet bona, quandò ex illis sequitur principium factionis iuxta ea, quæ dicã in dub. 28. in 2. concl. Concludit tandem Rodriq. vbi supr. qui talia

lia agunt, ab officijs esse remouendos, & in quadam lege dicitur officia debere conferri inuitis; quinimò potest quis extrahi à propria domo, vt sit officialis, vt ex alia lege colligitur.

PRIMA CONCLVSIO.

2. Religiosus tam factionarius, quàm non factionarius intendens munusculis, gratijs, salutationibus, alijsque artificijs attrahere ad se vota in propriam vtilitatem, & commodum, peccat mortaliter. Suadetur, quia vterque est simoniacus; nam dare aliquod temporale pro spirituali simoniacum est. Ita Suarez 1. de Religion. lib. 4. cap. 54. numer. 3. Peirin. tom. 1. quæst. 1. cap. 31. §. 9. & Samuellius vbi supr. tractat. 2. disputation. 2. controuers. 2. referens multos alios. Nec obstat dicere tantùm simoniam esse, quandò datur aliquod temporale pro dignitatibus Ecclesiasticis, verb. grat. Abbatia, Prioratu, Prouincialatu, Definitoratu, &c. non pro suffragio, quia votum, seù suffragium est ius quoddam spirituale, quod sufficit ad contrahendam simoniam. Ita Peirin. vbi supr. Lezana summ. quæstion. Regular. cap. 15. numer. 28. quia etiam, loquendo de factioso, quærit dignitatem ad perpetrandum scelus, nempè tyrannidem, quæ consistit, vt dicit Tabiena titul. seditio, quem sequitur Caietan. titul. ambitio, in propria subleuatione ad alios opprimendos; nam factionarij semper student aduersam partem opprimere. Addo, quòd est subornator malus suadens se esse bonum, cum sit malus; subornatio enim potest fieri voce, manu, &c. vt dixi.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. Religiosus non factiosus, qui prædictis artificijs non intendit ad se attrahere vota, sed tantùm Religiosorum animos, eorumque beneuolentiam sibi conciliare, ex quibus sequitur suffragiorum fauor, non est reus peccati mortalis: secus est dicēdum de Religioso factioso. Hæc secunda pars suadetur, quia ad succurrendum Reipublicæ, seù Religioni in graui necessitate cōstitutæ vnusquisque tenetur periculum grauis incommodi, imò propriæ vitæ subire, vt docent Coninch. de charit. disp. 25. dub. 7. numer. 99. 100. Bonacin. de charitat. part. 1. tract. 6. disputation. 1. part. 9. num. 10. Castrus Palaus de charitat. part. 1. tract. 6. disputation. 1. punct. 9. num. 10. & non improbatur à Suarez de charitat. disputation. 6. sect. 2. numer. 4. ergo tantò magis factionarius tenebitur se abstinere ab artificijs prædictis, quamuis formaliter non intendat vota, quia, si eligitur maximè in Definitorē, Prouincialem, seù Generalem, constituitur bonum commune Prouinciæ, seù Religionis in maximo discrimine, quia per tot capita, vt videre est in hoc tractatu, indignus cē setur. Prima pars habetur, quia dare aliquod bonum, vel obsequium spe gratitudinis, & intuitu remunerationis pet spirituale donum, non est simoniacum, nec est illicitum, quia non adest ratio pretij necessaria etiam ad constituendam simoniam mentalem, & illa obligatio gratitudinis non est voluntaria, sed est necessaria insurgens ex dono, vel obsequio, & qui intendit obligare alium pro beneficio habendo, non intendit imponere voluntati nouam obligationem, vel onus, sed quod beneficium importat. Ita Suarez tom. 1. de Religion. lib. 4. de simonia cap. 45. numer. 4. ergo non peccabit lethaliter Religiosus, qui munusculis, salutationibus, &c. intendit ad se attrahere beneuolentiam Religiosorum, quia per se est bonum; maximè quia non intendit ex beneficijs imponere onus gratitudinis, vt intendit, qui sperat spirituale pro temporali. Secund. habetur: si id esset malum, præsertim quia intentio fertur in malum finem; sed hoc non videtur verum, quia reddere sibi beneuolos animos Religiosorum est bonum: ergo.

Dices, huiusmodi intentio videtur esse inordinata, quia intendit indirectè id, quod debet esse consequens, & quasi resultans ex beneficijs, & quod de facto resultat, experientia teste. Respond. quòd intentio mala, seù bona specificatur à fine intento directè, & non ab illo, qui aliquo modo potest esse indirectè non ratione intentionis, sed ratione beneficiorum, quæ ex propria natura id important; finis enim Religiosi est habere animos aliorum Religiosorum beneuolos, quod est bonum, & iste est, qui specificat intentionem, & non ille indirectus, qui insurgit

git ex natura beneficiorum: inuigilent tamen Prælati super hos, tanquam inferentes aliquod damnum perfectioni, quæ ad Religiosos spectat; à longè enim isti artificiosi cognoscuntur.

TERTIA CONCLVSIO.

4. Religiosus publicans virtutes alterius Religiosi intendens acquirere vota, non est subornator malus, dum verè emicant in homine virtutes, ac qualitates de eo publicatæ, & intendit fauere bono communi, quia est dignior. Probata remanet sufficienter conclusio ex notando secundùm mentem Rodriquez, & aliorum, quibus sunt addendi Castellin. de elect. cap. 2. num. 6. & Lauor. de electione. can. titul. 4. cap. 21. numer. 21. Limita, modò Religiosus laudatus non sit factionarius, quia, si est talis, & fit ad nutriendam factionem, peccat mortaliter, quia fouet, & nutrit discordias, ac seditiones in magnum detrimentum Ecclesiæ, & est subornator malus, quia indignum subleuare intendit, de quo in dub. 187.

Dices in dub. 26. probatur, quòd eligere duos ex qualibet parte pro Definitoratu nõ est peccatum; imò facere in contrarium est culpa; & tamen partes fouentur, & nutriuntur, quomodò nunc erit peccatum publicare virtutes illius in fauorem factionis? Respond. duobus modis posse factionem considerari, vt sic, ideft quatenus est causa seditionum, discordiarum, &c. vel quatenus talis Prouincia est tam firmiter diuisa, & indiget tali distributione pro pace, & vnione introducenda, iuxta ea, quę dicenda sunt in dub. 26. primo modo fouere factionem est malum, secundo verò bonum.

Limita secund. si virtutum publicatio, &c. fit ex consensu, seù opere ipsius eligendi vitiosa est, & debet haberi tanquam tractatus ambitiosus, in cap. Per inquisitionem de electione.; & ideò prohibitus, vt pactionalis, & conuentionalis. Antonin. Diana part. 2. tractat. 16.2. miscellan. resolution. 35. Molfesius summ. tractat. 6. numer. 47. tom. 2.

DVBIVM XI.

An promissio inter homines factiosos sequuta, scilicet da mihi suffragium in Definitorem, seù Prouincialem, & ego dabo tibi suffragium in Priorem, seù Guardianum, dicenda sit simoniaca.

SVMMARIVM.

1. *Materia consensus moralis præsertim interpretatiui abundè explicatur.*

2. *Simonia quid: eiusque diuisio designatur.*

3. *Rerum spiritualium permutatio simoniaca non videtur censenda.*

4. *Simonia tantùm iure Ecclesiastico prohibita non subiacet restitutioni, ac pœnis simoniæ; & additur quædam limitatio.*

5. *Simoniæ materia per varios casus expẽditur.*

6. *Habentur tanquam simoniacæ promissiones illorum Religiosorum dicentium, si dederis mihi tuum votum in Prouincialem, seu Definitorem, ego dabo tibi meum in Guardianũ, seu Priorem; imò Religiosus, qui se addit vni parti factiosorum, peccato simoniæ damnatur: habetur limitatio.*

7. *Non inuoluuntur tamen pœnis impositis simoniacis.*

1. Notand. prim. quòd consensus, vt à Theologis accipitur in materia morali, est actus voluntatis liber, quo ipsa sibi complacet in eo, quod intellectus practicus deliberatè iudicauerit. Ita S. Thom. prim. secund. quæstion. 15. articul. 1. Syluius ibidem. Duplex autem distinguitur, ac definitur consensus: alter formalis, & est, quandò quis formali, necnon & positiuo actu voluntatis sibi complacet in eo, quod intellectus practicus deliberatè iudicat: alter vero est virtualis, qui triplex videtur esse: alter, qui ex natura sua includitur virtute in aliquo consensu formali, vt hoc ipso, quod aliquis formaliter vult ordinẽ sacrum, virtute vult etiam castitatem ei coniunctam ex Ecclesiæ constitutione: alter est ipsemet consensus forma-

formalis præteritus, quatenus remanet virtute, & vis ipsius durat, quousquè per contrarium consensum, seù dissensum tollatur: tertius interpretatiuus, & est, quandò circa illud, quod ei offertur, dissensum elicere tenetur, neque elicit, sed cohibet se tam à dissensu, quàm à consensu, vt si quis aduertat plenè delectationem illicitam versare in mēte, eam non reprimit, nec à se reijcit, sed negatiuè circa ipsam se habet, tunc censetur interpretatiuè consentire. Ita colligitur ex Valent. tom. 2. dist. 2. qu. 10. p. 1. Bonacin. tom. 2. dist. 2. quæst. 2. p. 3. num. 16. Clauis Reg. lib. 8. cap. 7. num. 1. verùm in admittendo hoc consensu non omnes DD. concordant; assentiunt, etiam quandò abest periculum pollutionis (si delectatio est in materia venerea) vel alterius consensus mortalis: Azor. p. 1. lib. 4. c. 6. quæst. 5. & c. 21. quæst. 5. Lessius de iust. lib. 4. c. 3. nu. 117. Valent. 1. 2. qu. 4. disp. 6. p. 3. vers. nihilominus contraria. Sayr. vbi supr. nu 3. referunt pro se D. Thom. Bonauent. Alex. Richard. & alios, sed immeritò, vt rectè expendit Salas 1. 2. tr. 13. disp. 6. sect. 3. in princip. num. 24. & 25. Rationes videntur esse, quia voluntas, cum sit constituta domina, & regina potentiarum, tenetur tegere appetitum sensitiuum, omnesque alias potentias, ne rationi pugnent, & delectationes illicitas comprimere, & repellere, tum etiam quia, si voluntas in huiusmodi motus consentiat, absque dubio, vt omnes affirmant, peccat mortaliter: ergo etiam peccabit interpretatiuè consentiendo, quia videtur adesse consensus; nam tacitus, & expressus consensus pro eodem reputantur, ex l. de quibus in fin. ff. de legib. & l. cum quid ff. si cert. petatur: dissentiunt, dummodò cesset periculum consensus in eam delectationem illicitam. Caiet. 1. 2. quæst. 74. art. 3. & in summ. tit. delectatio vers. magna tamen. Nauarr. c. 11, num. 9. part. 4. Angel. tit. cogitatio. num. 2. Silu. & Tabien. tit. delectatio. Philiarch. tom. 1. p. 2. summ. lib. 4. c. 13. & alij quamplurimi, quos citatos sequitur Ioann. Sancius in selectis disp. 21. num. 3. Salas vbi supr. & licèt ipse noluerit suam mentem declarare, satis insinuat se adhærere huic sententiæ, vt legenti patebit. Ratio est, quia, licèt voluntas regere appetitum teneatur, obligationi sufficienter satisfacit gubernando, ne consentiat, nec obsistere tenetur appetitus motui, ne perseueret, nisi periculum adsit consentiendi: adde, quòd, si homo esset obligatus ad reprimendos motus sensuales, cum possit, obligaretur sanè media apponere non difficilia ad eos reprimendos; quarè, si videat hos motus insurgere, eò quòd in lecto tali, vel tali modo decumbit, tenebitur à tali cubitu abstinere, imò surgere, & se aliqualiter verberare, quod certè est durissimum, & pauci admittunt: pro hac sententia videatur etiam Castr. Palaus p. 1. de essentia peccat. tract. 2. disp. 2. p. 10. §. 5. adducens alias rationes, illasque contrarium confutans, simul cum Ioann. Sanc. vbi supr. Fateor vtramque opinionem esse probabilem, sed probabilior videtur esse secunda, cum hac tamen limitatione, si motus ex. gr. sensualitatis sint in voluntate non assueta ad consensum, vt in hominibus timoratæ conscientiæ, præsertim religiosis, videtur vera, quia licitè non possumus interpretari voluntates talium hominum velle per delectationem illos motus illicitos, & præsentes, quamuis sint inefficaces ad illos reprimendos, ad cohibendum tamen liberū ipsorum consensum efficaces existunt; verùm id nequit dici de illis voluntatibus, quæ sunt assuetæ ad præstandos consensus talibus motibus, quia nequit assignari ratio, quæ tollat consensum interpretatiuum in eis, sicut designari potest in hominibus timoratæ conscientiæ, scilicet eorum voluntas efficax ad non consentiendum; & ideò in his hominibus minimæ resistentiæ habet locum prima opinio, & id videtur insinuare Caiet. vbi supra. Hoc facilè, inquit, potest accidere hominibus timoratæ conscientiæ, qui, cum longè absint à periculo consentiendi, non repellendo tales delectationes, cum possint, peccant solùm venialiter: quod peccatum etiam non admittitur à Sancio vbi supr. quia præceptum positiuum sub veniali ad resistēdum totum ordinatur, ne homo consentiat in delectationem: igitur non consentiendo adimplet præceptum non annuendi, & etiā præceptum resistendi, cum superfluè præciperetur resistentia, quandò absque illa non consentiret homo delectationi.

2. Not. sec. quòd simonia secundùm Glos. est studiosa voluntas emendi, vel vendendi pretio temporali aliquod spirituale, vel

vel spirituali aliquod temporale, quæ pro præsenti diuiditur in mentalem, conuentionalem, & realem: mentalis est, quandò, nullo pacto præcedente, sed affectu animi spirituale donatur, vt temporale acquiratur, vel è contra, v. g. si conferas alicui beneficium, & intendas eum obligare ad reddendum temporale, vel è contra, si conferas temporale, & intendas propter ipsum obligare alium ad reddendum spirituale; vocatur autem hæc simonia mentalis, non quia in actum exteriorem dandi, & recipiendi non exeat, sed quia iniquus animus non declaratur, vt benè aduertit Valent. 2. 2. disp. 6. quæst. 16. p. 5. conuentionalis est, quæ non solùm ponit internum propositum obligandi pro pretio, sed etiam exit ad externam conuentionem, sine tamen exequutione, quæ potest fieri verbis expressis, obliquis etiam, ac oscuris, siue nutibus: diuiditur conuentionalis in puram, & mixtam; pura ex vtraque parte completa; mixta ex vna parte completa, ex altera verò minimè, & sic partim est realis, & partim conuentionalis, vt est in pactione inita, dum confertur beneficium, nondum solutis fructibus assignatis pro Nepote, vel alio, appellatur etiam hæc simonia confidentiæ: realis est, quandò pactio ex vtraque parte completur, vt fit, quandò collatio benefitij est facta, & pretium est solutum: tandem additur, quòd simonia externa committitur, siue sit explicitum pactum, siue implicitum dandi temporale pro spirituali: implicitum, vel tacitum dicitur, quandò non fit formaliter, & expresè, sed nutibus, & signis, vel ex modo dicendi, vel factis ipsis, vel alio modo quis significat suam deprauatam intentionē, ita vt mutuò se intelligant. Nauarr. summ. lat. c. 23. num. 105. significans etiam id posse fieri in momento temporis. Sanch. t. opusc. lib. 2. c. 3. dub. 106. nu. 1.

3. Not. tert. quòd permutatio rerum spiritualium e. g. orabo pro te Deum, si tu oraueris pro me; audiam tuam confessionem, modò audias meam, non censetur simoniaca. Ita Arag. 2. 2. quæst. 110. art. 1. Sot. lib. 9. de iust. q. 5. art. 2. ad 3. Victoria relect. de simonia n. 17. Rodriq. tom. 2. summ. c. 66. num. 2. Sanch. 1. opusc. lib. 2. c. 3. dub. 44. num. 3. quia ea solùm, inquiunt, simonia prohibetur, qua aliquid spirituale temporali pretio emitur; quarè Sanch. vbi supr. dicit rationem, ob quam prohibetur iure Ecclesiastico permutatio beneficiorum, non autem permutatio aliarum rerum spiritualium, eam esse, quia vera ratio simoniæ est commutare spiritualia pro temporalibus, vndè cum in purè spiritualibus nil sit temporale, nulla potest subesse simoniæ suspicio, si ad inuicem commutentur, & ob id talis permutatio non prohibetur: scio hanc doctrinam non placere Richard. 4. dist. 2. art. 3. quæst. 1. ad 1. Silu. tit. simonia quæst. 16. & ibi Tabien. quæst. 45. num 46. & ibi Armill. num. 42. Nauarr. lib. 2. de restit. c. 2. num. 386. Ludouic. Lopez. 1. p. instruct. nou. c. 299. sed nimis rigidè loquuntur.

4. Not. quart. multùm mihi placere opinionem illam Less. lib. 2. de iust. c. 35. dub. 25. nu. 141. Reginald. tom. 2. lib. 23. c. 12. num. 184. Sanch. vbi supr. dub. 108. nu. 3. Arag. 2. 2. quæst. 100. art. 6. Petr. Nauarr. de restit. lib. 2. c. 2. à num. 436. asserentiū simoniam realem, & completam solo tantū iure Ecclesiastico prohibitam non subiacere restitutioni, & pœnis simoniæ; vndè in permutatione beneficiorum inter duos beneficiatos facta propria authoritate, & in reseruatione, pensionis sine licentia Superioris, in promissione, seù donatione pecuniæ mediatori pro intercessione beneficij, & in conuentione addit Dian. 4. p. tr. 4. Miscell. resol. 155. inter electores, elige me in Prouincialem, & ego eligam te in Guardianum, affirmant relati DD. sic facientes peccare quidem mortaliter, non tamen incidere in excommunicationem, nec priuari beneficijs sic acceptis ipso iure, nec teneri fructus restituere, eò quòd ista sunt prohibita iure Ecclesiastico, fundantur in hoc, quia hæc non est simonia propriè dicta, cum non detur tēporale pro spirituali, sed generali modo simonia vocatur: ergo, quandò iura loquuntur de simoniacis non debent extendi ad hanc simoniam, sed ad illam, quæ propriè, & strictè est simonia; pœnæ enim sunt restringendæ: addunt etiam, quòd ex proemio Extrauag. 2. de simon. id clarè deducitur, sic enim incipit: Cum scelus simoniæ prauitatis tam diuinorum, quàm sacrorum Canonum authoritas abhorreat; vndè habetur iura tantùm loqui de simonia diuino simul, & iure canonico reprobata; nam præfatio legis dat intellectum toti legi, & ex ipsa regulatur,

latur, & causam finalem accipit, vt tradit ex multis Molin. de primogen. lib. 1. c. 5. nu. 3. & alij communiter. Excipe ab hac doctrina cum Sanch. vbi supr. nu. 4. simoniam confidentialem, quæ subdita est pœnis, licèt aliquandò sit tantùm iure humano prohibita, vt quandò quis renuntiat beneficium, pacto inito, vt sibi, vel alijs postea reddatur, vel cum reseruatione pensionis, non sibi, quia hæc non est confidentialis, vt probat Sanch. vbi sup. dub. 34. sed alijs soluenda. Excipe etiam, quandò datur aliquid Notarijs, vel officialibus Episcopi, licèt sit iure humano simonia; nam in tali casu incurruntur pœnę Concil. Trid. sess. 21. c. 1. de reformat.

5. Not. quint. materiam simoniæ esse multùm amplam; pro nostra conclusione sit licentia confessionis audiendæ, prædicandi, ordines recipiendi, à casibus reseruatis absoluendi; consequutio etiam Abbatiæ, Prioratus, Prouincialatus, Generalatus, Vicariatus, & Definitoratus. Suarez 1. de Relig. lib. 4. c. 54. num. 3. Leander de Murcia in reg. S. Franc. cap. 14. in c. 8. reg. nu. 11. item consequutio beneficij, iuris Patronatus, iuris eligendi, &c. Lessius de iustit. lib. 2. c. 23. dub. 2.

Pro maiori intelligentia sit sext. not. quòd, vt omnis canonica electio simoniaca nō sit, necessariò requiritur, vt gratis, & amore ab electoribus fiat, vt habetur in c. Ordinationes 1. q. 1. 2. 3. 4. & 5. quòd, si celebraretur aliquo pretio interueniente, pacto, seù cōuentione, censenda est simoniaca, modò tale peccatū, seù conuentio illicita pretij electionem præcedat. c. Arnaldus 8. & q. 3. Marescottus lib. 2. var. resol. c. 35. n. 24. Decius consil. 118. nu. 4. Puteus decis. 171. n. 9. lib. 2. Sigism. de elect. dub. 57. hinc sequitur electores, quandò ante electionē faciunt reciprocū pactum, vt vnus illorū in vna electione suffragetur vni, & alius alteri in alia, incidere in simoniæ labem. Ita D. Th. quodlib. 8. ar. 1. Silu. tit. simonia q. 13. §. 4. Tabien. eod. tit. n. 51. Sigismūd. de elect. dub. 57. Murcia n. 12. vbi sup. alios referens. implicari etiā tali vitio, quandò prębent suffragium alicui cum pacto, seù conditione tacita, seù expressa obligādi illum ad laudes, & cōmendationes, seù preces fundēdas pro se, pro amico, &c. apud fratres, seù Superiores. Suar. 1. de Relig. tr. 3. lib. 4. Garcias de benef. p. 8. c. 1. n. 120. alios referens. Sigismund. vbi supr. quandò ferunt vota ea conditione, vt postea electus sibi in remunerationē, seù, vt dicunt, in cōpensationem det, quandò quis diceret, nunquā, me viuente, fiet Prior P. Titius, nisi fiat P. Caius, pro quo ego rogaui. Ita Sigismund. vbi supr. Samuell. de elect. can. tt. 2. disp. 2. contr. 3. referētes alios: similiter quā dò dicit, tu exauditus es in electione Titij, ego quoq; exaudiri debeo in electione Caij, dummodò preces sint carnales, vel ex pacto quondā facto, aut nūc faciēdo: secus si essent spirituales. Ita Silu. vbi supr. qu. 13. vers. 4. quę sequuntur Sigismund. & Samuell. vbi supr. qui subdunt ex mente Silu. si esset consuetudo, quòd, exaudito vno in vna electione, alter exaudiatur in alia, absq; labe simonię posse illum seruari, licèt peteretur, vt consuetudo seruaretur: verùm à labe simoniæ eximitur sequens casus: si eligendus electoribus diceret, se non fore ingratū, cū huiusmodi verba generalia sint, & nullū arguant pactum, consequenter nequit damnari tanquā simoniacus. Ita Sotus de iust. lib. 9. qu. 5. art. 1. concl. 3. Sigismund. & Samuell. contr. 2 vbi supr. quamuis eligendus se obligatione antidorali, quæ oritur ex virtute gratitudinis, adstrictū agnoscat, & deindè aliquid electoribus præbeat, vt huic obligationi satisfaciat, quia dixit se non fore ingratum, non propterea simoniam committit, quia simonia requirit, vt ex pacto, seù obligatione iustitiæ detur. Ita Nauarr. in summ. c. 23. n. 106. Couarr. lib. 1. variar. resolut. c. 20. n. 4. Less. de iust. lib. 2. c. 35. nu. 115. Suar. de Relig. tr. 3. lib. 4. c. 40. & seqq. Sigismund. & Samuell. vbi supr.

PRIMA CONCLVSIO.

6. PRomissiones, quas ad inuicem faciūt factiosi, scilicèt, si dederis mihi tuum votū in Prouincialē, seù Definitorē, ego dabo tibi meū in Guardianū, seù Priorē, sunt simoniacæ; imò Religiosus, qui se addit vni parti factiosorū, peccato simonię inuoluitur. Prima pars suadetur ex cap. Quā pio. prima q. 2. & cap. Cum pridē, & c. Pactiones. de pactis, expressè habetur in c. De hoc autē, de simonia. Sec. quia talibus promissionibus cōuenit definitio simoniæ; nam huiusmodi officia, si non sunt purè spiritualia, vel dicūt ex ęquo spiritualitatē, & temporalitatē, vel saltē vnū altero principaliùs. Peirin. in formul. Prælat. reg. lit. C. c. 7. n. 11. Adde, quia in istis conuentionibus datur ius spirituale cū onere, vt fiat ali-

quid quasi pro pretio spiritualis rei,vel causa mediata eã habendi. Ita Nauarr. in summ. c. 25. n. 100. Angel. tit. simonia 3. n. 3. Silu. eod. tit. q. 13. n. 13. dist. 4. Barbos. de iur. Eccles. lib. 1. c. 19. n. 257. Rodriq. tom. 3. q. 63. art. 4. cum suo compend. resol. 129. n. 2. Dian. 3. p. tra. 2. de dub. Regul. resol. 120. Rebuffus §. 1. verb. simoniacis de elect. derogatione in cõcordia. Selua de benef. p. 1. q. 7. n. 64. Tolosan. tit. de electión. c. 9. n. 7. Secũda pars suadetur, quia eo ipso, quòd Religiosus adhæret vni parti factionũ,& acceptatur, intendit illas promissiones, seu pactiones votorũ ad inuicẽ sibi præstandorũ in Guardianũ,vel Definitorem, seù Prouincialẽ,&c. est enim pactũ implicitũ in illo facto externo inclusum, scilicet dũ adhæret vni parti,& ad ipsam admittitur; nã finis istarũ factionũ est cõseruatio regiminis, & Imperij cũ alterius oppressione, qui consequi nequit, nisi ad inuicem factionarij partis dominãtis sibi suffragentur; profectò qui vult finem, necessariò vult media pro eius cõsequutione. Quamobrem duplex consensus exprimitur in tali pacto implicito; interpretatiuus, quia sicut censetur adesse consensus talis, quandò homo plenè aduertens motũ illicitum in mente esse,& cũ ratione pugnare, & eum nõ reprimit, dummodò sit huiusmodi motibus assuetus, consensum præstare videtur; ita Religiosus ille, cũ non respuit, imò cum consentit adhærere factioni, interpretatiuè vult illas tacitas promissiones, vt sustentetur factio illa; nam illa adhærentia in futurum æquiualet pluribus cõsensibus in motus illicitos ab homine præstatis, per quos iustè dicitur voluntatem illam habere consensum interpretatiuum, dum in motu illicito se habet negatiuè; & virtualis, quia sicut assumẽs statum ordinis sacri, virtualiter etiã vult castitatem ei coniunctã ex Ecclesiæ institutione; ita Religiosus ille formaliter consentiens adhærere statui factioso, virtute vult illas promissiones votorum,&c. sine quibus regimen in factione regi, & sustentari nequit: ergo Religiosus adhærens factioni illicò labe simoniæ inuoluitur.

Limita, modò sit capax suffragiorum, tam actiuorũ, quàm passiuorum, nec nõ & dignitatũ; nã si est incapax simoniæ, peccato non obstringitur, quia illud pactum implicitum in se nequit includere materiam spectantem ad simoniam, sed alia commoda, per quę inrendit se totum tradere factioni.

SECVNDA CONCLVSIO.

7. Hviusmodi Religiosi conuenientes inter se tali pacto, prout in præcedenti conclusione, licèt tanquam simoniaci lethaliter peccent; non ideò censendi sunt subiacere pœnis impositis simoniacis. Cõclusio intelligitur probata in quarto notand.

DVBIVM XII.

An Religiosus factiosus, qui leuibus murmurationibus intendit alienare Religiosorum animos, ne votis tali homini suffragentur, peccet mortaliter.

SVMMARIVM.

1. *Factiosorum murmurationes multipliciter se possunt habere.*

2. *Quomodò peccatum veniale possit transire in mortale, expenditur.*

3. *Factiosi proclamationes aduersus hominem eiusdẽ factionis, ne electores pro eo, quia indignus, præstent suffragia, non sunt censenda lethaliter mala: secus si id fit propter odiũ, & vindictam: idem etiam dic de leuibus murmurationibus prolatis contra hominem aduersæ factionis.*

1. NOt. prim. quòd potest factiosus huiusmodi murmurationes proferre; vel contra hominem alterius factionis in ordine ad factionem iuxta principia factiosorũ, quæ sunt circa regimina semper opprimere alteram factionem; vel contra hominẽ propriæ factionis,& hoc dupliciter. Prim. intendens honorem Dei, ac vtilitatem Ecclesiæ, ne consequatur talem dignitatem,& officium, eò quòd caret aptitudine necessaria ad rectè onus Prælaturæ ferendum,& sic illa verba propriè nõ sunt dicenda murmurationes, sed proclamationes iuxta doctrinam S. Th. 2. 2. qu. 33 art. 7. ad 4 vbi ait. *Proclamationes, quæ in Capitulo Religiosorum fiunt, esse de aliquibus leuibus culpis, quæ famæ non derogãt:* & ideò possunt sanctè fieri sine admonitione præmissa. Sec. intẽdens eius nocumentũ propter odiũ, vel vindictã, aut aliquid huiusmodi, quę distinctio fũdatur in doctrina S. Th. 2. 2. quæst.

quæst. 62. art. 2. ad. 4. & Azor. p. 2. lib. 6. cap. 15. qu. 16.

2. Not. secund. quòd peccatum veniale ex suo genere transit in mortale in multis casibus præsertim pro nostro intentu ratione finis mortalis adiuncti, vt si quis leue mendacium proferat, vt fornicetur; affectus enim ad peccatum continet culpam illius speciei, cuius est peccatum, ad quod est affectus: adde etiam, quòd omnis actus de se bonus ob finem mortalem est peccatum mortale; actus enim à fine iudicatur: idem dic de actu indifferenti. Ita DD. communiter: videantur S. Thom. 1. 2. quæst. 88. art. 2. ad 4. Syluius, & Medin. ibid. Reginald. lib. 15. c. 13. Sanch. lib. 1. moral. cap. 5. nu. 7. Castrus Palaus part. 1. de peccat. essent. tract. 2. disp. 2. part. 11.

CONCLVSIO.

3. Religiosus factionarius, qui leuibus murmurationibus, seù, vt meliùs dicam, proclamationibus, quærit alienare electorum animos, ne suffragia præstent in fauorem talis hominis eiusdem factionis pro dignitatibus, seù pro tali dignitate, ac officio, quia non est aptus, mortaliter non videtur peccare: secus si id facit propter odium, & vindictam: idem est dicendum de leuibus murmurationibus, quæ proferuntur contra hominem aduersæ factionis iuxta sensum primæ acceptionis prim. not. Suadetur prima pars, quia talis Religiosus est pars totius corporis Religionis; pars verò pro conseruatione totius debet facere, quantùm potest, non solùm ad ipsius bonum promouendum, sed etiam ad malum præcauendum, vt dicût omnes DD. ergo potest absque culpa publicare illius hominis defectus, & imperfectiones ad euitandum damnum sequuturum ob ineptitudinem ad regendum. Confirmatur, quia, quandò agitur de aliquo eligendo in Prælatum, quem ego scio fore perniciosum communitati, quia malæ vitæ, & côscientiæ est, si nulla alia via nequeo eius electionem impedire, teneor eius delicta reuelare, etiamsi occulta sint; nam strictiùs obligat præceptum de consulendo bono communi, quàm de secreto seruando. Ita Bonacin. de restit. disp. 1. quæst. 4. p. 8. n. 4. Rodriq. tom. 2. quæst. 53. art. 3. Peitin. de subdito quæst. 1. c. 31. §. 3. post 3. concl. Molin. tract. 4. de iust. tom. 5. disp. 24 nu. 6. & 7. Castellin. de elect. cap. 5. nu. 84. Samuell. de elect canon. tract. 1. disp. 6. contr. 16. ergo tantò magis Religiosus ille poterit manifestare defectus leues alterius religiosi ad impediendum damnum futurum ex eius electione in Prælatum. Sec. pars non indiget probatione, quia conuincitur sufficienter peccare ex odio, & vindicta in corde regnantibus. Tertia pars suaderi ex multis rationibus in præcedentibus dub. notatis potest, sed tantùm suadetur, quia illæ murmurationes desumunt malitiam à fine intento, vt dixi in secund. not. & cum illius Religiosi finis sit conseruare regimen in propria factione scindendo vnitatem, pacemque conturbando; vndè dicebat S. Cyprian. de orat. domin. *Discordans, & dissidens, & pacem cum fratribus non habens, nec si pro nomine Christi occisus fuerit, crimē dissensionis fraternæ poterit euadere*: opprimendo iniustè Religiosos alterius factionis, quod est peccatum mortale ex mente Caiet. tit. Ambitio in summ. & Bassæi summ. eod. tit. alios referentis: ergo murmurationes illæ tanquam mortaliter peccaminosæ sunt iudicandæ. Ex hac doctrina colligitur, quòd, quandò Generalis accedit ad istam Prouinciam in factiones distractam pro eius visitatione, & quælibet pars aduersus alteram ante Generalem profert proclamationes de culpis, licèt leuibus, cum intentione consequendi, seù conseruandi regimen, negari nequit, quin peccet mortaliter.

DVBIVM XIII.

An istæ duæ factiones, quæ semper student suis suffragari in dignitatibus, ac officijs, censendæ sint in malo statu.

SVMMARIVM.

1. *Declaratur proprium vitium factionis, quo inuoluuntur factionarij.*
2. *Exemplo etiam inspicitur veritas conclusionis.*

3. Quædam reijcitur obiectio, & ostenditur, quòd seditiosè dominari est tyrannicum.

1. Videbitur fortè alicui dubium hoc esse superuacaneum, quia quot sunt dubia, tot fortè sunt tituli, per quos declarantur homines periculosi, & esse in statu æternæ damnationis, sed mouerut ob specialem titulum vitij, quod præsertim conuenit factionatijs, quod est seditio; quarè ad dubium responderur affirmatiuè, & suadetur hoc modo: seditio, qua vnitas multitudinis dissoluitur, discordantibus contra se inuicem partibus illius multitudinis, est peccatum mortale, vtpotè contra vnitatem, & pacem multitudinis. Ita Caietan. summ. Silu. Tabien. tit. seditio. vndè propriè secundum D. Thom. 2. 2. quæst. 42. art. 1. D. Antonin. p. 2. tit. 4. c. 8. §. 1. de discord. Farinac. de crim. læs. maiest. quæst. 113. insp. 5. seditiosus dicitur, qui dissensiones animorum facit, & discordias gignit: sed in huiusmodi Prouincia ob partiales electiones vnitas multitudinis dissoluitur, animorum dissensiones fiunt, pax amittitur, discordia regnat, mala superiùs descripta glifcunt: ergo non est hæsitãdum, quin sint in malo statu, non solùm authores, sed etiam sequaces, vt affirmãt DD. citati; quarè S. Augustin. in Ioann. tr. 12. c. 3. tom. 9. hanc inspiciens veritatem in illa verba seueris minis plena prorupit: *Væ illis, qui oderunt vnitatem, & partes sibi faciunt in hominibus*: & sic nouus professus vni parti adhærens illicò seditionis vitio inuoluitur. Suadetur etiam ex eo, quòd varijs modis in seditionis virium inciditur: quid est seditiosè se habere? est, inquit Farinac. vbi supr. ex Capyc. decis. 130. num. 1. in fin. acclamare populum, eumque conuocare contra statum Reipublicæ: quid est seditiosè se habere? est, ait Bossius in tit. de crim. læsæ maiest. num. 61. referens Bartol. turbare pacificum statũ Reipublicæ: quid est turbare pacificum statum Reipublicæ? est vt plurimùm affirmat Decian. de crim. læs. maiest. lib. 7. c. 19. cogere mutare leges, ordines, ac magistratus Ciuitatum, & propriè turbare nil aliud est, quàm confundere, & inquietare Reipublicæ quietem: sed homines huius miseræ Prouinciæ acclamant populum, eumq; conuocare videntur contra Prouinciæ statũ, dum vnaquæque pars contendit ad se attrahere, & nouitios, & nouos professos, vt dictum est in dub. 9. & licèt id non fiat tumultuosè, & expresè, fit tamen tacitè, quod idem est, ac expresè. Ita DD. in l. cum quid ff. si cert. pet. vbi dicitur: *Taciti, & expressi eadem virtus*: conturbant etiam pacificum statum, dum cogunt mutare leges, ac ordinationes excitando lites ab ambitione ducti, vt sibi arripiant ex lege alternante, quod indigni non consequerentur, vt optimè insinuat Bann. 2. 2. quæst. 63. art. 2. in opusc. ergo varijs modis seditiosè se habent; ideò Ropert. lib. 13. c. 20. in Ioann. air: *In scissura mentium Deus non est*: & S. August. in psalm. 132. *In discordia nemo benedicit Deum*.

2. Percipite, quæso, seditiosi exemplum Monachi sectis, ac diuisionibus dediti relatum à Petro Damiano. lib. 6. epist. 30. *In Perusino monasterio sancti videlicet Saluatoris, cui nuper, & ipse præfuit, quidam Monachus paulò antè fuerat nomine Guinizo astutus nimis, & callidus sæcularibus argumentis, ac litigiosis contentionibus vehementer intentus; hic itaque, dum in mutandis Abbatibus, & fratribus perturbandis æstuans non quiesceret, ad hoc vsque peruenit, vt Diaboli ad superandos æmulos patrocinium quæreret, & eius ditioni se etiam corporaliter manciparet, cui tamen seductor spiritus exigenti antè promisit, quòd tertio priusquam moreretur die, suum sibi exitum nuntiaret; credidit infelix, & diu postmodum viuens ita sub hac deceptoris securitate permansit: tandem in ægritudinem lapso adest fideiussor iniquus, & perhendianum, sicut spoponderat, obitum innotescit: protinus, aduocatis ille fratribus, cuncta hac, qua, cum nequissimo pepigerat, per ordinem narrat; eumque illi instarent dicentes, esto confessus, age pænitentiam, repentè ille obdormiebat, & sine pulsantibus, sine clamantibus euigilare non poterat; si non illi obtisescerent, vel aliud quid præter pænitentiam loqui vellent: mox ille expergefactus inuicem loquebatur, sed rursus audito nomine pænitentiæ obrigescebat in sensibus sopore correptus, donec horrenda morti traditus ad eum, cui deditionem fecerat, est infeliciter deuolutus; postmodum verò per plures noctes nigra canum turba non cessabat sepulturæ assistere, & qua depositum custodire, ita vt non minimo videntes horrore concuterent*

hæc Damianus, & concludit Origen. hom. 26. in num. 31. *Qui Deo militant, si diuisiones, & discordias inter se habeant, ingrata erunt omnia, & nihil acceptum Deo videbitur etiamsi multa bella conficiant, etiamsi spolia multa deferant, & multa munera offerant Deo.*

3. Dicent homines vnius factionis, nos sumus ob commune bonum ruendum contra homines alterius factionis vniri, qui seditiosè se diuiserunt ab vnitate multitudinis, & ita seditionis virium arcetur à nobis, vt inquiunt præcitati DD. Resp. quòd idem sermo profertur ab hominibus alterius factionis; ideòque nullis credendum, vt dixi in dub. 6. sec. id fortè fuit in principio seditionis, & adhuc sub dubio est, quia forte altera pars ratione offensionis, seu oppressionis ob tyrannicum regimen in proprium commodum, & non omnium à multitudine se diuisit, sed quidquid sit de hoc, transeant, iudicio Dei est remittendum. Modò quid est dicendum? cum vtraque pars sit potens, firma, ac per diuturnam annorum seriem radicata, & quælibet tendat ad Imperij regimen, postposito bono communi, quærens alteram partem opprimere, nonnisi quòd istæ factiones sunt ad inuicem Tyranni seditiosi, vt inquit Caietan. summ. tit. seditio, qui in populo sibi subiecto discordias nutriunt, seditionesque, ac partialitates seruant, vt tutiùs dominari possint; hoc enim tyrannicum est, cum sit ordinarum ad bonum proprium Præsidentium cum multitudinis nocumento. Ita Tabien. ex D. Thom. tit. seditio in fin. vnde S. Thom. lib. 3. de regim. Princip. c. 11. ait, *Regnum non est propter Regem, sed Rex propter Regnum, quia ad hoc Deus prouidit eis, vt Regnum regant, & gubernent, & vnumquemque in suo iure conseruent, & hic est finis regiminis, quòd si ad aliud faciunt in seipsos commodum retorquendo, non Reges, sed Tyranni sunt*: idem affirmat Tostat. cap. 20. Exod. quæst. 19. Qui autem Princeps, vel Prælatus est magis vacans vtilitati suæ, quàm distributioni iusti politici, non Prælatus, aut Princeps, sed Tyrannus est, quæ satis dura definitio est nostris Principibus, & Prelatis: consentiunt Sot. de iust. lib. 1. quest. 8. art. 5. & Decianus, quem citatum sequitur Farinac. vbi supr. Primus ait: Inter Regem, & Tyrannum hęc sola ratio interest, quod ille in commune bonum, hic autem in priuatum cuncta refert. Secundus inquit: Atrocissimum est delictũ seditio, malumque nil tirannide inferiùs, quod velut labes quædam paulatim totam inficit Ciuitatem, & demum in tyrannidem erumpit.

DVBIVM XIV.

An Prouincialis, ac Definitores huius Prouinciæ diuisæ, quærentes semetipsos conseruare artificijs in dignitatibus, ac officijs teneantur ea contemnere, ac illis se abdicare.

SVMMARIVM.

1. *Quàm sit malum adhærere proprio cõmodo, posthabito bono communi, habetur.*

2. *Ex multorum sententia Prælati sub mortali ob Religionis obseruantiã vitam iuxta occurrentem occasionem in periculo constituere tenentur.*

3. *Prouincialis, ac Definitores factionarij tenẽtur Prælaturas contẽnere, eisque se priuare: additur quædam limitatio, & soluitur quædam obiectio.*

1. Not. prim. quòd Prælati, ac Iudices, postposito bono communi, suoque priuato inhærentes, sunt causa, teste experientia, multorum malorum; hæc sunt, quæ Prouinciam in partes diuidunt, ac diuisiones magnas, schismataque innumera gignunt; ex prætensionibus enim dignitatum, ac officiorum æmulationes, inuidiæ, discordiæ, infestationes, & multa alia mala oriuntur; vndè dicere possumus, quòd omnium perturbationum, quæ reperiuntur in Religionibus, radix est in Prælatis affectus proprij commodi, & non communis. Ita Rodriq. tom. 3. quæst. 34. art. 5.

2. Not. sec. ex sententia Cagnoli, Felini, Cini, Baldi, ac Decij, quos citatos sequitur Rodriq. vbi supr. simul cum alijs modernis in tractatu de charitate, Prælatos teneri sub mortali ob obseruantiam suæ Religionis vitam iuxta occurrentem occasionem in periculo constituere. Ratio videtur esse, quia

eum

cum obseruantia regularis sit bonū cōmune, & spirituale ex iustitia obstrictū Prælato pro eius conseruatione, & vita Prælati sit aliquod temporale, & singulare, illud est isti præponendum.

CONCLVSIO.

3. PRouincialis, ac Definitores quærentes in semetipsis perpetuare dignitates, ac officia modo superiùs descripto, seù quacumque alia arte, sub mortali tenentur ea contemnere, eisque se priuare. Ratio est, quia si pro Religionis obseruantia vitam in discrimine constituere tenentur: ergo, vt abscindantur inuidiæ, seditiones, diuisiones, factiones, murmurationes, &c. à Prouincia, quæ ex proprio commodo oboriuntur, profectò obligantur in Religionis lucrum contemnere dignitates, & officia: argumentum est Rodriq. vbi supr. Adde, quòd etiam est mortale quętere magis vtilitatem propriam, quàm communem subditorum, quia ita agēs contra finem Prelaturę in re graui operatur, vt Topius de potest. Princip. §. 2. num. 20. & Peirin. de Prælato quæst. 1. c. 7. nu. 14. inquiunt: & vnusquisque tenetur se abdicare illa re, per quam in malo statu constituitur. Præterea, confirmatur ex doctrina Cordub. in reg. S. Franc. c. 10. quæst. 7. punct. 2. asserentis eum, qui ingreditur ad officium, vbi communiter violatur lex diuina, aliaque præcepta, non intendens verè, & efficaciter eius modum immutare, semper peccare acceptando, & permanendo in officio, quia tenetur vitare peccatum præcipuè mortale, & officium, seù statum, vbi communiter homines labuntur in peccatum, tum quia agit cōtra charitatem, quam vnusquisque erga se tenetur habere; nam assumit, & conseruat statum, vbi sunt periculum probabile, & causæ proximæ mortaliter peccandi: addit etiam grauiùs peccare sine vlla excusatione illos, qui tales Prælationes ambiunt quomodocumque directè, vel indirectè ex communi sensu DD. non dico tamen, quòd, si Prælati in meliùs mutabunt mores, & finem in Religionis commodum, & vtile abscindendo factiones, pacem, ac vnionem introducendo, adstringi debeant ad huiusmodi abdicationem, vt optimè dicit Cordub. vbi supr.

Dices, multi sunt sapientes, ac timentes Deum in dignitate constituti, qui tanquam capita nutriunt factiones; & tamen non se abdicant officio possesso; vndè signum est nullum esse peccatum. ò verè cæca obiectio! lege, quæso, totum meum tractatum, & postea mihi responde: interim audi nonnulla verba D. Bernardin. Dom. 3. quadrag. serm. 24. art. 3. c. 1. tom. 1. *Nullus pro parte assumat officium, vel aliud opus, vnquam partialiter exerceat, quia tales partiales cæci nunquam faciunt de talibus conscientiam; imò expertus sum in quibusdam, qui benè videntur sapientes, & timentes Deum, saltem partialitatem cordis, & oris non posse intelligere esse mortale*: vndè habetur satis clarum illud dictum Abbatis Trithemij lib. de ruin. monast. Ordin. c. 9. *Ira, rixæ, dissensiones, detractiones, & similia non indicantur apud illos esse peccata, quia cæpit esse licitum, quod publicum est.*

DVBIVM XV.

An liceat factioso homini Prælaturam appetere.

SVMMARIVM.

1. *IN Prælatura tria possunt explicari, & satis describuntur.*

2. *Describūtur etiam quatuor modi, quibus potest appeti Prælatura.*

3. *Alienum censendum est à lethali culpa, quandò appetitur Prælatura ob honorem Dei, animarumque salutem, licèt secundariò appetatur ob honorem, & fructus eius: additur etiam quadam ampliatio, simulque limitatio.*

4. *Sicut appetere huiusmodi modo Prælaturam nullum videtur esse peccatum, ita & procurare: & habetur limitatio.*

5. *Diluitur obiectio aduersariorum satis clarè.*

6. *Factiosus appetens Prælaturam, seù procurans non eximitur à graui culpa.*

In dub. præcedent. ex mente Cordub. dixi, quòd ambire Prælaturas, in quibus cōmuniter violatur lex diuina, est peccatum mortale. Pro cuius intelligentia non video esse superuacaneum pertractare præsens dubium

bium mihi ministrans materiam agitandi: an liceat appetere Episcopatum, aliamue Prælaturam curam animarum annexam habentem, & libenter eam aggredior, quia dutum semper mihi visum fuit adhærere sententiæ D. Thom. 2.2. quæst. 185. art. 1. S. Antonin. 2. p. titul. 3. cap. 5. §. 3. Silu. tit. Episcop. quæst. 3. & aliorum asserentium non vacare culpa, qui appetit Prælaturam habentem curam animarum; maximè quia, vt benè notat Reginald. in sua prax. lib. 30. tract. 3. c. 13. num. 189. modò est in vsu, & more positum, vt beneficia non dentur, nisi petantur aliquo modo, nempè nutu, vel prece, vel verbo, aliove signo; nam damnare petentes tanquam grauiter peccaminosos, & concedentes tanquam adhærentes eorum vitio, nimis rigidum videtur: vndè fit,

1. Prim. not. tria posse considerari in Prælatura. Prim. est operatio, & functio, per quam vtilitati proximorum intenditur iuxta sententiam Christi Ioann. vltim. *Pasce oues meas*. Secund. altitudo, seù eminentia gradus, ad quem homo assumitur secundùm illud Matth. 25. *Fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam*. Tert. honor, reuerentia, & sufficientia temporalium iuxta illud Apost. 1. ad Tim. 5. *Qui benè præsunt Præsbiteri, duplici honore digni sunt*; nempè apud Deum, & apud homines. Ita S. Antonin. vbi supr. Sot. de iust. lib. 10. qu. 2. art. 1. Reginald. vbi supr. num. 186.

2. Not. sec. quòd quatuor modis appeti potest Prælatura. Prim. propter commoda temporalia, nimirum honores, & diuitias, ita vt principaliter propter illa optetur, & Prælatura ordinetur ad hunc finem, parato appetente deficere à sua obligatione, quæ est salus animarum pro conseruatione diuitiarum, & honoris, clarum est talem affectionem esse grauiter peccaminosam. Ita Layman. lib. 4. tra. 2. cap. 15. num. 10. Secund. propter commoda temporalia, inquam, vt fiat homo ditior, & commodè viuat, & habeat honorem, & gloriam apud homines, ita tamen, vt non sit finis Prælaturæ, sed appetitus, cum proposito tamen operandi iuxta suam obligationem, & adimplendi ea, quæ spectant ad suum officium, animarumque salutem tanquam finem proprium operis; talis affectus quidem vacare videtur culpa mortali, non tamen veniali ob ambitionem, & auaritiam. Ita Sot. vbi sup. Cajet. 2. 2. quæst. 185. art. 1. Nauarr. miscell. 42. de orat. Layman vbi supr. quia pecunia, & honores non sunt res de se malæ, sed tantùm ineptæ, quod non sufficit ad peccatum mortale, si non addatur aliqua circunstantia ad talem rationem sufficiens; vndè Caietan. inquit, ex hoc hominem non se reddere indignum Prælatura, quod etiam adnotauit Ledesm. de stat. Episcop. c. 3. concl. 5. dub. 1. Tert. propter Dei gloriam, & salutem animarum promouendam; minùs principaliter vero propter temporalia, puta honores, & diuitias, vndè habeat, vt alatur, vel parentes, & sorores, &c. Quart. propter Dei gloriam animarumque salutem, inquam, ita vt desiderium solùm feratur in hoc.

PRIMA CONCLVSIO.

3. Appetere Episcopatum, aliamue Prælaturam curam animarum annexam habentem propter honorem Dei, animarumque salutem, ita vt desiderium feratur tantùm non in eeltitudinem, & primatum; ac temporalem prouentum, sed in obsequiū Dei, gregisque beneficium, alienum a quocumque peccato omninò censetur esse. Ita Sot. vbi sup. Caiet summ. tit. beneficium, Barbos. de offic. & potest. Episcop. p. 1. tit. 2. Gloss. 1. num. 9. Suadetur, quia huiusmodi beneficium, seù Prælatura de se est indifferens, vt optimè notat Reginald. vbi supra 186. & per illam circunstantiam annexam, idest propter laborem, qui est ordinatus ad honorem Dei, & proximi salutem, fit opus bonum, vt dicit Apostolus: *Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*; iuxta interpretationem D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 1. Azor. p. 2. lib. 3. cap 28. qu. 2. & Barbos. vbi supr. nam appetere aliquid, quod ex se est indifferens, per annexam circunstantiam bonam induit rationem boni, vndè sequitur nullum ibi inueniri peccatum, quoniam huiusmodi obiectum est intra ordinem appetibilium recta ratione: ergo appetere Episcopatum, aliamue Prælaturam nullo modo potest ad peccatum imputari. Præterea, quia Episcopotum status præstantior est, quam Religionis status, hunc appetere,

tere, & optare laudabile est, ac Religionis officium; quare ergo illum expetere, non erit laudabile, ac Religionis officium? Nec responsio videtur soluere argumentum, eò quòd status Episcoporum est status perfectus, cuius munus est instruere, & docere, in quo sunt maxima pericula labendi in peccata; status verò Monachorum est via ad perfectionem, cuius officium est discere, & viam perfectionis aggredi, quoniam in vtroque statu sunt non parua pericula, esto maiora in statu Prælatorum: quæ pericula non versantur in profitenda paupertate voluntaria? quæ pericula non sunt in consecrãda voluntate ad alterius nutum, & voluntatem per quodcumque instans intra totius vitæ spatium? heû heû tot, & tam magna sũt, vt sine speciali auxilio diuino superari nequeant; ideò tot casus videntur in Religionibus, tot scandala in omnium admiratione exoriuntur: viuere semper in paupertate mendicando victum, & vestitum, abnegare semper voluntatem supprimendo intellectũ, & frenando impetus sensuum, & se accommodando ad omnium subditorum mores, ò quã res ardua, & difficilis est! proptereà SS. PP. inter Martyres connumerare Religiosos conantur.

Amplia, conclusionem, licèt appetatur beneficium, secundariò tamen ob honorem, & fructus eius. Ita Nauar. cons. 17. n. 7. de sentent. excomm. in nou. Reginald. vbi supr. n. 188. Barbos. vbi supr. & ex Petr. Nauarr. Graff. Tolet. & alijs. Homobonus de bonis hum. vit. statib. p. 1. c. 6. vers. Quandò autem. Ratio est, quia, licèt beneficia ex sua primaria intentione sint erecta ad cultum Dei, animarumque salutem, secundariò tamen sunt instituta ad sustentationem ministrorum Ecclesię, & in cibum pauperum.

Amplia secundò, etiamsi appetatur simplici intentione non cogitãs appetens de dignioribus se, quia subintelligitur habere licitè, idest sine offensa Dei; & quamuis cogitaret de dignioribus se, habendo tamen animum pręparatum ad non illos impediendos in eorum consequutione, sed tantùm pro seipso procurare intendens, vt adipiscatur exoptatum beneficium, culpa vacare videtur; nam contigere potest, vt Superior iustè, ac sanctè tribuat ei beneficium, qui minùs dignus videtur propter alias circonstantias singulariter occurrentes, quæ necessariò sunt considerandæ in illo conferendo. Ita egregiè Caietan. summ. tit. beneficium, quem sequitur Armill. eod. tit. n. 38.

Limita, modò apperens inter dignos cõnumeretur, quia indignus, qui censetur talis ob aliquem defectum vel naturalem, vel canonicum, vel moralem, nullo modo absque lethali culpa Prælaturam appetere potest, tum ratione iustitiæ impediendo locum digno, cui talis Prælatura ex iustitia debetur, tum ratione charitatis nocendo omibus potiùs, quam proficiendo. Ita Valent. tom. 3. disp. 10. quęst. 3. part. 2. Ledesm. vbi supr. concl. 5. Reginald. vbi supr. n. 182.

Limita hoc, nisi indignus nil cogitaret de sua indignitate, sed solùm desiderium solummodo feratur in beneficium, id anhelando ad subleuandam paupertatem, propriæque indigentiæ succurrendum, tunc censendum est minimè peccare. Ita Reginald. vbi supr. nu. 183. quia talis appetitus non est de obiecto malo, sed bono, quatenus beneficium subleuare potest propriam miseriam; sicut nec qui tristatur de malo, quod patitur ex obedientia, vel ex obligatione, non quatenus illud patitur ex debita obligatione, sed solùm vt sibi malum est durum, ac difficile.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. Sicut appetere prout in prim. conclus. nullum videtur esse peccatum; ita procul à culpa erit Episcopatum, aliamue Prælaturam procurare. Caietan. vbi supr. vers. beneficium verò. Regin. vbi supr. n. 189. Ratio à Caiet. assignatur; nam beneficium pro se petere, aut procurare eiusdem moris est, cuius est illud appetere: at appetere nullum est peccatum, vt dictum est; ergo nec etiam procurare. Limita, modò fiat cum debitis circunstantijs, quia, cum procurare sit actus exterior, indiget maxima circunspectione, ne scandalum pariat. Ita DD. relati.

Amplia, id etiam habet locum iuxta mentem Reginaldi. vbi supr. quando dignus beneficium procurat, quamuis sit alius dignior, qui id procuret, dummodò se subijciat examini, & objciat in concursu

cursu sua merita, partes, ingenium, industriam, ac alia similia ostendat, tum quia Concil. Trid. sess. 24. cap. 18. per edictum publicum iubet vocari volentes examinari ad beneficium vacans obtinendum, tum quia indè excitantur homines ad virtutes, ac literarum studium.

5. Dices (& hæc obiectio videtur esse illa, quæ est fundamentum contrariæ sententiæ, per quod contendunt nostram sententiam diruere.) status Episcoporum, aliarumue dignitatum curam animarum habentium est tanti periculi propter curam animarum, & præcefert tantam obligationem, vt videatur quis de viribus suis præsumere, & temerè in periculum se conijcere absque causa extremæ necessitatis, vt si ex. gr. nemo adsit, qui tantum onus suscipere possit, ac velit: ergo tam appetere, quàm procurare non erit nisi mortale. Resp. non esse præsumptionis peccatum, si quis innixus diuino auxilio opus tam arduum aggrediatur vacans conditionibus D. Paul. 1. Timoth. *vt sit prudens, sobrius, castus*; nec se exponit proximo periculo peccandi, cum sit status bonus, perfectus, à Deo peculiariter institutus, alioquin nunquam daretur casus, per quem iussu Superioris quis necessitaretur ad tantùm onus suscipiendum, quod omninò falsum videtur; pericula verò remota per accidens coniuncta vitari possunt ab eo, qui Dei auxilio confisus vacare toto conatu suæ obligationi conatur. Ita Layman vbi supr. num. 10. Hic esset statuenda conclusio: an Religiosi procurantes dignitates, ac Prælaturas graui culpa sint damnandi, quæ consultò prætermittitur; nihilominus monendi sunt Superiores, ne permittant, vt relaxentur habenæ in his petitionibus, quia in magno discrimine ponitur disciplina regularis, ne relaxetur, ne factiones formentur; ideò occurrant, quantùm moraliter fieri potest, talibus petitionibus, verbis, minis, iustitiaque distributiua: dico iustitia distributiua, quia nullum videtur esse maius obstaculum, quàm procurare, vt omnes subditi meritis præditi habeant, vndè honoratè viuant, & liberentur ab oppressione aliquorum Prælatorum, qui ferè omnia bona, & commoda in propriam vtilitatem referunt; vndè Emin. Lugo de iust. disp. 9. sect. 2. inquit Superiores permittentes, vt in Religione ambitio præualeat, peccare mortaliter, & rectè, quia D. Isidor. 3. lib. sent. cap. 19. cuius titulus est: De professione Monachorum, non timet Monachum ambitiosum nuncupare sectatorem prauitatis: *Qui ad hoc conuersionem sanctitatis prætendit, vt alijs quandoque præesse desideret, iste non discipulus Christi, sed prauitatis sectator existit*: quarè meretur tam execrando nomine appellari? quia ambitio est ille acutus gladius diuidens homines in factiones, & schismata magna, vt optimè tangit D. Chrysostom. homil. 11. ad Ephes. *Nil Ecclesiam aquè potest diuidere, vt ambitio, & amor imperij, & gerendi magistratus*: quæ mala sequantur ex diuisionibus, & factionibus consulite totum meum tractatum, ex quo clarè intelligetis iustè ambitiosos fore acclamandos sectatores prauitatis.

TERTIA CONCLVSIO.

6. Factiosus Religiosus appetens, seu procurans dignitates, ac Prælaturas in Prouincia, de qua loquimur, prorsus censetur esse lethalis culpæ reus. Conclusio clarè deducitur ex prædictis, vbi dixi, quòd indignus appetere, multò minùs procurare nequit Prælaturas sub pœna peccati mortalis: factiosus autem ex multis titulis in hoc tractatu extensis satis conuincitur esse indignus: vide dub. 187. igitur eius desiderium, & procuratio dignitatum sunt mortaliter peccaminosa. Adde, quòd Graff. lib. 4. app. cap. 2. num. 24. Ledesm. part. 2. tract. 7. cap. 2. concl. 5. dub. 2. dialog. 2. Peirin. de subdito cap. 31. §. 2. docent indignum acceptare Prælaturam non vacare culpa mortali: ergo tantò magis procurare erit mortale.

DVBIVM XVI.

An electores sint tuti in conscientia dicentes nostros eligimus, quia ex nostra factione sunt digniores: huiusmodi sermo ab vtraque factione auditur, ita dicebat senex ille.

SVMMARIVM.

1. *Non sunt Domini electores, sed dispensatores; ideò tenentur ad inuestigandu eligendorum merita respectu finis Ecclesiæ.*

2. *Licet in multis rebus grauioribus dari possit discordia vtraque iusta, non ita in discordia Prouinciæ, de qua loquimur: & soluitur quædam obiectio.*

3. *Electores vtriusq; partis Prouinciæ dicētes nostros eligimus, quia ex nostra factione sunt meliores, non excusantur à peccato: probatur varijs rationibus.*

4. *Diluitur quædam obiectio de excessu meritorum apud vnam partem, & ostenditur esse quendam prætextum.*

5. *Diluitur etiam alia obiectio de ignorantia inuincibili per regulas, seu principia regiminum, quæ tenentur scire Regentes.*

1. In superioribus satis explicatum videtur punctum difficultatis, sed quia factionarij radicantur in hoc, tanquam in fundamento, & radice, quòd existimant se posse tuta conscientia nutrire se ipsos inter factiosos; ideò indiget maiori explicatione. Pro cuius intelligentia sit, prim. not. cum Salon. 2. 2. quæst. 63. art. 2. electores non esse Dominos votorum, sed administratores, ac dispensatores; quarè fideles nequeunt esse in suffragio ferendo, nisi prius discutiant eligendorum mores non respectu personæ, sed Ecclesiæ, eiusque necessitatis, ad quam eliguntur, & ad hoc tenentur sub mortali. Ita Panorm. in cap. Bonæ de postul. Prælat. & in cap. Scriptum de elect. Abulens. cap. 32. Matth. quæst. 118. Armill. tit. electio num. 22. Sigism. de elect. dub. 35. num. 1. p. 1. Quamobrem rectè dicit Salon. vbi supr. indagare mores, ac qualitates eligendorum respectu personarū esse considerationem metaphysicam, sed debere illa considerari in ordine ad praxim, idest secundùm necessitatem Ecclesiæ: hinc est, quòd faciendo in contrarium peccant contra fidelitatem sibi commissam ab Ecclesia, vt notat Azor. p. 2. lib. 6. cap. 15. quæst. 1. hisce verbis: Electorum fidei committitur, vt eligant, quem vtiliorem iudicauerint; alioquin fideles in eligendo administratores non sunt.

2. Hot. sec. negari non posse in multis grauioribus rebus dari discordias vtrinquè iustas, vt docent Less. de iust. lib. 2. cap. 33. dub. 8. n. 67. & Sancius in select. disp. 44. n. 18. quia ex vtraque parte possunt esse rationes probabiles, & quilibet potest se conformare opinioni probabili; ignorantia enim veritatis operatur, vt vterque propter rationes speciem veritatis habentes bona fide iustitiam pro se stare præsumere possit, priusquam accedat determinatio à legitimo Superiore: in tali verò electione Prouinciæ nullo modo concedi potest dissensio de dignioribus pro eius supremo regimine; quia adest tertium determinans sententiam, nempè necessitas, & vtilitas Prouinciæ, quæ vnione, pace, ac tranquillitate summonerè indiget: ista ergo declarat digniores esse, &c prout in dub. 26. non dico tamen, quòd contrarietas opinionum non possit esse inter hominem, & hominem, maximè in dignoscendis dignioribus, quia valdè varius est intellectus in iudicando; sed in dignoscendo digniores pro tranquillanda Prouincia non video posse concedi dissensionem, dum habemus necessitatem ipsiusmet Prouinciæ, quæ nos instruit. Nec ratio illa potest esse alicuius momenti, in qua dicitur: *ex nostra factione sunt digniores, doctiores, & austeriores, ex altera verò laxiores.* Prim. quia eadem verba à factione contraria proferuntur. Sec. quia, licèt esset verum, quæ res laxior inueniri potest, quàm tota Prouincia ob huiusmodi electiones inimicitijs, odijs, discordijs, & omnibus malis superiùs recensitis plena? ò quàm rectè, si in terra moraretur S. Gregor. Nazianzen. aduersùs hanc miserabilem Prouinciā prorumperet in illa verba iā prolata contra plebē Cōstantinopolitanam in partes distractam, ac discordiarū

morbo laborantem ob mutuam quorundam Episcoporum contentionem: *atque ipse quidem*, inquit orat. 14. de pace, *haec clamo, & contestor, nec quod ait Scriptura facere desinã, propter Sion non taceo, & propter Hierusalẽ non quiescam, deficit enim anima mea propter eos, qui trucidantur, quos quidem non gladius, aut fames, sed gloriae, & Imperij amor sauciauit, ita vt, qui cadunt, non miserationem magis, quàm odium sui excitent*: vndè pro veritate confirmanda præsentem conclusionem firmo.

CONCLVSIO.

3. Electores vtriusque partis dicentes: *nostros eligimus, quia ex nostra factione sunt meliores*: non sunt tuti in conscientia. Suadetur, tum quia excessus præ alijs alterius factionis non ita clarus, & manifestus est, vt securitatem conscientiæ concedere possit, vt euidenter probatum est in dub. 6. tum quia hi inter omnes homines nequeunt esse digniores, vt dicetur in dub. 26. nam discretio morum, & qualitatum secundùm vtilitatem, ac necessitatem Prouinciæ non est indagata, tum quia labuntur in talia verba ex mentis cæcitate ab ipsa factione in intellectu generata, ac radicata, vt notat S. Antonin. p. 2. tit. 4. c. 8. de discordia §. 3. *Nam partiales*, inquit, *ac discordes sunt pleni passionibus timoris, & amoris ad cõpartialem, & odij erga aduersam partem, quæ peruertunt iudicium interius, vt reputent malum bonum aduersæ partis hominem, & bonũ malum suum consectatorem*: idem affirmat Nazianzen. Apologet. orat. 1. *Iam verò malos, & bonos non vita, sed dissensio, vel amicitia tanquam notis quibusdam insigniunt, & quæ hodiè laudamus, eadem crastino die vituperamus, & quæ apud alios infamia notantur eadem apud nos admirationi sunt, omniaq; flagitia impietatem amplectentibus facilè condonãtur*: cui etiam congruit illud magni Gregor. in moral. lib. 9. c. 1. *Peruersa mentes, si semel ad studium contrarietatis eruperint, siue prauum, siue rectum quid à contradicentibus audiant, aduersus hoc responsionibus repugnant*: rationemq; eleganter subdit: *Quia cum persona per contrarietatem displicet, nec recta, quæ protulerit, placent*: Quamobrem clarè constat illum zelum iustitiæ, & honoris Dei me liores eligendi in commodum, vtilitatemq; boni communis esse velamen ad regendum proprij commodi zelum; nam verum zelum Dei, inquit Dionys. Carth. in moral. sens. c. 25. nu. 4. adipisci non possumus, nisi à priuato purgemur amore, affectum proprij commodi penitus excludentes, ita vt non simus ad nos ipsos inordinatè reflexi, sed in Deum directè, linealiterque reducti, constabiliti, & transformati: tum quia seditiones excitantur, factionesque formantur, ac nutriuntur sub colore boni communis, & prætextu zeli, ac Religionis, vt docent Decianus de crimine læs. maiest. lib. 7. cap. 19. n. 14. tom. 2. hisce verbis: *Qui quidem authores seditionis sæpè prætexunt Religionem, vt scilicet eam conuocent, & acclament, vt de Syro illo nomine Euno legimus*: &c. & paulò inferiùs: *Nulla autem ex re magis tumultus, & seditiones excitantur, quàm ex religionis mysterijs etiam conturbatis, vt Tucidides, Plutarch. & Isocrates referunt & ideò Mecænas apud Dionem in Augusto monet ipsum Augustum, ne patiatur nouam, aut peregrinam religionem inualescere; verendum enim esse, ait, ne eo prætextu cœtus, sodalitia, coniurationes, seditiones, (quæ sunt pestes Monarchiarum) inualescant*: asserit Rodriq. tom. 2. q. t. ar. 1. loquens de Ecclesiasticis, & Regularibus: Vulnus, ait, dissentionis, æmulationis, ac partialitatis defficillimè in eis potest mederi, cum in eorum statu colore zeli iustitiæ, & boni regiminis sit obuolutum: verùm quanti ponderis pro elucidatione conclusionis sit hæc vltima ratio, legant Factionarij verba Greg. Nazianz. prolata aduersus plebem illam constantinopolitanam in factiones distractam, prout in calce 2. nor. *Nam*, inquit, *cum deprehendimur pij, atque orthodoxi sumus, falsòque ad veritatem confugimus, tanquam pro fide contendentes, idque vnum, vt in malis, laude dignum, imo turpe in primis facimus, quod vitium erubescentes ad speciosius, honestiusque nomen, hoc est ad pietatem transfimus*.

4. Dicet fortè quis ab aliqua ingenij perspicacitate ductus, nolens rationibus acquiescere: si singularium hominum vtriusque factionis merita, scientiaque inter se comparentur, clarè apparet in omnium sententia meritorum excessum tam in numero, quàm in scientia apud vnam tantùm factio-

nem elucescere; vndè ratio meritorum apud eam nequit inspici, nisi vt solùm quidam prętextus. Respond. obiectionem esse nullius roboris, imò eisdem rationibus notatis enodatur; nam ratio meritorum pro aptitudine ad regendum non desumitur ex personarum qualitatibus in se consideratis, sed in ordine ad vtilitatem, & necessitatem Ecclesiæ: *Et dum omnia, quæ inter se discrepant*, inquit Boetius de Phil. consf. lib. 3. *minimè bona sunt, cum verum vnum esse cœperint, bona sunt*; sequitur, quòd rationes illæ meritorum, esto in ordine ad personas insurgere possint tanquam bonæ; in ordine verò ad regimen huius miseræ Prouinciæ, cum patiât, & nutriât discordias, nequeunt nuncupari bonæ, sed sunt inspiciendæ tanquan quidam prętextus ad celandam ambitionem, Imperiumque nutriendum; maximè quia nequeunt tales homines duci à spiritu Dei; *Nam si adesset*, inquit Bernard. in festo omnium SS. serm. 1. *spiritus vitæ, per eum vtique charitas diffunderetur, & vnitas non scinderetur*: Quamobrem hiusmodi factionarij, qui de meritis, ac sapientia gloriantur, & in diuisionibus nutriuntur, & putant obsequium se præstare Deo, mittendi sunt ad verba Gregor. magn. in pastor. p. 3. admon. 23. & Nazianz. orat. 26. tom. 1. loquentis de factiosis. Primus inquit: *Non est ista sapientia descendens de sursum, sed terrena, animalis, diabolica, quæ autem desursum est sapientia, primùm quidem pudica est, deindè pacifica, pudica videlicet, quia castè intelligit, pacifica autem, quia per elationem se minimè à proximorum societate disiungit*. Secundus ait: *Quasi verò necessum esset nos exteris hostibus domitis mutuò alios ab alijs opprimi, & furentium ritu in proprias carnes sæuire, ac ne id quidem sentire, verùm maiorem ex hoc malo, quàm alij ex pace, & concordia voluptatem capere, calamitatemque lucro ducere, atque existimare per euersionem nostram obsequium Deo præstari, ac diuidi, & incendi, nō rectâ, ac laudabili diuisione, sed turpi, & vituperanda, nec incendio isto, quo anima labes expiantur, sed funesto, & exitiali*.

5. Dices, saltem per ignorantiam inuincibilem à peccato, præsertim sub illo colore zeli excusari possunt. Resp. difficillimè possè saluari, quia sicut Titius, qui assumit statum Iudicis, seù Confessarij, non ideò eximitur per ignorantiam inuincibilem à peccato, si ignorat prima principia, & primas regulas, per quæ rectè administrare debet officiū assumptum: e. g. Confessarius non liberatur à peccato, si inuincibiliter nescit ea, quæ spectant ad rectè munus præstandum, idest discernere inter leprā, & lepram; ad validitatem Sacramenti ex parte pœnitentis requiri saltem attritionem, ex parte absoluentis intentionem absoluendi cum debita forma ab ore prolata, &c. quia hæc sunt primæ regulæ, sine quibus Confessarij munus dignè, ac iustè nequit tractari. Ita DD. sic tales factionarij attrahendo ad se munus regiminis per ignorantiam inuincibilem nequeunt à peccato excusari, nisi saltem sciant primas regulas, & principia, per quæ regimen est recte gerendū, & administrandū. Tenentur ergo scire finem regiminis esse hominum multitudinem in vnitate conseruare, vt docet S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 2. cuius violatio secundùm DD. imputatur ad culpam lethalem; & ideò dicebat S. Aug. de verb. Dom. serm. 18. *Qui deseruerit vnitatem, charitatem violat*: tenentur scire, quòd pax, & concordia sunt etiam finis omnis Imperij, vt monet idem D. Thom. vbi supr. lib. 3. c. 5. cuius violatio, schola omniū DD. teste, est peccatum mortale; & ideò quælibet multitudo ab ea, debita concordia, & pace recissa, aliquid boni præstare nequit; vndè S. August. in append. de diuers. serm. 57. inquit: *Meritum Christianæ virtutis vilescit in cunctis, si vnitatem non habet pacis, nec peruenit ad vocabulum filij, nisi per nomen pacifici*: tenentur scire, quòd iustitiam præsertim distributiuam regimen administrare debet, vt vult S. Thom. vbi supr. lib. 3. cap. 5. cuius violationem conspirant omnes DD. esse mortale; quarè dicebat Arist. 5. pol. c. 7. loquendo de Republica: *Solùm enim stabile est secundùm dignitatem aquum, & habere sua, quæ sunt*: tenentur etiam scire, quòd dominium est concessum ad sedandas discordias, iurgiaque extirpanda, vt habetur ex D. Thom. ibid. lib. 3. cap. 5. quòd, si nutriantur, nullum dubium est lethaliter peccari; nam dissoluunt statum Reipublicæ, vt probat S. Thom. vbi sup. lib. 1. cap. 15. *Aliud*, inquit, *impedimentum boni publici conseruandi ab interiori proueniens in peruersitate voluntatum consistit, dum sunt pati multitudinis noxij, dum transgrediendo iustitiam aliorum pacē* per-

perturbant: quæ omnia in assumpto regimine violantur à factionarijs; nam vnitatem diuidunt, pacem deturbant, iustitiam distributiuam lædunt, & tandem iurgia, & discordias nutriunt: quomodò ergo per ignorantiam inuincibilem communiter possunt excusari à tot transgressionibus, cum ista sint prima principia, & primæ regulæ regiminis? pro conclusione ergo audiant factionarij, quid sētiat Chrysostom. homil. 11. ad Ephes. de seditiosis Ecclesiam diuidentibus, & sibi applicent: *Hæc dicimus, hæc loquimur, ne illo die liceat cuipiam nobis dicere, nemo vobis dixit, nemo distinxit, ignorauimus, nullum existimauimus peccatum esse; propterea dico, & protestor Ecclesiam scindere, non minus esse malum quàm incidere in hæresim.*

Congregentur in vnum die electionis pro hac celebranda in Capitulo, suo nutu diuinū Spiritum more solito inuocent, nunquam voces eorum audientur, nec super eos descēdet pro recta electione, sed descendet ad iudicium, & non ad proemium: legant, quęso, sequentia verba D. August. serm. 185. de temp. fer. tert. Pentecost serm. 1. *Ab hoc itaque, ait, dono Spiritus Sancti prorsus alieni sunt, qui oderunt gratiam pacis, qui societatem non retinent vnitatis; licèt enim etiam ipsi hodiè solemniter congregentur, licèt istas audiant lectiones, quibus Spiritus sanctus promissus, & missus est, ad iudicium audiunt, & non ad proemium*: ad iudicium, inquam, etiam in hac vita, quia semper Prouincia agitabitur sexcentis tumultibus.

DVBIVM XVII.

An, si modò aliqua Prouincia laboraret factionibus modo præscripto, taliter censenda sit deformata, vt nouitios inducere, ac recipere ad Religionis habitum nequeat.

SVMMARIVM.

1. *Omnibus est licitum quempiam inducere ad Religionem, cum sit actus de genere suo bonus; inesse tamen potest triplex inordinatio.*

2. *Religionis deformatio vndenam habeatur.*

3. *Transit peccatum veniale in mortale ratione periculi proximi peccandi lethaliter: additur limitatio.*

4. *Nequit quis iussione, sine consilio quēpiam inducere ad actionem peccaminosam.*

5. *Huiusmodi Prouincia ob radicatas factiones in electionum materia censenda est deformata; imò à Deo derelicta.*

6. *Persuadere nouitijs in eam ingressum, eosque recipere non videtur tutum in conscientia: habetur limitatio, duabus solutis obiectionibus.*

1. In tui gratiam, mi Senex, iam fuerunt varia explicata dubia, quibus satis dignoscitur Prouinciam, de qua loquuti sumus, factionis morbo laborantem laborare etiam fluctuatione conscientiæ, sequitur in mei gratiam iuxta titulum aliorum dubiorum explanatio, quorum primus est præsens, supposita veritate facti, quod Deus piè auertat, vt veritas doctrinæ magis elucescat. Pro cuius intelligentia sit prim. not. licitum esse quempiam inducere ad Religionem, ingressumque persuadere, cum sit actus ex genere suo bonus. Ita S. Thom. 2. 2. quæst. 189. art. 9. vbi Caietan. Cordub. in regul. Minor. cap. 2. quæst. 2. Mirand. tom. 1. qu. 16 art. 2. Bartholom. de Vecchis in prax. nouit. dub. 1. disp. 1. dicitur enim in epist. can. B. Iacob. cap. vlt. *Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, saluabit animam eius à morte, & operiet multitudinem peccatorum*: & ex Daniel. c. 12. habetur: *Quod, qui ad iustitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates.* triplex autem inordinatio contigere potest. Prim. ex parte personæ inducendæ, quæ violenter ad Religionem inducitur, quod prohibetur in decreto 20. quæst. 3. c. Præsens. quæ mendacijs allicitur; vndè ei, inquit S. Thom. vbi supr. imminet periculum, ne, cum se deceptum inuenerit, retrocedat, & sic fiant nouissima illius hominis peiora prioribus, vt dicitur Luc. 11. quæ etiam habet complexionem, & inclinationem nimis oppositam obseruantijs Religionis, & videtur esse nimis leuis, & inconstans, & cum communiter homo sequatur inclinationes naturales, talis persona nisi magno feruore ad Religionem moueatur; & probabiliter speretur fore perseueraturam, nō induci debet ad illam Religionem

nem proprijs inclinationibus oppositam, quia ex indiscretione eius, fragilitate, & temeraria confidentia in Deo probabiliter imminet periculum damnationis, vt benè notarunt Cordub. vbi supr. & Gerson. alphab. 73. lit. I. K. tr. de passion. anim. consideat. 18. 19. Secund. ex parte personæ inducentis, quæ simoniacè muneribus datis, & acceptis inducit quempiam ad Religionem contra cap. Quàm pio 1. quæst. 2. & cap. Nullus Abbas: quibus in locis præcipitur, vt ab his, qui conuertuntur ad Religionem, nihil omninò sit exigendum, neque pretio quis ad eam sit inuitandus. Tert. ex parte Religionis, quia in ea deformatè viuitur.

2. Quænam Religio dicetur deformata? hoc fit sec. not. illa, in qua parum exemplariter viuitur, & inter maiores, & minores est multa, & communis relaxatio. Ita Caietan. 2. 2. quæst. 189. art. 9. Cordub. vbi supr. dico 3. Mirand. vbi supr. Bartholom. de Vecchis dub. 8. disp. 1. quæ verba sunt strictè intelligenda, vt ait Cordub. paulò inferiùs, scilicet quandò Religio, ita est deformata, vt in ea viuatur in mortali transgressione Regulæ, aut legis diuinæ: assentit etiam Clauis Reg. lib. 6. c. 9. nu. 4. in fin.

3. Not. tert. opus veniale, aut indifferēs transire in mortale non solùm ratione praui finis, vt iam dixi, sed etiam ratione periculi incidendi in lethalem culpam; & fit, quandò operans occasioni ita proximæ exponitur, vt eum in morali, & proximo peccandi mortaliter periculo constituat. Ita S. Bonau. 4. dist. 17. p. 3. art. 2. quæst. 1. Armill. summ. tit. periculum. Nauarr. summ. lat. c. 3. nu. 14. Cordub. in summ. quæst. 4. fol. 19. Suar. 4. tom. in 3. p. disp. 32. sect. 2. ad fin. Sanch. in summ. lib. 1. c. 8. Bassæus summ. tit. peccatum. 1. num. 12. constat ex illo Eccl. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo*. Ratio est, quia propriam salutem contemnere videtur, dum proximo periculo se exponit: tunc continget proxima occasio, quandò ex genere suo occasio est talis, vt frequenter homines talis conditionis ad peccatum mortale inducat, vel experimento habetur talem hominem in culpam frequenter labi, & fragilitate in peccatum inflectere. Sic habetur ex Nauarr. Cordub. Suarez. Bassæo vbi sup. dixi frequenter; nam, si quis semel, aut iterum peccat, pluries verò resistit, non videtur occasio proxima, & moralis peccati. Ita Ioannes Sanc. disp. 10. select. n. 17. eū Anton. Fernand. in instruct. confess. docum. 6. num. 1. fol. 29. & Castr. Palao de peccat. essent. p. 1. tr. 2. disp. 2. p. 9. §. 3. Aduerte tamen primò, quod, si cesset periculum, cessare quoquè debet peccatum, quia, cum tota ratio peccati ex periculo consurgat, qualitercumque cesset illud, cessabit etiam peccatum. Sic Nauarr. summ. lat. c. 3. nu. 15. Cordub. Sanch. vbi supr. Secund. si causa grauis hominem vrgeat, vt se periculo exponat, non erit peccatum, quia tunc periculum illud non videtur esse moraliter voluntarium, cum moraliter loquendo sine graui periculo vitari nequeat. Ita S. Th. 2. 2. quæst. 10. art. 9. Sot. de iust. lib. 5. quæst. 1. art. 6. concl. 2. Henriq. lib. 4. de pœnit. c. 24. num. 4. Cordub. Suar. Sanch. vbi supr. verùm doctrina de vitando proximo periculo peccati non solùm obligat personam, sed etiam proximum, ita vt eodem vinculo peccati abstringatur, qui proximam occasionem labendi frequenter in peccatum mortale ab homine non interdicit, eò quòd quilibet cauere tenetur absque suo graui detrimento proximi peccatum, vt communiter docent DD. videatur Bassæus summ. tit. scandal. num. 4.

4. Not. quart. quòd nullo modo quis inducere potest quempiam sine peccato iussione, siue consilio expressè, vel tacitè ad agendum id, quod ab eo absque transgressione diuinæ legis fieri nequit. Ita S. Antonin. p. 2. tit. 1. c 9. §. 14. Nauar. c. 17. n. 29. Suar. 3 part. tom 3. disp. 18. sect. 1. Layman. tr. 3. c. 12. nu. 3. de charit. Ratio est, quia repugnat præcepto negatiuo iuris naturæ, ne proximum inducas in peccatum: an semper sit peccatum lethale concurrere, siue cooperari materialiter tantùm peccato proximi ex. gr. exhibendo obiectum, vel ministrando materiam, &c. videantur Layman. vbi supr. Maior. c. 4. dist. 15. q. 35. Caietan. 2. 2. qu. 147. art. 4. Azor. p. 2. lib. 12. c. 18. qu. 4. & 8.

PRIMA CONCLVSIO.

4. HViusmodi Prouincia ob firmas, & radicatas factiones in electionis materia deformata prorsus censenda est. Pro-

Probatur: tunc Religio dicitur deformata, quandò in ea in re graui parum exēplariter viuitur, & inter maiores, & minores est mul ra relaxatio, & cōmunis, vt dictū est in 2. not. at in tali Prouincia in ijs, quæ spectant ad electionem, videtur esse non parua relaxatio: ergo: minor probatur reuocando huc dub. 5. in quo demonstraui electores maiores, nempè Prouinciales cum Definitoribus eligentes interiores Superiores ferè omnes ex suis, &c. lethali culpæ obnoxios esse: reuocando 6. in quo pro certo dedi minores electores ferendo vota pro maioribus in Prouincialem, ac Definitores præuidentes eorū inæqualitatem, ac multa incommoda otitura ob suorum conseruationem, non excusari posse à labe culpæ mortalis: reuocando 12. in quo clarè habetur istas duas factiones in vmbra mortis æternæ mali status vitam degere, & propter seditionem, & propter alias rationes prout ibi: tandem reuocando huc totum tractatum, in quo multa, ac multa sunt dispersa, per quæ patet inter maiores, & minores maximam relaxationem potiùs lacrymis lugendam, quàm scriptis notandā vigere: quis ergo in tali Prouincia deformationem negare audebit? imò addo, quòd est adeò deformata, vt dici possit esse in materia regiminis, per quod conseruatur Religio, & supra quod ædificium perfectionis erigitur, á Deo derelicta; nam, cum vnio finis regiminis sit illud pretiosum donum descendens á Patre luminum, vt dixi in dub. 6. ex mente Gregor. Nazianz. & dicam in dub. 34. 2. part. ex sensu Dion. Areopag. & modò dico ex sentent. S. Aug. tr. 110. in Ioann. tit. 9. *Vt quòd*, inquit, *vnum efficimur fidelissima charitate, gratia Dei nouerimus tribuendum esse, non nobis*: & cum factiones, ac seditiones sint illud destructiuum directè destruens vnionem, quod æterna prouidentia regimini Ciuitatis, ac Regni imminere voluit, vt sicut cætera creata foret mortale, vt optimè notat Decian. lib. 1. de seditiosis c. 19. *Serpunt enim*, inquit, *sensim seditiones, & quod sanum est in Republica vitiāt; æterna enim forent Respublicæ, æterna Regna benè instituta, & iustis legibus munita, si seditiones forent incognitæ, sed Dij immortales id vnum venenum labem Ciuitatibus, & Regnis imminere voluerunt, & Imperijs; vt sicut cætera omnia, mortalia forent*: sequitur huiusmodi Prouinciam sine vnione, ac pace, seditionibus, ac factionibus plenam esse à summo, ac diuino Numine derelictam: diuinum quippè dictum S. Hieron. in Psalm. 75. firmat conclusionem: *Non est vmbraculum Domini, nisi vbi pax sit, vbi Zelus, & discordia non est protector Deus*: & Trithem. Abb. in prol. regul. S. Bened. c. 2. pag. 126. *Vbi* ait, *non est pax, nec Deus adesse potest*: & quid erit? *nonnisi vt ex seditione*, inquit D. Antonin. in dub. 5. citatus. *tota vita regularis deficiat*: & rectè, quia S. Chrysost. in Psalm. 132. 1. dicit: *Seditio, & contentio mortem parit, vbi autem est pax, & concordia vita est tutissima, & longè securissima*.

SECVNDA CONCLVSIO.

6. Nouitijs persuadere in huiusmodi diuisam Prouinciam ingressum, eosque recipere, nequit, nisi ad mortale imputari. Suadetur prim. nullo modo videtur licitum inducere, seù persuadere iussione, seù consilio, &c. quempiam ad agendum id, quod sine peccato mortali fieri nequit, vt dictum est in 4. not. persuadere autem hominibus sæcular. bus in talem Prouinciam ingressum, eosque ad habitum recipere est persuadere actionem, seù illi cooperari, quæ sine lethali culpa fieri nequit; nam, vt rectè notant Caietan. Cordub. & Clauis reg. inducere aliquem ad Religionem deformatā, in qua viuitur in mortali regulæ, aut legis diuinæ transgressione, est actus de suo genere malus, quia inducitur quis ad vitam repræhensibilem; omnis autem vita repræhensibilis mala est; & Ludouic. Lopez 1. p. instruct. c. 444. inquit, inducere ad Religionem, vel ingredi eam, vbi malè contra disciplinam regularem viuitur, peccatum est: ergo sine culpa lethali huiusmodi suasio, seù receptio fieri nequit. Sec. exponere se, seù quempiā etiam per actionem bonam, ac indifferentē absque vrgentissima causa proximo periculo lethaliter peccandi est mortale, vt patet ex tert. not. cum ergo inducuntur iuuenes, seù recipiuntur ad statum huius Prouinciæ in factiones distractæ, eis quidem præbetur proximum periculum ruendi in peccatum; nam frequenter homines, imò ferè semper, & fortè ante professionem intra factionarios ennumerantur, vel à Superiore recipiente eos,

vel

vel à Magiſtro nouitiorum inſtruente, vel ab aliquo alio tale diabolicum officium tractante; vndè facillimè in factionum vitia labuntur, & propter exempla maiorum, & minorum, ac propter neceſſitatem, vt commoda Religionis commodè conſequi poſſint; vndè dicebat S. Bernardin. Dom. 3. Quadrag. ſerm. 24. art. 2. c. 2. *Sed in terra partiali non ſolum ſunt verba, ſed etiam opera ex partialitate peruerſa; propterea quaſi impoſſibile eſt in terra partiali, & cum partialibus conuerſari, quin homo aliquo modo inficiatur*: ergo huiuſmodi inductio, ſeù receptio eſt mortaliter damnanda, tanquam præbens abſque vlla neceſſitate proximam peccandi occaſionem. Tert. decipere aliquem in re graui, præſertim in materia contractuum, eſt peccatum mortale, vt dicunt omnes DD. eò quòd cenſetur actio iniurioſa: at inducere, ſeù recipere nouitios ad habitum in tali ſtatu Prouinciæ eſt eos decipere in materia grauiſſima, qualis eſt ſalus animarum, & eſt in materia contractuum quia inter nouitios, & Religionem per profeſſionem initur contractus vltrò, citròque obligatorius, vt inquiunt DD. deceptio enim in hoc conſiſtit, vt aſſerunt Caietan. Cordub. Mirand. Clauis reg. & Barthol. de Vecchis vbi ſupr. quia iuuenes aſſumentes Religionis habitũ credunt, & exiſtimant ad perfectionem, & perfectionis ſtatum ſe induci, poſt ingreſsũ, & profeſſionem inueniunt tantam relaxationem, & pericula in peccata, & vitia labẽdi, & tam paruam occaſionem proficiendi, vt iuſtè ſe deceptos fateri poſſint: ergo. Quart. ſcandalum actiuum ex genere ſuo eſt mortale peccatũ, vt inquiunt Sanch. ſumm. lib. 1. c. 6. num. 9. Valent. 2. 2. diſp. 3. quæſt. 18. p. 2. in initio. Baſſæus ſumm. tit. ſcandalum num. 6. & id videtur eſſe quoties quis illud impedire tenetur abſtinendo ſe ab opere, ex quo alter ruinæ mortalis occaſionem accipit, & non abſtinet: recipere quidem homines, &c. eſt illis ad ſcandalum, vt dicit Cordub. vbi ſupr. recipientes enim cauſam eiuſdem ſcandali, quam vitare tenẽtur, præſtant: ergo. Quint. tenetur quis proximo ſub mortali pericula, per quæ magna incommoda, ac damna ei euenire poſſunt, reuelare, quæ doctrina duobus exemplis à Cordub. vbi ſupr. fulcitur, ſeù explicatur: Si quis, inquit, à me peteret cibum, quem ego ſcio eſſe venenatum, putans bono animo, mediante illo cibo, ſe ſanitatem cõſequi poſſe, nonne ego ſi tacerem, & porrigerem, eſſem reus mortis illius, vel damni indè prouenientis? ſi petenti ianuam domus aperirem, in qua ſcio Leonem eſſe ſæuum, ac deuorantem; vel inimicum illius abſconditum ad illum occidendum, ſi petitioni adhæreo non reuelans pericula ſibi imminentia, nonne ero in culpa mortis, vel periculi indè probabiliter ſequuturi? ergo ſimiliter, ſi quis veniens ad Religionem deformatam, vbi ſunt innumera pericula incidendi in peccatum relaxationem ignorans, quomodò excuſabitur ianitor, ideſt Prælatus inducens illum, vel recipiens ad talem habitum à peccato? hæc Corduba.

Quamobrem doctrina tradita ad mentem Cordubæ, & Mirandæ vbi ſupr. videtur clarere in illo Matth. 23. *Væ vobis Phariſæi, qui circuitis mare, & aridam, vt faciatis vnum proſelitum, & cum feceritis, facitis illum filiũ gehennæ*: nam communis regula DD. eſt, quandò in ſacra Scriptura habentur minæ ſub ly, Væ, ſignificare pœnam inferni, & peccatum mortale tranſgreſſoribus. Tãdem concludit Cordub. paulò inferiùs: Nullo certè modo excuſatur talis Prelatus recipiẽs, & multò magis, qui tales inducit ad Religionem deformatam, neque illi, qui per ſuffragia ſuorum votorum huiuſmodi homines ad eam accedentes admittunt, ſed omnes inuoluuntur peccato maiori, vel minori, ſecundùm quod quiſque tenebatur ſcire, & prouidere tali periculo proximorum bono animo pro animarum ſuarum ſalute Religionis habitum aſſumentium; imò addunt Caietan. & Clauis reg. vbi ſupr. quòd ingredientes etiam obſtringuntur peccato: intellige, dummodò deformationem nouerint.

Limita, nam poſſunt excuſari à peccato iuxta Caiet. Cordub. Sayr. & Barthol. de Vecchis vbi ſupr. tam recipientes, quàm inducentes, quandò verè, & clarè nouitios diſpoſitos, & aptos ad talem Prouinciam, & ſpiritu feruentes informabunt de promittendis, nec non & de periculis, ac difficultate obſeruandi ſuas regulas, & obligationes, & de imperfectione conſortium, & quomodò illa, vt ſaluentur, cauere, & euitare debeãt: concludit tandem Cordub. hanc materiam hiſce verbis: Nam hoc modo inducere, & reci-

recipere licitum est, & bonum, etiam ad Religionem deformatam præsertim eos, de quibus speratur probabiliter, quòd, iuuante gratia Dei, saluabuntur, & proficient ad Religionis obseruantiam; multos enim Deus suscitat ad reformationem Ecclesiæ, & Religionum quotidiè labentium, per quos & vitam regularem Deus suscitat, vel in toto, vel in parte, circa quæ omnia examinanda magna, & cauta discretio habenda est, & requiritur: an omnes ad habitum Religionis accedentes de difficultate, & deformatione Prouinciæ monere expediat, dubium mihi videtur: in partem negatiuam inclino ad euitanda multa incommoda sequutura, sed tantùm eos, de quibus Cordub. & qui certè habitum assument.

Dices, Ecclesia id scit, & tolerat: ergo nō erit peccatum. Resp. ex Caietan. Cordub. Clau. reg. & Vecch. vbi supr. permittere, sicut alia mala, vt lupanaria, &c.

Dices, si tutò nequeunt Patres ad habitū nouitios recipere, Prouincia in maximum Religionis damnum destruetur. Resp. non esse perpetranda mala, vt eueniant bona, imò nec iocosum verbum, seù mendacium est dicendum, esto Mundus totus esset destruendus. Nec obstat dicere, quòd de duobus malis minus est eligendum, vt dicunt DD. minus enim malū est nouitios recipere, quā Prouinciam labi in sui annihilationem in sæcularium scandalum, præsertim quandò eis innoresceret tot iuuenibus fuisse Religionis ingressum denegatum, quia regula illa valet, quandò necessitas eligendi vnum ex duobus oritur ex parte malorum eligendorum; non verò quandò oritur ex malitia eligentis, vt est in casu, & quia nolunt factionarij factionis vitio se abdicare; ideò necessitantur, vel ad recipiendos nouitios mortaliter peccādo, vel ad negandum ingressum in Prouinciæ destructionem cum sæcularium scandalo: rescecate à vobis factiosorum nomen, & tuta cōscientia iuuenibus habitum non denegabitis, & Prouinciā propagabitis: imò addo, quòd si necessitas oriretur ex parte malorum eligēdorum, non tamen censendum esset minus malū nouitios recipere, quia Prouincia deficit à fine, qui videtur esse, ad instar matris, portare, ac nutrire filios in perfectionis ventre, vt indè Cęlo nascantur, dum facit tot filios gehennæ: destructo quidem fine nullum malum præponderans potest ei æquiparari; quòd sit præcauendum.

DVBIVM XVIII.

An professio nouitiorum in huiusmodi Prouincia postquam in factiones abijt, censenda sit irrita, & inualida.

SVMMARIVM.

1. *Votum quid: & explicatur quinque cōditiones pro validitate promissionis vnà cum diuisione voti solemnis, & simplicis.*

2. *Inter metum, & dolum designatur differentia, simulque ostenditur errorem aliquandò versari circa Religionis substantiam, aliquandò circa res accidentales; ex hac autem distinctione validitas, & inualiditas professionis elucidatur.*

3. *Dummodò tota Religio sit distracta in factiones, nouitiorum professiones semper erunt censenda inualidæ, quia per errorem celebratæ: & probatur varijs rationibus.*

4. *Cuidam obiectioni non parui momenti sat isfit.*

5. *Non sunt iudicanda tanquam inualida professiones emissæ in Prouincia factionum morbo laborante, dum corpus Religionis sanum existit.*

Scio veritatem doctrinæ esse satis metaphysicam, & difficillimè posse reduci ad praxim, quia supponit integram Religionem esse in factiones distractam, quod moraliter videtur impossibile; nihilominus ad malignitatem factionum ostendendam quæritur: an professio nouitiorum emissa, postquam in factiones abijt Prouincia, possit habere titulum nullitatis: respondent fortè Caiet. & Cordub. affirmatiuè, quia in locis superiùs relatis habent ista verba: Ex parte Religiogionis, ad quam quis inducitur, seù recipitur, debetur, & requiritur, vt in ea viuatur ita regulariter, & exemplariter, vt habeat inductus, seù receptus occasionem in melius proficiendi; nam si maiores tepidè viuunt, & inter minores est multa relaxatio, cum certè immineat periculum scandali nouitijs, dum aliud vident, quàm putabant; & quamuis nō menda-

mendacio inducentis, quia simpliciter inducit eos; ipso tamen actu inductionis, seù receptionis videtur esse deceptio: examinatur ergo: an huiusmodi deceptio habere vim possit annullandi professiones.

1. Not. prim. votum, vt colligitur ex D. Thom. 2. 2. qu. 88. art. 1. & 2. S. Bonau. 4. dist. 28. art. 1. quæst. 1. & 2. S. Antonin. p. 2. tit. 1. c. 2. Nauarr. cap. 12. n. 24. Layman tr. 4. c. 1. Less. de iustit. lib. 2. c. 45. dub. 1. Sanch. summ. lib. 4. nu. 1. Bonacin. de leg. quæst. 2. p. 1. de voto, esse promissionem Deo factam de meliori bono; vt autem promissio sit valida, quinque conditiones iuxta mentem Less. vbi supr. requiruntur. Prim. vt sit deliberata, idest cum plena, ac perfecta animaduersione eius, quod fit, quā non habent ij, qui repentino quodam motu, vel consuetudine vouent, non aduertentes quod faciunt; censetur tamen plena, ac perfecta animaduersio illa, quæ sufficit ad mortale in materia peccaminosa. Sec. vt sit spōtanea, idest, vt inquit Less. non metu, vel dolo. Tert. vt fiat cum intentione se obligandi, quia, cum vouere sit veluti quædam lex, vim habere debet iuxta intentionem promittentis. Quart. vt res promissa sit grata Deo; promittere enim quidquam, quod displicet, potiùs est minari, quàm promittere. Quint. est, vt promissor possit se obligare; nam multi sunt, qui per leges se ligare nequeunt: multa possent hic cumulari pro soliditate istarum conditionum, sed non sunt ad rem nostram: cōsulite DD. in materia voti, præsertim Less. Laymā Sanch. vbi sup. Porrò votū diuiditur in solēne, & simplex: ad solemne, requiruntur duæ cōditiones, vt colligit Hieron. Rodriq. in copēd. ref. 140. ex Bonif. VIII. in ca. Vnico, de voto, & voti redempt. ex DD. ab ipso relatis. Prim. quòd fiat professio expressa, vel tacita in aliqua Religione a sede Apostolica approbata, & in manibus Prælati acceptantis vota vice ipsius Dei potestatem habētis incorporandi Religioni. Sec. vt vouens voueat certam regulam, seù Religionē approbatam, nec sufficit vouere Religionem in genere, vt innuit Concil. Trid. sess. 25. c. 1. de Reg. quarè Sanch. lib. 7. de matrimon. disp. 25. ait: Votum simplex, & solemne specie non differre, sed solùm per hanc solemnitatem, & traditionem externam in manu Prælati acceptantis vota in Religione approbata vice Dei, & quamuis in voto simplici tradatur Deo dominium, non tamen est ibi minister Dei acceptantis.

2. Not. sec. maximam esse differentiā inter metum, & dolū; nam metus non tollit voluntariū consensum, sed tantùm perfectam libertatem; dolus autem, vel error consensū aufert. l. 5. per errorē ff. de iurisdict. omn. iud. l. cum testamentum, & l. non idcircò. C. de iur. & fact. ignorāt. quarè Sotus lib. 7. de iust. q. 1. ar. 2. circa med. Arag. 2. 2. q. 88. at. 1. Rodriq. p. 2. summ c. 92. concl. 4. Clauis reg. lib. 6. c. 9. n. 4. inquiunt deceptionem in voto tollere voluntarium requisitum ad validitatem voti: & Mascard. de probat. concl. 610. nu. 2. affirmat dolum aduersari consensui.

Not. tert. errorem, seù deceptionem aliquandò versari circa Religionis substantiā, vel circa res tam graues, vt moraliter ad Religionis substantiā reuocentur; aliquandò circa res accidētales, quæ sunt inferioris, & exigui momenti. Ita Less. de iust. lib. 2. c. 40. du. 2. n. 5. Suar. de Relig. lib. 6. c. 5. n. 3. Sanch. de matrim. lib. 10. disp 9. nu. 20. 21. multos alios colligens. Sot. de iust. lib. 7. qu. 7. ar. 2. Bonac. de legib. disp. 4. q 2. p. 3. §. 2. Layman. lib. 4. tr. 1 c. 1. nu 5. Barthol. de Vecch. in prax nouitiorum disp. 13. dub. 13. Bassæus summ. tit. votum 1. n. 9. si autem error, & dolus, seù deceptio contingant circa substantialia Religionis, & c irritant votum, & professionem. Ita DD. citati, tū quia per huiusmodi errorem, seù dolum irritatur contractus onerosus, vt docent Molin. to. 2 de iust disp 272. §. deinde si mulieri Nauarr. in summ. lat c. 22. n. 27. Fagund. de iust. lib. 1. c. 3. n. 9 & communiter omnes DD. ergo multò magis votum, seù professio, quæ censetur promissio gratuita, & liberalis, tum quia error, & deceptio, dum cadunt in substantiam rei, vel aliquo modo in substatiam rei promissæ, redundare videntur in materiam notabilem rei promissæ; res verò promissa debet esse voluntaria, vt obliget; deceptio enim tollit omne voluntarium, vt dictum est in 2. not. & nihil est magis contrarium consensui, quàm error, tum quia error personæ in matrimonio, quia substantialis est, inualidare censetur matrimonium, & idem est dicendum de quacumque alia re substantiali matrimonio, vt inquiunt Ledesm. qu. 53. art. 5. Victor. relect. de matrim. p. 1. n. 10. Tolet. summ. lib. 7. c. 3. & multi

alij

alij, quos refert, & sequitur Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 18. num. 18. & Suar. vbi sup. num. 4. ergo etiam inualidare debet professionem, quia in postulando consensum omninò existimanda sunt paria: quæ autem censeantur substantialia, vel quæ reuocentur ad ea, ita vt error, seù deceptio circa ipsam professionem inualidet, consulite DD. relatos; ad rem nostram tamen est, quandò ingredientis, & vouentis variatur in re notabili propria existimatio, qua variatione cognita, non vouisset nouitius, tunc error, seù dolus inualidat professionem. Ita Em. Lugo de iust. disp. 22. sect. 7. nu. 94. referens Sanch. idem dicit Suar. vbi supr. Quandò, ait, error, vel deceptio contingit, vel in rebus substantialibus, vel adeò grauibus, vt moraliter ad substantiam reuocentur: & 4. de Relig. tr. 10. lib. 3. c. 6. nu.7. addit: Ad validam professionem requiritur consensus, qui non sit præstitus per dolum, vel per deceptionem in re graui exortus: consentit Castr. Pal. part. 3. disp. 2. p. 2. §. 2. num. 3. idem dicit Sanch. vbi supr. num. 21. Aut quandò, ait, esset notabilis deceptio circa institutum, & substantialia regulæ, quam profitetur ille: quandonam verò institutum erit collapsum? sanè quandò aliqua res grauis obligans ad mortale non obseruatur: consentiunt etiam Barthol. de Vecchis vbi supr. & Clau. Reg. lib. 6. c. 9. nu. 4. imò ait iste vltimus Doctor: Tanti ponderis, & momenti hæc res est, vt aliquandò deceptio votum de ingressu Religionis factum irritet, & annullet, v. g. si quis aliquem deciperet affirmans in tali Religione non seruari ciborum delectum, nec ieiunium, aut quidpiam aliud difficile, quod si prænosset, nunquam voueret, si ita seductus voueat, votum nullum, & irritum erit, eò quòd deceptio illa tollit voluntarium requisitum ad votum: & tandem exemplum huius Doctoris admittit Lugo vbi supr. referes Sanch. & Sotum: si postea error, seù deceptio contingit circa accidentalia, quamuis sine illo errore vouens non voueret; non ideò eximitur ab obligatione voti. Ita DD. superiùs relati, tum quia, qui assumit statū aliquem perpetuum, censetur velle ea, quæ per dolum, & errorem inuenit in Religione, & ibi est consensus virtualis, vt notat Molin. de iustit. tom. 3. disp. 222. tum quia sequerentur multa incommoda in Republica Christiana, si talis error, ac deceptio obligationem solemnis voti tolleret; nam multi coniugati non obligarentur ad coniugium, & multi professi non tenerentur ad Religionem, quod cederet in graue damnum, & scandalū Reipublicæ, vt benè notat Sanch. vbi supr. num. 2. quarè, qui ingreditur Religionem putans se magnam Prælaturam, seù beneficium tandem recepturum, licèt id sit tanquam causa finalis; non ideò eximitur à voto, si beneficium, seù aliquid simile intentum è manibus fugiat, vt congruū est. Nec obstat dicere cum DD. relatis à Suar. & Sanch. vbi supr. vel deceptio, seù error cadant supra substantialia, vel supra accidentalia, validam esse professionem, eò quòd conditio intrantis Religionem facta est melior, quia, licèt, inquit Suar. num. 8. eius conditio melior facta fuerit, non tamen ista mellior conditio tribuit voluntarium necessarium ad validitatem professionis. Nec obstat, vt alij dicunt, dolum, seù ignorantiā ingredientis professionem inualidare, quandò talia sunt, vt cadant in virum sapientissimum, ac prudentissimum, quia, vel cadant in sapientissimum, vel non sapientissimum, semper tollunt rationem voluntarij. Nec obstat dicere contra vltimum membrum distinctionis, quòd votum non obligat vltra intentionem vouentis; proindè, si illas difficultates prænosset, votum non emisisset, quia, vt rectè notat Sanch. in summ. lib. 4. c. 2. num. 8. ad inducendam obligationem voti, seù eximendam non est spectandum, quid faceret vouens, aut non faceret, si præuidisset; vndè Vasq. 1. 2. quæst. 7. art. 4. disp. 30. cap. 4. num. 25. 26. inquit, non valere hanc consequentiam: agens, si talem conditionem sciret, actionem non fecisset: ergo actio illa inuoluntaria; ac proindè non obligat; ideò dicitur vouentem circa accidentalia deceptum habere consensum virtualem, vt inquiunt Molin. & Less. vbi supr.

PRIMA CONCLVSIO.

3. NOuitiorum professio celebrata per deceptionem, & errorem, postquā in factiones abijt huiusmodi Prouincia censenda est inualida, & irrita, si in tota Reli-

gione vitium factionis sit dispersum. Suadetur prim. error, seù deceptio contingens circa substantialia Religionis, vel quasi substantialia irritat, & annullat votum solemne professionis, eò quòd desideratur ratio voluntarij necessaria ad eius validitatem: profiteri autem in huiusmodi Prouincia in partes, ac factiones distracta, & profiteri per deceptionem, & errorem, vt supponitur, quia nouitij nullam habuerunt cognitionem taliũ morum: ergo eorum professio tanquam inuoluntaria existimanda est nullius roboris,& valoris: maior constat ex 3. not.: minor probatur ex doctrina Emin. Lugo asserentis ad errorem circa substantialia Religionis spectare, quandò notabiliter variatur res magni momenti non existimata à profitentibus, qua cognita non vouissent: at in tali Prouincia diuisa variantur electiones, quæ non fiunt secundùm iustitiam libratæ; ideò in animarum damnum pariunt, & nutriunt factiones, quibus cognitis, nouitij non vouissent: ergo eorum professiones tanquam per errorem, ac deceptionem celebratæ cẽsendæ sunt irritæ, atque inualidæ. Confirmatur ex doctrina Suar. & Sanch. Primus ait: Deceptio in rebus grauibus moraliter reuocatur ad substantialia. Secundus inquit: Deceptio notabilis circa institutũ, & substãtialia regulæ pertinẽt ad substãtialia Religionis: quæ res magis grauis potest esse,quã decipi in statu malo assumpto, & in maximo periculo damnationis, vt est status factionũ, sicut in superioribus dubijs probatum est: quæ maior deceptio potest esse, quàm assumere institutum vmbram Paradisi putatum ob concordiam, & pacem, ob charitatem, & familiarem societatem plenum vitijs, ac discordijs? in quo inuidiæ cruciant homines, inquit Peirin. prout in dub. 6. in quo rixæ, & seditiones paucis parcunt, in quo odia quasi versa in naturam in factiosorum corde nutriuntur, in quo maledictiones, seù murmurationes vltrò, citròque agitantur quasi laudes, & honores, in quo oppressiones ita vigent, vt vnusquisque ad alterius partis factionis submissionem tendat, in quo iuuenes ad augmentum propriæ factionis in maximum Religionis damnum, imò propriarum animarum trahuntur; quis non concludet nouitios assumentes per errorem huiusmodi institutum ita collapsum non esse grauiter deceptos? ergo eorum professio censenda est nullius momenti, ac valoris. Sec. vouere in manifesto periculo ruendi in peccatum est res grauis, cuius contrarium ad substantialia Religionis spectare videtur; nam homines è sæculi periculis propter securitatem Religionis ad ipsam confugiunt; at profiteri in huiusmodi Prouincia nonne est trahere vitam in manifesto periculo præcipitandi in peccatum? ita clarè habetur in præcedent. dub. ergo nouitiorum professiones tanquam deceptorum circa substantialia Religionis nequeunt inter validas connumerari. Et cõfirmatur, quia, si periculum præuidissent, nec habitum assumpsissent, neque professionem emisissent, neque tuta conscientia potuissent. Tert. error,seù deceptio circa Religionis asperitatem, & difficultatem, quandò tanta est, vt moraliter superet profitentis vires, per quas corpus periclitatur, inualidat professiones,eò quòd istæ numerantur, seù reuocantur ad substantialia Religionis iuxta mentem Sot. lib. 7. de iust. quæst. 1. art. 2. ad 1. arg. Sayr. lib. 6. c. 9. num. 4. Suar. 3. de Relig lib. 6. c. 5. num. 3. Barthol. de Vecchis disp. 13. dub. 3. num. 1. à fortiori, ergo error, & deceptio circa Religionem deformatam ob firmatas factiones in manifesto periculo in mille vitia labendi ob electiones, in quibus nec commutatiua, nec distributiua iustitia seruatur, ob charitatem læsam rixis, ac seditionibus, per quas animarum salus, vt experientia docet, periclitatur, omnes nouitiorum professiones inualidare debent, tanquam res ad substantialia Religionis spectantes.

4. Dices tantùm tria vota seù solemnia, seù simplicia post Extrauag. Gregor. XIII. quæ incipit: Ascendente Domino &c. spectare videntur ad substantialia Religionis, vt DD. notarunt, præsertim Sanch. summ. lib. 5. cap. 1. à num. 22. ergo, si Religio est deformata in electionis materia, in hoc nouitiorum deceptio nequit inualidare professiones, quia reuocanda videtur ad res accidentales. Resp. duobus modis considerari potest Religionis status. Prim. meditando statum vt sic, & tunc tria vota tantùm connumerari debent inter substantialia. Sec. considerando statum secundùm regulam, & institutum, & tunc non solùm tria vota, sed etiam multa alia, præsertim ea, quæ sub mortali

mortali tenentur obseruare professi reuocanda sunt ad substantialia Religionis, vt benè loquuntur Lugo, Suar. Sanch. vbi supr. per hoc patet solutio ad obiectionem.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. SI factionum pestis tantùm inficit huiusmodi Prouinciam, & Religionis corpus sanum existit, nouitiorum professiones inualidari nequeunt, tanquam inuoluntariæ ratione deceptionis, & erroris, quia contractus celebratus à nouitijs in professione non initur cum tali Prouincia, vt sic, sed cum tota Religione: patet; nam vtrobiquè seruant, & seruare debent promissa; Religionis autem corpus à tali morbo extat sanum.; igitur nouitiorum deceptio in tali Prouincia voluntarium in professionibus tollere nequit: debent tamen sibi prouidere, & se à tanto periculo liberare.

Dices, nulla deceptio in professionibus nouitiorum intercedit, quia recipientes neque Religionem eis laudarunt, neque de Religionis statu verbum quidem protulerũt. Respond. ex Cordub. & Caiet. vbi supr. quòd deceptio non solùm potest fieri verbis, sed etiam actu ipso receptionis, quatenus iuuenibus non fuerunt exposita pericula simul cum statu Religionis.

DVBIVM XIX.

An saltem huiusmodi homines in tali Prouincia per professorum habitum, seù per actuum exercitium, qui spectant ad professos, verè professi censeantur.

SVMMARIVM.

1. *Modi, per quos inducitur tacita professio, designantur.*
2. *Inualida professio potest ratificari, non tamen tractu temporis; requiruntur tamen nõnulla conditiones.*
3. *Itidem aliqua conditiones desiderantur, cum inducitur professio tacita per habitum professorum.*
4. *Professi factionarij nullitatis professionis ignari, quantocumque temporis spatio exerceant actus professorum, eorumque habitum legitimè assumptum portent, nunquam censendi sunt professi: probatur rationibus.*
5. *Huiusmodi professi non ignorantes nullitatem professionis, si per triduum portent habitum professorum, seù absque triduo statim actibus ad professos pertinentibus se ingerant, concurrentibus conditionibus designatis, fiunt professi.*

1. Not. prim. quòd in titulo quæsiti duo ponuntur, scilicet per habitus professorum delationem, seù per exercitium actuum ad professos spectantium; nam per ista duo, seù separatim, seù coniunctim (vbi nouitiorum habitus ab illo professorũ distinguitur) tacita professio inducitur, vt communiter dicunt DD. loquentes de tacita professione, vt videre est apud Barbos. de iur. Eccles. cap. 42. num. 166. Barthol. de Vecchis in prax. nouitiorum disp. 13. dub. 8. num. 2. Bassæum summ. tit. Religio 4. num. 1. & Concil. Trid. sess. 25. cap. 15. 16. de Regul. nil innouauit circa istas professiones, & ita tanquam Canon omissus permanet in dispositione iuris antiqui: porrò in hoc tantùm correxit ius antiquum, vt non inducantur professiones, nisi expleto anno, & expletis sexdecim ætatis profitentis annis. Nauarr. lib. 3. conf. consil. 78. num. 5. in 2. edit. de Regular. Sotbus tit. nouitius de nouitiorum professione. Azor. p. 1. lib. 12. cap. 4. qu. 6. Stephan. Gratian. tom. 4. discept. cap. 640. num. 34. Barthol. de Vecchis, & Bassæus vbi supr. titulus etiam supponit, quòd totum corpus Religionis, cuius membrum est Prouincia, de qua loquimur, sit factionibus infectum.

2. Not. sec. professionem inualidam ratificari posse, quia, quod ab initio ex defectu consensus non valet, superueniente eodem consensu, consolidatur. Decius consl. 364. num. 4. vers. 1. quod dato: verùm eius ratificatio solo tractu temporis non habetur, etiamsi ablatus videatur defectus, ratione cuius illa professio fuit inualida, & in hoc consentiunt DD. inquit Suarez 3. de Relig. lib. 7. cap. 1. num. 3. & sumitur ex l. 18. in 6. *Non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit:* quatuor autem conditiones ad inualidam professionẽ ratifi-

ratificandam requiruntur. Prim. vt professus nullitatem professionis sciat. Ita Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 37. num. 59. & lib. 1. disp. 16. num. 7. Suar. vbi supr. num. 4. Lessius lib. 2. c. 41. num. 66. Layman. lib. 4. tr. 5. c. 5. num. 9. Bassæus vbi supr. & alij, quos citatos sequitur Castr. Palaus tom. 3 tract. 16. disp. 2. punct. 5. num. 3. quia, cum ignorantia causet inuoluntarium, vel saltem non voluntarium; ideò absque notitia nullitatis nunquam erit consensus necessarius ad validitatem professionis; quarè quantocunq; temporis spatio exerceat quis actus professorum, professionemque multoties ratificet, nunquam professio validatur, nec vires assumit, vt rectè docent Sanch. vbi supr. lib. 7. Suar. vbi supr. num. 4. Caietan. 2. 2. quæst. 189. art. 5. Nauarr. comment. de Regular. nu. 75. & in summ. c. 12. num. 75. Graff. p. 1. decis. lib. 3. c. 5. num. 22. Sorbus tit. nouitius de nouit. profess. eò quòd, cum ratificatio proficiscatur ex errore, censetur non voluntaria; ac proindè non inducit nouam obligationem. Limita, nisi expressè dicat, & apud se statuat, volo esse validam, licèt ob aliquam causam ab initio valida non fuisset. Ita Less. num. 63. Sanch. Barthol. de Veechis vbi supr. Secund. vt intendat illam ratificare per formalem intentionem, & nouum actum. Ita Less. Suar. Barthol. de Vecchis vbi supr. dicitur enim ratificare, quia loco illius alia noua rata, & valida efficitur; nec sufficit se habere negatiuè, vt inquit Lessius, quia vinculum obligationis contrahitur per voluntatē positiuam. Tert. requiritur annus nouitiatus, quandò fuit inualidus secūdùm Nauarr. lib. 3. de Regular. cons. 5. num. 19. in 2. edit. Suar. vbi supr. num. 8. quorum doctrina confutatur à Sanch. vbi supr. num. 47. & à Less. num. 66. vbi supr. & rectè, quia nouitiatus non requiritur, nisi vt ingressurus experiatur austeritates Religionis, & Religio mores ipsius, quorum experimenta ex vtraque parte amplius non desiderantur. Quart. secundùm Azor. lib. 14. c. 4. quæst. 7. p. 1. postulatur noua acceptatio ex parte Religionis, cuius doctrina refellitur à Sanch. vbi supr. n. 60. ab Emm. Sà tit. Religio. n. 23. à Less. vbi supr. n. 67. à Barthol. de Vecch. disp. 14. n. 3. quandò ex defectu profitentis solummodo fuit irrita; nam consensus Religionis dicitur moraliter permanere, licèt claudicasset ex parte Religiosi, modò non fuerit reuocatus expressè, quia tunc eius nouus consensus desideratur; nam Pontifex non intendit admittere ratificationem, Superiore positiuè repugnante: an verò, quandò defectus irritans professionem est ex parte vtriusq; nēpè Religionis, & Religiosi requiratur consensus Religionis, satis cōtrouersū est, cōsulite DD. præsertim Suar. vbi supr. n. 10. Azor p. 1. lib. 12. c. 4. quæst. 1. & Less. vbi supr. quia non est ad rem nostram: tandem dicitur huiusmodi ratificationem posse fieri & expressè, & tacitè, vt docent Suar. vbi supr. n. 5. 6. 7. & Sanch. lib. 1. de matrimon. disp. 16. n. 7.

3 Not. tert. quòd quatuor conditiones ad tacitam professionem desiderantur, quæ emittitur, cum nouitius elapso tempore probationis scienter, & spontè se ingerit actibus, qui solis professis conueniunt, aut portat habitum professorum scienter. Prim. est, quòd nouitius deferens habitum susceperit illum coram Prælato, seù Superiore, & omnibus alijs simul. Ita Menoch. de præsumption. lib. 6. præsumpt. 8. n. 9. Decian. consil. 18. n. 11. lib. 3. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 140. n. 37. 38. Barbos. de iur. Eccles. c. 42. n. 57. quarè si quis sumeret habitum professorum per seipsum, nunquam induceretur tacita professio. Calderin. cons. 5. col. 2. de Regul. & Steph. Gratian. vbi supr. c. 640. num. 39. Barthol. de Vecch. vbi supr. disp. 13. dub. 8 n. 8. Secund. iuxta Menoch. præsumpt. 75. n. 15. & Azor. p. 1. lib. 12. c. 5. quæst. 3. Barbos. vbi supr. vt habitus deferatur in ipso monasterio; si quis enim ferret habitum extra monasterium per quodcunque magnum temporis spatium, non emitteret tacitam professionem. Innoc. Calderin. Felin. relati a Menoch. præsumpt. 83. num. 15. Tert. vt hi actus, per quos inducitur tacita professio, fieri debeant non solùm spontè, sed scienter, ita vt non ignoret nouitius eos ad solos professos spectare. Ita DD. citati pro prim. condit. addunt ferè omnes exercētem hos actus non debere etiam ignorare per illos tacitam induci professionem; vndè ratione huius ignorantiæ non censetur esse consensus tacitè profitendi. Quart. oportet exercētem hos actus habere animum emittendi professionem; nam, si se

si se negatiuè haberet non habendo talem animum, nec faciendo vllam determinationem emittendi professionem, nunquam esset professus, vt benè aduertit Nauarr. côm. 4. Regul. nu. 70. quem sequitur Barbos. vbi supr.

PRIMA CONCLVSIO.

4. PRofessi, qui in huiusmodi Prouincia diuisa irritam emiserunt professionē, vt dictū est in superiori dub. nullitatis ignari, quantocunque temporis spatio exerceāt actus quoscunque professorum, eorumque habitum etiam à legitimo Superiore coram alijs requisitis concessum portent, nunquam iudicandi sunt verè professi. Probatur prim. si eorum professio tanquam valida haberi debet, per actus quidem tacitam professionem inducentes; nam de facto per multos annos habitum professorum portarunt, ac in electionibus suffragia dederunt, alijsque actibus solis professis conuenientibus se immiscuerunt: at per hoc non validatur eorum professio, quia, vt dictum est supr. ignorare non debent professionis nullitatem, & habere ijs actibus animum emittendi professionem, & neutrum in casu verificatur: igitur tanquam inualidæ censendæ sunt; vndè in regula iuris dicitur: *Non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit*. Sec. tunc eorum professio per nouos actus ratificari potest, quando ad ipsorum notitiā nullitas professionum peruenit, vt notatum est in 2. not. pro prim. condit. necessaria ad ratificationem: at cum huiusmodi professi nullam habeant cognitionem nullitatum eorum: igitur suo nutu semper gaudeant volūtate permanendi in Religione, suo nutu sēper vota solemnia reiterent, nunquam erit illa voluntas, quæ verè voueat, ac profiteatur; nam ignorantia illa causat inuoluntariū, vel saltem non voluntarium, sed solùm erit voluntas implendi obligationem, quæ non satis est ad ratificationem. Tert. si quis dubio motus: an votum fuerit validum, & ob id denuò emittit votum; non ideò tenebitur ad obligationem voti, quia ratificatio procedit ex errore, nec censetur habere absolutum vouendi animum, sed ex suppositione falsa valoris prioris voti, vt docent Cordub. summ. quæst. 146. 147. Rodriq. 2. tom. summ. c. 59. num. 7. Vega lib. 5. summ. casu. qu. 97. & 105. si quis etiam ratificaret priora sponsalia inualida ignorans nullitatē; non ideò per nouam ratificationem resumūt vires; nam requiritur scientia nullitatis illorum, vt vult, & probat Sanch. lib. 1. de matrimon. disp. 16. num. 7. ergo ad ratificandam professionem horum hominum desideratur nullitatis cognitio, quæ omninò ignoratur: ergo per centum, & mille actus ratificationis nunquam censendæ sunt validæ huiusmodi professiones. Limita, nisi expressè dixerint, & in corde statuerint, volumus habere validas professiones, licèt fortè ob aliquam causam fuerint ab initio irritæ, & nullius valoris, tunc per istos actus nouos assumunt vires professiones modo descripto superiùs in 2. not.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. SI huiusmodi professi notitiam tandem de nullitate professionis habuerint, habitum per triduum portauerint professorum, seù absque triduo statim actibus ad professos pertinentibus se ingesserint, concurrentibus alijs conditionibus, prout in 2. & 3. not. absque dubio intelliguntur veri professi, seù per tacitam professionem, seù per ratificationem, dum nouos actus emittūt. Conclusio videtur clarè probata, quia datur tacita professio, & ratificatio professionis à DD. conceditur, vt superiùs dictum est: ergo, accedente illa, seù concurrentibus actibus pro ratificatione, erunt veri professi.

Aduertendum tamen est pro prim. conclus. quòd durante nullitate professionis, & eius cognitione, nequeunt tuta conscientia Prælaturas accipere, in electionibus suffragia ferre, neque ordines suscipere, quia, cum non sint Religiosi, nequeunt absque graui labe his actibus se immiscere, nisi ob bonam famam tuendam, imò confiteri non possunt Confessario non admisso ab Episcopo: hæc omnia colliguntur ex Sanchez lib. 7. vbi supr. & Barthol. de Vecchis disp. 14. dub. 2. num. 9. alios referente: videatur Castr. Pal. vbi sup. punct. 4. nu. 3. in medio, quæ multa scitu digna dicit; omnia tamen gesta ratione publicæ professionis, aut publici officij Prælati valida erunt, cum sit titulus præsum-

præsumptus, error communis, & vitium occultum iuxta ea, quæ dicit Sanch. vbi sup. n. 38. & ego ipse in dub. 25.

DVBIVM XX.

An huiusmodi professiones inualidæ, durante ignorantia, habeant vim obligandi tales homines ad omnia vota, seù præcepta Religionis.

SVMMARIVM.

1. *Professionis nullitas potest dupliciter considerari, item duplex obligatio in effectu perpetrando.*

2. *Conscientia quid: sicut & conscientia erronea, & contra hanc facere est intrinsecè malum.*

3. *Religiosorum professiones emissæ in Prouincia, de qua loquimur, quia inualidæ, per se loquendo nullam inducunt obligationem; per accidens verò inducunt.*

1. Titulus nil aliud facit, quàm quærere: an professio inualida habeat aliquos effectus. Pro intelligentia sit prim. not. professionē posse esse nullam dupliciter. Prim. ex natura rei, vt quia facta sine intentione obligandi, seù vouendi; vel id insurgat ex fictione profitentis, tunc enim formaliter abest consensus; vel id insurgat ex ignorantia etiā vouentis, qui, nisi ignorasset aliquid substantiale Religionis malè in ea obseruari, professionem non emisisset, tunc virtualiter ratione deceptionis voluntatis consensus desideratur. Sec. ex statuto Ecclesiæ, vt ob aliquas conditiones ab ea ordinatas, & non obseruatas: de ista verò nullitate hîc non loquimur, quia, cum in casu nostro nullitas oriatur ex defectu consensus, non habet locum in præsenti, sed solùm prima acceptio.

Not. sec. obligationem in effectu perpetrando exoriri posse, vel per se, vel per accidens; per se exoritur illa, quæ directè, & quasi proprio iure sequitur ex tali actione; per accidens, quæ propter vitandum scandalum, vel alia incommoda sequitur.

2. Not. tert. quòd sicut conscientia, vt inquit S. Thom. 1. p. quæst. 79. art. 13. & 1. 2. quæst. 9. art. 5. est dictamen quoddam rationis, seù quod idem est, scientia ipsa applicata ad actus nostros in particulari; ita conscientia erronea nihil aliud est, quàm dictamen falsum rationis, quod dictat esse bonum illud, quod est malum, & è cōtra quod dictat esse malum id, quod est bonum; vndè hæc exoriri potest; vel ex ignorantia vincibili, quæ ita imprudenter iudicat, vt possit falsum, & imprudens iudicium deponere, si debitam adhibeat diligentiam; vel ex ignorantia inuincibili, quæ ita esset, vt, positis talibus circunstantijs, videatur prudenter iudicare, nec teneatur suum iudiciū deponere. Ita Reginald. Bonacin. Sanch. Vasq. quos citatos sequitur Bassæus summ. tit. conscientia num. 33. & hæc videtur esse tantæ virtutis, vt agendo contra eandem conscientiam erroneam siue culpabilem, siue inculpabilem, siue esset circa ea, quæ sunt secundùm se bona, siue mala, siue indifferentia, sit peccatum, ac intrinsecè malum. Ita Vasq. 1. 2. quæst. 19. art. 6. disp. 59. cap. 2. num. 6 Sanch. summ. lib. 1. & 11. num. 2. Sayr. lib. 1. cap. 4. num. 3. refere is multos alios; quarè Vasq. quem sequit it Sanch. putat esse de fide. Salas verò 1. 2. quæst. 42. tr. 8. disp. 5. sect. 3. nu. 16. vult sentire in contrarium, esse temerarium, & periculosum; magis modestè loquitur Sayr. dicens esse opinionem veram. Ratio, quia est peccatum, & intrinsecè malum, quia sicut conscientia recta obligat voluntatem ad non contraueniendum ei; sic & erronea non modò inculpabilis, sed etiam culpabilis eodem iure obligat, quia non tantū qui facit, sed etiam, qui credit se facere id, in quo displicet Deo, contemnit voluntatē, & legem Dei; & ideò reus est culpæ in Deū. Quamobrem qui contra conscientiam agit eodem peccato peccat, quale conscientia dictat, quia in tali actione agens, quārùm est in ipso, vult, quale cōscientia dictat peccatū esse, si illud sit mortale, mortale, si veniale, veniale; vndè concludit Sanch. vbi supr. obligationem fundari in lumine naturæ, quatenus dictat malum esse fugiendum, & iudicat voluntatem sequi debere intellectum tanquam ducem, & proximam suam regulam, cum ipsa voluntas sit cæca.

CONCLVSIO.

3. Religiosorum professiones emissæ in huiusmodi Prouincia, postquam in factiones abijt, cum ex natura rei, idest ex defectu consensus profitentium sint inualidæ, vt dictum est supr. durante tamen inualiditatis ignorantia, eò quòd bona fide, & sine culpa emissæ, per se loquendo nullum habent effectum, & ex se nullam inducunt obligationem; per accidens verò possunt aliquem habere, & inducere obligationem. Quæ conclusio tanquam clara habetur ex doctrina Nauarr. comm. 4. de Regular. num. 76. vers. Aduertendum quart. Sanch. lib. 4. de matrimon. disp. 15. num. 5. vers. quart. probatur. Suar. 3. de Relig. lib. 7. cap. 2. num. 3. Barthol. de Vecchis disp. 14. dub. 1. num. 3. & aliorum apud ipsos. Prima pars suadetur: sicut lex obligans habet suum effectum obligandi; ita lex irritans, seù annullans professionem habere debet suum effectum irritandi; & cum huiusmodi professiones ex defectu consensuum ex natura rei dicantur nullæ: igitur inutilem pariter habere debent omnem effectum: ergo per se nullam inducunt obligationem, maximè quia lex naturalis annullans annullat omnem actum, quantùm potest. Præstereà, effectus obligans per se nequit oboriri ex causa per se, & ex natura rei nulla, vt de se patet: at hæ causæ, videlicèt professiones, sunt nullæ, & intrinsecè nullæ, eò quòd nullus videtur esse consensus ob rationes allatas in superioribus: ergo nullus effectus tanquam obligans per se potest considerari in talibus professis. Sec. pars suadetur, quia ratione ignorantiæ existimantur ab ijs, qui tales professiones emiserunt, suo valore non carere; ac proindè ac si essent validæ, inducunt obligationem: adde, quòd conscientia erronea parit suam obligationem.

DVBIVM XXI.

An Religiosi huius Prouinciæ cognita nullitate suarum professionum eas ratificare teneantur.

SVMMARIVM.

1. *Dubius de professione tenetur ad ratificationem.*

2. *Religiosi factionarij professionum suarũ nullitatem scientes, licèt ex vi voti non obligẽtur ad eas ratificandas, obligantur tamen ad eas ob magnum in Ecclesia Dei scandalum euitandum: & vtraque propositio clarè probatur.*

3. *Illis recusantibus, per nouum actum eas ratificare, compelli possunt ad ratificationem à Religione.*

4. *Proponuntur duæ obiectiones, quæ clarè diluuntur.*

1. Notandum sit non verti in dubium, an teneatur Religiosus ratam habere suam professionem, de cuius nullitate est dubius, nec certitudo in quocumque foro haberi de illa potest, quia, quacumque ratione de ea dubius sit, videtur obligari ad eam ratificandam, vt valeat conuenienter suas obligationes adimplere, actusque proprios illius Religionis exercere, in qua necessariò viuere debet. Ita docent Nauarr. lib. 3. consil. tit. de Regul. consil. 13. num. 10. Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 37. num. 12. & lib. 2. disp. 41. num. 32. Lessius lib. 2. de iustit. c. 41. dub. 7. num. 66. Suar. 3. de Relig. lib. 7. c. 2. num. 6. eò quòd in dubio standum est pro validitate professionis, nec priuari potest Religio iure acquisito.

PRIMA CONCLVSIO.

2. Huiusmodi Religiosi non ignari tandem nullitatis professionum suarũ non tenentur eas ratificare ex vi voti, & professionis, licèt inualidè emissæ, sed ex vi euitandi magnum scandalum in Ecclesia: Primam partem communiter suadent DD. pręsertim Nauarr. lib. 3. consil. tit. de Regul. consil. 89. n. 6. 7. & comm. 4. de Reg. nu-

 penul-

penultimo. Henriq. lib. 1. de matrim. cap. 11. n. 3. in fin. Lessius lib. 2, c. 41. dub. 7. nu. 65. de iustit. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 37. nu. 11. & 37. Suar. vbi sup. Ratio potest esse, quia, cum iugũ Religionis sit multùm onerosum, si spontè ei colla non submittunt, mille incommoda sequerentur; & ideò nõ tenentur professiones ratificare; neque ex vi talis professionis, seruatis seruandis, ad ratificationẽ cogi possunt, quia perindè esset, ac si eas non emisissent. Secund. pars habetur ex Sanch. vbi sup. lib. 4. disp. 15. n. 5. asserente hæc verba ex sensu Angles, Henriq. Manuel. Arag. Cum ficta, inquit, professio sit contractus onerosus, quo Monachus se obligat monasterio, & monasterium Monacho, & monasterium implet ex parte sua acceptando verè Monachum, & tamen non est vera professio, sed nec etiam deinceps manet aliqua obligatione constrictus, nisi per accidens ratione scãdali; quæ verba sunt intelligenda de ratificatione, vt patet ex lib. 2. disp. 36. n. 11. vbi referens eosdem DD. dicit: Religiosus fictè professus non tenetur verè profiteri ratione Ecclesiæ fundatæ in falsa præsumptione, sed ratione scandali: idem sentit Less. de iustit. lib. 2. c. 41 dub. 7. n. 60. Suadetur etiam ex doctrina Caietã. 2. 2. q. 88. art. 1. ad finem. Azor. p. 1. lib. 12. qu. 1. affirmantium fictè professos non quidem ex vi voti, sed ratione scandali teneri in publico regulares obseruantias obseruare: ergo tenentur professiones ratificare: consequentia probatur, quia à Religione nequeunt fugere, quia in casu nostro esset magnum scandalum in Republica christiana; vnde, licet Sotus, Nauarr. Henriq. Rodriq. Sà, Sanch. Lessius, Suar. & alij, quos citatos sequitur Barthol. de Vecchis disp. 14. n. 3. dicant Religioso certo de suæ professionis nullitate, integrum esse fugam arripere, nihilominus semper limitant, scãdalo secluso; quarè ob id euitandum aliqua incommoda pati debent, & permanere in Religione absque ratificatione moraliter videtur impossibile, vt notat Barthol. de Vecch. dis. 14. du. 2. n. 12. ob plures actus exercendos, qui tuta conscientia sine validitate professionis exerceri nequeunt: ergo ratificare tenentur professiones: Ex his argumentis sequitur tertiũ à maiori ad minus; si fictè professi ad præcauendum scandalum, si est sequututum, tenẽtur ratificare professiones: ergo tantò magis huiusmodi Religiosi, qui nec malitiosè, nec fictè professiones emiserunt, sed, interueniente ignorantia, ad maiora vitanda incommoda, magnumque scandalum in Ecclesia Dei, & in Religionis damnum tenebuntur suas professiones ratas habere. Tandem suadetur quart. si ciues alicuius Ciuitatis pro defensione honoris Principis, ac Ciuitatis ab inimicis oppressæ vitam exponere tenentur, vt communiter dicunt DD. in materia belli: ergo tales Religiosi ad tuendum Religionis honorem, eamque sustinendam, quæ, his abdicatis, magnam pateretur iacturam, incommodum amissæ libertatis per ratificationem professionum pati tenebuntur, maximè quia, cum primæ supponantur bona fide emissæ, & sine dolo, & culpa, semper censendum erit parui momenti.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. SI huiusmodi homines recusarent per nouum actum ratam habere professionem, à Religione compelli possent ad eã ratificandam. Suadetur, quia onus præcauẽdi scandala incumbit Prælatis, in quibus pro regimine residet Religio: igitur, reluctãtibus illis ad nouam emittendam professionem, ad vitandum non paruum scandalum poterunt eos cogere ad pondus veræ professionis sustinendum. Confirmatur ex doctrina Suar. vbi sup. n. 7. loquentis de vno tantùm Religioso: Nec mirũ, inquit, videri debet, quòd aliquis non Religiosus coram Deo, nec proprio voto obligatus ad Religionẽ per alicuius præceptũ obligari possit ad professionem emittendam, quia, licèt per se loquendo nullus possit ita obligari, per accidens autem, interueniente ignorantia, ad maiora vitanda incommoda, & propter commune bonum Religionis obligari potest; præsertim quia hæc obligatio non impletur sine aliqua præuia actione voluntaria, qualis fuit prior professio, quæ, cum supponatur facta bona fide, & sine culpa, necessariò debuit fieri cum intentione profitendi; quamuis autem illa intentio propter defectum occultum fuerit inefficax ad valorem professionis, & consequẽter ad obligandũ absolutè, & simpliciter, nihilominus est sufficiẽs, vt ratione illius debeat homo sustinere incommoda, vel obli-

gationes,

gationes, quæ per accidens sequuntur, quia, licèt absque culpa sequuntur, non tamen sine causa. hæc ille. Confirmatur secund. ex l. Barbarius. ff. de off. Præt. & in cap. fam. 3. quæst. 7. vers. verùm tamen, quod ex Synodo Romana desumptum est, in quibus verbis statuitur gesta à Iudice ordinario pertinentia ad forum externum valida esse, si is Iudex titulum habeat communi errore existimatum legitimum, & à Superiore legitimo collatum. Ratio vtriusque iuris decisionis ea videtur esse, inquit Sanch. lib. 3. de matrim. disp. 22. num. 5. quia sequerentur grauissima incommoda, inconuenientia, & scandala, si, detecto eo impedimento, omnia gesta per eum Iudicem putatiuum rescindenda forent: si ergo ad præcauenda incommoda, ac resecanda scandala, quæ orirentur, si gesta per illum Iudicem non essent valida, vtrumque ius determinauit ea omnia esse eiusdem valoris, perindè ac si essent gesta à legitimo Superiore, quarè & ius Ecclesiæ, imò totius Religionis statuere non poterit professiones in casu, de quo agitur, non dico esse validas, quia, quod est inualidum iure naturæ, nequit validari per aliquod ius positiuum, sed esse ratificandas ad resecanda incommoda, & ad tollendum de medio maximum scandalum in Ecclesia sequuturum, si detegeretur Religionem illam ob firmatas, ac dispersas factiones esse in malo statu? si professiones infinitorum Religiosorum essent inualidæ? si Religiosi habitum deponere vellent, propriasque domos habitare inter parentes, & amicos statuerent? heù, heù, quot incommoda, quot scandala, quot lites essent suscitandæ. Confirmatur tandem tertiò: potuit Ecclesia sub voto imponere clausuram Monialibus ob periculum, inquit Sanch. summ. lib. 6. c. 15. num. 3. castitatis in sexu tam fragili, & ad euitanda scandala, quæ procul dubio de facili essent oritura, si ad libitum possent monasteria relinquere, licèt essent reuersuræ: ergo poterit etiam præceptis, ac pęnis ad euitandū scādalum in populis cogere tales homines ad ratificanda professionis vota, ipsis reluctantibus, præsertim cum bona fide ab eis sint emissa.

4. Dices, hæc doctrina præsertim fundatur in Religioso fictè professo, qui ob scandalum, si est sequuturum, vt dicitur in prim. concl. obligatur ad ratam habendam professionem: at, cum hoc scandalum facillimè ex hominum memoria cadat, non videtur esse tanti momenti, vt sit illud euitandum cum tanto detrimento, quantùm est cogi ad vitam regularem per ratificationem professionis, ad quam ille non tenetur ex natura rei: videatur Sanch. summ. 1. c. 6. num. 15. simul cum Nauarr. lib. 3. consil. de Regul. consil. 89. num. 78. Resp. verum esse principaliter fundari in casu proposito, quatenus scandalum sit sequuturum, quod tale sit, ac tam graue, vt necessariò cogatur profitens verè profiteri; & cum in nostro casu maximum esset insurrecturum scandalum coram tota Ecclesia, & mille incommoda sequutura, vt dictum est; ideò ad illa omnia præcauenda propriæ libertatis incommodum tanquam parui momenti in professionis ratificatione erit necessariò sustinendum, præsertim quia, licèt illa prima intentio non malitiosa fuerit inefficax ad valorem professionis, nihilominus est sufficiens, vt ratione illius debeant homines sustinere incommodum aliquod ad tot incommoda euitanda, vt benè notat Suar. vbi supr.

Dices, non esse cogendos homines ad reualidandam professionem ex vi scandali sequuturi; nam, cum Religionis negotium sit arduum, omnimodam postulare videtur libertatem in vouentibus; aliàs periculum est incidendi in maiora scādala, quàm sit illud, quod euitare intenditur, quia non omnibus datum est votum castitatis emittere, & inuiolabiliter eius obseruantiæ intendere, sub iugo obedientiæ viuere, in voluntaria paupertate perpetuò morari, ac posse se accommodare tot moribus Religiosorum diuersarū nationum, & conditionum. Resp. quòd vis argumenti aliquantulum vrget fortè eos, qui fictè professi sunt, & hi, si ob scandalum euitandum cogendi essent ad ratificandam professionem, non essent sine diuina Prouidentia, & forent de illis, de quibus Euangelium dicit: *Compelle intrare*: & ita eorum voluntates submittendo suaui iugo Religionis, orationibusque vacando, auxilium Dei pro votorum obseruatione certè reciperent, sed non vrget homines, qui bona fide, & sine culpa, vt est in casu, professionem emiserūt, quia, licèt voluntas non fuerit, semper tamen ignoranter, & non per se; & ideò tanquam

quam vocati à Deo, & modò coacti ad ratam professionem habendam ob tot incommoda euitanda, auxilium diuinum sanctæ vocationi orationibus, alijsque mortificationibus cooperando indubitanter habebunt ad scandala in se ipsis præcauenda.

Aduertant huiusmodi professi, quòd, si vtilitate ducti Prælati repugnarent euellere factiones à Religione, & in sanctam vnionē homines colligere, tenentur pro remedio recurrere ad sedem Apostolicam, vt liberentur à damnationis periculo, & in malam crucem factionum capita mandentur, quia inquit S. Bernardin. Domin. 3. Quadrag. serm. 25. art. 2. cap. 2. *Quasi impossibile est in terra partiali, & cum partialibus conuersari, quin homo aliquo modo inficiatur*: idem repetit paulò inferiùs.

DVBIVM XXII.

An tales electiones Definitorum, seù Consultorum, ac Prouincialium á iure sint nullæ.

SVMMARIVM.

1. *Multa designātur capita, quibus de iure cōmuni quis prohibetur eligi in Prælatum.*

2. *Huiusmodi electiones Definitorum, ac Prouincialium factiosorum non sunt ipso iure censendæ nullæ, & quamuis appareat quoddam motiuum annullationis, tamen eius nodus soluitur sequenti dubio.*

1. Illis maturè pertractatis, quæ iniustè à factionarijs aguntur, eisque demonstratis, quæ spectant ad nouitiorum receptionem, & professionem, ab eorum peruersitate, ac seditione ductus præsens quæsitum aggredior, si fortè sit aliquod ius huiusmodi electiones annullans. Pro cuius intelligentia notandum sit, quòd sunt multa impedimenta, quibus de iure communi quis prohibetur eligi in Prælatum, vt videre est apud Barbos. de iur. Eccles. lib. 1. c. 19. nu. 118. Silu. tit. Electio quæst. 4. Mirand. tom. 2. quæst. 23. verùm iuxta Silu. reducuntur ad octo capita. Prim. si electus sit malus. Secund. si ligatus maiori excommunicatione. Tert. si minori. Quart. si fuerit suspensus, vel interdictus, vel non seruauerit interdictum. Quint. si non legitimè natus, aut debitæ ætatis, aut literaturæ sufficientis, vel si habeat aliquod impedimentum circa ordinationem. Sext. si fuerit semel reprobatus vitio personæ. Sept. si Episcopus. Octau. si non sit in eadem Religione professus: non desunt circa hæc capita nonnullæ soluendæ difficultates, quæ videri possunt apud Barbos. vbi supr.

CONCLVSIO.

1. NVllo modo huiusmodi electiones Definitorum, ac Prouincialium sunt ipso iure nullæ, quia non inuenitur textus inualidans eas ex eo, quòd electi sint vnius partis illius Prouinciæ in factiones distractæ.

Dices, primum caput inualidare videtur electiones; nam iuxta D. Thom. 8. quodlib. quæst. 4. art. 1. existens in peccato mortali indignus est ad exequendum quodlibet spirituale munus; in multis autem dubijs probatum fuit factiosos esse in malo statu: sequitur ergo, quòd eorum electiones ipso iure sint nullæ. Resp. iuxta Barbos. vbi supr. nu. 129. Silu. Mirand. Emin. Lugo de iust. disp. 35. sect. 1. tom. 2. esse annullandas, & cassandas per sententiam, vt habetur in cap. Si celebr. de Cleric. excomm. ministr. addunt tamen Mirand. vbi supr. ex D. Thom. & Peirin. de subdito quæst. 1. cap. 31. §. 3. quòd peccatum esse debet publicum, & notorium.

Dices, eorum peccatum est publicum, & notorium, quia publicè, & notoriè sunt factionarij. Resp. solutionem pendere à solutione sequentis dubij.

DV-

DVBIVM XXIII.

An licèt prædictæ electiones à iure non sint nulla, annullandæ tamen, & cassandæ sint, vel saltem Prouinciales confirmari non debeant.

SVMMARIVM.

1. *INdignus pro Prælatura describitur, qui potest considerari dupliciter, & quacumque modo inspiciatur, nequit eligi ab electoribus: additur tamen limitatio.*

2. *Itidem describitur peccatum notorium, quod potest esse iuris, & facti, eorumque conditiones adnotantur.*

3. *In quacumque electione necessaria est cõfirmatio Superioris, de qua multa extenduntur, præsertim an sit tuta in conscientia quædã praxis, quòd, visis literis testimonialibus, absque examine 4 Generalibus concedatur cõfirmatio.*

4. *Definitorum, ac Prouincialium electiones Prouinciæ, de qua loquimur, non sunt annullandæ, neque est deneganda Prouincialibus confirmatio.*

1. Not. prim. sit indignum dici ineptum ad præstandum munus ratione infamiæ, ignorantiæ, prauorum morum, morbi, vel quòd futurus sit inutilis, nec officio satisfacturus. Lessius lib. 2. de iustit. c. 34. dub. 12. n. 52. dupliciter enim accipitur; vel in foro contẽtioso; vel in foro conscientiæ. Primo modo, quandò per testes, sententiam, seù confessionem, seù per aliquam aliam viam iudicialem eligendus declaratus est habere aliquem ex defectibus descriptis. Secund. quandò secundùm rectum dictamen conscientiæ aliquis eligendorum videtur esse ineligendus; indignus enim in quocumque foro sub lethalis culpæ pœna nunquam est eligendus, quia læditur vtraque iustitia, & fidelitas. Ita S. Thom. quodlib. 6. art. 9. Less. vbi supr. Reginald. lib. 30. tr. 3. num. 195. Rodriq. in summ. to. 1. c. 106. concl. 10. num. 12. & alij DD. quos citatos sequitur Ioann. Capata in opusc. de iust. distrib. p. 2. c. 2. num. 2. & Philipp. de Bictis in prax. caus. iudic Regul. qu. 127. num. 24. & quamuis infinitæ malæ gubernationes ex eius electione oriantur; nihilominus elector, qui in eum consensit suo voto, vnum tantũ peccatum committit. Barbos. de iur. Eccl. lib. 1. c. 19. num. 134. Nauarr. in summ. c. 11. num. 4. fit tamen reus pœnarum omnium peccatorum, quę committuntur ab indigno indignè electo. Ita Rodriq. vbi supr. & ex multis de Bictis vbi supr. num. 25. verùm eligendo peccatorem occultum, qui probabiliter creditur non esse in malo perseueraturus, sed quamprimum surrecturus, non peccatur: secus si est perseueraturus: vacare etiam culpa videtur electus statim à peccato surrecturus suæ electioni consentiens. Azot. p. 2. lib. 6. c. 14. quæst. 10. Aragon. 2. 2. quæst. 63. art. 2. Peiriu. de subdito c. 31. §. 3. quæst. 1. porrò huiusmodi doctrina non admittitur in peccatore publico electo, suæque electioni consentiente. Ita docent Nauarr. & Azot. vbi supr. videatur hæc materia apud Capatam vbi sup p. 2 cap 4.

2. Not. sec. peccatum illud dici notoriũ, quod nulla prorsus possit tergiuersatione celari. Silu. tit. notorium. Lessius de iustit. lib. 2. c. 22. num. 135. Farinac. consil. 160. to. 2. dupliciter autem accipitur iuris, & facti: iuris dicitur, quod resultat ex actis, & sententia, vel per confessionem, & similia: facti, quod in præsentia multorum, vel in aliquo conuentu, loco publico, eo tempore, quo multis innotescere potest, perpetratum est. Less. vbi supr. c. 12. dub. 13. num. 73. Farinac. consil. 30. num. 9. tom. 2. addit Clarus lib. 5. quæst. 9. num. 2. ff. practic. crim. quòd non solùm rei permanentis vitium dicitur notorium, sed etiam transeuntis, & non sufficit ad probationem notorij, inquit Farinac. decis. 184. num. 4. tom. 3. fama publica, sed debet cognosci, & declarari, ait Clar. vbi supr. per Iudicem, citato reo, ad hoc, vt malefactor non habeat excusationes; imò hortatur Iudices ad cautè ambulandum in declaratione vitij notorij, ne si nimis properent, se ipsos inuoluant. Ex hac doctrina ad rem nostram concludi potest, si delictum perpetratum extra animam etiam rei permanentis, quæ fit in publico, tantam patitur difficultatem pro probatione notorij ad hoc, vt nulla prorsus possit tergiuersatione

ne celari, nec sufficit fama publica, sed opus est deuenire ad acta per Notarium, & Iudicem, & adhuc dubitat Clarus, ne, si Iudices nimis properent, seipsos inuoluant, quæ difficultas non erit in probando factiosorum vitium esse notorium, eò quòd fortè non est rei permanentis, quia celatur in mente: heù, heù mille excusationes, ac tergiuersationes inueniri possunt ad illud velandum, maximè quia inquit Rodriq. tom. 2. quæst. 1. art. 1. sub specie zeli committitur, vndè bonum apparens videtur esse illud velum, quod tegit notorietatem vitij, imò vitium ipsum: fabricent suo nutu Prælati processum, examinent suo beneplacito testes, profectò depositiones erunt laudes eorum, qui fuerint electi, eligentium encomia, oppositiones contra aduersarios, tanquam conturbatores pacis, ac seditiosos, & similia: quænam sentẽtia ob eas depositiones erit à Iudice proferenda? nonnisi quòd huiusmodi vitium est verum in sua conscientia, in foro autem contentioso impossibilis probationis, & rectè, quia in moralibus, quod est difficillimæ probationis reputatur impossibile, vt inquiunt Silu. & Tabien. tit. impossibile: hinc est, quòd Prælati non formant processus, nec vocant testes, nec proferunt sententiam ab ipsa difficultate instructi, & experientia moniti.

3. Not. tert. quòd in quacumq; electione necessariò confirmatio Superioris requiritur, & hoc est à iure, vt testantur Silu. tit. confirmatio. Sigism. à Bonon. de elect. dub. 74. & ista videtur esse tam necessaria, inquit Silu. vt, si electus ante confirmationem ausus fuerit aliquem actum excere tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, vel per se, vel per alium, ipso facto priuetur omni iure, quod per electionem acquisiuit, vt habetur in cap. Auaritiæ. de elect. in 6. & tradũt Tabien. Graff. Lauor. quos citatos sequitur Barbos. vbi supr. num. 247. dummodò dolus intercedat ex eod. c. Auaritiæ: sanè vnus actus perfectus, & consummatus sufficit ad incurrendam pœnam taxatam. Ita Crescent. de iur. patron. decis. 6. num. 17. 18. quamuis à Silu. quatuor exceptiones notentur, quæ apud ipsum videri possunt: Superior immediatus est legitimus confirmator electi. Hostiens. in summ. lib. 1. de elect. num. 27. §. à quo confirmanda. S. Antonin. 3. p. tit. 19. ca. 4. & habetur expresè cap. Nihil. §. æternum. de elect. olim Generales Religionum exemptarum erant à Summo Pontifice confirmati, cuius concessione omnes intelliguntur confirmati, statim ac sunt electi. Ita Barbos. vbi supr. num. 250. Rodriq. tom. 2. quæst. 51. art. 3. Mirand. man. quæst. 23. art. 22. concl. 2. tempus autem petendæ confirmationis est per spatium triũ mensium, quibus elapsis, sine legitimo impedimento irrita est electio cap. Quàm sit. de elect. in 6. Azor. p. 2. lib. 3. cap. 19. qu. 10. Mirand. vbi supr. art. 4. concl. 4. verùm cõfirmatoris munus ante actũ cõfirmationis est examinare, ac inquerere iudicialiter, vel extra iudicium de forma canonica in electione seruata, sicut etiam de moribus electi, etiamsi nihil obijciatur. Ita Nauarr. lib. 1. consil. de elect. cons. 2. n. 2. Barbos. vbi supr. n. 251. Peirin. de subdito q. 1. c. 31. §. 11. sufficit tamen confirmatori pro tuta conscientia, quòd confirmandus sit dignus. Salon. 2. 2. quæst. 63. art. 2. contr. 3. Portell. tit. electio n. 7. quia electio digni est valida, aliàs litibus via aperiretur, & Respublica Christiana confunderetur, in cap. Constitutus. 2. de appellat. Ita Gutier. canon. quæst. lib. 2. cap. 11. num. 15. Vasq. opusc. de benefic. c. 2. §. 3. dub. 7. in fin. affirmans esse omnium DD. Castr. Palaus to. 2. tr. 13. disp. 2. punct. 11. §. 3. quod adeò verum est, etiamsi electores iurassent de eligendo digniorem, quia iuramentum non immutat iuris dispositionem. Ita, alijs relatis, Couarr. regula peccatũ 2. p. §. 7. n. 4. Gutier. vbi supr. num. 15. si verò per negligentiam inquisitionis indignus fuerit confirmatus, amittit ius confirmandi successorem, & suspenditur ab officio, si per malitiam grauiùs est puniendus ad arbitrium Superioris. Tandem de huiusmodi inquisitione extat maxima cõtrouersia inter Rodriq. tom. 2. quæst. 52. art. 5. & Mirandam vbi supr. Primus ait, quòd praxis seruata à Generalibus, visis literis testimonialibus, absque examine concedendi confirmationem est tuta in consciẽtia, idque variis rationibus probat. Secundus inquit huiusmodi praxim, & consuetudinem esse potiùs corruptelam: fateor me non posse tutò adhærere vni parti, altera neglecta, quia, si inclino in sententiam Mirand. non audeo damnare praxim seruatam

in

in aliquibus Religionibus: si admitto opinionem Rodriq. præterquamquòd eius rationes facillimè soluuntur, video sequi multa incommoda;maximè quia Mirand. scripsit post Rodriq. & ideò fortè ab incommodis ortis instructus ab eius sententia declinauit; quarè laudo denuò examinare vtramque sententiam, eique adhærere, ex qua minora sequuntur incommoda. Concludo ergo pro fratribus Minoribus confirmationem spectare de iure ad Generalem immediatum Superiorem; ad maiorem tamen abundantiam Clemens. V. in Clement. Exiui de Paradiso idipsum statuit. Ita Mirand. vbi sup. art. 32. concl. 3. Confirmatores videant doctrinam traditam à Bann. de iust. quæst. 63. art. 2. & à Barbos. vbi sup. nu. 251.

CONCLVSIO.

4. NVllo modo electiones Definitorum, ac Prouincialis huius diuisæ Prouinciæ sunt à Generali annullandæ, & infirmandæ, nec est deneganda Prouinciali confirmatio. Prima pars suadetur: si essent annullandæ, atque cassandæ, maximè quia huiusmodi homines ob vitium factionum, in quo sunt inuoluti, censendi sunt in malo statu, & à iure electio mali, cuius delictum est notorium, est cassanda, & annullanda: probare autem tale vitium esse notorium est moraliter impossibile, vt dictum est in sec. not. propter infinitas tergiuersationes, quæ pro eius velamine adduci possunt: igitur ex hoc solo capite non sunt annullandæ, atque cassandæ; quarè, si Generalis iudicialiter in hoc manus mitteret, inseruiret potiùs ad totum conturbandum, quam ad totum annullandum. Sec. pars habetur: si Generalis denegare debet confirmationem Prouinciali electo; præsertim quia in eius conscientia indignus reputatur huiusmodi homo pro Prouincialatus munere; indignus verò non est cõfirmandus, & cum confirmatio spectet ad forum contentiosum, & non ad illud conscientiæ, maximè quia per electionem acquisiuit ius, & sine iudicio negari non potest confirmatio, imò, ipsa denegata, adhuc subsistit electio, quia actus prior non dependet à posteriori, vt dicit Suar. 1. de Relig. tr. 3. lib. 4. c. 58. num. 7. quem sequitur Sigism. de elect. p. 1. dub. 46. num. 19. ergo opus est concludere, quòd confirmatio à Generali nequit ei denegari. Libenter hanc amplexus sum doctrinam, ne totum confundatur regimen, dummodò habeatur factionum extinctio, quòd si in vnitate regiminis viuere recusant huiusmodi homines, legant Prælati supremi, quibus incumbit onus eas resecandi, doctrinam Castellin. de elect. c. 4. num. 16. Bann. & Barbos. cit. in calce 3. not. illius pro prima parte conclusionis; horum pro secunda; & intelligant etiam non esse rem tam difficilem probationem huiusmodi peccati, vt insinuaui superiùs, quibus est etiam addendus Lauor. de elect. can. tit. 4. c. 25. num. 59.

DVBIVM XXIV.

An electiones Prouincialis, ac Definitorum factiosorum, qui antequam essent electi, electionibus de se factis consenserunt, sint à iure nullæ, vel potiùs annullandæ, atque cassandæ.

SVMMARIVM.

1. *Duplicem consensum potest quis præstare suæ electioni: alterum antequam vota redigantur in scriptis, & publicentur: alterum verò postquam in scriptis sunt redacta, & iam publicata, sed communis electio non est sequuta.*

2. *Habetur forma electionis tam interna; quàm externa cum suis considerationibus.*

3. *Tam in prima, quàm in secunda conclusione demonstratur, quandò electiones sint annullandæ, vel ipso iure nulla iuxta consensus datos.*

1. Cum in duobus præcedentibus dubijs fuerit conclusum electiones factiosorum neque à iure esse nullas, neque haberi sufficiẽs fundamentum ad eas annullandas, vtrumq; quæritur ex præsenti capite, prout in titulo. Pro cuius intelligentia sit prim. not. quòd duobus modis potest quis præstare consensum suæ electioni. Prim. antequam vota redigantur in scriptis, & publicentur. Sec. postquam vota sunt in scriptis redacta, & iam

iam publicata, sed communis electio non est sequuta, quæ fieri debet, ait Mirand. to. 2. quæst. 23. voce intelligibili, & dicitur: hæc est electio canonica N. facta in Capitulo, seù congregatione, &c. pronunciator autem electionis potest esse vnus ex illis, qui electo, seù electis vota negauit; quarè pronuntiare hoc modo eam potest: Ego N. voce mea, & omnium electorum, qui mecum consenserunt, eligo N. &c.

2. Not. sec. quòd duplex est forma electionis per scrutinium: altera interna, & naturalis, quæ consistit in eligentium consensu iuxta mentem Innoc. in cap. Cum in iure. & cap. Quòd sicut. de elect. Panorm. in ca. Cum post. num. 3. de elect. Dec. in cap. Canon. p. lect. num. 20. de constit. Sigisin. de elect. dub. 3. num. 1. quæ videtur esse tanti roboris, ac virtutis, vt, licèt prætermittantur ea, quæ sunt de iure humano introducta, etiam substantialia, nullo modo in foro conscientiæ censenda sit nulla. Innoc. vbi sup. quem communiter sequũtur DD. Bald. in cap. Nihil est. num. 9. de elect. Nauarr. lib. 1. consil. consil. 10. num. 1. de elect. in 2. editione, Rota in Treuer. Abbatiæ S. Maximi metc. 20. Nouemb. 1624. coram R. P. D. Coccino; ex quo sequitur subditos tutò obedire Superioribus ita electis, si electiones fuerunt liberæ; de ista verò forma modò non est sermo: altera est externa, seù de iure canonico, quæ præscribitur in cap. Quiapropter de elect. & reducitur ad decẽ, & octo capita, vt videre est apud Mirand. vbi supr. istæ ergo solemnitates, si in parte, vel in toto prætermittantur, potest Summus Pontifex consensum eligentium inualidare, tanquam non solemniter datum. cap. vnic. de postul. Prælat. Panorm. in cap. Quiapropter de elect. & ita de facto cunctas electiones ab electoribus celebratas, non seruatis ijs, quæ spectant ad substantiam actuum, & quæ describuntur in cap. Quiapropter. cassat, & inualidat tanquam inualidas, & nullius roboris. Suar. t. de Relig. tr. 3. lib. 2. c. 12. num. 9. Sanch. in summ. lib. 2. ca. 38. num. 83. Sigismund. vbi supr. num. 5. & communiter DD. vide Castellin. de elect. c. 4. num. 31. imò videtur esse tanti roboris clausula illa in fine cap. Quiapropter. posita (*aliter electio facta non valet*) vt, si vnum tantùm non fuerit seruatum spectans ad prædictam formam, sufficiat, vt omnis electio dicatur nulla, & à iure inualida. Ita Vincent. quem refert, & approbat Bellam. in cap. Quiapropter. §. Nisi fortè. ver. 3. Quæro. & sequitur Sigismund. vbi supr. num. 8. Ratio videtur esse, quia in parte relinquitur forma, quæ est indiuisibilis. Garc. de benef. p. 5. c. 4. nu. 184. Surd. consil. 282. n. 29. Steph. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 853. num. 28.

PRIMA CONCLVSIO.

3. ELectiones Prouincialis, seù Definitorum, qui consensum proprijs electionibus præstiterunt secundùm primam acceptionem in prim. not. notatam sunt annullandæ, atque cassandæ. Ita habetur ex cap. Cum post petitam. extr. de elect. vbi Goffred. Innoc. Panorm. & Petr. Lambert. de iure patron. lib. 2. p. 1. quæst. 9. art. 13. num. 2. Silu. tit. electio. 1. quæst. 10. Mirand. vbi supr. art. 30. concl. 1. Sigismund. vbi supr. dub. 39. Castellin. vbi sup. num. 6. Molfesius in summ. tr. 6. de benefic. ca. 16. num. 147. Ratio censenda est, quia præsumuntur ambitiosi, eò quòd consenserint suis electionibus, antequam per electores, & per scrutinium votis electi fuerint; vndè cõcludit Molfesius vbi supr. quòd hæc conclusio est valdè notanda contra eos, qui procurare solent, vt ab alijs eligantur.

SECVNDA CONCLVSIO.

ELectiones Prouincialis, seù Definitorũ, qui consensu adhærent suis electionibus, prout in secunda acceptione, putandæ sunt ipso iure nullæ, ac inualidæ. Panorm. in c. Quiapropter num. 16. vers. 18. Mirand. vbi supr. art. 29. §. 18. Sigism. vbi supr. nu. 3. Molfesius vbi supr. num. 120. Ratio est, quia electi non seruauerunt ordinem præscriptum in ca. Quiapropter; nam ordo rerum agendarum ibi præscriptus tanquam substãtialis electionibus adscribitur. Pro fine notandum sit, quid respondere debeant electi, quandò eorum consensus, antequam eligantur, requiritur, ne postea corruant electiones tanquam nullæ, seù annullandæ: Nolumus, quòd nos eligatis, & ita rogamus, seù non intendimus Dei vocationi resistere, & simi-

lia

lia verba, quibus indirectè monstrent suas voluntates, animosque ab ambitione alienos. Ita Biax in direct. elect. p. 3. c. 42. col. penultim. ad fin. num. 3. Cüch. instit. moral. lib. 4. de elect. n. 315. Sigism. à Bonon. vbi supr. n. 5.

DVBIVM XXV.

An, quandò Capitulum est nullum ipso iure, vel annullandum ob aliquod delictum occultum, gesta per Prouincialem, Definitores, ac Guardianos censenda sint nulla.

SVMMARIVM.

1. *Dat iurisdictionem communis error, vnà cum titulo colorato, idque satis explicatur doctrinis, & exemplis.*

2. *Agitatur quæstio illa: an titulus coloratus à legitimo Superiore collatus requiratur.*

3. *Semper censenda sunt valida, etiam in vtroque foro gesta per Prouincialem, Definitores, ac Priores, etiamsi eorum electiones essent à iure nullæ vel annullādæ propter eorum occultum vitium: additur limitatio.*

4. *Putanda sunt inualida, ac irrita gesta per Prouincialem, &c. si non fuerit obseruata in eorum electionibus forma: itidem additur limitatio.*

Not. prim. quòd vitium occultum, per quod Capitulum est ipso iure nullum, vel annullandum, contingere potest, vel in personis electorum, vel eligentium.

1. Not. sec. tantā enim esse vim cōmunis erroris, vt, si accedat titulus coloratus, ac à legitimo Superiore collatus, veritati ipsi præferatur, huicque veritas subiacere cogatur, adeò vt ius faciat, eique, vel eis, qui iurisdictionem possidere nequeunt ob legitima impedimenta occulta, eam conferant; quarè eorum gesta erunt valida. Ita DD. communiter. Lopez p. 1. instruct. conscient. cap. 26. Henriq. lib. 2. de pœnit. cap. 14. Rodriq. tom. 1. quæst. 60. art. 2. Mirand. tom. 1. quæst. 45. att. 13. Less. de iust. lib. 2. cap. 29. dub. 8. Farinac. p. 1. decis. 574. & 602. Homobonus in exam. Confess. tr. 5. quæst. 19. Azor. p. 1. lib. 5. cap. 8. quæst. 2. Palud. 4. dist. 17. quæst. 6. art. 2. Lugo de iustit. disp. 35. lect. 8. num. 20. Philipp. de Bictis in prax. caus. iudic. Regul. quæst. 127. num. 38. Sanch. de matrimon. lib. 3. disp. 22. num. 5. & 49. referens Tiraquel. Rosell. Armill. Silu. Caiet. & alios innumerabiles. Mascard. tom. 1. concl. 649. nu. 1. & 88. citans longum catalogum DD. Probatur prim. ex cap. Nihil. de elect. & l. Barbarius. ff. de off. Prætoris; cum enim iste Barbarius conditione seruus Romæ esset Prætor, eiusque conditio lateret, ita vt tanquam liber haberetur, licèt ob illud impedimentum tale munus subire non posset; nihilominus fuerunt eius acta approbata. Secund. suadetur, quia sequerentur grauissima incommoda, ac scandala, si, detecto vitio, gesta per Iudicem, seu Parochū putatiuum non haberentur rata, ac firma; quarè Respublica, & Princeps, ac Ecclesia ob communem plebis errorem iurisdictionem dare videtur, ne communis pax, & tranquillitas ciuium perturbetur: animaduertendum tamen est, vt inquit Azor. vbi supr. errorem debere esse communem apud populum, seù apud maiorem partem eius; quarè non sufficeret error vnius, vel alterius coram Iudice litigantis, quia lex non considerat ea, quæ ratò, sed quæ frequenter contingunt, quia etiam ex recissione sententiarum ob errorem vnius, vel alterius non sequuntur scandala, nec inconuenientia, nec sufficit error communis crassus, & supinus, sed oportet illum esse probabilem, quia error ille æquiparatur scientiæ. Ita, alijs relatis, Sanch. vbi supr. nu. 6. 7. nec etiam sufficit, vt ex multis tradunt Sanch. & Mascard. n. 64. vbi sup. solius Principis error, licèt nōnulli in contrarium sentiant: huiusmodi etiā doctrina ampliatur ad forum conscientiæ, ita vt gesta per Parochum communi errore talem putatum, habentem titulum putatiuū à legitimo Superiore collatum valida censeantur, quia eadem incommoda, imò maiora, si eius acta essent rescindenda, vitio detecto, sequerentur. Sanch. vbi sup. ex multis, & in summ. lib. 1. c. 9. num. 35. Bonacin. de sacrament. disp. 5. quæst. 1. p. 3. nu. 11. Homobonus vbi supr. Zerola in praxi c. 21. quæst. 2. Suar. 3. p. disp. 26. sect. 6. nu. 4. Paludan. & alij quamplurimi: verùm ab

ita communi doctrina est resecanda opinio Mascard. vbi supr. nu. 14. asserentis, quòd, si quis confiteretur peccata sua homini, qui communi errore, ac opinione putabatur Sacerdos, sed re vera talis non erat, & ab eo fuerit absolutus, valeret confessio, & absolutio; nam ei deest titulus iustus, & potestas ordinis, in quo iurisdictio fundatur, Ita Sanch. vbi sup. nu. 27. Nec obstat, quòd hic defectus à summo Sacerdote Deo suppleatur; nam ex vllo sacræ paginę loco id elici nequit, sicut habetur diuinam gratiam, eiusque augmentum elici ex sacramentis, vel contritione, &c. videantur Zerola in prax. pœnit. c. 16. quæst. 13. & Sot. 4. dist. 24. quæst. 1. art. 4. confutans etiam quandam opinionem D. Thom. Addo tandem, quòd hæc doctrina suffragari potest ei, qui crimē, & pœnam Patochi, seu Iudicis nouit, scientiamq; de impedimento habuit, quia sicut error vnius non sufficit ad valorem, ita scientia vnius nō debet impedire, quin gesta etiam respectu ipsius valeant: idem est dicendum de Sacramento pœnitentiæ: verùm tamen est, quòd aliquandò confessio potest esse inualida non respectu iurisdictionis, sed ob obicem, qui opponitur validitati, quatenus inducitur Sacerdos ad peccatum. Ita Sanch. vbi supr. n. 47. Less. vbi supr. n. 66. vide etiam, quæ dicit Bonacin. de Sacrament. disp. 1. quæst. 6. p. 5.

Not. tert. quòd ex his, quæ dicta sunt, plurima notatu digna eliciuntur; si etit magistratus occulto vitio notatus communi errore pro rato habitus possidens titulum coloratum à legitimo Superiore collatum, valent eius sententiæ prolatæ, sicut etiam instrumenta à Tabellione, vel Notario confecta, & negotia gesta à Procuratore. Ita ex multis Azor. vbi supt. Valent. etiam gesta iuxta Lessium, & Sanch. vbi supr. Prælati, qui Prælaturam in excommunicatione, irregularitate, vel alio impedimento occulto recipit, ratione cuius collatio fuit irrita: amplia, esto Prælatus sit publicè excommunicatus, modò non sit denuntiatus, aut percussor Clerici notorius. Sanch. vbi supt. n. 32. adde, quòd videntur etiam valere gesta delegati non solùm ad vniuersitatem causarum, sed etiam ad vnam, quamuis de hac maior extet difficultas. Less. vbi supr. nu. 66. qui subdit, Superiore conferente beneficium, vel iurisdictionem alicui non ignorante impedimentum eius, aut collationem esse inualidam, modò ipse conferat, quantùm in se est, si saltem in foro externo, & communi errore populi ea omnia esse valida putentur, nil obstare, quin gesta beneficiati, seu habentis iurisdictionem sint valida: multa alia elici possunt apud Lessium, Sanch. & Mascard. Excipe tamen ea, quæ sunt iuris diuini, & naturalis; nam vt benè notant Less. & Sanch. nequeunt à potestate humana suppleri.

2. Pro quart. not. sit illa quæstio: an necessariò requiratur non solùm communis error, sed simul titulus collatus à legitimo Superiore: duplex sententia, & vtraque habet suos Patronos, vt videre est apud Sanch. vbi supt. num. 40. Prima dicit gesta eius valere, qui est in possessione, & in communi existimatione alicuius officij, ex quo oritur communis error. Secunda negat, nisi etiam accedat titulus coloratus à Superiore legitimo collatus, quæ à Sanch. acriter defenditur. Mirot, quomodò tam fortiter recedat à prima sententia, cum in summ. lib. 1. cap. 9. num. 35. defendat Sacerdotem sequendo opinionem probabilem de iurisdictione circa absolutionem sacramentalem eam possidere, & validè absoluere pœnitentem, licèt opinio probabilior neget eum carere iurisdictione. Ratio Doctoris est, quia communis error ex ea probabili opinione ortus satis est ad gestorum per eum Sacerdotem valorem: ergo sequendo primam opinionem gesta eius valebunt, quia est opinio probabilis, & communis error ex probabilitate ortus dat iurisdictionem; quarè non est spernenda, quæ modò defenditur à Basil. Pontio de matrim. lib. 5. cap. 20. num. 2. quem sequitur Sancius in select. disp. 44. num. 3. Dian. tract. de sacram. resol. 22. & nouissimè non displicet Caspens. de pœnit. tract. 24. disp. 5. sect. 7. tom. 2. & Philipp. de Bictis in prax. caus. iudic. Regul. qu. 127. num. 40. videatur tamen Lugo vbi supr. num. 22.

PRIMA CONCLVSIO.

3. Gesta per Prouincialē, Definitores, ac Priores, licèt eorū electiones essent à iure nullę, vel ānullādę propter eorū occultū vitium

vitium in proprijs personis, censenda sunt in vtroque foro valida, dummodò habeant recensita in sec. not. Conclusio satis intelligitur probata ex DD. rationibusque notatis in eod. not. modò accedat confirmatio, quia titulus non confertur per electionem. Ita Innoc. c. Nihil. nu. 4. de elect. vbi Antin. nu. 35. Cuch. quæst. 4. Henric. ibi §. Cæterùm. num. 3. Iason cum Angelo per eum relato. l. Barbarius. num. 66. ff. de offic. Prætor. Sanch. vbi supr. nu. 52. vide etiam Mascard. de probat. concl. 1382. num. 4. & 5. secus est dicendũ de illis electionibus, collationibus, &c. quæ non indigent cõfirmatione, quorum electio, seù collatio, vel institutio cum confirmatione obtinetur. Sic Innoc. Anchar. & Henric. ibid.

SECVNDA CONCLVSIO.

GEsta per Prouincialem, Definitores, ac Priores, si in eorum electione fuerit peccatum in forma, ita vt solemnitates requisitæ, & à iure præscriptæ non fuerint obseruatæ, putanda sunt irrita, inania, & inualida. Ita Bartol. l. Actuarios. num. 2. C. de numerarijs. lib. 12. Albericus l. Barbarius. num. 12. ff. de off. Prætor. & alij quàmplurimi, quos citatos sequitur Mascard. num. 94. & Sanch. num. 52. vbi supr. Ratio videtur esse, quia peccatum est in forma, & in radice, ac proindè titulus deficit. Limita, nisi accedat legitimi Superioris confirmatio, quoniam videtur esse tãti roboris, vt ipsa titulum coloratum conferat, dum electionis vitium communiter latet. Ioann. Andr. c. Nihil. num. 28. de elect. vbi Anchar. ad fin. quæst. 4. Sanch. vbi sup.

Pro fine quæsiti duo sunt addenda. Prim. quòd in iure nulla assignatur confirmationis forma, sed sufficit aliquod siue dictum, siue factum, quo Superior declaret voluntatem suam confirmandi, vt ex. gr. installatio, siue intronizatio, & huiusmodi. Oldrad. cons. 146. num. 6. Rota decis. 16. de concess. præbend. in nou. & decis. 261. num. 3. coram Emin. Cardin. Mantic. Sigismund. à Bonon. de elect. dub. 44. num. 5. Secund. quòd gesta Capituli non legitimè congregati, quia congregans habebat impedimentũ, per quod illud congregare non poterat, censenda sunt valida; nam congregatio Capituli est facta ab eo, cuius impedimentum latebat, nec ei titulus coloratus deerat, & communi errore à populo tenebatur posse Capitulum congregare, & ita gesta congregantis valere debent. Ita Vgolinus loquens de delegante, de censuris tabula 1. c. 2. §. 22. Sanch. vbi sup. n. 51.

DVBIVM XXVI.

An electores teneantur pro bono pacis, ac quietis Prouinciæ duos Definitores ex qualibet parte eligere; Prouinciales verò modò ex vna, modò ex altera.

SVMMARIVM.

1. *DIgnioribus posthabitis, nonnulli designantur casus, in quibus electores digno suffragari possunt, imò debent, idque multis authoritatibus demonstratur.*

2. *Varijs rationibus designatis, concluditur electores adhærendo paci posse, ac debere duos Definitores ex vtraque factione seligere, sicut etiam Prouinciales modò ex vna, & modò ex altera, esto ex vna tantùm parte essent meliores.*

3. *Duabus obiectionibus, quæ doctrinæ traditæ videntur obstare, satisfit, & tandem duobus propositis fundamentis ante factiosorum oculos confunditur eorum partialitas.*

Quoniam ob multa capita iam notata factiosorum status videtur malus, imò ob mẽtis cæcitatem, quasi pro securitate eorum status parum differre à damnatorum statu; ideò præsens quæsitum mouetur: an sit illud remedium respectu eorum ad illos coercendos à tam periculoso statu, & ad concedendam eis securitatem conscientiæ: dico, respectu eorum, quia ad Religionem spectat remedium resecandi factiones, vt dicam in sec. parte.

Not. prim. quòd in quint. & sext. dub. fuit dictum, quòd absolutè digniores sunt eligendi, sed quia, qui omnes excederent merito, non poterant esse solùm in vna parte; ideò conclusum fuit electores non care-

 re cul-

re culpa lethali eligendo ferè omnes ex vna factione, dictum fuit in gratiam alicuius docti moderni: vera resolutio modò sit, quòd licèt excessus recensitus ibi niteret, nullo modo eligi possunt sub pœna lethalis culpæ, quia adhuc non sunt digniores, vt ex præsenti conclusione demonstratiuè ex ferè omnium DD. doctrina patebit.

1. Not. sec. quòd à DD. multi casus designantur, in quibus, omisso digniori, dari potest suffragium digno; duo videntur esse ad rem nostram. Prim. quandò maior pars eligentium vult seligere minùs dignum, digniori neglecto, tunc potest quis se cōformare illis, eligendo dignum, quamuis iurasset de meliori eligendo. Ita Vega in summ. mot. 1. p. tit. elect. Portell. tit. Elect. num. 20. Samuell. de elect. canon. tt. 1. disp. 6. contr. 5. Peirin. ex multis in form. lit. E. ca. 2. num. 16. Diana p. 3. tract. 5. miscell. resol. 110. Ratio est, quia nemo tenetur ad actum frustatorium; vndè nullus tenetur ad inutile, & vanum cap. 4. §. ex his omnibus 23. quæst. 6. & ad actum vanum nulla lex obligare potest docet Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 38. num. 6. §. Tertiò: quarè Emin. Lugo de iustit. disp. 35. sect. 5. num. 35. inquit: Ad bonam enim gubernationem futuram multùm refert pax inter eligentes, & electos, & cæteris paribus, ille melius gubernabit, qui maiorem concordiam cum subditis habebit: cum ergo parui referat, quòd dignior habeat meum suffragium nihil ei profuturum, & è contra ad bonum commune, & ad meum multum referat auferre semina discordiæ inter me, & Prælatum futurum, potero ei dare meum suffragium, quandò certò scio sine me ipsum eligēdum esse, nec id posse vllo modo impediri: hanc ob causam Cardinales non potentes eligere, quem iudicabunt meliorem, ac digniorem, nec impedire electionem minùs digni, sed tamen digni in summum Pontificem, possunt pro illo etiam suffragium dare, quandò certe moraliter sunt de eius electione futura, quia multùm refert ad pacificam gubernationem, quòd communi consensu eligatur: hæc Lugo. Extendamus etiam aliqua verba Ioann. Capata in op. de iust. distributiua p. 2. c. 8. num. 15. Quandò electores vidēt se non posse obtinere, vt dignissimus eligatur, tunc possunt suum suffragium applicare minùs digno, qui tamen dignior est inter illos, de quorum electione speratur; non enim tenentur frustrà applicare suum suffragium magis digno, sed digniori inter illos, qui moraliter loquendo eligi possunt. Sec. quandò minùs dignus est magis acceptus cō uentui, seù Prouinciæ. Sanch. opusc. 1. lib. 2. c. 1. dub. 4. citans Silu. Caietan. & Salon. Ratio est, inquit Caietan. in summ. tit. Elect. fin. quia non placet omnibus; vndè dicitur in c. Si fortè. vbi Geminianus, & c. Nullus dist. 61. non posse dari Prælatum omnibus inuitis eligentibus, vel vniuersitate subditorum reluctante: videatur Dian. ex multis vbi supr. Addo aliquandò posse eligi indignum; quandò nullus alius dignus inuenitur ob maiora scandala, & damna impedienda. Ita Lessius de iust. lib. 2. c. 34. dub. 12. n. 55. Filliuc. in append. tt. 41. de benefic. c. 4. n. 143. Lugo vbi supr. sect. 2. nu. 5.

Not. tert. non solùm posse eligi dignum, neglecto digniori, sed etiam debere. Ita docet Salon. 2. 2. quæst. 63. art. 2. affirmans omnes DD. in hoc conspirare: Quòd si necessitas, inquit, & bonum commune Ecclesiæ postulat, vt dignus præponatur digniori, non modo tunc id licere, verùm etiam ita debere fieri. Ratio est manifesta, quia, cū beneficia primò, & potissimum sint instituta in vtilitatem Ecclesiæ, quandò vtilitas Ecclesiæ ita postulat, sic necessariò est celebranda electio; quarè Caietan. 2. 2. quæst. 185. art. 3. inquit: In distributione Ecclesiastici regiminis principaliter non debet attendi remuneratio, siue meritum seruitiorum, seù quorumcumque aliorum beneficiorum, sed debet principaliter attendi vtilitas Ecclesiæ præcipuè spiritualis. Imò addo non solùm debere ob vtilitatem Ecclesiæ, sed etiam, quia hìc, & nunc, qui videntur minùs digni, re vera sunt dignores. Salon. vbi supr. controu. 4. ait, quòd eo ipso, quòd dignus est vtilior, est dignior: concordat Less. de iust. lib. 2. c. 34. dub. 12. n. 50. Dignissimus, inquit, censetur, non qui est sanctissimus, & doctissimus, sed qui, omnibus consideratis, putatur optimè officio satisfacturus, Ecclesiæque futurus vtilissimus: non dissentit Azor. p. 2. lib. 6. c. 15. qu. 1. Is verò doctior, & sanctior habetur, qui ratione habitæ præfecturæ, ad quam assumitur, vtilior, & aptior est, quamuis absolutè

absolutè alius & peritior, & melior inueniatur: affirmat Sanch. opusc. 1. lib. 2. c. 1. n. 5. Ille minister simpliciter censendus est dignior, qui practicè, & moraliter iudicatur aptior, & Ecclesiæ vtilior: approbat Tabien. tit. electio quæst. 13. & Gutier. lib. 2. c. 11. n. 63. Primus dicit: In foro consciētiæ tenetur quis eligere meliorem non simpliciter, idest secundùm quod est melior secundùm charitatem, sed meliorem illi Prælaturæ, qui scilicet possit illam Ecclesiā & instruere,& defendere,& pacificè gubernare. Secundus ait: Dignior, & magis idoneus est ille, qui cæteris aptior,& magis vtilis est ad beneficium, cui præficitur: omnesque alij DD. superiùs allegati hoc ipsum affirmant; quarè mensura digniorum desumenda est à necessitate Ecclesiæ, seu Prouinciæ, ita vt ille sit dignior, qui maiorem vtilitatē communi bono earum est allaturus: tandem in hanc doctrinam conspirant omnes Canonistæ, teste Rendina, quem citatum sequitur Barbos. in collect. DD. lib. 1. decretal. ca. officij. de elect. quam tribus exemplis illustrant. Prim. si nobilis fuerit potentior, aliàs tamen idoneus, & vtilior Ecclesiæ, præferendus est sanctiori, & eruditiori. Sec. si diues fuerit vtilior, quia Ecclesia est ære alieno nimis grauata, præferendus est alteri, quamuis doctior foret. Tert. si doctior fuerit vtilior, &c. quia opus est expugnare hæreticos, præferendus est nobili, est diuiti.

CONCLVSIO.

2. Electores pro bono pacis, & quietis possunt, ac debent seligere duos Definitores ex vtraque factione, ac Prouinciales modò ex vna, & modò ex altera,quãuis ex vna parte essent meliores. Prima pars suadetur:ratio formalis est, quarè eligēs dare potest suffragiū minùs digno, digniori omisso,videtur esse, quādò maior vtilitas,quæ in fauorem boni communis ab insignis qualitatibus dignioris eliceretur, frustratur, cum maior pars eligentium in dignum inclinet: ergo, quandò maior habetur vtilitas, & votum eligentis non frustratur, eò quòd erit futurum vtilissimum communitati, potest eligens suffragari minùs digno, digniori neglecto: sed si in hac Prouincia duo Definitores ex vtraque parte, ac Prouinciales alternatim deligantur, non parua, imò maxima insurgit vtilitas, quia tolluntur inuidiæ, secantur odia, cessant murmurationes, fugit discordia, vniuntur animi, ac maximum pacis bonum totam coronat Prouinciam, quæ vtilitas non haberetur, si suffragia irent in meliores, imò multa damna insurgerent, vt intelligenti semper videbitur: ergo huiusmodi electiones possunt fieri, esto ex vna parte essent digniores. Præterea, si indignus potest eligi, quandò nullus alius inueniatur ob maiora scandala euitanda, vt docent DD. superiùs; quomodò eligi non poterit absque labe peccati dignus, omisso digniori, ob tot scandala resecanda, cum dignior non sit, dū damna ex eius electione oboriuntur? Adde, electio celebrata iuxta desiderium subditorum, & libenter acceptata a subditis est præ cæteris electionibus Ecclesiæ vtilior, quia reddit, inquit Salon. vbi supr. regimen pacatum, & subditi sunt promptiores ad obediendum electis: at cum tales electiones pariant istos effectus, vt clarum est: ergo.. Tandem ad rectam gubernationem multùm refert pax inter eligentes, & electos, & cæteris paribus, ille meliùs gubernabit, qui maiorem concordiam habebit cum subditis: sed celebrando electiones modo prædicto bonum commune fouetur, eò quòd in omnibus electis, & electonbus excitatur maxima pax, & electi meliùs gubernabunt ob maiorem concordiam cum subditis: ergo huiusmodi electiones absque peccari labe possunt fieri.

Addo non solùm posse fieri, sed debere, & est secunda pars cōclusionis,quæ his argumentis fulcitur: beneficia primò, & potissimum sunt instituta in vtilitatem Ecclesiæ: sed huiusmodi Prouincia necessitatur ad habendas has electiones ob vtilitatem maximā sequuturam; nam seditiones, & inuidiæ tollentur, & animi vnientur: ergo absque labe lethalis culpæ nequeunt prætermitti; aliàs beneficia non essent instituta in Ecclesiæ vtilitatem, sed in destructionem; vndè contrarium facientes peccant contra iustitiam commutatiuam non consulendo bono ipsius Ecclesiæ, à qua ius eligendi acceperunt, & contra charitatem non inhærendo paci, sed adhærendo discordiæ; imò deberent fieri, quia violatur iustitia distributiua, eò quòd omittuntur, & negliguntur meliores, & digniores;

gniores; nam mensura digniorum desumenda est à necessitate, ac vtilitate Ecclesiæ: vtilior ergo dignior, dicunt Salon.& Sanch. vtilissimus ergo dignissimus, inquit Lessius; vtilior, atque aptior: ergo sanctior, & doctior, ait Azor. qui scit instruere, defendere, & pacificè gubernare: ergo melior, affirmat Tabien. qui cæteris aptior,& magis vtilis est ad beneficium, cui præficitur: ergo dignior vult Gutier. & cum huiusmodi Prouincia summoperè hisce electionibus indigeat ad fugandas discordias, quæ secum trahunt omnia mala superiùs recensita, & ad introducendam pacem, & pacatum regimen, ex quibus non parua vtilitas est insurrectura: ergo isti homines erunt eligendi tanquam dignissimi, & aptissimi pro regimine Prouinciæ; aliàs negari nequit, quin peccetur contra iustitiam distributiuam. Suadetur etiam ex doctrina Caietan. in summ. tit. elect. asserentis, quòd dignior dicitur secũdùm regimen illud nunc, & hîc respectu talium ouium: quis negabit oues talis Prouinciæ pro sui concordia, & vnione non indigere talibus electionibus? ergo hi homines censendi sunt dignissimi, & non alij. Demũ probatur ex doctrina Sanch. 1. opusc. lib. 2. c. 1. dub. 4. num. 6. quæ nos instruit electos communi consensu, ac desiderio subditorũ multò suauiùs, & meliùs gubernare, eisque promptiùs obediri: cum autem suauis, & pacata gubernatio sit Ecclesiæ, vel Reipublicæ vtilior, quæ sine dubio non desiderabitur ex huiusmodi electionibus: ergo in talibus hominibus dignioritas præ alijs negari nequit.

3. Dices, ex nostra factione sunt digniores, eò quòd sunt sanctiores, austeriores, & doctiores, ac prudentiores. Resp. in tua passione, & ambitione sunt digniores, non in ordine ad vtilitatem Prouinciæ, ex qua elicitur maior, & minor dignitas; vndè Azor. vbi supr. affirmat sanctiorem, & doctiorem esse hominem, qui est vtilior, & aptior Ecclesiæ, ad quam assumitur: vide obiectionẽ primam dub. 16. & considera egregium dictum D. Chrysost. 1. ad Corint. c. 7. hom. 9. *Oportet autem*, inquit, *omnibus præferre concordiam, quoniam hoc est, quod omnium maximam habet potentiam*: ac si dicat loquendo in casu nostro: factionarij, factionarij vera, & iusta regula in ordine ad regimẽ pro dignoscendo qualitates, & mores tanquam digniores, est vnitas, pax, & concordia, hæc sunt illa maxima potentia obstans factionibus, ac seditionibus, quæ è directo funditus vnitatem regiminis destruunt; aliæ verò regulæ sunt obliquæ, & non rectæ, quæ pariunt, & nutriunt factiones, lites, & discordias; vndè, quæso, in vobis tot lites, factiones, ac seditiones? non nisi quia declinastis à vera, & iusta regula pro mensura digniorum: oportet ergo omnibus præferre concordiam; aliàs semper vos lites oppriment, & seditiones regnabunt cum manifesto periculo æternæ damnationis.

Dices, æquitas huiusmodi electionum ex vtraque parte potiùs inseruiet ad firmandas, ac radicandas factiones, quàm ad destruendas. Resp. esse velamen pro ambitione tuenda: vultis factionarij destruere factiones lingua, & non votis, ac moribus, meliùs est aliquo modo fouere factiones tuta conscientia, quæ propriè non fouentur, vt dicam in sequent. dub. sed potiùs procuratur bonum cõmune, quàm eas nutrire vestro, & iniusto modo solito, & per tot annos maculando conscientiam, & implendo infernum animabus sanguine Christi redemptis: si vera sunt verba amplectimini omnes, & tollite de medio factionum scandala, & consecrate igni huiusmodi scriptum.

Ad vos modò me conuerto, ò factionarij: destruite si potestis hæc duo fundamenta: alterùm, quòd excessus in altera factione nequit esse tantus supra aliam, vt tuta conscientia electio ex vna tantùm celebrari possit: alterum, quòd, quamuis excessus videretur esse; nihilominus eius factionarij nequeunt respici tanquam digniores, quia mẽsura digniorum non desumitur à personarũ qualitatibus, sed à qualitatibus regulatis ab vtilitate, ac necessitate Prouinciæ: destruite, inquam, si potestis, vt sine peccato celebrare possitis more solito electiones: vereor, ne fundamenta destruendo aliqua tergiuersatione, quæ non deest ambitioni, simul animas destruatis, & in infernum demergatis.

Factiosi ante oculos semper habere pro dignoscendo meliori absque passionis velamine auream illam sententiam Salon. & Sanch. dub. 2. num. 5. vbi supr. Dignitas non est attendenda metaphisicè (quòd fortè vos

vos facitis) ex solis qualitatibus eligendorũ, sed moraliter, & practicè ex qualitatibus exequutioni mandatis, & redactis ad opus.

Pro fine est aduertendum, quòd conclusio non est intelligenda, quandò magnus esset excessus indiuiduorum in vna factione, vtpote secundùm tertiam partem, quia tunc seruari debet proportio, aliàs offenditur; & bonum commune, nec non & iustitia distributiua.

DVBIVM XXVII.

An electio celebrata iuxta doctrinam in superiori dubio relatam sit tuta in conscientia.

SVMMARIVM.

1. *IN electione eligentium libertas requiritur., quæ, licet possit restringi per statutum ad certum Collegium, seu ad certum genus personarum; nihilominus coarctari nequit ad certum numerum personarum, & de vtroque dicto redduntur rationes.*

2. *Potest condi statutum pro bono pacis, & quietis, vt electores tantùm duos alicuius nationis seligant: & satisfit obiectionibus.*

3. *Bonum pacis, & quietis petit, vt in Prouincia, de qua loquimur, seligantur duo Definitores ex qualibet parte, alternatimque Prouinciales; & probatur rationibus, & dua diluuntur obiectiones.*

Dubium istud fit in gratiam cuiusdam viri meritis, zeloque insignis, qui non adhæret (licèt fortè sine fundamento) doctrinæ docenti duos esse Definitores ex vtraque parte, seu factione deligendos, alternatimq; Prouinciales, quoniam ei videtur in maximum Religionis detrimentum ambitionis vitium nutriri, factionesque formari: sit ergo.

Prim. not. quòd mensura digniorum desumitur, vt dictum est, ex necessitate, seu indigentia Prouinciæ: porrò huiusmodi necessitas exoriri potest ex hominibus diuersarum nationum absque labe vitij; vndè eis multa conceduntur ad incommoda præcauenda; vel quandò præter hoc, quòd sunt diuersarum nationum, ab ambitione regnandi ducti in partes, seu factiones ambierunt; quarè quælibet pars ad se regimen attrahere intendit: idem intelligo de Prouincia, quæ, licèt diuersis non constet nationibus, in factiones tamen distracta est; quarè possunt etiam ei aliqua concedi ad maius malum euitandum.

1. Not. sec. quòd libertas necessaria pro valida electione nõ infringitur per statutum restringens ad certum Collegium, vel ad certum genus personarum, ex. gr. ne Monachi in Priores monasterij sublimentur plures, quàm tres de vna natione. Ita Silu. tit. elect. quæst. 26. Barbos. de iure Eccl. lib. 1. cap. 19. num. 232. Rodriq. tom. 2. quæst. 51. art. 1. Nauarr. lib. 1. cõs. de cõstit. cons. 7. Mirand. quæst. 23. art. 22. tom. 2. Ratio videtur esse multiplex. Prim. ne detur alijs occasio diffidendi, vt eisdem, quantùm fieri potest, resecetur occasio se subleuandi in superbiam, alijs in murmurationes prorumpendi, alijsque tandem nimis suæ genti, siue nationi tribuendi. Sec. quia idipsum habetur ex statutis multorum Collegiorum, quibus cauetur, ne ex eadem Ciuitate eriganturin dignitates plures Collegæ, quàm vnus, ex eadem diœcesi plures quàm duo. Tert. quia non est abijcienda consuetudo, vt Superior, seu Abbas certi monasterij ad talem dignitatem non euehatur, nisi de certo monasterio. cap. Cum dilectus; vndè non censetur tolli libertas, eò quòd electio restringatur ad certum genus hominum. Ita Panormit. in cap. Cum terra. de elect. nam etiam Pontifex ad tantam dignitatem non assumitur, nisi de Collegio Cardinalium, neque in Hispania fiunt beneficiarij, nisi Hispani, in Gallia nisi Galli. videatur Nauarr. vbi supr.

Not. tert. quòd, licèt verum sit electionẽ posse restringi ad certũ genus personarũ; nihilominus coarctari nequit ad certũ numerum personarũ, e. gr. ad tres, vel quatuor vocales sine sũmi Põtificis licẽtia, & authoritate; aliàs esset ipso iure nulla, & irrita. Ita Silu. Rodriq. Mirand. Barbos. vbi supr. Portel. tit. elect. num. 4. Castellin. de electiõ. cap. 3. num. 7. Lauor. tit. 4. cap. 2. nu. 11. Ratio est, quia huiusmodi coarctatio aduersatur bono regimini, & rectæ gubernationi, imò bono publico postulanti libertatem eligentium, vt habetur ex cap. Cum terra. de elect.

elect. quarè, inquit Mirand vbi supr. videtur ferè impossibile, quòd subditi sic coarctari diligant, & ament Prælatos electos, & è contra, quos autem subditos amore non prosequantur Prælati, quonam pacto regere, & gubernare rectè poterunt, cum amor sit, atque esse debeat totius boni regiminis, & rectæ gubernationis exordium? vice etiam versa, quos subditi non amant, nullo pacto reuereri, debitamque obedientiam illis præstare poterunt. Quamobrem, non obstantibus restrictionibus, & coarctationibus possunt electores eligere, quem maluerint, modò sit dignus, & electio erit valida, & confirmanda etiam ab ipsis Prælatis, ac Superioribus, qui coarctationem statuerunt. Ita Rodriq. & Mirand. vbi supra.

PRIMA CONCLVSIO.

2. PRo bono pacis, ac quietis potest condi statutum, ne electio extendatur ad plures, quàm ad duos alicuius nationis, ex. gr. ne Priores, seù Guardiani monasteriorum eligantur plures, quam duo de vna natione: idem dic de Definitoribus. Conclusio habetur satis clara in secund. not.

Dices, statutum hoc videtur esse contra bonum commune, quia sæpè meliores essent postponendi. Resp. ex Nauarr. vbi supr. quòd rationes adductæ satis promouēt illud; imò addo, quòd alij ex alia natione sunt digniores, quia mensura digniorum non habetur à qualitatibus personarum, sed à necessitate Ecclesiæ, ad quam electi assumuntur.

Dices, in electionibus debet esse plena libertas deligendi ex Concil. Tridentin. sess. 25. cap. 6. Resp. adhuc remanere tantam libertatem, quanta est necessaria ad validè celebrandas electiones. Ita Nauarr. vbi supr.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. PRo bono pacis, ac quietis huius diuisę Prouinciç possūt electores tuta cōsciētia ad munera Definitoratus duos ex quatuor Definitoribus ex qualibet parte eleuare, ac alternatim eligere Prouincialē. Suadetur, quia, si ad euitanda mala, quæ Prouinciam conturbare possunt, condi statutū potest, vt tot, & nō plures de vna natione assumantur in dignitatem, vt superiùs dictum est; quomodò electores non poterunt tuta conscientia seligere duos Definitores ex vtraque parte, &c. ad fugandas discordias, murmurationes sedandas, & resecanda mala superiùs enarrata, quæ totam Prouinciam conturbant? Adde, si vigent statuta in aliquibus Religionibus etiam à sede Apostolica confirmata, quæ pro bono pacis, & quietis tales electiones, seù similes ordinant, quarum homines fortè ab ambitione ducti in factiones abierunt, quarè electores non poterunt deligere duos, &c. absque stimulo conscientiæ? vndè nefas est affirmare, quòd electores celebrando modo descripto electiones sint in malo statu, quia esset affirmare aliquod durum de sancta Sede, quod impium esset.

Dices, conferre hoc pacto suffragia, videtur ambitionis vitium fouere. Respond. quòd multa, ac infinita mala è Prouincia extirpantur, vt constat ex doctrina benè intellecta, imò ambitionis vitium infirmatur, & fortè omninò euellitur, quia, vt notat Caietan. summ. titul. ambitio, tunc ambitio videtur esse peccatum mortale, quandò quis vult honorari ob crimē aliquod; vel quando in illo honore ponit vltimum finem, idest ob consequendum honorem non æstimat Deū mortaliter offendere; vel vult præferre se alijs, quibus nō est præferēdus in distributione communium dignitatum; vel tandē desiderat honorem ad perpetrandum scelus, puta tyrannidem; cum enim celebrantur electiones modo descripto, vitium ambitionis cum oppressione alterius factionis è medio tollitur; habetur etiam, ne quis præferatur alteri, cui non est præferendus, quia, cum dictum sit, quòd merita difficillimè possunt esse in tanto excessu, vt non sint æqualia, vel quasi æqualia, maximè quia mensura digniorum desumenda est à necessitate Prouinciæ, difficilè potest dari peccatum mortale, præsertim cum munera, & officia ad quandam æqualitatem sint conferenda: adde, quòd illa sitis naturalis ambitionis magna in parte gutta aquæ extinguitur, vt consideranti semper videbitur.

Dices, potiùs est firmare diuisionem, quam

quàm destruere. Respond. quòd paulatim, ac sensim sine sensu resoluitur. Prim. quia capita factionum sunt euellenda, vt dicetur. Secund. si Superiores tuta conscientia dignitates cupiunt possidere, tenentur se abdicare factionibus, aliàs se debent habere tāquam homines perditissimos, vt dixi superiùs. Tert. si subditi volunt absque labe peccati viuere, tenentur celebrare electiones sine intentione formandi diuisionem, sed hic, & nunc indigentiæ Prouinciæ inseruiendi. Quart. noui professi coguntur ad indifferentiam sub pœna lethalis culpæ. Quint. quia non duplicatur statutum obligans ad electiones modo præscripto celebrandas, sed est mera instructio ad consulendum proprijs animabus, paci, ac quieti Prouinciæ: quis enim non videt, cumulatis hisce omnibus, destruendum tandem factionis nomen, coalitutos in vnum animos, pacem introductum iri, ac demum in electionibus campum libertati se se aperiturum?

DVBIVM XXVIII.

An doctrina allata in duobus præcedentibus dubijs, seù aliqua alia proportionalis distributio honorum, ac dignitatum accommodari posit cuidam Prouinciæ, quæ in diuersas factiones abire incipit, ducta vel à situ, in quo sunt nati homines; vel à capite, quod sequuntur; vel à conciuibus; vel ab alijs similibus causis.

SVMMARIVM.

1. *Diuisionum origine designata, definitur seditio, & ostenditur esse peccatum mortale, & tandem describuntur mala, quæ ex tali vitio oboriuntur.*

2. *Reprobantur tanquam lethaliter malæ vniones aliquorum Religiosorum ratione situs, amicitiarum, &c. ad præstanda vota in electionibus: varijsque rationibus probatur.*

3. *Secundùm conscientiam electores suis votis huiusmodi vniones fouere nequeunt: & tandem tribus obiectionibus non parui momenti satisfit.*

1. Not. prim. quòd diuisio originem trahere potest ex duplici capite inter Regulares. Prim. à cupiditate regnandi, ac dominandi; nam licèt homines non sint diuersæ nationis; nihilominus vel à situ, in quo sunt geniti, vel à capite, quod sequuntur, &c. incipiunt murmurationibus, querelis, votis in electionibus; nonnullisque alijs artificijs maiores dignitates anhelare, minoresque proportionabiliter prætendere, ita vt diuisum Imperium, dispersumque in Prouincia videre velint. Sec. ab aliquibus, qui tanquam oppressi se volunt defendere ab alijs, qui ferè totū regimen in proprium commodum, & suorum cumulare videntur; de ista verò non loquimur, eò quòd non est seditio, sed potiùs defensio.

2. Not. sec. quòd seditio, quæ sic definitur, est, qua vnitas multitudinis dissoluitur, discordantibus contra se inuicem partibus illius multitudinis, ex genere suo est peccatum mortale, vt docent S. Thom. 2. 2. quæst. 42. art. 1. S. Antonin. 2. p. tit. 4. cap. 8. de discord. Tabien. & Caietan. summ. tit. seditio. Trullench. lib. 3. cap. 6. dub. 4. num. 7. Filliuc. tract. 28. cap. 9. quæst. 6. num. 204. & videtur esse speciale peccatum, quia habet speciale bonum, cui opponitur, scilicèt vnitatem, & pacem multitudinis. Porrò huiusmodi peccatum primò quidem, & principaliter pertinere videtur ad eos, qui pacem, & multitudinis vnitatem dissoluere intendunt. Ita Tabien. & S. Antonin. vbi supr. Secund. ad eos, qui sequuntur scindentes Ciuitatem, Regnum, Religionem, nec non & domum; illi verò, qui bonum commune defendunt eis resistentes, non sunt dicendi seditiosi, sicut illi, qui se defendunt, non dicuntur rixosi: similiter qui multitudinem à potestate tyrannica liberant non sunt seditiosi, quia tyrannicum regimen non est iustum, nec ordinatur ad bonum commune, sed ad bonum priuatum Regentis, vt patet per Philos. 3. polit. & 8. ethic. Ita DD. relati. Quæ verò mala ex ista pessima radice seditionis nascantur? varia quidem, & multa, inquit S. Antonin. vbi supr. §. 4. præsertim iniustitia, quia partiales, & discordes ita sunt pleni passionibus timoris, & amoris

moris ad compartialem, & odij erga adversam partem, quæ pervertunt iudicium interius, vt reputent malum bonum adversæ partis, & bonum malum suum consectatorem; vndè illum puniunt etiam innocentem, & istum consocium absoluunt malefacientem: oritur etiam perfidia, quia sunt tam firmi, & stabiles in propria partialitate, vt dici possit eos potiùs fidem negaturos, quàm partem, & sectam, quam sequuntur: tandem oboritur maleuolentia, quæ continua est in mentibus talium hominum; vndè Chrysost. de compunct. cord. inquit: *Si inimicitiæ semel occupauerint homines, omnia, quæ fiunt, quæ dicuntur, quæ audiuntur, ita accipiuntur, vt ad maiores, & longiores proficiant inimicitias*: radix quidem horum trium malorum est seditio; radix verò seditionis videtur esse, inquit D. Antonin. vbi supr. §. 3. procuratio inordinata proprij commodi, quandò quis nimis intendit suæ vtilitati, vndè alij grauantur, & modicam cum eo possunt habere concordiam; quarè dicebat Seneca. *Principium discordiæ est aliquid ex communi suum facere*: alia radix etiam assignatur ab Anton. videlicèt honorum, & onerum distributio improportionata; quandò enim nimis aliqui vexantur laboribus, alij nimis alleuantur, vel cum honores, & officia aliquibus copiosè conferuntur, alij autem parum, vel nihil eis fruuntur, excitatur inter eos discordia, & generatur inuidia: tandem designari potest alia radix, nimirum transgressionum punitio relaxata; nam, cum delicta debita pœna non plectuntur, mali non paruam accipiunt audaciam alios lædendi, ex quo inimicitiæ, & discordiæ pullulant, & si puniuntur tantùm in debilibus, & in impotentibus, & non in maioribus, & potentibus; vndè non parum indignationes suscitantur: videatur D. Antonin. vbi supr.

PRIMA CONCLVSIO.

3. VNiones, seù potiùs diuisiones nonnullorum Religiosorum, quæ fiunt in Prouincijs ratione situs, amicitiarum, seù conciuium, &c. vndè sequitur suffragiorum fauor in electionibus, ex. gr. ad vnum ipsorum eleuandum, quantùm fieri potest, in Prouincialem, ac Definitorem, seù in locorum Discretum, vel tandem ad sibi præstanda vota pro Prioribus, seù Guardianis, nequeunt iudicari nisi lethaliter peccaminosæ. Suadetur, quia præstant vota sub ratione amicitiæ, conciuium, aliarumue rationum impertinentium, quæ non spectant ad merita necessariò attendenda pro conferendis dignitatibus, ac honoribus; nam tali pacto præstare vota, vt omnes DD. asserunt, est peccatum mortale, quia fiunt acceptatores personarum: ergo tales vniones nequeunt esse nisi lethaliter malæ. Prætereà, peruertere finem officij, ad quem ordinatur officium pro bono communi, conspirant etiam omnes DD. esse peccatum mortale: at cum finis regiminis, ac gubernationis sit vnitas, & pax, vt rectè notat Medin. 1.2.qu.105.ar.1. & ab ijs hominibus suis partialibus votis dissoluatur vnitas, quæ bonum cōmune conseruat, & pax inter alios eligentes conturbetur: ergo tanquā destructores finis rectæ gubernationis habendi sunt. Addo, quòd tunc principaliter committitur peccatum seditionis, quandò homines curāt, vt vnitas dissoluatur, & pax diruatur, vt inquiunt S. Thom. Tabien. & D. Antonin. vbi supr. sed dum huiusmodi homines conferunt vota modo descripto, quantùm in se est, intendunt diuisionem seminare in Prouincia, vnitatem dissipare, pacemque perturbare. ergo rei peccati seditionis habendi sūt; vndè Caietan. tit. seditio. inspiciens istas prauas, & illicitas vniones ait: Et si vtraque pars hoc malo gaudet, quia neutra ad commune bonum, sed ad proprium tendit, vtraque seditiosa est. Nec obstat, quòd absque vnione nequeant fieri electiones, quia non loquimur de vnione suffragiorum; nam clarū est, quòd, illa resecata, neque electiones celebrarentur, neque homines in Prælatos eleuarentur; sed loquimur de vnionibus personarū ratione situs, amicitiarum, &c. ex quibus sequitur suffragiorum fauor iuxta dicta in conclusione; nam istæ sunt sectæ, factiones, & diuisiones, quæ in partes diuidunt corpus multitudinis à sua vnitate in maximū perfectionis damnū, imò corpus Christi, teste Ricard. de S. Victor. lib. de grad. charit. c. 4. *Ipsa Religionis*, inquit, *electio nostro miserabili tempore*

tempore tanta diuisione spargatur, vt vix vnus alteri conueniat in vnum, nisi fortè aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. Nec obstat, quòd, quandò merita sunt æqualia, potest elector suffragari amico, seù conciui, non vt amicitia sit principaliter motiua, sed impulsiua, quia huiusmodi doctrina admittitur vera à DD. quandò non sequitur scandalum, & bonum commune in sua integritate, & vnitate, per quam cōseruatur, non periclitatur. Nec obstat, quòd amici, & conciues sint meliores, quia eo ipso, quòd incipiunt seditiosè se habere, fiunt omnibus peiores; maximè quia dignioritas secundùm magis, & minus desumitur ab vtilitate boni communis; quæ per istas vniones, seù diuisiones non insurgit; imò destruitur: percipite veritatem conclusionis à D. Augustin. in dub. 13. relato: *Væ illis, qui oderunt vnitatem, & partes sibi faciunt in hominibus*: & perpendite verba D. Petri Damiani concludentia horrendum exitum illius Monachi sectis, & seditionibus dediti, de quo in dub. 13. *Heù quàm perniciosa*, inquit, *res spiritus contumax, & litigiosus in Monacho: hic enim, quia temporalem habere pacem cum suis fratribus noluit, æternæ pacis gaudium in tartarum demersus amisit; hoc autem & si præsenti stylo vsquequaque non cōgruat; idcirco tamen inter hæc apicibus mandare curauimus, vt rem memorabilem, ne obliuio tolleret, quasi ad paxillum funiculo stringeremus, atque hic quisquis inquietus edisc[a]t, ad quem finem lis animosa perducat*: aduertant electores in suffragijs referendis modo prædicto simoniam insurgere posse, vt videre est apud Samuell. de elect. can. tr. 2. disp. 2. controu. 3. & periculum annullandæ electionis, sicut idem Doctor clarè demonstrat referens multos DD. in tract. 3. disput. 1. contr. 2. concl. 3.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. TVta conscientia nequeunt electores sub quocumque titulo etiam pacis, & quietis fouere pro dignitatibus, ac honoribus istas paruas vniones, neque secundùm doctrinam relatam in duobus præcedentibus dubijs, neque secundùm aliam proportionem, ita vt suscitentur diuisiones, ac factiones in Prouincia. Suadetur prim. eos fouere, qui illicitis actionibus, alijsque medijs ab ambitione ministratis incipiunt seditiosè viuere, & in Republica discordiam seminare, est peccatum mortale, eò quòd sic agens cooperetur eorum malitiæ grauiter peccaminosæ: id quippè fieret, si electores sua vota conferent talibus hominibus iuxta sensum in conclusione extensum, vt de se patet: igitur tenentur se abstinere à tali illicita distributione. Sec. vnusquisque tenetur sub mortali bonum commune tueri, eiusque malis præsertim grauibus, quæ probabili moralitate ei occurrere possunt, quantùm in se est, obuiare: sed, si tales homines secundùm eorum desideria essent ad dignitates promouendi ab electoribus, infinita dāna, quæ parturit seditio, superiùs descripta, & paucis verbis cumulata à D. Antonin. vbi supr. §. 4. *Nulli autem magis commaculant communitatem discordys, quàm seditiosi, & partiales*: breui tempore dispersa viderentur; ergo, vt electores videantur bonum commune fouere, eiusque damnis facillimè orituris obstare, nequeunt illis secundùm desideria suffragari. Tert. ambitiosus constituitur in statu damnationis, quandò eius ambitio maximum damnum Reipublicæ, & Ecclesiæ infert: huiusmodi autem homines ob cupiditatem regnandi, ac dominandi incipiunt Prouinciam grauiter damnificare in partes diuidendo multitudinem, pacem, ac vnitatem resecando: ergo constituuntur in statu damnationis: ergo electores præbendo vota eorum ambitioni adhærendo fiunt eorum mali status participes tanquam causa damnorum. Adde, quòd Religio nullo modo tolerare potest inter Religiosos diuisionem, vt patet in dubio 35. sec. part. igitur multò minùs poterunt electores suis suffragijs auxilium præbere seditione laborantibus:

Dices, multa sunt concedenda paci, & quieti Prouinciæ, ac proindè ex vi conscientiæ fuit firmatum, quòd electores in Prouincia, de qua loquimur, seligere possunt duos Definitores ex vtraque parte, alternatimque Prouincialem: ergo etiam in ista, in qua vniones, seù diuisiones aliquo modo insurgunt, poterunt suffragatores aliqua proportione vota præstare. Resp. quòd non est par ratio, quia in illa ob firmatas, ac radicatas factiones minùs malum eligitur; & ideò

huiusmodi doctrina fuit tradita tanquam tuta in conscientia, semper tamen in destructionem factionum, vt legenti patet, præsertim in vltima obiectione præcedentis dubij; in ista verò quia factiones cœperunt pullulare, nec animos inter se totaliter diuiserunt, nullo modo est admittenda, sed sunt abscindendæ, & resecandæ factiones, discordiæ, seditiones, atque æmulationes omnibus remedijs possibilibus, & violentis, vt benè notat Decian. de seditione lib. 7. cap. 19. dicens: *Principijs debent obstare Principes; nam sæpè vsu compertum est modicam scintillam magnum excitasse incendium*: & S. Thom. ex Aristot. 5. polit. lect. 7. aduertit, *Quòd aliquandò contingit subintrare seditionem, quæ fit secundùm modica, & latet propter eius paucitatem, vel non curatur, & si negliguntur huiusmodi prænaricationes, facient vnam magnam prauaricationem, quæ corrumpet Rempublicam, sicut enim paruæ expensæ frequenter factæ corrumpunt totam substantiam alicuius; sic paruæ, & modicæ prænaricationes frequenter factæ corrumpunt totam Rempublicam*: aliàs esset in manu omniũ subditorum ambitiosorum lites fingere, atque excitare, vt benè obseruat Bann. 2. 2. quæst 63. art. 2. vt electores lege conscientiæ Regnum diuiderent, & Superiores publicis statutis Imperium, & regimen referrarent in damnum totius corporis Religionis, & ita de iniquitate artipetent commodum, & indigni promouerentur, quod nullo modo est tolerandum.

Dices, ex his hominibus seditiosis, & ambitiosis sunt celebrandæ electiones: ergo inhærendo paci æqualitas est seruanda, & id videtur vtilius Prouinciæ. Resp. quòd, si inuenirentur alij indifferentes, hi sunt eligendi vsque ad concordiam hominum sediriosorum; quarè, si electiones nequeunt celebrari, nisi de istis nullo modo ad æqualitatem, & hoc ad resecandam, ac extirpandã funditus diuisionem, quæ incipit sensim sine sensu venena per Prouinciam dispergere, sed tali modo, ac tali arte, vt omnes aliquo modo participent saltem diuersis temporibus de commodis absque eo, quòd generetur seditio, quia, vt benè dicit S. Antonin. vbi sup. *Multos cumulare honoribus, ac dignitatibus, alijs verò parum, aut nihil dispensare, generat discordiam*: è contra æqualiter dispensare honores, ac dignitates saluat Rempublicam, teste D. Thom. 5. polit. lect. 6. *Respublica saluatur propter communicationem secundùm aliquam proportionem*: quarè illa vota, quæ sub nomine pacis ad æqualitatem factionum possunt cõferri, sub nomine belli præstabuntur; vndè damna paulatim, ac sensim sine sensu suscitabuntur, teste Prouincia, de qua loquimur.

Dicet tandem quis aliqua sagacitate sciẽtiæ ductus, ne dicam desiderio dominandi, ac regnandi, videntur diuersa statuta nonnullarum Religionum, etiam à Sede Apostolica confirmata, quæ ordinant huiusmodi electiones. Resp. quòd, cum nos loquamur de diuisione, quæ incipit serpere in communitate ob desiderium dominandi, ac regnãdi, nullo modo tutè dici potest statuta esse ordinata pro talibus electionibus, quia esset incidere in illud, quòd fouetur ambitio firmando, ac formando seditionem in boni publici detrimentum; ideò statuta illa videntur sancita in fauorem vnionis omninò disruptæ; vndè fuerunt illa putata necessaria ad euitanda maiora mala ob malum diuisionis tam inueteratum, vt nequeat temperari illud, nisi erigendo quandam pacem habentem pro base diuisionem: aduertit tandem Bann. vbi supr. quòd huiusmodi leges non debent condi frequenter, aliàs communiter beneficia quasi ad ius hæreditarium reducerentur, & difficiosi eligendi essent, eò quòd iam esset lege firmatum, qui deberent eligi.

DVBIVM XXIX.

An Generalis mittere teneantur iuxta petitionem partis læsæ Visitatorem pro eius subleuatione, quandò ipse eam adire non potest.

SVMMARIVM.

1. *Prælati maiores tenetur reddere rationem de grauamine ab inferioribus Superioribus illato subditis, ideò frequenter debent destinare Visitatores ad visitandas Prouincias.*

2. *Duplici motiuo pars oppressa exponere potest*

potest petitionem Visitatoris apud Generalem, quorum primum damnatur.

3. *Professio Religiosorum est quidam contractus; ex hoc enim soluuntur multi casus.*

4. *Generalis annuere tenetur tempore congruo petitioni partis oppressa, dum iuste apud eum postulat Visitatorem: & cuidam obiectioni satisfit.*

1. Dubium mouetur, hoc præsupposito, quòd homines factiosi nolint modo descripto vnitati, ac paci adhærere. Pro intelligentia ergo sit prim. not. quòd Emm. Rodriq. tom. 2. quæst. 4. art. 1. quærit: an Generales sint obligati mittere Visitatores ad Prouincias visitandas: affirmatiuè ex multis cõcludit. Ratio videtur esse, & fundatur in multis legibus, quia, cum Princeps reddere teneatur rationem de grauamine illato subditis à suis officialibus; ideò eorum syndicatus fuit adinuentus; vndè in Euangelio Luc. 16. habetur, vt vnusquisque reddat rationē villicationis suæ: hinc colligit art. 2. iuxta decreta Conc. Trid. sess. 25. de Regular. c. 1. & tradita à Nauarr. c. Nullum. n. 24. & 34. quòd opus est in Religionibus adesse frequẽter Visitatores ex eodem Ordine, qui intentiones fratrum diligenter inquirant, quibus denunrientur, quæ in capite, & in membris corrigenda videantur: quasi dicere vilit; ad Visitatoris munus non solùm spectat grauia delicta punire, eaque in futurum prẹcauere, sed Religiosorum animos indagare, ne artificijs, alijsque medijs ab ambitione inuentis regimen diuidant, & homines in factiones, & schismata dispergant.

2. Not. sec. quòd duobus modis à parte oppressa requiri potest Visitator apud Generalem. Prim. non solùm pro eius subleuatione, sed simul cum oppressione alterius partis, ita vt Visitator tollat regimen è manibus partis opprimẽtis, & petenti tribuat; id nullo modo tuta conscientia potest fieri, quia intendi lædere alteram in bonis, ad quæ habet ius, & pacem conturbare, nec non & vnionem dirimere in maximum Religionis damnum, imò hoc videtur tyrannicum ex mẽte Tabien. tit. seditio in fin. Sec. ad tollendam oppressionem, quam patitur à parte regnante ad seruandam æqualitatem in bonis Religionis, & ad pacem introducendam, hoc non videtur illicitum; nec cõuentio, quæ fit contra Superiores regnantes, potest dici conspiratio à lege prohibita, vt ex multis Canonistis notat Emman. Rodriq. vide etiam Decianum de seditiosis. lib. 7. cap. 19. n. 18. tom. 2.

3. Not. tert. quòd, quandò Religiosus emittit professionem in Religione approbata, initur quidam contractus tacitus inter Religionem, & Religiosum, ita vt iste se transferat in potestatem, & ius Religionis ad obsequium Ordinis, faciens se membrum illius, & teneatur omnia opera sua in Religionis fauorem impendere, & obedire Superioribus intra promissæ obedientiæ terminum: & pariter Religio se obligat ad illum tractandum tanquam filium, eique prouidẽdum de necessarijs tam in spiritualibus, quàm in corporalibus, tribuens quoque omne ius tam passiuum, quàm actiuum in omnibus electionibus, ac officijs. Ita Lessius de iust. lib. 2. cap. 41. dub. 8. n. 67. Llamas 3. p. met. ca. 13. §. 14. Peirin. de Prælato quæst. 1. c. 5. §. 1. num. 88. Ex qua doctrina obiter possunt resolui multi casus facillimè occurrentes, scilicet quandò Superior necessaria subdito negat quoad victum, & vestitum iuxta Religionis paupertatem; peccat mortaliter, & potest tunc subditus aliundè sibi prouidere absque labe peccati contra paupertatis votum, quia suum recipit, & non alienum, nec actum dominij exercet, quia tali pacto votum emisit. Perr. Nauarr. lib. 3. de restit. c. 2. nu. 196. Rodriq. tom. 3. quæst. 29. art. 10. Sanch. summ. lib. 7. cap. 19. num. 54. videatur etiam Castr. Palaus p. 3. de obedient. disp. 3. punct. 23. num. 10. scilicèt quandò Prælati negant studium Religioso benemerito, peccant etiam lethaliter, quia eius ius in re graui læditur, nisi aliter postulet bonum commune: quandò Prælati subditis negant Lectoratum, aliosque gradus præseferentes dispositiones pro maioribus dignitatibus, timentes, ne sibi locum arripiant, vel per passionem, seù indignationem, ne ascendant, caputque extollant, peccant mortaliter, & propter rationem relatam, & propter damnum, quod infertur Religioni, & propter ambitionem cum alterius oppressione.

CON-

CONCLVSIO.

4. POteſt pars oppreſſa contra factionẽ impetantem Viſitatorem à Generali petere iuxta ſecundam acceptionem in ſec. not. deſignatam; Generalis verò annuere poſtulationi tenetur, ac tempore congruo Viſitatorem pro eius ſubleuatione mittere. Prima pars ſuadetur: quicumq; grauatur, & aliquod incommodum patitur, pro ſua ſubleuatione poteſt recurrere ad Superiorem, cuius munus eſt vnicuique reddere, quod ſuum eſt: ſed pars oppreſſa magnum patitur incommodum in rebus, quæ de iuſtitia ei debentur: ergo recurrere poteſt ad Prælatos, vt damnum tollant, ac grauamen abſcindant; vndè dicit Mirand. tom. 2. qu. 24. art. 1. concl. 2. quòd vnuſquiſque poteſt confugere ad Superiores, cum aliquod patitur damnum, & incommodum, veluti ad quandam animatam iuſtitiam, quorum iudicium debet procedere ex habitu, & inclinatione iuſtitiæ, qua quis propendet, & inclinat ad hoc, vt, quod ſuum eſt, reddat vnicuique: doctrina quippè deſumpta à D. Thom. 2.2. quæſt. 61. art. 1. qui refert auream ſententiam Ariſt. 5. ethic. 4. aſſerentis, quòd *homines ad Iudicem confugiunt ſicut ad quamdam iuſtitiam animatam*: & 5. polit. lect. 8. ait idem Sanctus: *Officium Regis eſt eſſe cuſtodem iuſtitiæ; & ideò recurrere ad Regem eſt recurrere ad iuſtum animatum, & hoc apparet, quia Rex intendit bonum commune cuſtodire, & ſeruare; hoc autem non poteſt niſi ſit cuſtos iuſti; & ideò officium ſuum eſt, vt ſit cuſtos iuſti*. Præterea, qui opprimitur ab Imperio tyrannico iuſtè curare poteſt, vt è collo oppreſſionis iugum excutiat: ſed pars reclamãs opprimitur ab huiuſmodi Imperio, dicente S. Thom. 2. 2. quæſt. 40. art. 2. ad 3. *Magis autem ſeditioſus eſt, qui in populo ſibi ſubiecto diſcordias, & ſeditiones nutrit, vt tutiùs dominari poſſit; hoc enim tyrannicum eſt, cum ſit ordinatum ad bonum Præſidentis cum multitudinis nocumento*: igitur contra factionem impetantem poteſt recurrere ad Generalem pro Viſitatore, vt liberetur ab Imperio tyrãnico. Sec. pars quoquè ſuadetur, quia ſi de qualibet iniuſtitia, quam ex malo regimine Superiorum inferiorum patiuntur ſubditi, tenetur ſupremus Prælatus rationem ante Deum reddere: ergo, ne iſtud onus ante tribunal ſummi Iudicis ferat, tenebitur petitioni partis læſæ annuere Viſitatorem deſtinando. Addo, quòd Generalis munus eſt præcauere clamores, ac tumultus, qui morali probabilitate ſunt orituri: ſed ſi negaret Viſitatorem ad petitionem partis læſæ, non ſatisfaceret ſuo muneri, cum certè ſint oritura prædicta incommoda, quia inquit S. Thom. 1. de regim. Princp. c. 10. *Tyrannorum verò dominium diuturnum eſſe non poteſt, cum ſit multitudini odioſum; non poteſt enim diù conſeruari, quod votis multorum repugnat*: vndè quaſi ab ipſa natura coacta, quæ longo tempore pondus repugnantiæ ferre nequit, ipſa pars oppreſſa tandè in murmurationes, clamores, ac tumultus proſiliet vſque ad ſuprema tribunalia: vt notat Rodriq. tom. 2. qu. 1. art. 1. igitur, vt muneri Prælaturæ ſatisfaciat, tenebitur etiam ſatisfacere petitioni tempore congruo Viſitatorem deſtinando. Tandem tertia pars probatur ex vi contractus initi per profeſſionem inter Superiorem, & ſubditum; vterque tenetur ad ea, quæ fuerunt contracta; aliàs tanquam iniuſtus habendus eſt contractus: at Superiores illius Prouinciæ negant ea, quæ fuerunt tacitè promiſſa parti oppreſſæ: ergo Superior maior, in quo pro bonorum diſtributione ſpecialiter Religio reſidet, ea, quæ ad iuſtitiam contractus ſpectant, concedere debet: ergo Viſitator ſecundùm æqualitatem deſignatã vſque ad remedium adhibendum à tota Religione pro factionum extinctione obſtringitur ad ſubleuandam partem opreſſam: percipe, quæſo, Generalis ea, quæ egregiè dicit Rodriq. tom. 2. quæſt. 1. art. 1. pro tuo munere rectè gerendo: Quandò Generalis deputat Viſitatorem pro viſitatione alicuius Prouinciæ, tenetur non ſolùm deputare virum ſcientia, & experientia ornatum, ſed etiam ſegregatum ab omni affectione humana, vt poſſit malos coercere, & diuiſos in vnum congregare, geſtando in manu ſtaterã, quæ non declinet neque ad dexteram, neque ad ſiniſtrã, ſed vnicuique det, quod ſuum eſt; contrarium facientes non ſunt appellandi Iudices, cum ſint partiales, & fautores factionum, & ſeditionum, prout in iure ſolent appellari, iuxta Baldum, ſpeculatorem, & Auendanũ.

Dices.

Dices, huiusmodi postulatio aduersatur perfectioni Religiosorum, quæ contemptũ omnium honorum docet; & cum ad Generalem spectet homines ad illam promouere, consequenter non debet partis læsæ postulationi annuere Visitatorem destinãdo. Resp. prim. esse argumentum patientiæ, vt dixi in 3. dub. & ideò nullius roboris: vide ea, quæ ibi dixi. Sec. cum de duobus malis minus semper sit eligendum, minus quippè malum est petitionem admittere (si esset) cõtra perfectionem, quàm permittere dominium in parte regnante in malo statu ob administrarum regimen cum aliorum oppressione, & propter seditionem, quæ conseruatur, & propter mala, quæ continuò suscitantur.

DVBIVM XXX.

An Visitator teneatur partem oppressam subleuare, pœnas debitas infligere illis, qui iustitiam distributiuam læserunt, & curare, vt in omnibus electionibus, ac officijs, quantùm fieri potest, æqualitas seruetur.

SVMMARIVM.

1. *Designata definitione iustitiæ, eiusq; diuisione ostensa, ostenditur Prælatũ obligari ad punienda delicta.*

2. *Designatis etiam tribus gradibus sciẽtiæ, demonstratur, quibus personis singuli conueniant: & soluuntur multi casus.*

3. *Habetur Visitatorem teneri pœna debita punire eos, qui læserunt iustitiam distributiuã, ac obligari ad oppressos subleuandos, nec non ad dispensandum, quantùm in se est, æqualiter omnia bona Religionis.*

1. Not. prim. quòd iustitia, vt optimè notat D. Ambros. lib. off. cap. 23. est virtus quædam moralis, quæ, quod suum est, reddit vnicuique: idem dicit S. Augustin. de libr. arbitr. lib. 1. ca. 13. & lib. de quantitate animæ. cap. 9. & Bellarm. de Princip. Christ. lib. 1. cap. 1. vndè dicitur Sap. 1. *Diligite iustitiam, qui iudicatis terram*: hinc idem S. Augustin. 2. de Ciuit. c. 21. ait: *Rempublicam regi, aut stare non posse sine iustitia*: prætermisso membro commutatiuæ diuiditur aliud membrum distributiuæ in remuneratiuam, quæ prœmia distribuit secundùm merita, & in punitiuam, quæ delicta sine debita pœna non relinquit: tenetur ergo Prælatus delicta punire, vt docet S. Thom. 2. 2. quæst. 63. art. 4. Mirand. tom. 2. quæst. 5. art. 5. concl. 3. & omnes alij DD. quia ad bonum publicum spectar, vt mali homines sint puniti; & leges obseruentur, quia etiam inquit Gellius lib. 6. ca. 14. vt malefactor attentior; correctiorque fiat, vndè Suarez 3. de Relig. lib. 2. cap. 18. num. 9. ex Vasquez dicit, quòd in Prælatis debet esse aliqua iurisdictio coactiua, quia sine illa nequit hominum congregatio sufficienter gubernari, quarè non lethali culpa vacabit dissimulans delicta ob pigritiam, vel verecundiam, vel ob metum in inimicitias incurrendi, ne impediatur à consequutione alicuius boni, vel amissione alicuius rei. Ita Peirin. de Prælat. quæst. 1. cap. 7. num. 15.

2. Not. sec. quòd ad rectè iudicandum, & puniendum est necessaria scientia, ideò Prælatus regularis debet esse vir literatus, vt habetur ex psalm. 2. *Erudimini qui iudicatis terram*: & Exod. 18. *Prouide ex omni tribu viros sapientes, & constitue ex eis tribunos*: & ex Concil. Trident. sess. 22. de reform. c. 3. tres autem gradus scientiæ communiter enumerant DD. Primus est, quo quis scit definere, explicare difficillimas quæstiones pertinentes ad suum munus, & hæc appellatur scientia eminens. Sec. quo quis scit enodare eas, quæ communiter occurrunt, quamuis non obscurissimas; & difficillimas, & nuncupatur mediocris. Tertius; quo quis potest satisfacere suo muneri authores legendo, Doctores consulendo, & de eis, quæ nescit, vel de dubijs interrogando, & appellatur scientia idonea, & sufficiens. Innoc. cap. Cum in cunctis. de elect. num. 2. Azor. p. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 3. & alij. Prima conuenit Generali, vt ait S. Thom. in addit. 3. p. quæst. 36. art. 2. *ad Superiores Sacerdotes, scilicet Episcopos pertinet, vt etiam ea, quæ difficultatem in lege facere possunt, sciant, & tantò magis, quantò in maiori gradu collocantur*. Sec. spectat ad Prouincialem, quia, licèt debeat exercere omnia officia in sua Prouincia, quæ Generalis in tota Religione; nihilominus

nus non tam ardua, & passim ei occurrunt, vt Generali. Tert. pertinet ad Priorem, seu Guardianum, quia pauca negotia ei occurrunt, quæ facillimè, enodare non possit: verùm defectus huius scientiæ in Prælato minori potest suppleri diuturno vsu, & longa experientia, etiamsi grammaticam, & linguam latinam penitus ignoret. Azor. vbi sup. quæst. 6. Reginald. in prax. lib. 1. tr. 3. n. 123. Sigismund. à Bonon. de elect. dub. 60. n. 3. ardens quoquè charitas, vitæ morumque probitas possunt supplere scientiæ defectum. Angel. titul. Clericus. 2. n. 4. fin. Silu. eod. tit. n. 1. dict. 1. Peirin. de Prælato, quæst. 2. c. 2. n. 33. addo, vbi desunt literati, illiterati possunt eligi in Guardianos, & Priores. Maiolus lib. 1. de irreg. c. 30. n. 9. Menoch. de arb. lib. 2. casu 425. n. 44. vbi verò nulla ex dictis causis intercedit, nequit cum illiteratis dispensari, vt ad dignitates assumantur. Maiol. loc. cit. n. 13. Diaz in prax. c. 21. n. 5. Concludo, quòd in conuentibus paruis potest eligi iuuenis non probatus ad faciendum de eo experimentum, probato postposito, quia nisi quis probetur, nũquam dici potest probatus. Peirin. de Prælato quæst. 2. c. 3. §. 15. n. 133.

CONCLVSIO.

3 Visitator tenetur punire eos, qui non seruauerunt iustitiam distributiuam, oppressos subleuare, & curare, vt in omnibus, quantùm moraliter fieri potest, officijs, cæterisque bonis æqualitas seruetur. Prima pars suadetur, quia superiùs dictum est, quòd Prælatus tenetur punire delicta, tum quia ad bonum commune Religionis spectat, vt mali homines sint puniti, tum quia vt malus fiat attentior, & correctior, quantò magis delictum istorum partialium est puniendum, quod appellari potest virium vitiorum, ex quo omnia mala enarrata exoriuntur; quarè aiebat S. Thom. 1. ad Corint. c. 11. *Primum malum communitatis est dissensio, vndè cætera oriũtur, vbi enim est dissensio, nihil rectum est*: nam huiusmodi punitio propriè spectat ad bonum Prouinciæ, & multùm spectat ad pacem introducendam, vt isti fiant attentiores, & correctiores, & sint in exemplum aliorum. Recordentur Prælati, quòd in hoc multùm est insistendum, quia aduertit Decian. lib. 7. de seditiosis. c. 19. *Quòd serpunt sensim seditiones, & quod sanum est, in Republica vitiant*: Sec. pars probatur. Prim. ex Isai. 1. *Quærite iudicium, subuenite oppresso, &c.* Sec. quia, vt dicit Mirand. tom. 2. quæst. 5. art. 5. proprijssimum Iudicum, & Prælatorum munus est pusillos à potentibus protegere, eripere, atque defendere. Tert. quia nihil sui, vel alienum eis præstabit, sed concedet ea, quæ professionis contractu acquisierunt cum Religione, ad quæ tenetur Superior. Tertia pars habetur ex præcedentibus dubijs, sed præsertim quia pax, & tranquillitas Reipublicæ, per quæ conseruatur, oriuntur ex æqualitate, quæ reperitur inter ciues; sicut enim humanum corpus, cum humores sunt in æquali proportione nec vnus alteri, nisi secundùm quod par est, præponderat, vel dominatur, conseruatur in pace, & sanitate; ita Religionis salus, & pax, atque conseruatio in ista Prouincia orientur, quandò honores, ac onera iustitia Prælati æqualiter, quantùm fieri potest, dispensabit: percipe Prælate doctrinam D. Thom. de regim. Princ. lib. 4. cap. 3. alibi relatam: *Iustitia est constans, & perpetua voluntas ius suum vnicuique tribuens, quæ quidem siue legalis, quæ dominatum iustum vocatur à Philosopho, siue distributiua, siue commutatiua, quæ partes iustitiæ omnes sunt politicæ in Ciuitatibus, & præcipuè necessariæ, imò sine eis exerceri non possunt, vt Philosophus tradit in 5. ethic. nec Ciuitates conseruari*: & 5. polit. lect. 6. ait: *Sola Respublica est benè mansiua, in qua obseruatur æquale secundùm dignitatem, & traditur vnicuique, quod suum est*: audiamus S. Ambros. lib. 2. de off. cap. 19. tom. 4. *Claret ergo, quoniam & æquitas Imperia confirmet, & iniustitia dissoluat; nam quomodò potest malitia Regnum possidere, quæ ne vnam quidem priuatam potest regere familiam? summa igitur benignitate opus est, vt non solùm publica gubernacula, sed etiam priuata iura tueantur*: Adde: *Qui autem*, inquit Cicer. 1. de offic. *parti ciuium consulunt, & partem negligunt, rem perniciosissimam in Ciuitatem inducunt, seditionem, & discordiam*: ergo à contrarijs; qui omnibus partibus consulit æqualiter dispensando honores, & onera, rem optimam extendit in Rempublicam, pacem scilicet, ac vnitatem; quarè Prælati omnes

atten-

attendere, & meditari debent illam auream sententiam Chrisost. homil. 32. ad Corint. 1. *Quomodo magna non omnibus Deus donauit omnia, sed illis quidem hoc, his verò illud, ita etiam fecit in minoribus, ne his quidem omnibus propositis, hoc autem fecit magnum ex eo adificans consensum, & charitatem, vt vnusquisque opus habens proximo ad fratrem congregetur, hoc & Deus administrauit in artibus, hoc est in elementis, hoc & in plantis, & in membris nostris, & vt semel dicā in omnibus*: nota (*in omnibus*) quasi dicere velit, in regiminibus etiam hoc elucescit; nam Deus singulis dispensauit aliquod talentum, vt administratores à meritis coacti iuxta eorum proportionem honores, dignitates, officia, atque onera disttibuerent, vt ex his vnitas, ac concordia tanquam fundamenta boni communis, & regiminis ædificarentur. Aduertant Visitatores, quòd possunt per censuras, aliasque pœnas coercere partes diuisas ad concordiam, & vnionem: videte ea, quæ notantur à Marc. Anton. Genuens. man. Past. cap. 43. num. 1. Bellet. disquisit. Cleric. tit. de discord. Cler. §. 11. num. 96. Barbos. de off. & potest. Episc. alleg. 79. num. 1.

DVBIVM XXXI.

An Visitator teneatur capita factionum, præsertim quæ Prælaturis fruuntur, à concursu in electionibus remouere, & è Prouincia, si opus erit, expellere.

SVMMARIVM.

1. *Sicut naturale est homini viuere inter multos, ita etiā naturale est societati, vt regatur, & Regentis finis est curare hominum salutem, quæ per vnitatem, & pace consequitur.*

2. *A summo Deo elabitur omnis potestas: & satisfit cuidam obiectioni.*

3. *Varijs rationibus ostenditur factionum capita à cōcursu in electionibus remouēda, nec nō è Prouincia, in qua morantur, expellenda esse.*

4. *Cuiusdam Authoris proclamatio pro extinctione factionum capitum extenditur: & dua obiectiones diluuntur.*

Not. prim. non ignorari huiusmodi ignē diuisionum, ac seditionum difficillimè posse à Visitatore extingui, quia, vt benè notant Decianus, & Rodriq. imò Gregor. Nazianz. in dub. 16. relati colore zeli iustitiæ, & boni regiminis, nec nō & Religionis est accensus, & radicatus, ita vt in omnibus ardeat quædā flamma zeli, quæ illicò ad interrogationem Superioris in omnium ore efferuescit, & vibrat ad eam extinguendam; non ideò tamē, eximitur à cōgruis medijs pro eius extinctione, à monitionibus scilicet demonstrando factionarijs statum damnationis, in quo sub specie zeli sunt inuoluti, à cohortationibus ad pacem, vt vult Conc. Trident. sess. 24. c. 3. de reform. sed nec ab illo potentissimo remedio, nimirum abscissione capitum à concursu in electionibus, vt rectè insinuat Gratian. 2. qu. 7. Præsumunt. c. Si quid. c. Metropol. & c. Inquit. vbi. *Sicut laudabile, discretumque est reuerentiam, & honorem debitum exhibere Prælato; ita rectitudinis, & Dei timoris est, si qua inter eos correctione indigent nulla dissimulatione postponere, ne totum, quod absit, corpus incipiat morbus inuadere, si languor non fuerit curatus in capite.*

1. Not. sec. quòd propter multas, variasque rationes, ita ordinante diuina Prouidentia, necessarium fuit hominem naturaliter in multorum societate vitam degere, vt insinuat D. Thom. 1. de regim. Princ. cap. 1. vndè etiam opus fuit multitudinem regi, atque gubernari, vt idem Sanctus testatur: *Si ergo*, inquit, *naturale est homini, quòd in societate multorum viuat, necesse est in hominibus esse, per quod multitudo regatur*: & id videtur esse ei naturale, vt ostendit idem Sanctus vbi supr. lib. 3. cap. 9. hisce verbis: *Sed vtrùm dominium hominis super hominem sit naturale, vel à Deo permissum, vel prouisum, ex iam dictis veritas haberi potest, quia si loquamur de dominio per modum seruilis subiectionis, introductum est per peccatum, sed si loquamur de dominio, prout importat officium consulendi, & dirigendi, isto modo quasi naturale potest dici, quia etiam in statu innocentia*

centiæ fuisset, &c. Intentio ergo eius, qui præest, dirigi debet ad salutem hominum procurandam, vt idem Doctor affirmat vbi supr. lib. 1. c. 1. & tunc id consequetur, quādo finis regiminis, quod est bonum vnitatis, & concordiæ, conseruabitur, & si deperditum fuerit, solicitè excitabitur: bonū dico vnitatis summæ excellentiæ, ac eximię virtutis; *Meritum*, iniquit Augst. in Append. de diuersis. serm. 57. tom. 10. *Christianæ virtutis vilescit in cunctis, si vnitatem non habet pacis*: quarè cogor dicere cum Lactant. Firmian. lib. de ira. cap. 12. illam esse donum Dei è Cœlo pro hominum vtilitate elapsum: *Timor Dei*, inquit Lactantius, *solus est, qui hominum societatem inter se custodit*: & cum omnis potestas sit à Deo, vt ad Roman: 13. dicit Paul. sequitur, quòd, qui gerunt Regentis potestatem, sint Vicedei in terra, vt scribit S. Thom. vbi supr. lib. 2. cap. 16. & ministri supremi Imperatoris, subdit Paul. Quamobrem fideles ministri Imperantis non erūt, nisi toto conatu curent, vt hominum vnitas seruetur, vt monet S. Thom. vbi supr. lib. 1. c. 2. ex illo Paul. ad Ephes. 4. *Soliciti sitis seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis*.

2. Dixi, & hoc sit tert. not. cum Paulo, omnem potestatem, qua fruuntur homines in terra, à Deo elabi; nihilominus huic sacro textui alius textus obstare videtur, & est Oseæ 8. dicentis. *Ipsi regnauerunt, & non ex me, Principes extiterunt, & non cognoui*: quorum loca subtili explicatione enodat, & concordat S. Thom. ad Roman. cap. 13. lect. 1. *Ad hoc dicendum est*, inquit, *quòd regia potestas, vel cuiustumque alterius dignitatis potest considerari quantum ad tria: vno quidem modo quantùm ad ipsam potestatem, & sic est à Deo, per quam Reges regnant, vt dicitur Prouerb. 8. alio modo potest considerari, quantùm ad modū adipiscendi potestatem, & sic quandoquè est à Deo, quandò scilicet aliquis ordinatè potestatem adipiscitur secundùm illud ad Hebr. 5. Nemo sibi honorem assumat, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron; quandoquè non est à Deo, sed ex peruerso hominis appetitu, qui per ambitionem, vel quocumque alio illicito modo potestatem adipiscitur: Amos 6. Nunquid non in fortitudine nostrà assumpsimus nobis cornua? Tertio modo potest considerari quantùm ad vnum ipsius, & sic quandoquè est à Deo, puta cum aliquis secundum præcepta diuinæ Iustitiæ vtitur concessa sibi potestate secundum illud Prouerb. 8. Per me Reges regnant, &c. quandoquè autem est à Deo, puta cum aliqui potestate sibi data vtuntur contra diuinam Iustitiam secundùm illud psalm. 2. Astiterunt Reges terræ, & Principes conuenetur in vnum aduersus Dominum, &c.* hæc D. Thom.

CONCLVSIO.

3. Factionum capita à concursu in electionibus remouere, & è Prouincia, si opus erit, expellere debet Visitator. Suadetur prim. de ratione intrinseca muneris ministrorum Dei in assumpta potestate pro animarū regimine est, vt soliciti sint inter homines sibi subiectos cōcordiā, vnitatemq; seruare, vt vult D. Paul. vbi supr. quæ, si sunt deperditæ, per Regentis industriam sunt procurandæ, vt dicit S. Thom. de regim. Princip. lib. 1. cap. 15. sed huiusmodi capita factionum in assumpto regimine induunt personam ministrorum Dei: ergo ad ea spectat solicitè vnitatem seruare, ac industriosè, si est deperdita, eam procurare: sed sic est, quòd ab ipsis vtrumque munus negligitur, imò solicitè discordias seminant, & exortas industriosè nutriunt: igitur Visitator solicitus debet esse ea expellere in electionibus à concursu, & si opus erit, à Prouincia tanquam ministros non rectè, ac fideliter sui Domini negotium tractantes.

Sec. non solùm ratio ministrorum Dei petit, vt vnitas in populis procuretur, & seruetur, sed vt in eos extendatur, vt sint inter se concordes in tradenda doctrina pro subditorum instructione, & in vnitate spiritus vnanimiter viuant, vt habetur ex verbis Dei Moysi traditis, postquam congregari iussit septuaginta seniores: *Auferam*, inquit, *de spiritu tuo, tradamque eis, vt sustentent tecum onus populi, & non solus graueris*: Num.

Num. 11. cur de spiritu Moysis partitus est, qui immensis cœlestium gratiarum thesauris abundabat? optimè ad rem nostram D. Petr. Damianus in libello gratissimo. cap. 14. *De spiritu Moysi vires dedisse Dominus dicitur, vt & ordinatores, & ordinatos vnum debere spiritum habere perspicuum doceatur, quatenus Rectores Ecclesiæ nequaquam inter se diuersa sentiant, vndè schismata, aut hæreses pestilenter emergant, sed vnum omnes concorditer doceant, atque in vnitate spiritus vnanimiter viuant*: sed huiusmodi capita factionum diuersis dogmatibus subditos imbuunt docentibus sub specie zeli dissidia nutrire, factionesque consetuare, & longè viuunt ab vnitare spiritus inter se, sed in medio sunt tanquam capita iurgiorum, discordiarum: igitur quis non concludet esse à concursu remouenda à Visitatore? Tert. qui potestate vtitur non concessa à summo Datore, non est dignus fungi officio, cui est annexa huiusmodi potestas: sed tales homines circa animarum regimen fruuntur potestate, prout in secunda acceptione tertij modi à D. Th. vbi supr. in tert. not. designati, quæ elapsa è Cœlo non videtur esse; nam suis functionibus non fauent iustitiæ commutatiuæ, neque fouent iustitiam distributiuam, quæ incolumen seruant Rempublicam, vt dixi in præcedent. dub. ex mente S. Thom. igitur tali officio merentur priuari, ne insurgat talis inordinatio, quòd potestas sit à Deo, & eius vsus ab authore discordiarum. Quart. suadetur ex Conc. Trident. sess. 25. cap. 1. de Regul. vbi dicitur, quòd à Prælatis Regularium ea, quæ spectant ad substantiam vitæ regularis relaxari non possunt; si enim illa, quæ bases sunt, & fundamentum totius regularis disciplinæ, diligenter non fuerint conseruata, totum corruat ædificium necesse est: sed factionum capita suis doctrinis, & malis exemplis à corpore Prouinciæ vnitatem resecant, pacemque euellunt, quæ sunt bases, & fundamentum, super quæ firmatur, & erigitur tota perfectionis machina, vt insinuat D. Bernard. lib. 2. de consider. ad Eugen. ex illo Christi Domini Ioann. 21. quandò vniuersas oues suas vni Petro commisit: *Committens*, inquit, *vni vnitatem omnibus cõmendanit, vbi vnitas ibi perfectio*: ergo, ne quamprimum totum perfectionis ædificium corruat, remouenda sunt à concursu in electionibus, & si opus erit, etiam è Prouincia expellenda. Quint. suadetur ex D. Hieron. sup. Ezech. à Gratiano lib. 4. resecando 24. quæst. 3. relatus, & ex Vlpiano Iurisc. l. Congruit. ff. de off. Præsid. Primus, inquit, *resecandæ sunt putridæ carnes, & scabiosa ouis à caulis repellenda, ne tota domus, massa, corpus, & pecora ardeant, corrumpantur, putrescant, & intereant*. Secundus ait: *Congruit bono communi, & graui Præsidi curare, vt pacata, atque quieta Respublica sit, quam regit, quod non difficilè obtinebit, si solicitè agat, vt malis hominibus Prouincia careat, eosque conquirat*. Et ratio satis manifesta videtur, quia Prælatus tenetur Prouinciam vitijs expurgare; nequit in membris ob multitudinem: ergo saltem in capite, vt mos est apud omnes: vide ea, quæ dicit Decianus vbi supr. & percipe exemplũ ex sacra Scriptura Num. 25. Omnes Israelitæ grauissimè peccarunt, dum à fœminis Moabitis prouocati in luxuriam, & idololatriam corruerunt; & nihilominus eorum tantùm Principes puniuntur: *Tolle*, inquit Deus ad Moysen, *cunctos Principes populi, & suspende eos contra Solem in patibulis, vt auertatur furor meus ab Israel*: supra quem locum inquit Oleaster: Non est credibile viros ad regimen populi electos tale facinus perpetrasse; quarè ergo Deus absque culpa iubet eos suspendi? attende responsionem Petr. Damiani lib. 4. epist. 15. *Quid est*, inquit, *quòd populus in luxuriæ voraginem labitur, & in eorum Præpositos vendicatur? subditi delinquunt, & Principes in patibulis suspenduntur? alius est, qui peccat, alius, qui vapulat; vndè hoc? nisi quia culpa subditorũ in Præpositorum redũdat opprobrium, & quod ab ouibus erratur, negligentiæ Pastoris adscribitur*: si ergo isti Principes temporales ob negligentiam, quæ permisit in luxuriam corruere populum, suspenduntur; tantò magis capita factionum Principes regiminis spiritualis non ob negligentiam, sed ob facinus factionum, in quo tanquam capita sunt inuoluta, debent suspendi, idest interdici suffragio tam actiuo, quàm passiuo in electionibus, atque expelli è Prouincia ad omnium terrorem: nonnulli verò volunt, quòd isti Principes simul cum populo peccassent; & ideò iubentur suspendi contra Solem, vt pęna sit publica, sicut & peccatum, & ad

terrorem aliorum. Ita Lyranus num. 25.

4. Ad vos, ô Superiores maiores, se conuertit Hieron. Peirin. de Prælato quæst. 2. cap. 3. num. 20. hisce grauibus verbis: Obsecro vos Religionum capita per sanguinem Iesu Christi Saluatoris nostri, vt capita taliũ factionum euellere non tardetis, eaque in malam crucem amandetis; vestrum ipsorum est subditis pacem facere; vndè Philo lib. de leg. ad Cai. col. 8. aiebat: *Quid autem optari potest pace melius: pacem verò prouenire ex benè administrato Imperio, id verò non posse verè administrari, nisi absque contentionibus Principum, quia cessantibus omnia manere in officio*: nec vos moueat personarum grauitas, nec cani debita reuerentia; nam ignobilissimi, & viilissimi sunt, qui legem Dei cum proximi scandalo pessundant, vt isti, & cani sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata, & sola virtus, & non elementa æstimanda; nec frangimini potentum precibus, ad quos tanquam ad asylum, vt se in ista tyrannide conseruent, semper confugiunt ista factionum capita; nam scriptum est Eccl. 7. *Noli quærere fieri Iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne extimescas faciem potentis, & ponas scandalum in æquitate tua*: nihil non facite, vt has in malo congregatas societates dissipetis, dispergatis, annihileris, vt pacem veram, concordiam sanctam, charitatem perfectã vestris Religionibus restituatis: hæc Peirinus. A fratribus Eremitarũ S. August. fortè hoc remediũ hausit; nam p. 6. c. 11. habentur hæc verba: *Vt autem paci, & vnitati Ordinis consulatur, præcipimus, & inuiolabiliter obseruari mandamus, vt illi, qui inuenti fuerint esse tanquam duces, & capita factionum, diuisionum, seu partialitatum in conuentu, vel Prouincia aliqua, seu in ipso Ordine, si de hoc conuicti fuerint, vel si probabiliter fuerint suspecti, & se canonicè purgare nequiuerint, à conuentu illo, vel Prouincia, vel à suo Ordine omninò cum effectu expellantur, nec vlteriùs admittantur*: imò hoc remedium est omnium politicorum teste Cavonherio in 7. Aphor. Hippocr. 1. aphor. pag. 184. qui ex Iacobo Comes habet hæc verba: *Illud est certissimum, optimumque remedium in omnibus ciuilibus seditionibus, vt factiosi homines, qui se Principes, & Duces cæterorum esse profitentur, deleantur omninò, atque exterminentur, cum per eorum supplicia reliqui vel deterreantur ab improbitate, & audacia prorsus, vel certè plurimùm refrenentur*: & pro comperto habete ô Superiores maiores, quòd nunquam aliqua reformatio introducetur in Religionibus, nisi priùs reformentur Prælati: audite, quæso, Abb. Trithem. lib. de ruin. monast. Ordin. cap. 9. *Reformatio ab Abbatibus incipienda est, & in Monacho deinceps continnanda, nisi enim Pastor ad sinceritatem reductus fuerit, ouium sanitas diù non durabit: à capite igitur omnis ornatus corporis est incoandus*: percipite etiam ea, quæ dicit Cordub. in introduct. Reg. S. Franc. quæst. 3. Cognitis igitur, inquit, principijs malorum, & deformationis Religionis cognoscitur etiam, quòd ab eis est incipienda reformatio, non à quibusdam ceremoniarum folijs, sed à radice; nã ad radicem arboris explantandæ, vel exscindendæ securis disciplinæ ponẽda est; per easdem etiam causas res decidit, per quas nascitur, opposito modo illis se habentibus; vt Gerson. alphab. 35. lit. X. dicit, & indè homo incipit surgere, vbi lapsus est; ideò nisi ab ijs omnibus simul incipiatur, ita tamen, vt simul adsit potens authoritas, & rigorosa disciplina, atque punitio delictorum descendens à capite summo, sicut vnguentum, quod descendit à capite, scilicet Summo Pontifice in barbam, scilicet Ministri Generalis, deindè in brachia aliorum Prælatorum inferiorum, certè nunquam defluet in vestimenta corporis Aaron, scilicet communitatis Religionis; nam Deus infima per media, & media per superiora miro artificio hierarchico gubernat, & in Cœlo, & in terra, vt est communis doctrina Sanctorum; hæc Corduba: & sciant Prælati, quòd vnitas, & concordia non descendunt in subditos, nisi per superiores, vt iam dixi ex mente D. Petr. Damiani, & modò repeto ex sensu Basil. Magni in psalm. 132: *Quemadmodum à capite vsque ad barbam, & summitatem indumenti sacrum vnguentum decurris Sacerdotem bona fragrantia replebat; ita & à Principe vsque ad subditos concordia vtilitas descendit*: & sciant Prælati, quòd discordiæ, & factiones non diuidunt Prouinciam, nisi priùs diuidantur Superiores, vt tangit Aristot. 5. polit cap. 4. *Omninò autem excellentium virorum discordia totam post se trahunt*

Ciui-

Ciuitatem: Et ratio habetur ex cap. Magnæ. de vot. *Quod agitur à Prælatis facile trahitur à subditis in exemplum*: vndè ista facilitas? acutè traditur à D. Gregor. moral. 21. cap. 21. *Quia rationales nostri spiritus, dum in Prælatorum intentione defixi sunt, singulis quibusque actionibus permiscentur, vt tales fætus operum procreent, qualia exempla præcedentium in vocibus præceptorum vident.*

Dices, isti homines, licèt sint factionum capita, nihilominus feruntur à bono zelo; nam semper intendunt bono communi consulere, vndè quasi per accidens factiones formantur; ideò non tam acriter est contra ipsos sæuiendum. Resp. quòd ille zelus, seù bonum commune prætensum nequit inspici nisi secundùm quēdam prætextum ab ambitione fabricatum, ac desiderio imperandi nutritum, ac à Prælaturæ commodis acriter defensum; nam certè nemo ducitur à zelo boni communis, dum ab vnitate recedit, vt optimè insinuat S. Bernard. serm. 1. de S. Michaele: *Omnis*, inquit, *qui ab vnitate diuiditur, ne dubites, quia ab eo recesserit spiritus vitæ*: nec est mirandum, quia vnitas est tam pretiosus thesaurus, qui datur à Deo tanquam res suis proprijs manibus fabricata, imò inter omnes primogenita ad quamlibet multitudinem felicem reddendam, vt habetur ex D. Gregor. Nazianz. orat. 12. attentè meditāre, quid reportarunt Michael, & Angeli eius ex illa victoria contra draconem non sibi arrogata, sed Deo humiliter tributa. *Nunc facta est salus, etc. Perstiterunt*, inquit, *in sua dignitate, cuius primum illud est, quòd pacati sint, & dissidij expertes, quippè qui à Sancta Trinitate acceperunt, vt vnum sint.*

Dicet fortè Visitator, ad quid ista abscissio capitum, si, vno obtruncato, septem suscitantur? Resp. conuertendo ad eum eundem sermonem, ad quid suspensio furis, si sexcenta furta denuò sunt committenda? vndè Gellius lib. 6. cap. 14. afferens causas puniendi peccata: Altera harum, inquit, est propter exemplum, vt cæteri à similibus peccatis, quæ prohiberi publicitus interest, metu cognitæ pœnæ deterreantur; & ideò iussu Dei illi Principes, vt dixi superiùs, fuerunt suspensi ad aliorum terrorem: fallitur, quòd semper capita sint pullulatura, quia, vno emendato, cæteri emendantur, si certi erunt de continuata pœna, & si insurgent, facillimè prosternentur, cum scriptum sit: *Diuide, & impera*: tandem vis factionis non consistit in multitudine gentium, sed in multitudine sub vno capite vnita, à quo eius bonum dependet; obtruncato capite, cætera membra languescunt; quarè Decianus vbi sup. lib. 7. cap. 19. num. 4. docet in authores seditionis grauiter esse sæuiendum: pro praxi vide dub. 61. tert. partis.

DVBIVM XXXII.

Quomodò se debeat Religiosus timoratæ conscientiæ, cui onus eligendi incumbit, gerere, dum omnes sunt in malo statu, & ad pacem, & concordiam accedere nolunt.

SVMMARIVM.

1. *Aliquandò potest eligi indignus, & quandò.*

CONCLVSIO.

1. Dico, quòd potest eligere duos Definitores ex vtraque parte, quia licèt sint indigni, possunt tamen deligi, quia desunt alij, à quibus dignè Definitorum munus præstari possit, si de necessitate sit, vt assumantur de corpore Capituli (nota, loquor conditionaliter) & tunc non deliguntur vt indigni, sed vt digni, quia respectu aliorum, qui non possunt haberi, reputantur digni, maximè ex intentione cōsulendi bono communi, quæ alio modo illud fouere nequit: doctina elicita à Lessio lib. 2. c. 34. dub. 12. n. 55. à Rodriq. 2. part. summ. tr. 7. c. 2. dub. 2. à Ledesm. summ. c. 106. concl. 1. n. 3. ab Arag. 2.2. quæst. 63. art. 2. à Peirin. de subdit. qu. 1. c. 31. §. 3. ab Emin. Lugo de iust. disp. 35. sect. 2. n. 6. addit verò Lessius, quòd electi tenentur se præstare dignos, quia lege iustitiæ obligantur ad præstandum munus sui officij, & consequentur dignos, officioque idoneos se præstare, quòd, si id facere nolunt, renuntiare tenentur. Ledesm. vbi

ob istum amorem sunt vtiliores, & consequetur digniores, cum hæc dignitas ab vtilitate Ecclesiæ petenda sit: quæ ratio innititur doctrinæ S. Thom. vbi sup. dicentis: *Ille quidem è gremio Ecclesiæ assumitur, vt in pluribus consueuit esse vtilior, quantùm ad bonum commune, quia magis diligit Ecclesiam, in qua est nutritus, & propter hoc etiam mandatur Deuter. 17. Non poteris alterius gentis facere Regem, qui non sit frater tuus.* Secunda, quia naturales magis resident, quàm cæteri; imò hi facillimè quærunt modos se eximendi à residentia, vel quærunt vias permutationum, & resignationum in non paruum damnum Ecclesiæ, quod, experientia teste, in naturalibus non ita facilè videtur. Addo pro tertia ratione cum Abulens. vbi supr. quòd, qui est de Ecclesia, clariorem notitiam de moribus reformandis habet; proindè faciliorem modum inueniet ad suauiter introducendam reformationem, vndè concludit Bann. vbi sup. quòd hoc est adeò verum, vt oppositum non sine temeritate dicatur, & ita istæ leges consuetudine à tempore nascentis Ecclesiæ, & decretis Pontificum approbatæ sunt, vt colligitur ex Deuter. 17. *Non poteris eligere alterius gentis hominem in Regem, & qui non sit frater tuus*: Rationes pro Regularibus referuntur à Nauarr. vbi supr. alibi relato. Prim. ne detur alijs causa, seù occasio superbiendi, alijs verò murmurandi, alijs autem tribuendi nimium suæ genti, siue nationi. Sec. quia id elucescit in statutis multorum Collegiorum, quibus cauetur, ne ex eadem Ciuitate seligantur plures Collegæ, quàm vnus, aut ex eadem diœcesi plures, quàm duo. Tert. quia firma, & valida est consuetudo, vt Abbas certi monasterij deligatur solùm de certo quodam monasterio. cap. Cum dilectus. de consuetud. Barbos. in collect. DD. eod. cap. Gonzal. ad reg. 8. cancell. Gloss. 8. num. 109. hoc etiam concludit Bann. vbi supr. dicens, quòd istæ leges possunt honestari ex fine superuenienti maximè propter bonum pacis; veruntamen raro concedendæ sunt, quia bonum pacis, & virtutis commodiùs seruatur, & consequitur eligẽdo digniores quoscunq; & in quocunq; loco existãt: & quidem multi ambitiosi lites fingunt, aut excitant, vt in eas leges inducãt Superiores, & sibi arripiant ex lege alternante, quòd alioquin indigni, & minùs digni non consequerentur, quòd maximè aduertant Legislatores præsertim in officijs supremis, ad quæ dignè suscipienda vix potest vnus, aut alter inueniri. Sec. pars habetur ex Castellin. de elect. cap. 4. num. 36. qui ita loquitur: Electio est facienda de digno, & certo gremio, siue natione introducta ex priuilegio, siue ex consuetudine approbata, si aliter fiat est inualida. cap. Cum dilectus. de consuetud. & ex Petr. de Baisio in direct. de elect. p. 1. cap. 4. num. 1. qui sic effatus est: Secund. requiritur, quòd si consuetudo, vel statutum, aut priuilegium habeat, quòd illi de Collegio teneantur eligere de certo gremio, oportet, vt de tali gremio eligant, aliàs electio esset inualida, refert etiam textum, multaque alia.

Dices, si huiusmodi leges essent firmæ, & validæ electores cogerentur ad eligendos indignos; potest enim dari casus, quòd digni non inueniantur ex gremio Ecclesiæ, vel ex natione firmata pro regularibus. Resp. cum Nauarr. Abulens. Mirand. Rodriqu. Castellin. vbi supr. quòd in tali casu licitum est, imò necessarium seligere dignum extra Ecclesiam. Et probatur ratione, quia huiusmodi leges semper intelliguntur, dummodò idoneus, & dignus sit, & inueniatur: Eligere enim indignum inquit Salon. vbi supr. contr. 3. in quæstiuncula 2. an liceat in aliquo casu eligere dignum: est contra ius naturale, Diuinum, & Pontificium: ex hac conclusione firmata sequitur secunda.

SECVNDA CONCLVSIO.

2. Statutum, seù priuilegium, aut consuetudo, quæ in aliqua Religione vigent, vt tantùm illi homines è corpore Capituli assumantur in Definitores, sunt valida, & firma. Conclusionis veritas sequitur ex præcedentibus, vt patet, & in particulari firmatur à Rodriq. vbi supr. qui postquam approbauit doctrinam superiùs traditam pro exemplo addit hæc verba: Sicut assumuntur Definitores tantùm ex vocalibus corporis Capituli, tum quia experien-

perientia sunt regulariter loquendo dotati, tum quia etiamsi extra corpus Capituli essent, licèt eligerentur, propter eorum absentiam non possent expedire in Capitulo ea, quæ ab ipsis necessariò sunt definienda, quod in maximum Religionis nocumentum redundaret.

TERTIA CONCLVSIO.

4. Religionis timoratæ conscientiæ, prout in titulo, potest, ac debet ferre suffragium in Definitores pro hominibus dignis, qui neque per vmbram volunt portare nomen, ne dicam vitium factionis, etiamsi sint extra corpus Capituli, dummodò eorum præsentia commodè pro negotiorum expeditione possit haberi. Ratio est manifesta, quia homines ex corpore Capituli factiosorum vitio sunt inuoluti, & consequenter indigni omni honore, & Prælatura; ideò lex, seù consuetudo, quæ præcipit huiusmodi electiones hominum ex corpore Capituli in tali casu nequit obligare, quia esset iniqua præcipiens aliquid contra ius diuinum, naturale, & pontificium, nempè eligere indignum.

PARS SECVNDA
IN QVA REMEDIA
ASSIGNANTVR.

QVONIAM remedia ad diuisiones, factionesque dissoluendas difficilè inueniuntur, vt adnotauit Rodriq. tom. 2. quæst. 1. art. 1. quia, inquit, in statu Ecclesiastico, & Regulari colore zeli iustitiæ, & boni regiminis sunt obuolutæ: idem dicit Cassian. in disciplina spirituali coll. 4. c. 20. licèt loquatur de quocumque vitio, quod quis sub specie boni amplectitur: *Perniciosiora, & à remedijs longinquiora sunt vitia, quæ sub specie virtutum, & imagine rerum spiritualium videntur emergere, quàm illa, quæ ex aperto pro carnali voluptate gignuntur; hæc enim velut palam expositi, ac manifesti languores & arguuntur cominus, & sanantur; illa verò, dum sub prætextu virtutum teguntur, incurata perdurant, & deceptos quosque periculosiùs faciunt, ac desperatiùs ægrotare:* idem affirmat S. Gregor. homil. 5. in Ezech. *Grauiores*, ait, *culpæ sunt, quæ superducta specie virtutes imitantur, quia illæ in aperto cognitæ animum in confusionem deijciunt, atque ad poenitentiam trahunt; istæ verò non solùm in pœnitentiam non humiliant, sed etiam mentem operantis eleuant, dum virtutes putantur:* ideò nonnulla dubia in prima parte fuerunt examinata, firmata, & tanquam tuta in conscientia tradita, sed quia aliqua cura pro morbo extirpando non videtur impossibilis, nonnullis etiam assignatis remedijs, examinantur, & firmantur sequentia dubia.

DVBIVM XXXIV.

An Generalis, seù Capitulum generale huiusmodi diuisionem à Prouincia extirpare teneatur.

SVMMARIVM.

1. *Dantur Prælati in subditorum vtilitatem; ideò à communitate factionis vitium præsertim expellere tenentur.*

2. *Bona, quæ oboriuntur ex vnitate, adnotantur, itidem mala, quæ fluunt ex discordia, describuntur.*

3. *Reipublicæ Gubernatores peccata venialia, quæ pacem deturbant, à populis euellere tenentur.*

4. *Generalis, seù Capituli generalis munus est sub mortali è Prouincia diuisionem expellere, eique vnionem restituere: probatur varijs rationibus, quadam obiectione soluta.*

1. Not. prim. homines ab electotibus eleuati ad dignitates, ac Prælaturas, vt sint in vtilitatem boni communis, nec non & subditorum, vti dixi in dub. quarè Gregor. Nazianz. 1. apol. n. 91. intimè speculans totius regiminis præsertim spiritualis finem, ita affatus est: *Hic spiritualis omnis Imperij finis est, vbiquè, priuata vtilitate neglecta, commodis aliorum consulere*: nota verbum, vbiquè, quasi dicere velit: Pastoris est quærere in quacumque re, seù magna, seù parua, non quæ sua sunt, sed quæ IESV CHRISTI, vt vtilitas præsertim spiritualis in subditis pro æternæ gloriæ consequutione elucescat: quò fit, vt nulla maior accedere possit vtilitas ad bono communi subditorum consulendum, quàm si expurgetur vitijs congregatio, eaque repullulatura prohibeantur; vndè in Ezech. 3. habetur: *Speculatorem dedi te hodiè domui Israel*: & c. 33. *Quòd speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccina, &c. sanguinem eius de manu speculatoris requiram*; quæ loca explicans Gregor. Magn. hom. 11. in Ezech. ait: *Cui aliena cura committitur, speculator vocatur, vt in mentis altitudine sedeat, atque vocabulum nominis ex virtute actionis trahat; non est enim speculator, qui in imo est, speculator quippè semper in altitudine stat, vt, quidquid venturum est, longè prospiciat*: & ideò Mirand. tom. 2. quæst. 5. art. 5. Rodriq. tom. 3. quæst. 34. art. 9. & alij affirmant Prælatos ad hoc munus exequendum fideliter teneri, quia verè sunt suarum Religionum, inquit Rodriq. tom. 3. q. 54. art. 8. reformatores, & ita concludit. Silu. tit. Prælat. q. 4. Prælatum omittendo ea, quę sunt necessaria ad proprium munus, non vacate culpa lethali: si vnquam aliquod vitium à Religionis congregatione est euellendum, maximè discordia, factiones, ac seditiones, quæ nuncupati possunt vitia vitiorum, ex quibus Imperia, Vrbes, populique euertuntur, teste D. Gregor. Nazianz. orat. 12. de pace: *Atque vt populos, & Vrbes, & Imperia præteream, vt cætus, exercitus, familias, naues vectoribus plenas, coniugia, sodalitia, quæ omnia, vt pace conseruantur, ita seditione euertuntur*, &c. vndè S. Thom. 3. de regim. Princip. c. 5. ait: *Dominium esse concessum pro pace, & iustitia seruanda, & iurgijs, ac discordijs resecandis*: & id maximo cum fundamento, vt dicit Plato lib. 5. de Republ. *Nihil perniciosius Ciuitati, quàm diuisio, & nihil meliùs quàm vnio; & ideò natura voluit, quòd præesset quis, qui arte, industria, ac Imperio bono communi occurreret resecando diuisionem, vnionemque amando.*

2. Pro intelligentia doctrinæ S. Tho. nec non & sententiæ Platonis sit sec. not. quòd vnitas inter homines est tam pretiosum bonum, vt videatur iuxta sententiam D. Dionys. de diuin. nomin. cap. 11. à Patre luminum descendere: *Agè igitur, inquit, diuinam, & principem congregationis pacem hymnis pacificis laudemus; ipsa enim est omnium vnitiua, & inter omnia concordiam, connexionemque & gignit, & absoluit*: vndè à diuino Numine donatur tãquam forma essentialis multitudinis, seù Ciuitatis, vt optimè insinuat S. Augustinus epist. 5. quæ est ad Marcell. tom. 2. *Quid est Ciuitas, nisi multitudo hominũ in vno vinculo redacta concordia*: quarè

dupliciter considerari debet Religio. Prim. tanquam materiale, per quod constituitur in esse Religionis, vt sunt tria vota essentialia, sub quibus viuit hominum multitudo: Sec. tanquam formale, quod est ipsa multitudo in vno vinculo redacta concordiæ; ideò D. Paul. ad Col. c. 3. ait: *In pace, vt vocati estis in vno corpore*: & sicut forma corporis membra non nisi vnita viuificat; ita vnio, & concordia videntur esse illæ, quæ omnibus operibus spiritualibus præbent spiritum, vt viuificata sint Deo grata: *Spiritus humanus*, inquit August. serm. 2. ad fratr. in erem. *sicut nunquã viuificabit membra nisi fuerint vnita; sic Spiritus Sanctus nunquam nos viuificabit nisi pace vniti fuerimus*: vndè S. Hieron. in reg. Monach. ad Paulam, & Eustoch. exclamat: *Omne secundùm Philosophos tantùm habet bonitatis, quantùm habet vnitatis*: quarè populus Dei ab aliis non segregatur, nisi per pacem, vt per Isai. 32. loquutus est ipsemet Deus: *Sedebit populus meus in pulchritudine pacis*: hinc est, quòd instituit pro fine regiminis cõseruationem vnitatis, inquit S. Thom. vbi supr. lib. 1. c. 2. *Bonum autem, & salus consociatæ multitudinis est, vt eius vnitas conseruetur, quæ dicitur pax, qua remota, socialis vitæ perit vtilitas, quinimo multitudo dissentiens sibi ipsi fit onerosa; hoc igitur est, ad quod maximè Rector multitudinis intendere debet, vt pacis vnitatem procuret*: imò voluit ipsum diuinum Numē, nc huiusmodi vnitas difficilis redderetur, quòd vnaquæq; res ab intimo naturalē propensionem, & inclinationem ad eam haberet, vt idem S. Thom. in c. 11. de diuin. nomin. lect. 1. insinuat hisce verbis: *Est naturale cuilibet rei, vt vnitatem desideret, quia per diuisionem res deficit, & corrumpitur, & bonitas rei minoratur*: quò fit, vt quantò magis homo participat de ista inclinatione, tantò libentiùs eligitur à Deo ad populum regendum; ideò selegit Moysen in Ducem sui populi dilecti tardioris linguę, neglecto Aarone primogenito, eò quòd, inquit Oleast. in c. 2. Leuit. *Cognouerat Dominus in Moyse Zelum ad bonum commune, & ad pacificandum inter fratres.*

Not. tert. quòd sicut iam dixi ex sensu D. Dionys. multitudinis vnionem, ac pacem à summo Deo elabi; ita ex mente D. Bernard. serm. de multiplic. vtilitate verbi Dei, dico eiusdem multitudinis discordiam, ac diuisionem excitari à Dœmone; ideò S. Augustin. serm. 169. de tempor. dominic. in rogat. de pace, ita affatus est: *Plantare pacem radicitus, Dei est, euellere penitus inimici*: & sicut illa donatur tanquam forma, ex qua hominum operationes viuificantur, vt omnipotenti Deo sint gratæ, vt iam dictum est ex D. August. ita hæc astutè seminatur tanquam forma, ex qua virtutes marcescunt, cætera que bona multitudinis euanescunt, vt docet S. Thom. 1. de regim. Princ. cap. 15. *Hominum multitudo pacis vnitate carens, dum impugnat se ipsam, impeditur à bene agendo*: & tradit S. Ambrof. 1. ad Cor. cap. 11. *Vbi est dissensio nihil rectum*: & confirmat S. Cyprian. epist. 25. *Nihil prodest aliquos proximos, & iunctos sibi esse corporibus, si animo, & mente dissideant*: & quid erit? nonnisi vt ab ipsa diuisione, ac seditione multitudo illa tandem destruatur, teste Nazianz. vbi supr. imò Christo Domino Matth. 10. *Omne Regnum diuisum contra se desolabitur, & omnis Ciuitas, vel domus contra se non stabit*: super quæ verba, inquit Abulens. quæst. 55. Christus inducit exemplum de omni communitate, quia in omni communitate multi sunt, per quorum concordiam manet communitas, cum autē cœperit discordare, & pars insurgere in partem, peribit quælibet communitas, & quia maxima, & potentior communitas est Regnum, illam dixit perire per discordiam, deindè de Ciuitate, quæ minor est idem dicit: sic dicit Chrysostom. *Nihil enim in terra Regno potentius, sed tamen per altercationem perit; quid autem est dicendum de Ciuitate, vel domo, si Regnum sine magnum, siue paruum fuerit, contra se ipsum pugnans perit?* hæc Abulens. Id autem exemplis Romanorum, & aliorum illustretur; nam postquam Romana respublica sub Sylla, & Mario, Cæsare, & Pompeio, Marco Antonio, atque Augusto dessidere, & tumultuari non cessauit, cœpit tendere in interitum; vndè Lucan. lib. 1. ferè in princip.

Nulla fides Regni socijs, omnisque potestas
Impatiens consortis erit.

docuit hæc experientia Ciuitatis Ierosolimę euersæ, & contra se ipsam tribus exitialibus sectis diuisæ, quorum capita extiterunt Simon, Ioannes, & Eleazarus: lege Ioseph.

O 2 lib.

lib. 1. de bello Iudaico in princip. dissidio duorum Imperatorum Constantinopolitanorum via aperta est Imperio turcico, & labefactationi Imperij Romani: lege multa alia exempla apud Gregor. Tolosan. de Rep. lib. 25. c. vnico: hinc est, quòd Gregor. Nazianz. vbi supr. intimè penetrans hanc semper deplorandam miseriam, etiam de hac Mundi machina ab omnipotenti manu mirabili artificio erecta ita affatus: *Si Mundus & pacatus, & quietus esse desijt, Mundus esse desinit*: proh dolor! quàtò magis vestigia tanti Patris sequendo potero dicere, imò exclamare: Si Religio & pacata, & quieta esse disijt, Religio quoquè quoad formale esse desinit: & quamuis non euertatur quoad materiale sicut Regna, & Imperia, nihilominus tot sunt mala, quæ etiam in Mundi facie ex partibus, & sectis se inuicem oppugnantibus oboriuntur, vt nulla dignoscatur differentia inter destructam Ciuitatem, & Religionem sectis laborantem, nisi ex solo habitu: oh verè deploranda miseria! quarè necessariò concludendum est, quòd Prælatus, qui verè est Rector populi Dei in Religione congregati, ratione muneris assumpti, nec non & finis regiminis sub mortali ei tenetur vnitatem restituere toto conatu destruendo lachrymabile dissensionis, ac diuisionis malum.

Not. quart. quòd Sotus de secreto tegẽdo memb. 2. quæst. 2. conclu. 2. affirmat Gubernatores Reipublicæ teneri defectus populorum, qui sunt peccata venialia grauiora, & consueta corrigere, & à communitate, si fieri potest, arcere, cuius sententiam alij sequuntur, quos tacito nomine refert Turrianus disp. 86. dub. 2. in fin verùm tamen est, quòd Bann. 2. 2. quæst. 33. dub. 2. a. 2. non audet id asserere, quia nimis durum videtur eos ad tantam perfectionem adstringere; nisi fortè sint peccata, quæ pacem è Republica expellunt: assentit Turrianus vbi supr.

CONCLVSIO.

1. Generalis, seù Capitulum generale diuisionem à Prouincia tantorum malorum semen extirpare tenetur, eique vnionem restituere. Prima pars suadetur, quia proprium munus Rectorum, & Prælatorum est discordias sedare, seditionesque extirpare; ideò S. Thom. 2. polit. Arist. lect. 8. ait: *Legislatores principaliter seditiones remouere intendũt*: imò natura ipsa ob id eis præesse dedit, vt notat idem S. Thom. vbi supr. & affirmat Rodriq. inquiens tom. 2. quæst. 1. art. 1. Rectores, & Iudices institui ad fugandam pestem diuisionum, ac seditionum, quia nullus est in Mundo post Adæ peccatum etiam minimus vinus, in quem huiusmodi pestis dissensionis, contentionis, æmulationis, ac ambitionis non irrepserit, etiam in Religionibus; vndè Decian. relatus in dub. 1. optimè dixit: *Dij immortales id vnum venenum seditionis eam labem Ciuitatibus, & Regnis imminere voluerunt, vt sicut cætera omnia creata mortalia forent.* Et confirmatur: si Gubernator Reipublicæ obstringitur ad expurgandam communitatẽ vitijs, licèt venialibus pacem deturbantibus: ergo tantò magis Prælatus regularis seditionem ab ista Prouincia vnionem, ac pacem funditus eneruantem euellere tenebitur; & insinuare videtur Concil. Trid. sess. 24. cap. 3. de reformat. vbi scopus, & finis visitationum dicitur esse: *Sanam doctrinam inducere, mores tueri prauos corrigere, & subiectas oues cohortationibus, & admonitionibus ad Religionem, ac pacem accendere*: audiamus etiam D. Basil. de instir. Monach. serm. 2. *Quo circa*, ait, *similiter ex connẽtu reyciẽda sunt & turpis, & indecora cõtentio, atq; amor iste singularis, siquidẽ ex contentione inimicitiæ, ex amore autem singulari, sodalitateque suspitiones, inuidiæ oriuntur; vbiquè enim æqualitatis defraudatio, inuidiæ, odyque materia, ac seminarium existit ijs, qui ea scilicet charitate defraudantur*: tum quia tenetur liberare à sexcentis tumultibus Prouinciam; nam vna pars aduersus alteram quidpiam semper molitur, & è cõtra, imò exigentibus factiosorum demeritis, altera præualet contra alteram, & hãc expellit à regimine, & sic expulsa hinc, & indè discurrit vagando cum magna tristitia ac labore, teste D. Antonin. inferiùs citando: *Partibus adinuicem inimicantibus, exigentibus hominum demeritis, Dæmonijs instigantibus, Deo permittente, vna pars præualet contra aliã, illam expellit, expulsa vagando discurrit cũ magno sui labore, & incommodo*: tum quia ad officium Præsidentis spectat iustitiam puniti-

nitiuam, vt omnia delicta congruenti pœna plectantur, absque personarum acceptione rueri, quod in huiusmodi Prouincia obseruari nequit. *Ratio est*, inquit S. Bernardin. tom. 1. dom. 3. quadrag. serm. 25. art. 1. c. 1. *quia propter partialitates affectio mutatur, & ratio excæcatur; mutari autem à recto affectus solet quadruplici affectione mentali, quæ sunt amor, & odium, spes, & timor: de his Dan. 7. scriptum est: Quatuor venti pugnabant in mari magno, scilicet mentis Iudicis partialis; difficile quidem est, quòd cuius interest iustitiā recta lance tenere, quòd aliqua istarum affectionum ad iniustitiam non flectatur; nam amor affectum trahit ad suum cōpartialem, et amicū; & odium ab aduersa parte repellit; de dilectis enim difficulter malè sentimus, sicut de non dilectis difficulter benè; offendit amicus, culpa magna æstimantur parua; delinquit aduersarius, offensa parua sentitur magna; seruit dilectus, supra sydera exaltatur, fidelisque plenis faucibus prædicatur; alter contrariæ partis maxima præstat cōmoda, impēdit magna seruitia, paruipenditur, eique detrahitur; ex quacumque causa patratur crimen, pro suo partiali quilibet supplex orat, culpam minuit, aut ipsā negat, aut pro misericordia instat; pars vero aduersa offensā grauat, iustitiam postulat; adest spes suæ parti inhærens, & timor contrariam partem pauens; iudicantis intellectus his mentis turbinibus conquassatus discernere verū nescit, vix vult, & si fas est dicere, nequaquā potest; inde consequens est, quòd reus iustificatur, innocens condemnatur; vnus habetur pro spurio, alter pro legitimo, bonus dicitur malus, malus dicitur bonus; verū dicitur falsū, falsum verum dicitur, vt misericordia pro iustitia, & iustitia pro misericordia impijssimè computatur; vndè Isidor. de summo bono, & habetur 11. quæst. 3. c. Quatuor modis, vbi dicitur: Quatuor modis humanum iudicium peruertitur; timore, dum metu potestatis alicuius veritatem loqui pertimescimus; cupiditate, dum præmio alicuius animum corrumpimus; odio, dum contra quemlibet aduersarium molimur; amore, dum amico, vel propinquo præstare contendimus; sequentique cap. scriptum est: Quicumque autem consanguinitate, vel amicitia, vel hostili odio, vel inimicitijs in iudicando ducitur, peruertit iudicium Christi, quod est iustitia, & peruertit fructum illius in damnationis amaritudinem*: hæc Bernardinus: hinc dixit Mascard. de probat. concl. 993. n. 28. ex Bald. & Ias. *Iudicem factionarium posse tanquam suspectum recusari*: elicitur etiam ex Bouer. in direct. for. iudic. de Iudic. Regul. c. 1. qui citat alios; & ex Philippo de Bictis in comped. prax. caus. iudic. Regul. qu. 6. n. 49. tum quia est etiam munus Prælatorum illuminare eos, qui errantes per viam mandatorum Dei se putant progredi, viam impiorum decurrentes; nam, vt rectè inquit D. Antonin. p. 2. tit. 4. c. 8. de discordia §. 3. *Seditiosi semper morantur in huiusmodi diuisionibus, ac partialitatibus, nec faciunt sibi conscientiam, vndè cum non cognoscant morbum, medicinam pœnitentiæ non quærunt*: imò in eis morantur, ac si esse viderentur in sanctitatis sede, teste D. Bernardin. dominic. 3. quadrag. serm. 25. art. 1. c. 2. tom. 1. *Quod flendum est*, ait, *& qui videntur timere Deum, ita efficiuntur amentes, & insensati maximè circa partes, vt in eisdem ita securè viuant, quasi hoc sit perfectio sanctitatis, similes generis Loth, qui, vt patet Gen. 9. ita insensibiles in sodomia facti sunt, quòd Loth prædicanti, & suadēti recessū credere noluerunt, sed videbatur eis quasi ludens loqui; ideò cū cæteris perierunt*: tum quia tandem ad Prælatorū officiū pertinet, vt vult Emin. Lugo de iust. disp. 35. sect. 2. n. 6. continere subditos in disciplina, ac obseruantia regulari, eosque promouere ad religiosam perfectionem, quorum promotio haberi nequit, nisi homines tranquillitate, ac pace fruantur, dicente S. Thom. contr. Gentil. lib. 3. cap. 117. *Ad hoc, quòd homo diuinis vacet, indigit tranquillitate, & pace*: & cum ex diuisione, ac seditione inter Regulares tota vita regularis deficiat, vt testatur D. Antonin. vbi supr. §. 4. cui adhæret S. Bernardin. vbi supr. art. 1. cap. 3. *Deficit*, inquit, *in Religiosis obseruantia regularis ob partialitates*: igitur nequit non vacare lethali culpa Generalis, seù Capitulum generale, si toto conatu non intendant diuisiones sedare, iurgiaque resecare ab hac deploranda Prouincia. Supremi Patres, qui in vertice montium supremarum dignitatum vestræ Religionis pro eius reformatione sedetis, eleuate, quæso, oculos, vt reformationis feruor magis, ac magis in vobis ardeat, & videte, quid est hæc Prouincia sine vnione, ac pace, sine iustitia, ac disciplina regulari

lari laborans sectis, factionibus? non nisi quædam turba inordinata, atque confusa, cuius partes, licèt in foro externo virtutibus prædite appareant, nil aliud sunt, quàm quædam scissuræ, quibus de facili paret aditus ad totale exitium, dicente B. Laurent. Iustin. de disciplin. monast. conseruat. c. 10. *Confusa namque, & inordinata turba facilè prosternitur, & dissipatur.* Secunda pars satis suadetur ex doctrinis sec. not. quibus adduntur aliæ tres. Prim. est D. Thom. 1. de regem. Princip. c. 15. *Multitudinis autem*, inquit, *vnitas, quæ pax appellatur per Regentis industriam est procuranda; sic igitur ad bonam vitam multitudinis instituendam tria requiruntur. Prim. quidem, vt multitudo in vnitate pacis constituatur. Sec. vt multitudo vinculo pacis vnita dirigatur ad benè agendum, sicut homo nihil benè agere potest, nisi præsupposita suorum partium vnitate; ita hominum multitudo pacis vnitate carens, dum impugnat se ipsam, impeditur à benè agendo. Tert. verò requiritur, vt per Regentis industriam necessariorum ad benè agendum adsit sufficiens copia.* Sec. quæ confirmat D. Thom. doctrinam, habetur ex D. Bernard. in assumpt. B. M. V. serm. 5. *Nisi enim opus tuum in vnitate feceris Deo, qui vnus est, acceptum, teste ipso, profectò non erit, scriptum quippè est: Non est, qui faciat bonum, non est vsque ad vnum: psalm. 13. hinc est, quòd in illa piscina mouebatur aqua, & sanabatur vnus; hinc est, quòd decem leprosis mundatis vnus regressus cum magna voce magnificans Deum, cui etiam Dominus, cæteris reprobatis, testimonium laudis adscribit dicens: Nonne decem mundati sunt, & nouem vbi sunt? non est inuentus, qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena: Paul. 1. ad Cor. 9. quoquè ait: Omnes quidem currunt, sed vnus accipit brauium.* Tert. elicitur ex Caiet. ad Ephes. 4. versi. 3. supr. verba Apost. *Soliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis: Primaria*, inquit, *intētio ad vnitatē cōmunis boni spiritualis describitur studio seruandæ vnitatis nō corporū, sed spiritus in colligatione pacis, in colligatione trāquilli ordinis, vnitas siquidē spiritus, nisi colligentur partes multitudinis tranquillo ordine, nequit seruari.* Aduertat tamen Prælatus, quòd, licèt per industriam & seditio sit dissoluenda, & vnio inserenda; nihilominus priùs est diuinum auxilium implorandum, quia vtrumque munus elabitur à Deo, teste D. Gregor. Nazianz. orat. 14. de pace. *Enimuerò hæc (scilicet dissidia, ac seditiones) sedare, atque comprimere maximè quidem Dei fuerit, qui omnia tanquam vinculis quibusdam constringit, deindè autem etiam hominum eorum, qui honestè amantes, & studiosi sunt, atque concordiæ bonum cognitum, atque perspectum habent à Trinitate quidem exorsum, cui nihil æquè proprium est, ac natura vnitas, & concordia; ab Angelis autem, & diuinis virtutibus perceptum, quæ cū Deo, & secum quietæ ac pacatæ sunt, progressum verò ad res omnes certas (quorum ornamentum in concordia situm est) apud nos deniquè versatum, &c.*

Dices, possunt factiones tolerari ad mala præcauenda; nam vtraque pars æmulatione se custodiunt, & ita multa vitia euitabuntur, & si aliquis factiosorum in labem corruet, facillimè detegetur. Resp. quòd sicut natura in rebus materialibus ita abhorret vacuum, vt quodlibet elementum propriam naturam deserens vnitati dissoluendæ, si vacuum daretur, occurrat; ita in moralibus tantùm ei displicēt diuisiones, ne possit eas tolerare, etiam ad maius malum euitandum, quia deturbant pacē, ac vnionem boni cōmunis, quæ præsertim est bonis boni spiritualis basis, qua destructa, corruere ædificium necesse est; sed de hoc in sequent. dub.

DVBIVM XXXV.

An Generalis tuta conscientia huiusmodi diuisionem tolerare possit.

SVMMARIVM.

1. *Generalis, vt de reformatione agatur, tenetur Capitula congregare.*
2. *Mala permittere est actus legis deductus ab ipsa lege æterna, & consequenter bonus: adducuntur rationes: quò fit, vt ritus Iudæorum, qui sunt subditi Ecclesiæ, possunt permitti: additur quædam limitatio.*
3. *In Prouincia, de qua agitur, neque Generalis, neque Capitulum generale diuisionem tutè tolerare possunt.*

Duo-

Duobus modis ipsa diuisio considerari potest. Prim. simpliciter, & secundùm se. Sec. quatenus potest habere aliquam rationem boni respectu alterius, qui eam permittit, seu tolerat ad maiora mala vitanda; nulla quippe videtur esse difficultas de prim. vt in præcedent. quæsito multis rationibus probaui, quin à Generali, seù ab alijs Superioribus tolerari possit, quibus addo, quia multùm interest Reipublicæ, omnisque etiam congregationis, vt delicta non maneant impunita; ideò tenetur Generalis debitis temporibus Capitulum congregare, vt de reformatione Religionis, morum correctione, obseruantiæ reparatione, & conseruatione agatur; imò addit Rodriq. tom. 3. quæst. 47. art. 3. vers. Hæc autem ratio maximè: vt videatur, quomodò sint extirpandæ ambitiones, & quomodò praui Religiosi, & tyrannici Prælati sint debita pœna plectendi, vt metu pœnæ à delictis, & à transgressionibus proprij instituti alij se abstineant; quarè si negligenter circa hæc se habeat, videtur iuxta DD. sententiam omninò lethali culpæ obnoxius, quia grauiter deficit à proprio munere; & ideò cuilibet Prælato per Ieremiam loquitur diuinum Numen cap. 1. *Ecce constitui te hodiè super gentes, & super Regna, vt euellas, & destruas, & dissipes, & ædifices, & plantes*: super quæ verba dicit Dionys. ibi. in myst. exposit. Hoc maioribus Prælatis Christi Vicarijs competit, quorum quò maior est honor, & dignitas, eò & maius periculum, ac grauius onus, sed vnusquisque fidelium super gentes, & Regna constituitur, dum tanta gratia decoratur, quæ nec blanditijs emollitur, nec terroribus commouetur, quod aliorum Rectoribus valdè est necessarium, quibus incumbit nec honore, seù fauore extolli, nec minis, aut persequutionibus deprimi, quatenus inter prospera, & aduersa regia semper via incedant, vt euellas prauas suggestiones, & destruas consensum illicitum, & disperdas opera vitiosa, & dissipes consuetudines malas, hæc in se ipso, ac sibi commissis agere debet pro suis viribus omnis Prælatus; deindè quod subditur: Et ædifices; nam verbo, & conuersatione tenetur Prælatus suos ædificare secundùm illud Apost. 1. Tim. 5. *Esto exemplum in verbo, & conuersatione in charitate*: profectus tuus manifestus sit omnibus, & plantes in eorum cordibus semen virtutum, quod est verbum Dei: primò igitur eradicanda sunt vitia, deindè bona gratiæ inserenda, hæreses quoquè, & schismata Prælatis, atque Doctoribus potissimè sunt euellenda: hæc Cart.

2. Not. sec. quòd secundùm D. Tho. 1. 2. quæst. 92. art. 2. vbi Bannes permittere mala est quidam actus legis, quarè ille, qui non est author legis, vel custos non dicitur permittere mala; ideò inter præcipuas legis virtutes permissio connumerari debet, in l. legis virtus. ff. de legibus. & c. Duo mala. c. Nerui. 13. dist. c. Omnes. dist. 3. videatur S. Thom. 2. 2. quæst. 93. art. 3. & quæst. 10. art. 11. Suar. de legib. lib. 1. cap. 15. & 16. Azor. p. 1. lib. 5. quæst. 5. c. 5. Salas de legib. disp. 3. sect. 3. Barbos. in c. Omnis. dist. 3. Iacob. Granad. t. 2. tr. 1. disp. 8. contr. 7. vndè nonnulli horum DD. hanc legis potestatem permittendi peccata deducunt ab ipsamet lege æterna, & naturali, dum scilicet huiusmodi leges, licèt prohibeant omnia peccata, & per consequens ea committentes semper obligentur in foro conscientiæ, tamen non omnia puniunt, neque puniri iubent in foro externo, & in hoc sæculo, sed potiùs multa permittunt propter rationes inferiùs recitandas: videatur præsertim Suar. vbi supr. c. 15. id cæteris meliùs explicans, & n. 7. respondens ad locum D. August. de lib. arb. lib. 1. c. 5. & 6. asserentis legem æternam nullum peccatum permittere.

Not. tert. quod, cum permissio mali non sit per se mala, imò bona, considerandæ sunt causæ, ex quibus ipsa bonitas exoriri videtur, quæ ad duas, vt ait S. Thom. 2. 2. quæst. 10. art. 11. vbi Caietan. reuocari possunt, vel ad bonum præponderans, ne scilicet impediatur iuxta illud Matth. 13. *Sinite vtraque crescere, ne fortè eradicetis cū eis & triticum*: vel ad malum etiam præponderans in ratione mali, ne videlicet fiat iuxta illud August. lib. 2. c. 4. de ordin. tom. 1. *Aufer à rebus humanis meretrices, turbabis omnia libidinibus*: vbi verò neutra causa istarū concurrit scilicet præponderantis, aut mali vitandi, aut boni consequendi, nullo modo huiusmodi permissio est concedenda. Ita Valent. 3. tom. 3. disp. 1. quæst. 10. punct. 7. hinc est, quòd Mirand. inferiùs citandus se

firmi-

firmiter subscribens, quòd aliqua delicta sunt dissimulanda, nihilominus docet, quandò peccata sunt grauia, et publica omninò esse punienda, & ita optimè explicans illud vulgare dictum (interest multùm Reipublicæ omnium congregationum, vt delicta non maneat impunita) ait esse intelligendum de grauibus, & publicis, sed non de occultis: idem dicit Emmanuel Rodriq. tom. 2. quæst. 34. art. 2.

Not. quart. quòd S. Thom. vbi supr. concludit, quòd ritus Iudæorum, qui sunt Ecclesiæ subiecti, possunt permitti; quoniam nostræ fidei veritatem confirmant, cuius figuram continent, imò addit S. Augustin. de Ciuit. Dei lib. 18. c. 49. non fuisse à Deo Iudæos extinctos, sed per Mundum dispersos, vt viuum argumentum, & verum testimonium nostræ fidei ab inimicis nostris haberemus; vndè eorum libros, qui simpliciter continent expositionem veteris testamēti, concludit Caietan. vbi supr. posse Ecclesiam tolerare ob eandem rationem rituum; libros verò, quos scribunt Rabbini contra Christum, & nostram fidem, tolerandos non esse, sed comburendos affirmat ipse Caietan. cum Valent. vbi supr. & Fagund. in 1. præcept. decal. lib. 1. c. 23. n. 27. Ratio est, quia directè blasphemant, & totaliter mendacijs pleni contra fidem Iesu Christi; qua in re vtetur Ecclesia iure, quod habet ad remouenda obstacula nostræ fidei; nam sicut res naturales vim habēt nō solū, vt sese tueātur, sed etiam vt repellant contraria; ita necesse est Rēpublicā benè constitutā hac potestate præditam esse, vt, scilicet obsistat repugnantibus. Addit Bann. exponens doctrinam D. Thom. 2. 2. quæst. 10. quòd aliquandò Ecclesia permittere etiam potest idololatriam propter maius bonum multitudinis infidelium, quod speratur, aliquorum scilicet conuersionem, dum mitiùs tractantur, attamen minora mala, quàm idololatria nunquā à Principibus in Republica permittūtur, illa scilicet, quæ Reipublicæ pacem perturbant, ad quam seruandam debet maximè attendere Gubernator: idem affirmat Sotus lib. 1. de iust. quæst. 6. art. 2. hisce verbis: Vitia, flagitia, & scelera debent leges humanæ prohibere, quæ de sua pace, & quiete Rēpublicam deturbant, vt sunt homicidia, furta, adulteria, fraudes, & insidiæ: idem concludit Azor. 1. p. lib. 3 cap. 5. Lex vitia prohibet, præsertim ea, quibus iustitia ciuiū violatur, incolumitati, & communi Reipublicæ saluti nocetur, pax, concordia, societas humana, & amicitia humana dissoluitur: idem sentiunt Richard. in 3. disp. 37. art. 3. quæst. 5. Layman. tract. 5. de legib. c. 4. n. 1. Mirand. tom. 2. quæst. 25. art. 12. Clauis regia lib. 3. c. 3. n. 5. huiusmodi doctrinam cuncti DD. à D. Thom. 1. 2. quæst. 96. art. 2. in corpore habuerunt.

CONCLVSIO.

3. Nec Generalis, nec Capitulum generale possunt tuta conscientia huiusmodi diuisionem in Prouincia tolerare. Suadetur, quia tantùm permitti potest aliquod malum, in quantùm elicitur ex ipso aliquod bonum præponderans, vt paulò antè firmatum est ex toleratis ritibus Iudæorum; vel inquantùm euitatur aliud ma um similiter præponderans in ratione mali, quod nasceretur ex nō tolerato malo, vt dicebam de meretricibus: sed neutra horum ratio suadet tolerandas esse in hac Religiosorum Prouincia factiones, ac diuisiones: ergo neque fit permitti, neque tolerari: de primo nulla videtur difficultas; nam ex malo diuisionis quodnam bonum, & præponderans spectare potest Religio? certè nullum, quia nequit designari, neque considerari; ideò DD. superiùs relati asserentes posse Prælatos aliqua delicta dissimulare, atque tolerare, semper id affirmant ad maiora mala euitanda, & non ad maiora bona elicienda, quia, licèt hoc ex permissione mali maximè in Religionibus elici possit, attamē rarò contingit: de secundo etiam nulla est difficultas, quia nullum malum potest probabiliter timeri præponderans in ratione mali ipsi permissioni seditionis, ex qua tot inuidiæ, tot odia, tot murmurationes, tot scandala oboriuntur, vt superiùs dicebam, ex qua homines in malo statu constituuntur, ex qua tot animæ in infernum demerguntur.

Sed dato etiam, quòd ex diuisionis permissione vitaretur aliquod malum magnum, quod falsum esse dicebam, adhuc ostendo diuisionem non esse tolerandā; nam, quandò malum permissum directè militat aduersus rei fundamenta, quæ destruuntur, si tale malum

malum permittatur, nullo modo potest permitti, vt habetur ex doctrina Caiet. asserentis libros Iudæorum continentes blasphemias, & mendacia contra Christum, & fidē non esse tolerandos, quia directè aduersantur fundamento nostræ Religionis, nempè fidei, qua destructa, tota Religio catholica destruitur, vt habetur ex doctrina Soti de iust. quæst. 6. art. 2. lib. 1. & Clau. tegia lib. 3. c. 3. n. 5. affirmantium hœreses, & apostasias non esse tolerandas, quia Religionis substantiam concutiunt: sed huiusmodi diuisio directè fundamentis, & substantiæ Religionis aduersatur, quæ sunt charitas, vnitas, & multò magis religiosa societas, quibus destructis, etiam Religio destruitur: ergo nullo modo tolerari potest, quamuis maius malū per impossibile esset euitandum: dico per impossibile, quia nullum maius malum potest dari, quàm destructio ipsius Religionis. Præthereà, suadetur ex doctrina Bannes, aliorumque DD. vbi supr. minora mala, quàm sit idololatria, nō permittūtur in Republica, vt sunt homicidia, furta, &c. quia Reipublicæ pacem deturbant, & concordiam, humanamque societatem conturbant: at huiusmodi diuisio omnem à Prouincia aufert pacem, amicitiamque, concordiam, ac societate dissoluit: ergo permitti haudquaquam potest.

DVBIVM XXXVI.

Quod nam remedium à Generali, seù Capitulo generali diuisionis morbo sit apponendum.

SVMMARIVM.

1. *PRo reformatione huius miseræ Prouinciæ congruum existimatur remedium electionum tam Discretorum, quàm Priorum mutatio: & clarè demonstratur, nonnullis solutis obiectionibus.*

Suposito hoc, quòd factionarij ab ambitione capti nolint propriæ saluti consulere, pacique adhærere, nomenque factionarij abijcere, & quòd Generalis, seù Capitulum generale minimè possit huiusmodi diuisionem tolerare, quæ cura erit adhibenda? quodnam remedium erit applicandum? ad radicē quidē mali securis est applicāda: quis non videt tot malorum originē esse deprauatū electionis modum? è manibus taliū electorum tollantur electiones, è Prouincia etiam procul dubio resecantur mala. Censeo ergo congruum esse remedium, si mutua vtilitas, & reciprocum commodum in electionibus auferatur; nam inferiores electores, videlicet Guardiani, seù Priores, & Discreti locorum in Prouincialem, ac Definitores eligunt eos, qui sunt ex propria factione, quia ab eis Religionis munera recipiunt, vt sunt Prioratus, Lectoratus, loca disposita pro Discretis, cæteraque commoda; ideò Superiores maiores, scilicet Prouinciales, ac Definitores, seù Consultores præbent suis dignitates, & pro suis familias disponunt, vt sint Discreti, quia ab ipsis quasi perpetuum regimen vnà cum omnibus commodis recipiunt: auferatur ergo ab eis huiusmodi commodum, & eccè quasi omninò reformatam, & restauratam Prouinciam.

1. Duobus modis meo iudicio vtendum est. Prim. priuando Prouincialem, ac Consultores, ne sint Priorum, seù Guardianorum suffragatores, prout de iure ad eos non spectat. Sec. priuando monasteria Discretis, cum nullum ius ad hoc munus habeant, cum sit ius Religionis: & meritò prim. quia cum tales electiones de iure spectent ad cœnobia, vt videre est apud Rodriq. tom. 2. quæst. 53. art. 1. Mirand. tom. 2. quæst. 19. art. 2. & Nauarr. in cap. Nullum. 18. quæst. 2. comment. 3. de Regular. num. 2. nihilominus Religio per modum cuiusdam compromissi in fauorem Ecclesiæ, & non Compromissariorum electiones Definitoribus, ac Prouincialibus commisit, & rationabiliter asserunt DD. citati ad euitandas rixas, æmulationes, contentiones, aliaque damna spiritualia, quæ ex ipsorum conuentuum electoribus, vt plurimùm oboriri solent: si ergo Religio, annuente, & concedere Pontifice, ad præcauenda damna enarrata conuentus suo priuauit iure, quarè conueniens non erit suffragijs

eos priuare, qui ad hoc munus exequendum nullum habent ius, cum omnia mala recensita oboriantur ex electionibus celebratis pro sui, & amicorum conseruatione? & id maxima cum iustitia fiet. Prim. quia, vt probat Barbos. in collect. DD. in 6. de elect. cap. si compromissos. Compromissarius, qui non bene se gerit in electione Prælati, puniendus est. Sec. quia Compromissarij sunt nudi ministri, ac exequutores deputati, vt ait Sigism. à Bonon. de elect. p. 1. dub. 22. minister verò, qui non rectè tractat sui Domini negotium, priuandus est officio. Tert. quia fortè in dubium reuocari potest: an huiusmodi electiones partiales teneatur Religio acceptare, quia, vt benè asserunt Silu. tit. elect. quæst. 53. Mirand. tom. 2. qu. 23. art. 36. ex varijs textibus potestas data Compromissarijs eligendi Prælatum, seù officialem, semper intelligenda est de idoneo, ita vt, si electus non sit idoneus, nō teneantur electores illū recipere. Quart. quia Prælatus supremus tenetur omnia scandala, ac delicta à Religione remouere; si vnquam aliquod scandalum est remouendum, maximè illud, à quo omnia mala exordium sumunt, quod est celebrare electiones partiales, & ad proprij commodi mensuram.

Et meritò secundum, quia seditio, & perpetuum regimen conseruatur hisce artificijs, nempè dispositione familiarum, pro Discretis ex propria factione, congruum est ergo talibus eos priuare auxilijs, quæ in Religionis commodum fuerunt concessa. Ratio est manifesta, quia Discretorum munus inter alia commoda fuit cœnobijs datum, vt Priorum electio à Patribus nempè Prouinciali, ac Definitoribus, fortè celebrata in proprium commodum, Discretorum votis temperaretur; in hac diuisa Prouincia non solùm non temperatur, sed factio augmentatur, eò quòd dispositiones locorum artificiosè ordinatæ cum non parua iniuria, ac conturbatione multorum non nisi proprios factionarios parturiant: nec vlla querela de iniuria prætensa erit audienda, cum nullum proprium ius, sed Religionis ius eis aufer|atur. Adde, quod est dictum supr. ea, quæ directè opponuntur fundamentis Religionis, sunt necessariò remouenda: sed huiusmodi electio malitiosè opponitur, ac aduersatur Religioni, quia ambitiosi Prælati ad conseruandam factionem, seditionemque ea abutuntur: quis nō concluderet eam esse euellendam?

Auferantur, auferãtur huiusmodi Discreti à familijs locorū, quia simul ferè tota seditio auferetur, & ferè tota Religio ab infinitis malis restauratur, de quibus in tractat. 9. de Discretis eligendis: ablata ergo electione Priorum è manibus Definitorum, ac Prouincialium; ablata etiam ea Discretorum à familijs, quis non concludet factiones, ac seditiones sedatum iri, imò decursu temporis funditus esse extinguendas?

DVBIVM XXXVII.

Cui, vel quibus Priorum electio sit committenda.

SVMMARIVM.

1. *Nouus seligendi Priores, ac Guardianos modus designatur.*
2. *Nonnullæ soluuntur obiectiones.*

Probata doctrina Mirand. tom. 2. quæst. 22. art. 2. quòd in omnibus ferè Mundi rebus, quæ sub sole reperiuntur, vix quidpiā reperiri potest, ex quo non aliquod sequatur incommodū. Ratio est D. Thom. quē citatum sequitur ipse Mirand. quia non est bonum in toto Mundo, quo creatura humana abuti non possit; siquidem etiam ipsa Dei bonitate abutitur: enimuerò cum de duobus malis minus sit semper eligendum; ideò censeo minora occasionaliter esse sequutura, si Priorum creatio Capitulo prouinciali cōmittatur, videlicet quòd in primo Capitulo celebrando omnes Sacerdotes illius Prouinciæ post completum vigesimum annum Religionis sub omnium suffragiorum totius Capituli iudicium mittatur, & omnes, in quos maior pars inclinet, intelligantur electi pro Prioribus, seù Guardianis seligendis, & ita in quolibet Capitulo de omnibus Sacerdotibus successiuè prædictorum annorum

annorum metam attingentibus fiat descripto modo probatio: nomina deindè istorum electorum in quolibet Capitulo congregato in separatis schedulis scribantur, & coram ipso ante omnem aliam actionem, vt tempus sit accedendi ad locum, in quo celebratur Capitulum, si fortè electi non essent de eius corpore, in vrnam mittantur, & quinque ex eis sorte extrahātur, quorum munus pro illo anno erit celebrandi more solito Priorum electionem, adhibitis præceptis in virtute sanctæ obedientiæ pro secreto tegendo, & pro negando suffragio ijs, qui per se, vel per alios in Guardianorum, seù Priorum munus se commendabunt: quòd si sors cadat supra hominem, cuius merita cogunt electores ed eum eleuandum in Definitorem, seù in Prouincialem, alius extrahatur de vrna de corpore Capituli, ob temporis angustiā, quia ille tanquam Definitor, seù Prouincialis non est censendus idoneus pro eligendis Guardianis, ne ab interesse ductus suos sectatores eligat: verùm si distantia locorum dare sortes pro illis quinque hominibus, qui statim deueniant ad Priorum electiones, prohibet, fiant in quolibet Capitulo pro futuro Capitulo hoc, seù alio modo: extrahantur ab vrna quinque schedulæ, quæ erunt inuoluendæ in chartis duobus saltem, ac diuersis sigillis muniendæ, atque includendæ in secreto loco, adhibitis duabus, ae diuersis clauibus, quæ singulæ singulis hominibus, qui non sint de corpore Definitionis, ad omnem suspicionem remouendam, & ob alias rationes satis notas intelligenti custodiendæ tradantur, nec aperiantur, nisi à Prouinciali, seù ab aliquo alio de ipsius mandato, & nisi paulò ante Capitulum futurum celebrandum, vt electi commodè accedere possint ad locum, in quo celebratur illud, & nisi coram tota familia loci, in quo fuerunt custoditæ, vt fidelitas custodiæ appareat.

Nec obstat electionem non posse fieri per sortem, vt patet ex c. Ecclesia de sortileg. quia sacri Canones reprobant electionem passiuam. Ita colligitur ex Caiet. 2.2. quęst. 95. art. 8. Azor. p. 1. lib. 9. c. 21. Less. de iust. lib. 2. c. 43. dub. 9. n. 58. Mirand. tom. 2. quæst. 23. art. 18. & quamuis Suar. 1. de Relig. lib. 2. de superstit. c. 12. n. 55. verba textus ampliet ad Compromissarios pro electionibus celebrandis dicens: Ex discursu illius textus constat non tantùm esse prohibitam sortem in ipsa dignitate Ecclesiastica, officio, beneficioque conferendis; sed etiam in eligendis, vel nominandis Compromissarijs ad electionem faciendam. Ratio est; vel quia etiam prouisio Ecclesiæ immediatè in sortem reducitur; vel quia incommoda non euitantur in illa sortitione; nam potest fieri, vt electus per sortem sit indignus, & ineptus ad illud munus, & Ecclesia maximum patiatur incommodum; nihilominus; admissa pro nunc eius ampliatione, adhuc verba textus non militant aduersus modum istum eligendi. Prim. quia verè non diceretur electiones actiuas Priorum per sortes fieri; quoniam electores fuerunt per suffragia canonicè electi, sed sors tantum eorum numerum ad euitanda mala restringit. Sec. quia omnes illi iam fuerunt idonei iudicati per maiorem suffragiorum partem, & ita vbi cessat ratio legis, in qua fundatur, nullo modo verba legis extendi possunt. Thom. Sanch. summ. lib. 1. c. 38. n. 75. magis immediatè aduersatur proposito modo eligēdi; proponit enim casum hisce verbis: (Quandò plures à maiori parte eliguntur, non vt omnes eo munere fungantur, sed vt sortes mittantur postea inter illos, vt aliquis, in quo sors cadit, eo munere fungatur) & affirmat etiam istum modum eligendi esse prohibitum per textum superiùs relatum, quia generalis est prohibitio, & verè absoluta electio terminatur sortibus: verū Doctoris doctrina satis destruitur ex alia ipsius doctrina; asserit enim lib. 2. de matrimon. disp. 37. n. 3. aliud esse cessare rationem legis in aliquo casu, aliud verò rationem legis non se extendere ad illum casum; nam in priori casu lex ex se, & ex sua generalitate comprehendit illum casum, in eoque locum habuit, aliàs non diceretur cessare rationem, seù legem, cum nec lex, nec ratio locum habuerit in eo casu, & quod nunquam fuit cessare nequit: in posteriori verò nunquam ratio legis amplexa est illum casum, & per consequens nec lex ipsa, cum, quantumcumque verba legis generalia sint, restringantur, & intelligantur iuxta limites suæ rationis, eò quòd sit ratio legis anima ipsius. c. Ratio nulla. de præbend. & l. cum pater. §. Dulcissimus. ff. de legatis 2. & docet Tiraquell.

P 2 multis

multis citatis tr. cessante causa 1. p. n. 138. & l. si vnquam verbo libertatis n. 45. C. de reuocand. donat. cum ergo ratio legis prohibentis sortes in electionibus Ecclesiasticis sit ad tollenda incommoda indignorum, quia sors est cæca, & potest cadere tam supra indignum, quàm supra dignum, & cum modus propositus indignos secernat valida electione à dignis; ideo doctrina prima Sanch. corruit ex ipsius alia, & firmatur modus eligendi Guardianos, seù Priores, cũ principaliter nõ terminetur ad sortẽ, sed ad idoneos pro eligẽdis Prioribus, secũdariò ad sortem, quatenus restringit numerum, & id non videtur prohibitum per textum. Imò addo, quòd si lex quamcumque electionem & passiuam, & actiuam amplecteretur, adhuc iste modus non esset prohibitus, quia, vt rectè notat Barbos. in collectan. DD. decret. dist. 21. c. Clericos, tunc licita censebitur sors, quandò de personis idoneis datur, vt factum est ab Apostolis in electione Matthiæ; miserunt enim sortem inter Matthiam, & Barnabam inter omnes dignissimos, iam quidem electores Priorum fuerunt per suffragia existimati digni, ac idonei.

Nec obstat, quòd non cognoscent mores eligendorum, quia coram ipsis faciendum erit examen morum Guardianorum, seù Priorum iuxta morem vniuscuiusque Religionis, & si de alijs Religiosis erunt admonendi, vt in dandis suffragijs procedant cautiùs, admoneantur, & si ob aliquam causam vrgentem expediens non erit, confirmatio discernet bonum à malo.

Nec obstat, quòd intra ipsos electores multæ, ac multæ subornationes possunt fieri, quia iam præceptum de non conferendis suffragijs illis, qui se commendatos dederunt, impositum fuit, & ipsi electores pro illa vice ab officio Priorum sunt excludendi, & si aliquandò excitabuntur, minus malum erit damnum permittere in damnum, ac perniciem illarum animarum, quàm tolerare Definitorum, ac Prouincialium detrimentum in ruinam non solùm propriarum animarum, sed etiam totius Prouinciæ laborantis factionum morbo, qui è directò regiminis finem inficit: & tandem si mala in vna Guardianorum, seù Priorum electione suscitabuntur, non tamen annuatim; vtrã enim diuersos pariet electores: idem remedium videtur posse applicari illis Religionibus, quarum Priorum creatio spectat ad Religiosos cœnobiorum, quia eum in multis rebus ab ipsis Patribus maioribus dependeant electores illi; ideò diuisio facillimè obuiri potest.

DVBIVM XXXVIII.

An ex necessitate regiminis, ac conscientiæ Priorum electio à Prouinciali, ac Definitoribus eximenda sit.

SVMMARIVM.

1. *Diuisione quadam hominum religiosorum ostensa, ostenditur etiam causa mutationum variarum electionum.*

2. *Leges humana mutari possunt: quadam habetur limitatio.*

3. *Tribus modis creari possunt cœnobiorum Priores, & in quolibet excitari possunt incommoda.*

4. *Statuta humana omnia vitia cohibere nõ debent, sed grauiora.*

5. *Pro reformatione huiusmodi Prouinciæ validis rationibus ostenditur Priorum electionem è manibus Definitorum, ac Prouincialium esse auferendam.*

6. *Huiusmodi electio nõ est concedenda neque Generali, neque conuentibus, neq; Capitulo Prouinciali, neque hominibus antiquioribus, sed tantùm nouo modo designato: & duabus satisfit obiectionibus.*

1. Not. prim. quòd duobus modis Religiosi in congregatione degẽtes sunt inspiciẽdi. Prim. ita vt, qui regit, sit Augustinus, sic loquitur Nauarr. comm. 3. de Regular. n. 10. & qui obediunt, sint Possidonius, idest quòd sanctitas in vtroque fulgens fulgeat etiam in omnibus Religiosis, & tunc omne regimen esset bonum, imo sanctum, nec incommoda, ob quæ plerumquè fuerunt factæ immutationes, & denuo erunt faciendæ, insurgerent; vndè Suar. 4. de Relig. lib. 10. c. 3. respondens obiectioni contra regimen Societatis asserit, quòd, qui perfectionem obedientiæ profitentur, debent esse contenti sa electione Prælati, quam inteligunt esse

magis

magis consentaneam diuinæ Voluntati, & per se meliorē: si loquitur de Religiosorum moribus descriptis, piè, ac sanctè loquitur: si postea de moribus prout in secunda acceptione, potiùs est ad confirmandum absolutum regimen in eius Societate seruatum, quàm ad constituendam, & instruendam leuem, & suauem gubernationem iuxta diuinam Voluntatem in sacris Canonibus ostēsam, quæ iugum graue ab hominibus tollit, vt ipsi inuiti Superiores non subeant. Sec. ita vt adhuc aliqua affectione sint induti, nec virtute eximij, quasi nolentes cedere iuri meritorum, quod per professionem ad omnia bona Religionis acquisierunt: secundùm ergo horum morum mensuram, cuius contemplationi semper meo iuditio regimē ad præcauenda incommoda in quacumque congregatione Fundatores instituerunt, optimè Suar. vbi supr. n. 15. concludit, quod humana prudentia nequit omnia incōmoda præcauere, sed illa præfertur, in qua regulariter pauciora inueniuntur: hinc est, quòd temporis decursu natura humana semper ad malum prona ex regimine sanctè instituto multa incommoda extorsit, ob quæ deindè multæ mutationes fuerunt factæ; nam in Ecclesia Dei ablatæ fuerunt electiones Episcoporum, quæ olim à Clero, & populo fieri solebant, eò quòd passim dissidia, inuidiæ, ambitiones, factiones, simultates, capitalesque inimicitiæ oriebantur. Ita Azor. p. 2. lib. 6. c. 14. quæst. 1. Suar. vbi supr. in nonnullis Religionibus Priorum electiones à cœnobijs fuerunt rescissæ, ac concessæ ob eandem rationem, vt asserunt Nauarr. Mitand. & Rodriq. vbi supr. dub. 35. Definitoribus, ac Prouincialibus; imò modus eligendi summos Pontifices secundùm varia tempora fuit varius ad sedandas contentiones, rixas, scandala, ac seditiones, vt docet Barbos. de iur. Eccles. lib. 1. cap. 1. n. 49. vndè Innoc. III. in Concil. generali Lateran. & refertur in cap. Non debet extra de consang. & affin. ait; *Non debet reprehensibile iudicari, si secundùm varietatem temporum statuta quoquè humana variantur, præsertim cum vrgens necessitas, vel euidens vtilitas id exposcit, quoniam ipse Deus ex ijs, qua in veteri testamento statuerat, quadam mutauit in nouo.*

2. Not. sec. quòd lex humana, seù constitutiones absque nota incidendi in cap. Ridiculum dist. 2. vbi dicitur: *Ridiculum est, & satis abominabile dedecus, vt traditiones, quas antiquitus à Patribus suscepimus, infringi patiamur:* in commune bonum immutari possunt. Ita S. Thom. 1. 2. quæst. 97. art. 1. imò ex sententia S. August. lib. 1. de lib. arbitr. ait: *Lex temporalis, quamuis iusta sit commutari tamen per tempora potest:* nota (*per tempora*) nam rationes S. Thom. super hoc verbum innituntur. Prim. ex parte intellectus, qui procedit de imperfecto ad perfectum, & ideò, si aliquando statuit aliquid ignoranter imperfectè non valens omnia ex se ipso considerare, considerans postea mala secundùm temporum varietatem orta, mutat in perfectius. Sec. ex parte hominū, qui secundùm diuersas conditiones, siue complexionum, siue temporum diuersis legibus regi debent: videatur Auersa 1. 2. qu. 97. sect. 1.

Limita tamen nō semper legē esse immutandā, quotiescunq; aliquid meliùs occurrit, sed quandò nouū statutū in se maiorem cōtinet vtilitatē, quàm sit vtilitas legis abrogādæ, eiusque cōsuetudinis, quæ est non paruū bonum pro obseruatione legis introductæ, imo à Medina 1. 2. quæst. 97. art. 1. nuncupatur vis constrictiua legis; quare Silu. inferiùs citandus ait: Lex mutatur in quantū per eius mutationem prouidetur bono communi; & Vlpianus in l. 2. ff. de constit. Princip. inquit, quòd in rebus nouis constituendis euidens debet esse vtilitas, vt recedatur ab eo iure, quod diù æquum visum est: quandonam, quæso, illam adesse censendum est? *Quandò*, inquit S. Thom. vbi supr. artic. 2. *contingit vel ex hoc, quòd aliqua maxima, & euidentissima vtilitas ex nouo statuto prouenit, vel ex eo, quod lex consueta, aut manifestam iniquitatem continet, aut eius obseruatio est plurimum nociua:* & iuxta hàc doctrinam respondendum est omnibus authoritatibus legum mutationem prohibentibus; & quamplurimæ adnotantur à Sanctorio in comment. in statut. fratr. Minor. de obseru. c. 12. stat. 12. in fin.

3. Not. tert. quòd tribus modis creari possunt inferiores Prælati, vt ait Suar. vbi supr. Prim. per electionem à tota communitate conuentus, & commēdatur à Peirin. de Prælato quæst. 1. cap. 4. §. 5. Sec. à Generali

cum

eum aliquorum consilio, vt in societate Iesuitarum, & extollitur à Suar. Tert. à Prouinciali vnà cum suffragijs Definitorum, & laudatur à Nauarr. Mirand. & Rodriq. vbi supr. Primus modus habet in primis magnũ periculum incidendi in spiritum ambitionis, inquit Suar. quæ est pestis Religionis, quia, quò electio magis inclinat in regimen democraticum, eò magis est huic vitio exposita; in quocumque enim statu sunt pauciores viri prudentes, & à priuatis affectibus liberi; & ideò, quandò electio est apud multos, necesse est, vt ibi sint iuuenes, vel minùs prudentes, in suis affectibus non satis moderati, vndè facile est eos corrũpete, decipere, subornare, & spiritum ambitionis in eos generare, vt experientia docet. Prætereà, ex huiusmodi electionibus plerumquè seditiones, schismata, inuidiæ, odia nascuntur, quarè Nauarr. comm. 3. de Regular. n. 10. ait, quòd ad concordiam conueniens fuit vnum Prælatum eligi ex tota, seù maiori parte conuentus, vt habetur in c. Adrianus. c. Valentinianus. dist. 63. & c. Cum dilectus, de consuet. & c. Quiapropter de elect. sed quia progressu temporis homines in discordiam, seditionemque abicrunt, Romani Pontifices cœperunt electionibus derogare: aliud incommodum etiam sequitur, quoniam Prælati electi non benè tractant eos, qui suffragijs eorum electionẽ non auxerunt: multa deniquè alia sequuntur mala, præsertim circa nouos professos, qui in maximum Religionis detrimentum virtutes per vnius anni circulum maximo labore, & industria cumulatas facillimè deperdunt, ob quæ euitanda multæ Religiones hunc modum reliquerunt. Secundus modus postulat hominem ab omni affectione nudum, ita vt cum seraphico Francisco colluctari possit, aliter est periculũ incidendi in tyrannidem, quamuis prudentes habeat Consiliarios, tum quia non est Tyrannus adeò iniquus, qui ab aliquibus consilium in actionibus non postulet, tum quia, reluctantibus consiliarijs, adhuc Superioris voluntas manet, & subditi manent in eodem periculo plurimas patiendi iniurias, & si iustè reclamabunt, ianua illa omnibus non professis aperta ad modum ensis Tyranni inseuire Generali potest, maximè sub prætextu zeli, quia incipiunt seditiose se habere; vndè perichtatur iustitia distributiua, commutatiua, & charitas in totale Religionis damnum: nec iste modus est omninò expers ambitionis, vt vult Suar. quia, cum ambitiosi ferantur in amorem propriæ excellentiæ, per varias vias tentabunt dignitates adipisci corrumpendo Consiliarios, amicos, familiaresque Prælati, implendo clamoribus domos ob tot labores in Religionis honorem neglectos, tandẽ fingẽdo sanctitatem, simulãdo dignitate se abhorrere, & quod peiùs est sub specie zeli Generalem monendo de omnibus Religiosorũ actionibus: aliud incommodum graue sequitur, quoniam difficillimũ est habere notitiam Religiosorum pro promouendis ad munus Prælatorum in tanta multitudine hominum diuersarum nationum, & locorum remotissimorum, ita vt meliores sint electi, prout iustitia postulat. Nec ista notitia personarum potest comparari per aliorum relationem, tum quia ignorantia eorum, qui informant, potest inseuire Generali ad promouendos homines, tum quia passiones non moderatæ multorum, & affectiones subministrare possunt mores promouendorum iuxta passiones, & affectiones, tum quia informationes sunt petendæ ab hominibus eiusdem Ordinis aptis ad eadem munera præstanda, nec non & officia; vndè facillimè pro fundamento notitia Generalis finistras habere potest informationes, tum quia multitudo iudiciorum pro electionibus generare solet maximam confusionem. Occurrit Suar. vbi supr. quòd hoc malum nequeunt euitare Pontifices, neque Reges, neque Episcopi, quia actiuæ eorum electiones dependent ab informationibus habitis ab hominibus fide dignis: concedit ergo in hoc regimine hoc incommodum, idque soluit ab aliorum incommodis, quod est dicere, nulla assignari potest solutio, nisi recurrendo ad velamen aliorum regiminum, & malè. Prim. quia informationes promouendorum à Pontifice, à Rege &c. necesseriò modo descripto sunt elicienda, quia de necessitate debet esse vnus Rex, vnus Episcopus, & præsertim vnus Pontifex; sed informationes promouendorum à Generali per totum Orbem sunt ex libera electione talis regiminis contra communem vsum omnium Religionum, ac proindè voluntariè hoc maximum incommodum patitur; nec electores, aliarum Re-

ligionum

ligionum talibus communiter indigent informationibus; quoniam frequenter homines simul viuunt, & habitant, & sese bene norunt; & de his, quæ noui, informatione non egeo, & si egeo, præsentia dat, vt discernatur malum à bono, purum ab impuro, quod negat absentia. Sec. quia informationes Pontificum, Regum, &c. postulantur ab eis, qui nullo modo sunt suspecti de sinistra informatione, quia ad munera dignitatum conferendarum non sunt promouendi, non ita in tali regimine, quia sunt petendæ ab illis aptis ad eadem munera præstanda. Tert. denegata dignitate nonnullis ob sinistras informationes a Pontifice, à Rege, &c. non violatur aliquod ius, per quod neglecti remaneant in iustitia læsi; quia nullum ius ad illa munera habent, sed in tali regimine eorum, qui dignitatibus priuantur ob sinistras informationes, violatur ius, quod per professionem ad omnia munera Religionis acquisierunt: hinc est forte aliud periculum incidendi in aliam speciem tyrannidis, quòd tantùm pauci à Generali cogniti ad regimina promoueantur cum multorum aliorum oppressione, qui suos annos pro Religionis splendore consumpserunt legendo publicè, decertando, prædicando, confessionesq; audiendo, &c. imò cū ipsius Religionis oppressione, quia depauperatur hominibus, à quibus authoritate; & tandem experientia multa munera pro Religionis conseruatione laudabiliter erunt exercenda: tandem etiam videtur aliud incommodum, nimirùm quòd illæ rixæ, seditiones, murmurationes maxima in parte, quæ excitantur inter homines, si electiones à cœnobijs celebrarentur, inter subditos, & Superiores oriuntur, quia nimis durum est; & iugum supra vires semper super humeros inuita voluntate hominem ferre, qui omnes actiones seuera meditatione indagare, & cognoscere vult, & ideò in sacris Canonibus habetur non dari Prælatum inuitis subditorum voluntatibus: ob id etiam, inquit Nauarr. 3. comm. de Regular. num. 10. ad concordiam, scilicet inter subditos, & Superiores fuisse statutum, vt præficiatur Prælatus, quem conuentus elegerit: hoc idem aduertit Suar. vbi supr. lib. 2. c. 3. num. 2. loquendo de Generali, dum ait potuisse summum Pontificem sibi reseruate creationem Generalis; sed noluit, & reliquit eum per legitimam electionem creari, vt suauiùs, & commodiùs Religionibus prouideret, vt nimirùm ipsa Religio in Pastore sibi eligendo consentiret, & vt sufficientia electi à suismet subditis publicum haberet testimoniū, & ita cum maiori amore, ac fiducia à tota Religione susciperetur: ex verbis ergo Suar. satis dignoscitur esse nimis durum, & satis repugnare suauitati regiminis Prælatorum creationes pendere ab vno solo Superiore eligente. Occurret fortè quis, quòd querelæ subditorum etiam de grauamine illato à Prælato non admittuntur ad tollendas rixas, &c. & ad conseruandam ei debitam reuerentiam: huic responsioni decantari potest carmen illud;

Incidit in Scyllā cupiens vitare Charybdim; tum quia ius diuinum, naturale, & humanū violatur, quod iubet parti læsæ esse satisfaciendum, nec rixæ, si ob id excitarentur, essent rixæ sed pro parte læsa defensiones, tum quia esset dare manus tyrannico regimini, tum quia esset maximum periculum incidendi in non parua incommoda, imò in manus violentas aduersus Superiores, rū quia præsertim offenderetur ipsa Religio, quæ secundùm æquitatem omnes materno affectu amplecti debet concedendo istud commodum Superioribus, ne in delictis cōmissis puniantur tolerando in subditis incōmodum illati grauaminis cum subtractione debitæ iustitiæ, ac proindè extra Religionē tot tribunalia videntur erecta, nonnisi ad satisfaciendum iniurijs illatis Religiosis ob denegatam iustitiam. In tertio modo eligendi Superiores inferiores prætermisso malo subornationum, quod inter eligentes facillimè oboriri potest, ferè tota Religio periclitatur in incommodum incommodorum ruere, diuisionum scilicet, ac seditionū in perniciem basis Religionis, quæ est societas humana, charitas, pax, & vnitas, quibus destructis, non est ampliùs dicenda Religio, sed confusio: audiamus quæso D. Gregor. Nazianz. oration. 14. *Sed nihil perindè graue, atque acerbum est, vt pax pulsa, & fugata, & Ecclesia decore suo spoliata, pristaque dignitas, & amplitudo sublata, & extincta, atque adeò inuersa ordinis ratio, vt qui prius ex non populo populus, & non ex gente gens facti fueramus, nunc in eo periculo versemur vt verendum*

vendum sit, ne ex populo maximo & gente in non populum, & non gentem redigamur, atque in veterem illum statum redeamus, in quo eramus cum nobis non imperares, neque in vnum nomen, & classem vnam conuenissemus.

PRIMA CONCLVSIO.

4. Hvmanæ leges, seù statuta non debẽt cohibere omnia vitia, sed grauiora, à quibus maior pars cõmunitatis per leges, seù statuta poterit cohiberi. Conclusio est S. Thom. 1.2. quæst. 96. art. 2. vbi Medin. Mirand. tom. 2. quæst. 25. attic. 12. Suadetur ex S. Augustin. lib. 1. de lib. arbitr. cap. 5. vbi ait: *Humanæ leges multa concedere, atque impunita relinquere, quæ per diuinam Prouidentiam vindicantur*: ex rationibus, tum quia humanæ leges imponuntur iuxta hominum conditionem, & capacitatem, quæ est fragilis, & labilis, & mensura debet proportionari illis, quos metiri debet, non possunt homines se abstinere à vitijs, quia est proprium iustorum & perfectorum, qui sunt pauci, & lex imponitur multitudini: ergo leges, & statuta non omnia vitia cohibere debent, sed grauiora, à quibus multitudo cõmunitatis abstinere potest, tum quia multa permittuntur in pueris, quæ vituperantur, & puniuntur in adultis; quò fit, vt multa permitti possint in multitudine imperfectorum, quæ non tolerantur in perfectis; quarè benè loquitur Suar. vbi supr. quòd in quocunque statu sunt pauciores viri prudentes, & à priuatis affectibus liberi: Medin. quoque: Cõmunitas hominum aliquos admittit defectus; est enim maior pars communitatis hominum imperfectorum.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. Gvardianorum, seù Priorum electio ex necessitate regiminis, & conscientiæ è Definitorum, ac Prouincialium manibus eximenda est. Suadetur prim. ex S. August. lib. 1. de lib. arbitr. c. 6. vbi ait: *Quãdo populus est benè moderatus, & grauis, communisque vtilitatis diligentissimus custos, in quo vnusquisque minoris rem priuatam, quàm publicam pendat, rectè lex fertur, qua tali populo liceat sibi creare magistratus, per quos Respublica administratur: porrò si paulatim idem populus deprauatus habeat venale suffragium, corruptusque ab eis, qui honores amant, regimen in se flagitiosis, sceleratisque committat, rectè adimitur populo talis potestas dandi honores*: sed huiusmodi electores habenr venale suffragium, quia pro sui vtilitate, & conseruatione quasi vendunt vota factionarijs, hisque seditiosis regimen committunt: igitur ex necessitate Priorum electio ex eorum manibus est auferenda. Sec. tunc statutum est ex necessitate immutandum, cum eius abrogatio continet in se maiorem vtilitatem, quàm sit vtilitas legis abrogandæ, eiusque consuetudinis, & quandò eius obseruatio est plurimùm noxia. Ita S. Thom. vbi supr. nonne statutum celebrandi electiones à Definitoribus, ac Prouincialibus huius miseræ Prouinciæ communitati plurimùm nocet? sanè, quia offendit iustitiam commutatiuam non consulendo bono communi in conseruatione vnitatis, & concordiæ, quibus conseruatur, & augetur, nec non & distributiuam, quia multi, & multi negliguntur, & postponuntur: ergo est immutandum; proindè dicebat S. Thom. 1. polit. lect. 12. *Leges malæ sunt mutandæ*: Tert. lex ordinatur ad bonum commune, ideò præcipit immediatè ea, quæ sunt directè propter bonum commune, vel mediatè, sicut cum aliqua ordinantur à Legislatore pertinentia ad bonam disciplinam, per quã ciues informantur, vt bonum iustitiæ, & pacis conseruent. Ita S. Thom. 1. 2. quæst. 96. art. 5. ergo ea, quæ non sunt ad conseruandam iustitiam, & pacem nequeunt præcipi, neque conseruari: sed lex de celebrandis electionibus à Definitoribus, ac Prouincialibus ex eorum malitia destruit vtramque iustitiam & commutatiuam, & distributiuã, & respicit amicos, & factionarios in proprium commodum, pacemque eijcit, discordiam nutrit: igitur ex necessitate est abroganda, & annullanda. Quart. lex datur præsertim ad euitanda mala grauiora, à quibus possibile est maiorem partem multitudinis abstinere, & præcipuè quæ sunt in nocumentum aliorum, sine quorum prohibitione societas humana conseruari non potest. Ita S. Thom. vbi supr. art. 2. sed huiusmodi electio apud Patres fouet seditionẽ, rixas conseruat, &c. per quæ humana societas

tas dissoluitur, vndè satis dignoscitur malitiam superasse bonitatem legis, eiusque finem, nempè vnitatem, & pacem destruxisse: igitur concludendum est necessariò esse abrogandam, & annullandam: posset etiam probari ex alia doctrina S. Thom. 1. 2. qu. 90. art. 2. docentis, quandò cessat ratio boni communis, eiusque vtilitas, statim lex cessat: videatur Medin. ibid. Auersa de legib. quæst. 97. section. 5. Suar. de legib. lib. 6. cap. 9. num. 3. an requiratur reuocatio Principis nec ne, apud DD. est in controuersia: consulite Suar. cit.

TERTIA CONCLVSIO.

6. PRiorum, seù Guardianorum electio non est concedenda neque conuentibus, neque Generali: non conuentibus ob incommoda, quæ solent obortri, prout in tert. not. proindè Summi Pontifices cœperunt iuri conuentuum derogare, vt notat Nauarr. vbi supr. non Generali ob inconuenientia ibi recensita; ideò nulla Religio talem arripuit modum eligendi Superiores inferiores, nec vult tantam dignitatem, authoritatemque ipsi Generali præbere.

A quonam ergo huiusmodi creatio fieri debet? à toto Capitulo prouinciali, minimè quidem, quia excitaretur non parua confusio, præter seditiones, factiones, subornationes, &c. neque à paucis, & selectis hominibus ex antiquioribus professis, quia antiquitas professionis non affert secum ordinatiè omnia dona necessaria, quæ requiruntur in electionibus: à paucis ergo; & per vrnas selectis hominibus, sed prius electis per suffragia, vt dicebam superiùs.

Dices pro eligendis ijs, vt habeant locũ in vrna, possunt fieri subornationes; & ideò immitterentur in vrnam parum idonei ad tam graue munus exequendum. Resp. quòd electores istorum hominum erunt Priores inter omnes Religiosos existimati meliores; & ideò non de facili suffragabuntur indignis, cum nihil, aut parum vtilitatis ex hoc comparaturi sint; & si fient, lex non debet omnia mala prohibere, vt ait S. Thom. vbi supr. sed illa maiora, quæ præsertim lædunt societatem humanam, vnitatem, ac pacem; vndè esset istud paruum damnum tolerandum ad euitanda tot mala enarrata: quòd si electi pro vrna per impossibile essent omnes indigni, dico per impossibile, quia difficile creditur, quòd tot homine electi ad alios regendos sint ita à Paradiso alieni, vt pro nihilo velint se tot laqueis indignos eligendo vincire; tunc regula D. Th. 1. 2. qu. 97. art. 1. D. August. vbi supr. est satis clara. Primus ait, legem posse immutari ob mutationem conditionũ humanarum. Secundus inquit, quòd, quãdò suffragium populi est venale, & indignus eligitur, est ei auferenda potestas conferendi honores: auferatur ergo omnis modus eligendi ab ista Prouincia, & conferatur Generali, seù Visitatori vnà cum duobus alijs sicut videbitur magis expedire.

Dices, in primo Capitulo, in quo per vota sunt nomina immittenda in vrnam, facillimè erunt ferè omnes ex vna factione, qui pro suis suffragia ferent, & non pro alijs ex contraria factione, instructi ab illo dicto, quod est velamen omnium malorum: *Ex nostris sunt meliores, seù nostra pars est sanctior:* & ita nullum remedium tantæ reuolutioni erit appositum. Fateor hanc esse illam difficultatem, quæ magis huic modo obstat, nihilominus respondeo, quòd electio istorum hominum celebranda est magis, & minùs secundum æqualitatem factionum, quod facillimè debere sequi censendum est, quia lumen huius doctrinæ tenebras lachrymabilis status fugabit, & in meliorem frugem mutabit: quòd si malitiosè persisterent in eligendis suis, pro prima vice defectus suppleatur à Generali, seù Visitatore cum alijs duobus, priùs cognita meritorum causa.

Verùm opportunum remedium hoc videtur esse ad factiones inueteratas euertendas, imò iuxta regulas Aristotelis, dum tradit modum reformandi multitudinem corruptam, vt intelligenti semper videbitur, prout in subsequenti dub. sed quia, quandò tractatur de plurimis legibus immutandis, vt est in casu lex Discretorum, & lex Priorum, dum adest aliud remedium, videtur hoc antidotum nimis violentum, quoniam omnis reformatio dulciter est introducenda, vt benè aiebat Caietan. apud Rodriq. tom. 2. quæst. 53. art. 4. ad Prouincialem

Prouinciæ Insitaniæ ipsum super reformatione Ordinis in eo Regno consulentem: *Coge intrare mare per fluuium*: significans paulatim, & suauiter, si fieri potest, & non ex abrupto vltimam reformationem esse introducendam: assentit Emin. Lugo de iust. disp. 9. sect. 2. num. 23. proinde subsequenti remedio est fortiter innitendum: non deletur tamen præsens ad ostendendum, quòd, quando essent ex necessitate in aliqua Religione faciendæ huiusmodi mutationes, maximo cum fundamento fierent, tum ex vi regiminis, tum etiam ex vi conscientiæ.

DVBIVM XXXIX.

Aliud remedium, & congruum ex doctrinis S. Thom. Aristotel. aliorumque politicorum desumptum designatur ad euertendas factiones in Prouincia, de qua supra.

SVMMARIVM.

1 *A Religionum familijs duplex regimen est propagandum: alterum temporale: alterum verò perfectionis.*

2. *Factio quid: est enim malum, quod opponitur regimini temporali.*

3. *Imperia sunt erecta ad euertendas factiones, nonnisi mediante iustitia distributiua.*

4. *Pro reformatione politiæ corruptæ sunt supprimenda inordinationes, nouo introducto ordine, ac forma.*

5. *Designatur modus reformandi huiusmodi Prouinciam.*

6. *Adnotantur effectus boni, qui oboriuntur ex modo designato, nonnullis solutis obiectionibus.*

7. *Quonam modo sit facienda meritorum discussio pro infimis Præfecturis.*

1. Not. prim. quòd duplex regimen à Religionum familijs est necessariò propagandum; alterum temporale, à natura institutum pro multitudinis conseruatione; alterum verò perfectionis, ad quam quilibet Ordo secundùm proprium institutum est ordinatus; de hoc ita loquitur Emin. Lugo de iustit. disp. 35. sect. 1. num. 6. to. 2. Finis dignitatum regularium videtur esse, vt Prælati ex dignitate assumpta, officioque suos subditos in regulari disciplina contineant, eosque promoueant ad perfectionem religiosam, ad quam Ordo ille est institutus: quòd si forte fragilitate humana congregatio illa primum feruorem, & obseruantiam non retinet, officium Prælati postulat, vt cura, ac diligentia paulatim obseruantia, & perfectio regularis restituatur; de illo sic loquor ego: si perfectio promoueri nequit, nisi vnita multitudine, vt satis constat ex superioribus; ideò dicebat S. Bonau. opusc. de perfect. vitæ ad Sorores: *Claustralibus pax est summè necessaria*; si est addictum mortalitati, factionibus scilicet, ac seditionibus, vt patet; si habet augmentum, statum, & declinationem, vt videtur; si succumbit Superiorum tyrannidi, vt probatur, quæ omnia sunt morbi, ac labes regiminis temporalis, quomodò possunt Religionum Prælati eximi ab obligatione illud propagandi, quo prædictis obstatur malis? ò quot incommoda oboriuntur in Religionibus ob Prælatos, qui ignorantia ducti, vel fortè malitia, ne iure dominij priuentur, non curant huiusmodi regimen propagare: vtrumque munus insinuare videtur B. Laurent. Iustin. de regim. Prælat. cap. 4. vbi sic loquitur: *Sic quippè cura animarum bona est in se ab ipso Summo instituta, & praordinata bono ad laudem vtique suam, ad mutuam exercendam charitatem, ad profectum virtutum, ad meritorum additamentum, ad decorem fidei, ad perfectionem corporis sui, & ad singulorum membrorum* (nota) *vnitatem seruandam; quam profectò curam quicumque, prout decet, administrare neglexerit, malus est, & penè innumerabilium criminum esse censendus est reus, quoniam pretiosum Dominus thesaurum, nedum multiplicare despexit, verùm etiam illum dispersit.*

2. Not. sec. quòd factio ex doctrina S. Thom. 2. 2. quæst. 42. art. 2. clariùs hoc definiri potest modo. Factio est, qua vnitas multitudinis dissoluitur, discordantibus contra se inuicem partibus, quæ nonnullos conantur eleuare ad dignitates; de genere enim suo est peccatum mortale, inquiunt Thomistæ cum suo magistro, eò quòd destruit vnitatem, ac pacem, ad quam pro conseruatione qualibet multi-

multitudo, ac Imperia ordinantur, & est malum, quod è directo opponitur non regimini spirituali, sed temporali, vt elicitur ex Aristotel. 5. polit. cap. 2. & habetur ex Decian. de crim. læsæ maiest. lib. 7. cap. 19. tom. 2. *Aeterna*, ait, *forent Respublicæ, æterna Regna benè instituta, & iustis legibus munita, si seditiones forent incognitæ, sed Dij immortales id vnum venenum eam labem Ciuitatibus, & Regnis imminere voluerunt, & Imperijs, vt sicut omnia creata mortalia forent*: & est malum tam graue, vt à D. Anselm. in epist. 1. ad Corinth. c. 11. nuncupetur: *Maximum omnium malorum*: quia ait S. Ambros. in eod. loc. Paul. *Vbi dissensiones nihil rectum*: quia inquit S. Thom. in eod. loc. Paul. lect. 4. *Ex illo cætera mala oboriuntur*; hinc Origen. initio homil. 9. in Ezech. penetrans mala, quæ ex dissidijs fluunt, in hæc verba terrore plena prorupit: *Principium omnium malorum est multitudo*, idest dissidium, *principium autem bonorum coangustatio, & à turbis in singularitatem redactio, vt putà nos omnes, si saluandi sumus, ad vnionem redigamur, vt perfecti efficiamur in eodem sensu, & in eadem sententia, & simus vnum corpus, & vnus spiritus, si verò tales simus, vt non nos vnitas circumscribat, sed & de nobis dici possit: Ego quidem sum Pauli, ego verò Apollo, ego verò Cephæ, & adhuc à malitia scindimur, atque diuidimur, non sumus futuri, vbi sunt illi, qui rediguntur in vnum*: natura ergo, quæ non deficit in necessarijs, ad tot malis obstandum erexit dominia, atque Imperia ad vnionem, pacemque tuendam, dissidijs euulsis, teste D. Thom. 3. de regim. Princ. cap. 5. *Consonum videtur naturæ vt dominium sit concessum pro pace, & iustitia seruanda, iurgijs, ac discordijs resecandis*: imò omnes Prælaturæ in Dei Ecclesia fuerunt ad hoc vnum institutæ, vt elicitur ex B. Laur. Iustin. de Prælat. regim. cap. 3.

3. Si ergo Imperia, ac dominia, idque sit tert. not. tam temporalia, quàm spiritualia sunt instituta ad iurgia debellanda, factionesque resecandas, pace introducta, à quacunque communitate, quonam, quæso, medio? (clarum est enim, quòd, deficiente medio, deficit etiam ordo pro finis assequutione, quod nequit dici neque de natura, neque de Christo Domino) non nisi mediante iustitia distributiua, cuius munus est secundùm meritorum mensuram honores, onera, cæteraque bona Religionis dispensare. Sed, vt clariùs id appareat, dicendum est, meliùs tamen in tractatu de iustitia distributiua, in regendi arte scientiam desiderari, teste D. Thom. ex Arist. 5. pol. lect. 7. cuius munus non est inuestigare finem regiminis, sed, eo præsupposito, quærere media pro finis assequutione, vt ex eod. D. Thom. 1. de regim. Princ. c. 2. & Ægid. Roman. de regim. Princip. lib. 3. p. 1. cap. 13. elicitur: finis verò consociatæ multitudinis est eius vnitas, & pax, quibus saluantur Respublicæ, morbique expelluntur communitatis, & super quas fundatur quæcumque perfectio christiana, vt passim fuit dictum in præsenti centuria, & in subsequenti dicetur; quarè Rodericus Satius histor. Hispan. p. 3. cap. 11. *Regnum*, inquit, *quidem, teste Philosopho, nonnisi vnitate firmatur*: medium autem tam directè influens in eius conseruationem, quàm obstans noxijs prohibentibus eiusdem finis intentum (hæc enim duo Principans semper debet inspicere, teste D. Thom. ex Arist. 1. pol. lect. 1. *Ille est*, inquit, *naturaliter Principans, & dominans, qui suo intellectu potest prævidere ea, quæ congruunt saluti; putà causando proficua, & repellendo nociua*) est iustitia distributiua, vt clarè sum demonstraturus in tract. de iust. distrib. dub. 128. in 2. centur. cui mitto lectorem, & ibi videbit multas DD. authoritates, quas hic prætermitto, vna tantùm extensa, & est D. Antonin. p. 4. tit. 5. cap. 4. §. 5. vbi sic loquitur: *Secund. ostendi potest iustitiam esse multitudini necessariam ex parte Gubernantis, à quo dirigitur, & hoc quantùm ad distributionem; videmus enim, quòd, quandò aliqua diuersa sub vna virtute continentur; nec ordinantur secundùm diuersas proportiones, totus eorum ordo, qui reguntur, corrumpitur, & dissipatur, vt patet in armonia musicali, vbi chordæ nisi à virtute manus secùdùm eorum diuersas dispositiones proportionabiliter tangantur, sonitum inordinatum, & confusum reddunt, & sic consonantia corrumpitur armonica; sic etiam in multitudine, vbi sunt multi diuersarum conditionum, & meritorum nisi proportionabiliter honores, digni-*

tates, ac officia, insuper labores, & expensa eis à Præside distribuantur, mirabilis dissonātia inter simul habitantes oritur, & per consequens ordo politia disponitur ad corruptionem; vnde Tullius dicit, quòd tanta est vis iustitiæ, vt etiam illi, qui maleficio, ac scelere pascuntur, non possint sine vlla iustitia particula viuere: quæ iustitia ritè obseruata nō solùm obstat seditionum, ac factionū morbis, ne intrent, sed eos inueteratos in quacumque communitate resoluit, ac sanat: dic, quæso, nonne tales morbi sunt effectus iniustitiæ? vtiquè; ideò S. Thom. 2. polit. lect. 9. aiebat: *Transgressio verò iustitiæ est seditionis causa*: nonne contrarijs contraria curantur? nemini est dubitandum: introducatur ergo iustitia, quæ è directo opponitur iniustitiæ, & ecce rescissa causa mali, & consequenter factiones scilicet, ac seditiones extirpantur: attendamus doctrinā Petr. Andr. Canonherij in septem aphorism. Hippocratis in 2. aphorism. 22. pag. 667. vol. 1. *Quemadmodum contraria contrarijs curantur, & vnaquæque contrarietas sua cōtrarietate curatur, hacque de causa in ægritudinibus termini, & indicationes variantur; sic in politicis contraria contrarijs tolluntur.*

4. Not. quart. præceptum esse S.Thom. ex Arist. 4. polit. lect. 1. quòd *oportet, qui vult corrigere aliquam politiam, priùs amouere inordinationes, quæ sunt in illa politia, & deindè inducere nouum ordinem, sicut si aliquis vult calefacere frigiditatem, oportet, quòd priùs natura abyciat formam frigiditatis, & postmodum inducat formam caliditatis, sic in proposito*: duæ quidem inordinationes, quibus factiones nutriuntur, atque cōseruantur clarè dominantur in Prouincia, de qua loquimur. Prima est illa mutua vtilitas, & reciprocū cōmodum in electionibus, de qua dixi supr. ideò inferiores electores, videlicet Priores in Prouincialem, ac Definitores seligunt eos, qui sunt ex propria factione, quia ab eis recipiunt Religionis munera, vt sunt Prioratus, Lectoratus, cæteraque commoda; ideò superiores electores, scilicet Prouincialis, ac Definitores conferunt suis prædictas dignitates, ac officia, quia ab ipsis quasi perpetuum regimen vnà cum omnibus commodis habent. Secunda est illa iniustitia ex multis neglectis, & post-habitis orta, qua ex re sequitur regimen corruptum, atque peruersum, de quo Ægid. Roman. de reg. Princip. p. 2. lib. 3. cap. 2. *Nam*, inquit, *si in aliquo dominio, aut Principatu intenditur bonum commune, & omnium ciuium secundùm suum statum, sic est æquale, & rectum, sed si intenditur ibi bonum aliquorum, & aliorum oppressio, sic est corruptum, & peruersum*: auferantur ergo ab ista deploranda Prouincia hæ duæ inordinationes nouum ordinem introducendo: ecce quasi omninò reformatam, & restauratam Prouinciam.

5. Duobus modis in hoc arduo negotio meo iudicio vtendum est. Prim. quòd pater Generalis, seù PP. Capituli generalis Visitatorem zelo plenum, scientia ornatū, moribusque probatum vnà cum duobus alijs, qui eisdem qualitatibus fulgeant, ex alia deputent Prouincia, quorum munus sit, congregato Capitulo, exquirere omniū supremorum Patrum merita, qui præseferunt aptitudinem pro ritè obeundo officio Prouincialatus, ac Definitoratus iuxta monitum S. Thom. prout infra: quo negotio expedito, à prædictis Patribus celebretur electio Prouincialis, ac Definitorum absq; personarum acceptione iuxta dictamen rectæ rationis, pondus iustitiæ talis regiminis, ac conscientiæ nitorem, idque fieri iuxta sensum S. August. lib. 1. de lib. arbitr. cap. 6. sic loquentis: *Quando populus est bene moderatus, & grauis, communisque vtilitatis diligentissimus custos in quo vnusquisque minoris rem priuatam, quàm publicam pendat, rectè lex fertur, qua tali populo liceat sibi creare magistratus, per quos Respublica administretur; porrò si paulatim idem populus deprauatus habeat venale suffragium, corruptusq; ab eis, qui honores amant, & regimen in se flagitiosis, sceleratisque committit, rectè adimitur populo talis potestas dandi honores*: nonne huiusmodi Prouincia in electionis materia est deprauata? nonne regimen seditiosis hominibus, nempè Prouinciali, ac Definitoribus ex propria factione committit? profectò; nam hi pro sui conseruatione in populo sibi subiecto discordias, ac factiones nutriunt; quò fit, vt nomen seditiosorum sibi vendicent, teste D. Thom. 2. 2. quæst. 42. art. 2. ad 3. *Magis autem*, inquit, *seditiosus est, qui in populo sibi subiecto discordias,*

ac

ac seditiones nutrit; vt tutiùs dominari possit: rectè ergo huiusmodi Prouinciæ adimitur potestas creandi Prouincialem, ac Definitores. Sec. quòd Visitator imperet Prouinciali, ac Definitoribus creatis, priùs indagatis omnium, qui ab habitu assumpto attingunt annum duodecimum, meritis ab eisdem iuxta regulam inferiùs tradendam, vnà cum omnibus alijs Patribus supremis, vt magis sanum sit iudicium, ita iustitia petente iuxta verba S. Thom. ex Aristot. 7. polit. lect. 5. *Ad hoc autem*, ait, *quòd rectè indicet de iustis, & quòd rectè distribuat Principatus, & bona communia ipsis ciuibus, necessarium est ipsum cognoscere ciues, quales quidem sunt secundùm virtutem, & quam differentiam habent inuicem secundùm virtutem, vt secundùm exigentiam dignitatis virtutis distribuat Principatus, & indicet, & differenter secundùm differentiam dignitatis eorum, at si vbi non sit secundùm hunc modum*(nota) *oporteat distributionem bonorum communiũ, & iudicia pravè se habere*: vt vicissim inter subditos benemeritos honores, onera, cæteraque bona distribuant, determinata aliqua temporum duratione, præsertim dico Prælationes cœnobiorum, habita tamen consideratione pro locis, quorum regimina semper petunt hominem nõ mediocri prudentia ornatum, & ita erigetur illud regimẽ iuxta modum seruandum inter illos, qui ius ad omnia bona Religionis habent, de quo loquitur S.Thom. ex Arist. 3. polit. lect. 15. *Iustum est*, inquit, *æquales secundùm virtutem, ac dispositionem naturalem habere æquale, propter quod manifestum est, quòd si sint plures æquales, vel similes secundùm virtutem, & dispositionem naturalem, quòd vnus non debet magis principari, quàm alius, & quia necesse est aliquem principari, iustum est, quòd vicissim, & secundùm quendam ordinem principari, principentur omnes, & eodem modo*.

6. Quis non videt ex hac triũ virorum visitatione per plura Capitula, si videbitur expedire, vt factiones omninò destruantur, repetenda, mille, ac mille bonos effectus emersuros. In primis resecabuntur inordinationes reciprocorum votorum, quæ inter se conferunt pro sui conseruatione Superiores maiores, nẽpè Prouincialis, ac Definitores, & electores inferiores, nẽpè Guardiani, seu Priores, quibus nutriuntur factiones, ac seditiones, dum electio supremorũ Patrum non dependet ab inferioribus, sed ab illis tribus Patribus prout supr. licèt ad tempus: dum Prouincialis, ac Definitores electi coguntur omnes benemeritos ex aduersa parte temporis decursu seligere in Priores. Introducetur magna cum facilitate ob merita iam discussa iustitia distributiua suauiter expellendo tanquam suum contrarium iniustitiam; contraria enim se inuicem expellunt, nam repugnat forma caliditatis introduci, & non expelli formam frigiditatis, quia contraria, quarè excitabitur regimen iustum, & æquale, quæ iustitia animorum diuersitates in vnum congregabit tanquam proprium effectum. *Contrariorum enim*, inquit Arist. 5. polit. c. 8. *contrarij effectus*: destruẽdo factiones, ac partialitates tanquã effectus iniustitiæ, ideò dicebat S. Antonin. p. 1. tit. 6. c. 2. §. 1. *Causatur, & conseruatur hac vnitas in Ciuitatibus, quandò ad hoc vnum attenditur, vt iura seruentur vniuersaliter*: Remouebuntur à regimine absque tumultu duces, ac factionũ capita, vt est prima regula tradita à politicis pro factionũ, ac seditionum extinctione, teste Canonherio in 7. aphorism. Hippocr. 1. aphorism. pag. 584. *Illud*, inquit, *est certissimum, optimũque remedium in omnibus ciuilibus seditionibus, vt factiosi homines, qui se Principes, ac Duces cæterorum esse profitentur, deleantur omninò, atque exterminentur, vt per eorum supplicia reliqui vel deterreantur ab improbitate, & audacia prorsus, vel certè plurimi refrenentur*: Euitabitur confusio eligendi ad Prælaturas tam dignos, quàm indignos, vt res propria ambitionis, ac factionis, teste Patrit. de Republ. lib. 6. tit. 5. scala ad cuiuslibet Regni, ac Imperij interitum, vt tradit Tolosan. de Republ. lib. 10. c. 2. n. 5. tom. 1. *Iustitia politica est seruare vnicuique quod suum est; ex hac enim seruata euitatur hominum cõfusio, ex qua mali bonos corrũpere, & perdere possint, vel nocendo, vel malos mores communicando: felix Respublica, in qua floret iustitia, qua habitu animi communi vtilitate seruata suam cuique tribuit dignitatem; at contra infelix, et qua proximè ruinam adfore minatur, cum nullum est bonorum, vel malorum discrimen*: Non desiderabitur quippè ex isto iustè administrato Imperio salus, & conser-

conseruatio Reipublicæ, teste D. Thom. ex Arist. 5. pol. lect. 1. *Respublica saluari nō potest sine coniunctione, nec coniunctio fieri potest, nisi reddatur aquale, hoc autem iustum est*: Exactè obseruabuntur, tanquam duo poli cōseruationis totius machinæ regiminis, illa duo præcepta diuini Platonis à Cicer. 1. de offic. tradita: *Omninò qui Reipublicæ præfuturi sunt, duo præcepta Platonis teneant: vnū, vt vtilitatem ciuium sic tueantur, vt quidquid agant, ad eam referant, obliti commodorum suorum: alterum, vt totum corpus Reipublicæ curent, ne dum partē tueantur, reliquas deserant, vt enim tutela, sit procuratio Reipublicæ, ad vtilitatem eorum, qui commissi sunt, non ad eorum, quibus commissa gerenda est; qui autem ciuium parti consulunt, partem negligunt, rem perniciosissimam in Ciuitatem inducunt seditionem, & discordiam*.

Dices, absoluto tempore illo visitationis, seu visitationum faciendarum à Visitatore, de quo supr. iterum insurget teterrimus factionum morbus. Resp. difficillimè posse sequi, quia iam erit introductus modus, seu ordo obseruandæ iustitiæ distributiuæ, cuius munus est ab intrinseco occurrere seditionibus, & factionibus, vti dixi superius, prætérquamquod remedium designatum tanquam lex vniuersalis est statuenda, vt scilicet quotiescumque quælibet Prouincia abierit in factiones, prædictæ subiaceat visitationi, idque erit iuxta præceptum S. Thom. 1. de regimin. Princip. c. 6. sine quo nullum Regnum frui potest diuturnitate: *Sic est disponenda Regni gubernatio, vt Regi iam instituto tyrannidis subtrahatur occasio, simul etiam sic eius temperetur potestas, vt declinare de facili in tyrannidem non possit*: factiosorum quidem regimē est tyrannicum, teste politicorum multitudine, quarè timore prædictæ pœnæ Prouincia curabit, vt regimen pro base iustitiam habeat, atque administretur à Prælatis, qui, neglectis proprijs commodis, vt eorum munus petit, eam colent.

Dices, esto modus iste videatur aptissimus ad colligendum in vnum animos; nihilominus non paruo subiacet incommodo; excluti enim ob meritorum penuriam in magnum Religionis damnum in clamores, ac tumultus erumpent. Resp. quòd hoc incommodum excitari nequit, neque in prima meritorum discussione efficienda à Visitatore prout supr. pro creandis Patribus Prouinciæ, quia nulla positiua exclusio habetur, sed tantùm priuatiua, sicut in omnibus alijs electionibus, neque in secunda indaganda à Patribus prout supr. pro seligendis Prioribus, quia, licèt multi positiuè sint excludendi; nihilominus sub silentio id est celandum, quia eius publicatio non est necessaria; alio enim modo reciprocorum votorum vtilitas aufertur, vt legenti semper patebit, non tamen negligenda, quia, esto Prouincia ad tempus sub diuerso modo à consueto supremos Patres creandi constituatur, nihilominus si subditi, qui sub Imperio illorum viuere debent, nō sunt concorditer ordinati, nunquam finis intentus obtinebitur, nunquam destruentur factiones, nunquam vnio tuebitur Prouinciam: doctrina verè aurea, & est S. Thom. contr. Gentiles lib. 3. c. 128. *Quantūcūque aliqua ordinantur sub aliquo, oportet illa concorditer esse ordinata, aliàs se inuicem impedirent in consequutione finis communis; sicut patet in exercitu, qui concorditer ordinatur ad victoriam, quæ est finis Ducis*: vtinam huiusmodi modus conferendi Præfecturas infimas in initio regiminis esset ordinatus tanquam lex, & ad praxim redactus, quia certè Prouincia ab onere tot factionum non premeretur; radix enim huiusmodi oneris saltē in exordio attendi nequit, nisi ex eo, quia quilibet elector in eligendis Prioribus ab intellectu, qui sibi coniunctas passiones habet, ducitur; quò fit, vt diuersimodè merita, ac demerita iudicentur, & sine ordine in conferendis huiusmodi Præfecturis progrediatur: hinc est, quòd Prouincialis nōnullos pro officio Prioratus obeundo inter omnes tanquam meliores seligit; alij verò, nempè Definitores nonnullos alios, ordine excluso, vndè oborta est quædam confusio, & consequēter dissēsionis materia, teste Caiet. ad Corinth. c. 14. vers. 34. *Vbi multitudo sine ordine, ibi confusio, ibi dissensionis materia*: & ita sensim sine sensu cœpit Prouincia in factiones abire; quarè videtur necessarium huiusmodi modum tanquam legem statuere, quæ abiget confusionem, inferet ordinem, ac frenabit passiones; & seclusa omni cupiditate, amore, odio, ac humana affectione efficiet, vt iustè obseruabitur iustitia

iustitia distributiua influens in regiminis finem, in vnitatem scilicet multitudinis: hinc S. Thom. ex Arist. 3. pol. lect. 8. tanquam regulam generalem tradit: *Prauum, & iniustum hominem principari, & non legē, quia homo habet passiones sibi coniunctas, passiones autem distrahunt voluntatem, & faciunt deuiare à recto fine, & per consequens peruertunt iudicium rationis; lex autem non habet passiones, quarè per legem non contingit deuiare à recto iudicio rationis: cum igitur melius, & iustius sit illum principari, qui non potest deuiare à recto fine, quàm illum, qui potest, & homo potest deuiare à recto fine, lex verò nō, manifestum est, quod iustum est legem dominari, non hominem.*

Dices, huiusmodi lex nequit ad praxim reduci, nisi priùs cognita meritorum, ac demeritorum causa, vt patet, consequenter non mediocrem inuoluit difficultatem, licèt inferiùs habeatur modus præscriptus. Resp. falsum esse, quia esset necessario concludendum, quòd praxis regiminis naturalis præexigentis meritorum cognitionem, vt tradunt Arist. & S. Thom. vbi supr. esset difficilis, quod iustè nequit dici; quarè asserendum est sapere difficultatem illis, qui confusè, & sine ordine in hoc iustitiæ negotio progredi volunt, non illis, qui iuxta regulas à DD. traditas iustitiæ pondus in fauorem conseruationis boni communis obseruare peroptant: adde, quòd huiusmodi inquisitio, &c. est necessariò facienda etiam in statu pacifico, vt dicam in tract. de iust. distrib. alias regimen erit semper expositum corruptioni, vt elicitur ex doctrina Ægid. Roman. de regim. Princ. 2. p. lib. 1. c. 11. *Non qualibet inæqualitas tollit vitam corporis naturalis, tamen qualibet inæqualitas ægrotat, & infirmat ipsam, sic non qualibet iniustitia corrumpit totaliter Regnum, & politiam, tamen per quamlibet iniustitiam Regnum, & politia infirmatur, & disponitur ad corruptionē.*

Dices, remedium primæ inordinationis, nempè quòd electio Patrum Prouinciæ habeatur ab illis tribus viris, succumbit cuidā incommodo, esto fortè non in principio, saltem temporis progressu, quòd de facili ad nutum Generalis celebretur electio, si non omnium, saltem aliquorum. Resp. quòd res humanæ huiusmodi sunt, vt non careant aliquo incommodo; ideò est ei occurrendū iuramento præstando ab illis tribus viris de non illis, qui erunt commendati à quocūque, eligendis, sed tantùm qui, duce conscientia, erunt putati idonei ad tantum munus obeundum, consideratis considerandis, & salua conscientia, potiùs commendatio sit in damnum commendatorum, quàm in beneficium.

Dices, huiusmodi antidotū pro sananda prima inordinatione sapit nimiū rigorem cōtra præceptum Arist. 4. pol. c. 1. sic explicatū à S. Th. ibid. lect. 1. *Qui volunt*, ait, *corrigere aliquam politiam, oportet talem modū, & ordinem inuenire, ad quem possint ciues suaderi, & prosequi feliciter.* Resp. Arist. in præcitatis verbis non negare posse vti aliquo rigore, si morbus crudescit, sed præcipere suauitatem, quantùm fieri potest, quæ certè contingit in casu, dum nullus excluditur à regimine positiuè, sed priuatiuè more aliatum electionum, omnesque benemeriti non negliguntur, & regimen ab hominibus eiusdem Prouinciæ administratur, quod est res magni ponderis; & licèt electio supremorum Patrum celebranda ab illis tribus viris aliquam inuoluat difficultatem, est tamen ad tempus, & est ille modus non tā exiguus, vt relinquat fomitem continuæ infirmitatis, nec tam excedens, vt rationabiliter malum peius priore procreare possit, quod intendit Arist. vbi supr. & quod clarè explicat Canonher. vbi supr. referens doctrinā Donati Anton. Altimari de medendis febribus p. 1. c. 22. hisce verbis: *Sicut necessarium est, vt in ipsis contrarijs modus quidam, seù mensura inueniatur, non enim sat est calido affectui admouisse frigida, nisi id debita fiat mensura, cum alioqui metus sit, si intra modum id fiat, ne morbi reliquum quippiam relinquatur, sin modum excedas, contrarium genus morbi inducas; sic oportet politicum in applicandis remedijs modum quemdam inuenire, & obseruare; nam si auxiliū erit exiguum, morbum non tollet, sed fomitē continua infirmitatis relinquet, si verò erit excessiuum, morbum aut irritabit, aut priore peiorem procreabit, quod quidem sæpius prudentissimi politici obseruarunt; quarè non sat est contraria contrarijs applicare, sed præterea quidam medius modus requiritur.*

Dices

Dices tandem, reformatio huius inordinationis per modum positiuum videtur superflua; quia deletur per reformationem secundæ, quoniam hæc destruitur, introducta iustitia distributiua, vt patet supr. quæ iustitia in vnum colligit animos, factiones etiam radicatas fugando, vt dictum est in sec. not. Respon. quòd, licèt doctrina sec. not. sic verissima; nihilominus omnes tangere debet communitatis partes, quod non contingit in casu pro efficaci, ac non tarda extinctione; iustitia enim debellat regimen corruptum in dispensandis infimis Præfecturis, vt legenti semper videbitur, non tamen debellat citò, & efficaciter illud supremarum dignitatum; ideò debet corrigi ab illis tribus viris præscripto modo, sine ferro factionum capita resecando.

Vt istud negotium discussionis meritorum, quod videtur arduum (illis tantùm, qui, neglecto ordine, posse vti iustitia distributiua intendunt) ad summam reducatur facilitatem, quantùm fieri potest, hîc extendam in compendio, quod fusim dicam in tractat. de iust. distribut. Regula ergo generalis sit, ***cum omnia***, inquit Ægid. Rom. de regim. Princ. lib. 1. p. 2. cap. 12. ***per regulam regulentur***, vt omnes, qui non sunt positiuè indigni, in numero includantur eligendorum, quia licèt, vt aduertit Bernard. lib. 4. de consid. cap. 3. ***Ad officia viros probatos oporteat deligi***: nihilominus nullum erit inconueniens, imò factum omni prudentia, ornatum in conuentibus paruis non probatum iuuenem præponere ad faciendum de eo experimentum, probato postposito, tum quia nisi quis probetur, nunquam dici poterit probatus, maximè quia ex hac radice homines, qui in regendi arte admirabiles floruerunt, pullularunt, tum quia huiusmodi Præfecturæ non requirunt hominem vndequaque rotundum, cum earum dominium ad paucos subditos se extendat. Ita Peirin. de Prælato quæst. 2. cap. 2. num. 133. & ideò monitum S. Bernard. intelligendum est de monasterio, in quo numerosa familia connumeratur, & in qua multa possunt contingere digna hominis probati prudentia.

Prim. inter indignos connumerandus est, qui actu est in peccato mortali, vel palam, vel secretò, quamuis scientia, ac industria ad regendum polleat, eò quòd caret morum honestate necessaria pro regenda Præfectura Ecclesiastica. Ita ex multis aiunt Sanch. opusc. lib. 2. c. 1. dub. 2. n. 1. & Samuell. de elect. canon. tract. 1. contr. 17. disp. 5. non tamen si creditur, quòd quamprimum sit surrecturus, vti docent Azor. tom. 2. lib. 6. c. 14. quæst. 10. Castr. Palaus tom. 2. tr. 13. disp. 2. punct. 11. §. 2. n. 2. Emin. Lugo de iust. disp. 35. sect. 2. n. 2. & alij apud ipsos. Limita hoc, modò peccatum sit occultum, quia si est publicum, abstinendum est ab eius approbatione ob aliorum scandalum vsque ad aliquod tempus, vt videatur emendatus. Ita elicitur ex doctrina Castr. Pal. vbi supr. referentis Nauarr. legantur etiam Emin. Lugo, & Peirin. vbi supr. quod tempus non debet esse breue ad tuendā disciplinam regularem, & ad mœstitiam è cordibus eorum, qui semper vitam illibatam duxerunt, fugandam: idem tempus concederem ego etiam eis, licèt non tam longum, qui secretò lapsi sunt, esto credam, quòd quamprimum sint surrecturi, quia, licèt in rigore doctrinæ non possint dici indigni ministri, attamen candor disciplinæ regularis id petit, nec erit negatum à DD. vbi supr. idem est dicendum de illis, de quorum lapsu rantùm habetur notitia ab homine fide digno, cum aliqua tamen differentia temporis circa emendationem, vt congruum est, quia notitia delicti non est certa, est tamen tanta, quanta est necessaria, vt probetur aliquo modo emendatio.

Sec. inter indignos inspiciendus est, qui actu moratur in malo statu per consuetudinem, secretam etiam, vt rectè elicitur ex Azor. Sanch. n. 8. & Emin. Lugo vbi supr. nam hic, inquit Azor. probabiliter iudicatur diù in illo malo statu perseueraturus; verùm eius exclusio, si consuetudo est secreta, est celanda ad tuendā famam: quòd si tandem ob promotionis tarditatem in clamores prorūpet, ante eius oculos proprius proponatur status, qui in gemitus mutabit clamores: item inter indignos, &c. qui coram tota Religione magnum perpetrauit scanda-

scandalum, modo non habeatur per multos, ac multos annos probatio emendationis cum aliquo virtutum, præsertim orationis splendore.

Tert. tanquam indignus est abijciendus, qui est illiteratus; nam S. Thom. 1. 2. qu. 76. art. 2. ait: *Singuli scire tenentur ea, quæ ad eorum statum, vel officium spectant*: quæ scientia pro Prælaturis, de quibus loquimur, sic est explicāda tanquam sufficiēs, quandò scilicet quis tantùm scit, quantùm est necessarium pro ritè obeundo officio, quod habet, authores legendo, Doctores consulendo, & ea, quæ nescit, petendo: Ita Peirin. ex multis vbi supr. c. 2. quæst. 2. n. 6. verùm defectus scientiæ in Prælato minori potest suppleri diuturno vsu, ac longa experientia, etiamsi grammaticam, & linguam latinam penitus ignoret, vt ex multis colligit Peirin. loc. cit. n. 32. & Sigism. à Bonon. de elect. p. 2. dub. 63. n. 3. ardens quoquè charitas, vitæ, morumque probitas scientiæ defectum supplere possunt. Ita multi DD. quos citatos sequitur Peirin. loc. cit. num. 33.

Quart. habendus est inquam tanquam indignus, qui à natura priuatur prudentiæ idoneitate: *Qui non habet prudentiam*, ait B. Laur. Iustinian. in lign. vitæ de prudent. c. 3. *licèt sit magnæ sanctitatis, similis est homini in altum respicienti, vbi ponat pedem suum non videnti, qui de facili potest ruere*: acquiritur hæc virtus, quæ propriè est dominantis, vt docet Arist. 3. pol. c. 2. experientia, quæ docet de similibus, ac dissimilibus, similiter, ac dissimiliter iudicare, vndè sequitur, quòd defectu prudentiæ difficilè dari casus potest, quòd quis excludatur à Prælaturis infimis, nisi priùs probetur, nisi fortè clarè appareat maxima laborare dementia.

Quint. ab indigni nomine non eximuntur, qui, licèt in essentialibus legis diuinæ, regulæ promissæ, aliorumquæ præceptorum vitam ducant illibatam, in cæteris verò ita infirmantur, vt si iudicarentur apti pro regenda communitate, ipsa communitas valdè offenderetur: hi ergo sunt excludendi tanquam indigni ad propagandam perfectionem, ad quam quilibet Ordo secundùm proprium institutum est ordinatus, non tamen ad semper, si ad meliorem vitæ frugem per emendationem se receperint.

Ex hac quidem regula iuxta DD. tradita sequitur, quòd pauci exclusionis mœstitiam sunt portaturi in querelas prorumpendo voces, quia demeritum in omnium oculis erit tam clarum, atque apertum, vt pudore ducti non ausi fuerint in eas prorumpere; quòd si eorum passiones è vultu fugabunt pudorem, facillimè eis ocurretur, & ob paucitatem, & ob eorum demerita Sole clariora, vt intelligenti semper videbitur: non ignoro tamen multos mœrorem exclusionis fore portaturos, non datum ab illis PP. sed à proprijs manibus, vt ita dicam, fabricatum, quia in fractione panis proprijs oculis suum plangent interitum ad regiminis aptitudinem ob multas dementias commissas: quò fit, vt sibi ipsis absque querela exclusionem dederint: in electoribus tamen non mediocris debet enitere prudentia circa hoc negotium, quia animarum regimen est ars artium, quæ tempore, ac experientia acquiritur, quarè ob nonnulla incommoda orta in alicuius regimine defectu prudentiæ non est de facili excludendus, sed sustinendus, si est spes, quòd in posterum maiori vtetur industria, arte, ac prudentia in negotijs per tractandis, ac in regenda familia, vt conuenit cuicumque regulato regimini.

Pro fine tria sunt aduertenda: Prim. quòd, esto huiusmodi approbatiò videatur actus iustitiæ, sicuti in facto est, de prætensò tamen grauamine non admittit appellationem, vt àsimili elicitur ex doctrina Bann. de iust. & iur. quæst. 67. art. 2. ad arg. quem sequuntur Barbos. de iur. Eccles. lib. 1. c. 19. n. 251. & Castellin. de elect. c. 14. n. 56. quibus mitto lectorem.

Sec. quòd est pertractata, ac si esset publicanda, licèt superiùs dixerim esse celandam, ad occurrendum cuiusdam viri censuræ, qui non dubitat asserere nō esse ob clamores exclusorū ad praxim reducendā: legat, quæso, omnia attentè, quandò necessariò esset manifestāda, quòd certè cōcludet nullum clamorem consideratione dignum

gnum esse excitandum, eò præsertim si huiusmodi approbatio erit libera, idest quòd nullus in posterum assumatur in Priorem, nisi priùs non coactè, sed liberè ei subiaceat; quò fit, vt nulla emerget querela, quia cuilibet erit liberum se eximere ab ea: eximētur quidem omnes indigni, & etiam multi de idoneitate dubij, quarè maxima cum facilitate iurgia resecabuntur vnioni fauendo: & consideret, quòd in quacumque re sub Sole progredi sine ordine est deserere patrem, ac præsidium omnium rerum, dicente S. Nazianz. orat. 26. *Ordo omnium rerum pater, & præsidium est*: imò est se elongare à diuina Prouidentia, ad quam pertinet, ait S. Thom. lib. 3. contr. Gentil. cap. 78. *vt ordo seruetur in rebus*: & ita est ingredi in non paruam confusionem, & consequenter, vti loquitur Caietan. vbi supr. in materiam dissensionis, quæ tandem emerget in non paruum damnum cuiuslibet communitatis: teste Albert. Magn. lib. 1. polit. cap. 5. h. ex Arist. *Quandò quilibet recipit in bonis, & honoribus politiæ, quod sibi competit secundùm dignitatem, tunc manet ordo politia, & quandò aliter, tunc surgunt dissolutiones*: vis fugere clamores ordinis, non effugies clamores non ordinis.

Tert. quòd huiusmodi approbatio non est res noua in Ecclesia Dei; à sacra enim Religione PP. Theatinorum maximo cum fructu, ac laude est ad praxim redacta: nulli, inquam, Religioso, & post multos annos ab habitu assumpto, vt postulat disciplina regularis, neque vocem actiuam, neque passiuam concedit, nisi priùs eius meritis, ac demeritis discussis à toto Capitulo generali, & per calculos approbatis, seù reprobatis, imò alicui concedit vocem actiuam, denegata passiua, ita postulante meritorum penuria.

DVBIVM XXXX.

An Visitator tempore celebrationis Capituli parti superanti in votis præcipere possit, vt pro Definitoribus, seù Consultoribus, ac Prouinciali in partis debilioris fauorem suffragia ferat.

SVMMARIVM.

1. *Partiales ita adhærent factionibus, ac si essent fons sanctitatis, easque reciprocis votis nutriunt.*

2. *Dignior assumendus ad dignitates, cuius dignioritas desumitur ab Ecclesiæ vtilitate.*

3. *Quilibet tenetur bonum commune tueri expurgando Ecclesiam à malis, & præcauendo incommoda, quæ progressu temporis illud labefactare possunt: exemplis illustratur vtraque pars.*

4. *Publica pax Prouinciæ petit, vt pars validior in votis possit suffragari parti debiliori ad Definitoratus, ac Prouincialatus munera: & aliquibus obiectionibus satisfit.*

5. *Firmis rationibus demonstratur partem validiorem non solùm posse, sed etiam debere, &c. solutis etiam obiectionibus.*

6. *Vnica obiectione disrupta, posse Visitatorem imperare, vt pars superans alteram in votis ferat suffragia pro hominibus debilioris partis ad officia prout sup. firmatur.*

1. Dubium supponit partem in votis validiorem etiam esse regnantem, & apud se regiminis administrationem conseruare, mouetur aliquorum intuitu, qui non adhærent proposito remedio ob electionē, quæ in parte ab electorum suffragijs, licèt ad tēpus, aufertur, & affirmant, imposito præcepto, prout in vltima concusione, absolui, ac resolui totum istud arduum negotiū factionū: ne eorum sensum negligam nimis meæ sententiæ, quàm par est, inhærendo, subsequēti doctrina eum illustrabo, alijs relinquendo rei

rei veritatem. Pro cuius intelligentia sunt ergo tria notanda in hoc prim. not. Prim. quòd S. Bernardin. dom. 3. quadrag. serm. 25. art. 2. cap. 2. inquit: *Ego stupens, & dolens experientia certus sum, imò quod flendum est, qui videntur timere Deum, ita efficiuntur amentes, & insensati circa factiones, vt in eisdem ita securè viuant, quasi hoc sit professio sanctitatis*. Et ratio huius deplorandæ miseriæ nulla alia designari potest, nisi illa Rodriq. tom. 2. quæst. 1. art. 1. alibi relata, asserentis in Religionibus sub colore zeli iustitiæ, & boni regiminis factionũ malum esse obuolutum, vndè isti homines factionibus dediti in hæc verba veneno plena prorumpunt: *Ex nostris sunt meliores, ex alia verò parte laxiores; seù nostra pars est sanior, altera verò infirmior*: hæc est illa professio sanctitatis, quæ à Diabolo, sic loquitur Rodriq. vbi supr. in calice iræ Dei sub specie boni ipsis Ecclesiasticis, ac Regularibus propinatur: hæc est illa professio sanctitatis, quæ vnitatem dirimit, pacem fugat, societatem soluit, animos diuidit, gregemque Christi dispergit: hæc est illa professio sanctitatis, quæ facit gemere Ecclesiam, dum sub specie virtutis tot animas in profundum demergi cognoscit. Sec. quòd factiones nutriuntur, atque conseruantur illa mutua vtilitate reciprocorum votorum, de quibus loquutus sum in superioribus, prę-sertim in præcedenti quæsito. Tert. quòd factionis malum propriè consistit in animorum discordia, ac dissensione, vt clarè elicitur ex S. Thom. 2. 2. quæst. 42. art. 1. D. Antonin. p. 2. tit. 4. cap. 8. §. 1. de discord. & Farinac. de crim. læs. maiest. quæst. 113. insp. 3.

2. Not. sec. quòd præter ea, quæ superiùs dicta sunt, rem esse planè discussam apud Azor. p. 2. lib. 6. c. 15. Sanch. opusc. 1. lib. 2. cap. 1. dub. 2. num. 16. Salon. de iust. 2. 2. quæst. 63. art. 2. contr. 3. Bassæum summ. tit. benef. num. 3. referentes penè infinitos DD. digniorem ad Prælaturam, seù beneficium Ecclesiasticum magni momenti ab electoribus esse deligendum; tota difficultas est in dignoscendo illum: ad hoc ergo, vt dignus ab indigno ab eligentiũ intellectu segregetur, quatuor conditiones in eo necessario requiruntur. Prim. est habilitas, seù capacitas iuridica secundùm ætatem legitimam, quam postulat ius, quòd sit ex legitimo matrimonio, &c. Sec. honestas morum, idest quòd non sit improbus, & vitiosus. Tert. scientia cõpetens, idest quòd habeat scientiam, quæ spectat ad proprium officium, vt debitè illud exercere possit. Quart. prudentia, & industria rerum agendarum. Ita Salon. vbi supr. contr. 1. Aragon. 2. 2. qu. 63. art. 2. Sanch. vbi supr. n. 4. Emin. Lugo de iust. disp. 35. sect. 1. ad hoc autem, vt dignor à dignis eligentium votis sublimetur, à fine beneficiorum Ecclesiasticorũ desumitur, vt docent Aragon. Sanch. vbi supr. Reginald. lib. 3. tra. 2. num. 199. Mirand. q. 33. at. 13. concl. 3. ro. 2. finis autem eorum, teste Sanch. n. 2. & Aragon. n. 3. loc. cit. desumitur ab vtilitate Ecclesiæ; quarè est infallibilis regula, vt affirmat Salon. vbi sup. mensuram digniorum esse desumendam ab Ecclesiæ vtilitate, idque præsertim dicit in quæsito; Quid possit resignatio beneficij: hisce verbis: In distributionibus beneficiorum Ecclesiasticorum potissima ratio habenda vtilitati Ecclesiæ, & ab ea est desumenda dignitas eligendorum: idem affirmat Sanch. vbi supr. n. 5. non dissentit S. Antonin. 2. p. tit. 1. c. 20. §. 1. Non ergo, inquit, Prælatus tenetur dare beneficium meliori simpliciter, sed meliori quoad officium, nec potest esse, quòd præferat vnum alteri, nisi per aliquam causam, quæ si pertinet ad honorem Dei, & vtilitatem Ecclesiæ, iam quãtùm ad hoc iste est melior: idem insinuat Fagund. in 8. præcept. decal. c. 32. n. 5. Dignior non ille est censendus, ait, qui Lectoris, ac Doctoratus gradu cæteris antecellit, sed qui aptior est, & vtilior Ecclesiæ, nec qui sanctitate magis emicat, sed qui accõmodatior est oübus regẽdis, & seruitio Ecclesiæ: percipite tandẽ alia verba D. Antonin. vbi sup. Cęteris patibus, debet eligi, & assumi ad Prælaturam doctior, & sanctior, sed si alius esset vtilior in gubernatione, licèt minùs doctus, & sanctus, tamen bonus, cum in huiusmodi homine debeat attendi vtilitas Ecclesiæ, ille potiùs debet præfici.

3. Not. tert. quòd Caietan. 2. 2. qu. 90. ar. 8. ait quemlibet teneri Reipublicæ bonũ commune tutari, nec in discrimine ponere, quod duobus modis fieri potest; vel expurgando Ecclesiam à malis, vel præcauendo incommoda, quæ progressu temporis probabili-

babiliter sequi possunt, & hoc munus spectat tã ad Prælatos, quàm ad subditos: hinc est, vt exemplis primus modus illustretur, quòd ab Ecclesia Dei ablatæ fuerũt electiones Episcoporum, quæ olim à Clero, & populo fieri solebant, eò quòd passim dissidia, & inuidiæ oriebantur. Ita Azor. p. 2. lib. 6. ca. 14. quæst. 1. Suar. 4. de Relig. lib. 10. cap. 3. in nonnullis Religionibus Guardianorum, seù Priorum electiones à cœnobijs fuerunt rescissæ, & concessæ Prouincialibus, ac Consultoribus, vt euitentur rixæ, ac æmulationes inter Religiosos, aliaque damna spiritualia, quæ ex subornatione fratrum sæpius oriebãtur. Ita Nauarr. c. Nullum. 18. q. 1. comm. 3. de Reg. n. 3. in fin. Rodriq. tom. 2. q. 53. art. 1. in fin. Mirand. tom. 2. q. 19. ar. 2. hinc est, vt exemplis secundus modus firmetur, quòd ad præcauenda schismata, aliaque incommoda facillimè oritura, quę communi bono plurimùm obstarent, si aliundè Pontificis creatio, quàm ex numero Cardinalium quæreretur, statutum est c. Nullus. & c. Oportebat. dist. 79. vt ex numero Cardinalium assumeretur, atque iste censendus esset dignior, licèt extra Collegium magis idonei inuenirentur. Ita Salon. 2. 2. q. 63. a. 2. contr. 3. Valent. to. 3. disp. 5. q. 7. punct. 2. §. 2. hinc est, quòd Concil. Trid. sess. 25. de reform. c. 6. ad euitanda plurima incommoda, quæ orirentur, si electiones more antiquo in ca. Quiapropter de elect. designatæ celebrarentur, decreuit, vt in posterum electiones pro validis habeantur, in quas maior pars Capituli per vota secreta inclinat. Ita Barbos. de iur. Eccl. lib. 1. c. 19. n. 221. Mirand. to. 2. q. 23. ar. 17. idem dic de digno, neglecto digniori, iuxta modum antiquum. D. Th. 2. 2. q. 63. art. 2. Sot. de iust. lib. 3. q. 6. a. 2. concl. 8. Valent. to. 3. disp. 7. pu. 2. §. 2. Azor. p. 2. lib. 6. c. 3. q. 2.

PRIMA CONCLVSIO.

4 PRo pacifico statu Prouinciæ electores factionis illius, quæ alteram in votis excedit in Capitulo hominibus debilioris partis suffragari possunt, vt ad munera Definitoratus, ac Prouincialatus sublimentur. Conclusio satis liquet supposito, quòd publica pax, & iustitia sunt finis omnium regiminum, vt communiter dicunt DD. præsertim D. Thom. 3. de reg. Princip. c. 5. *Consonum*, ait, *videtur natura, vt dominium sit concessum pro pace, & iustitia seruanda, & iurgijs, & discordijs resecandis*: si Ecclesia ad dirimendas lites, rixas, seditiones, cæteraque incommoda, quæ, teste experientia, iam fuerunt orta, & facillimè oritura, si Episcopi à Clero, populoque eligerentur, si Priores Regularium à familijs crearentur, si extra Collegium Cardinalium quis assumeretur in Pontificem, si digni electio non esset valida, si electus à maiori parte suffragiorum absque alio examine non validaretur, statuit, vt Episcopi deligantur à Summo Pontifice, & Priores in nonnullis Religionibus à Prouinciali vnà cum Consultoribus, seù Definitoribus, vt Pontifex ex purpuratis Patribus assumatur, vt dignus electus in vtroque foro sit validus, vt electus à maiori parte suffragiorũ pro legitimo Superiore habeatur: ergo electores partis superantis alteram in votis ad dissoluendas rixas, lites, factiones, aliaque incommoda iam orta, & oritura, & ad inserendam vniuersalem pacem in Prouincia suffragia ferre possunt, prout in conclusione. Nec obstat hanc esse rationem parui momenti, eò quòd Summus Pontifex multa possit de potestatis plenitudine efficere, quæ ab inferioribus fieri nequeunt, quia id fundatur in eius authoritate necessaria ad resecandas rixas, discordias, atque lites inter homines, pacemque introducendam pro tranquillitate status Reipublicæ christianæ, cuius authoritas suo modo conuenire potest electoribus, quia vt rectè dicit Caiet. vbi. supr. Quilibet tenetur bonum commune tutari, nec in discrimine ponere: & Em. Lugo de iust. disp. 35. sect. 5. n. 55. inquit electores teneri communi bono consulere, eiusque damna impedire. Nec obstat homines alterius factionis esse indignos, eò quòd laxiores (sic loquitur pars sanior, imò sanctior, vt ipsa se putat) quia est illa professio sanctitatis, quæ reddit stupidum, ac dolentem ob eius amentiam, & insensibilitatem. S. Bernardinum vbi supr. quæ Prouinciæ tale malum inflixit, vt difficillimè possit sanari, cum in statu Ecclesiastico, & Regulari, inquit Rodriq. vbi supr. colore zeli iustitiæ, & boni regiminis sit obuolutum, & à Diabolo in calice iræ Dei sub specie boni ipsis Ecclesiasticis, & regularibus propinetur,

tur, quæ ita obnubilat intellectum, vt de partialitatibus conscientia non agitetur à stimulis, vt inquit Bernardin. vbi supr. art. 3. c. 1. quæ tandem subdit Sanct. art. 2. multos, ac multos ab æterna excludit salute. Nec obstat, quòd si non sunt indigni, saltem inter dignos connumerantur; quarè pro ipsis non datur locus suffragia ferendi, quia aliundè dignioritas cognoscitur, nèpè apud nos, sic loquuntur homines partis regnantis, quia casus, de quo agitur, est ille euidens casus, quandò electores possunt digno, dignori neglecto, suffragari: vide ea quæ dico in dub. 6. p. p. & in dub. 26. vide etiā Sanch. vbi supr. dub. 4. & Peirin. de subdito qu. 1. c. 31. §. 4. cum alijs DD. ab ipsis citatis, imò omnibus euidentior, quia ex hoc fugata pax, & expulsa vnio, reuocantur; proindè aiebat S. Thom. 1. 2. qu. 105. art. 1. *Bona ordinatio Principum est, vt omnes aliquam partem habeant in principatu; per hoc enim conseruatur pax populi, & omnes talem ordinationem amant, & custodiūt.*

SECVNDA CONCLVSIO.

5. PRo pacifico statu Prouinciæ electores partis dominantis sub mortali tenentur pro hominibus alterius factionis conferre vota, vt saltem pro maiori parte ad gradum Definitoratus, gradu Prouincialatus incluso, sublimentur. Suadetur primo ex eo, quia verè in ipsis elucescit dignorum nomen; dignioritas enim excitatur præsertim ex fine, quæ est vtilitas Ecclesiæ, quarè quis, seù qui sunt censendi digniores, qui maiorem conferunt vtilitatem Ecclesiæ, cui sunt præficiendi, vti dixi in sec. nor. sed hoc habetur ex illis hominibus electis: ergo hi tanquam digniores sunt seligendi, & non alij: maior clara, minor probatur: nulla maiori vtilitate indiget Prouincia, de qua loquimur, quàm, debellatis sectis, ac factionibus, frui summa pace, & quiete:. sed id habetur ex illis hominibus electis; nodus enim factionis consistens in reciprocorum votorum vtilitate, quibus ipsa factio conseruatur, vti dixi superiùs, dissoluitur, consequenter dissoluitur factio, & hac debellata, Prouincia suo pondere tendit ad vnionem tanquam ad finem, & centrum; finis enim cuiuslibet Imperij est vnitas, & pax, vti iam dixi: ergo illi sunt digniores. Suadetur sec. ex eo, quia homines factionis dominantis tanquam indigni habendi sunt; nam propagatio vnionis, ac pacis tanquam finis regiminis, de quo sic loquitur S. Chrysost. 1. ad Cor. c. 11. orat. 26. in fin. *Hoc iugum vita trahentes cum concordia, omnia nobis erunt secunda, & in spiritualibus etiam magnā habebimus facilitatem, & omnibus rectè gestis bona reposita consequemur*: efficit, vt inspiciantur homines tanquam digniores: ergo, eo neglecto, ac factione nutrita, de qua sic ait D. Bernardin. vbi supr. art. 2. c. 3. *Ex dissensione omnia mala oriuntur, vbi enim dissensio nihil rectum est*: redduntur homines indigni: valet consequentia, quia contrariorum eadem est disciplina: sed homines partis dominantis seditiones colunt, factionesque nutriunt: igitur inter indignos computandi sunt; & ideò meritò definitur à Sanch. vbi sup. dub. 2. n. 13. Indignus, qui caret qualitatibus requisitis ad ministerium, cui præficitur.

Dicent Patres partis regnantis, si sub mortali tenemur ad præstanda vota pro muneribus prædictis in fauorem alterius partis, eò quòd defectu pacis propagandæ inter indignos cōnumeremur, etiā inter hos inspiciendi sunt Patres contrarię factionis; nam si regimen ad eos deuoluitur, deuoluitur etiam propriæ factionis nutritio; suis enim votis, ac inclinationibus fauent proprijs sectatoribus, quare nunquam fouebitur bonum commune, mediante pace, ac vnione, & ita nil boni insurget, nisi translatio dominij ex vna in alteram partem. Resp. quòd huiusmodi obligatio deligendi Patres prædictos est reciproca, ita vt illa semper adesse censenda sit, quotiescumquè in Capitulo est vna pars in votis altera validior, apud quam est Imperium regiminis: quò fit, vt ex ista obligatione mutua excitetur quædā necessitas (nota) destruendi factiones, dum sustineri nequit, quod dicitur in p. not. quo conseruatur factio; ideò inferiores Superiores, &c. vide ibi, & ita omnes hac reciproca necessitate ducti clarè cognoscent factiones non posse sustentari; quarè animorum diuisio, in qua propriè consistit factio, sensim sine sensu dissolui incipiet, qui animi inclinationis naturalis pondere ferentur ad vnam totalem pacem, ac vnionem: *Est naturale*, inquit S. Th.

Th. in c. 11. de diu. nom. Dion. Ar. lect. 1. *cuilibet rei, vt vnitatem desideret*.

Iterum dicent huiusmodi Patres, ex hac obligatione vnum maximi mœroris sequi, nēpe iuris dominij priuationem, quod apud nos est. Resp. quòd id petit bonum commune huius miseræ Prouinciæ, vt patet ex dictis, & est de iustitia talis regiminis, vt testatur S. Th. 4. de reg. Princ. c. 8. *Assumēdi sunt Rectores vicissim in politia, siue Consules, siue magistratus vocentur, siue quocumque alio nomine, dummodò idonei reperiantur*.

Pro fine conclusionis addendum est, quòd hæc doctrina coincidere videtur cum alia in dub. 26. in qua quæsiui: an electores pro bono pacis, ac quietis Prouinciæ teneantur duos Definitores ex qualibet parte eligere, Prouinciales verò modò ex vna, modò ex altera, sed, re funditus considerata, est diuersa maximè in modo, vt legenti semper videbitur; vtraque tamen ad vnum tendunt finem, ad pacem scilicet, & vtraque est sana, sed sanior fortè hæc; ideò firmatur subsequens conclusio correspondens titulo, & in gratiam illorum, de quo supr.

TERTIA CONCLVSIO.

6. IN Capitulo Visitator potest præcipere parti, quæ alteram in votis excedit, vt pro Patribus alterius factionis secundùm modum præscriptum in secunda conclusione suffragia ferat. Conclusio satis liquet, tum quia, cum eius authoritas sit data in ædificationem, & non in destructionem, si non posset, esset in destructionem, quia permitteret grassari factiones in magnum Religionis damnum; proindè dicebat Rodriq. tom. 2. qu. 1. art. 1. Quandò contingit Generales, aut Prouinciales aliquos Patres ad visitandum Prouincias deputare, & aliqua grauia negotia ipsis committere decidenda, tenentur viros ad id cōstituere, qui non solùm scientia, & experientia sint prædití, sed qui sint ab omni affectione humana segregati, ita vt sceleratos possint coercere, & filios Religionis in diuersas partes dispersos in vnum congregare, gestantes in manu stateram; omnis enim, qui rectè iudicat secundùm Diuum Gregor. & Hieron. stateram in manu portare debet, & Innocentius Quartus ait: *Iudices stateram gestent in manibus, lances appendant æquo libramine*: & in quadam authentica ab ipsis iuramentū de seruanda iustitia sumi præcipitur, quòd si à Prælatis regularibus non sumitur, ideò euenit, quia de eorum Religione ratione sui præeminentis status magis confiditur: deniquè debent se constituere in medio, ita vt non declinent ad dexteram, neque ad sinistram, sed vnicuique debent, quod suum est, tribuere, partialitates, & discordias, tanquam Patres, componentes, considerantes bonum esse, & iucundum habitare fratres in vnum: contrarium enim facientes non nomine Iudicum debent nuncupàri, cum sint partiales, & fautores factionum, & seditionum, prout solent in iure appellari, iuxta allegata à Baldo, Speculatore, & Auendaño: hæc Rodriq. tum quia ex vi iustitiæ commutatiuę tenetur bono communi læso ob tot mala, & incommoda, quæ sequuntur ex sectis, & factionibus, succurrere, tum quia præcipere potest, vt, posthabitis indignis, electores seligant digniores; nam, vt probatum est, pars validior est indigna, & debilior dignior in casu; & ideò dicebat optimè S. Thom. vbi supr. *Bona ordinatio Principum est, vt omnes aliquam partem habeant in principatu; per hoc enim conseruatur pax populi, & omnes talem ordinationem amant, & custodiunt*.

Dices huiusmodi præceptum aduersatur libertati electionis, in qua debet esse plena libertas, & ita est de eius substantia, vt consuetudine introduci non possit, quò minùs sit libera, vt dicit Abbas c. Cum terra de elect. n. 4. & habetur eod. cap. Cum terra. Resp. doctrinam esse veram, cum electio coarctaretur ad tres, seù quatuor personas, vt asserunt Silu. Rodriq. Mirand. Barbos. inferiùs citandi, Portell. tit. Electio n. 4. Castellin. de elect. c. 3. n. 7. Lauor. tit. 4. c. 21. n. 11. secus est dicendum de coarctatione ad certum genus hominum, vt est in casu. Ita Silu. tit. electio qu. 26. Barbos. de iure Ecclesiast. lib. 1. c. 19. n. 233. Rodriq. tom. 2. qu. 51. art. 11. Mirand. manu. Prælat. quęst. 23. art. 22. tom. 2. & alij apud citatos DD.

PARS TERTIA
IN QVA NONNVLLA
Selecta ad Regularium regimina spectantia elucidantur.

DVBIVM XXXXI.

An conueniens fuerit Ecclesiam Dei militantem varijs decorari Religionibus: & an omnes homines, ex quibus formantur, sint vitæ probitate clari.

SVMMARIVM.

1. *INstitutum monasticum è Cœlo elapsum ad tria speciatim renouanda; Baptisma scilicet, Martyrium, & Paradisum.*

2. *Sacræ Scripturæ testimonijs habetur in Dei Ecclesia cum malis viuere bonos.*

3. *Dei Ecclesiæ vtilissimum fuit varijs muniri Religionibus.*

4. *A diuina Prouidentia hæ ornantur perfectione Apostolorum, qua debellantur hæreses, roboratur fides, delentur vitia, ac firmatur diuina lex: & duabus obiectionibus occurritur.*

5. *In omni Religiosorum cœtu malorum zizania dignoscitur: & cuidam obiectioni satisfit.*

1. Luculenta vitæ religiosæ encomia congerit P. Marcellinus de Pise Capuccinus in sua morali Encyclopedia tom. 3. pag. 637. ipsum consulite; tantùm mihi sufficit hic recensere pro prim. not. quòd tam cœlestem vitæ rationem non ab hominibus pu ris inuentam, aut institutam, sed è Cœlo elapsam fuisse certum est, vt inter alios Concilij Meldensis Patres ad Carolum Regem scribenres hisce grauissimis verbis testantur: *Sacrum quoquè monasticum Ordinē à Deo inspiratum, & ab ipsis Apostolis fundatum, seu à nominatissimis Patribus excultum, atque per illum Imperium à vestris piæ memoriæ Prædecessoribus propagatum laicorum curæ, ac potestati vos commisisse dolemus*: quòd aiunt, *Ordinem monasticum fundatum esse ab Apostolis*, non est sensus, substantiam religiosi status authores agnoscere Apostolos; id enim videtur falsum, & contrarium grauissimis PP. affirmantibus Christum esse religiosi status authorem & fundarorē. Ita S. Chrysost. hom. 17. ad populum. S. Basil. in constit. monast. ca. 23. S. Bernard. in Apolog. ad Guliel. Abb. contrarium etiā senrentiæ omnium catholicorum rectè sentientium, vt D. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 4. ad 3. Palud. Sot. Nauarr. Bellarmin. Salmeron. multique alij, quos citatos sequitur Suar. 3. de Relig. tract. 7. lib. 3. c. 2. subdens, quòd potest dici ipsum statum religiosum esse de iure diuino, non præcipiente, sed consulente: sed sensus Concilij est primos Apostolos, institutore, & Authore Christo, religiosum statum esse amplexatos: ad tria ergo renouanda, præter ea prout inferiùs, Religionum statum institurum considero: Baptisma primò, de quo S. Bern. lib.

lib. de præcepto, & dispensatione cap. 23. *Audire*, inquit, *& hoc vultis à me, vndè inter cætera pænitentiæ instituta monasterialis disciplina meruerit hanc prærogatiuam, vt secundùm Baptisma nuncupetur? arbitror, ob perfectam Mundi abrenuntiationem, & singularem excellentiam vitæ spiritualis, qua præeminens vniuersis vitæ humanæ generibus huiusmodi conuersatio professores, & amatores suos Angelis similes, dissimiles hominibus facit; imò diuinam in homine reformat Imaginem configurans nos Christo instar Baptismi: & quasi deniquè secundo baptizamur, dū per id, quod mortificamus membra nostra, quæ sunt super terram, rursum Christum induimus complantati denuò similitudini mortis eius: sed & quomodò in Baptismo eruimur de potestate tenebrarum, & in Regnum transferimur claritatis æternæ; ita & in sancti huius secunda quadam regeneratione propositi de tenebris æquè non vnius originalis, sed multorū actualium delictorum in lumen virtutum euadimus redaptantes nobis illud Apostoli: Nox præcessit, dies autem appropinquauit*. Secundò Martyrium de quo S. Hieron. in psalm. 125. *Sicut Martyres*, ait, *laudant Deum purè in Regione viuorum; ita & Monachi, qui die, ac nocte, psallunt Domino, debent camdē puritatem habere Martyrum; siquidem ipsi Martyres sunt; quod enim faciunt Angeli in Cælis, hoc Monachi faciunt in terris*. Tertiò Paradisum, de quo S. Bernard. hom. in hæc verba Domini: *Simile est regnum Cælorum. Quæ est tam*, inquit, *pretiosa margarita, pro qua vniuersa dare debemus, idest nosmetipsos, quia totum Deo dedit, qui seipsum obtulit, vt possimus eam habere? nonne hæc Religio sancta, pura, & immaculata, in qua homo viuit puriùs, cadit rariùs, surgit velociùs, incedit cautiùs, irroratur frequentiùs, quiescit securiùs, moritur fiduciùs, purgatur citius, præmiatur copiosiùs? O Religio gloriosa, & mirabilis! quæ mens cogitare, quis intellectus plenè cognoscere, quæ lingua humana te poterit sufficienter, & dignè extollere? Hæc enim, fratres mei, est, quæ, miserante Deo, peccata remittit, & reserat Paradisum, quæ contritum sanat hominem, & tristem exhilarat, vitam de interitu reuocat, statum restaurat, hominem reuocat, fiduciam reformat, viresq; & abundantiorem gratiam refundit. O Religio virtutibus ornata! O margarita perfulgida! quid noui de te referam? omnia enim ligata tu soluis, omnia soluta tu reseras, omnia aduersa tu mitigas, omnia desperata tu animas. O Religio rutilantior auro, Sole splendidior? si verè seruatur, non vincit peccatum, nec detractio superat, nec desperatio delet, vsque in finem, Deo dante, vt brauium apprehendat, perseuerat: hæc est, quæ respuit auaritiam, horret luxuriam, fugit furorem, firmat amorem, calcat superbiam, linguam continet, componit mores, odit malitiam, excludit nequitiam, cogitque, hominem Dei amore omnia libenter sufferre. O Religio gratissima, & toto corde perquirenda! nonne per te cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, pauperes euangelizantur! O Religio pacifica, strepitu maligni sæculi elongato, & pro Christo sæculo mortua, vbi Spiritus sanctus super humilem venit, & quietum, super deuotum Christi ascendit! O Religio habitaculum Dei, & Angelorum eius! O Religio vita beata, vita Angelorum &c. verè claustrum, verè Religio est Paradisus. O Religio vallo disciplinæ munita, in qua est pretiosarum virtutum facunda fertilitas! &c. O porta præclarissima, per quam in sanctam Ciuitatem intratur, per quam Regnum Cælorum rapitur, & possidetur &c. O Religio mirabilis officina! in te fidelis anima creatoris sui restaurat imaginem, ac ad suæ redit imaginis puritatē: tu fornax, vbi vasa superni Regis formantur, vbi peccata soluuntur, & cum Angelis in diuinis laudibus eliquantur*: hæc Bernardus. Hinc optimè B. Laurent. Iustin. affatus est. *Consultò gratiam Religionis hominibus occultauit Deus; nam si cognosceretur eius felicitas, omnes ad eam accurrerent*.

2. Not. sec. quòd, quamuis sacra Ecclesia Dei militans nuncupetur sancta, vt habetur in Symbolo Apostolico in Missa: *Et vnam Sanctam, & Apostolicam Ecclesiam*; non ideò omnes, qui sub ipsa militant, sunt sancti, sed multi, & multi moribus praui cognoscuntur, vt testatur praxis, & probat S. August. tom. 7. de vnitate Eccl. cap. 14. ex varijs sacræ Scripturæ testimonijs. *Habemus*, inquit, *innumerabilia testimonia, & de commixtione malorum cum bonis in eadem communione Sacramentorum, sicut Iudas ab initio malus inter bonos vndecim conuersatus est: & de bonorum paucitate propter malorum plurimorum comparationem, & rursus*

de

de bonorum multitudine per se ipsam considerata, ex quibus, ne longum faciam, pauca connumerabo: est enim in Canticis canticorum c. 2. quod de sancta Ecclesia dictum omnis Christianus agnoscit: Sunt lilium in medio spinarum; ita proxima mea in medio filiarum: vndè appellat spinas, nisi propter malignitatem morũ? & easdem vndè filias, nisi propter communionem Sacramentorum? videt etiam Ezech. 2. signatos quosdam, ne cum malis pariter interirent, de quibus dicitur: Qui gemunt & mœrent peccata, & iniquitates populi mei, quæ sunt in medio eorum: populum suum non diceret, quem solis illis illæsis perire mox iubet, nisi eum populum, qui eius sacramenta gestabat; dicit & Dominus de superseminatis Zizanijs. Matth. 13. finite vtraque crescere vsque ad messem, idest triticum, & zizania: & ipse interpretatur messem esse finem sæculi; agrum verò, vbi vtrumque seminatum est, Mundum esse: oportet itaque vsque in finem sæculi crescere vtrumque per Mundum: & paulò post. *Est alia similitudo apertissima de commixtione malorum, & bonorum, intra eamdem Sacramentorum communionem, & connexionē, quā Dominus ipse & ponit, & exponit. Matth. 13. Simile est*, inquit, *Regnum Cælorum sagenæ missæ in mari, quæ congregat omnia genera piscium; cum autem impleta esset, eduxerunt eam ad litus, & sedentes elegerunt optimos in vasa sua, malos autem foras miserunt; sic erit in consummatione sæculi, exibunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis, ibi erit fletus, & stridor dentium. Nulla ergo malorum commixtio terret bonos, vt propterea velint tanquam retia rumpere, & à congregatione vnitatis exire, ne homines non pertinentes ad Regnum Cælorum in Sacramentorum consortio patiantur*: hæc August., qui in tom. 7. contra Cresc. gram. lib. 2. c. 34. ait. *Hinc Beatus Cyprianus, quid senserit, accipe ex Epistola, quā scripsit ad Presbyterum maximum, & cæteros, quibus de schismatico, & hæretico errore ad Ecclesiam redeuntibus gratulatur. Nam & si videntur, inquit, in Ecclesia esse zizania, non tamen impediri debet aut fides, aut charitas nostra, vt quoniam zizania esse in Ecclesia cernimus, ipsi de Ecclesia recedamus: nobis tantummodò laborandum est, vt frumentum esse possimus, vt cum cœperit frumentum dominicis horreis condi, fructum pro opere nostro, & labore capiamus. Apostolus in Epist. 2. ad Thim. 2. dicit: In domo autem magna non solùm vasa sunt aurea, & argentea, sed & lignea, & fictilia, & quædam quidem honorata, quædā verò inhonorata: nos operam demus, & quantùm possumus, laboremus, vt vas aureum, vel argenteum simus. Cæterum fictilia vasa confringere Domino soli concessum est, cui & virga ferrea data est: esse non potest maior Domino suo seruus, nec quisque sibi, quod soli filio Pater tribuit, vendicaret, vt se putet, aut ad aream ventilandam, & purgandam, palam se iam ferre posse, aut à frumento vniuersam zizaniam humano iudicio separare: superba est illa obstinatio, & sacrilega præsumptio, quam sibi furor prauus assumit; & dum dominium sibi semper quidam plusquam mitis iustitia deposcit, assumunt, de Ecclesia pereunt, & dum se insolenter extollunt, ipso suo tumore cæcati, veritatis lumen amittunt: vides frater secundùm Scripturas diuinas hoc præcepisse Cyprianum etiam propter malos: qui, cum sint à bonis vita, moribusque spiritualiter separati, corporaliter tamen eis in Ecclesia videntur, esse permixti vsque in diem iudicij, quo etiam corporaliter debitas separabuntur ad pœnas: non est Ecclesia deserenda tanquam frumenta propter paleam, vel zizaniam, sicut nec domus magna propter vasa inhonorata: Vides, audis, sentis, capis, intelligis quanto scelere propter eos, qui vobis siue rectè, siue cum fallimini displicent, separemini ab Ecclesia, quæ toto Orbe diffunditur, cui secundum Scripturas diuinas tam magnum, tam firmum, tam clarum, ac luculentum testimonium perhibet Cyprianus*, hæc Augustinus.

PRIMA CONCLVSIO.

3. SAcræ, ac militanti Ecclesiæ vtilissimum fuit varijs muniri Religionibus. Ita S. Thom. 2.2. qu. 188. art. 7. Mirand. tom. 1. qu. 2. art. 1. Bellarm. tom. 1. de Monach. lib. 2. c. 3. Suar. 4. de Relig. tract. 9. de variet. Relig. lib. 1. c. 1. n. 12. Ratio manifesta, quia cum Religionis status non aliud sit; quàm quædam perfectionis via, schola, ac disciplina, qua ad perfectionem charitatis tanquam ad finem earum peruenitur, seu perueniri potest, & cum plures sint actus, & opera charitatis, quibus diuersimodè Religiosi se possunt occupare, & exercere; ideò Religionũ pluralitas

litas in Ecclesia Dei semper erit censenda vtilissima. Adde, inquit Bellarm. loc. cit. quòd hæc varietas institutorum in eadem fidei confessione nihil obsit christianæ Religioni, sed potiùs valdè prosit; hinc intelligi potest, quòd hac ratione prouisum est omni hominum generi, vt nemo sit, qui velit ad perfectionem tendere, & non possit; varia enim sunt hominum genera, variæ propensiones, nec pares hominum vires; vnus diligit solitudinem; alius gaudet frequentia; vnus libenter orat, alius libentiùs legit, vel operatur, &c. si ergo omnis Religio requireret solitudinem, vel omnis communionem, & frequentiam, aut si omnis Religio abstinentiam à carnibus indiceret, vel nulla indiceret, &c. pauci admodum Religiosi esse possent; nunc autem in tanta varietate Religionum potest omnibus satisfieri: hæc Bellarm. Sunt aliæ rationes, eas consule, & apud Suar. & apud eundem Bellarm. loc. cit.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. Huiusmodi Religiones non solùm vtilissimæ videntur Ecclesiæ militanti ob rationes in superioribus recensitas, sed etiam quia à diuina Prouidentia decorantur perfectione illa Apostolorum, ac Discipulorum, mediante qua profligantur hæreses, roboratur fides, expelluntur vitia, & propagatur diuina lex. Suadetur hoc eleganti discursu. Sicut, vt inquit S. August. 3. de Trin. vnà cum S. Thom. Opusc. 3. c. 128. *Diuina Prouidentia statuit, vt corpora inferiora, & grassiora per potentiora, & subtiliora, atque superiora quodam ordine regantur*; imò ait Abulens. in Matth. c. 22. qu. 230. tota materia corporum inferiorum subiacet varietati secundùm motum corporũ cœlestium, vndè esset contra ordinem, quẽ diuina Prouidentia statuit, si materia corporum inferiorum ad statum incorruptionis reduceretur, manente motu corporum cœlestiũ, ex quo fit generatio, & corruptio in his inferioribus. Ratio habetur à D. Thom. Opusc. 2. c. 124. *Aliqua creaturæ*, inquit, *superiores dicũtur, quæ in bonitate perfectiores existunt, ordinem autem boni creaturæ consequũtur à Deo, inquantum reguntur ab ipso: sic igitur superiores creaturæ plus participant de ordine gubernationis diuinæ, quàm inferiores: quod autẽ magis participat quantuncumq; perfectionem, comparatur ad id, quod minus ipsã participat, sicut actus ad potẽtiam, & agens ad patiens: superiores igitur creaturæ comparatur ad inferiores in ordine diuinæ Prouidentiæ, sicut agens ad patiens: per superiores igitur creaturæ inferiores gubernantur.* Addit. *Bonũ multorum melius est, quàm bonum vnius tantum, & per consequens est magis diuinæ Bonitatis repræsentatiuum, quæ est bonũ totius Vniuersi; si autem creatura superior, quæ abundantiorem bonitatem à Deo participat, nõ cooperaretur ad bonum inferiorum creaturarum, illa abundantia bonitatis esset vnius tantùm; per hoc autẽ fit communis multorum, quod ad bonum multorum cooperatur: pertinet igitur hoc ad diuinã Bonitatem, vt Deus per superiores creaturas inferiores regat*: Sic decreuit, ait S. Th. vbi supra c. 125. & contra Gentil. lib. 3. c. 79. *vt inferiores substantiæ intellectuales regantur per superiores intellectuales, quia cũ per superiores inferiores regũtur à Deo, vt dictũ est; & cũ inter ipsas creaturas intellectuales quædam alijs sint superiores, sequitur, quòd illæ ab his regantur: quò fit, vt homines, qui infimũ locũ secundũ naturæ ordinẽ in substantijs intellectualibus tenent, gubernentur per superiores spiritus, qui ex eo, quòd diuina hominibus nuntiant, angeli vocantur, idest nũtij, ipsorũ etiã angelorũ inferiores per superiores regũtur, secũdũ quod in ipsis diuersa hierarchia, idest sacri principatus, et in singulis hierarchijs diuersi ordines distinguntur*: Idem probat contra Gentiles lib. 3. c. 81. ex influentia diuinæ Sapientiæ, quam perfectiùs recipiunt illæ, quæ sunt superiores. Ex hac ergo doctrina satis clarè intelligitur diuinæ Prouidentiæ regulam vniuersalem esse, creaturã minùs perfectam à perfectiori regi, ac gubernari pro finis assecutione. Ab ista, autẽ diuina, ac suprema regula noluit omnipotens Deus reparationem, ac reformationẽ naturæ humanæ per peccatum collapsæ, & à Cœlo exclusæ eximere, quia eã per Verbum incarnatum, cuius perfectio ab infinitate meriti debet, fieri conuenientissimũ fuit, vt probat S. Thom. 3. part. quæst. 1. art. 2. cum omnibus alijs Theologis; idque ob multas rationes, inter quas ea, quæ nostrum intentum attingit, non inferioris ordinis est, *ob rectã operationem* ait S. Th. vbi supr. *in qua nobis exemplum se præbuit*: vndè S. August. in quodam serm. de natiu. Domin. ait.

Homo

Homo sequendus non erat, qui videri poterat, Deus sequendus erat, qui videri non poterat, vt ergo exhiberetur homini, & qui videretur ab homine & quem homo sequeretur, Deus factus est homo: ab ista etiam diuina, ac suprema regula absolute noluit prædicationē sacri Euangelij per totum Orbem ab Apostolis disseminandam; nam, qui priùs ad tātum opus se ipsos accingerent, eos ad tantā dignitatem, ac perfectionem, quanta est illa Angelorum, erexit, idque fuit, quandò post præceptum prædicandi eis impositum. *Euntes autem prædicate dicentes, quia appropinquauit Regnum Cælorum*, Matth. 10. post virtutem, prodigia, & miracula in hominum admirationem faciendi eis concessā: *Infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, Dæmones eijcite, gratis accepistis, gratis date*: eis dixit. *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris, non peram in via, nec duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam*: audiamus D. Chrysost hom. 33. in Matth. c. 9. quærens: *Quanam de causa hæc omnia iniunxit? exactissimè*, ait, *certè sublimioris vitæ fundamenta voluit iacere; sic & in superioribus nullam de crastino die curam ipsos habere hortatus; nam cum ad vniuersi terrarum Orbis magisterium ipsos missurus esset, non iniuria ad angelicam, vt ita dixerim, disciplinam ex humana vita traducit, ab omni cura rerum sæcularium liberos reddens, vt vni rei prædicationi, videlicet Euangelij solūmodò vacarent*: Hoc est illud culmen perfectionis, ac sanctitatis fastigium, inquit D. Chrysost. in serm. Quod Christus sit Deus tom. 5. *quod multas leges patrias subuertit, aboleuit consuetudinet inueteratas, eualsit stirpes tanto tempore radicatas, & pro illis alias suas implantauit*, &c. Hi sunt homines illa tā sublimi virtute ornati, subdit idem Chrysost. eodem serm. *qui in vnaquaque gente, ac Ciuitate, & quid dico gente & Ciuitate? in singulis domibus gerebant bellum; radicata enim hæc doctrina, & puerum sæpè à patre diuisit, & nuptam à socru, & fratrem à fratre, & seruum à Domino, & subditum à Principe, & virum à muliere, & Patrem à pueris* &c. Sed clariùs idem dicit hom. 47. in Matth. c. 13. *Si autem duodecim homines totam penè farinam Orbis fermentarunt, diligenter animo versa, quæso, quanta sit nostra malignitas, atque ignauia, qui, cum iam innumeri simus, has gentium reliquias conuertere non possumus, qui vel mille Mundis satisfacere deberemus, sed Apostolos illos fuisse inquies: quid ad rem? nonne tecum eiusdem naturæ fuerunt? nonne cum hominibus etiam ipsi conuersabantur? easdem artes professi, eisdem rebus nutriti? an forsan credis illos angelos natura, aut de Cælo lapsos fuisse? non, inquies, sed signis illis rutilabant: non propter signa certè illi claruerunt: vsquequò ita ignauiam nostram miraculorum fulgore, qua tunc coruscarunt, quasi velamine quodam obducimus? multi enim, qui Dæmones eiecerunt ob improbam ipsorum vitam haudquaquam clari euaserunt, sed etiam supplicijs affecti sunt: quid igitur, inquies, fuit quod præcipuè illos magnos effecit? certè verus, ac non simulatus gloriæ, atque pecuniæ contemptus, & quoniam nullam sæcularium harum rerum omninò curam habebant; nam nisi hoc habuissent, si passionibus veluti not seruissent, etiam si à morte innumeros homines suscitassent, non solùm nihil vtilitatis fecissent, verùm etiam seductorum, atque deceptorum nomen non effugissent: viuendi ergo disciplina est, quæ vbique fulget, quæ spiritus etiam gratiam attrahit*: concludit tandem Hieron. Platus de bono statu Relig. lib. 2. c. 31. Hæc rerum despicientia tantam fecit admirabilitatem, vndè apparet nihil ad persuadendum aptiùs, nihil grauiùs ad voluntates commouendas esse posse, qui autem hoc non habent eos magno planè adiumento carere, & quasi instrumento ad hunc fructum & ferendum, & demetendum. Cum ergo Religionum status sit à Christo Domino institutus, & primùm in ipsis Apostolis, vt dixi superiùs, & Platus probat c. 20. vbi sup. eisdemque Religionibus sit communicata perfectio illa quasi Angelica, de qua sup. & testatur S. August. epist. 89. scribens ad Hilar. qu. 4. se Apostolorum exemplo hanc perfectionis viam sequutum fuisse: & S. Chrysost. hom. 17. ad Popul. non solùm dicit hanc philosophiam fuisse à Christo prædicatam, aut institutam, sed *introductam*, idest excitatam in aliqua congregatione ab ipso coacta, & hom. 17. in Matth. ad hunc statum exhortans: *Vis*, inquit, *ò Monachè esse discipulus meus? fac tu, quod fecit Petrus, quod fecit Iacobus, & Ioannes*: & hom. 69. in Matth. dicit.

cit. Monachos imitari Apostolos etiam in habitu; & lib. 4. contr. vitup. vit. monast. circa finem dicit Apostolos impleuisse, quę nunc Monachi faciunt: sequitur eos magno planè adiumento non carere, & quasi instrumento ad hunc fructum & ferendum, & demetendum, scilicet ad profligandas hæreses, ad roborandam fidem, ad extirpanda vitia, & tandē ad propagandam legē diuinā. Legatur, legatur harū fructus in c. 30. lib. 2. Hieron. Plati: videatur, videatur modò ille in Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, ac pagis. Huius veritatis testimonium inter alia habetur ex diuina illa visione Innocentij III. summo Pontifici facta, vt refert Thodericus ab Apoldia lib. 1. vitæ S. Domin. c. 12. dum Dominicum, & Franciscū, suppositis humeris, collabentem Ecclesiam fulsisse conspexit, per quam Prædicatorum, ac Minorum Ordines esse sustentacula Ecclesiæ, intellexit; cuius calamitates, ac miserias illius temporis satis abundè describit Luc. Vuadding. tom. 1. anna. minor. pag. 9. & seq. honorificentia populi Franciscani, qui ad instar scribæ velociter scribentis gesta Seraph. Religionis calamo indefesso percurrens, priùs viuendi, quàm scribendi finem faciet; idcircò vir laude dignissimus. Hinc de vtraque Religione dixit. Antonin. in cron. tom. 3. tit. 23. cap. 1. *Equidem diuina Prouidentia, quæ perpetua Mundum ratione gubernat, minùs in necessarijs deficiens, quàm natura, sed omnia suauiter disponens; vnicuique opportuna tempore suo concedens; animaduertens Pontifices loca tenentes Apostolorum, Parochialesque Sacerdotes successores septuaginta duorum discipulorum, quos ad prædicandum Dominus Iesus Christus eligens destinarat pro Orbem, ab Officio prædicationis quasi cessare, & multò magis ab hæresum extirpatione, & in zelo animarum tepescere, Ecclesiæ suæ sacrosanctæ affluenter prouidit, suscitando tempore illo Ordinem Mendicantium, qui his tam solerter, quàm ardenter insisterent; hic ordo bifariam distinctus inuenitur, in Prædicatores videlicet, & Minores*: audiamus Iacob. Philip. Bergom. lib. 13. suppl. ad an. 1217. & Cornelium Mussum Bitontinum tom. 2. conc. Dom. 2. post Pasch. p. 1. Ille ait: *Christianorum itaque Dominus Iesus Christus turpitudine, & calamitate commotus, hunc potissimum Ordinem Prædicatorum, & Minorum excitauit, vt collabentem christianam Religionem erigeret*. Hic inquit: *Initio annuntiationis Euangelicæ, cum verbum Domini Iudæis, & Ethnicis prædicaretur, duo electi sunt Apostoli Petrus, & Paulus; cum Mundus in tanta prolapsus esset vitia, & Dominus pietate motus illum voluit reformare, non eligit vnum tantùm, sed duos; vnum Cherubicum, alterum Seraphicū, Dominicum, & Franciscum; duo corpora, sed vnam animam*: his etiam addamus sensum Caroli Tapiæ Napolit. cap. 54. num. 7. de reb. Relig. loquentis de B. Francisc. eiusq; alumnis. *Huius meritis*, inquit, *gaudeat Ecclesia, exultet Christiana Religio, quæ tanti Patris auxilio, eiusque filiorum virtute indignationem effugit Domini, & pristinum Religionis candorem recuperauit*: & cap. 19. nu. 1. de Dominicanorum familia inquit. *Eorum prædicationibus, ac doctrinis in ipso ortu Ordinis collapsus iam vitijs, & ignorantia Mundus priori est restitutus candori, & in dies Romana Ecclesia, Christianaque Religio magna sentit incrementa*: clauditur discursus verbis S. Bonau. Opusc. in quæst. super regul. S. Francisci in præfact. loquens de Relig. Minorum: *Inter alios Ordines Religiosorum Ordo fratrum minorum datus est Ecclesiæ ad ædificationem fidelium in fide, & moribus per verba doctrinæ, & exempla bonæ conuersationis, quibus & fideles erudiantur ad imitandum, & fides muniatur contra prauitatem hæreticam sicut lucerna fugans in domo tenebras, & operantes promouens*: adduntur etiam illa Æneæ Syluij epist. 412. de Religiosis sui temporis minoribus agentis. *Quid*, inquit, *hæc Religio aliud agit, quàm quæ iubere nonimus Euangelium: sentes, ac tribulos ex agro Dominico diuellit, semen bonum seminat, zizaniam, & lolium veritatis sareulo præcidit, exterminat auaritiam, pellit libidines, fulminat illecebras, voluptates strāgulat, ambitiones, & odia fugat, ignauiæ, & socordiæ stimulos adigit, & aperiens in Ecclesia diebus singulis os suum pœnitentiam suadet, & viam Domini in veritate docet*: & hæc Religio fortè præ alijs aptior, quia, teste experientia, vnà cum Cornelio à lapide in Matth. cap. 10. num. 10. eius institutum fuit ad æmulandam Apostolicam paupertatem.

Dices, si perfectio illa Euangelica, de qua

qua sup. à Deo Religionibus communicata in fidei, nec non & legis diuinæ propagationem contineret hanc prærogatiuam, in eis semper in Ecclesiæ augmentationem, animarum fructus enitere debet, quia in eis præsertim semper dignosceretur pecuniarū contemptus ob paupertatis votū emissum, rerumque omnium abrenūtiationē, quod ab aliquibus longè abest, quia, senescentibus Religionibus earum virtus etiam, senescit, vt experientia docuit, in proximorum fructu, ac hostium profligatione, ita vt potiùs sint supprimendæ, sicut iam aliæ fuerunt suppressæ, quàm sustinendæ. Resp. hanc obiectionem satis demonstrare diuini Regiminis ignorantiam; diuina enim Prouidentia ita res humanas gubernat, & regit, vt earum naturam seruare videatur; & *In hoc*, ait S. Thom. contr. Gentil. lib. 3. cap. 71. *regiminis iustitia consistit: sicut igitur esset contra rationem humani regiminis, si impedirentur à Gubernatore Ciuitatis homines agere secundum sua officia, nisi fortè quandoquè ad horam propter aliquam necessitatem; ita esset contra rationem diuini Regiminis, si non fineret res creatas agere secundum modū propriæ naturæ: Quæ res, cum non habeant suum esse*, inquit Bonau. opusc. 2. quæst. 19. super regulam S. Franc. *à se, deficiendo decidunt in non esse, nisi sustentetur ab eo, qui dat esse rei, sic omnis Ordo, & omnis homo*; quò fit, vt sicut homo in vitæ vigore infirmatur, senescit, & tandè defecit; sic Religiones in sua perfectione, ac feruore, quibus tam coram Angelis, quàm coram hominibus in primordijs admirabiles apparuerunt; ita debilitātur, vt tandem careant adiumento illo eis à Deo concesso in Ecclesiæ vtilitatem, ac decorem; vndè Prouidentia diuina minùs in necessarijs deficiens, quàm natura, vt loquitur Antonin. vbi supr. ordinat suauiter, vt noui Ordines excitentur, vel veteres iam collapsi resurgant, vt quasi perpetuò perfectionem, ac feruorem illum angelicum in Ecclesiæ augmentationē conseruent: summū hunc Prouidentiæ ordinem scribit Bellarm. lib. 2. de Monach. c. 3. in fin. Cum inquit, omnis Ordo initio ferueat, ac multos homines excitat ad pietatem; paulatim autē pòstea feruorē illū remittat: Deus subindè nouos Ordines excitādo quasi perpetuò feruorē in Ecclesia sua nūc per hos, & nūc per illos conseruat: certè si quis legat vitā, & res gestas sanctorū Antonij, Benedicti, Bernardi, Brunonis, Francisci, Dominici, & aliorum, qui aut nouos Ordines instituerunt, aut veteres iam penè collapsos restituerunt, id fatebitur esse verissimum, quod diximus de mirifico ardore in studium pietatis, & multorum hominum conuersione à peccatis ad Deum per nouos Ordines religiosos.

Dices, si ex vna parte exaltatur Ecclesia ob fructum, quem vberrimè colligit ex virtutibus, doctrinis, nec non & sanguine hominum penè infinitorum Regularium præsertim laborantium in profligandis hæreticis; ex altera verò parte gemit tanquam depressa sub onere multorum, qui non solùm fuerunt apostatæ à Religione, in qua erant professi, sed à fide, in qua erant geniti, quorum nomina principaliora notat Raynaudus in lucubratione Iudæ posteri Apostatæ c. 4. inter quos quis videtur tanquam caput alicuius damnati dogmatis; vndè Spondan in Epithom. ann. 1126. n. 1. ex Baronio ait, Honorius Papa duorum præcipuorum Orbis Christiani Abbatum Cassinensis, & Cluniacensis causas cognoscens, eosdem lata sententia condemnauit: expertus nihil in suis membris infestiùs Ecclesiam pati, quàm Religiosos à paternis institutis desciscentes, & more sæcularium ad gloriam, & lucra turpiter inhiantes. Resp. malum quid hoc inter penè infinita bona? sed tamen adhuc in hoc admirabilis ordo diuinæ Sapientiæ coruscat: Primò, nam visum est Deo per antitheta, sic loquitur August. de Ciuit. Dei lib. 11. c. 18. cuius est hæc doctrina, idest per contraria vniuersum Orbem, etiam quoad naturæ ordinem temperare, vt decus honorum esset illustriùs; in quam rem adhibet exemplum contrapositorum, quæ ad orationis ornamentum conferunt plurimùm. *Sicut ergo*, inquit, *ista contraria contrarijs opposita sermoni pulchritudinem reddunt; ita quadam non verborum, sed rerum eloquentia contrariorum oppositione sæculi pulchritudo componitur: apertissimè hoc positum est in lib. 33. Ecclesiastico, hoc modo: Contra malum bonū est, & contra mortē vita; sic contra piū peccator; et sic intuere in omnia opera altissimi bina, & bina, vnū contra vnū*: cū ergo istud ingens bonum, in Ecclesiæ augmentum per singulas ætates à Religionibus post earum ortum

ortum propagatum sit Altissimi opus, necessarium erat, quòd per suum contrarium, nempè per illos Apostatas illustriùs redderetur; ideò dicebat Lactant. lib. 7. de instit. c. 5. *Nulla enim virtus esse poterat, nisi diuersa fecisset, nec omninò apparere vis boni potest, nisi ex mali comparatione: Adeò malum nihil aliud est, quàm boni interpretatio: sublato igitur malo, etiam bonū tolli necesse est.* & D. Thom. contr. Gentil. lib. 3. c. 71. *Tolleretur*, ait, *etiam summus decor à rebus, si ab eis ordo distinctorum, & disparium tolleretur*: & cap. eod. *nam bonum ex comparatione mali magis cognoscitur*: vndè iuxtà hăc regulam nihil aliud elicitur ex verbis Baronij, nil esse vtiliùs Ecclesiæ Dei, quàm Regulares nō resilientes à paternis institutis; hoc enim deber illustrari per suum contrarium, quia malum est interpretatio boni, & quia ait Lactant. vbi supr. lib. 5. c. 7. *Deus bonorum, & malorum voluit esse distantiam, vt qualitatē boni ex malo sciamus, item mali ex bono; nec alterius ratio intelligi, sublato altero, potest*: ideò dicebat S. Crysost. de lapsu primi hominis tom. 1. *ex comparatione malorū fit laus bonorum*. Adde etiam cum S. Thom. vbi sup. quod *virtuosius est bonum in bonitate, quam malum in malitia*. Secundò cum quoties, ait Thom. Bozius de signis Eccles. Dei lib. 9. cap. 4. Ecclesia magnis impiorū tempestatibus est agitata, Deus non modò viros insigni sanctimonia præstantes cœlitus ad illam iuuandam misit ex illa potissimum parte, qua volebat illi opem ferre, & in ea loca, quibus incolumitatem, salutemque summam cupiebat, sed huiusmodi misit, qui religiosos Ordines instituerent, vndè acies multæ Sanctorum pro recta doctrina, & pietate pugnantium temporibus ijs turbulentis prodierunt: verbi gratia, cum pestis Ariana peruasisset Orientem, Deus extulit in lucem Antonium illum Magnum in Ægipto, vndè erupit Ariana lues, & Basilium in Cappadocia ambos non modo cœlestis innocentiæ, ac puritatis viros, sed authores Ordinum Religiosorum, è quibus Monachi innumeri pro vero Dei cultu præliaturi postea sunt exorti: hæc Bozius, qui prosequitur adnotare tempora ortuum cuiuslibet Religionis secundum ordinem diuinæ Prouidentiæ ad sustentandam Ecclesiam collabentem ob nouas hæreticorum sectas exortas, quæ breuitatis causa prætermittuntur, quibus tamen mitto lectorem, & num. 14. cognoscet etiam geminos semper cœtus Religiosorum exeitari, quorum alter contemplationi magis, & solitudini; alter autem frequentiæ, & actioni deditus esset; vt scilicet in Ecclesia ex omni parte Religio perfectè absolueretur; & cum id cedat in maximum honorem, ac ingentem decorem omnium Religionum, & cum regula diuina sit, inquit August. lib. de sancta virginit. c. 53. ex Eccles. 3. nu. 20. quòd *Quantò magni estis, quicumque ita magni estis, tantò humiliate vos in omnibus, vt coram Deo inueniatis gratiam, ne superbis resistat, ne se exaltantes humiliet, ne inflatos per angustam portam non traijciat*: & cum dicat Bernardus in sententijs ex sensu Apostoli. *Rationalem creaturam adeò affectare gloriam, vt aut vix, aut nunquam ab hoc compesci desiderio possit, quippè quæ ad imaginem facta est Creatoris*: proptereà, ne glorietur omnis caro in conspectu Dei præsertim in hoc, quod est opus dexteræ Altissimi: *Propter aliud non credēdum est*, dico ò Religiones sacræ, cum S. August. lib. de sanct. virg. cap. 40. *permittere Deum, vt misceantur numero professionis vestræ multi, & multa casuri, & casura, nisi vt, his cadentibus, timor vester augeatur, quo superbia comprimatur, quàm sic odit Deus, vt contra hanc vnam se tantùm humiliaret Altissimus?* vt sciatis, vos esse pugnaturos pro certa victoria aduersus vitia, & hæreses non fastu superbiæ ob doctrinam, ac virtutes, sed humilitatis studio, iuxtà illud. *Discite à me quia mitis sum, & humilis corde*; ne inflati tandem per angustam portam non intretis: & quandò ex vobis aliquis Lucifer cadit, dicite cum Ioanne ex nobis exijt, sed non fuit ex nobis; si enim ex nobis fuisset, mansisset vtique nobiscum, sed territi purgamur; idest huius lapsus nos terruit, & purgauit: terruit, ne Conditorem nostrum, à quo tam ingens bonum accepimus propagandi Ecclesiam suam, superbè despiceremus nobis arrogando gloriam, quam soli Deo debemus; purgamur verò, quia exeūtibus malis, soli boni remanent: sic lapso Lucifere illo SS. Angeli & territi, & purgati sunt iuxta illud, *& territi purgabuntur*, quod S. Gregor. 34. mor. cap. 7. sic glossat. *Purgati sunt, quia nimirum isto cum reprobis legio-*

legionibus exeunte soli in cœlestibus sedibus, qui beatè in æternum viuerent, remanserunt: Huius itaque lapsus eos terruit, & purgauit: terruit, ne Conditorem suum superbè despicerent; purgauit verò, quia exeuntibus reprobis actum est, vt electi remanerent: quòd si dicetis cum S. Bernardo vbi sup. infirmitate humana ducti: *Quandoquidem nobis persuaderi non potest, non gloriari; saluberrimum adinuenit consilium Paulus*: *saltem*, subdit Bernardus, *qui gloriatur in Domino glorietur*: & dicamus omnes iugiter cum Psalm. *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam*: & cum viginti quatuor senioribus mittentibus coronas suas ante thronum: *Sedenti in throno, & Agno benedictio, & honor, & gloria, & potestas in sæcula sæculorũ*. Apoc. 4.

TERTIA CONCLVSIO.

5. Sicut in militante Ecclesia malorum zizania dignoscitur; sic in omni cœtu Religiosorum ea est inspicienda. Duas habet partes conclusio, quarum prima probata habetur in sec. not. ex varijs testibus sacræ Scripturæ: hinc August. in psalm. 69. exclamat. *Quia Martyres tribulationẽ hic passi sunt corporalem, nos in quantacumque pace simus, necesse est patiamur tribulationẽ spiritualem & necesse est, vt inter scandala, & Zizania, & paleam gemat Ecclesia, & illa massa, donec messis veniat, donec ventilabrũ, donec veniat vltima ventilatio, vt separetur palea à frumento, donec ad horreum redigatur*. Secunda pars suadetur ex eodem D. Augustin. in psalm. 36. conc. p. vbi habet hæc verba admiratione digna. *Iam verò quia in quocumque genere vitæ, quod habet aliqnam professionem, non omnes inueniuntur probi, non omnes inueniuntur reprobi; ex hoc apparet, quia de quibusdam hominum generibus, quæ per similitudines in Euangelio modò proposita audiuimus, sic concluditur. Vnus assumetur, & vnus relinquetur: assumetur bonus, relinquetur malus: videntur duo in agro, eadem professio est, sed non idem cor, professionem vident homines, cor nouit Deus; quodlibet ergo ager significat, vnus assumetur, & vnus relinquetur, non quasi dimidia pars assumetur, & dimidia relinquetur: sed genera hominum duo dicit*: hæc August. qui in psalm. 99. propè finem concludit: *Vndique vnus assumetur, & vnus relinquetur*: multa alia loca habet August. quæ notantur in sequẽti quęsito, hoc adhibito pro fine conclusionis. *Firmissimè tene*, inquit tom. 3. de fide ad Petrum cap. 43. *& nullatenus dubites, aream Dei esse Ecclesiam catholicam, & intra eam vsque in finem sæculi frumento mixtas paleas contineri, hoc est bonis malos sacramentorum communione misceri, & in omni professione, siue Clericorum, siue Monachorum, siue laicorum bonos esse simul; & malos, nec pro malis bonos deserendos, sed pro bonis malos, in quantùm exigit fidei, & charitatis ratio, tolerandos, &c.*

Dices, si hoc est verum, decor, & fulgor Religionum, quæ sunt datæ in Ecclesia decorem pro singulari perfectione acquirẽda, euanescit; vndè statim ac cognoscuntur huiusmodi Ordinum desertores, eliminari debent. Falleris amice, elucescit potiùs, falleris, inquam; non sunt enim eliminandi, sed tolerandi; sed vtrumque clariùs in quæsito subsequenti videbitur.

DVBIVM XXXXII.

An conueniens sit Religionem à malis hominibus, qui suis vitijs eam labefactare videntur, expurgare.

SVMMARIVM.

1. *Ob duplicem finem ordinatè Deus mala permittit.*

2. *Probatur malum culpæ esse de perfectione Vniuersi.*

3. *Varijs rationibus, ac authoritatibus defenditur non esse vtile Religiones à malis hominibus communiter expurgare; & soluuntur obiectiones.*

4. *Iudicia Dei profunda non perscrutanda, sed adoranda.*

1. Not. prim. Deum ordinatissimè mala fieri permittere, quia, cum in Mundo duplex ordo videatur; alter in Vniuerso; alter verò in finẽ; primus exigit permissionem peccati, quia ad perfectionem vniuersitatis oportuit creare, seu producere creaturam libe-

liberam, quæ in peccatum labi posset; vndè Deus summus administrator ita administrat res, vt eas agere proprios motus sinat, vt optimè insinuat D. August. 7. de ciuit. Dei cap. 30. & ideò, cum voluerit tribuere potentiam liberam, & voluerit regere, saluo ordine liberæ conditionis, si creatura libera peccare vellet, permittere debuit peccatum, si abstinere se vellet à culpa, debuit eã à peccato incolumen seruare. Secundus exigit etiam eandem permissionem; nam duplex finis illustrat Vniuersum; alter est salus electorum; alter verò diuina laus, quoniam ergo malorum permissio reddit electos gloriosiores per occasionem, eò quòd eos suis prauis moribus exercitant, & Deus nõ curat, vtrum per causam, vel occasionem electorum gloria augeatur; ideò rectè permittit peccata; quarè S. August. 11. de Ciuitate Dei cap. 17. 18. inquit. *Quod nullũ faceret, quem malum præsciret, nisi pariter nosset, quibus bonorum vsibus accommodaret*: diuina laus etiam id exigere videtur, quia occasione mali summè manifestatur diuina Misericordia erga electos in Filij donatione; summè etiam manifestatur iustitia in æterna reproborum punitione; quarè S. August. vbi sup. c. 12. ait. *Si omnes remanerẽt in pœna, in nullo appareret misericordis gratia redimẽtis, rursus si omnes transferẽtur ad lucẽ, in nullo appareret seueritas vltionis*. Ita S. Bonau. in p. sent. q. 31. art. 1. dist. 47.

2. Nor. secund. quòd S. Bonau. vbi supr. & S. Thom. part. 1. quæst. 22. art. 2. inquiunt malum culpæ esse de perfectione Vniuersi: sanè hoc esse videtur extra captũ intellectus, quia, si Deus cooperatus fuisset gratia sua cum Angelis, & hominibus, qui lapsi sunt, in bono quippe perseuerassent, & Mundus multò melius perfectione illustratus videretur, eò quòd nihil ab ordine respiciente diuinam Voluntatem secundũ se, qui est supremus ordo in Vniuerso, defecisset, & in tali defectu malum culpæ consistit; virtutes etiam, quæ ex malo culpæ occasionaliter oriuntur, vt patientia Martyrum, & pœnitentia, &c. in Vniuerso eniterent, quoniam inueniretur secundùm animi præperationem. Doctiss. Caietanus in D. Thom. vbi supr. dubium mouet, & resoluit sua profunda, ac subtili doctrina: dicit ergo, quòd vniuersa integritas maius bonum videtur esse, quàm quodcumque particulare bonum creatum, vt habetur ex Genesi 1. exigit enim vniuersa integritas virtutes, & si quæ sunt alia ex malo occasionaliter prouenientia non solùm in statu imperfecto, sed etiam perfecto: constat autem perfectum virtutis statum consistere in actu secundo, & non in habitu, vt patet 1. ethic. & 12. Metaph. decuit ergo diuinam Prouidentiam multa peccata in rationali, & intellectuali natura permittere, ne in Vniuerso multæ perfectiones deessent; puta iustitia punitiua, patientia Martyrum & similia; imò si peccatum in homine è Deo permissum non fuisset, non eleuasset Deus humanam naturam ad infinitam sui suppositi dignitatem, nec oblatum in Cruce fuisset infiniti valoris sacrificium, quod adeò magnũ bonum fuit, & est, vt excedat in bonitate omne malum culpæ non solùm hominum, sed etiam Dœmonum, vndè & ipse ordo in diuinam bonitatem secundum se, quamuis ex malo culpæ sit læsus, tantùm tamen boni ad eundem ordinem spectantis ex malo culpæ Deus efficit, & tam feliciter actũ est cũ Vniuerso, vt dicere possimus, cũ mala culpæ permisit iuxta illud D. Greg. ò felix culpa, &c. hæc Caiet. qui partim doctrinam desumpsit ex D. Thom. contr. Gentil. lib. 3. c. 71. n. 5. ideò *Deus*, inquit S. Chrysost. de lapsu prim. homin. tom. 1. *atquè præscius futurorum fecit hominẽ ad imaginem & similitudinem suam dans ei præceptum, prævidens de eius transgressione, quanta bona facturus esset; nam tolle persecutores, & non erũt martyres; tolle congeriem malorum, & non erit plenitudo virtutum; tolle adulterij amatores, & non erit perfectio castorum*.

CONCLVSIO.

3. NOn est vtile, neque conueniens Religionibus eas à malis hominibus communiter expurgare, qui suis imperfectionibus, ac vitijs disciplinam regularem eneruant, Religionemque labefactant. Suadetur prim. quia humana prudentia secundùm se considerata videtur obstare diuinæ Ordinationi, quæ statuit, ac decreuit necessarium esse inter malos viuere, cuius ordinatio satis publicatur à D. August. in Psalm. 34. in prim. conc. *Quoniam necesse erat*, inquit,

quit, *vt inter malos viueremus*: & ideò non abhortuit Iudam ad summam Apostolatus dignitatem inter illos paucos erigere ad exemplum nostræ patientiæ: audi August. vbi supr. *Ille videbat traditorem suum & elegit illum magis ad opus necessarium, illius malo magnum bonum operatus est, & tamen inter duodecim electus est, ne ipse duodenarius tam exiguus numerus esset sine malo, & quia necesse erat, vt malos sine scientes, siue nescientes toleraremus, exemplum patientiæ præbuit, ne deficias, cum cœperis inter malos viuere.* Et si fortè dixeris, id spectare ad statum totius Ecclesiæ vniuersalem; & ideò, ea nascête, Iudam inter Apostolos connumeratum nouimus, non ad Religiosorum congregationem, quæ tanquam res sacra, ac vmbra Paradisi, in quo nullus malus viuere debet, ab ijs hominibus eximi debet. Falleris; nã diuina Ordinatio noluit à sua dispositione Religiosorum congregationes liberare, vt optimè insinuat D. August. in Psalm. 54. *In omni congregatione, ait, multitudinis necesse est, vt inueniantur mali; Deus enim, qui nouit exercendos nos, miscet nobis & non perseueraturos, aut certè ita simulatos, vt nec inchoauerint, in quo perseuerare debeant*: imò in Psalm. 99. modestis verbis arguit eos, qui sic incauto animo laudant bonos in Ecclesia, aut monasterio, vt taceant malos, & qui sic vituperant cæco animo malos, vt taceãt bonos. *Laudatores*, inquit, *Clericorum intendunt ibi bonos ministros, fideles dispensatores omnium toleratores, viscera sua impendentes his, quos volunt proficere non quærentes, quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi; laudant hæc, obliuiscuntur, quia mixti sunt malis; rursus qui reprehẽdunt auaritiã Clericorũ, improbitates Clericorum, lites Clericorũ, appetentes res alienas, ebriosos, voraces, iactantes, & tu inuide, vituperas, & tu incautè laudas, tu qui laudas, dic mixtos malos, tu qui vituperas, vide ibi & bonos: sic & in illa vita cõmuni fratrũ, quæ est in monasterio, magni viri sancti quotidie in hymnis, in orationibus, in laudibus Dei indè viuũt, cũ lectione illis res est, laborãt manibus suis, indè se transigũt, nõ auarè aliquid petũt; quid quid eis infertur à pijs fratribus, cũ sufficientia, & cũ charitate vtũtur, nemo sibi vsurpat aliquid, quod alter non habeat, omnes se diligũt, omnes inuicẽ se sustinẽt, laudat, qui nescit, quid interiùs agatur, qui nescit, quomodò illo vento intrãte etiã naues in portu collidũtur, intrat quasi securitatẽ sperans, neminem, quẽ toleret habiturus, inuenit ibi fratres malos, qui mali inueniri nõ possent, nisi admitterentur, & necesse est, vt primò tolerentur, ne fortè corrigantur, nec excludi facile possunt, nisi priùs fuerint tolerati, & fit ipse intoleranda patientia*: hæc Aug. Sec. si excluderẽtur mali homines, &c. cũ perfectio rei ex actu secundo habeatur, vt optimè insinuat Caiet. vbi supr. sequeretur, quòd multus perfectionis decor deesset in sacra Religionis cõgregatione; nã deficeret bonorũ patientia ex iniurijs illatis à malorũ temeritate cumulata, de qua S. Greg. 1. dial. c. 5. *Qualis enim vnusquisq; interius lateat, illata contumelia probat*: timor Dei operans, ne & ipsi boni sicut mali in peccatũ ruãt; humilitas, & orationes faciẽtes, ne Deus permittat, vt boni in mala labãtur; iustitia punitiua, per quã & mali corrigũtur, & debitis pęnis rei mulctãtur, & boni magis alienãtur à culpis; moderationes Pręlatorũ in regimine, quę propter malorum murmurationes non desiderantur; profunda humilitas, & augmẽtum obseruantiæ cũ feruenti oratione, & lacrymarum imbre, quandò à talibus hominibus scandalũ aliquod in Mundi facie committitur; medicina præseruatiua obstans elationis morbo, quæ facilè exoriri potest in bonis ex eorũ virtute laudata, vt notat S. Greg. epist. 39. lib. 9. *Sunt autem plurimi, qui vitam bonorum ampliùs, quàm debent, laudant, vt, ne qua elatio de laude subrepat, permittit omnipotens Deus malos in obtrectationem, & obiurgationem prorumpere, vt si quæ culpa ab ore laudantium in corde nascitur, ab ore vituperantium suffocetur*: & tandem alia infinita bona, quæ ex malis elicit diuina Prouidẽtia nobis ignota, deficerẽt: ergo Religioni non est vtile eã à malis hominibus expurgare. Tert. quia aliene aretur à Religione culparum magis liberalis indulgentia diuina, quia ex sententia Isidori Clari orat. 53. habetur. *Deũ inimicorum persecutionẽ, quæ iustos opprimunt, permittere, eò quòd habeatur lex: Si enim dimiseritis hominibus peccata eorũ, & Pater vester dimittet vobis peccata*: & ideò S. Aug. lib. sentẽt. 7. habet hæc verba. *Qui in Christo piè volũt viuere, necesse est, vt ab impijs, et dissimilibus patiãtur opprobria*. Quart. quia electi nõ ita meritis ornati, & nõ ita gloriosi in Dei cõspectu apparerẽt; & sic dicebat S. Greg. hom. 9. sup. Ezech.

Tolerādi vbiq; sūt proximi, quia Abel fieri nō valet, quē Cain malitia non exercet; imò in Dei gloria, teste Trith. inferiùs cit. *Expedit autē bonis, & iustis malos tolerare in hac vita, vt per eorū exercitatienē clariores fiant in gloria*: nec eorum necessaria purgatio videretur, quia quamdiù morantur in hac mortali vita, licèt iusti, purgatione indigent, vndè idē Gregor. epist. 39. lib. 9. scripsit. *Ego Abel esse non suspicor, qui Cain non habuerit; boni enim si sine malis fuerint, perfecti esse boni nō possunt, quia minimè purgantur, ipsa autē malorum societas purgatio bonorum est*: nec ita laus diuina niteret in malorum punitione, vt inquit S. Bonauent. vbi supr. Quint. quia ad sustinendam paupertatem, obedientiam Superiori præstādam, castitatem tolerandam, cæterasque Religionis asperitates ferendas diuino consortio indigemus, quod habetur ex permixtione malorum iuxta sententiam D. August. in Ioan. tr. 27. in fine. *Certi sumus*, inquit, *fratres, quia omnes, qui sumus in corpere Domini, & manemus in illo, vt & ipse maneat in nobis, in hoc seculo necesse habemus vsque in finem inter malos viuere, non inter illos, dico, malos, qui blasphemant Christum; rari enim iam inueniūtur, qui lingua blasphemant, sed multi, qui vita; necesse est ergo, vt inter illos vsque in finē viuamus.* Sext. si mali Religiosi è gremio Religionis resecarentur, multi iusti à sanctorum gloria tollerentur: sed id non est faciendum: ergo, ne hoc malum à diuina Iustitia puniēdum in nobis regnet, malorum expulsio est modificanda: sequela maioris probatur ex sententia diuina prohibente illis, qui zizania euellere in campo optabant. *Ne fortè colligentes zizania eradicetis simul, & triticum.* Matth. 13. quasi dicere vellet; qui modò apparet zizania, cras erit granum; qui hodiè perpetuis comburendus videtur ignibus destinatus, cras erit sūma gloria cumulatus; vndè S. Augustin. sup. hæc verba qu. Euang. in Matth. qu. 12. to. 4. inquit: *Non ita hominem constitutum esse in hac vita, vt quis certus esse possit, qualis quisque futurus sit postea, cuius in præsentia cernit errorem; vel quid etiam error eius conferat ad profectum bonorū, nec esse tales auferendos de hac vita, ne cum malos conatur interficere, bonos interficiat, qui fortè futuri sunt, aut bonis obsit, quibus & inuiti fortè vtiles sunt*: & paulò inferius. *An fortè ideò simul eradicetur triticum, cum auferuntur Zizania, quia multi primè Zizania sunt, & postea triticum fiunt? qui nisi patienter, cum mali sunt, tolerentur, ad laudabilem mutationem non perueniunt; itaque si euulsi fuerint, simul eradicabitur & triticum, quod futuri essent, si eis parceretur*: ergo, ne multi mali Religiosi sanctorum gloria tandem priuentur, modò non abdicentur à Religiosorum consortio: hinc S. Bonau. in opusc. in quæst. Regul. S. Francisci q. 17. *Bona Religio omnes praues non eijcit ob spem correctionis, sicut ægrotans non eijcitur in mare, quandiù spes vitæ fuerit; ita & de lapsis in Ordine intellige, cum multi lapsi per pœnitentiam surgentes, pessimedum sani perseuerant, & aliquoties meliores fiunt, quàm qui lapsi non fuerint, sicut Denid & alij plures.* O quot Religiosi zelo ducti, cum primùm erumpunt scandala in Religione confestim inardescunt, & malos de medio tolli vehementer cupiunt, sed nō percipiunt diuinam Ordinationem, quæ iubet malos esse tolerandos propter multa bona elicienda, præsertim vt qui hodiè noxijs deprauatus est, cras resipiscat, & disciplinam regularem debito feruore resumat, & tandem meritis ornatus in Beatorū societate splendeat gloria coronatus; & ideò istorum zelus à Deo temperatur, cum eis iusta responsione datur, inquit August. in Psalm. 118. in fine. *Sinite vtraque crescere vsque ad messem, ne fertè, cum vultis eradicare Zizania, eradicetis simul & triticum*: *ex sententia Domini necesse erit parcere zizanijs, ex conditione serui necesse erit, viuere inter Zizania, separare eam non potes, tolerare tibi necesse est.* Vltimò suadetur, quia, si in Religione mali non essent tolerandi, sed à consortio bonorum tollendi, ipsa non esset vera schola perfectionis, nec homines perfectos formaret; nam desiderarētur multi gradus insignis perfectionis. Prim. nō frueretur gradu tolerātiæ ortæ ex ęrumnis, & persecutionibus malorum, quę videtur esse illud complementū iuxta sententiā D. Greg. lib. 20. mor. c. 29. quod desideratur, ad extollendum hominē verè sanctū, verè perfectū: *Nullus quippè*, inquit Sanctus, *perfectus est, qui inter proximorum mala patiens nō est, qui enim æquanimiter aliena mala non tolerat, ipse sibi per impatientiam testis est, quia à boni plenitudine longè distat. Abel quippè esse rennit,*

renuit, quem Cain malitia non exercet; duodecim Apostoli in sancta Ecclesia sunt electi, sed ne improbati remanerent, vnus eis admixtus est, qui eos persequens probaret, sic namque iusto peccator cum malitia iungitur, sicut in fornace auro palea cum igne sociatur, vt, quo ardeat palea, purgetur auro; hi ergo veraciter boni sunt, qui in bonitate persistere etiam inter malos possunt: & pauló inferiùs addit de sanctitate Iob. *Minus esset, quod ipse bona ageret, nisi & ad bonitatis suæ cumulum ab alijs mala toleraret*: Audiamus etiam Abb. Tritem. in epist. 14. pag. 951. *Si Deus malos tam patienter tolerat, cur non feras & tu? bonus non est, qui malos tolerare recusat*.

Secund. non exerceretur in ea veræ dilectionis actus, quæ est summa perfectio Christianorum, cuius gratia voluit Deus, inquit August. in Psalm. 93. prope finem, bonos cum malis immiscere. *Et quis est filius, cui non det disciplinam pater eius? quod cum facit Deus ad hæreditatem sempiternam nos erudit, & hoc nobis præstat sæpè de malis hominibus, in quibus exercet, & perficit dilectionem nostram, quam vult extendi vsque ad inimicos; neque enim est perfecta dilectio Christiani, nisi cum implet, quod Christus præcipit. Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui vos oderunt, orate pro eis, qui vos persequuntur*.

Tert. desideraretur actus perfectæ orationis, quem ex persecutione malorum præcipit Deus erga inimicos exerceri, quarè Augustin. de verb. Domini in Euangel. Ioan. serm. 53. ait. *Nam & hinc probamur charissimi, quia, si non haberemus inimicos, non essent, pro quibus oraremus ex præcepto Domini nostri dicentis. Diligite inimicos vestros, & orate pro eis, qui vos oderunt; videtis ergo, quia & mali necessarij sunt bonis*: Concludendum est ergo cum D. August. in Psalm. 99. in fine, & D. Gregor. Epist. 39. lib. 9. Primus inquit: *Scitote omnem professionem in Ecclesia habere fictos, non dixi omnem hominem esse fictum, sed omnem professionem habere fictas personas, sunt & Christiani mali, sed sunt & boni*. Secundus ait. *Quia ergo, Scriptura teste, cognoscimus in hac vita bonos sine malis esse non posse, de stultorum vocibus excellētia vestra turbari nullatenus debet; maximè quia in omnipotentis Dei misericordia tunc certè fiducia est, quandò pro bono opere aduersitatis aliquid in hoc Mundo recipitur, vt plena merces in æterna retributione seruetur*.

Dices, si in Religione tolerandi sunt mali, cum pondus paupertatis, castitatis, obedientiæ, cæterarumque virtutum vnà cum austeritatibus sit maximum, adhibitis malorum persecutionibus, fit quippè intolerabile, & supra vires, & quis non corruet sub tanto onere? maximè quia ferè semper malorum ærumnæ erunt sustinendæ; quia semper intra quatuor parietes cum bonis morantur. Respond. quod diuina Ordinatio decreuit inter malos esse viuendum, vt consortiū Dei esse nobis cū, vt dictum est supra, mediante eius auxilio ad feliciter sustinendum grauissimum persecutionum onus; vndè, si orationi instanter vacabimus, victoriā de inimicis nostris cantabimus, dicente D. Chrysostom. hom. 69. ad Popul. Antioch. to. 5. *Impossibile est, impossibile est hominē congruo precantē studio, Deoq; cōtinuè supplicantem vnquam peccare*: & homil. in Psalm. 95. tom. 1. ait: *Licèt enim suis viribus aduersitates nullus manu cordis repellere possit, nisi fuerit adiutus cælitus dextera illa ineffabilis Diuinitatis; tamen necessaria est nobis incessabilis oratio, vt sequamur Magistri, & Domini præceptum dicentis. Oportet semper orare, & nunquam deficere*: Ad illud verò quòd semper essent sustinendæ malorum persecutiones, falsum est, quia hoc cadit sub mensuram diuini Iudicij, vt optimè insinuat Iob loquens de malorum persecutionibus hisce verbis. *Hucusque veniens, & non procedes ampliùs*, cap. 38. idest inquit S. Greg. lib. 28. moral. cap. 9. *Quia nimirum diuini Iudicij occulta mensura est, & quandò persecutionis procella prosiliat, & quandò conquiescat, ne aut nōn exagitata electos non exerceat, aut immoderata in profundum mergat*: & S. Anselm. in 1. epist. ad Corinth. c. x. *Nouit enim, scilicet Deus, quandò procellam tentationis exurgere sinat, quandò exurgentem reprimat: nouit pro custodia nostra restringere, quòd contra nos egredi pro nostra exercitatione permittit, vt sæuiens nos diluat procella, non mergat*.

Dices, permixtio malorum in Religionibus ex vna parte videtur vtilis ob rationes superiùs notatas; ex altera tamen negandū non est aliquandò nocere iustis, quia miserrimè cedunt persecutionibus delicta committen-

mittendo, & aliquandò vsque ad habitus dimissionem. Pro responsione assignantur illa verba Ioan. 1. epistol. cap. 2. *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis, quòd si fuissent ex nobis, permansissent vtique nobiscum*: pro intelligentia est notandum persecutiones, quæ à malis exeunt ad bonos exercendos à diuina Voluntate regi, & esse illud iudicium in hac vita discernens, vt ita dicam, probatum à reprobato, vt optimè notat Tertull. de fuga in persecut. cap. 1. *Circa persecutionem dixerim nihil fieri sine Dei voluntate, respiciens eam in primis dignam Deo esse, & vt ita dixerim, necessariam ad probationem seruorum eius, siue reprobationem, quis enim exitus persecutionis, quis affectus alius nisi probatio, & reprobatio fidei, qua suos vtiquè Dominus examinauit? hoc Domini iudicium est persecutio, per quam quis aut probatus, aut reprobatus iudicatur*: quarè dicendum est illos, vt ita dicam, fictos iustos non fore de illis tandem in æternis mansionibus collocandis, quia, si destinati essent ad æternam gloriam, patienter iudicium persecutionum tolerassent tanquã probati, & cum alijs iustis à peccatis abstinuissent, nec habitum dimisissent, sed in bono perseuerassent; quarè S. Augustin. explicans verba Ioan. superiùs relata tract. 3. cap. 2. in epistol. Ioan. tom. 9. hæc habet, quæ optimè trahuntur ad rem nostram. *Hinc ergo videat caritas vestra, quia multi, qui non sunt ex nobis, accipiunt nobiscum sacramenta, accipiunt nobiscum baptismum, accipiunt nobiscum, quod norunt fideles se accipere benedictionem, Eucharistiam, & quidquid in sacramentis sanctis est, ipsius altaris communicationem accipiunt nobiscum, & non sunt ex nobis, tentatio probat, quia non sunt ex nobis, quandò illis tentatio venerit, velut occasione venti volant foras, quia grana non erant.*

Dices magis videtur esse perfecta Religio ob malorum carentiam, quia Religiosi maiori pace, ac concordia fruuntur, noui professi non habent vndè arripiant occasionem relaxatè viuendi, ac omnes maiori cum feruore regulam promissam, disciplinamque regularem arctiùs obseruãt. Resp. ignorantiam nos priuare intelligentia diuinæ Ordinationis, quæ multa mala permittit ad maiora bona elicienda, ita totius Orbis, & Religionum vniuersali bono perente, vt optimè notat Caietan. vbi supra; & ideò si pax interRegulares aliquãdò conturbatur, sine diuina Prouidentia non fit, quia patientia bonorum augetur, humilitas magis radicatur, charitas magis inardescit, mali pœna debita tanquam pacis conturbatores puniuntur; quarè noui professi, si ex vna parte habent exemplum relaxatè viuendi; ex altera habent exemplum moderatè, religiosè, ac sanctè se habendi, perfectionẽque acquisitam non relaxandi, sed magis ad eam accedẽdi, dum agnoscunt debita punitione nõ carere malos homines, vndè Chrysost. in Psalm. 8. tom. 1. ait. *Quid est hoc? punitis malis fiũt iusti attentiores, proindè duo hinc bona oriuntur; nam & illi à vitio desistunt, & hi ad uirtutem magis accedunt*: ista ergo, & alia infinita bona elicit Deus ex malis in Religione toleratis quæ à nobis non percipiuntur; eliciuntur tamen ex sequenti doctrina S. August. tract. 17. in Ioann. ca. 6. tom. 9. *Omnibus bonis Dei malè vtitur malus: contra, malis hominum malorum benè vtitur bonus: & quid tam bonum, quàm vnus Deus? quandoquidem ipse Dominus dixit: nemo bonus nisi vnus Deus: Matth. 10. quantò ergo ille melior, tantò meliùs vtitur & malis nostris*: quarè absolutè negandum est Religionem esse magis perfectam absque malorum permixtione; ideò dicebat S. Augustin. in Psalm. 64. in fin. *Non opprimitur zizanijs frumentum; imò per tolerantiam zizaniorum crescit fructus frumentorum.* Ad hoc etiam facit doctrina D. Thom. lib. 3. contr. Gentil. cap. 71. *Bonum totius praeeminet bono partis: ad prudentem igitur Gubernatorem pertinet negligere aliquem defectum bonitatis in parte, vt fiat augmentum bonitatis in toto.*

Dices, sæculares, quandò malorum Religiosorũ scandala penetrant, scandalizantur, & Religiones minùs æstimant, retorquentes ad singulos homines scandala cõmissa; quarè in concionibus, & cõfessionibus tam vber fructus nõ habetur. Resp. potiùs videri esse scandalum passiuum ex parte Religionis, quàm actiuum, quod non intelligatur in omni congregatione necesse est, vt sint mali, ita ordinante diuina Prouidentia propter multa bona elicienda, vt optimè insinuant ea, quæ superiùs dicta sunt. Et S. Bonauent.

in

in epist. ad magistrum innominatum ait. *Vnius itaque delictum, seu indiscretio non debet ad omnes, neque ad singulos retorqueri, & qui aliter sapit, ipse suam insipientiam manifestat, quod nihil omninò sapit*: quarè sæculares, dum in portu naufragium vident, suum magis exitium pertimescant; & ideò vbi videtur iactura, insurgit indè maximum emolumentum.

Quamobrem concludendum est iudicia Dei esse profunda, & admirandum, quod non solùm in Ecclesia, sed & in qualibet congregatione est malorum permixtio, & humiliter est ferenda, & toleranda, vt notant S. Gregor. & S. August. vbi supr. quòd simens humana nescit ea penetrare, sciat saltem alis regulæ faciem velare, eisque respondere iuxta regulas à D. Gregor. lib. 28. moral. cap. 5. traditas, qui exponens illud Psalm. 10. *Palpebræ eius interrogant filios hominum*, inquit: *Palpebris quippè apertis cernimus, clausis nihil videmus, quid ergo per palpebras Dei, nisi eius iudicia accepimus? quæ iuxta aliquid clauduntur hominibus, & iuxta aliquid reserantur, vt homines, qui se nesciunt, sibimetipsis innotescant, quatenus dum quadā intelligendo comprehendunt, quadam verò cognoscere omninò non possunt, eorum corda se latenter inquirant, si illos diuina Iudicia vel clausa non stimulant, vel aperta non inflant: hac enim interrogatione probatus Paulus, qui post perceptam internam sapientiam, post aperta claustra Paradisi, post ascensum tertij Cœli, post supernæ locutionis mysteria adhuc dicit. Ego me non arbitror comprehendisse: Philipp. 3. & rursum, Ego sum minimus Apostolorum, qui non dignus sum vocari Apostolus. 1. Cor. 15. & rursum. Non quia sufficientes sumus aliquid cogitare à uobis, quasi ex nobis, se sufficientia nostra ex Deo est. 2. Cor. 3. apertis ergo palpebris Dei interrogatus Paulus rectè respondit, qui & superna secreta attigit, & tamen in humilitate cordis humiliter stetit: qui rursum cum secreta Dei iudicia de repulsione Iudæorum, & Gentium vocatione discuteret, atque ad ea peruenire non posset, quasi clausis Dei palpebris interrogatus est, sed rectum valdè responsum reddidit, qui Deo se in sua ipsa ignorantia scienter inclinauit dicens. O altitudo diuitiarum, sapientiæ, & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius, quis enim cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Eccè enim absconsis mysterijs, quasi clausis palpebris inquisitus placita, & recta respondit, qui secreti aditum pulsans, quia per cognitionē intromitti ad interiora non valuit, per confessionem ante ianuam humilis stetit, & quod intus comprehendere non potuit, foris timendo laudauit*: hæc Gregor.

Quando verò eliminandi sint ficti homines, videatur prima obiectio dub. 49.

DVBIVM XXXXIII.

An nouitij ante professionem monendi sint de malorum permixtione in Religione inuenienda, deque eorum ærumnis, ac molestijs sustinendis.

SVMMARIVM.

1. *Moranti homini in hac vita, ac in virtutibus progredienti tentationes non desunt.*

2. *Seruorum Dei specialis tentatio in Religionibus ex ærumnis malorum hominum habetur; & quadam soluitur obiectio.*

3. *Nouity ante professionem admoneri debent de huiusmodi tentatione sustinenda.*

1. Dubium mouetur ob multos, qui, relicto probationis anno per emissam professionem, dum agnoscunt malos Religiosos in Religionis medio morari, eorumque molestijs se vexari sentiunt, erumpunt in hæc verba ignorantes veræ perfectionis punctū. O si non defuisset nobis notita talium hominum, certè in sæculo mansissemus, quærendo salutem per alia media, sed eis parcendum, quia ob spiritus debilitatem supremā diuini Regiminis dispositionem percipere nequeunt. Legant quæso sequentia verba Abb. Tritem. in epist. 14. pag. 951. *In omni congregatione frequenter bonis mixti fuerunt etiam mali, si Monachorum idcireò refugis consortia, quoniam infirmi sunt multi, & reprobi, cur non eadem ratione sæcularium hominum conuictum refugis, vbi multò plures sunt mali, quam in cœnobijs? an idcircò tædebit esse hominem, quia multi inter homines sunt reprobi? noli paucorum crimine totam diffamare vnitatem*

tatem; nunquam enim bonorum opinio malorũ prauitate corrumpitur: quandiù in hac vita viuitur, semper bonis mali mixti habentur; nã & Euangelica hoc demonstrat parabola, vbi sagena missa in mare præsentis temporis Ecclesia comparatur, quæ pisces ex omni genere congregat, & perducit ad litus: sed interim quo in hoc mari magno viuimus, in sagena Domini sumus absconditi, cum sagena ad finem litoris ducitur, discretionis examen diligenter adhibetur; vndè dicitur Matth. 13. *quia, cũ impleta esset, educentes, & secus litus sedentes elegerunt bonos in vasa sua, malos, & reprobos foras miserunt.* item si ideircò in *sagena monastica disciplinæ contineri metuis, quia bono simul capit, & malos, quomodò in Sancta Ecclesia viuis, quæ plures suscipit peruersos? impossibile est in præsenti conuersatione malos discernere à bonis.* Ad eos ergo meliùs informandos, ne in via Dei deficiant, sit notandũ, *quòd vita hominis est militia super terram*, inquit Iob. 7. n. 1. proindè dicebat S. Leo serm. 1. de Quadrageſ. *Nunquam deest tribulatio persecutionis, si nunquam deest obseruantia pietatis*, quò fit: vt quantò magis homo ad Dei seruitutem per virtutis, ac pietatis opera accedit, tantò magis in eum fœdiunt Diaboli tentationes, ac persecutiones, test. D. Chrysost. hom. 31. in Genes. in c. 11. *Quemadmodum*, inquit, *piratæ, quandò vident nauem multis mercibus oneratam, & plurimas adducentem diuitias, tunc potissimum varijs moliuntur insidijs, vt possint merces demergere, ac vectores illos spoliare; ita sanè Diabolus, cũ viderit spirituales diuitias coaceruatas, alacritatem feruidam, mentem vigilem, & quotidiè augeri diuitias, cruciatur, & dentibus frendet, & quasi pirata circuit, & innumeras excogitat artes; vt si qua vel paruum inueniat aditum, nos denudet, ac spoliet, & quidquid in nobis est spiritualium diuitiarum deprædetur*: & in eamdem sententiam declinat S. Leo vbi sup. *Intelligamus*, ait, *quantò studiosiores pro nostra salute fuerimus, tantò nos vehementiùs ab aduersarijs impetendos*: sic etiam loquitur Isidorus lib. 3. de summ. Bon. c. 5 *Quia Diabolus in sanctis intrinsecus non regnat, contra eos extrinsecus pugnat, & qui intrinsecus amisit dominium, exterius commouet bellum*.

PRIMA CONCLVSIO.

2. Inter omnes tantationes, quibus serui Dei, etiam Religiosi intra claustra morantes, debent probari, præsertim est ea, quã instigante Diabolo à malis hominibus ærumnis, ac molestijs patiuntur. Conclusio est satis probata in præcedenti quæsito ex varijs SS. PP. dictis; quibus est addendũ illud D. August. explicantis verba illa psalm. 36. conc. prim. *Et adhuc pusillum, & non erit peccator, & quæres locum eius, & non inuenies. Quid est*, inquit, *locum eius? vsũ eius; habet enim aliquem vsum peccator? habet: hic vtitur illo Deus, & ad probandum iustum, quomodò vsus est diabolo ad probandũ Iob, quemodò vsus est Iuda ad tradendum Christũ: est ergo in hac vita, quid agatur de peccatore: hic est ergo locus eius, quomodò est in fornace aurificis locus paleæ, ardet palea, vt aurum purgetur: sic sæuit impius, vt iustus probetur*: ideò dicebat S. Ephrem. tractat. de patient. *Qui Deo placere cupit, debet fortiter obuias quasque sufferre tribulationes, angustias, atque necessitates, siue corporales morbos, ac passiones, siue improperia, atque iniurias ab hominibus, siue etiam diuersas inuisibiles anxietates, quæ à spiritibus malignis inferuntur animæ*.

Dices, esto diuina dispositio ordinauerit inter malos etiam in Religionibus esse viuẽdum; non ideò eorum ærumnæ, ac molestię ob omnibus, teste experientia, sustinentur. Resp. communiter esse falsum dicente S. Gregor. lib. 9. reg. Epist. 39. *Ego*, inquit, *Abel esse non suspicor, qui Cain non habuerit; boni enim, si sine malis fuerint, perfecti esse boni non possunt, quia minimè purgantur: ipsa enim malorum societas purgatio bonorum est: tres in arca filij Noe fuerunt, vnus irrisor Patris extitit, qui, & si in se benedictus fuit, maledictionis tamen sententiam in filio suscepit: duos Abraham, priusquam vxorem Cethuram acciperet, filios habuit, sed tamen carnalis eius filius est repromissionis filium persecutus: quod magnus Doctor exponit dicens: sicut autem is, qui secundũ carnẽ est, persequebatur eum, qui secundũ spiritũ, ita & nũc*: quòd si aliquis eximitur ob virtutũ infirmitatẽ, ac debilitatẽ non eximitur tamen à malis eorũ exemplis quibus boni ad sequenda eorum peruer-

sa

sā vestigia alliciuntur, & quibus viriliter est resistendum: audiamus D. August. de verb. Apostoli serm. 24. tom. 10. relatum à Venerab. Beda ad Timot. 2. cap. 3. prope finem; ait Apostolus: *Omnes qui volunt in Christo piè viuere, persecutionem patientur: eccè quia dies mali sunt, sine persecutione hic iusti viuere nō possunt, qui inter malos viuūt, persecutionē patientur: omnes mali persequūtur bonos si non ferro, & lapidibus, sed vita, & moribus: nūquid aliquis sanctū Loth persequebatur in sodomis? nemo illi molestus fuit, & tamen inter impios viuebat, inter immundos, superbos, blasphemos persecutionem patiebatur, non vapulando, sed malos videndo: quisquis me audis, & nondum viuis in Christo piè, incipe in Christo piè viuere, & probas, quid dico: deniquè Apostolus cum commemoraret pericula sua: Periculis*, inquit, *in mari, periculis in fluminibus, periculis in deserto, periculis in latronibus, periculis in falsis fratribus: cætera pericula quiescere possunt: pericula à falsis fratribus quiescere vsque in finem sæculi non nouerunt.*

SECVNDA CONCLVSIO.

3. Sicut nouitij, vt cautè viam Dei mādatorum, semitamque strictæ perfectionis progrediantur, sunt instruendi ab eorum magistris de tentationibus, quæ oppugnare eos debent; ita speciatim monendi sunt, quòd in Religionibus mali homines morantur, ita ordinante diuina Prouidentia, & quòd eorum ærumnæ, ac molestiæ necessariæ pro vera perfectione acquirenda erunt ab ipsis sustinendæ, ne in via Dei deficianr. Duas habet partes conclusio, quarum prima suadetur ex monitu Spiritus sancti per os Salomonis Ecclesiast, 2. num. 1. *Filij accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia, & timore, & prapara animam tuam ad tentationem.* Ratio elicitur ex D. Leone serm. 1. de Quadrag. *Vita hac*, ait, *nostra intra in medio insidiatorum, in medio praliorum est: si volumus non decipi, vigilandum est; si volumus superare, pugnandum est; & ideo sapientissimus Salomon: Fili, inquit, accedens ad seruitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem. Vir enim sapientia Dei plenus, sciens studium religionis laborem habere certaminis, cum prauideret pugna periculum, antè admonuit pugnaturum, ne fortè si ad ignorantem tentator accederet, imparatum citius vulneraret*: elicitur etiam ex D. August. relato à Beda vbi supr. in princip. *Fili*, ait, *accedens ad seruitutem, &c. Qui enim hæc loquitur, confortat infirmum, & ex infirmo facit firmum.* Secunda pars suadetur ex D. August. in psalm. 36. concion. 1. *Ad quamcumque*, inquit, *professionem conuerteris, para te pati fictos*: & subdit rationem; *quarè para? alioquin*, (nota) *si te non paraueris, inuenies, quod non sperabas, & deficies, aut perturbaberis*: vndè S. Chrysost. hom. 31. in 11. Gen. *Neque enim*, ait, *possibile est, vt rem fortem, & egregiam quis vnquam aliter faciat, nisi antea aduersus omnia, qua obsistere possunt, se armet, & instruat*; ad præcauendum ergo malum declinationis, & doloris assumpti habitus, seù ad obstandum perturbationi admonendi sunt nouitij à magistro, seù Prælato, & simul obstabit verbis, prout in principio quæsiti.

Concludendum est quæsitum verbis D. August. in psalm. 55. loquentis de Iuda electo ad altum ministerium Apostolatus pro bonorum Religiosorum solatio. *Sciens Christus elegit vnum*, idest Iudam, *vndè tibi solatium faceret, nescituro quos deuites; poterat enim ille non eligere Iudam, qui nouerat Iudam: ait quippè discipulis: Nonne ego vos duodecim elegi, & vnus ex vobis Diabolus est? ergo & Diabolus electus est? aut si electus non est, quomodò duodecim elegit, & non potiùs vndecim? electus & ille est, sed ad aliud: electi vndecim ad opus probationis, electus vnus ad opus tentationis; vndè posset tibi exemplum dari nesciture, quos deuites malos, quos caueas falsos, & fictos incolentos, & abscondentes, nisi vt dicat tibi: Ecce ego mecum habui vnum ipsorum? Pracessit exemplum, toleraui, perferre volui, quod sciebam, vt tibi nescienti praberem solatium.*

D V-

DVBIVM XXXXIV.

An Religiosorum peccata sint peccatis sæcularium grauiora.

SVMMARIVM.

1. *IN vnaquaque Religione assignatur triplex genus hominum, perfectorum scilicet, imperfectorum, & malorum.*

2. *Homo quandiù viuit, omninò diuinis auxilijs, non destituitur.*

3. *Claustrales primi, & secundi generis labentes in aliquod ex grauioribus peccatis grauiùs peccant, quàm sæculares: secus verò si ex infirmitate, aut ignorãtia, cæteris tamẽ paribus.*

4. *Claustrales tertij generis, qui ex contemptu peccant, grauiora peccata, quàm sæculares committunt, & fiunt pessimi: & soluuntur dua obiectiones.*

5. *Demonstratur ignorantia illorum, qui ex Religiosorum peccatis Religiones carpunt.*

1. Cum in præcedentibus quæsitis satis clarè ex SS. PP. sententia demonstratum sit Regularium congregationes, quæ ex iustis formantur, & instituuntur, inquit Suar. 4. de Relig. tract. 9. lib. 1. cap. 12. ex intentione Spiritus sancti, non solùm ad bonũ eorũm, qui in eis congregantur, sed etiam vt per eos alij ædificentur, petere pro bonorum exercitio, virtutumque augmento, vt in ipsis mali, & ficti homines includantur: hine fit, vt maximo cum fundamento mihi aperiatur aditus tractandi huiusmodi dubium, in gratiam præsertim aliquorum virorum, qui, quandò intelligunt nonnullos Religiosos erumpere in scandala, erumpunt etiam in non paruam admirationem cum contemptu omnium Religiosorũ; ac si omnes illorum malorũ essent participes; imò paruipendunt ipsas Religiones existimãtes, quòd ipsæ potius sint schola vitiorum, quã virtutum; vndè ijs, qui contendunt omnia regimina regere, compati debemus, eò quòd nesciunt regere suas in hac materia tam graui cogitationes, quarum conceptus nihil aliud includere debent, quàm modum, quo virtutes acquiruntur, & solidantur in hominum animis, qui conantur per multa media viam perfectionis aggredi, & modum, quo se gerat Deus in fabrica sui alti regiminis. Ad hoc ergo, vt omnem expellant admirationem, sit prim. not. quòd triplex genus hominum in Regularium cõgregatione moratur. Prim. perfectorum, qui toto conatu viam perfectionis, omnibus spretis, quæ progressum retardare possunt, aggrediuntur. Secund. imperfectorum, qui, licèt in iustorum numero adscribi debeant, nequeunt tamen adscribi in perfectorum numero, quia toto conatu non quærunt perfectionem, sed lento gradu, ac animo infirmo, & hi sunt in maximo numero, vt praxis docet, & dixi ex mente Suar. & Medin. in dub. 38. 2. part. Tert. malorum, de quibus satis dictum est in præcedentibus quæsitis. In his omnibus aliquandò Deus permittit peccata, dico, permittit, quia, si Deus sua efficaci gratia cum eis operaretur, nullum videretur peccatum: dico, aliquãdò, ad ostendendum, quòd tam perfecti, quàm imperfecti, iusto Dei iudicio, aliqua data occasione, alicui peccato graui succumbũt, ex quo summa Prouidentia Dei elicit bonũ, vt patet in Petro, quem non solùm permisit Deus labi in peccatum negationis ad medendum elationis vitio, quo eius animus premebatur, vt vult S. August. serm. de temp. 124. tom. 10. sed etiam ad eum instruendum, vt peccatoribus esset facilis ad miserendum, & ad eorum peccata condonanda, vt vult Damascen. lib. 2. de fide orthod. cap. 29.

2. Not. sec. quòd nullus est peccator in hac vita, qui omninò auxilijs diuinis destituatur, vt elicitur ex locis sacræ Scripturę, ex sententia SS. PP. ex authoritate sacrorũ Theologorum, & ex rationibus: ex locis sacræ Scripturę inquam, Ezech. 14. In *quacumque hora ingemuerit peccator* &c. & cap. 33. *Nolo mortem peccatoris, sed vt magis conuertatur, & viuat.* Matth. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis*, &c. & Ioãn. 1. *Illuminat omnẽ hominem*, &c. Isai. 65. *Tota die expandi manus meas ad populum non credẽtẽ, & contradicentem mihi*: ex sententia SS.PP. inquam. S. August. de prædest. sanct. ca. 15. & 14. & lib. responsionum ad articulos sibi falsò impositos art. 15. dicit. *Nemini correptionis viam adimit Deus, neque boni possibilitate spoliat.* & lib. de prædest. & grat.

grat. c.54.& 55.& habetur 23.q.4.c.Nabuchodonosor.& lib.3.de liber. arbitr. c.19. & & serm.84. de temp. habet eandem sententiam, quòd Deus neminem deserit, nisi priùs ab illo deseratur; quam sententiam repetit Conc.Trid.sess.6.S.Dionys.in 4.de diu. nomin. ait. *Quòd sicut Sol non eligendo omnibus corporibus lumen immittit; ita Deus omnibus, qui sunt pro captu cuiusque immittit radios totius bonitatis*: idem habetur ex D. Hieron. epist. ad Hedibiam q. 10. ex Irenæo lib.4.c. 48.ex Origen.tertio periarchō, ex Chrysost. in illud Ioann. 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* hom.7. ex authorit.factorum Theolog.inquam: videatur Antisiodor.tract.2.q.5. Alexand. sec.part.q. 129.S.Thom.1.2.q.109.ar.6.& 8.Hadrian. in 4.de pœnit.q.11.magist. Sot.prim.de natur.& grat.c.18.& in 4.dist.15.q.1.ar.1.Andr.Vega sess.6.sup. Conc.Trid.c.7. & 13.ex rationibus inquā, quæ breuitatis causa prætermittuntur, cum possint legi apud citatos DD.vna tantùm hîc tangitur. Homo quandiù viuit, est viator, & tendit ad terminum: quandiù est in via potest saluari, sed non potest saluari sine auxilio sufficienti: ergo Deus dat auxilium, quandiù viuit, quo saluari possit: ex hac ergo sententia tot præsidijs munita habetur malè dixisse nonnullos DD. vt Abulens.& alios asserendo Deum denegare induratis hominibus auxilia necessaria, & sufficientia ad salutem.

PRIMA CONCLVSIO.

3. Religiosi claustrales primi, & secundi generis, si aliquandò ruunt in aliquod peccatum, ita permittente Deo, secundum mensuram æterni iudicij, ex.gr.fornicationis, seù furti, grauiùs peccant, quàm sæculares, loquendo semper in eodem genere peccati: secus si ex infirmitate, & ignorantia, cæteris tamen paribus. Ita S.Th.2.2.q.186. ar.10.Valent.2.2.eadem q.disp.10.punct.6. Prima pars est clara, quia faciunt contra votum castitatis, & paupertatis, ad quod non se obligarunt sæculares; vndè duplex malitia inuenitur in hujusmodi peccatis; prima contra votum castitatis, & paupertatis promissum, & secunda contra præceptum Dei. Secund. pars habetur, quia si peccatum est veniale, multitudine bonorum operum veluti obruitur; si mortale, faciliùs, & citius Religiosus resipiscit per pristinam consuetudinem, qua est in recta intentione erga Deum exercitatus, propter exemplum fratrum, vt notat Origenes super illud Isai. 26. *Cum ceciderit iustus, non collidetur*. Limita, modò non adsit scādalum, quoniam ad illorum vitā plures respiciunt. Ita DD. citati.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. Religiosi tertij generis, qui peccant ex contemptu, idest qui non curāt infringere præcepta tam Dei, quàm Regulæ, & negligunt obseruantias regulares, & peccant maiori cum scietia rerum spiritualium, & consequenter maiori cum libertate, & maiori cum ingratitudine erga Deum, grauiùs peccant, quàm sæculares, & infinita, vt ita dicam, committunt peccata, & fiunt pessimi. Ita D. Thom. vbi supr. sed priusquam afferamus verba angelici Doctoris, extendamus aliqua verba S. August. in epist. 137. ad plebem Hipponens. in fine, qui postquam varijs exemplis nonnullos, qui ex lapsu aliquorum hominum suæ Religionis ipsam totam Religionem maculabant, reprehendit: *Simpliciter*, inquit, *autem fateor charitati vestræ coram Domino Deo nostro, qui testis est super animam meam, ex quo Deo seruire cœpi, quomodò difficile sum expertus meliores, quàm qui in monasterijs profecerunt; ita non sum expertus peiores, quàm qui in monasterijs ceciderunt; ita vt hinc arbitrer in Apocalypsi scriptum: Iustus iustior fiat, & sordidus sordescat adhuc: quapropter & si contristamur de aliquibus purgamentis, consolamur tamen etiam de plurimis ornamentis: nolite ergo propter amurcam, qua oculi vestri offenduntur, torcularia detestari, vndè apotheca dominicæ fructu olei luminosioris implentur*: audiamus verba D. Thom. in resp. ad 3. *Si autem perueniant ad hoc Religiosi, quòd ex contemptu peccent, efficiuntur pessimi, & maximè incorrigibiles secundum illud Ierem. 2. Confregisti iugum, dirupisti vincula, dixisti nō seruiam. In omni colle sublimi, & sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix, vndè August. ait, ex quo Deo seruire cœpi*

V

cæpi, quomodò difficilè sum expertus meliores, quàm qui in monasterijs profecerunt; ita non sum expertus peiores, quàm qui in monasterijs ceciderunt: & semper laborant Ordinem deserere, teste Trithemio lib. de ruin. monast. ord. cap. 9. *Monachi namquè dissoluti, & regularis disciplinæ inimici ad peiora semper aspirant, & ne in ordine saluentur, illum deserere laborant*. Addamus etiam nonnulla alia Caiet. 2. 2. vbi sup. quæ simul eos arguunt, qui hisce malis Religiosis præstant auxilium. Nota secundò, ait, in responsione ad tertium, tu fauens Religiosis Prælatos suos contemnentibus, & à suis regularibus obseruantijs recedentibus quantùm criminis incurras, cum tales experientia Augustini, & iudicio D. Thomæ, & authoritate Ieremiæ sint pessimi, & correptionis incapaces; nam sicut fauorem præstans Religiosis, particeps est bonorum, quæ ab ipsis fiunt; ita fautor malorum particeps est criminum eorum; quarè de his aptè dici possunt illa verba D. Pauli ad Rom. 1. *Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum in immunditiam, &c.* idest, inquit Caiet. in eodem loco Pauli: Eccè pœna congrua; ipsi siquidem eleuati fuerant ad notitiam Dei, & noluerunt se disponere secundum illam notitiam, & propterea meruerunt subijci parti sensitiuæ; congruum siquidem est, vt qui noluerunt vti celsitudine intellectus, subijciantur vilitati, & ignominiæ sensuum: nec solùm sunt derelicti in concupiscentijs propriorum cordium, sed quod peiùs est, in illis concupiscentijs propriorum cordium, quæ tendunt ad immunditiam, quæ sunt vilissimæ: & meritò, vt, qui desideria munda ex diuina notitia prodeuntia refutarunt, in concupiscentias immundas tradantur, vt subditi illis: hæc Caiet. & tam conuoluuntur in his immunditijs, vt inquinatæ sint viæ illorum omni tempore, ita vt efficiantur pessimi, & incorrigibiles, vt rectè loquitur S. Thom. vbi supr. & tandem præcipitantur in aliquod scandalum, quod excedit omnem humanam mentem in omnium admirationem ad instar Iudæ ausi illud tam execrabile peccatum tradendi Christum committere, de quo loquitur S. Chrysost. hom. 71. in Ioann. cap. 13. exponens illa verba. *Quod tu facis, fac citius. O amentiam! quomodò non mollitus est? quomodò non puduit, sed impudentior factus exiuit? illud autem verbum, Fac citius, non imperantis est, neque consulentis, sed exprobrantis & reuocantis ad emendationem, sed, cum esset inemendabilis, dimisit eum.*

Dices, si horum Religiosorum peccata sunt grauiora sæcularium peccatis, sequitur Religiosos esse inferioris conditionis, quàm sæculares; argumentum est D. Thom. eiusque responsio traditur in corpore, cui additur alia, quia, cum misericors Deus nunquam omnia sua auxilia deneget peccatoribus quantumcunque malis, vt vidimus in sec. not. & auxilia, quibus intendit reuocare huiusmodi Religiosos, sint, præter exemplum bonorum, qui insigni virtute pollent, quotidiana exercitia spiritualia Religionis illis, quæ dantur sæcularibus, efficaciora, sequitur, quòd sicut ista eleuant homines ad talem perfectionem, itaut inter homines iustos semper meliores censendi sint, sicut docet Augustin. vbi supr. sic horum quotidiana neglectio, & contemptus secundum mensuram iusti diuini Iudicij præcipitat malos in homines pessimos, & incorrigibiles, itaut meritò dixerit August. *Ita non sum expertus peiores, quàm qui in monasterijs ceciderunt*: vndè sicut Religiones hoc summo bono fruuntur eleuandi homines ad talem perfectionem, ad quam ordinariè sæculares, licèt maxima polleant sanctitate, nõ attingunt; ita hoc incõmodum pariuntur nutriẽdi homines, qui malitia ducti tandem inter pessimos connumerandi sunt.

5. Ex hoc quæsito modò cognoscant homines, qui putant se esse inter omnes prudẽtiores, quàm sint ignari regulæ diuini Regiminis, dũ ex maximis scandalis malorum Religiosorũ ipsas Religiones paruipendunt; Religionum media pro acquirenda perfectione eleuant Religiosos ad statum inter omnes homines perfectissimum; eorum neglectio, & contemptus deprimunt hominẽ malum vsq; ad profundum, adeò vt amittant remorsum conscientiæ, & synderesim iuxta dictum S. Hieron. in Ezech. 1. *Conscientiã, inquit, cernimus præcipitari apud quosdam, & suum locum amittere iuxta id, quod scriptum est: Impius, cum in profundum peccatorum vene-*

ueneris, contemnit. Hæc est diuini Regiminis regula in vera schola acquirendi perfectiones; quòd si quis nesciat eam penetrare, sciat saltem propriam ignorantiam velare tacendo, & tumendo.

DVBIVM XXXXV.

An ex qualibet Religiosorum familia multa sint excitanda scandala.

SVMMARIVM.

1. *IN Dei Ecclesia plures sunt mali, quàm boni.*

2. *Tam in Clericorum statu, quàm in qualibet Monachorum societate inueniendi sunt multi mali: & satisfit cuidam obiectioni.*

3. *Vbi adest maxima Religiosorum multitudo, non possunt non audiri multa scandala.*

Post discussum dubium de scandalorum grauitate, quæ in qualibet Religione audiuntur, non erit incongruum, imò necessariũ tangere quæsitum de eorum multitudine, vt magis manifestetur diuina Gubernatio in regendis electis, qui intra claustra sub iugo disciplinæ regularis vitam ad instar martyrum trahunt; & vt magis illustretur eorum intellectus, qui ex ipsis scandalis ortis paruipendunt ipsas Religiones: dilucidatio discursus dependet ex numero malorum; si pauci in quacunque Religione, pauca scandala erunt in sæculi facie; si multi, multa.

PRIMA CONCLVSIO.

IN Ecclesia Dei malorum permixtio cum bonis clarè dignoscitur; imò longè maior est numerus malorum, quàm bonorum. Prima pars satis inspicitur in superioribus quæsitis; vndè dicebat S. August. in psalm. 124. *Mali mixti sunt bonis non solùm in sæculo, sed & in ipsa intus Ecclesia muli mixti sunt bonis*. Secunda pars habetur ex eodẽ S. August. loc. cit. paulò ante. *Nam*, inquit, *qui pertinaces sunt in malitia, quamuis audiant verbum Dei, scandalis quotidiè perturbant Ecclesiam: de talibus dicit iste Psalmus: sic enim cæpit. Sæpè expugnauerunt me à iuuentute mea, Ecclesia loquitur de his, quos tolerat, & tanquam diceretur: nunquid modò & non olim est Ecclesia? ex quo vocantur Sancti, est Ecclesia in terra: aliquandò in solo Abel Ecclesia erat, & expugnatus est à fratre malo, & perdito Cain: aliquandò in solo Enoch Ecclesia erat, & translatus est ab iniquis: aliquandò in sola domo Noè Ecclesia erat, & pertulit omnes, qui diluuio perierunt, & sola arca natauit in fluctibus, & euasit ad sicũ: aliquandò in solo Abraham Ecclesia erat, & quanta pertulit ab iniquis nouimus: in solo filio fratris eius Loth, & in domo eius in Sodomis Ecclesia erat, & pertulit Sodomorum iniquitates, & peruersitates, quousquè Deus eum de medio ipsorum liberauit: cæpit esse & in populo Israel Ecclesia; pertulit Pharaonem, & Ægiptios: cæpit & in ipsa Ecclesia, idest in populo Israel numerus sanctorum Moyses, & cæteri sancti pertulerunt iniquos Iudæos populum Israel. Ventum est & ad Dominum nostrum Iesum Christum, prædicatum est Euangelium, dixit in psalmis: Annunciaui, & locutus sum multiplicati sunt super numerum: quid est super numerum? non solùm illi, qui crediderunt, & qui pertinent ad numerum Sanctorum, sed & super numerum intrarunt multi iusti, sed plures iniqui, & pertulerunt iniquos iusti*: Idem habet in sermonibus nouis serm. 1. de luctat. Iacob. *Quomodò si inueneris in area vnum granum, & paleas infinitas, difficile inuenis duo grana simul iuncta, sed inter grana palea commixta est; sic inter eos, qui seruire volunt Deo, strepitus, & multitudo est malorum hominum circundans illos vndiquè, quia quocumque se verterint, non inueniunt nisi malos suasores: Esto ergo vt granum, & noli curare de palea.*

Dicet quis, non possum negare plures esse malos, & tam plures, vt inter eos prorsus boni non appareant, quomodò non apparent grana in area, sic loquitur August. in psalm. 47. quò fit, vt obscuratum sit aurum Ecclesiæ, eiusque splendor, ac decor; vndè non videtur congrua huiusmodi multiplicatio. Da hominem inexpertum diuini Regiminis, sic loquetur; da hominem expertem, scilicet Chrysostom. & August. aliter loquentur. Primus ait

hom. in psalm. 94. *Isti ergo mali homines magis ideò viuunt, vt probent bonos*. Secundus dicit in epist. 141. tom. 2. *Sicut ergo ipsi*, idest peccatores, *benignitate, & patientia idest boni Dei male vtuntur, dum non corriguntur; sic contra, Deus etiam malis eorum benè vtitur, non solùm ad iustitiam suam, qua eis digna in fine retribuet, sed etiam ad exercitationem, & profectum sanctorum suorum, vt ex ipsa etiam malorum peruersitate boni proficiant, & probentur, & manifestentur, sicut Apostolus dicit* 1. Cor. 11. *Oportet hæreses esse, vt probati manifesti fiant in vobis: nam si nullus etiam malorum bonus vsus esset Deo ad vtilitatem electorum suorum, qui etiam de malo Iuda tantum bonum nobis præstitit, vt Christi sanguine redimeremur; poterat eos, aut nasci non permittere, quos malos futuros esse præsciebat, aut in ipso eorum initio malignitatis extinguere; sed tantùm eos permittit esse, quantùm nouit expedire, atque sufficere admonendæ, atque exercendæ sanctæ domui suæ; ideò nostram de illis tristitiam consolatur, quia & ipsa tristitia, quam pro illis habemus, nos releuat, illos autem in sua peruersitate perseuerantes grauat*; vndè si essent pauci, non auderent bonos exercere; ideò *permittit Deus*, inquit idem Sanctus de lapsu mundi, *plures esse malos, quia si pauci essent, non auderent bonos exercere*: Et subdit tibi pro alia ratione, quòd nullus inter seruos Dei cõnumerandus est nostris tẽporibus, nisi priùs sustineat passiones, & persecutiones, quas passæ sunt ferro Martyres; licèt nõ ferro, sed di luuio scandalorũ tot hominũ malorum, quæ fortasse seruos Dei magis vrgent, quam illæ ferro: audiamus August. verba in Psalm. 69. *Multum laborauerunt Martyres, & inter magnas tempestates odiorum in hoc sæculo periclitati sunt, non tam corpore, quod quandoque posituri erant, sed ipsa fide; & nisi ille semper adesset, qui ait, Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi, vtique defecissent: est ergo in hoc psalmo vox contribulatorum; & ideò vtiquè Martyrum inter passiones periclitantium, sed de suo capite præsumentium: audiamus eos, loquamur cum eis ex affectu cordis, etiamsi non similitudine passionis: illi enim iam coronati sunt, nos adhuc periclitamur, non quia tales nos persecutiones vrgent, quales vrgebant ipsos, sed fortasse peiores in omnimodis generibus tantorum scandalorum; nostra enim tempora magis abundant illo; væ, quod clamabat Dominus, Væ mundo à scandalis: & quoniam abundauit iniquitas, refrigescet charitas multorum: neque enim & Loth ille sanctus in Sodomis ab aliquo corporalem persecutionem patiebatur, aut dictum illi erat, vt non ibi habitaret; persecutio eius facta mala Sodomitarum erant: nunc ergo iam Christo in Cœlo sedente, iam glorificato, iam subiectis ceruicibus Regum iugo eius, & suppositis ebrum frontibus signo eius, iam nullo remanente, qui palam Christianis audeat insultare, adhuc tamen inter organa, & simphoniacos gemimus, adhuc illi inimici Martyrum, quia vocibus, & ferro non possunt, eos sua luxuria persequuntur: atque vtinam Paganos tantùm modò tolcraremus, esset qualecunque solatium expectare eos, qui nondum Cruce Christi signati sunt; quandò signentur, & quandò eius authoritate alligati designant furere: videmus etiam in fronte portantes signum Crucis, portare impudentiam luxuriarum, diebusque, & solemnitatibus Martyrum non exultare, sed insultare: & inter hæc gemimus, & hæc persecutio nostra est, si est in nobis charitas, quæ dicat: Quis infirmatur, & non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? nullus ergo seruus Dei sine persecutione; verumque est illud, quod Apostolus ait: Sed & omnes qui volunt in Christo piè viuere, persecutionem patientur: videris, vndè videris, quomodò Diabolus biformis est? Leo est in impetu, Draco in insidijs: Leo minetur, inimicus est: Draco insidietur, inimicus est: quandò nos securi? ecce fiant omnes Christiani, nunquid & Diabolus Christianus erit? tentare ergo non cessat, insidiari non cessat; infrænatus est, atque illigatus in cordibus impiorum, ne sæuiat in Ecclesiam, & tantùm faciat, quantùm vult: fremunt dentes impiorum aduersus dignitatem Ecclesiæ, & pacem Christianorum: & quia non habent, quid agant sæuiendo, saltando, blasphemando, luxuriando non impellunt corpora Christianorum sed lacerant animas Christianorum.*

SE-

SECVNDA CONCLVSIO.

MVlti, ac multi mali inueniendi sunt tam in Clericorum statu, quàm in qualibet Religione hominum, qui communem vitam vnà cum tribus votis solemnibus summo Deo promiserunt. Probatio elicitur ex D. August. in psalm. 99. tom. 8. qui modestis verbis arguit eos, qui sic incauto animo laudant bonos in Clericis, aut monasterio, vt taceant malos; & qui sic vituperant cæco animo malos, vt taceant bonos: videantur eius verba relata in 42. dub. huius part. paulò post principium conclusionis, quæ non sunt hic repetenda; sicut sunt dicenda ea, quæ paulo inferiùs scribit. *Nemo vos*, inquit, *fallat fratres, si non vultis falli, & vultis amare fratres, scitote omnem professionem in Ecclesia habere fictos, nota, non dixi omnem hominem esse fictum, sed omnem professionem habere fictas personas, sunt Christiani mali, sed sunt & boni, quasi plures malos vides, quia palea sunt, & te ad grana peruenire non permittunt*: vnde hæc veritas à diuina Prouidentia emanata tam clarè cognoscebatur ab eodem August. vt in psalm. 54. aperto ore diceret. *In omni congregatione multitudinis necesse est, vt inueniantur mali*: & paulò inferiùs. *Vbicunque fueris, congregabunt se cæteri (idest mali) desertum tecum petent; affectabunt vitam tuam, tu repellere non potes societatem fratrum; miscentur tibi etiam mali, adhuc tibi exercitatio debetur*: idem repetit lib. de sanct. Virginis. c. 40. *An verò propter aliud credendum est permittere Deum, vt misceantur numero professionis vestræ multi, & & multæ casuri, & casuræ? nisi vt, his cadentibus, timor vester augeatur, quo superbia comprimatur*: huic veritati astipulatur S. Bernard. serm. 3. in cœna Domini, qui horum hominum exitum Iudæ facto assimilat. *Multi enim*, inquit, *falsi Religiosi, & falsi tonsurati cum symbolum piæ Religionis communiter dominicum corpus accipiunt, ab alijs discerni non possunt, nisi per buccellam intinctam, quæ est detractio, murmuratio, inobedientia, verborum lascivia, occulta pecunia, & fortè grauiora peccata, qui talis est, monachus non est, imò Iudæ traditori consimilis est, sed quisquis est miser ille, timeat pœnitendo, quod sequitur, ne cum Iuda traditore damnetur; sequitur enim; tunc introiuit in illum Satanas, vt plenius possideret, in quem iā intrauerat, tūc introiuit, vt deciperet, & à consortio Apostolorum extraheret, vt eo iam non in occulto; sed manifestè vtens libera potestate in barathro perditionis mactaret, & perderet: & quod de traditore fecit, hoc de consimilibus facere non desistit: nam quem diu in monasterio possederit seruum, ad vltimum, nec socium monachorum relinquit, & traditorem, quem in monasterio tenebat iam extra monasterium necat: Sed quoniam finem Mundi citius affuturum esse non dubitat, calliditatem suæ nequitiæ mentibus prauorum occultat, vt ex improuisò feriat subita morte, quos diu tenuit alligatos in malitia prauæ actionis: & multos in monasterio vsque ad mortem stare permittit, vt ex illorum peruersitate alios corrumpere, & euertere possit*: hæc Bernardus.

Dices, si multi mali Religiosi in qualibet Religione sunt inueniendi ad bonorum exercitium: ergo plures mali, quam boni; valet consequentia ex prima conclusione, quæ docet, ideò plures mali, quàm boni in Ecclesia; quia aliàs mali non auderent exercere bonos. Resp. quòd experientia docet, quòd bonorum numerus in Religionibus præcipuè reformatis est longè maior, quàm sit numerus malorum. Et ratio suadet, quia, cum affirmet S. August. contra Faustum lib. 12. c. 16. *Paucos collocandos esse in Æternitate Dei, & in comparatione malorum paucos dici; esse autem per se ipsos consideratos in magno numero diffusos toto Orbe terrarum crescentes inter zizania, & cum palea vsque ad diem messis, & ventilationis*: & cum vocatio ad Religionem ex sensu SS. PP. sit signum prædestinationis: quò fit, vt D. Bernard. in epist. ad fratres in eremo dicere non dubitauerit. *Moriens Religiosus, aut vix, aut nunquam aliquis à cella in infernum descendit, quia vix vnquam aliquis nisi in Cœlo prædestinatus in ea vsque ad mortem persistit*: sequitur, quòd boni, ac prædestinati percipuè dispergantur intra Religiones; vndè necessariò est concludendum, quòd longè maior erit bonorum numerus, quàm malorum: qui

tamen

tamen non indigent tot malis ad sui exercitium, quia ipsorum specialis charitas, patientia, & profunda humilitas non resistit malorum persecutionibus, ac ærumnis; ideò mali facilem habent aditum ad eos exercédos: prætérquamquòd malorum persecutiones aduersus bonorum Religiosorum numerum fiunt præsertim detractionibus, ac murmurationibus, vt insinuat S. Bernard. vbi supr. & aliæ maioris momenti sub specie boni; ac proindè bonorum exercitium non indiget tot malis, sicut in Ecclesia tota.

TERTIA CONCLVSIO.

3. IN qualibet Religione, quæ magnum numerum hominum numerat, multa scandala in sæcularium admirationem sunt audienda. Conclusio satis liquet ex superioribus, quia multi homines moribus praui, ita ordinante diuina Prouidentia, ibi morantur, necessariò ex hypothesi sequitur audiri publica scandala; ideò in Euangelio habetur. *Necesse est, vt veniant scandala*: hinc dicebat Cordub. in Reg. S. Francisci ca. 2. qu. 2. in fin. Communiter videmus, quod recepti sunt peiores quotidiè, & posterioribus prioribus, & multiplicatis talibus, multiplicantur transgressiones, & Ordine dilatato, dilatatur & relaxatio, & scandala crescunt, veteribusque noua supperadduntur:

Pro fine quæsiti duo sunt addenda. Prim. quòd illi, qui ob huiusmodi scandala Religiosorum paruipendunt ipsas Religiones, ac si essent vitiorum scholæ, priùs paruipendant suam prudentiam, apertè fatentes, se non intelligere supremum Regimen in gubernando Religiones institutas non sine diuina Dispositione, imò in regenda Ecclesia Dei: & quidem maius est, quòd in Ecclesia vniuersali tot mali in excessu superantes bonos videantur, quàm quòd in quacunque Religione multi mali cognoscantur; & sicut non parui æstimant Ecclesiam ob infinita scandala, quæ quotidiè oboriuntur; ita non debent parui æstimare Religiones, quandò mali Religiosi in scandala erumpunt; necesse est enim inter malos viuere in quocunq; statu, & congregatione. Heù quantum lumen est hominibus necessarium, vt saltem per vmbram supremum Regimen in gubernando Ecclesiam vniuersalem percipi possit. Secund. quòd si Religiosorum bonorum, qui ob scandala prauorum hominum à multis despiciuntur, opera bona sæpius repetita quoad quartam tantùm partem ante oculos sæcularium apparerent, vt Sancti adorarentur, vt Angeli colerentur: in hæc verba non prorumperé, nisi priùs essent prolata à D. Bernard. in psalm. qui habitat. serm. 4. *Necesse est*, inquit, *abscondere interim, si quid habemus boni, quoniam thesaurum Regni Cælorum, qui inuenit homo, abscondit; propter quod etiam corporaliter in claustris, & in syluis abscondimur: si scire vultis, quantùm in hac absconsione lucramur, credo nullum hic esse, qui si quartam partem eorum, quæ facit, in sæculo actitaret, non adoraretur vt Sanctus, reputaretur vt Angelus: nunc autem quotidiè tanquam negligens arguitur, & increpatur: paruumne hoc lucrum ducitis, quod non reputemini Sancti, antequam sitis? an non timetis, ne fortè hic vili mercede hac recepta, in futuro mercedem non habeatis? necessaria est ergo hæc absconsio, non solùm ante oculos aliorum, sed etiam multò magis ante teipsum: hoc enim habet dominica illa sententia. Cum feceritis omnia, quæ præcipiuntur vobis, dicite serui inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus; væ enim nobis si non fecissemus, & hæc est vtique magna virtus, & summa securitas, quandò & piè viuis & tamen plus attendis, quæ desunt tibi, quàm quæ obtinuisse videris, oblitus, quæ retro sunt, & extendens te in anteriora.*

DVBIVM XXXXVI.

Quæ doctrina sit sequenda in plectendis secundum iura flagitijs præditorum Religiosorum.

SVMMARIVM.

1. *POtest quis sequi opinionem probabilem, relicta probabiliori.*

2. Osten-

2. *Ostenditur finem rectæ politiæ esse felicitatem vivendi: quò fit, vt opiniones debeant semper prædictam felicitatem promouere, vnde in aliquibus materijs nequeunt admitti tutò probabiles, sed tantùm probabiliores.*

3. *Iudex in criminalibus dupliciter potest considerari; vel ex parte iuris; vel ex parte facti.*

4. *Religiosorum vitia speciali modo plectēda sunt, ita postulante bono cōmuni Religionis.*

5. *Ex parte iuris versantibus opinionibus, Iudex Regularis pro communi bono Religionis, relicta opinione probabiliori, potest vti opinione probabili: habetur limitatio, & soluuntur obiectiones.*

1. Dubium mouetur ob opinionem probabiliorem, & probabilem, de quibus à DD, præsertim modernis controuertitur: an, relicta probabiliori, possit quis sequi probabilē. Pro intelligentia sit prim. not. quòd duæ opiniones in hac graui materia agitantur. Prima est negatiua, quæ docet nullo modo licere sequi probabilem, dum habetur probabilior, quæ sequi potest. Ita docent Henric. Adrian. Maior. D. Antonin. Silu. multique alij, quos refert Pasqualig. in moral. decis. decis. 5. quibus est addendus nouissimè Candid. Philaleth. in opusc. de opinionum praxi, qui acriter inuehitur in opinionem contrariam varijs rationibus ab ipso existimatis absque solutione. Secunda est affirmatiua admittens posse etiam in praxi adhęrere opinioni probabili, probabiliori relicta. Ita Medin. Vasq. Lorca. Maldor. Tanner. Auersa. Sanch. plurimis iuxta solitum relatis. Ioann. Sanc. Castr. Palaus. & alij, vt ita dicam, infiniti, quos citatos sequitur Pasqualig. vbi sup. hanc doctrinam nouissimè amplectuntur Caspens. in cursu Theolog. tr. de consc. disp. 3. sect. 2. nu. 55. tom. 1. Bassæus in summ. tit. Consc. nu. 9. Trullench. in oper. mor. to. 2. lib. 8. c. 1. dub. 6. num. 5. & Stephan. Spinol. de libera, ac prudente agibilium electione. disp. 9. sect. 4. qui ingeniosè validissimis rationibus munit opinionem communem soluendo argumenta citati Candidi: quorum doctrina in fauorem animæ, nec non & boni communis est sequenda. Suadetur prim. qui enim iudicat suam actionem esse honestam per motiuū reale probabilitatis, eamq; sequitur pro volūtatem, honestè quidem operatur, consequēter non peccat: sed talem se habet, quis operādo opinione probabili munitus: ergo. Nec obstat, quòd probabilior debellat, & vincit rationem minùs probabilem, quia tantùm eam debellat probabiliùs, sicut à minùs probabili debellatur ratio probabilioris, licèt probabiliter, vt experientia docet: quò fit, vt in hac controuersia vsque modò non sint inuentæ rationes tam certæ, ac euidentes, vt demonstrent falsitatem opinionis minùs probabilis communiter: & quandò Candidus existimabat se victoriam canere, insurrexit Spinola, qui vnica spina ipsammet victoriam transfixit, quem sequitus est postea Franc. Bardus de conscient. discept. 4. c. 9. Secund. si teneris opinionem sequi probabiliorem, mille scrupulis agitari debes, & singulis horis obligaberis eam variare, quia, quòd hodiè tibi apparet probabiliùs, cras in contrarium; & hoc ex imbecillitate intellectus humani; & hæc ratio rectè obseruatur à Salas. 1. 2. tra. 8. disp. vnica sect. 6. nu. 68. & à Castr. Palao in oper. moral. tom. 1. disp. 2. n. 2. de conscient. opin. hinc optimè dixit Spinol. vbi sup. disp. 3. sect. 4. vers. Quart. probatur, quod ferè omnia agibilia posita sunt sub opinionibus cōtrarijs, & rarò admodum contingit, vt vna opinio sit notabiliter probabilior altera, præsertim in ijs, quæ etiā de præsenti vigent controuersia apud DD. vt patebit discurrenti per singulas materias; paucæ enim admodū quæstiones sunt, in quibus clarum sit vnam partem, seù opinionem esse notabiliter probabiliorem; vnde optimè etiam dixit Bassæus vbi sup. esset enim intolerabile onus, ac multis scrupulis expositum, si opiniones probabiliores inuestigare teneremur. Sunt aliæ rationes, quæ possunt videri apud DD. citatos, præsertim apud Spinolam, qui etiam disp. 3. sect. 4. examinat dicta DD. contrariæ sententiæ, & soluit omnes rationes in contrarium citati Candidi; & respondet ad textum Arist. 2. de anim. text. 153. vbi dicit: *Opinari in nobis non est, necesse est verum, aut falsum dicere*; respondet, inquam, quod textus intelligendus est, si absque vlla ratione, ac probabili motiuo fit; tunc enim non licèt opinari.

2. Not. sec. quòd cuiuslibet rectæ politię, ac Reipublicæ finis est feliciter viuere, quia *felicitas*, ait S. Th. lib. 3. contr. Gentil. c. 39. *est*

est finis humanæ speciei, cum omnes homines ipsam naturaliter desiderent: & alio in loco, ex Aristot. 3. polit. lect. 1. *Manifestum est enim*, inquit, *quòd ratio Principatus ex fine sumitur; finis verò politiæ recta est feliciter viuere; ideò ex hoc debet sumi ratio principatus: imò tot sunt necessarij virtuosi in Ciuitate, quot sunt necessarij ad dirigendam, & regulandam Ciuitatem, vt possit feliciter viuere*: quæ felicitas consistit in pace, & vnione ciuium; proindè à DD. pro fine regiminis statuitur pax, vnitas, & tranquillitas, vt passim dicitur in dubijs: hinc Mirand. tom. 2. qu. 25. art. 3. optimè affirmat, quòd bonum commune dupliciter considerari potest. Prim. pro vltimo fine supernaturali, qui est illa summa felicitas supremi boni in altero sæculo assequenda. Secund. pro naturali felicitate, quam ab intrinseco omnes homines possidere summoperè cupiunt in hoc sæculo, cosistente in quieto, ac tranquillo, & pacifico statu Reipublicæ; & ideò omnis lex humana, quę sancitur, semper debet tendere ad istud bonum consequendum, vt docet S. Thom. 1.2. qu. 90. art. 2. cum omnibus DD. aliàs esset æstimanda iniqua, & iniusta; quarè idem S. Thom. 3. polit. c. 12. aiebat, quòd *lex est ordinatio quædam secundum rationem de conferentibus ad finem politiæ*. Porrò cum opiniones, quæ traduntur à DD. sint veluti quædam ordinationes pro regulanda anima, nec non & corpore politico Reipublicæ secundum rectam rationẽ; proindè debent semper influere in finem regiminis ad semper promouendum bonum commune, nempè felicem, & pacificũ statum Reipublicæ: quò fit, vt si deturbant illum, & sub mole inquietudinis statuunt ciues, ita vt nunquam imponatur finis litibus, ac iurgijs, nequeat dici, quòd promoueant bonum commune, & propagent Regni, ac Ciuitatis felicitatem, sed quòd confundant totum Vniuersum, vndè consequenter illæ, quæ ad hunc statum reducunt homines, vt sub inquietudine viuant, nequeunt tutè admitti: hinc Medicus, (ommissa Sacramentorum materia, de qua videndi sunt DD.) nequit vti in curando opinione minùs probabili, hoc est adhibendo remedia, seù medicamenta, quæ minùs probabiliter arbitratur profutura, & probabiliùs esse nocitura iudicat; postulat enim bonum Ciuitatis cõmune, vt saluentur, & sanentur homines omni meliori modo, quantùm fieri potest, & euitetur periculum interficiendi infirmos; vndè si potest Medicus vti opinione probabili in applicandis remedijs infirmis, relicta probabiliori, diceretur eum esse constitutum potiùs ad nocendum, quàm ad sanandum, & ita optimè dixerunt Clauis Reg. Sanch. Suar. Bonac. Dian. Portel. quos citatos sequitur Bassæus vbi sup. nu. 20. quibus sunt addendi Sot. Salon. Vasq. Villalobos citati à Castr. Palao vbi supra punct. 9. & Spinola loc. cit. disp. 3. sect. 9. non posse Medicum in applicandis remedijs, & medicinis vti opinione probabili, neglecta probabiliori, esto eum damnẽt ratione charitatis non seruatæ: hinc Rex, seù alius Princeps non agnoscens superiorem, opinione probabili munitus, nequit indicere bellum ad acquirendum Regnum, seù Ciuitatem, vt optimè affirmatunt Vasq. 1.2. disp. 64. n. 13. & c. 3. n. 17. Villalobos 1. tom. summ. tract. 1. diffic. 17. n. 7. Salas 1. 2. tom. 1. qu. 21. tr. 8. disp. vnica, sect. 13. nu. 128. Ratio est, quia conturbant tot calamitatibus, & miserijs bonum pacis, & tranquillitatis totius Vniuersi ab ipsis propagandum ex munere ob ius probabile, quod debellare nequit munus certum propagandi pacem, sed de hoc alibi: hinc Iudici in ciuilibus tam ex parte iuris, quàm ex parte facti non est licitum adhęrere opinioni minùs probabili, relicta probabiliori, quia aliter bonum pacis commune ita confunderetur, vt per frequentes appellationes semper Ciues viuerent in litibus, discordijs, ac iurgijs, & nunquam daretur finis controuersiæ, præter dispendia facultatum; vndè rectè dixit Sot. de tegend. secret. memb. 1. q. 1. Natura in hoc homines produxit, vt in pace, & in tranquillitate conuiuant; est enim homo suaptè natura ciuile animal, vt est author. Arist. Ethic. 9. & ita cõcludũt, licèt diuersa ratione ducti, Sãch. Malderus, Beccã. Tann. Layman. quos refert, & sequitur Bassęus vbi sup. nu. 14. hos DD. sequũtur Spinol. vbi sup. sect. 6. & Emin. Lugo de iust. disp. 37. sect. 10. qui in fine numeri addit hęc verba (nota) Quãdò ex electione sẽtẽtiæ probabilioris sequeretur scandalũ in Republica, vel talia incommoda, vt cẽsea tur Rẽpublicam maius detrimentum pati ex hoc capite, quàm ex eo, quòd eligatur sententia minùs probabilis, non censetur Rempubli-

publicam obligasse, Iudicem ad sententiam probabiliorem eligendam, quia, cum tota hæc obligatio fit ex debito erga bonum Rei publicæ, hoc bonum præ oculis habendum est, vt censeatur fieri, vel non fieri contra illam Iudicis obligationem.

3. Not. tert. quòd Iudex in criminalibus potest considerari in duplici statu, & in quolibet illorum dubitari potest; an ei sit æquum opinionem probabilem sectari, relicta probabiliori. Primò considerari potest Iudex, dum examinat testes, vel reum interrogat, delinquentem incarcerat, vel alia iudicialia agit præter hoc, quod sit sententiam pronuntiare; in hoc ergo statu si dentur opiniones asserentes vna in tali, vel tali euentu non posse Iudicem Reum interrogare, quia sufficientia indicia non præcedunt, aut infamia; docente alia opinione posse interrogationē fieri, quia indicia illa sufficiētia reputantur à DD. illius opinionis: in hoc, inquam, statu integrum est Iudici, opinionem minùs probabilem amplexari. In secūdo statu potest Iudex considerari, dum videlicet sententiam profert circa ius partiū super aliquod factum, quod tamen non supponunt esse idem partes, sed omninò diuersum indè proueniens, quod vtraque pars testimonijs, aut instrumentis ius sibi competere probauit: in hoc ergo statu tenetur Iudex meliorem probationem sequi, hoc est illi rem applicare, qui melioribus testimonijs, & instrumentis probauit sibi competere, vt diximus nu. 49. in fine: hæc verba sunt Ioannis Sancij in select. disp. 44. n. 51. quæ hìc retuli ad ostendendum discrimen inter opiniones, seù quæstiones iuris, & quæstiones facti. Videantur Sanch. in summ. lib. 1. c. 9. n. 44. Eminent. Lugo de iustit. disp. 36. sect. 10. n. 113. & Trullench. in oper. moral. lib. 8. c. 1. du. 6. n. 2.

PRIMA CONCLVSIO.

4. COmmune bonum Religionis postulat, vt in plectendis vitijs, ac flagitijs malorum Religiosorum specialis modus obseruetur. Suadetur ex indulto Bonifac. VIII. extenso à Thom. à Iesu de visit. Regular. tr. 3. c. 1. in quo concedit, vt Regulares sine strepitu, & figura iudicij, rimulis, & apicibus iuris omnibus postpositis, suorum causas cognoscant, & reddit rationem: Audiamus aliqua verba indulti. *Pensantes quoque, quòd, si Regularium personarum correctio rimas, & apices iuris sequeretur, huiusmodi vigor lentesceret, ac multiplici laxatione torperet. Nos vestris pijs supplicationibus inclinati vobis authoritate Apostolica indulgemus, vt ad correctiones, ac punitiones fratrum eiusdē Ordinis delinquentium infligendas, Prælati Ordinis supradicti ad ea, quos spectare noscūtur, rimulis iuris, & apicibus eius postpositis, liberè procedere valeant secundum consuetudines approbatas, & generalia facta, & facienda Ordinis instituta* &c. Elicitur etiam ex doctrina Caiet. 2.2 q. 70. art. 2. Distinctio, inquit, illa de testibus, qui sunt singulares, vel contestes regulariter habent locum, vt per singulares testes nullus damnetur, quia tamen multi singulares testes in factis iterabilibus violentem suspicionem inducunt, vt si vnus vidit aliquem committere vnum furtum, & alius vidit eundem delinquentem committere aliud furtum, & sint testes omni exceptione maiores inter Regulares, quandò quis existimatur aliàs tali vitio inuolutus; aut numerus multus talium testium cōcurrat, si arctatus non confitetur, inueniri videtur quandoque subsecuta condēnatio multorum Patrum consilio fulta: & licèt hoc non sit secundum iuris rigorem, vbi tamen absque tormentis proceditur non tam ad puniendum, quàm ad salutem animæ, & regularis obseruantiæ fauorem, tolerabile videtur, vt hæc probabilitas sufficiat ad certitudinem inter eos, qui mortui sunt Mūdo: qui tamen Reus non potest ad huiusmodi sententiam tolerandam cogi; deberet tamē ex huiusmodi indicijs per tormenta, religiosa scilicet, veritas exquiri, vt sententia non feratur nisi contra confessum, vel conuictum iuxta sacros Canones: hæc Caiet. Cuius doctrinæ adhærent Sot. lib. 5. de iust. & iure q. 7. art. 2. Sanch. lib. 6. c. 5. du. 12. Emin. Lugo de iustit. disp. 39. sect. 3. nu. 18. Alder. de discipl. regular. lib. 1. c. 3. n. 18. Valent. to. 3. disp. 5. q. 14. punct. 2. Aretin. in prax. criminal. c. 2. de numer. testium vers. Tertium. Th. à Iesu. vbi sup. nu. 10. adhærent etiam Salon. 2.2. q. 70. contr. 1. concl. 3. art. 2. Sayr. lib. 12. c. 21. n. 19. nō tamen in delictis grauioribus, quæ afferunt secum infamiam, & grauem punitionem citra mortē. Et confirmatur ex alia

alia doctrina Aretin. & Thom. à Iesu. loc. cit. qui eruditè quidem animaduertentes, quòd quandò numerus aliquis testium singularium fide digniorum, putà quinque, vel sex conueniunt in deponendo actus quidem numero distinctos, sed tamen eiusdem speciei, vt diuersas sollicitationes, diuersas subornationes, cum huiusmodi testes saltè in genere probent denuntiatum simili vitio infectum, etiam si sint singulares, possunt Prælato sufficere ad excipiendum à dignitatibus Prouincialatus, Definitoratus, Prioratus, siue Guardianatus, quam quidem esse doctrinam communē docet Iul. Clar. qu. 53. sed si agatur de iure communi, certum existimandum est neminem pœna ordinaria per testes singulares posse damnari, vt communiter tenent DD. hæc DD. citati.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. IVdex regularis ad tuendum bonum commune Religionis, eiusque decorem magis, ac magis propagandum, quandò opiniones versantur circa quæstiones facti, potest tutè sequi opinionem probabilē, relicta probabiliori: Suadetur quia si Medicus, Rex, ac Iudex, primus in adhibendis remedijs, secundus in indicendo bellum, tertius in iudicando res ciuiles, tenentur operari iuxta probabiliorem opinionē, ita bono communi petente, vt clarè probatum est in sec. not. ergo Iudex regularis poterit vti opinione minùs probabili in quæstionibus iuris ad tuendum commune bonū consistens non solùm in pacifico statu, ac summa tranquillitate, sed in decore perfectionis; Religiones enim sunt schola perfectionis, cum ad illud propagandū vti debent modo speciali, vt habetur ex prima concl. aliàs mille delicta manerent impunita, & tandem ex delictis impunè commissis orirentur scandala illa, de quibus S. August. & S. Thom. in quæsito præcedenti.

Dices, argumentum non concludit, quia si Rex, Medicus, ac Iudex tenentur regulare suas actiones in ordine ad tuendum bonū commune, vt dictum est superiùs; nihilominus eligunt opiniones probabiliores; vndè nullum incommodum videtur insurgere, quod non contingit in casu; eliguntur enim opiniones minùs probabiles cum iniuria tertij. Resp. quòd hæc materia opinionum, cum sint quædam ordinationes à DD. formatæ secundum rectam rationem ad instar legum, vt dixi superiùs; ad regulandum non solùm bonum animæ, sed etiam bonum totius Vniuersi, debet regulari ad magis promouendum bonum commune; quò fit, vt modò probabiliores, & modò probabiles, secundum quod magis exigit felicitas & pax status, seligi possint; aliàs esset in destructionem boni communis; & cum in casu magis propagetur bonum commune adhærendo opinioni probabili, cum illa scandala, quantum fieri potest, impediantur; ideò illæ possunt sequi.

Suadetur secundò, & confirmatur responsio: obligatio seligendi opiniones probabiliores in Iudice, inquit Eminent. Lugo vbi sup. in sec. not. oritur ex debito ergà bonum Reipublicæ; & ideò, quandò istud petit, vt eligantur opiniones minus probabiles, possunt sequi; & concludit Emin. Doctor, quòd præ oculis & habendum hoc bonum, vt censeatur fieri & non fieri: sed in casu bonum commune Religionis postulat, vt sectentur à Iudice regulari opiniones minùs probabiles, vt patet superiùs: igitur integrum erit Iudici adhærere opinioni minùs probabili. Tandem suadetur tertiò nonne leges ex DD. in peccatis exceptis, ac difficillimæ probationis concedunt Iudicem multa pro veritate delicti perpetrati inuestigare posse, quæ non concedunt in delictis ordinarijs? profectò: videantur DD. Ratio, ne delicta impunita remaneant in læsionē boni cōmunis, vt ab omnibus in posterum præcaueantur; quarè Iudex regularis per easdem rationes in fauorem boni communis Religionis non poterit, non dico relaxare rigorem ordinis iuris, sed adhærere opinioni minùs probabili, præsertim ob cautionem, & circumspectionem, qua committuntur delicta à Regularibus, quæ & possunt cadere sub rationem difficillimæ probationis, vt experientia docent, & sæpè multa sunt in perniciem boni communis religiosæ communitatis? In hanc conclusionē conspirant Ioann. Sancius vbi sup. Sanch. in summ. lib. 1. c. 9. n. 43. referēs Vasquez, aliquo modo inclinat Sayr. lib. 1. c. 11. n. 9. Dian. verò part. 3. in additionem resol. 13. cū Trullench. inferiùs citand. fatetur doctrinam esse

pro-

probabilem; conspirare etiam debent in nostro casu ferè omnes DD. in numero multi, quos citatos sequitur Castr. Palaus. in opere morali tom. 1. disp. 2. punct. 10. nu. 7. tenentes Iudicem posse sequi opinionem minùs probabilem.

Quæ conclusio semper est intelligenda, quandò opiniones versantur circa dubium iuris, non verò circa dubium facti; Iudex enim ex parte facti semper debet fauere Reo; ideò debet iudicare semper secundũ probabiliorem sententiam, vt omnes DD. docent: intelligenda est etiam de Religiosis malis peccantibus ex contemptu, quorum malus odor sentitur, quorumque mala vita à Superioribus dignoscitur, licèt fortè non in iudicio; vndè existimantur prudenter vitio, seu vitijs inuolui: quò fit, vt hæc notitia prudens remittẽda sit iudicio recto prudentis Iudicis: non de illis, qui aliquandò, data aliqua repentina occasione, in aliquod peccatum labuntur, cum Religiosi fama multùm inseruiat ad profectum spiritualem; & ideò, si non possunt hæc peccata celari, Iudex vtatur iure ex opinione probabiliori orto; bonum enim commune Religionis ita petit.

Pro fine conclusionis audiamus nonnulla verba Ioann. Sancij vbi supr. num. 52. quæ satis ostendunt, vndenam consistat conclusionis vis. In primo namquè, inquit, statu de quo supr. in tert. not. opinionum varietas inuenitur asserentibus quibusdam nefas fore Iudici interrogare de delinquente occulto, docentibus alijs id sibi licere iuxta à nobis dicta disp. 43. num. 39. in hoc igitur euentu integrum erit Iudici opinionem sibi visam minùs probabilem seligere, & iuxta illam de Reo interrogare, vel non: similiter opinionem discrimen inuenitur: num vnicus testis omni exceptione maior constituat semiplenam probationem in causis criminalibus, docentibus quibusdam vnicum testem non sufficere, nisi coniungantur indicia, vel coniecturæ verisimiles: alijs verò solùm testimonium vnius testis omni exceptione superioris desiderantibus, tunc poterit Iudex ad torturam Rei procedere, cũ vnius tantùm testis assertione quantumuis illa opinio visa fuerit minùs probabilis: deindè opiniones circunferuntur variæ: num in causa capitali possit Iudex interrogare Reum ex præcepto illum obligando ad responsionem veritatis, quandò solùm delictum est semiprobatum iuxta dicta à nobis disp. 34. num. 28. & 29. dicentibus quibusdam id sibi licere negantibus alijs: in hoc ergo euentu liberum erit Iudici interrogare Reum, quamuis illi videatur illud esse minùs probabile, vel è contrà, fas illi erit non interrogare, licèt oppositum sibi probabile fuerit visum: hæc Sancius.

Dices, sunt plures iuris naturalis, & positiui regulæ, quæ obseruari debent, scilicet in dubio fauendum est potiùs Reo, quàm actori; ad condemnandum Reum probationes debent esse luce clariores; & aliæ similes, de quibus Iuristæ; ideò nequit Iudex, probabiliori neglecta, opinioni probabili adhærere. Resp. cum Emin. Lugo de iustit. disp. 37. sect. 10. num. 113. illas esse intelligendas de dubio facti, & non de dubio iuris.

Dices, admissa doctrina, potius innocens, quàm nocens plectitur, quia per opinionem probabiliorem videtur innocens, licèt per probabilem nocens. Resp. quòd probabiliter est nocens, idque sufficit ad saluandum Iudicem, adhibita defensione boni communis, quæ supplet defectum minoris probabilitatis, si defectus censendus est; & ideò maximo cum fundamento dixit Farinac. in prax. criminal. tom. 1. prim. part. qu. 19. de accus. num. 56. quòd opinio communis non attenditur, quandò contraria est rationabilior: præterquamquod, nota, potest dici, quòd probabilis opinio, quam sequitur Iudex, semper erit probabilior, quia, adhibita illorum malorum Religiosorum vita, cuius malus odor sentitur à Iudice, ex quo oritur quædam rationabilis præsumptio delicti commissi, adhibita illa parua differentia inter opiniones probabiles, & probabiliores, de qua Spinola vbi supr. adhibita etiam defensione illa boni communis Religionis, quæ est propaganda à Iudice ex munere, oboritur opinionem minùs probabilẽ fieri probabiliorem, & debellare maiorem illam probabilitatem in contrarium.

Dices, Reus condemnatus poterit se appellare, & fortè à Iudice appellationis reuocabitur sententia tanquam iniusta, quia non benè fundata. Resp. quòd, si huiusmodi Iudex materiam regularem percipiet, &

intelliget, quòd opiniones sunt quædam ordinationes ad bonum commune promouendum, vt dixi superiùs, sententiam quidem confirmabit; si in contrarium, lætetur Iudex inferior, quia ob bonum commune Religionis, & ob eius decorem aliquid patitur, quod meo iudicio maximi meriti erit apud Deum.

PRO DVBIO XLVII.

Sit praxis præcedentis doctrinæ in subsequenti casu. Fuit formatus legitimè processus à Iudice competenti cuiusdam Religionis contra quendam Sacerdotem nomine N. & fuit vocata in testem mulier nomine Corisca copulata in matrimonium, quæ tempore noctis in quadam domo, in qua nullus morabatur, commisisse adulterium cum prædicto Sacerdote confessa est: quæritur, an dictum prædictæ mulieris sit validum, itaut ea admitti possit in testem aduersus Sacerdotem; ratio difficultatis est, quia est socia criminis; & an faciat inditium ad torturam.

SVMMARIVM.

1. *Testes inhabiles non admittuntur ad testificandum, in delictis tamen difficilis probationis non expelluntur.*

2. *Mulier socia criminis facit probationem in casu proposito: & quatuor diluuntur obiectiones.*

3. *Dictum prædictæ mulieris non solùm est validum in casu, sed etiam facit indicium ad torturam: & tribus obiectionibus satisfit.*

Pro intelligentia nota, quòd sumus in casu, & quòd opinio probabilis circa dubium iuris potest admitti, quòdque ea vti potest Iudex regularis, & fortè debet, quia huiusmodi Reus prætensus est de illis, qui ex mēdicata malitia peccant, de quibus Iudex regularis absque indicijs processus probabilē suspicionem formare potest fuisse commissum adulterium.

1. Not. sec. quòd regula generalis est, vt videre est apud Farinac. ex multis q. 62. num. 19. de testibus; testes inhabiles ad testificandum non admitti: hæc tamen doctrina habet limitationem, vt non procedat in factis, ac delictis, quæ sunt difficilis probationis, prout est furtum, adulterium, partus suppositus, simulatio, fraus, & dolus, &c. vt rectè notarunt Carret. Mascard. & alij, quos citatos sequitur Farinac. loc. cit. n. 28. quia in his casibus veritas per alios haberi non potest. Vt autem dicatur veritatē aliter haberi non posse inquit Farin. loc. cit. n. 55. non solùm est quandò delictum, & negotiū est de sui natura tale, vt sit difficilis probationis; sed etiam habetur ex ratione temporis, & loci; ratione temporis, inquam, vt si sit commissum nocturno tempore. Ita multi DD. quos refert, & sequitur Farinac. loc. citat. num. 33. cum quadam limitatione adducta à Bossio; vide ibi: ratione loci inquam, vt putà, si agatur de commissis in eremo, in nemore, in monte, aut in alio loco secreto, tunc inhabiles admittuntur ad testificandum eadem ratione, quia scilicet per alios veritas ratione loci haberi non potest. Ita Farinac. loc. cit. num. 55. referens Gloss. Hostiens. Ioann. Andr. Gomet. Carret. & alios, qui subdit n. 56. è cōtra, quandò sumus in facto, seu delicto commisso de die in villa, seu Ciuitate, ac in via, seu alio loco publico, non admittuntur testes inhabiles, quia eadem ratione loci, & temporis non sumus in casu, in quo possit dici veritatem aliter haberi non posse, & citat Anton. Gomez, & facit regula, quòd contrariorum eadem est disciplina: & n. 62. explicat, quomodò intelligatur, quandò dicatur veritatem aliter haberi non posse, quod non oritur ex eo, quod in facto, de cuius probatione agitur, alij testes actu non interuenerint, & nisi idem factum, vel de sui natura, vel ratione loci, & temporis tale sit, vt verisimiliter alij testes habitu interuenire nō potuerunt, prout in criminalibus coniuratio, conspiratio, hæresis, furtum, adulteriū, & his similia difficilis probationis; in ijs, inquam, casibus admittuntur testes inhabiles; secus in alijs, in quibus & si alij testes actu nō interuenerint; habitu tamen interuenire potuerunt, prout est homicidium, violentia, iniuria, & his similia, & refert DD. multitudinē.

PRI-

PRIMA CONCLVSIO.

2. Dicimus prædictæ Corisçę adulteræ dictũ esse validũ, ita vt ea in testem aduersus nominatũ Religiosum vocari potest, esto sit socia criminis. Suadetur ex hoc, quia est adultera, & istud crimen est de illis, quæ fiunt abditè, & occultè, & ita euenit, vt sit difficilis probationis. Ita Mascard. de probat. lib. 1. concl. 57. n. 7. referens textum, vnà cum multis DD. concordat ex multis Farinac. de delict. carnis qu. 36. n. 4. dum concludit, quòd adulterium, & copula carnis probatur præsumptionibus, & coniecturis, affertque rationem, quia carnalis copula est difficilis probationis; idem ex Menoch. ac alijs adductis de testibus qu. 62. n. 28. dicit: quò fit, vt in casibus difficilis probationis socius criminis admittatur in testem, vt multi, & multi DD. docent apud Farin. de indic. & tortur. quæst. 43. num. 68., quod ipse non negat, cum limitatione tamen, & Mascard. lib. 3. de probationib. conclus. 1152. num. 27. ex Decio testatur, ita esse communem regulam; ideò rectè prædicta mulier aduersus Sacerdotem potest vocari in testem, licèt sit socia criminis: & nota, quòd delictum commissum non solùm est ex sui natura difficilis probationis, sed etiam est tale ratione temporis, quia commissum nocturno tempore, & ratione loci, quia in domo ad quam de raro homines accedunt; vndè actu testes habiles non fuerunt, nec habitu, quia verisimiliter non potuerunt esse.

Dices, licèt verissimum sit, quòd testis inhabilis, & etiam socius criminis in casibus difficilis probationis possit esse testis, vt optimè probant DD. citati; nihilominus non sunt integræ fidei, & omni exceptione maiores, & propterea non plenam, sed qualem, qualem faciunt probationem. Ita ex multis Farinac. de testibus quæst. 62. num. 73. Respond. quòd pro defensione boni communis Religionis, eiusque decoris in casu, de quo agitur, non mihi placet huiusmodi doctrina, sed censeo esse admittendã doctrinam contrariam, quam sequuntur Dec. Gabriel. Ferran. Gaigiar. Gig Manticell. Mascard. Carrer. relati à Farinac. sup. num. 74. docentes, testes inhabiles admissos reputandos esse integræ fidei: quæ doctrina ita explicatur à Mascardo de probat. lib. 1. concl. 124. num. 44. & seq. dicit, inquam, Mascardus, quòd si sumus in facto, in quo non solùm testes alij non interuenerint, sed de sui natura, & sic habitu à communiter accidentibus interuenire non potuerint, tunc inhabiles testes admissi reputantur integræ fidei, & omni exceptione maiores: secus si sumus in facto, in quo, licèt alij testes actu non interuenerint, habitu tamen interuenire potuerint, tunc inhabiles non sunt censendi integri omninò, ac fideles, sed his de fide diminuendum est: & hanc doctrinam ante Mascard. teste eodem Farinac. sup. n. 76. posuerunt Felin. in c. Tertio loco n. 3. vers. Sed istud extr. de probat. Dec. in cons. 342. n. 32. vers. Ex quo ampliatur. & n. 50. & seq. Hæc distinctio non placet Farinacio, vt videre est apud ipsum n. 78. sed malè, quia eius doctrina pro concordia opinionum multùm laborat, vt intelligenti semper videbitur.

Dices, videtur magis verior opinio contraria, vt videre est apud DD. Resp. quòd, licèt esset verum, quod dicitur, in nostro tamen casu erit conueniens ad tuendum bonum commune Religionis, eiusque decorẽ, qui per huiusmodi homines labefactatur, & potest magis labefactari, quia peccant ex contemptu, sequi opinionem minùs probabilem, vt dixi in præcedenti quæsito. Dixi (quòd licèt esset verũ, quod dicitur) ad insinuandum falsum esse, quòd sit opinio verior; nostra enim, quam sequimur, verior est, vt videre est apud Sanch. in consil. lib. 6. c. 5. dub. 15. in quo quærit Doctor: an esse socium criminis sit circunstantia, ob quam testis sit illigitimus, vtramque opinionem tam negatiuam, quàm affirmatiuam tangit, & concludit: altera opinio verior tenet in dictis casibus, quibus socius possit esse testis, ipsum socium esse integrum testem, & sufficere ad torturam. Ratio est, quia defectus testium habentur ex ipso iure: ergo in casibus, quibus ius statuit esse admittendos cum tali defectu, est signum tollere defectus, & reddere eos habiles, & legitimos. Ita tenent, subdit, Panorm. Cynus. Ioann. de Imola, quos refert. & sequitur Anton. Gomez. tom. 3. variar. cap. 12. nu.

num. 18. Ex hac doctrina optimè sequitur, quòd huiusmodi Corisca, esto sit socia criminis, sit legitimus testis etiam absque tortura, quidquid dicant in contrarium multi DD. quos citatos sequitur Farinac. de indic. & tort. q. 43. n. 134. nam, cum tortura detur ad purgādam infamiā testium inhabilium, quæ infamia tollitur per ipsum ius, virtute cuius admittuntur in testes, consequenter non indigent purgatione torturæ: & ita præter DD. relatos, hanc doctrinam sustinent Chassa. Simanz. relati à Claro lib. 1. §. fin. qu. 21. vers. sicut etiam & alij per Mascard. concl. 857. n. 33. & per Decian. cons. 18. n. 70. lib. 1. & hanc doctrinam necessariò debent sequi Regulares, quia ex indulto Bonifac. VIII. eximuntur ab his apicibus iuris, sicut notum est Iudicibus Religionum; vndè Franciscus Aretin. in practic. criminal. de modo proced. c. 2. ex huiusmodi indulto per extensum relato, concludit hæc verba. Item poterit Prælatus virtute talium verborum admittere testes, & personas à iure reprobatas, putà relegatas, & infames, quia infamia est de iure positiuo. c. Per tuas. extr. de Simon. Ita tradit D. Antonin. & Silu. vbi supr. hæc Aretin. videatur Bouerius in Directorio fori iudicialis c. 21. post princip. & Philipp. de Bictis in comp. caus. iudic. Reg. qu. 39. n. 21. qui pro hac opinione refert Franc. Cason. in trat. de tormentis cap. 11. de non torquend. Cler. n. 12. vbi testatur de communi, & ait, quod ita notant omnes in cap. Testimon. de testib. Farin. qu. 62. n. 370.

Dices, nequeunt admitti laici ad testificandum iudicialiter contra Regulares in criminal. habetur ex c. de Cętero. de testibus, vbi dicitur. *De cætero laicus ad accusationem, vel testimonium contra Clericum in criminali causa non est aliquatenus admittendus, nisi fortè suam, vel suorum iniuriam prosequatur; nec tunc etiam ad testimonium, sed ad accusationem potest admitti*: ex c. Testimonium 11. q. 1. quod sic habet: *Testimonium laici aduersus Clericum nemo recipiat*: circa quæ iura notat Rodriq. inferiùs citād. quòd, licèt ea in specie loquantur solùm de Clericis, extenduntur tamen etiam ad Religiosos, cum ea sint fauorabilia, & in fauorabilibus nomine Clericorum veniunt etiā Religiosi. Resp. quòd, licèt doctrina tradita communiter sit verissima, vt videre est apud Farinac de testib. qu. 61. n. 98. & apud Barbos. in collect. DD. c. de Cætero de testibus. nihilominus, quandò delictum esset commissum, vbi non essent alij Regulares, siue eiusdem, siue alterius Ordinis, tunc etiam laici possunt admitti ad testificādum, ne alioquin Regulares liberiùs delinquant coram sæcularibus commissi delicti impunitatem sibi promittentes: siquidem ad hoc, vt veritas inueniatur, quæ alioquin non posset indagari; conceditur id, quod aliàs non concederetur, sicque potest recedi à regulis iuris communis, vt rectè aduertit Rodriq. qq. Regular. tom. 2. qu. 10. art. 5. ex Hippolit. ad quod facit etiam doctrina, quam tradit Lessius lib. 2. c. 30. n. 41. ex c. fin. de testibus dicens, testes minùs idoneos admitti, quam idoneos, quandò delictum est commissum eo loco, vel tempore, vbi copia testium haberi nequit, vt in campo, sylua, cubiculo, mōte, vel nocturno tempore: videantur Mascard. concl. 1358. n. 49. Farinac. de testib. qu. 61. n. 107. ex multis admittentes nostram doctrinam: Idem dic de mulieribus, & videatur Barbos. in collect. DD. de testibus c. Quoniam. vbi sic habet: quòd, licèt in criminalibus mulieres, & laici non sint idonei testes contra Clericos, vbi tamen ex natura negotij veritas actu, & habitu sciri non potest, aliter quàm per laicos, tunc sunt idonei testes, vt per Viu. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 10. n. 131. pag. 525. vers. Immò sublimatur. Tiraquel. in tract. le morte. part. 6. declarat. 1. n. 14. nam mulier in criminal. causa in defectum probationis admittit potest, vt per Alex. hæc Barbos. Concordant Riccius inferiùs citādus, & Fregos. de regimin. Christ. Reipubl. part. 2. lib. 2. disp. 25. §. 4. num. 3. referens Abb. & Alderet. lib. 2. c. 3. n. 14. 15. audiamus etiam Franc. Aretin. in practic. criminal. de testib. c. 1. vers. Quintò: Obseruandum est, quòd apud Regulares nō sunt omnes, & singulæ commemoratæ conditiones necessariæ: cum enim huiusmodi inhabilitates sint, vt plurimū inductæ à iure ciuili, & canonico, sicque sint iuris solemnitates; & huiusmodi iuris apices, & solemnitates in puniendis fratrum excessibus non sint obseruandæ, vt supra dictum est in c. 2. ne huiusmodi priuilegium aditum maiorem

vt aiunt

vt aliunt, probbari admittendi crimina; id totum Iudicis arbitrio erit relinquendum, vt in simili loquit. Panormit. in c. De cætero. de testibus; & maximè cum S. Antonin. & Silu. vt dictum fuit sup. c. 2. de modo procedendi; hi ergo volunt, quòd Prælati possint admittere testes aliàs inhabiles, & infames: & certè si in Religione admitterentur huiusmodi testium inhabilitates maximè mulierum, & laicorum, ferè Fratrum infinita crimina remanerent impunita; imò animum sumerent quamplurimi Fratres perpetrandi multa crimina, præsertim carnalia; & inhonesta in grauissimam perniciem tum Religionis, tum animarum ipsorum Fratrū: hæc Aretin.

Dices, prædicta mulier habetur tanquam meretrix: Resp. quòd hoc est probandum: hoc etiam admisso, dico, quòd, licèt ob infamiam nequeat admitti in testem, in Religionibus tamen totum hoc pendet ab arbitrio Iudicis regularis, vt dixi superiùs, vnde quando admitteretur in testem in casu, semper erit arbitrium regularum, quia regula illa, quòd meretrix non vocatur in testem, non intelligitur de peccatis, de quibus veritas per alios melius non potest, quam per lenones, & meretrices haberi; in his enim delictis admittuntur, vt ex multis docet Farinac. de testibus qu. 56. n. 369. vide etiã ea, quæ dicit idem Farinac. loc. cit. qu. 60. num. 80. & seqq.

Dices, à testibus iuramentum exigendũ est c. Tuis. c. Nuper. de testib. non enim testi non iurato creditur, aut is vllum indiciũ in iudicio præstat c. Hortamur 3. q. 9. Farin. de testib. q. 74. n. 1. cũ ergo hæc mulier iuramẽtũ nõ præstiterit, quia Prælatus regularis nullã habet authoritatẽ ab ea exigẽdi iuramẽtum; ideò eius dictum nullius roboris videtur esse. Resp. quòd, licèt verissimum sit, quòd nulla fides adhibenda est testi non iurato, & quòd Iudex regularis nequit exigere iuramentum à sæculari; nihilominus si requisitus iurare consentiat, iuramentum valebit, & ipsius testimonium legitimum ex Iudicis acceptione censebitur, vt optimè putat Incisa tract. 7. de testibus. c. 6. & Bouer. in direct. regular. c. 29. & ita factum est in casu; imò sub hac præscripta forma potest subijci tormentis Regularium, quia hoc ipso, quod vir sæcularis in casu permisso acceptat testificari coram Iudice regulari, se eius iurisdictioni subijcit, eique fit subditus ratione fori iudicialis, tum quia qui vult formam, debet velle consequentia ad formam, tum quia qui vult antecedens, non potest nõ velle & consequens necessariò connexũ cum eo; sicq; non sequitur in præsenti casu torqueri alienum subditum, iurisdictionemq. exerceri in non subditum, cum sæcularis testificans coram Iudice regulari ei verè fiat subditus, licèt voluntariè.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. NOn solum prædicta mulieris dictũ censendum est validum, sed etiam asserendum in casu facere indicium ad torturam. Ratio videtur clara, quia, cum in delictis occultis, & difficilis probationis, & in quibus veritas aliter haberi non potest, quàm per socios criminis, sufficiant leuiora indicia, vt ex communi DD. sententia tradit Farinac. de indic. & tortur. quæst. 37. num. 156. ideircò socium criminis admitti in testem, & consequenter ex illius dicto oriri indicium ad torturam contra nominatum per text. cap. fin. extr. de testib. cogend. affirmarunt post alios, quos allegat Mar. in l. 1. §. Diuus Antonin. in fin. num. 21. ff. de quæst. Carrer. in pract. criminal. in 2. tract. de Indic. & tortur. §. Octauum indicium num. 12. Dec. cons. 342. num. 3. & quamplurimi alij, quos refert Farinac. loc. cit. quæst. 43. num. 68. 69. & Carrer. loc. citat. videatur etiam Aloys. Riccius p. 2. decis. 232. num. 9. & seq. id ex multis probans, & in casu criminis adulterij specialiter id dixerunt Paul. de Castr. in cons. 348. incip. Notandum, quòd adulterium, ad fin. num. 5. lib. 1. Io. Mar. Monticel. reg. crim. 4. num. 18. iunct. num. 30. Mascard. de probat. lib. 1. concl. 158. num. 4. & concl. 56. num. 14. eod. lib. apud Farinac. loc. cit. num. 78. Et roboratur hæc conclusio cum omnibus alijs DD. quos sup. retuli dicentibus, quòd socij criminis, cum à iure ob difficultatem probationis admittantur in testes, reputandi sunt idonei, & omni exceptione maiores, & cum huiusmodi testes faciant semiplenam probationẽ, & indicium ad torturam; ideò dictum mulieris facit indicium ad torturam contra nominatum.

Dices

Dices, dictum mulieris nequit esse sufficiens ad inferendam torturam, quia, licet opinio conclusionis pro defensione Religionis in tali prætenso Reo possit admitti, nihilominus est aduertendum, quòd ad torquendos Clericos, & Regulares debent præcedere indicia grauiora, & vrgentiora, quàm ea, quæ à iure requiruntur in tortura laicorũ propter illam specialem bonitatis præsumptionem, quam pro se habent Clerici, & Religiosi. Ita Farinac. vbi supr. qu. 41. n. 9. referens Granuq. quod non contingit in casu. Resp. quòd opinionem Farinacij communiter non sequũtur Regulares, vt videre est apud eorum scriptores scribentes de hac materia, vt Sanch. in consil. lib. 6. c. 8. dub. 2. Aretin. in prax. crimin. de tortura Reorum c. 6. de cit. Rei, & incarc. sed supponunt semiplenam probationem sufficere ad torturam: audiamus, quæso, Suar. 4. de Relig. lib. 10. c. 12. n. 32. Addunt DD. inquit, etiam inter Regulares posse habere locum torturam, quandò subditus est semiplenè non tamen plenè conuictus, & adhuc negat delictum. Ita Bernard. Diaz. dict. c. 125. & 126. ibi Salzed. D. Antonin. 3. part. tit. 9. ca. 7. §. 4. Silu. Inquisitio 2. dict. quæst. & Armill. verbo Inquisitio. n. 12. quamuis aliqui ex his non loquantur in specie de Regularibus, sed generatim de Clericis, sub quibus personas Ecclesiasticas, & consequenter Regulares comprehendunt: Addamus etiã sensum Bouerij vbi sup. c. 36. Tertiò ait, Reis tormenta adhiberi non posse, nisi semiplena saltem delicti probatio, vel indicia grauia semiplenæ probationi æquipollentia, ac legitimè probata ex processu constent, quæ est certissima omnium Canonistarum, ac Theologorum assertio, quam tradunt Clarus, Gomez. Miranda, Incisa, Aretinus, Lessius, & reliqui: ea verò semiplena probatio censetur iuxta glossam in l. 3. C. ad legem Iuliam maiestat. Bartolum, Panormit. & reliquos, quæ fit per dictum vnius testis singularis omni exceptione maioris asserentis delictum de visu: hæc Bouerius. Præterquamquòd potest etiam dici, quòd in casu opinio Farinacij non paruipenditur; ipse enim dicit, illa maiora indicia requiri ob specialem bonitatis præsumptionem, hac ablata, quæ de facto aufertur, quia Reus prætensus est de illis, quorum vita non correspondet dignitati saltem quoad præsumptionem; ideò non negligitur.

Dices ad hoc, vt iustè torqueatur prætensus Reus, eius infamia delicti commissi debet præcedere, vt dicunt multi DD. apud Farinac. de indic. & tortur. qu. 41. n. 6. & apud Sanch. in consil. lib. 6. dub. 5. n. 8. quod non contingit in casu. Resp. quòd opinio ista non est sequenda, vt optimè docet Farinac. loc. cit. n. 7. & Sanch. loc. cit. ex multis n. 9. Ratio est, quia Clar. dicit, quòd in praxi hoc non seruatur, & quia nullibi legimus circa hoc Clericos esse aliquo priuilegio munitos; videatur etiam Aretin. vbi supr.

Dices (& per hoc tota machina huius consilij in fauorem Rei destruitur) prædicta Corisca exculpauit ipsum Religiosum, vt patet ex ipso processu: exculpatio enim, inquit Farinac. de indic. & tortur. qu. 43. n. 17. socij criminis prodest Reo exculpato, & est res apud me indubitata: & paulò inferiùs, Si verò Reus non est plenè conuictus, sed tantummodò indiciatus ad torturam, tunc per istam exculpationem socij criminis pariter crederem adeò fuisse debilitata dicta indicia, vt torqueri ex illis minimè possit Reus, & refert multos. Responsio non est petenda ab alio, quàm ab ipso Farinac. loc. cit. n. 23. qui vnà cum Felin. & Mascard. & alijs inquit. Verùm vbi præsumptio est subornationis, prout contingit in eo, qui non existens in manibus curiæ, sed in longinquis partibus scribit, & fidem facit, quod putà Titius inquisitus re vera non interuenit in delicto per ipsum commisso; vel quòd non Titius, sed ipse commisit delictum; tunc, inquam, talis exculpatio nihil prorsus proderit ipsi inquisito, tum quia est suspecta, & procurata, tum quia facta informiter sine iuramento, & extra iudiciũ: quò fit, vt cum exculpatio mulieris non solùm sit suspecta subornationis, quia non est in manibus curiæ, sed clarè procurata à parte, vt ipsa fatetur, ideò nihil debeat prodesse inquisito. Quòd si fortè dicatur, quòd huiusmodi exculpatio fuit facta cum iuramento; proindè depositioni ob iuramentũ non tanta est adhibenda fides, vt vult idem Farinac. de testib. qu. 65. n. 251. Resp. quòd hæc diminuta fides non aufert sufficiens fundamentum tortorandi prætensum

Reum,

Reum, quia in casu ob rationes superiùs recitatas dictum Coniscæ est omni exceptione maius, maximè adhibitis indicijs, prout in processu: sed melior responsio; cum iuramentum sequatur naturam principalis, quia illi adhæret, principali corruente, accessorium etiam corruit: exculpatio quidem nihil prodest exculpato, vt dictum est, consequenter nec iuramentum debet prodesse.

Pro fine addo, quòd, licèt doctriua possit tutè sequi in Religionis fauorem; nihilominus puto pro Rei satisfactione, quòd non admittatur in praxi, nisi dictum mulieris adminiculetur aliquo indicio etiam remoto, & sufficit; quòd sit probatum semiplenè.

DVBIVM XXXXVIII.

An delicta occulta huiusmodi hominum sint denuntianda Prælato tanquam Iudici absque præuia infamia, & absque præuia correctione fraterna.

SVMMARIVM.

1. *Absque præcedenti infamia delicta occulta prædictorum Religiosorum possunt iustè manifestari Prælato tanquam Iudici: & proposita obiectioni satisfit.*

2. *Non præmissa correctione fraterna, eadem delicta prout supra possunt à subditis Prælato tanquam Iudici manifestari: & duæ obiectiones diluuntur.*

3. *Huiusmodi delicta, licèt non sint plenè probata, possunt plecti pœna extraordinaria; & multa aduertuntur.*

Duas habet partes titulus quæsiti, quarum prima pro parte negatiua defenditur à Lessio de iustit. cap. 29. num. 111. vbi dicit, quòd multi hac in re peccant per ignorantiam; non enim possunt delicta occulta fratris aperiri Prælato tanquam Iudici, nisi prius præcedat infamia, quam opinionem sequuntur Nauarr. Malder. citati ab Emin. Lugo inferiùs citando: quid sit tenendum in casu nostro per subsequentem conclusionem explicatur; & loquimur de peccatis, licèt non sint in damnum communitatis, vel tertij.

PRIMA CONCLVSIO.

1. Delicta occulta prædictorum Religiosorum prout in præcedentibus quæsitis tutè possunt propalari Prælato tanquam Iudici absque eo, quòd de eorum delictis infamia præcedat, vt secundum viam iuris ad publicam punitionem procedat. Conclusio elicitur ex Suar. 4. de Religion. lib. 10. c. 12. nu 35. Emin. Lugo de iust. to. 2. disp 37. sect 7. nu. 78. referente Filliuc. qui alios citat, ex Molin. tom. 5. tract. 4. disp. 32. nu. 6. Ratio est, quia sicut propter bonum commune quilibet fruitur potestate, ac facultate accusandi iudicialiter, quæ probare potest; ita eadem facultate potitur denuntiandi absque malitia detractionis; expedit enim bono publico, vt omnibus hæc potestas detur; generatim enim loquendo infamia, & punitio, quæ priuato infertur, abundè compensari videtur exemplo publico, & timore, qui alijs inijcitur, per quem sibi à peccando cauent; vnde esset maximè contra bonum publicum Religionis, si hæc potestas omnibus non daretur; nam huiusmodi Religiosi mali, qui loca secreta quærunt ad delicta committenda, impunè peccarent, & absque metu pœnæ, si scirent non posse denuntiari sua delicta, nisi priùs essent diffamata.

Dices, Iudex non potest inquirere de occultis, præsertim quando non solùm author, sed crimen est occultum; nisi præcedente infamia: ergo neque subditus absque præuia infamia nequit denuntiare. Resp. habetur ex Emin. Lugo loc. cit. nu. 78. qui habet hæc verba. Maiorem, inquit, habent licentiam subditi ad denuntiandum, quàm Iudices ad inquirendum; sic enim, qui accipit initiam ab alio, potest sine dubio eum accusare, non tamen potest regulariter obligari à Iudice ad accusandum: rationem autē a priori illius discriminis insinuauimus supra, quia nimirum esset perniciosa in Iudice illa licentia; nullum enim esset delictum occultum, posset quippè Iudex præcepto suo obligare, vt omnia delicta etiam occulta manifestarentur; hæc autem magna esset perturbatio in Republica; si omnia peccata etiam occulta punirentur; quis, enim est innocens etiam ab occultis? hoc autem

Dices, dictum mulieris nequit esse sufficiens ad inferendam torturam; quia, licèt opinio conclusionis pro defensione Religionis in tali prætenso Reo possit admitti, nihilominus est aduertendum, quòd ad torquendos Clericos, & Regulares debent præcedere indicia grauiora, & vrgentiora, quàm ea, quæ à iure requiruntur in tortura laicorũ propter illam specialem bonitatis præsumptionem, quam pro se habent Clerici, & Religiosi. Ita Farinac. vbi supr. qu. 41. n. 9. referens Grauuq. quod non contingit in casu. Resp. quòd opinionem Farinacij communiter non sequũtur Regulares, vt videre est apud eorum scriptores scribentes de hac materia, vt Sanch. in consil. lib. 6. c. 8. dub. 2. Aretin. in prax. crimin. de tortura Reorum c. 6. de cit. Rei, & incarc. sed supponunt semiplenam probationem sufficere ad torturam: audiamus, quæso, Suar. 4. de Relig. lib. 10. c. 12. n. 32. Addunt DD. inquit, etiam inter Regulares posse habere locum torturam, quandò subditus est semiplenè non tamen plenè conuictus, & adhuc negat delictum. Ita Bernard. Diaz. dict. c. 125. & 126. ibi Salzed. D. Antonin. 3. part. tit. 9. ca. 7. §. 4. Silu. Inquisio 2. dict. quæst. & Armill. verbo Inquisitio. n. 12. quamuis aliqui ex his non loquantur in specie de Regularibus, sed generatim de Clericis, sub quibus personas Ecclesiasticas, & consequenter Regulares comprehendunt: Addamus etiã sensum Bouerij vbi sup. c. 36. Tertiò ait, Reis tormenta adhiberi non posse, nisi semiplena saltem delicti probatio, vel indicia grauia semiplenæ probationi æquipollentia, ac legitimè probata ex processu constent, quæ est certissima omnium Canonistarum, ac Theologorum assertio, quam tradunt Clarus, Gomez. Miranda, Incisa, Aretinus, Lessius, & reliqui: ea verò semiplena probatio censetur iuxta glossam in l. 3. C. ad legem Iuliam maiestat. Bartolum, Parhomit. & reliquos, quæ fit per dictum vnius testis singularis omni exceptione maioris asserentis delictum de visu.: hæc Bouerius. Prætérquamquòd potest etiam dici, quòd in casu opinio Farinacij non paruipenditur; ipse enim dicit, illa maiora indicia requiri ob specialem bonitatis præsumptionem, hac ablata, quæ de facto aufertur, quia Reus prætensus est de illis, quorum vita non correspondet dignitati saltem quoad præsumptionem; ideò non negligitur.

Dices ad hoc, vt iustè torqueatur prætensus Reus, eius infamia delicti commissi debet præcedere, vt dicunt multi DD. apud Farinac. de indic. & tortur. qu. 41. n. 6. & apud Sanch. in consil. lib. 6. dub. 5. n. 8. quod non contingit in casu. Resp. quòd opinio ista non est sequenda, vt optimè docet Farinac. loc. cit. n. 7. & Sanch. loc. cit. ex multis n. 9. Ratio est, quia Clar. dicit, quòd in praxi hoc non seruatur, & quia nullibi legimus circa hoc Clericos esse aliquo priuilegio munitos; videatur etiam Aretin. vbi supr.

Dices (& per hoc tota machina hujus consilij in fauorem Rei destruitur) prædicta Corisca exculpauit ipsum Religiosum, vt patet ex ipso processu: exculpatio enim, inquit Farinac. de indic. & tortur. qu. 43. n. 17. socij criminis prodest Reo exculpato, & est res apud me indubitata: & paulò inferiùs, Si verò Reus non est plenè conuictus, sed tantummodò indiciatus ad torturam, tunc per istam exculpationem socij criminis pariter crederem adeò fuisse debilitata dicta indicia, vt torqueri ex illis minimè possit Reus, & refert multos. Responsio non est petenda ab alio, quàm ab ipso Farinac. loc. cit. n. 23. qui vnà cum Felin. & Mascard. & alijs inquit: Verùm vbi præsumptio est subornationis, prout contingit in eo, qui non existens in manibus curiæ, sed in longinquis partibus scribit, & fidem facit, quod putà Titius inquisitus re vera non interuenit in delicto per ipsum commisso; vel quòd non Titius, sed ipse commisit delictum; tunc, inquam, talis exculpatio nihil prorsus proderit ipsi inquisito, tum quia est suspecta, & procurata, tum quia facta informiter sine iuramento, & extrà iudiciũ: quò fit, vt cum exculpatio mulieris non solùm sit suspecta subornationis, quia non est in manibus curiæ, sed clarè procurata à parte, vt ipsa fatetur, ideò nihil debeat prodesse inquisito. Quòd si fortè dicatur, quòd huiusmodi exculpatio fuit facta cum iuramento; proindè depositioni ob iuramentũ non tanta est adhibenda fides, vt vult idem Farinac. de testib. qu. 65. n. 251. Resp. quòd hæc diminuta fides non aufert sufficiens fundamentum tortorandi prætensum

Reum,

Reum, quia in casu ob rationes superiùs recitatas dictum Coriscæ est omni exceptione maius, maximè adhibitis indicijs, prout in processu: sed melior responsio; cum iuramentum sequatur naturam principalis, quia illi adhæret, principali corruente, accessorium etiam corruit: exculpatio quidem nihil prodest exculpato, vt dictum est, consequenter nec iuramentum debet prodesse.

Pro fine addo, quòd, licèt doctrina possit tutè sequi in Religionis fauorem; nihilominus puto pro Rei satisfactione, quòd non admittatur in praxi, nisi dictum mulieris adminiculetur aliquo indicio etiam remoto, & sufficit; quòd sit probatum semiplenè.

DVBIVM XXXXVIII.

An delicta occulta huiusmodi hominum sint denuntianda Prælato tanquam Iudici absque præuia infamia, & absque præuia correctione fraterna.

SVMMARIVM.

1. *Absque præcedenti infamia delicta occulta prædictorum Religiosorum possunt iustè manifestari Prælato tanquam Iudici: & proposita obiectioni satisfit.*

2. *Non præmissa correctione fraterna, eadem delicta prout supra possunt à subditis Prælato tanquam Iudici manifestari: & duæ obiectiones diluuntur.*

3. *Huiusmodi delicta, licèt non sint plenè probata, possunt plecti pœna extraordinaria; & multa aduertuntur.*

Duas habet partes titulus quæsiti, quarum prima pro parte negatiua defenditur à Lessio de iustit. cap. 29. num. 111. vbi dicit, quòd multi hac in re peccant per ignorantiam; non enim possunt delicta occulta fratris aperiri Prælato tanquam Iudici, nisi prius præcedat infamia, quam opinionem sequuntur Nauarr. Malder. citati ab Emin. Lugo inferiùs citando: quid sit tenendum in casu nostro per subsequentem conclusionem explicatur, & loquimur de peccatis, licèt non sint in damnum communitatis, vel tertij.

PRIMA CONCLVSIO.

1. Delicta occulta prædictorum Religiosorum prout in præcedentibus quæsitis tutè possunt propalari Prælato tanquam Iudici absque eo, quòd de eorum delictis infamia præcedat, vt secundum viam iuris ad publicam punitionem procedat. Conclusio elicitur ex Suar. 4. de Religion. lib. 10. c. 12. nu 35 Emin. Lugo de iust. to. 2. disp 37. sect 7. nu. 78. referente Filliuc. qui alios citat, ex Molin. tom. 5. tract. 4. disp. 32. nu. 6. Ratio est, quia sicut propter bonum commune quilibet fruitur potestate, ac facultate accusandi iudicialiter, quæ probare potest; ita eadem facultate potitur denuntiandi absque malitia detractionis; expedit enim bono publico, vt omnibus hæc potestas detur; generatim enim loquendo infamia, & punitio, quæ priuato infertur, abundè compensari videtur exemplo publico, & timore, qui alijs inijcitur, per quem sibi à peccando caueut; vnde esset maximè contra bonum publicum Religionis, si hæc potestas omnibus non daretur; nam huiusmodi Religiosi mali, qui loca secreta quærunt ad delicta committenda, impunè peccarent, & absque metu pœnæ, si scirent non posse denuntiari sua delicta, nisi prius essent diffamata.

Dices, Iudex non potest inquirere de occultis, præsertim quando non solùm author, sed crimen est occultum; nisi præcedente infamia: ergo neque subditus absque præuia infamia nequit denuntiare. Resp. habetur ex Emin. Lugo loc. cit. nu. 78. qui habet hæc verba. Maiorem, inquit, habent licentiam subditi ad denuntiandum, quàm Iudices ad inquirendum; sic enim, qui accipit iniuriam ab alio, potest sine dubio eum accusare; non tamen potest regulariter obligari à Iudice ad accusandum: rationem autē à priori illius discriminis insinuauimus supra, quia nimirum esset perniciosa in Iudice illa licentia; nullum enim esset delictum occultum, posset quippè Iudex præcepto suo obligare, vt omnia delicta etiam occulta manifestarentur; hæc autem magna esset perturbatio in Republica; si omnia peccata etiam occulta punirentur; quis enim est innocens etiam ab occultis? hoc autem

 incon-

inconueniens non sequitur ex eo, quòd quilibet possit denuntiare, quæ possunt probari, licèt sint adhuc occulta, quia ex hoc non fit, quòd omnia publicentur, sed aliqua: sæpius enim, qui sciunt, non denuntiant; vel quia sunt amici; vel quia non pertinet ad ipsos ex officio; vel alijs de causis, quod tamen possint, est valdè vtile ad inijciendum metum ipsis delinquentibus, & ad coercendam eorum impudentiam: meritò ergo conceditur hæc licentia denuntiandi, licèt negetur ad inquirendum specialiter et ante infamiã: hæc Eminent. Lugo.

Secunda pars tituli pro parte negatiua defenditur à Silu. tit. Accusatio §. 3. à Durand. in 4. distinct. 19. qu. 4. Sot. de iustitia, qu. 5. artt. 5. & qu. 6. art. 2. ex modernis à Sanch. in conf. lib. 6. c. 2. dub 5. num. 13. à Lessio vbi supr. c. 30. dub. 2. à Filliuc. vbi supr. c. 7. q. 2. à Suar. dicto c. 12. num. 36. & à Trullench. lib. 8. c. 3. dub 3. nu. 3. in decal. verum quatuor vltimi authores asserunt non debere præmitti correctionem ex debito iustitiæ, sed ex obligatione charitatis: in casu nostro quid sit sentiendum, extenditur per hanc secundam conclusionem.

SECVNDA CONCLVSIO.

2. DElicta occulta prædictorum hominum absque præuia correctione possunt à subditis propalari Prælato tanquam Iudici, vt de eis debitam sumat vindictam. Conclusionis doctrina habetur ex doctrinis Azorij tom 3. institut. moral. lib. 13. c. 21. dub. 7. & 9: Valent. in præsenti disp. disp. 5. q. 12. punct. 1. qu. 3. Sayr. in Clau. Reg. lib. 12. c. 10. Nauarr. in man. c. 18 nu. 30. Adrian. in 4. de correct. frat. c. 17. ad Secund. Franc. Aret. in pract. par. 2. c. 9 vers. Secundo denuntiatio, car. 58. Emin. Lugo vbi supr. n. 79. asserentis etiam in hãc opinionem inclinare S. Thom. in 4. dist. 19. q. 2. art. 3. quæstiuncula. 5. ab hac opinione non recedit Diana part 7. tract. 3. de correct. fratern. resol. 55. dum dicit omninò esse videndum Emin. Lugo Suadetur ex verbis Emin. Lugo num. 80. qui ita loquitur. Diuersus est enim valdè finis correctionis fraternæ, & accusationis, seu denuntiationis iudicialis; nam per correctionẽ solùm intenditur, quòd proximus emendetur; per denuntiationem verò, & accusationem, quòd puniatur, vel satisfaciat Reipublicæ: ergo per se loquendo non habent hæc duo subordinationem inter se; vndè etiamsi per correctionem fraternam proximus fuerit emendatus, adhuc poterit accusari, vel denuntiari ad hoc, vt puniatur; nam Iudex adhuc licitè illum punire potest; ergo sic etiam poterit licitè procurari, quod puniatur. idem enim esset bonum, quòd intendit Iudex puniendo, & quod tu intendis denuntiando; scilicet, quod puniantur delicta, vt timore supplicij homines coerceãtur, & timeant ea perpetrare: discrimen est, quòd Iudex tenetur punire, subditus autem non sẽper tenetur denuntiare, quia ex officio non debet procurare illud bonum: cæterum vterque intendit idem bonum; quarè, cum illud sit tale bonum, cui postponi possit fama proximi, benè potest subditus denuntiare illum non præmissa monitione, quia si hæc vtilis est ad emendationem fratris, potest adhiberi post denuntiationem, poterit etiam fortasse sæpè omninò prætermitti, quia meliùs, & fructuosiùs corripietur à Superiore, cui denuntiandus est, quàm à subdito: hæc Lugo, qui loquitur generaliter de omnibus, quod non audemus asserere, sed tantùm de malis hominibus, prout in præcedentibus quæsitis ad obstandum, quantùm fieri potest, scandalis illis, quę cuilibet Religioni imminent.

Dices, teneor ex charitate procurare bonum proximi cum minori eius dispendio: ergo, si per monitionem secretam speratur eius correctio, nõ possum adhibere denuntiationem. Resp. quòd in casu, de quo est sermo, non multùm viget obiectio, quia loquimur de Religiosis lapsis, de quibus difficilè speratur correctio: quò fit, vt rectè bono priuato huiusmodi hominum bonum cõmune Religionis, cui imminet magnum detrimentũ, præponendum sit: sed addamus responsionẽ Eminent. Lugo verè auream: Sed contra, inquit, quia hac ratione probaretur, non posse etiam accusari proximum, quandò delictum est publicum, si speretur corrigendus per monitionem secretam. Resp. ergo, quandò denuntiatio adhiberetur solùm ad bonum ipsiùs proximi, tunc si speraretur ęquè benè illud bonum per secretam monitionem debere quidem præmitti: cæterum in nostro casu denuntiatio nõ tẽdit ad solũ bonũ proximi, sed ad bonũ cõmune, quod quidẽ possum præferre illi bono proximi, licèt non semper teneat, quia bonum illud cõmune nõ semper est

est adeò necessarium, vt obliget omnes ad denunciandum, vel accusandum.

Dices, habetur lex de præmittenda monitione à Christo Domino Matth. 18. Resp. quòd ibi est sermo de denuntiatione, quæ fit solùm ad lucrandum fratrem, in qua, vt diximus, attenditur solùm ad bonum illius; non tamen de illa, quæ fit propter bonum superiùs, quale est bonum commune: præterquamquod posset etiam dici, quòd locus Matthæi solùm intelligitur de delictis contra ipsum denuntiantem, vt intelligunt multi Patres apud Suar. 4. de Relig. lib. 10 c. 7. a. n. 7. Adde aliam responsionem S. Bonau. & aliorum asserentium, quòd ibi non est præceptum, sed consilium illius ordinis seruandi: vide doctrin. apud Suar. loc. cit. n. 9.

Dices, ius canonicum prohibet admitti denuntiationem, nisi præcedente monitione, vt in c. Nouit. de iudicijs, c. Qualiter, & quandò. 24. de accusationib. & cum res Regularium sint regulandæ iuxta præscriptum à iure canonico, sequitur in quocumque casu esse præmittendam correctionem fraternam. Resp. quòd, cum hoc fuerit introductum à iure canonico, inquit Emin. Lugo loc. cit. n. 73. ad vitandas nimias calumnias in foro Ecclesiastico, & cum huiusmodi finis in casu nostro omninò cesset, vt de se patet, quia loquimur de hominibus, de quibus facilè potest suspicari delictum, de quo denuntiantur, ab eis fuisse commissum; ideò ius canonicum non obstat doctrinæ traditæ.

Est hìc aduertendum, quod Emin. Lugo vbi supr. disp. 37. sect. 7. in fin. n. 76. licèt acriter defendat opinionem prædictam, ait tamen neminem posse, licitè iudicialiter denuntiare, nisi quod bona fide putat posse in iudicio legitimè probari, alioquin sine vllo fructu infameretur proximus per illam inutilem denuntiationem; & n. 79. confutans Thomam Sanch. lib. 6. consil. c. 2. dub. 5. n. 13. qui affirmabat, quòd omnes DD. tenent debere monitionem præcedere ante denuntiationem: ait; Si enim id intelligat de denuntiatione iudiciali, quandò delictum probari potest, non est verum; si autem non possit denuntiator ad probationem venire, tunc verum est, quia frustra assumeretur illud medium ad finem, qui obtineri non potest. Cuius doctrina in nostro casu semper erit intelligenda non de plena probatione, vtpotè de duobus testibus contestibus; sed de vno teste omni exceptione maiori; vel de alia semiplena probatione, quæ simul vnita cum præsumptione delicti commissi à tali Religioso ob qualitatem superiùs descriptam, de quo fit denuntiatio, & cum parua spe emendationis, sufficiens habetur probatio ad succurrendũ bono communi Religionis, eiusque damno imminenti obstandum: & non frustra, & sine vllo fructu infamaretur proximus per inutilẽ denuntiationem; nam, licèt plenè non posset probari delictum, nihilominus in fauorem boni cõmunis Religionis potest sequi, quod optimè recitat ex Suar. 4. de Relig. lib. 10. c. 12. n. 33. Lesan. in q. Regul. tom. 1. c. 27. n. 16. Si verò delictum, inquit, non sit pensatis pensandis, plenè probatũ, & Reus illud non confiteatur, tunc puniendus est pœna minori, quàm si tale delictum plenè probatum esset, & condẽnandus ad illam; hoc enim æqui tas iustitiæ, & rigor obseruantiæ regularis expostulat, ne sub spe infimæ probationis reddantur faciles Religiosi ad crimina perpetrãda; vndè cõcludit Suar. vbi supr. quòd illa vehemens suspicio, vel opinio satis esse debet ad aliquam pœnã imponendam: assentit Menoch. de præsumpt. lib. 1. qu. 92.

Nec est necesse ad hoc, vt sequatur illa pœna mitior, quòd sit fama satis comprobata de delicto, vt videtur insinuare idẽ Suar. lo. cit. quia loco infamiæ succedit denuntiatio, vt ipsemet Suar. nu. 35. docet. Vt ergo aliquis, inquit, iustè denuntiet iudicialiter, necessarium non est, vt præcedat infamia, vt constat ex testibus. c. Inquisitionis. c. Qualiter, & quandò, cũ similibus, & ex omnibus authoribus. Ratio verò est, quia in via inquisitionis infamia requiritur, vt suppleat vicem accusationis; in hac autem via denuntiator sustinet vicem accusatoris, quamuis nõ omninò suscipiat onus illius, quia non ita obligatur ad probandum, sicut accusator: hæc Suar. Et ita Lesana agnoscens difficultatem rectè non admittit hanc conditionem, scilicet, quòd fama delicti sit probata: ad roborandam doctrinam videatur sensus aliquorũ DD. apud Sanch. opusc. lib. 6. c. 8. dub. 1. n. 3.

Pro fine est etiã aduertendum, quòd hæc pœna nõ potest coactè à Iudice imponi Reo, quia, cũ nõ sit ordinaria, sed extraordinaria, & non cũ plena probatione delicti; ideò nõ

potest Reus cogi ad huiusmodi pœnã tolerandã, vt benè obseruat Caiet. 2. 2. q. 70. ar. 2. dũ admittit plures testes singulares deponẽtes de diuersis delictis eiusdẽ speciei, sufficere inter Regulares ad imponendã leuiorem pœnam ordinaria; quò fit, vt à Reo huiusmodi pœnam recusante delicti veritas iuxta morem cuiuslibet Religionis per tormenta exquiri debeat, vt sententia non feratur, nisi contra confessum, vel conuictum.

His quoque adde, quòd, supposita malorum societate in quacunque congregatione toleranda, suppositis scandalis, in quæ progressu temporis erumpunt, supposita doctrina opinionum probabilium, qua potest vti Iudex ad ea plectenda, ac in posterum præcauenda, Religiones quoddam incommodum, clamores scilicet horum hominum vsq; ad suprema tribunalia pati opus est: nã superbia ducti nõ curant paruipendere propriã conscientiã, multò minùs æstimabunt Religiones, in quibus Deo sunt geniti, paruipendere; imò eas lacerare solẽt tot calũnijs, quot sunt clamores; qui tamen clamores nõ sunt æstimandi. Prim. quia, duce prudentia, minùs malum est eis subiacere, quàm opprimi à tot scandalis, quæ fierent, si aliquo rigore: in opinionibus sequendis non vteretur Iudex. Secund. quia non sunt de illis, qui sub onere gemituum inconsolabilium premunt Religiones ipsas, & reddunt eas minùs perfectas: *Non enim opprimitur* inquit S. August. in psalm. 64. in fin. *zizanijs frumentum; imò per tolerantiam zizaniorum crescit fructus frumentorum*; vt sunt illi, in quos ambitio irrumpit; hi enim totum conturbãt Religionis corpus, idque exinaniunt vsq; ad ima: his enim euulsis à iustitia distributiua ritè administrata, vt dicam, Deo comite, in secund. centur. non est curandum de illis, nec sunt æstimandæ eorum calumniæ, dum corpus est sanum; & quantò magis eorum maligna buccina altiùs clamabit, tantò magis Religionum gloriam exaltabit: verùm prudentia petit, vt obuiam eis eatur, vtatur ergo Iudex doctrina Nauarri dicentis in cap. Nullum. comm. in 3. de Regularibus. Non decet Regulares, & Ecclesiasticos ita virga ferrea regere, vt eorum defectus apud sæculares manifestentur: plectantur ergo mitiori pœna, quantùm fieri potest, saluo iustitiæ decore: & quandò in quacumque Religione erigeretur tale tribunal, vt fiducialiter possent suos clamores per appellationes deferre, data rationabili causa appellationis iustæ, esset tribunal sũma cum prudentia erectum, multùm dico, nihil dicendo. Multa, quæ sunt dispersa in opere iuxta doctrinã quæsiti possunt accommodari.

DVBIVM XXXXIX.

An Religione iam fundata, ac bene radicata, liceat Prælatis noua monasteria exstruere, ac ædificare: & an summo Pontifici aliquandò conueniat aliquam supprimere Religionem.

SVMMARIVM.

1. *Triplex status Religionum describitur, augmentationis scilicet, consistentiæ, & declinationis, & adducuntur rationes, quarè declinant à perfectione, in qua fuerunt genitæ.*

2. *In primo statu augmenti perfectionis cõueniens est Religiones monasterijs ampliare; verùm in secundo lento pede est faciendum.*

3. *In tertio statu, in quo virtutum perfectio deperditur, nequeunt Prælati tutè ædificia extruere.*

4. *Nequit summus Pontifex, nulla intercedente causa Religiones supprimere.*

5. *Dum adest causa, Pontificis potestas ad Religionis suppressionem extenditur: & quibusdam obiectionibus satisfit.*

1. Hæ duæ materiæ sub vnico dubio pertractantur, quia pro earum complera cognitione opus est in medium affere pro prim. not. illud quæsitum iam commemoratum, & denuò commemorandũ S. Bonau. in Opusc. super regul. S. Francisci qu. 19. in quo quæritur, vndenam oriatur, quòd Religiones ab illo primo feruore deficiant, in quo fuerunt genitæ ab Institutore, eiusque sequacibus, & per longam annorum seriem nutritæ; & priusquam rationes adducat, tradit hoc principium verissimum. *Omne, quod non habet esse à se, deficiendo decidit in non esse, nisi sustentetur ab eo, qui dat ei esse; sic omnis ordo, sic omnis homo*: vnde triplex status Religionis

nis assignari debet. Primus augmentationis. Secundus diminutionis. Tertius, in quo nec augmentatio videtur, nec diminutio perspicitur: exempla elucescunt in plantis, animalibus, & hominibus, quæ per aliquod tempus augmentantur, deficiunt tandem ab augmentatione sine deperditione acquisiti, demũ incipiunt deficere, & ad occasũ rédere; sic in Religionibus in suo profectu spirituali per annos, & annos maximè nitet augmẽtatio, quæ sistit per annorum seriẽ; tandẽ illeaureus status ad occasum perditionis vertere incipit; ideò optimè dicebat Abb. Trithem. lib. de ruin. monast. Ordin. c. 9. *Quãtò crescit Religio ex tempore tantò minuitur in feruore*; vndenam huiusmodi calamitas sanguineis lachrymis deploranda? ex varijs causis ait Bona. Prima ex multitudine intrãtium, quia multi non possunt tam facilè flecti, sicut pauci; quarè S. Franciscus solebat dicere, vt refert Corduba circa Regulam in introductione. Vtinam fratres mei essent adeò pauci, vt quandò homines viderent illos, mirarentur. Secund. quia subtrauntur, qui primò Ordinem instituerunt, & illum in sua perfectione magno rigore, & labore sustinuerunt; quarè non possunt iuniores ardua rigoris exempla recipere, nec excellentissimos virtutum actus imitari, & sic fiunt remissi & intus, & foris. Tert. quia paulatim malæ consuetudines per Ordinem serpunt, quæ statim ab alijs trahuntur in exẽplum: aliæ assignantur causæ à Seraph. Doctore, apud ipsum eas consulite.

Not. sec. quòd Religiones, & varia Clericorum instituta, atque regulæ, licèt quoad essentialia, quæ in tribus votis sita sunt, vt loquitur Bellarm. de Monach. lib. 2. c. 4. & Suar. 3. de Relig. lib. 3. c. 2. n. 3. habeant in Euangelio fundamentum; nihilominus illa determinata ad certam regulam, seu certũ viuendi modum sunt iuris positiui, vti scribunt Abb. in c. Deus qui in 2. not. de vit. & honest. Clericor. & in c. vlt. in 2. not. de Relig. dom. Petr. de Vbadis in tract. de canonic. Episcopor. qu. 17. n. 14. copiosè Ioãn. de Selua in tract. de benefic. part. 1. qu. 4. n. 19. & 20. Siluest. verbo Religio 1. n. 7. nã olim semper regulę consueuerunt approbari, & confirmari ab Episcopis; modò hoc negotium spectat solùm ad sedem Apostolicam firmatum in Concil. Lateran. tẽpore Innoc. III. cap. vnic. de Relig. dom. lib. 6. videatur de hac re Trithemius libro, quem edidit de laudib. Carmelitarum ca. 4. Genebrardus in sua Chronica lib. 4. Polydorus lib. 7. de inuentoribus rerum c. 3. Fratres Hieron. Rom. lib 6. de Republ. Christ. c. 5. Cardinal. Bellarm. lib. de Monach. c. 4. vbi inueniuntur plura notatu dignissima, & Mirand. man. Prælat. tom. 1. qu. 3. art. 6. In his ergo, quæ sunt iuris positiui, tradunt Abb. in c. Significasti n. 3. vers. nam in his de elect. Anchar. consil. 333. n. 6. Cacialupus in tract. de pensionibus qu. 19. n. 61. Barbat. in tract. de præstantia Cardinal. p. part. qu. 1. n. 15. Paulus de Citadinis in tract. de iure patronat. part. 7. n. 12. Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. Cent. 5. cas. 421. n. 80. & alij, quos citatos sequitur Barbosa de iure Ecclesiast. c. 2. n. 95. Summum Pontificem absolutam habere potestatem, & ab omni iuris vinculo liberam: hi ergo DD. & alij, qui de hac re scripserunt, fuerunt fortè moti authoritate D. Thom. quolib. 4. qu. 8. dicentis, Papam habere potestatis plenitudinem in Ecclesia quoad ea, quæ iuris humani, & positiui sunt: videatur cap. Innotuit, vbi DD. de elect. c. Per venerabilem, qui filij sint legitim. c. Proposuit, de concess. præb. potest ergo Sũmus Pontifex Religiosorum regulas immutare, nouasque eis constituere, quinimò ei permissum videtur Religionem aliquam funditus euertere, atque destruere, modò adsit iusta, & rationabilis causa; aliàs non; vndè, licèt Summ. Pontif. sit sup. ius positiuum, & ad libitum possit illud abrogare; nihilominus quandò fundatum est in ratione, & æquitate naturali, auferre, & perimere illud non potest. Ita Abbas in c. Per tuas. de Arbitr. Calcaneus in cons. 80. col. 3. vers. & eodem modo. Ripa in l. quo minùs n. 27. de flumin. & alij, quos citatos sequitur Craueta in tract. de antiq. tempor. prim. part. n. 46. Menoch. vbi supr. n. 81. Cum ergo ius hoc positiuum, inquit Menoch. loc. cit. Religionum non solùm æquitate naturali, sed etiam supranaturali, atque ita diuina nitatur, quandoquidem à fundatoribus, constructoribusque illæ inuentæ, & ædificatæ sunt, vt homines Deum colant, & beati efficiantur; & Summi Pontifices, qui eorum regulas, & constituta confirmarunt, non alia ratio-

ratione ad id præstandum permoti sunt; est enim rationi naturali consentaneū benefacienti benefacere l.sed & si lege. §.consuluit. ff. de pet. hæred. Si ergo Deus hominem creauit, & omnia, quæ habet, illi tribuit; iure suo homo agit, & summa æquitate ducitur ipsi Deo immortali gratias habere, & pro suis viribus reddere: quòd si commodè, & gratè fit, certè fit medio ingressus Religionis: non ergo sine causa conuenit Pontifici Max. Religionem aliquam euertere; ne detur in destructionem, quod fuit in ædificationem: cum verò iusta causa subest euertendi, destruendique Religionem aliquam, iustè, & sanctè facit, ne Dei domus, quæ orationis est, latronum spelunca efficiatur: hæc Menochius.

PRIMA CONCLVSIO.

2. NEcessarium est, dum Religiones in suo primo augmentationis statu sunt, eas ædificijs ampliare, quandò verò ampliùs non proficiunt, sed quiescunt in perfectione acquisita, ita vt secundum statum attingāt, lento pede, & matura consideratione cœnobia sunt erigenda. Duas habet partes conclusio, quarum prima sic suadetur: Religiones, seu Religionum status ad charitatem, & charitatis perfectionem ordinātur; charitas verò duos habet actus, licèt sit vna virtus, & vnicus habitus, vt docet S. Thom. 2. 2. qu. 2. & 44. per plur. articul. per primum vnitur Deo, per secundum vnitur proximis eorum salutem varijs modis anhelando: sed si non multiplicarentur monasteria, nec Religiosi multiplicarentur contra finem omnium Religionum, quia minueretur cultus diuinus, Mundique salus non procuraretur, imò negligeretur: ergo necessarium est in primo statu Religiones ædificijs ampliare. Secund. si monasteria nequeunt extrui; maximè quia id videtur esse in detrimentum Religionis, & nemo tenetur cum sui damno aliorum salutem procurare: sed multiplicatio cœnobiorū tempore augmentationis non est in Religionis detrimentum, imò in maximum beneficium, eò quòd amplietur cultus diuinus, finisque Religionis magis extendatur: ergo necessarium est, moderatis ædificijs, eas per Ciuitates, aliaque loca extendere. Tert. munus Prælatorum est Religiones ornare optimis Religiosis, qui suis virtutibus magis, ac magis eas exaltent, & ad sydera sanctitatis extollant: sed hoc nequit fieri, nisi mediantibus ædificijs: ergo. Secunda pars suadetur ex eo, quòd, quandò res videtur esse in statu, vt limites ad maiorem perfectionem extendere nequeat, prudentia petit, ne quamprimum labatur ad statum perditionis, vt adhibeatur maxima cautela; aliàs ad occasum quamprimum tēderent Religiones monasteriorum multiplicatione.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. QVando Religiones sunt in tertio statu, & ad occasum relaxationis tendunt, frigescente charitate, alijsque virtutibus decedentibus, Prælati tuta conscientia nequeunt ædificia erigere. Prob. cooperari ruinæ alterius est peccatum, vt aiunt omnes DD., sed ampliare Religiones monasterijs in huiusmodi statu, est eas ampliare Religiosis hominibus, quia propter homines extruuntur; ex quo sequitur cooperatio ruinæ Religionum, eò quòd vna ex rationibus, ob quas Religiosorum familiæ in perfectione deficiant, ait Bonau. est hominum multiplicatio: ergo id tuta conscientia nequit fieri. Secund. munus Prælatorum est, quantùm fieri potest, nitorem deperditum Religionibus restituere, disciplinam regularem restaurare, virtutesque exemplo, opere, prædicatione augere, & superseminare, si deperdantur, quod munus per erectiones monasteriorum, & consequenter per numerum hominum ad habitum receptorum fit impossibile ob rationem D. Bonauent. aliamque Cordubæ in reg. S. Francisc. c.2.q.2. in fine asserentis; quòd nouitij recepti quotidie à perfectione decidunt, & fiunt quotidiè peiores, & posteriores prioribus: ergo Prælati cum detrimento animarum suarum deficiunt à suo munere, cum monasteria in tali statu multiplicant. Tert. si Prælati sanctitatem deperditam Religionibus restituere nequeunt, saltem obstare tenētur, ne quamprimùm destructionis totalis profundum attingāt: sed hoc munus multiplicando conuentus nequeunt Prælati adimplere, imò

imò accelerant vltimum exitium ob rationes iam dictas: ergo absque labe peccati nō possunt cœnobia erigere.

Hæc, quæ dicta sunt, sunt quidem dicta iuxta impressionem prim. cent. secundum hanc dicendum est, non esse inconueniens erigere Monasteria tàm in secundo, quàm in tertio statu (dummodò ibi possit morari sufficiens numerus Religiosorum pro disciplina regulari tuenda, & non sit ad occasum summæ relaxationis Religio, Ducor, quia Religiones sunt à Deo institutæ, & confirmatæ à S. Sede Apostolica in vtilitatem animarum: audiamus Diuum Bonauenturam in opusc. *Quarè fratres Minores prædicent, & confessiones audiant* tom. 7. *Prædictis ergo de causis* (de quibus supra) *in his nouissimis temporibus, de quibus prædixit Apostol. 2. Tim. 3. Quòd instabunt tempora periculosa ex multiplicatione peccatorum, & numerositate rudium populorū, & seductione hæreticorum, & raritate bonorū, & difficultate regendi, & perplexitate casuum emergentium ex varijs euentibus, prouidit Sedes Apostolica ad obuiandum præfatis periculis quibuscunq; remedium subuentionis animabus pereuntibus, quòd diuina ordinatione quosdam Religiosorum Ordines instituit, qui officio prædicationis, & confessionis sibi commisso subueniant indigentiæ populorum, & insufficientiæ Clericorum, & obsistant versutijs hæreticorum, & hoc in solatium, & in subleuamen oneris non in præiudicium Plebanorum*: hæc Bonauentura, qui paulò inferiùs addit. *Quòd autem quandoque Religiosi ad saluandos fideles in Ecclesia essent vocandi, ostenditur in Euang. Luc. 5. cum Dominus dixit Petro: Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam*. Videte locū, & paulò inferiùs. *Cum autem prædicatio, & confessio inter alia populo Dei exhibenda ampliori indigeant scientia scripturarum, & magis periculum sit ista ei non ministrare, vt expedit, cum per prædicationem informentur, quid credere debeant, & qualiter viuere; per confessionem verò lapsi extrahantur de luto peccati, ista duo fratribus commissa sunt, vt in his subueniant fidelibus, & suppleant defectum Clericorum*: hæc Bonau.

In hoc ergo præsertim dignoscitur vtilitas Religionum in Dei Ecclesiæ augmentum, *quia quandoq;* inquit Bonau. paulò inferiùs, *honestæ personæ timent suis Sacerdotibus confiteri, vnde oportet eis ignotos habere Confessores; item aliqui habent talia peccata in conscientia, quòd potiùs volunt non confiteri, quàm Plebanis suis ea pandere, qui semper vident eos, & coram quibus timent tota die confundi, sicut sæpè percepimus: his in tanto periculo ex compassione est succurrendum potiùs, quàm in desperationem ponantur, hoc tali modò aptè fit, vt confiteantur talibus, quos nō timent, vbi consulitur ipsorum verecundiæ, & saluti*.

Audiamus D. Thom. opusc. 19. cap. 4. contra impugn. Relig. *Ex quo patet*, inquit, *quòd conueniens est, vt præter Rectores Ecclesiarum, qui resident in suis Ecclesijs alijs prædicationis officium committatur, qui per diuersa loca discurrant: hanc etiam necessitatem maximè ostendit imperitia multorum Sacerdotum, qui in aliquibus partibus adeò ignorantes inueniuntur, vt nec etiam loqui latinè sciant: paucissimi etiam inueniuntur, qui sacram Scripturam didicerint, & tamen oportet Prædicatorem verbi Dei in sacra Scriptura instructum esse, vndè satis apertum est multùm saluti fidelium detrahi, si solùm Sacerdotibus parochialibus verbum Dei relinquatur. In confessionibus autē audiendis non minor apparet necessitas ob multitudinem plebis, quæ interdum vni Sacerdoti gubernāda committitur, qui si toto tempore vitæ suæ nil aliud ageret, vix omnium confessiones diligenter audire posset: iterum hanc necessitatem ostendit difficultas confitendi; quidam .n., vt experimento inuentum est, à confessione desisterent, nisi possent alijs, quàm suis Sacerdotibus confiteri, quandòque propter verecundiam, qui erubescunt confiteri illis peccata, cum quibus conuersantur, quandoq; verò, quia suspicantur Sacerdotes sibi esse inimicos, & propter multa alia*.

Ad ea, quæ possunt obijci superiùs tradita, respondetur, quòd, cum illa deficientia sit naturalis, ob rationem superiùs traditā à D. Bonau. in prim. not. & cum Deus, quandò instituit Religiones, id præuiderit, ideò non est multum curandum de illo incommodo, ob propagationem finis, ob quem fuerunt institutæ Religiones, modò fiat cum recta intentione, summaq; prudentia: ad Dei postea Prouidentiam spectabit nouas Religiones instituere, aut relaxatas reuocare ad pristinum statum, vt semper in Ecclesia dignoscitur mirabiliter fecisse.

TERTIA CONCLVSIO.

4 SVmmus Pontifex, esto in terra summam possideat potestatem, nulla interue-

teruueniente causa, nec vnam, nec plures euertere, ac destruere Religiones potest. Conclusio intelligitur satis probata in secūdo notando. hinc Roman. consi. 380. Quæstio est in principio, quē citatum sequitur Barbosa de iure Ecclesiast. c. 2. lib. 1 n. 194. affirmat non posse Papam sine iusta causa statuere talia, per quæ status generalis, seù vniuersalis Ecclesiæ mutaretur: & nu. 3. vers. 2. subdit, non posse etiam statutum facere, ex quo vehemēter suspicari posset vniuersalem Ecclesiæ statum perturbari, & n. 4. vers. tertio non potest, nec per quod status vniuersalis Ecclesiæ decoloretur, & n. 5. vers. 4. nec per quod cuncti Ordines Ecclesiæ scandalizentur, seù Ecclesia periclinationem pati possit.

QVARTA CONCLVSIO.

5. Summus Pontifex, iusta interueniente causa, non solùm vnā, sed plures Religiones supprimere potest. Ratio deducitur ex sec not. quia, cum Religiones omnes cognoscant propriā erectionem, & approbationē à iure positiuo; & cum Summus Pontifex in his, quæ iuris sunt positiui, absolutam habeat potestatē, sequitur euidenter Religionē euertere, & supprimere posse. Adde, quòd potestas Pontificis data, & concessa dicitur ad ædificationē, non autem ad destructionē, vt testatur Apost. 2. ad Corinth c. 10. & ideò sic scribit Gregorius in c. Si ea 25. q. 2. *Si ea destruerem, quæ antecessores nostri statuerunt, non constructor, sed euersor essem*; sed si non posset supprimere aliquam Religionem, dū subest causa euertendi, ac destruendi, non esset potestas in ædificationem, sed in destructionem; nam aliquandò accidere potest, vt aliqua Religio tāgat profundū occasus, de quo S. Bonau. vbi sup. quò fit, vt non solùm sit inutilis in Ecclesia Dei, sed etiam damnosa: ergo potest, ac debet eam supprimere: vis argumenti tangitur à Valent. inferius citando: videatur Bann. 2. 2. qu. 1. art. 10. dub. 8. concl. 9. Azor. part. 2. lib. 5. c. 7.

Dices, licèt penes summum Pontif. dum adest causa, resideat potestas Religionem delendi, non tamen est conueniens, quia maius est eam supprimere, quàm expurgare à malis Religiosis; sed id non videtur expediens, vt patet supr. ex dictis SS. PP. ergo multò minus erit expediens suppressio, vndè potiùs toto conatu erit introducenda reformatio, exemplo petito à Baronio tom. 10. ann. 996. nu. 29. qui refert quoddam desiderium Ottonis Imperatoris Romæ morantis delendi Monachos in Ecclesia S. Pauli prauè degentes; cumque hoc appeteret, ait Baronius, implere decretum, apparuit ei noctu per visum Beatiss. Apostolus Paulus, atque eundem Imperatorem ab huiusmodi voluntate remouere curauit; Si verè, inquiens, zelus diuinæ seruitutis opus optimum te adurit; vide, ne huius propositi institutū præsumas in Monachis immutare expellendis; non enim expedit cuiusque Ordinis Ecclesiastici, quamuis ex parte deprauati propositum vnquam abijci, seù immutari; in eo namqe vnusquisque iudicandus est Ordine, in quo se primitus vouit Deo seruire: reemendari tantùm licèt corrupto cuique in eadem propriæ vocationis sorte; talibus quippè monitus Imperator verbis retulit suis, quæ audierat ab Apostolo, curam agens qualiter eorum scilicet Monachorum institutum quiuisset in meliùs reformare, non expellere à loco, licèt immutare: hæc Baron. Resp. quòd esto verissimum sit non esse conueniens expurgare Religiones à vitijs, qui suis vitijs eas labefactant, quia vbique sunt tolerandi mali, vti dixi superiùs; nihilominus quandò relaxatio, vitiaque ita creuerint, vt potiùs videantur ad destructionem Religionum esse, quàm ad bonorum exercitium, & ad delendum virtutum odorem, vt videatur frustrari intentio Spiritus Sancti, quæ est, inquit Suar. 4. de Relig. tract. 9. lib. 1. cap. 1. num 12. erigi Religiones non solùm in bonum eorum, qui in eis congregantur, sed etiam vt per eos alij ædificentur, tunc non solùm licita erit expurgatio, sed etiam quandò quasi tangunt profundum vltimi status, de quo supra, suppressio. Nec exemplum allatum obstat responsioni; imò et fauet; dicit enim Paulus Imperatori: Non enim expedit cuiusque Ordinis Ecclesiastici, quamuis ex parte deprauati propositum vnquam abijci, seù immutari: quasi dicere velit, quandò in quolibet Ordine Ecclesiastico in parte tantùm dominari videntur mores praui; non est conueniens vitiosos expellere, eorumque propositum immutare, multò minùs Religiones ipsas euertere, ac supprimere; sed in meliùs sunt immutandi mores,

mores, abijcienda sunt vitia, & adhibenda est reformatio; quandò verò ita grassantur vitia, vt in toto, seù quasi in toto dicantur relaxatæ: quò fit, vt pereat spes eas reducendi ad meliorem vitæ frugem,& desperabilis censeatur reformatio, tunc applicetur eis & ensis expurgationis,& gladius suppressionis, quia nullum aliud videtur remedium.

Dices, quamuis hoc negotium non censeatur difficile circa Religionem formatam ex paruo numero Religiosorum, teste experientia; est tamen iudicandum difficile circa Religionem, quæ permagnum numerum includit, ob rationes satis omnibus notas; in tali ergo casu, duce difficultate, prohibenda est suppressio. Resp. verum esse, non tamen relinquenda est in tam lacrymabili statu huiusmodi Religio, sed erigenda mediante potenti reformatione: & pro meo sensu putanda erit optima reformatio. Prim. eam à multis, multisque malis Religiosis expurgare; prohibendo omnem receptionē per aliquod tempus etiā mediocrem, si possibile erit, ita vt multitudo non obstet subleuationi, quia inquit S. Bonau. vbi sup. *Sicut pauci Religionis iugo, asperitatibusque se faciliè subijciunt; ita multi difficilè flectuntur ob capita diuersa, quæ maxima cum difficultate ad vnum sensum declinant*: & ita conueniens erit suppressio paruorum conuentuum. Secund. curare, vt Religiosi vitæ probitate ornati; semper enim in quacunque Religione etiam collapsa aliqui virtutibus ornati morantur, ita ordinātè diuina Prouidentia ob rationes nobis ignotas, vt notat S. Bonau. vbi supr. assumantur ad Præfecturas, vt subditi ab eorum exemplis attracti, faciliùs ad meliorem vitæ frugem se recipiant; vndè dicitur in cap. Magnæ de votis. *Quòd agitur à Prælatis, facilè trahitur à subditis in exemplum*. Tert. curare etiam, vt quotidiè saltem per mediam horam vacent Religiosi orationi mentali, quia inquit S. Bonau. opusc. de sex alis Seraph. c. 3. *Instabilis est bonorum operum structura,quæ deuotæ orationis frequētia non compaginatur*: & S.Bernard. in lib. sentent. moral. col. 496. *Oratio est necessaria,cuius munimine,& tutela virtutum examina proteguntur*: & S. Crysost.hom. 69. ad Popul. Antioch. tom. 5. *Impossibile est,impossibile est hominem congruo precantem studio, Deoque continuè supplicantē vnquam peccare*. Quart. concedere illis, si videbitur possibile, aliquod priuilegium circa paupertatem, si in primo rigore obseruari nequit, vt maiori cum facilitate conscientiæ securitas habeatur.

Dices, ex loco S. Bonau. vbi supr. in prim. not. semel relaxata Religio, eius reparatio fit desperabilis; adhæret Cordub. in introduct. Reg. S. Franc. qu. 3. vndè Gerson. 2. p. summ. Alphab. 39. lit. O. de non esu carnium Carthu. ait: Semel lapsa Religio vix, aut nunquam reparari potest, & faciliùs dè nouo à fundamentis conditur, quàm reformetur; proindè, adhibita quacunque reformatione,nūquam huiusmodi Religio ad meliorem erigetur statum. Resp. doctrinam esse veram, stantibus rebus prout sunt; existente enim multitudine illa corrupta intra claustra, impossibilis semper censenda erit quæcumque reformatio, sed expulsa, possibilis est; imò facilis; & ideò optimè dicebat Cordub. vbi supr. Cognitis principijs malorum, & deformationis Religionis, cognoscitur etiam, quòd ab eis est incipienda reformatio, non à quibusdam ceremoniarum folijs, sed à radice; nam ad radicem arboris explantandæ, vel recidendæ securis disciplinæ, ponenda est; per easdem etiam causas res decidit, per quas nascitur, opposito modo illis se habentibus, vt Gerson. Alph. 35. lit. X. dicit, & indè homo incipit surgere, vbi lapsus est: cognoscitur quidem deformationem oboriri ex deprauatis moribus multorum, ac multorum Religiosorum; cognoscitur etiam; quòd ab eis modo præscripto est incipienda restauratio.

Dices tandem, si Summ. Pontif. potest supprimere aliquam Religionem, conceditur etiam, eum posse errare in approbandis, vel confirmandis Religionibus; supprimere enim aliquo modo dicit præcessisse errorem in approbationibus: sed Ecclesia errare nequit in approbandis, vel confirmandis Religionibus, vti tradunt Bann. 2. 2. qu. 1. art. 10. dub. 8. & testatur Rodriq. qq. Reg. tom. 1. qu. 1. art. 4. ad medium. Valent. 2. 2. disp. 1. qu. 1. p. 7. §. 41. Azor. p. 2. lib. 5. cap. 7. q. 2. Suar. 3. de Relig. lib. 2. cap. 17. n. 18. & de fide, spe,& charit. tract. 1. disp. 5. sect. 8. Machad. tom. 2. lib. 4. part. 7. tract. 4. docum. 5. Barbos. de iure Ecclesiast. cap. 2. n. 46. igitur nequit deuenire ad suppressionē. Audiamus respō-

Z fionem

2. Not. tert. Iudicem non posse interrogare Reum, nisi delictum, de quo est denuntiatus, sit saltem semiplenè probatum; vel per testem omni exceptione maiorem; vel per indicia illi æquipollentia, vt ex S. Thom. & Caietan. docet Francisc. Aretin. in prax. crimin. de citat. Rei, & incarcerat. cap. 2. adhærent Bouer. in direct. Regular. c. 35. verf. delicto igitur, &c. Thom a Iesu de Regul. visitation. tr. 3. cap. 8. num. 10. Philipp. de Bictis in prax. caus. iudic. Regul. q. 80. n. 10. referens multos alios.

PRIMA CONCLVSIO.

3. INterrogatoria suggestiua non solùm sunt improbata, quandò Reo, aut testi tortura infertur, sed etiam ante, & extra eam, & in quocunque examine generaliter facto. Ita elicitur ex multis traditis à Quazzino de defens. Reor. diff. 2c. cap. 13. & ex Farinac. de Reo confesso, & conuicto quæst. 83. num. 84. & seq. videte loca, & simul videte num. 4. Quazzini demonstrantis, quæ dicatur suggestio: Suggestio autem, inquit, diceretur facta a Iudice ipsi Reo, quando interrogaret Reum in specie, vt putà: an vulnerauerit Titium: an fecerit talem falsitatem, vel aliquid simile: & paulò inferiùs, aliud genus suggestionis, nempè palliatæ, ostendit: ea dicitur, quandò Iudex vtitur illis interrogandi modis, & ad opportunas domini intertogationes, vel opportunè interrogatus respondit, & non potest apparere, de qua re fuerit interrogatus, & refert Farinac. vbi supr. n. 92.

4. Hic est aduertendum cum Farinacio loc. cit. *n. 96.* quòd Iudex (hæc sunt verba eiusdem Farinacij) in tortura non potest Reo ne dū suggerere, sed nec etiam minari, aut importunè suadere, vt confiteatur. Ita expressè videtur tradere Iodoc. in pract. crimin. c. 37. Rub. de quæst. n. 9. cuius verba sunt hæc: Non est boni Iudicis, neque in ipsius potestate sine authoritate maleficum, aut Reum in tormentis eo conati, inducere, & persuadere, vt quippiam sibi aduersum confiteatur, neque item minis ipsū huc solicitare, aut terrere, aut interminari maiora supplicia, si fateri nolit, sed æquo libramine, animoque sedato pergat exercere cruciatum, donec ipsius prudentiæ, & iustitiæ ex animo vero Christiano ad summum videbitur pœnam intensam fuisse, adeò vt grauiora perpeti nequierit: quæ quidem verba valdè notanda sunt cōtra modernos, & crudeles Iudices, qui, quandò Reum in tormento habent, & verbis, & minis, & importunis suasionibus, & quod peius est, quādoquè etiam contumelijs, & pugnis, seù etiam verberibus adeò ipsum infestant, vt maiorem hoc pacto quodam modo inferant cruciatum, quàm per torturam ipsam pauperes isti patiuntur: quapropter ego semper obseruaui Reum in tortura pendentem nullo modo aliter infestare, quam cum duobus, aut tribus interrogatorijs, & monitionibus, vt veritatem, de qua aliàs fuit interrogatus, fateatur, nec sinat se ampliùs in tormento cruciari, quòd si in negatiua persistat, completa hora ad summum, deponendum mādaui: & aduerto, quòd, licèt Flaminius Cartar. in pract. interrogand. Reor. lib. 4 cap. 1. num. 81. & seq Foller. Nouell. & Cumian. quos allegat, & in cap. 3. num. 5. in formula constituendi Reos ad locum torturæ, ponat etiam formam interrogatoriorum ipsi Reo faciendorum; ex quo apparet posse Iudicem interrogare de nouo super indicijs, de quibus in processu, & de quibus aliàs fuit interrogatus extra torturam; hæctamē practica à bonis Iudicibus non seruatur, nec vnquam seruari vidi, cum antequàm Reus ponatur in tortura, Iudex diligenter super vnoquoque indicio Reum interroget: & in vltimo constituto, si tamen legitima præcedunt indicia, ipsum specialiter interrogat: an tale delictum commiserit, & eo negante, monetur, & suadetur ad dicendū veritatē, de qua iam curię videtur satis constare ex testibus examinatis, iuribus productis, & alijs, de quibus in processu: quæ omnia ad magis ipsum disponendum denuò per Iudicem, ipso benè intelligente, singulariter numerātur, & significantur: quòd si adhuc in negatiua persistat pro habenda veritate, fit decretum torturæ, & postea eleuatur, & , vt dixi, in tortura ampliùs non interrogatur, nec monetur; nisi in genere; vt veritatem liberè dicat, & hoc etiam non importunè, & insolenter, sed sedato animo, & per duas, aut per tres vices; & ita, vt dixi, practicaui, & practicari vidi à Iudicibus, qui Deum, & iustitiam timent: hæc Farinacius.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. IVdex nullo modo potest interrogare Titium de delicto commisso in specie, seù in indiuiduo, si contra ipsum non adsunt sufficientia indicia: secus si adsunt. Duas habet partes conclusio. Prima elicitur ex præcedenti conclusione, & tradunt omnes DD. Salyc. in l. vlt. col. pen. vers. Quæro nunc de modo. C. de accusat. Ruy. cons. 7. num. 74. vers. Nec etiam frater lib. 5. Blanc. in tract. de indicijs num. 281. Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 5. cas. 474. num. 53. Ratio est, quia, si in indiuiduo fieret interrogatio, esset potiùs quædam suggestio. Secunda pars traditur à Farinac. de Reo confess. & conuict. qu. 83. num. 97. ex multis, qui habet hæc verba: Quādò indicia sunt manifesta, tunc Reus potest etiam in specie interrogari:& à Scaccia loc. cit. num. 38. qui etiam habet hæc verba: Si præcedunt sufficientia indicia ad interrogandum specialiter, non est dubium, quòd licet interrogare Reum specialiter, vt tradūt Boss. tract. crim. tit. de examin. Reor. nu. 12. Franc. Brun. tract. de indic. & tortur. p. 1. quæst. 3. num. 25. Foller. in pract. crimin. in verbo: Rei indurati torqueantur sub num. 1. & Flamin. Cart. in pract. interrogand. Reor. lib. 2. cap. 1. num. 64. & faciunt, quæ dixi de interrogat. speciali in teste sup. sub num. 15. ibi. Si de iure: & hoc procedit, etiam si Reus esset in tortura, quia adhuc potest specialiter interrogari tam super delicto, vt in hoc quoque casu apertè ita sentiunt Foller. Boss. & Flam. Cart. vbi sup. & August. ad Ang. tract. de malefic. in verbo: quòd fama publica sub n. 118. quàm super complicibus, & socijs, si indicia contra eos præcedunt: hæc Scaccia: qui postea quærit num. 39. quæ indicia dicantur sufficientia, & dicit, quòd, si Reus interrogatur extra torturam, indicia debent esse aliquantulò vrgentiora illis, quæ debent præcedere, antequam Reus interrogetur in genere: si verò interrogatur in tortura, tunc requirūtur talia, vt ex illis Iudex certò sciat illum commisisse delictum, tunc autem dicetur certò scire, quandò habebit plusquam semiplenam probationem: hanc doctrinam sequitur Farinac. loc. citat. num. 97. alia dicens ex sensu eiusdem Scacciæ, quæ apud ipsum sunt videnda.

Verùm censeo Regulares, qui non sunt multùm experti in hac materia, & qui de plano debent procedere, duo absque scrupulo posse obseruare. Prim. doctrinam Clari lib. 5. §. fin. quæst. 45. nu. 11. vers. debet autem: Debet autem, inquit, Iudex in huiusmodi examinibus faciendis recto tramite procedere ad finem veritatis indagandæ; non autem, vt Reum inuoluat, & inducat ad confitendum delictum. Secund. doctrinam Menoch. loc. cit. num. 53. qui ex sensu Blanci, & Pegueræ ait, quòd, quādò contra aliquem est præsumptio, tunc in indiuiduo potest fieri interrogatio: quandò scilicet erit sufficiens præsumptio, ita vt possit fieri in indiuiduo interrogatio à Iudice regulari absque scrupulo suggestionis: cum contra Reum erit semiplena probatio de delicto commisso, quia tunc potest constitui, & interrogari: vide ea, quæ dixi in tert. norand. in doctrinam Menochij, inclinat. Clar. vbi supr. num. 11. dum dicit: Item secundùm aliquos non debet Reum specialiter super ipso delicto, de quo agitur, interrogare, cum id suggerentis potiùs, quàm interrogantis esse videatur; de consuetudine tamen contrarium obseruatur, vt ait pract. Casoni fol. 84. num. 3. quandò Reus interrogatur de facto proprio: secus tamen esset, si interrogaretur vti testis contra alium, sed de hoc inferiùs: sensum Clari sequitur Farinac. de Reo confesso, & conuict. qu. 83. nu. 98. qui postquam inclinauit in doctrinam Scacciæ, tradit hanc limitationem: Limita 2. vt quidquid sit de iure, de consuetudine tamen Reus potest interrogari in specie super delicto, de quo agitur, prout dicit Clarus in pract. §. fin. qu. 45. num. 11. ex Cason. in loco per eum citato. Ex hac doctrina elicitur, data denuntiatione, contra aliquē Religiosum, & probato delicto semiplenè, posse Iudicem Reum interrogare in specie, atque in indiuiduo absque scrupulo suggestionis, & examen est sustinendum tanquā validum: an postea possit Iudex interrogare Reum de qualitatibus delicti, sicut de delicto ex. gr. de modo percussionis, & in qua parte corporis, non inclinat Farinac. loc. cit. sed si hoc fieret, esset suggestio; vndè in genere debet fieri interrogatio, quandò, quomo-

quomodò, & in qua parte corporis percusserit, verùm si à Iudice regulari fieret, non essent interrogatoria damnanda, tanquã suggestiua; quia Clarus indistinctè loquitur, & indistinctè est intelligenda doctrina; maximè quia si de principali potest fieri interrogatio in specie, quarè non de accessorijs, modò indicia præcedant? & ita Farinac. loc. cit. at. loquitur tali modo, vt non videatur omnnò dissentire à doctrina Clari; hæc sunt verba Doctoris: Quod tamen dictum Clari crederem posse procedere secundùm ea, quæ in simili de teste torquendo dixi in tract. de test. qu. 79. n. 80. vt possit Reus interrogari: an commiserit, vel non commiserit tale delictum, prout Clarus dicit, nõ autem de eius qualitatibus: pro hac doctrina facit etiam aliquo modo, quòd inter Regulares non est necessaria inquisitio loci, & temporis commissi delicti, quia procedunt ex statuto derogante solemnitatibus iuris, & sola facti veritate inspecta, vt clarum est apud omnes, & qui procedunt hoc modo, non tenentur exprimere locum, & tempus commissi delicti, vt ex multis docet Farinac. de inquisit. quæst. 1. num. 17. vide ibi limitationes.

Pro fine quæsiti est aduertendum cum Claro loc. cit. & Fran. Aretino pract. crim. de citat. Rei cap. 5. quòd Iudex in interrogationibus suis procurare debet, vt non auferat Reo defensiones: v. g. si Reus confiteatur se aliquem percussisse, aut vulnerasse, non debet eum Iudex interrogare: an ille ex tali percussione, vel vulnere decesserit, neque ab eo extrahere huiusmodi confessionem, quoniam ista est practica diabolica, siquidem istud esset tollere defensionẽ ipsi Reo, qui probare posset, quòd percussus, vel vulneratus non fuerit mortuus ex tali percussione, seù vulnere, quæ est maxima defensio.

6. Quæstio hæc perfectè nequit decidi, nisi duæ aliæ quæstiunculæ addantur. Prim. est: an in casibus à iure permissis, in quibus de socijs Iudex potest interrogare Reum, possit etiam interrogati ipse Reus in specie de aliqua persona. Dixi, in casibus à iure permissis, ad ostendendũ, quòd in hoc sunt aduertenda multa apud Farinac. de indic. qu. 43. apud Bouetium in director. for. indicial. c. 35. pag. 125. & apud Philipp. de Bictis in comped. prac. iudic. Reg. qu. 80. n. 34. & seq. Ad quæstionem respondetur, quòd non licet Iudici Reum interrogare in specie, seù in indiuiduo de socio, nisi adsit specialis præsumptio; quòd certa persona interuenerit; aliter enim esset potiùs suggerere, quam interrogare. Ita Farinac. de indic. & tortur. qu. 43. n. 132. ex multis. Cartar. de interrog. Reor. lib. 2. c. 1. nu. 69. qui docet modum interrogandi, & tu vide Quazzin. vbi supr. def. 20. c. 13. n. 9. referens multos, Clar. §. fin. qu. 21. vers. retenta igitur, &c. Dixi, nisi adsit specialis præsumptio contra certam personam, ad ostendendum, quòd, quandò est aliquod sufficiens indicium ad inquirendum specialiter contra aliquem, siue simus in exceptis, siue non; tunc in specie potest fieri interrogatio, inquit Clar. vbi supr. concordat ex multis Cartar. vbi supr. n. 61. dicens: Si tamen contra certos socios, & complices aliquod adesset indicium ad specialiter inquirendum contra ipsos sufficiens, poterit Reus de his etiam in specie interrogari: quodnam erit indicium sufficiens? Farinac. de indic. vbi supr. cum Quazzin: loc citat. sequens suã doctrinam de interrogat. Reor. dicit, quòd indicium sufficiens erit plusquam semiplena probatio: pro Regularibus mihi placet doctrina Clari, & Cartar. vbi supr. dicentiũ sufficere semiplenam probationem; ita elicitur ex eorum scriptis, dum dicunt sufficere aliquod indicium: sequitur Menoch. vbi supr. ita loquens: Quæ sententia, idest, quòd inquisitus debeat interrogari à Iudice in genere, non autem in specie, seù in indiuiduo de isto, vel de illo, locum non obtinet, quandò contra aliquem esset præsumptio, quòd esset ille talis, qui fuit socius criminis, vt vno verbo sentit Blancus, & Paguet. Farinac. verò loc. citat. qui in casu admittit plusquam semiplenam probationem, vtitur verbis in fin. num. 132. non in numero singulari, vt faciunt DD. relati, sed in numero plurali: Quandò adsunt, inquit, indicia particularia contra aliquam tertiam personam: ex hac differentia elicitur etiam secũdùm DD. quos nos sequimur, sufficere tantùm semiplenam probationem: laudo tamen, quòd interrogationes fiant in genere ad euitandas omnes cauillationes.

7. Secunda quæstio est: an testes adducti possint

possint interrogari in specie de delinquente denuntiato. Priusquam responsio adducatur, est præsupponendum, quòd duplex opinio in hoc inuenitur: altera negatiua affirmans, quòd testis interrogandus pro habẽda veritate cõtra delinquẽtes nõ est in specie interrogandus, sed generaliter; aliàs potiùs diceretur suggestio, quàm interrogatio. Ita multi DD. quos citatos sequitur Quazzin. vbi supr. def. 19. c. 11. n. 2. & ita secundùm istos DD. testis non debet in specie interrogari: an Caius occiderit Seium, sed in genere; quis fuit ille, qui Seium occidit: altera verò dicit, quòd huiusmodi generalis interrogatio fit, quando nescitur author delicti: secus si essent specialia indicia contra aliquem, quia tunc de illo testis in specie interrogatur. Ita Bartol. in. l. 1. §. Qui quęstionem n. 1. ff. de quæst. Brun. de indic. p. 2. qu. 5. n. 56. Cussan. in tract. de torment. c. 15. sub n. 1. Personal. de indic. n. 43. præsupponenda est etiam doctrina Scacciæ loc. cit. qu. 86. n. 15. sic loquentis: Si verò est aperta via ad inquirendum specialiter, in primis est repetenda distinctio, quam præmisi de illo triplici modo inquirendi specialiter sup. c. 84. sub. n. 3. qua præmissa, iuxta eam distinguo: aut loquimur de inquisitione speciali primo modo sumpta, videlicet quoad interrogandos specialiter testes contra aliquam personam: aut loquimur de speciali secundo modo sumpta, quandò scilicet citatur Reus cum inserto tenore inquisitionis: aut de speciali sumpto tertio modo, videlicet quandò Reus examinatur: si loquimur de ea in primo modo, rursus distinguo, aut de iure, aut de consuetudine: si de iure, certa conclusio est, quòd testes possunt interrogari specialiter iuxta ea, quæ tradit Clarus lib. 5. recept. sent. qu. 5. vers. poterit igitur: dicens, quòd, tunc Iudex interrogat testes, quid sciant de contentis in querela, & sic intelligas assumi informationes contra aliquem, & procedit non solùm; quandò testis examinatur de plano in simplici examine, sed quandò examinatur in tortura, quia, præcedentibus indicijs contra aliquem, posset de delicto nominatim in tortura interrogati, vt dixi infra sub n. 38. si de consuetudine, dico stylum esse, vt priùs interrogetur in genere, & deindè in specie, iuxta modum, quem docui supr. n. 13. quandò est aperta via ad inquirendum generaliter, & ita se habet practica, quæ tribus rationibus satis mihi probatur. Prim. quia euitabitur disputatio: an esset aperta via ad interrogandum specialiter. Secund. quia, si testis est suspectus, vt plerumquè est, de celanda veritate, meliùs est sumere initium interrogandi à remotis per ea, quæ dixi in examine Rei infra sub n. 39. imò Iudex debet studere, vt illaqueet interrogatorijs testem, quandò dubitat illum non esse veritarem dicturum, quæ illaqueatio fieri non potest, nisi interroget per circuitum etiam de circunstantijs remotis. Tert. quia ex ea nullum Fisco, vel Reo sequi potest detrimentũ: hæc Scaccia: quibus habitis, ad quæstiũculã respondetur, quòd non est censendum inconueniens, neque habenda sunt pro suggestiuis interrogatorijs; quæ fiunt testibus in specie, ex. gr. an Caius occiderit Seium, intra Regulares, qui, de plano in iudicijs debent procedere iuxta doctrinam Clari, aliorumque DD. pro secuuda opinione traditorum, quæ tanquam certa de iure admittitur à Scaccia; admittitur etiam à Farinac. de test. q. 79. n. 79. aduertit tamen idem Farinac. ibid. num. 80. cum Quazzin. de defens. Reor. def. 19. c. 11. ex multis, quòd, licèt testis possit in specie de delinquente interrogari, non tamen de modo, & circũstantijs delicti, nẽpè an Titius percusserit vel hoc, vel isto alio modo? quia hoc erit suggestio, sed tantùm generaliter: quo genese armorum, quandò, quomodò, & in qua parte corporis percusserit; hoc enim prohibitum est, & esset suggestio: quam doctrinam si non seruarent Regulares, non essent damnandi tanquam Rei suggestionis, modò etiam de his præcesserint indicia, sicut de delicto ob rationes superiùs dictas de Reo, & quia præsertim Clar. loc. citat. indistinctè loquitur.

In hanc doctrinam conclusionis inclinant Thom. à Iesu de Regular. visitat. tract. 3. c. 5. & Bouer. in director. Regular. in praxi prima inquisit. denunt. & accusat. pag. 193. dum tradunt formas interrogandi testes, quæ apud ipsos videri possunt.

DV-

DVBIVM LI.

An solicitatio ad turpia inter Regulares sit peccatum contra bonum publicum: & an quis teneatur solicitantem denuntiare Prælato, vt Iudici: & an Prælatus debeat præcipere, vt sibi tanquam Iudici fiat huiusmodi denuntiatio.

SVMMARIVM.

1. *Peccata se habent in triplici differentia, & qualibet explicatur.*
2. *Quid propriè sit peccatum contra bonum publicum.*
3. *Peccata alia sunt perniciosa communitati Ecclesiasticæ, & non perniciosa communitati sæcularium: nonnullaque alia perniciosa communitati Regularium, & non communitati Ecclesiasticæ: alia verò tantùm perniciosa communitati Regularium.*
4. *Frequens solicitatio ad turpia in quacunque communitate censenda est contra bonum commune.*
5. *Prætermissa correctione fraterna, huiusmodi solicitatio est denuntianda Prælato tanquam Iudici: habetur quædam limitatio cum alia doctrina scitu digna.*
6. *Potest Prælatus præcipere denuntiationem huiusmodi peccati, & huic præcepto tenētur parere subditi: habetur etiam quædam doctrina, quid sit faciendum, quādo huiusmodi delinquens est iam denuntiatus Prælato tanquàm Patri.*

1. Not. prim. quòd communis DD. doctrina est peccatum se habere in triplici differentia; quædam enim sunt, quæ solùm in damnum ipsius peccantis cedunt; alia verò, quæ in damnum tertij redundant; alia deniquè, quæ in damnum, seù perniciem Reipublicæ, seù communitatis vergunt: illa dicuntur peccata cedentia in damnum solius peccantis, quæ tantùm peccantem lædunt, qualia sunt consuetudo vexandi, ebrietas, &c. illa dicuntur in damnum tertij, quæ tertium lædunt, vt adulterium, homicidium, furtum, detractio, &c. illa randem dicuntur cedere in damnum communitatis, quæ Rēpublicam deturpant, atque offendunt, vt in temporalibus sunt proditio, institutio falsæ monetæ, subornatio ad officia, quatenus indignus præfertur digno, & dignus digniori; in spiritualibus, vt falsa doctrina, qua fides, & mores corrumpuntur: videantur S. Tho. 2. 2. quæst. 33. art. 7. Sotus de tegend. secret. membr. 2. quæst. 4. Petr. Nauarr. de restit. lib. 2. cap. 4. num. 185. Clauis Reg. lib. 11. cap. 4. num. 5. 6. Layman. lib. 3. tract. 3. p. 2. cap. 4. num. 2. Caspens. in cursu theolog. 2. p. de charitat. tract. 17. disp. 6. sect. 4. Castr. Palaus p. 1. tract. 6. disp. 3. punct. 13. nu. 2. Bassæus in summ. tit. Denuntiatio num. 4. Fagundez in præcept. decal. lib. 8 cap. 7. n. 1. 23.

2. Pro secund. not. sit explicatio propria peccati contra bonum publicum, quæ habetur clarè ex Soto vbi supr. vers. sed mouetur: Illa, inquit, sola peccata censentur in perniciem publicam, quæ habent pro obiecto proximo bonum publicum, putà quæ ex genere suo contagiosa sunt, & contaminant Rempublicam, vt hæreses, & proditiones; nam huiusmodi homines peruertere moliuntur populum: item ambitio, & subornatio suffragiorum in cathedris, & in alijs electionibus, & in vniuersum, quandò quis in aliquo conuentu, aut Ciuitate satagit peruertere fratres: hæc Sotus: adhærent Layman, & Clauis Regia vbi sup. Primus ait: Quædam sunt crimina per se, ac directè noxia communitati, vt hæreses, proditio, crimen læsæ maiestatis, falsatio monetæ, ponderum, prædandi, latrocinandi consuetudo, falsa subornatio in electionibus, crimen susurronis, vel si quis alia ratione in communitate satagit peruertere fratres. Secundus inquit: Quoddam enim est peccatum occultum, quod vergit in damnum publicum, vt proditio Ciuitatis, hæresis, crimen læsæ maiestatis; & qui in aliqua communitate satagit peruertere fratres.

PRI-

PRIMA CONCLVSIO.

3. VEriſſima doctrina eſt, à DD. non refellenda, eſſe nonnulla peccata pernicioſa communitati Eccleſiaſticæ, quæ non ſunt pernicioſa communitati ſæculariũ; nonnullaque alia, quæ ſunt pernicioſa communitati Regularium, & non communitati Eccleſiaſticæ, vt ſic; & prætereà aliqua pernicioſa huic communitati Regularium, & non alteri. Ratio eſt manifeſta, quia, cum vnaquæque communitas intendat pro ſui conſeruatione propagare diuerſum bonum commune, conſequenter oboritur, quòd aliqua peccata ſint pernicioſa vni, & non alteri communitati: videatur Fagundez vbi vbi ſupr. lib. 8. cap. 7. n. 1. referens peccata contra communitatem Regularium, licèt non omnia illa admittam.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. IN quacunque communitate tam ſæcularium, quàm Eccleſiaſticorum, & præſertim Regularium frequens ſolicitatio ad turpia cenſenda eſt in toto rigore peccatum contra bonum publicum. Suadetur: ſatagere in quacunque communitate peruertere hominum mores ad malum eſt peccatũ contra bonum publicum, conſequenter exceptum. Ita DD. citati in ſec. not. quibus adduntur Durand. in 4. diſt. 19. quæſt. 4. in corpore: Palud. in 4. diſt. 19. quæſt. 4. Richard. in 4. diſt. 19. art. 3. quæſt. 1. in corp. Adrian. in 4. de fratern. correct. in corpor. ſed frequens ſolicitatio ad turpia nonne ſatagit peruertere hominem ad malum? nemini eſt dubitandum, quin ſit peccatum contra bonum publicum; ideò dicebat S. Th. quodlibet. 11. art. 12. *Credo, quòd ſi eſſet aliquod peccatũ carnale, quod vergeret in detrimentũ multitudinis, ſtatim eſt reuelandum, cum præponderet bonum cõmune in ordine charitatis bono proximi, ſiue ſit famæ, ſiue conſcientiæ*. Dixi, & præſertim Regulariũ, ad inſinuandam veritatem concluſionis præſertim ſpectare ad Regulares, quia, cum bonum eorum publicũ ſpecialiter propagetur ex optima iuuenũ educatione, ijs corruptis, corrũpitur, ac deſtruitur bonũ publicum totius vitæ regularis: hinc optimè Fagund. vbi ſupr. num. 1. huiuſmodi peccatum inter peccata excepta inter Regulares connumerauit. Dixi, frequens ſolicitatiò, ad demonſtrandum, quòd ſi ſemel quis ſolicitat ad turpia; non ideò cenſendus eſt incurriſſe in peccatum exceptum, ſeù contra bonum publicum; non enim per vnam ſolicitationem bonum publicum communitatis poteſt dici notabiliter læſum, nec habetur, quòd quis per vnam ſolicitationẽ ſatagit peruetere homines, ſicut habetur per binam; nam binus actus conſuetudinem introducit, vt ex multis probat Salas de leg. q. 97. tr. 14. diſp. 19. ſect. 8. nu. 72.

Dices, ſolicitatio ad turpia eſt diceda potiùs contra perſonam priuatam, quàm contra bonum publicum, & ita determinat Laiman, vbi ſupr. num. 4. Reſp. Doctorem loqui de ſingulari ſolicitatione, & non de pluribus; aliàs ſibi contradiceret, vt videri poteſt in ſecund. notand.

TERTIA CONCLVSIO.

5. HOmo frequentibus ſolicitationibus addictus, licèt occultus, ſi indicijs oſtendi poſſit, itavt denuntiatori fides aliqua habeatur, prætermiſſa correctione fraterna, ſtatim denuntiari debet Prælato tanquam Iudici. Ratio eſt clara, quia S. Thom. 2. 2. quæſt. 33. art. 7. Clauis Reg. lib. 11. ca. 4. num. 4. Sanch. opuſc. lib. 6. c. 2. dub. 5. nu. 5. cap. 13. referens infinitos DD. docent, peccata in perniciem boni publici eſſe referenda Iudici, vt bono publico læſo punitione ſatisfaciat, non habita conſideratione famæ delinquentis, eò quòd bonum publicum bono particulari delinquentis præferri debet.

Limita, niſi denuntiator haberet certam ſpem ſe priuata monitione huiuſmodi peccatum occultum, tantum Religioni pernicioſum impedire, ac tollere poſſe; tunc enim abſtinere debet à denuntiatione iuridica. Ita apertè colligitur ex S. Thom. Clau. Reg. Adrian. Richard. Layman. vbi ſupr. à Palud. in 4. diſt. 19. qu. 4. & à Nauarr. man. c. 18. num. 56. Ratio eſt, quia peccator ſine cauſa neceſſitatis infamaretur cõtra charitatis legem, cum per correctionem fraternam

nam satis profuturam bonum delinquentis habeatur, & etiam sufficienter consulatur bono communi, monent tamen Valent. to. 3. disp. 3. q. 8. punct. 5. Petr. Nauarr. lib. 2. de restit. c. 4. nu. 186. Nau. man. 24. n. 14. Sotus de secret. membr. 2. q. 4. concl. 2. Caspens. tr. 17. de charit. disp. 7. sect. 4. n. 36. Castr. Palaus to. 1. de charit. tract. 6. disp. 3. punct. 13. nu. 4. Laymã, & Sanch. vbi sup. ratum esse, vt quis, mediante secreta monitione, sit securus de emendatione delinquentis in his criminibus aduersus bonum publicum; ideò absque scrupulo est statim denuntiandus delinquens Prælato tanquam Iudici.

Dixi in conclusione, si indiciis ostendi possit, ad insinuandum quoddam quæsitum, quo quæritur: an delicta secreta, quamuis in damnum tertij, seù communitatis, qualia sunt, quę ab vno præter committentem sciuntur, sint iudicialiter denuntianda. Prima sententia videtur esse te non posse ad denũtiationem iudicialem deuenire, sed ea esse dicenda Prælato, vt Patri, vel alijs, vt obseruent, & possint esse testes in iudicio. Ita Durand. in 4. dist. 19. quæst. 4. Sot. de secreto membr. 2. q. 4. concl. 2. Petr. Nauarr. lib. 3. de restit. c. 2. n. 358. in 2. edit. Henriq. alijs relatis lib. 13. de excommunicat. c. 18. n. 3. Ratio est, quia nequit esse iudicium sine sufficienti probatione; & ideò vbi impossibilitas, ibi nulla obligatio. Secunda sententia sustinet te posse, ac debere delinquentem huiusmodi aperire Prælato, vt Iudici; quamuis eius delicta probare non possis, sed solus tu scias. Ita docent expresse Silu. tit. correctio qu. 5. Emman. Sà in edit. Roman. tit. denunriatio. Valent. disp. 3. q. 10. punct. 5. pag. 677. Villalob. tom. 2. summ. tract. 4. diffic. 11. nu. 2. 4. Lessius lib. 2. de iust. c. 30. du. 2. n. 13. & dub. 6. n. 43. Castr. Palaus vbi sup n. 13. Ratio est est in promptu, quia huiusmodi denuntiatio ordinatur non tam ad bonum delinquentis, sed etiam ad impediendum damnum; vndè non est curandum de fama delinquentis, quandò tractatur de bono communi, seù innocentis, cum ei aliter nequit occurri: vtraque opinio est probabilis: videatur etiam Sanch. lib. 6. c. 2. dub. 5. nu. 8. opusc.

QVARTA CONCLVSIO.

6. Prælati officium postulat, vt præcipiat huiusmodi denuntiationem sibi fieri tanquam Iudici, quandò aliter notitiam delinquentis nequit habere, cui præcepto tenentur parere subditi, etiamsi adesset iuramentum de non denuntiando. Prima pars habetur ex eo, quia omnibus incumbit onus tuendi, tanquam finem communitatis, bonum commune; ideò dicebat Caiet. 2. 2. quæst. 90. art. 8. quemlibet teneri Reipublicæ bonum commune tutari, nec in discrimine ponere; idque præsertim Rectoribus, ac Pastoribus, vt insinuat S. Thom. 1. de regim. Princip. cap. 1. *Oportet igitur præter id, quod mouet ad bonum proprium vniuscuiusque, esse aliquid, quod mouet ad bonum commune multorum, propter quod & in omnibus, quæ in vnum ordinantur, aliquid inuenitur alterius regitiuum*: igitur Prælati munus petit, vt præcipiatur huiusmodi denuntiatio; nam cui incumbit onus finem propagandi, is obligatur etiam, inquit Sanch. opusc. lib. 2. c. 1. dub. 1. ad media pro eius propagatione; aliò enim modo nequit Prælatus occurrere bono publico læso, vt supponitur, nisi adhibito præcepto denuntiandi iudicialiter. Secundam partem docent communiter DD. inter quos est Filliuc. tom. 2. tract. 4. cap. 7. nu. 122. Tolet. lib. 5. summ. c. 5. & c. 17. n. 2. & 4. Nauarr. c. 25. n. 23. Innoc. in c. Qualiter 1. de accusat. Panorm. in c. Dilectus de excessibus Prælator. Lessius lib. 2. c. 30. dub. 6. nu. 43. Fagund. in 8. præcept. Decal. lib. 8. cap. 51. nu. 10.

Quòd si huiusmodi delinquens sit iã denuntiatus Prælato tanquam Patri, quid in casu potest facere Prælatus? Audiamus Suar. 4. de Relig. tr. 10. lib. 10. c. 12. n. 43. qui postquam affirmauit præceptum Prælati impositum delatori paterno, vt iudicialiter denuntiet delictum secretum subditi delatum sibi tanquam Patri, quod non vergit contra bonum publicum, & tertij non obligare, quia huiusmodi præceptum obstaret bono publico; nam deterret subditos à deferendis criminibus ad Prælatum, tanquam videntes se statim obligari ad denuntiandum iudicialiter; postea n. 44. subdit: secus verò erit, si de-

si delictum vergat in damnum communitatis; nam tunc obligari potest subditus per præceptum Prælati, vt sibi denuntiet iuridicè delictum fratris, vt possit communitatē indemnem seruare; nam hæc est legitima causa talis præcepti; & ideò, non obstante secreto prioris denuntiationis paternæ, potest iustè illud imponere; imò si subditus suo præcepto nolit obedire, potest iudicialiter procedere, non via inquisitionis, quia non præcessit infamia, vt supponimus, sed via denuntiationis creando Fiscalem, qui causam assumat, & denuntiet, & tunc poterit etiā interrogare primum denuntiantem tanquā testem, qui tenebitur sub iuramento veritatem dicere, quia iam legitimè interrogatur, & post testimonium eius, si sit omni exceptione maius, poterit interrogari Reus, ita vt obligetur ad veritatem fatendam, & ita vlteriùs procedi: hæc Suar. cuius doctrinæ adhærent Em. Lugo de iustit. disp. 37. sect. 7. nu. 83. Castr. Palaus tom. 1. tra. 6. disp. 3. punct. 11. nu. 11. Trullench. in exposit. Decal. lib. 1. c. 5. dub. 16. num. 8. Caspens. vbi sup. sect. 3. in fin. num. 35. & Dian. p. 7. tract. 3 resf. 47. Fragos. de regim. Christ. Reipubl. tom. 2. part. 2. lib. 12. disp. 74. nu. 27. in fin. §. 1. Philipp. de Bictis in comp. caus. iudic. Reg. qu. 16. n. 9. pag. 54.

Subdit tamen Suar. vbi supr. excusabitur tamen meritò ab hoc onere subditus, qui paternè denuntiauit, si fuit complex delicti, & ob affectum Religionis, vel perfectionis illud Prælato, vt Patri manifestauit, fortassè etiam manifestando seipsum; tunc enim obligari non potest, vt alium denuntiet iudicialiter; vel contra illum ferat in iudico testimonium, quia nemo tenetur se iudicialiter prodere, & prodere complicem est moraliter prodere se ipsum: nemo etiam tenetur cum graui suo detrimento, vel infamia testimonium in iudicio contra alium ferre, vt est communis sententia, de qua videri potest Couarr. in pract. quæst. ca. 18. & D. Th. cum interpretibus 2. 2. quæst. 70. articul. 1. hæc Suarez: cui se subscribunt breuibus verbis Eminent. Lugo vbi supra num. 83. in fin. & Fragos. vbi supr.

DVBIVM LII.

An licitum sit Prælatis subditos dolinquentes arguere.

SVMMARIVM.

1. *Licitum, imò necessarium subditos delinquentes arguere.*
2. *In huiusmodi reprehensione lenitatis modus est obseruandus.*
3. *Nec est adhibenda correctio nisi culpa probata ad hoc, vt sanet, imò aliquandò est differenda.*

PRIMA CONCLVSIO.

1. Licitum est, imò necessarium subditos delinquentes arguere, ac reprehendere. Quæ conclusio habetur ex Concil. Trident. & ex SS. PP. inferiùs citandis, sed præsertim elicitur ex S. Paulo 2. ad Timot. c. 4. eumdem Timot. instruente: inter verba Apostoli hæc leguntur: *Prædica verbum, insta opportunè, importunè, arguè, increpa, obsecra in omni patientia, & doctrina*: super quam monitionem Chrysostom. ibid. inquit: *Quid est opportunè, importunè? tempestiuè, intempestiuè? hoc est nullum habens definitum tempus, semper tibi tempus sit, non solùm in pace, & in quiete, neque in Ecclesia tantùm sedens, verùm & inter ipsa pericula, siue carceri inclusus, siue catena constrictus, siue mortis lata sententia ad mortem properes, ipso etiam tempore argue, neque increpare dissimules; tunc enim increpationis tēpus etiam est, cum arguendo profeceris, eum opus ostensum fuerit*: quæ verba, dum non patent increpationi neque in pace, neque in periculis, laboribus, atque ærumnis, satis ostendunt Prælatis omnibus necessariam esse pro spirituali regimine animarum congruam reprehensionem. Ratio etiam conuincit, quia, cum Prælati dantur in commodum, & vtilitatē non ipsorum, sed subditorum, vt inquiunt S. Th. 2. 2. q. 185. & 1. de regim. Princip. c. 1. S. Antonin. 3. part. tit. 19. c. 10. & alij cōmuniter; eorū vtilitas postulat,

vt

vt arguantur, & reprehendantur, vt confun dantur de defectibus commissis, & retrahantur ab eisdem, seu similibus denuo perpetrandis.

SECVNDA CONCLVSIO.

2. Esto necessarium sit pro recta directione subditorum delinquentes arguere; nihilominus specialis modus est seruandus, vt habetur ex Concil. Trid sess. 13. cap. 1. de reformat. dicente: *Quod Prælati in commissis sibi Ecclesijs eò libentiùs residens, quò faciliùs, & commodiùs sibi subditos regere, & in vita, ac morum honestate continere potuerint: illos primum admonendos censet, vt se Pastores, non percussores esse meminerint, atque ita præesse sibi subditis oportere, vt non in eis dominentur, sed illos, tanquā filios, & fratres diligant, elaborensque, vt hortando, & monendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur, quibus tamen, si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis seruanda præceptio, vt illos arguant, absecrent, increpent in omni bonitate, & patientia, cum sæpè plus erga corrigendos agat beneuolentia, quàm austeritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus charitas, quàm potestas, &c.* ad id faciunt multa SS. PP. dicta: S. August. relatus in decret. 24. quæst. 3. ca. Corripiantur: *Corripiantur itaque a Præpositis suis subditi, fratres correctionibus de charitate venientibus pro culparum diuersitate diuersis, vel minoribus, vel amplioribus; quia & ipsa, quadam natio nominatur, quam facit Episcopale iudicium (qua pœna in Ecclesia nulla maior est, potest, si Deus voluerit, in correctionem saluberrimam cedere, atque proficere: neque enim scimus, quid contingat sequenti die, an ante finem vitæ huius, de aliquo desperandum est? aut contradici Deo potest, ne resipiscat, & det pœnitentiam, & accepto sacrificio spiritus contribulati, cordisque contriti à reatu, quamuis iustè damnationis absoluat, damnatumque ipse non damnet? Pastoralis tamen necessitas habet, ne per plures serpant dira contagia, separare ab ouibus sanis morbidam ab illo, cui nihil est impossibile, ipsa forsitan separatione sanandam; nescientes enim, quis pertineat ad prædestinatorum numerum, quis non pertineat, sic affici debemus charitatis affectu, vt omnes velimus saluos fieri*: hæc August. S. Bernardus Prælatos alloquens serm. 23. in Cant. inquit: *Discite subditorū matres vos esse debere, non Dominos; studete magis amari, quàm metui, & si interdum seueritate opus est, paterna sis non tyrannica*: audiamus D. Prosper lib. 2. de vit. contemplat. cap. 5. & D. Chrysostom. vbi supr. Prim. ait: *Argue coæquales, obsecra seniores, increpa duriores, sed propterea addit, in omni patientia, quia leniter castigatus exhibet reuerentiam castiganti; asperitate nimia, & increpatione offensus, neque increpationem recipit, neque salutem*. Secundus inquit: *Quod si arguas vehementer, & increpes, obsecrationēque subducas, rursus omnia perdis, quippe reprehensio per se intolerabilis est, nisi habeat admixtam obsecrationem, sicut & sectio salutaris licet sit, nisi plurima dolorem consolentur, non eam sustinet languidus*.

TERTIA CONCLVSIO.

3. Esto verissimum sit rigorem increpationis, vt vtilis sit, postulare oleum lenitatis, & obsecrationis; nihilominùs huiusmodi increpatio ad hoc, vt sanet infirmum, indiget culpæ probatione; imò, habita etiam probatione, aliquandò in aliud tempus est differenda. Duas habet partes conclusio, quarū prima habetur à D. Chrysostom. vbi sup. *Si absque argumentis*, inquit, *increpes, temerarius esse videberis, nullusque te perferet; vbi verò præcessit probatio, tunc & increpationem faciliùs suscipit, alioquin impudens fies*. Secund. ex D. Augustin. lib. 1. de Ciuitat. Dei c. 9. *Nam si propterea quisque obiurgandis, & corripiendis malè agentibus parcit, quia opportunius tempus inquiris; vel eisdem ipsis metuit, ne deteriores ex hoc efficiantur; vel ad bonam vitam, & piam erudiendos impediat infirmos alios, & premant, atque auertant à fide, non videtur esse cupiditatis occasio, sed consilium charitatis*. Tandem pro fine instructionis legant Prælati consilium Nazianzen. orat. 1. pag. 70. *In quibusdam ad nonnulla conniuere satius fuerit, (ita vt videntes non videamus, & audientes non audiamus, quemadmodum dici solet) ne alioquin eos nimis crebris obiurgationibus, tanquam fluctibus obruentes ad desperationem incitemus, ac dissoluto tandem pudore, quod*

Aa 2 per-

persuasionis pharmacum est, ad quaduis facinus audaciores reddamus.

DVBIVM LIII.

An Prælati in suorum subditorum redargutione verbis contumeliosis vti possint.

SVMMARIVM.

1. *INiuria quid; & quibus modis fit.*

2. *Iniuria alia formalis, alia materialis; & explicatur, quando sit peccatum mortale, seu veniale.*

3. *Regularium superioribus non videtur illicitum posse vti contumelijs materialibus contra subditos delinquentes causa eos corripiendi: habetur quædam limitatio.*

4. *Excessus in correctione non subiacet satisfactioni ex vi conscientiæ: secus ex vi perfectionis.*

Pro intelligentia quæsiti not. est prim. quòd contumelia, quam Iurisconsulti specialiter iniuriam nuncupare solent, vt habetur ex tit. ff. & C. de iniurijs, sic definitur iuxta mentem S. Thom. 2. 2. quæst. 72. ar. 1. ibi Caietan. Petr. de Aragon. Sot. lib. 5. de iust. qu. 9. art. 1. Nauarr. cap. 18. num. 10. 11. Clau. Reg. lib. 12. cap. 4. num. 2. Bassæus in summ. tit. contumelia. Valent. tom. 3. disp. 5. quæst. 16. punct. 1. est iniuria quædam, qua quis alicui honorem aufert deducendo in notitiam eius, vel aliorũ aliquid, ex quo ille dehonoratur; quæ dehonoratio tribus modis contingere potest. Prim. cum quis profert verba iniuriosa in præsentia. Secund. literis, & libellis, ita vt ad iniuriati notitiam perueniant. Tert. in absentia, cum ista tamen intentione, vt eius notitiam attingant: verùm, vt propriè loquamur, contumelia consistit in iniuria in præsentia iniuriati prolata, cuius honori officit: impropriè etiam consistere potest in factis, quatenus significant intentionem lædendi honorem alterius: videatur S. Th. cum alijs, præsertim Clauis Regia.

Not. secund. duplicem esse contumeliam, alteram formalem, qua quis cum intentione intendit notabiliter lædere honorem alterius, & hæc ex genere suo est peccatum mortale. Ita DD. citati: colligitur enim euidenter ex illo Matth. 5. *Qui dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis.* Ratio est, quia, cum honor, & reuerentia sint maximum bonum, & melius diuitijs; ideò, cum læditur, læditur etiam lædentis anima graui culpa. Dixi, esse mortale ex genere suo; nam fieri potest, vt tantùm sit veniale, vt contingit, quandò quis leue conuicium iacit intentione leuiter subtrahendi honorem, Ita Salon. 2. 2. qu. 72. art. 2. concl. 2. cum S. Thom. ibid. Bassæo, Clau. Reg. Alteram verò materialem, qua quis profert verba sine intentione dehonorandi, & quamuis ex se, & ex genere suo non sit peccatum mortale, eò quòd deficit intentio dehonorandi, per quam constituitur formalis contumelia; nihilominus aliquandò erit mortale, aliquandò veniale tantùm, aliquandò nullum peccatum erit: mortale, quamuis non intendatur honoris læsio, si tamen ex ipsa prolatione verborum alter notabiliter in honore lædatur, siue ex ignorantia crassa, siue ex negligentia aduertendi id proueniat: Clauis Regia, & Bassæus vbi supr. veniale propter defectum cautelæ, vt solent communiter fieri inter mulierculas, pueros, & homines infimæ sortis, qui se solent aspergere ex animi irati promptitudine contumelijs, & conuicijs, dicendo quidquid in ore occurrit: Bonacina de restit. disp. 2. qu. 5. punct. 1. num. 4. cum alijs DD. citatis. Ratio est, quia huiusmodi contumelijs non adhibetur fides, nec notabiliter læditur honor; deest enim, vt plurimùm, animus grauiter lædendi: si verò intenditur notabilis læsio, notabilis etiã culpa insurgit, vt optimè notant DD. vltimo loco citati: tandem nullum peccatum erit, quandò quis per iocum, seu per correctionem proijcit conuicium, aut quandò inuincibiliter ignorat læsionem aliquam sequuturam. Ita Bonac. referens Valentiam, & Molin.: his suppositis sit.

PRIMA CONCLVSIO.

VIdetur licitum esse Superioribus Regularium conuicijs materialibus ex sola intentione corripiendi increpare subditos delinquentes. Ita docent S. Thom. 2. 2. qu. 72. art. 2. ad 3. vbi Caietan. Salon. concl.

concl. 2. Rodriq. tom. 2. qu. 41. art. 2. Bonacin. & Bassaus vbi supr. Sanctorius de pœnis c. 12. p. 1. pag. 69. tum quia Christus Dominus suos discipulos stultos vocauit Luc. 14. & Paul. ad Galat. c. 3. eos nuncupauit insensatos, tum quia, si licet causa disciplinæ eos verberibus afficere, ita & contumelijs.

Limita, modò tria obseruentur, obseruata, & notata à Salon. vbi supr. quem sequitur Peirin. tom. 2. qu. 2. c. 3. §. 16. n. 148. Prim. vt dicantur solo animo corripiendi. Secund. vt cautè, & modestè, & cum magna necessitate, & vbi cautè speratur profutura fore, quæ conditio tangitur à. D. Tho. vbi supr. n. 2. Tert. vt Superior vtatur sermone, ex quo percipiat subditus non ex ira, & passione, sed ex animo, ac desiderio ipsum corripiendi. Addi etiam potest quarta conditio à Nauarr. c. 18. n. 12. tradita, & valdè commendata à Rodriq. vbi supr. vt solùm significentur vitium, de quo prætenditur correctio, & non alia vitia commissa, & emendata, & è memoria hominum iam elapsa; vndè malè faciunt Prælati decantando lytanias vitiorum.

Aduertit Salon. quem sequitur Peirin. cum difficilè sit illa omnia in praxi seruari; ideò abstinendum esse ab huiusmodi contumelijs, ne Prælati peccati culpa grauentur: Difficile enim fieri potest, inquit Doctor, vt honor subditi non lædatur, cum verba Prælatorum sint maioris ponderis, quàm aliorum, malletque subditus potiùs verberibus, quàm contumeijs affici: audiamus etiam verba Caietan. vbi supr. & Sot. lib. 5. de iustit. qu. 9. art. 2. Primùs inquit: Tutius mihi videtur, quòd nunquam, nisi, Spiritu Sancto suggerente, dicantur contumeliæ; quoniam repræsentantur subditis, quòd non ex charitate, sed ex passione procedant, fiuntque deteriores non suscipientes disciplinam, leuiùsque verbera, quàm contumeliosa verba suscipiant; vndè Tullius in lib. de officijs: *Omnis animaduersio, & castigatio contumelia vacare debet.* Secundus ait: Cũ tantùm semper fuerint homines honoris tenaces, consultissimè cuique, etiam Prælatis abstinendum est à conuicijs, quæ humanos animos amarulentiùs, quàm corporalia vulnera exulcerãt: quã doctrinam multis rationibus confirmat Nauarr. cap. inter verba, conclus. 6. à nu. 127.

SECVNDA CONCLVSIO.

QVamuis Prælati regulares in corripiendo subditos delinquentes excedant metam rectæ reprehensionis; non ideò tenentur petere veniam ab ijs, quos læserunt. Ita Silu. tit. correctio n. 12. & tit. contumelia qu. 4. Salon. 2. 2. qu. 72. art. 2. concl. 4. Rodriq. tom. 2. qu. 41. art. 3. Nauarr. vbi supr. n. 129. habetur etiam ex c. Quãdò dist. 86. & elicitur ex D. Gregor. part. 2. Pastor. c. 10. vers. fin. *Dum*, inquit, *ad increpationem se mens Doctoris exasperat, difficile est valdè, vt non aliquandò, & ad aliquid, quod dicere non debet, erumpat; vndè necesse est, vt exasperatus Rector cum subditorum mentem plus se, quàm debuit, percussisse considerat, apud se semper ad pœnitentiam recurrat, vt per lamenta veniam in conspectu veritatis obtineat, ex eo etiam, quod per Zeli eius studium peccat.* Ratio doctrinæ deduci potest ex eo, quòd huiusmodi humilitas, & satisfactio potest esse in damnum regiminis, & authoritatis Prælatorum.

Quæ conclusio semper erit intelligenda ex vi conscientiæ, & iustitiæ; nihilominus ratione perfectionis inter Regulares existimo esse rem magna laude dignam veniam petere, dicente S. Bernard. in epist. 72. *Pulcherrimus ordo est, & saluberrimus, vt onus; quod portandum imponis, tu portes prior, & ex te discat, qualiter oporteat alijs moderari:* fateor, me vidisse hominem non mediocri virtute præditum huiusmodi veniam petentem, qui tandem & Imperio, & exemplo obtinebat ea, quæ à subditis erant obtinenda; vndè post se reliquit exemplum summæ humilitatis, & summæ rectitudinis in regimine; quare eius authoritas non diminuebatur, imò maiores vires in regimine resumebat; vndè subditi ab huiusmodi exemplo coacti, signa humilitatis, & patientiæ præstabant, & magis, ac magis disciplinam regularem propagabant: aduertunt tamen Gloss. in d. c. Quandò. Angel. tit. correctio Prælatorum, & Silu. vbi supr. quòd, si Prælatus ex odio, & malignitate excederet in dicta reprehensione, damnandus esset lethali

thali culpa, & teneretur veniam petere; ac honorem restituere, quia tunc teneretur ratione iniuriarum.

DVBIVM LIIII.

An Prælatus verbis contumeliosis vti possit aduersus subditum extraneum, qui obtentis literis obedientialibus à suo Generali in illam Prouinciam, seu locum se transtulit gratia negotium pertractandi ad hoc, vt quamprimum deserat Prouinciam, seu locum.

SVMMARIVM.

1. *Triplex genus Prælatorum communiter cognoscuntur in Religionibus, eorumque iurisdictio distinguitur.*

2. *Transgredi regulam non obligantem ad culpam hac intentione, vt impediatur finis regulæ, est mortale.*

3. *Professio est mutuus contractus, seu mutua Religiosi, & Religionis obligatio.*

4. *Nequit Prælatus iustè denegare subdito extraneo commoditates, quæ alijs subditis conceduntur pro tractando negotio.*

5. *Neque potest vti verbis contumeliosis aduersus prædictum subditum ad impediendam expeditionem negotij.*

1. Not. prim. quòd triplex genus Prælatorum communiter enumeratur in Religionibus, infimorum, supremorum, & mediorũ: infimi in Religione sunt illi, qui conuentuales, seù locales nuncupantur, & præsident vni tantum familiæ, & in eam exercent iurisdictionem ordinariam, & hi appellantur Abbates, Priores, Guardiani &c. supremi, qui alium Superiorem supra se non cognoscunt, omnesque alios Superiores sibi subiectos habent, appellantur communiter Generales: medij, qui Superiorem Prælatum habent, cognoscunt tamen alios Prælatos, nempè locales sibi subiectos, & hi nominãtur Prouinciales: scio tamen Religiones monachales non habere in vsu huiusmodi Prælatos medios, sicut etiam scio Religiones Franciscanas vti alijs Prælatis in suo regimine, vt sunt Commissarij cismontani, vel vltramontani, & Custodes, sed de his non loquor, neque de creatione Visitatorum, quia non sunt Superiores ordinarij, sed extraordinarij fruentes iurisdictione delegata, quæ expirat per mortem concedentis, sed tantùm de illis tribus generibus Prælatorum, qui in subditos habent iurisdictionem, & acthoritatem ordinariam, & non delegatam, vt certum est apud omnes, inquit Suar. 4. de Relig. lib. 2. cap. 2. num. 7. tract. 8. quæ iurisdictio, inquit Suar. n. 17. hoc modo potest distingui, nam Prælatus infimus solùm in suum monasterium, eiusque personas iurisdictionem possidet: medius, seù Prouincialis in personas, seù monasteria suæ Prouinciæ: Generalis verò in omnes personas, monasteria, & Prouincias Religionis: hinc idem Suar. habet hæc verba n. 22. Maior Prælatus potest coarctare iurisdictionem inferioris, non tamen è conuerso, hoc posterius per se notum est, & colligitur à paritate rationis ex c. Nullũ. 18. qu. 2. prius autem multipliciter etiam sequitur ex dictis. Prim. quia inferior Prælatus in suo esse dependet à Superiore: ergo in iurisdictione: ergo in quantitate, & amplitudine iurisdictionis. Secund. inferior Prælatus est subditus Superiori: ergo si Superior præcipiat, vt in hac, vel in illa re nõ se intromittat, tenetur illi obedire supponendo, nullam turpitudinem in eo præcepto includi: hoc igitur modo etiam potest limitare eius potestatem. Tert. quia Prælatus vniuersalis potest immediatè præcipere omnibus subditis: ergo potest eis prohibere, ne in hac re, vel illa pareant inferioribus Prælatis: ergo etiam hoc modo limitabit facultatem illorum, quia eius potẽtia, & voluntas efficacior est: hæc Suarez. Ex qua doctrina oboritur, vt pauló ante idem Suar. insinuat, voluntatem inferioris Prælati non posse esse efficacem contra voluntatem sui Superioris, imò nec iustam, inquit Pasqualig. decis. 57. n. 7. eò quòd ratione obedientiæ subijcitur voluntati supremi Prælati.

2. Not. sec. esse mortale regulam transgredi, seù præceptum, etiam si ad nullam culpam, vel solùm ad veniale obliget, quoties eam Religiosus violet, vt impediat, quãtùm in se est, finem illius legis, quod de præceptis etiam ad solùm veniale obligantibus tradunt Caietanus summ. tit. transgressio

sio præcepti vers. Commune est autem. Armill. tit. præceptum n. 4. Valent. rom. 2. disp. 7. q. 5. punct. 6. colon. antep. vers. tertius casus est, & Vasq. dicens id esse verissimum 1. 2. qu. 96. art. 4. disp. 158. c. 6. n. 57. Ratio habetur à Caietan. quia hic transgressor ex contemptu se habet ad præceptū ipsum; nam hic respuit finem, sicut ille respuit præceptum: & licèt hi DD. inquit Sāch. summ. lib. 6. c. 4. n. 22. non agant de regulis ad culpam non obligantibus, eadem tamen ratio in his militat; nam harum contemptus similiter est malus, & mortalis: vellem autem impedire finem præcepti æquiparant quoad culpam cōtemptui DD. citati: doctrina hæc in nostro casu, prout infra, libenter admitto, quia efficax pro casu.

3. Not. tert. quòd professio, vt inquiūt DD. est mutuus contractus, mutuaque Religiosi, & Religionis obligatio; vndè sicut Religiosus, quandò profitetur, non solùm se obligat ad inseruiendum soli illi conuentui, seù Prouinciæ, in qua professionem emittit, sed etiam toti Religioni in cōmuni; ita è contra tota Religio in communi se obligat ad illum alendum, gubernandum, & retinendum, vbicunque resideat cum Superioris licentia; quarè Religiosi habent ius, vt inquiunt Lessius de iustit. c. 22. dub. 3. n. 15. Sanch. opusc. 1. lib. 2. c. 1. dub. 1. n. 2. Aragon. 2. 2. qu. 63. art. 2. ad omnia commoda Religionis: hinc est, quòd Religiosi peregrinantes, seù itinerantes, ac manentes in Prouincijs, seù locis cum suorum Superiorū licentia, non debēt recipi propriè tanquam hospites, sed tanquam fratres ius habentes ad vescendum cibis, qui comeduntur in illa communitate, in qua degunt, & ad vtendum cæteris commodis, quibus alij fruuntur, eodem prorsus modo ac fratres residentes de familia in conuentu, attento etiam hoc, quòd hospites sunt subditi illorum Superiorum, in quorum conuentibus degunt secundum ius commune.

PRIMA CONCLVSIO.

4. PRælatus denegando subdito extraneo commoditates, quę solent alijs concedi, quibus habitis, negotium iuxta licentiam Superioris maioris facillimè pertractabit, vt mille oppressus molestijs eligat quamprimùm Prouinciam, seù locum deserere, lethalis culpæ reus habendus est. Suadetur ex eo, quia huiusmodi Prælatus tali modo operando aduersùs extraneum habet voluntatem efficacē contra Superioris maioris volūtatē, quod iniustū est: ergo iniusta: ergo iniusta lethaliter: antecedens cum prima consequentia patet in calce prim. not. vltima probatur: impedire finem legis non obseruando præceptum ea intentione, vt finis præcepti non exequatur, est mortale, vt inquiunt DD. prout in sec. not. sed huiusmodi Prælatus denegando commoditates, &c. intendit impedire finē præcepti, seù licentiæ subdito concessæ à Generali, vt negotium non pertractet, quod fuit finis, quarè Generalis concessit transitum in illam Prouinciam, seù locum subdito: ergo lethali culpa damnandus est. Nec obstat moueri Prælatum non ad impediendum finem licentiæ concessæ, sed ad extraneum subditum expellendum, quia istud secundum moraliter nequit separari à primo; nam finis licentiæ obtineri nequit, nisi subditus moretur in cœnobio, in quo negotium pertractandum est, & ex quo prætenditur expulsio; quarè grauitas culpæ satis dignoscitur in hoc, quia resistit authoritati Generalis, quia operatur contra sacros Canones, qui præcipiunt hospites esse benè tractandos, vt habetur c. Hospitalem d. 42. c. 1. de emption. & vendit. c. Monach. de præb. & dignit. Trident. sess. 25. c. 8. quia intendit, quantùm in se est, arcere à congregatione hospitalitatē, quod cederet in maximū damnum Religionis. Secund. suadetur: iuris vnitas est finis omnis benè regulati Imperij, vt dixi in dub. 103., cuius violationē in re graui concordant DD. esse mortale: sed talis Prælatus operando tali arte, ac modo aduersùs subditum extraneum in re graui dissoluit vnitatem iuris; nam ipse subditus, licèt extraneus, habet ius ad omnia commoda Religionis, sicut alij Religiosi, qui degunt in illa Prouincia, seù cœnobio, ex quo prætenditur expulsio: ergo operationes eius semper censendæ erunt tanquam lethaliter malæ. Tert. quia facit contra charitatem, & religiosam societatem: contra illam, impediendo ne subditus tractet suum negotium iuxta mentem Superioris; vndè non parua iniuria ei irrogatur: cō-

tra istam, tollendo de medio omnium Religiosorum communicationem: Quart. quia non rectè præstat officium sui muneris; nã Prælatus est datus in vtilitatem omnium subditorum, & nõ tantùm illorum, qui degunt in Prouincia illa, seù cœnobio. Quint. quia subditus iustè conqueri potest de graui iniuria illata, dum legitimè moratur in cœnobio ad suum negotium peragendum. Pro fine conclusionis addendum est veritatem eiusdem conclusionis magis elucescere, si huiusmodi Prælatus, commodis denegatis, adhiberet etiam alias mortificationes, tam apertas, quàm secretas; nam quippè ageret contra iustitiam, & charitatem.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. SI huiusmodi Prælatus in publico Capitulo ad corrigendũ subditum extra neũ de aliqua leui culpa, vt mos est apud Religiones reformatas, ob prædictum finẽ verbis contumeliosis vtitur, nouo peccato mortali vincitur. Suadetur: intantùm huiusmodi Prælatus incolumis fit à peccato proferendo verba contumeliosa aduersus subditum delinquentem, inquantùm ea profert fine illum corripiendi, vt dicunt superiùs DD. sed, dum vtitur verbis contumeliosis ad finem, prout in prima conclusione, deest finis corripiendi: ergo verba illa induunt rationem contumeliarum: ergo vincitur noua lethali culpa, & consequenter tenetur ad honoris restitutionem: veritas doctrinæ elicitur ex DD. superiùs relatis, & præsertim ex Silu. tit. correctio qu. 12. & tit. contum. qu. 3. ex Ang. tit. correctio Prælator. §. 2. ex Peirin. tom. 2. q. 2. c. 3. n. 150. in fin.

Dicet fortè Prælatus, intendit subditus degere in Prouincia, seù cœnobio, mea reluctante voluntate. Respond. huiusmodi sermonẽ esse periculosum. Prim. quia induit quandam rationem proprietatis; nam insinuat dominium habitationis cœnobij. Secund. quia intendit se eximere ab obedientia Superioris maioris, & habere voluntatẽ efficacem contra ipsum, quod iniustum est, vt dixi supr.

Dices, aggrauat locum. Resp. recurrendum esse ad Superioris maioris authoritatẽ, & non ad patientiam angustiati subditi. Generalis verò non ita facilè debet annuere petitioni, quia de medio tollitur hospitalitas, & Religiosorum communicatio in graue damnum Religionis; minuitur quoquè, quod est dignum non leui ponderatione, eius authoritas, & redditur nimis graue regimen; nam in multitudine Religiosorum insurgunt multa negotia, quæ expediri nequeunt absque ista libera authoritate destinandi subditos, vbicunquè erit necessarium; aliàs aperitur via mille incommodis, vt per se patet; vndè Generalis potiùs præcipere debet, vt minuatur familia, quam petitionem admittere in dispendium boni communis.

DVBIVM LV.

An Generalis, seù Prouincialis, aliusue Prælatus in regiminis decursu in nonnullis ad proprium statum, officiumque spectantibus ignoranter errans, semper in lethalem culpam labatur.

SVMMARIVM.

1. *IGnorantia inuincibilis tam iuris, quàm facti à peccato excusat: explicantur termini, ac multa, quæ sub huiusmodi ignorantiam cadunt, extenduntur.*

2. *Quandò ignorantia inuincibilis dicatur.*

3. *Prælatus deficiendo in nonnullis ad proprium statum spectantibus per ignorantiam inuincibilem à culpa eximitur: & obiectionibus satisfit.*

4. *Non est pœna mulctandus; designatur etiam modus probandi ignorantiam.*

5. *Ignorantia etiam vincibilis, modò non sit affectata, delinquentem Prælatum liberat à peccato.*

Præsens quæsitum mouetur, quia semper mihi visum est durum illud commune dictũ, quemlibet teneri sub mortali ea scire, quæ ad proprium statum, officiumque pertinent, eò quòd passim videmus multos euehi ad dignitates, officiaque Iudicis, ac Confessarij non pollentes competenti scientia, ac doctrina, ita vt dici possit omnia scire pro ritè gerendo officio assumpto; imò id fortè videtur impossibile communiter loquendò, vt homines, attenta propria imbecillita-

te

te, præsertim Confessarij attingant ea omnia, quæ de ratione officij sunt attingibilia; affirmare, quòd sint in malo statu, temerarium fortè erit, quia etiam opus esset affirmare, quòd omnes Christiani non essent tuti in conscientia; pauci enim videntur esse, ita in Christiana doctrina versati, vt ea, in quibus possunt delinquere, non ignorent, cum penè infinita sint: pro intelligentia sit.

1. Prim. not. ignorantiam inuincibilem tam iuris, quàm facti excusare à peccato. Ita S. Tho. 1.2.q.76.at.3. Sanch. summ. lib. 1.c.16.n.9. Nauarr. c.23.n.46. Bonacin. de peccato disp. 2.q.8. punct.3.nu.12. Bassæus summ.tit.ignorantia nu.7.2.edit. Ratio est, quia peccatum nullum est nisi voluntarium: ignorantia inuincibilis tam iuris, quàm facti tollit omne voluntarium, cum voluntarium supponat cognitionem actus malitiosi, qui per ignorantiam non videtur habere malitiam, quia etiam, cum conscientia sit regula bonitatis, ac malitiæ humanorũ actuũ inuincibiliter dictans hoc, vel illud non esse illicitũ, nullo modo ad peccatũ imputari potest: illa verò dicitur inuincibilis, quæ inuincibiliter priuat cognitione, & scietia malitiæ actus, quæ cognita non fieret: dicitur facti quando adest scientia legis, seù statuti, sed factum ignoratur, quod à lege prohibetur: dicitur iuris, quando ignoratur lex, seù statutum obligans ad culpam. Porrò huiusmodi doctrina ampliatur ad ea, quæ sunt iuris diuini, & misteriorum fidei; dantur enim fideles, ad quos eorum notitia non peruenit; quomodò potest eis ad peccatum imputari, cum de ratione peccati sit, vt sit voluntariũ? ampliatur etiam ad ea, quæ sunt iuris naturalis. Ita Bonac. vbi sup. ex consensu DD. Limita hoc secundum, quia aliqua præcepta ita sunt communia, clara, & aperta, vt excludant omnem ignorantiam, huiusmodi sunt: *Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris: Colendus est vnus Deus: Honorandi sunt progenitores: Malum vitandum: Bonum faciendum*; & similia, quæ clarè lumine naturali cognoscuntur. Ita Cordub. lib.2.qu.4. Salas de legib. disp. 5.sect.6.n. 28. Azot. part. 1. lib. 1. c. 15. qu. 1. Layman lib. 1. tract. 2. cap.4. & alij, quos citatos sequuntur Bonac. vbi sup.n.11. Bassæus vbi supr. nu. 6.

2. Not. sec. quòd non mediocris agitatur controuersia inter DD. quandò ignorãtia iuris, seù facti dicatur inuincibilis excusans à peccato. Prima sententia est Valent. tom. 2.disp.6.qu.6. punct.5. Zumel 1.2.qu. 76.art.3. disp.4. Angel. tit. excomm. 7.casu vltim. n.3. Vgolin.de censur.tab.1.c.9. §.8. nu.6. affirmantium tunc ignorantiam reputari inuincibilem, quandò non solùm excludit actualem cognitionem legis, & facti, sed interpretatiuam, seù obligationem ad aduertentiam, eò quòd consensus interpretatiuus videatur esse sufficiens ad constituendum peccatum. Sec. sententia probabilior est, & vera, quam sequuntur Salas 1.2.tract. 13. disp. 8. sect. vltim. n.87. Vasq. 1.2.q.74. art.6.disp.107.art.3. Aluarez p. 2.qu.54.art. 8.disp. 144. n.6. Clau.Reg.lib. 2.c.9. n.20. Layman lib. 1.tract.2.c.4.num.6. Portell. in dub. Regular. verb. ignorantia n. 11. & verb. Prælatus n. 17. Bassæus vbi supr.n. 10. Dian. part. 4.tract.4. miscell. resol.36. Sanch. vbi sup.nu.6. quæ docet tunc ignorantiam dici inuincibilem, quandò nulla notitia, nec specialis, nec confusa, quandò nulla dubitatio, seù scrupulus expressus occurrit, & ita à doctrina excludunt omnem consensum interpretatiuum, & rectè, tum quia superat humanam diligentiam expellere ignorantiam, cum nulla prorsus cogitatio, seù dubitatio, & expressus scrupulus de malitia obiecti in mente extiterit, tum quia difficilè daretur actus humanus inter fideles, qui huiusmodi ignorantia non laboraret, eò quòd omnia resolui possunt, scire debebat, ac animaduertere ex sua professione tenebatur, tum quia tandem nimis durum est credere, quòd suauitas legis diuinæ hominem condemnare vellit ad luendas pœnas æternas ob vnum actum, de cuius malitia nec dubium, nec scrupulum concepit, sed circa eum se habuit, quasi naturaliter operans; vndè DD. primæ sententiæ in suo rigore sunt relinquẽdi, tanquam apetientes, imò donantes pro nihilo vnum pœnarum infernum: his suppositis.

PRIMA CONCLVSIO.

3. GEneralis, seù Prouincialis errans, seù deficiens in nõnullis quoad propriũ statum, ac officium laborans ignorantia in-

uincibili, cum nulla scilicet præcesserit de obiectorum malitia cogitatio, seù scrupulus expressus in lethalem culpam minime incurrisse consendus est. Conclusio est expressè Sanch. Bassæi, Bonac. Portell. Dian. vbi sup. Homobon. in exam. Confessar. tr. 5. c. 6. q. 340. Probatur prim. ex ratione desumpta ex Sanch. n. 27. Quicunque, inquit, tenetur ea præcepta nosse, quæ implere tenetur, siue obligatio insurgat ex generali conditione Christianorum, siue ex speciali munere, vt Confessarij, Iudices, ac Prælati, nil refert obligationem ex hoc, an ex illo capite insurgere: at de primis nullus est, qui neget, nō dari ignorantiam inuincibilem: ergo etiam de secundis. Probatur secund. ex ratione Homobon. non omnes leges, ac statuta homines scire possunt, ac tenentur: ergo tantò minùs illas, quæ non cadunt sub cognitionem neo per dubitationem, nec per expressum scrupulum: sed Prælatus errans in nonnullis ad proprium statum, seù munus spectantibus per ignorantiam inuincibilem, nullam de his habuit cognitionem, nec per dubitationē, nec per expressum scrupulum, vt suppono: ergo est excusandus à labe peccati mortalis: aliæ rationes sunt in calce secund. notand.

Dices, si in aliquibus à culpa sit immunis per ignorantiam inuincibilem: ergo in omnibus, quia nō videtur maior ratio; & ita Prælatus sciētiæ expers esset tutus in cōscientia. Resp. quod Prælatus ea, quæ frequenter accidere possunt, & de facto accidunt in suo officio, non ignorare tenetur, de alijs verò scire dubitare. Ita Coninch. disp. 8. du. 8. n. 125. Bassæus vbi sup. tit. Cōfessar. 4. n. 7. ex communi omnium DD. sententia: verùm particula illa; de alijs verò scire dubitare; semper debet intelligi, quòd Prælatus saltem ornetur quadam promptitudine ad dubitandum, quia, si de omnibus, quæ ei possunt occurrere, tenetur scire dubitare, nunquam excusaretur per ignorantiam inuincibilem; nam omnia singillatim possent resolui, tenebatur scire dubitare; quam promptitudinem semper habebit, si, duce timore, ac tremore errandi, partes suas peraget.

Dices, iura clamant patia esse scire, ac debere scire. Resp. quandò adest aliqua actualis, plena, & sufficiens aduertentia ad malitiam, seù dubium, aut expressum scrupulum. Ita Sanch. vbi supr. n. 24. Vasq. sed inferiùs meliùs.

Dices, maiori obligatione coarctātur Prælati ad non ignorandū spectantia ad propriū munus exequendum, quàm cōmunes Christiani: ergo prima ratio nil concludit. Resp. concedendo antecedēs, consequentiam negando, quia maior obligatio in vno, quàm in alio tollere nequit ignorantiam inuincibilē in statu maiori obligationi obstricto.

Huic conclusioni est addendum, quòd ad ignorantiam inuincibilem etiam reducitur, quandò præcessit cogitatio aliquid faciendi, vel omittendi cōtra proprium officium, sed, adhibita diligentia ad inquirendam veritatem, veritas comperta non fuit: quò fit, vt Prælatus excusetur, si muneri non satisfacit: quæ autem diligentia adhibenda sit ad veritatem assequendam, seù ad superandā ignorantiam, nequit certè definiri, sed relinquēdum prudentis iudicio, habita ratione præcepti, officij, & qualitatis personæ, aut circunstantiæ temporis, & loci, ita vt tanta diligentia adhibeatur studendo, aut consulendo peritos, quæ viro prudenti sufficiens videatur. Ita Vasq. 1. 2. q. 76. art. 2. disp. 123. c. 2. Sanch. vbi sup. n. 27.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. PRælatus cadens à sua obligatione per ignorantiam inuincibilem non est pœna mulctandus. Prob. prim. ex l. si putatur ff. ad legem aquil. & ex c. Cognoscentes de constit. & ex reg. 23. de reg. iuris in 6. sine culpa, &c. Sec. intantùm pœna datur, & imponitur, inquantùm adest culpa: sed hæc deest: ergo & illa infligi non debet; aliàs sine causa, & necessitate medicina adhiberetur; vndè Matth. 9. ait: *Non est opus valentibus Medicus*. Ita tradunt Thom. de Thomas. in floribus legum 283. Bartol. Petrr. ad extrauagan. ambitiose de reb. Eccles. non alienand. pag. 94. nu. 30. Ioseph. Alderet. de religios. disciplina tuenda lib. 2. c. 12. n. 8. Portell. tit. ignorant. n. 16. Barbos. in collect. DD. de reg. iuris reg. 23.

Modus verò probandi ignorantiam duplex est. Primus ex coniecturis iuxta textum in c. Cum in tua, qui matrimonium accu-

accusare possunt: Gloss. ibid. & in cap. Præsumitur vers. 3. quandò probatur de reg. iuris in 6. Bald. & Abb. in cap. Cognoscentes de constit. num. 10. Felin. nu. 19. Coniecturæ verò erunt; si affectas probationes absentiæ tempore publicationis; si morbo opprimebaris; si in tenera ætate eras constitutus, & similia ex suprad. cap. Cum in tua. Ita Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. centur. 2. casu 186. num. 16. multos alios referẽs: Tuscus tit. ignorantia concl. 22. Homobon. vbi supr. Molfes. tract. 8. cap. 8. num. 25. Mascard. de probat. tit. ignor. concl. 880. aduertendum tamen est probationem per coniecturas non esse plenã; in animo enim celatur; ideò constare certò nequit; quò fit, vt hoc negotium Iudicis arbitrio est relinquendum. Ita Menoch. vbi supr. Secund. per iuramentum, cum ignorantia in animo consistat, videtur iuramento ignorantis posse stare. Ita Gloss. in cap. Proposuisti distinct. 82. cap. Qui diuinis verbis, & humanis. 12. quæst. 2. cap. si verò el 2. de sentent. excommunicat. verb. propr. Abbas dict. cap. Cognoscentes num. 9. Couarr. 2. variat. cap. 10. num. 2. vers. 3. admittenda est, & alij plures, quos citatos sequitur Mascard. de probat. concl. 881. num. 1. & 2. Menoch. vbi supr. num. 3. vers. primus est modus. Gregor. Lopez lib. 12. tit. 1. part. 7.

Hic oritur difficultas: an hoc iuramentum omninò censendum sit sufficiens ad legis ignorantiam probandam. Resp. breuiter, quòd, quandò probationes afferri possunt præter iuramentum, conueniunt omnes insufficiens esse iuramentum: colligitur ex cap. Præsertim de testibus cap. Ex literis de præsumptionibus. Ita Felin. multos alios referens cap. 2. num. 12. de constit. vers. fallit prim. Mascard. vbi supr. nu. 23. Adde, quòd iuramentum non habet vim probandi ignorantiam, si agatur tam de probanda ignorantia, quàm de probanda ignorantiæ iustitia; quare afferre debes probationes absentiæ, & infirmitatis, tanquam causas iustitiæ. Ita Felin. vbi supr. nu. 19. Menoch. num. 15. & Mascard. vbi sup. eò quòd, inquiunt duo vltimi DD. actus isti ignorantiam iustificantes non celantur in mente allegantis, sed sensibus obijciuntur; quò fit, vt alijs testimonijs probare debeas. Prætereà, non probatur ignorantia solo iuramento ignorantis, quandò ei aduersatur maxima iuris præsumptio; vel ex publica fama; vel ex facti notorietate; vel ex longi tẽporis præscriptione; aliaue simili. Ita Decius in cap. Cognoscentes vbi supr. nu. 18. vers. similiter arbitror. Felin. nu. 17. Couarr. reg. possessor. 3. part. §. 3. n. 4. vers. 18. Gratian. reg. 270. num. 7. Menoch. vbi supr. num. 7. 8.

Si verò loquimur de probatione ignorantiæ facti, statuenda est regula generalis, vt possit sufficienter probari iuramento ignorantis, quia ignorantia facti regulariter præsumitur, ac proindè habetur cap. Ignorantia de reg. iuris in 6. ignorantia facti, & non iuris excusat: hæc regula colligitur ex cap. Si verò de sentent. excomm. cap. Cum tua, qui matrimon. accus. poss. & ibi Gloss. & multis exornat. Mascard. concl. 81. num. 4. vbi supr.

TERTIA CONCLVSIO.

5. NOn solùm per ignorantiam inuincibilem, sed etiam per vincibilem humanarum legum, seu præceptorum, modò non sit affectata, Prælatus delinquens excusatur à peccato. Ita Sanch. summ. lib. 1. cap. 17. num. 18. & 20. Bonacin. vbi supr. num. 25. Bassæus vbi supr. num. 11. Dian. loc. citat. resol. 35. illa dicitur crassa, & supina, quandò quis præcedente cognitione legis, vel obligationis sciendi nullam, vel modicam diligentiam adhibuit morali, & humano modo ad sciendum, quod scire tenetur: illa dicitur affectata, quandò quis eligit nescire præceptum, vt liberiùs peccet. Suadetur prim. quia leges humanæ adeò sunt benignæ, vt non intendant nimis strictam obligationem inducere, sicut exigit ius diuinum, & naturale. Secund. ad constituendum in voluntate peccatum requiritur plena aduertentia de obiecto malè volito: sed in Prælato deficiente per ignorantiam vincibilem non inuenitur plena aduertentia; aliàs non diceretur ignorãs, crassa enim, & supina æquiparatur scientiæ: ergo non est censendus criminis obnoxius.

Dices, tota hæc doctrina concludit de

legibus omnibus communibus, non de particularibus, quæ pertinent ad proprium statum, eò quòd maiorem obligationem istæ inducunt ob singularitatem, & ob animarum regimen. Resp. negando, quia nulla alia differentia inter leges spectantes ad statum particularem personæ, & communem designari potest, nisi sequens, quia de primis facilè datur ratio cogitandi, aut dubitandi: an sint aliquæ, & quales sint: de posterioribus verò non ita facilè dubitatio occurrit. Ita Sanch. vbi supr. nu. 27.

Dices, iura clamant, paria esse, scire, ac debere scire: ergo scire tenetur. Resp. prim. id verùm esse in aliquibus casibus, quoad forum externum, quod fundatur in præsumptione, & præsumitur adfuisse cognitionē; non verò in foro interno. Secund. intelligitur de ignorantia affectata, non autem de vincibili, quæ sic explicatur à Bassæo vbi supr. num. 3. Vincibilis est, quæ vinci potuit, sed ignorans non adhibuit sufficientem diligentiam iuxta qualitatem negotij.

DVBIVM LVI.

An negare honores, ac dignitates dignis Religiosis, quibus habitis, ab electoribus facillimè promouerentur in Definitores, seu Consultores, ac Prouinciales, censendum sit tutum in conscientia.

SVMMARIVM.

1. *Aperitur sensus quæsiti.*

2. *Ad reprimendas discordias erecta sunt regimina, quæ se diuidunt in tres species.*

3. *Bonorum communium distributio ex natura rei ordinatur da magis promouendum bonum commune, quod propagatur iustitia, ac pace, resecando iurgia, ac discordias.*

4. *In Regularium Prouincijs vtilius est multiplicare Definitores, ac Prouinciales; varijs rationibus suadetur; alias electores nequeunt à lethali culpa excusari.*

5. *Negare honores, ac dignitates Religiosis idoneitate præditis, quibus habitis, facillimè sunt promouendi ad dignitates supremas, non est tutum in conscientia: variæ diluuntur rationes in contrarium.*

1. Triplicem sensum habere potest præsens quæsitum. Primus est, quandò isti homines à Superioribus priuantur huiusmodi honoribus, ne sibi ipsis arripiant locum; hoc modo non videtur esse tutum in conscientia, quia vtraque iustitia violatur; commutatiua, eò quòd non fouetur bonum commune optans plures ministros habere, vt insinuat Sanch. r. opusc. lib. 2. cap. 2. dub. 5. distributiua, eò quòd sicut communitas ex partibus componitur, & vnaquæque pars, quantùm fieri potest, incolume seruare tenetur bonum commune; ita bona communitatis secundùm proportionem meritorum singulis partibus sunt distribuenda, & diuidenda, vt superiùs pluribus in locis dictum est. Adde inuerti finem Prælaturæ, qui ordinatur ad subditos, & non ad Prælatos, nō est hic sensus quæsiti. Secundus est, quandò factionarij Superiores agnoscentes manifestum periculum damnationis, in quo sunt inuoluti ob factiones, quas nutriunt, prohibent tanquam ex munere, ne alij eas dignitates adipiscantur, per quas, supposita partialitate promouendorum, ijdem ipsi promouendi subirent periculum, hoc modo videtur esse tutum in conscientia, quia ad Superiores pertinet proximas occasiones peccandi à subditis abscindere; sed isti zelatores instruendi sunt primam charitatem incipere à seipsis, & mittendi sunt ad ea, quæ passim in dubijs prim. part. sunt dispersa, nec hic sensus quæsito conuenit. Tertius est, quandò sub specie zeli his hominibus negantur honores, ne multiplicentur Definitores, ac Prouinciales, eò quòd sit vtilius Prouinciæ regi à paucioribus Patribus, quā à pluribus, hic sensus est germanus quæsiti; & ideò quæritur: an hoc sit tutum in conscientia: pro intelligentia sit.

Prim. not. quòd intentio quæsiti non est eodem tempore esse ad regimen Prouinciæ plures Definitores, quàm quatuor, seu plures iuxta praxim cuiuslibet Religionis, & plures Prouinciales, quàm vnum seligendos, sed quòd alternatim non semper gubernent duo Prouinciales, nō semper quatuor, vel sex officio Definitorum fungantur,

sed

sed multiplicentur, si hominum idoneitas permittit multiplicationem; & ideò, si ea videtur esse vtilior Prouinciæ, negare honores, ac dignitates idoneis Religiosis non erit alienum à labe peccati.

2. Not. sec. quòd homo à natura est animal sociale, vt docet Arist. 1. pol. c. 5. & S. Thom. de reg. Princip. lib. 1. c. 1. cum Ægid. de reg. Princ. lib. 2. c. 1. p. 1. ideò conueniens fuit, natura cogente, in vnum homines conuenire, & quia habent à natura, vt ait Bald. in l. ex hoc iure ff. de iust. & iur. n. 3. vt inter se sint discordes propter mentes diuersas, & S. Crysost. ad Rom. 13. hom. 23. ait *Libertas illa dissoluta, ac moderamine carens vbique mala confusionisque causa est*: ideò natura regimina, & imperia erexit ad reprimendas discordias, & ad tuendam concordiam, vt insinuat Azor. p. 2. lib. 11. c. 1. qu. 2. vers. his igitur; quarè S. Thom. vbi supr. cap. 1. ait. *Naturale est homini, quòd in societate multorum viuat, & necesse est hominibus inesse, per quod multitudo regatur, multis enim existentibus hominibus, & vnoquoque id, quod est sibi congruum, prouidente, multitudo in diuersa dispergeretur, nisi aliquis esset de eo, quod ad bonum multitudinis pertinet curam habens; vndè Salomon Prouerb. 11. inquit. Vbi non est Gubernator, populus corruet*: Tres ergo sunt species regiminis. Prim. appellatur Monarchia, & est, quandò vnus solus in Regno imperat. Sec. nuncupatur Aristrocratia, quandò per paucos, & optimates Respublica gubernatur. Tert. vocatur Politia, seù Democratia, quandò multi, & populares Ciuitatem administrât. Ita Arist. 8. Eth. c. 10. & 3. polit. c. 5. D. Thom. vbi supr. cap. 1. & 1. 2. quæst. 95. art. 4. inter istas communiter docent DD. Monarchiam supremum tenere locum, eò quòd magis accedat ad perfectionem diuini Imperij, quod exercetur per vnum solum Deum; & ideò inquit Rodriq. tom. 3. quęst. 24. art. 1. omnes Religiones per vnum Generalem regi, eique omnium subditorum voluntates subijci; & ita debere fieri docet Nauarr. 3. comm. de Reg. num. 15. in omnibus monasterijs, si omnes Prælati essent Augustinus, & subditi Possidonius; sed quia tempora mutarunt mores, & quatò magis res à suo principio elongatur, tantò magis in perfectione languescit; ideò, vt inquit Nauarr. vbi supr. regimina Aristocratiæ, & Democratiæ sunt meliora, & sic multæ Religiones quasi quartam speciem regiminis tanquam maioris perfectionis inuenerunt: per vnum enim Generalem non elongatur à Mornarchia, per alia inferiora regimina reguntur ad modum Aristocratiæ, & Politiæ. Nauarr. vbi supr. Rodriq. tom. 1. quæst. 27. art. 2. vndè Arist. 4. pol. cap. 12. ait. *Quantò melior est gubernatio temperata, tantò est durabilior*. & S. Thom. 1. 2. quæst. 95. art. 4. inquit. *Est etiam aliquod regimen ex istis commixtum, quod est optimum*.

3. Not. tert. quòd est summa, ac naturalis craturæ dignitas, vt docet Caietan. 2. 2. quæst. 95. art. 8. hominem bono intellectu frui, vt ratione sibi, & alijs prouidere possit, & priùs ipso S. Thom. 1. Ethic. lect. 9. aiebat. *Quia homo naturaliter ciuile animal est; ideò non sufficit suo desiderio, quòd sibi prouideat, sed etiam quòd possit alijs prouidere*: & cum omnis distributio bonorum communium, vt insinuat Valent. tom. 3. disp. 5. quæst. 7. punct. 2. §. 3 ex natura rei ordinetur ad promouendum bonum cõmune Ecclesiæ sequitur electores, cogente natura, ex vtroque capite necessitari ad distribuenda vota, ac dignitates, vt magis, ac magis bonum commune Prouinciç, seu Ecclesiæ promoueatur; & tunc videbitur id sequi, quandò ex eorum suffragijs, ac electionibus erigetur tale regimen, per quod iustitia exaltetur, pax sublimetur, discordia, ac seditiones resecentur iuxta sententiam D. Thom. 3. de reg. cap. 5. alibi relatum. *Consonum videtur naturæ, vt dominium sit concessum pro pace, & iustitia seruanda, & iurgijs, ac discordijs resecandis*.

Ne multitudo vocabulorum lucem veritatis in oriente sepeliat, sit quart. not. quòd, quandò nõnulli DD. inquiunt, attentis certis temporibus, causis, & personis Aristocratiam, ac Democratiam esse meliores Monarchia, nonnullique alij inter omnia regimina illud quartũ esse optimum, inter se non dissentire videntur, sed cuncti in hanc conueniunt sententiam, vt optimè cogitanti videbitur, illud esse optimum regimen, quòd omnes idoneitate prædiros secundum porportionẽ meritorũ præmijs ornat quoad hono-

honores, dignitates, cæteraque bona communitatis; vndè electores ad hoc tenétur, & ratione iustitiæ distributiuæ, quæ omnes, modò sint meritis ornati, respicit, & ratione fidelitatis, ac ratione etiam ipsorum bonorum postulantium ex propria natura in membra diuersa diuidi. Et pro certo electores, ac Superiores habeant, quòd nunquã Religio summa quiete, ac pacifico statu frui poterit, nisi hoc regimen in totam Religionem extendatur, quia est secundum naturã, & omnia alia contra naturam, quæ diù permanere nequeunt, vt experientia docet; & ita quandò in progressu discursus contingit, vt modò vnum, modò alterum proferatur, nil aliud intelligitur, nisi istud optimum regimen, & quarta species Imperij: his suppositis.

PRIMA CONCLVSIO.

4. VTilius videtur esse Ecclesiæ, seù Prouinciæ multiplicare Definitores, ac Prouinciales secundum tituli explicationem prout in prim. not. Quæ conclusio firmatur ob aliquos modernos pro comperto tenentes paucos esse eleuandos ad supremas dignitates, quorum doctrina nequit honestari considerando, communiter loquendo, naturam regiminis Regularium in se ipsa, quia esset eam inuertere intrinsecè postulantem, vt subditorum ius non sit negligendum, sed saltem vicissim honoribus, ac dignitatibus secundum meritorum mensuram cumulandum, vt optimè insinuat D. Thom. 4. de reg. Princ. cap. 8. *Assumendi sunt*, inquit, *Rectores vicissim in politia, siue Consules, siue Magistratus vocentur, siue quocunque alio nomine, dummodò idonei reperiantur*: & 7. polit. lect. 2. ait. *Qui sunt similes, & æquales, & secundum naturam, & secundum virtutem, bonum est, & iustum omnes principari non simpliciter, sed secundũ partem, puta vnum in vno tempore, alium in alio*: aliàs iniustum esset dominium, sed eam fortè contendunt honestare ratione damnorum, quæ sequuntur ex multiplicatis hominibus ad illas dignitates, quorum etiam doctrina satis falsa ostenditur tam ex bonis insurgentibus ex conclusione ad praxim redacta, quàm ex incommodis, quæ arcentur à congregatione. Et primò suadetur ex sentẽtia D. Greg. relata in cap. Singula Ecclesiastici dist. 89. vbi dicitur. *Singula Ecclesiastici iuris officia singulis, quibusque personis singillatim committi iubemus: neque enim vni quantumlibet exercitatæ personæ vno tempore duarum rerum officia censemus committenda, quia si totum corpus est oculus, vbi auditus? sicut enim varietas membrorum per diuersa officia, & robur corporis seruat, & pulchritudinem repræsentat, ita varietas personarum nihilominus per officia distributa & fortitudinem, & venustatem sanctæ Dei Ecclesiæ manifestat*, &c. Ex quibus verbis sic formatur argumentum: ibi viget Ecclesiæ fortitudo, vbi singula officia per varietatem personarum sunt distributa: sed si non multiplicarentur Definitores, ac Prouinciales iuxta meritorum mensuram, fortitudo, quæ in vnitate consistit, obstans omni malo, non elucesceret in Prouincia, quia varietas personarum non esset dignitatibus, earum meritis satis debitis, honorata, sed tantùm pauci homines: ergo huiusmodi multiplicitas semper erit censenda vtilior Prouinciæ, tanquã robur, & fortitudo eius; vndè Arist. 5. Pol. cap. 7. loquendo de paucorum, idest optimatum, & multorum gubernationibus Reipublicæ ait: *Quod tutiores sunt ista, quàm illa*; & affert rationem, quia *fortius est id, quod plus est, & magis acquiescunt æquum habentes*: sed clariùs 2. Pol. cap. 1. *Æquale repensum Ciuitatem conseruat, quoniam inter liberos, & æquales necessarium est hoc esse; nam omnes simul magistratum gerere impossibile est, sed per annum, aut per aliam præfinitionem, & tempus*. Secund. nequit negari, iustitiam non esse bonum, imò summum cuilibet regimini, ita tradit D. Gregor. lib. 7. regist. epist. 122. *Summũ in Regibus bonum est iustitiam colere, ac sua cuique iura seruare*: imò ad hoc instituuntur Principatus, vt cuiuslibet hominis ius non negligatur, vt notat Medina t. 2. quæst. 90. art. 2. concl. 5. certè sicut potentiæ naturales de natura sua institutæ sunt, vt tueantur bonum totius suppositi; sic potestas publica in commune bonum iustitiæ est: Sed si non multiplicarentur huiusmodi homines, nec bonum iustitiæ haberetur, nec finis regiminis totam coronaret Prouinciã; nam

nam multorum merita essent neglecta in destructionem eiusdem Prouinciæ iuxta præceptum Arist. 5. Polit. c. 7. *Dissoluuntur autem maximè, & Respublica, & optimatum gubernationes propter transgressionem iustitiæ in ipsis factam*: ergo de necessitate vtilitatis iustitiæ sunt augmentandi; & ideò S. Thom. 4. de reg. Princ. c. 7. exclamat; *Laudabilis est politia, in qua secundum merita vnicuique ciui distribuuntur honores, vt antiqui fecerunt Romani*. Tert. nil perfectius, & vtilius regimini Reipublicæ est, quàm habere pacem, & concordiam inter ciues, quæ sunt finis omnium Imperiorum, vt docent DD. præsertim D. Thom. 3. de reg. vbi supr. Caiet. summ. tit. sedit. Azor. p. 2. lib. 11. cap. 1. quæst. 2. & Religioni, quàm mutua charitate frui: sed per multiplicationem illorũ Prælatorum hæc non desiderantur, teste D. Thom. ex Arist. loquendo de pace 1. 2. quæst. 105. art. 1. *Bona ordinatio*, inquit, *Principum est, vt omnes aliquam partem habeant in Principatu; per hoc enim conseruatur pax populi, & omnes talem ordinationem amant, & custodiunt*; & 2. 2. q. 183. art. 2. *In Ciuitate terrena magis pax conseruatur in quantùm per hæc plures sunt, qui communicant actibus publicis*; teste D. Crysost. loquente de mutua charitate hom. 50. in Matth. qui attentè meditans illam æqualem distributionem cibi in deserto factam à Christo ad subleuandam illius multitudinis necessitatem, prout narrat Euang. Ioann cap. 6. ita effatus est. *Neque enim corporibus solùm, verum etiam animis præbere alimenta volebat, sic & à loco, & quoniam non plures panes, ac pisces propositi fuerant, & quoniam omnibus communiter eadem allata sunt, & quoniam æqualiter distributa ad humilitatem, abstinentiam, charitatem mutuam, & vt omnia communia esse putarent, eos inducebat*: ergo, vt Prouincia fruatur hac summa vtilitate, quam secum ferunt pax, concordia, & mutua charitas, plures sunt assumendi homines in Definitores, ac Prouinciales. Confirmatur ex humano corpore; sicut pace humorum fruitur corpus, quandò humores sunt æquales, data inter eos debita proportione, nec vnus alteri, plus quam par est, præponderat, & dominatur; ita illa Respublica, & Ecclesia in pace conseruabitur, quandò inter homines idoneos æqualitas secundum proportionẽ meritorum, honorum, ac dignitatum intercedet; nam tunc in vnum conueniunt voluntates, in quo consistit pax, teste D. Thom. 3. ethic. in princip. lect. 8. *Sicut sanitas corporis hominis consistit in conuenientia humorum, ita pax in conuenientia voluntatum*. Quart. nil vtilius in Ecclesia esse potest, quàm vt sapientibus hominibus affluat, qui cõsilijs, ac successionibus eam in perpetuum conseruent: & cùm huiusmodi multiplicatio tales homines pariat, teste Scriptura Prou. 9. *Da occasionem sapienti, & addetur sapientia*: ergo non est Prouincia priuanda hac summa vtilitate, quæ Religioni, ac Generali summoperè inseruiet; percipe candide lector rationis fundamentum ex documento D. Thom. 1 de regim. cap. 15. *Sunt autem*, ait, *tria quibus bonum publicum permanere non sinitur, quorum quidem vnum est à natura proueniẽs, nõ enim bonum multitudinis ad vnum tantum tempus institui debet, sed vt sit quodammodò perpetuum, homines autem, cùm sint mortales, in perpetuum durare non possunt, nec dum viuunt, semper sunt in eodem vigore, quia multis variationibus humana vita subijcitur, & sic non sunt homines ad eadem officia peragenda æqualiter per totam vitam idonei*, &c. Quintò suadetur ex incommodis, quæ accentur à congregatione, præsertim ex illo, nempè seditione, per quod corrumpuntur omnia regimina, qui est illud malum obstans vnitati Imperij, per quam omnia Regna conseruantur: iniustitia dissoluit Rempublicam, excitat seditiones, teste Arist. 5. Pol. c. 5. & Platon. lib. 1. de Rep. circa finem: Ille ait. *In optimatibus autem seditiones fiunt interdum quidem ex eo, quod pauci sint honorum participes*, & cap. 3. *Seditio fit propter contemptum, vt in paucorum potentia, cum plures sint illi, quia à Republica excluduntur*. Hic inquit. *Seditiones iniustitia, inimicitias, contentionesque parit*: imò S. Aug. lib. 2. de Ciuit. Dei c. 21. ait: *Rempublicam regi, vt stare non posse sine iustitia*: sed votis paucos extollere, multisque idoneis suffragia denegare est maxima iniustitia; nam de ratione iustitiæ distributiuæ est nemini nocere, & vnicuique reddere, quod suum est: ergo, vt Ecclesia conseruetur, seditionesque non oriatur, multitudine suffragiorum, multiplicandi sunt huiusmodi Patres; quarè ex S. Aug. 2. de ciuit. cap. 21. habetur,

Vnita-

Vnitatem iuris; & communis vtilitatis esse contrariam seditioni. Sext. probatur ex doctrina Nauarri tom. 1. consil. tit. de consuetud. consil. 2. num. 2. quam sequitur Rodriq. tom. 2 q. 51. art. 13. §. ex quo colligitur: mea sententia, inquit Nauar. securius esset, quòd omnes professi, & subdiaconatu insigniti haberent vocem in Capitulo, quàm solùm quidam maiores, quo alijs superbiendi, & alijs inuidendi, & omnibus diffidendi occasio non parua datur: ergo à fortiori coarctare electiones Prouincialium, ac Definitorum ad paucos, in quibus maximè resider totum Prouinciæ regimen, eiusque commoda, erit proxima occasio omnibus alijs idoneis neglectis diffidendi, inuidendi, & murmurandi: vbinam æmulationes, inuidiæ, discordiæ, infectationes, odia, subornationes, & alia genimina viperarum; nisi quia pauci illas dignitates per electionē obtinent, & multi negliguntur? illi ob sui conseruationem, isti, ob sui exaltationem in enarrata vitia elabuntur; quarè Aristot. lib. 6. pol cap. 3. quærens rationem seditionum in honoribus, inquit. *Ipsi inhonorati, & alios honoratos cernentes seditionem aggrediuntur*. Septimò suadetur ex illo maximo incommodo, quod arcetur à congregatione, nempè ex tyrannide aliquorum Superiorum opprimentium subditos, eorumque libertatem, maximè spiritus: quantò magis regimen est naturale, inquit August. de Ancona de potest. Eccles. qu. 2. art. 3. tantò magis remotum est à tyrannide, & cupiditate; sed multiplicare huiusmodi Patres est secundum naturam talis regiminis, quia omnes homines ad illa bona habent ius secundum meritorum proportionem: ergo & cupiditas, & tyrannis magis arcentur à Prouincia: illam tyrannidem dico, de qua loquuti sumus in prim. part. quam exercent illi pauci homines ob sui conseruationem in Prælaturis Prouinciam diuidendo, factiones nutriendo, multorumque ius negligendo; illam tyrannidem dico, quam exercere potest ille paruus numerus Superiorum sub specie zeli animos subditorum deprimendo, eosque viles redendo, dum dicere potest, non esse aptos, neque idoneos, dum propalare potest sub timida, & artificiosa voce aliquem eorum defectum, quasi ipse ab Angelis sine culpa originem traheret, & si quis doleret de restricto regimine, illicò mortificationibus secretè occurrendo, immittendo etiam in subditos diffidentiam per vigiles, & custodes, actiones, & verba notando; ne regimen per vnionem dilaretur, eos tandem relinquendo in propria paupertate, eisque denegando honores, ne sibi arripiat locum, de quo loquitur Arist. 5. polit. cap. 11. *Tria*, inquit, *coniectat Tyrannus; vnum, vt animos imminuat ciuium, neque enim parui animi contra Tyrannum insurgunt; secundum vt ciues inter se diffidentes reddat, non euertitur Tyrānus, nisi ciuium aliqui inter se fidem habeant; tertium eos depauperare satagit, atque sic impotentes reddere; nemo enim sibi impossibilia aggreditur*: & ideò idem Arist. vbi supr. cap. 8. agnoscens hanc veritatem dixit. *In paucorum gubernationibus, & popularibus, qui maximi sunt, vel qui maximos gerunt magistratus, quandò longo tempore durant, tyrannidē inuadunt*: & S. Ambros. in fine quæsiti citandus ait. *Continua, ac diuturna potentia gignit insolentiam*. Ex doctrina ergo tradita satis dignoscitur benè loquutos fuisse Nauarrum, & D. Thom. quandò perspicientes summum bonum, quod obotitur ex rectè administrato Imperio politiæ in hæc verba proruperunt; Ille dixit meliorem esse Democratiam, quàm Monarchiam; Iste inquit Imperium mixtum esse optimum, cuius doctrina optimè explicatur à Medina ibidem, & 1. 2. qu. 105. art. 1. Monarchia, inquit ex vi regiminis inter principatus principatū tenet, sed ex imperfectione, & imbecillitate hominum mixtum Imperium vtilius est, quoniam homines volunt Imperij esse participes: idem affirmare videtur Caiet. ibid.

SECVNDA CONCLVSIO.

Huiusmodi multiplicatio, cogente conscientia, est ad praxim reducenda; aliàs electores nequeunt à labe lethalis culpè excusari. Suadetur, quia suffragatores tenentur ex iustitia commutatiua bonum commune tueri; ex iustitia distributiua omnia membra idonea communitatis honoribus, ac dignitatibus recognoscere; ex charitate seditionibus, ac rixis, quæ facillimè inter homines exoriri possunt, obstare: sed vota ad paucos restringēdo bonum commune non tuentur, eò quòd priuetur illa summa vtilita-

vtilitate in præcedenti conclusione recensita; iustitiam distributiuam lædunt, eò quòd multi idonei negliguntur; charitatem violant, eò quòd non obstent seditionibus, ac rixis, quæ facillimè ob merita depressa excitabuntur: ergo nequeunt electores à mortali excusari, si talis multiplicatio non erigatur.

TERTIA CONCLVSIO.

5. NEgare honores, ac dignitates Religiosis idoneitate prædictis, quibus habitis, facillimè ab electoribus in Definitores, seu Consultores, ac Prouinciales promouerentur, non videtur esse tutum in conscientia. Conclusio apertè constat ex prima conclusione; nam priuatur Prouincia ea summa vtilitate ibi descripta; ex secunda etiam, quia, si electores, cogente conscientia, tenentur ad promouendos homines non in paruo numero in Definitores, ac Prouinciales: ergo etiam tenentur ad media, per quæ homines disponuntur ad huiusmodi munus dignè præstandum, quoniam qui tenetur ad finem, tenetur etiam adhibere media necessaria ad illum obtinendum. Cordub. in Reg. S. Francisc. c. 6. quæst. 13. vers. tert. punct. & Sanch. 1. opusc. lib. 2. cap. 1. dub. 12. num. 2. maximè quia ex natura postulant media, vt diuidantur in plura membra communitatis; imò natura talis regiminis talem diuisionẽ petit. Præterea, docet Peirin. de Subdito qu. 1. cap. 31. §. 5. in fine esse peccatum maximæ malignitatis impossibilitare naturales per subtractionem studiorum, & aliarum commoditatum ad studendum requisitarum, ne habiles fiant ad Prælaturas, & hoc modo in possessione Prælaturæ se conseruate; imò id est tyrannicum iuxta S. Th. 5. pol. lect. 11. *Tyrannus est, qui ad saluandum principatum in semetipso facit, vt subditi sint ignorantes, & pauca scientes*: idem elicitur ex Bartol. in tract. de Tyrann. qu. 8. & ex Greg. de Rep. lib. 6. cap. 18. nu. 28. & nihilo inferius malum est nolle ad habitum naturales recipere, & si quosdam nonnisi indoctos, ne eos iure dominij, cum in numerum creuerint, priuare attentent; nec scio quomodo Generales, has res permittentes, possint excusari à mala administratione sui officij, & à grauissima culpa: hæc ille. Ergo negare hominibus studium, aliasque dignitates, ac honores, quibus habitis ad primas dignitates ob idoneitatem eleuabuntur, nonnisi ad peccatum imputandum esse videtur.

Dices, licèt multi sint, qui præseferunt aptitudinem pro supremis regiminibus; nihilominus laborant nonnullis defectibus, ob quos dignè excludũtur ab honoribus. Resp. esse velamen ad celandam ambitionem, quæ semper vult frui Prælatura, eiusque bonis: quæso, quis est, qui non opprimatur ab aliquo defectu? imò ob easdem rationes, & forte maiores, quibus illi excluduntur ab honoribus, excludentes dignè possunt etiã excludi: credite mihi, quòd ex hoc capite sequũtur bella, ac seditiones in quacunq; multitudine, & si non vultis mihi pr̨stare fidem, eã pr̨state verbis S. Chrys. super verba Paul. ad Galat. 6. *Alter alterius onera portate*, &c. sic loquentis. *Quoniam fieri non potest, vt homo viuat absque defectu, admonet, ne rigidi sint expensores alienorum delictorum, sed tolerent etiam proximorum defectus, vt & ipsorum delicta tolerentur ab alijs: sicut & in structura domus non omnes lapides eundem locum habent, sed hic quidem in angulum est commodus, ad fundamenta non item; ille contrà ad fundamenta commodus est, non item ad angulum; itidem sanè est in corpore, quòd est Ecclesia; quin & in nostra carne licet idẽ cernere, attamen aliud membrum ab alio toleratur, nec ab omnibus omnia requirimus: nam ex communi facta collectio, & corpus, & ædificium constituit, & sic adimplete legem Christi, non dixit, implete, sed adimplete, hoc est, simul omnes implete, vos inuicem ferendo: velut ille est iracundus, tu somnolentus, tolera igitur illius acrem impetum, vt vicissim ille tuam ferat segnitiem; ita fiet, vt nec ille peccet, dum abs te toleratur: neque tu, dum in his, in quibus molestus es, sustineris à fratre tuo: ad hunc modum vobis inuicem, vbi lapsus imminet periculum manum porrigentes, mutuis officijs implete legem, sic vt vnusquisque, quod proximo deest, sua tolerantia suppleat: porrò nisi sic egeritis, sed quisque,* pro-

proximi vitam tendat excutere, nunquam inter vos fiet quicquam eorum, quæ fieri decet: vt enim in corpore si quis ab omnibus membris eundem postulet vsum, nunquam constiterit corpus; sic & inter fratres graue bellum erit, si ab omnibus omnia requirimus.

Dices, huiusmodi multiplicatio Patrum potiùs ambitionem fouet, quàm extinguat. Resp. obiectionem potiùs ostendere ignorantia regiminis, quàm demonstrare eius intelligentiã, quæ tria semper, vt optimum instituatur regimen, inspicere debet, nempè quod bonum est promouendum, malum tam præsens, quàm futurum debellandum, nec non & aliquid permittendum ad maius præcauendum: *Sapientis legislatoris*, ait S. Thom. 1. 2. qu. 101. ar. 3. ad 2. est *minores transgressiones permittere, vt maiores caueantur*. Primò. quòd bonum est promouendum; nam duplex bonum in religioso regimine debet assignari; alterum perfectionis, ad quam quilibet ordo secundum proprium institutum est ordinatus; alterum regiminis, nec illud sine isto potest promoueri, quia est eius basis, & fundamentum, vndè bonum regiminis est vnitas, & pax, vt docent DD. præsertim Caiet. summ. tit. sedirio: per ista ergo duo propagatur bonum Imperij, & conseruatur, nec conseruatio obtinetur, nisi per iustitiam distributiuam, vt habetur ex D. Thom. 4. de reg. Princ. cap 3. *Iustitia est constans, & perpetua voluntas ius suum vnicuique tribuens, quæ quidem siue legalis, quæ dominatum iustum vocatur à Philosopho, siue distributiua, siue commutatiua, quæ partes iustitiæ omnes sunt politiæ, in Ciuitatibus sunt præcipuè necessariæ, imò sine ipsis exerceri non possunt, vt Philosophus tradit 5. Ethicor. nec etiam Ciuitates conseruari*: & cum per multiplicationem prædictorum Patrum secundum merita consecutio habeatur iustitiæ distributiuæ, consequenter non desideratur neque conseruatio regiminis, neque promotio boni perfectionis. Secundò, quòd malum est præcauendum; nam duplex etiam malum designatur, directè destruens bonum vnitatis, & pacis, alterum seditionis, & factionis; alterum oppressionis, & tyrannidis, quæ omnia à regimine per multiplicationem Prælatorum arcentur, vt clarè probaui in prima conclusione: quòd si ex ista multiplicatione aliqua ambitio foueatur, erit naturalis, & dissimulanda ob maius bonum, quod fouetur, & promouetur; quòd si etiam fortè ex isto iustè administrato Imperio excitetur aliqua ambitio vltra terminos naturæ, sciant Prælati, cunctique omnes, quòd res humanæ, vt inquit Suar. 4. de Relig. tract. 9. lib. 1. cap. 1. num. 12. huiusmodi sunt, vt nunquam omnibus incommodis careant; & ideò, quandò hæc sequuntur, non ex re ipsa, vel actione, sed ex infirmitate, vel malitia hominum, nec sunt proptet ista omittenda bona maiora, sed adhibenda remedia, ne illa mala sequantur, potissimum autem est charitas; quarè remedium est apponendum ambitiosis, & non regimini, quod secundum æquitatem, & iustitiam ita debet regi, & administrari; per hoc patet responsio ad argumentum. Cui etiam addi potest alia magis clara; vel enim loquimur de ambitiosis, qui naturaliter feruntur in amorem proprię excellentię, & cupiunt inter omnes apparere magni: vel de illis, qui minùs ambitiosi sunt, seù à natura, seù à virtute; si loquamur de primis; aliquo modo videtur eorum ambitionem fouere, sed illa inextinguibilis sitis gutta aquæ extinguitur; sanatur tamen totum corpus Prouinciæ, teste Arist. vbi supr. à seditionibus, rixis, iurgijs, alijsque malis; quarè nequit dici, quòd ambitio nutriatur, sed quòd corpus à malo præseruetur; imò dico, quòd illa ambitio, quæ in multis fouetur, non videtur esse illa, quæ diuidit in factiones, ac seditiones totam Prouinciam; sed ea est, quæ in solo capite, vel paucis inspicitur erecta, quæ pro sui conseruatione tertiam partem stellarum secum trahit: vndè dicebat Cassiodorus lib. 3. epistol. *Publici decoris mater est mens regentis, & quale fuerit dominantis arbitrium, talem parit libertatis aspectum: faciliùs est quippè, si dicere fas est, errare naturam, quàm dissimilem Princeps possit formare Rempublicam*: Et ratio huius ruinæ habetur ex D. Greg. in pastoral. par. 1. *Nemo plus in Ecclesia nocet, quàm qui peruersè*

agens

agens nomen, vel ordinem sanctitatis, habet; delinquentem namque hunc redarguere nullus præsumit, & in exemplum vehementer culpa extenditur, cum pro reverentia ordinis peccator honoratur: quarè multiplicando huiusmodi Patres resecatur illud, quod est causa tot malorum descriptorum in prim. part. si verò de secundis, virtus huiusmodi muneribus ornatur, quæ de iustitia, & secundum naturam talis regiminis, quod sine læsione nequit immutari, debentur.

Dices, digniores tantùm sunt promouendi, tales censentur, qui aliàs Ecclesiam rexerunt, & propter experientiam in negotijs pertractandis, & propter cognitionem subditorum: ergo pauci sunt promouendi, quia pauci sunt, qui munera Definitorum, ac Prouincialium administratunt. Fateor, hanc obiectionem esse illam petram scandali, ex qua tot mala insurgunt, vndè simplices, & ignorantes nescientes, vndè dignioritas personarum desumatur, ab ignorantia ducti incidunt in gurgitem omnium malorum. Resp. ex Sigismund. à Bononia de elect. dub. 32. num. 2. referente duas Rotæ decisiones, ex Passæo summ. tit. electio. num. 10. ex Samuellio de can. elect. tract. 1. disp. 6. conter. 3. ex Lauorio de elect. tit. 4. cap. 19. num. 64. demonstrate hoc sufficientiam personarum eligendarum, & non dignioritatem, ita vt in concursu hi sint promouendi, alijs neglectis (dummodò electio non fuerit cæca, idest à simplicibus, & ignorantibus celebrata) nam maior dignitas desumenda est à maiori vtilitate Ecclesiæ, vt dictum est multis in locis, cum ergo ista multiplicatio sine dubio censeatur Prouinciæ vtilior, de necessitate est facienda, eis prætermissis, qui talia munera iam obierunt; quarè Emin. Lugo cognoscens incommoda, quæ sequuntur ex paucis electis ad munera Prælarorum dicit non expedire, vt Prælaturæ præscribantur apud quosdam paucos.

Dices, huiusmodi doctrina non videtur esse admittenda in Religiosorum congregatione, eò quòd declinet à perfectione, ad quam homines tendere debent. Resp. ex Nauarr. vbi supr. si omnes Prælati essent Augustinus, & subditi Possidonius fortè frustra esset quæsitum agitatum, quia omnes omnia, licet iniusta, æquanimiter tolerarent; sed quia tempora mutarunt mores, & in vnaquaque congregatione pauci sunt, vt dicit Suar. vbi supr. maxima pollentes virtute, sed multi infirmi, & regimen omnes amplecti debet iuxta mensuram descriptam in dub. 131. ideò necessarium fuit quæsitum pertractare, & veritatem doctrinæ tradere; aliàs sub specie zeli, seu potiùs ignorantiæ semper vitia prosilient, & pax, & concordia à Prouincia, seu Religione recedet, ignorando à qua radice: regimina enim semper sunt instituenda, vt maius malum spirituale semper euitetur à congregatione, vt insinuat Caiet. 2.2. qu. 63. art. 2. hisce verbis. Communis vtilitas, ad quam principaliter ordinantur ministeria Ecclesiastica, non est vtilitas corporalis, sed spitualis; quoniam regimen Ecclesiasticum in hoc differt à sæculari; quòd hoc ordinatur ad commune bonũ exterius, puta ad pacẽ, &c. illud verò ad interiorem animæ pacem sed quidquid sit de hoc, sit dictum gratis, quia est argumentum patientiæ; videantur ea; quæ dicta sunt in 3. dub. 1. partis.

Dices, summa pax habetur ex restricto regimine ad paucos; nam experientia docet, quòd multi Religiosi sub hoc Imperio vixerunt, & viuunt magna cum laude, ac tranquillitate. Resp. duplicem pacem esse designandam; alteram regiminis, quæ insurgit, ex rectè administrato dominio; alterã volnntatum, quæ excitatur ex hominum voluntatibus cedentium iuri meritorum; & inter vtramque duplex differentia dignoscitur, prima quippe est durabilis, quia fundatur in iustitia, vndè S. Augst. ad fratres in Eremo serm. 2. ait: *Si fratres, homines pacem amant, ament & iustitiam, quia duæ sunt amicæ charissimæ, iustitia enim, & pax, ipsæ se osculantur*: Et in Psalm. 83. inquit, *Fac iustitiam, & habebis pacem, si enim non amaueris iustitiam, pacem non habebis*. Secunda minùs durabilis; & ideò in Religionibus solet elucescere in primo, & secundo statu ex tribus assignatis in dub. 49. huius partis, quia omnes cedunt iuri meritorum; in tertio verò difficilè potest cõseruari, quia, frigescente charitate, ac spiritu, omnes habere cupiunt, quod suum est; ideò seditiones, rixæ, &c. excitabuntur, vt optimè insinuat

niunt D. Chrysost. citatus in 6. dub. 1. part. altera differentia est, quia prima à Superioribus debet procurari ex officio, secunda verò cohortationibus promoueri, non tamen positiuè honores denegando, &c. quia non sunt Domini meritorum subditorum, nec possunt eos cogere, vt cedant iuri meritorum; vndè ad argumentum patet responsio; quòd illa pax est voluntaria; & ideò parum durabilis; maximè quia nequit à Superioribus actionibus, atque omissionibus intendi, nisi cohortationibus.

Dices, si multiplicarentur, terminato officio, per cœnobia sunt dispergendi, vndè propter authoritatem nequeunt, nisi difficilè regi ab illis Superioribus, sub quorum cura morantur, & subditi ægrè ferunt videre illos tot commoditatibus abundare. Resp. quòd remedium est ipsa multiplicatio, quia sicut paucorum diuitum authoritas multùm in populis valet, ita, his multiplicatis, experientia teste, illa multùm diminuitur; sic erit in Religionibus; augmententur ergo Patres ad hoc, vt diminuta eorum authoritate, augmentetur illa Prælatorum localium, & ita commodè regi poterunt. Addo, quòd, si isti Patres absque officio suam vellent conseruare authoritatem in cœnobijs, omninò, dicit Peirin. de Prælato qu. 1. cap. 5. num. 16. essent frenandi, & potiùs prudenter cōtemnendi, quàm æstimandi, vt humilientur; imò etiam addo, quòd, si propter lucra, & commoda, quæ in officio, & absque eo præ cæteris possidere intendunt, iniustum deberet esse regimen, paucos homines, alijs neglectis, ad illas dignitates eleuando, pacem conturbando, ambitionem ob ea consequēda excitando, nec poterunt ipsi Patres tuta conscientia sua officia, ac bona possidere, aut à Superioribus tolerari, aut denuò ab electoribus eligi, quia bonum commune sub coloratis rationibus grauiter læditur, quare Arist. 5. Pol. cap. 8. monet. *Maximum verò illud est, in omni Rempublica omni diligentia custodiendum, ne ex magistratibus lucra proueniant.* O quot Religiones in hoc indigent reformatione.

Dices, maxima vis est in doctrina tradita, vndè clarè videtur necessariam esse huiusmodi multiplicationem prædictorum Patrum; sed non est obseruatum, quòd *Ille*, inquit, S. Thom. 5. Ethic. lect. 2. *qui est Princeps, iam se habet in communicatione ad alterum, quia ad eum pertinet disponere ea, quæ ordinantur ad commune bonum:* & ideò iustitia, quæ conuenit Præsidentibus pro propagando bono communi, est ad alterum, vt ex Arist. notant S. Tho. vbi sup. & Alb. Magn. 5. ethic. tract. 1. cap. 4. num. 13. vndè *Complures*, tradit S. Thom. ex Arist. vbi sup. vnà cum Alb. Magn. vbi supr. *in proprijs quidem vti virtute possunt, sed in ijs, quæ sunt ad alium, nequeunt:* & ideò pauci sunt eleuandi, quia pauci sunt apti ad vtendum virtute, quæ tota est ad alterum, quia est opus difficillimum, ait idem S. Thom. Resp. quòd totum ædificium regiminis fundatur supra prædictam virtutem, qua destructa, corruere rectū regimen opus est, & erigitur quoddam ædificium iniustum, cuius ingressus, & egressus non sunt nisi tyrannici; ideò si pauci sunt, qui possunt vti hac virtute, pauci sunt assumendi ad munera prædicta, si multi, multi; idque intendo dicere in hoc dubio, sicut in tota doctrina; quam trado de regimine.

Benigne lector, veritas, quæ plurimis verbis à me traditur à D. Amb. lib. 5. Exa. cap. 15. paucis cumulatur; imò exemplis valdè commendatur. *Quid hoc pulchrius? & laborem omnibus, & honorem esse communem, nec paucis arrogari potentiam, sed quadam in omnes voluntaria sorte transcribi, antiquæ hoc Reipublicæ munus, & instar liberæ Ciuitatis est, sic ab initio acceptam à natura exemplo antiam politiam homines exercere cœperunt; vt communis esset labor, communis dignitas, per vices singuli partiri curas discerent, obsequia, Imperiaque diuidere, nemo esset honoris exors, nullus immunis laboris: hic erat pulcherrimus rerum status, nec insolescebat quisquam perpetua potestate, nec diuturno seruitio frangebatur; quia & sine inuidia erat ordine muneris, & temporis moderatione delata promotio, & tolerabilior videbatur, quæ communi cadebat sorte custodia: nemo audebat alium seruitio premere, cuius sibi successuri in honorem mutua forent subeunda fastidia, nemini labor grauis, quem dignitas sequutura releuaret.*

Audiamus etiam aurea verba nouissimè tradita ab Emin. Lugo de iust. tom. 2. disp. 35. sect. 5. n. 58. asserente multùm expedire ad

re ad bonum commune, vt Prælaturæ regulares non maneant inter aliquos paucos, sed multi apti fiant ad regendum, & varientur personæ, adhoc autem oportet probare hos, & illos, an apti sint, quod vix sine aliqua experiētia cognosci potest, quarè potest, imò aliquandò debet prætermitti senior ille qui diū gubernauit, & se probauit dignior ē, & eligi alius iunior, tū vt Prelaturæ nō præscribantur apud quosdam paucos, tum vt alij paulatim apti fiant; alioquin deficientibus illis senioribus, Religio non habebit alios, qui succedere illis possint, nisi de nouo fiant, quod solet grauissima incommoda afferre.

DVBIVM LVII.

Quæ diuisio bonorum communium inter subditum, & superiorem seruanda sit, quæ tuta in conscientia iudicari possit.

SVMMARIVM.

1. *AD Abbatem spectat tam in spiritualibus, quàm in corporalibus gubernandi potestas, cuius munus est vti iustitia distributiua in omnibus.*

2. *Communitatis bona alia immobilia, alia mobilia sunt.*

3. *Refellitur quædam opinio Nauarri dicentis Prælatos de monasterij bonis posse sibi quandam partem assignare.*

4. *Religionis bona sunt inter superiorem, & subditum iuxta mensuram iustitiæ distributiua dispensanda: habentur duæ limitationes; & cuidam satisfit obiectioni.*

5. *Prælati inter se diuidentes meliora bona communitatis in proprium commodum non sunt tuti in conscientia: diluitur quadam obiectio, & soluuntur multi casus.*

6. *Communitatis bona nequeunt diuidi inter Superiorem, & subditum secundum iustitiæ distributiuæ mensuram, dum viget statutum cuncta distribuendi ad perfectam arithmeticam æqualitatem.*

1. Not. prim. quòd omnis potestas gubernandi monasterium tam in spiritualibus, quàm in corporalibus ad Abbatem spectat, vt fusiùs Nauarr. 3. com. de Regular. num. 4. & Suar. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 26. num. 4. probant; non ideò huiusmodi potestas in eo residet, tanquam in absoluto Domino, sed vt in fideli dispensatore, qui præ oculis semper distributiuam debet habere iustitiam, cuius munus est distribuere, & conferre præmia, dignitates, officia, cæteraque bona Religionis iuxta qualitatem, & merita personarum, vt benè tradunt Valent. tom. 3. disp. 5. quæst. 5. punct. 1. Bonac. de restit. disp. 1. punct. 2. n. 8. q. 1. Lessius de iust. lib. 2. cap. 1. dub. 4. & omnes alij DD. Ratio est, quoniam Respublica nil aliud est, quàm collectio suarum partium; & cum bona videantur esse partium, iustitia postulat, vt bona diuidantur in suas partes, & vnicuique sua portio tribuatur; cum ista tamen limitatione, vt distributio recognoscat omnium partium conditiones, & gradus; quò fit, vt non solùm, quantò magis partes Reipublicæ multiplicantur, tantò magis bonorum communium portio pro singulis diminuatur, sed etiam vt, existente tali numerò partium; singulis ad æqualitatem expensam non arithmeticè, sed geometricè; idest secundum dignitatem, & conditionem propriam portionem habeāt. Ita Molin. de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 12. vers. Differunt verò, &c.

2. Not. sec. bona communitatis se habere in duplici differentia; quædam sunt immobilia, de quibus modò non est sermo; quædam mobilia, quæ diuiduntur in ea, quę permanentem habent durationem cum ipso vsu, vt sunt vestes, libri, & similia; & in ea, quæ vsu consumuntur; quæ rursus diuiduntur in ea, quæ spectant immediatè ad conseruationē vitæ, vt sunt esculēta, & poculēta, & in ea, quæ mediatè, vt pecunia: præsens quæsitum non solùm habentes tangit Religiosos huiusmodi bona habentes tanquam ex proprijs redditibus, sed etiam illos, qui mendicitate ea colligunt iuxta vniuscuiusque modum, & mensuram.

Not. tert. quòd hic non loquimur de illis Religiosis, quorum Religio necessaria pro victu, & vestitu, neque per redditus, neque per mendicitatem suppeditare potest, vndè coguntur peculium possidere, quia de istis esset inferenda peculiaris quæstio; neque de illis

illis, quorum Religio omnia, & quoad victum, & vestitum abundè, atque in excessu Monachis præstat, quia, vt benè notat Nauarr. vbi sup. n. *6.* & Emin. Lugo de iust. tom. 2. disp. 3. sect. 8. Append. num. 183. grauiter peccant tanquam voti desertores; sed de illis viuentibus in congregatione maximo cum rigore, & disciplina regulari, quorum cœnobia seu per redditus, seu per mendicitatem habent, vndè Religiosis prouideant, vt possint orationi vacare absque rerum těporalium penuria intra proprij status terminum.

3. Not. quart. Nauarr. vbi supr. num. *6.* opinari iuxta doctrinam Abbatis in cap. De his de Eccles. ædificat. posse Prælatum de bonis monasterij quandam sibi partem assignare, imò primam de quinque ab ipso diuisis; sed fallitur, vt benè notat Suar. vbi supr. num. 10. cum in hac materia longè diuersa sit ratio, quia tractatur de hominibus Deo consecratis, quorum cœnobia obseruantiam status, & rigorem disciplinæ seruant, vbi non est, nec debet esse (seclusis abusibus) certa portio ad sustentandum Prælatum, sed sunt omnia destinata indiuisè pro omnibus alendis, & sustentandis, nec vllus ordó in hos assignari potest; nisi quem necessitas exigit, quæ interdum parit obligationem, vt Prælatus priùs alijs, quàm sibi subueniat, & è conuerso; vndè sicut munus Prælatorum est curare, ne Monachi in victu, & vestitu excedant ea, quæ sunt regulæ consentanea, statutis, ac sanctæ consuetudini tot laboribus, & anniorum serie à senibus introductæ, ita in semetipso hoc multò magis præcauere debet, tum propter exemplum, quod est maximè necessarium ad instruendam religiosam vitam; tum propter periculum excessus, quod ex propensione, quam vnusquisque habet ad seipsum, oriri facilè potest. Ita Suar. vbi supr. per se loquendo æquè primò ad alendum totum conuentũ tenetur, in quo tanquam caput ipse connumeratur: verùm tamen est posse illum cedere iuri suo, non verò aliorum, & sicut non debet terminos regulæ, aut modestiæ religiosæ cum alijs excedere, ita nec secum, vt dixi. Nec doctrina Panorm. vllo modo potest opinioni fauere, quia loquitur de Clericis sæcularibus beneficia habentibus in aliqua Ecclesia, de quibus ait eos non teneri ex fructibus sibi necessarijs Ecclesiam ædificate, vel instaurare. Ita Suar. vbi supr.

PRIMA CONCLVSIO.

4. BOna communitatis benè regulatæ Religionis inter subditum, & Superiorem diuidi debent iuxta moderatæ iustitiæ distributiuæ mensuram intra regulæ, & rectæ rationis terminos. Conclusio satis intelligitur probata in prim. not. & in dubijs prim. part. quarè optimè dicebat S. Thom. ex Arist. 5. Ethic. lect. 11. *Princeps, si est iustus, nihil plus attribuit sibi de bonis, quàm alijs, nisi fortè secundum debitam proportionẽ distributiuæ iustitiæ: inde est, quòd Princeps non laborat ad vtilitatem suam, sed aliorum; & propter hoc supra dictum est, quòd iustitia legalis, secundum quam Princeps gubernat multitudinem, est alienum bonum*, quod priùs docuit Albert. Magn. lib 5. Ethic. tract. 3. c. 1. *Est enim Princeps custos iusti, nec est custos iusti, nisi quia est custos æqualis secundum proportionem accepti; vndè si quis Princeps est iustus, tunc videtur Principi, quòd nihil sibi ipsi attribuendum sit, quod sit plus in lucro: Princeps enim nunquam sibi plus tribuit, nisi proportionale sit ad ipsum*: hinc Suar. vbi sup. rectè occurrens Nauarri doctrinæ, concludit suam doctrinam non esse ita seuerè intelligendam, vt excludat proportionalem distributionem, imò hanc commendat, innixus verbis in Act. Apost. cap. 4. & sic explicatis à Basilio, Augustino, alijsque Patribus. *Diuidebant singulis, prout cuique opus erat*; vndè Arist. 5. pol. cap. 1. ait. *Omninò enim quærentes æquum in seditiones incidunt*; & S. Thom. lib. 3. contr. Gentil. cap. 142. *Talis*, inquit, *est æqualitas distributiuæ iustitiæ, vt inæqualia inæqualibus reddantur*.

Limitanda primò videtur conclusio circa illa existimata bona communitatis, vt sunt Lectoratus, Doctoratus, Magisterium, & pulpita in locis insignibus, quæ omnia pro ipsorum digna distributione primò, & principaliter non possunt respicere dignitates, sed merita, idoneitatem in talibus officiis, ac magisterijs; vndè Prælati ita diuidentes huiusmodi bona, vt Superiores præferantur alijs dignioribus in scientia, & idoneitate

fiunt

fiunt acceptatores personarum, quia tunc committitur hoc vitium, quando in conferendis bonis communitatis attenditur aliqua alia circunstantia, quæ non spectat ad merita, per quæ conferuntur dignitates, seu officia. Ita omnes DD.

Limitanda videtur secundò conclusio, quia illa portio, quam præ alijs præstare potest iustitia distributiua, à se excludit vasa aurea, gemmas, annulos, serica, pretiosas picturas, scriptoriola curiosa, & alia similia ex Clement. 1. de statu Monach. vbi Regularibus interdicitur omnis cultus, & ornatus pretiosus, ex decreto Clem VIII pro reformat. Reg. in 3. tom. Bull. inter Bullas huius Pontificis: nuper approbatum, & innouatum est à sacr. Congregat. Concil. authoritate S. D. N. Vrbani VIII. in decretis de Apostatis, & eiectis per hæc verba. Fratrũ vestitus, & supplex cellarum ex communi pecunia comparetur, & omninò vniformis sit fratrum, & quorumcunque cæterorum, statuique paupertatis, quam professi sunt, conueniat, ita vt nil superflui admittatur, nil etiam quod sit necessarium, alicui denegetur: imo ipsum votum paupertatis vnà cũ Summ. Pontif. verbis alienat à Religiosis quodcũque superfluum. Ita Nauarr. comenr. 4. de Regul. n. 27. Lessius de iust. lib. 2. c. 41. dub. 9. n. 79. & alij inferiùs citandi. Vndenam metiendus sit excessus in rebus, quæ Religioso conuenire possunt? pro subbito standum est arbitrio Superioris nisi de excessu arbitrij constiterit: Barbos. super Conc. Trid. sess. 25. de Reg. cap. 2. pro Superiore standum est vsui communi Religiosorum timoratæ conscientiæ; & ideò portio Prælati parum potest excedere portionẽ aliorum Religiosorum, quia ista tantùm necessaria consideratis personis, naturis, circunstantijs temporum, & locorum concedit; aliter periculum est ob propensionem, quam vnusquisque ad se ipsum habet, in superfluitatis excessum incidere. Ex qua doctrina colligitur Prælatum suam portionem sibi tribuendo, alijsque denegando suam reã esse peccati mortalis, quia grauiter offendit iustitiam, paupertatem, & charitatẽ: iustitiam, quia denegat alijs, quod sibi concedit, & quod de iustitia omnibus præstare debet; paupertatem, quia tanquam Dominus id facit, eò quòd Religio, quæ ei pro bonorum distributione iurisdictionem concessit, non intendit hanc partialem distributionem: charitatem, quia plus vni, quam alteri, & vni, & non alijs tribuere, charitati grauiter opponitur. Ita colligitur ex Suar. 4. de Relig. lib. 2. cap. 26. num. 11. tract. 8. & lib. 8. cap 7. num. 18.

Dices, contra conclusionem magis laborant Prælati, quàm subditi: ergo maiori mercede digni sunt. Resp. adducendo doctrinam Arist. 5. Ethic. c. 11. cum explicatione S. Thom. ibidem lect. 11. *Merces*, inquit primus, *danda est Principi, ea est honor, & gloria, cui verò hæc satis non sunt, ij Tyranni efficiuntur. Manifestum est enim*, ait secundus, *quòd quilibet debet dare mercedem ei, qui pro se laborat, quia ergo Princeps laborat pro multitudine, danda est merces à multitudine, scilicet honor, & gloria, quæ sunt maxima bonorum, quæ ab hominibus dari possunt, si autem sunt aliqui Principes, quibus ista non sufficiant pro mercede, sed quærunt lucra, isti sunt iniusti, & Tyranni, & super hanc mercedem ab hominibus exhibitam bonis Principes expectant mercedem à Deo*: idem repetit breuibus verbis ad Rom. cap. 3. lect. 1. *Proprium enim præmium Principis est laus, & honor, vt Philos. dicit 5. Ethic. & cui hoc nõ sufficit, Tyrannus fit*: audi etiã Albert. Magn. lib. 5. Ethic. tract. 3. c. 1. *Merces quædam danda est Principi, & est honor, & gloria, & quibus honor, & gloria non sunt sufficientia ad mercedem, sed studens vtilitatibus proprijs, illi fiunt Tyranni, & cadunt à vera ratione Principis*: hæc dicta sunt de Principe sæculari; quid dicerent hi DD. de Prælato regulari? heù, heù.

Iterũ dices, obiectio proposita maiori indiget solutione, quia tãPrincipibus sęcularibus, quã ministris Ecclesiæ præter laudẽ, & gloriã debetur merces pro laboribus, quos impẽdũt in administrandis eorũ ministerijs in omniũ subditorum vtilitatem, & pro sustinenda dignitate: de illis ita loquitur S. Thom. ex D. Paul. ad Rom. c. 13. lect. 1. *Ministri Dei sunt, &c. Quasi dicat, vnusquisque de suo ministerio viuere debet secundum illud 1. ad Corinth. cap. 9. Quis pascit gregem, & de lacte eius non edit? & ideò cum Principes nostri suo regimine Deo ministrent, à populo debent tributa*

buta suscipere, quasi stipendia sui ministerij: videantur Less. de iustit. lib. 2. cap. 33. d. 1. nu. 5. Molin. de iustit. disp. 667. tom. 3. & Emin. Lugo de iustit. disp. 36. sect. 1. nu. 5. de his sic habet idem S. Thom. ex illo Paul. c. 5. 1. ad Timoth. *Qui benè præsunt presbiteri, duplici honore digni habeantur: quorum vnus est in ministratione necessariorum, alius in exhibitione reuerentiæ*: & S. Anselm. ibid. *Vt in præsenti accipiant honorem stipendiorum à subditis suis, & in futuro à Deo honorem gloriæ perennis*. Resp. quòd merces, seù tributum, quod datur Principibus ac Prælatis pro laboribus, & pro sustinenda dignitate, re funditus considerata, potiùs oboritur ex debito iustitiæ distributiuæ, quàm commutatiuæ, quia, cum sint personæ publicæ in supremis dignitatibus constitutæ in commodum, ac vtilitatem subditorum, quorum merita omnibus sunt nota, sequitur omnia singularia bona subditorum respici debere tamquam communia, ex quibus vna congrua, & specialis portio est assumenda pro sustinenda dignitate, & pro laborum merito, quæ portio nullam iustè potest habere proportionem nisi datam à iustitia distributiua, quia inquit S. Tho. contr. Gentil. lib. 3. c. 142. *Talis est æqualitas iustitiæ distributiuæ, vt inæqualia inæqualibus reddātur*: quæ portio à nobis non negatur, vt patet ex conclusione; ideò responsio ad obiectionem optimè subsistit.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. PRælati, qui ferè omnia meliora bona, seù commoda Religionis in proprium vsum, & satisfactionem cöuertentes diuidunt, ita vt illis, vt ita dicam, quæ ipsis superfluunt, gaudeāt subditi, lethali culpæ obnoxij censendi sunt. Probatur primò: omnia bona, seù commoda sunt partium, ex quibus collectis resultat religiosa Respublica, & iustitia distributiua postulat, vt singuli homines secundum conditiones, gradus, & merita his fruantur, cum diminutione tamen, augmentato Religiosorum numero: sed huiusmodi Prælati omnia bona meliora inter se diuidunt cogentes alios penuriam pati, nec, crescentibus Religiosis, diminutionem sentientes: ergo mortalis culpæ rei tanquam iustitia distributiua abutentes habendi sunt. Sec. qui fruuntur aliorum partibus, votum paupertatis frangunt, quia eas tanquam proprias sibi vsurpant, tāquam Domini eis vtuntur: sed tales Prælati, dum gerunt se sicur in conclusione, fruuntur aliorum partibus: ergo tanquam proprietarij respiciendi sunt. Tert. de ratione charitatis, deque eius necessitate est, vt interdum Superiores distribuendo bona communitatis incipiant subuenire prius alijs, quàm sibi, & interdum è conuersò, vt superiùs dicebam: sed à Prælatis talis conditionis huiusmodi obligatio negligitur, pro certo tenendo in bonorum distributione à sibimet ipsis esse incipiendum: ergo tanquam à cœnobijs charitatem abijcientes, in sui fauorem eam grauiter offendentes, lethali culpæ obnoxij putandi sunt.

Dices, in tali distributione aliquis ordo est seruandus, & charitas id postulare videtur, quia, quæ à Deo sunt, ordinata sunt: ergo incipiendum est à Prælatis tanquam ab hominibus præ alijs dignioribus, & excellentioribus. Resp. falli, quia in reformata Religione, vbi rigor disciplinæ strictè obseruatur, vnumquemque respicit charitas, & ille ordo principaliter admittendus est, qui emanat à charitate, cui omnes alij inseruire debent, vt rectè attingit Suarez vbi supr. quò. fit, vt melior vestis, cella, cibus, potus, & similia interdum priùs sint distribuenda subditis, quàm Prælatis ob necessitatem, ob infirmitatem, & ob alias causas passim insurgentes: & in hoc maximè est insistendum, quia ruina Religionum reformatarum semper incipit à commoditatibus Prælatorum; nam Prælati facillimè labuntur in tyrannidē, dum gubernant, vt inquit Arist. 3. pol. cap. 5. ad opulentorum commodum, & omnes subditi cupiunt eis frui; vnde sequuntur mille incommoda factionum, seditionum, subornationum, aliorumque malorum.

Ex hac doctrina multi casus in particulari soluuntur. Prælati, qui expēdunt pecuniā monasterij absque honesto titulo, peccant contra proprium officium, & votum paupertatis, quia ea abutuntur tanquam Domini, & non tanquam fideles dispensatores. Ita Suar. vbi supr. num. 11. Lugo de iust. tom. 1. disp. 3. sect. 8. Append. n. 183. idē est

est dicendum, quandò fideliter non distribuunt manuscripta, quæ post mortem Religiosi relinquunt Religioni, sed suo arbitrio amicis ea tradunt, quia sunt bona Religionis; dic etiam idem de alijs rebus.

TERTIA CONCLVSIO.

6. Bona Religionis non possunt secundum proportionem iustitiæ distributiuæ diuidi inter Superiorem, & subditũ, quandò statutum habetur in Religione, cũcta distribuenda esse à minimo laico vsque ad Superiorem ad perfectam arithmeticam æqualitatem. Suadetur prim. non potest Prælatus bona monasterij ad libitum in proprios vsus, siue in quos voluerit, expendere, nisi in conuentus vtilitatem, & in vsus à iure, vel consuetudine præfixos, quia est administrator, & non Dominus. Ita Mirand. tom. 1. quæst. 28. art. 12. concl. 1. & 2. Suar. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 26. num. 11. & omnes alij DD. at si, stante statuto, vnam maiorem partem bonorum præ alijs sibi assignaret, expenderet in proprios vsus, quod fidelitas dispensationis ei commissa prohibet: ergo absque labe peccati eius portio nequit esse maior portione aliorum Religiosorum. Secund. bona, quæ videntur esse superflua, nullo modo conuenire possunt statui Religioso, vt docent S. Antonin. Silu. Maior, quos citatos sequitur Azorius part. 1. lib. 12. cap. 12. quæst. 5. sed ille excessus præ alijs conuenire nequit Prælato, nisi ratione iustitiæ distributiuæ, quæ pro maiori perfectione non seruatur in Religione: ergo talis excessus adscribi debet inter res superfluas. Tert. de ratione legis est, vt sit iusta, idest vt promulgetur, vt omnes liget. S. Thom. 1. 2. quæst. 96. art. 4. Silu. tit. lex. quæst. 5. Carbo lib. 6. de legib. disp. 10. Suar. lib. 1. de legibus c. 2. n. 14. Layman de leg. tract. 4. c. 1. quarè si lex statuat pretium olei, ita vt vna pars Ciuitatis teneatur seruare huiusmodi pretium, altera verò minimè, censenda est iniqua, nisi aliqua causa tale discrimen postulet: sed, si posset Superior de bonis communibus suam augere portionẽ, stante statuto prædicto, esset iniquum statutum, quia absque causa tale discrimen poneretur inter Superiorem, & subditum: ergo tuta conscientia Superiores nequeunt huiusmodi excessu frui. Quart. censendus est Prælatus lethali culpa obstrictus, si bonũ subditis non præbeat exemplum, vt DD. affirmant, quarè S. Thom. lect. 1. in cap. 10. Ioann. ait; quòd quatuor sunt actus boni Pastoris. Prim. quòd oues cognoscat. Secund. quod eas segreget è societate impiorum. Tert. quòd iam eductas ab impijs, & inductas in ouile, iterum educat eas ex ouili. Quart. quòd eas præcedat exemplo bonæ conuersationis: sed si præcedat eas maiori portione, præcedet etiam malo exemplo, ita vt quilibet præsertim in hac materia dicere possit verba illa Augustin. lib. de Pastor. cap. 4. *Si Præpositus meus sic viuit, ego quid sum, qui non faciam, quod ille facit*: ergo tenetur eas præcedere bono exemplo iustæ distributionis iuxta legẽ arithmeticæ iustitiæ. Quint. vel bonorum proprietas spectat ad communitatem Religionis; vel spectat ad sedem Apostolicam; illa certè non intendit dispensare legi, quia esset in sui damnum, & incommodum; neque ista, quia semper intendit disciplinam regularem conseruando leges, optimasque ordinationes augere: ergo Prælatus tribuẽs sibi vnam maiorem portionem præ alijs, putandus est illorum bonorum proprietarius.

Animaduertendum est, quòd hic damnatur præ alijs quasi quotidianus excessus, nõ tamen negatur, ne interdum tam subditis, quàm Prælatis aliqua maior portio tribuatur, quia nimis durum esset statutum, seù lex, & leges humanæ ferè semper secundum benigniorem partem sunt interpretandæ.

Dices, huiusmodi lex cedens iuri meritorum nequit fieri, quia videtur esse debitum iustitiæ. Resp. quòd, si lex esset sancita à Generali vnà cum Consultoribus votum decisiuum habentibus, nullius valoris esset, quia Prælatus, inquit Suar. vbi supr. nu. 10. cedere potest iuri suo, non verò subditorũ; si autem esset statuta à Capitulo generali, in quo omnes, vel actualiter, vel virtualiter conueniunt, foret valida, quia tunc cedunt iuri suo, ac meritorum virtuti.

Pro fine quæsiti duo sunt adnotanda cum Emin. Lugo. Prim. in tom. 1. de iust.

ftisp. 3. sect. 8. append. num. 188. vbi dicit Prælatum in ijs, quæ spectant ad victum, & vestitum subditorum, tenenta semper decentia, & obligatione paupertatis religiosæ, magis debere inclinare ad liberalitatem, quàm ad parsimoniam, cum certissimum sit illud Bernardi pronuntiatum. *Vbi non est abundantia, non est obseruantia*: & quidem maximum est inobseruantiæ, & relaxationis periculum, si communitas non prouideat abundanter subditis intra limites paupertatis religiosæ; singuli enim statim attendunt ad prouidendum sibi, & sub specie necessitatis incipit natura nostra quærere etiam commoditates; quarè multò melius est alere competenter, & sufficienter, centum Religiosos, quàm 150. minùs sufficienter, quia illi centum conseruabunt disciplinam, & obseruantiam regularem, quam plures alij omninò euertent. Secund. in tom. 2. de iust. disp. 35. sect. 5. num. 55. vbi habet electores teneri consulere votis bono communi, & damna cōmunitatis impedire; ex qua doctrina oboritur, quòd suffragatores nequeunt denuò seligere illos Prælatos, qui solùm ab imperio, & potestate ducti bonorum communium portionem præ alijs sibi assignant, eaque frui volunt violando iustitiam. *Nam iustitia est*, inquit S. Ambrosius relatus à D. Thom. 2. 2. quæst. 58. art. 11. *qua vnicuique, quod suum est, tribuit, alienum non vendicat, vtilitatem propriam negligit, vt communem æquitatem custodiat*. Prim. quia id tutò fieri nequit, & electores tenentur arcere à Prælaturis malos Prælatos. Secund. quia non præcauent mala, quæ ex hoc sequuntur; nam Prælati ob istud commodum quærunt in Prælaturis se conseruare in damnum totius communitatis, & subditi ab exemplo ducti incipiunt in hac materia relaxatè viuere, & ambire Prælaturas ob commodum consequendum, vt tandem, eo consequuto, pro conseruatione ab authoritate defendantur.

DVBIVM LVIII.

An in Religionibus quodcumque delictum occultum sine præuia correctione fraterna deferri possit Prælato tanquam Patri: & an delinquens emendatus de delicto possit etiam Prælato tanquam patri denuntiari, vt sit securior à recidiuo.

SVMMARIVM.

1. *Recitantur opiniones circa titulos quæsiti.*

2. *In Religionibus absque præmissa correctione fraterna delictum occultum fratris potest denuntiari Prælato tanquam Patri: habetur quædam limitatio, & enodatur quædam obiectio.*

3. *In Religionibus non est admittenda doctrina docens, quòd occultum delictum fratris possit denuntiari Prælato, tanquam Patri, vt sit securior à recidiuo.*

1. Not. prim. extare duas opiniones circa primam partem tituli; alteram negatiuam, quæ defenditur ab his DD. Adrian. 4. quæst. de correct. fratern. §. pro huius decisione. Sot. de secret. membr. 2. q. 4. dub. 3. Nauarr. c. inter verba 11. qu. 3. in 2. edit. concl. 2 col. 44. n. 113. Tann. 2. 2. q. 5. dub. 5. dub. 106. Lorca 2. 2. sect. 3. disp. 47. nu. 9. Becan. 2. 2. c. 21. dub. 4. Sayr. lib. 11. c. 4. nu. 10. Petr. Ledesm. to. 2. summ. tra. 4. fol. 292. diffic. 6. concl. 24. Diana in dub. Reg. tra. 2. 3. part. resol. 37. Rationes possunt esse, quia habetur præceptum à Christo Domino de præmittenda correctione ante denuntiationem: ergo nullo modo potest deferri delictum occultum fratris absque præuia correctione Prælato tanquam Patri, quia etiam charitas postulat, vt frater noster corripiatur cum minima iactura suæ famæ: alteram affirmatiuam, quam sequuntur D. Bonau. in illud Lucæ 17. *Si peccauerit*, &c. Ricard. 4. dist. 19. art. 3. quæst. 1. Gerson. 2. part. 1. de correct. fratern. alphab. 34. litt. T. vers. quarè sciendum. D. Anton. 2. pa. tit. 9. c. 6. §. 4. Sāch. in summ. to. 2. lib. 6 c. 18. num.

num. 46. Suar. tract. de charit disp. 8. sect. 6. num. 22. Turrian. tom. 1. in 2. 2. disp. 89. dub. 4. Philipp. de Bictis in comp. caus. iudic. Reg. quæst. 16. num. 1. & alij apud Turrian. & Sanch. quæ opinio mihi videtur probabiliter defendenda, & amplectenda iuxta primam conclusionem.

Not. sec. duplicem sententiam agitari circa quæsitum secundum. Prima asserit fratrem emendatum de delicto posse Prælato denunciari tanquam Patri, vt sit securior à recidiuo, quæ videtur esse Richard. 4 dist. 19. art. 3. quæst. 1. in corp. Gabriel. in canone Missæ lect. 78. lit. V. Rosell. tit. inquisitio. Angel. tit. denunt. num. 10. & aliorum apud Castrum Palaum p. patt. de charit. 6. dist. 3. punct. 12. Ratio est, quia talis manifestatio potest prodesse, & non obesse; prodest enim, vt Prælatus occasiones iterū ruendi in culpam abscindat, & ex alia parte parum, & nihil obest, cum scientia illius delicti inseruire nequeat pro punitione imponenda. Secund. negat esse denunciandum. Ita Adrian. quæst. de correct. § pro decisione. Sotus resol. de secret. membr. 2. qu. 4. concl. 4. Nauarr. summ. cap. 24. num. vlt. fine. Arag. 2. 2. quæst. 33. art. 7. Valent. disp. 3. quæst. 10. part. 5. §. sed rectiùs hoc negant. Petr. Nauarr. lib. 2. de restit. cap. 4. p. 2. dub. 12. num. 120. D. Thom. Antonin. Silu. & alij, quos citatos sequitur Sanchez summ. lib. 6. cap. 18. nu. 49. & num. 60. Emm. Sà tit. corr. num. 4.

PRIMA CONCLVSIO.

2. IN Religionibus sine præuia correctione fraterna peccatum occultum fratris potest quis denunciare Prælato, tanquā Patri, quādò est vir prudens, & discretus, vt ab ipso corrigatur. Pro probatione nō ducor efficaciter ab illa ratione Sāchez licèt aliqua liter bona, quia fructus vberior spiritualis magis speratur à Prælato, quàm à subdito, & meritò præponderare debet iacturæ famæ, quia non videtur licitum lædere famam proximi propter maius bonum spirituale, vt rectè notat Diana vbi supr. aliàs multa essent perpetranda, ac prætermittenda, quæ propter hoc non fiunt, nec prætermittuntur, quia etiam Christus Dominus apertè dixisset, denuntia Superiori, etiam tanquam Iudici, quia fructus spiritualis, seù per correctionem, seù per disciplinam præferendus est iacturæ famæ. Nec ducor, quia in Religione ex malitia lapsi difficilè corriguntur, vt probat Sanch. vbi supr. nu. 50. ex Caiet. & Ouado, quia, licèt ex altiori, nobilioriq; statu deijciantur; non ideò spes emendationis deperditur ob tot bona spiritualia, & exempla aliorum, quæ semper lapsos ad pœnitentiam alliciunt, ob tot Sacramenta, quæ frequenter sunt coacti recipere secundum sanctas ordinationes Religionis; aliàs tanquam homines perditissimi, eò quòd ex plenitudine malitiæ lapsi sunt, respici debent, quod absurdum videtur esse, imò impium censendum est. Sed ducor, quia, quandò peccatum subditi est notum Prælato ob verecundiam, & ruborem maiori facilitate resurgit, ac maiori difficultate in recidiuum incidit; sed ducor, quia ad Prælatum spectat omnes occasiones iterum relabendi præcauere, quod facillimè habetur à paterna Prælati correctione; nam eius authoritas remedia, vt ita dicam, infinita, ac secreta præstare potest.

Limita, modò Prælatus sit discretus, quia si est vir imprudens, violentus, & parum discretus, vel subditis non benè affectus, nullo modo occulta delicta sunt ei tanquam Patri reuelanda, vt rectè notat Diana cum alijs DD. vbi supr. modò etiam non dubitetur de prudentia, & vt procedat, vt Pater, vt benè obseruat Sanchez vbi sup. num. 7. quia in hoc dubio valet possessio iuris propriæ famæ, quod subditus habet; modò delicta nō sint contra communitatem, & tertium, quia in hoc dubio essent denuntianda; præualet enim bonum commune, & possessio iuris tertij, vt à damno sibi imminenti præseruentur: addi etiam potest, modò non sit periculum, vt recidat, & relabatur, & æstimetur emendatus; nam præceptum correctionis fraternæ non obligat in tali casu, vt rectè docent Reginald. lib. 4. cap. 25. num. 232. Abulens. in cap. 8 Matth. quæst. 83. Silu. tit. correctio. quæst. 1. in fine. Turrian. 2. 2. disp. 86. dub. 2. Layman. lib. 2. tract. 3. c. 7 n. 2 quia finis denuntiationis cessat: vide dub. 80. prop finem.

Dices, pluris subditum suam famam face-

re apud Prælatum, quàm apud alios, quia Prælatus potest ei maius damnum inferre, atque ita famæ detrimentum non est censendum modicum, ita vt concedat delationem delicti absque præuia correctione.

Resp. Sanch. vbi supr. imprudentem esse hanc tanti famæ æstimationem, si Prælatus sit ita prudens, vt supponitur; cuius responsio non mihi placet, quia Religiosus, fama amissa maximè apud Prælatum, bonū omne amisit, quia in Religione loco diuitiarum fama habetur, imò nil remanet amittendum, eò quòd absque fama nil aliud sit Religiosus, quàm viuum cadauer; ideò respond. quòd leges ex sententia Arist. 20. Reth. cap. 9. interpretari magis debeant ex vtilitate Reipublicæ, quàm ex legis impositione, quæ in literis est, maior vtilitas delinquentis, & Reipublicæ habetur ex correctione Prælati, vt dictum est in conclusione, quàm subditi; ideò huiusmodi bona bono famæ delinquentis anteponi possunt: per hoc patet responsio ad duo argumenta in contrarium in secund. not. notata.

4. Ex hac doctrina deducitur, quòd peccata contra bonum commune, licèt occulta, vt sunt hæreses, proditiones, malæ subornationes in electionibus, &c. & contra tertiū; vt sunt homicidia, furta, adulteria maximo cum fundamento, vt inquiunt S. Tho. 2. 2. quæst. 33. art. 7. Vega 1. p. cap. 71. casu 55. Ledesma 2. p. summ. tract. 4. cap. 4. concl. 21. Peirinus de subdito quæst. 1. cap. 16. §. 2. concl. 2 & alij, deduci possunt ad Prælatum absque correctione fraterna.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. NVllo modo asserendum est posse delictum subditi emendari Prælato tanquam Patri denuntiari, vt sit securior à recidiuò. Probatur prim ex verbis Christi dicentis. *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum*: quasi dicat, ibi est sistendum, cum ad lucrum fratris correctio ordinetur. Secundò ordo correctionis, & denuntiationis Prælato in delictis occultis eo tendit, vt frater plenè emendetur: ergo, quandò constat de emendatione, ad quid denuntiatio Prælato? nonnisi ad auferendam famam. Tert. pluris denigratio famę apud Prælatum æstimatur à subditis, & ægrius fertur propter dependentiam eius, quàm apud plures socios: ergo ob solam maiorem securitatem talis infamatio honestari nequit. Quart. non est licitum auferre à proximo diuitias, & pauperibus distribuere, vt pro illo preces effundant Deo, vt ex Adrian. infert Valenc. disp. 3. qu. 10. pag. 5. §. sed rectiùs hoc negant: ergo nec famam auferre, &c. Limita cum Sanch. vbi supr. temperante cōtrariam sententiam, modò non sit probabile recidiui periculum. Ad argumentum pro contraria sententia resp. ex Euang. *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum*: & ex læsione famæ, quia multùm obest, eò quòd nequit honestari huiusmodi infamatio.

Pro fine est addendum, quandonam erit probabile periculum relabendi? cum delinquens ita proximis occasionibus est implicatus, vt moraliter loquendo iudicetur casurus, nisi ab illis diuertatur; verùm de periculis remotis non est curandum, cum ex fragilitate humana vnusquisque eis subiaceat. Petrus verò de Ledesma to. 2. summ. tract. 4. concl. 24. diff. 5. pag. 290. loquēs magis in particulari dicit, quod, si scias Religiosum incidisse in peccatum luxuriæ ex consuetudine, est denuntiandus Prælato, quia rarò præsumi potest emendatus, sed potiùs in morali periculo iterum relabendi versari, secus si ex fragilitate humana propter occasionem sibi oblatam.

DVBIVM LIX.

An Religioni vtilius sit ferè semper in opinionibus DD. partem inclinantem ad mortale, vt à subditis præcaueatur, docere, quàm partem docentem nullum esse peccatum.

SVMMARIVM.

1. *NIl vtilius hominibus, quàm rerum veritas, quæ eis innotescit; ideò pro ea inuenienda ortæ sunt infinitæ opiniones.*

2. *In huiusmodi opinionibus summa Dei prouidentia enitet ad liberandos homines à peccatis.*

3. Si-

3. *Singulis hominibus, & maximè communitati interdum concedenda est aliqua honesta recreatio.*

4. *In cœnobijs nonnulli sunt versati in doctrina, nonnulli alij in spiritu probati; alij verò debiles, & infirmi.*

5. *Religionibus non est vtilius pro earum gubernatione sæpè rigidas amplecti opiniones: & satisfit obiectionibus.*

1. Præsens quæsitum mouetur ob nōnullos recentiores, qui ex DD. infinitas penè opiniones spectantes ad Religiosorum statū, in vnum collegerunt, easque pro illa parte, quæ ad mortale peccatum inclinat, typis mandarunt, & ob nonnullos alios, qui ferè semper verbis strictorem, & duriorem docent. Sit ergo prim. not. quod nil vtilius est homini, quam rerum veritatem habere, vt rectè ait Vict. Philos. lib. 2. de anima. *Nullæ duæ res inter se se tam amicæ, & concordes, quàm virtus, & veritas: nempè germanæ à Deo genitæ, & humanis mentibus sicut vtilissimæ; ita etiam integris iucundissimæ:* & S. August. de agone Christi ait. *Qui veritatē occultat, & qui mendacium prodit, vterque reus est; ille, quia prodesse non vult; iste, quia nocere desiderat:* & de lib. arb. dicit. *Si de veritate scandalum sumitur, vtilius permittitur nasci scandalum, quàm veritas relinquatur.* idem affirmat S. Ephrem de virtutibus, & vitijs, lib. 1. fol. 37. *Veritatis studiosus, semper Deo placet, & cunctis hominibus vtilis est.* Verùm ignorantia, delictorū nostrorū pœna, ex humanis mētibus ipsarū rerum veritatem expulit; non ideò tamen, quod intrinsecè est proprium hominis, scilicet, vt inquit Cicero 3. offic. veri inuestigationem, & inquisitionem, extorsit: quarè dicebat B. Laurent. Iustin. de casto connubio Verbi, & animæ c. 6. *Ex appetitu namque veri scientiæ, & cognitionis desiderio fatigamur, ob hoc quoque cogitationes in animo versamus multiplices, consilia adinuenimus, leges statuimus, occulta rimamur, ignorata quærimus, & secreta etiam Dei mysteria, atque profunda iudicia penetrare contendimus:* quò fit vt DD. semper rerum moralium veritatem inquirāt, vndè sūt ortæ tot opiniones ob varias rationes, quæ probabilem illius rei inquisitæ reddūt veritatem; & quantò magis rationes inuentæ ad veritatem accedunt, tantò magis expositio illius doctrinæ vtilior erit Reipublicæ: & cum prudentia sit regula humanarum actionum, affirmati non potest, vtilius esse Religioni sententiam semper proferre pro parte duriore, eò quòd veritas in ipsa asperitate, & duritie elucescat; maximè quia multæ opiniones sæpè solidantur sola authoritate duorum, vel trium DD.

2. Not. sec. immeritò aliquos dolore cōmoueri, & tristari, quòd tot reperiātur opiniones in rebus moralibus, quia in eis maxima Dei prouidentia enitet; nam ex opinionum varietate iugum Christi suauiter sustinetur, quia plures homines infirmi, ac debiles in virtute, si ad vnam tantùm opinionem sequendam tam in omittendo, quàm in positiuè eligendo aliquid essent coacti, facilè in peccatum ruerent, quia, quod placet, difficilè relinquerent, & quos displicet, difficilè vellent; ideò diuina Bonitas hominum imbecillitati succurrens, diuersa ingenia eis contulit, quibus diuersa inter se iudicia ferrent, & se rectè opinari arbitrentur; & ita multi, & multi his opinionibus muniti se alienarent à peccatis; Deo namquè nullum emolumentum accrescit, quòd quis operetur iuxta vnam, vel aliam opinionem, solùm desiderat mandatum suum non infringi: cum ergo iuxta opinionem probabilem operans Dei præceptum non infringat, Dei non interest quidquam, iuxta vnā, vel alteram opinionem operationem deduci, vndè DD. decipiuntur putantes securiùs se gerere, dum id, quod sub opinione habetur, an sit peccatum, tale esse decernunt, quia, cum de veritate dubitetur, non est maior ratio, cur pro peccato, quàm contra ipsum respondeatur; quarè hoc videtur esse vtilius hominibus, quia magis placet Deo eos excusare à peccato, quàm eos obnoxios constituere. Ita Ioann. Sancius in selectis disput. 44. num. 70. 71. referens sententiam Henriq. in procmio summæ docentis, quòd errare cum Platone, aut insigni Theologo, dum latet ignota veritas speculatiua, non nocet in praxi, in quo Theologus differt à corporali Medico, quia, si morbi vim, quamuis sine culpa ignoret, necis occasio esse solet, sed qui sapientum, ac prudentum sententiæ probabili acquiescit, nullum

nullum patitur periculum conscientię: Deus autem ita nobis ignorantibus indulget, vt eã sententiam confirmet ad salutem, vt per medium spirituale sanet etiam vulnera, quæ inculpabili ignorantia ignota sunt: hæc Hériquez. Doctrinæ Ioannis Sancij se subscribunt doctus Caramuel. in suo tract. super regulam D. Benedicti n. 60. & Bassæus in summ. tit. Conscientia. n. 25. in fin.

3. Not. tert. quòd Suarez. 4. de Relig. lib. 8. cap. 8. num. 18. docet necessariò aliquam singulis hominibus intermissionem esse tribuendam (scio Suarez loqui de honesta recreatione, applicari tamen potest, & optimè fini nostro) tàm quoad labores corporis, quàm spiritus, vndè tantò magis id concedendum est toti communitati, quę tota nequit esse perfecta, & fortis in spiritu, sed plures in ea debiles, ac infirmi morantur; & ideò nequit in perpetuo rigore contineri sine magna violentia, & coactione, quæ nec durabilis est, nec tantum fructum spiritualem afferre solet.

4. Not. quart. quòd homines in cœnobijs degentes in triplici differentia se habēt; aliqui sunt in doctrina versati; nonnulli alij in spiritu probati; alij verò debiles, & infirmi in spiritu, & hi sunt maiores numero illis, vt dicit Suarez vbi supr. & insinuat Sotus de iust. lib. 1. q. 6. art. 2.

Not. quint. quòd ferè idem est condere leges, ac eas opiniones statuere pro parte ad mortale peccatum obligante, quia, quantùm in se est, imponuntur onera, vbi non sunt, dum altera pars benignior se habet liberando homines ab huiusmodi oneribus.

CONCLVSIO.

5. RElgiosorum congregationi nequit esse vtilius sæpè sententiam in varijs DD. opinionibus pro parte inclinante ad mortale peccatum proferre. Suadetur primò: ideò statuitur huiusmodi doctrina ad mortale obligans, quia censetur fore vtilior Religioni: sed in suo rigore decipiuntur: ergo: minor probatur, quia tunc doctrina putanda est vtilior, quantò magis accedit ad rei veritatem, vt superiùs dicebam: sed firmando eam pro parte ad mortale obligante, potiùs est ferre sententiam pro rigore, ac authoritate, quàm pro rei veritate, quia prudentia nequit istam suppeditare veritatem, quod rerum veritas constituta sit in illo rigore, cum iugum Domini sit suaue, & leue, & cum opiniones classicorum DD. à rationibus coactorum modò declinent in partem benigniorem, modò in rigidiorem: ergo huiusmodi doctrina vtilior congregationi nequit esse. Secund. firmans Prælatus talem doctrinam, vel intendit onerare conscientias pro vtilitate hominum scientia præditorum; vel illorum, quia in via spiritus probati sunt; vel imbecillium, & infirmorum: non primos grauat, quia doctrina eorum talia onera ab humeris deponit; non secundos, quia tanquam nimis grauati consulunt DD. timiditatemque conscientię subleuant, oppressionemque spiritus deponunt; non tertios, quia facillimè paruipendunt doctrinam; vel à scientia propria instructi; vel aliorum, quos consuluerunt; imò nonnullis tanquã alijs infirmioribus est scala potiùs ad ruinam, quàm ad subleuandam imbecillitatem; vndè Mirand. to. 2. q. 25. art. 9. ex illis conditionibus legis (necessaria, & vtilis) reprehendit quorundam Iudicum, & Prælatorum facilitatem ad condendas leges, quarum proindè obseruatio quasi impossibilis redditur, quæ ad nihilum deseruiunt, nisi vt paruipendãtur, seù efficiantur aranearum telæ, quibus non Leones, sed tenues muscæ capiantur. Tert. timor Dei, & humana possibilitas respuunt duriora præcepta; at docere opiniones subditos pro parte duriore est imponere duriora præcepta: ergo aliquid præstatur contra timorem Dei, & humanam naturam labilem, & infirmam: minor clara, quia rigidiorem opinionem docere est secundum se duriora præcepta statuere: maior habetur ex D. Ambros. in Psalm. 118. Octon. 5. vers. 6. *Initium*, inquit, *sapientiæ est timor Domini, dicit Propheta, quid est autem initium sapientiæ, nisi sæculo renuntiare, quia sapere sæcularia stultitia est; deniquè sapientiam huius mundi stultitiam esse apud Deum Apostolus dicit, sed & ipse timor Domini, nisi secundum scientiam sit, nihil prodest, imò obest plurimum, siquidem Iudæi habent Zelum Dei; sed quia non habent secundũ scientiam, in ipso Zelo, & timore maiorem contrahunt diuinitatis offensam, quòd circumcidunt*

dunt infantulos suos, quòd sabbatha custodiunt, timorem Dei habent; sed quia nesciunt legem spiritualem esse, circumcidunt corpus, non cor suum; & quid de Iudæis dico? sunt etiã in nobis, qui habent timorem Dei, sed non secundum scientiam statuentes duriora præcepta, quæ non possit humana cõditio sustinere: timor in eis est, quia videntur sibi consulere disciplinæ, opus virtutis exigere, sed inscitia in eis est, quia non compatiuntur naturæ, nec æstimant possibilitatem: non sit ergo irrationalis timor: etenim vera sapientia à timore Dei incipit, nec est sapientia spiritualis sine timore Dei, ita timor sine sapientia esse non debet: hæc Ambros. Quart. non possunt in perpetuo rigore contineri sine magna violentia, & coactione, quæ experientia teste, nequit in longum limites protrahere, non solùm singulæ personæ, sed multò minùs tota communitas, in qua plures debiles in spiritu, quàm fortes connumerantur sine aliqua intermissione; ideò S. Basil. in oration. 6. de instit. & admonit. aiebat. *Nam ea disciplina, quæ violenta est, diuturna esse non solet; at ea, quæ cum delectatione quadam, & iucunditate percipitur, nescio quo modo firmiùs animis nostris inhæret*: sed nulla videtur esse maior violentia, & coactio religiosis hominibus, quàm in omnibus actionibus tam pro earũ executione, quàm pro omissione ferè semper præmi à lethalis culpæ pondere: ergo, vt rigor obseruantiæ, & fructus spiritus habeatur durabilis, vtilis intermissio, quæ nõ rigidas opiniones doceat, communitati est concedenda; & ideò Isidorus lib. 5. Ethymol. cap. 3. relatus à Gratiano in decret. dist. 4. in cap. Erit autem lex, inter conditiones, quæ vtilem faciunt legem, connumerat, quod sit possibilis secundum naturã, idest vt rectè notat Mirand. vbi supr. quod præcipit lex, debet esse factibile, & non nimium difficile secundum naturam eorum, quibus leges imponuntur. Quint. legum multitudo vtilis putanda non est communitati, vt docet Azorius lib. 5. cap. 5. qu. 7. punct. 1. sed proferre sententiam in ferè infinitis opinionibus DD. pro parte ad onus culpæ mortiferæ ligante, est multitudinem legum condere, quia, vt dicebam in quint. not. nulla videtur esse differentia inter condere leges, & rigidioribus opinionibus adhærere: ergo illa vtilitas à Prælato intenta in huiusmodi opinionibus in ipsa asperitate moritur; vndè Isidorus ab Azorio vbi supr. relatus dicebat. *Non sunt legibus porticus implendæ, sed ciuium animi iustitia, & virtute imbuendi, homines benè instituti paucis legibus facilè diriguntur, improbi omnes leges facilè contemnunt*: & sic concludit Azorius: Bonis igitur paucæ leges sufficiunt, malis innumeræ satis non sunt. Sext. Bonitas diuina, quæ semper intendit saluti hominum consulere, pro eorum vtilitate, & Ecclesiæ voluit varia ingenia Reipublicæ christianæ præstare, vt varias opiniones ederent, vt infirmi, ac debiles in lege sua, modò adhærendo vni, modò alteri, præcepta sua non infringant; ergo etiam in Religiosorũ congregatione tam pro illis, qui in via spiritus feruentes sunt, quàm pro infirmis, ac debilibus in virtute, illis, ne oneribus opprimantur, isti, ne regulam, & legem infringant, vtilius erit moderatam libertatem in opinionibus concedere. Vltim. probatur, quia opponitur suauitati Christi, cuius iugũ suaue est, & onus leue, reddens legem grauem, & onerosam: ergo semper erit vtilitatis expers huiusmodi doctrina: antecedens probatur ex doctrina S. August. epist. 119. cap. 19. tom. 2. quam sequitur D. Thom. 1. 2. quæst. 107. art. 4. asserentis in lege moderationẽ esse attendendã, ne conuersatio fidelium onerosa reddatur. Dicit enim ad inquisitores Ianuarij de quibusdam, quod ipsam Religionem nostram, quàm in manifestissimis, & grauissimis celebrationũ sacramentis Dei voluit misericordiam esse liberam, seruilibus premunt oneribus, adeò vt tolerabilior sit conditio Iudæorum, qui legalibus sacramentis non humanis præsũptionibus subijciuntur: vndè Conradus in D. Thom. vbi supr. inquit: Noua lex paucissima præcepta habet à Christo, & Discipulis suis instituta, & alij Prælati debent attẽdere diligenter, ne reddant Religionem christianam onerosam. Medina verò ibid. grauiora verba habet: Noua lex, inquit, paucissima moralibus præceptis superaddit, eaque actu facillima, propter quod D. Augustin. admonet in epist. ad inquisitores Iannuarij cauendum esse, & quidem maximè Prælatis Ecclesiæ, Concilijs, & Sum-

mis

mis Pontificibus, ne multitudine præceptorum, & legum onerosum reddant suaue iugum Euangelij, quod Christus imposuit salubriter:& Ioann. Sácius in selectis in præfatione ad Lectorem ait: Placuit opiniones releuantes eligere, vt indè à fidelibus periculum incidendi elongaremus, cum consultiùs sit libertatem opinionem consulere, dũ condemnantem difficilè amplexandam timetur, & quia maximè attendendum est, legem Christi onerosam non reddere, vt ait S. August. & S. Thom. vbi supr. ne fidelibus odiosa efficiatur.

Dices, ergo docendæ sunt laxiores opiniones in maximum Religionis damnum. Resp obiectionem non obstare conclusioni, quia in quæsito quæritur: an strictiores, & duriores sint typis mandandæ, & ore docẽde, & non an laxiores, vel strictiores; & fortè hoc vltimum disputare non esset nisi vtilè; verùm modò meum non est, sed tantùm dicere, prudentiam esse illam regulam, per quam DD. opiniones sunt in Religiosorum mentibus imprimendæ; & cum dictum sit nil esse vtilius veritate, illæ, quæ secundum probabiliores rationes veritatem ostendunt, sunt amplectendæ, considerando semper, quod dicitur in l. si seruum §. sequitur, ff. de verb. oblig. illa ratio dicitur efficacior, quæ secundum æquitatem est, quàm quæ secundum rigorem.

Dices, illæ opiniones sunt eligendæ, quę sunt securiores, & tutiores, tales semper sunt censendæ, quæ & materialiter, & formaliter peccatum vetant, quia in iure habetur. *In dubijs id, quod tutius est, teneamus*. cap. Iuuenis, de sponf. Resp. id non esse verum, quia sufficit opinionem probabilem sequi, vt docent 31. DD. apud Dianam part. 2. tract. 13. resol, 1. part. 4. miscellan. resolut 4. videatur Ioannes Sancius in suis selectis disp. 44. vbi multa dicit, & nouissimè Pasqualig. decis. 5. & Spinola de liber. ac prudent. agibil. elect. disp. 9. sect. 4. tum quia operans secundum opinionem probabilem non est iudicandus temerarius, neque imprudens, in quo consistit peccatũ, tum quia, cum omnimoda certitudo in rebus agendis haberi nequeat, pro securitate à peccato sufficit operari cum probabili certitudine, tum quia non tenetur quis semper sequi, quod perfectius est, tum quia maximis angeremur stimulis in indaganda probabiliori, ac tutiori opinione, & esset onus grauissimum, quod non creditur à Deo fuisse hominibus impositum. Ad textũ resp. ibi esse sermonem de vero dubio, quod intercedit, quandò intellectus non magis inclinat in vnam partem, quàm in alteram, & non de opinione, quæ adhæret vni cum formidine de opposito. Ita Azorius p. 1. lib. 2. cap. 12. in fin. Bonacin. de peccatis disp. 2. quæst. 4. punct. 9. Pasqualigus decis. 5. imò addo, quòd non semper quis tenetur in dubijs tutiorem partem sequi, sed tãtùm ex consilio, nisi fortè in aliquo casu, iusta interueniente causa, vt quandò adest iuris dispositio. Ita Sanch. summ. lib. 1. cap. 9. num. 16. Reginald. lib. 13. num. 94. Filliuc. tract. 21. cap. 4. quæst. 4. num. 126. Bonac. vbi supr. tandem dico tutiorem partem esse sequendam, quandò dubium non solùm est speculatiuum, verùm etiam practicum. Ita Bonac. tract. 1. cap. 4. quæst. 9. num. 4. de peccat. & Ioann. Sancius in selectis disp. 42. num. 11. alios referens.

DVBIVM LX.

An Superior possit secretò, seù palam Religiosum priuare voce actiua, seù passiua non citata, & inaudita parte.

SVMMARIVM.

1. *Citatio Rei pro imponenda sententia ita est necessaria, vt si omittatur, nulla, atque irrita censenda sit sententia.*

2. *Pendente accusatione, seù denuntiatione nequit denuntiatus ad aliquam dignitatem promoueri, modò delictum sit probatum saltem per vnicum testem, & sit infamatus apud bonos, & graues viros.*

3. *Nequit Superior, inaudita parte, voce actiua, & passiua Religiosum priuare.*

4. *Eiusdem Superioris mandatis contra inauditum, & non citatum non tenetur obedire elector.*

1. Not. prim. quod in omni recto iudi-

gio

cio citatio Rei pro pœna imponenda ita videtur esse necessaria, vt si omittatur, amittatur etiam validitas sententiæ, quia ipso iure est nulla, irrita, & nullius roboris, vtpote contra ius naturale, & diuinum, vt decernitur in Clement. Pastoralis, §. Cæterum de re iudicata, & in cap. Deus omnipotens, 2. quæst. 1. & ita vniuersi DD. in hanc veritatem conspirant. Vant. de nullit. & defect. citationis num. 10. Felin. in c. Consuluit. n. 16. de offic. deleg. Gregor. decis. 46. n. 6. Aloys. Ricc. in collect. decis. collect. 1470. Soncin. consil. 87. post n. 19. vers. cupio sextum lib. 3. Clarus in practic. q. 30. Mirand. tom. 2. qu. 23. art. 2 concl. 3. imò addunt Nauarr. man. cap. 25. n. 13. & Aretin. in pract. crim. cap. 2. de Reis Iudicem manifestè peccare, si ad condemnationem absque Rei citatione procedat. Ratio est, quia, cum defensio sit de iure naturali, vt inquiunt DD. ideò citatio prorsus censetur neccessaria, vt Reus inquisitus suas defensiones proferre possit; quarè Deus, qui sciebat peccatum Adæ, primùm vocauit eum dicens, vbi es? similiter fecit de Cain, & de villico prout in Euangelio.

2. Not. sec. quòd accusatus, seu denūciatus de aliquo delicto, pendente accusatione, seù denuntiatione non debet, nec potest promoueri ad aliquam dignitatem Ecclesiasticam. l. Reus. ff. de muneribus, cap. fin. de testibus, & cap. Omnipotens de accusatione. Ita Nicol. Garcias p. 7. c. 5. n. 6. de beneficijs, referens Abb. Ann. Felin. & alios. Barbosa in collect. DD. in dict. cap. Omnipotens, qui multos, ac multos citat. Nauarr. in consil. tit. de accusat. cons. 6. & 7. Lauor. variar. lucubrat. tom. 1. tit. 4. c. 16. n. 103. Cunha in coment. ad cap. 3 dist. 18. Zerola in prax. Episcop. p. 2. tit. Ordo. §. 1. Couarr. lib. 1. var. cap. 16. n. 11. vers. quart. Roman. sing. 438. Selu. de benef. p. 3. q. 5. n. 31. Samuell. de elect. canon. disp. 6. contr. 1. n. 2. tra. 1. & Bordon. in cons. Reg. resol. 26. n. 22. Aretin. in pract. crim. pag. 190. valdè enim graue est, vt de quo tanta nuntiantur ante discussionē, & inquisitionē honoretur. Limita, modò delictū probetur saltem per vnum testem omni exceptione maiorem. Ita Bordon. & Samuell. vbi supr. & denuntiatus sit infamatus apud bonos, & graues viros; aliàs denuntiatio non impedit promotionem. Ita docent Abb. Felin. Romanus, Selua, Baisius, Nauarr. & Cerola cum Hostiense, & Ioann. And. in cap. Meminimus de accusat. quos citatos sequitur Garcias vbi sup. n. 7. Lauor. loc. cit. n. 114. referens Maior. Biax, & alios. Barbos. vbi supr. n. 3. cum Cunha ab ipso relatu; vndè subdit Barbosa, pendente accusatione, seù denunciatione, interim, dum deuenitur ad sententiam, denunciatus dicitur infamis infamia facti, quæ incurritur, cum quis noratur de aliquo crimine apud bonos, & graues viros super aliquo crimine, seù peccato; & citat Garciam, & alios: hæc verò infamia facti repellit quemuis à dignitatibus habendis, non tamen ab obtentis, vt docent Garcias, & Barbosa vbi supr. Henriq. lib. 13. cap. 38. §. 3. in med. Campan. in diuersorio iuris canonici rubr. 11. cap. 18. num. 33. infamia iuris, quæ insurgit per sententiam declaratoriam de crimine famoso, quod infamet l. furti ff. de his qui not. infamia, impedit non solùm præfici dignitatibus, sed etiam remoueri ab ipsis habitis facit l. infamia C. de decurionibus lib. 10. Couarr. pract. cap. 19. nu. 5. conclus. 5. Barbos. & Garc. nu. 33. vbi supr. qui multos refert. Nec obstat, quòd nemo potest priuari iure suo, etiam lite pendente, vt ex multis docet Castellinus de elect. canon. cap. 5. nu. 1. quia hæc regula fallit in hoc, vt optimè elicitur ex DD. citatis. Pro fine not. est aduertendū, quòd huiusmodi querelatus ad se purgandū nequit diem præfixum electionis, vel Capituli impedire, seù protogare. Ita Bordon. nu. 23. & Samuell. nu. 9. vbi supr.

PRIMA CONCLVSIO.

3. Firmiter est asserendum Superiorem nullo modo posse voce actiua, & passiua Religiosum, ipso inaudito priuare. Quæ veritas, præterquamquòd sufficienter intelligitur probata ex prim. not. aliàs indefensus condemnaretur, quod est cōtra omne ius; probatur etiam, quia omnis sententia lata contra inauditum, & non citatum, est ipso iure nulla, vt habetur cap. Nos in quemquam 2. q. 1. vbi dicitur. *Nos in quemquam sententiam ferre non possumus, nisi aut conuictū, aut spontè confessum*: & in cap. 1. de causa possessionis, vbi dicit Papa se contra inau-

inauditam partem nihil posse definire. Ita prçter DD. citatos sentiunt Rodriq. tom. 2. q. 51. Portell. 2. p. casus 6. Sigismund. à Bonon. de election. dub. 95. Samuell. de electìon. canon. tract. 2. disp. 7. controuers. 6. 2. conclus. 5. referens varias decis. Rotæ: quæ doctrina est tanti roboris, vt, si commissio esset Papalis, & in commissione haberetur clausula, ad arbitrium Præsidis priuationem vocis actiuæ, & passiuæ committi; nihilominus talis commissio semper erit explicanda, seruato iuris ordine. Ratio est, quia, cum citatio partis, & defensio spectent ad ius naturale, quælibet amplissima commissio tale ius tollere nequit.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. Elector capitularis Superioris mandatis contra inauditū,& nō citatū obedire non tenetur. Ita Rodriq. vbi supr. quia sunt iniusta, & nemo tenetur cooperari alterius iniustitiæ, & ita habetur in decret. cap. Inter quatuor, de maior. obed. vbi dicitur: *Iuris namque ratio postulat, vt in eorum præiudicium nihil ordinemus, cum neque citati sint, neque conuicti, neque per contumaciam se abstineant*: imò licèt ea mandarent sub pœna excommunicationis, adhuc præfati electores eis parere non tenentur, quia, sacri Canones instruant nos sententiam excommunicationis, seù iustam, seù iniustam esse timendam; nihilominus, cum ipsa sit nulla, minimè obligat, vt resoluunt Gutier. Sanc. Cordub. quos citatos sequitur Rodr. vbi. supr. Nec. obstat attestatio Superioris dicentis se hoc facere ex iusta causa, quia, vt benè ait Nauarr. de spol. Cletic. §. 2. nu. 78. & lib. 3. consil. de Regul. consil. 56. nu. 2. Superiori etiam non recognoscenti alium Superiorem dicenti se facere aliquid ex iusta causa, non creditur, nisi constet de illa, si id nequit facere sine causa. Nec obstat, quòd Præses dicat se habere commissionē Papalem absque limitatione, quia, vt dixi ex mente Rodriq. cui addo Portell. vbi supr. semper intelligenda est, seruato iuris ordine, eò quòd defensio est de iure naturali. Nec obstat dicere in Religione hanc vigere consuetudinem, vt Prælatus habeat exclusionem liberam, vel potestatem liberam excludendi, quē voluerit, quia, vt rectè dicit Portell. vbi supr. potiùs est corruptela contra ius naturale, quàm ius acquisitum.

Dices, nonnulli DD. vt Paulus de Castro in l. admon. 107. ff. de iureiur. & l. Lucius de his, qui notantur infam. Bartol. ibid. & Soncin. cons. 37. asserunt Iudicem rationabilibus de causis posse vni testimonio plenam fidem adhibere, præsertim si vir adeò insignis, ac bonæ famæ sit, vt nefas videatur de ipsius dicto dubitari: ergò tantò magis Iudex ad suam scientiam certam poterit Religiosum suffragio priuare. Resp. doctrinam DD. esse intelligendam de his, quæ iuri nō sunt contraria; de his verò, quæ iure diuino, ac naturali, ac iure humano statuta sunt, Iudex secundum illa procedere debet. Ita sentiunt communiter DD. S. Thom. 2. 2. quæst. 67. art. 2. vbi Caiet. Bann. Salon. Aragon. imò addit Clarus qu. 8. vers. sed pœnæ, & qu. 66. Iudicem non posse condemnare Reū, nisi delictum sit legitimè probatum.

DVBIVM LXI.

Qua doctrina Iudex regularis vti debeat in imponendis priuationibus vocis actiuæ, & passiuæ Religiosis delinquentibus.

SVMMARIVM.

1. *Religiosorum peccata, alia sunt leuia, alia verò grauia.*

2. *Religiosi sunt domini propriæ famæ.*

3. *Quinque, vel seu testes omni exceptione maiores in genere non probant quempiam esse furem, seu homicidam.*

4. *Quando testes actoris, & Rei sunt æquales numero quoad facti substantiam, standum est pro Reo.*

5. *In delictis denigrantibus famam nequit imponi priuatio vocis actiuæ, & passiuæ nisi per duos testes contestes: repelluntur quidam DD. asserentes Religiosorum peccata per testes singulares posse probari: habetur etiam quadam limitatio conclusionis.*

6. In

6. In delictis leuibus, quæ famam non lædunt, non videtur inconueniens vti doctrina pro imponenda pœna priuationis vocis actiuæ, & passiuæ de testibus singularibus.

1. Not. prim. quòd delicta Regularium se habent in duplici differentia: quædam sunt leuia non lædentia notabiliter propriã conscientiam, & communiter in Prælatis sunt ea, quæ committuntur in regiminibus in excessu, & recessu à disciplina regulari: quædam sunt grauia, vt sunt delicta carnis, malæ subornationis, percussionis, &c. de quibus omnibus imponi potest priuatio vocis actiuæ, & passiuæ.

2. Not. sec. Religiosos per professionẽ non renuntiare propriæ famæ; quarè, esto non sint sui iuris, quoad ea, quæ vouerunt, sunt tamen sui iuris quoad conseruationem propriæ famæ, vt benè notat Sayrus lib. 11. cap. 4. num. 5. vndè miror, quomodò iste Doctor affirmare potuerit cap. 7. num. 15. Prælatum, inuito subdito infamato, remittere posse famam, si loco citato docuit subditum Dominum esse suæ famæ: licèt ergo verum sit, quòd Religiosus honoretur per habitum Religionis assumptum; non ideò hoc habet totum à Religione, sed à persona, quæ voluntariè eius iugum assumpsit, eiusq; asperitatibus corpus consecrauit; quarè rationi Petri Nauarri à Sayro pro sua opinione relati, quæ videtur esse, quia Prælato conuenit actio, facilè respondetur, conuenit quidem ei actio bonorum, quæ per professionem nequeunt possidere Religiosi, non verò eorum, vt est fama, quibus non renuntiarunt; videantur Lessius de iust. cap. 11. dub. 28. num. 124. 129. lib. 2. & Peirin. tom. 2. de Prælato quæst. 2. cap. 3. §. 11. num. 109. Concluditur ergo, quòd à Religiosorum domibus prorsus est eliminanda opinio DD. dicentium Prælatum esse Dominum famæ subditorum, eò quòd apud multos alienaretur & ordo correctionis fraternæ, & ordo modi procedendi in delictis, ex quo multa, & infinita incommoda sequerentur sub prætextu boni communis, & dominij famæ subditorum.

3. Not. tert. controuerti quæstionem inter DD. an quinque, vel sex testes singulares omni exceptione maiores in genere probare queant quempiam esse hæreticum, furem, homicidam, &c. e. g. si agatur de probando Petrum esse furem, satisne sit, si per testes singulares de diuersis furtis, licèt in diuersis locis, & diuersis temporibus testimonium habeatur? Affirmatiuè respondent multi DD. apud Philipp. Portium lib. 1. commun. opinion. reg. 34. vers. contrariam opinionem, Francisc. à Pegna in coment. discut. Inquisit. p. 3. ad 9. quæst. 72. comment. 221. Sayrum lib. 12. cap. 21. nu. 16. 17. Farinac. de testibus quæst. 64. nu. 112. quæ opinio refellitur a Pegna, Sayr. Farinac. citatis, multos alios referentibus, à Petro de Aragon. 2. 2. quæst. 70. art. 2. ab Anton. Gomez tom. 3. variat. de probat. delicti cap. 12. num. 12. à Iulio Claro lib. 5. sent. §. fin. quæst. 53. num. 18. asserente etiam num. 20. ex multis statutum factum ab Episcopo, quòd crimen vsurarum possit probari per testes singulares, non valere; vix enim intelligi potest aliquem esse delinquẽtem in genere, cum genus quid confusum, incertum, & indeterminatũ sit; vndè, quod in genere probatur, nullum certum indiuiduum demonstratur; implicat enim plenè probari Petrum esse furem, absque eo, quod eius aliquod furtũ pluribus testimonijs probetur; in specie verò duo contestes requirũtur; in genere ergo singulares plenè probare nequeunt.

4. Not. quart. quòd, quando testes actoris, & Rei in spectantibus ad facti substantiam discordes sunt; si sunt æquales numero, & dignitate standum erit pro Reo. Ita S. Thom 2. 2. quæst. 70. art. 2. vbi Salon. Arag. Menoch. lib. 2 cent. 1. de arbitr. iudic. casu. 98. Ratio est, quia tunc iura sunt æqualia, & vbi iura sunt æqualia, potior est ratio possidentis reg. 11 de reg. iur. in 6. Reus autẽ est in possessione vitæ, & famæ, vel bonorũ. Amplia, licèt testes actoris essent in aliquo maioris dignitatis, vtpotè duo Clerici testificantes Titium commisisse furtum, duo laici contrarium affirmantes, eò quòd tali tẽpore assignato ab illis testibus Clericis in alio loco morabatur, in quo delictum ex sententia aliorum duorum testium non fuit commissum, affirmant Glosa cap. Cleric. dist. 81. Panormit. in cap. Ex literis num. 1. Decian. ibid. Menoch. vbi supr. casu 98.

num. 5. Sayrus lib. 11. cap. 20. nu. 3. alios referens, Reum debere absolui, quia iuris præsumptio in dubio stat pro Reo.

PRIMA CONCLVSIO.

5. PRiuatio vocis actiuæ, & passiuæ Religioso ob delicta eius famam denigrantia nonnisi per duos testes concordes, & contestes imponenda est. Probatur prim. de iure habetur, vt nemo condemnetur nisi de delicto conuicto c. Nos in quempiam 2. quæst. 1. testes singulares non conuincunt, vt ex multis probat Farinac. vbi supr. & Arag. vbi supr. quæst. 70. art. 2. vers. illud autem: ergo: vndè in Concilio Narbonēs. C. 23. habentur hæc verba. *Ad nullius verò condemnationem procedatis sine confessione propria, vel probationibus dilucidis, & apertis, satius enim est relinquere facinus impunitum, quàm innocentem damnare.* Secund. si Reus per testes singulares secundum opinionem illorum DD. pro vt in sec. not. pœna ordinaria mulctaretur, eum ei nomina testium, vt mos est apud Regulares, ob pacem, & quietem, nonnisi in grauissimo delicto publicentur, nec videatur per omnia concedi plenissimus defensionis ordo, & facultas, esto testes sint singularis probitatis, semper timendum esset, ne innocens damnetur; maximè quia semper erit ignotum Iudici, quod possit Reus obijcere testibus, per quod eorum dictum repelleret, vel saltem infirmaret: ergo, ne innocens per testes singulares putatus nocens pœna priuationis vocis actiuæ, & passiuæ damnetur, per duos contestes testes Iudex regularis omnem timorem in imponenda pœna repellere à se debet. Tert. si quandò testes actoris, & Rei sunt pares in numero, & licèt illi essent in aliquo maioris dignitatis, quàm isti, ob possessionem famæ, quam adhuc possidet, Reus à Iudice est absoluendus: ergo tantò magis absoluendus est Reus à pœna ordinaria per testes singulares eius delictum probantes, quia eum non expellunt à famæ possessione, vt dicunt omnes. Quart. si inter Regulares opinio illa esset ad praxim reducenda, maioris æstimationis esset fama sæcularium, quàm Religiosorum, quod abhorrent aures; maximè quia tantò crescit fama, quantò perfectior est status; sed, experientia duce, doctrina illa à mentibus Iudicum sæcularium est prorsùs expulsa: ergo, vt fama Religiosorum tanquam res sacra distinguatur à fama sæcularium, huiusmodi doctrina à Regularium iudicijs est abijcienda. Quint. si fama Episcoporum, & Cardinalium ratione eminentioris gradus, & perfectionis, vt ius petit, & constat ex ca. Præsul. 2. q. 8. nō amittitur nisi per multos plures testes, quàm duos; quomodò ergo poterit Religiosorū fama periclitari per testes singulares, cū eorū status eminentior sit, quàm status sæculariū? vndè clarè videtur, quàm malè loquuti sint Alderet. de disciplina tuēda lib. 1. c. 3. n. 18. Valent. tom. 3. disp. 5. quæst. 14 part. 2. ad finem, tentantes defendere in Religionibus omnia delicta per testes singulares posse probari. Ab eis peto; quarè Religiosorum famam ita contemnitis? quarè contenditis, ne iura pro ipsis sint scripta? quarè eorum statū ita despicitis? quarè vos ipsos ita exinanitis? an quia hoc incumbit ad bonum commune? minimè quidem, quia meliùs fauet Reipublicæ religiosæ conseruatio famæ, quàm punitio delictorum per testes singulares: an quia id fit in fauorem animæ? nequaquam, quia potiùs est in destructionem, eò quòd, ablata fama à Religioso, maiori facilitate in grauiora delicta, experientia teste, prorumpit: an quia non periclitatur innocentia ob testes singulares omni exceptione maiores, in quibus falsitas non præsumitur? haudquaquam, quia magis videtur esse credendum Reis religiosis negantibus, quàm alijs affirmantibus; maximè quia sūt in possessione famæ, & nequeunt testibus obijcere ea, quæ fortè essent obijcienda, vt dictum est supr. abijciatur ergo huiusmodi doctrina à iudicijs Regulariū, sed tēperata se tueatur, prout in sequenti cō clusione, parcendo eis DD. qui potiùs loquuti sunt pro rigore, quàm pro veritate, nolentes scire, sicut multi alij faciunt, regimen positum esse in suauitate, & amore, imò esse eius essentiā, vt dicunt DD. quòd si consisteret in asperitate, & rigore, esset probandum, quod non video exequi nisi per ista verba, ita postulat bonum commune. Quæ conclusio semper erit intelligenda de pœna ordinaria: an postea huiusmodi pœna possit

possit imponi in pœnam extraordinariam, vide ea, quæ dixi in fine quæsiti 48. sub hoc titulo. An huiusmodi hominum delicta occulta sint denuntianda Prælato tanquam Iudici absque præuia infamia, & absque præuia correctione fraterna.

SECVNDA CONCLVSIO.

6. PRo priuationibus vocis actiuæ, & passiuæ imponendis in delictis leuibus, pro vt in prima acceptione prim. not. nullum videtur inconueniens doctrina de testibus singularibus in genere delictum probantibus vti. Probatur ex Caietan. 2.2, qu. 70. art. 2. doctrina, inquit, de testibus, qui sunt singulares, vel contestes, regulariter habet locum, vt per testes singulares nullus damnetur, quia tamen multi singulares testes in factis iterabilibus violentam suspicionem inducunt, vt si vnus vidit aliquem committere vnum furtum, & alius vidit eundem delinquentem committere aliud furtum, & sint testes omni exceptione maiores inter Religiosos, quandò quis existimatur aliàs tali vitio inuolutus, aut numerus multus talium testium concurrat, si arctatus non confitetur, inueniri videtur quandoque subsequuta condemnatio multorum Patrum consilio fulta; & licèt hoc non sit secundum iuris rigorem, vbi tamen absque tormentis proceditur, non tam ad puniendum, quàm ad salutem animæ, & regularis obseruantiæ fauorem, tolerabile videtur, vt hæc probabilitas sufficiat ad certitudinem inter eos, qui mortui sunt Mundo: quam doctrinam sequuntur Sotus lib. 5. de iust. qu. 7. art. 2. Salon. 2.2.q.70.cõtrou. 1. concl. 3. art. 2. Bannes 2. 2. quæst. 70. art. 2. Sayrus lib. 12. c.21. n. 19. adhærent etiam opinioni Clarus vbi sup. q. 53. Perrin. in suo formulario lit. T. cap. 3. num. 3. Thom. à Iesu de Regular. visit. tract. 3. cap. 7. num. 10. Rationes videntur esse, tum quia huiusmodi pœna datur in fauorem animæ, tum quia imponitur in fauorem disciplinæ regularis, quæ difficilè absque aliquo rigore conseruatur, sed labefactatur; tum quia minori strepitu, & figura iudicij inter Regulares proceditur, tum quia in his delictis probandis, quibus infamia non est annexa, non desideratur, tam exacta probatio iudicialis, tum quia maiori facilitate capita factionum partes, & diuisionem nutrientia exterminantur; in hoc præsertim insistere debet Generalis, quia, vt benè dicit Chrysost. hom. 11. ad Ephes. *Nihil Ecclesiam æquè potest diuidere, vt ambitio, & amor imperij, & gerendi magistratus.*

Dices, priuatio vocis actiuæ, & passiuæ inter Regulares grauis pœna putatur: non debet ergo imponi nisi ob delictum plenè probatum, & graue. Resp. est pœna grauis, ita vt secum afferat infamiam, vt est carcer, & similia; nequaquam: est grauis inter alias pœnas imponendas delinquentibus sine strepitu iudicij, admittitur; & ideò non est imponenda per singularem testem, nisi eius dictum firmetur aliquo alio indicio, & non pro quacunque re leui, sed graui, non tamen famam denigrante.

DVBIVM LXII.

An Prælatus nimia facilitate in iudicando subditorum actiones esse grauiter peccaminosas suam prudentiam denigret.

SVMMARIVM.

1. *SVam maculat prudentiam Prælatus, qui facilè Religiosorum actiones tanquam lethaliter peccaminosas damnat.*

CONCLVSIO.

1. PRælatus facilè condemnans Religiosorum actiones lethalis noxæ, parum prudens iudicandus est. Suadetur: de ratione prudentiæ est in rebus arduis, & difficillimis in proferenda sententia lento pede progredi; vndè Sapiens Prouerb. 20. ait, *Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri, sed homo sapiens exhauriet illud:* idest vt optimè explicat Homobonus de præcept. decal. tract. 5. cap. 7. quæst. 95. verum consilium non facilè inueniri, nisi diù, & attentè cogitando; siquidem illi, qui statim ad interrogata respondet, facilè decipiuntur;

tur, quia optimi consilij est inimica celeritas: sed nimia facilitas in actionibus condemnandis, tanquam grauiter peccaminosis est de rebus arduis, ac difficillimis, quarè Gerson. 3. part. lect. 4. de vita spirituali lit. O hæc dolenda perspiciens sic affatus est. Doctores Theologi non debent esse faciles ad asserendum aliquas actiones, vel omissiones esse peccata mortalia, præsertim sub verbo vniuersali, maximè cum obseruatio cummunis obnititur, obuiatque, vbi non sunt certissimi de re ipsa, nec talia sunt prædicanda populo tanquam certa; nam per huiusmodi assertiones voluntarias rigidas, duras, & nimis strictas in rebus incertis nequaquam eruuntur homines à luto peccatorum, sed in illud profundiùs, quia desperatiùs demerguntur; hinc etiam generantur scrupuli inquietaui simplicium, vt eis sit solidum nihil; nam, & si Beatus vir, qui semper est pauidus, & veretur peccata sua; obseruandum tamen est summoperè illud Terentianum, ne quid nimis, & ne in scirpo nodum quærant: demum quid prodest, imò quid non obest coarctare plus iusto mandatum Dei, quod est latum nimis; quid insuper expedit, amariùs, grauiùsque reddere illud Christi iugum, quod suaue est, & onus eius leue? nam & si contemptus ex hac laxatione, & dulcedine apud aliquos improbos maior oriatur, habentes velamen malitiæ libertatem, at ab alijs benè instituttis gratiarum resonabunt actiones, præstabitur etiam sedulius seruitiū Domino, cuius mādata grauia non sunt, quippè qui non vult nos tentari, & grauari supra id, quod possumus: hæc Gerson. & S. Thom. quodlib. 9. art. 1. inquit. *Omnis moralis quæstio, in qua de lethali culpa quæritur, periculosè determinatur, nisi expressa veritas habeatur:* ergo parum prudens Prælatus, qui in huiusmodi determinationes, facillimè ruit, censendus est: quarè duæ regulæ ad maturè proferendas sententias à Sanch. lib. 1. cap. 1. num 4. sum. assignātur. Prima est, ea sunt mortalia ex genere, quæ charitatem Dei, & hominis grauiter offendunt; secus venialia ex genere sunt, consentit Azorius p. 1. lib. 4. c. 9. qu. 8. dicens communem Theologorum doctrinā esse. Secunda est, quandò aliquid tanquam valdè graue, & necessariū præcepto aliquo humano præcipitur, eius transgressio est mortalis; itaque requiritur & materiæ grauitas, & legislatoris grauiter præcipiendi animus ex legis tenore deducendus.

DBVIVM LXIII.

An vtilius sit Prouinciæ, seù Religioni, Superiorem potius partem benignitatis, & clementiæ, quàm rigoris sequi.

SVMMARIVM

1. *Prælatus potest considerari in ordine ad se, & in ordine ad Religionem, pro cuius propagatione multa debet considerari.*
2. *Pastoris amor erga oues summam sublevat difficultatem regendi animas.*
3. *Iustitiæ rigor cum misericordia lenitate in Regularium Prælatis enitere debet.*
4. *Vt plurimum Prælati inclinare debent in misericordiam.*
5. *In nonnullis casibus vti magis debent iustitia, quàm misericordia.*

1. Not. prim. quòd Prælatus duobus modis respici potest. Prim. in seipso, idest secundum naturam, & qualitates naturales. Secund. in ordine ad alia, idest, vel in ordine ad Religionis fundamenta, per quæ constituitur, & conseruatur, & videntur esse tria vota essentialia; addi etiam possunt constitutiones tribus votis tanquam sepes inseruientes, ac consuetudines tot laboribus, & sudoribus à sanctis senibus introductæ, & per longissimam annorum seriem maxima cum laude ad praxim redactæ; vel in ordine ad Religiosos, illis largiendo commoda, quæ ex necessitate debentur, & etiam secundum propriam satisfactionem; vel in ordine ad delicta diabolica manu per Religionis campum seminata; vel tādem in ordine ad petitiones, ac intercessiones à Principibus factas, nec non & Prælatis, alijsque secularibus in ipsorum fauorem, vel aliquorum eiusdem Religionis hominum.

2. Not.

Not. sec. quòd Nazianz. in apol. ait. *Renera mihi videtur ars artium, & disciplina disciplinarum hominem regere, qui est inter omnes animantes maximè & moribus varius, & voluntate diuersus*: quò fit, vt lux, quæ securum pedem absque periculo in præceps ruendi figere finit, est amor; iuxta sententiam Mirandæ man. Prælat. tom. 2. qu. 23. art. 22. concl. 3. ideò dicebat Gregor. Tolosan. de Republ. lib. 11. cap. 13. n. 2. *Pax, & concors animus Principis cum ciuibus præcipuum est fundamentum politicum*: & Homobonus tract. 7. de 4. præcept. decal. c. 16. qu. 78. ex consensu omnium DD. affirmabat bonam gubernationem tam ex parte Superioris, quam subditi positam esse potiùs in amore, quàm in seueritate, & timore: ex hoc enim sequuntur duo. Prim. reuerentia erga Regentem, vt tangit Isidor. lib. de sinonymis c. penult. in init. *Talem te reddes subditis, vt magis ameris, quam timearis: reuerentia enim ex amore procedit; odium verò timor efficit*. Secund. Imperij conseruatio, vt insinuat Arn. ferren. lib. 3. *Rerum omnium nihil commodius est ad principatum tuendum, ac conseruandum, quàm ab his, quibus imperamus, amari potiùs quàm metui; rectè enim prudentissimis hominibus dictum, malum esse custodem diuturnitatis metum, contraque beneuolentiam fidelem, vel ad perpetuitatem*: vndè summa Regentis prudentia sẽper erit iuxta monitum Senecæ lib. 1. de clement. c. 19. sibi conciliare subditos, eosque in amore conseruare. *In hoc consistit*, inquit, *vera Principis prudentia, vt sciat conciliare sibi populum, & conciliatum tenere in amore sui cum optimis legibus, modestia ita, & patientia ab initio est necessaria, vt quod statim populus non potest pati, paulatim assuescat.*

PRIMA CONCLVSIO.

3. IN Prælatis, seu Iudicibus Regulariũ multùm expediens est, vt lenitas misericordiæ cum seueritate iustitiæ misceatur. Ita Red. de maiest. Princip. verb. seuerum num. 7. Menoch. instit. lib. 2. cap. 12. §. 3. Bellarmin. de Princip. Christian. lib. 1. cap. 10. Rodriq. tom. 3. quæst. 34. art. 7. cum suo compendio resol. 114. num. 7. Mirand. tom. 2. quæst. 5. art. 3. Peirin. tom. 2. quæst. 2. cap. 3. §. 15. num. 141. Suadetur primò ex Script. Eccles. 7. *Noli esse iustus multùm, neque plus sapias, quàm necesse est*: idest Iudex non potest separare misericordiam à iustitia. Ita Rodriq. vbi supr. & ex Iob. 29. habetur. *Cum sederem quasi Rex circunstante exercitu, eram tamen moerentiũ consolator*: ad quem locum S. Gregor. *Disciplina, vel misericordia multùm destruitur, si vna sine altera minuatur*: ex concil. Trident. sess. 13. de reformat. cap. 1. *Sin autem*, ait, *ob delicti grauitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate seueritas adhibenda est*, &c. ex sacr. Can. cap. Ponderet dist 50. c. Omnis. &c. Vera dist. 45. Sec. probatur ex S. August. lib. 5. hom. 4. *Benignitas, & facilitas sine disciplina mater est vitiorum; disciplina sine bonitate tristis quadam amaritudo viuendi*. Tert. ex ratione: munus Prælatorũ est in pace congregationem seruare: sed huiusmodi bonum habetur ex iustitia simul cũ misericordia, teste Scriptura iuxta explicationem Mirandæ vbi supr. *Misericordia, & veritas obuiauerunt sibi, iustitia, & pax osculata sunt*. ergo vtraque virtus in Prælatorũ regimine enitere debet.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. PRælatus, seu Iudex, vt plurimùm, inclinare debet in misericordiam, & pietatem, non in iustitiam, & seueritatem. Prob. ex S. August. sermon. ad fratres in Eremo 26. tom. 10. *Melius est, vt redarguamur de misericordia, quam de crudelitate in die nouissimo; superexaltat enim misericordia iudicium*: ex D. Bonau. de sex alis Seraph. cap. 7. *Ad benignitatis partem plus declinet, per quam reddatur subditis magis amabilis, & ob quam libentiùs ei obtemperent, & audaciùs ad eum recurrant in necessitatibus, et alacriùs eum imitentur*: ex ratione: exordiũ totius boni regiminis, & rectæ gubernationis est amor, vt ait Mirand. vbi supr. sed huiusmodi amor reconciliatur misericordia, & beneuolentia, vt affirmat Bonauenti. ergo Prælatus propensior debet esse in partem benignitatis; & ita testatur S. Chrysost. orat. in Petrum, & Eliam, Petrũ à Deo esse permissum, vt peccaret, vt huius permissio erudirer

ditet Prælatos ad clementiam, & pietatem. *Ideò*, inquit, *Petrus est lapsus, quia eius fidei populus multus cōmittendus erat, ne si cum seuerus esset etiam à peccatis abesset, in fratres implacabilis fieret: prolapsus est igitur in peccatū, vt suū ipse peccatum, ac Domini benignitatē cogitans, clemens erga conseruos fieret: sic namque ex diuina quadam dispensatione permissum est, vt ille peccaret, cui erat gubernatio Ecclesiæ credenda. Columna illa Ecclesiarum, fidei portus Petrus, ille magister Orbis terrarum, vt peccaret permissum est, vt eius permissio erga alios clementia exhibenda fieret occasio*: videatur etiam Rupertus lib. 2. ope. Spirit. Sanct. c. 28. hinc est, quòd Gulielmus Parisiensis in suo tract. de morib. cap. de zelo, inquit. *Quoniam parcere, & punire contraria sunt, erit disciplina eadem, & eadem virtus; quare, qui nescit parcere, nescit & punire, & sicut eius non est parcere, sic nec punire; quarè non ministri Dei sunt, qui punire solummodò & norunt, & volunt; falsò ergo Zelatores nominātur quidam, quorum totum studium, & officium est punire, qui non deberent esse nisi in inferno, vt essent adiutores ministris tormentorum, vbi nemo est, qui de manu torquentium quempiam eripiat, aut qui eis resistat*: hinc est, quòd Rodriq. vbi sup. audet affirmare electores teneri maximam curam, diligentiamque adhibere, vt illi, quos ad Prælaturæ munere cupiunt promouere, sint à natura benigni, & mansueti, vt eorum benignitate, ac mansuetudine à rigore iustitiæ, quandò opus fuerit, deflectant, ad intentionem benigni Legislatoris recurrendo: hinc est, quòd Mirand. tom. 2. qu. 16. art. 9. ait: Prouincialem, quantùm tuta conscientia fieri poterit, subditos consolari debere præbendo illis congruam habitationem, ipsorumque necessitatibus conuenientem, magnisque festiuitatibus concedendo suos casus, vt plenariè possint absolui sua authoritate: hinc est, quòd Hieron. Rodriq. vbi supr. inquit: Prælatos in paruis, & vulgaribus culpis esse debere procliuiores in partem misericordiæ, & pietatis; in peccatis dubijs ait Mirand. vbi supr. quæ non possunt satis, ac benè probari, partem meliorem, & benignitatem semper amplecti debere secundum sententiam D. Thom. & etiam in leuibus culpis, vt ait Rodriq. vbi supr. art. 9. cum aliquibus dissimulatione vti, de quorum emendatione, & correctione spes certa moraliter habetur. Nec huic doctrinæ obstare debet illud vulgare dictū, multùm interesse Reipublicæ, ne delicta maneant impunita, quia in his exceptionē patitur; cum aliquibus enim magis operatur oleum misericordiæ, quàm rigor iustitiæ; non enim parua pœna, dolot, & verecundia peccatorum, à sact. Canon. reputatur: hinc est, quòd Mirand. vbi supr. ait: in gratijs ab illis, qui sunt in dignitate, seù Ecclesiastica eminentia constituti, postulatis, modò sint licitæ, & honestæ, Prælatos se gerere de bere maxima humanitate, ac liberalitate; aliàs periculum est in eorum odia incidendi, vel saltem dissoluendi, aut minuendi amicitias in damnum Religionis. Fateor hoc negotium maxima indigere prudentia, quia, si omninò gratiæ negātur, mala enarrata insurgunt, maximè si huiusmodi intercessiones ad instantiam subditorum fuerunt interpositæ, quia hi non ita spiritu, & mortificatione prædıti, manifestare ea solent, quæ celare deberent, & quæ Religio euellere studeret: si magna liberalitate cōcedantur, eneruatur disciplina religiosa cū non paruo Religionis dispendio: quid ergo faciendum in tam arduo negotio? in gratijs parui momenti maxima vtatur liberalitate Prælatus, vt possit in grauioribus intercessioni obstare, adducendo incommoda, & inconuenientia, quæ possunt exoriri, si gratiæ concedantur: verùm tamen est ponendam esse differentiam inter intercessores; si sunt magni benefactores, vel ab eis multùm pendet Religio, bonum publicum postulat, vt petitionibus annuāt Prælati; aliàs in mille incommoda Religio incidet, duce experientia; si non sunt tales, mensura prudentiæ iuxta personarum qualitates, ac necessitates expositas eorum petitiones regi debēt. Audiamus, quæso, vtramque conclusionem à B. Laurent. Iustinian. de regim. Prælat. c. 9. *Pastores, qui præsunt dominico gregi, ipsum Dominum imitantes non vt Principes, neque sicut Domini, sed sicut Patres, & Pastores veri se habere debent; compatiendo cadentibus, & firmos æquanimiter supportando, considerantes vtique infirmitatem propriam, quoniā & ipsi vicini sunt casui, & ad omne perpetrādum*

dum facinus proni; sic Apostolus admonet dicens. Vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris: Nempè si ipse Dominus, cuius vniuersæ sunt oues, compatitur delinquentibus, & ad se per pœnitentiam redeuntibus, nunquam misericordiæ clausit viscera; poterit ne substitutus, & seruus cum austeritate, humanitate postposita, gregem sibi creditum disperdere, opprimere, dilaniare, atque necare? talibus quippè comminatur Dominus per Prophetam ps. 13 dicens. Nonne scient omnes, qui operantur iniquitatem, qui deuorant plebem meam sicut escam panis? Reprehensibile prorsus est, vt sub pio Patre, & Domino dominari debeat durus seruus, sceleribusque repletus: non enim pariformiter Pastores animarum, & Reges gentium, ac sæculares Principes subditos gubernare oportet: sanè Principibus cum terrore licet regere; Ecclesiasticis Præsulibus cum caritate, & lenitate; illis tanquam Dominis; istis autem vt Patribus; illis cum seueritate punire; istis verò cum moderatione, & mentis compassione corrigere; illis iugulare, & perimere; istis autem, omni crudelitate semota, delinquentes reuocare ad vitam, non vt liberiùs peccent, sed vt emendentur, & viuant in spiritu, saluique fiant. Regibus quippè, atque Principibus corporum, Vrbium, ac populorum data est à Deo potestas; viris verò Ecclesiasticis animarum iniuncta est cura: Circa igitur profectum animarum, reformationem morum, vitaeque emendationem eorum, quibus spiritualiter præsunt, Pastores inuigilent nunc minis terrendo, nunc demulcendo sermonibus blandis, interdum ratione persuadendo, interdum authoritate mandando, aliquandò puniendo nonnunquam parcendo ministerium perficiant; ita tamen, vt non quod sibi placeat, sed quod commisso sibi gregi sit vtile pio semper quærant fraternæ charitatis amore: hoc profectò tunc Christi secum cooperante virtute agere valebunt, cum plebem fidelium in visceribus suscipient charitatis, & vnumquemque amplectendo compassionis brachijs tanquam fratrem, & filium diligent, & veluti cohæredem, & comparticipem futurum cælestis Regni fouere, atque adiuuare curabunt; maximè verò in hoc charitatis, & compassionis affectu necesse est illis vti prudentia, ne facilitas veniæ subditis occasionem tribuat delinquendi; nam quemadmodum peccanti compatiendum est, atque humanæ fragilitati misericorditer ignoscendum; æquè sunt scelera punienda, ac corrigenda errata; alioquin sub velamine pietatis, compassionisque specie periclitaretur iustitia, quæ viriliter ab ijs, qui præsunt, exerceri debet, ac diligi, sicut in libro legitur Sapientiæ. Diligite iustitiam qui iudicatis terram: debent itaque Pastores animarum semper misericordiam seruare in corde, & iustitiam ministrare in opere, iuxta tamen qualitatem personarum, grauitatem criminis, intentionis peruersitatem, conditionem temporis, ac perseuerantiam mali; sic itaque se habere debet in cunctis, vt nec iustitia compassionem repellat, neque compassio iustitiæ regulas prætermittat; nam iustitia sine compassione crudelitas est, & compassio absque iustitiæ rectitudine ignauia, & pusillanimitas iudicanda; ambæ quippè cohærent simul, ambæ in Præsidente sunt necessariæ; adeò vt si altera ipsarum desit illi, nequeat esse perfectus.

TERTIA CONCLVSIO.

5. Licèt præcedens conclusio sit vera, in nonnullis tamen casibus magis expedit vti seueritate, & iustitia, quam misericordia. Probat. ex Prælatorum munere, cuius est semper promouere bonum commune, maioremq; Eccelsiæ vtilitatem, vt docet Rodriq. tom. 3. quæst. 34. art. 5. sed in nonnullis casibus magis consulunt vtilitati Ecclesiæ Prælati, & magis promouent bonum commune adhibendo rigorem iustitiæ, quàm oleum misericodiæ: ergo: minor pobatur ex eo, quod DD. dicunt: si essentialis obseruantia Religionis periclitatur, maxima tenentur Superiores vti seueritate, si opus erit ad hoc, vt Religio non labefactetur, & incolumis seruetur, quia, vt aiunt multi DD. quos citatos sequitur Rodriq. vbi supr. tenetur Prælatus pro obseruantia Religionis vitam in periculis, si opus erit, constituere; si ob culpam

seuè subditorum grauiter dānificatur regularis obseruantia, tenetur Prælatus sinistrā iustitiæ manū adhibere pro remedio, vt illa culpa à Religionis corpore abscindatur, quia docent Mirand. de ordin. iudic. tom. 1. quæst. 10. art. 1; concl. 5. Tannet. 2. 2. disp. 2. qu. 5. dub. 4. num. 76. Villalob. in summ. tom. 2. tract. 4. difficult. 2. num. 5. Prælatum sub mortali teneri peccata venialia corripere, si aliter faciendo regularis obseruantia minuatur, eò quòd eius munus sit toto conatu diligentiam adhibere ad obseruantiam conseruandam, vt eius splendor magis, ac magis elucescat; item si peccatum esset de grauioribus, & enormibus, præsertim si eius notitia esset apud sæculares, multo rigore contra delinquentem est procedendum. Ita Lessius de iustit. lib. 4. cap. 4. num. 41. Peirin. de Prælato quæst. 2. cap. 3. nu. 227. Rodriq. tom. 3. qu. 34. art. 7. cum suo compendio resol. 14. num. 7. item si peccatum committitur à persona in dignitate constituta, quia ab inferioribus trahitur in exemplum, cap. Præcipuè caus. 11. quæst. 7. vbi Barbos. in collect. multa dicit referens multos DD. vndè S. Aug. qu. in vet. test. qu. 16. *Quantò enim persona sublimis est, tantò magis graue delictum erit, quod ergo à summo viro, vtpotè à Ductore populi fit, acerbissimum est peccatū.* item si subditi sunt maligni, & refractarij, qui aliter in officio contineri non possunt, si delictum videtur esse non ex fragilitate, sed ex pura malitia. Less. vbi sup. item si subditi sunt iuuenes; nimia enim licentia in iuuenili ætate concessa solet semper afferre maximum damnum Religioni. Rodriq. cum suo compendio vbi sup. deniquè seueritate vtendum, quandò id magis iudicatur expediens; vel ad emendationem delinquentis; vel ad publicam disciplinam sanciendam, hic est punitionis finis, ac proindè ab eo mensura vindictæ est desumenda. Ita Lessius vbi supr.

DVBIVM LXIV.

An in inquisitione generali Iudex regularis monere teneatur subditos, ne occultum delinquentem propalent, maximè cum imponitur obedientiale præceptum.

SVMMARIVM.

1. *Vt suo fungatur munere Iudex regularis in generali inquisitione, non est opus, vt aliqua præcesserit infamia, nec subditus in tali casu potest delinquentem occultum manifestare.*

2. *Recitantur opiniones: an quandò notorium est crimen, & ignoratur author, possit Iudex, quis illud commiserit, inquirere.*

3. *In visitationibus generalibus Iudex sub mortali tenetur subditos instruere, quòd non possunt manifestare occultum delinquentem: habetur limitatio, & duabus obiectionibus satisfit.*

4. *In visitatione mixta non tenetur Prælatus subditos de cautione monere.*

1. Not. prim. quòd generalis inquisitio est, quandò in genere inquiritur: an subditi seruent leges: an non committantur crimina: an de nullo sit fama, vel suspicio alicuius criminis: sicut ergo in generali inquisitione non est necesse, vt aliqua infamia præcesserit, vt Iudex suum inquirendi munus exerceat, vt communiter docent Molina to. 4. tract. 3. disp. 47. Sotus 5. de iust. q. 6. ar. 2. concl. 6. Reginald. lib. 25. nu. 647. Lessius de iust. lib. 2. cap. 29. dub 13. Bonac. in 8. decal. præcept. disp. 10. qu. 2. punct. 5. num. 7. & alij, quia huiusmodi inquisitio censenda est prorsus necessaria ad purgandam Rempublicam à delinquentibus, & à peccatis, tum quia nulli fit iniuria, cum de speciali persona non fiat inquisitio, tum quia bono publico vtilissimum est, vt peccatores puniantur ad aliorum terrorem, & exemplum; ita subditus in eadem inquisitione etiam interrogatus sub iuramento non tenetur manifestare delin-

delinquentem, quandò non laborat infamia, tum quia Iudex nequit interrogare de tali persona: ergo neque subditus tenetur respondere illam personam manifestando, tum quia peccatum adhuc est occultum, & potestas Iudicis non se extendit ad elicienda occulta; aliàs maxima in Republica sequerentur incommoda. Ita D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7. ad 5. ibi Caietan. Sotus de tegend. secret. membr. 2. quæst. 6. Nauarr. cap. inter verba concl. 6. num. 21. & in rubricis de iudicijs num. 87. Lessius vbi supr. num. 109. & Suar. 4. de Relig. lib. 10. cap. 11. num. 7. Duo tamen sunt excipienda secundùm D. Thom. vbi supr. & alios. Prim. quandò delictum vergit in damnum communitatis, vt est hæresis, proditio Ciuitatis, & alia similia. Secund. quandò est in damnum tertij: videatur Sanch. opusc. 2. lib. 6. cap. 3. dub. 19.

2. Not. secund. extare duas opiniones: an quandò notorium est crimen e. g. furtũ, seù homicidium, & ignoratur author, possit Iudex inquirere, quis illud perpetrauerit, & habetur pro accusatore euidentia criminis, non descendendo ad personam particularem. Prim. est negatiua, quæ videtur esse Soti de secr. membr. 2. quæst. 6. dub. 4. & lib. 5. de iust. quæst. 6. art. 2. Caiet. 2. 2. quæst. 69. art. 2. Silu. tit. correct. qu. 8. Armill. tit. Accusatio. num. 28. Secund. affirmatiua, & defenditur à Claro lib. 5. qu. 6. num. 1. Nauarr. man. cap. 18. num. 38. Cordub. in summ. casuum vulgari sermone quæst. 64. S. Antonin. part. 2. tit. 9. §. 2. Tabien. tit. Inquisitor. quæst. 7. & 8 Mol. tom. 3. tract. 3. disp. 47. num. 2. Salon. 2. 2. quæst. 69. art. 2. controu. 7. Aragon. ibid. quæ videtur probabilior, & tenenda, tum quia cap. Euidentia de accusatoribus, & cap. Manifesta, apertè dicitur, quòd euidentia criminis non indiget accusatore, tũ quia multa, & ferè omnia delicta manerent impunita contra bonum publicum, tũ quia est praxis omnium Iudicum tam sæcularium, quàm Ecclesiasticorum, quæ non est condemnanda, eò quòd nulli fiat iniuria: verùm si quis optat videre rationes contrariorum, consulat Salon. & simul responsiones videbit: videantur DD. apud. Dian. part. 2. tra. 15. resol. 63. circa manifestationem authoris delicti, quandò non est diffusa eius fama.

PRIMA CONCLVSIO.

3. IN visitationibus generalibus Prælatus regularis sub labe peccati mortalis tenetur instruere subditos, se nolle scire delicta occulta, quandò adeò est occulta persona, vt nulla infamia laboret, eò quòd subditi nequeant delinquentem propalare Prælato, tanquam Iudici. Ita Nauarr. corollat. 47. num. 179. cap. inter verba, & tom. 2. in rubricis de iudic. num. 88. qui ait se fuisse protestatum in visitatione duorum monasteriorum, quæ visitauit ex cõmissione sibi facta. Suar. 4. de Relig. lib. 10. cap. 12. num. 7. Portell. in resp. aliquorum casuum cas. 20. num. 3. p. part. Thom. à Iesu de visitat. Regul. tract. 1. cap. 1. num. 5. Villalob. tract. 14. diff. 7. num. 4. tom. 2. videatur etiam doctrina Emin. Lugo de iustit. disp. 37. sect. 6. num. 19. Probat Nauarr. ex eo, quòd iste modus interrogationis absque monitione est contra ius in cap. Qualiter, & quandò, de accusat. vbi Innoc. III. proponit formam seruandi in huiusmodi visitationibus, vt iurent subditi, quòd super his, vel sciunt, vel credunt in sua Ecclesia esse reformandum tam in capite, quàm in membris, exceptis occultis criminibus, meram, & plenam dicant inquisitori veritatem. Secund. probatur: ad officium Prælati præsertim regularis non solùm spectat delicta punire, sed illa etiam præcauere, & subditos instruere: sed si non admoneret subditos non posse ipsos crimina occulta reuelare, deficeret à suo munere, & officio in re graui: ergo.

Limitatur doctrina dupliciter à Suar. vbi supr. Prim. quandò subditi sunt indocti, & non satis prudentes, & subditi sunt coacti ad respondendum, cautio à Prælatis est adhibenda. Secund. licèt sint indocti, & non coarctentur ad statim respondendum, vt frequenter fieri solet in illis visitationibus generalibus, quibus datur locus, vt etiam ignorantes possint consulere doctos ad prudenter respondendum, cautio, inquit Suarez, tunc absque peccato prætermitti potest. Prima limitatio, seù confirmatio con-

firmatio conclusionis videtur optima, secũda non debet admitti, eò quòd multi rudiores sunt, qui accepto iuramento absque vllo scrupulo errandi, vt experientia docet, existimant omnia Superiori esse aperienda, & ita de facto crimina occulta propalant; & ideò limitatio Salonij 2. 2. quæst. 69. art. 2. controu. 5. mihi placet, & est admittenda: quandò, inquit, inquisitio generalis fit in loco, vbi sunt subditi periti, vel valent ingenio, vel habent frequenter Confessarios, & Doctores, quos consulunt, non tenentur id exprimere, sed subintelligitur; quandò verò fit in loco, cuius subditi sunt simplices, & rustici, raròque consulunt Confessarios, & Doctores, à quibus facilè admoneantur, tenentur Superiores illud exprimere.

Dices, Iudes vtitur iure suo interrogando, & admonendo daret suspicionem, quòd faueret criminosis: ergo cautio non est adhibenda. Ita Lessius de iustit. lib. 2. cap. 29. dub. 14. num. 155. Filliuc. tract. 30. cap. 6. quæst. 9. num. 188. Bonac. vbi supr. Resp. apud Iudices sæculares huiusmodi opinio non est spernenda, præsertim ob secundam rationem, quia facilè homines haberent pro suspecto Iudicem, quòd criminosis faueret; sed in Religionibus omninò non est ad praxim reducenda, eò quòd, licèt Prælatus potestatem habeat iure suo vtendi, haber quoquè officium, vt ius naturæ à subditis obseruetur, quod nõ fieret, si rudiores, & indocti non essent instructi, vt peccata occulta non manifestentur, aliàs in maximum boni communis detrimentum cederet, vt notat Bann. ne lædatur subditorum fama, vt probat Peirin' de Prælato quæst. 2. c. 3. num. 107. vt doceat, & instruat subditos, vt communiter volunt DD. vndè illa obligatio vtendi iure suo non æquiualet alijs muneribus, vt per se patet; nec secunda ratio vllam habere potest vim in Religionibus, quia suspicio illa facilè amouetur à subditis, quia non ignorant se esse instruendos à Prælatis, & firmiter credunt cautionem eos adhibere, vt muneri, officioque Prælati satisfaciant.

Dices, licitum est subditis manifestare peccara quantuncumquè occulta Prælato tanquam Patri: ergo Prælatus potest præcipere absque vlla cautione. Respond. concesso antecedente iuxta ea, quæ dicta sunt in specialibus dubijs, negatur consequentia, quia in visitatione generali intenditur criminum punitio. Ita Suarez vbi supr. n. 8.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. IN visitatione mixta, quandò delictũ est notorium, vt homicidium, furtũ, &c. & authot ignoratur, Prælatus regularis non tenetur subditos admonere, vt cauti sint, &c. Suadetur prim. quia Iudex ob notorium crimen habet ius interrogandi subditos, quis delictum commiserit, vt dictum est in sec. not. ergo subditus tenetur suum testimonium ferre: ergo frustra illa cautio. Sec. ideò instruuntur subditi à Superiore, vt fama proximi seruetur: sed in casu prædicto non tenentur famam conseruare; eò quòd notorietas loco accusatoris habetur: ergo non est monitio adhibenda: videatur Azorius p. 3. lib. 13. cap. 16. 4. difficult. à quo desumpta est hæc doctrina, & etiam Sanch. 2. opusc. lib. 6. c. 2. dub. 25. loquens de temporis spatio, quo durant edicta Superioris cum vi obligandi ad denuntiandum, cuius doctrina facilè potest applicari ad præceptum obedientiale Prælati regulatis: lege quoquè ea, quæ sunt notata in fine dub. 126.

DVBIVM LXV.

An Monachus regularis possit plures dignitates, seù officia possidere.

SVMMARIVM.

1. *Differentia inter dignitatem, personatum, & officium.*

2. *Referuntur opiniones: an nomine beneficij intelligantur Prioratus, Prouincialatus, & Generalatus.*

3. *Varijs rationibus suadetur non posse Monachum regularem eodem tempore plura officia regularia possidere.*

4. *Per*

4. *Per nullam consuetudinem nequit introduci, vt plura beneficia eiusdem Ecclesiæ vni conferantur.*

1. Not. prim. hæc tria inter se differre, scilicet dignitatem, personatum, & officiũ secundum Archidiac. in cap. 1. de consuetudine in 6. Dignitas enim propriè est administratio cum iurisdictione, etiam in modicis causis. Ita Hoicd. de incompatib. benef. part. 1. c. 7. num. 1. Moneta de conseruat. cap. 5. num. 84. Barbos. de iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 20. num. 21. cuiusmodi sunt omnes Prælaturæ Regularium, e. g. Generalatus, Prouincialatus, Prioratus, Abbatia, Guardianatus: Personatus verò est præeminentia, seù præcedentia sine iurisdictione, qualis est, quæ reperitur in aliquibus Clericis, qui præcedunt canonicis in Ecclesijs cathedralibus, seù collegiatis, & in Religionibus Definitoratus. Ita Rodriq. qu. 23. art. 2. tom. 2. Magistri in Theologia, Lectores iubilati. Porrell. tit. officium in addit. Officiũ autem est administratio sine preæminentia, ac iurisdictione; tales sunt in Religione Procurator conuentus, Sacrista, Ianitor, Vicarius conuentus in pręsentia Prælati. Silu. tit. dignitas. Rodriq. & Porrell. vbi supr. Nomen verò Prælaturę coincidit cum dignitate; honorum cum personatu; vndè lex priuans honoribus est de istis intelligẽda. Ita Porrell. vbi supr. num. 2. Graduum, vt sunt Doctoratus, Magisterium, &c. etiam cum personatu; Prępositura cum dignitate, si secundum communẽ vsum accipiatur, quia importat munus Prælationis, si tantùm dicat munus præcedendi, vt notat Rodriq. vbi supr. cum personatu.

Not. secund. quòd hæc omnia recensita pro distributione sunt secundum iustitiam distributiuam metienda iuxta DD. sententiam; & quamuis officia potiùs inter onera, quàm inter honores connumerentur; mensura tamen eiusdem iustitiæ attingere ea debet, vt docet Lessius de iustit. lib. 2. cap. 32. dub. 2. vndè natura ipsorum bonorum communium poscit, vt inter Ecclesiæ mẽbra diuidantur. Caiet. in summ. tit. elect. vers. & hæc quod, &c. non ideò ita diuidi debent, vt plura cumulentur in uno, quia esset potiùs eorũ naturæ iura frangere, quàm seruare; sed regulare est, sic loquitur Caiet. tit. multiplic. benef. in summ. vt vnum vni detur: hinc est, quòd S. Thom. quodlibet. 9. art. 15. Adrian. in 4. de restit. §. quia in præmissis, de dubio. Maior in 4. disp. 24. quæst. 12. Caiet. vbi supr. tit. benef. Azorius p. 1. lib. 6. cap. 10. q. 2. & 7. Layman. lib. 4. tract. 2. cap. 8. inquiunt ordinariè non esse licitum plura beneficia vni conferre, quorum vnum ad honestam sustentationem vitæ sufficit. Ratio est multiplex, quia Ecclesiæ redditus malè, & inutiliter dispensantur, minuitur cultus diuinus, numerus operariorum restringitur, fundatores sua pia intentione frustrantur, & tandem naturali iustitiæ iuri aduersatur: dicitur, ordinariè, eò quòd non sit intrinsecè malum, neque omninò indifferens, sed speciem mali præseferens; non ita tamen, vt, accedente iusta causa, nõ possit cohonestari. Lessius de iust. lib 2. cap. 34. dub. 27. Layman., & Caietan. vbi supr. Causæ ergo ad tria capita reuocantur, scilicet ad necessitatem Ecclesiæ; ad vtilitatem eiusdem; & ad euidentiam meritorum, quæ omnia sunt sufficienter explicata à Layman vbi supr. huiusmodi resolutio seuerè aduersatur pluralitati beneficiorum habentium curam animarum, & postulantium residentiam, quamuis non habeant annexam animarum curam. Ita statutũ est in Concil. Lateran. sub Alexand. III. c. 13. & à Gregor. 9. in cap. Dudum de elect. & in Concil. Trid. sess. 7. c. 4. Ratio est, quia petunt perpetuam residentiam, quæ videtur esse de iure diuino: aduersatur etiam pluralitati beneficiorum simplicium, quamuis hoc esset vsu, & probata consuetudine receptum, quandò indignis conferuntur, aut digni negliguntur. Ita Valent. tom. 3. disp. 5. q. 7. punct. 2. §. 4. concl. 4. Sot. de iust. lib. 3. qu. 6. art. 3. Nauarr. man. cap. 25. n. 128. S. Thom. quodlibet. 9. art. 15. tandem seuerissimè aduersatur pluralitati beneficiorum Regularium, quia vnum eorũ vnum tantùm Religiosum dignificare potest. Ita deciditur in cap. Cum singula in principio, de præbendis in 6. Sanch. in summ. lib. 7. cap. 29. num. 78. Rodriq. tom. 1. quæst. 34. num. 9. Nauarr. comment. 4. de Regular. num. 23. Layman. vbi supr. n. 8. quarè ad possidendam huiusmodi pluralitatem necessariò

sariò requiritur etiam in simplicibus, vt ait Rebuff. in prax. de benef. tit. dispēsar. authoritas Sedis Apostolicæ, quæ non solet dispensare, vt Religiosus duo beneficia habeat in titulum; sed vnum in titulum, alterū in commendam. Ita Layman vbi supr.

2. Not. tert. quòd nomine beneficij apud mendicantes intelliguntur officia, vt sunt Prioratus, seù Guardianatus, Pronincialatus, Generalatus, &c. Caiet. in summ. tit. excomm. cap. 72. Rodriq. tom. 1. qu. 20. arr. 13. Suar. 1. de Relig. c. 57. num. 47. Armill. tit. excomm. num. 59. Reginald. in prax. lib. 23. n. 182. quia, inquiunt, licèt non sint beneficia, sunt tamen officia Ecclesiastica, quæ beneficijs æquiparari videntur: huic verò opinioni non adhærent Nauarr. man. cap. 23. num. 111. ad 14. vers. 7. & lib. 5. consil. de simon. consl. 98. Angel. verb. Simon. 6. num. 9. Rosell. eod. tit. num. 13. in fine. Azorius part. 3. lib. 12. cap. 21. Peirin. de subdito quæst. 1. cap. 31. §. 9. dico 21. sed quidquid sit de eorum controuersia, ipsis relinquo; meum modò est dicere, si inclinare cupiam in partem affirmatiuam, cum textu duo officia regularia non posse vni Religioso conuenire, si in partem negatiuam, idem statuam cum textu. Rodriq. tom. 1. qu. 23. art. 9., quia de intrinseca natura bonorum communium esse videtur, vt singula singulis membris distribuantur; & ideò si apud Minores simul in vno possunt esse & Guardianatus, & Definitoratus, habetur ex speciali priuilegio Sedis Apostolicæ. Ita Rodriq. vbi supr. cum suo compēdio resol. 52. n. 14.

PRIMA CONCLVSIO.

3. Monachus regularis eodem tempore nequit plura officia regularia, vt sunt Guardianatus, seù Prioratus, Prouincialatus, Definitoratus, & Custodiatus, addit Bordonius in var. respons. resol. 26. num. 15. possidere. Suadetur prim. ex textu in 6. vbi supr. id prohibente, & præsertim loquitur de Regularibus. Secund. communia Ecclesiæ bona iustè distribui debent partibus ipsius Ecclesiæ, vt docet Caiet. in sūm. tit. multiplicatio benefic. at certè nequit hoc iustè fieri, nisi saluetur, quod est de eorum intrinseca ratione, vt singula singulis concedantur, vt habet textus vbi supr. & vt vnum vni detur, sicut affirmat Caietan. vbi supr. vt inæqualitas distributionis tollatur, sicut etiam vult Layman. vbi supr.: ergo nullo modo vni plura officia conferri possunt. Et cōfirmatur, tunc iustè nequit fieri, quādò incommoda sequuntur, quæ videntur esse: quandò vnus occupat loca multorum, & alij esuriunt, vt notat Caietan. vbi supr. sed meliùs S. Thom. in c. 8. D. Dionis. Areop. de diuin. nominib. lect. 8. *Vt distribuantur*, inquit, *diuersa diuersis secundum eorum dignitatem, atque etiam vt seruentur huiusmodi diuersa inconfusa; ne scilicet vnus, id, quod est alterius, sibi vsurpare præsumat:* nec non quādò multi carent proemijs sibi ex iustitia debitis; quandò Ecclesia destituitur multis operarijs; quandò vitium ambitionis fouetur, vt inquit Bordonius vbi supr. imò ei datur ansa, eò quòd nunquam dicat sufficit, vt alios ab honoribus expellat sub varijs, & coloratis rationibus, quæ postea resoluuntur, ne conseruatio amittatur, & ne locus arripiatur; quandò tandem ordo gubernationis peruertitur, dum vnus plurimum personas induit, & aliorum ministrorum officia vsurpat, cum ratio doceat, vt vnicuique officio suus proprius deputetur minister, vt optimè insinuat Sanch. 1. opusc. lib. 2. c. 2. dub. 5. num. 2. Tert. plura beneficia simplicia non possunt vni conferri, quandò alij digni negliguntur, & postponuntur, vt docet Valent. vbi supr.: ergo multò minùs id nequit fieri circa beneficia regularia, quia, vt experientia docet, in Religionibus multi digni negliguntur, quandò vnus pluribus honoribus cumulatur, ex quo sequuntur multa incommoda, præsertim factiones, & sediriones, vt insinuat D. Antonius relatus in dub. 3. 1. par quia, inquit Nauatt. comm. 4. de Regular. num. 24. nimis durum est in Religionibus omni honore, ac officio priuari, & opus est maxima patientia, cuius rei æquanimis patientia non est omnium, sed paucorum, *quos Iuppiter æquus amat, & ardens euexit ad æthera virtus*. Quart. si pluralitas beneficiorum in vno expedire videtur, maximè ob vtilitatem Ecclesiæ, quæ rarò etiam in beneficijs sæcularium exoriri potest, vt inquit Valent. vbi supr. sed huiusmodi vtilitas

tas rarissimè est censenda in Religiosis, quorum voluntates semper sub iugo obedientiæ viuunt, quorum ius ad omnia bona Religionis nequit negligi absque manifesta eorum iniuria, imò Religionis, quia, quandò iniustè læduntur Religiosi, prius, ac magis læditur ipsa Religio, eò quòd in cuiuscumque professione se obligauit ad seruanda ea, quæ fuerunt ex consensu partium contracta, & ad stādum pro eorum iure concesso, ne negligatur: ergo nullo modo Monachus plurium beneficiorum commodis vti iustè potest.

Dices, tunc pluralitas cohonestatur, quandò fit in vtilitatem Ecclesiæ, quæ insurgit, dum multorum ambitio non fouetur. Resp. esse velamen ad celandam ambitionē illorum, qui iniustè volunt frui tali pluralitate; magis enim nocet Religioni maiorum ambitio, quàm aliorum; nam ambitio primi Angeli traxit secum terriam partem cælestium spirituum. Secund. talis distributio debetur ex iustitia, & ad remouenda incommoda superiùs recensita, nec non & ad introducenda commoda descripta; ideò nequit cohonestari per quamcumque ambitionem præcauendam, sed per maiorem destruentem Religionis fundamenta, quæ nō videtur posse sequi in tali distributione; imò gutta aquæ extinguitur, & regimen magis suaue, & pacatum habetur, quod optari debet, eò quòd sit essentia gubernationis, & grauissimū onus patientiæ subleuatur, quod tantùm pauci ferre possunt, inquit Nauarr. vbi supr.

SECVNDA CONCLVSIO.

Plura officia, quæ propriè sunt talia, vt Procurator conuentus, Sacrista, &c. vni, eidemque Religioso nequeunt conferri. Suadetur prim. ex cod. textu de præb. in 6. superiùs relato. Ita Rodriq. tom. 1. qu. 27. art. 9. Secund. vel connumeranda sunt inter onera Religionis, vel inter dignitates; si inter istas, idem est dicendum, quòd in præcedenti conclusione; si inter illa, secundum mensuram iustitiæ distributiuæ sunt conferenda, quia iniustum est multis oneribus vnum grauare, aliosque eximere. Ita Less. sius lib. 2. de iust. c. 32. n. 3.

TERTIA CONCLVSIO.

4. Per nullam consuetudinem videtur posse introduci, vt plura beneficia eiusdem Ecclesiæ vni conferantur. Probatur ex cap. 1. de consuetud. in 6. vbi omnis consuetudo etiam immemorabilis detestatur, quia per eam, vt Gloss. ibid. ait, numerus ministrorum Ecclesiæ minuitur, cultusque diuinus nō augetur. Ita Nauarr. cōs. 24. de præbend. num. 5. Garcias de benef. part. 11. cap. 5. num. 187. Layman. vbi sup. Nec obstat textum loqui de beneficijs sæcularibus, quia verba sunt generalia; & ideò extendi debent ad beneficia regularia; maximè quia eadem incommoda præcauentur, & commoda excitantur, quæ in beneficijs sæcularibus.

Hic cupio esse monitos electores materiam hanc esse grauem; & ideò facilè grauare possunt suam conscientiam, si suffragijs pro honore, ac dignitate omnes idoneos non recognoscant, iuxta dicta in quæsito, quia ex hoc præsertim dependet pax, & quies Religionis, ac proindè sacr. Canon. hoc statuerunt.

DVBIVM LXVI.

An de incommodis, quæ rarò accidunt, pro remedio ferendæ sint leges, seu statuta.

SVMMARIVM.

1. *IN Regularium regimine directiua potestas inspicitur, quæ ferre potest leges, & duplex designatur titulus.*
2. *Inter legem, & statutum nulla dignoscitur differentia; dignoscitur tamen inter legem, & præceptum.*
3. *De incommodis, quæ rarò accidunt, non sunt ferendæ leges.*

1. Not. prim. quòd in omni regimine necessaria est potestas directiua, quæ ferre potest leges, & statuta, seù præcepta; vndè Prælatus Religionis (omitto, an solus, vel simul cum alijs iuxta consuetudinem, & institu-

institutionē Religionū) per ea omnia, modò sint iusta, ligare potest subditum. Ita Suar. 4. de Relig. lib. 2. ca. 8. n. 2. tr. 8. ex sententia omnium DD. Duplex tamen titulus huius potestatis assignatur; alter est votum obedientiæ, per quod subditus voluntati Superioris subijcitur; alter est ius Ecclesiasticum, per quod Prælati iurisdictionem habent iustas sanciendi leges, ac præcepta. Suarez vbi supr. & fortè alius titulus foret assignabilis, nempè ius diuinum, secundum Mirand. tom. 1. qu. 13. art. 4. ex multis, quod non est concedendum ob rationes à Suar. vbi supr. assignatas. Et quamuis huiusmodi potestatem habeant, non tamen absolutè, & indepēdēter à recta causa, & necessitate, sed dependenter, ita vt si leges condāt, necessitas, & recta ratio eum impellere debeant, quia legis conditio est, vt sit necessaria, & vtilis, idest, vt notat Mirand. tom. 2. quæst. 25. art. 9. quòd non sit sine causa, & necessitate, ac sine euidenti vtilitate, & ita leges debent fieri, & statui hoc modo.

2. Not. sec. legem esse mensuram, & regulam humanarum actionum, vt docet S. Thom. 1. 2. quæst. 90. art. 1. vndè illud, quod est directiuum, plurium debet esse directiuum; si ergo tot essent regulæ, quot mensurata, ac regulata, cessaret vtrique vtilitas regulæ, ac mensuræ, quæ est, vt ex vno plura cognoscantur, & dirigantur. Ita S. Thom. vbi supr. quæst. 96. art. 1. Sotus de iustit. lib. 1. quæst. 6. art. 1. Mirand. tom. 2. q. 25. art. 11. Ex qua doctrina duo vltimi DD. eliciunt illud axioma Theologorum, & Iurisperitorum, quòd leges non respiciunt ea, quæ particularia sunt, sed quæ communia, & non quæ rarò, sed quæ sæpè, atque vt plurimùm contingunt; & sic concludit Sotus eos peccare contra naturam legis, qui singulis casibus occurrere contendunt; & sic concludit Mirand. eos esse grauiter reprehendēdos, qui singulis casibus occurrentibus pro reformatione leges statuūt, cum huiusmodi casus non per nouas, sed per antiquas leges, & per prudentiam reformandi sint.

Not. tert. nullum esse secundum rē discrimen inter legem, & statutum; sed solo tantùm nomine differre. Ita Mirand. tom. 2. quæst. 24. art. 4. sicut maximum videtur esse inter legem, seu statutum, & præceptum, quia illa debet esse perpetua, modò fiat à Superiore authoritatem habente leges condendi, & statuendi: istud terminatur morte præcipientis, vel officio terminante. Ita Portell. tit. statutum num. 2. Aliud etiā discrimen assignari potest; nam lex multitudini imponitur, præceptum vni soli; quādò verò communitati traditur, videtur rationem legis induere, vt tradit Bassæus in sūm. tit. præceptum num. 3. ex multis.

CONCLVSIO.

3. NVllo modo de incommodis, quæ rarò accidere solent, sunt leges, seu statuta ferenda pro eorū reformatione. Ita S. Thom. 1. 2. quæst. 96. art. 1. Sot. lib. 1. de iust. quæst. 6. art. 1. Mirand. tom. 2. quæst. 25. art. 11. Azor. part. p. lib. 5. qu. 6. cap 5. Suadetur prim. ex sententia Pomponij iurisc. in l. iura. ff. de legibus à DD. citatis relata; vbi inquit, iura oportere constitui in his, quæ accidunt (hoc est in his, quæ vsu euenire solent, vt explicat Mirand. vbi supr.) non tamen in his, quæ præter opinionem, & insperato contingunt; nā de his, quæ fortè vno casu accidere possūt, iura non constituuntur. Secund. ex Theophrasto citato in l. iura. ff. de legibus, vbi ait, quæ semel, aut bis contingunt Legislatores contēnere. Tert. ex ratione D. Thom. prout in sec. not. de ratione directiui est, vt sit plurium directiuum; quarè, cum lex sit directiua, sequitur, quòd debet esse plurium directiua, & non paucorum; aliàs direċtè peccatur contra naturam legum, vt rectè insinuat Sot. vbi supr. Confirmatur ex dicto Soti, & Mirand. vbi supr. dicentium, quòd accidentales circumstantiæ nequeunt sub lege concludi, sed sunt per prudentiam perpendendæ; & sicut in speculatiuis, vt olim dicebat Plato, & modò docet Arist. in speciebus intellectus quiescere debet, quia de singularibus, quæ caduca sunt, non datur scientia, sed experientia; ita in practicis, & moralibus, quæ casu solent accidere, nulla potest dari lex, sed sola prudentia. Quart. multitudo legum, seu frequentia est omninò à congregatione abdicanda, vt inquit Azorius

Azorius vbi supr. quæst. 7. ex authoritate Socratis, quia facilè contemnitur, eò quòd ciues grauiter onerentur, quia etiam præceptorum nimietas destruere solet Religionem, vt ait Guillielmus Parisi. in summ. virtut. & vit. com. 2. §. antepenult. contra nimietatem præceptorum cap. 38. cum Pelrino de subdito q. 2. de paupertate cap. 2. §. 2. in fine: sed si leges conderentur super his, quæ rarò accidunt, daretur legum multitudo, & hominum multitudo, cuius maior pars semper est minùs imbuta virtutibus, in varijs rebus delinquere solet, vt experientia docet: ergo.

Dices, dum feruntur leges, hominum multitudo maxima vtilitate fruitur, eò quòd mala oritura ex malo exemplo orto præcauentur. Resp. ad dirigendos huiusmodi actus malos dari singularia præcepta prudentum, vt ait S. Thom. vbi supr. ad 2. hisce verbis. *Ad singulares actus dirigendos dantur singularia præcepta prudentum.* Addo, vis mala præcauere? adhibe pœnam, quia ad vnius dolorem aliorum culpa reprimetur: vereor, ne huiusmodi leges potiùs sanciantur ob debilitatem, quàm ob rationem pertimescendo potentes, & amicos.

DVBIVM LXVII.

An vtilius sit Religioni Prælatorum defectus dissimulare, quàm corrigere.

SVMMARIVM.

1. *Quid Religio, & in ea ordo designatur triplex.*

2. *Tria requiruntur ad rectè gubernandū; præsertim iustitia, qua deficiente inter Superiores maiores, deficit Religio.*

3. *Varijs rationibus suadetur vtilius esse Religioni, Prælatorum defectus publicè arguere, quàm dissimulare: & duabus satisfit obiectionibus.*

Hic non loquimur de illis defectibus, seù criminibus, quæ grauiora nuncupantur; propter quæ regularis Prælatus deponi potest, & officio, quo fungitur, priuari, quæ sunt. Prim. si est dilapidator bonorum monasterij. Secund. si incontinenter viuit. Tert. si regulam destruit, eamque relaxat in se ipso, & in alijs, de quibus Panormitan. in cap. Monach. de statu Monach. num. 5. & 6. & in cap. Vt si Clerici, & in cap. Cum non ab homine, de iudicijs; vide præ dicto cap. Monach. fin. habetur, quia clarum est nullo modo celari posse; aliter Religio quamprimùm euadet hominum relaxatorum Babilon; sed loquimur de illis defectibus, qui disciplinam regularem in se ipsis, & in alijs aliquantulum labefactant, vt nimius feruor in corripiendis subditis non sine aliquo grauamine, vt nimia licentia tam sibi, quàm alijs concessa exeundi foras, vt nimia indulgentia in dissimulandis subditorum defectibus; de illis, inquam defectibus loquimur, quibus per excessum, seù recessum disciplina regularis non ita benè obseruatur, quos omnis reformata Religio moderari intendit, vt magis, ac magis semper reformatio propagetur; quæritur ergo: an isti defectus in omnibus Prælatis inuenti publicè corrigi debeant; vel in visitationibus culpis publicis, vt mos est apud multos Regulares; vel in fine anni post completum officium, an dissimulari ob maiorem Religionis vtilitatem: dubium mouetur, quia apud multos pro comperto habetur, quòd hi defectus, præsertim illi, de quibus ob aliquod grauamen subditi conqueri possunt, saltem publicè dissimulari debent, ne Superiorum authoritas diminuatur, & subditi arrogantes fiant; ita dicunt ipsi.

1. Not. prim. quòd Religio potest hoc modo describi: est status fidelium ad christianæ charitatis perfectionem tendentium per tria vota perpetuæ paupertatis, castitatis, ac obedientiæ stabilis in communi modo viuendi. Ita Bellarm. lib. 2. tom. 2. de Monach. cap. 2. initio. Sanch. in summ. lib. 5. cap. 1. nu. 14. Layman lib. 4. tract. 5. cap. 1. num. 1. Bassæus in summ. tit. Religio num. 2.

Ex quibus verbis deducitur ad eius statum requiri, vt sit quædam congregatio sub alicuius iurisdictione, ac potestate, quia, cum tendentia ad perfectionem sit finis Religiosorum, opus est, vt ipsi directionem alicuius sequantur, iuxta cuius arbitrium instruantur, vel exercentur, vt ad intentum perueniant finem. Ita S.Th. 2. 2. quæst. 86. art. 5. quæ iurisdictio, vel insurgat ex vi, & natura votorum, per quæ verus Religiosus transit in ius, & potestatem Superiorum Religionis, & quorum ratione assequuntur Superiores iurisdictionem in ipsum, vt vult Azorius par. 1. lib. 12. cap. 6. quæst. 6. vel deriuetur à Pontifice erigente, & approbante Religionem, nil refert, cum vtraque opinio probabilis videatur: vnum tamen est verum necessariò exigi Superiorem habentem legitimam potestatem in subditos, & subditos promptam obedientiam Superiorum iurisdictioni præstantes; vndè assignari debet ordo triplex. Prim. est Religio sub se amplectens & Superiores, & subditos; ideò dicitur sacra congregatio fidelium ad christianam perfectionem tendentium. Secund. sunt Superiores supra subditos iurisdictionem possidentes. Tert. sunt subditi effectus iurisdictionis exequentes.

2. Not. sec. quòd ad rectè imperandum tria requiruntur, vt docet Arist. 5. pol. cap. 9. *Primùm, vt imperantes ament præsentem statum Ciuitatis. Secund. vt habeant potentiam ad ea exequenda, quæ magistratus requirit. Tert. vt habeant virtutem, & iustitiam ad Rempublicam regendam necessariam*: quarè, si deficit in dominante iustitia, deficit etiam, & dissoluitur Respublica, imò etiam parua domus, teste Rodriq. tom. 3. quæst. 34. art. 5. ex sententia Platonis, & Macrobij, sine iustitia non solùm Respublica, sed nec exiguus hominum cœtus, neque parua domus constabit; & S. Bernard. sermon. ad Pastor. in synodali congregatione. *Sine iustitia*, inquit, *non solum Respublica, sed nec parua domus subsistere potest*: vndè id experientia testatur, quandò inter Optimates dominium possidentes, qui, cum sint eiusdem conditionis, non sibi ministrant iustitiam, quandò, & sicut oportet; lupus enim, vt inquit Plinius, in lupum non sæuit, delicta impunè committuntur, fiunt dissoluti, plebi secundum totum rigorem ministrant iustitiam, si delinquat, & pro ea sunt leges; ipsi verò se tanquam legibus non subiectos habent; vndè Arist. 4. pol. cap. 4. aiebat. *Vbi leges non præualent, non est Respublica; nam lex dominari omnibus debet*: & Cic. lib. 3. de legibus. *Quòd vnusquisque in suo delicto plecti debet, noxa pœnam parem esse debere, & in suo vitio oportere quemquam plecti, ita vt vis alteri illata capitis pœna auaritia pecuniæ mulcta, & immodica honorū cupiditas ignominia, & dedecore sancietur*: quarè sententia illa Putei, à Rodriq. vbi sup. art. 6. relata, est memoriæ mandanda: Qui Rempublicam, inquit, tuebuntur, in primis operam dabunt, vt iuris, & iudiciorum æquitate suum quisque retineat, ne tenuiores propter vtilitatem quisque circumueniat, neque locupletioribus ad sua tuenda, vel recuperanda obsit inuidia.

CONCLVSIO.

3. Vtilius erit Religioni Prælatorum defectus, prout in tituli explicatione publicè arguere, quàm prudenti (sic ab aliquibus putatur) dissimulatione eos præterire. Suadetur prim. ex multis capitibus, quæ affert Gratianus 2. quæst. 7. cap. Præsumunt. cap. Quapropter. cap. Siquid. cap. Metropolitanum, &c. vbi dicitur. *Sicut laudabile, discretumque est reuerentiam, & honorem debitum exhibere Prælatis; ita rectitudinis, & Dei timoris est, si qua inter eos correctione indigent, nulla dissimulatione postponere, ne totum, quod absit, corpus incipiat morbus inuadere, si languor non fuerit curatus in capite*: ergo hi textus volunt à maiori vtilitate instructi, quòd Prælatorum defectus correctione puniatur. Nec obstat verba non sat explicare publicè, aut secretò, quia, cum delicta punitione expientur ad aliorum exemplum, & id volunt illa verba, ne totum corpus, &c. sequitur, quòd

quòd publicè ob maiorem vtilitatem Religionis sint corrigenda. Nec obstat, verba intelligi de delictis grauioribus, quia, cum totum corpus Religionis etiam inficiatur ex neglecta disciplina in capite, sequitur etiã, quòd de leuioribus intelligantur. Secund. dissimulando huiusmodi defectus priuatur Religio timore inter ipsos Superiores, quòd si salubriter ab aliquorum pœna perciti concutiantur, magis, ac magis disciplinam regularem obseruabunt, & propagabunt, vt inquit Rodriq. tom. 2. quæst. 47. art. 3. priuatur beneficio terroris subditorum, qui intra se dicent, si hoc fit in viridi, quid fiet in arido? idest, si in Superioribus pœna videtur, sanè in subditis, si disciplina negligetur, maiori vi sentietur: ergo tanquam res maioris vtilitatis Religioni Prælatorum publica punitio non potest negligi. Tert. cum Religio iustitia, & misericordia amplectatur & subditum, & Superiorem, præbere vni, idest subdito iustitiam; alteri verò, idest Prælato misericordiam, est declarare se matrem partialem, quod valdè absonum est aduersus filios propria, ac libera voluntate ipsorum genitos: ergo, vt tam indignum partialis matris nomen absit à Religione, Superiores pariter, ac subditi suis defectibus expurgari punitione debent. Quart. admittendo eiusmodi doctrinam, fierent Superiores nimis audaces, arrogantes, subditorum contemptores, quos tanquàm Domini pessundarent, atque calcarent, nimium sibi indulgentes, subiectæque familiæ de sua fauftitate facientes inuidiam; subditi verò ad hæc commoda consequenda inhiarent Prælaturis, nec Religionẽ, in qua ipsi onera, alij solos honores gererent, debito amore prosequerentur, dictitarentque identidẽ; lupus de lupo non comedit; sed quod peiùs videtur, amor mutuus inter Superiores, & subditos bono regimini tam necessarius ob tam malè administratam iustitiam planè frigesceret; ex quibus omnibus sequitur, quòd Religio paulatim ex debili hac, & apparenti ratione destruetur, & in profundum hominum de statu Religionis assumpto dolentium rueret, in magnam sanè boni publici, ac spiritus hilaritatis perniciem: ergo. Sext. priuaretur Religio summa vtilitate, quia ex reprehenso vitio, & virtute laudata in Superiore monentur cæteri, quid sit pro Religionis bono amplectendum, quidue fugiendũ, cum qua suauitate, & rigiditate regimen sit regulandum, qua prudentia in qualibet materia vtendum sit iuxta doctrinam Taciti alibi relatam 1. hist. in orat. Galbæ ad Pis. *Vtilissimus, ac breuissimus bonarum, malarũque rerum delectus cogitare quid aut volueris sub alio Principe, aut nolueris*: priuatur quoquè Religio eorum, qui eligendi sunt, vitæ cognitione, tam pro conseruatione electorum in dignitate assumpta, quàm pro eorũdem ad maiorem dignitatem exaltatione, nec non & pro depositione, si quorum mores tali vltione digni sunt: ergo vtilissimum erit Religioni huiusmodi punitionem, sicut in subditum; ita & in Superiorem exercere; quare è præceptum est Arist. 7. Pol. cap. 4. *Ad magistratus demandandos secundum dignitatem, necessarium est, vt se inuicem cognoscant ciues, quales sint; quarè vbi hæc fieri non contingit, necesse est, vt malè res procedant circa magistratus demandandos, & circa iudicia*. Sept. quia administrando hac notabili partialitate iustitiam fit contra finem intentum ab ijs, qui Prælatis iurisdictionem tribuerunt; vel eis tribuatur à summis Pontificibus Religiones approbãtibus, qui sicut summè optant, vt disciplina regularis conseruetur in subditis, prohibendo ab huiusmodi pœnis appellari ob maiorem quietem Religionum, ita est ab ipsorum mente alienum, vt ipsa disciplina in Superioribus relaxetur, maximè ob illatum graua men subditis, quia experientia docet, quòd pax conturbatur, & quies deperditur; vel eis concedatur à subditis obedientiæ voto, qui murmurationibus, querelis, alijsque modis declarant, hoc commodum illis nunquam fuisse concessum, vt nempè immunes essent ab huiusmodi correctione, sed propria ab eis authoritate vsurpatum: ergo dissimulatio defectuum Prælatorum nullo modo vtilis Religioni censenda est.

Dices, fortitudo est necessaria Prælatis, vt possint rumpere iniquitates, vt docent Rodriq. tom. 3. qu. 34. art. 6. & Mirand. tom. 2. quæst. 5. art. 4. vndè dicitur Eccles. 7. *Noli quærere fieri Iudex, nisi virtute valeas irrumpere iniquitates*: quæ ob tale iudicium timida fiet, & languescet, & subditi

Gg 2 rebelles

rebelles fient; vndè ex timiditate eorum, & insolentia istorum disciplina regularis maximam patietur iacturam. Resp. prim. quòd aliqua timiditas regere debet Prælatorum actiones erga subditos, vt temperet despoticum dominium bono communi tam præiudiciale, subditisque voluntarijs inimicum; quarè dicebat S. Tho. 1. de reg. Princip. cap. 6. *Sic est disponenda Regni gubernatio, vt Regi iam instituto tyrannidis subtrahatur occasio; simul etiam sic eius temperetur potestas, vt in tyrannidem de facili declinare non possit*: & Tacit. lib. 2. ann. monet. *Superbire homines etiam annui magistratus designatione, quid si honorem per quinquennium*: quòd si in ipsis ita præualet timiditas, vt nō valeant subditorum iniquitates resecare, propriam legāt sententiā. *Noli quærere fieri Iudex, nisi valeas virtute irrūpere iniquitates.* Secund. si Prælati gratia Dei non erunt destituti, & omnia prudenti consilio, matura deliberatione, charitatiua executione mandare curabunt, non est cur timere debeant; quarè Rodriq. vbi supr. inquit: In Prælatis timor mundanus dominatur, quia gratia Dei ad omnia confortante sunt destituti: Non ignorent ergo Prælati, quòd sicut subditorum actiones à regula disciplinæ regularis possunt deficere, & de facto sæpè deficiunt; ita eorum regimina à vera prudentia, & regula, cum sit ars artium, deflectere possunt, & de facto nonnunquam deflectunt; & sicut illi publicè arguuntur ad aliorum exemplum; ita ipsi argui debent ad aliorum moderationem, & monitionem. Ad illud verò de audacia subditorum dicitur, vel sub diti, qui fuere grauati, enumerantur inter eos, qui toto conatu perfectionem anhelāt, at certè de horum grauamine nec vna querela auditur; hi namque assidua humilitate, & obsequio suum Prælatum prosequuntur; vel sunt de illis, quorum passiones adhuc sunt fluctuantes, & hi, licèt aliquas querelas per cœnobia spargant; non ideò honorem debitum Prælatis, tanquàm rem illis ex iustitia debitam negant; vel sunt de illis, qui fuere grauati, & ob timorem Dei à se excussum in audaciam, & contemptum Superiorum irrumpere possunt; sed isti, si, accedente Superiore maiori, certi erunt debitam sibi iustitiam non denegandam, & ipsorum iniurijs publicè satisfactum iri, intra patientiæ limites se coercebunt expectantes iudicium, vt docemur experientia; aliàs est periculum incidendi in grauiora mala, imò deueniendi ad manus violentas, quod nil magis obstare videtur regulari disciplinæ, nec per aliud magis subditorum insolescit audacia, nec magis Superiorum fortis animus hebetatur: heù, heù! quanta opus est prudentia Prælatis præcipuè supremis.

Dices, ex sententia Rodriq. vbi supr. debent defectus Prælatorum dissimulari, vt à subditis vnà cum ipsis obseruantia conseruetur, & vbi collapsa fuerit, restauretur, quæ conseruatio, & restauratio difficillimè habētur, nisi suauiter cum ipsis agatur Prælatis, aliqua permittendo. Resp. prim. quòd nō excludit omnem censuram, sed vult, vt agatur cum ipsis mitiùs, vt ex contextu habetur, & ita dictum est supr. quod triplex ordo assignatur. Prim. est Religio. Secund. Prælatus. Tert. subditus. Religio petit iustitiam tam in subdito, quàm in Prælato, cum ista tamen differentia, vt aliqua reuerentia Prælato exhibeatur, non tamen persundando subditum, vt habetur ex Concil. Bracchar. 45. distinct. cap. Cum beatus, dicente. *Non est dignum, vt passim vnusquisque Prælatus honorabiliora membra sua, prout voluerit, eique placuerit, verberibus subijciat, & dolori*. Secund. respond. sententiam Doctoris non mihi placere, eò quòd supponat relaxationem Religionis ortum ducere à subditis, quod ipsa experientia docetur falsum, quia vt plurimùm incipit à Prælatis negligentibus ea, quæ sunt pro conseruatione disciplinæ regularis, & ita habetur ex cap. Exemplum. caus. 12. qu. 1. ex quo colligitur vulgatum illud axioma; Superiorum actio nostra est instructio: videatur Ferrer. in constit. Cathalon. Gloss. 6. num. 21. vbi adducit illud Claudiani in paneg. 4. cōs. Honot. *Regis ad exemplum totus componitur Orbis*: simul cum Barbos. in collect. DD. in citato cap. & Tiraquell. de pœnis temp. caus. 31. num. 38. cum seq. & de nobilit. cap. 30. num. 136. vbi ostendit peccata nobilium, & in dignitate constitutorum trahi solere ab inferioribus in exemplum; quarè dicebat D. Naz. orat. 20. in funere Basilij mag. *Vno homine rectè, aut malè se gerente,*

nihil

nihil hinc Reipublicæ portenditur; at Republica hoc, & illo modo se habente, singulos etiam eodem modo affici necesse est: & Theodoricus Rex Gothorum apud Cassiod. 3. var. epist. 12. dicebat. *Facilius est errare naturã, quàm dissimilem sui Principis posse Rempublicã formare*: idem dicit Plato. *Nemo nobis persuadeat, ò amici, vlla ratione citius, aut faciliùs Ciuitatem, leges, moresque immutare, quàm Principum exẽplo praeunte, neque aliter nunc esse, nec in posterum vnquam futurum*: quarè concludendum est, vt disciplina regularis conseruetur,& restauretur non esse dissimulandos Prælatorum defectus, quia iuxta eorum actiones erit subditorum instructio. Hìc obiter addo,quòd sequitur ex sententia Cõcilij supra citati. *Ne dum incautè subdita percutiat membra, ipse quoque debitam sibi subditorum reuerentiam subtrahat*: iuxta illud, quod quidam Sapiens, inquit Rodriq vbi supr. dicit: Leuiter castigatus reuerentiam exhibet castiganti, asperitatis nimia increpatio, nec increpationem recipit, neque salutem.

DVBIVM LXVIII.

An, quandò varietas opinionum versatur inter Superiorem, & subditum, teneatur subditus Superiori præcipienti iuxta propriam ipsius opinionem obedire.

SVMMARIVM.

1. *Inter opinionem, & dubium differentia: opinio oboriri potest ex triplici capite: an præceptum sit impositum; an res præcepta sit licita; & an illam possit præcipere Prælatus.*

2. *Possunt considerari Prælati; vel inclinantes ad pietatem; vel ad rigorem.*

3. *Data opinione probabili, non tenetur subditus obedire Prælato; nec etiam tenetur, quandò adhibita diligentia de impositione præcepti sub opinione tamen latet.*

4. *DD. rationes, quibus probant teneri subditum Prælato parere, quandò dubitatur: an res præcepta sit licita, non videntur efficaces.*

5. *Subditus opinione probabili munitus credens rem præceptam esse illicitam, eximitur ab obedientia Prælati, sicut quandò dubitat de eius potestate.*

6. *Si Superior qualitatibus ad pietatem inclinantibus ornatus præcipiat aliquid secundũ opinionem probabilem licitam, esto secundum sententiam subditi illicitam, tenetur hic obedire: secus si declinat in rigorem.*

1. Not. prim. quòd maxima differentia est inter dubium, & opinionem, vt sæpè dixi, quia dubiũ,vt rectè notat Bonac. de rest. disp. 1. qu. 2. p. 2. est, quandò intellectus non magis inclinat in vnam partem, quàm in aliam: opinio verò, quandò intellectus adhæret vni parti non certò, & firmiter, sed cum formidine de opposito; hic non loquimur de dubio, quia aliter esset dicendum, sed de opinione, & id maximè est aduertendum.

Not. sec. opinionem posse oriri ex triplici capite. Prim. ex parte solius præcepti, quandò nimirum certum est de authoritate præcipientis, & de honestate rei præceptæ, sed opinatur: an res sit præcepta, nec ne. Secund. ex parte rei præceptæ, quandò nimirum constat de authoritate præcipientis, sed opinatur: an res præcepta sit illicita, idest contra Deum, seù Ecclesiam, seù regulam, &c. Tert. ex parte Prælati, quia scilicet est varietas opinionum: an Superior possit hoc, vel illud præcipere, & vocatur in dubium eius potestas, vt si opineris Superiorem non esse legitimum,eò quòd sit malè electus, seù malè confirmatus.

2. Not. tert. duo qualitatum genera in persona Prælati residere posse. Prim. earum, quæ ad pietatem spectant, prudentiam, ac spiritualitatẽ, de quibus loquitur S. Thom. quodlibet. 11. ad vltim. dum affirmat, quòd delictum occultum fratris deferri potest absque præuia monitione Prælato, vt Patri (vide ea quę dico in dub. 80.) dummodò sit pius, discretus, & spiritualis non habens rancorem, &c. de quibus loquitur Rodriq. tom. 3. qu. 47. art. 3. vers. Dices innumerę, &c. vbi dicit: Debent enim, scilicet Prælati, instruere subditos in spiritu lenitatis considerantes se ipsos, ne & ipsi tententur; non enim Deus dedit illis spiritum timoris, sed virtutis, & dilectionis, & sobrietatis; nec subditi

subditi acceperunt spiritum seruitutis iterũ in timore, sed acceperunt spiritum adoptionis filiorum, in quo clamant Abba Pater: de quibus inquit S. Bonau. in opuscul. de sex alis Seraph. cap. 6. *Sit etiã Prælatus humilis affabilitate, vt subditi facilem accessum ad eũ habeant, & fiducialiter ei loqui possint de ijs, quorũm indigent, & patienter eos audiat, & deniquè eis satisfaciat, & studiosè instruat, & alacriter exhortetur: studeat magis amari, quàm timeri, quia libentiùs ei obeditur, qui diligitur, quàm qui timetur*: de quibus etiam loquitur Rodriq. vbi supr. quæst. 34. art. 7. quarè electores tenentur non minimam apponere diligentiam, vt promouendi à natura sint mansueti, & benigni, considerando, quòd Deus primum Principem populi sui Moysem constituit, qui erat vir mitissimus super omnes homines habitantes terrã. Secund. earum, quæ ad seueritatem inclinãt, atque rigorem, de quibus inquit August. citatus à Rodriq. vbi sup. ar. 7. *Illi enim robusti dicuntur, qui de sua iustitia præsumunt, misericordiam peccantibus negandam putant, & impendentes reprehendunt, vndè à Domino percussi interirent, quia iudicium sine misericordia erit illis, qui nolunt facere misericordiã delinquentibus, quibus per Salamonem dicitur. Noli esse nimis iustus, qui est nimis iustus, perit in iustitia sua*: de quibus dicit Rodriq. tom. 2. qu. 1. art. 4. ex Valerio max. non debere eos esse rigidos, & minaces; & qu. 21. art. 1. vbi habet. Prælatus, qui quærit timeri potiùs verberibus, quam verbis, ab officio est deponendus.

PRIMA CONCLVSIO.

3. INter DD. controuersum non est, sed indubitatum, data opinione probabili pro subdito, non teneri illum obedire Prælato, & licere ipsi vtramque partem sequi, etiãsi aduersum se habere magis probabilem. Ita Sanch. in summ. lib. 6. cap. 3. num. 7. Clauis Reg. lib. 1. cap. 12. num. 6. Torres de iust. disp. 50. num. 9. Ioan. Sãcius in selectis disp. 33. num. 28. Petrus Nauarr. lib. 3. de rest. part. 3. dub. 13. num. 239. fin. Castrus Palaus part. 1. tract. 1. disp. 2. punct. 6. num. 1. Nec obstat dicere Superiorem iustè præcipere; vndè obedire illi tenetur subditus, quia nõ omninò iustè præcipit, eò quòd est opinio fauens subdito in contrarium: probabiliter iustè tantummodò Superior præcipit, & probabiliter subditus tenetur obedire, & probabiliter non tenetur; non est nouum ratione ignorantiæ dari ex vtraque parte litem iustam.

SECVNDA CONCLVSIO.

ADhibita sufficienti diligentia: an sit positum præceptũ, seu lex in aliquo casu obligans ad mortale, veritas non habetur, sub opinione tamen latet, subditus non tenetur ad obseruantiam legis, seu præcepti. Ita Suar. 5. tom. in 3. p. disp. 40. sect. 15. num. 15. Henriq. lib. 8. de Euchar. cap. 45. num. 3. in comment. lit. P. Emman. Sà tit. dubium. num. 2. Sanch. in summ. cap. 10. n. 32. lib. 1. & de matrim. lib. 2. disp. 41. num. 36. contra Armill. tit. dubium. num. 3. Vasquez. 1. 2. disp. 65. toto cap. 3. Salas. 1. 2. qu. 21. tract. 8. disp vnic. sect. 25. num. 258. Tabien. tit. dubium. num. 3. Peirin. tom. 1. quæst. 1. cap. 7. Ratio videtur esse, quia in dubio tota possessio videtur esse pro voluntatis arbitrio: ergo tãtò magis id dicendum est de opinione, tũ quia nemo obligatur legi, nisi sit illi sufficienter proposita; opinanti verò legem, seu præceptum non esse impositum, nondum est sufficienter propositum: ergo is seruare talem legem, aut præceptum non tenetur.

TERTIA CONCLVSIO.

4. RAtiones, quibus Sanch. in summ. lib. 6. cap. 3. num. 6. Azor. p. 1. lib. 2. cap. 17. quæst. 9. Anton. Perez certam. 10. Scholastic. num. 1. 123. Vasq. 1. 2. disp. 62. cap. 6. Cordub. lib. 3. quæst. 9. initio. Silu. tit. conscientia. qu. 3. & alij nituntur probare, teneri patere subditũ, quandò dubitatur, licitane sint præcepta, an verò illicita, parui roboris esse videntur. Prima ratio est Sanchez vbi supr. num. 6. Torres de iust. disp. 50. dub. 5. num. 9. Iacob. Granad. 1. 2. tract. 12. disp. 4. sect. 3. nu. 7. Lorc. 1. 2. disp. 41. §. ex quo infero, quia, cum Superior sit in possessione præcipiendi ea, quæ apertè non sunt mala, sed

etiam

etiam ea, de quibus vertitur opinio : an sit mala, nec ne, illa minimè est spoliandus, licèt spoliari possit, quandò opiniones circunferuntur:an Superior possit aliquid præcipere, & indè: an subditus teneatur parere; nam Superioris possessio vocatur in dubium; & ideò possessio non est certa, nec præponderat contra subditi libertatem, & tunc non est magis certa Superioris possessio ad præcipiendum, quàm subditi libertas ad non parendum : hanc tamen doctrinam fateor simul cum Salas. 1. 2. tom. 1. tract. 8. disp. vnica sect. 8.num. 76.me non intelligere, quia Superior non possidet præcipere illicitum : ergo dubitatur de possessione, quoad id præcipiendum:ergo idem erit opinari : an res præcepta sit licita, vel non; ac opinari: an Superior possit aliquid præcipere; & an teneatur subditus in illa re obedientiam præstare. Secund. ratio: si admittenda esset contraria opinio,daretur ansa scandali, & magna oriretur inter Regulares cõturbatio, & nulla communitas gubernari posset, si ob probabilem opinionem subditus excusandus esset ab obedientia. Sed cõtra : nullo modo datur ansa scandali; nam scandalum insurgit, quandò quis actionem malam agit, aut mali speciem habentem sine causa, ex qua alij arripiunt exemplum ad iniquè agendum:at quandò subditus agit secundum opinionè probabilem, nec rem malã, nec speciem mali habentem agit, cõsequenter alij arripere nequeunt occasionè rem iniquam agendi, sed solùm operandi rem iuxta proprium ius. Ita Sancius vbi sup. num. 41.nec conturbationes suscitabuntur, si notæ erunt opiniones Superioris, & subditi, quia quilibet iure proprio vtitur, & communitas poterit gubernari; aliàs veritas primę conclusionis ab omnibus admissa subsistere non posset, quia eadem incommoda sunt assignanda; & licèt casus primæ conclusionis non ita frequenter accidant, sicut accidere possunt in secunda opinione,experientia tamen teste, nec ita frequenter contingit probabile esse rem imperatam illicitam esse, vel excedentem Superioris iurisdictionem, vt possit subditus ab obedientia excusari. Ita Castr. Palaus vbi supr. num. 4. Ratio tertia est: Superior non tantùm habet ius præcipiendi ea, quæ non sunt illicita, sed etiam ea, quæ non cognoscuntur à subdito euidenter illicita:ergo subditus tenetur obedire legi Superioris etiam sub opinione probabili illicitæ : at nec ratio ista subsistit, vt benè notat Sancius vbi supr. n. 32.quia vera esset, quandò ineuidentia rei illicitæ oriretur ex dubio, eò quòd in dubijs melior sit conditio possidentis, sed quandò ineuidentia,seù incertitudo nascitur ex opinione probabili, subditus habet ius nõ parendi.Quarta ratio : Superior habet ius præcipiendi rè sub opinione probabili licitam, esto sub alia opinione probabili videatur illicita:ergo subditus tenebitur obedire præcipienti. Nec valet huiusmodi ratio; nam Superior habet ius imperandi, & subditus habet ius non parendi; nec est inconueniens dari litem ex vtraque parte iustam, vt communiter probant DD. Quinta : subditus non parendo Superiori suo iure cum spoliat, quod habet ad imperandum ea, quæ secundum opinionem suam illicita, consequenter affert illi iniuriam,ex qua oboritur peccatũ: ergo : nullius roboris, sicut & aliæ est ratio hæc, quia illa priuatio iuris nõ sequitur per se, sed per accidens, & non potest ei imputari ad peccatum, eò quòd subditus nolit cedere iuri suo, quod habet ex opinione probabili : & deindè quęro, quarè magis peccabit subditus spoliando Superiorem iure suo, quàm Superior priuando iure suo subditum? Sexta : subditus tenetur ea omnia exequi, si imponerentur,quæ exequi sine peccato possunt : sed potest sine culpa operari inhærendo opinioni probabili Superioris:ergo.Confutatio huius rationis habetur à Thom. Sãch. vbi supr. num. 7. nam subditus tenetur exequi omne illud, si imponeretur, quod sine peccato absolutè efficere potest; non verò quod tantùm probabiliter, quia cuicumque licet vti opinione probabili, nec Superior ius habet imperandi, vt subditus adhæreat opinioni Superioris, vt benè notat Io. Sancius vbi supr. num. 44. Septima ratio : & si probabile sit coniugis matrimonium bona fide contractum inualidum esse, at probabile nõ videtur negare posse petenti debitum, nisi admittatur posse spoliari possidentem iure acquisito ob probabilem opinionem, quod non est concedendum; ita in præsenti; & si probabile sit rem imperatam illicitam esse,

vel

vel excedentem limites rerum, quas præcipere potest Superior; at non videtur probabile subditum liberum esse à non parendo, spoliando Superiorem iure acquisito. Facilè eneruatur vis argumenti, dicendo posse admitti coniugem probabiliter opinari de valore matrimonij, & non teneri ad reddendum petenti debitum, licet possit, quia tam opinatur de matrimonij valore, quàm de legitima possessione alterius, cum nullus in possessione habere possit alienum, sed proprium coniugem tantùm, ac proindè si alicui coniugi probabile est se nõ esse coniugẽ alterius, probabile est alterum ab ipso non legitimè possideri, & consequenter negari debitum posse, & ita est dicendum de subdito, &c. Ita Castr. Palaus vbi supr. num. 6. Ex his, quæ dicta sunt, manifestè apparet rationes non esse magni momenti, vt contendunt DD. & ideo firmatur sequens conclusiô.

QVARTA CONCLVSIO.

5. SVbditus opinione probabili fultus, credens illicitam esse rem à Superiore præceptam, possidet libertatem ei nõ parendi. Ita Ioann. Sancius in selectis disp. 33. à n. 32. Ledesma tract. de los estados, vbi de Religiosos en comun, c. 4. Castrus Palaus part. 1. tract. 1. disp. 2. p. 6. num. 5. videtur consentire Lessius de iust. lib. 2. cap. 41. num. 76. in fine, sicut in parte cõsentit Suar. 5. tom. in 3. part. disput. 4. sect. 6. in fine. Probatur prim. quia vnusquisque potest se probabili sententiæ conformare, nec tenetur aliorum opinionem sequi, & propriam deserere, quia ad hoc non adstringitur neque per votum, neque per iuramentum, neque per legem diuinam, aut naturalem: ergo nec per præceptum Superioris: ergo integrum erit subdito propriam opinionem sequi, nec operari iuxta Superioris opinionem. Respondent fortè aduersarij, ex voto obedientiæ, & ex ipsomet præcepto constringi subditum obedire, & obligari ad Superioris opinionem sequẽdam; verùm hoc esset probandum, quod non faciunt aduersarij, vt optimè insinuat Sancius vbi supr. imò videtur esse impossibilis probationis, quia obedientia subditi esset ipsi in laqueos; nam posset Superior ei imperare, vt semper adhæreat opinionibus, quæ ad mortale obligant, & ita miser ille subditus se vinciret mille laqueis pro certitudine æternæ damnationis: videre ea, quæ dico in dubio 74. huius partis. Secund. nunquam Superior fuit in possessione imperandi illicitum, nec rem extra propriam iurisdictionem, vt clarè ex terminis habetur: sed est probabile rem præceptam esse illicitam, vel excedentem propriam authoritatem: ergo probabile est deficere ius in Superiore ad id præcipiendum: ergo liberum est subdito non parere, quia potest amplecti opinionem sibi fauentem. Tert. Reus, cuius delictum est semiplenè probatum in causa graui, veritatem delicti Iudici interroganti aperire non tenetur, vt docent. P. Nauarr. lib. 2. de restit. cap. 4. num. 32. 34. Rodriq. tom. 2. qu. 19. art. 4. Lessius verò de iustit. lib. 2. cap. 31. num. 6. putat idem esse probabile, esto contrariũ sit probabilius. Salzedo in pract. crimin. cap. 129. §. non illud. Reginald. 2. tom. lib. 24. n. 37. Sotus in 4 dist. 15. quæst. 4. in tert. membr. Peirinus de subdito qu. 1. cap. 16 §. 1. Sanc. vbi supr. n. 29. eò quòd opinio probabilis illi fauet, & est illa, quæ excusat à peccato, & non timor in grauem pœnam incidendi: ergo nec subditus tenebitur sequi opinionem Superioris, dum tamen fultus erit opinione probabili docente illicitum esse, quod præcipitur. Confirmatur ex Nauarr. lib. 2. de rest. cap. 1. dub. 13. in fine, in noua edit. num. 237. Sanch. de statu Religioso lib. 6. cap. 3. num. 7. Cordub. in summ quæst. 95. ad prim. dub. Lessius vbi supr. cap. 33. dub. 8. n. 67. asserentibus non teneri subditum soluere tributum Regi, quandò munitus opinione probabili credit esse iniustum: ergo nec subditus constringetur ob opinionem probabilem sibi fauentem Superiori parere. Quart. non tenetur quis submittere confessioni peccatum, quod probabiliter credit non esse mortale, vel se iam confessum esse, vt, alijs relatis, docet Thom. Sanch. in sũm. lib. 1. cap. 10. num. 76. quia, licèt præceptum de confessione intregẽ facienda habeat; nihilominus ab illo ob probabilem opinionem soluitur: ergo etiam ob probabilem opinionem liberatur subditus ab obe dientia

dientia Superiori præstanda; aliàs strictiùs obligaret præceptum Superioris, quàm Christi Domini, & Ecclesiæ præcipiens integram confessionem; quarè Sanchez, si hâc suam doctrinam considerasset, non tàm fortiter inclinasset in opinionem contrariam; sed opus est ei parcere, quia ferè semper obligationibus subditos opprimit, ac si tota reformatio Religionis ab ipsis, eorumque obligationibus esset petenda. Quint. quandò adest opinio probabilis, non teneri subditum obedire, liberatur ab obedientia præstanda Superiori in sententia Sanch. & Sayr. vbi supr. quia possessio Superioris in illa materia vocatur in dubium: sed similiter vocatur in dubium potestas Superioris, dũ probabilis opinio adest illicitum esse, quod præcipitur: ergo integrum erit subdito non parere. Sext. probatur ex doctrina Suar. vbi supr. ait enim liberum esse subdito legi Superioris non parere, si eam esse iniustam sit manifestè probabilius: ergo subditus habens opinionem probabilem de iniustitia legis, seu præcepti parere non tenebitur: cõsequentia probatur, quia, cum maior probabilitas euidentiam iniquitatis legis non constituat, intra latitudinem dubij remanet sẽper iniustitia legis, & tamen Suarez admittit subditum non teneri legi obedire: ergo subditus habens opinionem probabilem de iniustitia legis non potest adstringi ad parẽdum legi Superioris, eò quod minor probabilitas non concedat legi euidentiam iustæ legis, sed etiam sub dubitatione eam relinquit; quarè Garcia tom. 2. de benef. part. 3. cap. 2. n.28. impugnans doctrinam Rebellij de obligationibus 1. part. lib. 2.q.14. à num. 28. asserentis in materia dubij attẽdendum esse maximè: an dubium sit æquale, nec ne, vt liberetur quis ab obligatione operandi, vel constringatur ad operandum, inquit, excessum illum probabilitatis concedentem posse operari, non eximere rem à dubio; & ideò, licèt vna opinio sit probabilior altera, potest quis istam minùs probabilem sequi, quia minor probabilitas non dat ei improbabilitatem, sicut maior probabilitas non præstat alteri veritatem rei, ita vt constringatur ad eam sequendam. Tandem probatur sept. quia si admitteretur aduersariorum doctrina, mille incommoda sequerentur in Religionibus; nam Prælati semper non sunt, vt benè notat Iacob. Granad. 2. 2. de charit. controuers. 7. tract. 12. disp. 5. sect. 5. pietate, discretione, ac spiritualitate ornati; ideò possent præcipere aliquid durum in subditorum præiudicium; imò sub prætextu boni communis non intelligentes illud, quod propriè sit de ratione boni communis, & sic illud damnificarent: Adde, quòd possent etiam præcipere subditis, vt in omnibus opinionibus DD. sequantur tantùm vnam partem in præiudicium animarum, & contra ritum Ecclesiæ venerabilis permittentem varietatem opinionum, tanquam rem magis animarum saluti accommodatam: ergo.

QVINTA CONCLVSIO.

QVandò subditus opinione probabili fultus dubitat de potestate Superioris: an legitimè sit electus, vel legitimè confirmatus parere ei non tenetur. Ita Ioann. Sancius vbi supr. num. 31. Castrus Palaus vbi supr. num.7. Lessius vbi supr. Salas 1.2. tract. 8. disp. vnic. sect. 8. num. 78. aduersus Thom. Sanch. vbi supr. n. 29. sequentem suum rigorem erga subditos, tum quia non est possessio certa Superioris, cum eius possessio mediante opinione probabili vertatur in dubium, tum quia, licèt subditus probabiliter non possit iure suo imperandi spoliare Superiorem, potest tamen illum ea spoliare ob opinionem probabilem sibi fauentem, & consequenter potest, & probabiliter non obtemperare. Rationes verò in contrarium remanent solutæ ex doctrina superiùs allata.

SEXTA CONCLVSIO.

6. SI Superior qualitatibus pietatis, discretionis, & spiritualitatis insignitus non inclinans ad multiplicanda præcepta, neque ad conscientias subditorum duris mandatis onerandas, præcipiat rem probabiliter licitam, licèt in sententia subditi illicitam, tenetur subditus, propria opinione deposita, exequi, quod præcipitur: se-

cus quandò qualitates Superioris sunt rigidæ, atque asperæ, ferè semper inclinantes Superiorem ad onerandos subditos, vt dictū est in tert. not. Duas habet partes conclusio, quarum prima sic suadetur; & prim. ex doctrina Menochij ex coniecturis, & præsumptionibus maximè personarum habetur rei veritas, ita docet ille, alijs relatis, cons. 195. num. 23. hisce verbis: Expressum illud dicitur, quod ex præsumptionibus, & coniecturis colligitur: sed qualitates talis Superioris sunt præsumptiones, & coniecturæ, quæ faciunt expressum, quòd necessitate conscientiæ, & ad succurrendum bono communi Religionis in tali casu periclitanti præcipiat illud, quod aliàs non præciperet: ergo subditus tenetur rem præceptam exequi, licèt habeat per opinionem probabilem esse illicitam; maximè quia vnusquisque tenetur bono communi consulere. Secund. ex doctrina Lessij vbi supr. asserentis subditum non teneri obedire, quandò opus præceptum probabile est illicitum esse; verùm si per extrinseca principia sibi iudicium prudens de opere licito formare potest, opus impositum esse de necessitate conscientiæ, quia aliàs bonum commune in magno discrimine poneretur, non solùm poterit obedire, sed etiam tenebitur: sed in casu extrinseca principia, quæ sunt qualitates benignæ Superioris præstant, vt possit subditus formare iudicium prudens, quod opus impositum sit ex necessitate conscientiæ ad succurrendum bono communi: ergo, neglecta opinione probabili rei illicitæ, tenebitur obedire. Tert. ex doctrina Rodriq. tom. 3. quæst. 20. artic. 3. dicentis, subditum peccare mortaliter, quandò præstat obedientiam Superiori præcipienti aliquid, quod subditus rationabiliter dubitat, se peccare mortaliter exequendo, quia Prælatus in eo dispensare nequit, eò quòd sine vrgenti causa exponat se periculo mortaliter peccandi: secus verò si dispensare potest; nam credere debet in eo casu illum suam dispensationem interponere: ergo, præsuppositis benignis Superioris qualitatibus, credere debet, dum ipse aliquid durum contra opinionem subditi ordinat, id facere dispensando benignitati, & ad rigorem inclinando necessitate cogente: ergo ei obedire necessarium erit; aliàs coram Deo lethalis culpæ reus censendus erit. Secund. pars suadetur; nam præsumptiones, ac coniecturæ, quæ sunt Superioris rigidæ qualitates dant expressum, quod opus impositum non habeat necessitatem nisi illam ab opinione probabili præstitam, nec prudens iudicium dant posse formari tale opus tanquam necessarium imperari: ergo subditus non tenebitur obedire, sed poterit stare pro suo iure, per quod certum est neminem teneri aliorum opinionem sequi, & propriam deserere; quarè concludit Sancius vbi supr. num. 43. non posse Superiorem iustè subditum suo præcepto non parentem aliqua pœna plectere, dum operatus est iuxta opinionem probabilem; nam pœna sine culpa imponeretur. Concludo ergo quòd, licèt opinio tertiæ conclusionis ob multiplicitatem DD. sit probabilis, quarta tamen probabilior ob validiores rationes videtur; & ideò hanc libenter amplexus sum potiùs ad obstandum incommodis, quæ ex præceptis rigidis oriuntur, quàm ad fauendum subditorum libertati: quarè, quandò aliquid durum à Superioribus sub prætextu boni communis subditis imponitur, amplectantur opinionem quartæ conclusionis; quandò verò nulla sequitur conturbatio ex præcepto imposito, ei subijciant voluntatem postponendo propriam opinionem.

Recordentur Prælati doctrinas rigidas difficilè posse promouere bonum commune, quia obstant suaui, & pacato regimini.

D V-

DVBIVM LXIX.

Quidam subditus bona fide fregit praeceptum ieiunij credens habere iustam causam non ieiunandi; & etiam bona fide ex mala intelligentia doctrinae aliud praeceptum suae regulae transgressus est: quaeritur, an in vtroque casu peccauerit mortaliter, & Praelatus eum possit punire.

SVMMARIVM.

1. *Impossibilitas dupliciter, simpliciter, & moralis, idest cum difficultate: necessitas etiam dupliciter, absoluta scilicet, & moralis, idest accommoda, & opportuna.*

2. *Superiori praecipienti aliquid impossibile quocunque modo non tenetur subditus obedire: necessitas etiam excusat eum à praecepto seruando.*

3. *Subditus bona fide frangens ieiunij praeceptum putans se habere veram causam à labe peccati eximitur.*

4. *Itidem subditus, qui bona fide ex mala intelligentia doctrinae infringit aliquod praeceptum, non peccat; nec est à Praelato puniendus:*

1. Not. prim. quòd impossibilitas duobus modis attenditur. Prim. simpliciter, idest quòd Coelum fit terra. Secund. quòd res fieri quidem possit, sed cum difficultate, idest quòd claudus velociter currat. Ita Silu. tit. impossibile, quae doctrina alijs verbis, seu terminis explicatur à Rodriq. tom. 3. quaest. 64. art. 2. logicè, seu metaphysicè, & moraliter: illud dicitur logicè, & metaphisicè impossibile, quod nullo modo fieri potest: moraliter tale, quod non denotat omnimodam impossibilitatem, sed tantùm difficultatem pro rei executione; fundatur in Arist. 1. de Coelo; quarè Sotus de iust. lib. 5. quaest. 5. art. 2. quem sequitur Mirand. tom. 2. quaest. 25. art. 9. explicãs illam conditionem legis ab Isidoro relatam, quòd sit possibilis, dicit accipi pro eo, quod non est valdè difficile, non solùm pro eo, quod non est simpliciter impossibile: idem affirmat Iacob. Granad. de legib. contro. 7. tract. 3. p. 1. disp. 8. possibilis, idest quae à subditis impleri possit, quod non est intelligendum de potentia physica, sed de morali, vt nimirum non sit multùm difficilis, & quae, attenta humana fragilitate, alijsque circunstantijs, credatur seruari non posse: videatur Salas de legib. quaest. 90. tract. 14. disp. 1. sect. 9. n. 56. Dupliciter etiam accipitur necessitas. Prim. absolutè, & metaphysicè, vt cibus est necessarius ad viuendum. Secund. moraliter, idest accommoda, & opportuna ad consequendum finem intentum, vt est equus ad ambulandum. Ita Rodriq. vbi supr.

2. Not. sec. quòd, quandò Superior praecipit aliquid impossibile logicè, seu metaphysicè, subditus non tenetur obedire, quocunq; modo sit impossibilitas, vel ex parte rei, vel ex parte personae, quia impossibiliū nō datur obligatio, leg. impossibilium. ff. de reg. iuris: sic etiam impossibilitas moralis excusat subditum ab obligatione praecepti. Ita Rodriq. vbi supr. referens authoritatem Caietani iuxta explicatione Soti, & aliorum DD. in explicatione conditionis legis, de qua supr. quarè idemmet Rodriq. loc. cit. probans hanc veritatem inquit: Licèt lex generalis imposita ad mortale obliget; non ideò eius obligatio extenditur ad omnes casus particulares, quia ita possunt esse talibus circunstantijs muniti, vt eorum vis ad lethale adstringere nequeat; maximè quia Legislator omnes casus particulares praeuidere nequit, quòd si essent praeuisi, quòd moraliter videtur esse impossibile, non eandem regulam statuisset; vndè per epijcheiam ad mentem Legislatoris benigni, vt rigor legis benignitate misericordiae leniatur, est quotidie recurrendum: hinc S. Thom. 2. 2. q. 120. art. 1. ait. *In aliquibus casibus tenorē legis seruare est contra aequalitatem iustitiae, & contra commune bonum, quod lex intendit*: nec non & Silu. tit. scrupulus. aliam benignam rationem adducit, quia nec Deus, nec Ecclesia intendunt obligare ad vix possibile, quod moraliter, & ciuiliter habetur per impossibile, vt dictum est supr. quòd si aliquis vellet in contrarium asserere, iniuriam

affert Christi doctrinæ dicentis. *Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue*: nec non & Dei bonitati, quia non esset Deus homine benignior, sed durior, quod nefas est dicere. Deniquè quod dicitur de impossibilitate morali, dicitur etiam de morali necessitate, idest quòd, ipsa interueniente, non infringitur præceptum ex mẽte Rodriq. vbi supr. Sanch. summ. lib. 1. c. 8. num. 16. Filliuc. de præcept. ieiunij tra. 27. p. 2. c. 6. alios referentis: videatur etiã Castrus Palaus p. 2. disp. 2. p. 6. de horis canon.

PRIMA CONCLVSIO.

3. Subditus, qui bona fide præceptum ieiunij fregit, e. g. die Veneris, putans se habere causam illud frangendi, à lethali culpa alienus censendus est. Probatur prim. impossibilitas, vt dixi, excusat: talis verò subditus putans se habere causã nõ obseruandi legẽ ieiunij, vel propter debilitatẽ, vel propter laborẽ laborat morali impossibilitate: ergo reus mortis æternæ infringendo ieiunij præceptum non est habendus. Nec obstat, quòd necessitas moralis debeat esse certa, & euidens, & nõ putata talis ex proprio iudicio, quia ad non labendum in peccatum sufficit putata, vt rectè docent Palud. 4. dist. 15. q. 4. ar. 1. S. Antonin. 2. part. tit. 6. c. 2. Silu. tit. ieiuniũ q. 21. Gabriel. 4. dist. 16. q. 13. Armill. tit. ieiun. n. 3. & 6. Caietan. 2.2. q. 147. ar 3. & in summ. tit. ieiunium. & tit. præcept. Nauarr. cap. 21. n 20. Cordub. in reg S. Franc. c. 10. q. 3. p. 1. Filliuc. vbi supr. verùm huiusmodi doctrina limitatur à Cordub. & à Rodriq. vbi sup. qui loquẽdo de Religiosis asserũt tantùm fauere animabus illorũ, qui sunt soliciti de propria salute; nõ verò illorũ nõ ita reformatè viuentium: si loquantur de Religioso ad instar peccatoris sæcularis, qui semper, aut ferè semper malè viuit, verum dicunt, quia huiusmodi homo habet iudicium adeò obscurum, & deprauatum, vt causa ab eo putata excusans, putanda sit obscura, & deprauata ad mensuram iudicij: si verò loquantur de illis Religiosis, qui aliquandò à miseria, & fragilitate propriæ naturæ subduntur iugo lathalis culpæ, & non ita reformati inter alios reformatos viuunt, eorum limitatio non est admittenda, quia non sunt ita alieni à propria salute, vt de illis non queat affirmari non fracturos ieiunium, nisi crederẽt iustè in tali casu se excusari à peccato. Secund. prob. conclusio: docet Caiet. tit. præcept. transgressio. obseruationem, seù vim præcepti impositi dependere ab intentione præcipientis, quæ, si sciri potest, sufficit; intentio autem legis in communi certa est, quod est facere homines virtute prẹditos; vndè leges Ecclesiasticẹ ex sua primaria intentione non intendunt inijcere laqueos animabus, sed ad ædificationem corporis Christi mystici promouere: sed, si moralis impossibilitas, ac necessitas non excusarent homines à transgressione humanorũ præceptorum, & consequenter subditus à transgressione præcepti ieiunij non liberarentur, mille, & mille laquei quotidiè vincirent miseras animas pro quasi certitudine æternæ damnationis contra benignãm Ecclesiæ mentem: ergo. Nec obstat, leges Ecclesiæ vniuersalis benignè hoc beneficium conferre animabus; non ita leges alicuius particularis, vt sunt leges omnium Religiosorum dependentes ab eorum Fundatoribus, qui ad strictiùs eas conseruandas, vt conseruentur Religiones, semper intẽdunt à suis legibus benignam abijcere interpretationem, quia est error in principijs regiminis velle, vt Religiones conseruentur, maximè in illis, quæ spectant ad conscientiam per rigorem, & austeritatem; nam sequitur relaxatio tam ex parte nimij rigoris, quàm ex parte nimiæ benignitatis; & ideò Rodriq. vbi supr. intelligens mentem Fundatorum Religionum inquit: Religiosos à proprijs legibus non adstringi, vt superent benigna vincula legis diuinæ, naturalis, & humanẹ, sed sufficit, vt ad modũ ipsarum viuant. Ex qua doctrina sequitur, quòd in omnibus casibus, nisi lex particularis aliter explicet, in quibus lex diuina, humana, & naturalis excusat homines à peccato, in his omnibus etiam præcepta Regulæ Religiosos excusabiles reddunt; quarè Cordub. vbi supr. excusat fratres Minores à mortali transgredientes præcepta de non equitando, vel de non portandis calceamentis ex ratione putata sufficienti;

possunt

possunt tamen peccare venialiter ex non benè perpensis rationibus, vt notant Ciet. & Filliuc. vbi supr. non verò quia ausi sunt suum sequentes iudicium legem transgredi, vt insinuat Rodriq. vbi supr. quia benigna interpretatio legum habetur à concessione Legislatoris, qui sicut liberat à mortali, intendit etiam eos à veniali eximere: quarè concludendum est leges singularium hominum iuxta interpretationem omnium aliarum legum esse explicandas; aliàs non haberent vim ligandi, quia essent iniustæ, & impossibiles. Tertiò suadetur: Silu referens alios tit. scrupulus quæst. 4. asserit. Quandò cæteris paribus habentur duæ opiniones, altera benignior, altera verò durior, semper inclinare debet interpretatio in mitiorem, & benigniorem partem. Ratio est verè aurea, quia præcepta Dei, & Ecclesiæ non imponuntur ad tollendam spiritualem dulcedinem, sicut rigida, & scrupulosa interpretatio præstat: si verò iste subditus non excusaretur à peccato ob fractionem legis ieiunij innixus rationi benignitatis, dulcedo legis contra intentionem Legislatoris è medio tolleretur; scrupulosa, & rigida ad oppressionem miseræ naturæ humanæ admitteretur: ergo.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. HViusmodi subditus, qui bona fide ex mala intelligentia doctrinæ infringere aliud præceptum ad mortale obligans ausus est, non debet iudicari lethali culpæ obnoxius; nec est à Prælato pœna plectendus. Prima pars suadetur ex Nauarr. lib. 5. consil. de sentent. excomm. consil. 29. num. 24. referente Innoc. in cap. Per tuas, de simonia, quem cum alijs ad id opportunis refert. Felinus in cap. Fin. de re iudicata, tum quia in fractione non adest voluntas malitiosa radix malitiæ peccati, tum quia transgrediens præceptum bona fide putans se habere iustam causam, excusatur à peccato, vt dicebam: ergo mala intelligentia bona fide concepta excusare debet. Nec obstat, quod debebat consulere viros doctos, quia, si dubitasset de vera intelligentia, accedere debebat pro illuminatione ad eorum doctrinam; si verò certitudinem moralem de rei veritate habebat, minimè quidem. Secunda pars suadetur, tum quia res, quæ culpa caret, in damnum vocari non debet, cap. 2. de constit. tum quia ex reg. iuris in 6. reg. 23. habetur. *Sine culpa, nisi subsit causa, non est quis puniendus*: tum quia iniquum videtur esse punire eum, qui probabili ratione munitus actum virtuosum operatus est. Ita Ioann. Sancius in selectis disp. 44. num. 27. Thom. de Thomasset. Bartol. Perret. Ioseph. Alderet. quos citatos sequitur Barbos. in collect. DD. ead. reg. iuris.

DVBIVM LXX.

An, quando quis habet consuetudinem transgrediendi regulas, seù constitutiones, quæ non obligat ad mortale, cum proposito etiam non seruandi eas, sit culpæ lethalis Reus.

SVMMARIVM.

1. *DD. rationes confutantur, quæ probare contendunt Religiosum habentem consuetudinē transgrediendi regulas, seù constitutiones esse in æterna damnationis statu.*

CONCLVSIO.

1. NVlla ratio DD. asserentium huiusmodi Religiosū esse in statu peccati mortalis ad hoc affirmandum nos cogit, esto multi ex illis in affirmatiuam sententiam peracriter inclinent; sed opus est ois parcere, quia, quandò loquuntur de subditis, rigidè loquuntur, aliqua prætermittendo, quæ essent examinanda. Prima ratio videtur esse Sanch. summ. lib. 6. num. 15. cap. 6. Castr. Palai p. part. de peccat. essent. tract. 2. disp. 2. p. 9. §. 4. ob scandalum aliorum, & specialem ruinam Religionis dicunt ipsi: ergo quælibet constitutio ex hoc capite obligat ad mortale; & ideò infinitæ regulæ, seù constitutiones, quæ regulam essentialem, maximè in Religionibus reformatis consepire solent, infinitæ erunt obligationes, & quis sub tanto onere non corruet?

corruet? quis saluabitur? probatur consequentia: maius, & minus detrimentum graue, & mortifere peccaminosum inter se nō differunt, nisi secundum magis, & minùs: sed si consuetudo transgrediendi regulas, seù constitutiones constitueret Religiosum in statu æternæ damnationis, vnius etiam regulæ, & constitutionis, quia, vt vult, prout infra, consensus omnium DD. Superior negligens, & permittens, vt in desuetudinem abeat vna tantùm regula alicuius momenti ob damnum graue, quod toti Religioni infert, culpa graui damnandus est; & cum maius, & minus damnum non differant inter se, nisi secundum magis, & minùs: ergo quælibet consuetudo infringendi regulam vnam, tanquam grauiter damnosam constituit Religiosum in statu damnationis, & ita concedit Sanchez vbi supr. num. 19. & tenetur concedere Castrus Palaus. O miseri Religiosi constituti per ferè infinitas constitutiones, quæ essentialem regulam circunsepire solent, sub tot oneribus, & quid erit? non nisi vt ab ipsis opprimantur. Nec obstat dicere, vt dicunt aliqui, magnum damnum haberi ex omnium transgressione, non verò ex consuetudine transgressionis huius, quia, vt dicebam, neglectio vnius regulæ est mortiferè peccaminosa: & dato, & non concesso, quod non esset talis, grauissima iactura instaret Religioni, quia singuli possent habere in desuetudinem vnam, & diuersam regulam, quæ simul cumulatæ magnum scandalum parerent, ac magnam iacturam inferrent Religioni, & ita cogeretur Superior ad illas reprimendas, nec non & subditi ad illas temperandas. Fateor, me non intelligere in Religione reformata tantam ruinam orituram ex modo viuendi vnius, quia relaxatio erit tantùm venialis, & forrè sine culpa, vt dicam inferiùs; & si aliqui ad eius imitationem parum iusta vestigia sequerentur, quod difficile, imò impossibile erit, & propter vigilantiam Pastorum, & propter zelum aliorum non permittentium talem viuendi modum, non erit nisi relaxatio venialis, & paucorum, & remota ab inferenda graui iactura Religioni; quarè damnum congregationis semper censendum erit parui momenti. Probatur secundò: ergo consuetudo committendi venialia peccata in quacumque materia erit peccatum mortale: probatur, quia non videtur maior ratio, quarè frequentes transgressiones regularum, seù constitutionum afferant scandalum, & Religioni inferant ruinam, quàm frequens repetitio peccatorum venialium? imò magis ista, quia ex natura sua sunt mala, & illorum carentia maiorem affert Religioni decorem, quàm illæ, quia intrinsecè non sunt malæ, imò ex intentione Religionis ordinariè ad nullam culpam obligant, & ita qui habent consuetudinem iocosè mentiendi, otiosè loquendi, vanis rebus aures præstandi, & infinita alia, erunt peccata mortalia, & quis saluus fiet? & quis sæpè, ac sæpius non periclitabitur? & quis poterit Religiosorum habitum assumere absque lethali culpa ob proximum periculum ruendi in peccatum? & quis audebit alicui ingressum persuadere? profectò Religio potiùs erit peccatorum congregatio, quam iustorum collectio, cum in die septies cadat iustus. Probatur tertiò: ergo totus Mundus esset in statu æternæ damnationis: probatur: homines degentes in sæculo mille consuetudines habent labendi in peccata venialia, & si quis quærat, vndè nam istud malum? non aliundè, nisi ex malo exemplo eorum inter se, & ipsi tenentur, licèt non ita strictè ad conseruandum candorem christianæ Religionis, sicur Religiosi ad conseruandam sanctitatem suarum Religionum. Quamobrem Iacobus Granad. de peccatis controu. 6. tract. 2. disp. 2. sect. 7. tangens difficultatem tituli, & tangens doctrinam Sanchez, argumentum ipsius Doctoris non proponit, quasi dicere velit, ratio Sanchez nihil aliud concludit nisi mille, & infinitos laqueos pro Religiosorum animabus, quos fragilitas humana pati non potest, quæ periculum quotidiè labendi in lethalem culpam respuit, quos benignitas Ecclesiæ à filijs suis, quantùm fieri potest, alienat iuxta sententiam Caiet. tit. præcept. transgressio dicentis: Intentio legis in communi certa est, quoniam est facere homines virtuosos, & legis Ecclesiasticæ intentio est non inijcere laqueos animabus, sed ad ædificationem corporis Christi mystici promouere; & hinc fit, vt non tam lata multitudo præceptorum obligantium

tium ad mortale in iure interpretanda sit, ne laqueus multiplicatus contra animas cẽseatur: & Silu. tit. scrupulus quæst. 4. ait: Deum, nec Ecclesiam intendere obligare ad vix possibile alicui, vt putà nimiam habens difficultatem; alioquin non esset verum illud Matth. 11. *Onus meum leue*; nec Deus esset homine benignior, sed durior, quod est nefas dictum: Et Bassæus Capucc. in summ. tit. epijcheia num. 4. inquit: Neque Deum, neque Ecclesiam intendere suis præceptis nos obligare ad vix possibile, & nimis difficile in se. Ratio est, quia piè credendum est, neq; Deum in lege gratiæ velle, neque Ecclesiam imponere nobis iugum vix possibile, & difficillimum saltem sub pœna peccati mortalis; neque enim Deus, vt homo quærit occasionem ad calumniandum, cum Sapient. 1. legatur. *Sentite de Deo in bonitate*. & S. Thom. 2. 2. quæst. 186. art. 2. quem sequuntur DD. inquit: Ille, qui profitetur aliquam regulam, non vouet obseruare omnia, quæ sunt in regula, sed vouet regularem vitam, quæ essentialiter in votis essentialibus consistit obedientiæ, paupertatis, & castitatis. Ratio est aurea, & ad rem nostram notata in quolib. 1. art. 20. quia, si omnia voueret sub peccato, quæ sunt in regula, status Religionis esset Religiosis in laqueum peccati mortalis, qui vix, aut nunquam declinari posset: huic rationi adhærent Rodriq. tom. 3. quæst. 50. art. 1. & Suar. 4. de Relig. lib. 1. c. 4. nu. 10. 12. tract. 8. Ex istis ergo confutationibus, adhibita illa vltima in fine dub. 74., apparet rationes prædictorum DD. esse parui momẽti, & nisi ad illaqueandas animas pro æterno supplicio. Nec obstat, ex confutatione doctrinæ DD. sequi non paruam relaxationem in Religionibus, quia relaxatio essentialis magis oritur ex rigida eorum doctrina, quàm ex alio, quoniam, cum in Religionibus maior pars hominum imperfectorum moretur, vt experientia docet, & insinuãt DD. esset eis injcere laqueos, & dare manus eorum ruinæ in essentiale damnum, & relexationem congregationis. Secunda ratio est Vasquez 1. 2. quæst. 96. disp. 158. cap. 6. num. 60. qui dicit: Licèt verissimum sit apud omnes DD. peccatum veniale per quamcunque multiplicationẽ non fieri mortale, quia eius grauitas non intensiuè, sed tantùm extensiuè augetur, vt videre est apud Suarez. lib. 3. de legibus cap. 28. num. 9. & apud Azorium part. 1. lib. 4. cap. 9. quæst. 11. nihilominus admittendum illam frequẽtem legis transgressionem esse mortalem, quia læditur notabiliter finis Legislatoris, & quantùm in se est, eum impedit: eius doctrina, præterquàmquod potest confutari eisdem ferè argumentis cõtra doctrinam Sanch. allatis; specialiter tamen, & magis immediatè his rationibus confutatur. Prim. sequeretur magna conturbatio in Religiosis, quia opus esset quærere, quot actus, & quanta temporis distantia requiratur ad hoc, vt finis dicatur neglectus; ita vt transgressores incidant in lethalem culpã. Secũd. quandò finis Legislatoris non magis læditur actibus repetitis, ac si repetiti non essent, frequens transgressio legis nequit imputari ad mortale: quælibet autem quasi continuata transgressio legis per venialem culpam offendit finem, ac si non esset repetita, quia illi actus, vt supponitur, non vniuntur in se, neque in obiecto: ergo non videtur sufficiens ratio ad probandum, quòd illa repetitio constituere possit peccatum mortale: ratio verè efficax, & est Castr. Pal. vbi supr. num. 3. Tertia ratio est D. Antonin. 3. part. tit. 15. c. 1. § 9. Silu. tit. Relig. 1. quæst. 12. Val. 2. 2. disp. 10. quæst. 4. p. 5. col. penultim. vers. atque ita est, asserentium ratione contemptus saltem interpretatiui transgressionem cõsuetudinariam regularum, seu constitutionum esse peccatum mortale: quorum doctrina infirmatur sequentibus rationibus, eo præsupposito, quod DD. de contemptu dicunt apud Sanch. summ. lib. 1. cap. 5. num. 8. &c. quos ipse sequitur: duo requiruntur ad verum, & formalem contemptum, transgressio præcepti, & causa eius, idest nolle regulæ, seu Superiori præcipienti subijci, & proindè quãdò violatur aliquod præceptũ, quia præceptũ, nõ adest contẽptus, sed quandò violatur, quia non vult quis regulæ, seu Superiori subijci; & ita in quolibet actu violationis dari potest contemptus; vndè sic firmo rationem: ille tepidus, defectuosus procedendi modus Religiosi non continet in se contemptum; nam frequentia, vt est frequentia

tia, non affert legi contemptum, quia vnico actu potest compleri, nec ille tepidus Religiosus ita frequenter labitur in tot trãsgressiones legum, quia eius voluntas nolit regulis subijci; sed quia non habet tantam perfectionem ad ferenda tot onera legum: ergo ratio contemptus non est efficax ad probandam prætensam veritatem rei: hæc ratio adducitur à Sanchez vbi supr. num. 18. Addo frequentiam violationis legum rerũ minimarum etiam sub ratione, quod nolit subijci, &c. non esse mortale: cum ergo transgressiones in casu sint de culpa veniali, quæ leuiter lædunt: ergo: hæc doctrina est Iacob. Granad. 1. 2. de peccatis controuers. 6. tract. 2. sect. 7. referentis Caietan. & Sot. inquit ergo: duplicem esse contemptum, vnum simpliciter, alterum secundum quid: tunc simpliciter peccatur ex contemptu, quandò quis vult peccare, vt nullo modo subijciatur diuinæ legi, & hoc est semper culpa mortalis: tunc verò secundum quid, quandò quis vult leuiter peccare, quia non vult subijci legi in ijs, quæ non obligant grauiter, & hoc est culpa venialis. Quarta ratio est ratione proximi periculi ruendi in labem mortalem, quæ sequenti dubio confutabitur.

Aduertendum tamen est, quòd non intendo affirmare, scandalum non esse mortale, similiter & contemptum, existente ratione sufficienti, sed demonstrare intendo rationes, per quas DD. relati suam probant sententiam, non esse sufficientes; ac proindè nil aliud præstant sub zelo, quam illaqueare animas tot vinculis, quot sunt constitutiones, & quid erit? non nisi vt à vinculis trahantur in infernum.

Videatur Franc. Bardus de conscient. discept. 7. cap. 6. §. 6. qui, me citato sub nomine Io. Franc. Gitagi, multa dicit circa hanc materiam.

DVBIVM LXXI.

An voluntas committendi omnia peccata venialia sit culpa mortalis.

SVMMARIVM.

1. *Tres opiniones circa titulum propositum.*

2. *Peccatum veniale ratione periculi proximi labendi in peccatum transit in mortale: & explicatur in quonam consistat periculum.*

3. *Voluntas committendi omnia venialia in quocunque homine non est damnanda tanquam lethaliter mala: & multa diluuntur obiectiones.*

4. *Eadem voluntas in luxuria materia lethalis culpa rea est damnanda: & cuidam obiectioni satisfit.*

1. Not. prim. hanc quæstionem non solùm amplecti sæcularem, sed etiam Religiosum, mouetur tamen sub hac forma, quia censetur necessaria ad rei veritatis explicationem. Tres opiniones inuenio. Prim. Castri Palai vbi supr. asserentis non esse peccatum in homine sæculari propositum committendi quodcunque veniale, quod sibi vtile se obtulerit; verùm tamen est, quòd ratione, sub qua saluat sæcularẽ, saluat & Religiosum, esto hunc damnet sub alio capite superiùs relato. Secund. est Sanchez summ. lib. 1. cap. 5. num. 4. quem sequitur Bonacin. de peccatis disp. 2. quæst. 3. punct. 5. num. 17. affirmantis de quocunque seù sæculari, seù Religioso propositum committendi omnia venialia ad mortale adscribi; imò etiam in materia periculosa, scilicet luxuriæ, (si in hoc datur paruitas materiæ) vt propositum admittendi confabulationes, aspectus tactus, quoties venialia sunt. Tert. est Iacob. Granad. de peccatis controu. 6. tract. 2. disp. 2. sect. 7. asserentis non esse peccatum mortale in homine tam sæculari, quàm Religioso decretum committendi omnia venialia, quæ sibi offeruntur referentis pro se Silu. tit. peccatum, quæst. 4. Caietan. 2. 2. qu. 182. artic.

artic. 2.& Salas 1. 2.tom. 2. tractat. 3.disp. 16. sect. 26.

2. Not.secund. quòd veniale peccatum, seù res indifferentes trãsite possunt in mortale ratione periculi moralis, & proximi labendi in mortale,vt cõmuniter tradũt DD. quia sicut teneris vitare peccatũ lethale, teneris etiam & proximum periculum nõ admittere, quia si admittis, conuinceris sanè amare peccatũ illud,cuius periculum amas. Ita Suar.to.5.in 3 par.disp.18.sect.3. nu.16. verùm tamen est,quòd DD.distingũt; aliud esse periculum proximũ;aliud remotũ; proximum videtur esse secundum sententiam Sanch.summ.lib. 1. cap.8. n.1. quem sequitur Bassæus in summ.tit.peccatum 1. quàdo contingit occasionem ex genere suo esse talem,vt frequenter homines similis conditionis ad mortale inducantur, vel experimẽto constet in hoc homine talem effectum habere Castrus Palaus part. prim. de peccat. essent. tract.2.disp.2.p.9. §.3. ita loquitur: Periculum proximum, & morale peccandi est, quod frequenter ad peccatum inducit, vel, attenta hominis fragilitate, in peccatũ eum inficit; remotũ verò si semel,aut iterum homo peccauit,pluries verò restitit.Ita colligitur etiam ex Ioann.Sanc. disput. 20. in selectis nu.17. ex Ant.Fernand. in instit. Confessar. document.6.nu.1.fol.29. verùm Iacob.Granad.vbi supr.vtrumque periculũ sic explicat: Periculum proximum est illud, quod ita parùm distat à culpa mortali, vt ipsum periculum mortale dicatur, & sit grauis iniuria Deo illata,ac proindè culpa mortalis; periculum verò remotum est illud,ratione cuius, licèt interdum homo labatur in culpam mortalem,non tamen parùm distat ab illa, vt tale periculum, inquantùm tale est, sit grauis iniuria Dei,quod sanè arbitrio prudendendum iuxta varias circunstantias perpendendum est.

PRIMA CONCLVSIO.

3. Voluntas,seù decretum committendi omnia peccata venialia in quocunque homine, siue sæculari, siue Religioso non est ita peccaminosũm,vt præcisè peccato mortali damnetur. Ita habetur ex Caietan.& Iacob.Granad.vbi sup. Suadetur primò: vbi seruatur dilectio Dei super omnia, ibi nequit esse lethalis culpa: sed in intentione committendi omnia venialia, & à cęteris grauibus peccatis se seruandi, sistitur intra limites dilectionis Dei super omnia; nam eius amicitia per peccatum mortale dissoluitur: ergo huiusmodi decretum tam in Religioso, quàm in laico non est damnãdum tanquam mortaliter peccaminosum. Secund. malitia humani actus voluntatis desumitur ab obiecto proposito à ratione; nam bonitas, aut malitia actus interni non elicitur nisi ab obiecto, prout à ratione proposito, vt dicitur in materia de actibus humanis: obiectum verò illius voluntatis sunt omnia peccata venialia, quæ ex se, & præcisè excludunt lethalem culpam: ergo ex eo, quòd homo habet decretum committendi omnia venialia,non habet malitiam mortaliter peccaminosam, quia eius obiectum tantam non inuoluit malitiam. Tert. sequeretur nostram salutem non solùm esse petendam ab obseruantia diuinorum pręceptorum ad mortale obligantium, sed etiam ab obseruantia obligantium ad veniale,quatenus esset necessaria ad non infringenda præcepta sub mortali imperata; benignitas autem diuina noluit tantum onus fragilitati humanæ imponere; maximè quia, licèt venialia animum labefactent, vsque charitas tepescat, hominemque in interitum adducant, attamen firmum propositum non committendi mortalem culpam, exercitium operum, pietatis, & Religionis detinẽt animũ,ne corruat;& ita quod ex vna parte deperditur,ex altera reparatur. Quartò,experiẽtia duce,habetur,quòd multis,ac infinitis hominibus in sęculo degentibus non offertur peccatum veniale, quod ab ijs non committatur; nihilominus raró in mortale labuntur: ergo signum est tale decretum præcisè, & formaliter non esse occasionem labendi in mortale: verùm tamen est, vt benè notat Castr. Palaus vbi supr. fatendum esse habentem longo tempore tale, vt ita dicam, venenosum propositum quæcunque venialia committendi, fore tandem à Deo despiciendum, necnon & negligendum, & sic miserimè lapsurum in mortale, maximè Religiosum, cuius vita

Ii non

non debet esse alia, nisi continua pugna aduersus has imperfectiones, vt verè dicatur distingui à laico non per habitum assumptum, sed per intentionem acquirendæ perfectionis.

Dices, manifestum periculum ruendi in mortale est huiusmodi propositum, eò quòd dicunt omnes SS. ex illo Ecclesiast. 19. *Qui modica spernit, paulatim decidet*: peccata venialia disponere hominem ad mortale; vndè D. Gregor. 3. part. pastor. admonit. 34. *Qui minima*, inquit, *peccata flere, & deuitare negligit, à statu iustitiæ non quidem repentè, sed paulatim totus cadit*: quatè illo decreto nil est, quod magis disponat ad mortale, & consequenter videtur esse illud periculũ proximum, de quo in Ecclesiast. c. 3. *Qui amat periculum, in illo peribit*: vndè Sotus 4. dist. 15. quæst. 2. art. 1. non longè à fine, §. hic animaduertendum est, ait: Fortè esse mortale contemnere omnia venialia ratione imminentis periculi. Respond. duplex esse periculum; aliud remotum; & aliud proximum; falsum est enim propositum committendi omnia peccata venialia esse illud proximum Spir. Sanct. sed tantùm remotum; & ita SS. Patres de isto loquuntur, & sic Granad. Castrus Pal. Salas. 1. 2. tom 2. tract. 3. disp. 16. sect. 24. ad obiectionem respondent.

Dices, huiusmodi decretum continet in se contemptum interpretatiuum: ergo mortaliter peccaminosum. Responsio est deducenda ex præcedenti quæsito.

Dices, Religiosus tenetur in via perfectionis progredi, cui aduersatur propositum illud; vndè S. Thom. 2. 2. quæst. 184. ar. 5. ait: Tunc à Religioso peccatum simulationis, vel mendacij committitur, quandò ab intentione perfectionis animum reuocat; & quæst. 186. inquit: Ille, qui statum Religionis assumit, non tenetur habere perfectam charitatem, sed tenetur ad hanc tendere, & operam dare, vt habeat perfectam charitatẽ. Respond. Religiosos habere obligationẽ tendẽdi ad perfectionẽ, nec vnquam animũ ab illa reuocandi, & teneri quidẽ in via perfectionis progredi; non ita tamen vt omnia sub mortali teneantur obseruare, sed solùm vota, & alia præcepta, si sunt in regula ad mortale obligãtia; reliqua verò minimè, nisi quandò imminet aliquod periculum proximum ruendi in lethalem culpam, quod quidem impossibile est inueniri in violatione regularum, & constitutionũ, ptout præcisè, attentis omnibus circunstantijs, non obligant sub mortali; nec S. Th. vnquam dixit, vt rectè notat Caietan. ibidẽ: obligari sub mortali ad omnia, sed quæst. 186. loquitur generaliter: doctrina partim elicita à Sanchez in summ. lib. 6. cap. 5. & tota à Iacob. Granad. vbi supr. imò habetur à Gersone dialog. de perfection. cordis part. 2. Alphabet. 68. lit. H. qui etiam addit (postquam statuit Religiosum, qui firmiter se. uat præcepta, & nõ consilia, non esse in statu peccati mortalis, quia nemo consilijs ligatur) hęc verba: Quãuis rarò fiat, vt homines strenuè præcepta compleant, quin quodammodo superogent, & misceantur consilijs: videatur Suar. 4. de Relig. lib. 1. cap. 4. num. 12. tract. 8. Aduertãt tamen Religiosi, quòd, licèt doctrina hominum tendentium ad perfectionẽ tradita sit maximæ respirationis, & non nimis rigida; verùm tamen est, quòd, si reuocabunt animũ ad non attingendum vitæ Religiosæ perfectionem, seù finem per illa media intentum, à lethali culpa non excusabuntur. Ratio est, quia, esto non teneantur attingere, tenentur saltem non habere animum in contrarium; nam frustra adhiberentur media cum intentione repugnante fini. Sanchez summ. lib. 1. cap. 4. num. 10. referens Cordubam in regul. S Francisc. c. 1. quæst. 3. punct. 3. vers. sed vtrum similiter, qui non satis explicat, quod sit mortale. Quamobrem concludendum est iuxta doctrinam Sanchez lib. 6. cap. 4. num. 18. si possibile esset id, quod moraliter impossibile est, inquit ipse (& ego dico, quòd moraliter possibile, & de facto est) nullam sequi ex frequenti regularum transgressione vnius, vel paucorum Religiosorum ruinam Religioni nullum proximum periculum peccandi, neque vllum contemptum, tale decretum non esse mortaliter peccaminosum, quia non videtur, ex quo capite possit damnari: timeat tamen Religiosus tali tepiditate oppressus, ne despiciatur à Deo in pœnam ingrati animi, quia, esto Deus fragilitati Religiosorum compatiatur, forsan non tantæ malitiæ.

S E-

SECVNDA CONCLVSIO.

4. QVamuis veritatem rei in præcedēti conclusione tradiderim cum Iacob. Granad. in hac verò parte recedo ab eius doctrina, & adhæreo sententiæ Sanchez vbi supr. asserendo propositum committendi omnia venialia in materia periculosa, vt potè Luxuriæ (si in hoc datur paruitas materiæ) idest admittendi aspectus, tactus, &c. intra limites peccati venialis, esse prorsus lethaliter peccaminosum. Probatur. Granad. dicit, ideo propositum committendi omnia venialia non est periculum proximum lethaliter peccandi, quia obiectum eius à ratione propositum non est nisi intra limites peccati venialis, & malitia voluntaris desumitur ab obiecto proposito: in casu verò propositum obiectum includit in se aliquid mortaliter peccaminosum, nempè addit aliquid supra periculum remotum, proximum scilicet ob nostram inclinationem, & propensionem ad illam, & ob nostram fragilitatem, vt experientia docet, quia, qui propriæ concupiscentiæ nimis indulget in tali materia, maxima facilitate cadit, & id videtur esse illud periculum, quod mortale dicitur, & est grauis iniuria Deo: ergo propositum committendi omnia venialia in materia periculosa adscribi debet ad mortale. Confirmatur: consuetudo iurandi inaduertenter verum, vel falsum, constituit laborantem tali morbo in statu peccati mortalis, quia proximo, & morali periculo periuriorum se exponit, &, licèt aliquandò iuret verum, est per accidens, & præter iurantis intentionem, cum ille vsus æqualiter se habeat ad veritatem, & falsitatem affirmandam, seù negandam. Ita Arag. 2. 2. quæst. 89. art. 3. dub. vltim. Petrus de Ledesma tom. 2. summ. tract. 11. cap. 15. dub. 4. Azor. p. 1. lib. 11. cap. 3. quæst. 3. Sanch. summ. lib. 3. cap. 5. num. 13. ergo consuetudo committendi peccata venialia, addita simul cum nostra fragilitate, & propensione ad illam materiam periculosam, æquiualet vsui committendi periuria; ac proindè proximè se exponit periculo peccandi mortaliter: ergo.

Dices; vel periculum proximum tuendi in mortale oritur ex omnibus venialibus simul sumptis; vel ex aliquibus; non ex omnibus, quia nunquam datur casus, in quo omnia venialia committantur; non ex aliquibus, quia nequit assignari, quæ requirantur: ergo. Resp obiectionem multum fauere primæ conclusioni, non verò secundam prosternere, quia periculum proximū non desumitur ex numero peccatorum venialium præcisè, sed etiam ex ipsa materia periculosa, quæ, attenta nostra fragilitate, & propensione ad illam, secum portat periculum proximum; quare peccatum mortale cum illa parum honesta, ac debili voluntate potest committi in primo veniali, vel in quarto, &c. per hanc quæstionem patet responsio ad rationem Sanch. in fine præcedentis quæsiti.

DVBIVM LXXII.

Mos est apud nonnullas Religiones reformatas tenere syndicatum de Superiorum regimine, & ita Prouincialis semel, aut bis omnia cœnobia visitat, & de defectibus non grauiter famam lędentibus in publicis Capitulis eos arguit: idem fit de Prouinciali, seu Generali perfunctis suo officio: quæritur, an Superiores, quibus hoc onus incumbit, id negligendo, & per cæremonias, ac laudes exequendo peccent mortaliter.

SVMMARIVM.

1. *Recitantur opiniones: an quis sub veniali teneatur corrigere proximū constitutum in periculo peccandi venialiter, & defenditur negatiua.*

2. *Prælatus, qui negligit corrigere subditos ob malas consuetudines Religioni contrarias, & dissimulando permittit ordinationes abire in desuetudinem lethaliter peccat; præscribuntur etiam ordinationes: & habetur quadam limitatio.*

3. *Dicitur relaxata Religio non solùm in*

tribus votis, sed etiam quandò cadit à suo feruore, & fine sibi proprio.

4. *Lethali culpa damnantur Superiores, qui inter se se negligunt tenere syndicatum de proprijs defectibus; sicut etiam si non conentur eum Religioni restituere:*

1. Not. prim. extare duas opiniones inter DD. an sub veniali teneatur quis ad corrigendum fratrem constitutum in periculo reperendi peccatum veniale. Prima est affirmatiua admissa à Caiet.summ.tit.correct. Valent. 2.2.q.10. punct.2. circa finem.Villalob.to.2.summ.tr.4.difficult. 2.n.5. Lorca disp.41.nu.9.Layman lib.2.tr.3.c.7. Castro Palao part.1.de charitat.disp.3. punct.3. tr. 6.Ratio videtur esse, quia tenemur sub præcepto liberare hominem à miseria temporali: ergo tantò magis, si absque incommodo præcauere possumus, tenebimur eum liberare à miseria spirituali, quale est peccatum veniale: addunt tamen Coninch. inferiùs, & Castrus Palaus vbi supr., quód duæ conditiones requiruntur, nempé si speretur fructus ex tali correctione, & si absque incommoda illa præstari possit; quæ conditiones raró succedunt. Secunda est negatiua, & est communis, quam sequitur Palud. 4. dist. 19.q.3.n.4. Alens. lib. 2. summ. tra. 9. Turrian.de fide, spe, & charit. disp. 86. n.2. Bann.2.2.q.33.ar.2.dub.2.Torres q.33. disp.86.dub.2.§.deindè Reginald. lib.4.ca. 25. n.333. Bonac.de charit.disp.3.q.4.part. 7. n.3.Gabriel lect.74.in canone. Silu.titul. correct q.1.Bassæus Capucc.summ. tit.correct.Iacob.Granad.2.2.de fide, spe, & charit. controu.3.tr.12.disp.2. nu. 8. tum quia ex Euangel.habetur. *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum*. Matth. 18. ergo ille per peccatum mortale perierat, tum quia, cum venialia sint penè innumera, maximũ onus esset nobis impositum, si singula corrigere teneremur, quod videtur repugnare Christi suauitati, quæ non vult nos implicare sexcentis aliorum causa molestijs, tum quia esset necessarium in ore semper correctionem ferre, & turbaretur amicitia, & pax, tum quia non habetur præceptum, sicut de mortali peccato, tum quia minùs teneor ego prospicere proximo, quàm ipse sibi. Ad argumentum contrariæ sententiæ respondetur hominem teneri ad liberandũ proximum à temporali miseria, & nõ à spirituali, quia impossibile est, vitã trãsigere sine culpa veniali; nã, vno emẽdato, in aliud labimur. Quæ sentẽtia etiã debet souere Prælatos regulares erga peccata venialia subditorum, vt colligitur ex Suar. de charit. disp. 8. sect. 2.num. 6.& docet Rodriq.de ordin. iudic. c. 9. n. 7. tum quia turbaretur pax inter Superiores, & subditos tantùm necessaria pro illis, qui viuunt in congregatione sub obedientiæ iugo, tum quia Superiores redderentur nimis exosi, & nimis dura esset disciplina regularis; quarè Emin. Card.Lugo de iust. disp. 9. sect. 2. tom. 1. sentiens hanc difficultatem, postquam dixit aliquid spectans ad mortale, de quo inferiùs, affert hoc documentum: Prælatus regularis ita debet conseruare reformationem spiritualem subditorum, vt disciplina regularis per vnum extremum nõ reddatur odiosa, nec per aliud nimis relaxata; quarè laudat non omnia peccata venialia esse examinanda, inquirenda, & punienda, sed negligenda iuxta Sotipatris dictum: parua quidem, & vulgata peccata dissimulãda frequẽtet sunt, quæ verò ingrauescunt, his cura secundum leges adhibeatur. Addit etiam, quòd in vtroque extremo periculum esse potest, laudat magis inclinandum esse in abijcendam negligentiam, & conniuentiam, tanquam rem minùs periculosam ad non corrigendum subditum, quia certius, & grauius dãnum imminet Religioni ex hoc capite, eò quòd minùs reparabile sit; vndè, relaxatione introducta, introducitur etiam moralitet impossibilitas ad eam expellendam, & eijciendam.

2. Not. secund. licèt præcedens doctrina subsistat, nihilominus verum est, quandò Prælatus negligit reprehendere subditos ob malas consuetudines Religioni contrarias, & negligit, ac dissimulando permittit regulam aliquam, seù ordinationem abire in desuetudinem, & non attendit ad promouendos subditos ad perfectionem, quam status, & ordo assumptus postulat, peccare illum mortaliter, licèt subditi ex se ea transgrediendo non peccent nisi venialiter, & etiam nil pecẽt. Ita Emin. Lugo vbi supr. huiusmodi essent, si permitteret, vt abiret

in

in desuetudinem ordinatio prohibens ingressum in aliena cubicula, obseruantia silentij debitis temporibus, ingressus, & egressus è domo absque Prælati benedictione, lectio spiritualis per totum spatium mensæ, dum religiosæ refectiones sumuntur, hora consueta matutini, chori frequentia, asperitas in vestibus, & fabricis, alijsque rebus secundum Ordinis statum; si pe. mitteret, vt etiã petitiones honorum, ac dignitatum fierent à subditis, quæ ambitionem foueant, & hæc similia. Addit etiam Eminent. Lugo vbi supr. num. 24. Superiores negligentes, & permittentes, vt introducatur notabilis negligentia in rebus spiritualis, subditi nimiũ se addicent rebus temporalibus, & sæcularibus, ambitio præualeat, vnusquisque quærat proprium bonum, & commune negligat, ministeria ad proximi salutem secundum Religionis institutum deserat, & alia similia, quæ Religionem inficiunt, lethaliter peccare: & ita hæc doctrina est communis omnium DD. præsertim Bann. Sot. Suar. Lorc. Torres, Castr. Pal. Turrian. Layman, Bassæi, Emin. Lug. vbi supr. Coninch. de charit. disp. 28. dub. 3. num. 24. Caspens. tom. 2. de charit tract. 7. disp. 6. sect. 1. num. 8. Ratio est, quia Superior nõ solùm obligatur ex præcepto correctionis fraternæ, sed ratione sui officij ad consulendum bono spirituali, & profectui subditorum, & obseruantiæ regulari, quæ per huiusmodi defectus toleratos, ac permissos maximè in Religione labefactatur. Limita, nisi ex paruitate materiæ excusentur; tunc erit paruitas materiæ, si hæc non ita frequenter, sed aliquandò. Ita Lugo vbi supr. Adde etiam hanc obligationem extendi supra Religiosos particulares, scilicet quandò Superior non corrigit aliqua peccata venialia Religioni nociua, vt sunt impudica verba, aut consuetudo iurandi, aut vsus chartis ludendi, aut similia, quæ Religiosum maximè dedecent. Ita Bann. Suar. Turrian. Torr. Caspens. Castrus Pal. Coninch. Lugo vbi supr. Subdit Castrus Palaus ex multis Syndicatores, Visitatores, & alios vices Prælati gerentes teneri Prælarum de defectibus admonere; & si in hac parte nimium dissimulent, & ex eorum dissimulatione religiosa obseruantia in communitate labefactari prudenter cognoscatur, peccare grauiter.

3. Not. tert. quòd dupliciter relaxari potest Religio. Prim. quandò ita relaxatur, vt parum obdientiæ, paupertatis, nec non & castitatis in ea obseruetur, quæ propriè non videtur esse relaxatio sed eneruatio, & exinanitio, quia, destructis fundamentis, per quæ Religio in esse Religionis constituitur, necessariò destrui debet sacrũ ædificium. Secund. quandò, vt benè dicit Emin. Lugo vbi supr. num. 24. cadit à suo feruore, & fine sibi proprio, & fit, dum negligentia Pastorum permittit, vt ea incõmoda superiùs descripta, & similia per Religionem serpant; quæ omnia sub mortali tenetur Superior impedire, si moraliter possit; sicut enim Gubernator tenetur concordiam, & pacem inter ciues procurare, quæ sunt finis gubernationis politiæ; ita Prælatus regularis ea, quæ ad perfectionis studium spectant, quæ sunt finis congregationis religiosæ: verùm tamen est, quòd nõ tenetur promouere homines ad maiorem perfectionem e. g. ad studium maioris orationis, ad maiores austeritates, seù asperitates, sublimioresque mortificationes, quæ non sunt iuxta institutum Ordinis, sed solùm ad restituendum, & conseruandum spiritum proprij Ordinis, vt commendat, & vult Trid. sess. 25. c. 1. 20. & 21. de Regularibus.

CONCLVSIO.

4. SVperiores, qui inter se se negligunt in visitationibus, & publicis Capitulis syndicatum, seù culpas tenere de proprijs defectibus prout in titulo, & permittunt, vt in proprium commodum tam sancta ordinatio in desuetudinem abeat, lethali culpæ obnoxij omninò censendi sunt; sicut etiam si non conentur eas Religioni restituere. Duas habet partes conclusio, quarũ prima sic suadetur: permittere, vt regula, seù constitutio magni ponderis ordinata ad profectum spiritualem Religiosorum, & ad decorem Religionis à subditis negligatur, eaque in desuetudinem abeat, est peccatum mortale, vt patet ex doctrina omniũ DD. sed negligere huiusmodi constitutionem, seù

seù regulam publicarum culparum inter Superiores est tale, quia syndicatus fuit institutus ad humiliationem Superiorum, ad patientiam exercendam, ad augmentum spiritus, ad erubescendum de defectibus commissis coram omnibus, ad exemplum præbendum subditis, vt patienter tolerent reprehensiones suorum defectuum in publicis Capitulis, & visitationibus, ad reprimendas gubernationes, ad Imperium temperandum; vndè dicit Rodriq. tom. 3. quæst. 77. art. 1. pernecessarium esse Iudicum, & Prælatorum syndicatum, vt in officio propter metum possint contineri, & vt iustitia vnicuique tribuatur; ad luendas pœnas animæ debitas, ad satisfaciendū subditis, si in disciplina regulari quempiam grauauerint, ad tollendam rationem Superiorum maiorum, quā reddere debēt Deo de grauamine illato subditis à Prælatis inferioribus. Quamobrem Puteus in suo tractatu de syndicatu pag. 3. dicit: Syndicatus est experimentū totius iustitiæ; quarè adinuentus fuit, quia Princeps tenetur rationem reddere pro subditorum iniustitia; & ideò officiales, qui se benè in officio habuerunt, laudis præmia consequuntur, & publicè commendantur. l. iustissimos. C. de offic. Rect. Prou. & in Psalm. 32. *Rectos decet collaudatio*: sin autē malè, puniuntur; vndè officiales syndicatū ægrè perferre non debent, quia est diuinum præceptum, vt quisquis reddat rationem villicationis suæ, vt in Euang. habetur, & etiam dicitur 1. Regum: vbi Samuel sic ad populum. *Loquimini ad me coram Domino, & coram Christo eius vtrum bouem cuiusquam tulerim, aut asinum, si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, & si de manu cuiusquam munus accepi, &c. & dixit ad eos: testis est Dominus, quia non inueneritis quippiam in manu mea*: hæc Puteus: & ad multa alia bona spiritualia acquirenda in bonum totius communitatis, & decorem Religiosorum confert: quæ omnia, quis nō videt, si dissimulentur, & negligantur, magnum Religioni afferri detrimentum? ergo non nisi ad mortale talis Superiorum negligentia imputanda est. Secund. talem ordinationem inter Religiones reformatas excellere, vt Superiorum defectus sint reprehensi, nec permittere, ne timor iter eos præualeat ad eorū defectus sub coloratis rationibus à carne inuētis celandos, est illud magnum, quòd omnes admirātur, quodq; Religionē ab alijs distinguit: est illud decus, & illud ornamentum, quod eam inter alias illustrat, quo prætermisso, ac neglecto, non potest nisi ad mortale imputari, vt à simili docet Lugo num. 22. quia primatus inter Religiones reformatas tolleretur in earum detrimentum, & magnum dedecus: ergo sine culpa lethali tam magna, ac sublimis ordinario negligi nequit à Superioribus. Tert. permittere corruptelam in Religione, quæ morali certitudine inficere potest totum corpus, quis neget nō insurgere in magnum eius detrimentum, & consequenter dissimulantem, & ex iustitia ad illud impediendum obligatum, non esse reum mortis æternæ? at certè neglectio syndicatus est illa corruptela, quia, si defectus Generalis, terminato officio, non corrigūtur, nec reprehenduntur, defectus Prouincialis; pariter paulatim dissimulantur, & Guardianorum, nec non & aliorum grauium Patrum, dicam etiam omnium subditorum, quia ob clamores eorum ob iustitiam inter omnes non seruatam opus est eis defectus sub timida, & reprehensa conscientia dissimulare, vt experientia docet; & quid erit Religio absque correctione? nisi corruptelarum seminarium, & imperfectionum spinetum, nec non & schola vitiorum: ergo non impediendo huiusmodi corruptelam totum corpus Religionis inficientem, nec etiam impeditur Superiorum animas non affici peccatorū maculis. Quart. occurrere, ne subditi moneant Superiores maiores de defectibus commissis à Prælatis inferioribus vergit in maximum congregationis damnum: negligendo autem hanc tam singularem ordinationem magno conatu occurritur, vt Monachi sub silentio prætereant, quod erat ad candorem Religionis propalandum, quia nemo tenetur ad actum frustatoriū: ergo: vndè cōcluditur non esse negligendum syndicatum; maximè quia, vt benè dicit Budæus apud Rodriq. vbi supr. art. 1. licèt ante promotionem ad officia plurimi humiles, & benignos se habeant, in dignitate tamen constituti inflatos, & cum austeritate imperantes se ostendunt;

propter

propter Arist. lib. 6. Pol. cap. 4. ait. *Commodum est, vt animi magistratuum pendeant, compesci enim, ac non licere facere quidquid quis velit, vtile est; nam licentia agendi, quod quisque velit, custodire non potest ingenitam vnicuique hominum prauitatem, &c.* & Isidorus lib. 3. sentent. cap. 54. nu. 55. ait. *Magnam in Rempublicam ruinam causare pessimorum Iudicum tolerantiam, quorũ, vt licentiosa maxilla constringantur, necesse fuit, vt cuidam freno, & chamo subderentur, rationem villicationis suæ Superiori Iudici integerrimo reddendo iuxta illud Luc. 16. Redde rationem villicationis tuæ.* Secunda pars suadetur, quæ non indiget vrgenti probatione, quia officium, & munus Superiorum postulat, non solùm, ne quod cedit in magnum Religionis detrimentum, introducatur ab ipsorum malitia, & negligentia, & ab aliorum relaxata voluntate, ipsis permittentibus; sed etiam vt restauretur disciplina regularis relaxata, & restituatur in integrum totum corpus Religionis ab ista, alijsque corruptelis infectum: ergo.

Sacri Prælati vice Dei grauissimum animarum salutis negotium gerentes, si vultis vestram salutem quasi certam negotiari, nec eam in magno discrimine ponere, dirigite vestram intentionem, vt munere fungamini ad quærendum diuinum honorem, ad dirigendum gregem vobis commissum per viã salutis, ad non quærendum in terra aliquod lucrum; aliter efficientes, vestram salutem in magno discrimine statuetis, quia sub coloratis rationibus, & per dissimulationem, & propriam malitiam, & commodum mille incommoda per Religionis campum seminabitis. Audite quæso verba Emin. Lug. vbi supr. num. 26. dicentis: Maius, & quasi radicale periculum Prælati oriri ex defectu intentionis rectæ in suo regimine, quia nimirum officio vtitur potissimùm ad se ipsum, suaque commoda procuranda; ideò enim dissimulat subditorum vitia, ne eos offendat, sibique aduersarios reddat; ideò promouet, & fouet minùs dignum, neglecto digniori; ideò permittit multa, quia dependet à multis ad propriam conseruationem, ad commoda, ad honores, & ad quid simile; quarè si Prælatus rectò, & sincero corde desiderat suo muneri satisfacere, nec in eo quærit, quæ sua sunt, sed quæ IESV CHRISTI, facilè vitabit pericula, quia optima regula est affectus charitatis, & zelus interior circa bonum subditorum, quòd si aliquandò ex imprudentia errauerit ad vnum, vel alterum extremum disciplinæ regularis vitiosè declinando, non facilè imputabitur ei ad culpam mortalem, cum sit homo, qui difficilè potest omnia perfectè examinare, & ponderare.

Audite etiam, quæso, horrenda verba D. Bonau. de sex alis Seraph. cap. 3. *Prælatus enim vicarius Dei, cui data est potestas à Domino super familiam suam, & cui debent subditi ea de causa vice Domini obedire, si non corrigit delinquentes, si permittit sub se vitia crescere, & consuetudines malas oriri; & iam exortas roborari, & dilatari, si videt regulares obseruantias dilabi, & transgressiones multiplicari, & pro posse non obuiat tam præsentibus malis, quàm imminentibus, triplicem Deo reddet rationem. Primò pro sua negligentia, quandò non fecit, ad quod ex officio tenebatur. Secundò quòd omnia peccata subditorum, quæ poterat, ac debuerat correxisse, & præcauisse, imputantur ei. Tertiò pro abusione honoris, & potestatis sibi collatæ, quam ad propriam gloriam, & commodum retorsit, & non ad quod data est ei.*

Doctrina quæsiti videtur nimis rigida, sed suauior inferiùs dub. 75.

DVBIVM LXXIII.

Ad quid teneantur supremus Superior, & subditi, quandò bonum commune relaxatur ob dissimulationem incommodorum superiùs descriptorum.

SVMMARIVM.

1. *Necessitas subleuanda contingere potest proximo tam particulari, quàm vniuersali, & se habet in triplici differentia, leuis scilicet, grauis, & extrema.*

2. *Quilibet tenetur cum periculo vitæ succurrere proximo priuato in extrema necessitate spirituali constituto, dum adest spes eum subleuandi: secus si non laborat extrema necessitate:*

ſitate: habetur quædam limitatio de proximo communi, id eſt de communitate, ſeu Republica.

3. *Proximo conſtituto in graui neceſſitate ſpirituali, tenetur quis auxilium præſtare cum leui ſuo damno: ſecus ſi tantùm patiatur leuem neceſſitatem.*

4. *Explicatur, quæ dicātur in Religionibus extremæ, & graues neceſſitates.*

5. *Tenetur Supremus Prælatus inquirere tam extremas, quàm graues neceſſitates Religionis, pro eis ſubleuandis, ſi adſint; & Prælatum inferiorem punire, qui ſua negligentia permiſit eas introduci: & duabus obiectionibus ſatiſfit.*

6. *Reformationi tenetur inſiſtere ſubditus.*

1. Not. prim. quòd nomen proximi cōuenire poteſt cuilibet ſingulari perſonæ, ſicut etiam cuilibet Reipublicæ, communitati, & Regno, quibus contingere poteſt neceſſitas ſubleuanda in triplici differentia, ſcilicet leuis, grauis, & extrema: leuis dicitur, quam homo leui conatu, & facili negotio abſq; alterius auxilio repellere poteſt; grauis à qua ſine alterius auxilio nō niſi graui conatu, & difficulter ſe poteſt proximus liberare: extrema eſt in periculo extremo æternæ damnationis, à qua abſque auxilio alterius, vel a ſe ſolo ſurgere nequit, aut eum tanta difficultate, & tanto conatu, vt iudicio prudentis viri morali certitudine reputetur impoſſibile.

2. Not. sec. dupliciter poſſe hominem inſpici obligatum ex charitate ad ſuccurrendum proximo in aliqua ex neceſſitatibus præſcriptis conſtituto, vel particulari, & priuato, vel publico, vt Principi, & Prælato: charitas ergo obligat ad ſuccurrendum, & ſubueniendum proximo particulari, & priuato ab extrema neceſſitate ſpirituali oppreſſo cum vitæ, & facultatum periculo, ſi ſit probabilis omninò ſpes eum iuuandi. Ita S. Thom. 2. 2. quæſt. 26. art. 5. Caietan. Bann. Arag. ibid. Valent. diſp. 3. quæſt. 4. part. 4. aſſert. 3. Suarez de charit. diſp. 9. ſect. 2. num. 2. Bonac. de charitate diſp. 3. quæſt. 4 part. 4. num. 1. Iacob. Granad. de charit. controu. 3: tract. 7. diſp. 4. Ratio eſt, quia præceptum dandi facultates, & vitam aliquandò obligat: ergo ſaltem in extrema neceſſitate; quarè, ſi infans in extremo vitæ conſtitutus indiget baptiſmo, & abſque periculo vitæ Sacramentum nequit conferri, nec eſt alius, qui conferat, conferre teneris, quidquid dicat in contrarium Sotus de ſecreto membr. 2. quæſt. 2. poſt 6. concluſionem: videantur Suar. vbi ſupr. & Caſtrus Palaus part. prim. de charit. tract. 6. diſp. 1. punct. 9. num. 4. cum cōfutantes: ſi peccator dormiens quamprimùm ſit interficiendus, teneris cum periculo vitæ mortem impedire, ſi potes; modò adſit ſpes conuerſionis; aliàs minimè, & modò abſque periculo tuæ animæ id effici poſſit; nam ordo charitatis id poſtulat. Ita Suar. vbi ſupr. Coninch. de char. diſp. 25. dub. 7. num. 87. Caſtr. Palaus vbi ſupr. num. 4. ſi conſuetudinarius peccator morti proximus petit abſolutionem ſacramentalem, cum periculo vitæ teneris eam præſtare. Bann. 2. 2. quæſt. 28. num. 3. Suar. vbi ſupr. num 3. Valent. vbi ſupr. quia reputanda eſt extrema neceſſitas, eò quòd difficillimum erit ei elicere actum contritionis. Limita, modò ſit ruſticus, aut prorſus ignotans ad iuſtificationem extra Sacramentum requiri contritionem, eò quod habeat impoſſibilitatem elicienda contritionem, & huius actus obligatio difficillimè ei poteſt occurrere. Sic Coninch. vbi ſupr. nu. 90. cum Nauarr. cap. 24. num. 9. ſi verò peccator te inuadit, cuius occiſionem, ſeu periculoſum ictum declinare non potes, niſi eum occidas, potes eum interficere, quia illa non eſt extrema neceſſitas; nam abſtinere ſe poteſt ab illa mala voluntate, & percuſſione; ſed eſt extrema malitia. Coninch. vbi ſupr. num. 95. fin. Bonacin. vbi ſupr. num. 2.

3. Not. tert. quòd extra caſum extremę neceſſitatis ſpiritualis non teneris cum periculo vitæ, aut cum notabili detrimento famæ, aut facultatum proximo priuato ſuccurrere. Ita S. Thom. ad 3. Nauarr. Coninch. Suar. Bonac. Iacob. Granad. vbi ſup. Eman. Sa tit. charitas num. 2. & 5. Ratio eſt, quia, licèt quædam bona ſpiritualia proximi maioris momenti ſint, quam temporalia noſtra; nihilominus inclinatio charitatis in commodum proprij ſubiecti eſt multò maior, quàm inclinatio in bonum alienum,

quod

quod obligationem succurrendi proximo in graui necessitate excludit, eò quòd potest se liberare ab illa necessitate, & vt obligemur ad contemnendam propriam vtilitatem, oportet multùm præponderare bonum alienum; extra autem extremam necessitatem non præponderat salus alterius vitæ propriæ, nisi quis sit Prælatus; nam eius obligationes sunt ex iustitia strictè accipienda: quocirca non teneris adulterum ab adulterio cum vitæ periculo retrahere, quia non laborat extrema necessitate. Ita Malder. 2.2. quęst. 26. art. 5. Valent. Nauarr. loc. citatis: neque obligaris ad Indos proficisci, quia isti neque laborant extrema necessitate, quia adsunt alij, qui eorum necessitati succurrunt, neque es certus moraliter te eis posse auxilium præstare. Limita, nisi sit proximus communis, idest Respublica graui necessitate laborans, quia tunc cum periculo vitæ teneris ei dare auxilium, tum quia bonum communitatis spirituale præponderat bono priuato, tum quia in graui necessitate Reipublicæ multi priuati laborant extrema necessitate. Ita Coninch. vbi supr. num. 99. & 100.Bonac. vbi supr. num. 5. Castr. Pal. num. 10. ex quo sequitur; si Concionator prauam doctrinam doceat, pluresque esse peruertendos putes, & spes impediendi obstando habeatur; teneris cum periculo vitæ pessimæ doctrinæ obstare. Ita Suar.Coninch.vbi sup. quia defensionem fidei assumis;si peccata publica ex sua natura totam communitatem inficiunt; teneris cum periculo vitæ,si es cōcionator, arguere, & reprehendere: verùm tamen est, quòd in necessitate leui non teneris communitati subuenire,cum tanto periculo;quia ius tuendi vitam & propria bona necessitati leui præponderat, & recta ratio dictat illam non esse defendendam cum tanto incommodo. Sic supponunt DD. relati, & expressè docent Bonac. num. 5. & Castr. Pa'aus vbi supr.

Not. quart. quod proximo existenti in graui necessitate spirituali teneris præstare auxilium cum leui tuo damno:secus si patiatur leuem necessitatē.Ita habetur ex Coninch.Suar.Sà,Valent. vbi supr.Ratio est, quia grauis necessitas spiritualis videtur esse superioris ordinis,quę ōninò ręferri debet cuilibet damno, ac detrimento leui: si verò es in dignitate constitutus, vt Prælatus, seù Princeps, cui non solùm obligatio insurgit ex charitate, sed ex iustitia, teneris cum periculo vitæ graui necessitati spirituali cuiuslibet subditi succurrere, si moraliter eris certus de vtilitate profutura.S. Thom. Valent. Suar. Coninch. Bonac. Castrus Palaus vbi supr. Ratio videtur esse, quia officium ita postulat;nam arctiùs obligaris, quàm reliqui priuati, qui obligantur in extrema. Limita, nisi tua vita esset necessaria cōmunitati,quia charitas petit, vt vnus pereat, potiùs quam multi.Ita docēt Castrus Palaus,& Coninch. vbi supr.Adde cum Iacob. Granad. vbi supr. num. 7. qui sine notabili detrimento suorum bonorum temporalium potest vitare,seù impedire peccatum lethalem, quod proximus citò,aut serò creditur commissurus, tenetur sub mortali illud impedire:secus verò minimè, quia charitas obligat ad succurrendum proximo in spiritualibus: ergo violat charitatis legem,qui non obstat peccato;vbi verò damnum meum notabile est, cessat obligatio, eò quòd damnum spirituale proximi facilè potest reparari, & suauitas charitatis est,vt in his,& similibus euentibus non obliget ad præferendum bonum proximi in spiritualibus magno damno temporali proprij subiecti, in cuius amorem maximè inclinat habitus charitatis. Solùm nota Prælatis Religionum magnam esse obligationem impositam,etiam in ijs,quæ ad perfectionem spectant, & possunt in hoc committi peccata lethalia, si defectu debitæ diligentiæ, ac laboris, detrimenti spiritualis iacturam spiritus subditorum patiatur; quod, quandò, & quatenus obliget, non est huius loci, & ad arbitrium prudentum expendendum est: hæc Granad.

4. Pro quinto not. sit, quæ necessitas extrema, & grauis assignanda sit in Religionibus circa incommodorum prædictorum in notandis præcedentis dubij seriem: extrema namque erit, quandò negligentia Prælati permittit, vt omnes, seù fere omnes regulæ, seù constitutiones in desuetudinem abeant; nec amplius, seù parum curat,vt hæc à subditis obseruentur, ita vt de illis dici possit, sunt relaxatæ, vt rectè notat Emin. Lugo, prout in superiori dubio: grauis verò erit, quandò vna,vel duæ fuerūt neglectæ,ex quibus resultare videtur graue damnum Reli-

gionibus, ita vt in hac parte dicãtur relaxatę.

PRIMA CONCLVSIO.

5. Supremus Prælatus tenetur inquirere: an communitas alicuius Prouinciç, seù totius Religionis laboret extrema, seù graui necessitate, per quam in graui languescit, cum in maxima, seù extrema pereat, illamque restaurare, & Prçlatum, qui sua negligentia, ac dissimulatione tot mala permisit, grauiter punire. Tres habet partes conclusio, quarum prima sic suadetur: Prælati Religionum ratione tanti vinculi, & officij non solùm tenentur succurrere necessitatibus subditorum se offerentibus; verùm etiam inquirere: an laborent necessitatibus præsertim spiritualibus, vt possint eis laborantibus subuenire, quia vbi maius vinculum, ibi maius onus obligationis, diligentiæ, & inquisitionis. Ita S. Th. 2.2. q. 21. art. 1. Valent. loc. cit. vers. ex quo sequitur. Bonacin. vbi supr. n. 4. ergo, quantùm differt proximus particularis à proximo vniuersali, tantùm tenebitur tam graues, quàm extremas eius necessitates non mediocri diligentia inquirere. Secunda pars suadetur: Prælato maximè supremo incumbit onus procurandi totis viribus, vt sibi subiectæ oues rectè per viam ad desideratam perfectionis, & gloriæ metam currant; ideò errantes debet reuocare, dispersas colligere, deuiasque reducere: ergo collapsam, & relaxatam Prouinciam, seù Religionem, per quã securè, & absque periculo incedere debent oues, restaurare, & reformare, necessitatiq; extremæ, ac graui subuenire tenetur; quare doctissim. Iacob. Granad. de legibus tract. 3. part. 1. disp. 2. sect. 4. controu. 7. inquit. Ad Prælatos Religionis spectat regulam in suo feruore conseruare, & quantũ fieri poterit, suæ pristinæ perfectioni restituere. Tertia pars suadetur: ex officio Prælatus subditorũ delicta tenetur punire, vt notat S. Thom. 2.2. quęst. 67. art. 4. ex cõmuni sẽsu, pręsertim propter tria; quia delinquentes id merentur; sicut enim nullũ bonum sine præmio; ita nullum malũ debet esse impunitũ; vt corrigantur, cap. Prodest. 23. quęst. 5. & tandem propter pacem, & quietem Religionũ, cap. Res omnes ead. caus. & q. at cum Prælatus inferior grauissimè deliquerit permittendo labi Prouinciam, seù Religionem in grauem, seù extremam necessitatẽ: ergo Generalis tenetur eum grauissimè punire; vndè Gratianus 2. quęst. 7. cap. Pręsumentes, &c. Quapropter, inquit: *Sicut laudabile, discretumque est reuerentiam, & honorem exhibere Prælato, ita rectitudinis, & Dei timoris est, si qua inter eos correctione indigent, nulla dissimulatione postponere, ne totũ (quod absit) corpus incipiat morbus inuadere, si languor non fuerit curatus in capite*: tantò magis id debet fieri, quandò Prælatus sua dissimulatione, ac negligentia permisit, & permittit, vt tot necessitatibus laboret Prouincia; vndè meo iudicio ab officio est deponendus, dignitateque priuandus, vt optimè insinuat Panormit. in cap. Monachi, de statu Monachorum n. 5. & 6. assignans multos casus, per quos est deponendus Prælatus, inter quos enumerat relaxationem Religionis in se ipso, & in alijs, idem sentit Menochius lib. 2. de præsumpt. 86. num. 8. & rectè, quia suo exemplo bono Religionem in obseruantia conseruare tenebatur, & suis malis moribus eam labefactauit; ideò meretur hac pœna plecti, vt à necessitate coactus corrigatur, & tandem per restaurationem correptelarum ab alio Prçlato factam, summa pace, & quiete fruantur subditi, nec non & Religio.

Dices, si Generalis mittet manum ad restaurandam Religionẽ à corruptelis per negligentiam, & dissimulationem inferiorum Superiorum introductis ad sui conseruationem in regimine, cum iam totum corpus sit infectum, multa patietur incommoda, vt experientia docet, quia semel vna sola ordinatione, seù regula relaxata, ò quantæ difficultates insurgunt, quanta vis est necessaria, quantus sudor est fundendus, priusquam debelletur illud incommodum, & restauretur Religio. Resp. obligationem Generalis non indigere inuestigatione veritatis, quia clarũ est, vt dixi in notandis, teneri sub mortali pro reformatione extremæ, seù grauis necessitatis Religionis pericula vitæ subire.

Dices, potest Generalis multa incommoda in Religione per negligentiam inferiorum Superiorum introducta, quæ in exequendo dependent à subditorum voluntate, reformare, e. g. insistere potest, quòd Superiores inter se se publicas culpas de leuibus defectibus habeant, & quid simile; nunquã tamen partẽ ædificij sumptuosè erectã contra

adducatur, reformare poterit; neque etiam tollere picturam magni valoris, tam in publicum expositam ob sæculares, &c. Respond. de duobus malis minus est semper eligendum; si permittatur erectio ædificij, & pictura, scandalum quasi continuum sequitur, & apud sæculares, & apud Religionem, quia ab exemplo similia ædificia eriguntur, nec non & nouæ picturæ exponuntur: si destruatur illa pars ædificij, & pictura ab oculis sæcularium, Religiosorumq; tollatur, vnum tantùm scandalum insurgit, quod tandem tractu temporis è memoria hominum elabitur; securiùs est ædificij partem destruere, & picturam deponere, tanquam minus malum; imò addo, quòd Prælatus non tenetur euitare scandalum, quandò adest ratio vtilis, & necessaria ad actionem præstandam, licèt non ignoret multos esse scandalizandos, vt benè notat Ioan. Sancius in selectis disp. 46. num. 17. & multi alij, quos citatos sequuntur Castrus Palaus vbi supr. disp. 6. punct. 7. & S. Thom. Sanch. summ. lib. 1. cap. 6. num. 17.

SECVNDA CONCLVSIO.

6. SVbditus tenetur reformationi insistere, quantùm moraliter pro viribus potest. Suadetur ex superioribus, quia, ne bonum commune periclitetur ob necessitares, in quas miserrimè est lapsum, vitam propriam in discrimine ponere tenetur: ergo debet, & tenetur omnem diligentiam, si est profutura, reformationi præstare, monendo Generalem, corripiendo Superioré relaxantem, petendo auxilium ab alijs subditis, procurando, vt talis Superior deponatur, alius reformationis spiritu plenus erigatur, tollendo etiam de medio, quandò nullum remedium à Superioribus apponitur, opus relaxans, si res materialis, & amouibilis est: nec est intelligendum, quo fundamento dicant aliqui DD. quod subditi postquam Superiores de incommodis monuerunt, ad nihil aliud tenentur, si remedium non assignatur, dum bonum commune laborans extrema necessitate, seu graui postulat, vt eorum vita, si opus erit, in discrimine ponatur: Nec obstat, quòd si opus relaxans à subditis amoueatur, conturbetur pax, quia ista non videtur esse illa pax conseruanda, sed illa, qua dicuntur homines factionarij fiui, postquàm iniustè aduersam partem habentem ius ad omnia bona Religionis debellarunt, de qua dicit Tacitus Agric. apud Lipf. pol. lib. 6. cap. 5. *Auferre, trucidare, rapere falsis nominibus, atque vbi solitudinem fecerint, pacem appellant*: & sicut ista Tyrannorum pro iustitia seruãda est debellanda; ita illa pro restauratione boni publici est conturbanda, cum non sit vera pax, sed illa, quæ à reformatione emanat.

In gratiam præcedentis quæsiti fuit præsens agitatum, & sicut doctrina illa concludit, ita & hæc; sed quia pro Prælatis est prima rigida, ita pro subditis est rigidissima secunda; vndè vtraque linitur duobus subsequentibus quæsitis; & sic subditi, dum monent Superiores de incommodis, ad nil aliud tenentur.

DVBIVM LXXIV.

An Superiores Religionum, in suis ordinationibus, regulis, seu constitutionibus in conscientia teneantur Religiosos ad nullam culpam, saltem mortalem, obligare.

SVMMARIVM.

1. *MAteria præcepta, licèt de se leuis, ratione tamen finis intenti à Legislatore secundum aliquos DD. potest fieri grauis.*

2. *Religiosus transgrediendo ea, quæ sunt in regula, non semper peccat lethaliter; aliàs religiosus status esset in laqueum.*

3. *Materia grauis capax obligationis sub mortali potest imponi à Legislatore sub veniali, imò tenetur: benignè etiam potest tollere culpam venialem: diluuntur tandem nonnullæ obiectiones.*

Prim. not. sit, quòd ratio dubitandi in nonnullis DD. fundatur, qui firmiter asserunt, licèt res præcepta de se sit leuis, ratione tamen circunstantiæ adiunctæ fieri grauem,

grauem, & consequenter eius transgressionem mortalem; id enim præsertim insurgit ratione finis intenti à Legislatore; nam si materia præcepta grauiter conducit ad finem Legislatoris, erit peccatum graue eius transgressio, esto materia sit leuis; si leuiter conducit, erit veniale, esto materia sit grauis. Ita Vasquez 1. 2. disp. 158. cap. 6. n. 59. 60. tom. 2. Suar. de legib. lib. 3. c. 25. num. 4. 12. Sanch. summ. lib. 1. cap. 4. n. 2. 6. quarè Valent. t. 2. disp. 7. quæst. 5. punct. 6. infert cum Sanch. loc. cit. multos decipi credendo non obligare præceptum Prælati sub mortali de seruando silentio hoc, vel illo tempore, aut de alio efficiendo, quia, licèt ex se non appareat magni momenti, fieri quidem potest, vt circunstantia aliqua ei materiæ grauitatem addat: clariùs tamen in exemplo relato loquitur Castr. Palaus p. 1. de essent. peccat. tom. 2. disp. 2. punct. 7. n. 4. referens Bonacin. de legib. disp. 1. quæst. 1. punct 3. §. 4. n. 21. dicit ergo, quòd multiloquium de se est leuis materia, at si obseruantia religiosa grauiter minuatur, & ob id Superior silentium præcipiat, violatio silentij peccatum graue erit, quia grauiter conducit fini intento: addit etiam aliud exemplum: ingressus vnius Religiosi in cubiculum alterius gratia loquendi, materia est de se leuis; at si Superior ingressum prohibeat, vt aliqua inconuenientia euitet, quæ ex tali ingressu oriuntur, sine dubio ingressus grauis materia erit, & peccatum mortale. Ex qua doctrina magnum sequitur inconueniēs, quod cum penè sint infinitæ constitutiones, regulæ, ac ordinationes Capitulorum generalium, prouincialium, nec nō & Generalium, Prouincialium, & Priorū, & cum semper in istis ordinationibus Superiores habeant aliquem finem grauem intentum, vt benè notat Castr. Palaus vbi supr. num. 3. hisce verbis: Neque sumitur ex fine Legislatoris; hic enim semper grauissimus est, & idem respectu materiæ leuis, & grauis: erunt infinitæ obligationes sub mortali, & quis poterit tantum onus ferre? & quis poterit tot laqueos fugere? vnde sit.

Sec. not. quòd S. Thom. 2. 2. qu. 186. art. 9. quærit: an Religiosus semper peccet mortaliter transgrediendo ea, quæ sunt in regula. Negatiue respondet, eò quòd ille, qui profitetur aliquam regulam, non vouet obseruare omnia, quæ sunt in regula, sed vouet regularem vitam, quæ consistit essētialiter in votis obedientiæ, paupertatis, & castitatis. Ratio videtur esse, quia, si omnia essent sub peccato mortali, status Religionis esset Religiosis in laqueum peccati mortalis, quod vix, aut nunquam potest declinari. Ita habetur ex eod. Sanct. in quolib. quolib. 1. art. 20. secundum ergo doctrinam relatam in prim. not. sequitur, aut S. Thom. malè respondisse quæsito, aut doctrinam non percepisse: Suarez 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. cap. 2. num. 8. cognoscens profunditatem doctrinæ S. Th. affirmat, dum tradit quatuor modos, quibus potest se habere aliqua regula, quorum primus videtur esse, quandò Institutor explicitè explicat suam mentem esse obligandi sub præcepto, quantùm potest, iuxta vniuscuiusque capacitatem, affirmat, inquam, pauló interius, istum modum á nulla religiosa regula explicari, nec suis Religiosis imponi, quia iuxta doctrinam D. Tho. vbi supr. non esset regulæ conueniens; aliàs status religiosus esset Religiosis in laqueum peccati mortalis, quod vix, aut nunquam potest declinari; & c. 4. num. 10. addit: duo desidero explicare, nec laqueum Religiosis inijcere, imponendo periculum peccandi mortaliter, vbi re vera non est, neque etiam eis occasionem tribuere, vt remissè viuant, & veris periculis peccandi mortaliter se exponant. Caietan: etiam in summ. tit. præcepti transgressio, eandem tradit doctrinam dicens, quòd intentio legis Ecclesiasticæ non est inijcere laqueos animabus, sed ad ædificationem corporis Christi mystici promouere; vndè fit, vt non lata multitudo præceptorum obligantium ad mortale in iure interpretanda sit, ne laqueus multiplicatus contra animas censeatur: his quippè doctrinis se subscribunt Silu. tit. Relig. 1. quæst. 8. & Rodriq. tom. 3. quæst. 50. art. 1. adducentes illam auream sententiam D. Thom. status Religionis, &c. vbi sup. eamque explicantes sequentibus verbis (quasi dicat, quòd nullus author regulæ probare intendit) audite etiā, quæso, ad rē nostrā ea,

quæ dicunt constitutiones Prædicatorum: *Vt igitur vnitati, et paci totius Ordinis prouideamus; volumus, ac declaramus, vt regula nostra, & constitutiones nostræ non obligent nos ad culpam, nisi propter præceptum, vel contemptum; præceptum autem in regula, nisi quod de natura sua est de ratione triū votorū, vel diuinæ, aut Ecclesiasticæ legis, cōtinere volumus, et declaramus, & idē in cōstitutionibus, nisi vbi ponatur sententia excommunicationis, aut formaliter exprimitur per verbum præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ, & hoc in ordinationibus, & Prælatorum verbis, & literis intelligi volumus: porrò Prælati omnes à multitudine præceptorum abstineant, ne laqueum animabus subditorum inyciant, nec propter defectum vnius, vel paucorum, quem, vel quos non audent corrigere, communitatem inuoluant*: aurea verè verba ab omnibus Religiosorum familijs adnotanda: sed non minùs aurea sunt illa D. Antonin. part. 3. tit. 16. c. 1. §. 7. supr. regul. S. Benedicti: *Et per rationem*, inquit, *quidem cognoscitur, tales obseruantias non esse sub præcepto, sed solùm substātialia Religionis, scilicet expropriatio, castitas, obediētia, quia non est verisimile, quòd vir sapiens, & expertus humanam fragilitatem plenus spiritu Dei voluerit filios suos oneribus importabilibus grauare; hoc enim non esset regulam trodere, & compendiosam viam facere ad Regnum cæleste, sed inycere laqueos professoribus, & deycere eos in profundum; quæ pietas Patris hæc esset, cum tamen dicat, admonitiones pij Patris excipite: B. quoque Gregorius in lib. dialog. dicit de S. Benedicto, quòd edidit regulam discretione præcipua; sed quæ discretio esset, si ad omnia ceremonialia tenerentur sub præcepto? item in moralibus assimilat Religionem portui tranquillo, & sæcularium vitam ob pericula maris; sed maiora pericula*, inquit etiam S. Thom. vbi supr. *transgressionis, & damnationis esset in Religione, quā in sæculo, si omnia ordinata in regula essent sub præcepto*: tandem angelicus Doctor cōcludit: *Si qualibet transgressio eorum, quæ in regula continentur, Religiosum obligaret ad mortale, status Religionis esset periculosissimus propter multitudinem obseruantiarum*.

CONCLVSIO.

MAteriam grauem de se capacem obligationis sub mortali potestas instituentis regulam, seù constitutiones, seù ordinationes imponere potest sub veniali; & tenetur sub mortali ad mortale non obligare subditos; imò benignè poterit obligationem sub veniali tollere. Conclusio tres habet partes. Prim. sequuntur Suar. de leg. lib. 3. c. 27. n. 7. Salas de legib. disp. 10. sect. 7. nu. 33. Bonacin. de legib. disp. 1. quæst. 1. p. 7. §. 4. n. 23. Valent. 1. 2. disp. 7. quæst. 5. punct. 2. quæstiunc. 2. Sanch. lib. 1. de matrimon. disp. 6. & lib. 6. summ. c. 4. n. 25. Nauarr. summ. c. 27. n. 3. & alij, quos citatos sequitur Ioann. Sanc. in select. disp. 15. n. 16. Ratio est, quia tota humani præcepti vis dependet à voluntate Legislatoris: ergo sicut potest non præcipere, ita præcipiendo lenire potest modum: ergo potest tantùm ad veniale materiam grauem determinare. Præterea, lex naturalis diuina dictat parendum esse Superiorum præceptis, sicut ab ipso emanant: sed certè emanare possunt sub veniali: ergo materia grauis sub veniali potest subditis pro executione imponi. Addo, quòd iste modus præcipiendi est multùm conueniens præsertim Religionibus, ne præcepta grauia multiplicentur in maximum subditorum onus, quia eis multa præcipi debent ad conseruandam regulam, & ad decorem Religionis: insuper curandum est, ne gubernatio sit eis onerosa, sed suauis, nec in hoc apparet indecētia, nec in iustitia, nec aliquis excessus: ergo firmandum est tanquam verum posse Legislatorem materiam grauem sub veniali præcipere. Nec obstat voluntatem Superioris solùm requiri ad imponendum præceptum; grauitas autem, & leuitas insurgit ex natura rei, quæ à voluntate hominis nequit impediri; aliàs differentia inter mortale, & veniale dependeret à potestate præcipientis, quia non solùm Superioris voluntati subiacet impositio præcepti, sed etiam modus, & qualitas eius; nec voluntas Superioris immediatè inter mortale, & veniale differentiam ponit, sed tantùm mediatè, quatenus præceptum dependere potest ab eo secun-

secundum modum, & qualitatem. Nec obstat legem naturalem non posse limitari in materia graui: ergo neque humana, quia obligatio naturalis ex ipsis rebus, & deordinatione, quam habent immutabilem cum recta ratione, oboritur; at obligatio legis positiuæ sicut tolli potest; ita etiam limitari. Nec obstat tandem pœnitentiam impositã à Confessario pœnitenti sub mortali esse implendam, licèt Confessarius tantùm intendat eam imponere sub veniali: ergo signum est Legislatorem in materia graui nõ posse præceptum limitare, quia Suar. tom. 4. de pœnit. disp. 38. sect. 7. n. 5. Medin. C. de confessione tr. 2. quæst. 48. affirmant pœnitentiam à Confessario sub veniali imponi posse, eò quòd sit quædam lex; & ideò rationes legis sentire debet, quia Ioann. Sancius disp. 15. n. 16. inquit Confessarium non habere potestatem limitandi sub veniali graues pœnitentias ab ipso impositas, eò quòd id faciat non nomine proprio, sed nomine Christi, & vt vices illius gerens: secùs est dicendum de Legislatore humano nomine proprio præceptum imponente Secund. pars suadetur: iniicere mille laqueos subditis, quibus morali certitudine sunt casuri in lethalem culpam, est mortale, vt dicunt DD. at si Prælati in ordinationibus, seù constitutionibus grauibus, quæ quasi in Religionibus reformatis sunt infinitæ, & nunquam habent terminum, sub veniali saltem non limitarent obligationem, penè infinitos laqueos iniicerent subditis, quibus morali certitudine certæ ruinæ esset proximi, vt notat S. Thom. vbi supr. cum alijs: ergo, conscientia duce, à legibus tollere debent lethalem obligationem, quæ i. fugere ex propria natura potest. Confirmatur ex 2. not. quia ibi omnes DD. relati cognoscunt tam manifestum periculum labendi in peccatũ nõ prouenire nisi ex sola obligatione illarũ rerũ, si essent sub mortali, quæ cõtinentur in regulis ab Institutoribus ordinatę, ac determinatę; quantò magis id dicerent, si esset loquuti de cõstitutionibus, ac ordinationibus Religionum, quæ quasi sine termino regulam sepiunt. Prætereà, abuti potestate Ecclesiastica in animarum laqueos, nequit imputari nisi ad mortale, quia, vt benè dicit Reginald. lib. 15. n. 42. potestas omnium legum condendarũ concessa est Principibus tam Ecclesiasticis, quàm laicis in subditorum bonum, non in perniciem, & in animarum laqueum: si autem Prælati non liberarẽt subditos in ordinationibus etiam grauibus à lethali culpa, abuterentur potestate in animarum laqueum: ergo. Tert. pars suadetur, quia id fit in multis Religionibus præsertim Prædicatorum, Societatis Iesu, & Capuccinorum; id etiam postulat puritas animarum Religiosorum, quæ necessariò mille peccatis venialibus, supposita humana fragilitate, ac infinitarum rerum præceptarum multiplicitate, continuè subiacerent; id etiam petit benigna voluntas totius Religionis, quæ suos filios non intendit tradere rigidæ potestati aliquorum Prælatorum zelum sine prudenti zelo profitentium; nam præsumptio semper erit iudicandi potentior, quæ est benignior. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 29. n. 5. tom. 1. alijs relatis.

Dices, si nullam culpam in se continere debent leges, seù constitutiones sancitæ, responendæ sunt, ac si non essent impositæ: quomodò ergo vota essentialia, regulam, nec non & Religionem conseruabunt? & tamen sunt sepes pro earum conseruatione. Resp. quòd non sunt sepes, ita vt, illis resecatis, corruat, & regula, cæteraque alia, sed vt meliùs, & faciliùs obseruentur, & ad hoc sufficit vigilantia Prælatorum vnà cum pœnis taxatis, seù taxandis transgressoribus imponendis; quæ pœnæ non sunt subeundæ ab ipsimet transgressoribus, sed imponendæ à Superioribus. Ita Caietan. 2. 2. qu. 186. art. 9. ad 3. Armill. tit. Religio n. 13. videatur Sanct. Antonin. 4. part. tit. 16. c. 1. §. vltim. Suar. de legibus lib. 5. c. 4. n. 6.

Dices, pœna nequit infligi sine culpa: ergo necessariò debent obligare ad culpam venialem. Resp. qui se obligat ad aliquam pœnam voluntariè, illa potest multari absque culpa, licèt non sine causa. Ita S. Th. 2. 2. quæst. 108. art. 4. & tradit reg. sine culpa 23. de regul. iuris in 6. imò addo ex sententia Sanch. summ. lib. 6. cap. 4. nu. 11. 13. illas pœnas non induere rationem veræ pœnæ, sed cuiusdam pœnalitatis, quæ largo modo nuncupatur pœnæ, eò quòd consistant

ſtant in patiendo, & in priuatione boni aliqualiter debiti, & ſunt contra naturalem propenſionem.

Dices, regulæ, ſeù conſtitutiones ſunt quædam leges, quæ obligant Religioſos, vt ſaltem ſub veniali obſeruentur. Reſp. eſſe quidem leges, quarum obſeruatio dependet ab imponentium voluntate, qui benignè ad nullam culpam obligare ſubditos intedunt, ne laquei ſeù graues, ſeù leues animabus inijciantur; maxime quia in communitatibus, vt benè dicit Suar. vbi ſupr. n. 3. neceſſe eſt plures eſſe infirmos, ac debiles, idque videtur eſſe magis conſentaneum fini regulæ; nam redditur magis onus Dei leue, curſus perfectionis diligentibus non impeditur, hilaritas ſpiritus habetur, & negligentes à ſuauitate legum attracti ad maiorem diligentiam inuitantur, nec ex tot periculis venialia committendi liberati ea paruipendunt.

Dices, ſi Superior legum obligationem, quæ inſurgit ex materia graui, ſeu leui, quæ ratione alicuius circonſtantiæ fit grauis, tollere teneretur, ex earum tranſgreſſionibus bonum commune maximum pateretur damnum: quò fit, vt Religio notabiliter damnificaretur. Reſp. retorquendo argumentum, ſi non tolleretur, cum quaſi regulæ, ſeù conſtitutiones ſint infinitæ in reformatis Religionibus, & continuo augmentetur, præter ea, quæ ſunt diſperſa in eſſentiali regula, mille, & infiniti laquei animabus ſubditorum inijcerentur, qui vix, aut nunquàm poſſent declinari, vt dicitur in 2. not. quò fieret, vt bonum commune Religionis totaliter deperderetur, ac finis eius fruſtraretur, qui eſt tandem inducere homines ad perfectionem; quæ dificultas ſi fuiſſet multùm conſiderata, & à DD. prout in dub. 70. An quandò quis habet conſuetudinem tranſgrediendi regulas, &c. ponderata, nō ita facilè tranſgreſſores lethali culpa damnarent; & parui refert, quòd ſuas inuicem confutent rationes, quibus ſinguli probant propoſitionem, quia aut ſub vna, aut ſub alia tranſgreſſores damnant, & mille laqueis animas inuoluunt: quid ergo dicendum? de duobus malis minùs eſt eligendum, minùs eſt, quòd bonum commune periclitetur, quàm quòd animæ ſæpè, ac ſæpius ſubiaceant peccatis cum periculo manifeſto luēdi pœnas æternas; & ideò à Superioribus relaxanda eſt omnis grauis obligatio: ſed meliùs & eſt doctrina omnibus Regularibus maximæ reſpirationis. Duplex bonum conſiderati poteſt in omni congregatione Religioſorū: alterū inſurgens ex ſtatu aſſumpto eſſentiali, alterūverò ex ſtatu aſſumpto accidētali: dānificatio primi poteſt eſſe mortalis; dānificatio ſecundi nullius culpæ iuxta voluntatem eorum, qui eum aſſumpſerunt, & id hoc modo explicatur. Duplex ſtatus perfectionis aſſignatur: alter eſſentialis conſiſtens in tribus votis, & in aliquibus præceptis ad mortale obligantibus, vt in regula S. Franciſci: alter accidentalis poſitus in multis præceptis a regula uin Inſtitutoribus, à tota Religione, nec non à Superioribus ad mortale non obligantibus: damnificatio boni inſurgentis ex ſtatu eſſentiali eſt mortale peccatum, quia ad tuendum illud ſub graui culpa Religioſi ſe obſt inxerunt: damnificatio boni ſecundi ſtatus nō eſt mortale, quia ad illud protegendum homines non ſe obligarunt ſub mortali; & ratio tendendi ad perfectionem conſ.ſtit in tribus votis, aliſque præceptis ſub mortali; in alijs verò rebus ſine aliqua culpa, vt benè notat Ioannes Sanc. in ſelect. diſp. 7. n. 10. vnà cum Iacob. Granad. de peccat. contro u. 6. tr. 2. diſp. 2. ſect 7. Gerſon. dialog. de perfect. cordis p. 2. Alphabet. 68. l. H. & Suar. interiùs citand. Nec iſta doctrina videtur eſſe noua, ſed habetur ex D. Thom. aſſerente, præter tria vota nullam inſurgere obligationem ad peccatum ob periculum ad ea omnia obſeruanda à profeſſoribus alicuius regulæ, tantò magis id valere debet in conſtitutionibus, ac ordinationibus; id omnes intendunt, qui ſequuntur D. Thom. vt in 2. not. qui etiam dicunt regulas, ſeù conſtitutiones ad nullam ſubditos obligare culpam, vt Tabien. tit. Religio. qu. 22. Suar. inferiùs, Emin. Lugo de iuſtit. diſp. 9. ſect. 2. n. 11. & alij: imo addo, quòd tuta conſcientia nequirent id facere, quandò vellent ad illud tuendum ſub mortali ſe ligare ob periculum millies, ac millies labendi in peccatum, dum mille laqueos ſibi imponerent: verùm tamen eſt, quod ſe obligarunt Religioſi ad bonum illud accidentale conſeruandum

uandum, & non damnificandum ſub aliqua pœna temporali taxata, ſeù taxanda à Superiotibus, ac proindè tranſgreſſores fiũt rei illarũ pœnarũ, vt benè obſeruat Reginald. lib. 13. n. 177. vndè ſi haberent animum obſtandi pœnis imponendis à Superioribus, cenſendi eſſent lethalis culpæ rei, vt docent Suar. 4. de Relig. lib. 1. c. 4. n. 13. tra. 8. hiſce verbis: Vndè ſi quis vellit ita eſſe liber à iugo regulæ, vt paratus non eſſet ſuſtinere pœnam quantũcumquè Prælatus eã præciperet, vel ei reſiſtere ſi neceſſe ſit, ille ſine dubio eſſet in malo ſtatu, & peccaret mortaliter, tum quia habet diſpoſitionem directè contrariam voto obedientiæ, tum quia reſiſtit regulæ, non tantùm vt mera lex pœnalis eſt, ſed etiam vt reſoluitur in obligationem conſcientiæ ex ſuo genere grauem, ſcilicèt non reſiſtendi Prælato iure ſuo vtenti, & obſeruantiam regulæ procurandi; at verò ſi quis ita remiſſus ſit, vt ſecum ſtatuat non ſeruare regulam quoties occultè potuerit, vel aliter pœnam vitare, vel certè quoties maius onus ſenſerit in ſeruanda regula, quàm in ſuſtinenda pœnitentia, non apparet in hoc actu malitia mortalis ex obiecto: hæc Suarez. Addendum tamen eſt hic, quòd per iſtam doctrinam, quæ laqueos ab animis reſecat, & bono communi conſulit in decorem Religionis, non intendo excludere Superiorem aliquandò non poſſe præcipere aliquid ſub mortali ſecundum exigentiam rei occurrentis, etiamſi ſit leuis res ob circunſtantiam annexam maximi ponderis, vt rectè adnotauit Alphonſ. à Caſtr. lib. 1. de leg. pœnal. c. 5. quem ſequitur Reginald. lib. 15. n. 43. vbi poſtquam perperam ſenſit eos Prælatos, qui putant ſe poſſe ad mortalem culpam ſubditos obligare propter ſolius ſilentij violationem, aut propter vnius lactucæ manducationem ſine licentia, aut propter aliud ſimile, quod ex ſe eſt parui momẽti, nec poteſt grauiter Religioni nocere, ſubdit poſſe his rebus paruis talem, tamque grauem coniungi circunſtantiam, tam graue ſcandalum Religioni, aut tantam tranſgreſſionis votorum occaſionem afferentem, vt meritò poſſet Prælatus res huiuſmodi prohibere ſub intimatione gehẽnæ: addo etiam cum Baſſæo ſumm. tit. Prælatus, Prælatos regulares non debere eſſe faciles ad ferenda præcepta obligantia ad mortale; cum experientia rerum magiſtra demonſtret eorum frequentiam magis contemni, quàm formidari, & infelices exitus in perniciem animarum ſubditorum indè ſubſequi, vndè Prælati à multitudine præceptorum, & ordinationum ſe abſtineant, ne laqueum ſubditorum animabus iniiciant, nec propter defectus vnius, vel paucorum, quos non audent corrigere, communitatem inuoluant: fauet his Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap. 3. *Quamuis*, inquit, *excommunicationis gladius neruus ſit Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ad continendos in officio populos valdè ſalutaris, ſobriè tamen, magnaque circunſpectione exercendus eſt, cum experientia doceat, ſi temerè, aut leuibus ex rebus incutiatur magis contemni, quàm formidari, & perniciem potiùs parere, quàm ſalutem.* Ex doctrina ergo huius vltimæ obiectionis apparet, Prælatos, velint, & nolint, debere in ſuis ordinationibus eximere ſubditos ab omni obligatione ſub mortali, quia ad bonum accidentale Religionis tuendum non ſe obligarunt ſubditi, nec obligari potuerunt ob manifeſtum periculum ruendi in peccatum, quod oritur, inquit S. Thom. vbi ſupr. ob multitudinem obſeruantiarum: tandem cõcludo hanc doctrinam eſſe veriſſimam, & iuxta eam multas ſuperiùs approbatas poſſe accommodari.

DVBIVM LXXV.

An Prælati præſertim ſupremi bonum commune Religionis inſurgens ex multis præſcriptis à regularum Inſtitutoribus, à tota Religione per communes leges, nec non & à Superioribus ad mortale non obligantibus ſub lethalis culpæ pœna tueri teneantur.

SVMMARIVM.

1. *OB rigidas aliquorum DD: doctrinas moueri poteſt dubium: an Religionum ſtatus ſit aſſumptibilis.*

2. *Varijs rationibus, ac ſolutis obiectionibus, oſtenditur Prælatos non teneri ſub mortali ad*

ad conseruandum bonum accidentale Religionis: quædam designantur limitationes.

Post præcedens dubium discussum, occurrit mihi præsens denuò discutiendū;dico denuò, quia in dub. 72. de syndicatu Superiorum materiam satis abundè extendi, in quo legitur resolutio Emin. Lugo ita loquentis: Prælatus, qui negligit regulam aliquam, seù ordinationem,vt abeat in desuetudinem, mortaliter peccat, licèt subditi eā ex se transgrediendo non peccent nisi venialiter, & etiam sine peccato; enumerat postea aliquas ordinationes, quarum neglectionem imputat ad mortale; & ante ipsum multi, ac multi DD. hoc idem docuerunt, vt videre est ibi, sicut ego docui: fateor tamen, quòd post multos annos mihi visa est dura, ac rigida doctrina, quia istud bonum accidentale, teste experientia, ab omnibus Religionibus secundum magis, & minùs integratur per infinitas, vt ita dicam, ordinationes, ac constitutiones, & nunquam datur finis: praxis docet, quòd, dum Religiones florent in virtutum acquisitione, ac spiritus exardet, parua cum difficultate obseruantur, & quasi ex habitu tot oneribus Religiosi illi in spiritu feruentes colla subijciunt, quia non obest eorum tepiditas; Ordinibus postea dilatatis, ac multitudine augmentata, infirmatur spiritus, frigescit charitas, dilatatur tepiditas, deperduntur virtutes, crescentibus imperfectionibus: quò fit, vt non mediocris repugnantia ad illas obseruandas sub varijs prætextibus, quorum fundamentum nil aliud est, quàm spiritus debilitas, excitetur, & ita sensim sine sensu multæ ex illis abeunt in desuetudinem; vndè clarè dignoscitur, quòd, considerata multitudine in spiritu infirma, earum obseruatio fit moraliter impossibilis: quòd si aliquo conatu ad incommodis obstandum vtetur Prælatus, illicò ei occurrit multitudo illa infirma clamoribus, ac murmurationibus, ac factis tempore debito ei denegando vota, & tanquam sibi odiosum ab officio absoluunt, vndè infelix Prælatus cognoscens se tot molestijs oppressum, conscientia scilicet iuxta DD. doctrinam, quæ quotidiè cum stimulat, clamoribus imperfectorum, qui eum cruciant, paceque fugata, quæ eum lacerat, nesciens, quò se vertat, tandem se vertit ad onus deponendum, & sic satisfacit plebi, priusquam ab ea deponatur: fateor quoquè DD. illorum doctrinam, quæ docet, Religiosum habentem consuetudinem regulas, seù constitutiones, quæ non obligant ad mortale, transgrediendi, lethali culpa obstringi, esse rigidam: inter omnes tandem mihi videtur rigidissima illa, prout in præcedenti quæsito asserens per quemlibet actum contra regulas commissum, quia grauiter offenditur finis intentus à Legislatore, peccatum mortale committi: fateor, fateor has doctrinas sapere nimium rigorem,vndè cogor tale mouere quæsitum: an, admissis doctinis, status regularis sit assumptibilis: minimè quidem, quia, ait S. Thom. in præcedent. quæsito, esset periculosissimus propter multitudinem obseruantiarum, & esset Religiosis in laqueum peccati mortalis, quod vix, aut nunquam declinari posset, præsertim Prælatis ob duplicem obligationem, & ratione talis personæ, quia est Religiosus, & ratione officij, quia est Prælatus respiciens subditos pro obseruatione ordinationum, ac pro punitione inobseruantiarum, & transgressionum: vt ergo status sit assumptibilis, vt portus tranquillus, vti loquitur S. Thom. quæst. 186. vbi supr. ex D. Gregor. rigorem vltimarum doctrinarum alijs suauibus iam leniui, vt videre est suis locis, nunc remanet hæc lenienda.Pro cuius intelligentia huc est reuocandum notandum secundum præcedentis dubij, vnà cum aliquibus doctrinis in quæsito diffusè explicatis.

CONCLVSIO.

PRælatus ex vi suæ obligationis ad tuendum bonum commune illud accidentale, quod conflatur ex penè infinitis ordinationibus, regulis, ac constitutionibus sub onere peccati mortalis non tenetur, ita vt, si vna, vel plures permittat, vt in desuetudinem abeant, semper lethali culpæ obnoxius putandus sit. Suadetur ex do-

ctrinis S. Thom. Suar. Rodriqu. & S. Antonin. prout in sec. not. præcedentis quæsiti, assentientium, quod aliàs status Religionis esset in laqueum peccati mortalis, & periculosissimus ob multitudinem obseruantiarum. quò fit, subdit S. Thom. vt vix, aut nunquam sine peccato declinari posset.

Dices, S. Thom. cum alijs DD. loquitur de subditis, & non de Prælato, cui est annexa obligatio ratione officij, vt patet ex textu. Respond. quòd doctrina non distinguit inter subditum, & Superiorem, nec nos distinguere debemus; quò fit, vt multò magis concludat de Prælato, quàm de subdito, quia subditus in hoc arduo negotio gerit personam sui ipsius, & à propria infirmitate defenditur, vt non succumbat tot oneribus; Prælatus verò gerit personam non solùm sui ipsius, sed etiam omnium subditorum, eorumque infirmitates, ac debilitates induit, propria primò induta; & ideò Religionis status esset ei magis in laqueum peccati mortalis ob multitudinem obseruantiarum cum tanta repugnantia non solùm ex parte propriæ infirmitatis, sed etiam ex parte infirmitatum omnium subditorum; nec per hoc, quòd est Prælatus, ab humana imbecillitate, & à laqueis incidendi in peccatum eximitur; nec maior obligatio in vno, quàm in alio manifestum periculum aufert.

Suadetur secund. si Prælatus sub mortali teneretur tueri omnes, ac singulas ordinationes, vt non negligantur à subditis, obligaretur ad aliquid impossibile, seù valde difficile, quod legi repugnat; de ratione enim legis est, teste Isidor. lib. 5. Etymol. cap. 20. & lib. 2. cap. 12. vt sit possibilis, idest, vt inquiunt Suar. de leg. lib. 1. cap. 9. & Mirand. manual. Prælat. tom. 2. quæstion. 25. art. 9. non valdè difficilis, grauis, & onerosa, ne repugnet infirmitati, ac imbecillitati humanæ: sed hoc non est dicendum: ergo nec illud: assumptum probatur, quia ipsa legum multitudo repugnat cuicumque communitati, in qua, etiamsi sit regularis, vt vult DD. doctrina, & praxis omnium Religionum, maior pars est imperfecta: ideò dicebat Sotus de iustit. lib. 1. quæst. 5. art. 3. vndè id maximè Legiferi deberent considerare, ne legum multitudine subditos obruerent, sed illis essent tantùm contenti, quæ sunt penitus necessariæ; nam ipsa multitudo fit statim impossibilis, vndè illicò efficiuntur veluti aranearum telæ, quibus muscæ capiuntur, & non leones: hanc doctrinam sequitur Mirand. vbi supr. Per quod, ait, & meritò reprehenditur quorundam Iudicum, & Prælatorum facilitas, & propensio nimia ad condendas, & faciendas leges, quarum proindè obseruatio, quasi impossibilis redditur, quæ ad nihilum deteruntur, nisi vt paruipendantur, seù efficiantur telæ, quibus non leones, sed tenues muscæ capiuntur: & Azot. part. 1. lib. 5. cap. 5. quæst. 7. Vbi plurimę leges conduntur, facilè contemni solent, eò quòd ciues onerati grauiter videantur: ergo ratione moralis impossibilitatis à vinculo lethali absoluitur; ideò dicebat Porreta in D. Thom. 2. 2. quæst. 186. art. 9. O quàm malè faciunt pro se, & subditis illi (si qui sunt) qui præceptis multiplicatis tranquillum statum Religionis reddunt, & onerosum valdè, & periculosissimum.

Dices, esto verissimum sit legum multitudinem non adaptari cuicumque communitati, attenta hominum imbecillitate, consequenter in Prælato pro earum obseruatione nullam posse esse obligationem grauem; nihilominus, quando sunt iam introductæ in multitudine per consuetudinem, nec multiplicitas obstat obseruantiæ, nec hominum infirmitas ei repugnat, cum consuetudo sit altera natura, permittere autem, vt à subditis negligantur, ac paruipendantur, & in desuetudinem abeant ob graue damnum, quod Religioni infertur, nequit Prælatus à labe graui liberari; facillimè enim ruinæ potest occurrere. Resp. quòd si Religio semper formaretur ex solis integris viris, ac spiritu feruentibus, vti loquitur Sotus vbi sup. q. 6. ar. 2. seù si Prælati essent Augustini, & subditi Possidonij, vti habet Nauarr. comment. 3. de Regul. num. 10. esset

esset fortè sufficiens ratio eum non eximendi à culpa; dico fortè ob rationem inferiùs notandam; sed quia tempus consumit homines, mutat mores, ac spiritum infirmat, dicente Cordub. in regul. S. Francisc. cap. 2. quæst. 2. in fin. Communiter videmus, quòd recepti Religiosi sunt peiores quotidiè, & posteriores prioribus,& talibus multiplicatis,multiplicantur transgressiones; vndè difficilè flectuntur ad vnum sensum, inquit S. Bonauent. opusc. tom. 2. quæst. 19. sup. regul. S. Franc. ob capita diuersa, quæ semper perfectionem debilitant, sequitur, vt illud, quod, quandò numerus hominum charitate feruentium erat exiguus, videbatur facile, fiat postea difficile,& nimis onerosum, imò moraliter impossibile; nam posteri fremunt, & transgressionibus resistunt disciplinæ, ac remissa vita, tot legum onus abijciunt, vt praxis docet,quod optimè fuit animaduersum à Sot. de iustit. lib. 1.quæst. 6. art. 2. & à Sayro de legib. lib. 3. cap. 3. num. 6. hisce verbis: Sunt, inquam, qui exiguum numerum considerantes charitate feruentium graui onere legum Religionum familias premunt, quas posteri ferre nequeunt, ceruices excutiunt; quò fit, vt tutè non possit tot angustijs circumuallati Prælatus à DD. imponendo ei tot onera sub peccato mortali, dum difficultas oboritur ab imbecillitate humanæ naturæ, ac à rebus ipsis in se consideratis, quia non habent à se suum esse, vt notat S. Bonau. vbi supr.

Ideò benignitas Ecclesiæ, idque sit pro tertia ratione, à filijs suis, quantùm fieri potest, periculum labendi in peccatum elongat, ne animabus laqueos inijciat: audiamus doctrinam Caietan. summ.tit.præcept. transgress. verè auream: Intentio, ait, legis in communi certa est, quoniam est facere homines virtuosos, & legis Ecclesiasticæ intentio est non inijcere laqueos animabus, sed ad ædificationem corporis Christi mystici promouere; & hinc fit, vt non tam lata multitudo præceptorum obligantium ad mortale in iure interpretanda sit, ne laqueus multiplicatus contra animas censeatur: sentiamus etiam Silu. tit. Scrupulus quæst. 4. vbi ait: Deum, nec Ecclesiam intendere obligare ad vix possibile aliquem, vt puta, nimiam habens difficultatem; alioquin nō esset verum illud Matth. 11. *Onus meum leue:* nec Deus esset homine benignior, sed durior, quod est nefas dicere: his DD. addamus Bassæum summ. tit. epycheia nu. 4. vbi inquit: Neque Deum, neque Ecclesiam intendere suis præceptis nos obligare ad vix possibile, & nimis difficile in se. Ratio est, quia piè credendum est neque Deum in lege gratiæ, neque Ecclesiam imponere iugum vix possibile, & difficillimum saltem sub pœna peccati mortalis; neque enim Deus, vt homo, quærit occasionem ad calumniandum, cum Sapient. 1. legatur: *Sentite de Deo in bonitate.*

Suadetur quart. ex eo, quia nec status Prælaturæ a quocumque fortè esset assumptibilis; nec regimen durabile: ille, eò quòd esset status ob multitudinem obseruantiarū periculosissimus, sub quo vix, aut nunquā peccatum declinari posset, & ex lege diuina præcipiente habetur vnumquemque à se occasiones proximas peccato succumbendi abscindere teneri: hoc, quia esset violentū; tum ex parte Prælati ob tot onera sub peccato mortali; nulla enim videtur esse maior violentia, ac coactio Superiori in infinitis penè legibus pro earum obseruatione non solùm in se ipso, sed etiam multò magis in multitudine, cuius maior pars imperfectè operatur, quàm semper à lethalis culpæ pōdere premi: quanti ponderis, ac violentiæ sit hoc onus, nullum aliud testimonium est afferendum, quam conscientia illorum Religiosorum, qui non sibi,sed Deo viuere cupiunt; tum ex parte multitudinis, ac communitatis, cuius infirmitas, ac imbecillitas naturæ repugnat tot legum oneribus, quarū exequutio, & obseruatio (nota) à Prælato, qui gemit sub tot oneribus peccati mortalis quot sunt leges, pendet: quo fit, vt regimē non sit durabile, sed confringetur tandem tam ex parte Superioris, qui se eximet à tot oneribus, officium deponendo, vel conseruando se ipsum (quod auertat Deus) in Prælaturæ possessione, negligendo curam obseruantiæ legum sub varijs prætextibus, qui ambitiosis non desunt, quàm ex parte communitatis murmurationibus, clamoribus vsque ad sydera, alijsque modis cuilibet Religioni clarè notis: obseruatio multùm pon-

derata à Suar. 4. de Relig. lib. 8. cap.8. nu. 18. Tota communitas, inquit, nequit esse perfecta, & fortis in spiritu, sed plures in ea debiles, ac infirmi morantur; & ideò nequit in perpetuo rigore contineri sine magna violentia, & coactione, quæ nec durabilis est, nec tantum fructum spiritualem afferre solet: sed priùs ipso à S.Basilio orat. 6.de instit.& admonit. *Nam ea disciplina, quæ violenta est, diuturna esse non solet.*

Limita prim. modò non sit ex illis ordinationibus, ac constitutionibus, quæ tanquam media statuuntur ad assequendum singularem finem, seù ad obeundam propriam functionem Religionis; nam quælibet Religio præter obseruantiam trium votorum essentialium habet quoddam institutum singulare, & pro eo propagando sanciuntur regulæ, ac ordinationes, sine quibus non haberetur, nec conseruaretur institutū illud: quædam enim sunt institutæ, vt potissimùm, inquit Less. de iustit. lib. 2.c. 41. dub. 2. num 17. se exerceant in operibus vitæ contemplatiuæ; tales ferè sunt, quas antiquiores PP. instituerunt, Antonius, Pachomius, Basilius, Benedictus, Bruno, Ordo Cistercensium, & Cluniacensium; horum cultores propriè vocantur Monachi, quia vacant solitudini: ad hos referendi Canonici regulares, quorum præcipua functio est horas canonicas in choro piè decātare: aliæ institutæ sunt ad opera vitæ actiuæ corporalia, vt ad redimendos captiuos, ad suscipiendos peregrinos, ad seruiendum infirmis, ad defendendam Ecclesiam contra hostes fidei: aliæ partim ad contemplationem, partim ad vitæ actiuæ opera, sed spiritualia, quæ contemplationem supponunt, vt sunt Ordines mendicantium, & Societatis Iesu, quæ inter mendicantes authoritate, & iudicio Sedis Apostolicæ censenda est: permittendo ergo Superior, vt vna, vel plures negligantur à subditis, & in desuetudinem abeant, à labe lethali eximi nequit. Ratio est, quia destruitur singularis finis Religionis, eiusque robur eneruatur, quo destructo, maximum pateretur damnū Ordo in proprio instituto.

Limita sec. modò non sit ex illis ordinationibus, quæ debitis horis orationem, ac silentium præcipiunt; his enim neglectis, vana est Religio, pax deperditur, bonorum operum structura dissoluitur, ac frequenter Diabolus de immissis tentationibus triumphat. de prima sic loquitur S.Bonau.opusc. de sex alis Seraph. c. 3. *Cauenda est pertubatio deuotionis, ex qua fulcitur omnis vera Religio, & omnis virtutis exercitium impinguatur; arida est omnis Religio, quæ non oleo isto saginatur, instabilis est bonorum operum structura, quæ deuota orationis frequentia non compaginatur, sicut partes lapidum sine camēto; in omni Religione, vbi deuotionis feruor tepuerit, etiam aliarum virtutum machina incipit deficere, & propinquare ruinæ; lampades fatuarum virginum sine oleo extinguntur*: & de perfection. vitæ ad sorores cap. 5. ait: *Re vera Religiosus non frequentans orationem assiduè non solùm est miser, & inutilis, quinimò coram Deo fert animam mortuam in viuo corpore; cum enim tanta efficacia sit deuotionis virtus, vt ipsa sola hostis maligni deuincat tentamenta, & versutias Diaboli, qui solus famulam Dei impedit, ne sursum ad Cælos ascendat, non est mirum, si tentationibus succumbat frequenter miserabiliter, qui studium orationis non frequentat*: vndè B. Isidor. de summ. bon. lib. 3. cap. 7. sent. 1. dicit: *Hoc est remedium eius, qui vitiorum tentamētis æstuat, quoties quolibet vitio tangitur, toties se ad orationem subdat, quia frequens oratio vitiorum impugnationem extinguit, & hoc est, quod Dominus dicit in Euang. Matth. 26. Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem.* De secund. sic asserit. S. Iacob. Apostol. cap. 1. *Si quis putat, se Religiosum esse non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est Religio*: cuius verba referuntur à S. Hieron. citat. vnà cum Dionys. Carthus. inferiùs citand. à Rodriq. de perfect. religios. tr. 2. cap.4.pro silentij cōmendatione, & addit, quòd PP. antiqui ex eremo verbis Apostoli innixi multùm insistebant silentio; imò insinuat Carthusian. omnes Religiones ab eisdem verbis instructas suis alumnis silentium præcepisse tanquam rem pro perfectione acquirenda inter omnes principaliorem, ac pœnas taxatas transgressoribus imposuisse; & meritò, quia, deperdito silentio, ob diuersa ingenia, ac naturas deperditur etiam differentia inter plateas Ciuitatis, & domus Religionis, eoque confer-

conseruato, conseruatur pax, de qua sic loquitur S. Bonau. de perfect. vitæ cap. 4. vbi supr. *Vndè cum claustralibus pax sit summè necessaria, valdè necessarium est silentium, per quod pax eis tam cordis, quàm corporis conseruatur*.

Limita tert. modò regula, seu constitutio introducta non deperdatur propter Prælati negligentiam affectatam, idest, vt hæc sit totalis causa mali, vti loquitur Caietan. 2. 2. quæst. 186. art. 9. in hoc enim casu Prælatus videtur habere animum nimis tepidum, & auersum bono Religionis, vndè nequit non imputari ad labem lethalem; nam Religionis detrimentum non oboritur ex legum multitudine, neque ex hominum imbecillitate, sed ex mera negligentia Pastoris, quæ in praxi difficilè posse dari autûno, nisi in Prælato occupante sedem ad proprij commodi mensuram: hìc, inquam, ne reddat sibi aduersarios subditos, qui eum conseruant in munere, negligit, nullo repugnante, bonum Religionis quotidiè labens reparare; nam alij, si multa permittunt, cognoscunt rei difficultatem ex legum multitudine, hominum infirmitate, spiritus debilitate, ac Religionis natura ad occasum tendentis oboriri, vndè non audent sine fructu inter se, & subditos durum aggredi bellum.

Dices, doctrina cõclusionis etiã cũ limitationibus obruitur ab authoritate tot classicorũ DD. prout in principio quæsiti. Resp. quòd subleuatur à DD. citatis in conclusione, præsertim à S. Thom. cuius authoritas omnibus illis præualet, asserente, quòd status regularis esset Prælatis periculosissimus, & in laqueum propriarum animarum: subleuatur à S. Ambros. in psalm. 118. octau. 5. vers. 6. cuius verba non omnia, ne aliquem offendam, referam: *Sunt etiam*, inquit, *in nobis, qui habent timorem Dei statuentes duriora præcepta, quæ non possit humana conditio sustinere; timor in eis est, quia videntur sibi consulere disciplinæ, opus virtutis exigere, sed veritatem rei non attingunt, quia non compatiuntur naturæ, nec æstimant possibilitatem: non sit ergo irrationalis timor*: subleuatur à D. Augustin. quæst. vet. & nou. testam. qu. 15. *Lex enim*, ait, *quia se ipsam mollire non potest, à nobis mitiganda est, vt possit prodesse sub se agentibus*: subleuatur tandem à praxi cuiuslibet Religionis, cuius zelus, si in hoc negotio multum emungit, elicit sanguinem: Nec DD. ratio plurimùm valet, quia, estò ex officio Prælati teneantur incolume seruare bonum perfectionis Religionis, non tamen tanto eum periculo animarum propriarũ, propria infirmitate neglecta, vnà cum subditorum imbecillitate, ac repugnãtia, ac ostensa ignorantia cursus regiminis ad occasum declinantis: nec video, quomodò status electus à Religioso sub ratione maioris perfectionis possit communiter loquendo, saltem ex parte Superiorum ad necessitatem transire.

Dices, si in hoc negotio à lethalis culpæ vinculo liberantur Prælati, liberatur etiã disciplina regularis à rigido vinculo, sub quo propagari debet. Resp. quòd, si nõ eximũtur nõ eximitur etiã communitas ab aliquo incommodo graui, quia, cum leges ob multiplicitatem sint supra vires hominum, maximè cum tales sint, quales sanciuntur in Religionibus, quæ de sui natura eleuant subditos ad magnã perfectionẽ, pro cuius assequutione maior communitatis pars, quæ est infirma, ac debilis, claudicat, & cum sub quadam violentia constituatur regimen, si adderetur Superiorum timor in peccatum labendi, eò præsertim, quia non omnes ob experientiæ defectum summa possunt vti prudentia, vsus disciplinæ regularis fieret violentus, & corruptioni expositus, &, data occasione, quæ tandem non deest homini, qui temporum varietati subest, inquit S. Thom. inferiùs citand. magnum pareret incommodum, tanquam effectum naturalem violentiæ, ac timoris; ideò dicebat S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 10. præter ea, quæ dicta sunt in quarta ratione: *Non potest enim diù conseruari, quod votis multorum repugnat*: proindè subleuandus est Prælatorum spiritus prædictam relaxando obligationem, vt possit propagare disciplinam regularem secundum formam à B. Laurent. Iustinian. de regim. Prælat. cap. 9. præseritam: *Non enim*, inquit, *pariformiter Pastores animarum, & Reges gentium, ac sæculares Principes subditos gubernare oportet; sanè Principibus cum terrore licet regere, Ecclesiasticis Præsulibus cum charitate, ac lenitate; illis*

illis tanquam Dominis, istis tanquam Patribus; illis cum seueritate, istis verò cum moderatione, ac mentis compassione corrigere; illis iugulare, & perimere, istis autem, omni credulitate semota, delinquentes reuocare ad vitam, non vt liberius peccent, sed vt emendentur, & viuant in spiritu, saluique fiant; Regibus quippè, atque Principibus corporum, Vrbium, ac populorum data est à Deo potestas; viris autem Ecclesiasticis animarum iuncta est cura; circa igitur profectum animarum, reformationem morum, vitaque emendationẽ eorum, quibus spiritualiter præsunt, Pastores vigilent, nunc minis terrendo, nunc demulcẽdo sermonibus blandis, interdum ratione persuadendo, interdum authoritate mandando, aliquandò puniendo ministerium perficiant; ita tamen, vt non quod sibi placet, sed quod commisso sibi gregi sit vtile, pio semper quærant fraterna charitatis amore: hæc Laurent. & ita obseruabitur illud monitum Soti de iust. lib. 1. quæst. 5. art. 3. præcipiens, vt homines ad obseruantiam legum alliciantur more suo, vt scilicet gradatim, eorum imperfectione appulsa, promoueantur, ac non citius in vsu veniant, vt, dum nimia legum angustia sepiuntur, in deteriora prosiliant; nam vt legitur Prouerb. 30. *Qui nimis emungit, elicit sanguinem*: hinc S. Bonauent. de sex alis Seraph. cap. 7. speciatim loquens de Regularibus optimè dicit: *Tertia obseruantia consistit in illis, quæ nec sunt de pura necessitate salutis, nec de eminentia perfectionis* (de quibus dixit supr.) *sed tamen ad vtriusque acquisitionem, & conseruationẽ à Sanctis PP. aptè statuta sunt, ad exercitium bonorum operum, & decorem ipsius Religionis, & ad ædificationem intuentium, vt sunt ieiunia, silentium, solemnitas diuinorũ officiorum, & exteriores corporalium exercitationum honestates, quæ iuxta Apostolum 1. ad Tim. 4. tam vtiles sunt, sicut instrumenta pro artificijs, quæ possent, & aliter peragi à peritis, cum priùs fuerint artes, quàm talia instrumenta; vndè discretus Prælatus, cum necessitas exigit, vel maior vtilitas requirit, dispensat in causa pro talibus, pro loco, & tempore sine difficultate, cum viderit expedire; vbi autẽ maior vtilitas, vel necessitas non exigit, studiosè faciat ea obseruare; in hoc indiget Prælatus non modica discretione, vt sciat inter rigorem, & remissionem medium tenere; si autem nimis fuerit rigidus, & ipse minùs erit dilectus fratribus, & illi minùs erunt voluntarij ad alia, quæ vtiliora, & necessariora forent; rursum si fuerit, plusquam conuenit, remissus, in talibus vltò maior dissolutio subsequetur: Qui modica spernit, paulatim decidit: Eccles. 19.* hæc Bonauent.

Vt magis intelligatur natura regiminis regularis, addendum est Religionum relaxationem ex duobus suboriri capitibus. Prim. ex ipsa multitudine, quæ, cum sit sub onere summæ imbecillitatis, infirmiter operatur, & sicut leges communes omnibus non debent cohibere omnia vitia, sed grauiora, à quibus maior pars communitatis per leges, seu statuta poterit abstinere, quia est fragilis, ac labilis, & mensura debet proportionari mensuratis, vti docet D. Thom. 1. 2. quæst. 96. art. 2. ita leges municipales cuiuslibet Religionis omnia vitia, licèt leuia præpedire non debent, quia maior pars hominum in perfectionis acquisitione est languida, ac debilis, vt sæpiùs dixi: adde sub hoc capite, quòd ipsum regimen ab intrinseco tendit ad occasum, cuius ruina, quia est magis alijs perfectum, clarè quotidiè dignoscitur. Secund. ex malitia, ac negligentia tam Pastorum, quàm subditorum: illa separati totaliter nequit, quia quasi naturalis est, potest quidem frenari, sicut impetus fluminis argine, idque potenter fiet, claudendo ostium multitudini ingredientium, & qui ad habitum admittuntur, sint suaui indole præditi, de qua videndus est S. Basil. orat. 6. de instit. & admonit. multa dicens, ac idoneitate nauandi operam studio, quia inter conditiones, quibus conseruantur Religiones, scientia enumeratur, teste D. Bernardin. in dialog. inter Religionem, & hominem ante med. tom. 3. *Tria*, inquit, *præter alia sunt, quæ Religiones seruant. Prim. est penuria, super quam fundantur. Secund. scientia, in qua profundantur. Tert. concordia per quam fœderantur*: ac reprimendo propensionem ad erigenda monasteria, præsertim vltimo teuoluente statu ex tribus sæpiùs designatis: hæc mederi potest circa subditos modo præscripto, circa Prælatos, malos expellendo, quærentes semetipsos in commodis fugando, negligentes corrigendo,

do, minisque terrendo.

Verùm doctrina hęc tot rationibus fulcitat videtur probabilior,ac suauior,altera;nihilominùs ab ea nō recedo, quandò Prælatus permitteret, vt in aliquo Religioso vsus impudicorum verborum præualeret, ac consuetudo iurandi, aut vsus cartis ludendi, aut similia, quæ Religiosum maximè dedecent, prout dixi in dubio; facillimè enim his corruptelis obstare potest, vt de se patet.

Pro fine quæsiti vnum est maximè aduertendum cum S. Bonauentur. vbi supr. de sex alis Seraph. cap. 5. in initio. quòd *Superiores, qui fideliter subditos suos defendunt à turbine peccati, necesse est, sæpè diuersarum excipere tempestates aduersitatum*: imò cum Sanct. Basil. vbi supr. *Non enim*, ait, *nescij estis, omnes illos, qui alijs præsunt, veluti scopulos quosdam in mari præeminentes esse, qui impetum contrariorum fluminum recipiūt, & circa ipsos rupti, eos, qui post se sequuntur, non inundant*: vndè patienter impetus est tolerandus: *Per istas namquè*, inquit S.Bonauentur. vbi supr. prope fin. *aduersitates Rector à peccatorum puluere purgatur, quem contrahit ex humanæ infirmitatis surreptione, in multis enim offendimus omnes etiam in pluribus negotijs plures negligentiæ sæpè fiunt, à quibus purgari necesse habent hic Prælati, ne illic duriùs puniantur, iuxta illud. Si inique aliquid gesserit, corripiam eum in virga virorum, & in plagis filiorum hominum; item per has, dum deprimitur, à tumore superbiæ custoditur, quæ potentibus periculosiùs insidiatur, dum & sublimitas officij, & libertatis licentia, & boni operis placentia, facilè mentem eius extollerent, nisi aduersitatis iugum collum præsumptionis eius humiliaret, & sic à superbiæ voragine defensaret; custos enim salutis,& profectus boni Rectoris est humiliatio aduersitatis, sine qua eū successus prosperitatis citò releuasset in ventū præsumptionis*: & recordetur Prælatus, eas sæpè esse excitandas, quia *vix aliquid*, inquit Bonauentur. vbi supr. in libello Apologetico. *fit tam purè, quin possit ab aliquo sinistrè interpretari, quasi malè fiat.*

DVBIVM LXXVI.

An intentio Prælati quæ fertur ad se conseruandum in Prælatura assūpta, sit peccatum mortale: & an erit ei arduum tandem eandem Prælaturam deponere.

SVMMARIVM.

1. *Triplici mediorum genere potest vti Prælatus pro sui conseruatione.*
2. *Religionum relaxatio ex varijs oboritur rationibus.*
3. *Ex SS. PP. habetur ambitionis vitium esse maximum periculum labendi in peccatum.*
4. *Intentio Prælati vtendo subditorū actionibus pro sui conseruatione in Prælatura est lethaliter mala; sicut illa, quæ vtitur medijs apertè illicitis.*
5. *Itidem huiusmodi intentio est damnanda tanquam lethaliter mala, cum per frequentes actiones, ac dissimulationes venialiter malas quærit sui conseruationem.*
6. *Semper erit arduum Prælato Prælaturam deponere.*

1. Post elucidatas præcedentes quæstiones hanc elucidandā aggredior libenter, cuius declaratio ab illis dependet. Sit ergo prim. notand. conseruationem Prælaturæ posse considerari in ordine ad media requisita dupliciter; vel per media honesta, & iusta intra terminos diuinæ legis; vel per media parum honesta, imò mala; & hoc etiam dupliciter; vel procurando conseruationem per media diuinæ legi lethaliter contraria, dissimulando subditorum vitia, subleuando indignos, postponendo digniores dignis, & similia; vel appetendo, & procurando eam per media, licèt illicita, non tamen peccaminosa mortaliter, sed tantùm venialiter, vt fouendo amicos in nonnullis rebus non magni momenti, fauoribus etiam eos cumulando, alijs denegatis, &c.

2. Not. sec. quòd D. Bonau. in expos. reg. S. Francis. quæst. 19. quē sequitur Cordub. in ead. exposit. in introduct. quæst. 3. mouet

mouet dubium: vndenam oriatur, quòd Religiones cadant à suo pristino feruore, & in relaxationem labantur; multas affert rationes superiùs relatas, inter quas enumerat quandam insensibilem relaxationem bonarum consuetudinum; nam paulatim subintrant non bonæ consuetudines, & relaxationes, quæ ab alijs trahuntur in exemplum, & si aliqui zelo ducti illas redargüut, audacter defendunt alij dicentes; quare non sibi liceat, quod alteri permittitur, & sic iam pro lege tenetur, cum ex vsu conueniens videatur, & tam firmiter introducatur, vt vix extirpari queat: Prælati verò ea vident, & cognoscunt, amarè tolerant, ne maius autem malum oboriatur, dissimulant, vt pacificè cum Religiosis viuant: introducta autem vna consuetudine ex dissimulatione, toleratur & altera, quæ paulatim introducitur; & sic abyssus abyssum inuocat, & malum introductum suo pondere, & consuetudine ad aliud trahit. Aliam verò rationem assignat Sanctus, quæ exoritur ex Prælatorum defectu nescientium instruere alios, quia ab antiquis Religiosis spiritu Dei plenis, virtutibusque imbutis non didicerunt: cum verò regimen ad istos iuuenes deuoluitur, instruunt subditos illis moribus, quos habent, trahentes antiquorum vitam in fabulam, eorumque sanctum exemplum abdicantes: imò addit Sanctus, quòd se reputant meliores antiquis Patribus, qui mille virtutibus erant ornati, non cognoscentes perfectorum virtutes, dum quandam disciplinam regularem in choro, vel in processionali progressu conseruant, & audacter asserunt nunquam Ordinem fuisse tàm reformatum, ac bonum; quare concludunt S. Bonau. & Cordub. ex his, & alijs similibus adductis statum Religionis deficere, & in tantam relaxationem cadere, vt eius restauratio censenda sit impossibilis, ac desperabilis, ita vt, nisi Deus aliter disponat, in relaxatione pereat: & ita Gerson. 2. part. summ. Alphabet. 39. litt. O. de non esu carnium Carthusian. inquit. Semel lapsa Religio vix, aut nunquam reparari potest, & faciliùs de nouo à fundamentis conditur, quàm reformetur.

3. Not. tert. quòd non parui periculi, imò maximi ostenditur ex SS. PP. esse vitium ambitionis. S. August. in ps. 1. tom. 8. expendens illud Dauid. *Beatus vir, qui non abijt in consilio impiorum, &c. & in cathedra pestilentiæ non sedit*, sic ait. *Cathedram pestilentiæ vocat Regnum terrenum cum superbia, quæ ideò cathedra pestilentiæ rectè intelligitur, quia non ferè quisquam est, qui careat amore dominandi, & humanam non appetat gloriam; pestilentia enim est morbus, qui latè vagari solet, & omnes, & penè omnes inuoluens, qui & sedere dicitur, quia redire non potuit, nisi à Deo liberatus*: quarè S. Hilarion. rom. t. loquens de honoribus à Diabolo delatis, vt Sanctum prosterneret, inquit. *Videns his armis* (nempè honoribus, ac dignitatibus) *etiam homines inculpatissimos vinci posse, quia ambitio difficulter, & rarò vincitur*: quæ maior autem sanctitas inueniri poterat, quàm quæ florebat in innocentiæ statu, & tamen ambitio eam labefactauit, vt egregiè tangit S. Hieron. ad 1. Marc. loquens de Adamo: *Lepra nostra peccatum primi hominis est, quæ à capite capit, quoniam Regna Mundi desiderauit*: & S. Ambros. de tert. tentat. Christ. ad 4. Lucæ loqueins de Eua: *Non Euam cibus flexerat, non mandatorum destituerat obliuio, sed proximi honoris ambitio illecebra decepit*: & licèt innocentiæ status ei concedebar, vt rei veritatem posset percipere, attamen inquit Abulens. qu. 527. in Genes. 13. Illa cognouisset Dæmonem falsa dicere, nisi appetitus honoris inordinatus insurrexisset ei, per quem cecidit à statu Innocentiæ, vnde apparet ambitionem rationis rectitudinem superare, vt testatur idem Abulens. 4. Reg. 6. q 6. & tàdem quid ergo erit expectandū ab ambitioso præsertim Monacho? non nisi vt finaliter recipiatur in Inferni barathro. Ita concludit Basil. in constit. monast. cap. 2. to. 2. *Si se ipsum exaltauerit Monachus, grauem, & potentem habet humiliatorem, & qui vsque ad orcum demergere potest.*

PRIMA CONCLVSIO.

4. Prælatus, cuius intẽtio tendit ad sui conseruationem per media non illicita, vt ipse putat, iuxta ea, quæ dicta sunt in

in 7. dub. patt. 1. lethali culpæ obnoxius censendus est; & multò magis id est statuendum, si eam intendit per media iniusta non intra terminos diuinæ legis. Prima pars satis intelligitur probata per rationes, prout in dubio citato, quibus additur hęc: Episcopus, qui intendit exercere suam authoritatem, & iurisdictionem in Clericos sibi subiectos, nō solùm vt Episcopus, sed vt talis homo sęcularis, nonne reus lethalis culpę erit? vtique; nā sub hac ratione nullam in eos haber iurisdictionem: ergo etiam Pręlatus regularis, esto secundatiò propriam conseruationem, prout in dubio dixi, intendat, damnandus est mortali culpa, eò quòd sub illa ratione vtitur subditis, eorumque actionibus in proprium cōmodū, quod nequit absque lethali culpa fieri quia in eos exercet iurisdictionem non sibi debitam. Secund. pars suadetur ex Caietan. summ. tit. Ambitio, asserente honorē appetere, ac optare ad scelus aliquod perpetrādū esse peccatū mortale: & cum huiusmodi Prælatus exoptet Pręlaturę conseruationem per media iniusta, & ad patranda multa scelera: igitur satis dignoscitur eius malus status: dico dignoscitur, quia excitātur ex eius mala administratione inuidię, oboriuntur dissensiones, contentiones, calumnię, ac alia infinita mala; quarè Mirand. to. 2. q. 5. art. 5. inspiciēs ruinam inquit. Radix omnium perturbationum, quę venenosè serpunt per totam Religionem, est affectus in Prælatis proprij commodi, & non communis; quarè credunt esse illam viam, per quam intēdunt formare proprium solium in administrationibus, dignitatibus, & Pręlatijs; sed, Deo ordinante, aliter sequitur, quia, dum student in officijs se conseruare iniustitijs, occulto Dei iudicio miserabiliter ruunt, & pręcipitātur, idque meritò, quia, teste D. Thom. lib. 3. contra Gentil. c. 144. *Naturalis æquitas hoc habere videtur, quòd vnusquisq; priuetur bono, cōtra quod agit: ex hoc enim reddit se tali bono indignum, & indè est, quòd secundum ciuilem institiam, qui contra Rempublicā peccat, societate Reipublicæ priuatur omninò, vel per mortē, vel per exiliū perpetuum.* vndè S. Leo papa epist. 85. aliàs 83. eos grauiter reprehendit. *Non est hoc*, inquit, *consulere populis, sed nocere, nec præstare regimen, sed augere discrimen; integritas enim Præsidentium salus est subditorum, & vbi est incolumitas obedientiæ, ibi est forma doctrinæ: Principatus autē, quem aut seditio extorsit, aut ambitio occupauit, etiamsi moribus, aut actibus non offendit, ipsius tamen initij sui est perniciosus exemplo, & difficile est, vt bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio.*

SECVNDA CONCLVSIO.

5. INtentio Pręlati se conseruandi in dignitate, seù Prælatura per frequentes actiones, ac dissimulationes, nec non & partialitates, quæ sunt peccata venialia, censenda est grauiter, ac lethaliter peccaminosa. Suadetur: si ad mortale non imputatur; maximè quia consuetudo horum venialium pro sui conseruatione non inuoluit proximum periculum labendi in mortale: at id videtur falsum ergo: minor probatur, quia ambitio est tam periculosum vitium, & adeò vehemens, vt excęcet intellectum, rationisque rectitudinem tollat, vt dixi in tertio not. & faciat homines criminosos, vt notat S. Ambros. in 4. Luc. *Hoc ipso*, inquit, *est perniciosior ambitio, quod blanda quadam est conciliatricula dignitatum & sæpè quos vitia nulla delectant, quos nulla potuit mouere luxuria, nulla auaritia subruere, facit ambitio criminosos*: imò secundum Ciceron. 1. offic. facit criminosos impellendo: *facillimè ad res iniustas impellitur, vt quisque est altissimo animo, & gloriæ cupido*: ideo S. Basil. constit. monast. cap. 10. postquam Monachos ambitionis labe notatos reprehendit, in hæc verba prorupit: *Qui autem ab hoc vitio captiui tenentur, eos inuidos, contentiosos, insimulatores, imprudentes, calumniatores, assentatores, veteratores, humiles vbi non conuenit, illiberales, gloriosos, sexcētis denique alijs huiuscemodi turbis refertos existere, necesse est.* & est in materia inter omnes magis periculosa, vt notant Laurent. Iustinian. de regimin. Prælatorum cap. 1. & S. Chrysost. hom. 56. in Genes. Primus ait. *Nemo primatum cupiat, nullusque præesse desideret, cæteris quippè negotijs magis periculosum est regimen animarū, atque ad illud, prout oportet, ministrandum difficillimè quisque reperitur idoneus.* Secundus inquit. *Ne ambitionem sectemur, nihil enim periculosius id, quod rerum experientia satis didicimus*: ergo quis negabit consuetudinē venialia committēdi in hac materia non inuoluere proximū periculum lethaliter errādi? quarè dicebat Cice-

ro pro Milone. *Nihil enim est tam molle, tam tenerum, tam aut fragile, aut flexibile, quàm voluntas erga nos.* Secund. ficut Gubenator Ciuitatis tenetur procurare quietem politicam, pacemque ciuium, quæ funt finis gubernationis politiæ; ita Prælatus Religionis tenetur promouere ftudium perfectionis, quod videtur effe finis congregationis religiofæ: at procurando, vt fe conferuet modo prædicto in affumpta dignitate, deficit à fine, quia opus eft multa vitia, licèt leuia, diffimulare in amicis, ne eos offendat, fibique aduerfarios reddat; in alijs etiam, ne partialitas tantùm elucefcat: & eccè relaxatio, quæ paulatim introducitur, de qua dicebam in fecund. not. & eccè ftudium perfectionis, finis Prælati, ac regiminis neglectum; quòd fi diffimulatio tantùm fe extendat ad amicos, ad alios fe extendit non parua conturbatio ob Superioris partialitates; & eccè Religionis ftatus per pacem, & quietem conferuandus, per inquietudinem, & relaxationem conturbatus, & à debita perfectione alienatus: ergo modus viuendi, & fe conferuandi in Prælatura iftius ambitiofi Prælati eft ad mortale imputandus: & ideò Emin. Lugo de iuftit. difp. 9. fect. 2. in fine, confiderans hanc veritatem inquit: Maius, & quafi radicale Prælati periculum oriri ex defectu intentionis rectæ in fuo regimine, quia nimium officio vtitur potiffimùm ad fe ipfum, fuaque cõmoda procuranda; & paulo inferiùs addit: Potiffima Prælati obligatio, & cura hęc debet effe, conferuare fe ipfum fine paffionibus amoris, & odij, timoris, & affectus humani, quæ perturbant, & excæcãt mentem noftram, & funt radices, & caufæ ferè omnium errorum, qui in Prælatis folent euenire.

Pro fine quęfiti legat Pręlatus doctrinam S. Bernardi de tribus ordinibus Ecclefiæ ad Patres in Capitulo. *Puritatem quidem*, inquit, *cordis in eo Prælatus habet, vt prodeffe defideret, nõ præeffe, vt fcilicet proprium commodum, vel honorem fæculi, feu aliud quidpiam fuum in prælatione non quærat, præter folum beneplacitum Dei, & animarum falutem; fed cum intentione pura, irreprehenfibilis quoquè neceffaria eft conuerfatio, vt forma factus gregis incipiat facere, & docere, & fecundum Magiftri noftri regulam: quæcunque docuerit difcipulis effe cõtraria, hæc in fuis actibus indicet non agenda, ne fortè fubmurmurare poffit frater, quem arguit, & dicere: Medice cura te ipfum: talis enim occafio plurima damnatio Prælati, plurima fubditorum perditio eft.*

TERTIA CONCLVSIO.

6. Res quidem erit femper ardua Prælato, qui præfcriptis modis Prælatura potitur, eam deferere. Ratio eft manifefta, tumquia opus eft mille commoda, quæ elicit ex Prælatura, relinquere; ideò dicebat S. Thom. 3. polit. lect. 5. ex Arift. *Homines propter vtilitates, quæ veniunt ex bonis communibus, quæ fibi Principantes vfurpant, & quæ veniunt etiam ex ipfo iure Principatus, volunt femper principari*: tum quia incidit in mille incommoda, & natura nociua fugit, dicente Boetio lib. 3. de Philof. confolat. *Cuncta, quæ funt, naturaliter deuitare perniciem*: audiamus quandam doctrinam Didaci de Celada in Iudith. cap. 1. §. 23. nu. 122. extendentis egregiè noftrum intentum, & explicantis verba illa Sap. 6. *Horrendè, & citò apparebit vobis*, ideft Superioribus, *quoniã iudicium duriffimumhis, qui præfunt, fiet: Potentes potentes tormenta patientur*: Dura Superioribus, inquit, & horrenda ingruunt fupplicia; magnitudo pœnæ magnitudinem exæquabit poteftatis, & honoris. Placet peruestigare, quænam fint hæc horrenda tormenta, quæ potentes potenter patientur: ego in ea fum fententia, vt exiftimen nihil durius, nihil horrendum magis accidere poffe Superiori in hac vita, quàm vt deponatur ab officio, & culmine dignitatis; nam affuetus erat imperitare alijs, quod dulce eft, & plenum faftus; infuetus obedire hominibus, & alium omninò hominem fupra caput fuum habere: omnes illi ridebant, adulabantur, plaudebant, & opima quæque offerebant illi, vtpotè quo egebant omnes: multus populus illi femper aderat impiger ad eius nutus, frequens ad comitatum, frequentior ad fupplicandum, vel rem liberalitatis, vel negotium iuftitiæ: eccè fubitò hicmet à culmine Præfecturæ perturbatus, pro adulationibus, accufationes audit, obediẽtia fuccedit imperio, & frequẽti apparitorũ comitatui, iners folitudo: audi Iobum c. 20. v. 27. in te eadẽ fic loquentem: *Reuelabũt Cæli iniquitatẽ eius, & terra confurget aduerfum eũ*: ideft, omnes in Superiorẽ à Præfectura depofitũ confpirabũt; cui fi fortè homines parcãt, vel Cœli ipfi (vt nobiles, ita & nihil) teftimoniũ dicent contra ipfum; imò,

imò, & terra, & ſi pientiſſima mater, conſurget aduerſus eum: addit Iobus: *Relictus affligetur in tabernaculo ſuo*: quaſi dicat ille, qui quondam populorum cateruis comitatus arroganter incedebat, cui frequens populus ſemper aderat, *relictus in tabernaculo ſuo affligitur* acerbè: ecce durum, & horrendum ſupplicium, vel ex hac parte prorſus intolerabile, & præ exilio, proſcriptione, & nece extimeſcendum Præpoſitis, nēpè depoſitio à munere.

Dices, ſemper erit facile Prælato Prælaturam deſerere, licèt & commoda prædicta deſerat, & incommoda ſubeat, quia conſeruando ſe præſcriptis modis ſe conſeruat in ſtatu lethalis culpæ. Reſponſio eſt petenda à verbis Lactantij de inſtitut. lib. 7. cap. 1. *Qui verò*, inquit, *ambitione inflati, aut amore potentiæ inflammati omne ſtudium ſuum ad honores acquirendos contulerunt, nec ſi ſolem quidem ipſum geſtemus in manibus, fidem commodabunt ei doctrinæ, &c.*

DVBIVM LXXVII.

An, quandò peccatum occultum ſubditi eſt reuelatum Prælato, tanquam Patri, poſſit de illo loqui cum Conſultoribus, ſeu Definitoribus.

SVMMARIVM.

1. *Quæ obſeruare debet Prælatus, quandò ſibi tanquam Patri eſt delatum crimen ſubditi.*

2. *Tres deſignantur regulæ, quibus Prælato innoteſcit intentio deferentis delictum ſubditi in ordine ad licitam manifeſtationem apud alios.*

3. *In triplici differentia ſe habent peccata, ſcilicet contra bonum publicum, tertium, & contra delinquentem.*

4. *Nequit Prælatus occultum fratris peccatum paternè ſibi commiſſum, quod non indiget extraordinario remedio, & quod eſt tantùm nociuum peccanti, Conſultoribus propalare.*

5. *Si Prælatus pro reparatione aliquo indiget conſilio, non eſt delati notitia communicanda toti Definitioni: & ſatiſfit euidam obiectioni.*

6. *Huiuſmodi delictum manifeſtari nequit Superioribus, à quibus delinquens eſt gubernandus.*

7. *Quandò eſſet delatus promouendus ad aliquod officium, aut Prælaturam, licitè poteſt eius delictum manifeſtari electoribus, à quibus eſt promouendus: duæ habentur limitationes.*

1. Not. prim. quòd Emin. Lugo de iuſt. diſp. 14. ſect. 7. referens ea, quæ accuratè, & doctrinaliter fuere pertractata, ac diſputata in congregatione generali à Patribus Societatis Ieſu, ita loquitur. In primis fuit declaratum non poſſe Prælatum deferentem ſine eius conſenſu, quem interdum dare tenebitur, vlli reuelare, vt eius indemnitati ſemper conſulat. Secund. Prælatum ſe abſtinere debere à reuelatione delinquentis, ſeu delati, niſi ob finem delationis paternæ, qui eſt poſſe prodeſſe; vndè finis duo ſemper reſpicit, & bonum ſpirituale ſubditorum, & bonum commune Religionis; quandò verò ad hūc finem reuelatio eſt neceſſariò præſtanda, ſemper id fieri debet cū eo minori detrimento delati, quo fieri poteſt. Tert. poſſe Prælatum pro conſilio, ac directione in adhibendo remedio, ſi id videbitur expedire, alios conſulere, imponēdo eis ſecretum. Quart. poſſe Prælatum alteri Prælato, ſub cuius cura delinquens moratur, crimen manifeſtare, ſi res id poſtulat ad finem paternę correctionis. Quint. vt cum maiori cautela procedatur, petendū eſſe conſenſum à deferente, vt tacito eius nomine res communicetur Conſultoribus. Sext. poſſe Prælatum ſecretò in ordine ad remedium abſque nota infamiæ delinquentem monere priuatim, reprehendere, minis terrere, occaſiones relapſus præcauere, ad officium non admittere, imò ab illo remouere, quod habet, ſi ſine violatione ſecreti, & nota infamiæ ſub alia probabili, & apparenti occaſione id fieri poſſit. Sept. deuenire etiam poſſe Prælatum ad dimiſſionem ſubditi delati à Religione, &c. ſed id ſpectat ad Religionem Societatis Ieſu. Concludit tandem Lugo hæc omnia eſſe

verissima, quia finis paternæ delationis ad omnia extenditur, quæ necessaria sunt, non quidem ad punitionem, & vindictam, sed ad succurrendum bono delati, & bono cõmuni Religionis, quæ duo pertinent ad paternam Prælati, & Patris prudentiam: secretum autem commissum in prędicto casu non acquirit ius aliquod delato, sed deferenti, qui voluit secreti ius retinere; quarè eius solius consensus desidetarur ad vtendũ tali notitia, tamen consensum ipse plerunq; dare tenebitur, ad ea scilicet, quæ sine graui suo detrimento ei necessaria videbuntur ad bonum subditi, vel ad commune Religionis bonum.

2. Not. secund. quòd quãdò subditus aliquod crimẽ fratris propalat, Prælato sub secreto in ordine ad gubernationẽ, quæri potest: an Prælatus in ordine ad eundem finẽ notitiam illam alijs communicare possit, vt magis explicetur, quod dictum est in prim. not. breuiter respondet Lugo vbi sup. sect. 9. num. 145. esse seruandum secretum explicitè, seù tacitè promissum iuxta intentionẽ delatoris; imò quãdò explicitè, seù tacitè, & implicitè id Prælatus accipit obligãdo se ad tacendũ, etiã cũ periculo mortis, seù cuiuslibet dãni, debet illud obseruare, exceptis illis casibus, in quibus de iure naturæ debet res manifestari. Ita Lugo vbi sup. sect. 7. n. 115. Molin. tom. 5. disp. 37. nu. 10. alios referens. Tota difficultas est posita in ferendo iudicio de subditi intentione: tres regulas assignat Emin. Lugo vbi supr. sect. 9. num. 145. Prim. subditus manifestans crimen occultum fratris Generali, seù Prouinciali sub secreto ad correctionem, seù ad aliud remedium supponit Prælatum non posse adhibere remedium sine cõsilio; ideò, suppresso nomine deferentis, & modo delationis, poterit rem manifestare in ordine ad remedium, quòd, si aliquandò contingit recipientem secretum per coniecturas posse suspicari de deferente, hoc periculum videtur voluisse subire ipse deferens, quia sciebat remedium non aliter adhiberi posse. Secund. quandò subditus confidit secretum soli Generali nullam mentionem faciens de Ministris, & Consiliarijs, putat Emin. Lugo non restringi ad solum Generalem, sed etiã ad secretarium; nã subditus scit benè Generalem non posse manu propria respondere omnibus eiusmodi literis, atque adeò indigere ad minùs secretario, qui responsum scribat; quarè non videtur subditus excludere Secretarium generalem, qui conscius est omnium secretorum Generalis, nisi nominatim excludatur, quod idem videtur de Consultore speciali dicendum, cuius consilijs in talibus materijs solet vti ipse Generalis. Tert. regula est, cum obligatio secreti oriatur ex grauitate materiæ, quæ sub secreto committitur, potest contingere, rem commissam nõ esse tanti momẽti, vt magni referat quòd ab vno, vel ab altero viro prudẽte sciatur, qui eam sub secreto seruaturi sint; ideò ex voluntate præsumpta committentis potest reuelari, quia sicut in alijs materijs iustitiæ conceditur; ita in hac concedi debet: nonne ex voluntate præsumpta Domini accipitur liber, aut vestis? hæc ergo voluntas præsumpta præsumi debet, saltem conditionata, quòd si ab eo peteretur licẽtia, vel consensus in hoc casu absque eius præiuditio præstaret illam.

3. Not. tert. peccata in triplici differentia se habere, quædam sunt, quæ tantùm tendunt in damnum delinquentis, vt consuetudo vexandi, ebrietas, & similia: quædam quæ in damnum communitatis, vt in temporalibus sunt proditio, institutio falsæ monetæ, subornatio ad officia, quatenus indignus præfertur digno, & dignus digniori; in spiritualibus, vt falsa doctrina, qua fides, & mores corrumpuntur: quædã, quæ in damnũ tertij, vt adulterium, homicidium, furtum, detractio, vt videre est apud Petrum Nauarr. lib. 2. de restit. cap. 4. num. 50. & præcipuè in noua edit. apud Castr. Palaum part. 1. de charit. tract. 6. disp. 3. p. 13. num. 2. qui addit cum Villalob. tract. 4. difficult. 11. num. 1. peccata, licèt pariant scandalum in perniciem Reipublicæ, non tamen dicuntur propriè esse contra bonum commune, quia eorum obiectum immediatum non est aliquod bonum commune, quod per ipsa lædatur, quod necessariò erat requisitum, vt diceretur propriè esse in damnum communitatis.

PRI-

PRIMA CONCLVSIO.

4. PEccatum occultum fratris delatum apud Prælatum, tanquam Patrem, quod pro reparatione non indiget remedio extraordinario, & est solùm nociuum peccanti, nequit nisi lethaliter peccando Consultoribus, seù Definitoribus reuelari. Ita Mirand. in man. Prælat. quæst. 17. art. 8. tom. 2. Suadetur prim. communicare cuipiam crimen occultum præsertim Religiosorum, qui non prodest fini delationis paternæ, est actio maximè iniuriosa, proindè mortaliter peccaminosa, vt DD. sententiut in detractionis materia: sed communicatio huiusmodi criminis facta à Prælato Consultoribus videtur esse talis; nam facilè adhibetur remedium à solo Prælato, vt in casibus ordinarijs sequitur, vndè caret fine paternæ delationis: ergo talis communicatio censenda est frustratoria, iniuriosa, & contra finem paternæ delationis, & consequenter grauiter peccaminosa. Secund. charitas obligat, vt fratri peccanti solùm in proprium damnum subueniatur cum minima iactura, ac detrimento famæ, quantùm fieri potest, quæ ad multa est ei necessaria, vt docet S. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 7. vbi Bann. sed si talis notitia paterna communicaretur prædictis Patribus, non subueniretur subdito cum minima iactura, quantùm fieri potest, sed cum maxima; nam solus Prælatus remedium adhibere potest necessitati eius: ergo nequit excusari à peccato talis communicatio: quæ doctrina, supposita facilitate remedij, & moraliter certa reparatione damni, valere etiam debet in peccatis in damnum tertij, & communitatis, quia vt benè dicit Castrus Palaus vbi supr. num. 8. quandò per monitionem secretam delinquenti factam ob peccatum contra tertium, & communitatis intelligitur damnum imminens reparari, clarum est non videri posse, habere locum iudicialem denuntiationem, quia intantùm denuntiatur, inquantùm deseruit ad impediendum damnum tertij, & communitatis; ita in casu, quia consilium est petendum à Consultoribus ad impediendum damnum tertij, seù communitatis, quod morali certitudine ex solo remedio Prælati reparatur; ideòque valere debet etiam in peccatis talis conditionis.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. QVandò crimen occultum pro remedio indiget aliquo consilio, nullo modo notitia delicti, & delati est cōmuni cāda toti Definitioni, seù omnibus Cōsultoribus. Conclusio est aduersus Emin. Lugo vbi supr. num. 120. Probatur ex decreto Societatis Iesu fundato in charitatis regula: quandò delictum exigit pro remedio, seù fine paternæ delationis aliquod consilium, id debet fieri cum eo minori delati detrimento, quo fieri possit: sed si reuelatio fit omnibus Consultoribus, qui solent esse in numero quaternario, non fit cum minori detrimento delati, quia vnius prudentis viri consilium sufficit in rebus ordinarijs ad hoc, vt opportunum remedium dicatur prudenter assignatum, & communiter apud sæculares ita praxis est: nec dici potest, quòd temerè agatur, quia, si quis errat cum consilio vnius prudentis viri, non imputatur eius actio ad peccatum: ergo: tum quia id habetur ex intentione deferentis, quæ est mensura manifestationis, vt fiat cum minima iactura famæ delinquentis.

Dicit Emin. Lugo vbi supra num. 120. rem non ita scrupulosè esse tractandam: ille ternarius numerus, seù quaternarius Consultorum est datus ad peragendas res graues, & æstimatur valdè vtilis, & necessarius ad dirigendos subditos, & ad bono cōmuni consulendum, vndè in casu proposito, cum non habeatur, à quo Consiliario consiliũ vtile sit audiendũ; ideò moraliter loquēdo videtur non esse inconueniens dare notitiam de crimine occulto omnibus Consiliarijs, seù Definitoribus, nisi fortè peculiare aliquod inconueniens sit in aliquo, vel timeatur, ne ea occasione res publicetur, illo fortasse non obseruante debitum secreti.. Respond. quòd doctrina ab Emin. Lugo vera erit censenda in casu grauissimo, quandò agitur de dimissione delinquentis a Religione, ex qua possunt sequi grauia incommoda, seù in aliquo casu, quandò vndiquè sunt angustiæ, eò quòd probabiliter ignoratur

ratur, à quonam Consiliario remedium vtile proferendum sit; non verò in casibus ordinarijs, quorum remedium in promptu habetur, saltem adhibito vnius consilio; vndè ille quaternarius numerus est datus Prælato ad peragendas res graues, in quibus fama subditi non periclitatur, & maximam non patitur iacturam; quarè idem Lugo cognoscens difficultatem doctrinæ traditæ dicit. Si metaphysicè, aut certò constare posset, quorum, vel cuius consilium sufficeret ad remedium adhibendum, non possent plures in consultationem vocari, ne sine causa subditus infamaretur: adhibita ergo distinctione inter casum ordinariũ, & extraordinarium, & grauissimum, in quo vndiquè sunt angustiæ, res non est metaphysica, sed moralis, & probabili certitudine habetur remedium opportunum à solo Consiliario prudenti, & bono.

6. Temperata ergo doctrina Emin. Cardin. congruum est etiam alteram relatam num. 118. hic temperare, in qua docet, licere manifestare delictum delati Superioribus, à quibus ille est gubernandus, quia eum prudenter regere non poterunt sine notitia indolis, & vitij, quia fortè continget eum promoueri ad aliquod officium, cuius indignitas non postulat talem promotionem, nisi sit emendatus, & mutatus in alium, quæ mutatio est rarissima, nec debet præsumi: modificatio ergo habetur à Castro Palao vbi supr. num. 7. punct. 11. instructo à decreto Societatis Iesu, asserente, id non debere fieri, nisi adsit vrgens necessitas, & magna vtilitas, quæ indicet non conuenientiam, sed necessitatem. Ratio videtur esse, quia ostium aperitur ad manifestandum plurimis delictum commissum, quod non est concedendum; ideò, nisi timeatur probabiliter relapsus, abstinendum est à tali manifestatione; & tunc timebitur relapsus, quandò nullum signum emendationis præstabit delinquens: secus si signa videbuntur, quæ signa prudentis viri arbitrio sunt relinquenda; si enim appareant occasiones sublatæ, præsumenda est emendatio; ex solo tamen decursu temporis, nisi longum sit, non est præsumenda correctio; quandò verò post commissum delictum longum tempus præcesserit, præsumendus est delinquens correctus, nisi aliundè constet reincidentia. Ita Ioann. Sanc. in selectis disp. 11. num. 52. & Castrus Palaus vbi supr. disp. 3. p. 14. num. 2. In criminoso verò Mascard. conclus. 600. n. 14. Farinac. in praxi quęst. 23. num. 26. & decis. 52. num. 10. lib. 1. tenent longum tempus esse per tres annos; in Religioso non criminoso dico esse per aliquem mensem. Addo Emin. Lugo nimis sinistram opinionem habere de religiosorum emendatione, quasi nunquam sit secuutura; nam declarat hominem Religiosum semel lapsum esse quasi de massa perditionis, & reddit regimen nimis durum, si in omnibus lapsis talis cura sit adhibenda, habitis etiam signis emendationis.

TERTIA CONCLVSIO.

7. Quandò agitur de promouendo delatum via electionis ad aliquod officium, beneficium, seù Prælaturam, licitum est Prælato eius vitia manifestare Definitoribus, seù Consultoribus habentibus vota electiua. Ita Lessius de iustit. lib. 2. cap. 11. dub. 9. à fortiori, Sanch. consil. lib. 6. cap. 3. dub. 19. num. 2. ex multis, & Emin. Lugo vbi supr. ex communi doctrina DD. tum quia bonum commune prætendendum est particulari, & vtilitas communitatis postulat, vt detegatur vitium, ne incommoda sequantur in damnum omnium, tum, quia, si noui Petrum esse furem, possum monere eos, cum quibus habitat, vt sibi caueant: ergo tantò magis pro causa cõmuni, ne indignus subleuetur in damnum communitatis, potero eius vitia detegere, tum quia nemo habet ius tuendæ famã cum tanto damno, quod indè alteri iniustè obueniret.

Dices, doctrina relata debet semper cēseri vera de Religiosis peccantibus ex contemptu, quorum malus odor sentitur, quorumque mala vita dignoscitur, licèt non in iudicio, de quibus loquutus sum in dub. 46. sed non de Religiosis peccantibus aliquandò ex fragilitate, quia, vt benè inquiunt Ledesma 2. 4. qu. art. 4. dub. 6. Aragonius 2. 2. qu. 67. art. 2. non dicuntur ministri indigni; & ideò aiebat vener. Petrus de honest. in reg. Cleric. c. 5. insertus in operibus P. Damiani.

Damiani. *Nec quisquam pro qualibet culpa, si iam satisfecerit, in munere Prioratus recusandus est, cum & Petro post trina negationis lacrymabilem satisfactionem, quia trina in eo dilectio patuit, gregis à Domino iniuncta sit pastio.* Resp. quòd, licèt verissima sit doctrina tradita, nihilominus, cum DD. in cõclusione relati non distinguant, nec nos distinguere debemus, vt propter rationes cõclusionis, & propter doctrinam Emin. Lugi vbi supr. quæ in hoc casu multùm valet, quia, licèt per vnum peccatum mortale semel commissum non fiat minister indignus, nihilominus potest ei esse addita talis circũstantia nota tantùm vni electori, & nõ alijs, per quam dignè excludendus sit à Prælatura, & alij electores possunt addere aliquid aliud in fauorem boni communis; ideò peccatum illud potest manifestari absque stimulo omnibus electoribus; & ideò benè dicit Emin. Lugo expedire, quòd tales personæ, quæ partem aliquam in gubernatione habere videntur, notitiam aliquam habeant rei, de qua agitur: & paulò inferiùs addit: Laudabilis ergo est Prælati cautela in hoc negotio, vt quo fieri possit cũ minori detrimẽto proximi id fiat, nõ tamẽ videtur res scrupulosè taxanda, cum non possit certa mensura definiri, & aliquandò errari grauiter possit, & errari aliquandò viderim ob non petitum, vel à paucioribus petitum consiliũ in rebus tanti periculi: vide totam doctrinam Cardinalis extensam in dubio 145. cui mitto Lectorem.

Fateor materiam esse grauem, & sæpè ad praxim reducendam ob malos viuentes in quacunque congregatione, fateor etiam doctrinam Eminent. Cardinal. fundatam esse præsertim ob peccantes ex contemptu; ideò denuò est pertractanda in secunda centuria in dub. 145.

***

DVBIVM LXXVIII.

An Prouincialis, qui multitudinem hominum inter Religiosos admisit, pro quorum sustentatione insurrexit necessitas passim recurrendi ad pecuniam pro pane, & vino, ita vt regula in sua puritate de viuendo in mendicitate nequeat obseruari, peccauerit mortaliter: & an quoties, necessitate cogente, recurritur ad pecuniam, toties labatur in peccatum.

SVMMARIVM.

1. *Nec Ecclesiæ, nec Religionibus conuenit, omnes, qui habitum petunt, ad Ordines recipere.*

2. *Referuntur opiniones: an effectus, seù omissio orta ex aliqua actione voluntariè mala imputetur ad peccatum, quandò actu vitari nequit: eaque adnotantur, in quibus omnes conueniunt.*

3. *Prouincialis, qui multitudini Religiosorum habitum concessit, ita vt regula passim in puritate mendicitatis non possit obseruari, sit reus peccati mortalis: & cuidam obiectioni satisfit.*

4. *Quotiescunquè oritur necessitas recurrendi ad pecuniam, non committitur peccatum; & duæ soluuntur obiectiones.*

1. Hic loquimur de Prælato Franciscano habente præceptum viuendi de mendicitate, & non recurrendi ad pecuniam, nisi à manifesta necessitate cogatur, ita vt puritas regulæ habeatur ex eo, quod omnia medicentur, præsertim ea, quæ sunt essentialia vitæ humanæ ad propriam sustentationem, vt sunt panis, & vinum, &c. quod dicitur de Prælato Franciscano, proportionabiliter etiam dicitur de alio Prælato, qui in causa fuit, vt ob multitudinem Religiosorum ad habitum assumptorum possideretur in Religione peculium. Pro intelligentia sit prim. not. quòd Cordub. in regul. S. Francisc. cap. 2. quæst. 3. ex mente S. Bonau.

nau. inquit; quòd multitudo intrantium videtur esse vna ex causis principalibus relaxationis Religionis; vndè S. Bon. in qu. reg. cap. 10. mouet dubium: an expediat omnes passim ad ordinem recipere; negatiuè respondet, & propter debilitatẽ, & propter paupertatem, quæ potiùs eos impellit, quàm superni Numinis diuina vocatio ad onus Religionis sustinendum, & propter mores à consuetudine redditos incorrigibiles, ex quo dissolueretur disciplina regularis, & impediretur aliorum profectus, nec inuenirentur, qui possent eis præesse; vndè colligeretur quasi quædam confusa multitudo ad certam ruinam, quæ nec regi valeret, nec sustentari congruè posset. Nec talis multitudo vniuersali Ecclesiæ expedit, quia, cum Ordo sit plantatus in ædificationem Ecclesiæ, & suorum fidelium, potiùs pareret confusionem, & scandalum arriperent sæculares ob tot prauis affectos moribus receptos: minùs ergo malum est, non esse Religiosos solo nomine, vel habitu, vbi forma viuendi inter perfectos homines per prauos mores extinguitur; nimis etiam foret onerosum fidelibus tot mendicantes vnius Ordinis pascere absque vllo, seù cum modico ædificationis præsidio: hęc Bonau. quem sequitur Corduba, qui etiam addit in fine quęst. 2. vbi supr. ab experientia monitus, quòd recepti quotidiè à perfectione decidunt, & fiunt quotidiè peiores, & posteriores prioribus; quarè, multiplicatis hominibus, multiplicantur transgressores, & Ordine dilatato, dilatatur relaxatio, & scandala crescunt, veteribusque noua superadduntur.

2. Not. sec. quòd non mediocris agitatur quæstio: an effectus, seù omissio orta ex aliqua actione voluntariè mala imputetur ad peccatum, quandò actu vitari nequit; e. g percussus fuit Petrus, moritur, cum iam mortem impedire nequeat percutiens; imputabitur ne ei mors ad lethalem culpam? noluit Petrus scire obligationem sui officij, adueniente tempore, opus est relaxare regulam; relaxationes suntne ei imputandæ ad peccatum? inebriatur Titius sciens se in ebrietate pollui, blasphemare, maledicere, & occidere; suntne istæ actiones verè illi culpabiles? In hoc conueniũt omnes euentum contingentem eo tempore, quo euitari nequit, non addere nouam malitiam causæ priùs appositæ. Ita S. Th. 4. dist. 17. quæst. 12. art. 2. quæstiuncul. 4. ad 2. Salas, alijs relatis, t. 2. tract. 13. disp. 2. sect. 9. num. 114. Suar. 2. de Relig. lib. 3. de iuram. cap. 7. num. 7. Sanch. summ. lib. 1. cap. 16. num. 45. Vasq. tom. 2. disp. 94. cap. 3. num. 9. affirmans hoc esse sine controuersia. Ratio est, quia, cum malitia dependeat à voluntate, & eum in talibus euentibus nulla adsit libertas, nisi illa causæ eorum appositæ, consequenter nullam malitiam addere possunt; nihilominus fatendum est peccatum illud præcedens negligentiæ cauendi futuri periculi præuisi tantò maiori, ac grauiori malitia affici, quantò plura peccata erant præcauenda, quia illa omnia tenebatur hic euitare. In hoc etiam conueniunt omnes, illa peccata ante ebrietatem, vel somnum, aut quandò vitari poterant, præuisa afficere delinquentem irregularitate, excommunicatione, suspensione, si eis sunt annexa, & etiam onere restituendi. Ita Azor. part. 1. lib. 1. cap. 7. vers. quòd si obijciat. Salas t. 2. tract. 7. disp. 6. sect. 8. Sanch. vbi supr. num. 47. Clauis reg. lib. 2. cap. 6. num. 15. Vasq. vbi supr. cap. 4. Ratio videtur esse, quia ad illas pœnas incurrendas sufficit voluntas in causa; maximè cum Ecclesia non nisi de externis iudicet: verùm tamen est, aliquos DD. excludere ab hac regula generali aliqua peccata, quæ necessariò actualem libertatem requirunt, vt sunt hæreses, contumeliæ, iuramenta falsa, & similia; hæc enim facta in ebrietate non ligant pœnis illis annexis. Ita docent Ioann. Sanc. in selectis disp. 20. num. 5. Vasq. 1. 2. disp. 127. cap. 3. n. 11. Thom. Sanch. vbi supr. num. 47. Suar. vbi supr. cap. 8. num. 6. In hoc etiam conueniunt DD. quòd, quandò quis dedit causã peccatis, priusquam effectus contingant, si pœniteat, & doleat de causa apposita, malũ futurum ad culpam ei non imputabitur. Ita habetur ex Sanch. plurimis relatis, de matrimon. lib. 9. disp. 45. loquente de pollutione in somnis num. 29. Azor. lib. 1. cap. 7. quæst. vnica, §. in hac re, part. 1. Salas num. 16. Clauis reg. nu. 16. vbi supr. Ratio est, quia illa mala non sunt voluntaria in

se,

se, vt de se patet, neque in causa, quia illa non recta voluntas fuit retractata. Enimuerò in hoc dissentiunt: an illa peccata sint dicenda peccata in se, an solùm in causa. Prima opinio, quæ videtur esse communior, est Soti 4. dist. 12. q. 1. ar. 7. §. primum omnium proposit. 1. & 2. Valent. 1. 2. disp. 6. q. 6. p. 4. dub. 5. Salas multos referens. tract. 13. disp. 2. sect. 9. num. 119. Castri Palai part. 1. tr. 2. disp. 1. p. 3. num. 6. asserentium illa peccata, quæ per pœnitentiam in sua causa non fuere reuocata, priusquam euenìant, esse in se peccata; eorum fundamentum videtur esse, quia omissiones illæ, seù aliæ res, quæ euitari nequeunt, licèt in se non sint liberæ, sunt tamen liberæ in sua causa, hoc est denominatione extrinseca. Secund. opinio est Vasq. 1. 2. disp. 94. ca. 3. alijs relatis, & disp. 73. ca. 9. n. 46. & 47. Azor. lib. 1. cap. 7. q. vnica post medium, & lib. 4. cap. 3. qu. 4. Couarr. Clem. si furiosus 3. p. initio. num. 4. Sayt. lib. 2. cap. 6. num 16. hi omnes asserunt non esse peccata in se, eò quòd ad peccatum requiratur ratio voluntarij perfecti, quæ in omissionibus, in somnis, vel ebrietate, aut quandò euitari nequeunt, inueniri non potest; quæ opinio à nobis sit admittenda, in secunda conclusione videbitur.

Not. ter. quòd, licèt ratio voluntarij per illam denominationem extrinsecam spernatur à DD. relatis pro secunda opinione; non ideò taliter est spernenda, vt nunquam habere vim possit, quia in sequentibus casibus sequerentur mille incommoda, vtpotè in consecratione, & administratione Sacramentorum, nec non & in recitatione diuini officij, si requireretur actualis intentio, & virtualis non sufficeret ad consecrandum, &c. ideò dicendum est, quòd in fauorabilibus voluntas in causa sufficit ad hoc, vt omnes actiones ab illa pendentes putandæ sint liberæ, & consequenter validæ; maximè quia nulla videtur esse repugnantia, neq; ex parte causæ liberę, quia semper intendit validare ea, quæ per obliuionē, seù per aliā causā validare nequit per actualem intentionem; neque ex parte materiæ, quia nulla apparet necessitas, quæ libertati repugnet: ab odiosis verò ratio illa voluntatij per denominationem extrinsecam est prorsus resecanda, tum quia repugnare videtur voluntati humanæ, quæ ex propria natura, & ab intrinseco peccata respuit; nam, licèt, attenta sua fragilitate, det causam primo peccato, alijs tamen materialiter peccatis, quæ in futurū tanquam ex necessitate sequuntur, non intendit se vincire, tum quia ei repugnare videtur necessitas rei futuræ, quæ directè opponitur libertati; & ideò S. Thom. 1. 2. quæst. 6. art. 3. inquit tunc omissionem esse voluntariam, & ad culpam imputandam, quandò tres conditiones in ea non desiderantur. Prim. quòd quis possit. Sec. quòd teneatur. Tert. quòd non faciat: e. g. duo se gladijs feriunt, potenti illos componere cum suo magno damno, & periculo, & non facienti non erit hæc omissio censenda voluntaria, quia non tenetur cum tanto suo periculo; esset tamen voluntaria, & culpabilis Iudici, quia ex officio ei incumbit onus tales lites componendi.

PRIMA CONCLVSIO.

3. Prouincialis, qui Prouinciam multitudine professorum onerauit, ita vt regula in sua puritate mendicitatis obseruari nequeat; nam passim pro pane, & vino recurrendum est ad pecuniam, censendus est peccati mortalis reus. Prob. prim. sicut lex naturalis obligans hominem ad non procurandam seminis effusionem, subindè obligat ad vitandas causas per se, & notabiliter influentes in illam; perindè enim videtur tunc illas applicare, ac procurare eas non euitando: vndè, vt rectè ait Caietan. summ. tit. pollutio, ad finem, qui vult illas illicitas, periculosas, & sibi notas causas pollutionis propriæ, conuincitur velle culpabiliter ipsam pollutionem, quæ eorum est naturalis effectus, ita munus Prælati obligans eum ad non procurandam relaxationem alicuius præcepti regulæ, imò ad totam conseruandam, subindè obligat eum ad fugandas, ac euitandas causas per se influentes in illius relaxationem: sed homo non euitando causas per se influentes in pollutionem peccat mortaliter ex sensu DD. teste Thom. Sanch. de matrim. lib. 9. disp. 45. num. 16. ergo Prælatus multitudinem Religiosorum recipiens, quæ ex sua natura tendit ad Religionis relaxationem,

nem, & per se est causa formalis, vt non obseruetur præceptum de non recurrendo ad pecuniam, lethaliter peccabit. Secund. qui recipit plures Religiosos, quàm redditibus, vel eleemosynis sustentari possint, lethali culpa obstringitur contra votum paupertatis, vt aiunt Barth. à S. Fausto in thesaur. Relig. lib. 8. quæst. 32. & Bassæus cap. summ. tit. paupertas religiosa num. 13. quia facit contra præceptum Concil. Trid. sess. 25. cap. 3. & videtur esse res grauis, & valdè necessaria ad conseruandum status religiosi bonum progressum: ibi enim sic dicitur. *In monasterijs is tantùm numerus constituatur, ac in posterum conseruetur, qui vel ex redditibus proprijs monasteriorum, vel consuetis eleemosynis commodè possit sustentari*: igitur Prouincialis, qui plurimos Religiosos ad habitum assumpsit, ex quo sequitur relaxatio præcepti prædicti, censendus est reus mortis æternæ; nam certè violauit præceptum Concil. Trid. augendo Religiosorum numerum, qui commodè ex eleemosynis sustentari nequeunt; maximè quia fratribus Minoribus, vt de mendicitate viuant, est essentiale ad bonum progressum status Religiosi, imò regulæ. Tert. negligendo Prælatus regulam, seu constitutionem pro conseruatione finis Religionis, nam quælibet Religio, præter tria essentialia vota, habet quoddam institutum singulare, vt dixi superiùs, certè fit reus lethalis culpæ ob damnum, quod infert Religioni, vt docui superiùs: ergo tantò magis Prouincialis mortali culpa obstringetur, qui per multitudinem intrantium præceptum de non recurrendo ad pecuniam relaxat, quod tanquam essentiale statui Minorum regulæ S. Francisci est insertum.

Dices, in multis locis varia cœnobia sunt erecta, quorum necessitati, ac indigentiæ absque multitudine hominum nequit satisfieri; præsertim quia cultus diuinus in eis deperderetur; aliàs essent relinquenda. Respond. obligationem satisfaciendi monasterijs esse parui momenti respectu obligationis conseruandi regulam; maximè in decore mendicitatis, qua principaliter Minorum Religio distinguitur ab alijs; nam, ista neglecta, negligitur decor Religionis, at relictis Monasterijs, non relinquitur, nisi quod materialiter est causa deformationis, & relaxationis; quarè restauratio congregationis à destructione causæ malæ est semper incipienda, vt rectè insinuat Cordub. in introduct. regul. S. Francisc. quæst. 3. Cognitis, inquit, principijs malorum, & deformationis Religionis, cognoscitur etiam, quod ab eis est incipienda reformatio, non à quibusdam cæremoniarum folijs, sed à radice; nam ad radicem arboris explantandæ, vel excidendæ securis disciplinæ ponenda est; per easdem etiam causas res decidit, per quas nascitur, opposito modo illis se habentibus, vt Gerson. Alphabet. 35. lit. X. dicit: Indè homo incipit surgere, vbi lapsus est. Responsio vera à prudentibus admissa; illuminet Deus, quid loquendum, & quid faciendum.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. QVamuis Prouincialis mortaliter peccauerit ob multitudinem Religiosorum receptorum ad ordinem, &c. nō ideò quoties actu recurritur ad pecuniam, toties labitur in peccatum. Quæ conclusio, licèt sit contra communem opinionem; nihilominus tanquam vera traditur, & suadetur primò, quia non potest dici hominē peccare actu, quin actu possit impedire peccatum; aliàs ex necessitate peccabit, quod videtur absurdum, & contra naturam peccati postulantis rationem voluntarij perfecti; peccatū enim adeò debet esse voluntarium, vt si ratio voluntarij absit, peccatū etiam absit ex S. August. lib. 3. de lib. arbitr. c. 18. at cum recurritur ad pecuniam ob multitudinē Religiosorum malè receptorum à Prouinciali, res necessaria præstatur, quia mendicitas panis, & vini nequit supplere necessitatē Religiosorum alendorum: ergo nequit imputari ad peccatū. Secund. non sufficit ad peccatum, quod proueniat à causa libera in principio posita, sed necessariò desideratur, vt actus sēper maneat sub voluntatis imperio, vt patet, quia alias sequeretur eū, qui venenum porrexit alicui ad mortem, quod operatur per multos dies, per totum illud spatium, & in vigilia, & in somnis peccare mortaliter; nam operatio illa veneni toto illo tempore est

est libera in sua causa: quod videtur absurdum: similiter qui comedit, vel bibit, ex quo sequitur nocumentum saluti, semper esset in actu peccandi, quandiù nutritiua facultas operaretur circa cibum in salutis detrimentum: at recursus ad pecuniam ob necessitatem iam dictam non est ampliùs sub voluntatis Prouincialis imperio, vt de se patet: ergo. Tert. sequeretur Prouincialem simul posse esse in statu peccati mortalis, & in gratia, peccare, & iustificari, quod est absurdum; nam posset conteri eodem tempore, quo Guardianus ob necessitatem suorum subditorum recurrit ad pecuniam, relaxando præceptum: ergo ad mortalem culpam à Prouinciali incurrendam, non requiritur tantùm libertas in sua causa redundans per demonitionem extrinsecam in effectus, sed desideratur ratio voluntarij perfecti: & ideò Palud. in 4. dist. 4. quæst. 3. art. 1. ait, pollutionem, aut homicidium in somno non esse peccatum, sed effectum peccati, eò quòd tunc non sit perfectus vsus rationis: & Sotus 4. dist. 12. quæst. 1. art. 7. id fatetur de pollutione in somnis ob eandem rationem, & citat Io. Maior.

Dices, sicuti ad consecrandum, & administrandum quodlibet Sacramentum, & ad satisfaciendum præcepto recitandi officium non requiritur actualis intentio, sed virtualis sufficit; ita etiam ad peccatum Prouincialis sufficit malitia à causa emanata. Respond. concedendo antecedens, & negando consequentiam; ratio disparitatis est, quia antecedens est in materia fauorabili, ac proindè extenditur, vt dixi in tert. not. consequentia in materia odiosa; ideò restringitur; quarè malitia in causa nequit afficere effectum peccato.

Dices, ergo Prouincialis non tenetur exprimere in confessione recursus ad pecuniã tanquàm peccaminosos, nec quis pollutiones, & homicidia in somnis, & ebrietate, quod videtur absurdum. Respond. cum Vasq. vbi sup. n. 10. non esse necessarium, sed satis esse exprimere causam datam non apponendo debitam diligentiam ad ea præcauenda, quæ præuidere debebat: secus esset dicendum, quandò opus externum esset in se peccatum, quia liberè semper sub voluntate manet.

DVBIVM LXXIX.

An, qui sæpius in leuibus rebus famam alicuius detrahit, etiam per frequentationem diuersarum rerum, peruenire possit ad peccatum mortale cum onere eam restituendi.

SVMMARIVM.

1. *Detractio est peccatum mortale, ratione leuitatis materiæ fit veniale: habentur quædam notatu digna de personis grauibus, præsertim Religiosis.*

2. *Recitatur quædam doctrina docens, quòd sicut in minimis furtis ad materiam grauem, tandem peruenitur; ita in leuibus murmurationibus.*

3. *Recitatur etiam opiniones: an fur, quandò per leuia furta complet materiam grauem, peccet mortaliter.*

4. *In Religiosorum congregatione committuntur leues, & etiam graues defectus; hi puniuntur via iudiciali; illi verò minimè, sed publicis culpis, in quibus pro disciplinæ regularis obseruantia contra Suarez aliquid est obseruandum.*

5. *Fama quid; quæ ex duplici capite mentibus ingeri potest.*

6. *Per leues murmurationes nunquam aufertur fama cum onere eam restituendi: & duabus satisfit obiectionibus.*

1. Not. prim. quòd hæc materia non videtur pertinere ad Religiosorum regimẽ, sed in corpore quæsiri contrarium apparebit; ideò est dicendum, quòd, licèt ex genere suo detractio famæ sit peccatum mortale, ratione tamen paruitatis materiæ fit veniale, vt optimè docet Lessius de iustit. lib. 2. cap. 11. dub. 3. num. 11. vt si de industria aliquam paruam imperfectionem alterius narres; vndè Diana part. 5. de paruitat. mater. resol. 76. asserit, narrare defectus leues, ac veniales proximorum non esse peccatum graue, nisi de persona talis conditionis, vt de graui viro, & Religioso; esset enim, & æstimaretur magni momenti; &

Nn 2 ita

ita dicere de illo, quod sit mendax, & sæpius mentiatur, esse peccatum mortale: secus verò si semel, aut bis dicatur esse mentitum: asserit etiam, in genere dicere esse superbum, auarum, iracundum, &c. non videtur esse peccatum mortale; nam hæc non accipiuntur tanquam res mortaliter peccaminosæ, sed per inclinationem naturalem, vel per defectus leues, ac veniales; fieri tamen potest, vt ratione dignitatis personæ, de qua dicuntur; vel quia putantur accipienda pro grauibus vitijs, esset mortale; supposita ergo hac doctrina tanquam vera, à multis DD. approbata, sit.

2. Secund. not. dubium moueri ab Emin. Lugo de iust. disp. 16. sect. 3. num. 46. vbi dicit, se de hoc nihil apud authores inuenire, quod sicut in minimis furtis ad materiam grauem peruenitur, ita vt, completa materia graui, compleatur etiam peccatum mortale; sic in leuibus detractionibus potest proximus pati tam graue detrimentum in fama, vt detractor incidat in mortale, modò defectus veri, vel falsi de eodem, & apud eosdem auditores narrentur, etiamsi diuersis temporibus id fiat, quia facilè vniuntur in eorum mente ea omnia, vt non aliter opinentur de proximo, cui detrahitur, quàm si simul eadem audissent: verùm tamen est, quòd, si defectus leues apud diuersos, qui non facilè inter se eos communicabunt, narrabuntur, non videtur eadem ratio, sicut si apud diuersos idem defectus leuis narretur, quia apud ipsos fama grauiter non læditur, nec nocumentum graue ei infertur: hæc Lugo.

3. Not. tert. duplicem esse opinionem in furtis minimis: an fur peccet mortaliter, quandò completur materia grauis. Prima affirmatiua asserens, quòd, etiamsi ab initio fur non habuerit animum furandi rē notabilem, si tamen ad eam successiuè peruenerit, & præcedentium furtorum recordetur, reus est mortalis culpæ. Ita Sanch. summ. lib. 1. cap. 4. num. 9. & 10. Azor. part. 1. lib. 4. cap. 9. quæst. 12. Filliuc. tom. 2. tract. 31. cap. 10. num. 245. Sayr. lib. 9. cap. 15. num. 22. Nauarr. de rest. cap. 1. num. 40. Lugo vbi supr. num. 38. & alij quàm plurimi. Ratio videtur esse, quia in illo vltimo furto, per quod completur materia grauis, incipit esse fur, & retinet rem alienam inuito domino cum notabili damno proximi; quæ continuatio requiratur, vt in vnum coalescant illa minima furta? quandò inter illa non sit magna interpolatio, quæ censetur secundum Sanch. vbi supr. num. 10. & alios doctos ab ipso consultos per spatium vnius anni; sed id videtur esse nimis longum tempus; vndè dicendum est cum Filliuc. tom. 2. tract. 31. cap. 10. num. 245. magnum interuallum, vt nō continuetur moraliter materia vnius furti cum alio, esse mensem vnum, vel dimidium: adde, quòd necessariò maior quantitas ad mortale in his furtis requiritur, & eò maior, quò plures sunt Domini, & quò in plures damnum diuiditur, eò minùs cæteris paribus sunt inuiti. Ita Lessius de iust. lib. 2. cap. 12. dub. 8. nu. 46. Sanch. vbi supr. num. 17. Rebellius p. 1. lib. 3. quæst. 15. sect. 15. num. 47. quarè Diana de paupert. relig. p. 2. tract. 6. resol. 34. ait, quantitatem in his furtis minimis ad hoc, vt sit notabilis, debere esse duplo maiorem, quàm in alijs furtis. Secunda est negatiua, quæ sua non caret probabilitate, vt optimè insinuant Filliuc. vbi supr. num. 243. Rodriq. in summ. tom. 4. cap. 118. num. 29. Salas 1. 2. quæst. 88. tract. 13. disp. 16. sect. 77. num. 38. & expressè habetur ex Nauarr. c. 17. num. 140. Tolet. lib. 4. cap. 16. num. 4. & alij: verùm tamen est, inquit Nauarrus cum alijs, quòd, licèt fur per vltimum furtum attingat illam quantitatem notabilem, non peccet mortaliter, retinendo tamen illam incidit in culpam grauem; & ideò ita furantes, & non restituentes peccant, non quidem ratione acceptionis, sed ratione iniustæ retentionis; quarè benè inquit Lugo vbi supr. num. 38. quæstionem non posse esse de re, supposita obligatione restituendi, quam admittit Nauarrus: verùm Iacob. Granad. 1. 2. controu. 6. tract. 2. disp. 2. sect. 5. num. 49. & Lorca 1. 2. tom. 2. putant nullam insurgere obligationem restituendi, si materia esset consumpta, & ex illa fur ditior non factus fuerit; imò addit Sà tit. furtum, num. 8. cum Fernand. in exam. Theol. moral. part. 1. cap. 6. §. 2. num. 12. dictos fures non peccare, neque habere obligationem restituendi;

adhæ-

adhæret etiam Berarducius in summ. coron. part. 1. cap. 1. num. 28. in fine, hisce verbis: Si actus furandi procedunt à voluntate intercisa, hoc est, dum homo furatur illud parum, non intendit furari maius, nec alio tempore, & postea de nouo subuenit alia occasio furandi similiter, tunc quantūcumque reiteret huiusmodi furta sic conditionata, semper est peccatum veniale, nec tenetur de necessitate salutis restituere illa, quia, sicut multa peccata venialia nunquam possunt facere vnum mortale, quantumcūque simul sumpta; ita si huiusmodi furta parua, voluntate intercisa, & in aliqua quātitate notabili considerentur, nunquam faciunt vnum furtum notabile mortale, & consequenter non pariunt obligationem restituendi, quia semper remanent in sua natura, hoc est sunt venialia ratione paruæ quantitatis, siue furtum semper fiat eidem, siue diuersis. Ita ille.

4. Not. quart. vt rectè notat Suar. 4. de Relig. lib. 10. cap. 9. num. 1. nullam esse tam perfectam Religionem, in qua pro humana fragilitate lapsus aliqui non inueniantur tam graues, quàm leues: illi verò sunt corrigendi & via iudiciali, & via correctionis fraternæ; in his, qui appellari possunt communes defectus, qui etiam inueniuntur in viris perfectis; nō ita scrupulosè est agendum, vt priùs præmittatur monitio secreta, sed potest eos punire Superior, vt de facto in Religionibus reformatis fit, & in publico debitas pœnitentias pro disciplinæ regularis conseruatione delinquentibus, etiam perfectis imponere, dummodò nulla infamia inferatur, ac à secreto delatore consensus habeatur: verùm in imponendis his pœnis est valdè conueniens, vt notat Turrian. de charit. disp. 69. dub. 5. de correctione, aliquandò vt Superior non reuelet defectum delinquenti, quandò verisimile est posse delinquentem cognoscere delatorem; ex hoc enim inimicitiæ, & amaritudines non leues possunt oriri contra bonum commune, quod est maioris momenti, quàm leuem defectum permittere in subdito, donec occurrat opportunum aliud tempus corripiendi; potest enim Superior ea notitia vti, vt obseruet subditum: an iterum committat defectum illum: certè Suarez suam doctrinam desumpsit à S. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 7. ad 4. asserente: *Proclamationes, quæ in Capitulis fiunt Religiosorum, sunt de aliquibus leuibus, quæ famæ non derogant; vndè sunt quædam commemorationes potiùs oblitarum culparum, quàm accusationes, vel denuntiationes, si essent talia, de quibus frater infamaretur, contra præceptum Domini ageret, quia per hunc modum peccatum fratris publicaretur*: idem dicit Abulens. in cap. 18. Matth. quæst. 97. ad 8. putat enim leuia peccata Religiosorum sine præuia monitione esse in publico punienda; vndè in Capitulis quilibet Religiosus debet dicere suas culpas leues, & si aliquas omittit ex ignorantia, vel obliuione, alij proclamant contra eos non tanquam accusatores, vel denuntiatores, sed vt reducentes eum ad memoriam culparum suarum, quas ipse ex statuto dicere tenebatur: idem habet Sotus de secreto membr. 2. quæst. 4. ad 1. confirmat. 2. argument. vbi sunt notanda illa verba Soti, inquit Suarez vbi supr. num. 2. Voco autem graues non solùm illas, quæ sunt peccata mortalia, sed quæ sunt contra famam, & honorem proximi, vt si quis intraret domos suspectas: ex quibus verbis, & exēplo colligo in persona religiosa omne peccatum mortale, & omnem defectum, qui possit suspicionem talis peccati generare, censeri rem sufficientem grauem, & consequenter omnes defectus, qui huiusmodi non sunt censeri leues: & paulò inferiùs num. 8. explicans mentem Soti dicentis, culpas esse putandas leues, quæ non inducunt suspicionem de Religioso de peccato graui, ac mortali; ita censet, vt defectus sint ordinarij circa regulam, vel opera perfectionis, qui ab omnibus, seù ferè omnibus secundum magis, & minùs committuntur; non ita censendum est, vt sint defectus extraordinarij, qui, licèt non sint grauia peccata, & mortalia, nec ingerant suspicionem illorum, inter Religiosos tamen solent computari tanquam graues; & ideò nequeunt in publicum deduci, si aliàs non essent publici; eiusmodi esset non seruare secretum de leuibus rebus, deditum esse priuatis familiaritatibus, etiam intra Religionem. Cuius doctrina sic explicata, à Religionibus reformatis tanquam damnosa bono publico est abijcenda; nam certè

certè esset dicere culpas de minimis, de quibus non curat Prætor, eò quòd septies in die cadat iustus; imò isti defectus sunt dissimulandi maximè in probis viris, ne disciplina regularis reddatur nimis dura, & Superior odiosus: quod si admitteretur, esset plures, ac plures subditos infirmos in suis imperfectionibus secretis in non paruum Religionis damnum nutrire, & extirpare publicas culpas à cœnobijs, easque habere per cæremonias, seu ad excutiendum puluerem; quarè publicæ culpæ, ac proclamationes iuxta mentem Soti satis explicatam in suis verbis sunt tenendæ non de defectibus ordinarijs nullius valoris, & momenti, sed de extraordinarijs, vt de facto Religiones reformatæ faciunt ad terrorem aliorum, maximè imperfectorum, qui non desunt in quacunque communitate, & ad exēplum perfectorum, vt magis, ac magis in perfectione proficiant: quæ culpæ non labefactant, nec labefactare debent bonam existimationem Religiosorum, quia per istos defectus non deficiunt homines à debita perfectione Religiosorum; maximè quia, vt dicit Suarez plurimis in locis relatus: In omni congregatione sunt plures infirmi in virtute, quàm fortes; & ideò illa mala existimatio talium hominum est imputanda eorum incapacitati, qui tam facilè bonam opinionem de Religiosis perdunt: nec video, quomodò defectus assignati à Suarez, maximè secundus de priuatis familiaritatibus etiam intra Religionem auferant bonam opinionem delinquentium apud alios, nisi sint suspiciones de re graui; nam dicere, Pater talis est deditus priuatis familiaritatibus; quid? nisi est imperfectus, quia toti communitati, & eodem modo suam familiaritatem non communicat, ac proindè reprehensione, ac pœna dignus: verùm tamen est, quòd regula Suarez fortè habet locum in Religioso, vt ita dicam, iam ad perfectionem assumpto, de quo tales defectus nequeunt præsumi. Hic addo obiter, quòd si superior localis ita in suo regimine se gereret, vt magna diffidentia inter Religiosos excitaretur, auderem fortè id imputare ad peccatū graue, eò quòd obstet charitati, vnitati, ac paci; & licèt aliquādò aliquod bonū elici possit, longè maius est malū, quod oboritur, & bonum, quo priuatur cœnobium; vt experientia docet, sed hoc iudicent ipsi, quia est res nimis periculosa: verùm tamen est, quòd si familia aliqua esset relaxata cum periculo labendi in grauia incommoda, non damnarem talem diffidentiam; nam esset multùm vtilis ad præcauenda multa mala.

5. Not. quint. famam definiri hoc modo: Fama est multorum existimatio de vita, & moribus alterius. Ita Lessius de iust. lib. 2. cap. 11. dub. 1. num. 1. Emin. Lugo de iust. disp. 14. sect. 1. dicitur enim à fando, sed re vera consistit in opinione, & iudicio interno; si est bona pro præsenti, est opinio virtutis, sapientiæ, & rerum præclarè gestarum alterius: quæ opinio ex duplici capite ingeri potest aliorum mentibus, ex posse, & ex debere: ex posse, quia homo ita potest viuere per plurimorum annorum seriem tam sanctè, ac perfectè, vt de ipso nullum malum graue, nec leue extraordinarium suspicari quis possit; & ita narrare de illo aliquem defectum, vt est superbus, mendax, &c. ad mortale imputari debet, quia tollitur illa tam sancta opinio de eius sanctitate tot sudoribus, & laboribus per annorum seriem acquisita: ex debere, quæ exoritur non ex sanctitate hominum, sed ex materia ipsa, quam vnusquisque obseruare tenetur, & ita multa sub mortali, aliaque sub veniali obseruare necessitantur tàm sæculares, quàm Religiosi in statu assumpto, quam opinionem, nisi constet in cōtrarium, vnusquisque tenetur habere de suo proximo propter ius, quod habent homines ad suam bonam opinionem apud omnes; & ideò narrare culpam grauem tam secretam, quàm falsam, & inuentam imputatur ad mortale, sicut ad veniale narrare culpam leuem; quarè terminus peccati mortalis in detractione, supposita fragilitate humana, erit publicatio peccati mortalis ab homine commissi, quia ad hoc, tanquam ad rem grauem habet ius, vt eius fama conseruetur, nec communiter per peccata venialia bona opinio amittitur, vt experientia docet. Aliud etiam debere, assignari potest liberum, id est ex mera voluntate hominum, supposita aliqua ratione ab ipsis inuenta, seu à statu alicuius assumpto elicita, quia, cum fama proximi sit in opinio-

opinionibus hominum sita, dependet ab eorum voluntate illam admittere, & ita vnusquisque de quocunque tam sæculari, quàm Religioso, ac Episcopo formare potest opinionem, vt debeat viuere tali forma virtutum, aut habere tot virtutes, & tali modo mores compositos; ac proindè sicut voluntariè, & absque fundamento hanc opinionem illi formarunt; ita quandò apud ipsos deperditur, debet potiùs imputari eorum ignorantiæ, & incapacitati, quàm statui sæculari Religioso, ac Episcopali; sicut scandalum passiuum imputatur eis, qui scandalizantur de tali ornamento mulierum iuxta patriæ consuetudinem; nam illæ non tenentur ornamentum deponere; quamuis alij arripiant occasionem in peccata labendi, vt dicunt Caiet. 2. 2. quæst. 169. art. 2. Nauarr summ. cap. 23. num. 19. Sanch. summ. lib. 1. cap. 6. num. 17. Bonac. de matrim. qu. 4. punct. 9. n. 17. ex commun. sensu DD. Castrus Palaus de charit. p. 1. tract. 6. disp. 6. p. 7. imò licèt in ornamento consueto esset aliquis excessus, non nisi sub peccato veniali tenerentur illum abijcere. Ita ille excessus bonæ opinionis sæcularium, & Religiosorum, quem non petit eorum status assumptus, est imputandus incapacitati, & ignorantiæ hominum, quandò apud ipsos deperditur, tum quia omnes cruciarentur mille stimulis ex narratione leuium defectuum, præsertim Religiosorum, quorum status perfectionis solùm postulat, vt omnia sub mortali præcepta obseruentur, vt benè notat Ioann. Sancius in selectis disp. 7. num. 10. alia iuxta modum instituti; quarè priusquam statum perfectum attingat, mille imperfectiones committuntur, tum quia ex falsa opinione putant sæculares, statim ac habitus Religionis est assumptus, esse quoquè assumptam totam perfectionem, tum quia destrueretur disciplina regularis, quæ per publicas culpas omnium defectuum leuium maximè conseruatur, vt experientia docet: quarè Rodriq. tom. 3. qu. 77. art. 2. asserens de minimis non esse arguendos Prælatos, inquit tamen, quòd non sunt obliuioni mandanda, sed proponenda eorum Superiori, vt de eorum valore, aut præcipitatione, & nimia grauitate, & facilitate certior factus ad munus præsulatus nō ita facilè eos admittat: ex qua doctrina, cum ibi agatur de syndicatu, tacitè insinuat culpas præsertim esse tenendas de defectibus extraordinarijs. Hic tamen addo esse abstinendum sæcularibus à narrandis defectibus leuibus Religiosorum, maximè nonnullis particularibus, quia, licèt teneantur tantùm ad statum perfectionis tendere iuxta modum dictum; attamen ipsa tendentia acquisiuit aliquod ius apud sæculares, vt in eorum opinione tales defectus non sint commissuri.

CONCLVSIO.

6. Videtur omninò falsum, quòd, sicut in minimis furtis tandē peruenitur ad materiam grauem; ita per leues detractiones tandem à proximo auferri possit eius fama cum onere restituēdi tam communiter inter sæculares, quàm inter Religiosos. Conclusio est aduersus Emin. Lugo vbi supr. Probatur prim. in minimis furtis iuxta secundam opinionem nulla videtur esse malitia mortalis, & consequenter nulla obligatio restituendi, quamuis simul considerata notabilem quantitatem attingant: ergo neque detractio plurium defectuum proximi, modò sint leues, apud eosdem auditores peruenire potest ad malitiā mortaliter peccaminosam, supposita veritate, seù probabilitate opinionis, argumentum est efficax. Secund. quamuis concedatur prima opinio, non valet argumentum à minimis furtis ad leues detractiones de eodem, quia in furtis completur per vltimum furtum materia grauis, quæ, inuito Domino, iniustè retinetur, eique infertur damnū notabile; vndè Sanch. summ. lib. 1. cap. 4. num. 10. inquit: Furti peccatum non in sola rei alienæ vsurpatione, sed in retentione consistit: at in leuibus murmurationibus, seù detractionibus nunquā peruenitur ad materiā grauem, quia semper sistitur intra terminos leuis detractionis & terminus grauis detractionis est manifestario peccati mortalis, ad quod homo habet ius graue, vt nō detegatur, & cōsequenter ei non infertur graue damnum: ergo. Tert. in minimis furtis assignari potest vltimum grauiter damnificans proximū; in leuibus verò detractionibus nequit determinari, quia

quia apud aliquos per quatuor defectuum narrationem, apud alios per plures, &c. & ita esset magna confusio, & mille scrupuli oirentur tam inter sæculares, quàm inter Regulares; vndè esset magnus cruciatus, quē suauitas legis, attenta fragilitate humana, non admittit; imò in sententia Lug. esset necessarium semper secum ferre calamum, & attramentum pro notatione leuis detractionis apud eundem auditorem, vt præcaueretur peccatum graue, quod probabiliter imminet, quia admittit hoc posse committi ex diuersis detractionibus leuibus, diuersis temporibus perpetratis, quæ facilè reuocātur ad memoriam ab auditore. Quart. tollerentur proclamationes Religiosorum apud Prælatum, & consequenter syndicatus in maximum Religionis damnum, & si fierent, essent tantùm ad excutiendum pulverem de pedibus, & esset potiùs actio cæremonialis, quàm syndicatus institutus ad reprimēdam audaciam Superiorum in regimine, & inferiorum in suis actionibus, & ad conseruādam disciplinam regularem. Quint. potest dari casus, vt singuli, seù ferè singuli capitulares de suo Prouinciali in eius syndicatu Superiori maiori narrent vnum defectum leuem, sed diuersum, & ita cumulati possent toti Capitulo de Prouinciali sinistrā opinionem ingerere, quod non debet admitti, nec de facto in Religionibus reformatis admittitur; quod si apud aliquos huiusmodi opinio concipiatur, debet imputari eorum incapacitati, & non bonitati Prouincialis.

Dices, varij varios defectus etiam falsos apud Superiorem de aliquo Religioso possint deferre, & ita generare in Prælato aliquod graue de eo, nempè esse negligentem, relaxatum, & parum obseruantem, & parum curantem de disciplina regulari, & illi inferre multum damnum. Ita dicit Emin. Lugo vbi supr. disp. 16. sect. 3. num. 62. Resp. illam malam opinionem imputandam esse Prælato, tanquam voluntariam, vt dixi, quia dum Religiosus, licèt negligenter per viam perfectionis incedit; non ideò dicitur relaxatè viuere, saltem grauiter, eò quòd multa, ac multa non obseruet ad nullam culpam obligantia; nam certè intra terminos mandatorum Dei, votorum promissorum aliorum præceptorum, nec non & aliarum rerum non præceptarum, quæ sunt quasi infinitæ in Religionibus reformatis, se continet; vndè malè facit Prælatus, dum per hos defectus in Religionis bonis ei infert damnum, nisi in ordine ad bonum commune; vt fit, quandò aliquid graue de subdito Prælato tanquam Patri denuntiatur: tenentur tamen, qui falsos defectus ei imposuerunt propter damnum, quod ei potest euenire in bonis, in integrum apud Superiorem restituere.

Dices, ista doctrina videtur verissima inter sæculares, quia aliàs infinita peccata multiplicarentur, nec eorum reformatio habetur ex multiplicatis oneribus, sicut inter Religiosos ob rationes iam dictas; non verò quandò manifestantur defectus, licèt leues, Religiosorum apud sæculares; nam apud ipsos multùm deperdunt. Resp. etiam valere; nam illa mala opinio deperdita imputanda est incapacitati eorum, quia ignorant ea, quæ secundum fragilitatem humanam debent scire: magna equidem sanctitas est hominem Religiosum integrum se habere erga diuina mandata, vota promissa, præcepta imposita, multaque alia, quæ pro obseruatione illorum in Religionibus sunt exequenda: verùm tamen est, quòd aliqui defectus leues non sunt narrandi apud sæculares propter rationem relatam in fine quart. notand. & propter multa bona elicienda tā à Religiosis, quàm ab ipsisinet sæcularibus. Aduertant lectores, quòd hic non intendo dare ansam leuibus detractionibus, ita vt possint fieri absque vllo peccato; sed tantùm intendo amouere culpam lethalem, vbi verè non est.

DVBIVM LXXX.

An in Religionibus sit licitum sine præuia correctione fraterna peccatum fratris Prælato, tanquam Patri reuelare.

SVMMARIVM.

1. *Quæsiti sensus iuxta sententiam D. Thomæ ex ordine tradito aperitur.*

2. Va-

2. *Varijs rationibus suadetur, quòd peccatum fratris in damnum tantùm delinquentis absque praeuia correctione fraterna nequit Prælato tanquam Patri reuelari.*

3. *Itidem varijs rationibus rationes aduersariorum confutantur: additur limitatio conclusionis, adhibita limitatione limitationis, & quædam diluitur obiectio.*

1. Libenter aggredior denuò hoc dubium, licèt superiùs illud pertractauerim inclinando in sententiam affirmatiuam, à qua modò non declino; sed quia Ludouicus Caspensis author modernus tom. 2. tract. 17. de charitat. disp. 6. sect. 3. nimis acriter inuehitur in contrariam sententiam affetẽdo eam posse esse occasionem ruinæ, & subuersionis Religionis; proindè tanquã probabilẽ imò fortè probabiliorem eam admitto non declinando ab affirmatiua. Huiusmodi quidem disputatio tam vehemens, præsertim apud recentiores ortum trahit ex doctrina S.Tho quodlib. 12.ar. 13. & vnaquęque classis contendit in propriam sententiã tanquã præcipuum fundamentum eum attrahere; ideò cogor sensum eximij Doctoris aperire ex ipso ordine tradito in citato articulo, & est ordo vniuersalis doctrinæ iuxta omnium DD. vsum. Prim. tradit vniuersalem doctrinam. Secund. cõclusionem difficultatis propositi quæsiti. Tert. limitationem conclusionis. Quart. limitationem limitationis. Vniuersalis doctrina habetur, dũ tractat in principio corporis articuli de criminibus, quomodò secundum iura in eis procedatur, deindè conclusionem assignat propositæ difficultatis, quæ est post hæc verba: *vtrum autem statim ac quis scit fratrem suum peccasse, debeat denuntiare Prælato; Nam si scio, quòd frater per me corrigetur, tunc non debeo hunc denuntiare Prælato*: quam conclusionem multis in locis tradit 2.2.q.33.art.7.ad 4. & 5. & quodlib. 1.ar.16. deindè limitationem conclusionis assignat, dum dicit. *Si autem videtur, quòd hoc meliùs fiat per Prælatum, & Prælatus nihilominus sit pius, discretus, & spiritualis non habens rancorem, seu odium aduersus illum subditum, tunc licitè potest hoc denuntiare sibi, &c.* Tandem limitationem limitationis designat, dum profert: *Sed quia propter conditiones diuersas Prælatorum, & subditorum non potest in hoc dari generale iudicium, quia aliquandò Prælatus vel mouetur ad odium aduersus subditum, vel subditus non benè fert verba Prælati, imò tenendum est pro regula, quòd in omnibus istis semper est seruãda caritas, & quod melius, & magis expedire videtur*: ex ordine assignato habetur opinionem veram D. Thom. esse; id non licere facere sine præuia monitione: quòd si aliquandò in aliquo casu contingat finem correctionis meliùs haberi à Prælato, dummodò sit ornatus pietate, discretione, ac spiritualitate non habens rancorem, neque amaritudinem erga delinquentem, videtur id posse fieri, & non per quamcunque rationem, quæ videtur melior; nam semper aliqua, sicut in omnibus alijs negotijs apparebit, eò quòd D. Thoma hanc limitationem pro conclusione tradidisset, & conclusionem pro limitatione, sed debet esse notabilis, ita vt delator æstimare possit notabiliter deficere à correctionis fine. Ita Clauis Reg. lib. 11. num. 14. quarè iuxta ordinẽ D. Thom. eiusque sententiam trado doctrinam.

CONCLVSIO.

2. Religiosus tuta conscientia occultũ fratris peccatum, quod solùm vergit in eius peculiare damnum, nequit Prælato tanquam Patri, prætermissa correctione fraterna, reuelare. Quę conclusio multis relatis, traditur à Sayro vbi sup. à Fagundez in præcept. decal. lib. 8. cap. 7. n. 7. tom. 2. à Diana inferiùs citando, & à Bassæo summ. tit. denunt. n. 7. & expresśè habetur à doctissimo Iacobo Granad. 2.2. de charit. controu. 3. tract. 12. disp. 5. Suadetur prim. ex S. Basilio in quæst. fusè disp. ita loquente. *Peccatum referendum esse ad Prælatum ab ijs, qui sunt conscij, cum ipsi non possint mederi iuxta id, quod à domino præceptum est Matth. 18.* consentit S. August. in regula in fine, & in epistola 109. de Monialibus loquens. Sec. ex textu Matth. 18. *Si peccauerit in te frater tuus, vade, corripe eum inter te, & ipsum solum, &c.* qui ordo cum cadat sub præceptum, vt communiter dicunt DD. seruandus est tam in Religionibus, quàm extra eas; maximè quia si intentio Christi

exceptionem voluisset, eam tradidisset, sicut ordinem tradidit. Tert. quia hoc præceptum innititur legi naturali ob duas rationes, vt conseruetur fama proximi cum minima iactura, quantùm fieri potest, dum volimus eum emendare, & quia ille modus corripiendi, sicut est suauior; ita natura sua accomodatior, & efficacior ad reuocandum hominem à peccato: si autem non seruaretur ordo præscriptus, fama proximi apud Superiorem maximam pateretur iacturã, quia non fit cum illa minima læsione, quantùm fieri potest, nec ex natura sua accommodatior est, & efficacior ad emendationem, quia nimis confudit delinquẽtem, & ingerit plus doloris, & confusionis subdito, quàm si multis alijs fieret cum periculo ex indignatione, licèt secretè, obstinationis; vndè Sanch. inferiùs citandus, quamuis acriter defendat affirmatiuam sententiam, cognoscens hanc veritatem dicit: Ratio potissima, qua Christus instituit, quod correctio fraterna præcederet in delictis occultis, ea fuit, ne peccator inuitus patiens suæ famæ iacturam, manifestato Superiori peccato suo occulto, quasi desperans, ac furens ob infamiam peior efficeretur, ac proindè frustaretur correctio fraterna suo fine, qui est fratris emendatio: ergo præceptum Christi est obseruandum tanquam explicatiuum præcepti naturalis. Quart. quandiù sæcularis, vel Religiosus iuri suo non renunciauerit iustè exigere potest ab altero, vt suæ famæ prospiciat, eamque conseruet, quandiù nihil est, quòd notabiliter præponderet: ergo quandò quis monitus secretè emendabitur, vel probabiliter ad mentem correctoris creditur emendandus, vt benè insinuat Saytus vbi supr. num.6. iustè exigere potest ab altero, ne crimen suum occultum manifestet Prælato, quantumuis Patri; maximè quia talis manifestatio secundum graues DD. inquit Granad. vbi supr. multùm lædit famã delinquentis, præsertim si antea magni æstimabatur à Superiore: sicut enim sæcularis fama grauiter læditur, si eius peccatum occultum Principi deferatur à quo priùs ob suas raras qualitates multùm æstimabatur; ita fama Religiosi, imò magis ob statum perfectionis, ad quem tenetur iuxta Ordinis institutum tendere, grauiter læditur, quãdò Superiori defertur peccatum, quod à correctione fraterna saltè probabiliter erat emẽdandum; dico probabiliter, quia habetur ex Saluatore dicente: *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum*. Quint. si doctrina contraria esset vera, opus esset adducere aliud Euangelium pro Religiosis, & aliud pro laicis; pro illis, quia magis expediens, & vtilius; pro istis, quia, licèt expediens, & vtilius esset, ab hoc tamen onere sunt eximendi, quia ad tantam perfectionem nõ sunt constringẽdi, quasi Christus ignorasset tradere differẽtiã: ergo. Huic argumento conatur respondere Turrian. 2.2. disp. 89. dub. 4. dicens alium esse finem boni publici in Republica sæculari, & aliũ in Religione; nam Gubernatoris finis in sua Republica est inhærere paci, & tranquillitati, quæ à publicis peccatis conturbãtur, & dissoluuntur, imò nec omnia publica punit Gubernator, sed multa ob maius bonũ impunita permittit, atque adeò non postulat bonum illius Reipublicæ, vt secreta peccata ad Principem deferantur, at institutum Religionis est non tantùm extollere hominẽ ad statutũ boni Religiosi, sed ad eximium statum viri perfecti, ac proindè bonum Religionis postulare potest, vt cum aliquo detrimento famæ Religiosi fieri possit prædicta delatio Superiori: doctrina verè noua, quòd liceat homini infringere præceptum, & naturale, & Christi Domini ob inducendum Religiosum ad statum perfectionis, ac si natura, & Christus in mediorum assignatione defecerint; vndè huiusmodi doctrina tanquã falsa à scholis est abijcienda, quia status perfectus cuiusq; status, & congregationis postulat, vt obseruẽtur diuina præcepta, sine quibus omnis perfectio ruit; potest quidem status perfectus Religionis efficere, vt subditi renuntient iuri famæ, si cupiũt statũ illum assumere, sed nunquã efficere, vt, inuito proximo, fama eius denigretur apud Superiorẽ, nisi iuxta præceptum Domini. Sext. sequeretur istud inconueniens, quòd licitè, & prudenter dici posset de cõmunitate religiosa, simpliciter non posse æquè benè gubernari, & conseruari, si omnibus subditis persuasum fieret, se non posse licitè denuntiare Prælato lapsus fratrum, nisi prius tentando illos emendare per secretam monitionem, quod videtur durum, & rigidum, & for-

& fortè temerarium, quia æquè benè poteſt gubernari, & conſeruari; imò meliùs, licèt ſubditi ſibi perſuadeant ſe non poſſe vbi ſup. quia habetur præceptum de præmittenda correctione, ſine qua omnis gubernatio ruit, & omnis conſeruatio deſtruitur, quia iuxta regulam præcepti impoſiti omnia ſunt regulanda: Suarez 4. de Relig. lib. 10. cap. 10. num. 11. apertè concedit ſequelam maioris, & conſequenter negat minorem. Sed contra; affirmare illã propoſitionem incluſam in maiori ſub nonnullis rationibus ab intellectu inuentis, quibus poteſt ſubeſſe falſum, quia procedunt ab intellectu opinante, coram Chriſti præcepto de correctione præmittenda, ſub quibus rationibus, ob quas tradidit præceptũ, falſitas nequit eſſe, non poteſt eſſe niſi durum, & rigidum, &c. ergo: præterquamquod eſſet etiam concedenda talis propoſitio, licitè, & prudenter dici poteſt, ſimpliciter non poſſe æquè benè gubernari, & conſeruari Religionem, niſi omnes ſubditi ſibi perſuadeant ſuos prauos mores ſecretos eſſe denuntiandos immediatè Prælato, tanquàm Iudici, quia illa vtilitas, imò longè maior, quæ elicitur ex denuntiatione paterna in fauorem ſubditi, & Religionis, elicitur etiam ex iudiciali denuntiatione, quia ex publicatione delicti maior humilitas delinquenti erit neceſſariò ſuſtinenda; magis, ac magis eius patientia augebitur; actus cõfuſionis, & reſignationis ferè omni tempore ex rubore, ac verecundia erunt præſtandi; maior ſecuritas à Religione, ne relabatur, habebitur, quia omnes eius curæ intendent; magis ſuaue erit regimen Prælatis ob aliorum curam, & bonum commune ob pœnam inflictam fouebitur, quia cæteri alij à delictis patrandis ſe abſtinebunt: Nec obſtat dicere, famam eius magnam pati iacturam, quia ſicut læſio famæ iuxta contrariam ſententiam leuis momẽti cenſetur ob bona ſpiritualia, quæ eliciuntur ex immediata delatione paterna; ita læſio famæ ob bona longè maiora, quæ eliciuntur, ſi denuntiatio iudicialis deferatur Prælato, putanda erit modica, imò nullius pretij, & valoris ob vtilitatem, quæ inſurgit in fauorem boni communis, quod nullo modo eſt concedendum: ergo.

3. Limita, non propter rationes contrariæ ſententiæ, quarum prima eſt, quia meliùs, & vtiliùs delatus conſequetur ſpirituale bonum correctionis ex delatione paterna, quàm ex monitione fratris, & maius bonum ſpirituale præferendum eſt bono tẽporali famę ſubditi. Ita dicunt aduerſarij, præſertim Sanch. ſumm. lib. 6. cap. 8. nu. 46. quia tam Regulares,quàm ſæculares cũ graui damno vitæ, honoris, vel fortunæ non ſunt coacti à præcepto diuino ad corrigendum fratrem delinquentem, vt communiter docent Aragon. Valent. Regin. Bann. Mald. Nauarr. quos citatos ſequitur Bonacina de charit. diſp. 3. quæſt. 4. punct. 7. n. 11. Petrus Nauarr. de reſtit. lib. 2. cap. 4. dub. 11. num. 117. in 2. edit. Coninch. de charit. diſp. 28. dub. 6. num. 124. quarè ſi temporale eſſet negligendum ob bonum ſpirituale, non eſſet admittenda doctrina tradita; imò mille aliæ doctrinæ, etiam aduerſariorum eſſent nullius roboris; præterquamquod mille incommoda in Religionibus ſequerentur; vndè Diana in dub. Regulat. tract. 6. reſol. 37. part. 3. negat propoſitionẽ, ſicut ante ipſum fecit Valent. tom. 3. diſp. 3. quæſt. 10. de correctione punct. 5. §. 2. dicens: Non pro quocunque bono ſpirituali proximi licitum eſt damnum ei inferre in bonis corporalibus, ſed pro neceſſario, quod non videtur eſſe in caſu, eò quòd finis correctionis per proximum corrigentem habetur abſque delatione apud Prælatum: imò etiam addo, quòd ſemper vberior fructus ſpiritualis elicietur à correctione fraterna, quàm à paterna, quia correptus à gratitudine inſtructus, quòd ſua fama à corripiente incolumis fuerit ſeruata, maiori pace, ac vehementiori ſpiritu peccatum fugabit, maiori vinculo amoris correptorem proſequetur, ſumma tranquillitate de bono nomine conſeruato fruetur, à rubore peccati ante Prælatum non conturbabitur, neque confundetur,aduerſitatem animi aduerſus fratrem delatorem non feret, & à ſuſpicionibus circa diſpoſitiones Prælati de propria perſona non opprimetur; vndè non paruum emolumentum à fama conſeruata pro ſpiritu habebit, quia,vt dicit S. Thom. vbi ſupr. art. 7. multũm fama iuuat ad augmentum ſpiritus, & confir-

matur à Bann. 2. 2. qu. 33. art. 8. dub. 2. ad 4. quarè magis conabitur virtutibus Religionem colere, quæ tanto amore per subditū charitate ornatū suā famā protexit; vndè Granad. vbi sup. obstās obiectioni, quòd semper correctio meliùs facienda sit à Prælato in Religionibus, inquit, non esse verum, quia Prælati non semper sunt tales, quales describit D. Thom. in quodlibet. vbi sup. quia sæpè sunt subditi, quos alij tanta veneratione, & amore prosequuntur, vt plus prosit eorum secreta correctio, quàm Prælatorum saltem in peccatis, quæ non pendent in futurum.

Limita, non propter secundam rationē aduersariorum, quæ videtur esse, quia maior puritas, perfectio, & obseruantia Religionis ex monitione paterna habebitur, eò quòd priuabitur delinquens officio, loco, &c. & ita magis peccatum impedetur, quia, si illa sunt occasiones proximæ, ipse delinquens curabit, vt se eis priuet, sicut tenetur in conscientia; aliàs correctio secreta non est censenda profutura; si sunt remotę, non tenetur eis priuare Superior miserum subditum, nec ob istam rationem est à delatore negligendum diuinum præceptum, nec Prælatus ad præcauendum remotum damnum debet vti tali remedio, quia videtur nimis durum esse, & sine debita causa tristatur subditus, quia etiam non omnia peccata, vt benè notat D. Thom. vbi supr. art. 7. quem sequitur Sayrus vbi supr. num. 16. sunt reuelanda Prælato, quia occultorū homo non est Iudex, & licèt aliquandò id possit fieri, non ideò est tradenda regula generalis; maximè quia non semper Prælati sunt viri illis qualitatibus à D. Thom. assignatis præditi, nec omnes subditi sunt dispositi ad patienter ferendum, quòd suum peccatum Prælato deferatur; vndè mille incommoda possunt sequi, odia, & dissensiones inter delatum, & delatorē; pro parte Superioris imprudentia cum iactura famæ delinquentis; pro parte delati renitentia ad emendationem, quæ omnia sunt multùm nociua paci communitatis; imò datur aditus subdito, si habet passionē aduersus delinquentem, eam effrenandi, miscendo etiam falsa cum veris.

Limita, non propter rationem, quia detrimentum famæ ob denuntiationem patet nam censeri debet minimæ iacturæ, & leuissimæ infamationis, dum Prętatus est pius, & prudens, & qui non sit delinquenti nociturus, sed profuturus, nec propter aliam, in qua dicitur esse maximum frenum, scire Religiosum sua delicta immediatè posse denuntiari Prælato, quia, vt respondeam primæ in sententia Adriani, Valent. Barthol. Medin. quos citatos sequitur Sayrus vbi supr. est multùm æstimanda; vnde Castrus Pal. part. 1. de charit. tract. 6. disp. 3. punct. 12. licèt declinet in sententiam contrariā, nihilominus inquit: Fama apud Prælatum pluris æstimatur à subditis, & egriùs fertur apud illum infamari propter dependentiam ab eo, quàm apud plures socios: idem dicit Granad. vbi supr. Manifestatio multùm lædit famam delinquentis, præsertim si antea magni æstimabatur à suo Superiore: affirmat Bann. 2. 2. quæst. 33. art. 8. dub. 2. ad 5. Regulariter loquendo multò grauiùs nobis est ad ferendum, quòd Prælatus noster quantumlibet prudens, & pius cognoscat delicta nostra, quàm quòd alius frater, & amicus eorum notitiam habeant: consentit Fagundez vbi supr. num. 9. dicens: Multò enim grauior est infamatio apud vnum grauem, & prudentem virum, vt potè Prælatum, à quo quis pendet, quàm apud multos, à quibus non pendet; maximè quia ex reuelatione Superiori tanquam Patri facta, pio, ac prudenti, potest Superior procedere ad negationem suffragij, ac officiorum Religionis, ad mutationem, domus, & monasterij, ad remotionem ab officio, & ad alias res, quæ notam infamiæ naturaliter afferre possunt: concludit tandem Bassæus in summ. rit. denuntiatio num. 8. Dubium enim non potest esse, quin multò grauior, & acerbior sit vnicuique læsio suæ famæ apud suum Superiorem, etiam vt apud Patrem, quàm apud vnum, vel alterum ex alijs; sicut enim deterius est apud virum honestum, & prudentem æstimationem, seu famam perdidisse, quàm apud multos leues; ita adhuc grauior iactura est in famæ amissione apud Prælatum; vndè fama fratris apud Prælatum magni est æstimanda; & ideò sine extrema necessitate, idest quandò vel Religioni, vel tertio, vel ipsius peccato-

ris

ris conſcientiæ ſubueniri aliter non poteſt, non eſt prodigenda: quarè Sotus in ſelect. de ſecret. memb. 2. quæſt. 4. concluſ. 3. dub. 3. de ſe ait: Optarem potius ego peccata mea nota eſſe tribus, aut quatuor, quàm vni mihi coniunctiſſimo viro; cuius bonam de me opinionem pluris facio, quàm ſi quatuor alij de me benè opinentur: deindè ſubdit: Fama ſubditi apud Prælatum magni æſtimanda eſt; & ideò ſine extrema neceſſitate non eſt prodigenda, nec Prælatus poteſt ad id compellere, imò in viſitationibus debet monere, vt occulta peccata non denuntientur, niſi præuia admonitione; & S. Auguſt. in regula, quanquam dicat ante inductionem teſtium denuntiandum eſſe fratrem Prælato, tanquam Patri, non tamen id permittit ante monitionem: hæc Sotus. Quapropter, vt reſpondeam ſecundæ rationi cum Granad. vbi ſupr. verum eſt, eſſe frenum, dum ſubditi ſciunt ſua peccata eſſe manifeſtanda Prælatis, ſed non propterea omnibus Religioſis iniectum fuiſſe, credendum eſt; ſunt enim alia frena, nimirum oratio, timor pœnarum alterius vitæ, admonitio fraterna, & inſuper noſſe, quod ſi hæc non profecerint, procederet ad denuntiationem.

Limita, non propter aliam rationem, quã admittunt Sanch. vbi ſupr. num. 50. Suar. vbi ſupr. cap. 9. num. 11. Caſpens vbi ſupr. num. 28. nempè vix eſſe præſumendam emendationem in Religioſis, habitam à Caiet. dicente; non facilè eſſe credendum Religioſum correctione fraterna emendandum, ſed dubitandum potius fore, vt fingat ſe emendatum, vt ſocium deludat, denuntiationemque vitet; & interim manſurum in peccato, donec in ſcandalum aliorum prorumpat; quia videtur horrendum tam ſiniſtram opinionem de Religioſis nutrire; vndè ſolutio rationis ab ipſo Sanch. vbi ſupr. lib. 4. cap. 4. num. 7. eſt elicienda: Si peccatum, inquit, Religioſi eſt veniale, multitudine bonorum operum, in quibus Religioſus verſatur, veluti obruitur; ſi verò ſit mortale, faciliùs, ac citiùs Religioſus reſurgit ob priſtinã conſuetudinem, qua eſt deditus Deo, ac aliorum Religioſorum exemplo attractus, teſte Origene in pſalm. 36. *Cum ceciderit iuſtus non collidetur*: vndè Lorca 2. 2. diſp. 89. dub. 4. poſt multa aduerſus tam malam opinionem inuehitur hiſce verbis: Neque in Religionibus poteſt inueniri ſpecialis ratio, quarè Euangelicus ordo prætermittatur, quia nec Religioſorum fama vilis eſt, ſed potiùs maioris pretij, quàm ſęcularium; nec minùs ſperari poteſt ſecretã monitionẽ profuturã Religioſis, quàm alijs, ſed magis, non enim ſunt Religioſi duriores, aut incorrigibiliores cæteris, nec cætera incommoda minùs in Religione vrgent, quàm extra; vndè Caietan. 1. opuſcul. tom. 1. tract. 31. reſp. 5. eſt malè allegatus tam in ſenſu, quàm in verbis, quia loquitur de peccatis exceptis, vt notat Granad. vbi ſupr. & verba eius ſunt expreſſa: Similiter, inquit, ſi crimen pendet adhuc in perniciem Reipublicæ, Eccleſiæ, aut aliorum priuatorum, puta, quia ſunt multi corruptores fidei, aut conſpiratores, aut latrones, aut ſubuerſores aliorum, debet ex officio Iudex inquirere, & Reos huiuſmodi perſeuerantes in malo pernicioſo omninò occulto, (de his ſermo eſt) debet reuelare, niſi fortè probabiliter crederet correctione fraterna eos ampliùs non peccaturos, quod non facilè credendum eſt de Religioſis, præſertim huiuſmodi ſceleribus irretitis; ſed dubitandum potius videtur, quòd fingant ſe emendare, propterea turius, &c. hæc Caiet.

Deſtructis ergo contrariæ ſententiæ fundamentis, ſequitur limitatio concluſionis, & eſt illa D. Thom. Si autem videtur, quòd meliùs hoc fiet per Prælatum, & nihilominus, &c. tunc fiet meliùs, quandò timetur relapſus in futurum, nec eſt omninò emendandus, & tunc debet quis delinquentem Prælato, tanquam Patri denuntiare. Ita, alijs citatis, Saytus vbi ſupr. & Iacob. Granad. vbi ſupr. ait: quia tunc prudenter eſt putandum non eſſe correctionem fraternam profuturam, vndè correctio multùm erit vtilis, ſaltem deſeruiet denuntiatio, vt Superior diligentiùs inuigilet, & occaſiones reſcindat delinquenti: conſentit Bann. 2. 2. q. 33. art. 8. dub. 2. ad 4. in fine: id etiam æſtimandum eſt poſſe fieri, quandò adhuc periculum relabendi adeſt. Ita Valent. Adrian. Sot. D. Thom. quos citatos ſequitur Caſtrus Palaus vbi ſupr. Periculum relapſus voco, in-

inquit Palaus punct. 12. num. 5. quandò ita proximus occasionibus peccati est ita immersus, vt morali probabilitate putandus sit casurus, nisi occasiones resecentur; nam de alijs periculis remotis non est penitus curandum, cum omnibus tale periculum insit fragilitati naturæ; & ideò concluditur ob has duas rationes, posse Religiosum secreto monere Prælatum, vt Patrem de peccato fratris absque præuia correctione, tum quia remedia applicare potest, quæ per alios subditos nequeunt applicari, tum quia abscindet occasiones peccati, quas resecare nequit alius, quàm Prælatus, & hoc videtur esse illud meliùs à D. Thom. designatum.

Sequitur tandem limitatio limitationis: Sed quia, inquit D. Thom. propter conditiones diuersas Prælatorum, & subditorum, non potest in hoc dari generale iudicium, quia aliquandò Prælatus, vel mouetur ad odium aduersus subditum, vel subditus non benè ferret verba Prælati; imò tenendum est pro regula, quòd in omnibus istis semper est seruanda charitas, & quod melius, & magis expedire videtur: quasi dicere velit; conclusio generalis est peccatum fratris ante Prælatum, quantumuis Patrem sine monitione Euangelica non esse deferendum, nisi aliquod melius notabile contingat, & cogat, vt sunt relapsus, & eius proximæ occasiones; & adhuc in hoc sunt perpendendæ qualitates Prælatorum, & subditorum, ne mille incommoda oriantur in damnum Religionis, & ijs maturè perpensis, charitas est illa regula, quæ debet delatorem, quid facere debeat, instruere. Aduertit tandem Mirand. tom. 1. ordin. iud. quæst. 9. art. 4. quem citatum sequitur Hieronim. Rodriq. in suo compend. resol. 36. quòd subditi non ita facilè accedant ad Prælatos, vt Patres: Omnibus dissuadeo, inquit, ne ad Prælatos, etiam vt Patres, accedant, quia aliquandò hi, qui erant subditi, & conuersando erant benigni, & mansueti, postea facti Prælati volunt magis videri Iudices, quàm Patres visceribus charitatis zelosi.

Dices, in nonnullis Religionibus habentur constitutiones, quæ iubent deferre peccatum fratris apud Prælatum, tanquam Patrem, quod fuit à sanctissimis viris executioni mandatum, & à summis Pontificibus approbatum, quod, si non esset licitum, nunquam illas constitutiones permisissent. Resp. quòd eo ipso, quòd quis assumit habitum, assumit etiã pro obseruatione proprias constitutiones, inter quas connumeratur, Religiosum posse absque præuia correctione monere Prælatum, tanquam Patrem de crimine fratris; vndè vnusquisque iuri famæ cedit, & cum dominus sit suæ famæ Religiosus, ei renuntiare potest, cum hoc non prohibeatur neque à iure naturali, neque ab Euangelico; nam Christus illum ordinem seruari voluit, prout lex naturalis præscribit, vt seruetur fama delinquentis, ne eis fiat iniuria; vndè Bann. vbi supr. ad 7. censet tale statutum posse, esse vtile Religioni; adhærent Valent. tom. 3. disp. 3. quæst. 10. p. 5. Coninch. 2. 2. disp. 28. dub. 12. Suar. 4. de Relig. tract. 10. lib. 10. cap. 7. n. 10. 12. sed hi tres DD. coguntur id dicere à tali praxi in eorum Religione seruata.

Ex dictis infertur, quandò Prælati Religiosorum præcipiunt sub præcepto sanctæ obedientiæ, vel sub excommunicatione ipso facto incurrenda, vt scientes crimina intra certum terminum sibi reuelent, semper intelligendum esse, seruato ordine correctionis fraternæ, si crimina sint occulta, & putetur correctio profutura, & non sit periculum in mora, etiamsi id præcipiatur specialiter vni, vel generaliter omnibus. Ita Fagundez vbi supr. num. 12. imò addit Bann. 2. 2. qu. 33. art. 8. dub. 2. ad 7. præcepta visitationum non intelligi de peccatis secretis, sed de illis, quæ aliquo modo sunt publica, & scandalosa, aut in detrimentum commune vergunt: adhærent S. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 7. Nauarr. man. lat. cap. 18. num. 40. & cap. 25. num. 46. & alij, quos citatos sequitur Sayrus lib. 11. cap. 4. num. 19. Hæc sunt, quæ adnotaui propter Caspensem, qui audet asserere, hanc sententiam posse esse in ruinam Religionis, quæ verba erant lenienda, dum habetur præceptum Domini de præmittenda correctione, priusquam peccatum fratris denũtietur Prælato.

DV-

DVBIVM LXXXI.

An Religiosus, qui apud Prælatum sine præuia correctione vult deferre delictum occultum fratris, teneatur prius examinare conditiones requisitas in Superiore à D. Thom. assignatas: an potius illas præsupponere debeat.

SVMMARIVM.

1. *Dupliciter consideratur Prælatus; vel vt electus à Prouincia; vel vt missus à Generali pro visitatione alicuius Prouinciæ: itidem dupliciter consideratur delator; vel habens tempus priusquam porrigat delationem Prælato, tanquam Patri; vel eo carens negato ab aliqua necessitate.*

2. *Prælati vtriusque conditiones non sunt examinandæ, & cognoscendæ per tractum temporis, & per regimen ad opus redactum à delatore, priusquam ei deferat tanquam Patri peccatum subditi, sed sunt præsupponendæ, & de vtroque adnotatur limitatio.*

3. *Si subditus timeat Prælatum esse malè vsurum monitione paterna, nequit ei reuelare peccatum fratris.*

1. Not. quòd hìc loquimur de Religioso, qui adhærere vult opinioni eorum, qui docent posse peccatum secretum fratris reuelari Superiori, vt Patri, prætermissa correctione fraterna, ad cuius omissionem sufficit, vt maior vtilitas, vel circa satisfactionem, & emendationem delicti commissi, vel circa futurum periculum speretur, vt notant Abulens. c. 18. in Matth. quæst. 98. in fine. Sanch. summ. lib. 6. c. 18. n. 17. Suar. 4. de Relig. lib. 10. cap. 9. num. 8. in fine Caspensis loc. cit. in præced. dub. vndè Prælatus dupliciter potest considerari; vel vt electus à Prouincia, vt fungatur munere Prouincialatus; vel vt missus à Generali ad visitandam Prouinciam, qui communiter nuncupatur Visitator: eadem distinctio applicari potest alijs Prælatis; sed loquimur de istis, quia magis immediatè Prouincias gubernant, & regunt: considerari etiam potest delator dupliciter; vel habens tempus, priusquam porrigat delationem; vel non habens, negatum ab vrgenti necessitate, quia periculum est in mora.

CONCLVSIO.

2. Prælati conditiones tam electi à Prouincia pro eius regimine vniuersali, quàm destinati à Generali ad visitandam Religiosorum communitatem nō sunt priùs examinandæ, & cognoscendæ per tractum temporis, & per regimen ad opus redactum, sed possunt præsupponi. Prima pars suadetur, quia electores Prouinciæ habent plenam informationem de qualitatibus Prouincialis electi, scilicet de eius pietate, discretione, spiritualitate, &c. imò ob istas satis cognitas eum delegerunt; aliàs mortaliter peccassent, si absque indagatione morum per suffragia ad tale munus eleuassent ob periculum deligendi non aptum in graue damnum totius communitatis; de illis enim rebus, quæ nouimus, non indigemus inquisitione, & informatione. Limita, modò non insurgat aliqua probabilis dubitatio de morum mutatione, quia, vt dixi superiùs, multi, dum obediunt, sunt mansueti, & benigni, facti deindè Prælati volunt videri potiùs Iudices rigorosi, quàm Patres charitate pleni. Secund. pars habetur ex Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 86. asserente officialem effectum præsumi dignum, aptum, & idoneum: ergo eò ipso, quòd electus fuit à Generali ad visitandam Prouinciam, præsupponendæ sunt conditiones requisitæ ad munus suum rectè gerendum, præsertim quandò casus deferendus non concedit dilationem, neque moram; quarè tuta conscientia delator sperans maiorem vtilitatem in fauorem delinquentis à Prælati correctione, quàm à propria, potest ei fratris delictum deferre. Dixi, quandò casus deferendus Prælato non patitur dilationem, quia si periculum non est in mora, & casus non vrget, sunt considerandæ Visitatoris qualitates ad opus redactæ; quia, licèt præsumptio de eius idoneitate concedat, vt possit statim crimen ei deferri, quandò vrget necessitas; nihilominus, hac cessante, cum præsumptio ex propria natura versetur intra dubita-

dubitationis terminos, vt docet Menoch. vbi supr. lib. 1. q. 8. n. 2. charitas postulat, vt consulatur iniuriæ delati, quæ ei imminere potest ex parua prudentia, charitate, &c. Visitatoris, quæ ei inesse possunt; nam, vt dixi in præcedenti quæsito, non omnes Prelati sunt illis qualitatibus ad optimum regimē seruandum necessarijs ornati. Limitãda videtur hæc secunda pars, nisi fortè Visitator esset deditus partialitatibus, de quibus dicebam in prima part. alijsque similibus vitijs, quia, vt benè notat Menoch. vbi supr. num. 11. hæ quidem traditiones (intellige, quas adnotauit) probabilem dubitationem non habent, quandò à principio ij, idest Rectores fuerunt cogniti, & iudicati insufficientes: cum ergo iste Visitator in sua Prouincia præsumatur malus, quia factionibus deditus; est etiam præsumendus talis in visitatione, ad quam fuit destinatus; nam semel malus semper est præsumendus malus in eodem genere mali. cap. Semel, de reg. iuris in 6. Menoch vbi supr. lib. 1. quæst. 16. num. 15. quæ verò pietas, quæ prudentia, quæ spiritualitas potest præsupponi in homine, qui in sua Prouincia pietatem multis ex contraria factione negat; qui prudentiam pro pacis cõseruatione, iustitiæ administratione, nec nõ & distinctione inter dignos, & indignos non habet; qui spiritualitatē infinitis partialitatibus à se ipso alienauit, qui rãcore aduersus contrariam partem, ac factionem afficitur, quomodò huic homini plagæ fratris tuta conscientia à delatore deferri possunt? vndenam est præsupponenda illa maior vtilitas, quæ dat posse deferre Prælato absque læsione conscientiæ delinquentis peccatum? O quàm malè faciunt Generales huiusmodi factionarios destinare ad Prouincias visitandas. Amplia, esto Visitator non sit factionarius, sufficit, quòd extrahatur ab illa Prouincia, in qua factiones dominãtur; nam redditur suspectus de illis cõditionibus, quæ inficiunt illam miseram communitatem; quarè Menoch. vbi supr. num. 28. notat præsumptiones non solùm haberi à Patria, sed ab amicitijs tam bonis, quàm malis num. 20. cum ergo amicitię Visitatoris sint de hominibus factionarijs, & malis, malè de eo præsumitur cap. Quorundam 34. distinct. cap. Sæpè 28. qu. 1. cap. A nobis de cohabit. Cleric. & mulier. vndè delator, priusquam deferat peccatum fratris Visitatori, meditari debet: an in regimine extra suam patriam, & Prouinciam immutet mores, ita vt licita, & tuta sua denuntiatio censenda sit.

3. Aduertit tandem Suarez vbi supr. in fin. esto acriter defendat posse delatorem crimen fratris Prælato tanquam Patri deferre, quòd si subditus timeat Superiorem esse malè vsurum monitione paterna, quia non in bonum subditi delinquentis vtetur, quia odiũ in illũ, vel iniustam, aut saltem imprudentem indignationem, quæ solet nimium affligere, & inquietum reddere subditum, concipiet, non tenetur ad delationem; imò peccare censendus est, quia alienum à charitate est talem denuntiationem facere: similiter si huiusmodi perturbatio à conditione, & fragilitate subditi delinquentis timeatur, etiam sine culpa Superioris, abstinendum est à delatione, quia correctio non est ei profutura, nisi iudicetur necessaria ob bonum commune, & aliorum.

DVBIVM LXXXII.

An clausura virorum Religiosorum, cuius ingressus fœminis interdicitur, à Superiore declaranda sit.

SVMMARIVM.

1. *Clausura quid; non est introducta neque de iure diuino, neque naturali, sed tantùm de iure humano.*

2. *Clausuræ spatium explicatur: & soluuntur multi casus.*

3. *Itidem explicatur, quæ mulieres à Monachorum clausura arceãtur: illæ verò, quæ non excluduntur, secum eum comitatum personarũ, quo frequenter incedunt, deferre possunt.*

4. *Totum illud spatium, quod sub monasterij nomen propriè cadit, declaratione Superiorum non indiget: secus de illo, cui adaptari nequit nomen monastery.*

5. *Illis Monasterijs, quibus in forma conuentus,*

uentus, & monasterij ampliùs non viuitur, clausura nomen non conuenit.

6. *Consuetudine aboleri potest clausura, & soluitur quædam quæstio de extraordinaria processione.*

1. Not. prim. clausurã esse spatiũ, quod intra ianuã monasterij semper clausum cõtinetur; seù est locus monasterij, intra quẽ Moniales, seù Monachi sistere debent, & à quo egredi nequeunt sine violatione præcepti, seù voti, dum clausuram ex voto seruare tenentur. Ita Bonac. de clausura quæst. 1. pun. 1. num. 1. quæ tamen non est iure naturali, vel diuino, sed iure humano positiuo indicta. Bonacin. vbi supr. p. 3. num. 1. Sanch. lib. 6. cap. 15. num. 3. summ. Azor. part. 1. lib. 13. cap. 18. qu. 2. Suar. 4. de Relig. lib. 1. cap. 8. num. 21. tract. 8. Nauarr. coment. 4. de Regularib. cap. statuimus 19. quæst. 3. num. 39. Prima pars suadetur, quia non est per se nota, aut ex per se notis deducitur, nec continetur in sacro librorum codice, nec deduci potest ex aliqua traditione diuina. Secund. pars habetur ex multis decretis, ac constitutionibus Bonif. VIII. in cap. Pericul. de statu Monach. in 6. Pij V. Gregorij XIII. quas refert Laertius Cherubinus tom. 2. Stephanus Quaranta tit. monasterium Monialium.

2. Pro secund. not. sit, quid nomine monasterij, & domus virorum comprehendatur, à quibus fœminæ arcentur; nam motus proprius Pij V. prohibẽs fœminis huiusmodi ingressum dicit. Ne dictas domos, & monasteria ingredi, &c. præsupposito hoc, quòd monasteria, ac domus hic pro eodem vsurpentur, vt optimè probant Sanch. vbi sup. c. 17. n. 41. & Bonac. vbi sup. qu. 5. nu. 2. nomine monasterij, in quo clausura seruanda est, intelligitur totũ illud spatium, quod intra monasterij septa continetur, colligitur ex Rodriq. tom. 1. qu. 46. art. 1. Nauarr. lib. 1. consil. 66. nu. 8. Sanch. vbi sup. num. 12. Paez in sua pract. tit. 1. part. 5. cap. 3. num. 32. Bonacin. vbi supr. num. 1. ex quo deducitur hortos, quos Religiosi habent in suis monasterijs, eisque contiguos, ad quos patet aditus per ostium monasterij, vel per claustra, licèt sit alius aditus per ianuam in cõmuni via, vel prædio sæculari, subijci clausuræ. Ita Sanch. vbi sup. nu. 15. secus est de prædijs, domibus rusticis, alijsque locis à monasterijs separatis, quę nõ cõtinentur intra monasterij ambitum. Bonac. vbi sup. n. 2. Layman lib. 4. tr. 5. cap. 12. num. 5. referens Nauarr. coment. 4. de Regular. n. 62. not. 1. Ecclesia verò sub his constitutionibus non comprehenditur, dũmodò sit Ecclesia, quæ sæcularibus absq; custodia pateat, quod dixerim propter Ecclesias Carthusianorum, & Camaldulensium intra septa monasterij, & eius claustra inclusas. Suarez 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. cap. 7. nu. 2. chorus etiam Religiosorum est omninò à clausura abdicandus, quia est pars Ecclesię, etiamsi Religiosi soleant ibi se induere pro Missarum celebratione. Bonac. vbi sup. num. 3. idem dicendum est de sacristia, ad quam immediatè patet ingressus per ipsam Ecclesiam, quia reputatur pars Ecclesiæ, cap. Si ciuitas, de sentent. excomm. in 6. & tradit. Suar. vbi supr. Castrus Palaus de voto obedient. disp. 4. quæst. 3. p. 8. num. 7. secus est dicendum de sacristia, quandò est contigua Ecclesiæ solo pariete intermedio eam ab Ecclesia diuidente, quandò scilicet in eam ingressus minimè pateret, nisi per monasterij claustrum: quandò verò sacristia duas habet ianuas, vnam in Ecclesia existentem, alteram in monasterio, probabiliter censet Bonacin. vbi supr. esse inter partes monasterij numerandam, & rectè, quia PP. Capuccini à Sacra Congregatione super Regulares decretum obtinuerunt; in quo declaratum fuit, quod Bonac. innuit: deducitur etiam Religiosorum domos nondum extructas, sed tantùm cæptas, in quibus nonnulli Religiosi degunt pro fabricæ seruitio, non esse comprehendendas sub nomine clausuræ, vt inquiunt Sanch. vbi supr. cap. 17. num. 19. Bonac. vbi sup. num. 5. Coriolanus de casibus reseruatis quæst. 2. nu. 29. Sorbus in priuileg. mendic. tit. ingressus monast. monial. in suis adnotationibus nu. 11. idem dicendum esse videtur de mente Bonacin. & Sanch. num. 20. vbi supr. de domibus, in quibus forma conuentus, seù Collegij viuendo non obseruatur, nec ibi est Ecclesia cum Eucharistia instar aliorum monasteriorum; istæ enim domus hospitij potiùs, quàm monasterij rationem habere viden-

videntur: infirmariæ etiam, seù domus deputatæ in Ciuitate ad recipiendos infirmos, vel Religiosos tanquam hospites, excipiendæ sunt à nomine clausuræ, quia non habetur Ecclesia cum Sacramento, nec conuentus. Bonacin. num. 5. Sanch. num. 19. vbi supr.

3. Not. tert. sit, quæ mulieres arceantur à clausura Religiosorum; habetur ex constit. Pij V. in qua mulieres cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, & cuiuscumque dignitatis, ac præeminentiæ, etiam Comitissæ, Marchionissæ, Ducissæ memorantur tanquam exclusæ à dicta clausura, ita vt eam ingredientes pœnis impositis subiacere omninò putandæ sint; ex quibus verbis deducitur Imperatrices, Reginas, filias, & neptes Regum non comprehendi in constitutionibus, quia in eis tanquam gradus supremi Comitissæ, Marchionissæ, & Ducissæ connumerantur, & etiam quia in generali prohibitione mulieribus facta non debent connumerari ob earum supremam dignitatem Reginæ, earumque filiæ. Ita Suar. vbi supr. num. 6. Sanch. vbi supr. n. 4. Layman. n. 5. Castrus Palaus num. 3. vbi sup. an verò fundatrices comprehendantur in prædictis constitutionibus, videatur Sanch. Layman, Rodriq. Suarez, Castrus Palaus p. 8. vbi supr.

Not. quart. quòd mulieres de stirpe regia, aliæque ex priuilegio speciali virorum monasteria ingredientes deferre secum possunt eum comitatum personarum, quo frequenter incedunt. arg. cap. Lic. de priuil. in 6. & docet Rodriq. simul cum Layman vbi supr. & praxis ipsa restatur: intuendum tamen est, quòd puellæ ratione honestatis, ac decentiæ sunt excludendæ; loco enim illarum sunt admittendæ mulieres prouectæ ætatis, vt honestas comitatus in Religiosorum monasterijs videatur.

PRIMA CONCLVSIO.

4. Totum illud spatium, quod sub nomine monasterij iuxta dicta in secund. not. comprehendendum esse videtur, non indiget declaratione (priuilegio excluso.) Superiorum ad hoc, vt intelligatur sub nomine clausuræ; secus est dicendum de illo spatio, seù domo, cui nomen monasterij Religiosorum conuenire nequit. Duas habet partes conclusio, quarum prima facilè suadetur ex eo, quòd nullius roboris esset huiusmodi declaratio, cum nullum ius habeant ad eam declarandam, ita vt, qui eam violet, subiaceat pœnis impositis à Pontificibus; sed habetur ex motu Pij V. declarantis monasteria, seù domos Religiosorum esse sub custodia, seù clausura, ita vt mulieribus semper intelligatur interdictus aditus; vndè ex proprijs terminis videtur insurgere clausura. Secund. pars suadetur, quia illi spatio nequit conuenire nomen clausuræ neque ex proprijs terminis, neque per legem vniuersalem: ergo per particularem debet declarari, & publicari, vt possit seruari. Limita, modò spatium illud non sit clausuræ deputatum, & nomen monasterij habere possit, vt optimè probat Bonacin. vbi supr. quæst. 4. punct. 1. quia non est ad libitum Prælati formam monasterij statuere, sed insurgit, vt dixi, ex proprijs terminis, & forma; vndè declaratio censenda esset verbalis, & extrinseca potiùs ad instruendos simplices, & ignorantes, quàm ad statuendam clausuram ex vi verborum. Ex quo deducitur totum illud spatium, cui possunt conuenire conditiones monasterij, quæ sunt, quandò ei adaptatur definitio clausuræ, & ibi in forma conuentus, seù Collegij viuitur, & habetur Ecclesia simul cum Eucharistia, legitimè habendum esse pro domo, seù monasterio comprehenso in motu Pij V. vt colligitur ex Sanch. vbi supr. nu. 20. cum multis alijs viris ab ipso consultis, ex Bonacin. vbi supr. nu. 5. de clausur. vir. & Layman lib. 4. tra. 5. cap. 12. nu. 5. vndè Superiores permittentes, vt ingrediantur in huiusmodi spatia mulieres, dicentes, adhuc declaratio clausuræ non est publicata, censendi sunt obnoxij pœnis à Summis Pontificibus impositis: verùm aduertendum est, quòd illud spatium, prout in secunda parte deputatum clausuræ à Prælato sub pœnis grauissimis à Religiosis, qui in illud fœminas introducere audebunt, incurrendis, non erunt illæ impositæ à Summis Pontificibus, quia spatio illi ex se, & ex suis termi-

terminis, & conditionibus nomen clausuræ conuenire nequit, sed erunt pœnæ à Prælatis impositæ incurrendæ à fratribus, non verò à fœminis, quia non subiacent eorum iurisdictioni.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. MOnasteria aliàs clausuræ subiecta, in quibus modò in forma conuentus, & monasterij non viuitur, non sunt ampliùs sub nomine clausuræ iudicanda. Conclusio est contra Bonaein. vbi supr. num. 5. & suadetur ex eius doctrina: ait ipse loquens de explicatione humanarum legum disp. 1. punct. 8. nu. 15. de legib. quòd lex non excedit terminos verbis expressos; quarè si verba legis vnum tantùm sensum habent, iuxta talem sensum explicanda sunt: sed si lex clausuræ ad illa monasteria extenderetur, in quibus monasterij forma ampliùs non viget, extenderetur etiam vltra terminos legis expressos, quia motus Pij V. prohibet fœminis ingressum in monasteria, in quibus non solùm materiale, sed etiā formale consistens in familia sub vno capite habens Ecclesiam simul cum Eucharistia, elucescit: ergo nullo modo huiusmodi monasteria sub clausura putanda sunt: idem probat de legibus disp. 1. quæst. 1. p. 8. nu. 23. referens multos DD. quòd lex pœnalis ob paritatem etiā rationis nequit extendi ab vno casu ad alium: ergo tantò magis extēdi non potest ad alium casum diuersæ rationis: sed si locus, in quo forma monasterij ampliùs non seruatur, intelligeretur sub nomine clausuræ, lex extenderetur ad casum diuersæ rationis, vt per se patet: ergo motus Pij V. nequit esse in suo robore in illis monasterijs. Tandem suadetur ex doctrina Nauarr. Henriq. Comitol. Angel. Sà, Magal. Granado, Caramuel. quos citatos sequitur Diana de legibus part. 2. resol. 28. & p. 7. tr. 10. res. 33. asserentium, quòd, quandò causa adæquata legis in casu particulari cessat, cessat etiam obligatio legis, quia valet argumētum de toto ad partem, si ratio legis in totū cessat, cessat & lex, vt docent omnes DD. ergo si ratio legis cessat in partem, in partē cessabit lex: sed in huiusmodi monasterijs ratio legis cessat, eò quòd non sunt ampliùs monasteria censenda ob conditionem defectus: ergo omninò affirmandum est talia monasteria libera esse à clausuræ nomine.

Dices, lex vniuersalis, ac generalis locū habet in omnibus contentis in tali genere, licèt non in omnibus eadem militet ratio, sed alia, aut aliqualiter videatur diuersa in vna specie, & in altera, vt omnes fatentur DD. teste Mirand. to. 2. q. 25. art. 26. concl. 2. ergo, licèt nomen monasteriorum propriè conuenire nequeat huiusmodi domibus, largè tamen, & impropriè eis adaptari potest, prout de facto adaptatur. Respond. doctrinam valere in materia fauorabili, cuius verba possunt extendi non solùm iuxta proprietatem naturalem, verùm etiam iuxta ciuilem, vt optime probat Sà tit. interp. n. 1. & 3. Salas de leg. disp. 21. sect. 3. Laymā de legib. lib. 1. tract. 4. cap. 18. nu. 8. Bonaein. de legib. disp. 1. q. 1. p. 8. num. 9. non verò in lege odiosa, quæ tantùm explicari potest iuxta proprietatem naturalem, vt aiunt Suar. de legib. lib. 6. cap. 1. num. 6. Bonaein. vbi. supr. num. 8. & alij communiter.

TERTIA CONCLVSIO.

6. NOn est alienum à ratione clausuram consuetudine aliqubi aboleri posse. Ita Azor. part. 1. lib. 13. cap. 18. quæst. 1. Sanch. vbi supr. cap. 25. num. 4. Ratio videtur esse quia, cum clausura sit introducta solo iure humano, vt superiùs probatum est, potest contraria consuetudo præualere. Addo tandem ipsa decreta posse non esse vsu recepta, vt rectè notant Sanch. & Bonaein. vbi supr.

Pro complemento quæsiti addendum est dari multos casus, in quibus ingressus in monasteria virorum fœminis permissus est, quæ breuitatis causa prætermittuntur; videri tamen possunt apud Sanch. vbi supr. num. 22. disput. 4. p. 4. & Castrum Palaum p. 3. disp. 4. p. 8. num. 8. vbi supr. dico tamen contra Sanch. & Rodriq. relatos à Castro Palao, quos ipse sequitur, Prælatum posse instituere extraordinariam processionem eo fine, vt mulieres monasteriū ingrediantur absque eo, quòd incurrant

pœnas impositas contra Religiosos admittentes mulieres in virorum monasteria. Ita Bonacin.vbi sup.nu.14.Coriolan.p.2.cas. 3. nu.22. Portell.tit. clausura Monach. nu. 6. Ratio est; quia lex generaliter, & indefinitè loquens, comprehendit omnia propria significata, vt tradunt Tiraq. Menoch. Tusch. Marc. Anton. quos refert, & sequitur Barbosa in collect. DD.lib.1.decret.cap.Solitæ tit. de maioritate, & obedient. Sed Pij V. concessio est generalis: ergo etiam comprehendere debet extraordinariam processionem, cum nomen processionis propriè ei conueniat; maximè quia, cum lex non distinguat, nec nos distinguere debemus. Addo, si huiusmodi processio nequit institui, maximè quia est contra finem Legislatoris, cuius concessio, vt inquiunt DD. contrariæ sententiæ fuit ad remouendos scrupulos, & non ad præbendū relaxationis motiuū, fuit ad fouendā pietatem, & religionem, & non ad clausuræ relaxationem introducendam: sed hoc non obstat, quia est extrinseca intentio, cuius obseruationem lex non attendit, vt videre est apud D. Thom. 1. 2. qu. 100. art. 9. ad 2. vbi Caietan. Sanch. in summ.lib.1.cap.14.num.4. multos alios referentem, Bonacin. de legib. disp. 1. quæst. 1. punct. 8. Salas de legibus disp. 11. sect. 5. num. 33. ergo absque eo, quod pœna incurratur, institui potest huiusmodi processio: vide Dian.p.7.tract.12. resol. 6. tractātem pulchrum quæsitum.

Dices, est regula tradita in l. Non dub. C. de legibus, & l. contra legem, & seq. ff. eod. tit. quæ dicit: is in legem delinquit, qui verba legis amplectens contra legis nititur voluntatem, & intentionem facere. Resp. huiusmodi regulam esse limitandam iuxta communem DD. sententiam, idest esse intelligendam de voluntate intrinseca, & non extrinseca Legislatoris. Ita Sanch. vbi supr. lib. 1. cap. 14. num. 4. quatè præsupponendum est dari duplicem mentem, seù intentionem Legislatoris; aliam intrinsecam; aliam verò extrinsecam; tunc seruatur mens intrinseca, quandò adimpletur, id, quod Legislator intendit, seù præcipit: e.g. præcipit Legislator ieiunium eo animo, vt turpem carnis concupiscentiam reprimat ieiunans; si præceptum adimpletur prauo fine, adhuc mens legislatoris intrinseca seruatur, esto intentio ieiunantis sit aliena ab intentione Legislatoris: si verò ieiunat animo frenandi carnis cōcupiscentiam, seruatur non solùm intrinseca, sed etiam extrinseca, & illa cadit sub præceptum, non verò ista, vt tradunt DD.

Aduertendum tamen est, quòd, licèt doctrina de processionibus subsistat; nihilominus in Religionibus præsertim reformatis est cautè ad praxim reducenda, nec à Superioribus permittenda.

DVBIVM LXXXIII.

Quidam Religiosus simul cum duobus sæcularibus ab ipso in auxilium vocatis tentauit capere Apostatam fugientem è monasterio, qui se armis defendebat, cumque percussit: quæritur, an inciderit in excommunicationem latam contra percutientes Clericos, & manus violentas in illos imponentes.

SVMMARIVM.

1. *Neque Religiosum, neque sæculares in excommunicationem incurrisse habetur, vnà cum multis obiectionibus solutis.*

1. Respondetur, neque Religiosum, neque sæculares incurrisse in excommunicationem, quia apostatæ, & fugitiui possunt vbiquè, & extra territorium à suis Superioribus absque alicuius licentia, & excōmunicationis periculo capi, ligati, & ad monasterium reduci, & carceribus mancipari. Ita Nauarr. comment. 3. de Regular. n. 50. Rodriq. tom. 1. quæst. 30. art. 6. Mirand. tom. 1. quæst. 51. ar. 3. Sanch. in summ. lib. 6. cap. 8. num. 33. Peirin. de subdito quæst. 1. cap. 26. concl. 6. Bassæus Capuccin. in summ. tit. Apostasia n. 5. Bordonius resol. variar. resol. 41. num. 23. & habetur cap. A nobis, de Apostatis; imò ad id compelli possunt sub pœna excommunicationis

nis cap. fin. de Regular. Rationes sunt, quia quicumque rem aliquam possidet, si ab eo auferatur, potest illam propria authoritate recuperare, capere, & detinere, quocumque modo possit, cum ius habeat insistendi eidem per definitionem, quam tradit Baldus in l. si quis §. differentia, ff. de acquirenda possessione; at cum Religiosus sit sub dominio, & potestate Prælati; se ipsum enim in professione tradidit Superiori: ergo; tum quia communis est doctrina DD. quòd Dominus possidens fugitiuum seruum potest illum capere, vbicumquè inuenerit: idem dic de ancilla, & de vxore; illam enim Dominus capere potest; istam maritus: ergo dicendum est idem, inquit Nauarr. vbi supr. de Prælato regulari respectu sui subditi apostatæ, & fugitiui.

Nec obstat Prælatum tantummodò posse huiusmodi apostatas ligare, vinculis constringere, & carceribus mancipare, quia de mandato sui Prælati etiam subditus mittere potest manus violentas in Clericum eum capiendo absque periculo incurrendi in excõmunicationem. Ita Sayrus de censuris lib. 3. cap. 27. num. 26. cum Barbos. in collectan. DD. lib. 5. decretal. de sentent. excõmuuic. tit. 39. cap. 35. num. 4.

Nec obstat, Superiorem tantùm id imperare posse subdito, nõ verò sæculari, quia, vt rectè docent Ægidius de Sactam. & censur. tom. 2. disp. 24. num. 191. & Barbos. vbi supr. Prælatus potest iubere suum subditum Clericum capi etiam per laicos, & percuti: assentiunt Suar. Molin. Filliuc. quos citatos sequitur Bonac. de censuris disp. 2. quæst. 3. punct. 6. sect. 4. num. 5. & hoc habetur ex consuetudine iam introducta.

Nec obstat Religiosum nullum mandatum habuisse à Superiore suo eum capiendi, & percutiendi, nec laicos iubendi, &c. quia in hoc casu habebat licentiam præsumptam Superioris, cum casu extra monasterium in fugientem incidisset, & ita factum fuit approbatum à Prælato, tum quia si Iudex sæcularis potest capere Clericum in flagranti crimine repertum, vt ad suum Iudicem ducatur, vt dicunt multi DD. quos sequitur Barbosa vbi supr. ab ipso relatos, quare Religiosus non potest capere apostatam fugiẽtem, eumque adducere ad suum Prælatum ad euitanda scandala, & ad consulendum animæ fugientis? tum quia si fœmina potest percutere Clericum volentem eam violare, quia est iusta defensio ad tuendum suum honorem, vt aiunt Nauarr. Molin. Sayr. quos referr., & sequitur Bonacin. vbi supr. & creditor potest Clericum fugiẽtem debitorem retinere, vt eum præsentet Superiori, suumque creditum requirat, vt ait Bonacin. vbi supr. absque periculo excommunicationis; quare non poterit Religiosus ad defendendum honorem suæ Religionis detinere, capere, & verbare, si opus erit, Religiosum fugientem, vt eum suo Prælato præsentet, debitumque obedientiæ ille Religioni soluat, simul cum pœna commissis delictis debita? tum quia esto hoc non potuisset fieri absque pœna excommunicationis; nihilominus per ignorantiam inuincibilem (ad quam reducitur illud iuxta mentem Peirin. tom. 2. qu. 3. cap. 4. num. 7. quandò scilicet quis scit aliquid esse prohibitum, attamen ex inconsideratione hic, & nunc existimat esse licitum) Religiosus cum sæcularibus in excommunicationem non videntur incidisse: colligitur etiam ex Sayr. Angelo, Filliuc. Auila, & alijs apud Peirin. vbi supr.

Nec obstat, quòd licitum erat Religioso eum capere, sed non percutere, quia percussio illa non censetur vis iniuriosa, & vlrio, sed potiùs ~~defensio ad~~ repellendam vim fugitiui, qui se defendebat armis à iusta carceratione intenta ab illo Religioso; & vim vi repellere licet absque periculo censuræ. Ita Suar. Sayr. Auil. Emm. Sà, & alij, quos citatos sequitur Bonacin. vbi supr.

Hoc, quod dictum est, concedit ius commune, priuilegia tamen fratribus Minoribus ampliùs concedunt, quòd scilicet eorum Generalis, ac Ministri Prouinciales, Custodes, ac cæteri fratres Ordinis Minorum possint apostatas, & insolentes dicti Ordinis excommunicare, ligare, capere, & carceri mancipare, si videbitur expedire. Ita Innoc. VIII. Clemens IV. & alij Pontifices, vt videre est apud Rodriq. tom. 1. quæst. 30. art. 6. etiam inuocato, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis. Hæc sunt verba priuilegij Innoc. relata à Casarub. in compend. priuileg. Mendicantium, num. 4. Generalis

nealis, & Prouincialis Minister, & Custodes, & cæteri fratres Ordinis Minorum possunt apostatas, & insolentes dicti Ordinis excommunicare, ligare, & capere, & carceri mancipare, si videbitur expedire.

DVBIVM LXXXIV.

An Prælati Religionum teneantur Apostatas, & fugitiuos inquirere, & ad Ordinem reuocare, & reducere.

SVMMARIVM.

1. *Religiosorum Prælati quærere tenentur apostatas, esto sint eis nociui: quædam additur limitatio, & quædam soluitur obiectio.*

CONCLVSIO.

1. Per se loquendo tenentur Prælati Religiosos fugitiuos, atque apostatas quærere, & ad Religionem reducere, esto sint Religioni nociui. Duas habet partes conclusio, quarum prima habetur ex cap. vltim. de Regularib. vbi Prælatis præcipitur, vt annuatim solicitè quærant suos fugitiuos, & eiectos, tum quia munus Prælati est consulere bono communi Religionis, ne illo subdito vtili priuetur, tum quia bonum subditi postulat, ne eum Prælatus relinquat in statu damnationis. Ita sentiunt Nauarr. cõment. 3. de Regular. num. 50. Mirand. tom. 1. quæst. 51. art. 3. Suar. 4. de Relig. tract. 8. lib. 3. cap. 2. num. 17. Layman lib. 4. tract. 5. cap. 13. num. 7. cui obligationi satisfacit Prælatus, si iuxta ortam occasionem, vel occasiones moralem diligentiam adhibuerit; verùm illa particularis circunstantia de annuali inquisitione non videtur esse in vsu, teste Suar. vbi supr. Sanch. in summ. lib. 6. cap. 9. num. 18. Layman vbi supr. cap. 13. num. 7. Castro Palao part. 3. de voto obedient. disp. 4. p. 17. verum tamen est, quòd postquàm Sacra Congregatio Concilij iussu S. D. N. Vrbani VIII. innouauit cap. Ne Religiosi, vbi 1624. die 21. Septemb. tenet Bonacin. de clausura quæst. 2. punct. 11. §. 2. Prælatos modò non excusari ab exequutione, prout in textu; aliàs incurrere pœnas in eodem decreto assignatas; in hoc me remitto praxi. Addo hanc obligationem quærendi fugitiuos, & apostatas inesse Prælato, quoties præsumit eos esse inueniendos; cessat verò, quoties nulla adest spes. Ita Castrus Palaus vbi supr. Secunda pars suadetur: vt ipsi apostatæ in aliorum exemplum puniantur, ne cæteri arripiant occasionem fugiendi, tum quia ex vexatione hi miseri fugitiui fortè acquirent intellectum, & ad meliorem vitæ frugem mores corrigent, tum quia si essent à Religione eijciendi, ab ipsa eijciantur, vt extra Religionem viuere possint, non in statu damnationis, sed salutis.

Limitanda videtur conclusio ex mente Layman num. 7. & Castri Palái vbi supr. quòd si daretur casus, quo absque graui Religionis nota, vel scandalo, non posset Prælatus fugitiuum capere, cessare videtur obligatio, quia bonum commune Religionis præferendum est bono particulari subditi, qui ex mera malitia peccat. Addit tamen Suarez vbi supr. debere Prælatum, si ita expedire iudicauerit, absolutionem absenti fugitiuo mittere, vt à peccatorum vinculis liberetur; assentit Castrus Palaus vbi supr.

Dices, apostata, seu fugitiuus ita est nociuus Religioni, vt meritò omnes Religiosi gaudere possint, quòd separatus existat ab eorum consortio, quarè excusandus est Pastor ab onere quærendi tam morbidam ouem, quia bonum commune prauis exemplis labefactat; & ideò est præferendum bono singulari apostatæ, quod significauit S. Bonauent. in lib. quæst. circa regulam S. Francisci quæst. 14. vbi loquens de tali Religioso inquit: *Si, Deo permittente, talis se ipsum eijceret, gratia sunt agendæ Deo, non quia ille peccauit; sed quia oues suas à pestifera contagione liberauit: vtinam abscindantur, qui vos conturbant, scilicet puritatem vestram, pacem, & famam.* Respond. Suar. vbi supr. num. 18. inclinare in partem affirmatiuam, quòd Pastor in tali casu soluatur ab onere quærendi illam miseram ouem, innixum rationi D. Bonauent. quia Religio potest eam ouem tã perniciosam ab ouili separare; ideò si spon-

si spontè abeat, non tenebitur eam requirere, & ita sentir Silu. rit. apostata n. 10. nihilominus dico Prælarum non eximi ab onere reuocandi talem fugitiuum ob rationes superiùs descriptas in probatione secundæ partis, quia bono communi, ac etiam priuato consulitur.

Addendum verò occurrit, Prælato Ordinis incumbere onus quærendi tales homines, quia eorum potestati, & iurisdictioni sunt subiecti; Episcopi verò tenentur si eorum auxilium à Prælatis Ordinis requiratur; item si fugitiui in eorum diœcesi scãdalosè se gerant; deniquè si Prælati Ordinis negligenter se haberent in eorum inquisitione. Ita Mirand. tom. 1. q. 51. art. 3. Layman lib. 4. tract. 5. cap. 13. num. 7. Castrus Palaus vbi supr.

DVBIVM LXXXV.

An Prælatus Franciscanus, qui, mediante recursu ad pecuniam, seù quocunque alio modo, aliquem vsum strictum, rigidum, & vilem introductum in rebus vtendis, in fabricis scilicet, vestibus, alijsque rebus tollit, quamuis de nouo alium, qui, licèt prætiosior sit, statui tamen Franciscanæ paupertatis non sit dissentaneus, erigat, & introducat, lethali culpæ obnoxius censendus sit.

SVMMARIVM.

1. *PRo recursu ad pecuniam sufficit Prælato Franciscano necessitas accommoda: & duo sunt consideranda ad rectè recurrendum.*

2. *Tripliciter professores regulæ conuenienter viuere possunt sine vsu alicuius rei, & describuntur satis fusè.*

3. *Religionum diuersitas non desumitur ex votis essentialibus, sed ex fine particulari, ad quem quilibet Ordo est institutus, et ex medijs, quibus vtitur; vel ad vota meliùs obseruanda; vel ad functionem propriam meliùs obeundam.*

4. *Franciscanus, dum recurrit ad pecuniã introducendo de nouo vsum alicuius rei intra limites debitæ paupertatis, & accommodæ necessitatis non est reus lethalis culpæ: secus si resecat eiusdem rei viliorem vsum: & nonnullis satisfit obiectionibus.*

5. *Subditi non tenentur obedire, dato casu, quòd negligatur aliquis vsus vilis.*

1. Quantùm omnipotẽti Deo displiceãt transgressiones paupertatis in eis, qui regulam S. Francisci, eiusque paupertatem professi sunt, testantur eorum monumenta in multis, multisque horrendis casibus ad ipsorum instructionem manifestatis; vndè cogor breuiter pertractare præsens quæsitum. Pro cuius intelligentia sit prim. not. cum Seraphicus Franciscus institutor regulæ minoritanæ prohibeat suis filijs recursus ad pecuniam, nisi pro fratribus induendis, necessitatibusque infirmorum, non tamen intendit restringere huiusmodi recursum ad istas duas tantummodò necessitates, vt benè notat S. Bonau. in reg. exposit. sed ad alias quoquè; vndè tantùm expressit illas, inquit Cordub. in exposit. regulæ c. 4. q. 7. in 1. not. vt innueret, nonnisi pro vera necessitate Franciscano statui decenti, & conuenienti posse procurari pecuniam, seù recurri ad ipsam: & cum radicale altissimæ paupertatis obseruantiæ, eiusdemque relaxationis fundamentum consistat in his necessitatibus examinandis, vt insinuat Politius in exposit. regul. cap. 4. num. 18. ideò quærendum est, quænam necessitas cogat Prælatos ad licitè procurandam pecuniam: an stricta, seù accõmoda esse debeat: dicitur stricta, idest quòd sit propè mortem, ita vt, si Religioso non prouideatur, immineat probabiliter mors: dicitur accommoda, idest quòd talem habeat manifestam necessitatem præsentem, seù imminentem, vt, si Religioni non prouideatur, status debiti officij, communitatis, vel personæ particularis sine detrimento commodè stare non possit; & hæc necessitas versari potest circa res spirituales, seù corporales: spirituales putà, quandò nisi mediante pecunia aliquod grande bonum prædicationis, vel pacis, huiusmodi fieri non potest, vel aliquod vitari graue malum: corporales purà circa alimenta, vestes, lectos, domos, ornamenta Ecclesiastica, libros pro officio diuino, pro studio literarum,

pro

pro Prædicatoribus, tam in communi, quàm in particulari, aliaque huiusmodi requisita ad officiorum exequutiones: vndè respondendum est secundum Ioann. Philipp. art. 5. & 6. Cordub. vbi supr. Polit. vbi supr. sufficere necessitatem quandam accommodam secundum statum, & professionem Minorum, modò non sit de illis rebus, quarum limitatio habetur expressè in regula, vt est de vestium vilitate, &c. Ad benè iudicandum, quænam necessitas, vel qui vsus sit accomodus, & conueniens Religiosorum statui, vt licitus habeatur recursus ad pecuniam, duo præcipuè sunt rectè consideranda; alterum, qualis sit fratrum Minorum status, qui non est sicut aliorum Religiosorum, sed magnæ paupertatis, & humilitatis; vndè omnia debent ei esse conformia; alterum est quædam obligatio ad aliquos vsus arctos in regula expressos, & ad vsum moderatum omnium aliarum rerum, quibus vti possunt, & de hoc videndi sunt expositores in cap. 6. regul. Quæ moderatio iudicanda sit talis, vel quandò excessus, aut superfluitas in vsu rerum censenda sit, non potest, nec debet iudicari per subditos, sed per Ministros, & Custodes, vel per eos, quibus ab ipsis committitur, vt prouideant fratribus de necessarijs, vt notat Cordub. c. 6. reg. q. 14. punct. 2. & paulò inferiùs addit, moderationem, seu excessum non consistere in indiuisibili puncto, sed habere suam latitudinem: & punct. 4. asserit non omnem excessum, aut immoderatum vsum imputandum esse ad mortale, sed solùm quandò est talis, & tanta immoderatio circa prædicta, & tam notabilis, & tam continua, vt meritò censeri debeat contra Minorum obligationem, & notabiliter eam lædere; cæteri verò excessus immoderantiæ censeri debent peccata venialia. Ita habetur ex Seren. conscient. quæst. 11. secundum Vbertinum, Hugonem, & Ioann. Pittin. in suo tractatu in 2. notabil. quorum doctrina est cũ grano salis legenda, vt dicam inferiùs.

2. Not. secund. quòd sicut, vt dixi ex mẽte Politij vbi sup. obseruatio, & relaxatio regulæ minoris dependet ab examinãda necessitate pro licito recursu ad pecuniã; ita tria sunt consideranda ex mente Cordubæ vbi supr. cap. 6. q. 15. punct. 4. idest tripliciter dici potest posse professores regulę cõuenienter viuere sine vsu alicuius rei. Prim. cum sine tali vsu talis rei possunt conuenienter exercere omnia decentia sibi, & statui, ac officijs, ita vt ille talis vsus illius rei in nullo illis decens, & vtilis videatur esse. Secund. cum sine tali vsu talis rei possunt qualitercumque viuere, & exercere necessaria ad suum statum, & conditionem. Tert. cum sine tali vsu talis rei possunt conuenienter explere omnia decentia sibi, & statui, & officijs, nec non & societati, ita tamen, vt vtilitas talis vsus talis rei per aliquod aliud æquiualens æquè benè suppleri possit. Professores regulæ non tenentur sic conuenienter viuere iuxta modum secundum, neque moderatio vsus consistit in hoc, vt vitetur omne illud, sine quo possunt conuenienter, idest qualitercumque viuere, & exerceri eorum officia; multa enim sunt, sine quibus degere vitam possunt secundum decentiam status, & officiorum, quibus tamen vtendo non excedunt vsum moderatum, sed sunt ad maiorem decentiam vsus moderati, vt sunt ædificia, libri, studia literarum, &c. secundum Nicolaum III. tenentur certè viuere conuenienter sine tali vsu talis rei in primo modo descripto, qui in nullo eis est decens, & vtilis, &c. quia talis vsus clarè habetur esse superfluus respectu decentis status Minorum; vndè quandò excessus in vsu superfluus apparet, semper est peccatum graue, seù veniale secundum magnitudinem, vel modicitatem superfluitatis rei, & vsus eius. Tandem professores regulæ iuxta tertium modum non tenentur viuere sine illo vsu illius rei, qui est decens eorum statui, quamuis benè possint per vsum alium viliorem ipsius, vel alterius rei æquiualentem suppleri, neque ibi est aliqua immoderatio, aut superfluitas, aut peccatum, nisi illud aliud (notate verba) æquiualens simul cum alio haberetur in vsu, tunc esset enim superfluitas vitiosa: hæc Corduba.

3. Not. tert. quòd diuersitas Ordinum Religiosorum non desumitur ex eo, quod est essentiale, vt sunt tria vota essentialia, cum approbatione Ecclesiæ; hæc enim sunt omnibus communia, & in hoc non differunt specie Religiones, sed prouenit ex duobus. Prim. ex particulari fine, seù functione, ad quam

quam quisque Ordo speciatim est institutus; quidam enim sunt instituti, vt potissimum occupentur in operibus vitæ contemplatiuæ, vt sunt Monachi omnes; alij sunt instituti ad opera corporalia actiuæ vitæ, vt ad redimendos captiuos, ad suscipiendos peregrinos, ad seruiendum infirmis, ad defendendam Ecclesiam contra hostes fidei; alij, partim ad contemplationem, partim ad opera vitæ actiuæ, sed spiritualia, quæ contemplationem supponunt, vt sunt Ordines mendicantium. Secund. desumitur ex particularibus medijs, & ritibus, quibus vtuntur, vel ad vota sua meliùs seruanda; vel ad functionem propriam meliùs obeundam; hinc videmus magnam varietatem in habitu, victu, ieiunijs, alijsque pijs exercitijs. Ita colligitur ex D. Th. 2.2. q. 188.& 189. Lessius libr. 2. c. 41. dub. 2. de iust. Syluius 2.2. quæst. 188. Quamobrem Religio Franciscana ab alijs distinguitur in multis, præsertim in paupertate in communi, in vestiū vilitate, in fabricarum humilitate, nec non & in cæterarum aliarum rerum modificatione; vndè superiùs dicebam, quòd Minorum Religio non est sicut status aliarum Religionum, sed est status magnæ paupertatis, & humilitatis, eiusque obligatio se extendit ad illos vsus arctos in regula præscriptos, & ad vsum moderatum aliarum rerum vtibilium: hinc fit, quòd hæc magna paupertas, & vsus viles vtibilium sunt illud ornamentum, & ille decor, qui, vt inter alias Religiones præcellat, efficit, & est illud medium præ cæteris breui cursu ducens homines ad finem spiritualis profectus.

CONCLVSIO.

4. PRælatus Franciscanus, mediante recursu ad pecuniam, de nouo introducens vsum alicuius rei intra limites debitæ paupertatis, & accommodæ necessitatis non abdicando viliorem, & accommodum vsum eiusdem rei iam introductæ, non est damnandus mortali crimine, nec est habendus suæ professionis transgressor; secus si abdicat eiusdem rei viliorem vsum, &c. Prima pars suadetur ex doctrina Cordubæ vbi supr. asserentis, fratres Minores non teneri viuere sine illo vsu illius rei, qui vsus est decens eorum statui, licèt benè possit per alium vsum ipsius, vel alterius rei æquiualentem suppleri. Secund. quia ibi non appaiet nec vsus immoderatus, nec aliqua superfluitas: ergo nullum peccatum: Nec obstat, quòd ibi videatur esse aliquod superfluum, dum per alium vsum viliorem etiam eiusdem rei suppleri potest necessitati; & superfluum dicitur illud, quo sublato, reliquum commodè sufficit, vt rectè notat Cordub. vbi supr. cap. 4. qu. 7. in 2. not. quia per regulam professoribus non prohibetur omne superfluum, sed illud, quod excedit statum accommodum, & professionem, quod propriè dicitur supefluum; vndè necessitas, quæ opponitur superfluitati, vt dixi, non est censenda stricta, sed accommoda, vt volunt omnes regulæ expositores: audite, quæso, B. Bernardinum in epistol. ad Ordinem art. 3. fol. 90. sic loquentem. ***Superfluitas, & curiositas non debent discerni respectu necessitatis certæ, seu vsus certi quoad statū fratrū Minorū, sed moderati, cum vsus moderatus nō possit dici superfluus, et curiosus, & per consequens non vitiosus, imò secundum omnimodam veritatem, & regulam licitus, vt patet per Nicol. III.*** Sec. pars suadetur: superiùs dictum fuit dub. 72. Prælatum esse reum mortis æternæ negligendo aliquam regulam, seù constitutionem, & permittendo, vt abeat in desuetudinem, quæ est pro conseruando fine, ad quem ordinatur Religio: sed talis Prælatus, mediante recursu ad pecuniam, abdicat illum vsum viliorem, & accommodum, & ad praxim redactum in non paruum laicorum exemplum, nec non & in profectum humilitatis Religiosorum, & ad propagandum finem Religionis minoritanæ, & admittit alium pretiosiorem damnificantem Religionis bonum in illa vilitate, ac asperitate elucescēs: ergo ad mortale ille nouus vsus, licèt intra limites debitæ paupertatis, est imputandus. Sec. Prælatus, qui fidelitatem Religioni non obseruat, quæ est eius præcipuum munus, in re graui, fit reus culpæ lethalis, vt dicunt DD. & cum paupertas sit præsertim commendata fidelitati talis Prælati, vt potiùs eam augmentet,

tet, quàm relaxet, quod non sequitur in abdicatione vsus vilioris in magnum decorem Prouinciæ, seù Religionis introducti: ergo: Tert. suadetur ex vi regulæ: recurrere pro rebus superfluis ad pecuniam est peccatum graue, vt dicunt omnes expositores; sed vsus illius rei, qui introducitur cum abdicatione vilioris vsus eiusdem rei, vel alterius, quæ commodè præsentem necessitatem supplet, per seriem annorum ad praxim redacti, & per consuetudinem radicati, omninò est censendus superfluus iuxta veram doctrinam Cordubæ dicentis non teneri fratres Minores viuere sine illo vsu illius rei, quamuis vsus est decens eorum statui, quamuis benè possit per alium vsum ipsius, vel alterius rei æquiualentem suppleri, neque ibi est aliqua superfluitas, aut peccatum, nisi illud æquiualens vilioris vsus haberetur in vsu; tunc enim est superfluitas vitiosa: ergo damnandus est Prælatus tanquam destructor regulæ, & transgressor suæ professionis; quarè duplici peccato obstringitur, quia habet recursum ad pecuniam sine necessitate, & quia de medio tollit vsum strictum, & viliorem, qui censetur esse maximum Religionis bonum, & nequit à Confessario absolui, nisi desistat ab illa introductione; munus enim suum non est destruere, sed ædificare, & est datus in Ordinis vtilitatem, & non in detrimentum; maximè quia, vt inquit S. Bonau. vna corruptela introducta, sequitur & alia: vide quandam limitationem in fine subsequentis dubij.

Dices, multoties illa res, quæ tollitur, maioris simplicitatis, & vilioris vsus, quàm illa res, quę introducitur, fit ratione maioris paupertatis, quia noua est magis duratura, quàm illa, & magis seruatur præceptum de non recurrendo ad pecuniam, eò quòd tardiùs indigeat reparatione. Respond. cum Alphons. Rodriq. in exercit. perfect. tract. 3. cap. 8. esse potiùs rationem carnis, & Mundi, quàm spiritus Religionis; magis refert plus elucescere paupertatem, ac simplicitatem in illis rebus, quàm quòd abdicentur etiam cum dispendio post multos annos denuò recurrendi ad pecuniam, vt habetur ex præcepto D. Francisci de vilitate vestium; non enim ignorabat S. Pater, pretiosiores vestes esse magis duraturas, quàm viliores; attamen potiùs voluit recursum magis frequentem ad pecuniam, quàm de medio tollere à suis filijs viliores vestes.

5. Ex his clarè traditis resolutiones multorum casuum in praxi habentur tam in fabricis, quàm in rebus spectantibus ad cultum diuinum, alijsque rebus vtibilibus: & licèt subditi in rebus dubijs possint obedire Prælato pro eorum exequutione, quia claritas immoderati vsus non apparet; nihilominus quandò res est certa, quòd sit immoderata, & contra professionem paupertatis Minorum, nequeunt ei parere, vt rectè dicit Cordub. vbi supr. cap. 6. quæst. 15. punct. 2. in casu resoluto nullum habetur dubium, quia clarè videtur rem pretiosioris vsus introduci, viliori eiusdem rei rescecato. Addo, quòd subditi tam commissiuè, quàm omissiuè Prælatorum peccatis se implicare possunt: commissiuè exhortando, inducendo Superiorem ad id faciendum, nec non & operam illi rei nauando: omissiuè, licitè, & debitè non resistendo, si possunt verbo, & exemplo, tali superfluo vsui. Ita Cordub. vbi supr. cap. 10. quæst. 7. Hæc ergo doctrina sic tradita videtur esse illud, quod Deus sua summa prouidentia voluit in monumentis Minorum per tot casus horribiles ad eorum intelligentiam, & instructionem esse descriptum, vt excessus intra terminos debitæ paupertatis, dum accommodus vsus vilioris rei abscinditur, caueatur.

***

D V-

DVBIVM LXXXVI.

Quæ causa sit assignanda in excessibus minoricæ paupertatis.

SVMMARIVM.

1. *Arbitrium iudicandi de superfluitate rerum vtibilium relictum à summis Pontificibus Ministris, seù Custodibus Minorum occasionaliter est radix excessuum, qui fiunt in minorica paupertate; & satisfit duabus obiectionibus.*

In hoc tractatu munus meum non est pertractare de Minorum paupertate; at si ad hoc coactus essem, nil aliud dicerem, nisi quod per præsentem conclusionem breuiter trado.

CONCLVSIO.

1. Radix omnium excessuum, qui in minorica paupertate oboriuntur, tam in fabricis, quàm in suppellectili, alijsque rebus, certè videtur esse occasionaliter illud arbitrium iudicandi de superfluitate, seù excessu talium rerum relictum à Nicol. III. & Clement. V. Ministris, seù Custodibus. Suadetur experientia: ille Prælatus affirmat, id non videtur esse contra statum Minorum, quod ab omnibus acceptatur, & sine aliquo scrupulo, ac si esset res Euangelica, ad praxim in omnibus locis reducitur: alter accedit, nec hoc videtur esse contra professionem, ab omnibus ab eius scientia, & authoritate captis securè admittitur: tertius dicit, nec illud obstat statui Minorum propter hanc rationem; & ita paulatim, ac sensim sine sensu recedunt ab illo primo statu, in quo commodè viuere poterant, & dum æquiparatur præsens status cum præterito, à quo recesserũt, cognoscuntur & superfluitates, & excessus; vndè sensim sine sensu, & sub coloratis rationibus introducta videtur notabilis relaxatio; & est illud, quod dicunt S. Bonauent. in quæst. regul. quæst. 19. & Cordub. in exposit. regul. in introduct. quæst. 3. paulatim subintrant non bonæ consuetudines, & relaxationes, statim ab alijs trahuntur in exemplum, & habentur pro legibus; cumque vna consuetudo talis facta est tolerabilis, consequenter introducitur alia, quasi cohærens priori, & eam sequens, vt si illa admittatur, ista vetus toleretur, & sic abyssus abyssum inuocat, & vnum malum trahit suo pődere, & consuetudine ad aliud: ergo arbitrium illud Prælatis sanctè à Pontificibus relictum occasionaliter est radix omnium relaxationum in minorica paupertate. Secund. vbi non conceditur arbitrium, relaxatio in Religionem reformatam non extenditur, vt patet in voto castitatis, obedientiæ, in asperitate, & vilitate habitus, in vestimentorum paucitate, in nuditate pedum terræ, & aeris iniurijs exposita, & in prohibitione equitandi: ergo à contrarijs arbitrium illud indirectè, & occasionaliter videtur esse causa omnium transgressionum, quia, si non concederetur, nec tot relaxationes concederentur rationibus adductis, quæ apparenter demonstrant nullam sequuturam relaxationem. Tert. affirmare, Prælatorum malitiam inclinasse in huiusmodi excessus non est nisi fortè temerarium, eò quòd ad Prælatorum munus præstandum selecti fuerunt tanquam digniores in scientia, prudentia, ac vitæ bonitate: ergo recurrendum est ad eorum arbitrium, quod non fuit prudenter regulatum, putantium hoc, vel illud posse fieri, & versari intra terminos paupertatis, quæ tandem tractu temporis insurrexerunt tanquam res excedentes moderatum, & accommodum statum.

Dices, si arbitrium illud iudicandi moderationem, & superfluitatem est radix occasionaliter transgressionum altissimæ paupertatis, opus esset id à Patribus abscindere. Respond. nequaquam, dummodò vagetur intra terminos magnæ paupertatis, humilitatis, ac obligationis Minorum, quæ petunt vsus arctos omnium rerum, idest moderatos, vt dixi in præcedenti quæsito, qui termini, cum dependeant à circunstantijs personæ, status, temporis, &c. necessariò, ne confusio oriatur, & incommoda nascantur, id liberè concedere cogunt: vndè hoc arbitrium, vt rectè iudicet, regulari debet suis regulis generalibus; & quænam sunt assignan-

signandæ? Illæ quidem, quas superiùs descripsi ex mente Cordubæ, qui scrupulosè regulam non explicauit. Prima dicit: Fratres minores ex vi suæ professionis nō teneri viuere sine tali vsu talis rei, idest qualitercūquè viuere, & exercere sua officia, per quā regulam à penurioso viuendi modo liberantur; quarè habetur, vt benè insinuat Cordub. paulò superiùs, statum Minorum non consistere in extremitate, aut penuria vsus, nec in indiuisibili puncto. Tertia demonstrat statum accommodum, in quo licitè viuere possunt Religiosi absque regulæ transgressione, dum dicit non teneri eos viuere sine tali vsu talis rei, per quem commodè officia exercere possunt, licèt ille vsus suppleri possit commodè, & conuenienter per alium vsum æquiualentem, & viliorem; vndè clarè videtur istum statum accommodū non multùm distare à penurioso, sed tantùm concedere commoditatem excludentem penuriam, & in hoc multi decipiuntur, putantes huiusmodi statum in se magnam continere latitudinem, quia, si hoc esset verum, non esset paupertas minorica illa celsitudo altissimæ paupertatis, nec obligatio eius adstringeret ad vsus arctos fratres Minores, nec Religio ab alijs Religionibus essentialiter distingueretur, quia ordinariè Religiones viuūt intra terminos debitæ tēperantiæ sumptæ: verùm tamen est, quòd res morales non constant in puncto, sed habent suam latitudinem; propterea status Minorum non excludit, quòd inter penuriosum statum, & accommodum non queat intermediari aliqua res vilioris pretij, & vsus, licèt accommodi; nec fratres Minores obligantur ex vi propriæ regulæ, & professionis ad illam sequendam, & ea vtendum, cū ista tamen limitatione, quòd si talis vsus vilior est in vsu in Prouincia, seù Religione, nequit ille pretiosior admitti sub pœna incurrendi in superfluitatem, & propter rationem in præcedenti quæsito designaram, & propter consuetudinem, quia cum exceditur consuetudinis forma, lex ipsa exceditur, cū consuetudo pro lege obseruetur. l. de quibus, de legibus. Menoch. de arbitr. lib. quæst. 71. imò fortiùs dicitur consuetudinem esse statuto fortiorem. Ita Calca. consil. 2. num. 29. & clarè Decius cons. 690. num. 8. Menoch. loc. citat. num. 4. non immeritò, quia veritati æquiualet, vt benè notant Crau. consil. 238. n. 8. & 9. & Menoch. vbi sup. n. 8 propterea omne arbitrariū tollit, vt, alijs relatis, notat Menoch. vbi supr. quæst. 14. num. 5. necessarium inquit non arbitrarium illud dici, quod consuetudine est stabilitum. Tandem ex prima, & tertia regula oritur secunda, quæ docet fratres Minores teneri viuere sine tali vsu talis rei, quia est omninò superfluus respectu status decentis: Prælati ergo arbitrio vtendo priùs his regulis vtantur, & cognoscent excessus tam mortales, quàm veniales, & ad honorem Dei, regulæ puritatem, mentemque Seraphici Francisci prędicta incommoda euitabunt.

Alij DD. Ordinis, vt Vgo cap. 6. Ioann. Philip. tract. de congr. fol. Ioann. Pitrin. tract. 2. ad regulandum Prælatorum arbitrium quatuor regulas assignant. Prim. circa numerum, si vna sufficit, alia est superflua, si duæ, tres non sunt necessariæ. Secund. circa quantitatem, si parua sufficit, mediocris excedit, si ista est necessaria, magna erit superflua. Tert. circa valorem, si res parui valoris commodè dat posse exercere officia, alia maioris valoris nequit procurari; quarè fratres Minores in omnibus rebus debent attendere infimum pretium. Quart. circa curiositatem, & pulchritudinem; si minùs curiosa, & minùs pulchra haberi potest, & est sufficiens, nequit pulchrior procurari, nec magis curiosa: hæc illi, qui fortè nimis scrupulosè in aliquo se habent; libenter verò has regulas adduxi, ad ostendendum regulas Cordubæ ab alio etiam Doctore, vt ipsæ testatur, admissas, non esse rigidas, neque scrupulosas, sed rationales.

Dices, in præcedenti responsione fuit dictum statutum accommodum conuenientem Minoribus non multùm distare à statu penurioso, quod videtur falsum per illud, quod dicitur in fine prim. notand. ex mente Cordubæ, nimirum non omnem excessum, aut immoderatum vsum esse mortale, sed solùm quandò est talis, & tanta immoderatio circa prædicta, & tam notabilis, & continua, vt meritò censeri debeat contra Minorum obligationem, & notabiliter eam lędere: imò paulò inferiùs addit ex mente

DD.

DD. Religionis, tunc fore mortalem excessum, quandò simpliciter vsus diues, aut opulentus Minoribus sub mortali prohibitus introduci videtur: ergo status accommodus conueniẽs fratribus Minoribus multùm distat à statu penurioso. Pro responsione notandum est, quòd si Minores sensum literæ, prout sonat, sequi velint, assignare videtur in his verbis triplicem statum. Prim. penuriosum. Secund. opulentum, & diuitem. Tert. accommodum, & moderatum, & quilibet videtur habere suam non paruam latitudinem; quarè secundum sonum literæ à fratribus Minoribus excludit statum penuriosum, secundum admittit secũdum totam suam latitudinem; imò si aliquandò excessus alicuius rei attingeret statum opulentum, non esset damnandus tanquam mortaliter peccaminosus, sed quando simpliciter vsus opulentus, & continuus introducitur, qui est tertius status Minoribus prohibitus. Notand. sec. quòd doctrina literæ mihi præstat hanc vnam veritatem, triplicem esse statum Religionum. Prim. videtur esse penurialis. Sec. accommodus, & moderatus. Tert. diues, & opulentus, & quilibet suam habet latitudinem; verùm in hoc vltimo statu ferè nullæ Religiones enumerantur, sed si enumerentur, non nisi per ædificia, & res spectantes ad Ecclesiam, cultumque diuinum; in alijs verò rebus multùm moderatè viuunt; in secundo ferè omnes aliæ adscribuntur, quæ limites moderationis status accommodi non excedunt; vndè in huiusmodi moderatione aliæ viuunt paulò longiùs à penurioso statu; aliæ magis commodè; aliæ verò quasi accedunt ad statum diuitem, & opulentum; in primo paucæ videntur: his suppositis dico, quòd status, & professio Minorum non est penuriosus, vt dixi superiùs, & resoluunt communiter DD. Ordinis, neque diues, & opulentus, vt volunt expositores, sed est accommodus in primo gradu, non in secund. & in tertio, idest non in tota latitudine status accommodi, tum quia professio Minorum, vt dicit Cordub. cap. 4. qu. 7. non est status aliarum Religionum, sed distinctus; quonam modo distingueretur cõmuniter ab illis, si in tota latitudine trium graduum extenderetur Minorum professio? tantùm distingueretur ab illis Religionibus, quæ viuunt in tertio statu, & ita possidere posset grandia ædificia, magnifica templa, non mediocrem supellectilem, &c. sicut habent illæ Religiones, quæ viuunt in secundo statu ex tribus assignatis, quod est falsum, & alienum à mente S. Francisci, & omnium expositorum Ordinis, tum quia obligatio Minorum est ad vsus arctos rerum vtibilium; quonam modo verificaretur istud, si vti possent rerum vsibus aliarum Religionum? tum quia non essent sectatores altissimæ paupertatis, & humilitatis, vt vult ipse Cordub. vbi supr. tum quia non haberetur tanquam vera doctrina ipsius Doctoris in cap. 6. quæst. 15. punct. 1. de superfluitate rerum Minoribus interdicta, tam in numero, quàm in quantitate, pretiositate, & curiositate; idest si vnum sufficit, aliud videtur esse superfluum, si res minimi valoris commodè dat posse exercere officia, alia maioris valoris tanquam superflua interdicitur, &c. quarè concludendum est professionem Minorum esse accommodã in primo gradu ex tribus assignatis pro secundo statu Religionum; nam per hoc liberatur à statu penurioso, & qualitercunque accommodo, & distinguitur ab alijs Religionibus; nec consistit in puncto, ita vt scrupulosè sit inueniendus, sed habet suam latitudinem, vt dicebam superiùs. Iuxta ergo istas regulas, imò omnium DD. Ordinis, quæ sunt principia, ex quibus deducitur, qualis debeat esse paupertas Minorum in quantitate, qualitate, numerositate, &c. explicanda est doctrina Cordubæ, prout in principio obiectionis, & etiam ipse intendit, vt patet ex ordine, eam ita explicare, aliàs daretur regularum sine regula, & probatione, quia ibi nulla videtur probatio, nisi doctrina superiùs tradita, & consequenter resecandum à vera intentione S. Francisci.

Pro fine præcedentis, & præsentis quæsiti in hac secunda editione addenda sunt hæc verba. Fateor doctrinam Cordubæ tot rationibus munitam, in vtroque quæsito à me approbatam esse probabilem; sed quia potest dari casus, quòd aliqua Religio in suo ortu, maximo ducta feruore, haberet vsum alicuius, seù aliquarum rerum ita strictum, & rigidum, vt, dilatato Ordine, nequeat obseruari; ideò videtur limitãda hoc modo

modo, nisi adesset necessitas non apparens, sed vera recedendi ab illo vsu stricto; nam, data necessitate non conuenientiæ, sed vera, non erit transgressio regulæ negligere illum vsum strictum, & introducere nouum pretiosiorem; modò sit intra terminos paupertatis minoricæ. Praxis prędictæ limitationis habetur in nostra Religione; in suo ortu enim tanquam in sæculo aureo Religiosi vtebantur rebus vilissimis, quę tamen, mutatis annis, & augmentato Ordine, mutarunt illos vsus rigidos in pretiosiores, ita petente statu multorum Religiosorum: dãnare illos Patres antiquos, qui magnam profitebantur perfectionem, & qui inclinarunt in illos vsus, relictis rigidis, non erit nisi temerarium; ideò limitatio videtur congrua, imò necessaria.

DVBIVM LXXXVII.

Turba eligentium suis votis ad munus Prouincialatus solet inclinare in eum, qui solet esse primus Definitor in præcedenti, & immediata Electione ante electionem Prouincialis, & morali certitudine non ignoratur debere esse hominem, qui, licèt sit dignior pro munere Definitoratus, pro munere tamen Prouincialatus est tantùm dignus, quia alij extant digniores: quæritur, an electores possint illi vota negare, ne sit primus Definitor, ne postea assumatur in Prouincialem.

SVMMARIVM.

1. *Ob scandalum vitandum cessare potest obseruantia præcepti positiui.*

2. *Possunt electores denegare vota homini dignori pro Definitoratus munere, qui caret idoneitate pro Prouincialatu, ne sit primus Definitor, dum adest casus tituli; & quadam obiectio diluitur.*

3. *In secundo scrutinio non sunt deneganda vota excluso in primo scrutinio à Definitoratu, dum in hoc scrutinio omnes Definitores nõ fuerunt electi, quia cessat periculum euitandum, & remanet eius dignoritas.*

1. Not. quòd opus bonum etiam sub præcepto exequendum, potest fieri malum ob circunstantiam annexam, vt videre est in materia scandali, vbi quærunt DD. an opus præcepti aliquandò ob scandalum fratris omitti debeat: apud omnes clarum est præceptum negatiuum ob nullam causam omitti posse; non enim potest quis fornicari, occidere, furari, vel aliam prauam actionem efficere ad vitandum proximi scandalum, quia non sunt facienda mala, vt indè sequantur bona; de præcepto verò affirmatiuo est dubitatio, vt videre est apud Dianã part. 5. de scandalo resol. 21. ad rem nostrã tamen potest esse opinio Couarr. reg. peccatum 1. p. num. 4. asserentis ob scandalũ cessare obseruantiam præcepti, & aliquandò naturalis. Hurtad. de Mendoza 2. 2. disp. 173. sect. 20. à §. 26. & seq. Valent. tom. 3. disp. 3. quæst. 18. p. 4. Bann. 2. 2. quæst. 43. art. 8. conclus. 2. Tanner. tom. 3. disp. 2. quæst. 6. dub. 9. nu. 120. Emm. Sà tit. auditio Missæ num. 3. Lorc. 2. 2. q. 43. art. 9. nu. 10. eique fauent plures DD. dicentes ob scandalum omitti posse integritatem confessionis. Silu. tit. confessio 1. q. 18. Sot. in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 5. Can. in relect. de pœnitentia p. 5. Nauarr. cap. 7. num. 3. tum quia obligatio præcepti naturalis, qualis est obligatio vitandi scandalum, præferenda est obligationi præcepti positiui, tum quia ex cap. Duo mala 13. dist. habetur, cum duo mala occurrunt, minus esse eligendum; nam minus malum est nõ obseruare præceptum positiuum, quàm naturale, tum quia vita spiritualis proximi excellentior est corporali, & ob istam tuendam omitti debet obseruantia præcepti positiui, v. g. ieiunij, vel Missæ; tantò magis ad conseruandam vitam spiritualem proximi, tùm quia sæpè plura præcepta ob scãdala cessant, quæ alias obligarent; nam correctio proximi cessat, si ipse correctione obstinatior futurus sit; cessat etiam punitio delinquentis, si inde debet insurgere seditio in Republica; vndè concluditur etiam præceptum sacri, vel ieiunij posse cessare, si indè proximus est scandalizandus; ex qua doctrina

doctrina habetur opus bonum etiàm sub præcepto fieri malum ob scandali circunstantiam: quæ præcepta sint prætereunda propter scandala vitanda, videre Dianam vbi supr. & Hurtad. vbi supr. §. 268.

PRIMA CONCLVSIO.

2. POssunt electores denegare sua vota pro Definitoratu homini digniori in illo officio, qui tamen dignior pro munere Prouincialatus censendus non est, ad hoc, vt non sit primus Definitor, & ita efficietur, vt turba electorum in ipsum pro Prouincialatus officio ratione plurium votorum, neglectis dignioribus, non inclinet. Suadetur prim. opus bonum etiam sub præcepto ob circunstantiam malam annexam fit malū, vt dicitur in not. sed eligere digniorem pro Definitoratu probabili scientia eligendum à turba electorum in Prouincialem, eius munus nisi tanquam dignus ferre non potest, cum alij videantur digniores, est opus malum ob damnum oriturum contra bonum commune, quia digniores prætermittuntur: ergo electores possunt vota denegare ei, esto pro officio Definitoratus dignior censeatur: Nec obstat omitti posse opus humanum positiuum, non verò naturale, vt est ferre suffragia pro dignioribus, quia, quandò duo mala concurrunt eiusdem generis, semper minus eligitur: minus malum est vota ei denegare, ne sit primus Definitor, quam ei concedere; ex hoc namque sequitur morali certitudine fore eligendum in Prouincialem, neglectis dignoribus in nō parum damnum Religionis. Secund. ad pręcauenda damna sequutura ex electione indigni, vtilitas Ecclesiæ postulat, vt prætermittantur digniores, cum dignus est eligendus, vt docet Aragon. 2. 2. quæst. 63. art. 2. fol. 312. Salon. ibid. controu. 4. à fol. 1021. Sot. lib. de restit. cap. 2. num. 150. ergo ad euitanda damna sequutura in electione huius digni in Prouincialem, neglectis dignioribus, possunt electores ei denegare suffragia, ne sit primus Definitor, licèt pro tali munere inter digniores computandus sit. Tert. mensura digniorum desumitur ab vtilitate Ecclesię: in casu autem proposito vtilitas eius non videtur adesse, imò maximum damnum: ergo.

Dices, pluribus electoribus in dignum concurrentibus, potest is eligi, omisso digniori, absque peccato; imò debet eligi tāquam dignior, quia vtilior, & maior vtilitas oboritur ex pacata gubernatione, ac prompta obedientia. Ita Salon. 2. 2. qu. 63. art. 2. controuers. 4. ergo nequit prætermitti ille homo, quin eligatur pro Definitoratu, quia licèt sit tantùm dignus pro Prouincialatus munere; nihilominus sit dignior ob vniuersalem concursum in officium. Respond. quòd, si electores essent ferè omnes virtute magna præditi, iudicio, prudentiaque ornati, foret eligendus pro vtraque dignitate, quia mouerentur aliqua ratione, cui dignioritas deberetur; sed quia electores, vt supponitur, sunt homines secundum maiorem partem, qui potiùs vocari possunt turba electorum, quàm electores, quæ se mouet potius ob votorum multiplicitatem, quàm ob aliam rationem vrgentiorem; ideò censeri nequit homo ille dignior, vt fungatur officio Prouincialatus, & consequenter sunt ei vota deneganda.

Dices, potest dari casus, in quo Definitores in primo scrutinio omnes sint electi, & dignior sit postpositus. Respond. non esse inconueniens ob maius bonum in Prouincia sequuturum, quod exoritur ex digniori electo pro Prouincialatu.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. SI omnes Definitores in primo scrutinio non fuerint electi, in secundo est deligendus exclusus à Definitione, ne esset primus in primo scrutinio. Probatur ratio formalis, quarè potest excludi in primo scrutinio à Definitione, ne sit primus Definitor, est, quia promouēdus erat ad officium Prouincialatus, neglectis dignioribus: in secundo verò scrutinio periculum cessat, quia iam primus Definitor est electus, & remanet eius dignioritas pro Definitoratu: ergo nequeunt electores ei vota denegare.

DV-

DVBIVM LXXXVIII.

An, quandò maior pars eligentium inclinat in dignum, & Titius in digniorem, ex vi conscientiæ tandem teneatur ferre suffragium pro digno, cum absque suo voto nullatenus sit celebranda electio.

SVMMARIVM.

1. *Discretorum officium ad duo se extendit, scilicet ad ferendum votum in Capitulo, & ad deferendum errores Superioris, cuius est Discretus, seu Socius.*

2. *Munus eligendi Discretos est institutio totius Religionis, quæ potest scrutinia, ne multiplicentur, coarctare.*

3. *In multis casibus, posthabito digniori, possunt electores suffragia conferre tantum dignis: & dignioritas ab vtilitate Ecclesiæ habetur.*

4. *Inclinante maiori parte familiæ in electione Discreti in dignum, potest elector ad eum suo voto accedere, neglecto digniori, imò debet, quandò nullatenus sit celebranda electio.*

1. Præsens quæsitum cautè omnibus electionibus applicari potest; sed modò tantùm applicatur electionibus Discretorũ, quę à familijs cœnobiorum aliquarum Religionum celebrantur. Tempore ergo celebrandi Capitulum Prouinciale huiusmodi familiæ solent seligere hominem in Discretum, cuius munus ad duo principaliter extenditur. Prim. vt sit vocalis in futuro Capitulo, idest vt nomine illius conuentus, à cuius familia fuit electus, fruatur vtraque voce in omnibus electionibus celebrandis. Sec. vt habeat deferre ad idem Capitulum errores Prælati conuentus, cuius Discretus, seu Socius est, necessitates etiam, aliaque pertinentia ad eundem conuentum, siue ad aliquos singulares homines; primum verò est de ratione intrinseca officij; alterum quasi accessorium, & extrinsecum: pro intelligentia sit.

2. Prim. not. quòd sicut munus eligendi hos Discretos est institutio, seu ordinatio totius corporis Religionis ob rationes à DD. qui de hoc tractant, designatas; ita potest determinare tempus, & scrutinia, in quibus est celebranda prædicta electio, quibus absolutis, si electores non concordauerint in Discreti electione, pro illa vice cœnobium, seu cœnobia suffragio ferendo in Capitulo nomine familiæ, seu familiarum priuentur; & ita in nonnullis Religionibus ad remouēda incommoda facillimè oritura ordinantur, & statuũtur quinque, vel sex scrutinia iuxta modum prædictum.

3. In hoc secund. nor. duo sunt notanda. Prim. à DD. designari multos casus, in quibus electores, neglectis dignioribus, vota digno conferre possunt, vt videre est in dub. 26. prim. partis. Secund. mensuram digniorum non exquiri à qualitatibus personarum, sed à fine beneficiorum Ecclesiasticorum, qui est eorum vtilitas: quarè homo ille censendus est dignissimus, qui præ alijs maiorem vtilitatem Ecclesiæ est allaturus, vt dictum est in dub. 26. citato, & dubio 40. sec. partis.

CONCLVSIO.

4. Quandò maior pars familię pro Discreto eligendo dirigit sua vota in dignum tantùm, Titius, qui suo suffragio in digniorem inclinat, potest, neglecto digniori, ferre suffragium pro illo digno, in quem maior pars inclinat; imò debet, quãdò absque suo voto nullatenus est celebranda electio. Duas habet partes conclusio, quarum prima sic suadetur: ideò elector dirigere potest suum votum in dignum, quem vult maior pars electorum, quia aliàs votum esset frustratorium, & nemo tenetur ad actũ frustratorium; ita DD. pro vt in dub. 26. prim. part. sed si Titius in electione Discreti non suffragaretur digno, qui habet maiorem partem votorum, frustra ferret suum votum: ergo, digniori postposito, accedere potest suffragio ad dignum. Præterea, tunc potest elector recedere ab electione digniotis, quandò dignior ille omnibus non placet, vt inquit Caietan. in summ. tit. electio in fin. sed dignissimus in Discreti electione non placet maiori parti familiæ, sed tantùm dignus: ergo Titius declinare potest à ferendo

rēdo suffragio pro dignissimo, & accedere ad dignum. Secund. pars suadetur: vniuersa schola Theologorū in hanc propositionē cōspirat, quandò de duobus malis vnum sit eligendum, quempiam teneri ex necessitate conscientiæ minus semper eligere: ergo Titius, qui pro dignissimo fert suffragium in electione Discreti, tenetur ad dignum accedere; aliàs minus malum non eligit: antecedens clarum, consequentia probatur, quia, dum potest, minor iniuria fit digniori illi, dum ei votum negatur, quàm sit iniuria, quæ irrogatur conuentui, dum absque eius voto nullatenus est celebranda electio; nam strictiùs obligat iustitia commutatiua, quàm distributiua; maximè quia, dum plures alij inclinant in dignum, videtur esse sufficiens ratio deponendi iudicium de dignioritate, & iudicandi illum, in quem maior pars inclinat, esse digniorem; ex quo sequitur nullam iniuriam afferri digniori illi. Addo, quòd dignus ille censetur dignior: ergo conscientia dictat pro eo esse ferendum suffragium: antecedens probatur, communis DD. sententia est dignioritatem non insurgere ex personarum qualitatibus, sed, ijs præsuppositis, desumi à maiori vtilitate Ecclesiæ: sed dignus ille est magis vtilis Prouinciæ, quàm dignior, quia ille solus ob vniuersalem concursum in eum est assumendus in Discretum, & consequenter non priuabitur cœnobium vniuersali suffragio vtilissimo tam pro exclusione, quàm inclusione hominum in electionibus capitularibus; vtilissimo, inquam, quia omnes vnanimiter ad omnium Prælatorum electionem conueniunt, & concurrunt à minimo laico vsque ad supremum Patrem, ex quo habetur magis pacatum regimen, & maior concordia inter eligentes, & electos: ergo dignus ille respiciendus est, tanquam dignissimus. Addo tandem, quòd si in conscientia nulla esset obligatio suffragij ferendi pro digno illo, maximum posset excitari incommodum, nam multi huiusmodi doctrina ducti priuarent cœnobia multis suffragijs, quod cederet in Religionis detrimentum, vt per se patet; ergo.

Dices, dignioris merita patiuntur aliquam iacturam. Resp. nullo modo esse digniorem, vt dicebam superiùs; & quamuis esset dignior pro bono communi, & pacatiori gubernatione pati debet aliquod incommodum. Ita Salon. 2. 2. quæst. 63. art. 2. controuers. 4.

Dices, statim ac dignus ille insurgit plurimis suffragijs cumulatus, esset pro eo ferendum suffragium. Resp. nequaquā, quia dignioritas in eo excitatur ex priuatione suffragij cœnobij sequutura post completa scrutinia determinata; vndè non necessitatur Titius ad illicò accedendum ad dignum illum, prætermisso digniori, nisi quandò est sequutura prædicta priuatio. Aduertant electores, quòd tenentur prudenti sagacitate inuestigare: an vota, quæ habet dignus ille, sint factionaria, seù artificijs, amicitijs, donis, ac subornatione mendicata: si probabili cognitione talia appareant, cessat omnis obligatio; imò est abstinendum ab eius electione, tanquam indigna, bonoque communi nociua; vndè securius est, vt cœnobium priuetur voto ferendo in Capitulo, quia sicut indignè vota illa fuerunt collecta; ita indignè votum commune illius familiæ in Capitulo erit ferendum.

DVBIVM LXXXIX.

An duo Religiosi, qui vicissim ad Prouincialatus munus assumuntur, sint tuti in conscientia.

SVMMARIVM.

1. *Qvinque adnotantur acceptiones, quæ in facto proposito contingere possunt.*

2. *Secundum primam, idest quandò electores cedunt iuri meritorum, non sunt lethali culpa damnandi illi duo Religiosi, si vicissim assumuntur ad Prouincialatum; secus si secundum secundam, idest quandò vterque habet suas factiones.*

3. *Itidem rei grauis noxæ censendi sunt, quandò arte, & industria vtuntur subditis,*

 eorum-

eorumque factionibus in sui exaltationem.

4. *Sicut etiam si operantur secundum quartam, & quintam acceptionem; nam labem simoniæ contrahunt.*

1. Prim. not. multis modis id contingere posse. Prim. cũ electores iuri meritorũ cedentes præoptant tantorum Patrum regimine frui, & summoperè gaudent non aliã possidere pacem, nisi quæ oboritur ex isto sic administrato Imperio. Secund. cũ vterque suas habet factiones, quarũ virtute inuicẽ sibi præstant suffragia; aliàs semper traherent vitam in discordia cum non paruo tumultu. Tert. cum, licèt Prouincia libera sit à factionum morbo, nihilominus illi duo Patres industria, & arte vtuntur actionibus, functionibus, ac subditorum personis in proprium commodum, ac vtilitatem; ex qua re sequitur quasi necessariò Prælaturam inuicem cadere supra ipsos. Quart. cum non dispensant communitatis bona, vel alia, nisi expressè, seù tacitè ex parte subditorum promissio votorum in sui fauorem sequatur. Quint. cum inter prædictos Patres, & electores excitatur votorum promissio, e. g. date nobis suffragium in Prouincialem, & nos suffragium vobis dabimus in Priores, seù Guardianos.

Pro secund. notand. essent huc reuocandæ aliquæ doctrinæ in præsenti opere diffusè, quæ tanquam principia inseruire debent pro quæsiti elucidatione, in probationibus verò adducentur; & præsertim huc reuocatur, quòd vnitas iuris formaliter est finis regiminis, vt dixi in dub. 103. An necessarium sit ad supremas Prælaturas, &c.

PRIMA CONCLVSIO.

2. SI considerentur illi duo homines, qui ab electoribus vicissim ad Prouincialatus munus eliguntur, vt in prima acceptione, non sunt lethali culpa damnandi: secus si vt in secunda. Conclusio duas habet partes, quarum prima sic suadetur: si essent damnandi, præsertim quia illa vicissitudo est contra finem regiminis, nempè iuris vnitatem, de qua loquuti sumus in dubio citato in secundo notando; nam multi apti postponuntur, & negliguntur: sed id obstare non videtur, quia satis propagatur, dum alij iuri meritorum cedunt: ergo tutò, & absque labe peccati prædicta vicissitudine frui possunt. Adde, quòd regimen inrantùm censetur iustum, inquantùm ab eo insurgit pax, quæ oboritur ex administrato Imperio secundum iustitiam, vt dixi in dubio citato in secundo notando, & adnotaui in dub. 129. sed tali pace fruuntur subditi sub illo mutuo regimine; nam subditi iuri meritorum cedendo efficiunt, vt pax possideatur secundum iustitiæ rigorem: ergo huiusmodi dominium tanquam iustum extenditur in subditos: ergo iustè administratum ab illis duobus viris. Secunda pars facillimè suadetur, tum quia non seruant in suo regimine neque iustitiæ vnitatem, neque Imperij pacem; non primam, quia multorum merita sunt neglecta, & oppressa; non secundam, quia vera, & durabilis pax in homines extenditur ex iustè propagato Imperio secundum meritorum ius: quòd si aliqua pax inter subditos videtur, est pax tyrannica, de qua loquuti sumus in dub. 8. prim. part. iuxta dictum Taciti. *Auferre, trucidare, rapere falsis nominibus Imperium; atque vbi solitudinem fecerint, pacem appellant*: tum quia formaliter sunt seditiosi, imò seditiosorum capita, de quibus dixi in dub. 31. tum quia Tyrannorum nomen sibi vendicant, vt clarè demonstrat S. Thom. 2. 2. quæst. 42. art. 2. ad 3. quem sequuntur D. Antonin. part. 2. tit. 4. cap. 8. §. 1. Tabien. tit. seditio, & Siluest. eod. tit. quæst. 2. *Magis autem*, inquit, *seditiosus est, qui in populo sibi subiecto discordias, & seditiones nutrit, vt tutiùs dominari possit, hoc enim tyrannicum est, cum sit ordinatum ad bonum proprium Præsidentis cum multitudinis nocumento*. Hi ergo, qui tali tyrannico dominio fruuntur, quàm longè distant à fine Prælaturæ assumptæ, legant verba B. Laurentij Iustiniani de regim.

Præla-

Prælatorum. cap. 4. *Sic quippè cura animarum bona est in se, ab ipso summo institutà, & praordinata Bono, ad laudem vtique suam, ad mutuam exercendam charitatem, ad profectum virtutum, ad meritorum additamentum, ad decorem fidei, ad perfectionem corporis sui, & ad singulorum membrorum vnitatem seruandam: quam profectò curam quicunque, pro vt decet, administrare neglexerit, malus est, & penè innumerabilium criminum esse censendus est reus, quoniam pretiosum Domini thesaurum ne dum multiplicare despexit, verùm etiam illum dispersit.*

SECVNDA CONCLVSIO.

3. Lethali culpæ obnoxij prorsus censendi sunt illi duo homines, si inspiciantur prout in tertia acceptione, scilicet dum arte, & industria vtuntur subditis, eorumque actionibus, & functionibus in mutuum Prouincialatus commodum. Suadetur prim. tunc licitè, & absque conscientiæ stimulo possunt Superiores vti subditorum personis, &c. quandò ordinantur ad vnitatem iuris, quæ est finis regiminis, vt dixi, & ad conseruandos subditos in disciplina regulari, & ad eos promouendos ad perfectionem religiosam, ad quam ille Ordo est institutus, quæ omnia sunt finis ex sententia Emin. Lugo de iustit. disp. 35. sect. 1. num. 6. tom. 2. dignitatis assumptæ: sed vicissim illi duo Patres modo præscripto fruendo illa Prælatura negligunt vtrumque finem; & certè primum, quia multorũ merita negligunt, & postponunt ex iustitia recognoscenda; vndè excitantur factiones, seditiones, discordiæ, & inuidiæ, vt adnotauit S. Antonin. par. 2. tit. 4. c. 8. de discordia §. 1. *Quandò enim*, inquit, *nimis aliqui vexãtur laboribus, alij nimis alleuantur, vel cum honores, & officia aliquibus copiosè conferuntur, alij autem parum, vel nihil eis fruuntur: sequitur inter eos discordia, & generatur inuidia*: Nec obstat seditionum, & factionum incommoda potentiæ brachio illorum duorum Patrum fore reprimenda, quia est incidere in scyllã cupiendo vitare charybdim, cum sit potentia tyrannica; nam vera, & iusta potentia exerceri nequit, nisi intra limites debitæ iustitiæ, vt optimè insinuat S. Thom. 1. de regimin. cap. 1. *Si igitur*, ait, *regimen iniustum per vnum, aut per plures tantùm fiat, qui sua commoda ex regimine quærant, non autem bonum multitudinis sibi subiectæ, tales Rectores tyranni vocantur, nomine à fortitudine deriuato, quia scilicet per potentiam opprimunt, non per iustitiam regunt*: & sanè secundum, quia multi ægrè ferunt, quòd tantùm illi duo bonum illius Prælaturæ possideant; vndè audiuntur murmurationes, detractiones, querelæ, & proclamationes etiam apud maiora tribunalia, & multa alia incommoda in maximum perfectionis Religionis detrimentum. Recordentur Prælati hanc esse rem nimis durã, quia etiam in Apostolis murmurationes cõcitatæ sunt aduersus Ioannem, & Iacobum per matrem à Christo Domino primatum sedium postulantes; sic dicitur Matth. 20. *Audientes decem indignati sunt de duobus fratribus.* Arabicus legit, *murmurauerunt de duobus fratribus*: quia ægrè ferebant, inquit Caietan. Matth. 20. quòd illi duo ambientes voluissent omnibus præferri: ergo nequeunt illi duo Patres tuta conscientia frui Prælatura modo præscripto habita. Secund. exercere iurisdictionem, quæ non sibi competit, ex genere suo est peccatum mortale, vt inquiunt S. Thom. & alij relati in dub. 7. prim. part. sed dum prędicti Prælati in suo regimine vtuntur subditis, eorumque actionibus pro mutua Prouincialatus conseruatione, exercent iurisdictionem non sibi debitam, quia in subditos sub illa ratione nullum habent ius, neque authoritatem; nam eorum obedientia, vt dixi in citato dubio ex mente multorum DD. & ipsa præcepta non debent referri ad vtilitatem præcipientis, sed ad bonum subditi; cum tota potestas gubernatiua tendat per se ad bonum communitatis; ergo eorum conseruatio artificijs descriptis, & modo notato obtenta nequit eximi à lethali culpa. Tert. Religionum Superiores tenentur sub mortali subditorum multitudinem vnitate pacis tanquam effectu iustitiæ propagare, vt vidimus multis in locis ex sensu D. Thom. & D. Antonin. ideò dicebat B. Laurent. Iustinian. de triumph. Christi agon. *Qui præsidet, non intumescat, sed veraciter se agnoscat, atque subiectos diligat tan-*

quam fratres, & coaquales in Christo; *eorũ studeat militare profectibus, non sibi placeat, pacem habeat in se, paceмque in suo grege custodiat*; *quatenus vnanimes sint, & non sit in eis schisma, aut æmulationis materia*: at illi duo Patres sua ambitione totam conturbant communitatem, vnitatemque pacis dissoluunt, dum subditi Prælatorum ambitione ducti prorumpunt in illa verba S. Ephrem Syri aduersus viuentes vitiosè, & honores affectantes. *Frater*, inquit, *vnusquisque ille altioribus intentus est, & ego sublimiora spectare debeo, frater ille honoribus ornatus est, quarè non ego? frater ille Patrum consuetudine fruitur, cur non fruar ego? frater magistratum assecutus est, quarè non ego? illi authoritas commissa est, nonne & ego dignus sum, cui hoc, atque illud credatur, & committatur?* quarè distrahuntur in diuersa quærentes eisdem artificijs minores Prælaturas, easque obsequijs obtinentes, vt tandem sint scala ad maiores; quòd si non obtinent, quod cupiunt, ad potentum fauorem recurrunt non sine admiratione, & scandalo: quæso, vndenam ista conturbatio, & malum in communitate? nonnisi ab ambitione, & rectè quia vt dicit Ioann. Pic. Mirand. de ente, & vno, cap. 10. *Vnitatis pacem turbat ambitio, & sibi hærentem animũ extra se rapit, & in diuersa quasi lacerum trahit, atque discerpit*: ergo tanquam desertores pacis introducendæ, & conseruandæ in multitudine sibi subiecta ante iusti Iudicis tribunal erunt iudicandi in animarum detrimentum.

TERTIA CONCLVSIO.

4. SI postea huiusmodi vicissitudo insurgat, prout in quarta, & in quinta acceptione, damnanda est tanquam mortaliter peccaminosa, eò quòd labe simoniæ implicatur. Veritas quartæ acceptionis est facilis probationis, quia verè ibi est munus à manu pro obtinẽdo aliquod spirituale, quod damnatur in sacris Canonibus; per munus enim à manu intelligitur non solùm pecunia, quæ est propriè dictum pretium, sed etiam omnis alia res materialis, pretio æstimabilis; mobilis, quæ datur electori, vt equus, torques, annulus, liber, vestis, & huiusmodi; immobilis etiam, vt prædium, domus, &c. videatur S. Thom. 2.2. qu. 100. art. 5. quem sunt sequuti omnes communiter Theologi, & Canonistæ, Suarez t. de Religion. tr. 3. lib. 4. c. 57. Azor. par. 3. lib. 12. cap. 2. q. 2. Sigismundus de election. dub. 57. Samuell. de election. canonic. tract. 2. disp. 2. controuers. 2. Bassæus in summ. tit. simonia 2. num. 1. præterquamquòd prædicti Patres vitio proprietatis sunt damnandi, quia exercent actum dominij in illa illicita distributione; nam munus distribuendi bona cõmunitatis, quæ apud Prælatos resider, concedere nequit tam execrandam distributionem, imò donationem. Veritas quintæ acceptionis habetur ex cap. Cum pridem, ca. Cum Clerici, cap. Fin. de pactis, & expressè in cap. De hoc autem, de simonia, & colligitur ex Petr. Nauarr. de restitut. lib. 2. cap. 2. nu. 386. Siluest. tit. simonia qu. 16. S. Tho. quodlibet. 8. art. 11. Sigismund. vbi sup. Samuell. vbi sup. contr. 3. concl. 4. Pasqualig. decision. 224. Ratio est, inquit Pasqualigus, quia simonia nedum dicit, quòd spirituale commutetur cum temporali, sed quòd spirituale subijciatur contractui humano; imò in hoc præcipuè consistit simonia, quia hæc est præcipua iniuria, quæ fit rei spirituali, & per hoc præcipuè inuertitur debitus ordo rerum: sicut enim spiritualia sunt in ordine superiori, & eleuant hominem ad participandum aliquo modo de esse diuino; ita si humano contractui subijciantur, inuertitur iste ordo, & homo vtens ipsis indebitè auertitur ab vltimo fine, quia non tendit in ipsum iuxta exigentiam rerum spiritualium: hinc Matth. 10. *Gratis accepistis, gratis date*: per quod prohibetur omnis contractus circa spiritualia; & proindè etiam cap. Pactiones de pactis damnatur, vt illicitum omne pactum, & omnis conuentio circa spiritualia.

Et quamuis nonnulli DD. vt Aragon. 2. 2. qu. 100. art. 1. Victoria relect. de simonia num. 17. Sotus lib. 9. de iustit. quæst. 5. articul. 2. ad 3. Sanchez tom. 2. opuscul. lib. 2. cap. 3. non inclinent in sententiam Doctorum superiùs relatorum, quia nihil temporale datur pro spirituali; sed spirituale cum spirituali commutatur; negare tamẽ nequeunt non insurgere in casu proposito lethalem culpam, quia multùm repugnat

rationi,

rationi, & statui religioso, & irrogatur maxima iniuria rebus spiritualibus sub ambitionis titulo adducere in pactum Prælaturas regulares. Quod dicitur de Prouincialatu, est etiam dicendum de quacumque alia Prælatura, cum sit eadem ratio.

DVBIVM XC.

An in electore maius periculum incurrendi in lethalem culpam sit in discernendo dignum ab indignis, quàm digniorem à dignis.

SVMMARIVM.

1. *IVs, quod iustitia tenetur tueri, quatuor modis accipitur.*

2. *Duo dicit iustitia, quæ residet in Regente; consulere scilicet aliorum vtilitati, & negligere proprium emolumentum.*

3. *Per talem iustitiam secernitur dignus pro Prælatura administranda ab indigno; aliàs non est putandus ad regendum aptus, quia nomen Tyranni sibi vendicat.*

4. *Magis periculum videtur esse electori incidere in mortale segregando hominem dignum ab indigno, quam digniorem à digno: varijs suadetur rationibus, & soluitur quædam obiectio.*

1. Pro quæsiti intelligentia sit prim. notand. iustitiam, prout est vna ex quatuor virtutibus cardinalibus definiri, vt iam dixi ex sensu Vlpian. in l. iustitia ff. de iustit. & iur. esse constantem, & perpetuam voluntatem ius suum vnicuique tribuendi; quæ definitio à Theologis cum S. Thom. 2. 2. quæst. 58. art. 1. approbatur. Vt autem intelligamus magis distinctè, quodnam sit illud ius, quod tuetur iustitia, sciendum est ius multipliciter accipi. Prim. pro arte, qua cognoscitur iustum, in quo sensu à Iureconsultis dicitur ars æqui, & boni. Secund. pro loco, vbi fit iustum; sic dicitur aliquis comparere in iure. Tert. pro lege, quæ est regula iusti reddendi; sic diuiditur in ius canonicum, & ciuile, &c. Quart. pro potestate legitima ad rem aliquā obtinendam, vel ad aliquam functionem, vel quasi functionē, cuius violatio sit iniuria. Quint. accipitur pro iusto, idest pro æquali, quod debetur alicui; sic dicitur apud latinos; aliquis obtinet ius suū, & ita istud vltimū ius est obiectū, quod intendit iustitia, & quod dicitur vnicuiq; tribuere: cum verò iustitia sit simpliciter necessaria omnibus Regentibus, vt insinuat Bellarmin. de Princip. christian. lib. 1. cap. 9. & Ægidius Roman. de regim. Princip. part. 2. lib. prim. cap. 10. sequitur, quòd vniuscuisque tueri debent iura ad hoc, vt vnitas multitudinis finis omnis Imperij, ac regiminis propagetur: hinc est, quòd maximo cum fundamento statuitur non quælibet vnitas pro regiminis fine, sed iuris vnitas, quæ solicitè intenta à regente parit humanæ societatis incolumitatem, vt insinuat D. Anselm. dialog. de veritate, cap. 13. *Iustitia est virtus conseruatrix humanæ societatis, & vitæ communitatis*: quare dicebat Dionis. Cart. in opusc. in lib. vno de reg. politiæ art. 3. *Multitudo hominum, quamuis corporaliter intra mœnia Ciuitatis commoretur, indigna est nomine Ciuitatis, & Reipublicæ, nisi consensu iuris, & vtilitatis communione sit colligata, atque concorditer, & virtuosè conuiuat.*

2. Not. sec. quòd totum esse iustitiæ residentis in Præsidente est ad alterum, vt vult Aristot. 5. Ethic. S. Thom. 2. 2. quæst. 58. art. 2. S. Antonin. part. 4. tit. 5. cap. 1. & Ægid. Roman. vbi supr. & lib. 1. part. 2. cap. 12. inquit. *Iustitia est quodam magnum bonum, & præclarum; perficit enim hominem in ordine ad alium*: adhæret Alb. Magn. lib. 5. Ethic. tract. 1. cap. 4. n. 13. *Iustitia alienum bonū esse videtur*: hinc doctissim. Abulens. in Exod. c. 20. quæst. 19. ait, quòd Princeps, & Prælati non debent curare de bonis suis, sed de bonis communitatis conseruando statum politicum; nam tota istorum solicitudo est in distribuendo iustitiam omnibus de politia: iustitia autem non est bonum proprium, sed alienum, qui ergo iustitiæ studet, non studet sibi, sed alteri; sic declarat Aristot. 5. Ethicor. & ideò dicit, quòd difficilius est esse iustum, quàm habere alias virtutes, quia per quodlibet aliarum virtutum ornamentum quilibet est bonus sibi, per iustitiam est solùm alteri bonus; magis inclinātur homines ad se ipsos, quàm

ad

ad alios: & ex hoc conclusit Philosophus in eod.lib. ex authoritate Biantis,quòd Principatus ostendit virum, idest quandò aliquis est virtuosus, & non est Princeps, non incumbit sibi onus distribuendi iustum, & vacandi aliorum vtilitatibus, relicta sua, quandò autem est Princeps, incumbit ei istud onus cessandi ab vtilitatibus suis; & quia hoc est valdè graue, ibi demonstratur, quis est vir, idest quis est virtuosus: vel si fortè aliquis antè benè se habebat in rebus suis, & ex hoc iudicabatur virtuosus, cum incæperit principari cessando à suis vtilitatibus, & studendo vtilitatibus aliorum, videbitur, si erat verè virtuosus, vel non: hæc Abulens. proindè S. Ambros. lib. de Paradiso hanc penetrans veritatem magis intimè essentiam iustitiæ explicauit. *Iustitia magis alijs, quàm sibi prodest, vtilitates suas negligit, communia emolumēta præponens*:& prim. de offic. cap.24. clariùs. *Iustitia est, quæ nil alienum vendicat, quæ cuilibet dat, quod suum est,negligit propriam vtilitatem, vt seruet communem æquitatem.*

Not. tert. quòd aliquæ conditiones, prætermissis eis, quæ sunt à iure, desiderantur in digno, vt ab indigno discernatur; nihilominus hic tantùm loquimur de iustitia ei necessaria ad rectè gerendum magistratum, & officium, quia in hac aliæ fundantur, & roborantur, & ex qua oritur tranquillitas mentis multitudinis, idest pax tam necessaria pro felici, ac longa duratione Regni; & ideò vnus ex septuaginta interpretibus, vt refert Aristeas in hist. Regis Tholomæi, qui ei postulabat, quomodò pax in tantam, ac variam hominum Regni multitudinem esset inserenda; respondit, colendo iustitiam, omnibus præstando, quod suum est; & S. Thom. 4. de regimin. ca. 23. ostendit felicitatem Imperij Romanorum ortum habuisse ex iustè administrato regimine. *Respublica Romana*, inquit, *parua facta est magna, quia in eis fuit domi industria, foris iustum imperium, animus in consulendo liber, neque libidini, neque delicto obnoxius*: & Emman.Rodriq. quæst. 34.art. 2. cognoscit totam Religionis perfectionem oboriri ex iustitia. Ex iustitia, ait, oriuntur pax Religionis, tutamentum obseruantiæ, immunitas communitatis, nutrimentum spirituale, Monachorum gaudium, silentium, & securitas in pulchritudine pacis.

PRIMA CONCLVSIO.

3. VT dignus existimetur pro regimine aptus,& secernatur ab indigno,necessariò requiritur in eo, quòd sit iustus à iustitia, quæ conuenit Regenti; aliàs non est censendus aptus ad multitudinem regendam.Conclusio satis liquet ex præcedentibus notandis, quibus additur aurea sententia D. Chrysostom. ad Ephes. c. 4. homil. 8. *Doctorum est virtus non honorem, non gloriam quærere ab ijs, quibus imperant, sed ipsorum salutem, & pro ijs omnia facere; nam qui illud quærit, non fuerit doctor, seù magister, sed Tyrannus;non enim Deus propterea te ijs præfecit, vt tu magis colaris, & obserueris, sed vt tua quidem negligantur, quæ verò sunt illorum, omnia ædificentur.*

Addendum quoquè est huiusmodi iustitiam magis conuenire Prælato regulari, quàm alijs Præsidentibus sæcularibus, quia per hanc isti tantùm propagare debent bonum multitudinis, quod est vnitas, & pax; ille verò non solùm politiæ bonum, sed etiā exemplo suo perfectionis bonum, vt optimè insinuat Eminent. Lugo de iustit. disp. 35. sect. 5. num.55. præcipuum Prælati regularis munus est suo exemplo, ac prudentia continere subditos in disciplina religiosa;& hanc si, vt plerumque accidit, relaxata sit, ad pristinum, & debitum rigorem reducere, subditosque ad perfectionem religiosam promouere, quod est finis gubernationis religiosæ.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. MAgis periculosum est electori incidere in mortale in secernendo hominem dignum ab indigno, quàm dignotem à digno. Suadetur in primis, supposito illo, quod de ratione intrinseca iustitiæ est ad hoc, vt seruetur communis æquitas, seù vnitas iuris, quod idem est, vt alienum ius non contemnatur, sed propria vtilitate neglecta, cuique reddatur, quod suum est: vbi tota ratio iustitiæ desideratur, est maius periculum errandi, quàm vbi tantùm desideratur

ratur modus magis aptè eam exercendi: sed in digno, vt ab indigno secernatur ab electore, recognoscenda est tota ratio iustitiæ, in digniori nonnisi modus aptior ea vtendi in vtilitatem boni communis: ergo maius periculum versatur in seligendo ab indigno dignum, quàm digniorem à digno. Secund. suadetur: supposito alio principio, quòd difficile est esse iustum in ordine ad politiam, quia homo magis inclinat ad se ipsum, quàm ad alios: inclinatio, quam vnusquisque habet ad se ipsum, non obstat modo perfectiori exercendæ iustitiæ, qui considerandus in digniori eligendo, sed aduersatur rationi formali iustitiæ, cuius esse est ad aliud, quæ est consideranda in digno: quis igitur non concedet conclusionis veritatem? & ideò maximo cum fundamento aiebat S. Thom. 5. ethic. lect. 2. *Quòd multi possunt vti virtute in proprijs, qui non possunt in his, quæ sunt ad alterum.* Tert. suadetur conclusio ex incommodis orituris: si seligitur indignus, qui videlicet vertit iustitiam in iniustitiam, negligendo aliorum commoda, ac vtilitates proprias præcipuè procurando, multa sequuntur incommoda. Prim. si vtilitas se extendat in proprium commodum trahendo ad se communitatis bona absque debita mensura, excitatur discordia, inquit D. Antonin. part. 2. tit. 4. cap. 8. §. 3. *Quandò aliquis nimis intendit suæ vtilitati, alij indè grauantur, & modicam cum eo possunt habere concordiam*: vndè Seneca in Prouerb. *Principium discordiæ est aliquid ex communi suum facere*: si verò eius vtilitas dignitates adipisci intendit, possessas conseruare, negando alijs honores, ne sibi locus arripiatur, oboriuntur factiones, & seditiones, vt habetur ex Aristot. 5. pol. cap. 5. *In optimatibus autem fiunt seditiones interdum ex eo, quòd pauci sunt honorum participes*: idem insinuat D. Antonin. vbi supr. si tandem in propriam vtilitatem indignus ille onera leuia maioribus, & amicis imponit, minores aggrauando oneribus grauioribus, excitatur discordia, seditionesque serpunt per multitudinem. Ita Antonin. part. 4. tit. 5. cap. 4. §. 2. *Si maioribus, vel amicis, ait, onera leuia iniunguntur, minoribusque grauia, & importabilia, oportet sequi discordiã, inuidiã, seditionem, aliaque mala*: si eligitur dignus, digniori prætermisso, oboritur quidẽ malũ, quia non ita perfectè, vt decet, propagatur vnitas iuris; non ideò tamen tam facilè excitari possunt incommoda enarrata è directo, dicunt DD. destruentia bonum commune; nam eo ipso, quòd est iustus negligit propria emolumenta aliorum commodis consulendo, vt seruetur communis æquitas: ergo clarè apparet conscientiam magis periclitari in discernendo hominem dignum ab indigno, quàm digniorem à digno. Nec obstat dicere mala descripta non videri, quia sicut inquit Ægid. Roman. vbi supr. 2. part. lib. 1. c. 11. *Non qualibet inæqualitas tollit vitam corporis naturalis, tamen qualibet inæqualitas ægrotat, & infirmat ipsum; sic non qualibet iniustitia corrumpit totaliter Regnum, & politiam; tamen per quamlibet iniustitiam Regnum, & politia infirmatur, & disponitur ad corruptionem*: & tandem tempore congruo mala suscitantur, & politiam corrumpunt: ideò dicebat idem Ægid. vbi supr. 1. p. lib. 3. c. 13. *Qui vident nullam dignitatem se possidere, si contingat eos esse viriles, & animosos, seditiones mouent*. idem dicit S. Thom. 4. de reg. Princip. c. 7. Nec obstat, vigilantia, & potentia esse reprimendas, quia est clauum clauo retundere, nempe vti potentia tyrannica, de qua loquitur S. Thom. vt multis in locis diximus. Vltimò suadetur: nunquam indignus, vt talis, transmeare potest in digniorum numerum, nec consequẽter ab electoribus potest eligi ad dignitates, & Prælaturas Ecclesiasticas, vt habetur ex cap. Graue nimis de præbendis, & præcipuè Conc. Trident. sess. 24. cap. 1. & communiter docent DD. dignus verò aliquandò connumerari potest inter digniores; nam, cum dignioritas non attendatur ex maioribus qualitatibus morum, & literaturæ, sed ab illis duntaxat, quæ muneri, de quo agitur, magis proficuæ, ac vtiliores erunt, dummodò præficiendus, vel eligendus sit aliàs bonus, ac idoneus vita moribus, ac scientia, vt dixi plurimis in locis, & docet infinitis DD. relatis Samuellius de elect. canon. tr. 1. disp. 4. controu. 3. sequitur, quòd si dignus est futurus vtilior Ecclesiæ, dignioritatem acquirit ad Ecclesiam regendam, vt dixi in dub. 26. prim. part. & in obiectione dub. 103. ad quæ loca mitto lectorem: ergo.

Dices,

Dices, magis difficilè est habere modum perfectiorem exercendæ iustitiæ, in quo fūdatur dignioritas, quia per hoc perfectiùs subditorum merita recognoscuntur, & magis vnitas iuris propagatur; vndè insurgit conseruatio Ciuitatis, & Regni, vt insinuat Ægid. vbi supr. 2. part. lib. 1. cap. 11. hisce verbis: *Sicut ergo corpus naturale non subsisteret, nisi in eo reseruaretur quadam distributiua iustitia, vt quod cor in membra debitè influeret; sic Regnum, vel Ciuitas non potest subsistere, nisi in ea reseruetur distributiua iustitia, vt quod Rex, siue Princeps debitè honores, & bona distribuat*: quàm possidere contemptum proprij cōmodi consulendo aliorum vtilitatibus, in quo consistit ratio iustitiæ discernentis dignum ab indigno. Resp. falsum esse, quia in eligendo indignum tota machina boni communis destruitur, at in eligendo dignum, digniori prætermisso; non ideò totaliter destruitur, sed tantùm nō magis perfectè propagatur, quia dignus ille secundùm aptitudinem aliorum merita recognoscit; vndè sequitur adhuc conseruatio multitudinis in vnitate iuris, quæ est finis regiminis, quamuis non ita perfectè.

Aduertendum tamen est, quòd iustitia, quæ necessariò requiritur tā in digno, quàm in digniori, non ita postponit propriam vtilitatem, vt non admittat debitam proportionem iustitiæ distributiuæ commodorum cummunium; ideò est regulanda iuxta ea, quæ dixi in dub. 57. huius partis, quod incipit: Quæ diuisio bonorū communium inter subditum, & Superiorē seruanda sit, &c.

DVBIVM XCI.

An Religiosus, qui relaxatè vixit in iuuentute, si factus senior resipiscat, in dignitatibus sit ei præferendus, qui semper in vita probitate vitam tolerauit.

SVMMARIVM.

1. *Recitantur tres opiniones circa titulum.*
2. *Aliquandò Religiosus, qui relaxatè vixit in iuuentute, si factus senex resipiscat, præferendus est homini in dignitatibus, qui semper exemplariter annos duxit: multæ habentur solutæ obiectiones.*

1. Not. sit triplicem esse opinionem. Prim. Gloss. in cap. Fideliter dist. 50. Roman. singul. 134. Abbat. in cap. Dudum. el. 2. de elect. Ioann. de Selua de benefic. part. 3. quæst. 7. num. 18. cuncti isti DD. affirmatiuè respondent. Secund. est negatiua, & videtur esse Archid. in c. Nos consuetudinem dist. 12. num. 2. quem sequitur Petrin. de priuil. in additam. ad const. Paul. V. cap. 10. num. 13. Tert. distinguit, & est Lambert. de iur. Patron. lib. 2. part. 3. quæst. 5. art. 14. num. 4. si dignitas, inquit, habet annexam curam animarum, senem illum esse præferendum existimo: secus, si huiusmodi cura caret; nā qui semper sanctè vixit, simpliciter censetur dignior.

CONCLVSIO.

2. Religiosus, qui iuueniles annos relaxatè duxit, & in senectute pœnitētia ductus exemplariter viuit, in dignitate præferendus est homini, qui semper rigidam vitam exemplariter tolerauit. Prim. ducor ob sententiam D. August. de tempor. serm. 124. qui loquens de casu Petri ita affatus est: *Iam enim eruditus es, & edoctus in Petro, quemadmodum cum Dominus tui causa patitur circumscribi delicto, quemadmodum illum fidei, pietatisque signiferum, & generis humani columnam permiserit metu dominante quassari, vt populorum Doctoribus, & Magistris esset exemplum, à Deo sibi non peccandi gratiam minimè condonatam, sicut Apostolus Gal. 6. Considerans te ipsum, ne & tu tenteris: cum fortè, qui fuerit in Ecclesia delicto præuentus, non statim abijciat, condemnet, sed compatiatur, ac lugeat, consoletur, & reuocet, commodet iacenti affectum, porrigat manum, erigat lapsum, spem ei diuinæ Clementiæ repromittens, sub qua etiam seruire exemplo tantorum comprobat magistrorum*: Ducor etiam ob sententiam Chrysostom. serm. in Sanctos Petrum, & Eliam tom. 5. loquentis de Sacerdotibus, qui alijs præsunt. *Audi, quæso, quomodo res se habeat, si Doctores, & Sacerdotes*

dotes etiam ipsi non peccarent, neq; vitæ huius affectibus essent subiecti certè inhumani, & à venia alijs danda essent abhorrentes; sed proptereà ipsos etiam Sacerdotes affectibus subiectos esse Deus voluit, & Præsides, vt eorũ, quæ ipsi patiuntur sensum habentes, alijs etiam veniam darent; ita Deus Mundum semper optimè gubernauit, quippè qui non modò tantùm, sed etiam olim, & illos ipsos, quorum fidei Ecclesiam, & populum commissurus erat, permisit peccato subijci, vt à sua conscientia admonerentur in alios esse benigniores; nam si ipsi non peccassent, nullam peccantibus daturi veniam essent, sed inhumanitate ducti omnes ab Ecclesia corpore abscidissent: Secund. ducor rationibus, quia scit compati subditorum infirmitatibus, cap. Considerandum distinct. 50. & infirmus fortior resurgit, cap Poteſt. de pœn. distinct 1. quia vtilior Ecclesiæ, & ideò dignior.

Limita, modò fiat rarò, & non frequenter; aliàs periclitaretur & commutatiua, & distributiua iustitia: illa, quia bonum commune non foueretur, eò quòd intendit semper habere homines maximè in Religionibus, in quibus perfectio vigeat, in dignitatibus constitutos, qui semper bono exemplo, ac virtutibus Religiones illustrarunt: hæc, quia negligerentur infinitorum continuata merita, & daretur ansa iuuenibus relaxatè viuendi.

Dices, si talis Senex esset eligendus ad dignitates non semper, sed aliquandò corã hominibus, qui semper pondus diei, & æstus virtutum, & sanctitatis ad honorem Dei, Ecclesiæ, nec non & Religionis portarunt, prodessent ei sua peccata, quod videtur maximum incommodum. Resp. non prodesse ei peccata, vt peccata, sed quatenus sunt per pœnitentiam deleta in ordine ad instructionem, vt sciat subditorum infirmitatibus compati, nec non & miserijs, secundum mentem eius, qui tot lapsus in eo permisit.

Dices, si res ita se habet, fluctuaret illa propositio, quòd dignior semper est eligendus, quæ excellentia non videtur enitere in eiusmodi sene, per quamcunque pœnitentiam à miseria eleuato, sed in homine per omnium virtutum exercitium, & continuatum sublimato. Resp. ignorati principia dignioritatis, quæ nõ desumuntur à personarũ qualitatibus, licèt hæc præsupponantur, sed à maiori vtilitate Ecclesiæ: cum ergo Senex ille à sua miseria monitus melius sciat aliorum infirmitatibus compati, consequenter censetur vtilior; & ideò dignior: ex hoc etiã patet responsio ad Lambertum.

Dices, qui serò post multam ætatem resipiscunt, exiguam prudentiam, & sapientiam colligunt iuxta dictum Prouerb. 16. *Audi consilium, & disciplinam, vt sis sapiens in nouissimis tuis*. Resp. quòd, licèt verissimum sit communiter, quod in obiectione notatur; attamen aliquandò communis regula suam patitur exceptionem; nam si Senex ille discretus erit, & verè timens Deum, à prædecessoribus discet, quæ sibi conueniunt, ea sequendo, quæ in eis laudata fuere, & quæ vituperata, fugiendo iuxta dictum Taciti 1. hist. in orat. Galbæ ad Pis. *Vtilissimus*, ait, *idem, ac breuissimus bonarum, malarumque rerum delectus, cogitare quid, aut noluerit, sub alio Principe, aut volueris*: videatur Suar. 4. de relig. tr. 8. lib. 2. cap. 7. num. 5 solent adduci varij textus cap. Quid poterit, & cap. Statuimus, & c. Ne emeritis d. 6. quibus respondetur eos non negare, id posse fieri aliquando.

DVBIVM XCII.

Quidam Reus à birruarijs captus, cum ab illis se eximere non potuerit, illos tamen secum traxit intra terminos loci sacri Ecclesiæ regularis: quæritur, an gaudere debeat Ecclesiæ immunitate.

SVMMARIVM.

1. R*Eus intra manus birruariorum, qui vi, ac industria eos traxit intra terminos loci sacri gaudet immunitate Ecclesiastica: varijs rationibus suadetur, solutis multis obiectionibus.*

1. Dubium mouetur, quia Superior illius loci acriter defendit illum miserum reum, & è manibus birruariorum illũ arripuit. Resp. te funditus perpensa potius pro veritate rei,

quàm pro defenſione fori, affirmatiuè. Probatur prim. ex vi Bullæ Gregor. XIV. quæ incipit. Cũ aliàs Romæ non.Kal. Iunij 1591. in qua ſtatuitur, laicos exiſtentes in Eccleſia ob delicta ab ea violẽter extrahi nõ poſſe, exceptis nõnullis caſibus in dicta Bulla notatis, in reliquis ergo omnes exiſtentes in Eccleſia gaudẽt immunitate Eccleſiaſtica; nã exceptio firmat regulam in contrarium, l. quotieſcunque, §. denique, ff. de feud. inſtruct. DD. in rub. de regul. lib. 6. Gloſſ. in l. in his, §. de leg. 3. & ita videtur eſſe tam regula certa, vt multi DD. pro firma ratione doctrinarum ſuarum eam adducant. Farinac. de immunit. Eccleſiaſt. cap. 16. num. 217. loquendo de illis, qui furantur res nõ ſacras, affirmat eos gaudere immunitate vigore conſtit. Gregor. XIV. quæ hunc caſum non excipit: idem affirmat n. 250. de leuiter delinquẽte in Eccleſia: conſentit Bonac. de immun. Eccleſiaſt. §. 5. num. 1. diſp. 2. tract. de cenſur. ex ſenſu omnium DD. non diſſentit Vlpian. in. prax. for. Eccleſ. cap. 3. & non à dicta regula elongantur Couarr. variar. reſol. lib. 2. cap. 20. n. 14. Suar. de reuerẽtia debita locis ſacris 1. de Relig. lib. 3. cap. 10. num. 1. & omnes alij DD. cum enim prædictus caſus à Bulla non excipiatur, ſequitur, quòd ille Reus priuilegio Eccleſiæ guadere debeat.

Nec obſtat, priuilegium eſſe ſtrictè interpretandum ad reprimendam audaciam eorum, qui paſſim crimina hac immunitate freti committunt, vt docet Couarr. vbi ſupr. num. 3. & ad fauendum menti concedentium immunitatem, quæ non intendit ſceleratis, ac truculentis hominibus fauere, ſed ijs tantùm miſeris refugium præſtare, & ſuccurrere, qui humana fragilitate, aut caſu in aliquod crimen incurriſſent, vt vult Decian. citat. à Farinac. vbi ſupr. n. 23 quia melius fuiſſet Eccleſijs priuilegium non concedere, & tamen aliter à diuina Prouidentia fuit ordinatum: quarè, ſi inclinare velimus in opinionem illorum aſſerentium immunitatem Eccleſiæ eſſe de iure diuino, non erit nobis licitum mentem Dei inueſtigare, ac reſtringere, & propter rationes allatas à D. Chryſoſt. tom. 2. hom. 19. contra Honorium, & Arcadium Imperatores inuehente, eò quòd conabantur Eutropium ſeueriſſimum Tyrannum deprædatorem, & Chriſtianorum perſecutorem ab ipſis ad vltimum ſupplicium damnatum, & in Eccleſia morantem, ab ea euellere tanquam indignum Eccleſiæ immunitate, quibus inquit Chryſoſtom. *Propter hoc maximè eſt tuendus Eutropius, quòd ſceleſtorum Princeps fuit; in hit enim oportet glorificare Deum, quòd permiſit eum in id neceſſitatis adduci, vt per ipſum, & virtus, quæ ineſt Eccleſia, & miſericordia noſceretur; virtus quidem, quòd impugnatorem ſuum ſupplicem videt; miſericordia verò ex eo, quòd protegit ſupplicem; iſta enim ſunt ornamẽta altaris Eccleſiæ, iſta ſunt vera Chriſtianæ pietatis inſignia*: hæc Chryſoſtom. & propter Dei iudicia, qui ſicut Adæ peccatum non imponendo legem, nec culpam permittẽdo impedire poterat, ex quo omnia mala originem duxerunt, & non fecit; ita voluit Eccleſijs immunitatem concedere, licèt multa mala faciliùs eſſent perpetranda: ſi poſtea inclinare velimus in opinionem dicentium immunitatẽ eſſe de iure poſitiuo, mens Pontificis Gregor. XIV. fuit, vt videre eſt apud Ambroſin. de immunit. Eccleſ. cap. 1. num. 12. reprimere audaciam ſcribentium, qui, vt iuriſdictioni ſęculari fauerent, varijs in locis tentarunt probare immunitatem à ſacris canonibus Eccleſijs conceſſam in deſuetudinem abijſſe; & ideò Bullam publicauit excipiendo aliquos caſus, per quam exceptionem firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis; & ideò ampliatio conuenit Bullæ, quæ propriè videtur eſſe comprehenſio. Addo rationem Couarr. eſſe parui momenti, & conuincitur ſuis doctrinis; docet enim n. 16. Clericos frui immunitate Eccleſiæ, ad reprimendam eorum audaciam, contrarium aſſerere debebat; cum alijs DD. docet num. 15. delinquentem in Eccleſia ob delictum leue non priuari priuilegio immunitatis, ad reprimẽdam talium hominum audaciam, qui coram Deo delictum committere audent, eis negare debebat immunitatẽ: n. 13. etiã docet, Reũ qui ſe exemit è manibus familiæ, imò qui carceres confregit, nõ poſſe ab Eccleſia auelli, ad reprimẽdam audaciã poſſe euelli concedere debebat. Addo etiam parùm valere doctrinam Deciani; nã docet apud Farinac. vbi ſupr. nu. 231. exiſtentẽ in Eccleſia man-

mandantem inimicum occidi extra eam, immunitate frui;vndenam est casus, & humana fragilitas in adeò enormi delicto? quæ incommoda non sequerentur inter Iudicem Ecclesiasticum, & sæcularem, si immunitas tantùm suffragaretur eis, qui casu, vel fragilitate delicta perpetrant? semper inter eos excitaretur contentio: an malitia potiùs, quàm fragilitate delictum à delinquente fuerit commissum.

Secund. probatur ex vi loci sacri, seù Ecclesiæ, quia, cum priuilegium sit concessum loco, vt ibi existentibus sint tuti à laica potestate: dicitur loco, non quia non spectet etiam ad personas, sed quia immediatè, & primariò conceditur loco, secundariò personis in eo existentibus, vt benè notat Marius Italus de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 7. §. 2. num. 82. Peregr. cap. 14. n. 2. Nauarr. man. cap. 25. num. 19. Gambacurt. Farin. Ambrosin. & alij, quos refert, & sequitur Bonacin. vbi supr. §. 1. n. 1. Suar. vbi supr. cap. 2. num. 2. & cap. 8. num. 3. Couarr. vbi. supr. num. 5. Barbos. tandem de iur. Ecclesiast. lib. 2. cap. 3. n. 50. testatur, immunitatis iura Ecclesijs non personis fuisse tributa omnes existimare, & id maximo fundamento nititur, eò quòd libertas Ecclesiastica propriè loquendo nihil est aliud, quàm exemptio, & priuilegium à Deo Pontificibus, vel Principibus sæcularibus concessa omnibus Ecclesijs, vel Clericis, quatenus tales sunt ex Innoc. in cap. Nouerint num. 2. & 3. de sentent. excomm. recepto, vt per Abbar. ibid. num. 2. Felin. in cap. Eccles. n. 79. vbi Decian. num. 2. de constit. Nauarr. man. cap. 27. n. 119. & 130. Barbos. vbi supr. num. 211. sequitur ergo, quòd de hoc criminoso tandem dici poterat, verè, & realiter existebat in loco sacro, ac exempto: ergo gaudere debet de primo effectu immunitatis Ecclesiæ, qui est secundum Farinacium vbi supr. cap. 2. num. 23. & Bonac. vbi supr. §. 3. num. 1. quòd existens in Ecclesia nequeat à quacunque laica potestate inuitus extrahi: & ita in propijs terminis casus resoluitur ex pluribus à Mario Italo vbi supr. cap. 6. §. 2. num. 70. cuius doctrina à Farinac. vbi supr. cap. 14. num. 196. non refellitur: consentiunt Castrus Palaus part. 2. de reuer. loc. tract. 11. punct. 7. & Diana part. 4. tra. 1. resol. 106. & part. 6. tract. 1. resol. 27. vers. ad aliud, citans multos alios.

Nec obstat, quòd, licèt verum sit illum in loco sacro tandem extitisse, non tamen firmiter ibi fuisse, & permanenter, ita vt dici possit in possessione, quia possessio etiã per momentum acquiritur, vt benè tradit Menoch. cons. 825. Præpos. in summ. 3. quæst. 5. consil. 3. qui testatur, hoc esse secundum curiæ Romanæ stylum hisce verbis: Momentaneus possessor, si expolietur, restitui debet ad eam possessionem ante omnia; vndè possessio huius capti, licèt foirè momentanea, non infirmatur, eò quòd fuerit captus à birruarijs per illam regulam Bald. l. vis eius. Cod. de prob. possessio, quæ infringitur possessione, non mutat possessorem, quia intelligitur de iusta possessione, quæ fit causa cognita, & ita cap. Si extra vt lit. pend. cap. Licèt Episcopus de præbendis in 6. habetur: Nemini per Iudicem de facto, & sine causæ cognitione auferenda est possessio: Marsil. sing. 195. & l. de vnoquoque num. 37. de re iudic. cum alijs per Menoch. de recuperat. possess. remed. 1. num. 111. & per Farinac. p. 3. lib. 6. fragment. criminal. num. 315.

Nec obstat, quòd, licèt verum sit illum in loco sacro extitisse, ad Ecclesiam tamen confugerat captus, & non liberè, quæ conditiones nempè confugere, & liberè confugere requiruntur secundum DD. apud Farinac. vbi supr. cap. 15. num. 201. in casu simili, vt existens in Ecclesia immunitate frui queat, quæ in casu simul non videntur adesse, quia confugere, & liberè cõfugere sunt conditiones impertinentes ad hoc, vt quis dicatur gaudere immunitate. Et prim. quoad primam, quia vt benè inquit Suar. vbi supt. cap. 10. num. 1. & est omnibus commune, quandò iura indefinitè, & sine limitatione loquũtur, illa indefinita loquutio æquiualet vniuersali, & non licet nobis excipere, vel distinguere sine authoritate, vel ratione cogente, vbi lex indistinctè loquitur; & ita in casu nulla ratio cogit, imò in contrarium, quia, vt inquit Suar. vbi supr. cap. 9. num. 7. fauores sunt ampliandi, maximè in casu Religionis. Secund.

cund. quia priuilegium est concessum loco principaliter, & minùs principaliter personis in eo existentibus, & confugientibus, vt dictum est supr. Tert. quia id habetur ex Conc. Toletan. t. 2. c. 19. vbi sancitur, vt nullus audeat confugientes ad Ecclesiam, vel residentes indè extrahere; ex quo verbo, residentes, notatur, quòd confugere non spectat tanquam aliquid necessarium ad priuilegiū immunitatis fouendū. Quart. quia sunt infinitæ doctrinę, quæ illud excludunt: Farinac. vbi supr. cap. 2. num. 44. resoluens ex infinitis DD. excommunicatū gaudere posse immunitate Ecclesiastica, ait, hoc priuilegium non esse datum fauore personarum, & confugientium, sed propter reuerentiam loci: item Ambros. vbi supr. cap. 5. nu. 6. ex multis cum Farinac. cap. 16. num. 23. alios referente concludit, quòd, si quis existens in Ecclesia mandauit homicidium extra Ecclesiam, debet gaudere immunitate, ex quo verbo, existens; habetur non esse necessarium ipsum confugere: item Cardinal. Zabarel. cum alijs à Farinac. vbi supr. cap. 16. num. 8. relatus, quem ipse sequitur, affirmat delinquentem in Ecclesia, si homicidium non commisit, vel membri mutilationem, immunitate frui debere; ex quo verbo, delinquentem in Ecclesia, habetur, quod Doctor ipsum confuge e pro beneficio priuilegij Ecclesiæ recipiendo alienat: item illi DD. apud Farinac. vbi supr. cap. 15 num. 202. vt Manric. in consil. num 17. Io de Vecch Beer. Remig relati per Ioann. Guttier. pract qu. lib. 6 qu. 6. Nauarr. man. cap. 25. nu. 19. Fagund. de præcept. Ecclesiæ præcept. 2. lib. 4. num 57. asserentes captum a birruarijs extra Ecclesiam, qui ducitur ad carceres per Ecclesiam, immunitate gaudere, excludunt ipsum confugere; quarè hi DD. à fortiori concludunt nostrum casum; & ratio eorum affertur a Nauarr. quia captus à birruarijs, & per Ecclesiam ductus iam est intra eam receptus: ergo tantò magis captus à familia, familiam tamen secum trahens intra Ecclesiam priuilegio immunitatis priuari non potest, quia intra eam verè est receptus: item illi DD. quos magno numero colligit Farinac. vbi supr. num. 205. asserentes, delinquentem in Ecclesia ab ipsa Ecclesia non protegi, pro validioribus rationibus non assignant confugere, quod necessariò erat faciendum, si solùm Ecclesia confugientes defenderet, sed alias rationes ab ipso Farinacio relatas hisce verbis: Omnes Canonistæ hanc conclusionem expressam, nempè delinquentes in Ecclesia non gaudere immunitate adnotarunt tribus rationibus, de quibus in eo principaliter moti. Prim. quia sic in Ecclesia delinquens puniri debet in eo, in quo delinquit: Secund. frustra legis auxilium inuocat, qui in legem committit. Tert. quia immunitatis priuilegio gaudere non debet, qui eodē priuilegio se indignum facit.

Nec obstat, iura maximè Bullam Gregor XIV. loqui semper de confugiente ad Ecclesiam. Prim. quia semper id non videtur verum, vt patet per Concil Tolet. vbi supr. Secund. quia, licet esset verum; nihilominus loquuntur sub illa nominatione, quatenus ita frequenter accidit, & sic delinquentes, qui priuilegio Ecclesię fruuntur, experientia duce, sunt ferè omnes cōfugientes.

Nec obstat, quòd, quamuis concedatur confugere non esse necessarium, necessarium tamen erat ibi liberè existere, quod non contingit in casu. Prim. quia DD pro opinione contraria vtramque conditionem admittunt. Secund. quia inferiùs probabitur illud liberè, etiam distinctum, esse cōditionem impertinentem.

Tert. probatur ex vi confugere; concessa gratis ista prima conditione, ideò quod necessariò requiratur, vt Reus ad Ecclesiā confugiat, adhuc subsistit priuilegium immunitatis in fauorem huius Rei capti, & modo descripto in Ecclesiam recepti, qui arte, industria, & vi ad Ecclesiam confugit.

Nec obstat, quòd liberè confugere debebat, quia quandò lex non distinguit nec nos distinguere debemus. l. non distinguimus ff. de recept. arbitr. Surd. consl. 81. n. 7. sed generaliter loquens, generaliter debet intelligi. l de pretio. ff de publ. in rem actam: quarè Suar. vbi supr. cap. 10. num. 2. referens Panorm. quem Farinac. sequitur, inquit seruum fugientem ad Ecclesiam ex timore Iudicis frui immunitate, quia iura nullam

nullam faciunt distinctionem inter seruum, & liberum, & conditio seruitutis est omninò accidentalis; ita Ecclesiæ immunitas tueri debet Reum, de quo loquimur, se habentem tanquam seruum intra familiæ manus in loco sacro existentem, quia ipsum confugere non distinguit inter captum, & liberum sed generaliter loquitur, & illud esse in manibus familiæ omninò accidentale putandum est: imò addo, quòd si in casu esset aliquod dubium, quod non conceditur, adhuc priuilegium immunitatis ad Reum extenderetur, quia, cum priuilegium sit fauorabile, habet extensionem. Ita Decian. in conf. 80. num. 19. lib. 3. Ambrof. vbi supr. cap. 10. num. 7. Marc. Anton. Genuenf. in pract. Archiepiscop. c. 22. num. 2. Marius Italus vbi supr. lib. 1. cap. 2. §. vnic. n. 1. Farinac. vbi supr. c. 2. n. 22.

Tandem probatur quart. ex vi libertatis, quia, licèt idem captus simpliciter non dicatur liberè confugere ad Ecclesiam, adhuc tamen tantam possidet libertatem, quanta necessaria videtur, ne dicatur, licèt in manibus familiæ sub absoluto dominio laicę potestatis esse, sed adhuc frui libertate. DD. loquendo de causis, quibus rerum dominiū acquiritur, asserunt feram laqueo Titij captam non esse Titij, sed potiùs eximentis è laqueo, quia nondum amiserat libertatem, eò quòd multa accidere potuissent, per quæ Titius eā capere non potuisset. Ita Maior. in 4. sentent. dist. 15. quæst. 10. Nauarr. man. cap. 17. num. 176. Azor. p. 3. lib. 1. cap. 3. Couarr. reg. peccarum, part. 2. §. 8. num. 12. Ambrof. vbi supr. cap. 10. num. 53. ita prædictus Reus, licèt in manibus familiæ, non ideò amisit suam libertatem, quia multa ei contingere potuissent, per quæ eum iustè birruarij non detinerent, prout re vera acciderunt, quia industria, arte, & vi se recepit in Ecclesiam, per quam se exemit à laica potestate ob priuilegium immunitatis loco sacro concessum.

DD. etiam loquendo de fugiente, quem insequitur familia, & de illo, qui se ab illa exemit, quem etiam familia insequitur, si ambo in Ecclesiam se recipiunt, omninò immunitate frui censent, vt videre est apud Farinac. vbi supr. num. 194. & apud Ambrosin. vbi supr. cap. 10. n. 12. 13. referentes magnum DD. numerum, eò quòd liberè confugiant, & se recipiant in Ecclesiam, inquit Suar. vbi supr. c. 11. n. 19. & testatur Ægid. Bossius de captura n. 22. quotidiana praxi esse receptum, nec tamen eam intrant prorsus liberè, quia aliquam patiuntur vim ab insequentibus (& liber a violentia, de quo hìc loquimur secundum Magistrum sententiarum 2. sentent. distinct. 25. & Azor. p. 1. lib. 1. quæst. 1. simpliciter dicitur ille, qui in agendo vim extrinsecus illatam non patitur) possident tamen tantam libertatem ex velociori cursu, quantā est necessaria, vt dicantur liberè Ecclesiam ingredi; ita in casu: esto Reus in manibus familiæ esset, eiusque libertas maximam pateretur vim, nihilominus non erat adhuc ea totaliter spoliatus, vt benè notat Ægid. Bossius vbi supr. n. 23. hisce verbis: Reum captum antequam ducatur ad carcerem, non intelligi ita perfectè captum, vt sit in tuto sub dominio, & potestate iustitiæ: quia arte, industria, & continua vi vim familiæ vsque ad locum factum, sicut illi cursu, superauit, & ita dici debet, quòd liberè se recepit in Ecclesiam, sicut illi: & nulla alia videtur esse differentia inter casum agitatum, & casus illorum à DD. resolutos, quia vis illata Reo intra manus familiæ est magis immediata, quàm illa, quæ infertur duobus fugientibus, quæ differentia ad tollendam omnimodam libertatem à Reo, de quo loquimur, non est sufficiens, vt benè dicit Bossius.

Concluditur ergo, cum ad Episcopum spectet sententia casus, vt inquiunt DD. sine difficultate apud Farinac. vbi supr. num. 367. & cum in fauorem huius Rei iura clament, validiores rationes vergant, plures DD. in terminis casum decidentes existant, quàm ex aduersa parte, proferendam esse sententiam benè à Superiore illius conuentus defensum esse Reum.

D V.

DVBIVM XCIII.

An Religiosum clericatui destinatum, vt tandem ad Sacerdotium promoueatur, possit Superior clerica spoliare, ita vt iam ad Sacerdotium non promoueatur, sed toto vitæ cursu in Ordine laicorum permanere debeat.

SVMMARIVM.

1. *Recitantur opiniones.*

2. *Conditio apposita in contractu ex partium consensu sub pœna nullitatis ipsius contractus est obseruanda.*

3. *Eximitur à voto vouens Religionem animo expresso clericatum assumendi, si à Superioribus reijcitur.*

4. *Prælati Religiosum acceptum ad statum clericalem nequeunt destinare ad humilem laicorum statum; & soluuntur obiectiones.*

1. Not. prim. duplicem esse opinionem in hoc breui dubio; alterā Sanch. in summ. lib. 6. cap. 7. num. 79. citantis Sotum, Azor. & alios, qui tenet partem affirmatiuam; adhærent Suar. 2. de Relig. lib. 4. cap. 15. num. 7. Peirin. tom. 1. cap. 24. §. 3. qu. 1. alteram verò Portell. 2. p. cas.8.quę est negatiua,confirmata à Nauarr. & D.Thom. relatis à Sanch. vbi supr.

2. Not. sec. DD. communiter asserere, quòd conditio æstimabilis expressa apposita in contractu ex consensu partium, cuius defectu aliter non celebraretur contractus, si non adimpleretur, irritare videtur contractum, quarè, licèt contractus matrimonij, & professionis sit firmissimus, & indissolubilis,ita vt nequeat per quemcunque dolum, vel errorem qualitatis rescindi, vt ex multis probat Sanch. lib. 7. de matrimon. disp.18. nihilominus idem Sanch. n. 21.cum D. Bonauent.D. Antonin. Soto Ludouic. Lopez. Ledesm. & alijs ab ipso citatis, inquit, quòd si qualitas, in qua erratur, apponatur per modū conditionis in ipso contractu,quandò scilicet matrimonium initur siue verbis expræssis, siue mente contrahentis,retenta sit, irritat matrimonium, vt si contrahens eam actu intentionem haberet, duco hanc, si diues, & nobilis sit; tunc enim, deficiente ea qualitate, deficit conditio, & subindè consensus sub illa præscriptus, atque matrimonium erit nullum; conditio enim honesta est: hæc Sanch. cuius doctrinæ adhæret doctus Layman lib. 3. tract. 4. cap. 5. num. 5. in fin. addens hæc verba; idem sentiendum esse de professione Religionis, cum sit quasi spirituale matrimonium.

3. Not. tert. quòd vouens Religionem animo expresso clericatum assumendi, si Prælati nolunt eum recipere, nisi ad statum humilem laicorum, liberatur à voto. Sotus lib. 7. qu. 2. art. 1. de iustit. ad 3. Rodriq. tom. 2. summ. c. 95. n. 10. Azor. part. 1. lib. 11. cap. 22. qu. 4. quia votum vltra vouentis voluntatem se extendere nequit; imò addo,si vouens, quandò vouit, nil cogitauit de statu Clericorum, & laicorum, prædictus tamen est illis conditionibus, ac dotibus, per quas status clericalis assumitur, vt possit ad sacros Ordines debito tempore promoueri:ex.gr. si est iuuenis nobili genere natus, vel Rethorica, aut Grammatica pollet, si Prælatus nisi ad statū laicalē eum nolit recipere, remanet adhuc liber à voto. Ita Azor. vbi supr. eò quòd probabiliter iudicari potest, nunquam Religionem promissurus, nisi pro clericali statu, si vouenti venisset in mentem vterque status: si verò his conditionibus caret, Religionem nihilominus tenetur ingredi, quamuis ad statum laicorū destinetur. Azor. vbi supr.

CONCLVSIO.

4. Religiosum in sua professione receptum ad statum clericalem neque Generalis, neque Prouincialis etiam cum consensu conuentus queunt destinare ad humilem laicorum statum, ita vt ampliùs ad Sacerdotium non sit promouendus,etiam in pœnam delicti. Duas habet partes conclusio, quarum prima aduersatur DD.in prim. not. citatis. Secunda Sanchez vbi supr. sic aienti: Existimo causam iustam ad id desiderari, & eam esse punitionem delicti. Suadetur prima: si Prælatus Religiosum Deo consecratum per professionem ad statum cleri-

clericalem, posset clerica priuare, statuique laicorum destinare, rescinderetur contractus professionis inter Religiosum, & Religionem : ergo signum est Prælatum in hoc nullam habere potestatem: probato antecedente, consequentia clara remanet; nam cuilibet contractui etiam matrimonij, & professionis sub conditione celebrato expressa conditio apposita seruari debet; aliter contractus resoluitur, ac si non esset initus, vt dixi superiùs: ergo conditio clericatus, sine qua huiusmodi professus professioné nō emisisset, contéri non potest, quin etiā valor cōtractus auferatur. Confirmatur ex mente Azorij asserentis, vouentem Religionem animo expresso profitendi in statu clericali, seù etiam tacito, quandò habet conditiones ad illum statum requisitas, si ad statum laicorum à Superioribus solummodò assumendus sit, eximi à voto : ergo etiam liber existet Religiosus à voto professionis, si conditio clericatus ipsi seruata non fuerit. Secund. decipere profitentem circa Religionis asperitatem, & difficultatem, quandò tanta est, vt moraliter superet illius vires est irritare professionem, vt optimè inquiunt Sotus de iust. lib. 6. cap. 9. num. 4. Suar. de Relig. 3. lib. 6. cap. 5. num. 3. Barthol. de Vecchis in praxi nouit. disp. 13. dub. 13. num. 1. sed si professus in statu clericali transferretur ad statum laicorum, deciperetur circa Religionis asperitatem moraliter superantem illius vires, quia, vt benè dicunt Sanch. & Peirin. vbi supr. laici in Religione duriorem, & asperiorem degunt vitam, omnes ferè labores conuentus sustinentes, & experientia ostendit multos, & multos choro cōsecratos tantum onus non posse ferre, eique moraliter succumbere : ergo eius professio inualidaretur: ergo signum est, quòd Clericus, esto non sit sacris ordinibus initiatus, ad laicorum statum à Superioribus deprimi nequit. Tert. durante statu clericali, Superior nequit professum eximere ab onere recitandi diuinium officium, quia, vt benè dicunt Caietan. Medin. Sot. & alij apud Suar. 2. de Religione lib. 4. cap. 17. nu. 6. est onus per diuturnam consuetudinem introductum ad mortale obligans : ergo nec potest eum priuare fundamento obligationis, quòd est status clericalis, quia huiusmodi status est propter diuinum officium, & non officium propter statum. Secunda pars suadetur : si Prælatus posset professum clerica spoliare in delicti pœnam; maximè quia grauiores pœnas suis subditis infligere potest, vt est eiectio à Religione, perpetuus carcer, condemnatio ad triremes, &c. iuxta cap. In singulis, & cap. Ea quæ, de statu Monach. at id certè nullius roboris videtur esse, eò quòd in qualibet pœna ex assignatis sæpe status clericalis per professionem assumptus integer remanet; & ideò Nauarr. de horis canonicis cap. 7. num. 20. Rodriq. tom. 1. quæst. 30. art. 20. Ledesm. 2. p. summ. tract. 1. cap. 4. concl. 13. dub. 2. Suar. 2. de Relig. cap. 17. num. 9. Peirin. vbi supr. cap. 25. §. 1. concl. 5. loquentes de eiecto dicūt teneri ad officium diuinum eò quòd non liberetur à statu clericali, idem affirmat de damnato ad triremes. Suar. vbi supr. n. 9. quod non contingeret in casu, quia amoueretur ab illo statu, in quo professus est : ergo prorsus alienum est à veritate posse Prælatum etiam in delicti pœnam Clericum professum nondum sacris ordinibus initiatum laicorum statui destinare.

Dices, non variatur status Religionis, sed illæsus manet, nec transit ad aliam Religionem, sed in eadem viuit obstrictus omnibus votis, alijsque obligationibus : ergo. Resp. verum esse materialiter loquendo, eò quòd est eadem Religio, formaliter verò falsum, quia destruitur status assumptus sub conditione clericatus, & cuius inobseruantia destruit contractum, vt dixi superiùs.

Notandum tamen est, quòd in Religione S. Francisci id nullo modo potest fieri; non solùm ob rationes allatas, sed etiā, vt rectè notat Portella vbi supr. numer. 11. quia professus etiam nondum sacris initiatus ex vi regulæ tenetur ad officium ex præcepto, cui Prælatus dispensare nequit.

DVBIVM XCIV.

An Prouincialis, qui studet tres, vel quatuor Religiosos ad Religionis munera promouere, peccet mortaliter.

SVMMARIVM.

1. *Peccat Prælatus, qui promouet homines ad prælaturas intuitu votorum ad dignitates conseruandas, seù maiores assequendas.*

2. *Prælatus intendens extollere homines, prout in titulo potest id facere confusè. Digniores dupliciter considerantur. Prim. simpliciter. Secund. quandò sunt alij alijs digniores.*

3. *Esto subditi subijciantur potestati Prælatorum, non eis subduntur tanquam serui.*

4. *Ex improportionata honorum, ac onerum distributione discordia malum oboritur.*

5. *Prouincialis promouens homines, prout in titulo ad Prælationum munera confusè non est tutus in conscientia; attamen est tutus, si sunt digniores simpliciter: secus si secundo modo.*

6. *Itidem Prouincialis promouens prædictos homines ad alia munera Religionis, vt sunt Lectoratus, Magisterium, & pulpita, &c. sine idoneitate non caret lethali culpa.*

Quæsitum magna non indiget probatione, perpensis, ac benè intellectis dubijs in prima parte explicatis, sed potiùs distinctione; nihilominus ad maiorem explicationem adducemus distinctiones, nec non & probationes, inhærendo doctrinis aliorum dubiorum,

1. Not. prim. quòd hic non loquimur de illis promotionibus, ac partialitatibus, quæ fiunt in Prouincia in factiones diuisa; nam de istis satis fuit dictum in dubijs prim. part. sed de protectione, & promotione nonnullorum ad dignitates, officiaque Religionis in Prouincia Religiosorum, quæ, fauente Deo, seditiones, atque factiones agnoscere respuit, neque vult factionum capita etiam per vmbram tolerare: neque loquimur de promotionibus ad Prælaturas intuitu votorum, seù suffragiorum ad dignitates conseruandas, maioresque consequendas, quas possident, & sperant ij, qui tales homines promouent; vel hoc fiat pacto explicito; vel implicito; implicitum enim, vel tacitum dicitur, quandò non formaliter, & expresè, sed nutibus, & signis, vel ex modo dicendi; vel factis ipsis, vel alio modo quis significat deprauatam voluntatem, seù intentionem suam, ita vt mutuò se intelligant, vt benè obseruat Sanchez opusc. tom. 1. cap. 3. dub. 106. num. 1. & Nauarr. sum. lat. c. 23. num. 105. qui duobus exemplis doctrinam explicat, apud ipsum eam consulite, quia sunt simoniaci Prælatus promouens, & promoti, seù promouendi, vt dixi in dub. 11. p. p. neque loquimur de illis promotionibus, quæ fiunt ex personis indignis ratione prauorum morum, quia omnibus DD. consentientibus, & Prælatus promouens tales homines ad Religionis munera, & promoti mortalem contrahunt noxam; nam ille infert grauem iniuriam Ecclesiæ, ac iustitiæ distributiuæ, & commutatiuæ; isti verò, quia indigni sunt, & tenentur se præstare dignos ad munera Ecclesiæ exercenda.

2. Not. sec. quòd Prælatus studens extollere, seù promouere huiusmodi homines potest hoc facere confusè; quandò scilicet non attendit merita, qualitates, idoneitatem personarum, & munera, ad quæ illos intendit promouere, & nullam ponit differentiam inter indignos, & dignos, seù digniores: qui digniores dupliciter considerari possunt. Prim. simpliciter, idest ita meritis ornati, vt omnes alij sint eis inferiores; vndè eorum dignioritas clarè elucescit, quod sanè videtur difficilè solùm illos esse digniores, maximè pro Prælaturis ordinarijs, & inferioribus in copioso numero Religiosorum, quos solet Prouincia continere, quæ non petunt tantum meritorum excessum, nisi voluntas Superioris affectione deprauata studeat eis præstare, quod eorum mores, & qualitates nequeunt requirere. Secund. quandò sunt alij meritis æquales, vel dubij, quæ in moralibus habentur pro nihilo; vndè multi, & multi inter digniores connumerari debent; maximè quia excessus meritorum, pro dignoscendo meliori, simpliciter loquendo

quendo, debet esse adeò magnus, vt cæteri sint velut vilis grex, & bruta animalia, vt dicebam in dub. 6. p. partis ex mente multorum DD. & ideò vocantur meliores, non quia non sint alij ipsis pares, sed in ordine ad alios solùm dignos, quorum etiam aliqui inter digniores aliquandò debent designari propter aliquas circunstantias recensitas in dubijs 6. & 26. p. part. ipsas consulite. Munera verò Religionum, quæ pro iusta distributione merita petunt, sub triplici genere considerari possunt, Prælaturæ, Lectoratus, Magisterium, cæterique gradus ad scientiam spectantes, & Pulpita pro cōcionibus tam in ordine ad honorem, quàm ad vtilitatem: cætera verò cadere possunt vel formaliter, vel reductiuè sub istā triplicem differentiam.

3. Not. tert. quòd, licèt subditi subijciantur potestati Prælatorum, non ideò debent eis obedire, ac si essent res propriæ Superiorum, sicut accidit in seruo, cuius ferè totum esse refertur ad Domini vtilitatem, sed eorum obedientia, sicut & ipsa præcepta eis imposita referuntur ad vtilitatem, & bonum subditorum, & non præcipientium; cum tota potestas gubernatiua tendat per se ad bonum communitatis, quæ gubernatur; ideò aiebat Alb. Magn. ex Arist. 3. polit. c. 4. G. *Omnis politia est ad commune bonum, & nulla ad priuatum*: vndè in Prælatis, vt benè dicit Emin. Lugo de iust. tom. 1. disp. 1. sect. 1. nequit esse ius iustitiæ commutatiuæ respectu subditorum, & Religionis commodorum, sed tantùm distributiuæ, cuius obiectum proprium est distribuere bona, vel onera communia inter partes communitatis pro maiori, vel minori cuiusque proportione; quarè semper talis iustitia attendere debet æqualitatem geometricam, vt si duo sint, quorum vnus habet merita, vt quatuor, alter verò, vt octo; posterior excedit priorem in distributione secundum duplum, ita vt si prior accipit decem, posterior accipiat viginti: ex quo sequitur, quòd ista iustitia distributiua residens in Prælatis nequeat referri ad eorum vtilitatem, sed ad bonum communitatis, & subditorum, & id tam strictè, vt si notabiliter eius terminos excedant, fiant secundum DD. rei peccati mortalis.

4. Not. quart. quòd seditio omnium malorum semen in præcedentibus dubijs descriptorum originē trahit, vt inquit D. Antonin. 2. part. tit. 4. cap. 8. de discordia §. 1. ex improportionata honorum, & onerum distributione. *Quandò enim*, inquit, *aliqui vexantur laboribus, alij nimis alleuantur, vel cum honores, & officia aliquibus copiosè conferuntur, alijs autem parum, aut nihil; indè generantur discordia, & inuidia inter eos*. Et certè, visis paucis exaltatis, multis meritis paribus depressis, & humiliatis, discordiam, seditionemque excitari necesse est; quarè Arist. 5. pol. cap. 5. inquit. *In optimatibus autem seditiones fiunt interdum quidem ex eo, quòd pauci sunt honorum participes*.

PRIMA CONCLVSIO.

5. Prouincialis, qui illos tres, vel quatuor Religiosos promouere conatur ad Religionis munera, idest ad Prælaturas (de alijs inferiùs) sine meritorum discussione, nullā ponens differentiā inter dignos, & indignos, mortali culpæ obnoxius habendus est. Suadetur: qui se exponit proximo periculo mortaliter peccādi, inquiunt DD. mortaliter peccare; & ita homo habens consuetudinem iurandi falsum, vel verum est in statu damnationis ob periculum manifestum iurandi falsum, vt asserunt DD. in tractatu de iuramento: Prouincialis autem fouendo illos Religiosos pro Prælaturis confusè non inquirendo eorū merita, se exponit manifesto periculo præferendi, indignos dignis, quòd est mortale: asserendum igitur est in damnationis statu illum morari; ideò ait S.Th. ex Arist. 7. polit. lect. 3. *Ad hoc autem, quòd rectè Rector iudicet de iustis, & quòd rectè distribuat principatus, & bona communia ipsis ciuibus, necessarium est ipsum cognoscere ciues, quales quidem sunt secundum virtutem, & quam differentiam habent inuicem secundum virtutem, vt secundum exigentiam dignitatis, virtutis distribuat principatus, & iudicet indifferenter secundum differentiam*

tiam dignitatis eorum, at si vbi non fit secundum hunc modum; oportet distributionem bonorum communium, & iudicium prauè se habere; circa enim ista operari non secundum rationem rectam, sed secundum proprium impetum periculosum est & iniustum. Prætereà, negligere iustitiam commutatiuam, quæ semper in communitate tendit ad bonum commune promouendum, est lethalis culpa: sed in tali promotione cæca hæc negligitur in non paruum Religionis damnum, & solùm pro obiecto habetur ratio amicitiæ, vel conciuium, &c. ergo. Adde, quòd id Prouincialis præstare nequit sine aliorum electorum auxilio; nam solus ordinariè non habet ius eligendi; quarè precibus, vel beneficijs ad talem electionem eos mouere debet; vndè & ratione inductionis ad peccatum, & ratione muneris, ad quod spectat à subditis alienare peccata, & ratione malæ subornationis graui peccato se implicat: ergo. Ex hac doctrina vnum infertur, quandò electores absque meritorum discussione inter se conueniunt de promouendis amicis, conciuibus, &c. non esse tutos in conscientia, sed graui culpa se inuoluere ratione periculi indignos dignis præferendi, & inductionis ad tam graue malum, seù promotionem cæcam, iustitiæquæ neglectæ.

SECVNDA CONCLVSIO.

SI illi homines promoti, seù promouendi à Prouinciali sunt digniores simpliciter, prout in prima acceptione, non est censenda lethaliter mala eorum promotio: secus si sunt digniores prour in secunda. Prima pars multis in locis fuit persuasa; nam Prouincialis obseruat iustitiam commutatiuam consulendo vtilitati Ecclesiæ, adhæret distributiuæ maiora merita proemijs ornando, non semetipsum fouendo, sed bonum commune sublimando, fauet fidelitati Ecclesiæ sibi commissæ homines inter omnes dignissimos promouendo, sed prçsertim quia ad eius munus spectat redde re homines habiles, vt suo tẽpore possint ad maiores dignitates in vtilitatem, beneficiumque Religionis promoueri: ex quo apparet, quàm malè faciunt Prælati negando honores hominibus, quibus habitis, promouerentur in Definitores, Consultores, Prouinciales, ac in alias dignitates, sub prætextu boni communis, vt ore dicunt, sed in corde firmant, ne sibi arripiant locum. Sciant Prælati, quòd nunquam verè fouebunt bonum commune, nisi tria obseruare conentur. Prim. seipsos expurgare ab omni cupiditate regnandi. Secund. curare, vt nulla ambitio excitetur in subditis, & nulla honorum petitio ab eis audiatur. Tert. ita se gerere in munerum distributione, ac si omnes dignitates ambirent, honoresque postularent. Secunda pars suadetur: de ratione Domini est distribuere, ac dispensare sua bona, cui placet; de ratione dispensatoris, seù administratoris est omnia merita in bonis distribuendis recognoscere: nullum verò dubium videtur Prçlatum non esse Dominum, sed fidelem dispensatorem bonorum: ergo nequit tutò tantùm, seù principaliter illos tres promouere, alijs neglectis, qui in meritis sunt pares; aliàs gerit se tanquam Dominum. Secund. ex officio tenetur sub mortali arcere mala à congregatione, præsertim discordiam, & seditionem, quæ sunt illa mala directè destruentia pacem, ac vnionem, quæ sunt finis omnium regiminum: sed tali partialitate excitantur, & introducuntur, teste D. Antonin. vbi supr. *Ex improportionata*, ait, *honorum, & onerum distributione generantur seditio, & discordia*: vndè Arist. 5. pol. cap. 3. ait. *Seditionem autem concitat in paucorum quidem potentia multitudo indignè ferens, quòd, cũ ipsi sint pares, non pariter honorantur*: Imò his principijs formantur factiones; nam neglecti ad fauorem, ac protectionem aliorum Patrum recurrunt, qui fortasè zelo boni communis ad obstandum Prouincialis iniustitijs eos ruentur; vndè postea tractu temporis fiunt sequaces, & factionarij agnoscentes pro capite suos protectores; vndenam, quæso, istud malum? ex malè administrata iustitia Prælati, & zelo aliorum Patrum in principio, deindè conuerso insensibiliter in proprium commodum? ergo talis

tis protectio, seù promotio censenda est mortaliter peccaminosa. Tert. suadetur ex fine officij: in ordine religioso officium Prælati ordinatur ad hoc, vt subditi in regulari disciplina, ab obseruantia contineãtur, & vt promoueantur ad perfectionem religiosam, ad quam Ordo ille est institutus, quòd si fortassè à fragilitate humana quasi coacta congregatio illa reliquit primum feruorem, & pristinam disciplinam, ac obseruantiam relaxauit, cura Prælati est, vt paulatim deperditum restituatur: sed talis Prælatus suis partialitatibus non propagat finem Prælaturæ, sed eum grauiter offendit non continendo homines in obseruantia regulari, nec eos promouendo ad perfectionem religiosam; nam munus ei inseruit ad suscitandas discordias, cæteraque mala excitanda: ergo promouendo tales homines non propagat Prouincialis rectũ finem officij, vndè propriam animam grauiter offendit. Pro elucidatione maiori huius secundæ partis legat, quæso, Prouincialis quædam verba D. Chrysostom. 4. ad Thessalon. cap. 1. homil. 2. orat. 2. quæ optimè trahuntur ad rem nostram. *Nam dic mihi, si oculus, qui totam corporis curam in manum conferret, & se ab alijs membris auertens illi soli attendat, nunquid perdit vniuersum? meritò; ita nos quoque si charitatem, quæ extendi debet in totam Dei Ecclesiam in vnum, & in alterum contrahamus, & nos ipsos, & illos, & vniuersos perdimus; hæc enim non sunt charitatis, sed dissidij, scissuræ, & auulsæ ruptæ; nam etiam si à toto homine auulsam accepero partem, ipsa quidem scissura sibi est vnita, & est continens, & conglutinata; cæterum sic quoquè est scissura, quoniam reliquo non est vnita corpori.* Ex qua doctrina deducitur, si Prouincialis tali modo promouendo digniores non eximitur à culpa lethali, quomodò eximetur à maximis culpis, si dignus dignoribus postpositis, indignosque dignis ad munera promouebit? vndè electores morali certitudine cognoscendo partialitatem Prouincialis à fidelitate Ecclesiæ obseruanda, à qua ius eligendi acceperunt, instruuntur, talem hominem non esse aptum ad regendas oues commissas sibi, nec esse dignum, vt benè dicit Lugo vbi supr. disp. 35. sect. 2. nu. 6. illa Prælatura; quatè tutò nequeunt eum denuò eligere. Audite, quæso, electores quædam verba dicti Em. Lug. vbi supr. nu. 18. Eliguntur Pastores præsertim Episcopi ad hoc, vt peccata subditorum impediant, vt grauioribus ouium necessitatibus opitulentur, vt eos in obseruantia christianæ legis contineant, vt deprauatos mores reforment, & in pristinum fidelium splendorem, & puritatem, quantùm fieri potest, restituant: ex mensura ergo istorum verborum cõsiderate electores, si talis Prouincialis denuò vestris suffragijs sit denuò eligendus, & ad officiũ quasi Episcopale rursùs sit promouendus: aduertite etiam cum supradicto Doctore vbi supr. disp. 34. num. 12. non sufficere, quòd eligens non sciat positiuè illum esse indignum, sed debet positiuè, moraliter tamen inquirere, & scire, esse dignum, & aptum.

TERTIA CONCLVSIO.

6. Prouincialis promouendo illos homines ad munera Religionis, vt sunt Lectoratus, Magisterium, pulpita, &c. absque idoneitate postponendo digniores, & aptiores, peccat mortaliter, tum quia negligit digniorum merita cum maxima eorum iniuria, nec non & bonum commune; tum quia fit acceptor personarum; nam quisque tali vitio implicatur, vt omnes DD. affirmant, quandò attenduntur qualitates, & circunstantiæ impertinentes, quæ non spectant ad munus, ad quod promouentur homines. Pro comperto habeant Prælati; quòd omnibus his officijs, ac dignitatibus, &c. digniores sunt præferendi, esto non sint beneficia curata, propter munia tamen inquit Salon. 2. 2. quæst. 63. art. 2. contr. 4. in fine; illis coniuncta postulant, vt ad illa eligantur digniores, non minùs quàm ad curata.

***

DVBIM XCV.

An prudens Prælatus magis inclinare debeat ad concedendam facultatem, vt pœnitens absoluatur à reseruatis, quàm ad eam negandam.

SVMMARIVM.

1. *Ex triplici genere hominum, perfectorum scilicet, imperfectorum, ac malorum formantur Religiones.*

2. *Recitantur opiniones: an Superior, dum subditus per se, vel per alium petit facultatem absoluendi à reseruatis, ei concedere teneatur: & soluuntur aliqui casus, qui ad eam largiendam ex iustitia Superiorem cogunt.*

3. *Prudens Prælatus in omnium subditorũ fauorem, præsertim malorum propensior debet esse ad concedendam facultatem, quàm ad eã denegandam: suadetur varijs DD. authoritatibus, nec non & rationibus, additur quædam limitatio; & soluuntur nonnullæ obiectiones.*

4. *Duo aduotantur circa præsentem materiam non mediocris considerationis.*

1. Not. prim. quòd triplex genus hominum degens in Religionibus designari potest. Prim. est perfectorum: qui non solùm arctè continentur intra terminos diuinæ legis, regulæ promissæ, aliorumque præceptorum præscriptorum, sed de die in diem toto conatu ad perfectionem anhelant, eam quasi infinitis bonis operibus propagando. Sec. imperfectorum, qui, licèt suam voluntatem Deo, ac regulæ consecrarunt, promptè obseruando ea, quæ sub præceprum cadunt, multaque alia; non ita tamen tam veloci cursu progrediuntur per viam acquirendæ perfectionis, sicut primi. Tert. infirmorum, ac debilium, qui sæpè, seù per fragilitatem, seù per malitiam diuina præcepta, & vota infringunt, qui in paruo numero inter Religiones reformatas enumerantur, ita ordinãte diuina Prouidentia, vt superiùs multis in locis dixi.

De his malis sic loquitur Trith. Abb. epist. 14. pag. 951. *Habemus in Religione, quos imitemur, bonos. Habemus, per quos excitemur, malos; quorum primi sunt fauendi, secundi tolerandi: suscipit autem Religio infirmos, vt curet, non vt inficiat valentes: suscipit etiam bonos, non vt mali fiant, consorcio infirmorum, sed meliores præcedentium exemplo proficiant*: & paulò inferiùs. *Postremò, charitatem tuam exhortor, vt Ordinem Religionis propter culpas paucorum non velis totum contemnere, sed malorum potiùs non indicatis infirmitatibus Ordinem propter bonorum exempla sincera mentis affectione amare. Mihi crede, quoniam multos habet Religio bonos, quorum, si velis exempla subsequi, nulla prauorum admixtione poteris corrumpi, nam etsi multi sint imperfecti, poterunt tamen in Religione salubriùs conuersari; magna enim Religionis præeminentia est, quam nulla peruersorum prauitas, de bonorum sinceritate poterit excutere*: De vbertimo fructu, quem colligit Deus de his malis in Religionis bonum, sic loquitur S. Bonau. in opusc. tom. 7. circam regul. S. Franc. qu. 19. *Apostolus 2. ad Corint. c. 11. inter cætera virtutum suarum merita, quibus se ministrum Christi excellenter gloriatur, enumerat pericula in falsis fratribus, eò quòd ei, & alijs bonis multiplex sit occasio virtutis, scilicet quòd primò eorum praua exempla sunt bonis tentationis materia, & sic victoria causa. Item secundò, zelo iustitia circa eorum vitia accenduntur, & vruntur scandalis infirmorum. Item tertiò, eorum miserijs compatiuntur, sicut mater filio ad perditionem properãti. Item quartò, magis laborant bonis exemplis eos corrigere, & monitis, & orationibus, & beneficijs. Item quintò, distortos mores patienter tolerant, & iniurias, quas eis pro iustitia inferunt. Item sextò, ex eorum contubernio despectiones sustinent ab extraneis, quasi ipsi sint tales. Item septimò, timidiores, ac perhoc humiliores fiunt, & ne cadant sollicitiores sunt. Item octauò, Deo magis referunt gratias, quòd eos ne tales essent, benignè, defenderit. Item nonò, ex malis iuxta se positis, virtutes iustorum clariùs elucent, & pulchriùs fulgent. Ista, & alia bona sunt, quæ Deus elicit ex consortio malorum cum bonis. Sicut enim accidentale gaudium bonorum cumulat*

mulat visa pœna damnatorum; ita etiam in Ecclesia quodammodò decorat rectitudinem iustorum, deformitas iniquorum, disponente hoc superna Sapientia, quæ nil inordinatum in omni Regno dimittit. &c. hæc S. Bonau. vndè meritò S. August. in psal. 92. *Necesse est, vt, si proficis, inter iniquos viuas.*

2. Not. sec. inter DD. quæstionem agitari: an Superior teneatur dare facultatem subdito per se, vel per alium eam petenti, vt absoluatur à reseruatis: duplex opinio assignatur à Suarez de pœnitent. disp. 30. sect. 4. ab Emio. Lugo de pœnitent. disp. 20. sect. 10. §. 10. num. 233. altera negatiua, pro qua citantur Nauarr. Victor. quæ fundari potest in Concil. Trident. sect. 14. cap. 7. vt videre est apud Suar. vbi supr. simul etiam in rationibus, quia aliter nullius roboris esset reseruatio, maximè si concederetur facultas ad instantiam Confessarij; nam finis reseruationis est per ruborem, & verecundiam accedendi ad Superiorem coercere, & præcauere peccata, quia etiam Prælatus est legitimus Iudex, si per se vult iudicare causam, nulli facit iniuriam, præsertim si esset idoneus minister: altera est affirmatiua, quæ videtur desumi ex D. Thom. opusc. 19. & 4. d. 12. quæst. 3. art. 3. quæst. 4. ad 4. sequuntur eius doctrinam Sor. Ledesm. Silu. relati à Suar. loc. citat. qui simul eas reconciliat, vt in discursu videbitur: fundamentum horum DD. videtur esse, quia hæc iurisdictio datur in commodum, & vtilitatem pœnitentis, & non authoritatis Prælati; quarè quoties pœnitens petit facultatem absoluendi, tenetur Superior infirmitati pœnitentis consulere, qui renuit sua peccata Prælato aperire; alter exponit subditum periculo peccandi, aut non integrè confitendi.

Not tert. dari multos casus, in quibus tenetur Prælatus ex iustitia hanc concedere facultatem, vt si pœnitens meritò timeret reuelationem confessionis; vel Superiorem vsurum ea scientia in graue suum detrimentum, & in vsum externæ gubernationis; vel graues inimicitias cum eo gesturum; vel quia Prælatus non est idoneus ad ferendum in hac materia iudicium; vel ignorans est, & improbus, vt si loco medicinæ sit scandalum allaturus. Ratio esse potest, quia pœnitens habet ius ad vsum talis sacramenti, nec Superior potest cogere, vt pœnitens se exponat periculo grauis nocumenti; in hoc quidem cuncti DD. pro vtraque sententia citati conueniunt, vt refert Suarez, cisque adhæret vnà cum Lugo vbi supr.

CONCLVSIO.

3. Prudens Prælatus magis inclinare debet ad concedendam facultatem, vt pœnitentes absoluãtur à reseruatis, quàm ad eam negandam. Quæ conclusio non firmatur, quasi possit verti in dubium, quòd magna facilitas non sit concedenda illis pœnitentibus tam perfectis, quàm imperfectis, de quibus in 1. notand. si aliquandò, permittente Deo, ob maius eorum bonum, vt accidit in Petri negatione, labantur in aliquod peccatum reseruatum, quia talis Prælatus rigore vtendo meretur authoritate priuari, eò quòd ipsi pœnitentes reseruationis finem quotidiè in humeris timoris Dei secum portant, & pudor lapsus est illa medicina morbum medens, & relapsum præcauens; sed firmatur ob debiles, & infirmos, qui, vt benè dicunt Lugo vbi supr. & Auersa de Sacramento pœnitent. quæst. 17. sect. 4. ob nimium ruborem, & verecundiam non audent propria crimina Prælato aperire. Et prim. prob. authoritat. DD. optimè aliquorum Prælatorum rigorem cõfundentium. S. Thom. vbi supr. docet peccare Superiorem, qui se præstat difficilem in hoc. *Quia*, iquit, *multi sunt adeò infirmi, vt potiùs sine confessione moriantur, quàm tale peccatum tali Sacerdoti confiteantur*: & deindè subdit: *vndè illi, qui sunt nimis soliciti, vt conscientiam subditorum per confessionem sciant, multis laqueum damnationis iniciunt, & per consequens sibi ipsis*: & post pauca: *quamuis ex tali licentia nonnulla mali occasio sequatur, per eã tamen multis maioribus occurritur*: vestigia D. Th. sequitur Cordub. in reg. S. Francisc. cap. 7. q. 2. punct. 2. exponens illa verba. *Si quis fratrum, instigante inimico, mortaliter peccauerit, pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter fratres, vt recurratur ad solos ministros Prouinciales, teneantur ad eos recurrere*, &c. dicit ex mente Vgonis in cap. 7. reg. quòd, quamuis de reseruatis nullus possit absoluere iuxta regulam,

Iam, nisi ipse minister Prouincialis, cui reseruantur peccata, tamen non est bonum, neque expediens negare, seu restringere talem potestatem absoluendi à reseruatis occultis, quia talis restrictio esset causa, vt subditi manerent in suis peccatis multo tempore, timentes ea confiteri ministris; ideò expedit, vt committant hanc suam authoritatem alijs fratribus, prout viderint expedire;& ita voluit Gregor.IX. in sua declaratione, vt fieret: hæc Corduba: adhæret etiā Sotus distinct. 18. quæst. 2. art. 5.in 4.hisce verbis: In facultate concedenda difficiles esse non debent Prælati, sed sic debent bono communi prospicere, ne tamen grauissimam reddant confessionis Religionem,sed circumspectis personis, & doctis casus suos committant: consentiunt Suar. & Lug. vbi supr. Primus dicit: Regulariter loquendo Superiorē debere esse facilem potiùs, quàm difficilem in hac facultate concedenda,hoc etiam intendunt, addit, D. Thom. & alij DD. citati, estque verissimum, quia moraliter loquendo minus periculi est in concedenda hac facultate, quàm in illa neganda. Secundus inquit: In hisce omnibus casibus (scilicet ab ipso assignatis) prudens Prælatus magis inclinare debet ad concedendam, quàm ad negandam facultatem, vt se suorum Superiorum intentioni magis conformet:vtrumque sequuntur Filliuc. de confess. tract. 7. cap. 10. num. 294. Reginald. lib. 8. num. 49. in praxi, & Caspensis tract.24. de pœnit. disp. 6. sect. 5. num. 28. tandem concludit Auersa loc. citat. Regulariter loquendo debere esse Prælatum promptiorem ad concedendam facultatem, & ita constat ex communi vsu, & praxi seruari, estque adhuc vtilis reseruatio, quia pœnitens ediscendo requiri specialem Superioris licentiam, & coactus eam expectare, atque ad Confessarium redire,hac ipsa difficultate,& labore cautio reddetur, vt à peccatis abstineat, nec plus ex Conc. Trid. colligitur. Percipite Prælati ea, quæ dicit Chrysost. hom. 43. in Matth. 23. & quæ ad rem nostram reduci possunt. *Si erramus modicam pœnitentiam imponentes, nonne melius est propter misericordiam rationem dare, quàm propter crudelitatem? vbi enim paterfamilias largus est, dispensatur non debet esse tenax; si Deus benignus est, vt quid Sacerdos eius austerus? vis apparere Sanctus? circa tuam vitam esto austerus, circa alienam autem benignus; audiant te homines parua mandantem, & grauia videant facientem*. Confirmatur ex tot priuilegijs concessis à Pontificibus Religiosis, vt possint à reseruatis absque suorum Prælatorum licentia absolui; & licèt Clemens VIII. per constitutionem editam ad instantiam Procuratoris Generalis Carmelitarum libertatem eligendi Confessarium, & absoluendi à reseruatis, quam concedebant illa indulta, præsertim Bulla Cruciatæ, temperauerit, & totum hoc negotium mandauerint esse subiectum dispositioni suorum Prælatorum; nihilominus præcipit, & mandat eisdem Prælatis, vt in vsu huiusmodi potestatis se cum subditis benignos, & faciles exhibeant; imò in decreto vniuersali pro Regularibus de casibus reseruatis pro rationibus mouentibus ipsum Pontificem ad releuandum pœnitentem ab onere comparendi coram Superiore, vt absoluatur à reseruatis modo ibi designato, adducuntur & Prælatorum rigor, & aliquorum subditorum infirmitas: & Paul. V. in adiuncta declaratione ad decretum Clementis VIII.declarat, quòd, si Prælatus licentiam negauerit Confessario petenti pro pœnitente absoluendo à reseruatis; nihilominus Confessarius pro illa vice eidem pœnitenti beneficium absolutionis impendere possit; quæ dictio, pro illa, non solùm debet intelligi pro vna vice tantùm, vt contendit Homobon. tom. 1.consult. p. 4. resp. 33. & refert Diana p.3.tract.2. resol. 126. ex Tamburin. tom. 2. de iure Abbatum disp. 16. num. 3. sed probabile est, quòd intelligatur pro pluribus vicibus, idest quoties negatur facultas absoluendi, eò magis si admittatur posse hominem vltra vnam vicem lucrari Iubilæum, in quo tamen poni solet similis clausula pro hac vice, vt cum alijs citatis probabile censet Diana p. 1. tract. 17. resol. 49. & Iacob. Granad. de pœnit. tract. 10. disp. 7. maximè quia in Iubilæo ponitur dictio pro hac, quæ est taxatiua, & in declaratione decreti pro illa; vndè magis videtur restringere dictio ista, hac, quam dictio, illa. Ita Alphons. Leon. tom. 2.de offic. Confessar. recoll.6.num.178.adhæret Bassæus Capucc. summ.

summ. tit. casus reseruat. n. 19. quarè verus sensus illius clausulæ videtur esse, quòd, denegata facultate à Superiore nequeat Confessarius vltra vnam vicem pœnitentem absoluere, si tamen pœnitens iterum cadat, & ruat in reseruatum, & denuò recurratur ad Prælatum pro facultate, quæ iterum denegatur, iterum absolui potest, non obtenta facultate, & sic semper pro singulis vicibus. Ita Bordon. to. 1. var. res. 39. n. 50. quem citatum sequitur Auersa vbi supr. igitur ex tot authoritatibus clarè apparet Prælatos debere inclinare in benigniorem partem. Secund. suadetur rationibus: quandò medium extremorum difficiliter nequit haberi, conscientia cogit ad illam partem eligendam, quæ facilius vetat peccatum, dum regula non habetur, quę contrariam partem securè eligere præstet: at in facilitate, & in rigore concedendi prædictam facultatem difficilè inuenitur medium, & in extremo rigoris faciliùs committitur peccatum, quàm in altero extremo, vt dixi ex mente Suar. vbi supr. & modò ex sensu Lug. vbi supr. confirmo: In vtroque enim, inquit, idest in nimia facilitate, vel nimia seueritate facilè potest peccare Prælatus, sed faciliùs in seueritate, & rigore: ergo Prælatus à conscientia instructus inclinare debet in benigniorem partem. Addo, quòd magis nocet Religioni peccator, qui sordescit in peccatis, & in longum protrahit confessionem, & Sacramentis abutitur, quàm centum pœnitentes, qui spe veniæ, ac facilitate obtinendi facultatem se præcipitant in reseruata, quia, vna oue putrida data, centũ ad eius exẽplum marcescunt, maximè in genere debilium, ac infirmorum, de quibus præsertim est sermo, & nil videtur magis horrendum, quàm Sacramentis abuti: ergo ad obstandum huic maiori malo, quod oboriri potest ex rigore, in facilitatem inclinandum est, tanquam in partem benigniorem.

Aduertãt Prælati, quòd pro causa cõcedendi faciliùs facultatem sat est nullam specialem causam occurrere ad eam negandam, vt benè notat Filliuc. loc. citat. n. 294. & colligitur ex Lug. vbi supr. quòd, si videatur Prælato subesse causam iustam eam concedendi, puta, si timeatur graue damnum spirituale subditi, si facultatem neget, quamuis illud nocumentum ex proprio eius defectu euenturum sit, quia reticebit aliquod peccatum in confessione, tardabit confessionem nimium, arripiet occasionem peccandi, tenetur ex charitate inquit Suar. vbi supr. imò ex iustitia ratione officij assumpti, ait Lugo vbi supr. dare eiusmodi licentiam, quia potestas non est data in detrimentum, sed in subditorum vtilitatem.

Limitanda videtur conclusio, quòd, si peccatum tale sit, vt vergat in damnum cõmunitatis, vel tertiæ personæ, eui Prælatus remedium, seruato sigillo, adhibere poterit, & non alius, non potest, nec debet Superior, vt inquiunt Suar. & Filliuc. vbi supr. dare facultatem: hoc tamen præ oculis semper habendum est, ait Lugo, quòd in dubijs semper in benigniorem partem est inclinandum, ad quam decreta Pontificum, præsertim Clementis VIII. inclinare, & ducere videntur, quarè, nisi constet de graui pœnitentis, & aliorum damno, videtur concedenda facultas, semper tamen prudenti Confessario, qui vtiliter possit animæ pœnitentis consulere.

Dices, si Superior magis debet inclinare in partem concedentem, quàm negantem, nullius roboris putanda est reseruatio, quia intantum reseruatur authoritas, inquantum æstimatur medium opportunum, & congruum ad præcauenda peccata. Resp. ex Suar. Filliuc. Lug. & Bassæo vbi supr. tunc esse denegandam facultatem in casu particulari, quandò moraliter timetur, ne futura sit vtilior pœnitenti: põderet ergo Prelatus vtramque partem, & damnum pœnitentis tam ex facilitate, quàm ex rigore oriturum; in generali tamen semper est inclinandum in benigniorem partem.

Dices, ista facilitas nequit esse in Religionis vtilitatem, quia multi infirmi spe facilitatis arripient occasionem ruendi in reseruata. Resp. quòd hoc videtur esse illa Syrtes in alto mari regiminis occulta, in quam multi, & multi Prælati in nocte nimij zeli absque debita scientia, & prudentia naufragantur, & à nimio rigore submerguntur, trahendo secum infirmiores, ac debiliores, ignorando doctrinam D. Thomæ docentis, quòd non est bonum in toto Mundo, quo creatura humana abuti non possit, siquidem etiam

etiam Dei bonitate abutitur, ignorando quoquè, vt dixi superiùs, magis nocere congregationi peccatorem Sacramentis abutentem, quam centum pœnitentes intuitu facilitatis, & spe absolutionis in peccata se præcipitantes; ideò dicitur cum S. Thom. vbi supr. quòd, quamuis ex tali licentia nonnulla mali occasio nascatur, per eam tamen multis maioribus occurritur. Prælati, qui zelo vti intendunt, memoriæ tradant sẽtentiam D. Bernard. in cant. serm. 49. *Zelus minùs absque scientia efficax, minùsque vtilis inuenitur, plerumque autem & perniciosus valdè sentitur: quò igitur Zelus feruidior, vehementior spiritus, profusiorque charitas, eò vigilantiori opus est scientia, quæ Zelum supprimat, spiritum temperet, ordinet charitatem*. & Abb. Trithem. lib. de ruin. monast. Ordin. c. 8. *Zelus sine scientia erit nimius, & indiscretus, & sine pietate odiosus*.

Dices, non videtur vtile Religioni inclinate in partem benigniorem, & dare licentiam subdito, quia aliqui obfirmato animo nolunt adire Superiorem, esto facultatem neget; vndè non videntur dispositi ad confessionis sacramentum; nam illud firmum propositum non adeundi Superiorem, denegata facultate, est graue peccatum. Resp. ex mente Lug. vbi supr. hoc argumentum nimiùm probare; reprobaret enim praxim Prælatorum, imò ipsius summi Pontificis, qui ad subueniendum infirmitati subditorum, qui nolunt proprio Sacerdoti integrè confiteri, & hac de causa confessionem sacrilegam faciunt, mittere solent aliquandò Confessarios extraordinarios cum plena potestate absoluendi, vel per Iubilæum, aut Bullam, vel alio modo concedunt subditis facultatem eligendi Confessarium cum potestate absoluendi à reseruatis, in quibus procedit eadem difficultas; nam illi subditi non videntur posse tunc facere confessionẽ validam ex vi talis facultatis, cum eis desit dispositio debita, nempè propositum seruandi illud Christi præceptum, quod de facto non seruatur, nec seruaretur, nisi hanc facultatem habuissent: hæc Lug. quarè respondendum est facultatem illam posse prodesse subdito. Prim. quia subditi illi fortè nondum decreuerunt non obseruare præceptum, casu quo à Superiore denegaretur facultas, sed ob difficultatem vacillant, instando iterum, atque iterum pro facultate obtinenda; vndè Prælatus debet porrigere manum, & succurrere ruinæ vacillantium, & adhibere remedium eis facultatem concedendo, priusquàm præcipitentur in illud magnum incommodum reticẽdi peccatum in confessione, & Sacramentis abutendi, quod cedit in magnum Religionis detrimentum, & dato semel vno sacrilegio, maxima cum facilitate alia reiterantur. Secund. licèt iam subditus decreuerit obfirmato animo à Superiore beneficium absolutionis nõ recipere, & ad aliam absolutionẽ nõ sit dispositus, adhuc prodest facultas concessa, quia, illa obtenta, animo tranquillo se potest disponere, & habere dolorem etiam de illa culpa cum proposito necessario ad sacramenti valorem, faciliùs enim proponit pœnitens propositum in genere, & circa difficultatem non præsentem, nec explicitè propositam, quàm distinctè circa obiectum præsens arduum. Ita colligitur ex Suar. & Lug. vbi supr. qui addit hæc verba: Fateor tamen periculum plerumque esse, ne pœnitens careat dispositione debita, quia proximè antea nolebat obseruare Christi præceptum de confessione præmittenda Prælato, & data licentia, alteri confitetur; quarè accuratè disponendus est, & suauitate trahendus à Confessario ad verum dolorem, & propositum concipiendum; sufficit tamen generalis dolor, & generale propositum de omnibus peccatis commissis.

4. Pro fine quæsiti duo sunt notanda. Prim. non teneri Superiorem dare facultatem generalem subdito, vt eligat Confessarium, quem voluerit, neque eligere illum propositum, licet idoneum, à pœnitente, sed potest illam committere alteri, prout iudicauerit expedire ad bonum pœnitentis; verùm tamen est, quòd Prælatus non debet esse difficilis ad concedendam facultatem Sacerdoti postulato à pœnitente, quandò vel subditus est prudens, & timoratus, & Sacerdos re vera est idoneus; imò aliquãdò erit necessarium iuxta regulas superiùs datas quæ hìc applicari possunt. Ita Suar. loc. citat. & partim Auersa vbi supr. qui addit, quòd Prælatus potest præfigere certa remedia, & taxare

taxate certas pœnas, quas Confessarius iniungere debeat; poterit etiam interrogare, quodnam sit peccatum, de quo licentia postulatur, & non sistere in sola generali notitia, quandò non adest periculum detegendi pœnitentem.

Sec. quòd, si Confessarius petat licentiā à Superiore pro subdito particulari, potest eum absoluere à reseruatis commissis post obtentam licentiam pro prima vice: secus si talis potestas fuerit postulata, & obtenta ab ipso pœnitente. Ita Barbos. de potest. Episc. p. 2. alleg. 12. nu. 9. Leon. vbi sup. tom. 2. recollect. 11. nu. 183. sine limitatione tamen docent doctrinam Dian. par. 4. tract. 4. resol. 109. Bonac. & Præpositus apud Lugo inferiùs, qui eam admittit in casu ab ipso proposito: tandem Leon. recollect. 6. n. 131. cum Floron. de cas. reseru. cap. 3. §. 1. n. 1. notat, quòd Confessarius, si petat facultatem à Superiore pro vna persona; vti ea possit pro sua persona; cautè tamen hoc est faciendum, & videantur Lugo vbi sup. sect. 8. & Diana par. 3. de sacram. resol. 142. & par. 8. tract. 7. resol. 91.

DVBIVM XCVI.

Nonnullarum Religionum praxis videtur esse, vt facultas absoluendi à reseruatis committatur Confessarijs deputatis pro quocunque peccato non reseruato, cum onere tamen, vt pœnitens à reseruato absolutus compareat coram Superiore, vel si videbitur expedire, onus comparendi suscipiatur à Confessario absoluente: quæritur, an iste modus censeatur conueniens: an pœnitens teneatur sub mortali se præsentare Superiori: & an Confessarius debeat esse facilis ad suscipiendum onus comparendi pro pœnitente.

SVMMARIVM.

1. *Ecclesia nequit imponere onus iterum confitendi peccatum ritè confessum, de consensu pœnitentis potest: confutatur quædam doctrina Emin. Lugo asserentis Prælatū regularem absque consensu subditorum posse præcipere huiusmodi onus.*

2. *Potest Prælatus regularis suam facultatem absoluendi à reseruatis concedere Confessario cum onere, vt absolutus recipiat in se onus comparendi coram ipso Prælato.*

3. *Huiusmodi onus non est imponendū tanquam pœna in satisfactionem peccatorum, quia de facili posset tolli.*

4. *Approbatur tanquam licita, & conueniens praxis illarum Religionum concedentiū Confessarijs deputatis in locis ad recipiendas confessiones facultatem absoluendi à reseruatis cum onere, vt absolutus compareat coram Superiore.*

5. *Huiusmodi onus comparendi obligat sub mortali: designantur aliquæ causæ, quibus pœnitens absoluitur ab onere suscepto.*

6. *Accedente causa, debet esse facilis Confessarius ad suscipiendum onus comparendi coram Superiore pro ipso pœnitente.*

7. *In Superiore concedente faciliùs facultatem absoluendi à reseruatis sufficit pro causa non habere causam eam denegandi; & in Confessario delegato requiritur causa positiua: & soluuntur duæ obiectiones.*

1. Not. prim. quòd nequit imponi præceptum etiam à Superiore Ecclesiastico, vt peccata semel ritè confessa siue Prælato, siue cuiuis alio Confessario iterum confiteantur: Ita Paludan. Almain. Nauarr. Ledesm. Durand. Ioann. Medina, S. Thom. quos citatos sequitur Vasquez in 3. part. quæst. 91. art. 3. dub. 3. num. 9. & licèt art. 1. partim in contrariam opinionem Maioris, & Adriani, & aliorum ab ipso relatorum inclinauerit; attamen art. 3. vt dictum est, eam reformauit: adhærent Suar. in 3. part. disp. 22. sect. 7. num. 8. Emin. Lug. de pœnit. disp. 15. sect. 6. §. 2. num. 93. Ratio Lug. est, quia si Christus non præcepisset confessionem omnium peccatorum, nec Ecclesia potuisset hoc præcipere, eò quòd sit res nimis grauis, & difficilis excedens potestatem Ecclesiæ, & si confessio peccatorum non haberet ex Christi institutione annexam pecca-

torum veniam, esset grauissima: ergo, cum non sit Christi præceptum latum de iteranda confessione peccatorum ritè absolutorum, nec Ecclesia hoc potest ob difficultatem, & grauitatem rei imponere; aliàs si posset hoc, & illud, cum non videatur maior ratio. Sec. quia de ratione legis est, vt sit secundum rationem tolerabilis, nullum dubium videtur, quin, si hoc præciperet, cum sit res grauissima, excederet legis rationem: ergo. Tert. quia sicut Ecclesia nequit mu e materiam necessariam Sacramenti; ita nec facere materiam necessariam sacramenti, quæ ex institutione Christi non est necessaria: sed si bis præciperet peccatorum confessionem, efficeret materiam necessariam Sacramenti, quæ tanquam necessaria non fuit à Christo imposita: ergo nec Ecclesia, nec alius Prælatus inferior huiusmodi onus imponere possunt. Subdit tamen Nauarr. summ. cap. 9. num. 1. & in cap. Placuit de pœnit. distinct. 6. à num. 116. vsque ad 119. simul cum alijs tacito nomine relatis ab Em. Lug. vbi supr. num. 98. tale onus posse imponi de consensu pœnitentis; & ita respondet ad statutum Cistercienfium, quo præcipitur, vt Religiosi, qui intra annum Confessario ordinario confessi fuerint, debeant in fine anni eadem peccata suo Abbati confiteri, quod deindè fuit à duobus Pontificibus confirmatum, tale statutum non obligare ex mera authoritate Superiorum, sed ex consensu inferiorum Religiosorum acceptantium illud, vel pacto tacito, vel expresso: quæ doctrina non placet Lugo vbi sup. num. 98. nam asserit talem constitutionem potuisse prouenire ex Prælatorum authoritate absq; consensu subditorum, quia Religiosorum perfectio concedit, posse condi statutum obligans ad bis repetenda eadem peccata in confessione, & adducit quandam regulam suæ Religionis imperantem, vt subditus manifestet totam suam cōscientiam bis, aut semel in anno Superiori, ita vt nihil graue ipsum lateat; imò addit tale medium esse suæ Religioni tanquam vnum ex magis substantialibus, & necessarijs ad finē proprij instituti; fateor me non intelligere fundamentum doctrinæ tanti viri; nam paulò ante docuit Ecclesiam non posse præcipere secundam confessionē eorumdem peccatorum; imò nec potuisse imponere præceptum confessionis, nisi priùs haberetur præceptum à Christo Domino: cum ergo potestas Prælatorum Regularium, vt vult Suar. 4. de Relig. tract. 8. cap. 1. num. 7. cum DD. cōmuniter emanet à Summis Pontificibus Religiones approbantibus, quomodò eorum Prælati huiusmodi constitutionem statuere possunt, si Ecclesia eis nequit talem authoritatem tradere? addo præsertim pro statuto eius Religionis, quòd nulla potestas humana habet iurisdictionem supra actus merè internos, vt omnes DD. fatentur; quomodò Prælati potuerunt obligare subditos ad manifestanda sua peccata purè interna Superiori, nisi subditi tacitè, vel expressè talem obligationem acceptent.

2. Ex doctrina Nauarr. & aliorum sequitur secund. not. nimirum posse Prælatum suam facultatem absoluendi à reseruatis delegare ordinario Confessario cum onere, vt absolutus suscipiat obligationem comparēdi coram Superiore. Ita Henriq. quodlib. 1. quæst. 31. & quodlib. 10. quæst. 1. Maior. 4. 17. quæst. 6. Adrian. in 4. mater. de cōfess. quæst. 5. §. ideò pro solut. Angel. tit. conf. Nauarr. summ. cap. 9. num. 1. & cap. 26. num. 12. Coninch. de pœnit. disp. 8. dub. 15. Hurtadus de pœnit. disp. 11. diffic. 11. Lugo vbi supr. disp. 15. sect. 6. num. 100. Suar. vbi supr. disp. 30. sect. 5. nu. 8. multùm tamen laborant hi authores in assignanda ratione, qua id fieri possit, vt videre est apud Coninch. vbi supr. sed verum fundamentum ferè omnium DD. est, quia hoc fit ex consensu tacito subditorum; datur enim facultas illa Confessario à Prælato cū pacto mutuo, quo pœnitens vtendo illa facultate se obligat ad comparendum coram Superiore; verùm tamen est, quòd, si ignorabat tale onus, eo non remanet obligatus, vt sentit Coninch. sed meliùs Lugo: Quāuis, inquit, fortasse ignorabat talem conditionem, tamen tacitè hoc ipso, quòd vult validè absolui, censetur acceptare illam cōditionem, sine qua non intendebat Prælatus illam absolutionis facultatem concedere. Scio, aliquos modernos Theologos negare posse facultatem concedi sub hoc one-

re,

re, quod si fiat, asserunt tamen confessionem ex vi talis facultatis factam esse validam; referuntur etiam pro ista opinione nonnulli Theologi antiqui, vt videre est apud Suarez vbi supr. cum opinionis confutatione.

3. Not. tert. quòd, si huiusmodi onus imponeretur tanquam pœna in satisfactionem peccatorum (quod non est admittendum) maxima cum facilitate posset tolli; nam pœnitentia illa semel imposita, & acceptata potest commutari ab eodem, vel alio Confessario iuxta aliquorum sententiam, saltem auditis iterum eisdem peccatis, imò à Confessario non habente facultatem à reseruatis, vt docent Vasq. Fernand. Valer. quos citatos sequitur Diana p. 1. tract. 1. miscell. resol. 53. Adde eum Lugo vbi supr. num. 96. posse per indulgentias plenarias tolli, præsertim quandò non fuisset impositum per modum medicinæ; imò, esto esset impositum per modum medicinæ, adhuc potest tolli in sententia Bonac. de Sacram. disp. 5. quæst. 5. sect. 8. punct. 3. n. 5. & Dian. vbi supr. resol. 137. dummodò fiat rationabili causa, & pœnitentia illa præseruatiua in aliam præseruatiuam commutetur.

PRIMA CONCLVSIO.

4. Praxis nonnullarum Religionum, vt Prælati Confessarijs deputatis pro spirituali locorum regimine concedant facultatem absoluendi à reseruatis pœnitentē cum onere, vt absolutus compareat coram Superiore, est licita, & multùm conueniēs. Duas habet partes conclusio, quarum prima satis probata censetur ex prim. & sec. not. addo etiam, absolutiones supra peccata iam ritè confessa, si denuò confiteantur, posse reiterari: ergo ad onus denuò repetēdi peccata coram Superiore, interueniente consensu pœnitentis, potest esse obligatio; & hæc quidem censenda erit adesse, quotiescumque pœnitens petit absolutionem à reseruatis ab inferiori; nam qui vult antecedens, necessariò obligatur ad illud, quod ex necessitate sequitur ex antecedenti: & ita Suar. vbi supr. inquit, hanc sententiam sic explicatam esse sine dubio valdè probabilē propter fundamentum, & propter tot DD. authoritatem, & magna ex parte sufficere ad defendendum vsum talis facultatis, & ad omnem effectum per illam intentum; quarè non est audiendus Paludanus vbi sup. qui dicit, licèt iste modus sit probabilis, nō tamen esse conuenientem, non quia Ecclesia id statuere non possit, sed quia iuxta communem ritum non seruatur; & etiam quia frustra audiret, ex quo absoluere non potest; esto Ecclesia id non habeat in vsu in suis reseruationibus, seù facultatibus Pōtificijs, quæ totam Ecclesiam respiciunt; ideò est, inquit Suarez num. 13. quia illa peccata semper habent annexam cēsuram; vndè huiusmodi onus comparendi præcipuè videtur esse ratione censuræ; & quamuis admittatur tale onus non conuenire vniuersitati Ecclesiæ, non ideò concluditur nō esse conueniens pro Religiosis maiorem perfectionem profitentibus; nam, experientia duce, cum magno fructu, & sine incōmodis ad praxim reducitur: illud deniquè, quod Paludanus subdit frustrà audiri, ex quo absolui non potest, non subsistit, quia in tali modo & suauitas, & rigor necessarius in tali materia habentur. Prim. eò quòd à quocumque Confessario absque alia difficultate pœnitens potest absolui absque eo, quòd statim teneatur Superiorem adire. Sec. quia multi si non amore virtutis, saltem timore se præsentandi coram Prælato se à culpis abstinebunt, & ita rigor disciplinæ seruatur tali medicina præseruatiua: & eccè dictum Paludani nullius roboris, & secundā partem conclusionis (nimirum quod sit conueniens) probatam; maximè quia talis præsentatio vtilis est, & cum fructu, & ex ea nullum habetur incommodum, cum onus comparendi spontè, & non coactè suscipiatur.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. Communiter Theologi asserunt tale onus comparendi obligare pœnitentem sub mortali. Ita Adrian. Medin. Henriq. Paludan. Suar. quos citatos sequitur Coninch. vbi supr. num. 114. Hurtad. de pœn. disp. 11. diff. 11. & Gesualdus de sacram. part. 1. tract. 23. cap. 2. num. 35.

nam videtur esse res grauis, & multùm pertinens ad seruandum rigorem regularis disciplinæ, & in bonum animæ pœnitentium, nec non & boni communis, eò quòd magis retrahat homines à peccatis; vnde Caspens. de pœnit. tract. 24. disp. 6. sect. 5. nu. 24. inquit pœnitentes teneri sub mortali comparere, statim ac habent opportunitatem; consentit Bordon. consil. Regular. resol. 37. num. 25.

Aduertendum tamen est, quòd sunt aliquæ causæ, per quas pœnitens eximitur à tali onere suscepto; cunctæ illæ, quæ excusant hominem ad reticenda aliqua peccata in confessione, vt videre est apud Bonac. de pœn. disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 2. §. 4. nu. 11. liberant quoque pœnitentem à tali onere, quia, si liberant ab eo, quod est de iure diuino, nempè ab integritate confessionis, quantò magis ab eo, quod non fundatur in tali iure, sed in fidelitate: prætereà, omnes illæ, quæ de rigore iustitiæ necessitant Superiorem, & oriuntur ex parte ipsius ad concedendam facultatem subdito petenti, de quibus dixi in præcedenti quæsito, & modò repeto ex mente Coninch. vbi sup. nu. 108. scilicet, quandò probabiliter timetur reuelatio sigilli; aut timetur, ne Superior concipiat graue odium aduersus pœnitentem; aut vtatur tali scientia in ordine ad regimen cum damno inferioris, &c. hæc, inquam, eximunt pœnitentem à tali onere, quia si cogunt Prælatum ad liberam concedendam facultatem, tantò magis cogere eum debent ad relaxandum tale onus, & toties intelligitur relaxatum, quoties aliqua ex causis assignatis insurgit, quia sicut tacitè firmatur pactum, ita tacitè dissoluitur: Verùm hæc relaxatio nequit fieri à Confessario, quia eius authoritas est delegata cum onere præsentationis; spectat enim ad pœnitentem recognoscere causam, seù ad Confessarium tanquam consiliarium, si eius consilium à pœnitente petatur, vt iustè fiat relaxatio.

TERTIA CONCLVSIO.

6. Causa interueniente, Confessarius debet esse facilis ad absoluendum pœnitentem à reseruatis suscipiendo onus comparendi coram Superiore pro ipso pœnitente. Quæ conclusio, adhibità illa distinctione de perfectis, imperfectis, atque infirmis, suadetur eisdem argumentis vt supr. in præcedenti quæsito, cum sit eadem ratio; Adde, conditiones in contractu etiam tacitas inter subditum, & Superiorē esse obseruandas, inter quas enumeratur huiusmodi facilitas; vel contractus sit initus cum tota Religione in genere, quia ipso nullo modo intendit grauare Confessarios, vt sequendo rigorem magis se exponat periculo peccandi, vt dicebam in præcedenti quæsito, quia etiam vt ait Lugo vbi supr. disp. 20. sect. 10. §. 4. Prælatus adeò strictè non tenetur ad procurandum maius bonum subditi, sicut tenetur ad impediendum eius graue damnū, præsertim quandò id nō potest fieri absque nota seueritatis, quam vitare aliundè est satis vtile, quod probabiliter timeri potest, quia tractatur de hominibus in tertio genere descriptis vbi supr. eò quòd sicut faciles ad se præcipitandos in reseruata cognoscuntur; ita potest timeri, ne ducti à Confessarij rigore præcipitentur in Sacramentorum abusionem, quod est illud summum malum præcauendum in Religionibus, de quo asserunt DD. Religiosos in illud lapsos difficilè corrigi, & emendari; vel celebretur quotidiè cum pœnitente, qui tali absolutione indiget, quia pro parte subditi est multùm onerosus, ita vt nec Ecclesia tota sine eius consensu queat tale onus imponere; nec vtitur beneficio decreti Clementis VIII. pro Regularium reseruatione alleuantis onus comparendi coram Superiore; nec declaratione Pauli V. quæ concedit Confessario, cui est denegata licentia absoluendi pœnitentem à Prælato, pro illa vice, authoritatem eum absoluendi, nec doctrinali intelligentia DD. explicantium distinctionem pro illa, quæ omnia arguunt in contractu facilitatis conditionem: ergo Cōfessarius magis inclinare debet ad suscipiendum onus comparendi coram Superiore pro pœnitente, quàm ad illud relinquendum apud eum.

7. Verùm tamen est, quòd in Superiore concedente faciliùs facultatem absoluendi requiritur causa, & sufficit pro causa non habere causam iustè eam denegandi, at in Confessario delegata desideratur causa positiua,

eò

eò quòd cum tali onere fruitur facultate; quæ causa non censetur adesse, quandò Confessarius nequit prouidere occasioni proximæ relabendi, sed tantùm Superior; in tali enim casu pœnitens pro absolutione à reseruatis mittendus est ad Superiorem; nec etiam sufficit pro causa communis verecundia pœnitentium, quam secum fert confessio, vt aduertit Fagund. in 1. præcept. Decal. cap. 45. sed debet esse nimia, vt rectè notat Nauarr. in cap. placuit num. 14. Solam verecundiam, inquit, nimiam pœnitentis aliquandò esse sufficientem causam, vt hæc facultas danda sit; cuius doctrinæ adhæret Suarez vbi supr. aliàs nihil operaretur reseruatio, cum lex semper debeat explicari, vt aliquid operetur; nec explicatio doctrinæ Nauarri à Cotiolano de cas. reseruat. p. 1. sect. 1. a. 17. facta videtur esse alicuius momenti, dum dicit erubescentiam debere esse tantam, vt pœnitens vereatur, ne se in periculo tacendi aliquod peccatum, vel aliquam eius circunstantiam necessariò confitendam constituat, quia nulla esset facilitas; nam Prælatus tunc tenetur ex charitate, & iustitia concedere authoritatem, vt dixi in præcedenti quæsito.

Audite, quæso, ea, quæ dicit Gerson. 2. part. in epist. ad quemdam de verecundia. Denique, inquit, quid prodest? & certè obest plurimùm addere verecundiam super verecundiam, onera grauia super onera, & difficultatem confitendi talia peccata super difficultatem, quæ tanta est, vt vix credi possit, & hoc præcipuè quandò peccatum secretum est, & tale, vt author perpetuò celaturus sit ipsum, si velit, vt nec Episcopus, nec alius indè punitionem, vel notitiam inueniat; si dicas, talis, si non reuelet, damnabitur, fatemur, quidem, sed obuiandum esset huic damnationi omnibus modis potiùs, quàm addenda occasio: nunquid non requiretur sanguis, & damnatio ab illis, qui occasionem dederunt, præcipuè Prælatis maioribus? sic certè, & istis satisfacient pro isto vsque ad vltimum quadrãtem euntes in eandem damnationem; cum sint Prælati ad saluandum gregem Domini positi, & ad pascendum, non occidendum, aut scandalizandum; vndè S. Antonin. 3. part. tit. 17. cap. 11. ex mente Guilielm. Parisiens. dicit, non expedire vtilitati communi reseruare tot casus, sed hoc est ponere laqueos in via salutis.

Audite etiam ea, quę profert Crousers in reg. S. Francisc. c. 7. Multi, ait, per tam rigidam occultorum reseruationem illaqueantur, dum scelera conscientiæ suæ Prę-laris aperire nõ audent; vel si aliquandò superent hanc verecundiam, continuis tamen suspicionibus agitantur, sibique sæpius persuadent Superiorem vti cognitione, quam habet de eorum conscientia, seque sinistro oculo ab eo aspici.

Dices, si Confessarius debet esse facilis ad suscipiendum onus comparendi coram Superiore pro pœnitente, nullius roboris videtur esse reseruatio tam necessaria pro rigore disciplinæ regularis conseruandæ. Respond. solutionem esse petendam à Summis Pontificibus, qui sæpè, ac sæpius præcipiunt, vt Prælati sint faciles ad remittendam hanc obligationem; à Clemente VIII. qui tam fauorabile decretum pro pœnitentibus indulsit; & à Paulo V. qui id ampliauit, & non à rigidis verbis Prælatorum loquentium sæpè sine scientiæ fundamento: attamen dico, duplex malum in hac materia assignari, cui tenentur obstare Prælati: alterum est, quod oritur ex Confessarij facilitate absoluendi, suscepto onere comparendi pro pęnitentibus, nempè reincidentia ipsorum pœnitentium: alterum verò est, quod oboritur ex rigore nõ suscipiendi onus, nempè Sacramentorum abusio a debilibus, & infirmioribus, de quibus loquimur, cum aliorum infectione; & cum istud secundum sit malum maius primo, vt dixi superiùs, proindè Confessarius loco Pręlati absoluens tenetur facilitate obstare secundo malo maiori, sequens vestigia summorum Pontificum, qui Prælatis præcipiunt facilitatem ad obstandum imbecillitati multorum, qui ob verecundiam aperiendi peccata Superiori sordescere in eis possunt cum Sacramentorum abusione. Ita colligitur præsertim ex decreto generali Clementis VIII. pro reseruatis, & S. Thom. hanc veritatem cognoscens dixit superiùs: *Quamuis ex tali licentia nonnulla mali occasio nascatur, per eam tamen multis maioribus occurritur*. Verùm, aduertant Confessarij, quòd taliter se gerant,

rant, ne reddant reseruationem frustratoriam, eamque ad nihilum redigant.

Dices, potest facilitas damnificare pœnitentem, qui obfirmato animo non adeundi Superiorem, sæpè potest accedere ad Sacramentum pro absolutione à reseruatis, quia cum tali proposito non est ad confessionem dispositus. Resp. solutionem esse petendam à responsione tertiæ obiectionis in præcedenti dubio.

DVBIVM XCVII.

An Prælatus notitia comparata ex sola confessione vti possit ad externam gubernationem, vt faciat, vel omittat aliqua, quæ aliàs non esset facturus, vel omissurus.

SVMMARIVM.

1. *Peccatorum notitia secundum titulum non solùm intelligitur de ea, quæ intra terminos accusantis, & absoluentis habetur, sed de ea, quam dat Confessarius petendo facultatem pro reseruatis à Prælato, & pœnitent comparens coram Superiore post absolutionem obtentam iuxta obligationem impositam ab absoluente.*

2. *Tenetur pœnitens omnia peccata mortalia integrè confiteri: dantur tamen aliqui casus eximentes eum ab hac obligatione.*

3. *Explicantur duæ opiniones, designata aliqua limitatione circa quæsitum.*

4. *Frangit sigillum confessionis Prælatus vtendo notitia confessionis ad externam gubernationem in actibus, qui sunt molesti, & onerosi pœnitenti: secus si illi actus sunt ei grati; & duabus obiectionibus satisfit.*

1. Pro tituli intelligentia sit prim. not. quòd non solùm intelligitur de illa notitia, quæ verè intra terminos accusantis, & absoluentis includitur, sed de illa, quæ comparatur à Confessario petente facultatem pro reseruatis, seù à pœnitente comparente coram Superiore post absolutionem obtentã iuxta obligationem impositam ab absoluente, quia se habet tanquam pars quædam confessionis, & Prælatus tanquam minister conueniens ad ipsum Sacramentum; vndè omninò censendum est Christum Dominum instituisse hoc Sacramentum cum hac potestate, vt Prælati possent sibi reseruare authoritatem absoluendi peccata, eaque audiendi, sicut postulare videtur bonum commune, eamque alijs Confessarijs committere, & eodem sigillo ligarētur illis actionibus prædictis, sicut ministri audientes, & absoluentes. Ita Victoria summ. 190. Suar. de pœnit. sect. 4. num. 3. disp. 33. & disp. 30. sect. 5. n. 3. Emin. Lugo de pœnit. disp. 23. n. 34. 35. Iacob. Granad. controu. 7. tract. 11. disp. 4. de pœnit. Malderus tract. de sigill. c. 13. Onufrius de sigill. sect. 9. dub. 6. Dianapart. 5. tract. 11. resol. 12. & alij communiter.

2. Not. secund. certum esse apud omnes Theologos pœnitentem teneri explicitè, & integrè, quantùm cōmodè potest, cōfiteri numerum peccatorum in qualibet specie. Ita habetur ex Conc. Florentino sess. vlt. tract. de hoc Sacrament. & ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 5. & can. 7. dicitur, quantùm commodè potest, ad insinuandum dari multos casus, in quibus excusantur pœnitentes ab integra confessione omnium peccatorum, vt videre est apud DD. fundamentum doctrinæ à priori videtur esse ipsamet institutio Christi, quia scilicet erat multùm conueniens suaui prouidentiæ Dei, hominumque imbecillitati, nec non & huius remedij commoditati, inter quos hic enumeratur non teneri hominem ad confitendum aliquod peccatum cum morali periculo alicuius grauis nocumenti proprij, & hoc dicitur de sensu omnium DD. S. Thom. in 4. distinct. 17. quæst. 3. art. 3. quæst. 4. ad 5. Palud. ibi, quæst. 5. Maior. quæst. 5. Alens. 3. part. quæst. 77. membr. 3. art. 1. ad 1. Nauarr. in summ. cap. 7. num. 3. & 4. Suar. vbi supr. sect. 23. num. 1. Ratio est, quia, cum hoc præceptum Christi sit positiuum, rationi consentaneum videtur non obligare cum tanto dispendio; & ideò qui aliter nequit confiteri aliquod peccatum, habetur tanquam impotens moraliter, ac proindè excusatur. Quamobrem maximo cum fundamen-

damento superiùs fuit firmatum ex sensu omnium DD. quibus addo doctissim. Auersam de pœnit. quæst. 17. sect. 4. Superiorem ex iustitia teneri licentiam postulatam à reseruatis absoluendi concedere, quandò pœnitens habet iustam causam non comparendi coram Superiore; nempè quia timet aliquod graue damnum, vt illius odiũ, & persecutionem, aut reuelationem confessionis, vel vsum talis notitiæ in externo regimine.

3. Not. tert. circa quæsitum extare duas opiniones, & vtramque habere suos patronos. Prim. affirmatiua est, quam sequuntur plerique DD. vt Palud. Durand. Capreol. & alij quàm plurimi, quorum catalogum recenset Sanch. lib. 1. de matrim. disp. 16. quæst. 1. & Auers. vbi supr. quæst. 18. sect. 8. modò effici possit absque periculo detectionis confessionis. Secund. negatiua, quam tuentur Armil. tit. confess. num. 7. Ban. 2. 2. quæst. 23. art. 8. §. ad confirmationem respondetur. Onufr. de sigillo sect. 2. quæst. 2. dub. 2. Layman. lib. 5. tract. 6. cap. 14. num. 22. Ioann. Sancius in selectis disp. 8. num. 10. & 11. & alij. Tuschus lit. C. concl. 686. & 687. Menoch. lib. 6. Præsumpt. 95., & de Arb. lib. 2. cent. 5. casu 414. Coninch. disp 9. dub. 1. vers. sequitur vult. Verùm tamen est, quòd, licèt huic opinioni fortiter adhæreant Sanch. vbi supr. Fagund. præcept. 2. decal. lib. 6. cap. 3. Auers. vbi supr. Granad. controu. 7. tract. 11. disp. 7. Lugo disp. 23. sect. 5. §. 1. distinguunt tamen nempè illicitum esse, & contra sigillum vti hac scientia ad faciendum, seù omittendum aliquod onerosum, seù graue pœnitenti, ita vt difficilè reddere possit hoc Sacramentum, eumque retrahere rationabiliter à confitendis illis peccatis, ex quorum notitia timeret sibi imminere aliquod incommodum, pudorem, & confusionem; non verò esse contra sigillum, nec illicitum vti illa scientia, seù notitia ad effectum aliquem gratum, seù non damnosum pœnitenti. Quę sententia iuxta hunc modum explicata est tenenda, & ad praxim reducenda, nitendo ad nihilum redigere alteram bono publico, & Religioni adeò damnosam, vt euidenter probabitur.

CONCLVSIO.

4. PRælatus absque fractione sigilli confessionis nequit vti notitia confessionis ad externam gubernationem, seù fori externi, externorumque actuum, qui sunt molesti, & onerosi pœnitenti, e. g. negare suffragium homini, qui exteriùs communi hominum opinione probus existimatur, sed cum nouit ex confessione improbum, & indignum: secus ad effectum aliquem gratum, seù non damnosum pœnitenti. Prima pars sic suadetur: in statu legis Euangelicæ nil esse videtur tam acerbum, molestum, atque homini onerosum, quàm præceptum de confessione Sacerdoti facienda; imò in hoc fortè est magis onerosus status legis gratiæ, quàm fuit status ante gratiam Euangelij. Prim. quia peccata quoad numerum, & speciem sunt homini aperienda, à qua obligatione eximebantur homines veteris legis. Secund. quia non est de fide attritionē coniunctam cum Sacramento sufficere ad iustificationem, & id potest esse falsum, vt dicit Suar. de pœnit. disput. 15. sect. 4. licèt post Concil. Triden. practicè sit ferè certum, vt benè notat Bassæus summ. tit. contritio num. 4. videantur Lugo de pœnitent. disp. 7. sect. 13. & Auersa de pœnit. quæst. 1. sect. 9. Tert. quia esto in veteri lege ad iustificationem requireretur vera contritio, idest vnus actus detestans peccatum super omne detestabile includens charitatem Dei super omnia; in lege etiam noua illa difficultas super omne detestabile desideratur in Sacramento pœnitentiæ cum sola attritione cognita, cum ista tamen differentia, quòd illud super omne detestabile in contritione necessariò requiritur in actu formali doloris; in Sacramento verò in proposito ampliùs non committenda peccata; ideò, ne magis reddatur formidabile hominibus, fugiendum omninò est, quidquid potest reddere illud Sacramentum acerbum, & odiosum: at Religiosis nil magis tale contingere potest, quàm percipere, vt ita dicā, per somnium, se posse priuari dignitatibus, officijs, & ordinibus, ac locorum mutationes pati, nec non & sibi negari suffragia ad communes honores ob notitiam in confes-

sione

sione habitam; nam, vt homines se auertant à confessione, & abhorreant sua peccata alteri aperire, & sic fiat iniuria Sacramento à Christo Domino in animarum salutem instituto, satis est, quòd sciant posse Superiores vti tali notitia, ac scientia confessionis in regimine ad dirigendos actus externos: ergo doctrina contrariæ sententiæ tanquam acerba, rigida, & nociua Sacramento, & Religioni damnosa non est docenda, & multò minùs ad praxim reducenda; maximè quia, vt rectè monent sequaces illius sententiæ ad ea vtendum necessariò requiritur tanta prudentia, & cautio, & tot circunstantiæ desiderantur, vt difficillimum sit in praxim illam reducere: ergo tutò ea vti nequeunt Prælati. Suadetur sec. afferre damnum notabile proximo ex sensu omnium Doctorum est peccatum mortale, tantò magis id erit, quandò damnificatur proximus communis, nempè Respublica, seù Religio; imò in doctrina omnium Doctorum, ne illud periclitetur, & ruat, vnusquisque cum dispendio propriæ vitæ eius ruinæ obstare tenetur, maximè Prælatus cuius obligatio est de iustitia: si autem Prælati ad dirigendos actus externos in regimine notitia confessionis vterentur, suffragia negando, honoribus priuando pœnitentes, eosque à locis remouendo, &c. toleretur peccatorum reseruatio in maximum Religionis detrimentum, quia, vt dixi superiùs, ex mente totius scholæ Theologorum, non tenetur Religiosus, quandò aliquod graue incommodum in regimine timetur, reseruata confiteri Prælato; & quid erit Religio sine reseruationis freno? nò nisi desertum abominationis: ergo. Et confirmatur etiam ex doctrina omnium DD. asserētium Prælatum, qui permittit, vt à subditis negligatur, & in desuetudinem abeat regula vna, seù constitutio instituta ad profectum spiritualem hominum, & ad præcipuè finem Religionis conseruandum peccare mortaliter: ergo tantò magis erit culpa grauis vtendo notitia confessionis ad regimen dirigendum cum reseruationis ablatione. Tert. suadetur ex generali prohibitione Clementis VIII. in decreto edito die 26. Maij anno 1594. & confirmato ab Vrbano VIII. const. 26. quæ interdicit Superioribus vsum scientiæ per confessionem acquisitæ in externo regimine, & est sequentis tenoris. *Tam Superiores pro tempore existētes, quàm Confessarij, qui postea ad Superioritatis gradum fuerunt promoti, caueant diligentissimè, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad externam gubernationem vtantur, atque ita per quoscunque Regularium Superiores, quicunque illi sint, obseruari mandamus*. Quæ prohibitio & ex grauitate materiæ, & ex verbo, mandamus, continet in se obligationem sub mortali. Ita sentit Castrus Palaus tom. 1. tract. 3. disp. 1. part. 9. num. 3. simul cum Diana part. 3. miscell. 4. resol. 202. Quamobrem Em. Lugo vbi supr. disp. 23. sect. 5. nu. 94. exquirens fundamentum prohibitionis à Pontifice factę dicit insurgere ex natura ipsa rei, & ratione Sacramenti hunc vsū esse vniuersaliter illicitum, quia alioquin non potuisset Pontifex ita strictè Prælatis regularibus talem vsum intercidere; nam, si per se licitus esset, in quibusdam etiam casibus ad vitandum grauissimum aliquod damnum, seù detrimentum sub præcepto Superiores adstringerentur ad vsum talis notitiæ, quarè non potuisset in his casibus prohiberi; & tamen vniuersaliter, & sine exceptione interdicitur. Et confirmatur ex ipsa natura Sacramenti ob securitatem, & leuamen oboritur tale sigillum, vt non liceat reuelare peccata, tantò magis ex ipsius natura oboriri debet non posse vti tali notitia in incommodum, & grauem pœnitentis. Ex hac doctrina resoluuntur multi casus, qui breuitatis causa prætermittuntur, & referuntur à Fagund. vbi supr. num. 9. Malder. tract. de sigillo cap. 14. Diana vbi supr. resol. 76.

Secund. pars suadetur, seù potiùs explicatur: ea, quæ grata sunt pœnitentibus, vt rogare Deū pro salute eorū, euoluere libros ad animabus cōsulendū, & eas instruēdas & similia, sine fractione sigilli, possunt fieri, potest etiam Prælatus sibi consulere vitando illa pericula, & occasiones, quibus nouit lapsum fuisse pœnitentem, admonere etiam alios de periculo absque detectione illius personæ: adde esse licitum præcauere damna, quæ per notitiam confessionis sibi scit imminere, absque vlla tamen detectione, aut suspicione personæ: hæc Auersa vbi supr.

quæst.

quæst. 18. sect. 8. vide Fagund. vbi supr. cap. 3. Dian. part. 1. tract. 11. resol. 3. Granad. de pœnitent. in 3. part. controu. 7. tr. 11. disp. 7.

Dices, si doctrina hæc admittitur, admittitur etiam posse eleuari hominem improbum, cognitum talem per confessionis notitiam, ad dignitates, & ad animarum regimen in maximum Religionis damnum. Resp. quòd illa notitia non est fori externi, sed Dei, ac proindè nequit Prælatus ea vti pro regimine, vt benè habetur definitum in cap. si Sacerdos, de offic. ordinat. vbi prohibetur, ne Sacerdos remoueat hominem reum per notitiam confessionis à communione, quia non scit vt Iudex, sed vt Deus. *Non nominatim*, inquit, *potest eum remouere à communione, licèt sciat esse reum, quia non vt Iudex scit, sed vt Deus*. Adde, quòd maius bonum periclitatur ob rationes notatas in probationibus, ac proindè de duobus malis minus semper est eligendum.

Dices, Sacerdos ratione sigilli solùm obligatur ad tegenda ea, quæ nouit per confessionem; vndè sequitur, quòd, quãdò denegat suffragia, vel remouet pœnitentem ab officio, seù loco, nulli reuelat confessionem, & propter hoc videtur, esse introducta reseruatio peccatorũ, vt Prælati fiant prudentiores ad externam gubernationem subditorum. Resp. per sigillum Sacramenti primò, & principaliter prohiberi ea, quæ præstant pœnitentis cognitionem; sed minùs principaliter ea, quæ odiosam, & formidabilem confessionem reddere possunt, vt sunt incommoda in damnum pœnitentium; quarè falsum est peccata reseruata solùm esse talia pro maiori Prælatorum prudentia in subditis regendis, sed propter alias rationes à DD. recensitas in materia casuum reseruatorum; ipsos consulite.

DVBIVM XCVIII.

An Religio, quæ ex plurimis Prouincijs conflatur, ad eas regendas, ac conseruandas frequentes visitationes exactè à Patribus omni virtute præditis peragendas, habere debeat.

SVMMARIVM.

1. *Designatis visitationibus, de quibus loquimur, dicitur, quamlibet Religionem habere augmentationem, statum, & declinationem.*

2. *Religiones in primo statu, in quo virtutum flores ad sui augmentum, & decorem colligunt, non indigent frequentibus visitationibus; sicut & in secundo, attamen in hoc maior frequentia concedenda est.*

3. *In tertio statu, in quo virtutes deperduntur, refrigescente charitatis ardore, necessarium videtur frequentes visitationes habere pro reformatione tam capitum, quàm membrorum: & solutis duabus obiectionibus, triplici eleganti discursu suadetur.*

1. Prætermissis illis visitationibus, quæ à sactis legibus, alijsque tribunalibus extra Religionem imponuntur Regularibus, quæ nullo modo sunt negligendæ; hic tantùm loquitur de illis, quas dicunt DD. esse obseruandas iuxta consuetudines, & constitutiones cuiuslibet Ordinis, & quæ extenduntur in Prouincias ad corrigenda, ac reformanda tam in capite, quàm in membris ea, quæ reparatione, ac reformatione digna sunt, vt pacatæ, & quietæ sint, obseruando legem diuinam, ordinationes Apostolicas, regulam promissam, ac sancitas constitutiones, vt de die in diem magis, ac magis disciplina regularis propagetur.

Pro intelligentia est hic memoriæ mandandum, quod plurimis in locis dixi, præsertim in dubio 49. huius partis; nempè regimina etiam regularia, & præsertim hominum sub illis morantium perfectio-

fectionem habere suum augmentum, in quo virtutes, aliaque bona augentur: statum, in quo amplius non proficitur, nec etiã acquisitum deperditur: declinationem, in qua virtutes languescunt, & charitas frigescit; ex cuius tepiditate, ac diminutione inquit Chrysostom. citatus in dub. 6. p. partis oriuntur diuisiones, & maxima cum facilitate ob maiorem hominum imperfectorum partem morantium in qualibet congregatione, vt adnotaui in dub. 102. & ob regimen à diuina Prouidentia, sicut omnia creata, addictum mortalitati.

PRIMA CONCLVSIO.

2. SI Religionis Prouinciæ in primo augmentationis statu, in quo charitas exardescit, cæteræq; virtutes florescunt in maximũ disciplinæ Regularis, ac perfectionis religiosæ decorẽ, inspiciantur, non sunt frequenter in eas extendẽdæ visitationes per Visitatores à supremis Prælatis destinatos, nisi debitis temporibus pro earum conseruatione in virtutum augmento. Conclusio satis liquet, quia scopus visitationis intentus à sacro Concilio Trident.sess. 24.de reformat. cap. 3. & sess. 25. à feruore acquirendarum virtutum habetur, dum homines toto conatu disciplinam regularem propagant, ac desiderium acquirendæ perfectionis magis, ac magis in eorum animo feruet; vndè frustra esset destinare frequentes visitationes, nisi illas debitis temporibus pro conseruatione augmenti spiritus faciendas: quod dicitur de primo statu Religionis, ferè etiam dicitur de secundo: notatur, ferè, quia licèt ampliùs in virtutum acquisitione homines non proficiãt, & nihil de acquisito deperdant; nihilominus quia facilis est descensus, proindè magis frequenter in hoc statu debent esse visitationes, quàm in primo.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. SI postea huiusmodi Prouinciæ in declinationis statu, in quo charitas frigescit, virtutes languescunt, ac disciplina regularis deperditur declinãdo ad occasum summæ relaxationis considerantur, congruum, imò necessarium est, quòd habeant frequentes visitationes ad exquirenda ea, quæ sunt reformanda tam in capite, quàm in membris: omissis illis probationibus, quas solent pro conclusionis probatione afferre Doctores, sequentibus discursibus in opere etiam insertis,& à DD. non ita facilè indagatis probabitur conclusio. Primus est, *Quòd vbicunquè* inquit Ægidius Roman. de reg. Princip. 3. part. lib. 2. cap. 16. *est multitudo, ibi est confusio, nisi multitudo illa reducatur ad aliquid unum; sicut videmus in Vniuerso, quod ipsum est maximè ordinatum, eò quòd multitudo entium existentium in ipso reducatur in unum primum ens, vt in unum Deum, à quo omnia ordinantur; sic qualibet multitudo, si debet esse ordinata, oportet reduci in vnum aliquem, à quo ordinetur*. Ideò pro ordinatione, & conseruatione à DD. præsertim à D. Thom. 1. de regimin. cap. 1. statuitur Rector iuxta dictum Salomonis. *Vbi non est Gubernator, dissipabitur populus*. Vt solicitè procuretur hominum concordia, & vnitas, teste D. Thom. lib. 3. cont. Gentil. c. 146. *Sicut medicus in sua operatione intendit sanitatem, quæ consistit in ordinata concordia humorum; ita Rector Ciuitatis intendit in sua operatione pacem, quæ consistit in ciuium ordinata concordia*: per quam ordinatur, & conseruatur omnis multitudo; ideò pro fine Regentis in regimine intento à politicis statuitur vnitas, & pax, vt sæpè adnotaui plurimis in locis, & insinuat Ægidius vbi supr. 2. part. lib. 3. cap. 3. porrò non possumus scire, quomodò multitudo sit in vnitate conseruanda, nisi etiam ea inuestigemus, per quæ corrumpatur, ac dissoluatur iuxta præcept. Aristotel 5. polit. cap. 8. dicentis. *Illud ergo ante omnia patet, quòd, si sciamus, per quæ corrumpantur Respublicæ, scimus etiam per quæ conseruantur; contrariorum enim contrarij effectus*. Corrumpuntur, ac dissoluuntur ergo Respublicæ, ac communitates seditione, tanquam destru-

destructiuo è directo destruente bonum vnitatis multitudinis, vt insinuat idem Aristot. vbi supr. cap. 2. & vult Decianus de crimin. læs. maiestar. lib. 7. de seditios. cap. 19. tom. 2. Septem ab eodem Aristot. loc. citat. designantur initia huius pessimi mali, de quo dicit Plato de Republic. *Nihil perniciosius Ciuitati, quàm diuisio*: tantùm duo sunt tangenda, adhibito tertio ex D. Antonin. Prim. propter lucrum; nam quandò magistratus fruuntur bonis communitatis, plus quàm par est, excitantur rixæ, & discordiæ inter ciues. *Propter lucrum*, inquit Aristotel. vbi supr. *irritantur inuicem*: & S. Anton. part. 2. rit. 4. cap. 8. §. 3. ait: *Propry commodi procuratio inordinata generat in Ecclesia, ac Ciuitate discordias*: ideò S.Thom. de regim. Iudæor. cap. 1. inquir. *Considerare debetis, quòd Principes terrarum sunt à Deo constituti, non quidem, vt propria lucra quærant, sed vt communem populi vtilitatem procurent*. Secund. propter honores; nam quandò aliqui de dignitatibus, ac honoribus participant, nonnullis idoneis exclusis, oboritur seditio. *De honore etiam*, ait Aristor. vbi supr. cap. 3. *clarum est, & quid valeat, & quomodò causa sit contendendi; ipsi enim inhonorati, & alios honoratos cernentes, seditionem aggrediuntur*: Idem affirmat D. Antonin. vbi supr. quem sequitur Ægid. vbi supr. 1. part. lib. 3. cap. 13. *Nam*, ait, *si spretis alys, semper ijdem in Magistratibus, & Præpositaris præficiantur, aly videntes se esse despectos ad seditionem consurgunt, & Ciuitatem turbant*. Tert. propter inordinatam onerum distributionē; nam quandò maioribus, & amicis leuia onera iniunguntur, minoribus grauia imponuntur, excitatur discordia; sic loquitur D. Antonin. vbi supr. *In Ecclesia, & Ciuitate generat discordiam onerum distributio improportionata*: Cum ergo diuisio radicaliter oriatur ex defectu charitatis, quæ inuenitur in tertio statu ex tribus assignatis in Religionibus; ideò facillimè sunt oritura mala enarrata, & consequenter seditiones, factiones, & discordiæ in maximùm Religionis detrimentum; proindè Prouinciæ frequentibus visitationibus indigent ad hoc, vt metus vice charitatis, aliarumque virtutum, quæ debilitantur tam in Superioribus, quã in inferioribus, malis enarratis obstet, & vt Visitatores ita disponant multitudinem, vt inquit Ægidius vbi supr. 1. part. lib. 3. cap. 13. vt conseruetur in pace, & vt in ea seditiones non insurgant; quòd sanè facilè non desiderabitur, *Si solicitè curabunt*, inquit Antonin. part. 1. rit. 6. cap.2. §. 5. *vt iura seruentur vniuersaliter, idest tam maioribus, quàm minoribus, vt honores, & officia pluraliter distribuantur, & non omnia, vel multa vni, & nihil alteri, vt omnia proportionaliter imponantur*: & Ægid. vbi supr. loquendo de honoribus ait. *Mutare aliquandò magistratus, & Principatus, & distribuere eos diuersis personis, vt innuit Philosoph. 2. polit. videtur facere ad quietum, & pacificum statum ciuium*: Vndè Visitatores, cæterique Prælati in suis regiminibus præ oculis semper habere debent illud pronuntiatum eiusdem Ægidij vbi supr. part. 2. lib. 3. cap. 2. dicentis: *Nam si in aliquo dominio, aut Principatu intenditur bonum commune, & omnium ciuium secundum suum statum, sic est æquale, & rectum; sed si intenditur ibi bonum aliquorum, & aliorum oppressio, sic est corruptum, & peruersum*: quæ oppressio ferè semper inter Regulares insurgit sub rationibus speciem boni præferentibus; vndè Visitatores eas non debent permittere, nisi ob rationes maximi ponderis, per quas euidentissimè aliquod magnum bonum promoueatur, vel aliquod magnum malum præcaueatur, quia opprimentes ob easdem, vel similes rationes præsertim possunt opprimi, cum vnusquisque habeat, in quo reprehendi possit; & considerent, quòd vnaquæque factio semper intendit bonum commune, & nihilominus vnaquæque opponitur bono regiminis, nempè vnitati, & paci, quæ bonum commune constituunt.

Secundus discursus elicitur ex iustitia, quæ propriè est virtus Præsidentis, ac Prælati, vt dixi in pluribus quæsitis, cuius totum esse est ad aliud, & rectè exercetur per duo munera consulendo subditorum commodis, & propriam vtilitatem negligendo; ideò dicebat Aristot. 5. Ethic. cap. 3. *Omnium virtutum sola iustitia in bonis alienis dicitur, quia non ad suum commodum, sed ad aliorum omnia confert*: & S. Gregor. Nazianz. 1. apol. num. 91. inquit. *Hic spiritua-*

lis omnis Imperij finis est vbiquè, priuata vtilitate neglecta, commodis aliorum consulere: Verùm hæc iustitia est illud solidum fundamentum, in quo firmantur, & conseruantur Respublicæ, & Regna, vt dicit Ægidius vbi supr. 2. part. lib. 1. cap. 11. *Ad hoc autem, vt Regna subsistant, & pacificè maneant, iustitia est necessaria*: & S. August. 2. de Ciuitat. Dei cap. 21. ait. *Rempublicam regi, aut stare non posse sine iustitia*. quandò ergo ruunt Ciuitates, Religionesque dissoluuntur? cum Superiores adhærent proprijs commodis; nam vertunt iustitiam in iniustitiam; vndè sequitur regimen iniustum. *Si verò*, inquit S. Thom. 1. de regimin. c. 1. *non ad bonum commune multitudinis, sed ad bonum priuatum Regentis regimen ordinetur, erit regimen iniustum, atque peruersum*: quarè ex hac mala administratione, iniustoque regimine Tyrannorũ nomen sibi vendicant Prælati iuxta Aristotelis monitum 3. polit. cap. 5. aientis. *Tirannidem enim dicimus dominatum vnius ad proprium commodum intendentis*: Imò S. Thom. 3. de regimin. cap. 11. *Regnum*, inquit, *non est propter Regem, sed Rex propter Regnum, quia ad hoc Deus prouidit de eis, vt Regnum regant, & gubernent, & vnumquemque in suo iure conseruent, & hic est finis Imperij; quòd si aliud faciunt in se ipsi retorquendo, non sunt Reges, sed Tyranni*; Idem affirmat Ægid. vbi supr. 2. part. lib. 3. cap. 2. *Si verò dominans non intendit bonum commune, sed proprium, non est Rex sed Tyrannus.* Cum igitur hæc iustitia in tertio Religiosorum statu, in quo deficit charitas, omnibus virtutibus languescentibus, facillimè possit sub coloratis rationibus proprium munus deserere negligendo aliorum iura, & commoda, consulendo proprijs vtilitatibus, quæ cogunt Rectores à tramite rectæ iustitiæ inquit S. Thom. vbi supr. lib. 1. cap. 11. deuiare, & ita in Tyrannorum nomen Prælatos incidere excludendo homines aptos à dignitatibus, & Prælaturis sub prætextu zeli, quod tandem resoluitur, ne sibi atripiatur locus, trahendo ad se ipsos multa Religionis commoda, & bona sub ratione consuetudinis, & dignitatis, eis subditis denegatis sub reformationis prætextu; ideò firmiter est innitendum præcepto S. Thom. 1. de regimin. cap. 6. dicentis: *Sic est disponenda Regni gubernatio, vt Regi iam instituto tyrannidis subtrahatur occasio, simul etiam temperetur potestas, vt declinare de facili in tyrannidem non possit*: hoc autem non alio potenti medio obtineri potest, quàm sepè repetitis visitationibus, vt Prælati Visitatorum metu vtantur iustitia secundum proprium munus, neglectis proprijs commodis consulendo subditorum vtilitatibus, ac iuribus, & ita incolumis, quantùm fieri potest, conseruetur Religio, Tyrannorum nomen euitando.

Tertius discursus desumitur ex perfectionis bono, ad quod Ordo est institutus secundũ regulã, & cõstitutiones, eius cõseruatio maximè est necessaria ad Religiosorũ professionẽ, Religionisq; splendorẽ; nec hæc obtineri potest, nisi sciamus per quod dissoluatur iuxta præceptum Aristotel. vbi sup. Variæ huiusmodi perditionis causæ à D. Bonau. in opusc. tom. 2. quæst. 19. sup. regul. S. Francisc. designantur, quem sequitur Cordub. in expositione. eiusdem regul. in introduct. quæst. 3. à quibus originẽ trahit perfectionis relaxatio, & dissolutio. Prim. est multitudo intrantium, quia multi nequeunt tam facile flecti, sicut pauci, & vbi sunt multa capita, multi sunt sensus, qui maxima cum difficultate ad vnum sensum sunt dispositi. Secund. est defectus bonorum exemplorum, quæ per mortem multorum Religiosorum, qui in vitæ aspetitate, virtutibus, ac sanctitate in primordio Ordinem sustinuerunt, fuerunt subtracta, & licitè nonnulli alij fruantur hac vita, nonnisi debiles, ac infirmi in corpore; vndè iuniores non cognoscentes mortuorum exempla, nec ardua in infirmis, ac debilibus inspicientes, non penetrando eorum internas virtutes, eas imitantur, quæ in illis vident, & ita fiunt remissi, ac debiles in spiritu, & in vitæ rigore. Tert. est defectus Magistrorum, ac Prælatorum; nam cum quisque nesciat docere, quod non didicit, cum regimus Ordinis deuoluatur ad istos Patres, moribus iuuenes, ac nouitios nutriunt, quibus ipsi sunt imbuti. Quarta causa est, quòd sensim sine sensu serpunt per Religionem non bonæ consuetudines, & relaxationes, quæ facillimè à iunioribus, ac debilibus trahuntur in exemplum; vndè vna intro-

introducta, alia cohærens primæ sequitur. Quis non videt in hoc tertio statu sensuum rationes suscitari, ac militare aduersus eas spiritus, & sub coloratis motiuis paulatim illũ prosternere? vndè omnia illa à D. Bonauentur. superiùs enarrata erunt introducenda in damnum perfectionis Religionis. Quamobrem est eis obstandum visitationibus sępius repetitis, vt Patres, quibus onus visitandi est commissum, scientia, zelo, ac authoritate, adhærendo rationibus spiritus, frenent nouitiorum receptiones, vitæ sanctitate, ac sermonibus diuini spiritus oleo delibutis mortuorum, ac viuorum debilium exempla suppleant, vt iuuenes cognoscant, quæ vita in religiosis familijs sit ducenda, quæ virtutes, ac mores sint induendi, vt sustentetur Religio ad occasum relaxationis ruens, puniendo eos, qui in virtutibus, ac vitæ asperitate languescunt, non permittendo, vt assumantur ad Prælaturas, ne de illis dicatur, quòd sint moribus iuuenes, ac nouitios instructuri, quibus ipsi sunt imbuti, & tandem prudenti, ac rigido ferro iustitiæ malas resecando consuetudines; præ occulis semper habendo, quòd iste status maxima indiget reparatione, ac sustentatione, ne quamprimum attingat relaxationis profundum, pro comperto tenendo illud pronunciatum Gersonis 2. part. summ. Alphabet. 39. lit. O. de non esu carn. Carthus. dicentis. Semel lapsa Religio vix, aut nunquam reparari potest, & faciliùs de nouo à fundamentis conditur, quàm reformetur.

Dices, per istas frequentes visitationes infirmatur Prælatorum potentia, quia timore ducti non audebunt malos coercere, ac debita pœna eos punire; vndè fiunt audaces, ad obediendum tardi, imò rebelles. Resp. quòd tantùm est bonum, quod habetur ex repetitis visitationibus in hoc infelici statu, vt licèt authoritas esset diminuenda, nullius momenti semper id esset censendum; imò absolutè est negandum eam fore infirmandam, quia Visitatorum metu, & subditi debitam obedientiam præstabunt Prælatis, & Prælati secundum iustitiam authoritate vtentur; vndè magis libera erit ad proprium munus exercendum, & repressa ad non trahenda ad se Religionis commoda iuxta dictum D. Thom. vbi supr. *Simul etiam temperetur postea, vt declinare de facili in tyrannidem non possit.*

Pro fine dubij addendum est, quòd ea, quæ inquirere pro munere suo rectè præstando debet Visitator, inuestigare etiam pro dignè suffragio ferendo tenetur elector, quia cum officium eiusdem electoris sit bonum promouere, & malum præcauere, vt optimè insinuat Eminent. Lugo de iustit. disp. 35. sect. 5. num. 55. vtrumque munus non propagabit, nisi exquirat in dubio descripta ad hoc, vt suffragio promoueatur homo ad Prælatiam iustitia Presidentis ornatus, qui exemplo, & prudentia propagare possit vnitatem iuris impediendo seditionem, ac discordiam orituram, nec non & bonum perfectionis, resecando corruptelas introductas, ac obstando nasciturus, & à se ipso expellendo omnem tyrannidem, in quam proprijs commodis ductus incidere potest.

DVBIM XCIX.

Incommoda ex varijs DD. collecta præcauenda describuntur, quæ quamprimum ad occasum summæ relaxationis Religiones impellunt.

SVMMARIVM.

1. *Relaxatur Religio, dum Prælatus in negotijs pertractandis aliorum non vitur consilio, sed nimis de ingenij sui viribus, ac scientia sibi promittit: dum à munere suo negligentiam non expellit: dum electores fideliter eligendi munus non præstant, non excludendo homines à Prælatura, qui ab interesse ducuntur: dum Prælatus omnia vitia celare, vel omnia in publicum prodire intendit: dum in ferendis legibus non considerat tempus futurum, sed tantùm præsens, & non prospicit hominum multitudinem, sed tantùm inspicit exiguum virorum in spiritu feruentium numerum: dum pro obseruãtia disciplinæ regularis legum multitudinem condit: dum amoris vinculo subditos non ligat: dum permittit, vt oratio non ferueat.*

2. *Relaxatur Religio, dum Generalis non de-*

destruit factiones: dum tyrannidem à Prælatis non resecat: dum se non conuertit ad Deum per orationem, vt regiminis molem sustentare possit: dum pro reformatione alicuius grauis incommodi remedium à Consiliario propositũ ob quamcumque difficultatem sibi occurrentem repellit.

3. Relaxatur tandem Religio, dum Capitula prouincialia totius corporis Religionis reformationi non insistunt.

Multa, ac penè infinita congerunt DD. quæ quamprimum relaxationis profundum tangere Religiones cogunt, sed modò tantùm erunt attingenda, quæ non ita facilè in libris inueniuntur.

1. Prælatus, qui nimis de ingenij sui viribus, ac scientia sibi promittit, ac timorem errandi à corde abiecit, in multa incommoda in negotijs pertractandis, iustitiaque administranda ruit, quia emergentia dubia propria scientia, ac ingenio absque DD. consilio dimetietur, aliaque negotia etiam magni ponderis sua propria æstimatione absoluet; vndè necessariò inconuenientia sunt oritura; quarè in Prouerb. c. 13.n.10. habentur hæc verba. *Inter superbos semper iurgia sunt, qui autem agunt omnia eum consilio, reguntur sapientia*: hoc est, vt optimè explicat Salazar. ibid. cùm superbi de re aliqua deliberant, dum suum quodlibet consilium aliorum consilijs, ac placitis præponunt, multæ quidem suboriuntur contentiones, ac iurgia; qui autem agunt omnia cum consilio, reguntur sapientia, idest qui ex humilitate, & animi sui deiectione, posthabitis consilijs proprijs, de aliorum consilio, ac opinione cuncta gerunt, hi quidem sapientissimè, ac prudentissimè res administrant, inter hos nullæ oboriuntur discordiæ, nullæ sunt disgregationes sententiæ; nullus enim ita adhæret suæ, vt perspecta ratione alteri libens non cedat: quarè cap. Omnis qui. dist. 45. inter alia ad Prælatos spectantia habetur, quòd Iudex, vel Prælatus in omni negotio semper debet esse pauidus, timens, ac tremens, atque formidolosus, ne à iustitiæ tramite deuians cadat, & vndè iustificatur, indè potiùs condemnetur: ex Isaia 5. etiam habetur: *Væ vobis, qui sapientes estis in occulis vestris, & coram vobismetipsis prudentes*: quasi dicere velit: Superiores, qui omnia per se posse autumant, sibi se solos sufficere prædicant, auxilio opus esse, & non consilio clamant, in sua sapientia decipiuntur, dum negotia peruertunt, iustitiamque in iniustitiam vertunt; vndè Caietan. 2. 2. qu. 49. art. 3. ait: Tam negligentia, quàm contemptus audiendi viros, & vita functos mater est imprudentiæ: & Horat. lib. 3. ode 4. inquit: *Vir consilij expers mole ruit sua*: Ratio videtur esse, qui humana mens dominantis ita est debilis, vt excogitare nequeat ea omnia, quæ possunt prodesse, vel obesse rei determinandæ, ac exequendæ.

Audire quæso verba D. Bonau. in opusc. de sex alis seraph. c 7. loquentis de Superioris discretione: *Vltimò etiam ipsa discretio, quæ cætera omnia dijudicat, circumspiciat se ipsam, ne ei contingat, vt oculo corporis, qui cum alia videat, non videt se ipsum, videlicet, ne plus sapiat, quàm oporteat sapere, ne sibi plus eredat, quàm expedit, ne sit sapiens in oculis suis, quia, teste D. Gregor. lib. 23. mor. c. 24. circa fin. sicut subditorum tentatio est reprehendere in Prælatis, quòd in multis non rectè agant; ita Prælatorum tentatio est, quòd se cæteris sapientiores æstiment: vndè dicitur Prou. 20. Vidisti hominem sapientem sibi videri, magis illo spem habebit stultus; stultus enim sibimet non confidens quærit consilium à sapientibus, ne decipiatur, ille autem, dum de se plus quam debet præsumit, etiam vbi errat, rectè se plerunque sentire deceptus putat; inter omnes tentationes videtur ista periculosior cuique Christiano, scilicet proprio sensui nimis inniti, cum enim nemo reperiatur ita perspicacis intelligentiæ, quin possit in aliquibus falli, qui hoc totum, & solum reputat iustum, quod ipse senserit, astuto aduersario ad varias seductiones sub specie boni liberum aditum pandit, ait enim Psalmista 9. Sedet in insidijs cum diuitibus in occultis, vt interficiat innocentē ibi enim libentiùs insidiatur, vbi maiores meritorũ diuitias cernit inquiri, vt ibi innocentem inquirat, & occidat, vbi se Deo magis obsequium præstare sperabat; vnde cautum est semper Rectori consilia libenter audire, & humiliter quærere, & in hoc triplex humilitas consistit. Prim. si alij idem sentiunt, quod & ipse, securior est, quòd non decipiatur. Sec. quidquid fecerit*

cum

cum prudentium consilio, si aliquid indè euenerit cõtrarijs minùs ei poterit imputari, quàm si de suo tantùm sensu id fecisset. *Tert. quòd sæpè in merito humilitatis talis Deus dat ei agnoscere per se, vel alium quod antè non intellexit*: & paulò inferiùs: *Aliqui verò, cum ad officium regiminis assurgunt, ita se continuò repletos spiritu sapientiæ reputant, vt omnia antecessorum suorum facta stulta iudicent, & peruersa, alij verò è contrario, cum ab eodem absoluũtur officio, quæcunque successores eorum faciũt, simili modo condẽnãt nõ attẽdẽtes, quòd sicut ipsi aliorũ facta deprimunt, ita eorũ facta alij possũt despicere: huic dicit Isaias 37. Væ qui spernis, nõne & ipse sperneris? nonnullorũ enim facta tã studiosè solent ab alijs obseruãdo notari sicut illorum, qui aliorum facta seuerè dijudicant, si fortè, in quo ipsi alios arguunt, reprehensibiles deprehendantur*: hæc S. Bonau. vndè habetur, quòd voluntas Dei est, vt exercitium charitatis in danre consilium exerceatur, & in accipienre humilitatis: hanc Deus declarauit in Moyse, quia, etsi ipsemet Deus cum isto familiatiter loqueretur, noluit tamen illum erudire, quomodò populum gubernaret, sed de hoc ab Ietro erudiri præcepit. Exod. 8. expressit quoquè hanc suam voluntatem in Dauide seruo suo; nam illi patefecit abstrusa mysteria redemptionis humanæ, & tamen noluit ei reuelare, quòd ad ipsum non spectabat ędificatio templi, sed voluit, quòd de hoc admoneretur à Natan Proph. 2. Reg. 7.

Prælatus, qui negligenter munere suo fũgitur, Religionem destruere conuincitur; vndè Hugo de S. Victore de claustr. an. lib. 2. c. 12. distinguit tres species Prælatorum negligentium; quidam enim sunt, qui benè viuunt, & subditos malè viuere permittunt; alij, qui malè viuere volunt, & subditos benè viuere cogunt; tertij, qui malè viuunt, ac subditos malè viuere volunt. Primi, licet exemplo præcedant, quia tamen errantes non corrigunt, Religionem in maximam relaxationem adigunt; vnde S. Bernard. serm. ad Pastor. in synod. congreg. dicebat: *Sine iustitia non solùm Respublica, sed nec etiam parua domus subsistere potest*: & Petr. Damian. epist. 11. ad Gotif. lib. 7. inquit: *Illud etiam mihi non mediocriter displicet, quia in plectendis flagitijs, & temerarijs iniquorum hominum ausibus coercendis remissior cerneris esse, quàm debeas, & dum peccatoribus parcis, augere peccata conuinceris, eneruato quippè rigore iustitiæ, status euertitur disciplinæ, & dum vltoriè seueritatis censura reprimitur, temeraria delinquenti licentia relaxatur; inordinata sanè pietas nutrit impietatem, & timida manus medici vulnus auget ægroti*: Secundi verò errantes quidem reuocant, sed fortè occidunt, reuocant verbis, occidunt exemplis, ex quo graue detrimentum patitur Religio; nam *Capite languescente*: c. Ex merito qu. 1. in. 6. *cætera corporis membra inficiuntur*: & S. Greg. lib. 6. epist. reg. epist. 7. *Mala actio*, inquit, *Præsidentis valdè nocet subditis*: & Philo lib. de vit. Moys. *Si Princeps totum se voluptatibus ad vitam delicatam deflectit, vniuersa propemodum subditorum multitudo ad voluptates proclinat*. Huiusque rei rationem reddit D. Gregor. 21. moral. cap. 1. *Quia rationales nostri spiritus, dum in Prælatorum intentione defixi singulis, quibusque actionibus permiscentur, vt tales fœtus operum procreent, qualia exempla præcedentium in vocibus præceptorum vident*: Tertij verò non solùm relaxationem introducunt, sed ad instar Diabolorum, qui non sunt contempti per se facere malum, sed etiam alijs suggerunt, & quantùm possunt subditos contaminare, Religionemque exinanire conantur: attendite etiam ea, quæ habet Chrysost. hom. 23. in Matth. *In iudicio sedens si quidem benè vixeris, & benè docueris, omniũ Iudex es, si autẽ benè docueris, & malè vixeris, tui solius condemnator es; nam benè viuendo, & benè docendo populum instruis, quomodò debeat viuere, benè autem docendo, & malè viuendo Deum instruis, quomodò te debeat condemnare*.

Electores, qui fideliter munus eligendi non præstant, Religionem relaxant; multa enim debent meditari, quæ possunt videri in opere inserta, sed præsertim duo ab Em. Lugo de iust. sect. 5. disp. 35. n. 55. designata, nempè vt promoueant bonum commune, & mala morali probabilitate euentura præcaueant, & hoc præsertim fiet, si à Prælaturis arceantur homines quærentes proprium lucrum, propriamque conseruationem; nam sicut bonum commune satis promouetur cum electores eleuant hominem ad dignita-

dignitates, qui in suo regimine propagabit vnitatem, concordiamque multitudinis tanquam rem summè necessariam Religiosis, teste D. Bonau. de profect. vitæ ad sorores c. 4. *Claustralibus summè est necessaria pax*: malumque præcauebirut, eum aditum factionibus claudent, teste Ægid. Rom. de regim. Princ. lib. 3. p. 1. c. 13. *Sic est disponenda multitudo, vt ibi seditiones non insurgant*: ita arcendo homines, qui in Prælaturis intendunt proprium lucrum, propriamque vtilitatem, vtrumque munus fideliter exerceent, ac præstant; quarè P. Mirand. to. 2. q. 5. ar. 5. concl. 1. intuens malum, quod oboritur ex Prælato, qui inhæret proprio commodo, ita affatus est: Nihil enim esse credo Reipublicæ; ae regularibus congregationibus cunctis adeò damnosum, atque nociuum, quàm Prælatos, siue Iudices commodo suo proprio, ac priuato inhærere, & ita de his meritò dici potest, quòd quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi: hæc sunt, quæ Respublicas omnes in frustra diuidunt, atque in diuisiones magnas, schismataque innumera trahunt: hine prodeunt æmulationes, inuidiæ, discordiæ, insectationes, & multa alia genimina viperarum, quæ ex radice proprij commodi ortum, atque originem ducunt: ad hoc facit etiam quàm maximè, quod dicere frequenter solitus erat Titus Liuius 2. lib. *Quòd respectus rerum priuatarum semper officit, officietque publicis consilijs, & quòd ex priuatis affectibus ferè omnis humanæ vitæ pernicies nascitur, cum publicum bonum priuata interdum studia peruertunt*: quarè S. Aug. serm. 37. in Ioann. tom. 9. plorans tam graue malum in hæc prorupit verba. *Vndè inter fratres discordia? vndè perturbationes pietatis? nisi dum curatur anima eorum, & partem suam respicit quisque, & parti sua opimanda & exageranda operam impendit, & in possessione sua vult habere vnitatem, qui cum fratre suo possidet diuisionem*. Nec obstat, quòd in mente sedeat propriæ exaltationis cupiditas: quo fit, vt difficilè dignosci possit, quia satis in opus exit artificijs, amicitiarum procuratione, alijsque simulationibus, quibus huiusmodi homines abundare conspiciuntur, quarum quidem rerum notitia inuestigari fideliter, ac sedulò ab electoribus debet, vt munus suum rectè gerant, ac inmunes à culpa sint.

Prælatus, qui totum studium ponit, vt vitia quantùm potest celet, æstimans se sic metam veri regiminis attingere, vel quantùm potest delicta etiam occulta aperit, vt pœna debita delinquentes puniantur, hoc pacto bonum publicum fouere putans, Religionem relaxat: Cum sacrum animatum regimen sit ars artium, vt notant SS. PP. petit hominem supra hominem, idque etiam à diuino Platone fuit cognitum, vt inquit Rodriq. tom. 2. qu. 73. art. 2. qui dicebat: *Sicut oues non custodiuntur, & gubernãtur ab alijs ouibus, sed ab animali, quod sit aliquid plusquam animal, scilicet homo; ita homo non potest custodiri ab alio homine, sed ab aliquo, qui sit plusquã homo, & per consequẽs homo diuinus*: quarè non mediocri indiget prudentia, sine qua Prælatus animarum regimen ad optatũ finem ducere nequit; vndè Arist. 3. pol. c. 3. aiebat: *Prudentia propria virtus est Præsidentis; nam cetera virtutes videntur communes tam eorum, qui præsunt, quàm eorum, qui subsunt, at prudentia non est virtus eius, qui subsit*: & Plato c. 2. ad Dionem: *Nulla Ciuitas potest esse felix, nisi vbi cum prudentia sub iustitia viuitur*: quare Bann. 2. 2. qu. 33. art. 3. dub. 2. intuens prudentiam, quæ necessariò requiritur in animarum cura, deficit, & dicit ad solum Deum esse recurrendum. Sunt Prælati, inquit, qui pacem communitatis existimant esse, quòd nulla delicta appareant in foro exteriori, cum tamen plurima fiant perniciosa, quæ deberent in iudicio puniri propter bonum communitatis, quod quidem malum oritur ex eo, quòd non vigilant super gregem suum, & nullum fraternaliter corrigunt, vndè paulatim serpunt vitia per communitatem, alij verò sunt per alterum extremum peccantes, qui singulis subditis insidiantur per media extraordinaria, vndè fit, vt multa veniant in ipsorum notitiam, quæ relinquenda essent iudicio Dei; deindè quæ fraternaliter poterant corrigi, cupiunt sub prætextu communis boni ad iudicium deferri, ibique publicè punire, vt cæteris timorem habeant, & se ipsos magnificent; quò fit, vt solicitent quosdam, vt accusent, vt testes sint, atque ita efficiunt, vt subditus publicè infametur, qui

qui secretò, aut coram paucis poterat corrigi, & dum communitatis bonum dicunt se intendere, potiùs nocent communitati, quàm prosint: quisquis igitur est, qui inter extrema medium se sequuturum confidit, nimis de sua prudentia sibi promittit: ergo opus est cum Salamon. Sap. 9. inuocare Dominum, ac dicere: *Da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam*, &c. hæc Bann. Primi verò attendere debent verba D. Bonau. opusc. de sex alis Seraph. c. 3. *Zelatores iustitiæ caueant, ne malum, scilicet publicum, inultum esse patiantur, quia aliquod bonum parit peccati castigatio, scilicet, quod ipse qui fecit, prohibetur vltra peccare, dicente Domino: Iam noli peccare, ne deteriùs tibi aliquod contingat: item quia purgatur à peccato, ne à Deo postea duriùs puniatur; ait enim Script. Prou. 23. Tu virga percuties illum, & animam illius de inferno liberabis: item quia per hoc alij erudiuntur, vt caueant similia perpetrare iuxta illud Prou. 18. Pestilente flagellato, sapientior erit paruulus, idest tenellus, & nouus cautior esse discet: item ipse Prælatus Vicarius æterni Iudicis liberat animam suam à peccato negligentiæ officium sic implendo*: & paulò inferiùs: *Triplicem Deo rationem. Prim. pro sua negligentia, quandò non fecit id, ad quod ex officio tenebatur; nam ait Sap. 6. Cum essetis ministri Regni illius, non rectè iudicastis, nec custodiistis legem iustitiæ, nec secundum voluntatem eius ambulastis, horrendè, & citò apparebit vobis; quoniam iudicium durissimum his, qui præsunt, fiet, &c. Sec. quia omnia peccata subditorum, quæ poterat, ac debuerat correxisse, ac præcauisse, imputātur ei; vndè dicitur Ezech. 33. Si non fuerit loquutus, vt custodiat, se impius à via sua, ipse in impietate sua morietur, sanguinem autem eius de manu sua requiram. Tert. pro abusione honoris, ac potestatis, quam ad propriam gloriam, & commodum retorsit, & non ad quod data est ei: Tollite ab eo talentum, ait Christus Matth. 25. & inutilem seruum eijcite in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & stridor dentium*. Secundi considerare debent ea, quæ dicunt Emm. Rodriq. tom. 2. quæst. 21. art. 2, & Peirin. tom. 2. quæst. 2. cap. 7. §. 15. in fin. ille inquit: Episcopus, seù Prælatus regularis, qui quærit potiùs verberibus timeri, quàm verbis, ab officio est deponendus, vt dicitur in iure cap. Episcopum. dist. 45. & notat Bertachin. in tract. de episc. 3. par. lib. 4. num. 25. hic ait: Aliqui parum prudentes, imò maligni, & venenati Prælati sunt, qui de quacumque etiam leuissima culpa processus formant, & si non formant, tam venenatis verbis mordent, vt acerbam putent sibi subditi eam esse vitam, isti sunt Prælati parum prudentes, minùs misericordes, multùm maligni, in summo gradu superbi, & hypocritæ peruersi, à consortio hominum arcendi; nam ait S. Gregor. lib. 8. reg. epist. 16. in dist. 3. *Plerumque plus virium habet discreta in correctione remissio, quàm in exequenda vltione districtio, adeò vt non nunquam hæc fideliorem, & subiectum, illa verò obstinatum faciat, & æmulum*.

Relaxatur Religio, quandò in condendis legibus solùm consideratur tempus præsens, & non futurum, solùm attenditur exiguus hominum numerus charitate feruentium, & non hominum multitudo, in qua longè plures sunt, inquit Sot. de iust. lib. 1. quæst. 6. art. 2. qui virtutum habitibus non sunt imbuti, sed cum prauis, corruptisque affectibus colluctantur: cum ergo lex condi debeat in communi, quia vnumquodque, quod est propter finem, necesse est, vt sit fini proportionatum, & cum finis legis sit bonum commune, quod ex multis constare videtur; ideò lex debet respicere personas, negotia, & tempora; ob id enim in communi ferri debet lex; quarè Sotus vbi supr. art. 1. magis distinguens ea, quæ legi sunt subiecta, dicit: Sunt, inquam, qui legibus parere coguntur senes, & iuuenes, potentes, ac debiles, sapientes, & ignorantes, quibus multa possunt negotia contingere: debet ergo legifer hisce omnibus prospicere, quod fieri aliter nequit, quàm si lex in communi ponatur; contra hanc legis naturam delinquunt, qui singulis casibus occurrere legibus contendunt; contra eandem faciunt zelo

ducti, sed non prudentia, qui in condendis legibus futurum tempus à consideratione excludunt, solùm præsens præ oculis habentes: quò fit, vt non mediocre damnum, & incommodum sequatur à Soto vbi supr. & à Sayr. lib. 3. c. 3. n. 6. notatum hisce verbis: Sunt, inquam, qui exiguum numerum personarum charitate feruentium considerantes graui onere legum Religionum familias premunt, quas, cum posteri ferre nequeant, ceruices excutiunt: videatur Caiet. 1. 2. quæst. 97. art. 1. ex qua doctrina habetur necessariò in Religionibus sequuturam esse relaxationem, si prudentia in legibus condendis non splendeat, considerando multitudinem tam præsentem, quàm futuram, & iuxta illam leges sanciantur; vndè concludit Sot. vbi supr. vtilissima doctrina est leges debere sic in communi ferri, vt multis temporibus, personarumque qualitatibus, & casibus coaptati possint: & Clauis reg. vbi supr. num. 6. Iniusta, ait, prorsus censeri debet lex, quæ sine vllo discrimine omnes eadem mensura metiri vellet.

Relaxatur Religio, cum legum, seù statutorum multitudo sancitur, quæ opprimere, & obruere subditos solet, ex quo sequitur quædam moralis impossibilitas, quæ efficit, vt leges paruipendantur, seù efficiantur telæ aranearum, quibus non leones, sed tennes muscæ capiuntur. S. Thom. 1. 2. quæst. 45. art. 3. Sot. de iust. lib. 1. quæst. 5. art. 3. Mirand. tom. 2. quæst. 25. art. 9. explicantes illas duas conditiones, quæ connumerantur ab Isidoro, inter conditiones pro lege iusta sancienda, scilicet *quòd sit necessaria, & vtilis*; dicunt legem sanciendam debere esse necessariam ad præcauenda incommoda, & nocumenta, quibus Respublica maximum aliquod pateretur incommodum, vtilis ad aliquem finem, & commune Reipublicæ bonum consequendum, per quod intelligitur leges non sine causa, ac necessitate, atque euidenti vtilitate esse statuendas: ex qua doctrina colligit Sotus vbi supr. incommodum superiùs allatum hisce verbis: Vndè id maximè legiferi deberent considerate, ne legum multitudine subditos obruent, sed illis essent tantùm contenti, quæ sunt prorsus necessatiæ; nam ipsa multitudo fit statim impossibilis, vnde illicò efficiuntur veluti atanearum telæ, quibus muscæ arcentur, & non leones: idem colligit Mirand. vbi supr. Per quod, inquit, & meritò reprehenditur quorundam Iudicum, & Prælatorum facilitas, & propensio nimia ad condendas, & faciendas leges, quarum proindè obseruatio quasi impossibilis reddatur, quæ ad nihilum deseruiunt, nisi vt paruipendantur, seù efficiantur telæ, quibus non leones, sed tenues muscæ capiuntur; vndè concludit Sot. quòd legum immodica turba hoc solùm præstat, vt boni, ac mites, qui legibus non indigent, circumsepti viuant, pertinaces autem, & indomiti leges plurimas habeant, quas pessundēt ob suas explendas libidines: & cum necessaria lex, inquit Medina 1. 2. quæst. 95. art. 3. statuatur ad malos coercendos, bonosque fouendos, atque protegendos, & cum ipsa multitudo malos non frenet, nec bonos protegat, imò aggrauet, & obruat; ideò necessariò sequitur relaxatio in Religionibus, quarè, vt Prælati relaxationi obstent, tria sunt necessariò obseruanda. Prim. vt modica turba legum subditos circumuallet. Sec. vt non sit ardua, vt etiam circumuallatte possit imperfectos, vt optimè insinuat Sot. vbi supr. qu. 6. art. 2. Ob idque, inquit, non sunt legibus, quæ omnibus debent esse communes, onerandi, quæ solis integris viris, ac spiritu feruentibus possibiles sunt, sed prorsus ijs, quas imperfecti adire, atque ferre possunt, vt illis facilioribus imbuti, ad alias, quæ arduæ sunt, valeant sua sponte conscendere. Tert. vt homines ad obseruandas tales leges alliciantur more suo, vt scilicet gradatim eorum imperfectione appulsa promoueantur; quarè Sotus paulò inferiùs addit: Ac non citiùs in vsu veniant, vt dum nimia legum angustia sepiuntur, in deteriora prosiliant; nam vt legitur Prouerb. 30. *Qui nimis emungit, elicit sanguinem*: & Matth. 9. *Si vinum nouum*, idest ardua calore feruentia mandata, *mittatur in vrnas veteres*, idest in homines impuros, corruptisque affectibus laceros, *vinum effunditur*: hoc est præcepta contemnuntur, & ex contem-

ptu

ptu iniqui in peiora prorumpunt; quarè sæpè est memoriæ mandandum monitum S. Basil. orat. 6. de instir. & admonit: *Nam* inquit, *ea disciplina, quæ violenta est, diuturna esse non solet, at ea, quæ cum delectatione quadam ex iucunditate percipitur, nescio quomodò firmiùs animis nostris inhæret*.

Relaxatur Religio, quandò Superior non ligat amoris vnieulo subditos, sed studium ponit, vt timeatur, præ manibus semper gestans virgam pœnæ, præsertim quandò imponit leges, seù mandata sub grauibus pœnis temporalibus exequurioni mandanda: quandò etiam non vigilat, ne oratio tepescat, sed magis in Religiosorum cordibus ferueat: Cum ergo amor, vt inquit Mirand. vbi supr. quæst. 23. art. 42. concl. 3. sit, ac debeat esse totius regiminis boni, ac rectæ gubernationis exordium, eo deficiente, deficit quoquè obseruatio disciplinæ regularis, ac paulatim introducitur relaxatio; & ideò dicit Sot. vbi sup. quæst. 5. art. 3. Humanam disciplinam in hoc consistere, quòd sit in nostra facilitare, idest possibilis secundum naturam, amore, & vsu legis præscripta sequi: & Emm. Rodriq. tom. 3. quæst. 47. art. 1. vers. Dices innumeræ, &c. loquendo de legum multitudine sub pœnis imponendarum inquit: Ordinatio deficiens est, quæ præcipit, vt omnes aliæ sub grauibus pœnis temporalibus exequutioni mandenrur; suauiter enim hæc omnia exequutioni debent mandari: debent Prælati instruere subditos in spiritu leniraris considerantes se ipsos, ne & ipsi tententur; non enim Deus dedit illis spiritum timoris, sed virturis, ac dilectionis, & sobrietatis, nec subditi acceperunt spiritum seruituris irerum in timore, sed spiritum adoptionis filiorum, in quo clamant Abba pater. S. Bonau. vbi supr. c. 6. ait: *Prælatus studeat magis amari, quàm timeri, quia libentiùs obeditur ei, qui diligitur, quàm ei, qui timetur, obedientia dilectionis propriè est voluntaria, timoris magis est coacta: quantò ergo illa habet de voluntario, tantò sublimior est merito*: multiplicentur quidē ordinationes, sanciantur leges, imponantur transgressoribus pœnæ pro reformatione, nunquam in cœnobijs illa enitebit, nunquam subditis reformatis gaudebit Religio, nisi Prælati studeant amore allicere subditos, & subditi studeant amore prosequi Prælatos, & amore studeanr mandata exequutioni mandare, quarè Prælati, qui magis student timeri, quàm amari, præ oculis semper habeant præceptum S. Th. 1. de regim. Princ. c. 10. *Timor est debile fundamentum; nam qui timore subduntur, si occurrat occasio, qua possint impunitatem sperare contra Præsidentes, insurgunt eò ardentiùs, quò magis contra voluntatem ex solo timore cohibebantur*. Relaxatur quoquè Religio, cum Superior non insistit, ne orationis feruor deficiat: nam Religiosi, dum ad habitum assumuntur, assumunrur etiam ad prælium spirituale, reste Eccles. 2. n. 1. *Fili accedens ad seruitutem Dei sta in iustitia, & timore, & præpara animam tuam ad tentationem*: variæ adducuntur rationes a SS. PP. cur accedenri ad seruitutem Dei parata est tentatio, quæ possunt inspici apud Cornel. à Lapid. in loc. cit. Eccl. vnam tantùm hic attingam, & est S. Bonau. opusc. de profectu Relig. lib. 2. c. 1. *Religiosus non tantùm in quiete deuotionis, & dulcedine consolationis spiritualis, sed etiam in labore certaminis, & exercitio bonæ actionis debet quærere studium perfectionis, & merendi occasionem*: hinc S. Francisc. vt habet speculum vitæ eius in doctrina ipsius c. 12. dixit: *Annulus est tentatio, quo Deus animam serui sui sibi desponsat; nemo enim seruum Dei se æstimet, donec per tentationem, & tribulationem transierit; illa enim probatur virtus perfecta, amplioris gratiæ signum est, nihil in seruo suo impunè relinquere quandiù viuit in hoc Mundo*: medium ergo non succumbendi tentationibus, ac pugnæ canendi victoriam, ne in via perfectionis acquirendæ deficiat Religiosus, & dicatur verè seruus Dei, est oratio, dicente S. Bonau. vbi supr. cap. 66. *Omnia contraria saluti reprimit, & necessaria confert, & conseruat, & perficit*: & S. Chrisost. in sermon. var. tom. 1. sermon. de Moys. ait. *Oportet*, inquit, *Christus Luc. 11. semper orare, & non deficere, dum oportet, dicit, necessitatem inducit, necessitas autem tanta vi adstringitur, vt quod, necesse est, & si nolis præterire, non possis: deniquè manducandi, bibendi, vestiendi*

necessitas à natura illata præteriri non potest, sine quibus geri vita ista non poterit: igitur si prætermitti ista non possumus, sine quibus non potest vita ista celebrari, quomodò tutus ab hoste esse poterit, qui, quòd oportet semper arare, contempsit? medium ergo non resistendi pugnæ, adhærendi peccato, ac destruendi virtutum structuram est orationis contemptus; hinc dicebat S. Bonau. opusc. de sex alis Seraph. c. 3. alibi relatus: *Cauenda est perturbatio studij deuotionis, ex qua fulcitur omnis vera Religio, & omne virtutis exercitium impinguatur: arida est omnis Religio, quæ non oleo isto saginatur: instabilis est bonorum operum structura, quæ deuota orationis frequentia non compaginatur, sicut paries lapidum sine cæmento: in omni Religione, vbi deuotionis feruor tepuerit, etiam aliarum virtutum machina incipit deficere, & propinquare ruinæ; lampades fatuarum virginum sine oleo extinguuntur: Matth. 25.* addo pro fine: *Quantò*, dicit idem Sanctus vbi supr. de profect. Relig. c. 69. *frequentiùs quis orat, tantò fiet ei oratio delectabilior, & efficacior, & quantò rariùs, tantò insipidior, & tædiosior, sicut experientia sæpè docet.*

2. Relaxatur Religio, dum Generalis toto conatu non nititur obstare malo, quod directè aduersatur bono regiminis. Pro intelligentia est notandum, quòd sicut in viuentibus, nempè vegetatiuis, sensitiuis, & rationalibus datur augmentatio, status, ac declinatio; ita in regiminibus, vt optimè insinuat Lipsius in cent. ad Belgas ep. 7. *Magna Imperia*, inquit, *limites habent, quo, cum venerunt, sistunt, retroeunt, ruunt*: quod etiam adnotauit S. Bonau. alibi relatus loquendo præsertim de Clericis, & Regularibus: cum ergo tandem Imperia quasi naturaliter tendere debeant ad occasum, profectò ab aliquo principio, & non nisi specialiter à suo contrario impelluntur; quodnam, quæso, erit istud tanta malignitate ardens? seditio quidem, vt rectè aduertit Decian. de crim. læs. maiest. lib. 7. de sedition. c. 19. n. 3. tom. 2. *Serpunt enim*, ait, *sensim seditiones, & quod sanum est in Republica, vitiant; æterna enim forent Respublicæ æterna Regna benè instituta, & iustis legibus minuta, si seditiones forent incognitæ; sed Dij immortales id virum venenum eam labem Ciuitatibus, & Regnis imminere voluerunt, & Imperijs, vt sicut omnia creata mortalia forent*: eruitur etiam ex Albert. Magn. lib. 4. polit. cap. 1. C. & cum non magis res destruatur, quàm à suo contrario; ideò tota vis zeli Generalis insistere debet ad obstandum magis huic malo, quàm cæteris alijs, quia, introducta factione, ac seditione, tota vita regularis, ait D. Antonin. relatus in 5. dub. p. p. deficit: & licèt aliqua perfectio adhuc eniteat, nullius roboris videtur esse, dicente S. Gregor. lib. 2. dialog. cap. 3. *Discordes & si boni operis fructus in suis actionibus proferunt, profectò nulli sunt, quia non ex vnitate charitatis oriuntur*: proindè Generalis ipse præsertim obstare debet principio seditionis, vt adnotauit paulò inferiùs Decian. *quia compertum est modicam scintillam magnum excitasse incendium*: imò S. Thom. 5. polit. lect. 7. ex Arist. *Aliquandò*, inquit, *contingit, quòd subintrat talis seditio, quæ fit secundum modica, & latet propter eius paucitatem, vel non curatur, & si negliguntur huiusmodi præuaricationes, facient vnam magnam præuaricationem, quæ corrumpet Rempublicam; sicut enim paruæ expensæ frequenter factæ corrumpunt totam substantiam alicuius, sic paruæ, & modicæ præuaricationes frequenter factæ corrumpunt totam Rempublicam: huiusmodi corruptio latet sæpe, quia non fit simul, & secundum magna, sed fit paulatim, & secundum modica*: & Albert. Magn. lib. 5. Polit. c. 5. M. *Transmutationes etiam latent, eò quòd soluuntur paulatim, idest successiua transgressione*: & ideò quia latent, debet Generalis sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ istas paruas vniones, de quibus loquutus sum præcipuè in tract. de munere Generalis in dub. 114. prohibere, & imponere electoribus, si eas agnoscunt, vt illis hominibus maximè capiti, qui eas formant pro quacumque dignitate vota denegent: videantur ea, quæ dixi in dub. 28. cuius titulus incipit: An doctrina allata in duobus, &c. O si

loqui

loqui posset Prouincia illa, de qua loquutus sum in prima parte, diceret inquam, diceret à capite vsque ad pedes non est in me sanitas, sed tota sum corrupta à potentibus factionibus, quę me faciũt gemere, & erumpere in clamores vsque ad sydera: si primæ scintillæ huius pessimi mali parua gutra aquę pro remedio esset apposita, in sinu meo hoc magnum incendium non arderet. *Nam ad officium Præsidis est*, vt optimè aduertit Canonherius in sept. aphorism. Hippoc. in 3. aphorism. x. *in tempore occurrere malis, quia meliùs est in tempore occurrere, quàm vulneratam causam remedium quærere*: & Alb. Magn. vbi sup. *Occurrendum est in principio quandiù paruus est error, quia si incrementum acceperit, difficilior est medicina.* Tria ergo, vt magis loquar in particulari, debet Generalis arcere à congregatione, à quibus originem trahunt discordiæ, ac seditiones, inquit S. Antonin. 2. p. tit. 4. c. 8. §. 3. Prim est proprij commodi procuratio inordinata alicuius, seù aliquorum, quia indè multi grauantur, & cum eis modicam possunt habere concordiam, vndè Arist. 3 polit. c. 4. ait: *Constat igitur, quòd quæcumque Respublicæ ad communem vtilitatem intendunt, hæ certè rectæ sunt secundum simpliciter iustum, quæcumque verò ad propriam eorum, qui præsunt vtilitatem, aberrant quidem, suntque omnes rectarum Rerumpublicarum transgressiones, & labes; gubernant enim quasi à dominis: Ciuitas autem est liberorum societas*: quarè à regiminibus debet arcere illos Prælatos, qui præ alijs absque iustitiæ distributiuæ regula volunt frui bonis, ac commodis Religionis, pro quibus consequendis suscitantur ambitiones, ac factiones, quæ sunt labes Religionis: debet etiam expellere à congregatione quasdam industrias, ac artes, quæ fiunt ad cumulanda vota; nam Generalis prę oculis semper habere debet, quòd serpunt sensim sediriones, vt dicit Decian. & *quòd seditionem*, inquit Franc. Patrit. de Republic. lib. 6. c. 5. *monet incuria, & desidia eorum, qui ciuili societati præsunt*. Sec. cum honores, & officia aliquibus copiosè conferuntur, alijs autem parùm, aut nihil impertiuntur, generatur discordia: *Vbique*, dicebar Arist. lib. 5. polit. c. 1. *propter inæqualitatem oritur seditio*: quarè omnibus secundum meritorum mensuram dispensare debet aliquod officium, & curare, vt ab omnibus id præstetur exemplo Dei, inquit Antonin. vbi supr. *Qui facit concordiam in sublimibus, Iob. 25. idest in Angelis diuersa officia concedens, quorum nemo officium vsurpat alterius*: & S. Chrysost. in policratico lib. 1. ait: *Tunc Reipublicæ corpus roboris sui integritate vigebit, tunc optimè compositionis specie venustabitur, & elegantis pulchritudinis decorem induet, si singula quæque locum teneant sortita decenter, si fuerit officiorum non confusio, sed distributio*. Tert. quandò non puniuntur delicta, tunc sequitur discordia; nam ex hoc datur audacia malis ad lædendum alios: quò fit, vt excitentur discordiæ, ac inimicitiæ, sicut etiam suscitantur, si tantùm mulrantur flagitia impotentium, exclusis potentibus: pro certo Prælatus habeat, quòd parua perfectio Religionis in concordia semper crescit, maxima perfectio in discordia semper ruet vsque ad extremum exitium, dicente Seneca in Prouerb. *Concordia paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur*: legat etiam quæso nonnulla verba S. Hieronym. in regul. Monach. de charit. & pace. tom. 9. *Pax quærenda est, vt fugiamus bella, nec sufficit eam quærere, nisi inuentã, fugientemque omni studio persequamur, quæ exuperat omnem sensum, in qua habitatio Dei est, Propheta dicente: Et factus est in pace locus eius: infernus itaque inter fratres diuidit: quidquid igitur separat inter fratres infernus dicendus; concordia enim paruæ res crescunt, sic in discordia maximæ dilabuntur: pulchrè igitur persequutio pacis dicitur.*

Relaxatur Religio, cum Generalis non studet à regiminibus aliorum inferiorum Prælatorum rescindere tyrannidem, quæ facillimè in eorum actionibus, & sob coloratis rationibus exercetur. Pro intelligentia sunt notanda verba Abulens. in exod. c. 10. qu. 19. dicentis, quòd Principes, & Prælati non debent curare de bonis suis, sed de bonis communiratis conseruando statum politicum; nam istorum solicitudo est distribuere iustitiam omnibus de politia; iustitia autem non est bonum propriom, sed alienum: qui ergo iustitiæ studet, non studet sibi, sed alteri, sic declarat Arist. 4. Ethic. &

ideò dicit, quòd est difficiliùs esse iustum, quàm habere alias virtutes, quia per quodlibet aliarum virtutum ornamentum quilibet est bonus sibi, per iustitiam est solùm alteri bonus; magis autem inclinant homines ad se ipsos, quàm ad alteros: ex hoc concludit Philosophus in eod. lib. ex authoritate Biantis, quòd Principatus ostendit virum, idest quandò aliquis est virtuosus, & non est Princeps, non incumbit sibi onus distribuēdi iustum, & vacare aliorum vtilitatibus, sua relicta; quādò autem est Princeps incumbit ei onus cessādi à suis vtilitatibus, & quia hoc est valdè graue, ibi demonstratur, quis est vir idest, quis est virtuosus, vel si fortè aliquis ante se habebat benè in rebus suis, & ex hoc iudicabatur virtuosus, cū cœperit principari cessando à suis vtilitatibus, & studendo vtilitatibus aliorum, videbitur, si erat verè virtuosus, vel non. hæc Abulens. Est etiam notandum, vt dictum est hominem magis inclinare ad seipsum, & ad sua commoda procuranda, quam ad alios, eorumque vtilitatibus vacandum; ideò facillimè à recto iustitiæ tramite recedere potest; & si quæras causam, alia designari nequit, nisi proprium commodum, vt elicitur ex S.Th. 1. de reg. Princ. cap. 11. *Nullus enim à iustitia declinat, nisi cupiditate alicuius commodi tractus*; ex qua doctrina, videlicet ex difficultate iustitiæ possidendæ secundum intrinsecum munus, & facilitate adhærendi sibi ipsis, commodisque proprijs, Prelati deflectere de iustitiæ via facillimè possunt, non procurando subditorum vtilitatem, sed proprium, & ita incidere in tyrannidem opprimendo subditos in bonis, quæ eis ex iustitia secundum meritorum proportionem debentur: qua ex re oritur maxima relaxatio in Religionibus; nam Prælati sub coloratis rationibus propria commoda defendunt, subditi verò putant ea licitè possidere: quò fit, vt studeant varijs modis eadem consequi, vndè excitantur ambitiones, formantur factiones, audiuntur murmurationes, multaque alia mala in non paruum Religionis detrimentum: quarè S. Th. 1. de reg. Princ. c. 6. ab hac facilitate instructus aiebat; *Sic est disponenda Regni gubernatio, vt Regi iam instituto tyrannidis subtrahatur occasio, simul etiā temperetur potestas, vt declinare de facili in tyrannidem non possit*: inter media à Religiosis existimata apta ad hoc exequendum est electio supremi Prælati, nempe Generalis, cuius munus est omnibus inferioribus Prælatis præesse, vt timore supremæ authoritatis contra propriam inclinationem, & propensionem colant iustitiam, omnibus subditis ea præstando, quæ ipsorum sunt, propriamque vtilitatem neglıgēdo, vt æquitas in bonum pacis, ac quietis seruetur, & hoc est, teste D. Ambros. in dub. 7. relato, de intrinseca iustitiæ ratione: *Iustitia est*, inquit, *quæ vnicuique, quod suum est, tribuit, alienum non vendicat, vtilitatem propriam negligit, vt communē æquitatem custodiat*; quare Generalis, vt proprio muneri satisfaciat, tres species tyrannidis à Prælatis arcere debet. Prim. quandò ipsi imperant, & gubernant ad opulentorum commodum; nam hoc videtur tyrannicum iuxta doctrinam Arist. 3. pol. c. 5. *Tyrannidem esse dicimus paucorum potentiam, cum ad opulentorum commodum gubernant*. Sec. quandò sub varijs rationum coloribus depauperare satagunt dignitatibus inferiores, ac subditos, quæ rationes tandem resoluuntur, ne sibi arripiant locum, id etiam est tyrannicum secundum præceptum Arist. 5. polit. c. 11. *Tyrannus satagit ciues depauperare; nemo enim impossibilia aggreditur*: Tert. est, quandò verbis, alijsque medijs sanctitatem, virtutem, ac excellentiam virorum obtenebrant, ac si in se ipsis nullus defectus videretur, & essent de cœlesti stirpe: *Qui autem*, inquit. Arist. 5. polit. c. 11. *subditorum vel honestati student, vel libertati minuere excellentiam, & præeminentiam Tyranni videntur; oderunt ergo illos Tyranni tanquam euersores potestatis suæ*: demum Generalis rescindere omnes alias species tyrannidis debet, quæ satis cognoscuntur ex verbis sequentibus Abulens. vbi sup. Qui autem Princeps, vel Prælatus est magis vacans vtilitati suæ, quàm distributioni iusti politici, non Prælatus, aut Princeps, sed Tyrannus est, quæ satis dura definitio est nostris Principibus, & Prælatis.

Relaxatur Religio, cum Prælatus, qui grauissimum onus regiminis animarum sustinet, non se conuertit ad Deum per quotidianum cultum orationis, vt possit diuinas

uinas illuminationes mereri ad rectè gubernandum, iudicandum, subditisque secundum merita prouidendum; aliter enim faciendo sub tanto onere corruet, regimen confundendo, multorum merita negligendo, propriamque animam multis peccatis vinciendo; nam quis ignorat omnem potestatem esse à Domino, vt refert. D. Thom. 2. de reg. Princ. c. 16. ex D. Paul. ad Roman. c. 13. *Vndè & vices Dei Rector*, inquit Sanct. *gerit in terris, propter quod tota virtus dominij ex Deo dependet, sicut eius minister, vbi est dependentia à Domino, necessaria est Superioris reuerentia, quia per se nihil est, vt in ministris regaliũ curiarũ contingit, propter quod in Apocalypsi quotiescumque agitur de cælestium spirituum ministerio, qui per seniores tanquam maturiores in actionibus, & animalia, quæ potius aguntur, ex vehementi irradiatione diuina, & in ministerio designantur, semper de eisdem subiungitur, quod ceciderunt in facies suas, & adorauerunt Deum*: quarè Prælatus, qui perfectionem Religionis propagare exoptat, debet in propriç exininationis faciem cadere recognoscendo potestatem gubernandi à summo Deo dari, eumque adorare implorando diuinum auxilium ad rectè sustinendam tantam regiminis molem, aliàs corruet, Religionem relaxando: percipe, & in corde imprime hæc verba D. Thom. vbi supr. cap. 15. *Reges, & Principes communes habent actiones, & vniuersalem diligentiam subditorum, cum non sufficiat homo solus ad proprias actiones, oportet, quòd in multis deficiant, quia talis actio, siue actiones, quæ sunt populum guberuare, iudicare, ac vnicuique suorum subditorum secundum merita prouidere transcendunt virtutem naturæ, propter quod dicitur, quòd est ars artium regimen animarum; & arduum est valdè, vt, qui nescit tenere moderamina vitæ suæ, Iudex fiat alienæ vitæ, secundum quam causam Sauli assumpto, & vncto in Regem per Samuelem prophetam præcipitur, quod ascenderet ad cuneum prophetarum, vt ibidem per eleuationem mentis prophetando, cum eis circa populum gubernandum ex diuina influentia haberet notitiam agendorũ, quod factum fuit, vt patet in 1. Regum 10. vndè impossibile est Reges, & Principes non errare propter dictam causam, nisi ad illum, qui omnia gubernat, & omnium est conditor se conuertant, & propter hanc causam dicitur in Ecclesiastico de Regibus Israelitici populi, quòd præter Dauid, Ezechiam, & Iosiam, qui fuerunt viri spirituales, & à Deo illuminati, omnes peccauerunt Domino*.

Relaxatur Religio, quandò aliquod incommodum magni momenti est à Religione euellendum, & ab aliquo ex Consultoribus, ad quem spectat reformatio, proponitur remedium, quòd facillimè repudiatur ob quamcumque difficultatem occurrentem, cuius solutio non habetur in promptu: quò fit, vt repudiantes errent, & contra scientiam ignorantes, quòd leges nequeunt omnia incommoda euitare, sed illæ sanciuntur, sub quibus minora sequuntur: quarè dicebat Ægid. Roman. de regim. Princ. 2. p. lib. 3. c. 5. *Vix sunt aliqua gesta humana, quæ ex aliqua parte non exponantur periculis, illa tamen magis cauenda sunt, quæ pluribus periculis exponuntur*: & contra prudentiã, cuius munus est ponderare res non secundum apparentiam alicuius rationis sibi occurrentis, sed secundùm essentiam ipsarũ, & non ab extrinseco secundum opinonem alicuius hominis, sed secundum æstimationem, quam de illis facit Deus, & conformare electionem earum huic iudicio, & sic magnas magni facere, & paruas paruipendere: quarè S. Chrysost. c. 24. in Matth. homil. 51. inquit: *Prudentem voco ego non hominem sapientem, & doctum tantùm, sed illum, qui habet iudicium sanum, & illustratum, & qui ponderat res iuxta naturam ipsarum, & illis vtitur ad præscriptum rationis*: & ita remedium denegatur non paruo incommodo, & continuò Religio relaxatur.

3. Relaxatur Religio cum Capitula prouincialia reformationi Prouinciarum non intendunt: dico Capitula prouincialia, quia ab istis magis dependet reformatio torius Religionis, quàm à Capitulis generalibus, seu à Generali, seu à Prouinciali. Pro intelligentia multa sunt consideranda. Prim. Religionem diuidi in duas partes, scilicet in Superiores, qui vocantur maiores, & subditos, in quibus contingere possunt defectus reformandi, & quælibet pars moraliter loquendo

qu endo propter propensionem, quam vnaquæque habet ad se ipsam, & propter commiseratione͂, quę vnaquæque se respicit (prętertim illa Superiorum) putat aliquid sibi conuenire, non est apta ad corrigendam, reformandamque se ipsam, quia quælibet sub coloratis rationibus apparentibus multa potest intelligere sibi conuenire, quæ Religionis perfectioni obstare videntur; vndè Tiraquel. de pœn. temp. seru. 51. à n. 82. inquit: Tantus est amor sui, vt quisque etiam sanctissimus cæcutiat in proprijs: & Ægid. Roman. de reg. Princ. 1. p. lib. 3. c. 9. ait: *Homo nimis decipitur in proprio commodo, semper videtur ei se plus debere recipere, quàm accipiat*: & paulò inferiùs: *Quilibet deceptus in iudicando de se ipso appretiatur se plus valere, quàm valeat*: & S. Basil. in constit. monast. c. 23. in fin. inquit: *Illud firmissimum tenendum est rem omnium esse difficilem se ipsum cognoscere, & curare, proterea quòd naturaliter quisque se ipsum amat, & quilibet quia naturaliter in se propensus est; in veritatis iudicio fallitur, at verò ab alio curari, cognoscique facile est, cum ei, qui alios regit, ad veritatem discernendam, nequaquam obstet sui ipsius amor*: & hoc præcipuè in Superiorum parte tum propter dignitatem, tum propter merita, tum propter labores à propria authoritate defensa, quæ obruere subditos potest mille modis etiam suauibus, si aliquid contra ipsã loqui volũt, & ideò ait Rodriq. to. 3. q. 47. ar. 3. vers. secund. ratio, celebrantur Capitula tã generalia, quàm prouincialia vt visitentur Prælati, & de suis defectibus publicè puniantur, vt successoribus sint in exemplum, vel saltem metu pœnę à similibus patrandis se abstineant. Secund. Generalem esse subditum Capituli generalis, ac proindè ipsum obligari sicut alias personas ad obseruandas leges eiusdem Capituli, non solùm quoad vim directiuam, sed etiam quoad vim coactiuam; vndè Generales temporales functi officio visitantur, & puniuntur de defectibus commissis contra leges à Capitulo generali statutas. Ita Suar. 4. de Relig. lib. 2. c. 8. n. 18. tr. 8. idem est philosophandum de Capitulo prouinciali aduersus suum Prouincialem: adde, quòd Capitulum generale sicut potest eligere Generalem, ita potest eum deponere, punire, eius authoritatem augere, & minuere ob supremam authoritatem. Ita Suar. vbi supr. tr. 10. lib. 10. c. 4. idem dic de Capitulo prouinciali aduersus Prouincialem. Tert. Generales, seù Prouinciales in suis Capitulis sub mortali teneri non esse negligentes supra Religionis reformationem, & intendere debere, quomodò disciplina regularis obseruetur, quomodò ambitio sit extirpanda, quomodò regula negligatur, qui mores sint corrigendi, quomodo Superiores tyrannici sint euellendi, &c. vt inquit Rodriq. vbi supr. art. 2. & 3. & his omnibus remedium apponere: aduertant tamen, quòd tantùm insistere subditorum reformationi, & non Prælatorum non videtur tutum in conscientia, quia, vt benè dicit Zerola in praxi p. 2. tit. reformatio, quem citatum sequitur Peirin. de subdito tom. 1. qu. 1. c. 7. Prælatus nequit præcipere vni Monacho, vt reformetur, nisi reformentur & alij: ergo tantò magis sub mortali tenentur Capitula intendere supra omnium reformationem, quia finis Capitulorum est reformatio Religionis: ex hac tota doctrina colligitur, quòd reformatio totius Religionis difficile potest haberi à Capitulo generali, quia, cum ferè semper componatur ex Superioribus maioribus, qui sunt vna ex partibus Religionis ob rationem superiùs dictam difficile defectus in semetipsis moderabuntur; ideò non est medium congruum pro reformatione introducenda, licèt sit aptum pro reformatione subditorum: nec ita facilè potest haberi à Generali, quia, cum assumatur ex his Patribus, maioribus potest aliquo modo dubitari fore, vt non intendat tanta vi, quanta est necessaria ad reformandos Prælatorum defectus (licèt faciliùs ab ipso haberi possit, quàm à Capitulo generali, maximè quandò est vir ab omni affectione humana alienus, ambitionis inimicus, electionumque partialium destructor) & quia semper non est præsens Capitulis prouincialibus pro corruptelarum destructione, quæ tractu temporis in parte Superiorum oboriuntur, & sub coloratis rationibus nutriuntur, & defenduntur. Concluditur ergo maximam, ac virilem reformationem ferè semper dependere à Capitulis prouincialibus, quia ibi sunt Superiores maio-

res

res pro subditorum reformatione, & pro Prælatorum moderatione est ferè totum Capitulum non compositum ex Prælatis maioribus, sed ex subditis ordinarijs, qui ęgrè ferunt corruptelas, ac commoda in Superioribus maioribus ab eorum authoritate introducta, ac ab eadem conseruata, & quòd ipsi semper subeant reformationis onus, & Superiores maiores, quorum defectus totam inficiunt Religionem; nam quod agitur à Prælatis facilè trahitur in exemplum, vt dicitur c. Magnæ, de votis: leuiter, aut nunquam tale onus portent: qua ex re clarè habetur, quòd si Religio non reformetur à Capitulis prouincialibus, in relaxationis profundum ruet.

Tota difficultas erit in assignando modo suaui, qui prædictæ relaxationi obstet, qui pacem inter subditos, & Superiores conseruet, qui libertatem loquendi absque Superiorum timiditate subditis tribuat. Modus pro meo captu aptissimus erit, vt Prouincialis tanquam caput totius Capituli id congreget, & vnusquisque capitularis secum ferat schedulam, in qua sint defectus notati, de quibus intenditur reformatio: eligantur postea à toto Capitulo tres homines inter omnes digniores, qui non sint, nec fuerint inter Superiores maiores connumerati, indè in præparatam vrnam mittantur schedulæ illæ, & extractæ legantur à Superioribus maioribus electis in illo Capitulo vnà cum illis tribus hominibus, si sex conueniant in aliquo defectu reformando, si defectus inficiat subditorum partem, ne aliquod impertinens sub vota cadat, recognoscatur à Superioribus maioribus, si eis visus fuerit reformatione indigere, proponatur Capitulo, vel tantùm Superioribus maioribus tam præsentibus, quàm præteritis, prout magis videbitur expedire, & si pro reformatione maiorem partem votorum secretorum habuerit, intelligatur prorsus reformatus: si verò defectus contaminet partem Superiorum maiorum, tres illi Religiosi electi iudicent in secreto de eius reformatione, & proponatur tantùm Capitulo, si reformatione indigebit, &c. si autẽ vtramq; partem fædet tam Superiores maiores in illo Capitulo electi, quàm illi tres electi iudicium ferant de eius reformatione, & proponatur, &c. recordentur omnes, quòd *bonum cuiuslibet mensurati, & regulati*, ait. S. Th. 1.2. qu. 64. art. 1. *consistit in hoc, quòd conformetur suæ regulæ, sicut bonum in artificiatis est, vt sequatur regula artis*: regula ergo præsentis reformationis non est solùm zelus disciplinæ regularis, sed simul vnitus cum fragilitate humana, vt satis elicitur ex D. Ambros. relatus in dub. 19. An Religioni vtilius sit ferè semper in opinionibus DD. partem inclinantem ad mortale, &c. & Soto superiùs allegato de condendis legibus; ideò regulata debent conformari huic regulæ, aliàs mille incommoda sunt sequutura: & considerata etiam hac regula, & ante oculos tanquam speculum habita, adhuc potest oboriri malum, vt habetur ex S. Th. vbi supr. *Malum autem per consequens in huiusmodi est per hoc, quòd aliquid discordat à sua regula, vel mensura, quod quidem contingit vel per hoc, quòd superexcedit mensuram, vel per hoc, quòd deficit ab ea, sicut manifestè apparet in omnibus regulatis, & mensuratis.*

Modus iste mihi videtur esse aptissimus ad satisfaciendum obligationi oneris reformationis, quod sub mortali incumbit Capitulis, ad conseruandam pacem inter Superiores, & subditos, ad timiditatem expellendam, libertatem loquendi concedendam, & tandem ad occurrendum Religionis relaxationi: si fortè alicui non videatur aptus, meliorem tradat, cui meipsum illicò subscribo.

DVBIVM C.

An tuta conscientia Capitulum prouinciale possit magnum reformationis negotium committere Prouinciali, ac Definitoribus.

SVMMARIVM.

1. *Capitulum prouinciale pro Prouincia condere potest leges perpetuò duraturas.*

2. *Idem Capitulum reformationis negotium ad ipsum spectans Prouinciali, ac Consultoribus*

fultoribus committere potest: quadam habetur limitatio, simulque dicitur, quod non est conueniens.

3. Quilibet capitularis habet annexam obligationem insistendi reformationi, nec ob metum reuerentialem excusatur.

Superiùs dixi, quòd multa facere potest Capitulum generale, idem respectiuè est philosophandum de Capitulo prouinciali: potest ergo condere leges, & decreta perpetuò duratura pro Prouincia obligantia omnes, qui incorporati viuunt in ea; Prouincialem quoque potest ipsum eligere, deponere, punire, eiusque authoritatem minuere, ac augere, omniaque facere, quæ Prouincialis ipse facere potest, eò quòd habet authoritatem supra ipsum: quò fit, vt si Capitulum generale potest regulam iam collapsam, & relaxatam ad pristinum statum restituere, obligando subditos ad obseruantiam illius reformationis, eò quòd hęc regulæ restauratio concernat ipsam, nec sit supra ipsam, & professi, qui sunt membra Religionis teneantur etiam cum proprio incōmodo ipsius bonum, & conseruationem procurare. Silu. tit. Relig. 6. Cordub. in exposit. regul. S. Franc. c. 10 punct. 6. Sanchez summ. lib. 6. c. 2. n. 35. multos alios citans; ita Capitulum prouinciale istud idem potest pro sua Pouincia efficere, imò addit Sanch. vbi supr. n. 37. quemlibet priuatum Superiorem, cui non datur condere statuta, sed præcepta imponere, quæ siue morte ipsius, siue officio terminato expirant posse in suo conuētu, seù Prouincia pręcepta imponere obligantia ad ea, quæ prudenter iudicat necessaria ad prioris regulæ obseruantiam, & reformationem, tum quia sicut Capitulum generale statuere potest leges perpetuò duraturas; ita huiusmodi Superiores eandem potestatem habent imponendi præcepta non perpetua, tum quia eorum officium petit, vt in loco sibi subiecto obseruetur regula, & quæ collapsa est, restauretur.

CONCLVSIO.

Capitulum pouinciale tuta conscientia potest suam authoritatem Prouinciali, eiusque Consiliarijs concedere, vt nomine suo Prouinciam reforment, non est tamen conueniens. Suadetur: potest augere, ac minuere authoritatem Prouincialis, vt dictum est: ergo ei potest tribuere reformandi authoritatem. potest Compromissarijs ius eligendi conferre, vt dicitur in electionis materia: ergo etiam reformandi authoritatem compromittere in huiusmodi Patres. Limita modò sint idonei; si enim probabiliter timetur, ne reformatio solùm supra subditorum, & non supra Prælatorum partem cadat, non sunt idonei ministri pro reformatione, & Capitulum id efficiens suæ obligationi non satisfacit: dixi, non esse tamen conueniens, tum propter propensionem, quam vnaquæque pars sibi ipsi habet, tum quia, augmentata potestate, augmentatur defensio propriorum defectuum reformatione dignorum sub coloratis rationibus, tum quia Iudex in propria causa non est cōpetens ad ferendum iudicium; & ideò Capitulum ipsum debet reformationi insistere, aliàs Religio semper ruet, cum experientia compertum sit, quòd regula, & Religio, quæ non reformantur, quotidiè ad ruinam, ac maximam relaxationem tendunt.

Aduertendum tamen est, quòd, si Capitulum, vt propriæ obligationi satisfaciat, suo nisu reformationi insistere velit, Prouincialis verò renuat, & ad locum capitularem cum toto Capitulo accedere recuset, suo beneplacito societas capitularis in vnum congregetur, quia nihil, vt inquit Suar. 4. de Relig. tr. 8. lib. 2. c. 8. n. 8. sine præsentia, & præsidentia Prælati per se, aut per suum vicarium facere potest, ac ordinare: non est tamen alienum à veritate posse Capitulum post trinam requisitionem factam Prouinciali renuenti Capitulum congregare, licitè se ipsum congregare, & de reformatione tractare, &c. videatur Samuell. de elect. can. tr. 1. disp. 2. contr. 4. concl 4. verùm tamen est Pouincialem reum esse mortalis culpæ, quia resistit reformationi, ad quam incumbere ex officio debet, sicut etiam lethaliter peccaret Capitulum non insistendo reformationi, quandò incommoda reformanda serperent per Prouinciam, maximè in parte Superiorum maiorum: ex quo habetur vnumquemque capitularem statim

ſtatim ac eſt electus contrahere obligationem vacandi reformationi.

Nec quiſque excuſatur ob metum ortum ex ſola reuerentia, quæ maioribus debetur, quia ſola reuerentia per ſe non inducit ſufficientem excuſationem, ne culpa incurratur, vt eſt communis opinio, vt teſtatur Tuſch. lit.M. concl. 219. in fin. Suar. 3.de Relig. lib. 6. c.4.n. 16.niſi accedant adminicula ex ſententia Alciat. conſ. 1.n. 14.cui ſententiæ adhæret Menoch. de arbitrar. Iudic. lib. 2. c. 136. n. 10. Primum videtur eſſe, quandò is, cui debetur reuerentia, minatur, & potens eſt minas exequi, tunc cadit metus in conſtantem virum, vt multis relatis docet Sanch. de matrim. lib.4. diſp. 6. n. 20. Suar. vbi ſupr. n. 17. Limita cum Panormit. Couar. alijſque citatis à Sanch. vbi ſupr. n. 21. id procedere ſolùm, vbi minans ſolitus eſt exequi minas, & vbi vocatur in dubium: an ſolitus ſit: Ita Sanch. vbi ſupr. n. 22. Sigiſmund. à Bonon. de elect. dub. 52. n. 6. Sec. quandò ſimul cum reuerentia vnitur ſeueritas, vel terribilitas, tunc habetur pro iuſto metu. Ita Parnorm. in c. cauſam matrimon. cum vir. Felin. in eod.c. n. 4. off. deleg. hinc dixit Bald. in c. 1. §. ieiunia col. penult. de pace firm. potentis vultum terribilem incurere iuſtum, & ſufficientem metum, quia ibi virtute clauduntur minæ: adhæret Sanch. vbi ſupr. n. 13. alijs relatis: metus ergo his adminiculis roboratus poteſt excuſare à peccato capitulares, qui reformationi non inſiſtunt, eò quòd cum tanto incommodo, ac damno officium non ſuſceperunt, nec ab alijs tribuitur eis: verùm tamen eſt, quòd debent monere Generalem de violentia facta, vt ſua authoritate remedium apponat, maximè quandò eſt vir virtute ornatus.

Addo, quòd ſi capitularis poteſt petere auxilium ab alijs capitularibus, & ſimul vniti poſſunt occurrere minis Superiorum maiorum (ſicut facilè exiſtimatur à multis eſſe præſtandum auxilium, quia in Capitulis Religionum reformatarum non deſunt homines zelo reformationis accenſi, qui facillimè minis obſtabũt) nequit dici, quòd ſit metus cadens in virum conſtantem. Ita colligitur ex reg. damnum de reg. iuris in 6. l. fin. in princ.ff. quòd met. cauſ. Bellon.conſil. 18. num. 14. Tuſch. lit. M. concluſion. 218. num. 20. Sanch. vbi ſupr. diſp. 2. num. 23.

Addo etiam pro fine, vt rectè dicit Innoc. in c. 1. de his, quæ à maiori parte, & Miranda man.tom.2. quæſt. 23. art. 35. quòd, ſi in Capitulo tractatur aliquid illicitum, atque damnabile, tenentur capitulares contradicere, aliàs habentur pro conſentientibus, & inuoluuntur peccato cum alijs conſentientibus expreſſè.

R. P. F. IACOBI
RAGGII
GENVENSIS
ORDINIS CAPVCCINORVM
DE
REGIMINE REGVLARIVM
SECVNDA CENTVRIA

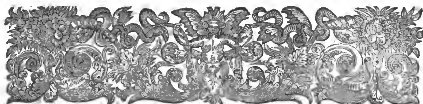
In tresdecim Tractatus distributa.

GENVÆ, M. DC. LIII.

EX TYPOGRAPHIA BENEDICTI GVASCHI.

DE LICENTIA SVPERIORVM.

INDEX DVBIORVM SECVNDÆ CENTVRIÆ.

TRACTATVS PRIMVS.

TRACTATVS SECVNDVS.

✠ 2 TRA-

TRACTATVS TERTIVS.

TRACTATVS QVARTVS.

TRACTATVS QVINTVS.

ditorum merita indaganda.

133. Quænam lex sit statuenda pro praxi iustitiæ distributiuæ applicandæ cum circunstantijs superius præscriptis, vt regimen suauitatem redoleat.

134. Qua obligatione Capitulum generale teneatur prædictam legem statuere.

135. An iustitia distributiua sit medium cōgruum ad ambitionis vitium à Regularibus delendum.

136. An Prouincialis, qui in distributione familiarum distribuendarum per cœnobia optimis subditis, ac officialibus in commodum aliquotum amicorū, qui aliquibus locis præsunt, vtitur, lethaliter peccet.

137. Quibus motiuis à diuina iustitia Prælati, qui Religionis bona vltra mensuram iustitiæ distributiuæ, ac dignitates in proprium commodum, ac vtilitatem conuertunt, iudicandi sint.

138. An Superiores præsertim maiores, qui iustitiæ distributiuæ iura negligunt, diuidendo inter se præstantiora bona communitatis in diuino Iudicio, tanquam seditionis peccato inuoluti, damnandi sint: & an subditi, qui tàm grauem patiuntur iniuriam contra eos aliquid agere possint.

139. An leges, seu statuta, quæ aliquandò sanciũtur in aliqua Religione de votis alternatiuis, seù de votis per nationes distribuendis, obotiantur ex neglecta iustitia distributiua, ex. g. vt ex qualibet natione eligatur vnus Definitor, seù vt Prouincialis modò eligatur ex vna, & modò ex alia natione.

TRACTATVS SEXTVS.

140. AN consensus actus expediendi in Collegio, seù Definitione collegialiter habendus sit.

141. A quodam Prouinciali fuit prolata sententia definitiua contra P. F. N Sacerdotem ob delicta commissa, cui Reo imponitur grauis pœna, præsertim carcer ad tempus, vnius, ex quibus debebat petere consilium, consilio neglecto: Quæritur, an huiusmodi sentẽtia sit inualida, ac nullius valoris.

142. An Definitores, qui tacent, dum Prouincialis abutitur potestate, multa operando, quę sub pœna nullitatis actuum, absque consensu ipsorum Definitorum nequit operari, sibi præiudicent.

143. An sententia prolata in Definitorio à maiori parte, sit à minori, quæ votis suis in eam nō consentit, subscribēda.

144. An Definitores, seù Consultores teneantur liquidò, ac sincerè suam sententiam in Definitorio aperire.

145. An, quandò crimen occultum subditi est reuelatum Prouinciali tanquā Patri, possit ipse omnibus suis Consultoribus, seù Definitoribus illud pro remedio aperire.

146. An Definitores teneantur sub mortali de ijs, quæ tractantur, ac terminantur in Definitorio seruare secretum.

147. An Definitores vnà cum Prouinciali post latam sententiam contra Reum possint pœnam minuere, vel aliquo modo in illa dispensare.

148. An vnio, seù fœderatio facta à maiori parte Patrum ex Definitione, vt regimen ordinetur secundum eorū sensum, sit lethaliter peccaminosa.

149. An actus, qui deciduntur ab illis Patribus simul vnitis, prout in conclusione præcedentis quęsiti, sint à iure nulli.

TRACTATVS SEPTIMVS.

150. AN magis expediat Priorū creatione fieri à locorū familijs, quā à Definitoribus, vnà cum Prouinciali.

151. An vniones duorum, vel trium Patrum ex Definitione, quæ fiunt tempore celebrandæ electionis Priorum, seù Guardia-

Guardianorum, vt suffragentur aliquibus in Guardianos ratione situs, amicitiarum, seù conciuium, &c. censendæ sint lethaliter malæ: & an electi in Priores possint tandē vota ferre pro illis tribus Patribus, qui eos elegerunt, vt conseruentur in possessis Prælaturis.

152. An Priorum, seù Guardianorum electiones, quę sequuntur ex vnionibus prædictis, factæ à maiori parte Patrū ex Definitione, sint à iure nullæ.

An promissiones, quas ad inuicem sibi faciunt Patres Definitores, scilicet dicit Titius alij Definitori: si suffragium præstes meo amico, seù conciui in Priorem, ego dabo votum meū tuo nepoti, &c. censendæ sint simoniacę.

153. An Prouincialis, seù Definitor, qui in Guardianorum electionibus præstant vota sæpè pro amicis, sint in statu damnationis æternæ.

An, quandò tractatur de aliquo promouendo in Guardianum, possit ex. gr. Prouincialis manifestare eius delicta secretè, nota in visitatione, Definitoribus, qui habent vota electiua.

154. An in Definitorio ex quatuor, vel quinque Patribus constante possit Definitor, qui tantùm pro munere Guardiani, seù Prioris præstando habet duas voces, consentiendo electioni. quasi de se factæ, augere numerum, electionemq; complere.

155. In quadā Religione Priores, seù Guardiani creantur à Prouinciali, ac Definitoribus per fabas, & lupinos, seù calculos, tali pręscripto modo, vt quilibet Guardianus creādus pro quolibet cœnobio nominetur a Prouinciali, & hic subijciatur votis omnium electorum; si maiorem partem votorum habebit, intelligatur electus: quęritur, an nominatio, seù præsentatio facienda à Prouinciali sit coactiua, an directiua.

156. An, renuente Prouinciali exponere votis nominatos à Definitoribus, possint hi eos exponere, & tandem eligere in Guardianos.

TRACTATVS OCTAVVS.

157. AN huiusmodi Priores, seù Guardiani sint verè Prælati.

158. Quonam iure diuino, an humano fruātur huiusmodi Prælati tali iurisdictione.

159. An authoritas competens Prioribus electis à familijs per electionem canonicam competat etiam illis Prioribus, qui aliter, quam per electionē instituuntur; & an ea possit limitari à Superioribus.

160. An confirmatio in forma speciali derogante iuri communi, quòd scilicet electio Guardianorum creetur aliter, quàm per electionem, intelligatur etiam, quòd sit derogatum iuri communi, itaut possit Religio coarctare, & limitare iurisdictionem Prælatorū localium, quæ eis competit secundū ius commune.

161. Quandò in confirmatione aliqua explicantur secundum substantiā, nulla facta mentione aliorum, sed tantùm in communi, dicendo, reliqua confirmantur omnia, & singula secundum omnes partes, articulos, &c. & clausulę motu proprio, & ex certa scientia cadunt tàm super illa singillatim explicata, quàm super reliqua tantùm in communi: quæritur, an confirmatio sit in forma specifica respectu omniū, an verò solùm respectu eorū, quorum tenor saltem secundum substantiam est insertus.

162. An Abbas, seù Prior in suo cœnobio, cui præest, pacē teneatur procurare.

163. An Abbas, seù Prior curare teneatur, vt sui subditi vnione, ac pace fruantur.

164. An Abbas, seù Prior in suis functionibus consilia adhibere teneatur.

165. An Abbas, seù Prior solo suo arbitrio absque aliorum consilio suis subditis præcepta imponere possit.

166. An Prælatus, qui numerosæ familiæ præest, ita regularem disciplinam in tali loco tueri debeat, vt tres, vel quatuor

tuor vigiles,& custodes ponere possit in locis communibus, & publicis, vt explorent, & referant actiones, vt,si correctione dignę sint,corrigãtur.

167. An Prælatus tuta conscientia tolerare possit subditum,omnia referẽtem, quę de eo subditi obmurmurant.

168. An Prælato locali licitum sit socium adhibere subdito suspecto de minùs honesta cõuersatione,vt sibi, tanquam Patri, ad fraternè corrigendum illum denuntiet.

169. An liceat Prælato locali, quandò habet subditum suspectum de aliquo delicto commisso in conuentu, seù extra cum muliere,seù fratre, cuius fama non est diuulgata, eum statim ab illo loco remouere.

170. Quænam potissimùm conferre possunt ad rectam gubernationem cœnobij.

TRACTATVS NONVS.

171. AN sit expediens Religiones habere statutum,vt assumantur Discreti à cœnobiorũ familijs pro ferendo suffragio in Capitulo Prouinciali.

172. An modus eligẽdi Discretos de necessitate conscientię sit auferendus à cœnobiorum familijs.

173. Quinam modus sit designandus pro nouo modo eligendi Discretos.

174. Alius designatur modus seligendi Discretos.

175. Alis eligẽdi Discretos mod' proponitur.

176. An, secluso iuramento, sub mortali teneantur electores seligere digniores,& aptiores,vt fungantur munere Discretorum,& quomodò sint confirmandi.

177. An illegitimi nati possint esse Discreti mittendi ad prouinciale Capitulum.

178. An huiusmodi Discreti,seù Socij possint renũciare voci tàm actiuę,quã passiuę.

179. An repudiata, ac renũciata voce à Discretis, possint eam reassumere.

TRACTATVS DECIMVS.

180. AN sub mortali electoribus existat obligatio conferendi vota digniori, & vndenam dignioritas sit exquirenda:

181. Quæ vtilitas primò, & principaliter est demandata studio, curæque Præsidentis,ex cuius propagatione dignoscitur dignior: quibusque medijs est tandem procuranda.

182. An Prælatus propria commoda, vtilitatemque quærens sit idoneus minister ad prædictam vnionem propagandam: & an electores sub mortali ei vota denegare teneantur:

183. An Prouincialis,qui in creatione Priorũ, seù Guardianorum plurimos amicos eligit, possit ab electoribus tuta conscientia denuò eligi,seù confirmari in Prouincialatus officio.

184. An electores Prouinciali, qui plures promouit multos amicos in Guardianos,seù Priores,quorum vota, experiẽtia duce, ei inseruie tunt ad se confirmandum in Prælatura assumpta, teneantur in conscientia denegare vota.

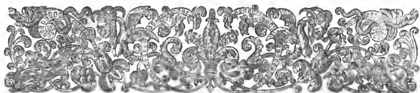
185. An,quandò ex quadam experientia habetur amicos inter se mutuò præstare vota, Prouincialis non mediocris sanctitatis,in sua prima creatione Priorũ, seù Guardianorum eligens multos sibi familiares, & amicos argui firmiter possit,quòd ducatur interesse, & propensione habendi vota amicorum in sui confirmatione, ita vt electores teneantur ei denegare vota tanquam nõ non apto ad propagandum vnitatem, & pacem pro conseruatione multitudinis necessariam.

186. Quædam Prouincia Regularium constatur ex quatuor quasi nationibus sic constitutis ex situ,seù Oppidis,ac Ciuitatibus,in quibus sunt Religiosi geniti, & quælibet Religiosorum multitudinem numerat: quæritur, an elector, cuius munus est seligere, ex. g. quatuor Definitores,qui vnà cum Prouinciali

TRACTATVS VNDECIMVS.

TRACTATVS DVODECIMVS.

TRACTATVS TERTIVSDECIMVS.

R. P. F. IACOBI RAGGII DE REGIMINE REGVLARIVM SECVNDA CENTVRIA

In tresdecim tractatus diuisa.

TRACTATVS PRIMVS DE Duratione, & multiplicatione Prælatorum.

DVBIVM CI.

An Religionum Prælatura sit perpetua.

SVMMARIVM.

1. *Designata quadripartita distinctione, concluditur neque de iure diuino, neq; canonico, neq; ciuili Religionum Prælatur as esse perpetuas.*

2. *Concluditur de iure speciali esse inspiciendas cuiuslibet Religionis ordinationes.*

Quatuor modis intelligi potest quæsitum. Prim. de iure diuino. Secund. de iure canonico. Tert. de iure ciuili. Quart. de iure speciali.

PRIMA CONCLVSIO.

NVllum ius diuinum statuit, vt huiusmodi Prælationes sint perpetuæ. Ita Suar. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. c. 7. n. 2. Tambutin. to. 1. disp. 12. q. 1. n. 1. quia nec scriptura, nec traditum ostendi potest; imò Suar. addit: Probabile existimo in vniuersa Ecclesia catholica nullam Prælationem esse ex iure diuino absolutè perpetuam, ita vt non possit quis ea inuitus priuari, vel sub ea lege haberi, nisi solus Pontificatus summus.

SECVNDA CONCLVSIO.

EX aliquo textu canonico deduci non potest regularem Prælaturam debere esse perpetuam. Ita DD. citati contra Nauarr. asserentem monasteriorum Prælatos secundum ius commune perpetuos esse debere, idque probantem ex cap. Nullum 18. qu. 2. vbi dicitur: Nullam potestatem relinqui Monachis expellendi Abbatem, aut sibimet alium ordinandi, quod non alia ratione dici potest, nisi quia Abbas ex vi iuris perpetuus est, & hoc idem supponitur in toto titulo de statu Monachorum: verùm contra Nauarr. insurgit Suar. vbi supr. n. 2. quē sequitur Tamburin. vbi supr. dicit ergo: Non inuenio ius aliquod positiuè definiens, vt hæ Prælationes perpetuę sint, nec Nauarr. illud adducit; illud enim c. Nullum solū statuit, vt Monachi nō possint deponere Abbatē pro arbitrio suo, aut aliū creare, quandò voluerint, quod longè diuersum est; nam licèt Prælatura sit temporalis, non poterit deponi Prælatus arbitrio subditorum, sed definitio tempore ex lege, seu statuto, vel ipso iure amittet officium, vel tenebitur renunciare, & ad id cogi potest iuxta constitutionis tenorem; neque enim etiam in toto titulo de statu Monachorum aliquid inuenio, quo hęc conditio perpetuitatis pro hoc munere decernatur, & præscribatur: hæc Suar. cuius doctrina admittitur à Barbos. in coll. DD. in cit. cap. Nullum.

Subdit tamen Suar. quòd negatiuè Pręlaturæ Religionum de iure communi sunt perpetuæ. Prim. quia illud ius non prohibet, quin perpetuæ sint, aut temporales. Secund. quia in eo semper est sermo de tali dignitate, tanquam perpetua; imò illa, quæ ibi statuuntur, perpetuitati congruunt, quia nimirum illam conditionem supponit, vndè virtualiter illam approbat, ac defendit, qui videtur esse proprius sensus dicti cap. Nullum declarat enim postquam Religiosi sibi eligūt in Abbatem aliquem absolutè, & simpliciter, ac sine vlla temporis limitatione, talem Prælaturam ita esse perpetuam, vt non possit ab inferioribus deponi; liberum enim eis fuit potestatem in ipsos dominandi tradere, postquam autem eam absolutè dederunt, auferre non possunt: hæc Suarez.

Verùm, vt verum fatear, textus explicatio per verbum negatiuè secundum primam rationem mihi placet, quia sicut non præcipit perpetuitatem; ita nec prohibet, quin sint perpetuæ, aut temporales, & ita in hoc sensu potest affirmari Regulariū Prælaturas esse de iure communi perpetuas; displicet tamen secundum aliam rationem, quam modò nolo impugnare. De iure ciuili dicēdum est etiam potius esse temporales, quàm perpetuas, & licèt ad tale ius non spectet circa quæsitum aliquid statuere, quia res monasticæ per se non cadunt sub ius ciuile, nihilominus multa adducemus in subsequenti dubio ex tali iure elicita, quæ indirectè confirmabunt conclusionem, dum clarè videbitur, quantùm ius ciuile detestetur perpetuitatem in magistratibus.

TERTIA CONCLVSIO.

DE iure speciali, nempè particularium cuiuslibet Religionis ordinationum, seu constitutionum multa in hoc varietas dignoscitur: aliquæ Religiones gaudent, loquendo de suprema dignitate, perpetuo Generali: nonnullæ aliæ temporali, qui tamen ab initio perpetuus fuit institutus: aliæ verò semper vsq; sunt temporali, quę omnia distinctè possunt videri apud Peirin. de Prælato q. 1. cā. 4. reliqui autem Prælati inferiores, qui etiam exactè describuntur à Doctore citato n. 5. in omnibus Religionibus, inquit Suar. vbi supr. n. 4. temporales sūt iuxta proprias ordinationes, & apostolica indulta, vt ex vsu constat, & vnicuique licet videre in proprijs institutis, solùm in Ordine Carthusiensiū Priores durant perpetui, sicut in Ordine Cassinensium Abbates. Ex hac ergo diuersitate, ac varietate orta est celebris quæstio: an ex natura rei magis expediens sit Superiores Religionum esse perpetuos, quàm temporales, & vice versa: fundamentum quæsiti est, quia res humanæ rectè institutæ solent multa afferre commoda, imò ad hoc fuerunt conditæ; non ideò licet argumentari: ergo nulla incommoda insurgent, quia insurgent; nam ijs, experientia teste, subiacent, & teste eadem experientia, nequeunt vitari; ideò præcipuum punctum humanę prudētię est tunc id eligere, quod minus habet incommodi: in primis soluenda esset

esset quæstio ex vsu ferè omnium Religionum, quæ omnibus Prælaturis tam supremis, quàm medijs, & infimis perpetuitatem abdicarunt, qua ex re oritur regimina temporalia vtiliora esse Religionibus, & magis adaptari hominum infirmitati, minoraque incõmoda afferre; sed id meliùs videbitur in subsequenti quęsito, quod, licèt erit de Generali; meliùs tamen, paucis deductis, applicari poterit omnibus alijs Prælaturis.

DVBIVM CII.

An expediat, Religionum Generalem esse potiùs perpetuum, quàm temporalem.

SVMMARIVM.

1. *De exposito titulo duæ habentur principaliores opiniones, quarum argumenta extenduntur, & designantur aliorum DD. opiniones.*

2. *Per leges, & nõ per homines, quæ omnia vitia ob hominum imbecillitatem prohibere nequeunt, meliùs reguntur, & gubernantur Respublicæ.*

3. *Describuntur rationes tam à priori, quàm à posteriori, cur Religiones deficiant à primæuo feruore; ex hoc enim, sicut in viuentibus sequitur triplex status.*

4. *In statu scilicet augmentationis, & consistentiæ tam expediens est, vt Generalis sit perpetuus, quàm temporalis: & nonnullis obiectionibus satisfit.*

5. *Expensa Religione sub illo triplici statu, & nullo designato remedio, status quæsiti videtur problematicus, eoque dato, asseritur temporalem Generalem ob varias rationes magis conuenire Religioni: & soluuntur diuersa obiectiones.*

De ista grauissima quæstione tres extant opiniones, inter quas duæ videntur principaliores, Prima, quæ est affirmatiua, mordicus defenditur à Nauarr. comment. 3. de Regul. nũ. 3. de statu Monach. lib. 3. cons. 7. n. 8. asserente hanc mutationem fuisse inuentam à iuuenum desidetio cupiditate regnandi, quem sequitur eadem tenacitate Mirand. man. Prælator. tom. 2. qu. 7. art. 6. adhæret etiam Suar. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. c. 7. n. 8. Azor. 1. part. lib. 12. c. 20. qu. 21. & alij. Secund. negatiua firmiter defenditur à Peirin. tom. 2. de Prælat. qu. 1. c. 4. §. 1. pro se referente D. Thom. 4. de regim. Princ. c. 7. & 8. Canonh. Scriban. & in terminis Sarton. de his ergo duabus opinionibus validissima argumẽta propoñã.

Prima hisce argumentis à Nauarr. alijsq; adductis fulcitur. Prim. quia per mutationem Prælatorum continua eorum authoritas minuitur, & infirmatur ob timorem subditorum, pro quo adducit illud celebre dictum c. Visis. 16. qu. 2. *Humani esse moris illum timere, cuius iudicio nunc erigitur, nunc deprimitur.* Secund. ex ista mutatione, ac vicissitudine Prælatorũ infinita incommoda oriuntur, quorum primum est ambitio capiens maiorem partem Monachorum, Prælaturas optantium, ex qua sequitur eneruatio disciplinæ; ob vota enim ab electis electores capiunt impunitates, priuilegia, & gratias promissas, &c. oriuntur prætereà conuentiones, simoniæ, quibus alij alijs suum fauorem, & auxilium in futuris electionibus promittunt, vt in pręsenti ipsis faueant, contra c. Quampiq 1. qu. 2. & c. Pactiones. de pactis, vbi acriter huiusmodi pactiones prohibentur: oriuntur etiam perpetuæ subornationes, collusiones, quibus alij sibi, vel alijs suffragia in futurum procurant: hinc etiam prodeunt factiones, dissidia, susurrationes, murmurationes, detractiones, dum alij aliorum defectus tam veros, quàm falsos, tam naturæ, quàm morum non dubitant aperire, vitiaque imponere ad maculandam partis opinionem, ne caput extollat: demum oriuntur iniustitiæ, quibus oppressa semper pars contraria videtur, cum illi negentur ea, quæ alijs liberaliter sunt concessa, nempè gratiæ, & priuilegia, &c. & ferè quadam crudelitate impetatur punitione, correctione, alijsque animaduersionibus, quasi omnia mala ab ea sint perpetrata. Tert. opinionem suam confirmat exemplis SS. PP. Basilij, Augustini, Benedicti, Dominici, etiam Seraph. Francisci, qui pro bono regiminis augumento, obseruantiæ profectu, ac conseruatione pacis, ac quietis in Religionibus Generales perpetuos, vt videre est apud eorum monumenta, constituerunt: adducit etiam Nauarr.

Nauarr. exemplum Tiberij Cæsaris, qui, vt refert Suetonius Tranquill. in eius vita, rardissimè, aut nunquam Prouinciarum Rectores à regimine amouebat, eò quòd, experientia teste, peccata, vitiaque populorum dissimulatione solebant prætenire, dum ad modicum tempus regimen erant habituri, & vsque ad sanguinem subditos emungebant; vndè alij, & alij noui his succedentes residuū sanguinis exugebant: potest etiam confirmari hæc opinio exemplo Iesuitarum, quorum Generalis est perpetuus. Tādem Nauarr. de statu Monach. vbi supr. huic quæstioni finem imponens hæc verba habet. *Supradicta omnia testor, atque testificor, vt anxiosus testis, & consultor, ad quem innumerorum peccatorum tam simoniæ, quàm ambitionis, superbiæ, factionum, discordiarum, ac murmurationum cognitio frequentissimè tum per Confessarios, tum per ipsosmet Prælatos, & subditos pro medicina contra scrupulos concurrentes, peruenit: testor, inquam, quòd si absque scandalo possem perpetuitatem Prælatorum reuocare, quam SS. PP. vbi supr. instituere, restituerem, seruatis ad vnguem Canonibus, quibus Prælati sub munere abutentes deponerentur, & eijcerentur, & sine vlla negligentia castigarentur*: hæc ille. Vltim. probatur, quia prudens regimen ab experientia longa habetur, quæ desideratur in Prælatis temporalibus deuorantibus monasteriorum bona, quia ad modicum tempus regimen sunt possessuri.

Secunda opinio his argumentis firmatur, quæ directè opponuntur probationibus primæ sententiæ. Prim. sicut temporale regimen timorem subditorum habet annexum; ita perpetuum Imperium nimiam superbiam, & audaciam Prælatorum in subditos nutrit, dum eos opprimendo sibi regnare videntur Prælati, ita vt filij amore nati, tanquam serui habeantur: libertas etiam Religiones tanquam proprias seruas tenent, & velut homines hæreditarij sine discretione congregationis corpus administrant, quasi dominium, & Imperium absolutum in illud liberè possint exercere; & quod peius est, obtinent, vt subditi ab ore pendeant contra libertatem spiritus. Secund. sicut in temporali mille incommoda sequuntur; ita in perpetuo: audi ea, quæ dicit Peirin. vbi supr. *Ex diuturnitate securitas adest, facilè aures, & manus perpetui Superioris incommodis laxant, munera accipiendo, omnia in vsum proprium conuertendo, ea amicis largiendo: oriuntur munerum largitiones, simoniæ, subditorum odia, detractiones, ac murmurationes, &c. quis enim enumerare poterit vitia in Prælatis pro sui conseruatione? quas tyrannides non exercent? quas iniustitias? quas depressiones hominum virtute prædictorum? pecunias emungunt, conuentus expilant, Monachos expoliant: tandem multa alia facere audent, vt in perpetuitate se videant, & quos subditos non excæcant, insurdescunt pecunia, alijsque muneribus, & ita obtinent, quod cupiunt, & volunt*: hæc Peirin. Et nunquid factiones, dissidia, seditiones absunt ab his regiminibus? minimè quidem, quia licèt non tam frequenter ob raras electiones formentur, formabuntur tamen ob fauores, honores, indulgentias suis suffragatoribus, & amicis à Prælatis concessas, quæ omnia alijs negantur; & si aliqua eis præstantur, maxima cum difficultate, & labore, ac si non essent, vt ita dicam, de corpore Religionis, ac, si horum labores pro Religione impensi non essent proemijs digni; nec non formabuntur ab ipso Imperio in vno, seù in paucis cumulato, quia cum appetitus honoris insit naturaliter hominibus, teste Val. Max. à D. Thom. relato de regim. Princip. lib. 4. c. 7. *Nulla est tanta humilitas, quæ hac dulcedine non tangatur*: multi profectò nec dissidijs abstinebunt, vt ad honores ascendant, videre paucos exaltatos, multos meritis pares oppressos, & humiliatos, discordiam, ac seditionem parit iuxta sententiam Aristot. 5. polit. c. 7. *In optimatibus autem*, inquit, *seditiones fiunt, interdum quidem ex eo, quòd pauci sunt honorum participes*. Addo tandem plus posse destruere malum Prælatum perpetuum, & quoad spiritualia, & quoad temporalia, quàm centum temporales, quia, si vnus tēporalis destruit, alter ædificat, teste experientia, quæ docet in suorum regiminum primordio pro Religione, ac Dei cultu omnes ædificare, saltem ad celandam suam ambitionem, & malitiam; at continuatio perpetui, ac mali Prę-

lati omnia bona Religionis ambitione, superbia, iniustitijs, alijsque pessimis moribus exterminant, & eradicat. Tert. si sententia contraria roboratur exemplis multarum Religionum, quæ ab initio beneficio Generalatus perpetui fruebantur, ista etiam solidatur exemplis multarum Religionum, vt videre est apud Peirin. vbi supr. n.6. quæ ab initio semper temporales Generales habuerunt, imò multæ ex illis authoritate sedis Apostolicæ ad petitiones ipsorum Religiosorum inclinatæ perpetuum Generalem in temporalem mutarunt, eò quòd maxima authoritate, & austeritate subditis imperabant, & propter magnam potentiam, qua pollebant, Visitatoribus pro eorum reformatione missis resistebant. Ita docet Rodriqu. tom. 1.qu. 16.art.1. in fin. Quart. si Nauarr. suam sententiam confirmat Tiber. Cæsar. exemplo, hæc sententia firmatur exemplo Caroli V. Imperator. de quo Scriban. 1.Pol. Christ. c. 70. ait, quòd dedit cõsilium Philippo filio suo, ne gubernationes magnas diù sub vno capite permanere sineret. Quint. si temporalia regimina ob modicum tempus monasterij bona dilapidant, multò magis perpetuum dominium, eò quòd Prælati ea possident, tanquam res hæreditarias, quæ filijs, ac nepotibus relinqui possunt. Tandem sextò, si perpetuitas dat, ob longam experientiam, magnam prudentiam in Prælatis, & temporale dominium non eam denegat, duce experientia, in viris aptis, & idoneis, quia, quod bonum, & malum fuit in præterito regimine, inseruit eis pro doctrina ad prudenter gubernandum; vndè Tacit. 1. hist. in orat. Galbæ ad Pis. ait: *Vtilissimus, ac breuissimus bonarum, malarumque rerum delectus cogitare, quid nolueris sub alio Principe, aut volueris*: hæc sunt principaliora, ac validiora argumenta, quibus sectatores vtriusque sententiæ se se muniunt, atque confirmant.

Quid ergo dicendum? nisi quòd vtrinque sicut habentur maxima incommoda, ita mille commoda; vndè tertia opinio insurgit, & est Layman. in qq. can. c. 18. n. 135. ita loquentis: Non desunt, qui expedire magis existimant, vt Ordinũ Prælati in perpetuum instituantur, sed hanc rem difficile est definire, cum ex vtraque parte tam commoda, quàm incommoda existant: & ante illum Io. Bapt. Anthoniucius in Cathec. Neapol. lib. 5. de simon. priuat. c. 6. fol. mihi. 184. vbi sic asserit: Ego, licèt Nauarri opinionem de perpetuitate Generalium aliquandò probauerim; hodiè tamen in re anceps sum, cum valdè probabiles rationes pro vtraque parte sint, tum propter iustitiam distributiuam, tum propter incautam electionem ab initio factam, & præsertim quoad capita Ordinum. Tamburinus verò de iur. Abbat. tom. 1.disp. 23. qu. 7. n. 4. putat hanc esse rem satis arbitrariam, & alterutram partem eligi posse, dummodò incommoda, quæ in vnaquaque illarum contingere possunt, quantùm fieri potest, euitentur. Pro quæsiti veritate sit.

Prim. nor. quòd incõmoda, quæ in natura humana, quasi in propria sede regnãt, originẽ ducunt ex hominũ imbecillitate, ac fragilitate, qui ab intrinseco ad malum sunt proni: hinc est, quòd S. Thom. 1.2. qu.95. art. 1. resoluit, quem sequuntur Medin. ibid. Mirand. tom. 2. quæst. 25. art. 5. vtilius esse, Reipublicæ gubernari optimis legibus, quàm hominibus, licèt hi sint res animatæ, illæ verò inanimatæ, eò quòd, cum in Mũdo plures sint proterui, & ad vitia proni, necessarium fuit per vim, & metum à legibus inflictum, à malo eos cohibere, non per homines, qui sæpè, ac sæpius amore, vel odio affecti iudicium perturbatum habent; vndè in iure multis in locis cautum est, vt quàm paucissima Iudicum arbitrio relinquantur, sed secundum leges omnia iudicentur, vt habetur in cap. Omnis qu. 1. & in cap. Iudicet 7.qu.7.& in cap. Summoperè 11. qu. 3. quare dicebat Plat. lib. 4. de Republ. *Vt enim euidenter constat Rempublicam illam esse beatam, in qua non leges Principibus, & Magistratibus, sed Principes, & Magistratus legibus obediunt*. per leges ergo Respublicæ sunt regendæ, quæ, seclusa omni cupiditate, amore, odio, & humana affectione, statuunt, & ordinant ea, quæ necessaria sunt, inquit D. Thom. ad pacem hominum, & virtutem: quæ tamen leges nequeunt omnia vitia prohibere, vt inquit S. Thom. vbi supr. qu. 6. art. 2. Medin. ibid. S. Antonin. 1. part. tit. 17. §. 4. Sot. de iustit. lib. 1. qu. 6. art. 2. quia, cum men-

mantur, & perfectio tendit ad occasum; & sicut natura non operatur in instanti, sed in tempore; ita in quolibet statu assignati debet id, per quod quilibet status moueatur. Aduertendum tamen est, quòd si status declinationis non sustentetur bonis exemplis, reformationibus, alijsque medijs necessarijs, præsertim claudendo ianuam ingredientibus, magna velocitate ad interitũ, cum natura prona sit ad malum, declinabit: his suppositis.

PRIMA CONCLVSIO.

COnsiderando Religiones in primordio suarum originum, idest in primo statu, in quo Religiosorum feruor, quasi ignis augumentabatur, cum vnusquisque ad hoc virtutum materiam colligeret, perfectionisque statum magis, ac magis cuperet propagare, earum vtilitati, ac profectui tam expediens est, vt Generalis perpetuo regimine fruatur, quàm temporali gaudeat. Suadetur: incommoda allata à prima opinione contra regimen temporale Generalium exoriuntur præsertim ex subditis, & ex deprauato modo electionum: incommoda relata à secunda opinione, quæ exterminare conãtur Religiones, quæ sub perpetuitate primi capitis reguntur, præsertim emanare videntur à Prælatis: sed in nostro casu, neque ex parte subditorum, neque ex parte Prælatorum labi possunt: ergo: maior videtur clara in superioribus: minor probatur, quia ex parte subditorum suffragia ferentiũ in electionibus omni prudentia, iustitia, sanctitate, nec non & simplicitate dabuntur; quarè nec disciplina regularis eneruabitur, nec subornationes, collusiones, susurrationes, murmurationes, conuentiones, simoniæ, aliaque incommoda superiùs enarrata orientur: ex parte etiam Prælatorum perpetuorum nimia audacia, & superbia in subditos non excitabitur, nec alia incommoda superiùs recensita audientur, eò quòd omnes in spiritu feruentes magis, ac magis perfectionem anhelabunt; subditi parui æstimantes Prælationes; superiores quietem subditorum maximo cum desiderio optantes; hi cum omni iustitia, æquitate, ac pace munus suum exercentes; illi cum omni patientia, & alacritate recipientes quidquid à Superioribus erit ordinatum, vt videre est apud annales Religionum: ergo tam vtilis est Religionibus in illo primæuo statu Generalis perpetuus, quàm temporalis; vndè Aristot. 3. polit. c. 5. ait: *Quandò igitur, vnus, vel pauci, vel multi communem vtilitatem in gubernatione sequuntur, has esse rectas Rerumpublicarum species necesse est*: argumentum etiam videtur concludere de secundo statu Religionum ratione perfectionis; quia, licèt ampliùs non proficiat, gaudet tamen profectu aquisito excludente ab illa multitudine Religiosorum mala recensita.

Dices, in omni congregatione plures sunt infirmi, nec liberi ab omnibus affectibus, vt dictum est: ergo etiam in illo primæuo statu subditi ab affectibus ducti erunt Prælationes prætendentes, & ita in enarrato statu mala recensita suscitabuntur. Respond. quod Suarez loquitur de congregationibus Religiosorum amplectentibus illum triplicem statum, in quibus verissimum esse videtur, multò plures degere infirmos, ac in spiritu debiles, quàm fortes luctantes contra proprias concupiscentias; quarè S. Bonau. vbi supr. ait: Hoc præsertim exoriri ex multitudine intrantium, qui non tam facilè flectuntur, sicut pauci, & ex subtractione virorum, qui suis exemplis, vitaque sancta iuuenes instruere soliti erant: at verò non loquitur de primo illo statu solùm, quia, experientia duce, maior pars illorum hominum absque dubio sunt fortes, in spiritu feruentes, acriter luctantes contra Mundum, carnem, & Diabolum, ac semper interiorem hominem mortificantes, Crucem Domini portantes; non negat tamen, quòd aliqui pauci infirmi morari ibi non possint.

Dices, in isto etiam statu potest Generalatus indigno conferri, vt patet in initio Seraphicæ Religionis in fratre Elia, qui sua ambitione, & superbia totam conturbauit Religionem: ergo solutio ad argumentum difficultatem non soluit. Respond. quod id sequitur per accidens, non tamen absque diuina Prouidentia, quæ semper solet ex malo eligere bonum, & regulæ generales non inficiuntur exemplis, quæ

rarò

rarò occurrunt, exemplo petito ab alijs Religionibus, quæ in suo ortu non sunt passæ huiusmodi incommodum.

SECVNDA CONCLVSIO.

SI postea consideretur Religio sub illo triplici statu designato, in quo multitudo imperfectorum quasi necessariò inspicitur, status quæsiti prorsus problematicus est; & ita Layman, & Anthoniucius meo iudicio veritatem attigerunt, eò quòd, si incommoda exoriuntur ex vna parte, ex altera non desunt; & ideò non sine arte modo descripto argumenta secundæ opinionis proposui: legite, & denuò legite, quia veritas conclusionis perbellè elucescit.

TERTIA CONCLVSIO.

COnsiderando illum triplicem statum in qualibet Religione, simul adhibitis remedijs ad eultanda incommoda, vt dicit Tamburinus, non audeo recedere à sententia Peirini asserentis, temporalem Generalem esse magis expedientem ob vtilitatem quàm maximam sequuturam. Probatur prim. ex sacra Scriptura Machab. 8. vbi approbatur annualis electio Romanorum magistratuum: *Et committunt*, inquit textus, *vni hominum magistratum suum per singulos annos dominari vniuersæ terræ, & omnes obediunt vni, & non est inuidia, neque zelus inter eos*: super quem locum dicit Dionys. Carthus. durante autem hac bonitate regiminis Romanorum in multis profecerunt, & in breui venerunt ad maximum incrementum: non dissentit Glossa; imò S. Thom. 1. Machab. c. 8. vult, quòd ibi nō erat inuidia, neque zelus, quia non aderat boni particularis præponderatio. Secund. ditare Rempublicam optimis viris, per quos Respublica regatur, vt, vno deficiente, alter de regimine status informatus illicò succedat, videtur vtilius; nam de nouo alium eligere non informatum maxima incommoda afferre solet bono communi, vt rectè monet Emin. Lugo de iustit. disp. 35. sect. 5. n. 58. at si Generalis esset perpetuus, & priuaretur bonum commune his hominibus, & millia incomoda insurgerent, eo deficiente, maximè in senectute regiminis, & annotum, quia alius informatus difficilè inueniretur, & si fortè inueniretur, toti Religioni non placeret, quod est dignum magna ponderatione: ergo ne priuetur Religio hac summa vtilitate, frui debet Generali temporali. Tert. admittere, vt sint in Republica, in qua multitudo languentium iacet, plures homines, qui tanquam inimici ei obediunt, periculosum est, & id sequitur, quandò apti excluduntur ab honoribus, teste Aristot. 3. polit. c. 7. asserente: *Excludere illos*, idest aptos, *penitus ab honoribus periculosum est, cum multitudo inopum sit in Ciuitate, eademque ab honoribus exclusa, necesse est Ciuitatem plenam esse hostibus Reipublicæ*: sed si Generalis perpetuus eligeretur in maximo discrimine poneretur Religio, quia cum sit plena hominibus non viriliter pugnantibus aduersus malas inclinationes, vt dicit Suar. qui tanquam inopes in ea morantur, ac vagantur, esset admittere in ea plures, non dicam inimicos, sed parùm contentos, eò quòd exclusi viderentur ab honoribus, quos proprijs meritis progressu temporis tandem essent habituri, qui vni semper obedite, quem exaltatum supra se vident, ægrè ferrent ob varias rationes; hinc est, quod multi in ea viuunt ab omni alacritate alieni, quasi portent præ tristitia totum Orbem supra humeros ob vitam assumptam, de statutis, ac Superiorum moribus dolent, nec non, & de eorum vita murmurant cum maximo damno Religionis: ergo Generalis temporale regimen gerens non potest nisi laudari; vndè Patritius lib. 1. de Repub. tit. 6. inquit: *Præfinitum tempus magistratus habere debet; nam perpetuò imperare in libera Ciuitate odiosum est; parere enim, vt imperare discat, optimo ciui expedit*: S. Thom. 4. de regim. Princip. c. 7. ait. *Dare principatum vni soli est causa seditionis in multitudine*: & ita est ratio Aristot. in 2. polit. vbi dicit; quòd *Socrates semper facit eosdem Principes, quod seditionis est causa apud nullam dignitatem possidentes*. Quart. lex, quæ multitudini imponitur, in qua maior pars in virtute infirma videtur, ob infirmitatem omnia vitia cohibere nequit; vndè si non adaptatur eius con-

conditioni labili, atque fragili, censetur iniusta, vt dicunt D. D. & superiùs adnotaui: sed si lex statueretur de eligendo supremo Superiore perpetuo, non esset iuxta naturam humanam, quia, licèt multi perfecti degant in Religione, nihilominus imponitur multitudini, in qua maior pars viriliter non luctatur cum prauis affectibus, in qua viget aliquo modo appetitus honoris, teste Valer. Max. vbi supr. ergo huiusmodi lex non videtur esse vtilis religiosæ Reipublicæ; vndè optimè S. Thom. 2. polit. lect. 11. aiebat. *Non est possibile, quòd, qui non habent partem in regimine Ciuitatis, ament talem ordinationem Ciuitatis; vndè relinquitur seditionis materia.* Quint. vnum præ cæteris extollere periculosum est Reipublicæ, tum quia difficile est, ne moueatur in suo officio timore, vel odio, & ita iudicium alienum à perturbatione difficilè potest habere, vt benè notat S. Thom. vbi supr. in prim. not. tum quia non habet, qui eum frenet, & custodiat in præiudicium regiminis custodiam postulantis; vndè Aristot. præceptum est 5. polit. c. 11. *Communis verò custodia omnis dominationis vnius est, neminem vnum præ cæteris magnum facere, sed plures; nam se inuicem custodiunt*: sed si Religio niteretur habere Generalem perpetuum, vnus præ cæteris extolleretur in maximum Religionis periculum, quia in iudicandis ijs, maximè quæ pendent à suo intellectu, vt sunt merita, & demerita subditorum, difficilè videretur esse odio, vel amore eum non ductum iri; quarè Mirand. tom. 2. q. 25. art. 5. inquit. Homines vtcumque perfecti, carne cum sint induti, sæpissimè passionibus perturbantur, multisq; alijs rebus, quæ ipsos à recto tramite, & à veritate deflectere faciunt: & licèt id inueniri possit in Generali temporali, attamen ob futuram absolutionem ab Imperio, curabit, vt actiones, & iudicia exeant ab omni affectione, quantum fieri potest, libera, vt insinuat Eutropius lib. 1. histor. *Et placuit, ne Imperium longius tempus, quàm annum haberet, ne per diuturnitatem potestatis insolentiores redderentur, sed ciuiles semper essent, qui se post annum scirent futuros esse priuatos*: Et Ægid. Roman. de Regim. Princip. lib. 3. part. 1. cap. 13. *Multa mala, & multas iniustitias committerent Præpositi Ciuitatis, si scirent esse perpetuò tales, à quibus cauerent, si considerarent se esse ab huiusmodi officio remouendos*: quia etiam regimen deficeret à custodia; nam plures sunt, qui se inuicem custodiunt, moderando ea, quæ fuerunt digna reprehensione in prædecessoribus, & extirpando ea, quæ malè in vinea Domini seminata fuere: ergo tanquam res periculosa à Religionibus huiusmodi perpetuitas est resecanda. Sext. quantò magis pacatum est regimen, tantò magis vtile Reipublicæ censendum est: sed hoc magis habetur sub Imperio multorum sibi succedentium, quàm sub perpetuo dominio vnius: ergo: maior clara apud omnes: minor probatur: vnius passiones reddunt nimis durum, & rigidum regimen, quia ferè semper ijdem laborando incommodorum oneri succumbunt, & ijdem ferè semper commodorum bonis fruuntur: multorum verò passiones reddunt regimen magis leue, & pacatum, quia qui sub vno incommoda patiuntur, sub altero commoda sortiuntur, & vicissim sibi præstant tam commoda, quàm incommoda: ergo semper erit vtilius regimen temporalium Generalium, tanquam magis pacatum. Septim. illud regimen est magis vtile Reipublicæ, quod est bonis magis carum, & illud videtur esse magis carum, quod potest ab omnibus participari; vndè S. Ambr. 5. in Exaem. c. 15. ait: *Quid hoc pulchrius, & laborem omnibus, & honorem esse communem*: sed hoc habetur in summo regimine temporali, & non in perpetuo: ergo tanquam carum omnibus, & magis vtile Reipublicæ erit illud, & non istud. Octau. plus mouet mutatio antiquæ consuetudinis, quàm ipsa vetus consuetudo, quia illa mutatio non in aliquibus locis, sed in multis, imò in tota Ecclesia facta est, non solùm in Religionibus, quæ ab antiquo feruore defecerunt, sed in illis, quæ eum retinent, vel ad illum sunt reuocatæ, vel de nouo sunt institutæ, quod est signum, illam mutationem non euenisse ex errore, aut imperfectione, sed quia, experientia duce, cognitum est

temporale regimen esse magis conueniens: ergo: Non. Apostolica Sedes in hanc partem inclinauit, vt Prælati omnes Religionum essent temporales; vnde videmus perpetuitatem regiminum esse mutatam in temporaneam, & nunquam è conuerso temporaneam gubernationem in perpetuam esse commutatam; imò quod erat ad arbitrium Superioris maioris, vel per plures annos, eius authoritate tempus limitatum, vel abbreuiatum est: ergo sensus Sedis Apostolicæ est, vt procul sit perpetuitas à Religionum regiminibus: ergo semper erit vtilius Religionibus Generalem habere ad tempus dominantem. Vlt. perpetuitatem in regimine damnarunt Romani, dum per legem statuerunt debere esse temporale, cuius legis verba scribit Cicero lib. 3. de legib. est etiam præceptum Philos. 5 polit. c. 8. & lib 6.c.2. non desunt leges, quibus interdicitur, ne quis honorem continuet, aut repetat; est etiam textus in l.honor. §. gerendum. ff. de mun. & hon. in l.cum tot tit. C. de mun. & honor. non contt. lib. 10. vbi ponuntur interualla temporum, quæ postremis legibus in id statuta sunt: & in §. vlt. auth. de defens. Ciuit. vbi inter cætera textus est singularis, quòd vnus tantùm de Collegio potest impedire, ne quis continuet eundem magistratum, etiamsi omnes consentiant; id enim fieri non potest, nisi cuncta Ciuitas, reluctante nullo, eum elegerit; hæc enim sunt verba illius textus, quem ad hoc expendit Bart. in l. omnes populi 2. q. pr. ff. de iust & iur. & in l.quod maior ff. ad mun. Ang. qui eum textum dicit singularem in rcb. de atb. col. 6. verf. limita prim. locum non habere, & singulari suo 95. heri fuit interrogatus: latissimè confirmat exemplis, & legibus Tiraq. in princip. l. si vnquam C. de reuocan. donat. tom. 2. in præfact. num. 24.

Pro fine duo sunt aduertenda. Prim. quòd tale regimen quamp imum ruet in relaxationis profundum: percipe verba D. Thom. 1. de regim. c. 15. *Sunt tria, quibus bonum publicum permanere non finitur, quorum quidem vnum est à natura proueniens; non enim bonum multitudinis ad vnum tantùm tempus institui debet, sed vt sit quodammodò perpetuum; homines autem cum sint mortales, in perpetuum durare non possunt, nec dum viuunt, semper sunt in eodem vigore, quia multis variationibus hominum vita subijcitur, & sic non sunt homines ad eadem officia peragenda æqualiter per totam vitam idonei.* Nec obstat talem hominem tandem senectutis morbo laborantem in graue damnum Religionis fore subleuandum ab onere regiminis, quia priusquam feratur iudicium de conuocandis electoribus ad hoc, vt deponatur, & in vnum congregentur, & sententia feratur per suffragia pro depositione, multi sudores sunt spargendi, necnon & labores impendendi, ac multi anni sunt decurrendi, in quorum difficultate, & spatio multa incommoda excitabuntur, quæ desperatæ reparationis, seù vt modestiùs loquar, difficillimæ restaurationis fient. Secund. quòd tale regimen, quandò ad occasum tertij status, de quo præsertim loquimur, declinat, fit peius alijs regiminibus, teste D.Thom. de regim. lib. 1. c. 3. *Quòd si in iniustitiam declinat regimen Monarchicum, expedit magis, vt sit multorum, vt sit debilius, & se inuicem impediant.*

Dices, mutatio Prælatorum ex D. Bonau. vbi supr. facit statum Religionis à sua perfectione declinare: ergo vtilior erit Superiorum perpetuitas. Resp. quòd loc. cit: D. Bonau. loquitur problematicè, concedit mutationem Prælatorum esse causam declinationis à primo feruore, non negat tamen id non sequi ex perpetuitate, dum dicit mutationem esse bonam, eò quòd à regimine malos expellat: attamen in libell. Apologetico in eos, qui Ordini Fratrum Min. aduersantur qu. 5. tom. 7. laudat mutationem: *Bona est Prælatorum mutatio, ne fiant aliquandò insolentes si scirent se permansuros diu, vt sic in humilitate seruentur, vt subditi, quibus fortè grauis esset illarum alicuius Prælatio de spe facilis absolutionis eius consolentur: sunt etiam quidam boni subditi, sed inutiles pro Prælaturis; ideò deponuntur.* Et S. Thom. lib. 1. de regim. c. 7. reddens causã, quarè Romani electionẽ annuam imperabant, de qua in principio conclusionis. *Ea fuit*, inquit, *vt electus non insoles diù maneret, & moderatio citò succurreret* Enimuerò plus potest destruere Prælatus perpe-

perpetuus, quàm temporaneus, eò quòd, si vnus temporaneus destruit, alter ædificat, vt dicebam superiùs, & inuicem se custodiunt; & quamuis perpetuo regimini assignetur remedium, cæteris paribus, magis vtile erit Religionibus regimen temporale, quia magis adaptatur fragilitati humanæ conditionis, & ita omnium iudicio debet esse lex humana.

Dices, proprium est Religiosorum tendere ad perfectionem cum contemptu omnium honorum procul ab omni ambitione, ac desiderio dominandi, & videtur esse eorum finis: ergo meliùs hoc habebitur à perpetuitate Generalium, quæ claudet ostium ambitioni, quàm à temporali illud aperiente ob spem tandem deueniendi ad anhelatum regimen. Resp. quòd proprium est hominum Christianorum inter terminos diuinæ legis se continere, imò hic est eorum finis, attamen lex humana, quæ necessariò eis imponitur ad cohibenda vitia à fragilitate naturæ deriuantia, ne in maiora prosiliant, omnia mala cohibere non intendit, sed multa permittit: proptium est etiam Iudicum vitia punire, quia expedit bono communi, vt crimina impunita non remaneant, leuia tamen dissimulant ob hominum imbecillitatem, quia qui nimis emungit, elicit sanguinem: proprium est omnium Religiosorum semper in perfectione progredi, natura tamen cogente, vt monet S. Bonau. vbi supr. necessitantur ad declinationem rendere, & ad vltimum statum è tribus designatis peruenire: ergo, licèt sit etiam proprium Religiosorum contemnere omnia commoda honorum, ac dignitatum; non ideò lex prorsus obstare debet cupiditati hominum, quæ est naturalis: *Omnes*, inquit S. Thom. 3. polit. lect. 8. *appetunt honores naturaliter*: sed fragilitati eorum se accommodare, non fauendo ambitioni iuxta ea, quæ dico in dub. 56. in secunda obiectione, sed succurrendo bono communi, ne multitudo imperfectorum in maiora mala declinet; & ideò lex de temporali Generali non aduersatur perfectioni Religiosorum, sed magis consentanea eorum statui videtur.

Dices, incommoda, quæ euertunt Ordines præsertim ex deprauato modo eligendi exoriũtur; quarè cum sæpè ad eligendum temporaneum. Generalem reiterari electio debeat, consequenter ea sunt pullulatura. Respond. solutionem pendere ex tractatu de iustitia distributiua, vide ibi præsertim dub. 133. de lege statuenda.

DVBIVM CIII.

An necessarium sit ad supremas Prælaturas, ac dignitates tam. Prouinciarum, quàm Religionis pro pacifico statu plures Religiosos eligere.

SVMMARIVM.

1. *IVris vnitas propria censetur esse finis regiminis: habentur etiam media pro eius consecutione.*

2. *Rationibus probatur huiusmodi vnionẽ inter Regulares seruandam esse, vna soluta obiectione.*

3. *Suprema regimina vicissim hominum pluralitate sunt propaganda.*

4. *Proponuntur, & diluuntur quædam obiectiones; & quæstio aliquibus scitu dignis concluditur.*

Quamuis de hac grauissima quæstione plurimis in locis præsertim in dub. 56. satis prolixè dixerim; nihilominus ob quandam rationem vtilissimum erit denuò veritatem quæsiti aperire. Pro intelligentia sit prim. not. quod à D. Antonin. part. 1. tit. 6. c. 2. §. 4. ingeniosè, ac doctè quædam vnitatum pluralitas non minùs vtilis, quàm necessaria ad gubernationem tã spiritualem, quàm temporalem totius Vniuersi designatur, quæ apud ipsum inspici possunt, inter quas ea non minimæ virtutis est, quæ ab ipso Doctore nuncupatur politialis vnitas necessaria ad multitudinis directionem cuiuslibet congregationis, Ciuitatis, ac Regni; idque maximo cum fundamento, quia finis omnis Imperij, vt asserunt DD. præsertim D. Thom. 1. de regim. Princip. c. 2. est vnitas multitudinis: verùm sicut in hoc nulla est difficultas; ita non parua insurgit in ea designanda, quæ nam sit: an vnitas concor-

diæ, an pacis, quæ inter se distinguuntur, vt habetur ex D. Thom. 2.2. qu. 29. art. 1. *Vbicunque*, inquit, *est pax, ibi est concordia non tamen vbicunquè est concordia, ibi est pax, si nomen pacis propriè sumitur*: an iuris, idest iustitiæ, quæ reddit vnicuique quod suũ est, quæ omnes conuenire possunt multitudini pro eius directione; nam à D. August. epist. 6. ad Marcell. tom. 2. pro fine regiminis Ciuitatis designatur vnitas concordiæ: *Quid est Ciuitas, nisi multitudo hominum ad vnum vinculum redacta concordiæ*. idemmet August. 2. de Ciuit. Dei c. 21. aliam statuit, nempè illam iuris: *Populus*, ait, *non est omnis cœtus multitudinis, sed cœtus iuris consensu, ac vtilitatis communione sociatus*: S. Anton. verò part. 4. tit. 5. c. 4. § 2. determinat illam pacis: *Finis autem Reipublicæ, in quem populus est ordinatus, est pax temporis*: S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 5. designat vnitatem iuris, ac pacis: *Consonum videtur naturæ, vt dominium sit concessum pro pace, & iustitia seruanda, & iurgijs, & discordijs resecandis*: quid ergo dicendum? quòd licèt inter se precisè, & formaliter distinguantur, non tamen in ratione finis, quatenus à DD. designantur; nam nequit esse vera concordia, nisi sit vera pax, neque vera pax, nisi adsit iustitia, quæ vnicuique tribuit, quod suum est: vnde dicendum est formaliter, & præcisè vnitatem iuris esse finem regiminis, in quem industria, & solicitudo Regentis pro multitudinis directione tendere debet. Ita statuunt S. Thom. 2. 2. qu. 42. art. 1. S. Antonin. part. 2. tit. 4. c. 8. §. 1. ex S. August. relato, & sic vnitas, inquiunt S. Thom. & S. Antonin. cui opponitur seditio, est vnitas iuris communis vtilitatis; quarè seditio, quæ ex genere suo est peccatum mortale, opponitur iustitiæ, ac bono communi, restantur Sancti, idque maximo cum fundamento, quia ex iustitia ritè administrata à Regente exoritur, inquit S. Thom. 2. 2. qu. 29. art. 3. ex illo Isa. 32. *Opus iustitiæ pax*; tanquam effectus, pax, & consequenter concordia, quia in pace, vt dixi superiùs, includitur concordia: hinc S. Ciprian. de 12. abusion. & S. August. in psalm. 84. tom. 8. exclamant: Ille: *Iustitia Regis pax populorum, tutamen patriæ, immunitas plebis*, &c. Hic: *Nemo est, qui non vult pacem, sed non omnes volunt operari iustitiam; vis venire ad pacem? fac iustitiam; ideò alius psalmus dicit tibi: Declina à malo, & fac bonum, inquire pacem, & persequere eam; hoc est ama iustitiam, & tunc quære pacem*: hinc Emm. Rodriq. 3. part. qq. Regul qu. 34. art. 5. inquit, loquens de Regularibus: Ex iustitia oriuntur pax Religionis, iuramentum obseruantiæ, immunitas communitatis, nutrimentum spirituale, Monachorum gaudium, &c.

Not. sec. nihil esse scire vnitatem iuris, esse finem regiminis cuiuslibet dominij, ac Imperij, nisi etiam sciamus media pro eius consecutione, & conseruatione: *Causatur*, inquit D. Antonin. par. 1. tit. 6. c. 2. §. 5. *& conseruatur hæc vnitas in Ciuitatibus, quandò ad hoc vnum attenditur, vt iura seruentur vniuersaliter, idest tam minoribus, quàm maioribus, vt honores, & officia pluraliter distribuantur, & non omnia, vel multa vni, & nihilum alteri, vt onera proportionabiliter imponantur; nam si amicis, vel maioribus leuia iniunguntur, minoribusque grauia, & importabilia, oportet sequi discordiam, inuidiam, seditionem, aliaque mala destruentia Ciuitatem*: idem reperit part. 4. tit. 5. c. 4. §. 2. *Media autem*, ait, *huic fini conuenientia sunt legum, & statutorum moderata disciplina, officiorum communium proportionata distributio, bonorum proemiatio, transgressorum punitio, & alia huiusmodi*: quæ omnia satis prolixè etiam part. 2. tit. 4. c. 8. §. 3. explicantur ab eodem Sancto vnà cum malis ex neglecta vnitate ortis.

PRIMA CONCLVSIO.

Huiusmodi vnitatem iuris pro multitudinis directione tam electores, quàm Superiores Regularium in suis functionibus, ac electionibus sub pœna lethalis culpę solicitè tenentur obseruare, ac procurare. Suadetur: vnusquisque tenetur sub mortali bonum commune tueri, nec in discrimine ponere, vt asserunt DD. præsertim Caietan. 2. 2. qu. 90. art. 8. ergo pro Regular. regiminibus iuris vnitas est solicitè procuranda, ac seruanda: antecedens ab omnibus admittitur: consequentia probatur, quia multitudo hominum religiosorum in regi-

mine

mine est dirigenda ad aliquem finem: ergo ad talem vnitatē, qua propagatur omnis recta gubernatio; ex hoc enim exoritur pax, & excitatur concordia summè necessaria, ait S.Bonau. opusc. de perf. vitæ ad sorores, Claustralibus, & maximo cum fundamento, quia in illis tota machina spiritualis ædificij, ac perfectionis fundatur, ac erigitur, dicente S. Gregor. in Pastoral. part. 3. admon. 23. *Pensemus, quanta sint mala discordiæ, quæ nisi extincta funditus fuerint, bonum subsequi non permittunt*: & S. Antonin. p. 1. tit. 6. c. 2. §. 5. *Est enim*, inquit, *necessaria talis vnitas ad bonam gubernationem multitudinis, vt scilicet quæratur principaliter bonum commune spiritualiter, & temporaliter postponendo omne priuatum commodum*: & etiam respiciuntur Religiosorum merita, quibus per professionem non renuntiarunt; aliàs in discrimine ponitur bonum commune; aperitur enim via seditionibus, factionibus, ac discordijs, vt probaui in dub. 7. & 98. & insinuat S. Antonin. loc. cit. Præterea, si talis vnitas pro regiminibus Regularium ab electoribus, ac Superioribus non est procuranda; maximè quia eximuntur ab incommodis, quæ alia regimina patiuntur: sed hoc est falsum, quia sunt addicta mortalitati, sicut alia regimina, vt dixi in dub. 1. habent suum augumentum, statum, & declinationem, vti videtur in dub. superiori: succumbunt etiam Superiorum tyrannidi, vti in dub. 30. ergo talia regimina sunt de necessitate conscientiæ iuris vnitate propaganda; nam per hoc, quantùm fieri potest, occurritur malis recensitis.

Dices, perfectio Religiosorum, ad quam tenentur tendere, negat meritorum recognitionem pro Prælaturis, ac dignitatibus, & aduersatur incommodis enarratis. Puerilis sanè obiectio; quare respondetur Religiosos per professionem emissam, quæ eos cogit ad acquirendam perfectionem, non cedere iuri meritorum; & ideò, quandò negliguntur, non parua eis iniuria irrogatur, ac regiminis vnitati, nec eorum perfectio dat perpetuitatem regimini, vt nō sit mortale, & caducum, sicut omnia creata vndè Plato 8. de Republ. loquendo de Ciuitate optimis legibus munita aiebat. *Difficile quidem est Ciuitatem ita optima politia constitutam à suo statu moueri; verùm cū omne, quod genitum est, corruptioni sit obnoxium; talis etiam constitutio semper manere non poterit, sed soluetur.*

SECVNDA CONCLVSIO.

SVb mortali suprema regimina Regularium secundum meritorum proportionem, & aptitudinem hominum pluralitate sunt propaganda, & tandem inter ipsos ea vicissim sibi debent præstare. Duas habet partes conclusio, quarum prima sic suadetur: finis talium regiminum est vnitas iuris, cuius violationem conspirant DD. esse peccatum mortale: sed si non multiplicarentur homines, dissolueretur huiusmodi vnitas, quia multi idonei, ac apti negligerentur, ac postponerentur, ex hoc enim sequuntur seditiones, ac factiones, teste Aristor. 5. polit. c. 5. alibi relato: *In optimatibus autem seditiones interdum fiunt ex eo, quòd pauci sunt honorum partiecipes*: ergo ad saluandam vnitatem iuris nequeunt electores negligere huiusmodi pluralitatem. Præterea suadetur ex doctrina D. Antonin. part. 4. tit. 5. c. 4. §. 4. in hac materia præcipua describentis tres species regiminis, nempè Monarchiam, Aristocratiam, & Democratiam, & valdè commendat Monarchiam, nihilominus inquit: *Quia verò pax multitudinis maximè conseruatur, quandò omnes in Principatu aliquam habent partem; ideò optima politia esset, quæ ex prædictis tribus mixta constaret, nempè ex Sapientioribus electis in Principes, vel Præfectos, eccè Aristocratiam: ex vno electo ex Sapientioribus, qui tam ijs quàm populo perficiatur, eccè Monarchiam: & ex populo quatenus ad ipsum spectat electio horum hominum sapientiorum, eccè Democratiam*: nonne istud Imperium mixtum, & pulcher modus regendi in omnibus ferè Religionibus elucescit? profectò: ergo ad hoc, vt perfecta pax, quæ exoritur ex tam eminenti modo regendi habeatur, iustitiæque vnitas foueatur, cuncti meritis ornati supremis Prælaturis, ac dignitatibus fruantur; idcircò idem sanctus part. 2. tit. 4. c. 8. §. 3. instructus à diuino Imperio aiebat: *In vno corpore congregationis, vel Ciuitatis debent esse multi positi in officijs diuersis,*

diuersis, non vni totum, vel plura, alteri nihil, sed cuique, quod sibi congruit, nec debet vsurpare exercitium alterius, nec eum contemnere, vt vilius, sed eius auxilio vti exemplo Dei, de quo dicit Iob. 25. Qui facit concordiam in sublimibus, idest Angelis, diuersis diuersa officia concedens, nec vnus officium alterius vsurpat, si autem secus fiat, discordia sequitur: Sec. pars suadetur ex eo, quia vnicuique sub mortali incumbit onus saluandi, atque conseruandi Rempublicam: sed id non desideratur, dum vicissim communicantur supremæ Prælaturæ, dicente S. Thom. 5. polit. lect. 6. *Respublica saluatur propter mutuam communicationem secundum aliquam proportionem: huiusmodi communicatio* (nota) *secundum proportionem iustitia est; quarè Respublica saluatur iustitia existente*: ergo ad hoc, vt Religio conseruetur, conseruetur etiam mutua communicatio supremarum Præfecturarum.

Dices contra primam partē, digniores sunt tantùm sublimandi, dignis postpositis, vt est communis doctrina DD. isti experientia duce, sunt pauci: ergo pauci sunt eleuandi ad illas dignitates. Resp. prim. & secundum communem doctrinā DD. quòd cum dignioritas oboriatur ex maiori vtilitate, quæ Ecclesiæ affertur, vt plurimis in locis adnotaui; proindè pro erigendo pacato regimine, re funditus considerata, multi existimati digni, inter digniores sunt computandi, tum quia difficilè datur tantus excessus meritorum, vti dixi in dub. 6. ita vt alij censendi sint vilis grex, & bruta animalia; & licèt in nonnullis aliquis excessus dignoscatur, in moralibus pro nihilo reputatur; vndè censetur suo paruo iuri meritorum cedere pro pacato regimine vti dixi ex mente Salonij, & Sanchez in citato dubio, tum quia æquum est, vt qui habent ius ad omnia munera Religionis, participent de incommodis, & commodis, vt adnotaui in dub. 7. vndè dicebat Aristot. lib. 1. de Republ. c. 3. *Imperare, ac parere non solùm necesse est, sed etiam vtile*: hinc fortè est, quod idem Aristot. 5. polit. c. 11. pro regiminibus sequens præceptum adnotauit: *Communis verò custodia omnis dominationis vnius est, neminem vnum præ cæteris magnū facere, sed plures; nam se inuicem custodiunt*: & ideò Emin. Lugo de iustit. disp. 35. sect. 5. n. 58. ait: multum expedire ad bonum commune, vt Prælaturæ regulares non maneant apud paucos, sed multi apti fiant, & varientur personæ; & quamuis aliquis magnus excessus in aliquo homine dignosceretur, adhuc non est longo tempore sustinendus in Prælatura ad attenda mala facillimè oritura, nempè tyrannidem tam in commodis, quàm in dignitatibus ex fortè despotico dominio; quarè Arist. 5. polit. c. 8. monet: *Qui maximos gerunt magistratus, quandò longo tempore durant, tyrannidem inuadunt*: & ideò subdit Lugo vbi supr. Quarè potest, imò debet aliquandò prætermitti Senior ille, qui diù gubernauit, & probauit se digniorem, & eligi alius iunior, tum vt Prælaturæ non præscribantur apud paucos, tum vt alij paulatim apti fiant. Sec. quòd secundum rigorem doctrinæ S. Thom. ex Arist. 5. ethic. lect. 2. verum esse paucos enumerari inter digniores, quia inquit S. Thom. *Multi possunt vti virtute in proprijs, qui non possunt ea vti in his, quæ sunt ad alterum*: idem dicit Albert. Magn. lib. 5. ethic. tract. 1. c. 4. n. 12. *Multi enim in proprijs quidem virtute vti possunt, & habent facultatem; in his autem, quæ ad alterum sunt, vti virtute non possunt*: & hæc est iustitia, quæ conuenit Præsidenti, quæ ab intrinseco dicit negligere propriam vtilitatem, nec non & adhærere aliorum commodis; & ideò, si multi sunt emicantes in hac virtute, de qua speciatim loquutus sum in dub. 90. & 98. obseruandum est, quod notatur in prima responsione.

Dices contra secundam partem, mutatio etiam mutua Prælatorum causat incommoda; nam necesse est multitudinem se accommodare genio tot hominum, eorumque conditionibus, quod nequit fieri, vt praxis docet sine incommodis. Resp. verum esse, sed maius incommodum est negligere fundamentum regiminis, quod est vnitas iuris, ideò de illis non est curandum; maximè quia ex illa mutua communicatione non desiderantur aliqua commoda satis descripta à S. Ambros. lib. 5. Exaem. cap. 15. *Quisquam non insolescit, nec diuturno seruitio frangitur, nec vllus audet alium seruitio*

premere

premere, cuius sibi successiui in honorem mutua forent subeunda fastidia, nemini labor granis, quem dignitas sequutura releuaret.

Concludenda est ergo hæc materia satis agitata tam in præsenti, quàm alijs in locis hisce grauissimis verbis Franc. Patrit. de Republ. lib. 6. tit. 5. *Nihil igitur magis formidandum est in Republica, quàm eos ad paucos redigi, quorum Imperium nec diuturnum vnquam fuit, nec sine cæde, ac direptione*: si quis veritati non acquiescit, & nutrit aliquas rationes, semper censendæ erunt nullius roboris, & soluendæ verbis Patrit. vbi supr. *Ambitio, inquit, plerunquè compellit potentiores Republicæ ad conspirationem, vt inter se munera partiantur, populumque honore, ac publico lucro defraudent, quæ ex re ad paucorum potentiam ex multorum statu deuenitur, quia dominatus paululum quippiam à tyrannide abest.*

DVBIVM CIIII.

An ex vi perfectionis predicta vicissitudo Religionum regiminibus sit inserenda.

SVMMARIVM.

1. *Religiosorum regimen in vnum debet colligi, & per iuris vnitatem, & per charitatem, de qua explicantur laudes.*

2. *Per patientiam Monachus fit Religiosus, imò Religiosorum cætus absque tolerantia fit confusio.*

3. *Rationibus desumptis ex tribus virtutibus, satis suadetur Prælaturarum vicissitudinem esse administrandam in Religionibus.*

Licèt præsenti dubio multis in locis fuerit satisfactum, præsertim in duobus præcedentibus quæsitis, nihilominus existimo punctum esse roborandum positiuis, & immediatis rationibus. Pro quarum intelligentia sit prim. not. quòd ex Arist. 8. ethic. c. 9. vnà cum S. Thom. ibid. lect. 9. elicitur, quòd omnem humanam sociationem in alicuius rei communione fundari necesse est, vt vectorum in nauigatione, commillitonum in re bellica, condiscipulorum in doctrina Magistri, mercatorum in pecunia; qualis ergo erit res illa, quæ in medio versatur, talem esse oportet illam consociationem: nemini quidem est hæsitandum, quin multitudo, seù consocietas Religiosorum in politiæ medio moretur, proindè per aliquod vnum colligari debet, & sic per iuris vnitatem, vt in præcedenti quæsito adnotaui, inter sese Religiosi vniuntur; habent enim ius ad omnia bona Religionis: morantur etiam in medio perfectionis per media congrua iuxta cuiuslibet Ordinis institutum ad eam perfectè acquirendam; ideò debent simul conglutinari per aliquod vnum, per charitatem videlicet, proindè dicebat D. Paulus ad Coloss. c. 3. *Super omnia autem hæc charitatem habete, quæ est vinculum perfectionis*: *hoc est autem*, inquit Chrysost. ibid. *quod vult dicere illa nihil prosunt, dissoluuntur enim illa omnia, nisi fiant cum charitate; ipsa omnia illa constringit, quodcumque bonum dixeris, si ea absit, nihil est, sed diffluit: & quomodò in naui etiam si magna sint instrumenta, & non sint, quæ eam succingant tabulata, nihil prodest: & in domo si non sint contignationes: & in corpore, etiam si magna sint ossa, non sint autem ligamenta, nihil iuuat; cuiusmodicunque enim quispiam bona habeat, opera, & rectè facta, euanescunt omnia, nisi sit charitas: non dixit autem fastigium, sed quod est maius vinculum, hoc enim est magis necessarium, quàm illud, nam fastigium quidem est intentio perfectionis; vinculum autem est complexus, & comprehensio eorum, quæ perfectionem efficiunt, tanquam radix*: hoc idem S. August. hom. 7. sup. Ioan. breuibus verbis cumulauit, dum dixit: *Radix omnium bonorum est charitas*: hinc idem Chrysost. hom. 58. ad pop. antioch. de vita Mónachor. loquens ait: *Nullus ibi magnus, nullus paruus: quid igitur? confusio? absit: sed perfectissimus ordo; licèt enim quis paruus sit, magnus hoc non respicit, sed & ille se rursum inferiorem existimat esse, & ita maior efficitur: vna mensa, & ministerium suscipientibus, & exhibentibus, eadem fercula, eadem indumenta, habitacula eadem, eadem vita: magnus illic vilius opus arripiens, non est ibi meum, & tuum, sed hoc verbum eliminatum est insituitorum causa bellarum: & quid miraris, quod sit vna omnibus diæta, vestis, & mensa? quippè cum omni-*

omnibus sit vna anima, non tantùm quoad substantiam; hoc enim est omnibus, verùm quoad charitatem: vndè S. Hieron. in reg. monast. inspiciens hoc bonum, quod à Monachorum charitate fluit, in hæc prorupit verba: *Hac*, idest charitas, *Religiosos, hac Monachos facit, sine hac cœnobia sunt tartara, habitatores sunt Dæmones, cum hac verò sunt Paradisus in terris, & in eis degentes sunt Angeli.*

Not. sec. quòd sicut charitatis munus est Monachos efficere; ita patientiæ virtus de hoc idem gloriari potest, dicente S. August. ad fratr. in eremo ser. 16. *Si habuerimus obedientiã, & negligẽtia omninò carebimus, adhuc non sufficit, nisi & cum Isaac patientiã habeamus; nam sicut per impatientiã omnia destruũtur bona, omniaque suffocãtur optima, sic & per patientiam omnia generantur bona, omnes iniquitates demerguntur in profundum; qui verò fratres mei patiens non est, Monachus non est:* vndè quia moraliter possibile non est hanc trahere vitam sine defectu; ideò Monachi de patientia mutua tanquam de re multùm necessaria conuiuendum gloriari debent; aliàs maxima confusio cum dissidio, belloque vnita in claustris semper dominabitur: audire, quæso, autea verba D. Chrysost. elicita ex Apost. verb. ad Galat. 6. *Alter alterius onera portate: Quoniam,* inquit, *fieri non potest, vt homo viuat absque defectu, admonet, ne rigidi sint expensores alienorum delictorum, sed tolerent etiam proximorum defectus, vt & ipsorum delicta tolerentur ab alijs; sicut enim in structura domus non omnes lapides eundem habent locum, sed hic quidem in angulum est accommodus, ad fundamenta non item; ille contra ad fundamenta commodus est, non item ad angulum, itidem sanè est in corpore, quod est Ecclesia, quin & in nostra carne licet idem cernere, attamen aliud membrum ab alio toleratur, nec ab omnibus omnia requirimus; nam ex communi facie collectio, & corpus, & ædificium constituit; & sic adimplete legem Christi: non dixit implete, sed adimplete, hoc est simul omnes implete vos inuicem ferendo: veluti ille est iracundus, tu somnolentus; tolera igitur illius acrem impetum, vt uicissim ille tuam ferat segnitiem, & ita fiet, ut nec ille peccet, dum abs te toleratur, neque tu dum in his, in quibus molestus es sustineris à fratre tuo: ad hunc modum nobis inuicem, ubi lapsus imminet periculum, manum porrigentes mutuis officijs implete legem; sic, ut unusquisque, quod proximo deest, sua tolerantia suppleat: porrò nisi sic egeritis, sed quisque proximi uitam tendat exeutere, nunquam inter nos fiet quicquam eorum, quæ fieri decet, ut enim in corpore si quis ab omnibus membris eundem postulat usum, nunquam constiterit corpus; sic inter fratres graue bellum erit, si ab omnibus omnia requirimus.* O verè aurea verba ab aureo ore D. Chrysost. prolata, quæ satis instruunt non posse erigi, & formari (loquendo ad rem nostram) Religionis corpus, nisi ad inuicem per tolerantiam feramus defectus, cum vnusquisque habeat, in quo reprehendi possit, aliàs semper erit in dissidio, ac bello congregatio rectis etiam legibus munita.

CONCLVSIO.

PErfectionis monasticæ vis exigit, vt multiplicentur Prælati, iuxta vnius cuiusque meritorum, & habilitatum mensuram. Suadetur ex tribus virtutibus, quæ præsertim Monachorum claustra illustrant: In primis ex charitatis virtute: omnia bona Religionis à charitate habent, vt hac perfectione fruantur, quòd sint omnibus communia: sed Prælaturæ regularis bonum firmatur, ac radicatur in charitate: ergo omnibus, nisi demerita obstent, commune esse debet: maior certa habetur ex D. Chrysost. vbi supr. ideò dicebat Dionis. Carthus. in D. Paul. ad Galat. c. 5. *Perfecta charitas omnia facit communia*: minor desumitur ex Suar. 4. de Relig. lib. 2. c. 7. n. 7. dicente: Religiosa gubernatio magis fundari debet in charitate, quàm alijs respectibus; & maximo cum fundamento, quia si Religiosi ratione perfectionis, quam inter claustra profitentur, debent inter se se conglutinari per aliquod vnum, per charitatem scilicet, vti dixi superiùs, idque maximè obtineri debet per illud, quod censetur maximum bonum in Religione, nempè per Prælaturam, eam sibi ad inuicem communicando: igitur Prælaturæ munus hac frui debet perfectione, vt ab omnibus participetur. Sec. inter dignas prærogatiuas, quæ intrin-

trinsecè eleuant charitatem tanquam fundamentum totius perfectionis ædificij, ea præsertim emicat, quòd, neglecta propria vtilitate, faueat aliorum commodis, nec intendat se ipsam eleuare ad dignitates, sed alijs eas conferre. Ita S. Ansel. 1. ad Corinth. c. 13. explicans verba Pauli: *Charitas non quærit quæ sua sunt*; *quia*, inquit, *propter aliorum commoda suas vtilitates negligit, nec se, sed alios exaltare studet*: sed si tantùm pauci possident Prælaturas, non propagatur charitas, sed propria concupiscentia ei contraria, quæ docet, aliorum commodis neglectis, adhærere proprijs, & non alios exaltare, sed se ipsam sublimare: ergo ad hoc, vt charitas elucescat secundum hoc præcipuum munus, elucescant etiam in communicatione Prælaturæ Regulares. Tert. non minùs præcipua prętogatiua charitatis est, vt homines obsequium subiectionis sibi inuicem pręstent. Ita S. Ambrof. ad Gal. c. 5. explicando remedium, quod Paulus tradit aliquibus Galatarum, qui nonnullos alios ad iudaismum adducere conabantur ob cupiditatem regnandi, studiumque dominandi: videatur etiam expositio D. Chrysost. ibid. vt ergo expellerent ambitionem, seditionemque resecarent, in quam ducti cupiditate regnandi inciderant, ac dennò in vnum redigerentur, dixit eis Apostolus: *Per charitatem inuicem vobis seruite*: *Non per affectum*, inquit S. Ambrof. *carnis charitatem habendam, sed per dilectionem spiritus exhortatur, vt inuicem sibi subiecti sint*: sed hoc præcipuum munus extenditur in Religionibus, dum ad inuicem communicantur Pręfecturę; nam per hoc vnusquisque obsequium seruitutis, ac subiectionis sibi præstat: igitur quis non dignoscit charitatem ab intrinseco postulare huiusmodi communicationem? quæ tandem solet dissidia, seditiones, ęmulationes, aliaque mala abscindere, quæ suboriri solent ex cupiditate hominum regnandi, ac perpetuò imperandi. Suadetur quart. ex patientiæ virtute: nequit perfectè formari Religionis corpus, ita vt bella, discordiæ, iurgiaque in eo non cognoscantur, nisi per patientiæ tolerantiam homines ad inuicem onera propriarum infirmitatum, ac defectuum portent, cum vnusquisque habeat, dum mortalitate est indutus, in quo reprehendi possit, & miseratione dignus sit, vt insinuat D. Chrysost. vbi supr. ergo Superiores, qui in infirmitatibus suorum regiminum per patientiam tolerantur à subditis, eis communicare debent Pręfecturas, vt per patientiam defectus ipsorum, quibus sunt communicatæ Prælaturæ, portent; aliàs nunquam Religionis corpus in pace viuet, sed semper in eo iurgia, discordiaque excitabuntur, si semper onera defectuum nõnullorum Religiosorum in regiminibus erunt ferenda: vndè, quæso, aliquandò Religiones morbo factionum, ac seditionum laborant? nonnisi quia alter alterius onera infirmitatum in regiminibus ferre recusat. Tandem suadetur quint. ex humilitatis virtute: docet Suar. vbi supr. statum religiosum non esse per se statum Prælationis, sed subiectionis, ac humilitatis, solùmque ob necessitatem Prælationem admittere: ergo omnes participare debent de perfectione status Religionis: igitur Præfecturæ dignitas modò vnum, modò & alterum, &c. ornare debet; aliàs homines spiritum ducerent in medio status subiectionis, ac humilitatis absque subiectione, ac humilitate, quod est multùm rationi dissonum.

TRACTATVS SECVNDVS DE GENERALIS MVNERE.

DVBIVM CV.

An Generalis teneatur suæ Religionis Prouincias reformare.

SVMMARIVM.

1. *Tria genera rerum, quæ Religionem labefactant, extenduntur.*

2. *Tenetur Generalis corruptelas, quæ in Prouincijs introducuntur, reformare.*

3. *Præsertim eas, quæ serpunt inter Superiores maiores Prouinciarum.*

4. *Maximè congruum erit, vt insistat pro vera reformatione, vt vnusquisque, proprio commodo neglecto, communi bono adhæreat: & duo maximi ponderis adnotantur.*

1. Hic non loquimur de reformatione erigenda, quandò Religio est deformata, seu relaxata quoad substantiam Religionis, scilicet tria vota obedientiæ, paupertatis, & castitatis, aliaque præcepta regulæ promissæ essentialia, quia de hoc videndi sunt DD. præsertim Vasquez 1. 2. disp. 154. c. 4. Sanch. lib. 6. summ. c. 2. n. 35. Iacob. Granad. tract. 3. p. 1. disp. 2. sect. 4. contr. 7. de legib. neque de reformatione extendenda super contumaces, & rebelles subditos, quia de hoc audiendi sunt Rodriq. tom. 3. qu. 34. art. 9. & Mirand. in manual. Prælator. to. 2. q. 5. at. 5. concl. 3. sed loquimur de corruptelis, in quas tractu tēporis humana societas propria fragilitate ducta labitur, quæ perfectionis religiosæ nitorem labefactant, cum experientia compertum sit, ait Lezana in summ. qu. regul. c. 7. n. 19. quòd regula, & Religio, quæ non reformātur, quotidiè ad ruinam, & maiorem relaxationem tendunt; ideò celebrantur, ait Rodriq. vbi supr. qu. 47. art. 3. Capitula ad recuperandum antiquum nitorem. Addit etiam, quòd, si videntur aliquæ Religiones spiritu exinanitę, & vsque in profundum demersæ, id non accidit ex eo, quòd temporibus congruis non celebrentur Capitula, sed quia, quę in ipsis tractantur, ad electiones Prælatorum, & officialium reducuntur, & de obseruantia proprij instituti, & regulæ parum, & nihil agitur, cum illud, quod principaliter in his ventilari, & consuli oportet, sit morum reformatio, & instituti proprij reformatio, quibus cum deficiat iste substantialis cibus, aliquas fame proprijs occulis perire videmus, & proprinquantes morti suum mortis periculum deplorare: hæc Rodriq.

PRIMA CONCLVSIO.

2. Obligationi est addictus Generalis etiam sub mortali insistendi reformationi corruptelarum, quæ fragilitate hu-

mana attēta, in Prouincijs introducūtur, quę grauiter labefactare solent perfectionem religiosā, de quibus diximus in 3. p. 1. cent. dub. 75. tum quia inquit Lugo disp. 9. sect. 2. nu. 24. de iust. Prælatus regularis ex munere suo tenetur promouere subditos ad eam perfectionem, quam status, & conditio sui Ordinis postulat, ita vt communitas ob eius negligentiam non cadat à suo feruore, & fine sibi proprio: idem repetunt Connich. de charit. disp. 28. dub. 3. num. 24. & Castr. Palaus de charit. tract. 6. disp. 3. punct. 3. nu. 5. Primus ait: Tenetur Prælatus, quantùm potest, dare operam, vt integrè seruetur Religionis status. Secundus inquit: Obligatione afficitur Prælatus, vt non solùm bono spirituali proximi attendat, sed ratione officij Superioris, quo tenetur, vt religiosa disciplina conseruetur, & nullo modo eam labefactandam permittat, quia ex permissione corruptelarum, si graues sunt, & nociuæ, solet religiosa disciplina nimium labefactari: tum quia Prælati, ait Rodriq. tom. 3. q. 34. art. 3. sunt reformatores suarum Religionum, & præ oculis, addit art. 5. semper debent habere bonum commune, quod per istas corruptelas labefactatur.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. EAs præsertim tenetur sub mortali reformare Generalis, quæ serpunt inter Superiores maiores Prouinciarum, idest inter Prouinciales, ac Definitores, seù Assistentes. Ratio videtur esse, quia *qualis Rector est Ciuitatis, tales & inhabitātes in ea*. Eccles. 10. & ideò, si bonus est Princeps, boni fiunt ciues, vndè dicebat Lipsius in Polit. lib. 2. c. 8. *Iam & Principi cura altera, vt cum ipse bonus, subditi etiam tales; vbi virtus abest, quæ societas non dicam laudabilis, & firma?* & ideò, si mali sunt Rectores, mali fiunt subditi; quarè aiebat Cicero 3. de legib. *Vitia non solùm ipsi Principes concipiunt, sed etiam in Ciuitatem infundunt, plusque exemplo, quàm peccato nocent*: multiplices de hoc designari possunt rationes. Prima habetur ex eo, quia mores, & conuersatio Rectorum, & Principum sunt in Ciuitatis, seù Religionis schola, velut Magistri publicæ disciplinæ, per quas instruuntur subditi. Ita S. Hieron. ad Heliod. *Domus Episcopi, & conuersatio in speculo posita, magistra est publicæ disciplinæ, quidquid fecerit, id sibi faciendum omnes putant*. Secund. quia eorum virtutes, ac vitia sunt velut quædam leges, & præcepta, quæ ad eis parendum cogunt subditos. Ita Quintilianus declam. 8. *Hæc conditio Principis, vt quidquid faciat, percipere videatur*. Tert. quia subditi, dum sequuntur Magistri vestigia, vix aliquid ad culpam sibi imputare queunt. Ita Patrit. de Republ. lib. 3. tit. 3. *Senatores instar totius populi habendi sunt; vbi enim delinquunt, longè magis exemplo, quam culpa peccare videntur; minores namque vestigia sequuntur, vixque se errare putant, cum eiusdem criminis reum aliquem Senatorem ostendunt* Quar. quia subditi, dum pendent à Superioribus, non audent dissimiles mores induere, ne exprobrare Regis crimina videantur. Ita Lactantius lib. 4. de diuin. instit. *Quoniam mores, & vitia Regis imitari genus obsequij indicatur; abiecerunt omnes, ne exprobrare scelus Regis viderentur, si piè viuerent*. Quamobrem Generalis pro comperto teneat, nunquam reformationem in Religionem fore introducendam, nisi priùs reformentur Superiores maiores Prouinciarum, cum verissimum sit illud pronunciatum Theodorici Regis Gothorum ad Senatum, populumque Romanum à Cassiodor. in var. epist. 3. relatum. *Faciliùs est errare naturam, quàm dissimilem sui Princeps possit Rempublicam formare*: & obliuioni non tradat dictum Senecæ in epist. *Quod longum iter est per præcepta, breue, & efficax per exempla, plus ex moribus, quàm ex verbis trahimus.*

TERTIA CONCLVSIO.

4. PRo vera Prouinciarū reformatione insistere debet Generalis, vt nemo, sed præsertim Prælati maiores quærāt, quæ sua sunt, sed intendant bonum commune. Suadetur primò authoritate D. Thom. 2. 2. quæst. 183. ar. 2. dicentis. *Discedit quis ab vnitate spiritus*, (quam solicitè seruare debent Religiosi in vinculo pacis) *dum quærit, quæ sibi sunt propria; sicut etiam in terrena Ciuitate pax tollitur ex hoc, quod ciues singuli,*

singuli, quæ sunt sua, quærunt. Secund. ratione. subditorum munus est, inquit Caietan. 2.2. qu. 90. art. 8. tueri bonum commune, nec id in discrimine ponere; Generalis munus est, ait Emin. Lugo de iust. sect. 2. disp. 9. num. 24. curare, vt subditi non quærant, quæ sua sunt, sed bonum commune: igitur quis non videt veritatem conclusionis? magis elucescit, si attentè considerabimus bonum, quod oboritur ex communi bono intento, & malum, quod insurgit ex proprio interesse procurato; vtrumque enim describitur à D. Antonin. 1. part. tit. 6. c. 2. §. 5. meditante originem progressus, & augumentationis, simul etiam deficientiæ, & diminutionis, imò destructionis Romanorum. *Romani*, inquit, *dum vniti fuerunt ad quærendum bonum cõmune, totius Orbis dominium adepti sunt, & è conuerso, diuisi ad quærendum quippè propria, ad nihilum deuenerunt*: ergo, vt bonum profectus Religionis de die in diem augumentetur, & malum destructionis arceatur, satisfaciat Generalis suæ obligationi, prout in conclusione.

Dixi præsertim, Prælati maiores, quia ex bono communi ab ijs specialiter intento, oboriri debet iustitia, quæ, inquit Rodriq. tom. 3. q. 34. ar. 5. est pax Religionis, tutamentum obseruantiæ regularis, immunitas communitatis, nutrimentum spirituale Monachorum, gaudium, & silentium, & securitas in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta: at ex illo neglecto ab eisdem Patribus, & particulari intento præcipuè circa Prælationes, & officia sequitur, inquit Cicero 1. offic. oblitio iustitiæ: *Maximè ducuntur quidam, vt eos capiat iustitiæ oblitio, cum in Imperiorum honorem, gloriæue cupiditatem inciderint*: ex hoc etiam, ait idem Rodriq. ibid. æmulationes, inuidiæ, discordiæ, sectationes, & alia genimina viperarum emergunt, quæ in proprio interesse radices emittant, exinaniunt Religionem vsque ad fundamentum.

Ex hac ergò doctrina pro omnium Prælatorum instructione duo sunt maximi ponderis consideranda. Prim. quòd tunc eorum intentio censenda erit sancta, & recta bonum commune affectans, cum bonum proprium à se fugabunt. Ita dicit Ægid. Roman. 2. part. lib. 3. c. 4. *Tunc enim Principans rectam habet intentionem, si non intendat bonum proprium, sed commune*: quarè oportet, aiebat Rodriq. vbi supr. Prælatos considerare debere commune bonum à suo proprio esse alienum. Secund. quòd tunc peruersa putanda erit diuidens subditos in factiones, cum se diuertit à bono communi inhærens proprio. Ita inquit S. Thom. 1. de regim. c. 5. alibi relatus. *Quicunque ex Præsidentibus pluribus se diuertat ab intentione boni communis, dissensionis periculum in subditorum multitudine imminet, quia, dissentientibus Principibus, consequens est, vt in multitudine sequatur dissensio*: hinc est, quòd diuina Prouidentia, quæ in suis dispositionibus nunquam fallitur, non ignorans malum obociturum aduersus bonum commune multitudinis, dum regentes bonum proprium affectant, decreuit, vt in eis iustitia eniteret, quæ propriam vtilitatem negligit, aliorumque commodis inhæret. Ita habetur ex D. Ambr. lib. de Parad. *Iustitia magis alijs, quàm sibi prodest, vtilitates suas negligit, communia emolumenta præponens*: videantur, quæ dixi in secund. not. dub. 90. tert. part. prim. centur. & recordetur Generalis, quod tenetur instruere electores de hac conditione, requisita in eligendo: legat, quæso, dub. 182.

DVBIVM CVI.

An Generalis in visitationibus Prouinciarum curare teneatur, vt Religiosi Prælationum, præsertim supremarum, ac officiorum fruantur vicissitudine.

SVMMARIVM.

1. *Trimembris distinctio tituli designatur, & ostenditur iustitiam esse necessariam Regentibus, ex qua triplex beneficium in fauorem populi emanat.*

2. *Religiosorum regimen non est seruorum, sed liberorum: & satisfit cuidam obiectioni.*

3. *Pro Religionis conseruatione requiritur iusti-*

iustitia, qua habet specialem operandi modum.

4. *Specialis operandi modus eiusdem iustitiæ est, vt ad inuicem singuli homines sibi præstent Prælationis commoda; & soluuntur tres obiectiones.*

5. *Tam electores, quàm Generales sub mortali huiusmodi iustitiam prædictis vicissitudinibus propagare tenentur.*

1. Præter ea, quæ superiùs dicta sunt de iustitia, quæ satis quæsiti veritatem demonstrant, nihilominus aliquid fortè clariùs remanet dicendum in præsenti quæsito. Pro cuius intelligentia sit prim. nor. quòd id contigere potest tripliciter. Prim. inter indignos, & dignos. Secund. inter dignos, & digniores. Tert. inter tantùm digniores.

Not. sec. iustitiam, vt plurimis in locis adnotaui, esse pro recta administratione, atque conseruatione Reipublicæ necessariam; quarè aiebat Aristor. 7. polit. c. 14. *Difficile est stare Rempublicam, quæ constituta sit, præter iustitiam*; ideò hæc enitere debet in Rectoribus, ac Regibus, tanquam in primis motoribus totius molis regiminis. Xenoph. de Cyri exped. lib. 7. aiebat: *Ego verò nullas opes viro, ac præsertim Principi pulcriores, honestioresque censeo, quàm virtutem, & iustitiam*: imò Sapient. 1. habetur. *Diligite iustitiam, qui iudicatis terram*, & Prou. 29. *Rex iustus erigit terram*: hebr. legit. *Rex in iudicio stare facit terram*; idest statuit, stabilit terram, alludit ad centrum terræ, eique comparat Regem, vel potiùs iustitiam, & iudicium Regis, quasi dicat: Rex iustus stabilit terram instar centri, vel potiùs per iustitiam, quasi per centrum; sicut enim centrum terræ, teste Arist. lib. 1. de Cœlo, corporibus omnibus, quæ ad illud tendunt, confert triplex beneficium, vnitatem scilicet, conseruationem, & quietem; sic & Rex per iustitiam, quam omnibus administrat, omnes in eadem sibi vnit, ideò dictum fuit ex S. August. S. Thom. & S. Antonin. in dub. 103. finem cuiuslibet Regni, & Imperij esse vnitatem iuris, seù iustitiæ: & in concordia, amotis seditioninibus, conseruat; proindè S. Thom. in lib. 2. polit. Arist. lect. 9. ait: *Per iustitiam conseruatur pax Ciuitatis, transgressio verò iustitiæ est seditionis causa*: ex qua re summa tranquillitas, & quies, quæ est tertium beneficium, oboritur; cuius laudes extenduntur à S. Ephrem tract. de patient. & consum. sæculi. *O quies Monachorum profectus. O quies scala cœlestis. O quies via Regni Cælorum. O quies compunctionis mater. O quies pœnitentiæ conciliatrix. O quies peccatorum speculum, quæ homini sua scelera, atque delicta ostendis. O quies, quæ lachrymas nequaquam impedis. O quies mansuetudinis procreatrix. O quies humilitatis contubernalis, & socia. O quies animæ securitas. O quies iugum suaue, & onus leue, reficiens, portansque portantem te. O quies animæ, & cordis lætitia. O quies oculorum, & aurium, linguæque frenum. O quies pietatis, ac Religionis mater. O quies passionum carcer. O quies omnis virtutis cooperatrix. O quies voluntariæ paupertatis hospita, & amica. O quies Christi ager fructus optimos proferens. O quies diuino timori coniuncta, murus, & propugnaculum decertare cupientium propter Regnum Cælorum.*

2. Pro tert. nor. fit discrimen inter regimina recta, & non recta Politiarum notatum ab Aristot. lib. 3. polit. c. 5. & commentatum à S. Thom. ibidem lect. 5. inquit ergo Arist. *Constat igitur, quòd quæcunque Respublicæ ad communem vtilitatem intendunt, hæ rectæ sunt secundum simpliciter iustum; quæcumque verò ad propriam eorum, qui præsunt vtilitatem, solum aberrant, suntque omnes rectarum Rerûpublicarum transgressiones, & labes: gubernantur enim quasi à Dominis; Ciuitas autem est liberorum societas*: ait ergò S. Thom. *Concludit ex dictis distinctionem rectarum politiarum ab iniustis; cum enim ita sit, quòd Principatus liberorum sit ordinatus ad vtilitatem subditorum, manifestum est, quòd in quibuscumque politijs Principes intendunt communem vtilitatem, illæ sunt rectæ politiæ secundum iustitiam absolutam; in quibuscumque verò politijs intenditur vtilitas Principantium, illæ sunt vitiatæ, & corruptiones quædam rectarum politiarum; non enim in eis est iustum simpliciter, sed iustum secundum quid, vt infrà dicetur; principantur enim dominatiuè Ciuitati, vtentes ciuibus, sicut seruit, scilicet*

ad

ad suam vtilitatem, & hoc est contra iustitiã, quia Ciuitas est communitas liberorum; seruus enim non est ciuis. Nec obstat descriptum regimen non posse adaptari Regularium regimini, quia non sunt liberi; nam per votum obedientiæ subijciuntur Religionum Prælaris, quia hic non describitur libertas, quæ nullum superiorem agnoscit, sed illa, quæ opponitur seruis, quorum totum esse ferè refertur ad dominorum vtilitatem, & quæ habet ius ad omnia bona multitudinis, & quæ simul stat cum subiectione, vndè istorum liberorum dominium ita describitur à D. Thom. vbi supr. lect. 3. *Est quidem Principatus, secundum quem aliquis principatur nõ sicut dominus seruis, sed sicut liberis, & sibi æqualibus, & hic est ciuilis principatus, secundum quem in Ciuitatibus nũc hi, nunc alij assumuntur ad principandum*: quæ omnia clarè videntur in Religiosorum congregationibus; nam eorum subiectio, inquit Suar. 3. de Relig. lib. 6. cap. 2. non est tamquam à seruis, quia non ordinatur ad bonum, & vtilitatem Prælati: *Seruus enim*, ait S. Thom. part. 1. quæst. 96. art. 4. *ordinatur ad alium*: sed ad vtilitatem ipsorum, & ad bonum Religionis; quarè tota dominatiua potestas residens in Religionum Prælatis, non ordinatur ad commodũ, ac vtilitatẽ ipsorũ Prælatorũ, sed ad bonum subditorum, subdit Suar. vbi supr. nonne eorum dominium eminet in æqualibus? profectò; nam omnes homines, dummodò sint idoneitate prædıti, habent ius ad omnes Prælationes: nonne omnes ad inuicẽ assumuntur ad officia, ac Religionis dignitates? sanè: clarè ergo rei veritas apparet.

PRIMA CONCLVSIO.

3. AD conseruandum, seù stabiliendũ Reipublicæ, seù Religionis statũ necessariò requiritur iustitia, quæ specialem operandi modum pro pacato, & tranquillo regimine exigit. Duas habet partes conclusio, quarum prima satis intelligitur probata in sec. not. per hoc enim propagatur vnitas multitudinis, de qua grauiter loquitur. S. Pet. Damian. in opusc. 14. rom. 3. *Illud sanè cũcta videtur excellere, illud omnibus sanctè viuentibus dignè censetur virtutibus eminere, quòd tanta est inter fratres charitas, tanta vnitas voluntatum vicarij amoris igne conflata, vt vnusquisque se non sibi, sed omnibus natum credat, quod alienum est, ipse possideat, & quod suum est, in omnes extenso amore transfundat*: & colitur concordia, de qua ita affatus est S. Hilarius super Matth. *Intantùm humanæ pacis Christus studuit concordiæ, vt vnitatis meritò omnia, quæ à Deo precanda sunt, impetranda esse confirment, & vbi duo, vel tres pari spiritu, & voluntate collecti sunt, ibi se medium pollicetur futurum*: & non desideratur quies, de qua S. Ephrem Syrus vbi supr. hæc grauia verba habet: *Melior est bucella panis in sale cum quiete, & tranquillitate, quàm mensa sumptuosis instructa dapibus cum distractionibus, & curis*: vndè hæc pars concludenda est cum S. Tho. in 3. polit. Arist. lect. 10. asserente: *Iustitia est maximè saluatiua Ciuitatis*. Secunda pars suadetur ex Arist. 5. polit. cap. 9. cum S. Thom. commento lect. 7. *Tria verò inquit ille, debent habere illi, qui principales magistratus sunt suscepturi. Prim. vt ament præsentem Ciuitatis statum, deindè vt habeant potentiam maximam ad ea exequenda, quæ magistratus requirit. Tertium, vt habeant virtutem, & iustitiam in vnaquaque Republica ad ipsam Rem publicam; nisi iustum idem sit in cunctis rebus publicis, necesse foret, & iustitiæ esse differentias*. S. Thom. ait *Oportet enim principantẽ habere prudentiam; hoc autem non est, nisi habeat appetitum rectum, sed rectitudo appetitus est per virtutem moralem, quarè oportet, quòd habeat virtutem, & iustitiam secundum quãlibet Rempublicam: in qualibet enim Republica intenditur æquale secundum aliquam dignitatem propriam ei; & ideò in vnaquaque Republica oportet esse iustitiam secundum illam Rẽpublicam; & dico secundum illam Rempublicam, quia non est eadem iustitia secundum vnamquanque, & hoc apparet; ratio enim habitus ex obiecto sumitur; obiectum verò iustitiæ iustum est: ergo ratio iustitiæ sumitur ex ratione iusti: sed iustum non est idem secundũ vnamquanque politiam, sed sunt diuersæ differentiæ eius: ergo iustitia non erit eadem secundum vnamquanque Rempublicam, sed erũt differentiæ illius*.

SE-

SECVNDA CONCLVSIO.

4. Seruandæ iustitię in Religionibus modus est, vt singuli homines ad inuicem sibi præstent Prælationis commoda, loquor præsertim de supremis Prælaturis. Suadetur tribus argumentis ex S.Th.desumptis. Prim. habetur ex doctrina tradita in 3. not. quæ designat differentiam inter principatus liberorum, & seruorum, sed id fortè clariùs habetur in lect. 10. lib. 7. polit. dum dicit duplicem esse dominatum, seù principatum; vnus quidem, qui dominatur principaliter ad bonum principantis, & est dominium Domini ad seruos; alius autem est, qui principaliter est propter aliquod bonum subditorum, & nuncupatur liberorum dominium, idest similium secundum naturam. Primus verò non exigit vicissitudines principantium secundum tempus, quia serui non sunt similes secundum naturam: Secundus quidem huiusmodi vicissitudines petit, quia sunt similes secundum naturam: sed regulatium regimen non vtitur dominio inter dominos, & seruos, sed inter liberos, & similes secundum naturam; nam omnes homines iuxta meritorum proportionem habeat ius ad omnia Religionis bona: ergo modus iustitiæ seruandæ in Religionibus postulat, vt inter homines Prælationũ vicissitudines elucescant. Sec. ex eadem lect. 10. elicitur. *Illi*, inquit, *qui sunt similes secundum naturam, & virtutem habent idem iustum, & æquale, & æqualiter debent recipere de communibus; principari autem honor communis est, & ideo illi qui sunt similes secũdum prædictum modum æqualiter debent principari: sed non possunt secundum idem tempus omnes: ergo secundum aliud, & aliud*: ergo Religiosorum iustitia intrinsecè requirit prædictas vicissitudines. Tert. etiam eodem loco habetur: *Respublica fundata super iniustum subditorum, non est benè mansiua, quia subditi grauati per iniustitiam sunt amaro animo, & de facili possunt corrumpere Rempublicam: sed Respublica, in qua idem semper principatur, similibus existentibus, fundatur super iniustum, & inæquale: ergo benè mansiua non est*; ergo: verùm conclusio erit semper intelligenda, quandò homines erunt similes secundum merita, quia digniores præsertim ad Prælaturas supremas sunt eligendi, vt dicunt cõmuniter DD. & dixi plurimis in locis in prima centuria, & id etiã fuit cognitum ab Aristot. videatur S.Thom. in 3. polit. lect. 10. quæ dignoritas nequit elucescere nisi in hominibus iustitia præditis, necessaria omnibus Præsidentibus, quæ docet aliorum vtilitati, proprio emolumento neglecto, adhærere: videantur, quæ dixi in dub. 90. prim. centur. Ex hoc ergo sequitur, quòd Prælationum vicissitudines in Religionibus elucescere nequeunt secundum prim. & secundam acceptionem notatam in prim. not. sed tantùm secundum tertiam, & aliquandò iuxta secundam: vide ea, quæ dixi in 6. & 103. dub.

Dices, licèt talis iustitia seruanda in Religionibus postulet prædictam vicissitudinem, nihilominus Prælatorum mutatio, vt inquit S. Bonauent. opusc. c. 2. qu. 19. super regulam S. Francisci, solet incommoda in relaxationem congregationum afferre. Respond. cũ Suarez relato in 3. not. 3. du. prim. centur. quòd res humanæ huiusmodi sunt, vt nunquam omnibus incommodis careant; vndè propter aliqua suscitanda non est negligendum fundamentum talis regiminis, quod est iustitia modo explicato; nam, ea destructa, destruitur totum ædificium, & Respublica super iniustum fundata subditorum, inquit S. Thom. vbi supr. subsistere nequit; vndè necessariò sunt excitandæ factiones, ac seditiones, maximè in tertio Religionis statu, in quo virtutes languescunt, quæ sunt illud destructiuum dissoluens pacem, ac vnitatem multitudinis, per quæ conseruatur; ideò est obseruandum, ac meditandum dictum S. Thom. in lib. 2. polit. lect. 9. superiùs relatum. *Per iustitiam enim conseruatur pax Ciuitatis; transgressio verò iustitiæ est seditionis causa*: & insistendum, vt, qui debeant frui huiusmodi vicissitudine, habeant æquale, vel quasi æquale meritum in ordine ad Ecclesiæ vtilitatem, quia inquit S. Thom. 5. polit. lect. 7. *Ciuitates propter dignitates collatas præter proportionem corrumpuntur.*

Dices, per istam vicissitudinem infirmatur Prælatorum potentia, quia, cum se cognoscant citò fore officio priuandos, non audent rebelles subditos toto conatu frenare, ac obstare corruptelis, quæ per fragilitatem

tatem humanam in Religionibus introducuntur. Respond. quòd, licèt ex isto capite oboriatur in potentia Prælatorum aliqua infirmitas; nihilominus ex alio capite, nempè ex perpetuitate suscitarentur mille iniustitiæ, ac alia multa mala, vt notat Ægid. Roman. de reg. Princ. 1. part. lib. 3. c. 13. *Nam multa mala, & multas iniustitias committerent præpositi Ciuitatum, si scirent se esse perpetuò tales, à quibus cauerent, si considerarent se esse ad huiusmodi officio remouendos*: & Patrit. de Republ. lib. 3. tit. 5. inquit. *Dignitates perpetuas esse in Republica periculosum arbitror; earum siquidem diuturnitas plerumque hominum mores mutare solet, & nonnunquam tyrannidis occasionem præbet*: & cum de duobus malis minus semper sit eligendum; ideò amplectenda est prædicta vicissitudo, licèt paululum debilitetur Superiorum potentia, quia per hoc non destruitur Religio, sicut dissoluitur per perpetuitatem, cuius iniustitiæ totum fundamentum regiminis, nempè iustitiam euertunt; proindè S. Thom. vbi supr. optimè dicit: *Transgressio verò iustitiæ est seditionis causa*: sed sit dictum gratis. Vera ergo responsio sit, quòd si homines ad munera Prælationum per vicissitudines sublimandi, præditi erunt virtute iustitiæ, quæ requiritur in Præsidentibus, non infirmabitur eorum potestas; nam, cum ipsa vilipendat proprium commodum, nihil obstabit eorum absolutio ab officio, quin exerceant illud secundum debitam prudentiam, & potentiam, & contra subditos rebelles eos coercendo, & contra corruptelas, eas resecando. Addatur etiam alia non inferioris virtutis: esto verissimum sit politicum regimen suaui arte pertractandum, nec subditos in rigore regi posse, sicut in regio regimine, vt demonstrat S. Thom. 2. de reg. Princip. c. 8. ob rationes ibi designatas, & ob aliam magis immediatam Nauarri in cap. Nullum de Regul. n. 33. 34. Non decet Regulares, ac Ecclesiasticos ita regere in virga ferrea, vt eorum defectus apud sæculares manifestentur; nihilominus Regis potentia, de qua loquitur Salom. Pro. 20. *Rex, qui sedet in solio, dissipabit omne malum intuitu suo*; nunquam ab incommodis orituris Regnum defendet, nisi cum amore viuat cum subditis, nisi amicitia, regiæ maiestati vtilis, eos liget, vt optimè demonstrat S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 10. Si ergo Regis potentia ab incommodis statum liberare nequit, nisi mediante amore copuletur cum subditis, quomodò illa Superiorum Religionum incommodis subditorum rebellium obstabit, nisi sint conglobata cum omnibus alijs meritorum partibus per animorum concordiam? quæ quidem per huiusmodi vicissitudines conciliatur, vt inquit Patrit. de Repub. lib. 1. tit. 6. *Æqualitas inter ciues concordiam parit*: hæc est illa potentia, quæ redarguit insolentes subditos, eosque in suis incommodis frenat, & non illa, quæ sub coloratis rationibus, ne ius dominij amittatur, fundatur in iniustitia excludendo homines ab honoribus; hæc enim excitat seditiones, inuidias, & statum infirmat, & rebelles subditos audaces facit: audiantur verba Patrit. vbi supr. *Qui se videt honore sibi debito priuatum, speque se esse fraudatum, nunquam animo quiescet, & vel negligentior in Republica erit, vel malè omninò animatus, hinc seditiones inter ciues oriuntur; hinc simultates; & inuidiæ, quæ quidem res statum publicum infirmiorem reddunt*: & sæpè memoria reuoluatur illa verba S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 10. *Non est ergo facile, vt Principis perturbetur dominium, quem tanto consensu populus amat.*

Dices, huiusmodi doctrina Religiosorum perfectioni, quæ honoris temporalis contemptum docet, obstare videtur. Resp. argumentum esse illorum, qui sæpè recurrunt ad subditorum patientiam ad saluandum aliquod dutum ideò nullius roboris: videantur ea, quæ dixi in 2. not. 3. dub. prim. centur. nihilominus ab ipsis quæro: Religiosorum dominium, seù regimen est ne subiectum subditorum seditionibus, & Prælatorum tyrannidi? negari nequit; ideò tot tribunalia eriguntur, & visitationes extenduntur ad vtraque inuestiganda, vt bona communitatis Superiores in proprium vsum non conuertant, & vt subditi, vt filij tractentur, & non vt serui, idest in propriam vtilitatem ab eisdem, & vt idem subditi ab vnitate non se separent, debitumque obedientiæ Prælatis præstent: Religiosorum ius non se extendit ad omnia Religionis munera? profectò; nam ita

ita declarat professionis contractus: incommodis ergo descriptis quonam remedio erit obstandum? sanè, si sunt vitia assignari debet aliqua virtus, quæ eis obstet, aliàs non esset rectè ordinatum Imperium; quænam erit designanda? nonnisi iustitia, vt omnes DD. fatentur, cuius obiectum est iustum, æquale, quod satis superiùs fuit explicatum, & denuò explicatur à S.Thom. 3. polit. lect. 7. *Iustum æquale*, ait, *videtur esse, vel consistere in quadam æqualitate secundum proportionem, quæ non solùm attenditur ex parte rerum, quæ distribui debent, sed ex parte suppositorum, quibus debet fieri distributio; in iustitia enim facienda etiam attenditur æqualitas proportionis ex parte personarum, quibus debet fieri iustitia secundum aliquam dignitatem, & eandem oportet esse proportionem rerum, quæ distribuuntur, vt si sint æquales secundum virtutem, æqualiter distribuantur eis de bonis:* hoc igitur iustum, dum docet æquales, saltem vicissim, debere potiri Prælaturis, obstat Superiorum tyrannidi, qui semper eis frui volunt; tyrannicum enim est participare magis de bonis comunitatis, quàm par est; dum etiam omnibus concedit, quæ sua sunt, reprimit seditiones à communitate, iuraque omnium non negligit, & tandem perfectionem fouet; quia absque iustitia omnis perfectio ruit, & ita S. Thom. lib. 3. contra Gentil. c. 71. *Optimum*, ait, *in gubernatione qualibet est, vt rebus gubernatis secundum modum suum prouideatur; in hoc enim consistit iustitia regiminis.*

TERTIA CONCLVSIO.

5. TAm electores, quàm Generales sub mortali talem iustitiam prædictis vicissitudinibus propagare tenentur; illi votis, ac suffragijs; hi admonitionibus, ac cohortationibus, si ad ipsos non spectant electiones. Prima pars suadetur, tum quia tenentur bonum talis Reipublicæ colere, quod est iustum simpliciter, inquit S.Thom. in 3. polit. lect. 10. nam huiusmodi iustum petit prædictam vicissitudinem, vt dixi superiùs; ideò Plato id penetrans aiebat in præcept. Reipubl. *In Republica non debet vnus occupare omnia munera, sed alijs vicissim dare locum;* tum quia tenentur omnium merita recognoscere, & non negligere, nequeunt eodem tempore, saltem vicissim; proindè S. Thom. in 3. polit. lect. 5. ex Arist. dicebat præter ea vbi supr. *Quandò principatus fuit institutus secundum æqualitatem, & similitudinem ciuium, tunc dignum videtur quod in vna parte temporis quidam principentur, in alia verò alij:* tum quia tenetur obstare malo è directo destruēti vnitatem multitudinis, seditioni scilicet; si enim huiusmodi iustitiam eorum votis non colerent, inhonorati per denegatam iustitiam cognoscentes alios honoratos, voluntatibus ab istis dissiderent, & tandem ab hac causa, tanquam à mala radice excitarentur seditiones, & factiones. *Cum enim* inquit S. Thom. 5. polit. lect. 2. *aliqui non honorāti videntes alios honoratos faciunt seditiones; tunc enim dissident voluntates; hoc autem est radix seditionis.* Secund. pars suadetur; nam Prælatorum munus est, ait S. Thom. de regim. Princip. c. 5. iustitiam, pacemque seruare, iurgia, ac discordias resecare: id votis præstare nequeunt: ergo saltem admonitionibus, & cohortationibus, alijsque medijs congruis, vt ignorantes instruant, scientia præditos animent, ac discordes pœna æterni iudicij terreant. Dixi, si ad ipsos non spectant electiones, ad insinuandum, quòd, si illæ à Generalibus sunt celebrandæ, tenentur huiusmodi vicissitudines fouere ad talem iustitiam seruandam, pacem colendam, & discordias resecandas. Recordentur Supremi Prælati suam obligationem esse supremi ordinis, & sæpius lectione repetant aurea verba Ægid. Roman. de regim. Princ. 2. part. lib. 1. c. 12. & S. Thom. 5. Ethic. lect. 2. Prim. ait, *Nam*, vt dicitur 5. ethic. *sicut melior est, qui non solùm est bonus in se, sed etiam bonitate sua se extendit ad alios; sic peior est, qui non solùm malus est in se, sed etiam malitia sua extendit ad alios, & quantum ad plures se extendit malitia eius, tantò peior existit: tantò igitur summoperè studere debent Reges, & Principes, vt seruent iustitiam, & iniustitiam vitent, quantò ex eorum iniustitia potest consequi maius malum, & pluribus inferri potest nocumentum.* Secundus inquit ex Arist. *Sicut pessimus est ille, qui vtitur malitia, non solùm ad se ipsū, sed etiā ad amicos; ita optimus dicitur ille, qui vtitur virtute non solùm ad se ipsum, sed etiam in comparatione ad alterū*

Con-

Concludendum est ergo istud quæsitum cum S. Thom. de regim. Princ. lib. 4.c.23. *Tunc est perfecta socialis congregatio, quandò quilibet in suo statu debitam habet dispositionem, & operationem.*

DVBIVM CVII.

An Generalis immiscendo se electionibus Prouinciarum Religionis, dum eas visitat, peccet mortaliter.

S V M M A R I V M.

1. *Quæsiti titulus quinque explicatur modis.*

2. *In quo consistat reuerentialis metus.*

3. *Generalis, qui se immiscet electionibus prout in prima acceptione, non est damnandus lethali culpa: secus prout in secunda.*

4. *Itidem damnandus est graui culpa, si operatur secundum tertiam acceptionem: & duabus obiectionibus satisfit.*

5. *Itidem non eximitur à culpa graui, si operatur iuxta quartam, & quintam acceptionem.*

1. Quinque modis, eis prætermissis, qui simoniam sapiunt, de quibus iam dictum est in dub. 11. prim. centur. id facere potest. Prim. electores doctrinis illuminando, rei grauitatem demonstrando, grauibusque verbis eos exhortando, vt meliores in boni cõmunis vtilitatem, & commodum ad Prælaturas eleuent, qui præsertim iustitia pro recto, ac pacifico statu Religionis Præsidentibus necessaria polleant. Secund. coarctãdo, ac restringendo electionem ex: g. Prouincialis ad tres, seù quatuor. Tert. vtendo subditis, eorumque actionibus, ac functionibus ad promouendum amicum; hoc præsertim videtur in dispositionibus familiarum pro electione Discretorum, seù Priorum, qui pro amico suffragia præstabunt. Quatt. proponendo hominem absque vllo artificio electoribus, ita ut à metu riuerentiali impulsi eum promoueant. Quint. recurrendo ad vota factionaria, vt electores iuxta proprium sensum, & inclinationem celebrent amici electionem.

2. Not. secund. quòd metus reuerentialis à Reginald. in praxi lib. 31. nu. 83. hoc sequenti modo explicatur: Dicitur ille, quo inferior ex reuerentia erga suum Superiorẽ (vt filius erga Patrem, & sic de cæteris) adducitur ad præstandum in matrimonium consensum, siue expressum, vt cum verbis, aut cum alijs signis illum exteriùs declarat; siue præsumptum, vt cum Pater, filio præsente matrimonium contrahit pro eo, nec ipse contradicit: ex tali enim taciturnitate præsumitur consentire. ex cap. vnico. de desponsi. inpub. §. Porrò in 6. quæ explicatio non videtur esse sufficiens, quia, cum metus incutiat inuoluntarium mixtum, vt inquit Pontius inferiùs citandus, & multa fiant ab inferioribus intercessione Superiorũ, quibus reuerentia debetur, quæ aliter non fierent, & nihilominus liberè fiunt; ideò est meliùs explicandus iste metus. Emin. Lugo de instit. disp. 22. sect. 7. nu. 151. ex mente multorum DD., præsertim Sanch. lib. 4. de matrim. disp. 9. nu. 12. habet hæc verba. Aduertant tamen nomine metus reuerentialis quoad hoc non debere intelligi metum, & verecundiam, quæ naturaliter inest filijs coram Patre, vel alijs, quibus debetur reuerentia, vt cum alijs multis notat Sanch. qui addit non sufficere, quòd consensus nõ daretur, eo metu non intercedente; multa enim fiunt intercessione parentum, vel aliorum, quibus reuerentia debetur, quæ aliter non fierent, & tamen libenter fiunt, sed requiri, quòd, repugnante omninò voluntate, & quasi coactus consentiat filius, vel subditus, non audens præ pudore, & reuerentia contradicere, quamuis nullum aliud malum timeat: hæc Lugo: cuius doctrina videtur sufficiens esse ad explicandum huiusmodi metum; sed meliùs explicatur à Basilio Pontio de matrim. lib. 4. cap. 5. Reuerentiæ metus est, inquit, futuri mali existimatio, quod nobis ab his metuimus, in quorum legitima potestate sumus, & quos cultu, & honore dignamur. Quamobrem ex hac explicatione sequitur eum, qui ob reuerentiam debitam parentibus, aut maioribus aliquid agit, non operari ex reuerentiali metu; nam aliud est, inquit Pontius ex Franci-

ſco Sarmet. lib. 2. ſalut. cap. 11. num. 10. debita reuerentia Superiori, aliud reuerentialis metus; hæc enim non ſunt idem: ſi enim filius amet obedire parenti, & complaceat in obediendo illi, nullum eſt inuoluntarium, & tamen operatur ex reuerentia; metus autem efficit inuoluntarium mixtū: quarè, vt metus reuerentialis ſit, neceſſe eſt adeſſe cognitionem imminētem mali, quod ſequitur, vel timetur ex eo, quod non ſeruetur patri reuerentia, quod in eo conſiſtit, quòd eſt patrem habere ſibi infenſum, & ſuperciliosum, toruè aſpicientem, nec loquentem placidè, etiamſi nec verbera imponat, nec minetur; quod, vt vitet malum, eligit præſtare, quod pater vult; metus enim eſtcum impendentis mali cogitatione; vndè concedendum eſt metum reuerentialem dari in illo, qui iure aliquo ſubiectionis ſubeſt alteri, vt optimè inſinuant, & caſus enumerant Pontius, Reginald. vbi ſupr. Barboſ. in collect. DD. cap. Ex litteris tit. 2. de deſponſ. impub. an poſtea talis metus ſine minis, aut læſione aliqua cenſeri debeat grauis metus, ſatis eſt controuerſum, vt videre eſt apud Pontium, ipſe tamen inclinat in partem affirmatiuam à multis DD. ductus: quæ doctrina modo explicato ſuperiùs, admitti poteſt pro foro interno, ſequendo ſententiam Nauarri, & aliorum inferiùs citandorum aſſerentium in foro conſcientiæ metum reuerentialem inualidare actum factum ex tali metu, quatenus ille metus fuit cauſa, ſaltem ſine qua nō, illius actus: dixi ſine minis, aut læſione, ad oſtendendum, ſi præceſſerunt minæ, vel verbera metum reuerentialem inualidare actum in vtroque foro, vt ex multis probat Gaſpar Antonius Theſaur. lib. 1. qq. forenſ. qu. 51. num. 5. dixi pro foro interno; nam ſi metus reuerentialis reſcinderet contractus etiam in foro externo, omnes ferè contractus ſubiacerent reciſioni, & ita Reſpublica incommoda infinitarum litium pateretur in non paruum publicæ pacis damnum, quod intentioni iuris eſt aduerſum in l. Properandum. C. de Iudic. & c. finem litibus de dolo, & contu.

PRIMA CONCLVSIO.

3. GEneralis, qui, dum officio viſitationis fungitur, ſeù quocumque alio tempore, in fauorem Prouinciarum Religionis ſe immiſcet electionibus celebrandis, prout in prima acceptione, ideſt docendo, & illuminando electores pro erigendis hominibus inter omnes dignionbus, qui vnitatis, perfectioniſque bonum in Religionis commodum propagare poſſint, non eſt cenſendus aliqua culpa reus; imò apud Deum multis meritis coronandus: ſecus ſi ſecundum ſecundam acceptionem operatur coarctando electiones ad tres, ſeù quatuor. Prima pars ſatis liquet ex eo, quod Prælati ſunt conſtituti Rectores ſuper gregem Chriſti, ad eum doctrinis illuminandum, & inſtruendum, vt rectè per viam mandatorum Dei, ac diuinorum conſiliorum progrediatur: audiant verba S. Chryſoſt. hom. 3. ex varijs in Luc. tom. 2. *In hac debet eniti Rector, vt credita eroget; accepta diſpenſat; aperiat obſcura; quæſtiones in lucem deducat; inſiſtat fortiter; perſeueret inſtātèr; meminerint ſe ſpeculatorem eſſe cūctorū, vt ouibus paſcua ſalubria tribuat; agnis puri fontis vndas exhibeat; extermines ab ouibus lupos; ab agnis nocinas beſtias excludat; vulneratos curet; errantes reuocet; ignaros inſtruat; erigat lapſos; generaliter omnes, ſpecialiter ſingulos doceat; ſua vitæ prouocet vniuerſos exemplo, ſit eius doctrina duplex, vt verbis facta conueniant, actus doctrinæ reſpondeat, in nullo ſit minor, qui cunctis eſt potior, ſit eum authoritate humilis, cum humilitate ſublimis; non ideò melior, ſed ideò maior, quia melior, multiplicet populos, & eos docendo meliores faciat, quàm accipit; ſic fit, vt dum hominibus feruenter inſiſtit, Dominum ſibi conſtituat debitorem*: & hom. 15. tom. 4. explicans illa verba 1. Tim. 5. *Qui benè præſunt præsbiteri*, &c. ait. *Multùm etiam omninò ad Eccleſiæ ædificationem confert, ſi Præſules doctrinæ gratia polleant, quæ niſi adſit, plurima Eccleſiaſticæ diſciplinæ peribunt; neque verò eum ſermonem laudauerim, qui faſtu tumidus externæ peritiæ iactantiam ſequitur, ſed qui virtutis, & ſucci habeat plurimum, qui ſenſibus grauis ſit, & ſapientia plenus*: Recordetur Generalis, quòd ſcopus doctrinæ

pro

pro electorum instructione est, vt proponatur conditiones necessariò requisitæ in Prælato eligendo, præsertim illa iustitiæ, quæ, vt bonum æquitatis in pace, & concordia promoueatur, duo includit, nẽpè vt negligat Prælatus propriũ emolumentũ, & subditorum vtilitatibus adhæreat, vt optimè insinuat S. Ambros. citatus in dub 90. tert. part. prim. centur. aliàs nequit excusari à graui culpa, quia omnia mala, quæ in Religione oboriuntur, ortum ducunt à pessima radice proprij commodi, vt insinuat Rodriq. tom. 3. qu. 34. art. 5. Ex prætensionibus officiorum, inquit, æmulationes inuidiæ, discordiæ, sectationes emergunt, quę, cum in proprio interesse radices emittant, exinaniunt Religionem vsque ad fundamẽtum in ea, ita ut possit dici, quòd sicut radix omniũ malorum est cupiditas; ita cupiditas proprij cõmodi in Religionibus est radix omniũ malorũ, quæ in ipsis sæpè, ac sæpius cõtingunt: quarè de Prælatis, qui proprij commodi intuitu ducuntur, dici potest illud Ezech. *Væ pastoribus Israel, qui pascebãt semetipsos*. Sec. pars suadetur, tum quia tollitur libertas necessaria in electionibus celebrandis; nam ad electionem celebrandam requiritur plena libertas, vt cap. Cum terra. & cap. Vbi periculum §. Cæterum de elect. in 6. & ideò tanquam nulla habenda est, & nullius valoris, vt docent Canonistæ in dictis iuribus, & Rodriq cum suo compendio. Peirin. Sigismud. Mirand. Castellin. quos citatos sequitur Samuellius de elect. canon. tract. 2. disp. 1. controu. 4. Barbos. de iur. Eccles. lib. 1. c. 19. n. 233. referens Cunham Lauorium, & Abbatem: videatur etiam Bordonius in consil. regul. resol. 26. n. 29. & habetur decisio huius doctrinæ sacræ Congreg. Concilij, à qua quæsitum fuit: an, stante electionis libertate, liceat Prælato proponere duos, vel tres, ex quibus necessariò vnus eligatur. Sacra Congreg. Concilij Tridenr. interpretum censuit non licere. Roboretus Cardinalis Vbaldinus locus sigilli: tum quia non parua irrogatur iniuria alijs, qui, cum sint meritorum pares, negliguntur, & postponuntur, tum quia grauiter læditur bonum commune, quod propagatur per pacatum regimen, & id habetur ex communi consensu electorum, vt notat Salon. 2. 2. qu. 63. art. 2. contr. 4. & non ex coarctato: aduertendum tamen hìc est, si præter quatuor nominatos diceret Generalis, vel alium quemcunque idoneũ &c. electionem nõ intelligi coarctatam, sed plena libertate frui, nec alijs idoneis iniuriam irrogari, nec bonum publicum pacato regimine priuari. Ita Samuellius vbi supr multos alios referens. Pro fine conclusionis sciant electores, quòd si, stantẽ restrictione, eligunt tamen alium idoneum, electio tenet, & valet, & est confirmanda. Ita Sigismund. de elect. dub. 52. n. 5. & Samuellius vbi supr. imò addo ego esse eligendum ad resecãdas huiusmodi coarctationes, quæ semper cedunt in publicam perniciem.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. Generalis, qui se electionibus intromittit, prout in tertia acceptione, lethali culpa damnandus est. Suadetur: irrogare non paruam iniuriam hominibus, concordant DD. esse lethalem culpam: sed dum Generalis vtitur subditis ad sublimandum amicum, ex. g. in Prouincialem, maxima irrogatur iniuria, quia eis tanquam seruis dominatur; nam, vt dixi in præcedenti quæsito, duplex principatus assignatur: alius super homines tanquam seruos, & semper in commodum principantium, & hic conuenire nequit Religiosis, quia eorum obedientia non ordinatur ad bonum Præsidentis: alius super homines tanquam æquales, & liberos, & hic cadit super Religiosos, nam omnes habent ius ad omnia bona Religionis, & secundum merita vicissim debent participare de omnibus commodis, & ordinatur in subditorum bonum, quæ differentia satis fuit explicata in præcedenti quęsito à D. Thom. & fortè clariùs ab eodem enodatur in 3. polit. in initio lect. 16. dicente. *Dictum est, quòd non expedit vnum dominari multis similibus, sed fortè in aliquibus expedit, in aliquibus autem non expedit; vndè est intelligendum quòd aliquid est iustum, & conferens secundum naturam in ordine ad dominatiuam; aliud est iustum, & conferẽs in ordine ad politiam, & manifestum est, quòd ista non sunt vnum, & idem; & hoc apparet, quia*

quia principatus dominatiuus est, in quo aliquis principatur alteri, qui natus est subijci, sicut est seruus, & principatur primò, & principaliter ad bonum proprium; Principatus autem politicus est, in quo principatur aliquis liberis, & æqualibus secundum virtutem, & ad bonum subditorum: sicut ergo principatus isti sunt diuersi, sicut iustum, quod est in ordine ad vnum, non est idem, quod iustum in ordine ad alium principatum; & ideò manifestum est, quòd non sunt idem iustum dominatiuum, & iustum politicum: ergo nequit Generalis lethali culpa vacare. Prætereà, qui vtitur iurisdictione super homines, quæ sibi non competit, asserunt S. Tho. & alij relati in 7. dub. prim. centur. ex genere suo esse mortale peccatum: sed Generalis vtendo subditis pro exaltatione amici vtitur iurisdictione, quæ non sibi competit, quia eius potestas tota ordinatur ad bonum subditorum, nec non & Religionis, & non ad bonum proprium, & amicorum: ergo in huiusmodi artificijs quærendo amicum quęrit etiam peccatum.

Dices, licèt intendatur electio hominis, vt amici, est tamen dignus; imò inter omnes dignior, & singulariter ob hanc dignioritatem promouetur. Respond. quòd, quandò actio emanat à duplici fine, si alter est bonus, alter verò malus lethaliter, iste, licèt secundarius, destruit totam bonitatem finis bnni primarij; vndè actio fit tota lethaliter mala, exemplo petito ab eo, qui dat elemosynam gratia subleuandi miseriam mulieris, eamque trahendi ad fornicationem; dicunt enim DD. omnes actum eleemosynæ esse totaliter malum, & mortaliter peccaminosum, quia illa superaddita malitia destruit totam bonitatem; ita est in casu, quia, licèt homo ille promoueatur, vt dignissimus, actiones tamen pro eius exaltatione emanant etiam à fine lethaliter malo, nempè ab amicitia, per quam ordinat Superior regimen, & subditos ad seipsum, quod fieri nequit: videantur ea, quæ dixi in 7. dubio prim. part. prim. centur.

Dices, vis malitiæ in hoc consistit, quòd vtendo subditis, eorumque actionibus Generalis in ordine ad se ipsum, excedit limites propriæ iurisdictionis; & ideò eis irrogatur iniuria, dum ergo amicus est inter omnes dignior, bonum commune promouetur, & consequenter nulla insurgit iniuria, imò si insurgeret, tenentur subditi cedere ob bonum, quod promouetur. Obiectio verè subtilis ad celandum affectum proprij commodi, quod emanat ab amico promouendo; quarè respondetur primò falsum esse promoueri bonum commune, quia media sunt mala, & non sunt facienda mala, vt eueniāt bona: ad illud verò, quòd tenentur cedere incommodo iniuriæ, dicitur; quarè magis subditi tenentur cedere, &c. quàm Prælatus expoliare se affectu amicitiæ? vndè clarè apparet, dignioritatem prætensam in amico esse potiùs inuentam ab amicitia, quàm ab idoneitate; nam, si esset ab hoc secundo, eius sublimatio non indigeret huiusmodi artificijs, vndè electores eum eligerent absque alia industria; quarè opus est dicere eam dignioritatem elucescere ex affectione, cum vnusquisque in proprijs cæcutiat; & patet, quia tantùm amici, & non alij eum debent promouere; ideò fiunt tot mutationes, & tot artificia adhibentur. Expolier, expoliet ergo se Generalis affectu, quia etiam expoliabit amicum dignioritate, & cessabunt artificia, & industriæ in subditorum præiudicium. Secund. esto in eo dignioritas eniteret, & bnnum commune ex isto capite foueretur; nihilominus ex alio in excessu damnificatur, quia his artificijs tota Prouincia, experientia teste, euertitur, subditi conturbantur, existimantes seipsos non paruam pati iniuriam, vndè erumpunt in clamores, murmurationes, & querelas redarguentes Generalem de acceptione personarum, affirmantes ipsum ei gratificari, quia amicus est, proindè exemplo ducti hanc formant propositionem: non virtute indigemus, sed amico; & ita hominem potentem quærunt, eumque laudibus, vt beneuolum reddant, extollunt, & muneribus cumulant, adhibitis etiam sæcularium postulationibus, & ita paulatim distrahuntur in diuersas partes, factiones formando in maximum Religionis damnum: heù heù quanta mala ex amico! quomodò poterit ò Generalis huiusmodi homo ex tot maledictionibus natus benedictionis pacem super gregem seminare, vnitatem propagare, iustitiamque colere, dum à beneficio electionis coactus opus est, vt amicos,

amicos, qui eum elegerunt, foueat, & se partialem ostendat? vndè nam est dignoscenda eius dignioritas, quæ insurgit ex multitudine conseruanda in vnitate animorum, & ex propagatione perfectionis: euanescit, euanescit quidem. Quamobrem Generalis, cæterique Prælati in suo regimine duo aduertere debēt. Prim. designatur à Rodriq. tom. 2. quæst. 1. art. 2. Necessarium est, vt Iudices, & Prælati constituantur ita recti, vt ab omni affectione humana videantur liberi, ita ut neque ad dexteram, neque ad sinistram ab æqualitate seruanda recedant. Secund. habetur ex Ægidio Roman. 2 par. lib. 3. cap. 15. de regim. Princ. *Principis transgressionem est obstandum, & inhibendæ sunt obliquitates etiam modicæ, præsertim quæ excitantur inter maiores*; nam inquit S. Th. 5. polit. lect. 3. *Paruæ seditiones, & dissensiones inualescunt citiùs, quandò fiunt inter Dominos, habentes potestatem in Ciuitate.*

TERTIA CONCLVSIO.

SI postea Generalis in Prouinciarum visitationibus vtitur artificijs prædictis ad amicos sublimandos, qui in futuro Capitulo generali suffragia ferrent ad eleuandum hominem in Generalem ab ore eius pendentem, ne iure dominij priuetur, lethali culpa inuoluitur; imò tanquam Tyrannus habendus est. Prima pars satis liquet ex præcedenti conclusione. Secund. suadetur: qui in libero principatu vtitur subditis tanquam seruis, idest in propriam vtilitatem, præsertim dominij de, quo loquuti sumus in præcedenti quæsito, exercet Imperium tyrannicum. Ita habetur ex D. Thom. in 3. polit. Arist. lect. 6. *Tyrannus est*, inquit, *quædam Monarchia dominatiua politiæ communitatis, quia scilicet vtitur ciuibus, vt seruis*: sed Generalis, dum tali industria, & atte enarrata, vtitur subditis pro sui conseruatione in amicũ; nã *amicus*, ait Arist. 2. Reth. & 9. Ethic. *est alter ego*; eos tanquam seruos tractat; nam differentia inter dominatus in liberos, & in seruos, ea est, vt dixi in superiori quæsito, quia primus ordinatur ad eorum commodum; secundus verò ad Principantium vtilitatem: ergo tanquam Tyrãnus inspiciendus est; ideò doctus Abulens. in Exod. 20. quæst. 19. hanc penetrans veritatem in hæc verba satis dura Prælatis erupit. Qui autem Princeps, vel Prælatus est magis vacans vtilitati suæ, quàm distributioni iusti politici, non Prælatus, sed Tyrannus est, quæ satis dura definitio est nostris Principibus, ac Prælatis.

QVARTA CONCLVSIO.

5. COnsiderando tandem Generalem operantem, vt in quarta, & in quinta acceptione, nequit se eximere à labe mortali. Veritas quartæ acceptionis clarè habetur, quia metus reuerentialis in foro cõscientiæ inualidat actum factum ex tali metu, quatenus ille metus fuit causa, saltem sine qua non, illius actus, vt sentiunt Nauarr. in summ. latin. cap. 17. num. 29. & lib. 1. consil. de restit. consil. 10. referens suam doctrinam ex mente Hostiens. Ioan. Andr. in cap. Verùm de iureiurand. ex verbis Adriani. 124. de restit. cap. Aggredior. versiculo ex quibus omnibus. ex Soto de instit. quæst. 5. lib. 4. ar. 4. ad 2. Ludouic. Lopez lib. 2. de contract. c. 10. §. Igitur in hoc dieturus Th. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 9. n. 11. qui citat Angelum, Silu. Salzed. Bernand. Diaz. Molin. Veg. & alios Rodriq. to. 2. qu. 5 t. ar. 10. Lauor. de elect. can. tit. 4. c. 21. n. 8. inualidatio autem actus in electionis materia seminatium mille incommodorum est, præsertim quia in foro conscientiæ nulla existit obligatio Superiori parendi. Veritas quintæ acceptionis ex dubijs 34. & 35. secund. part. prim. centut. suadetur, quia ibi nõ solùm clarè demonstraui sub mortali Prælatum obstringi ex officio ad factiones debellandas, vnionemque introducendam; nã Rectores præsertim dantur in hunc finem, sed etiam ostendi eas non posse permitti; quomodò ergo modo à mortali excusabitur dum ad factiones recurrit pro hominis exaltatione ad suum arbitrium: heù, heù, abijcit, inquit Rodriq. vbi sup. ar. 1. nomen Iudicis, & Prælati, cum sit partialis, & fauctor factionum, & seditionum, prout solet in iure appellari iuxta allegata à Baldo, Speculatore, & Auendaño.

DV-

DVBIVM CVIII.

Nonnullæ rationes exponuntur, quæ cogunt Generalem ad debellandas factiones.

SVMMARIVM.

1. *Factiosus Prælatus spiritu Dei non duci videtur, nec geri vicem Dei, & vtrúque munus conseruatio multitudinis petit.*

2. *A manu proprij consilij ducitur: quò fit, vt nomen Tyranni acquirat.*

3. *Sub oppressionis onere multitudo cogitur insurgere contra Tyrannum cum magno Religionis detrimento.*

Occasione vltimæ acceptionis expenduntur sequentes rationes, quæ demonstrãt vim obligationis Generalis factiones destruendi, & præsertim contra capita diriguntur; nam, ijs debellatis, debellantur sequaces, cum vis earum in capitibus consistat.

1. Prima videtur esse, quia Prælatus in societate Religiosorum dirigenda instinctu Dei ducitur, & ipsius vicem gerit, & conseruare homines in eiuili societate vtrumq; munus exigit: audiamus D. Th. 3. de regim. Princ. c. 5. *Inquantum homines virtuosi, ac sua probitate præpollentes pro gubernanda populi multitudine, qua regi indiget, & Rectorem non habet, curam assumunt, & sub legibus populum dirigunt, non tantùm instinctu Dei moueri videntur, sed vicem Dei gerunt in terris, quia conseruant hominum multitudines in ciuili societate, qua necessariò homo indiget, cum sit animal naturaliter sociale, vt Philosophus dicit in prim. polit.* quid est, quæso, viuere in societate ciuili? est quippè homines in reciproco amore, & amicitia dies istos ærumnis, & calamitatibus plenos trãsigere, cuius laudes sub silentio non prætermittunt D. Thom. 1. de regim. Princ. c. 10. & S. Isidor. lib. 3. de summ. bon. Prim. inquit: *Nihil est inter omnia mundana, quod amicitiæ dignè præferendum videatur; ipsa namque est, qua virtuosos in vnum conciliat, virtutem conseruat, atque promouet: ipsa est qua omnes indigent in quibuscumque negotijs peragendis, quæ nec prosperis importunè se ingerit, nec deserit in aduersis, ipsa est, quæ maximas delectationes affert, intantùm vt quæcumque delectabilia in tædium sine amicis vertantur; quælibet autem aspera facilia, & propè nulla facit amor.* Secundus ait: *Amicitia prosperas res dulciores facit, & aduersas communione temperat, & leuiores reddit*: vndè maxima cum ratione August. dixit: *Verus amicus dimidium animæ, vitæque medicamentum*: hinc est, quòd Arist. lib. 8. c. 1. ethic. ad Nicom. pro Reipublicæ conseruatione eam præponit iustitiæ; Ratio verò designatur à D. Th. ibidem lect. 1. hisce verbis: *Legislatores magis student ad amicitiam conseruandam inter ciues, quàm etiam ad iustitiam, quam quandoque intermittunt, puta in pœnis inferendis, ne dissentio oriatur.* Quamobrem ex eodem Arist. idem Sanctus paulò post, amicitiam æquiparat cõcordiæ, quæ à multitudine rescindit seditionem destructiuam omnis Imperij. *Concordia namque simile quid amicitiæ videtur esse; hanc autem maximè affectant Legislatores, contentionem ciuium, vt inimicam maximè expellunt.* Clarum est, vt dixi in 2. dub. Prælatum factionarium nec instinctu Dei duci, nec vicẽ ipsius gerere, quomodò conseruabit multitudinem in societate humana?

2. Ex hac ratione sequitur alia impellens Generalem ad expellendum huiusmodi Prælatum; nam cum eius regimen non regatur Dei instinctu, obotitur, quòd in manu proprij consilij dirigatur, & ab ipsa ducatur, vndè nomen Tyranni sibi vendicat iuxta doctrinam D. Th. 2. 2. q. 42. ar. 2. ad 3. quem sequitur D. Antonin. p. 2. tit. 4. c. 8. §. 1. *Magis autem*, inquit, *seditiosus est, qui in populo sibi subiecto discordias, & seditiones nutrit, vt tutiùs dominari possit; hoc autem tyrannicum est, cum sit ordinatum ad bonum Præsidentis cum multitudinis nocumento*: ex hoc enim sequitur, quòd nunquam regimen erit pacificum, sed multis odiosum, & occasione orta, quæ non de raro contingit, varijs agitabitur tumultibus, vndè limites in longum protrahere nequit, vt est doctrina S. Thom. 1. de regim. Princ. 1. 10. *Tyrannorum verò dominium diuturnum esse non potest, cum sit multitudini*

titudini odiosum, non potest enim diù conservari, quod votis multorum repugnat.

Tertia ratio ex humana imbecillitate elicitur, quæ, cum diù oppressionis pondus ferre nequeat, multitudo quasi coacta ad oppressionis molem subleuandam contra dominum tyrannicè dominantem, insurget, vt est præceptum Ægid. Roman. de regim. Princ. 2. p. lib. 3. c. 13. *Contingit aliquos insidiari Tyrannis, vt liberent patriam ab oppressione eorum*: quocircà nonnulli Religiosi, qui inter omnes spiritu ducuntur, vt Prouinciam liberent sub onere mille oppressionum depressam, eas notant, in callendario scribunt, & tandem tempore congruo Superioribus maioribus, imò supremis tribunalibus propalant, existimantes obsequium se præstare Deo, vndè nunquam misera Prouincia quiescit, sed repetitis literis, informationibus, acclamationibus, ac litibus fluctuat, & agitatur vsque ad Superiorum tædium.

Imò his tumultibus, qui congruè expositi æstimantur, alij eorum Religiosorum adhibentur, qui fortè ob sua demerita (& hæc est quarta ratio) ea non fruuntur patientia, quam solet Deus suis partialibus amicis largiri, de qua loquitur Nauarr. comm. 4. de Regul. n. 24. Nimis durum est, inquit, omni honore, ac officio in Religionibus priuari, & opus est maxima patientia; non est enim omnium, sed paucorum, quos Iupiter Æquus amat, & ardens euexit ad æthera virtus: hi enim agnoscentes tyrannicum Prælatum cum sequacibus bonum commune non quærere, sed gloriam, ac honorem affectare Prælationum, earumque commodis, alijs denegatis, frui, ab illorum cupiditate attracti, sub zeli prætextu literas eorum Religiosorum de quibus sup. augumentant, informationes augent, acclamationes cumulant, litesque excitant, vndè quasi mare, feruens ab vndis infinitarum passionum vltrò citròque misera, ac infelix Prouincia agitatur in totius Religionis damnum, idque sanè praxis, docet, & monet Ægid. Roman. vbi supra tanquam proprium illorum, qui oppressi à simili Tyranno sub eo miserrimè viuunt, *Nam*, inquit, *cum honor, gloria, & lucrum inter bona exteriora sint maximum bonum, multi videntes Tyrannum non quærere nisi honorem, & gloriam propriam, & non honorare subditos, & non quærere bonum commune, volentes adipisci ea bona, quæ conspiciunt in Tyranno, inuadunt eum.*

5. Quinta ratio designatur ex eo, quòd si per impossibile huiusmodi regimen tyrannicum intra limites debitæ iustitiæ se cohiberet, itaut nulla posset insurgere causa clamoris excitandi (dico per impossibile; nam eo ipso, quòd est tyrannicum, opus est, vt iniustitijs nutriatur depauperando contrariam partem ob timorem Regnum amittendi; nam, inquit S. Thom. 5. polit. lect. 11. *Proprium Tyrannorum est eos, idest qui contra ipsum insurgere possunt, impotentes reddere, faciendo eos pauperes, & ratio est, quia nullus manus mittit ad illa, quæ credit esse impossibilia*) nihilominus humana conditio est, vt nullus homo pondus vitæ ferat absque præssuris, & ærumnis, proindè his insurgentibus, saltem vnus ex aduersa parte oppressa contra Prælatum dominantem insurget, qui secum tandem trahet totam partem, vndè conturbationes superiùs descriptæ excitabuntur: doctrina est D. Thom. 1. de regim. Princ. c. 10. *Vix enim à quocunque præsens vita transigitur, quin aliquas aduersitates patiatur, aduersitatis autem tempore occasio deesse non potest insurgendi contra Tyrannum, & vbi adsit occasio, non deerit ex multis vel vnus, qui occasione non vtatur: insurgentem populus votiuè prosequitur, nec de facili carebit effectu, quod cum fauore multitudinis attentatur.*

Vltima ratio ex impetu elicitur, quia, cum aliqua ex prædictis occasionibus oboriatur, oboritur etiam magno conatu, ac vi tumultus; nam cum in oppressione, duce timore, à Prælato sint detenti illi homines, eò ardentiùs contra eum insurgunt, quò magis contra voluntatem ex solo timore fuerunt repressi; & ideò S. Thom. vbi supr. vim rationis ponderans in hæc verba prorupit. *Timor autem est debile fundamentum; nam qui timore subduntur, si occurrat occasio, qua possint impunitatem sperare, contra Præsidentes insurgunt eò ardentiùs, quò magis contra voluntatem ex solo timore cohibebantur; sicut si aqua per violentiam includatur, cum aditum inuenerit, impetuosiùs fluit.* Subdit tandem S. Thom. (quod aduertat Deus ab omni congregatione, quia esset vltimum Religionum exitium) *sed nec ipse timor caret periculo,*

cum ex nimio timore plerique in desperationem inciderint; salutis autem desperatio audacter ad qualibet attentanda precipitat.

DVBIVM CIX.

An Generalis, reluctante inferioris Prælati voluntate, qui pœnam debitam ob delictum perpetratum subdito imposuit, eam relaxare possit.

SVMMARIVM.

1. *Negat Rodriq. partem affirmatiuam, innixus Concilij Tridentini dicto.*

2. *Extenduntur differentia, qua sunt inter Metropolitanum, & Religionum Generalem.*

3. *Potest Generalis pœnam impositam subdito à Priori locali tollere: tribus rationibus sua detur.*

1. Pro prim. not. sit sententia Rodriq. tom. 1. qu. 22. art. 8. asserentis nullo modo id fieri posse, idque non probat ex ratione desumpta ab intrinseco, sed à simili, quia Concil. Trid. sess. 14. c. 1. de reform. præcipit, vt Metropolitanus nequeat suspensum ab Ordinario contra eius voluntatem promouere. Ratio est, ne iudicantis authoritas à subditis contemnatur: aduertit tamen, si Prouincialis, seu Prior condemnans expleuerit officium, tunc posse Generalem nulla requisita licentia à Guardiano moderno, seu ab eo, qui Reum condemnauit, pœnam relaxare, quia eius authoritas non contemnitur: huic doctrinæ adhæret Castrus Palaus tom. 1. de dispensat. leg. disp. 5. p. 6 n. 13.

2. Not. sec. quòd non parua differentia est inter Metropolitanum, & Generalem, circa eorum authoritatem; nam primus, esto sit ordinarius Iudex Suffraganeorum suorum, vt ex textibus, & DD. demonstrat Barbos. de iur. Eccl. lib. 1. c. 7. n. 44. nihilominus subdit cum alijs multis eum nullam possidere in subditos Episcopos authoritatem, nisi quatenus expressum in iure reperitur. Secundus verò plenam habet authoritatem in omnes Prælatos Religionis ex voto obedientiæ, vt benè tradit Suarez 4. de Religi tract. 8. lib. 2. cap. 3. num. 22. quem sequitur Pasqualig. in decision. 16. decis. 57. vndè istorum voluntas nequit esse efficax contra voluntatem Superioris, imò nec iusta, quia ratione voti ex iustitia obligatur se conformare ad voluntatem Generalis: insuper potestas Metropolitani, seclusa appellatione, alijsque casibus in iure designatis, non se extendit supra Episcoporum subditos, vt habetur in cap. 1. de suppl. negl. Prælat. c. Pastoralis. in princip. de offic. Ordin. c. Romana c. Venerabilibus de sentent. excom. in 6. videantur Scacc. de appellat. quæst. 8. num. 98. Quaranta in summa Bullarij, tit. Archiepiscopi authoritas. num. 12. Marc. Anton. Genuens. & alij, quos citat, & sequitur Barbos. vbi supr. num. 51. & in collect. DD. in d. cap. Pastoralis num. 3. potestas autem Generalis immediatè cognoscit, & exercet iurisdictionem in subditos cuiuscunque Prælati concedendo, & prohibendo aliqua, ipsos transferendo de loco ad locum, imò de Prouincia ad Prouinciam, quod Prælati inferiores nequeunt facere: multa alia etiam quoquè Generali competunt supra subditos, quæ nequeunt alijs Prælatis conuenire.

CONCLVSIO.

3. Opinio Rodriq. & Castri Palai superiùs recitata, quibus additur Sanctorius in constit. Fratr. min. de obseruo. cap. 12. stat. 12. vers. decimoquinto, non videtur improbabilis; probabilior tamen est posse Generalem, renuente Priore, seù Prouinciali, tollere pœnam impositam subdito ab ipso Priore, seù Prouinciali. Duas habet partes conclusio, quarum prima satis intelligitur probata in prim. not. & ob authoritatem eorum DD. & ob ratio-

nem

nem. Secunda suadetur ex eo, quòd lex pœnalis, & odiosa non habet extensionem ad casum in lege non comprehensum etiam ob similitudinem, vel identitatem rationis, vt communiter dicunt DD. præsertim Bonacin. de legib. disp. 1. punct. 8.q.1.n.23.citâs Sayrum, Suar. & alios: videatur Dian p. 1. de legib. resol. 26. cum Castr. Palao p. 1. tract. 3. disp. 5. punct. 3. §. 4. n. 3. sed si Generalis ex vi Concilij non posset pœnā tolere impositā subdito à Prouinciali, nisi ipso consentiente, lex pœnalis, & odiosa extenderetur ad alium casum; nā prohibitio Concilij fit tantùm Metropolitanis, & in promotione ad ordines, & versatur circa materiam odiosam; nam restringitur eorum authoritas: ergo per hoc nequit intelligi coarctatam esse potestatem Generalis, itaut non possit, renuente Prouinciali, relaxare pœnam subdito condemnato. Prętereà, ratio formalis, quarè Concilium imposuit huiusmodi prohibitionem Metropolitanis est, ne subditi Episcoporum authoritatem eorum contemnant: sed hæc ratio non adaptatur subditis regularibus, quia, si dicitur eos liberari à Generali posse à pœnis impositis ab inferioribus Prælatis, ipsis etiam reluctantibus, dicitur quoq; posse eos frenare minis, ac pœnis, ne suos Prælatos cōtemnant, quia sunt subditi Generalis, vt dixi superiùs, quod non potest dici de Metropolitanis, quia Episcoporum subditi nō cognoscunt per subiectionem ipsos Metropolitanos; & ideò facillimè incidere possunt in contemptum aduersus Episcopos: ergo prohibitio facta Motropolitanis nequit extendi ad Genarales Ordinum. Quanti roboris sit hæc ratio; sciatur, quòd ratio legis est anima legis; vndè si huiusmodi ratio casum non comprehendit, nec lex ipsa quantumcunquè eius verba generalia sint: videatur Sanch. lib. 2. da matrim. disp. 27. n. 3. id optimè explicans, & audiantur verba Couarr. de sentent. excomm. p. 1. §. 9. sub n. 9. Vera ratio est moderatrix cuiusque legis, quæ in legibus diuinis, naturalibus, & humanis tantam habet vim, vt commodè non valeat legis alicuius interpretatio adsumi, nisi ratio viam veritatis aperiat. Pro tertia probatione addi potest, quòd id conducit bono communi Religionum, quod est pacato, ac suaui regimine propagandū; quia perpetuò morari in tali societate, quæ ex varijs nationibus conflatur, quarum homines diuersas matres agnoscunt; vndè coguntur varias portare qualitates, contrariosque mores, & coguntur vni homini obedire, cuius mores sæpè pugnant cum subditorum moribus, difficillimum est; & ideò tot Superiores subordinati eriguntur, tot visitationes ordinantur, vt, si sub vno rigor opprimit, alterius suauitas subleuet, & ita conseruetur animorum tranquillitas in fauorem pacati regiminis, tam necessaria pro Religionis conseruatione, perfectionisque boni augumento.

DVBIVM CX.

An Generalis possit de nouo Prouinciam erigere, & fundare, atque erectam, & fundatam diuidere: & an de potestate absoluta possit Religiosum vnius Prouinciæ in alia eiusdem Ordinis incorporare.

SVMMARIVM.

1. *Nequit Generalis de nouo Prouinciam erigere, atque fundare; similiter nequit eam diuidere, ac separare: & satisfit cuidam obiectioni.*

2. *Potest Generalis Religiosum vnius Prouinciæ in alia incorporare.*

CONCLVSIO.

1. Quæ spectat ad primi quæsiti respōsionem, est negatiua, vndè nec Generalis, nec alij Prelati Religionum possunt de nouo Prouinciam erigere, atq; fundare, nec possunt erectam diuidere, ac separare, imò nec vnam Prouinciam alteri subijcere absque speciali Sedis Apostolicæ licentia. Ita sentiunt Rodriq. tom. 1. q. 23. art. 8. Mirand. man. tom. 2. quæst. 7. art. 11. & probant à simili ex varijs textibus, præsertim ex cap. Felix. 16. qu. 1. nam cum de similibus idem sit iudicium ferendum, prohibitio facta in iure, ne fiat noua consti-

tutio sedis Episcopalis, neque diuisio, neq; subiectio absque Papæ facultate, debet accommodari ad erectionem, diuisionem, & vnionem Prouinciarum: videatur etiam Silu. tit. casu qu. 8. & 9. Nec obstat rationem nullam habere efficaciam in præsenti casu; nam simile argumentum tanquam inualidū pro præcedentis quæsiti conclusione fuit datum, vndè probare nequit præsens intentū, quia non est par ratio; nam ratio per quam prohibetur Metropolitanis, ne, renuente Suffraganeo, ordinent suspensum ab ipso Suffraganeo, nequit adaptari Religionibus, vt dictum est; ideò talis prohibitio non extenditur ad Ordinum Generales: at prohibitio, ne fiat noua constitutio Sedis Episcopalis, neque diuisio, ac subiectio absque Sedis Apostolicæ facultate, necessariò debet extendi ad Regulares, quia cum sit res grauissima erectio, diuisio, atque subiectio Prouinciarum Religionum, & propter manus Principum, quæ se possunt his rebus immiscere, & propter nonnullorum Religiosorum ambitionem, & propter votorum multiplicationem in Capitulis ferendorum, & propter alias rationes, ideò huiusmodi textus ampliandi sunt ad Religionū Prouincias; aliàs non parua excitaretur in Religionibus conturbatio in damnum earum, imò Sedis Apostolicę: non est tamen res improbabilis id posse efficere Capitulū generale, vt docet Pasqualigus in quæst. canon. quæst. 145. ex Peirino.

Verùm prò fratribus minoribus veritas doctrinæ non est disputanda, quia habetur expressa prohibitio Nicolai IV. cuius textus recitatur à Rodriq. vbi supr. videatur idem Author. tom. 3. quæst. 43. art. 1. cum suo compendio resol. 121. Mirand. vbi supr. Portell. tit. Prouincia. n. 1.

2. Pro secundo quæsito conclusio semper erit intelligenda affirmatiua contra Portell. vbi supr. n. 2. citantem Rodriq. & Hieron. Rodriq. resol. 121. tum quia voluntates omnium subditorum, imò omnium Prælatorum subijciuntur ratione voti obedientiæ voluntati supremi Prælati, vt inquit Suar. vbi supr. in præcedenti quæsito, vndè nequeunt esse efficaces contra voluntatem Generalis; imò nec etiam iustæ, quia ratione voti ex iustitia obligantur se conformare voluntati Superioris: independenter igitur à voluntatibus Religiosorum Prouinciarum poterit Generalis in quacumque Prouincia Religiosum incorporare, tum quia, inquit idē Suar. vbi supr. potest Generalis limitare iurisdictionem inferiorum Prælatorum: ergo poterit Prælatis Prouinciarum præcipere, ne obstent incorporationi Religiosi, imò præcipere incorporando Religiosum, ne obediat Prælatis in casu, quo eum à Prouincia expellere vellent:

DVBIVM CXI.

An Generalis eximere possit Religiosum ab obedientia sui Prouincialis, seu Guardiani, in cuius conuentu commoratur.

SVMMARIVM.

1. *Explicatur, quid sit exemptio, quæ duplex est, alia localis, alia verò personalis, & hæc etiam duplex est.*

2. *Ad summum Pontificem tantùm spectat subditum ab obedientia immediati Superioris totaliter eximere.*

3. *Ad Generalem etiam in aliquo casu, & iusta interueniente causa: & confutatur quadam doctrina Suarez.*

4. *Gratia facta à Generali durant etiam terminato officio.*

1. Not. prim. quòd exemptio est quædam libertas, qua eximitur homo à iurisdictione, & potestate Ordinarij, ita ut maneat, vel soli Papæ, vel etiam suo Prælato maiori solùm subiectus. Ita Silu. tit. Exemptio, initio: quæ exemptio duplex est: quædam personalis, quæ videtur esse, quandò personæ eximuntur per se, & non ratione loci à iurisdictione alicuius, vt si concedatur Clericis alicuius Ecclesiæ, vt non possint excommunicari, neque interdici, tunc personæ manent exemptæ, & non locus: quædam verò localis, quæ videtur esse, quandò exemptio conceditur alicui loco; vt si hospitali, vel monasterio concedatur, vt non possit interdici, solus locus manet exemptus, personæ verò,

verò, quæ in ipso commorantur aliquo modò manent exemptæ, non omninò, & per se, sed ratione loci, idest quatenus loci libertas exigit, e. g. quia locus nequit interdici, personę manent liberæ ad celebrandum in eo diuina officia: vide Barbos. in cap. Per exemptionem, de priuileg. in 6. in suis collect. DD. Sanch. opusc. lib. 6. c. 9. dub. 1. Silu. vbi supr. qu. 2. in præsenti loquimur de personali.

Not. secund. quòd exemptio personalis etiam duplex est: altera secundum totum, idest quandò Religiosus subditus à Prouinciali eximitur à totali obedientia sui Guardiani, seù Prioris: altera verò secundum partem, idest quandò in aliqua causa particulari ab obedientia Ordinarij eximitur, & liberatur: his suppositis.

PRIMA CONCLVSIO.

2. Solus Papa communiter loquendo totaliter eximere potest subditum ab obedientia immediati Superioris; vndè Prouincialis nequit liberare Religiosum subditum talis Guardiani ab eius totali obedientia, nec Generalis potest eximere Guardianum, ne sit subditus Prouincialis. Habetur ex cap. Frater. vers. Et cum oportuisset. 16. qu. 1. & cap. 1. 13. qu. 1. & cap. 1. iuncta Glossa. vers. exemptionis de priuileg. in 6. D. Anton. 3. p. tit. 16. c. 9. §. 1. Henriq. lib. 7. c. 24. n. 3. Sanch. vbi supr. n. 5. Mandosius in signaturis gratiæ, tit. exemptiones ab Episcopis. Panorm. & Glossa cap. Cum olim. t. de priuileg. lib. 5. tit. 5. p. 1. Silu. tit. exemptio §. 1. & ibi Armil. n. 1. Fernand. 4. p. sui exam. c. 15. §. 2. n. 1. dicto 5. Mirand. tom. 2. qu. 7. art. 6. Rodriq. tom. 1. qu. 23. art. 3. Portel. tit. Generalis n. 3. à S. Fausto in suo thesauro lib. 6. qu. 146. Peirin. tom. 1. priuil. in constit. 5. Iulij II. num. 6. & constit. 15. eiusdem Papæ. Bordon. resol. 80. n. 49. tom. 2.

SECVNDA CONCLVSIO.

Generalis in aliquo casu, iusta interueniente causa, potest eximere subditum ab obedientia,, seu iurisdictione sui Prouincialis, seù Guardiani: id dic de Prouinciali. Ita Rodriq. & Mirand. vbi supr. Mandosc. de inhibit. qu. 4. n. 2. & qu. 100. n. 2. rom. 5. tract. 5. Tuschus tit. Exemp. concl. 554. n. 7. Roman. consil. 37. in princip. Peirin. in formul. lit. E. c. 35. n. 3. Suar. 4. de Relig. lib. 2. c. 2. n. 22. tract. 8. tum quia inferior Prælatus in suo esse pendet à Superiore: ergo etiam in iurisdictione, tum quia inferior est subditus Prælati superioris: ergo si ei præcipiatur, vt in hac re, vel in illa non se intromittat, tenetur illi obedire, tum quia potest præcipere subdito, ne obediat in tali casu Guardiano, seù Priori: ergo hoc modo limitare potest iurisdictionem inferioris Superioris.

Addit tamen Suar. vbi supr. n. 23. quòd licèt Prælatus nequeat iurisdictionem inferioris in aliquo casu coarctare absque legitima causa ex vi sui muneris, tum quia Prælatus inferior habet aliquod ius in re quoad iurisdictionem suam ordinariam, tum etiam quia, vel est pœna illata sine culpa, & sic illicitè, vel peruersio, aut immutatio ordinis de se instituti ad bonum commune, & sic etiam illicitè, maximè quia bonum commune ex conturbata pace, & scandalis sine dubio orituris maximum pateretur detrimentum; nihilominus censet huiusmodi restrictionem etiam sine causa factam esse validam, quia non inuenitur aliqua lex positiua, quæ huiusmodi factum irritet, neque ex sola natura rei potest censeri nulla, quia multa illicitè fiunt, quæ facta tenent, inter quæ videtur hoc computandum: verùm tamen est inquit Suar. paulò inferiùs, quòd id est intelligendum ex defectu causæ, quia si aliundè contineret intolerabilem errorem contra bonos mores, euidenter nulla esset: cuius doctrina difficilè potest sustineri; nam sicut inquiunt Sot. 4. dist. 18. q. 2. ar. 3. ad 2. Ruard. art. 3. cont. Luth. Emin. Lugo de Sacram. pœnit. disput. 20. sect. 3. Becan. de sacram. c. 40. qu. 5. n. 3. & quidam alij nimis strictam reseruationem peccatorum factam ab Episcopo, seù Prælato regulari censendam esse inualidam, quia Concil. Trid. sess. 14. c. 7. dicit Episcopos hanc reseruationem debere facere in ædificationem, non in destructionem; ita talis exemptio sine causa facta censeri debet inualida, tum quia potestas Prælati est ei concessa in ædificationem, & non ad suum beneplacitum, in subditorum vtili-

vtilitatem, vt affirmant omnes DD. & non ad proprium commodum, tum quia esset Dominus, & subditus seruus contra doctrinam ipsius Suar. relatam in dub. 7. Ita sentit Pasqualig. decis. 63. n. 3.

Pro fine est addendum, quòd Generalis potest facere aliquam gratiam subdito, ex. g. quòd non accedat ad matutinum, quòd in mensa non teneatur legere, quòd non intersit Capitulo culparum, &c. Ita Bordonius in consil. Regul. resol. 80. n. 49. tom. 2. qui addit sequens dubium resol. 58. qu. 32. tom. 2. quod ad literã extenditur pro explicatione authoritatis Generalis in ordine ad gratias.

An Superior solùm per limitatũ tempus durans, ex. g. per triennium, possit aliquid indulgere vltra suum triennium, ex. g. an Generalis, seù Prouincialis possit instituere confessarium perpetuum in sua Prouincia: an possit dare facultatem absoluendi à reseruatis duraturam etiam sub alijs Prouincialibus post ipsum eligendis: an possit concedere Priori pro tempore existenti licentiam admittendi ad professionem. Videtur quòd non, quia allata exempla continent ordinationes quasdam, quæ, cum sint factæ à Superiore propria authoritate, non dicuntur leges, neque statuta à iure, sed facta, vt ab homine, modò ordinata, vt ab homine, durant solùm, & vim habent pro eo tempore, quo ordinans, & disponens est in officio: ergo, cessante eius officio, cessant quæcumque ordinata fuerunt ab eo homine, qui officio fungebatur, vt iuribus, & doctoribus allegatis dixi resol. 6. q 24. n. 30. pag. 51. Respond prædictas licentias perfici etiam cessante officio, donec à successore reuocentur: probatur, quia huiusmodi licentiæ habent rationem gratiæ factæ, gratia autem facta non expirat per mortem concedentis, vel amotionem ab officio, sed vlterius durat iuxta tenorem concessionis, cap. Relatum 19. cap. Gratum 20. de off. deleg. cap. Si super gratia 9. eod. in 6. cap. Si cui 36. de præbend. in 6. Confirmatur, quia fauores sunt ampliandi, & decet Prælati beneficium esse mansurum ex vulgatis iuribus.

Quòd ergo facta ab homine, vt sic, non durent vltra eius officium, locum habent in odiosis, & ordinationibus factis, quæ subditis sunt onerosa, vt si ordinetur, ne quis exeat clausura sub pœna suspensionis, ne ingrediatur domum talem, ne alloquatur quãdam mulierem, hæc, & similia ab homine superiore facta expirant, cessante eius officio, eum sint onerosa; odiosa enim sunt restringenda ex vulgatis iuribus.

Pœna verò sine dubio executioni mandanda est à Reo vsque ad præfinitum tempus, quia ratione diuturnitatis temporis æquatur culpæ, & sic de iure illi debita est, & non tantùm ab homine; præterquamquod aliud est inflictio pœnę, quæ imponitur à Iudice; aliud est illius executio ex parte patientis, qui debet illam sustinere iuxta sententiam contra se latam, quod præstare potest, & debet, nullo etiam existente Iudice, à quo in hoc non dependet, nisi inquantum ille eam exequi debet iuxta tenorem sententiæ.

DVBIVM CXII.

An Minister Generalis transferre possit Prouincialem ex vna Prouincia in aliam: & an possit declarare statuta, seù leges sancitas à Capitulo generali.

SVMMARIVM.

1. *Episcoporum translatio de vna Ecclesia ad aliam ad Summum Pontificem spectat.*

2. *Tam Generalis, quàm Prouincialis in suos subditos potestate quasi Episcopali fruuntur.*

3. *Attento iure communi, nequit Generalis transferre Prouincialem vnius Prouinciæ in aliam: habetur quadam limitatio.*

4. *Generalis directè tenetur ad obseruandas leges Capituli generalis.*

5. *Duplex interpretatio, alia iuridica alia doctrinalis.*

6. *Minister Generalis iuridicè nequit declarare leges sãcitas à Capitulo generali secundum ius commune; secus secundum indulta Pontificum; doctrinaliter etiam secundum ius commune potest.*

1. Not.

1. Not. prim. quòd translatio Episcoporum de vna in aliam diœcesim est Summo Pontifici reseruata, & is solummodò eam præstare potest, vt habetur ex cap. Ex illo. de translatione Episcopi. Barbos. eod. cap. in suis collect. DD. & de offic. & potest. Episcopi alleg. 50. n. 5. p. 3. Reginald, in praxi lib. 30. tract. 3. n. 257.

2. Not. sec. Generalem, & Prouincialem habere in suos subditos potestatem quasi Episcopalem, ac facultate frui, quæ Episcopis tradita est vigore Concil. Trid. sess. 14. c. 1. ita eiusdem Concil. Emin. interpretum Sac. Congregat. censuit sub die tert. Aprilis anno 1621. teste Ioan. Mar. Nauarr. in lucerna Regul. tit. Prælati. S. Thom. 2. 2. qu. 33. art. 7. ad 5. Mirand. tom. 2. quæst. 16. ar. 6. Portell. tit. Prælatus n. 5.

PRIMA CONCLVSIO.

3. GEneralis, iure communi attento, nequit transferre Prouincialē vnius Prouinciæ in alteram sine speciali licentia Summi Pontificis. Ita Silu. tit. casus. casu. 2. Rodriq. tom. 1. qu. 23. art. 1. cum suo compend. resol. 68. n. 10. Mirand tom. 2. qu. 7. art. 5. Portell. tit. Generalis in addit. n. 1. Bordon. resol. 80. n. 20. tom. 2. Ratio horum DD. videtur esse, quia sicut nullus inferior Papæ potest transferre Episcopum de vna in aliam diœcesim, vt habetur ex prim. not. ita Generalis nullo modo Prouincialē vnius Prouinciæ ad regimen alte: ius transferre potest, eò quòd Prouinciales fruantur iurisdictione Episcopali, vel quasi Episcopali.

Limita, modò huiusmodi Prælatura sit tantùm electiua, tunc talis censetur, quando duo concurrunt. Prim. vt procedatur in ea per electionem, quæ exigit confirmationem Superioris. Sec. vt electio fiat per Capitulum cathedralis Ecclesiæ, vel collegiatæ, siuè conuentualis: videatur Sigism. à Bonon. de elect. dub. 47. quia si est manualis, tunc potest Generalis transferre Prouincialem vnius Prouinciæ ad regimen alterius. Ratio videtur esse, quia Prouincialis per hoc non desinit esse Religiosus, & obedientiarius Generalis, ac proindè vtitur iure suo, & non facit ei iniuriam. Ita sentit ex multis Aloys. Riccius in praxi tom. 4. resol. 51. nu. 4. Sigism. à Bonon. vbi supr. Dian. p. 2. in dub. Regul. resol. 117. quorum doctrina semper est intelligenda in ordine ad bonum commune Religionis; nam subditi se obligarunt inseruire Religioni, & non commodo Prælati, aliàs se gereret tanquam Dominum, & non administratorem: verùm tunc æstimatur Prælatura manualis, non concurrentibus illis duabus conditionibus, vt rectè notat Sigism. à Bonon.

Ex hac doctrina colligitur omnes Prælatos regulares, qui ad Prælaturas assumuntur per viam electionis non posse mutari, vel spoliari eisdem Prælatijs; secus est dicendū de Prouincialibus Societatis Iesu, qui à solo Generali instituuntur, & de Guardianis, seù Prioribus, qui eliguntur à Definitoribus vnà cum Prouinciali: hi omnes possunt mutari ab eisdem prouisoribus iuxta limitationem, quam superiùs adnotaui, modò contra ipsos non procedatur per viam delicti commissi, quia tunc huiusmodi actio censetur pœna, quæ non potest imponi, nisi priùs probato delicto. Ita Sigismund. à Bonon.

4. Not. prim. pro secundi dubij titulo, quòd Generales tenētur directè ad obseruandas leges Capituli generalis, sicut tenentur alij Prælati inferiores, vt dicam in sec. not. sequentis dubij.

5. Not. sec. quòd declaratio, seù interpretatio duplex est; altera iuridica, seù iuridicialis quę vim, & robur obligandi habet; altera verò doctrinalis iuxta regulas, quas tradunt DD. quandò loquuntur de interpretatione legum. Ita Salas de legib. disp. 21. sect. 2. Bonacin. de legib. disp. 1. q. 1. pun. 8. n. 2. Tamburin. vbi supr. qu. 7. n. 12. & alij: his suppositis.

SECVNDA CONCLVSIO.

6. MInister Generalis respiciendo ius commune per se ipsum solummodò declarare nequit statuta, ac leges sancitas in Capitulo generali iuxta primam acceptionem: secus iuxta secundam. Conclusio duas habet partes, quarum prima sustinetur à Panormit. & Io. Andr. in cap. Ex parte. de verborum significat. Bald. in L. om-

l. omnes populi ff. de iustit. & iure, Rodriq. tom. 1. qu. 68. art. 6. Mirand. man. Prælat. qu. 29. art. 9. Tamburin. vbi supr. elicitur etiam ex doctrina Salas, & Bonacin. vbi supr. Ratio est in promptu, quia est subditus Capituli generalis, consequenter eius legibus subiacet, vndè inferior nequit esse supra Superiorem, neque supra eius mandata; & ideò in l. in proprijs ff. de prætorum stipulationibus, & cap. Licèt 11. qu. 1. & alij similes textus sunt, in quibus dicitur illius esse leges, & canones interpretari, cuius est condere.

Quæ conclusio est intelligenda, quandò interpretatio esset valdè dubia, atque ex tali interpretatione sequi possit aliquod arduum circa ius, legem, & statutum. Ita Panormit. vbi supr. Rodriq. Mirand. Tamburin. & Salas vbi supr. secus quandò esset clara, ac iuri consona, tunc potest Generalis hoc ipsum efficere, & statuta interpretari. Ita Innoc. in cap. Cum speciali de appellat. Bartol. in l. dicta omnes populi, Mirand. & Rodriq. vbi supr.

Verùm ad tollendos omnes scrupulos, qui possunt contingere in his declarationibus, habetur in compendio Ordinis Cister. tit. constitutiones, siue definitiones §. 1. ad hoc specialis facultas concessa Prælatis à Martino V. & Eugenio IV. qua etiam vti possumus nos, & omnes Ordines, & Religiones priuilegium habentes communicationis, quæ est tenoris sequentis. *Quòd Generalis reformator, & Capitulum generale huius congregationis pro directione, ac subditorum animarum salute, stabilitateque monasteriorũ, saluis regulæ substantialibus quascunq; in spiritualibus, & temporalibus circa ipsam regulam, & eius obseruantiã occurrentes ambiguitates, obscuritates, & dubia declarãdi, dilucidãdi, interpretãdi, & dispensandi, statutaq; & ordinationes, seu eiusdem definitiones, etiam interpretandi, modificandi, dirigendi, & reformãdi, mutandi, variandi, tollendi, reuocandi, cassandi, & alterandi; nec non noua edendi, condendi, & faciendi plenam, & liberam auctoritate Apostolica facultatem, & potestatem habent.*

Secunda pars suadetur, tum quia frequẽter est vtilis, & necessaria hæc doctrinalis interpretatio, vt Legislatoris voluntas intelligatur, & seruetur, tum quia sic colligitur ex l. vnica C. de professoribus l. 1. ff. si certum petatur, & ex alijs iuribus, quæ communiter à DD. referuntur, tum quia hæc doctrinalis interpretatio est in praxi, & in vsu, & habetur tanquã communis opinio, quam sequitur D. Thom. 2. 2. qu. 60. art. 5. Caietan. ibid. Sotus lib. 1. de iustit. qu. 4. art. 5. Couarr. regul. Possessor. 2. part. §. 6. n. 2. Layman. lib. 1. tract. 4. c. 18. n. 1. Bartol. & alij, quos citat, & sequitur Salas de legib. disp. 25. sect. 2.

DVBIVM CXIII.

An Generalis possit accusationem non acceptare, & ea accepta, ipsam rescindere, atque repellere.

SVMMARIVM.

1. *Definitur tam denunciatio, quàm accusatio.*

2. *Tã vi directiua, quã coactiua tenetur Generalis ad obseruãdas leges Capituli generalis: quod Capitulum potest eum deponere, punire, eiusque authoritatem minuere, & augere.*

3. *In triplici differentia se habent accusationes, quarum prima à quocumque Iudice, etiam inferiori, possunt non admitti, eisque admissis, rescindi: secus est dicendum de Iudice inferiori quoad secundas:*

4. *Supremus Princeps iusta de causa potest in initio accusationes repellere, easque admissas abolere, quandò per illas bonum intenditur commune: habetur quadam limitatio, itidem quadam ampliatio.*

5. *Id nequit fieri à Iudice inferiori, nisi per epicheiam: satisfit cuidam obiectioni.*

6. *Generalis nequit accusationes quoad secundam, & tertiam differentiam in principio repellere, aut admissas postea abolere; & habentur conditiones obseruandæ in tradendis accusationibus.*

1. Not. prim. quòd denunciatio iudicialis secundum Fagund. in 8. præcept. decalog. lib. 8. c. 45. n. 1. est mera criminis manifestatio, & reuelatio sine aliqua actione,

vel

vel accusatione, qua denuntiator crimen sui proximi superiori Iudici, seù Prælato tanquam Iudici denuntiat, vt ipse ex officio faciat, quod ei videtur secundum ius: accusatio verò est delatio criminis ad Iudicem ad vindictam publicam libello factam cum obligatione probandi delictum. Ita Silu. tit. Accusatio. Clauis Reg. lib. 2. cap. 14. n. 11. Azor. lib. 13. cap. 19. p. 3 Less. de iustit. lib. 2. cap. 30. dub. 1. Bonac. tom. 2. disp. 10. qu. 3. punct. 1. Trullench in decalog. lib. 8. c. 2. dub. 1. n. 2. & colligitur ex Iul. Clar. in prax. crimin. §. fin. q. 12. & ex Farinac. in prax. crimin. quæst. 12. num. 2. Porrò ex prima definitione habetur finis denuntiationis, nempè vindicta, seù bonum denuntiātis, vt deliquens satisfaciat. Ita Bassæus in summ. tit. denuntiatio n. 3. ex secunda finis accusationis, scilicet vindicta publica ad exemplum populi, vt omnes sibi caueant. Ita Trullench, & Bassæus num. 4. vbi supr.

2. Not. secund. quòd Generalis tenetur directè ad obseruandas leges Capituli generalis, sicut Abbates, & alij Prælati locales non solùm quoad vim directiuam, sed etiam quoad vim coatiuam; est enim subditus huiusmodi Capituli: idem est dicendum de Prouinciali respectu legum Capituli Prouincialis, vndè nequeunt appellari Legislatores, licèt ad leges condendas conueniant. Ita habetur ex Azor. 1. p. lib. 5. c. 11. qu. 1. Salas de leg. disp. 14. sect. 2. Suar. 3. de legib. c. 35. n. 19. & 4. de Relig. lib. 2. c. 8. tract. 8. Malderus in 1. 2. S. Thom. qu. 29. art. 5. Vasq. 1. 2. disp. 167. c. 3. Rodriq. tom. 1. qu. Regul. art. 3. Tambur. de iur. Abbat. tom. 3. disp. 3. q. 4. n. 1. Adde, quòd Capitulum generale sicut potest eligere Generalem; ita potest eum deponere, punire, eius auhoritatem augere, & minuere ob supremam authoritatem. Ita Suar. 4. de Relig. tt. 10. lib. 10. c. 4. idem dic de prouinciali Capitulo aduersus Prouincialem: ex qua doctrina clarè habetur Capitulum generale secundum ius commune esse supremum Principem, ad quem spectat leges condere, easque rescindere, augere, atq; minuere pro bono pacis, ac vnitatis.

3. Not. tert. quòd accusationes possūt respici in triplici differentia. Prim. nonnullæ sunt vitiosæ, ac defectuosæ siuè propter temeritatem, siuè propter calumniam. Secund. nonnullæ aliæ sunt conuenientes, & continent in se debitam iustitiam, quæ principaliter ordinantur ad satisfaciendum parti lesæ. Tert. nonnullæ aliæ sunt, quæ, licèt sint intra terminos debitæ iustitiæ, nihilominus præcisè tendunt ad bonum commune: his suppositis.

PRIMA CONCLVSIO.

Qvicunque Iudex, etiam inferior, potest nō admittere accusationes, easque admissas rescindere secundum primam acceptionem prout in 3. not. secus est dicendum de Iudice inferiori quoad secundam. Duas habet partes conclusio, quarum prima defenditur ab Aragon. 2. 2. qu. 68. art. 3. & ab Emin. Lugo de iustit. disp. 37. sect. 7. n. 14. Ratio est, quia in casu nulli fit iniuria: imò addit Aragon. quòd erit iniurius ordini iuris, si illas fuerit prosequutus. Secunda pars habetur ex eodem Lugo vbi supr. & ex Lessio de iustit. lib. 2. c. 30. dub. 3. qui habet hæc verba: Si autem agitur de iniuria partis, non potest Iudex inferior accusationem non admittere, & admissam impedire; non enim ad ipsum spectat principaliter boni publici promotio, sed officij iniuncti administratio, itaque tenetur parti ius dicere, nec potest se prętextu maioris boni publici eximere, alioquin sæpè hac arte Iudices liberarent, quos vellent, potest tamen Principi scribere, quid iudicet expedire, & interim sententiam sustinere: consentiunt Trullench vbi supr. dub. 5. n. 2. & Aragon. vbi supr. Primus ait. Si agitur de iniuria partis, Iudices inferiores tenentur ius dicere, alioquin sæpè liberarent, quos vellent. Secundus inquit: Dico secundò etiam esse certum, quòd Iudex inferior non potest rescindere illas accusationes iustas, quæ ad satisfactionem partis læsæ ordinantur, & tendunt; nam cum talis Iudex ex iure tenetur ius suum vnicuique tradere iuxta legis statuta à Principe posita, ad idque principaliter fuerit à Superiore Iudex constitutus, fit, vt eas accusationes, quæ particularem exigunt satisfactionem, nō magis acceptare, quàm prosequi teneatur, nec in hoc aliqua

eius potest cadere dispensatio; itaque hæc sunt certa.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. SVpremus Princeps iusta de causa de iure potest in initio accusationes repellere, & iam admissas in iudicio abolere, & præcipere accusatori, vt cesset, & desistat, quandò per illas intenditur punitio delictorum ad reparandum bonum commune læsum. Ita docent communiter DD. Sayr. in Clau. Reg. lib. 12. c. 15. n. 16. Less. vbi supr. Caiet. 2. 2. qu. 68. art. 3. Sot. de teg. secreto, membr. 2 qu. 5. concl. 5. Aragon. vbi supr. Salon. 2. 2. qu. 68. art. 3. Emin. Lugo vbi supr. Ratio est, quia cum ad ipsum spectet cura boni communis; ideò si videbitur expedire pro bono pacis, poterit de plenitudine suæ potestatis id facere.

Dixi iusta de causa, ad insinuandum requiri non quamlibet causam, sed grauem, vt si accusatur aliqua persona, quæ non potest sine magna oppidi perturbatione pœna plecti, & ex eius punitione perpetuæ dissensiones, & periculosæ inimicitiæ oriantur, vt si ex accusatione inter duas familias nobiles seditiones, odia, factiones nascantur. Ita habetur ex Lugo, & præsertim ex Fagund. vbi supr.

Quæ conclusio est amplianda cum DD. relatis superiùs, etiam si accusator intendat propriam satisfactionem ex iniuria sibi irrogata. Ratio est inquiunt Fagund. Aragon. Clau. Reg & Salon. vbi supr. quia ad Principem primò, & principaliter spectat curam gerere boni communis, ad quod bonum priuatorum hominum refertur; ideò ad illum etiam spectat finem imponere accusationi, quæ origo, & fomentum est earum inimicitiarum, quæ publicum bonũ, pacemque perturbant, dummodò, ait Clau. Reg. vbi supr. alio modo satisfiat parti læsæ.

TERTIA CONCLVSIO.

5. QVod dicitur in præcedenti conclusione, nequit à quolibet Iudice inferiori de iure effici; benè tamen per epicheiam, hoc est ex æquitate. Prima pars ex duabus probandis habetur ex eo, quia Iudex inferior iuris ordinem peruertere non potest. Secund. suadetur, quia cum epicheia sit quædam virtus, qua agitur aliquid contra verba legis, eò quod bonum commune, vel ratio virtutis id postulet; ideo quilibet Iudex inferior, vt dicunt communiter DD. in aliquibus casibus ea vti potest, inter quos præsens casus à DD. superiùs citatis enumeratur. Quamobrem Aragon. vbi supr. habet hæc verba ferè ad literam relata à Sayr. vbi supr. At verò Iudex inferior id (nimirum quod dicitur de supremo Iudice) efficere non potest absolutè de iure, benè tamen ex epicheia, hoc est ex æquitate, & altiori iudicio, quandò certè cognosceret eam accusationem perniciosam fore bono communi, vt si v. g. certò sciret ex illa perturbandam fore Rempublicam, aut ingentem aliquam seditionem ex illa excitandam propter conditionem accusati, vel propter aliquid huiusmodi; tunc enim posset abolere accusationem inchoatam, nisi aliter esset possibile prouidere bono communi, scilicet vel suspendendo prosecutionẽ, vel dissimulãdo.

Dices, ad quemcunque Iudicem etiam inferiorem spectat prouidere bono communi: ergo ad eundem etiam spectabit eas accusationes rescindere, quas bono communi non conuenientes iudicauerit. Respond. verum esse, quòd quilibet Iudex etiam inferior ex officio tenetur curam gerere de bono communi, sed diuersimodè; supremus enim Princeps potest illud propagare tam leges obseruando, quàm in suis legibus dispensando; Iudex verò inferior tantùm eas obseruando, vel recurrendo ad epicheiam prout supra dixi.

QVARTA CONCLVSIO.

6. GEneralis nequit quascunque accusationes tendentes tam ad bonum commune, quàm ad satisfactionem partis læsæ in principio repellere, aut admissas postea abolere, nisi ex epicheia. Ratio est, quia supremus Princeps in Religionibus, cui incumbit onus condendi leges, in eisque dispensandi, est Capitulum generale; cæteri verò Prælati sunt inferiores Iudices, vt optimè dicit Diana 7. part. tract. 11. resol. 37. proindè in sec. not. fuit dictũ Generalem esse subditũ Capi-

Capituli generalis, eiusque legibus subijci, nonsolùm quoad vim directiuam, sed etiã quoad vim coactiuam.

Pro fine quæsiti sunt notanda verba Emin. Lugo, & Suar. vbi supr. in quibus designant conditiones, quæ sunt obseruandæ tradendo accusationem. Primus ait: Notand. item est accusationem saltem circa delicta grauia debere fieri in scriptis, oblato libello accusationis, cum subscriptione accusatoris; consuetudine tamen alicubi acceptatur accusatio verbalis coram Notario, vt testatur Lessius dicto capit. 30. dub. 1. n. 2. & Filliuc. tract. 40. c.7.n.202. debet etiam nomen accusati adnotare, quod si fieri non possit, quia ignoratur, debet ex vestitu, facie, officio, alijsque signis describi; debet etiam declarari delicti species, locus etiam, & tempus, saltem quoad annum, ac mensem, vt possit Reus se defendere; imò, ipso petente, debet explicari dies, & hora: videatur Trullench vbi supr. numer. 4. sed huiusmodi conditiones magis spectant ad iudicium sæcularium, quàm ad Regularium; proindè audiamus secundum, nempè Suar. 4. de Relig. lib. 10. cap. 12. numer. 45. Hæc via, idest accusatio, minùs est in Religionibus vsitata, non tamen excluditur: & paulò inferiùs; nihilominus si legitimè fiat, debet Superior eam acceptare, & per Notarium scriptam eam recipere, ita enim iura disponunt: & licèt Regulares non teneantur ad omnes solemnitates iuris, hæc reputatur maximè substantialis, quia, vt rectè D. Thom. 2. 2. quæst. 68. artic. 2. docuit, est moraliter necessarium, vt constet, quòd accusator probare teneatur; & ideò etiam in regulari processu non est prætermittenda.

***

DVBIVM CXIV.

An Generalis vniones, ac amicitias suffragatorum, quæ possunt fieri in quacumque electione tam Prælatorum, quàm Definitorum, ac Discretorum sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda possit, ac debeat prohibere.

SVMMARIVM.

1. *In Prælatis est potestas coercitiua pro pace tuenda in quacunque communitate.*

2. *Ex hac potestate oboritur, posse Prælatos censuras ferre.*

3. *Suffragatorum vniones sunt in Religionibus materia grauis.*

4. *Potest, ac debet Generalis sub pœna excommunicationis huiusmodi vniones prohibere.*

1. Not. prim. à Suar. 4. de Religion. tract. 8. lib. 2. c. 3. numer. 5. hoc agitari quæsitum: an in Prælatis religiosis sit potestas coercitiua, tum in vniuersum, tum speciatim ad pœnas spirituales, respondet hisce verbis: Quòd in his Prælatis aliqua sit potestas huiusmodi, id manifestum sit, tum ex vsu, tum ex ratione, quia potestas directiua sine aliqua coercitione infirma, ac ferè inutilis est, quia sine timore, ac disciplina non potest communitas humana in officio contineri, quantumuis bona videatur in hac vita mortali, quia corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, & caro concupiscens aduersus spiritum sæpè vincit, ideòque septies in die cadit iustus: adde, inquit S. Thom. 5. polit. lect. 12. *De facili contemnitur, qui non timetur*: est igitur omninò necessaria hæc potestas, vt Ordo, pax, & institutio religiosa seruetur: explicandum verò est, qualis, & quanta sit, in quo distinguere oportet in statu religioso id, quod

habet ab intrinseco ex pura natura sua; vel id quod habet ab extrinseco superadditum ex prouidentia, & liberalitate Pontificum: dicendumque primò est Prælatum Religionis ex vi talis status, seù professionis, ac voti subditorum solùm habere potestatem coercendi modo paterno, & iuxta limites Regulæ promissæ: probatur, & declaratur, &c. prout ibi: & paulò inferiùs subdit: Dico secundo: Prælatus Religionis ratione iurisdictionis Ecclesiasticæ habet perfectam potestatem coercitiuam Episcopalem: quò fit, vt in huiusmodi Prælato sit potestas ad coercendos subditos per quascunque Ecclesiasticas censuras.

2. Ex hac vltima doctrina sequitur, idque fit sec. notand. quòd Prælati regulares, etiam si per electionem assumpti ad Prælaturas non fuerint, modò confirmati sint, aut prouisi, quoties opus fuerit, aut expedierit, suos Monachos excommunicare possunt, vt probatur communiter in iure, & præcipuè in cap. Cum in Ecclesijs. §. Cum omnes de maior. & obedient. & in cap. Sicut tuis. de Simon. & aduertunt Gloss. in can. de Persona verb. aut Monachum in fin. 11. qu. 1. & in cap. Quantò. verb. Si Prælati. de offic. ordin. Panormit. in cap. Nobis de iure patron. Azot. part. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 20. Nauarr. in suo man. cap. 27. n. 5. Couarr. in cap. Alma mater p. 1. §. 11. n. 1. Suar. de censur. disp. 2. sect. 2. n. 9. Vasq. tom. 4. in 3. part. tract. de excommun. dub. 17. n. 2. & alij quàm plurimi, quos citatos sequuntur Sayr. lib. 1. de censur. cap. 6. num. 13. Tamburin. de iure Abbat. tom. 2. disp. 14. qu. 1. num. 5. & Peirin. tom. 2. de Prælato qu. 3. cap. 4. num. 1. Rationes videntur esse, quæ superiùs tanguntur, scilicet quia Prælati regulares habent iurisdictionem Ecclesiasticam in quocunque foro tam interno, quàm externo, quia alioquin potestas iurisdictionis esset inutilis, nisi gauderet facultate coercitiua, & innuit Conc. Trid. sess. 25. c. 3. de reformat. ad populos in officio continendos: an huiusmodi censura ferenda sit in scriptis, nec ne, videatur Tamburin. vbi supr. n. 6. hinc sequitur, quòd huiusmodi Prælati ad præcauendum aliquod incommodum non parui momenti, quod inficere potest Religionem, possunt statuta facere, eorumque obseruantiam sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda præcipere, vt elicitur ex Sayr. n. 20. & Tamburin. n. 8. vbi supr.

PRIMA CONCLVSIO.

3. Huiusmodi vniones, ac amicitiæ, pro vt in titulo, considerari nequeunt, nisi sub materia graui, plurimùmque noxię communitati cuiuslibet Religionis. Probatio satis manifesta habetur plurimis in locis, præsertim in dub. 28. sed hic tantùm suadetur ex SS. PP. aliorumque DD. authoritate, & in primis huc sunt reuocandi SS. Basil. & Chrysostom. citati in tract. de Prioub. seù Guardian. dub. 163. quibus est addendus idem Basil. c. 30. constit. monast. *Si verò*, inquit, *à reliquis sua sponte disiunctis in cœtu cœtum efficiant, vitiosa huiusmodi amicitiæ conciliatio est, & diuersam quandam à communibus institutis rem esse oportet, quæ hos inter ipsos conciliet, atque hoc profectò non est aliud, quàm contra veterem disciplinæ stabilitatem innouatio*: audiamus Iacob. Aluar. tom. 1. lib. 5. part. 2. cap. 26. & Bernardin. Schottum Clericum regularem (qui mortuus Cardinalis) functum officio Præpositi, salutaribus documentis epistolam plenissimam scribentem, ad Ordinem suum, quam dedit in lucem. Antoninus Caracciolus ex ead. Religione in not. ad const. p. 3. cap. 1. n. 1. ille ait: *Quæ amicitia, & familiaritas, si ad nimietatem declinet non minùs ipsismet Religiosis, ac sanctæ Religionis domibus perniciosa est, quàm essent inimicitiæ, ac manifesta dissidia, nisi quòd illa palam, & sine vllo fuco bonum Religionis destruunt*. Hic inquit: *Itaque qui relaxationē quærunt, primùm sibi ipsis, deinde alijs quamplurimis nocent; hinc enim peculiares amicitiæ, & societates quadam prohibitæ in congregationibus fiunt, quibus nihil esse potest perniciosius: hinc dissensiones, & contentiones oriuntur; hinc odia, & susurrationes, & conatus quidam occulti ad suadendum aptissimi eam vitam, quam sibi delegerunt, videlicet laxiorem, dum alijs quoquè pro regula tra-*

tradere, & approbare nituntur, &c. Nec obstat, præcitatos DD. ac PP. tantùm loqui de amicitijs, non verò de vnionibus, pro vt in titulo, quia est nullius valoris excusatio, imò inculpatio propriæ ignorantiæ; si enim tam acriter loquuntur de illis amicitijs, ac vnionibus, quæ declinant ad nimietatem, quid dicerent de amicitijs, ac vnionibus in electionum materia, quæ nomen seditionum, ac factionum propriè sibi vindicant? heù, heù, inquam, exclamarent cum S. Antonin. p. 2. tit. 4. c. 8. §. 4. *Ex seditione tota vita regularis deficit*: sed maiori cum mœrore cum Riccard. de S. Victore lib. de gradib. charit. c. 4. *Heù in quos fines, imò faces sæculorum homines deuenerunt, cum (vt de fatuli hominibus taceamus, quos excæcat ambitio) ipsa Religionis electio nostro miserabili tempore tanta diuisione spargatur, vt vix vnus alteri conueniat in vnum, nisi fortè aduersus Dominū, & aduersus Christum eius: vbiquò apparent scissuræ Ciuitatis Dauid, & intantùm iam hiant, vt ruinam vicinam omninò minentur: seruatur sub tunica vna, & veste simili cor varium, & omninò dissimile, ita vt de Religione antiqua vix signa seruentur, & venientibus ad sepulchrum Domini, quod clausum est, & Christum quærentibus sola linteamina pateant, idest habitus forma.*

Si quæras rationem tanti mali, ea est, inquam, quæ tangitur à D. Chrysostom. tom. 5. de Sacerdotio lib. 3. post med. vbi loquitur de elect. Episcop. à Clero facienda: *Vis*, inquit, *vt aliud tibi pugnæ huius genus aperiam periculis mille plenum? ito hinc iam, ac publica festa spectato, ea dico, in quibus dignitatum Ecclesiasticarum electiones de more fiunt, & tam multis videbis inibi criminationibus lacerari Episcopum, quanta est tota illa subditorum multitudo, de quibus eligendi potestas concessa est: hos omnes tum in multas factiones scindi, neque inter se consentire, neque cum eo, cui forte Episcopatus delatus sit, Presbiterorum congregationem conuenire videas, sed vnusquisque à suis vnius partibus stat, alius hunc, alius illum eligens: cuius rei causa hac est, quòd id vnum non spectant, quod solùm spectandum fuerat, nempè animi virtutem, sed aliæ sunt causæ, quibus honores concitantur*: verb. grat. hic, quòd claro genere natus est, in Episcopatus, inquit, ordinem *cooptetur: ille, quòd opibus abundet, neque indigeat alimentis ex Ecclesijs prouentibus quæsitis: alius, quòd ab aduersarijs ad nos transfugerit: alius sibi notum, ac familiarem: alius sibi genere propinquum: alius adulatorem cæteris anteponere mauult: nemò est, qui eum, qui idoneus est, spectare velit, aut animi partes explorare curet.*

SECVNDA CONCLVSIO.

4. GEneralis in tota Religione, seù Prouincialis in tota Prouincia, cui præest, potest, ac debet huiusmodi vniones, ac amicitias, prout in titulo, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda interdicere. Duas habet partes conclusio, quarū prima ex traditis liquet, quia in Generali, seù in Prouinciali non desideratur authoritas; habent enim iurisdictionem Ecclesiasticam à summo Pontifice emanatam, quæ est fons, & radix omnium censurarum ferendarum: materia, supra quam cadere potest prohibitio, est grauis; imò inter omnes, quæ labefactare Religiones possunt, grauissima, vt patet ex conclusione præcedenti, & ex multis locis nostrorum dubiorum: igitur, &c. Secunda pars suadetur, quia, cum potestas coercitiua sit data ad conseruandam pacem in quacunque communitate, cuius contrarium è directò est dissensio, & factio, teste D. Thom. 1. de regim. Princ. c. 5. *Dissensio enim contrariatur paci, quod est præcipuum in multitudine sociali*: & cum socialis communitas, quantumuis bona, nequeat frui bono pacis, nisi aliquo timore ducatur, teste Suar. vbi supr. igitur ad præcauendum malum factionum, inter omnia grauissimum, in quod tam facilè possunt labi Claustrales, quia, inquit Suar. 4. de Relig. lib. 10. cap. 3. in quocunque statu sunt pauciores viri prudentes, & à priuatis affectibus liberi; & ideò, quandò electio est apud multos, necesse est, vt ibi sint iuuenes, vel minùs prudentes, in suis affectibus non satis moderati; vndè facile est, eos corrumpere, decipere, subornare, & spiritum ambitionis in eos generare: huiusmodi amicitiæ à Generali sunt sub pœna excommuni-

cationis

icationis prohibendæ: dicitur sub pœna, &c. quia videtur illud efficax in lege necessariū pro intento; nam inquit S. Thom. contr. Gentil. lib. 3. c. 115. *Illud præcipuum debet esse in lege, ex quo lex efficaciam habet*: hinc dicebat S. Thom. ex Arist. 6. polit. lect. 5. loquens de regim. popul. quod est ferè eiusdem rationis cum regimine omnium Religionum: *Popularis status non potest benè sustineri à tota Ciuitate, nisi benè ordinata legibus, & consuetudinibus conuenientibus ei. Et ratio huius est, quia in hac Republica tota multitudo, quantum ad maiorem sui partem imprudēs est, & inordinata, & in operibus suis sequitur impetum magis, quā rationē, propter quod opprimūt & meliores, & corrumpunt iudicia, ex quo contingit corruptio Reipublicæ*: proindè dicebat S. Basil. serm. 1. de instit. mon. *Quapropter ab omni societate, & congressu procul arceatur ista singularis affectio, persæpè ac pugna quædam indecens; nam vt hæc manifestas producit inimicitias, sic illa inuidiam, & simultates generat*: & in pœnis numer. 25. ait: *Si duo reperti fuerint, simul inter se conuersantes, & commoniti nō secesserint, sint excommunicati, donec corrigantur*: scio Basilium non loqui de Ecclesiastica censura, sed religiosa, ac regulari.

Vt Generalis animus roboretur ad huiusmodi vitium pœna prædicta coram tota Religione detestandum, pro summa pacis propagatione, legat ea, quæ sequuntur, & former argumentum à minori ad maius. Conspirationes omnes in Superiores, & alios ab omnibus Religionum familijs adeò existimantur perniciosæ, vt grauissimis pœnis eas damnet. Guilielmus Farinerius minister Generalis Ordinis Minorum præstantissimus anno 1354. in Generalibus comitijs hoc edidit decretum cap. 7. pag. 138. *Qui per malitiosam concordiam, seu per conspirationem aduersus aliquem, & maximè aduersus Superiores se erexerit, omnibus officijs, ac omni actu legitimo sit priuatus*: legitur à quibusdam Ordinibus inter casus reseruatos numerari seditiones in Superiores. Obseruatur, ab alijs collocari inter culpas grauiores, idque fit à Carmelitis mitigatis p. 3. cōstit. c. 4 §. 1. ab Eremitanis S. Augustini p. 6. c. 11. Canonicis S. Saluatoris can. 8. cal. c. 25. n. 13. à multis alijs grauissimæ imponuntur pœnæ, vt à Minoribus cismontanis de Obseruantia p. 2. stat. §. de comp. & à Canonicis S. Georgij in Alga. const. 27. audi Generalis verba, quæ huc transcribo, quibus Carmelitæ, atque Eremitani tantum scelus prohibent. *Præcipimus, & in virtute Sanct. Obedientiæ mandamus, quòd nulli Fratres iuramento, aut fide præstita colligationem, seu confœderationem faciant, quod sibi mutuò non deficiant in suis defensionibus, sustentationibus, & huiusmodi; quæ notam conspirationem ostendunt, nec de facto contra aliquem Prælatum, vel subditum malitiosè conspirent sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda*: postea si præceptum violauerint, constituunt præter excommunicationem pœnas grauissimæ culpæ præscriptas, per multos menses carcerem, vocis vtriusque, & alia eiusmodi; irrita faciunt omnia illa iuramenta, & iubent conspirationum duces, & capita, vel à Prouincia, vel ab Ordine expelli: legat inquam, & former tale argumentum: Si tot pœnæ grauissimæ imponuntur Religiosis in subditum, seu Superiorem conspirantibus à sacrorum Ordinum familijs, tantò magis ego Generalis possum, ac debeo statuere eas incurrendas ab illis, qui mediantibus confœderationibus, ac vnionibus prædictis in totam Religionem conspirant; nam hæ tendunt in destructionem, & exinanitionem totius corporis. Prohibeat, prohibeat ergo illas Generalis, quia totam Religionem sanat à tali peste, de qua sic loquitur Rodriq. tom. 2. quæst. 1. art. 1. Experimento compertum est multa Regna, plurimasque Prouincias hac vnica peste dissensionis, ac factionis funditùs fuisse euersas, & vsque ad fundamenta exinanitas.

PRO DVBIO CXV.

Nonnulla selecta pro directione regiminis Generalis, cum Prouincias visitat, breuiter enucleantur.

SVMMARIVM.

1 *Varijs authoritatibus demonstratur animarum regimen maximã inuolucre difficultatem.*

2. *Duo dantur documenta Generali pro recta regiminis directione.*

3. *Exemplo debet Generalis doctrinam, ac prædicationem confirmare.*

4. *Ex prudentia increpationis moderatio habetur.*

5. *Itidem consilium in rebus aduersis.*

6. *Abdicat prudentia credendi facilitatem.*

7. *Curare debet Generalis, vt homines virtute præditi, si absque incommodis suum cupit terminare officium, gubernent.*

8. *Non sit facilis ad negotia absoluenda.*

9. *Nec omnia vitia eadem mensura corripiat.*

10. *Calumnias, quas contra ipsum dicunt subditi, spernere debet.*

1. Inter omnia, quæ difficultatem inuoluunt, difficillima videtur imperandi, ac regendi ars: hinc S. Auguft. de ordin. lib. 2. valdè commendat Pythagoram, qui post alias artes, & scientias in discipulos inserras regendi artem eis tradebat: *Regendæ Reipublicæ*, inquit, *disciplinæ fuit auditoribus vltimam tradebat, iam prefectis, iam sapientibus*: ac si diceret; fundaméta, ac radices benè, ac rectè regendi nunqam ordinatum, atque pacatum regimen dabunt, nisi radicentur in hominibus omni sapiẽtia, ac perfectione ornatis; ideò Xenoph. Ped.Cyr. ipsum imperare penetrans in hæc verba admiratione digna prorupit. *Itaque mihi quoquè videbatur opus esse maximum pulchrè imperare*: quod si hoc verum est in quocumque regimine, multò magis in animarum, gubernatione; proindè ab Innoc. III. in cap. Cum sit, de ætate, & qualitate nuncupatur ars artium, idque fortè fuit elicitum à Greg. Nazianz, in Apologetica dicente *Reuera mihi videtur esse ars artium, & disciplina disciplinarum hominem regere*: & orat. prim. inquit: *At verò homini, cum difficile sit scire parere, tum multò difficilius esse videtur scire hominibus imperare, ac præsertim hoc nostro Imperio, quod in lege diuina situm est, & ad Deum ducit*: hinc est, quòd Diuinus Plato fidei cognitione orbatus à tanta mole oppressus non hæsitauit affirmare; *Sicut oues non custodiuntur, & gubernãtur ab alijs ouibus, sed ab animali, quod sit aliquid plusquam animal, scilicet homo; ita homo non potest custodiri ab alio homine, sed ab aliquo, qui sit plusquam homo, & per consequens homo diuinus*: hinc est, quòd S. Thom. de regim. Princ. lib. 2. c. 15. fidei lumine illustratus in hæc verba prorupit: *Cum Reges, & Principes communes habeant actiones, & vniuersalem diligentiam subditorum, cum non sufficiat homo solus ad proprias actiones, oportet, quòd in multis deficiat, quia Regnum gubernare, iudicare, atque vnicuique secundum merita prouidere, transcẽdit virtutem naturæ; propter quod dicitur, quòd est ars artium regimen animarum; & arduum est valdè, vt, qui nescit tenere moderamina vitæ suæ, Iudex fiat vitæ alienæ; vnde impossibile est Reges, & Principes non errare propter dictam causam, nisi ad illum, qui omnia gubernat, & omnium est conditor, se conuertant.*

2. Ex hac enim doctrina duo colligere debet Generalis. Prim. præcauere illud dictum En. Sylu. hist. Boemiæ dicentis: *Agrũ colere, gregem pascere, nauim regere, texere, suere, ædificare multi se ignorare fatentur; magistratum in Vrbibus agere, Regem gerere, gentibus, & nationibus imperare, nemo sibi negatum à natura dicit*: quia tanquam ignorantia ductus officio mereretur priuari; nam esset in damnum tot animarum: vndè dicitur in Oseæ 4. *Quia scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi*. Secund. curare, vt virtus prudẽtiæ proprias actiones tueatur, quia inquit S. Thom. 3. polit. lect. 3. ex Arist. *Non enim dicitur aliquis esse bonus Princeps, nisi bonus*

bonas per virtutes morales, & prudens: dictum est enim in 6. ethic. quòd politia est quædam pars prudentiæ; vnde oportet politicum, idest Rectorem politiæ esse prudentem, & per consequens bonum virum; proindè idem Sanctus paulò inferiùs subdit: *Nam propriè virtus Principis est prudentia, quæ est regitiua, & gubernatiua*: imò adeò propria, vt per ipsam repræsentet Summum Regem omnia fortiter, & suauiter regentem, vt optimè demostrat Plutharcus in morali. *Vt Deus in Cælo pulcherrimũ, & iucundissimum sui simulacrum constituit Solem; sic in Republica Principem, qui prudentia, iustitia, benignitate se erga omnes repræsentet.*

3. In primis ex prudentia duo emanare vidėtur pro instructione Religionum Prælatorũ. Prim. vt ipsi Prælati doctrinam, ac prædicationem exemplo informent, si subditorum mentibus documenta pro virili profectu ingerere exoptant: audiat Generalis verba D. Petri Damian. in opusc. 13. c. 15. tom. 3. *In primis ergo*, inquit, *ò Venerabilis Abbas, fac ipse, quod præcipis; exerce quod prædicas; imple quod mandas; non vita discordet à lingua; non opera videantur à sermone discreta, nec aliud doceat authoritas Præsidentis, aliud exhibeat operatio conuersantis: rarò autem progressurus egredere, vt semen verbis, quod spargeras, iugiter valeas excolendo rigare: non itaque hospitem te monasterij frequẽs discursus exhibeat, sed habitatorem potiùs, atque domesticum diuturnitas morosa grauitatis ostendat; commẽdet inedia, ieiunia prædicantẽ, nec loquentis sententias comedentis fauces impugnent: meliùs nempè sobrietatem docet manus, cum ad os sub moderamine ducitur, quàm si vescentis lingua loquatur: porrò viuida satis, & efficax in discipulorum mentibus prædicatio est, alios ad mensas impellere, impellentem verò in rigore ieiunij permanere; sic intenta deliquentibus ferulam, vt in te motum iracundiæ sub rigida cohibeas disciplina. Interim verò, dum minaris, dum terroribus culpabilem concutis, in temetipsum oculos reuoca, modum humanæ fragilitatis attende, & temetipsum corripi posse, si censor adesset, subtiliter meditare: nec mireris, si subiectus quispiam fortè transgrediens cuncta iussionis tuæ mandata non impleat, cum tanta sit humanæ conditionis fragilitas, vt ipsa etiam corporis tui membra prorsus in omnibus tibimet obtemperare non possint.* Secund. vt, in se ipsis seueri sint, in alijs benegni; in se ipsos rigiditate vtantur, in alios benignitate. *Tu quoquè*, inquit, idem Damianus lib. 6. epist. 30. epist. rom. 1. loquendo de Abbate; *Si rectè si discretè, si fructuosè per viam vis veræ Religionis incedere, tibi metipsi sis austerus, & rigidus, vt alijs videaris hilaris, & remissus, sic intra temetipsum studeas in rectitudinis arte præcellere, vt noueris te, & infirmis fratibus misericorditer inclinare, sic in tribunali mentis tuæ iustitiæ frena dispone, vt tamen delinquentibus non obdurescas venialiter indulgendo: sit in corde mæror, in vultu lætitia, in fratris aduentu caro tua sentiat refrigerium, nec multum timeas, si solita seruitutis non impleas pensum: pulsante cellulam tuam fratre protinus tristes ruges discedant, contracta se ora resoluant, serena facies occurrat, festiua frons lætitiam præferat; peccatum in te mortis periculum deputa, in alijs fragilitatem conditionis appella: decerne alium ferula dignum, vnde te scorpionibus arbitraris obnoxiũ: non sis iustior, iusto, & qui times peccata committere, non dubites veniam peccantibus impertire: non est illa recta iustitia, quæ in desperationis foueam mentes pertrahit alienas, non est medicina laudabilis, quæ sic putrida resecat, vt simul etiam sana corrumpat: noxius ignis est, qui sic nititur vepres exurere, vt insiliat etiam domos globis furentibus conflagrare: enim verò, qui aliorum vitia ex more libenter carpit, peccati maculam non euadet, quia licèt zelo iustitiæ ferueat, aliquandò necesse est, vt in laqueos destructionis impingat.*

4. Secund. ipsamet prudentia docet moderationem in delinquente corripiendo esse seruandam; legat Generalis verba Petri Damiani in initio epistolæ superiùs citatæ: *Minùs se proximum amare conuincitur, qui per lata lesionis iniuriam, sic in authorem expostulare dissimulat, vt omninò se sub silentij censura constringat; nam dum sibmet quasi ex virtute patientiæ consulit, lapso fratri salutiferæ correptionis manum porrigere paruipendit, dumque patiẽtia immoderata deseruit, imminuta charitatis sententiam non euadit;*

non

non enim dicit Dominus : Si peccauerit in te quis patere , & tace ; sed si peccauerit in te , inquit frater tuus , vade , & corripe eum , vt videlicet correptus ad cor redeat , & corrigens , quod errauit , ad eius vndè pessundatus fuerat , rursus charitatis celsitudinem conualescat : sunt siquidem duo lapsus , & latus. Charitas ergo , quæ inter vtrunque diiudicat , sic debet iustitiæ lances appendere , sic inconcusso examine æquitatis inter eos iura seruare , quatenus non modo enixiùs studeat , ne læsus, quod absit, per impatientiam corruat, quàm vt per satisfactionis digna commercium, & is quoquè , qui lapsus est, surgat :

5. Tert. ex eadem prudentia oboritur, quòd negotia ardua sine matura consideratione , ac profundo consilio, non decidat Generalis; nullus est enim hominum, qui sibi sufficiat, præsertim in tanta rerum varietate , ac difficultate , quanta in publica administratione occurrit, proindè dicebat Tacitus 3. ann *Principem sua scientia non posse cuncta complecti* : & in 1. ann. *Nec vnius mentem esse tantæ molis capacem*: quarè confugiendum est ad tantæ molis gigantes , nempè ad Consiliarios iuxta prænuntiatum Sapientis Eccl. 32. *Ante omne actum consilium præcedat te*; nam consilium in arduis inspiciendum est, tanquam res sacra , sicut docet August. lib. 1. de doctr. Christ. *Consilium omne à Deo est, à quocumque proficiscatur* : idque naturali lumine notum etiam Aristot. lib. Rethor. ad Alex. esse videtur. *Consiliari eorum, quid inter mortales diuinissimum est*: vndè apud antiquos, teste Platone, per ora tale adagium serpebat. *Quiddam sacrum profectò consultatio est* : hinc est, quòd ab hac diuina radice fructus salutis , & incolumitatis Reipublicæ , ac animarum emanare opus est , iuxta dictum Sapientis. Prou. 11. *Vbi non est Gubernator , populus corruet ; salus autem vbi multa consilia* : quæ veritas incognita non fuit Gentilibus: Salustius enim ad Cæsarem ait. *Ego ita comperi omnia Regna , Ciuitates , nationes vsque eò prosperum Imperium habuisse, dum apud eos vera consilia valuerunt* : hinc est , quòd Cirili lib. 1. Apolog. moral. c. 10. cuius titulus . *Vbi multa consilia , ibi salus*: hanc intime penetrans veritatem, inter multa verba hæc habet . *Principia quidem rerum mole minima , virtute sunt maxima ; nam ex paruo semine ingens palma nascitur; quarè in minimis exordijs maxima sunt consilia agenda, quoniam paruus error in principio , maximus in fine ; sic modica radicis corruptio in totum arboris corpus effunditur , eò quòd in suo principio totius realitas continetur , Adde , quòd si minima negligas , paulatim defflues in maiora* . propter quòd Salomon. in Prou. dixit : *Audi consilium , & suscipe doctrinam , vt sis sapiens in nouissimis tuis ; nam & cogitationes consilijs roborantur* : & paulò inferiùs addit . *Conscriptum est Prou. 3. Ne sis sapiens apud temetipsum, & ne innitaris prudentiæ tuæ , quia dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt* : id ipsum deindè similitudine oculorum , radiorum, & nautarum confirmans subdit : *Nonne plura vident quatuor oculi , quàm duo , & multiplicati radij plus illustrant ? maior certè facultas est plurium , & ratis pluribus nautis securiùs gubernatur : verumtamen cuius est consilium ? nonne est sapientiæ ? nimirum hæc , quæ abscondit vni , reuelat alteri ; et humilitatis amatrix , vt plurimùm rectum de agendis consilium docet per alienum ; quòd si benè iudicasti , teste consiliario adhibito , certior eris , & rectè in melius dirigeris, quantò igitur consilium est ex pluribus, tantò salubrius existit , quoniam vbi multa consilia , ibi salus , sic audiens sapiens sapientior erit , & intelligens gubernacula possidebit* : hæc Cirillus , de cuius Apologis sparsim in hoc opere citatis videndum est , quid dicat Cornel. à Lapide in fine expositionis in Ecclesiasticum. Aduertat tamen Generalis, quòd licèt pro rectè gerendo suo officio maximo indigeat consilio , non ideò ab omnibus est petendum, sed tantùm à viris probis , & aptis , & ab omni lucro , & commodo liberis , vt optimè demonstrat Plutarc. in Moralib. *Gubernator* , inquit , *optimos quærit nautas , eosque in consilium adhibet , ita etiam Princeps eos asciscit Consiliarios , qui ad Rempublicam administrandam maximè idonei sunt , habitoque consilio , & lento pede discusso, celeriter est exequendum* : iuxta præceptum Arist. 6. ethic. c. 9. *Celeriter deliberata peragenda sunt, deliberandum tardè* : & Lipsius ad libros polit. notæ. *Delibera tardè , nisi aliqua necessitas celeritatem requirat ; vbi consulueris ,*

ris, si nullum impedimentum sit, maturè facito: & Tacitus lib. 1. histor. *Scelera impetu, bona consilia mora valescere.*

6. Quart. ex eadem prudentia fluit, quòd Generalis à semetipso credendi facilitatem abdicet; nam hoc inter omnia vitia, prudentiæ contraria est vnum, quod est summè cauendum, vt ait D. Bernard. ad Eugenium lib. 2. de considerat. c. 13. hisce verbis: *Esto, Eugeni vnum vitium, cuius si te sentis immunem inter omnes, quos noui ex his, qui cathedras ascenderunt, sedebis, me iudice, solitarius, hoc est facilitas credulitatis, cuius callidissima vulpecula magnorum neminem comperi satis cauisse versutias, ex qua ipsissimet pro nihilo multa nascuntur ira; inde innocentium frequens addictio, indè præiudicia in absentes, &c.* Ioannes in Extrauag. de pœnis ira ait: *Nos mala contra aliquem dicta, nolumus priùs credere, quàm probare*: hinc est, quòd Baldus in l. sicut C. de fide instru. inquit, de facili nemini esse credendum: & Rodriq. tom. 2. qu. 6. art. 8. ait: Toto cælo errare Iudices, & Prælatos, qui omnia facillimè credunt; vndè Cyrill. lib. 1. Apolog. moral. c. 11. cuius titulus. *Diligentiori ruminatione omnia digeras, priusquam agas*, hanc tradit regulam: *Non semel satis est rem agendam videre, sed necesse est subtiliter eam pluries ruminare, sicut quatuor digestionibus cibus pracoquitur, vt indè membris purior tribuatur*: verùm, esto verissima sit doctrina tradita, nihilominus inquit Rodriq. vbi supr. non debere esse penitus incredulos Prælatos, itaut omnes mentiri, & calumniari persuasum habeant; nam credere debemus id, quod est verisimile, aduertentes, quòd inter credere, & non credere medium constitui potest, quòd est dubitare, vt ait Speculator tit. de deposit. §. 6. atque illud medium, quod est inter vtrumque probare debent, vt cautè discernant, quod non quidue credendum sit, in quo multùm operabitur naturalis in Iudice discretio.

7. Quint. ex hac prudentia prouenit, vt Generalis studeat absque maximis incommodis suum peragere, ac terminare officium; idque non desiderabitur, si curabit; quantùm moraliter fieri poterit, vt ad supremas Prælaturas Prouinciarum non nisi homines sanctitate, virtute, ac prudentia præditi eleuentur; nam semper memoriæ mandare debet illud commune dictum: *Imperare vis securè? Iudices statue bonos*. Quamobrem id elucescet, quandò toto conatu intendet, vt tantùm illi homines sublimentur, qui duo habebunt: Prim. vt tali aptitudine polleant, vt vnitatem, ac pacem, per quæ conseruatur quælibet multitudo, propagare possint, quorum medium non est aliud, nisi iustitia, quæ vnicuique reddit quod suum est, & designatur à D. Thom. 5. polit. lect. 6. *Dissoluuntur Respublicæ propter transgressiones iustitiæ, & saluantur per iustitiam, quæ iustitia fit per communicationem*: aliàs non sunt censendi apti, neque iusti pro multitudine regenda; ideò S. Bernard. de consideratione ad Eugenium lib. 3. cap. 4. ait. *Si iustitia est ius cuique seruare suum, auferre cuique sua iustò, quomodò poterit conuenire?* Secund. vt sub aliorum benè se gesserint Imperio, & didicerint rectè Prælatis parere; nam præceptum Aristotilis est 3. polit. c. 3. *Neminem benè imperare posse, qui non ipse priùs sub Imperio fuerit*: super quem locum addit S. Thom. lect. 3. *Magnum principatum exercere addiscit homo, & per subiectionem, & per exercitium in minoribus officijs, & quantùm ad hoc benè dicitur in prouerbio, quod non potest benè principari, qui non fuit sub Imperio*: & Alb. Magn. lib. 3. pol. ca. 7. E. *Qui subesse non didicit, præesse minimè nouit*. hinc illa regendi præcepta omnium ore vulgata habentur. *Non potest benè imperare, qui malè ante seruiuit: Nescit imperare, qui Imperium alterius ferre nequit. Tam malum est regere multos: quàm regere neminem. Alios regit feliciter, qui ipse se regit. sibi ipsi parere maximum Imperium omnium est. Qui se rexerit, totum Orbem rexerit. Regere potest nemo, nisi qui potest regi. Regi potest nemo, nisi regere qui potest. Nemo fert se regi ab ullo, qui se ipsum regere nequit. Qui modestè paret, dignus est, qui aliquandò imperet. Expertus vtrumque regi, quàm regere mauult, promptiùs, pauca, & parua, quàm multa, & magna regat.*

8. Sext.

8. Sext. ex hac prudentia oboritur, quòd Generalis in negotijs arduis non sit facilis ad determinandum, sed sumpto ad cogitandum spatio, omnia, quæ bonum promouere, malũq; præcauere possunt, circũspicere debet; debet inq; quã cõsiderare eorum rationes, qualitates, modos, pericula, &c. & memor esse debet illius dicti Salomonis Prou. 19 *Et qui festinus est pedibus, offendet; nã qui sapiens est, maturè, & lente progreditur; qui insipiens festinus, & præceps est*: vndè semper præ oculis habere debet illud vulgatum: *Festina lentè: & canis festinans cæcos parit catulos*: & verba Cirill. lib. 1. apolog. moral. c. 12. cuius titulus. *In omnibus ordinata grauitate procede*: *An ignoras*, inquit, *quòd sæpè perditio a pede celeri derivetur; nam mortalia omnia plena sunt periculis*; *quarè vbiquè oportet cum grauitate incedere, vt possis statuto pede vno, vbi ponendus est alius, salubriter prouidere*: *similiter tarda sapientia est hominibus; nam sensibus, membrisque mortalibus aggrauati sapientiæ lumen absconditum in altissimis situm longis temporibus vix attingunt, & quantò maturiùs eam quærunt, tantò securiùs inueniunt*: quarè semper legat Generalis dictum Augusti Cæsaris, teste Suetonio in eius vita c. 25. *Nihil minùs Duci profectò conuenire, quàm festinationem*.

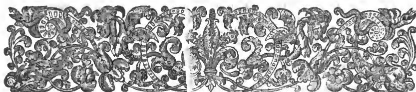
9. Septim. ex eadem prudentia enascitur, vt non omnia vitia sint corripienda eadem mensura, imò aliqua sunt dissimulanda: legat Generalis verba S. Gregor. c. 10. 2. part. curæ pastor. *Sciendum quoque est*, inquit, *quòd aliquandò subiectorum vitia prudenter sunt dissimulanda, sed quia dissimulantur, indicanda; aliquandò, & aperta cognita, maturè toleranda, aliquandò verò subtiliter, & occultè perscrutanda, aliquandò leniter arguenda, aliquandò autem vehementer increpanda*: *qua dissimulatione benè Iudæam Dominus corripit, cum per Prophetam dicit*. *Mentita es, & mei non es recordata, neque cogitasti in corde tuo, quia ego tacens, & quasi non videns*: *& dissimulauit ergo culpas, ac innotuit, quia & contra peccantem tacuit*: *& hoc ipsum tamen, quia tacuerit, dixit*: *nonnulla autem vel apertè cognita maturè toleranda sunt, cum videlicet rerum minimè opportunitas congruit, vt apertè corrigantur; nam secta immaturè vulnera deteriùs infervescunt, & nisi cum tempore medicamenta conueniant, constat proculdubio, quòd medendi officium amittant, sed cum tempus subditis ad correptionem quæritur, sub ipso culparum pondere patientia Præsulis exercetur; vnde benè per Psalmistam dicitur*: *Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores*: *ac si apertè dicat*: *quos corripere nequeo, quasi super impositum onus porto*: & infra *Nonnulla autem sunt leniter arguenda, cum non malitia, sed sola ignorantia, aut infirmitate delinquitur; profectò necesse est, vt magno moderamine ipsa delicti correctio temperetur*: *ex se ergo debet vnusquisq; colligere qualiter alienæ tunc oporteat imbecillitati misereri; vnde Paul. ad Galat. 6. admonens ait*: *Si quis praeoccupatus fuerit in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis considerans te ipsum, ne, & tu tenteris; idest cum displicet ex aliena infirmitate, quod conspicis, pensa, quod es, vt increpationis zelo se spiritus temperet, dum sibi quoquè, quod increpat, timet*: *Nonnulla autem sunt vehementer increpanda, vt cum culpa ab authore nõ cognoscitur, quanti sit ponderis ab increpantis ore sentiatur, & cum sibi quis malum, quòd perpetrauit, leuigat; hoc contrà se grauiter ex corripientis asperitate pertimescat Sed inter hæc sciendum est, quia dum ad increpationem se mens Doctoris exasperat, difficile valdè est, vt non aliquandò, & ad aliquid, quod dicere non debet, erumpat; vndè necesse est, vt per lamenta veniam in conspectu veritatis obtineat ex eo, quòd per nimium Zelum peccat*.

10. Octau. ex eadem prudentia emanat, vt in calumnijs aliquorum sit patiens; non enim arbitretur Prælatus, quantacumque polleat sanctitate, posse se omninò euadere inuidias, detractiones, & calumnias nonnullorum: ideò dicebat Chrysost. hom. 15. ad Timot. 1. c. 5. tom. 4. *Est enim Prælatus linguis innumeris propositus ad lacerandum; alius culpat; alius laudat; alius detrahit; alius memoriam; alius compositionem in ius trahit, magnaque sibi constantia ad ista toleranda opus est*. Et ratio habetur ex Innocent. 3. in cap. Qualiter, & quandò 2. de accusationib. affirmante Prælatos non posse omnibus complacere, cum

 ex

ex officio ſuo non ſolùm arguere, ſed etiam increpare, quin etiam interdum ſuſpendere, nonnunquam verò ligare debeant; & ideò frequenter odium multorum incurrunt, & inſidias patiuntur, in quibus diffidendum non eſt; imò in labore, & ærumna, in fame, & ſiti laborandum, impendendo ſua, & ſe ipſos pro animabus.

TRACTATVS TERTIVS DE CAVSARVM AVOCATIONE.

DVBIVM CXVI.

An Generalis subditorum causas pendentes coram Prælatis inferioribus, ac ordinarijs ad se auocare possit.

SVMMARIVM.

1. *Generalis est supremus Prælatus, & iurisdictione ordinaria vtitur.*
2. *Quid sit causarum auocatio, & habentur duo casus soluti.*
3. *Recta ratio regiminis petit, vt Generalis possit causas auocare: & nonnullis obiectionibus satisfit.*
4. *Huiusmodi auocatio absque legitima causa fieri nequit.*
5. *Sine causa auocando causam, Generalis non eximitur à culpa lethali; & tria notatu digna notantur.*

1. Not. prim. quòd Supremus Prælatus Religionis dicitur, quia intra illam per subiectionem alium Superiorem non respicit, & omnes alios eiusdem Religionis Prælatos sibi habet subiectos, & hic communiter nuncupatur Generalis; esto in aliquibus Religionibus nominetur Prior generalis, seù Minister, aut Præpositus generalis. Ita Suar. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. c. 2. n. 3. qui n. 7. sequens Rodriq. tom. 1. qu. 17. art. 6. subdit eum frui iurisdictione ordinaria in suos subditos. Ratio est, quia iurisdictio, quæ conuenit alicui per electionem Collegij, vel Vniuersitatis ad aliquod officium, cui vel natura sua, vel virtute legis talis iurisdictio conuenit, est ordinaria, & cum huiusmodi sit iurisdictio Generalis; eligitur quippè ab Vniuersitate Religiosorum ad officium supremum Religionis: igitur censenda est ordinaria, & non delegata, idest non ex commissione alterius: dicitur ad officium, quia non solùm requiritur electio, sed electio ad Præfecturam, vel officium, cui annexa sit iurisdictio; nam in hoc formaliter consistit ratio ordinariæ iurisdictionis: videatur Suar. vbi supr.

2. Not. secund. causam auocatam esse dicendam, quam, dum pendet coram Prælato inferiori, absque alia appellatione, seù prouocatione supremus Superior ad se auocat, vel trahit, seù deuoluit. Couar. pract quæst. c. 9. n. 3. referens Rebuff. in tract. de auocat. qu. 2. Marchesan. de commissionibus p. 2. §. 1. c. 7. de commiss. auocat. Ex qua definitione colligitur, quòd, quandò causa non pendet coram inferiori Prælato, minimè dicetur auocari. c. Ad dissoluendum de desponsat. impub. l. decem ff. de verb. oblig. text. in specie ista in c. Ecclesia in 2. tit. lit. penden. Couar. vbi supr.

Pro

Pro tert. not. sint illi duo casus inter alios resoluti à Couar. vbi supr. n. 2. Prim. est Episcopum posse ad se auocare causam pendentem coram suo Vicario. Ita Ioann.Imola in c. Pastoralis. col. 2. de offic. ordin. Rebuff. in tract. de auocat. qu. 5. Couar. vbi supr. Ratio est, quia Episcopus solus, & liberè iurisdictionem tradidit suo Vicario; & ideò potest libere commissionem reuocare, cum sit idem tribunal Episcopi, & Vicarij, c. 2. de consuetud. in 6. c. Romana in principio, de appellat. in 6. Secund. est Metropolitanum non posse causam ad se auocare ab Episcopo suo suffraganeo, cap. 1. de foro compet. in 6. Barbos. in collect. DD. cod. cap. referens Abbat. Archid. Geminian. Ioann. Andream, & alios, Couarr vbi supra n. 2. cap. Roman. de offic. ordinar. videatur Barbos. vbi supr. eod. cap. & de potest. Episcop. p. 3. alleg. 81. multos referens. Ratio est, quia non habet iurisdictionem in subditos Episcopi, & licèt Episcopus sit subditus Archiepiscopo Metropolitano, ex hoc nō sequitur Archiepiscopū habere iurisdictionem in subditos illius præter appellationes, cap. Romana. vbi supr. & colligitur ex Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepis. Neapolit. c. 70. n. 7. Quaranta in summ. Bullarij tit. Archiepiscop. authoritas n. 12. Sigism. Scac. de appellat. qu. 8. sub n. 98. Barbos. in collect. DD. dict. cap. & Couar. vbi supr.

PRIMA CONCLVSIO.

3. Congruum, imò necessarium est affirmare pro recta gubernatione Generalem auocare posse ad se causas suorum subditorum coram inferioribus Superioribus pendentes. Ita colligitur ex Suar. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. c. 2. n. 22. & in terminis habetur ex Dian. 5. part. tract. 8. Miscell. qu. 35. multos referente suppresso nomine, ex Pasqualigo in decis. moral. decis. 57. contra Portel. in dub. regul. tit. Prælati potestas in additione, & Leonem Zambellam in repertorio morali verbo Prælatus n. 4. Suadetur: ratio formalis, quarè Metropolitani nequeunt auocare ad se causas pendentes coram Episcopis suffraganeis, ea est, quia, seclusa appellatione, nullam habent iurisdictionem in Episcoporum subditos: ergo quotiescunque inuenitur iurisdictio, & super Superiorem immediatum subditorum, & supra ipsosmet subditos, necessarium est concludendum fieri posse auocationem: nam, ablato impedimento, seù positis requisitis, causa semper producit effectum: sed Generalis iurisdictionem possidet ratione obedientiæ voti supra omnes ram subditos inferiorum Superiorum, quàm ipsomet Superiores, vt optimè probat Suar. vbi supr. imò est eis ordinarius, vt dixi supra: ergo prorsus est arbitrandum posse Generalem subditorum causas pendentes coram inferioribus Prælatis ad se trahere. Præterea, ideò Episcopus ad se auocare causas pendentes coram suo Vicario potest, quia liberè eidem Vicario fuit concessa iurisdictio; vndè sequitur idem tribunal: ergo à Generali non est eximenda huiusmodi potestas. Nec obstat consequentiam non subsistere; nam iurisdictio Vicarij est ei commissa liberè ab Episcopo; ideò potest auferri; at iurisdictio inferiorum Prælatorum non est ei tradita à Generali, sed est annexa officio, quia, licèt verissimum sit, quod dicitur, nihilominus votum obedientiæ, per quod omnium subditorum voluntates Generalis voluntati subijciuntur, & nequeunt esse efficaces, inquit Suar. vbi supr. n. 22. contra voluntatem ipsiusmet Generalis, æquiualet illi, quod præstare videtur libertas Episcopi in tribuendo iurisdictionem Vicario; & proindè ex multis fuit dictum in dub. 111. in aliquo, casu iusta interueniēte causa, posse Generalem eximere subditum ab obedientia, seù iurisdictione sui Prouincialis.

Dices, sacri Canones id prohibent, vt patet in tert. not., & licèt loquantur de Metropolitanis, nihilominus Generales æquiparantur Patriachis; & Archiepiscopis, vt benè aduertunt Rodriq. tom. 1. qu. 13. art. 5. cum suo compendio resol. 68. n. 7. & Mirand. man. Prælat. p. 2. qu. 7. art. 1. conclus. 1. Respond. quòd, cum ratio legis sit anima ipsius, l. Cum pater §. dulcissimus ff. de legatis 2. & docet Tiraquel. multis citatis, tract. Cessante causa 1. p. n. 1 & l. si vnquam verbo libertatis n. 45. C. de reuocat. donat. & cum ratio huiusmodi prohibitionis sit, quia subditi Episcoporum nequeunt

nequeunt esse subditi, appellat one seclusa, Metropolitanorum; ideo Canonis prohibitio afficit tantùm Metropolitanos, & nō Ordinum Generales; subditi enim inferiorum Prælatorum subijciuntur etiam iurisdictioni Generalium, & eorum subditi sunt.

Dices, licèt Sancta Sedes Apostolica immediatè quascumque causas ecclesiasticas iudicare possit, cap Cuncta, cap. Hunc verò 9. qu. 2. est enim Summus Pontifex Ordinarius Ordinariorum. Flamin. de resignat. benefic lib. 8. qu 7. n. 4. Ludouic. Gom. in proem. reg Cancel. qu. 2. vers. Considera etiam sib n. 7. Camil. Bornel. in summ. omnium decis. tit 4. n. 10. Barbos. in collet. DD. in cap. Cuncta vbi supr. & habet pro propria diœcesi totum Orbem ex Gloss. verbo Priuata in cap. felici §. finali. de pœnis lib 6. vndè Oldrad. consil. 172. n. 4. ita loquitur: Est enim Sedes Apostolica tanquam mare, à quo omnia fluunt, & refluunt, exeunt, & reuertuntur, Vniuersi curam habens, cui omnes aliæ subsunt Ecclesiæ, & tanquam à mari flumina exeunt, & redeūt; nihilominus stylus Curiæ seruat, vt omnes causæ ad forum Ecclesiasticum spectantes coram Ordinario loci in prima instantia decidantur, & infra biennium terminentur: hoc idem ordinauit Concil. Trid. sess. 24 decreto m. c. 20. quarè ordinatione Concilij munitus Leo Zambellus vbi supr. ait: Prælatus maior non potest auocare ad suum tribunal causam, quam incœpit Prælatus inferior in prima instantia, nisi fuisset interposita appellatio talis grauaminis, quod sufficeret pro huiusmodi auocatione: sint ergo Prælati cauti, & recordentur doctrinæ Concil. Trid. nec se ingerant in causis spectantibus ad immediatos Superiores; sed si cognoscant necessitatem, ad summum assignent collegam, qui vnà cū Prouinciali causam expediat. Respond. stylum Curiæ non efficere Regulares, quin possint causas auocare, neque Concilij ordinationem; nam illud decretum, inquit Diana vbi supr. nihil innouat quoad Regulares, vt ex Sacr. Congregat. & ex Alderete, Riccio obseruat, & docet Nauarr. in nouo iure Pontificio concl. 54 n. 12.

Dices, per huiusmodi auocationem conturbatur Religio, & omne rectè regulatum regimen; nam, ordine relaxato in quacumque communitate, omne tollitur bonum. Respond. obiectionem esse veram, si auocatio absque iusta causa fieret: falsam verò, iusta interueniente causa, quia, ea orta, magis consulitur per auocationem paci Religionis, eiusque regulato regimini; occurritur enim inquietudini subditorum, tam intra, quàm extra Religionem: intra, conseruando pacem internam, & externam cum omnibus, abdicando murmurationes, & querelas, & contentiones: extra, non petendo alia tribunalia, quorum occasiones, experientia teste, sequuntur multa incommoda in damnum totius corporis Religionis: occurritur etiam, vt cæteri Superiores cauti sint, ne ex propria malitia, seù alia quacunque causa, quæ euitari posit, excitetur sufficiens causa pro auocatione facienda.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. Esto, Generalis auocare possit causas pendentes, nihilominus ab que legitima causa, vt iam dixi, id facere nequit. Ita Pasqualig. vbi supr. decis. 61. & colligitur ex Suar. vbi supr. c. 2. n. 23. tum quia inferiorum Superiorum iurisdictio est propria ipsorum, & habet ius in re, licèt sit subordinata Generali, tum quia authoritas Generalis non est secundum arbitrium voluntatis suæ, sed secundum rationem, & in ordine ad communitatis bonum; nam subditi se obligarunt per votum obedientiæ, & per professionem inseruire Religioni, & non arbitrio Superioris, vt dixi in 9. not. dub. 7. prim. centur. tum quia, licèt possit coarctare authoritatem inferiorum Superiorum, vt docet Suar. vbi supr. n. 22. Pasqualig. vbi supr. decis 57. & Tamburin. de iure Abbatum tom. 1. disp. 2. qu. 3. n. 3. nihilominus nequit, huiusmodi facultatem exercere pro nutu suo, nisi secundum rectas regulas in ordine ad bonum Religionis, cui se obstrinxerunt subditi inseruire, vndè ob eius bonum, ne confusio oriatur, & pax perturbetur, in auocatione necessariò interuenire causa debet.

TER-

TERTIA CONCLVSIO.

5. Generalis auocans huiusmodi causas absque causa nequit eximi à lethali culpa. Ita Suar. & Pasqualig vbi supr. probat Suar. ex eo, quod agit contra charitatem, quia non se gerit cum proximo iuxta illam primam regulam operandi. *Quod tibi non vis fieri alteri, ne feceris*: & facit contra iustitiam legalem, quia peruertit ordinem institutum ad communitatem dirigendam. Pasqualig. verò approbans doctrinam Suarez, addit Generalem peccare contra iustitiam, quia, quamuis Regulares ratione voti obedientiæ transferant ius proprium in Religionem, transferunt tamen secundum mensuram suæ regulæ, vndè cũ regula faciat aliqua propria personarũ, vt sunt administrationes, officia, Prælaturæ, & alia huiusmodi, censentur retinere sibi ius ad ea accipienda tanquam propria; & ideò secundum ipsa potest exerceri inter Regulares iustitia, & possunt inuicem se lædere contra iustitiam; proindè auocans Generalis causam absque causa lædit ius illorum, a quibus auocatur, quod illis, vt proprium à Religione cõceditur. Probo ego ex eo, quòd peccat peccato vsurpationis iurisdictionis; Prælati enim nequeunt exercere iurisdictionem in subditos, nisi in ordine ad rectam gubernationem, & bonum commune: vide, quæ dixi in dub. 7. prim. centur ex mente multorum DD.

Pro fine quæsiti tria sunt addenda. Prim. cum Diana vbi supr. esto recta gubernatio regiminis Regularium postulet, vt aliquandò pro bono pacis Ordinis conueniens sit auocare causas ad defendendum innocentem subditum, vel ad consolandum afflictum, vel propter alios fines similes, non tamen id esse passim faciendum. Secund. cum Pasqualig. vbi supr. decis. 59. Prouincialem posse etiam ad se auocare causas Prælatorum inferiorum sibi subditorum. Tert. cum Suar. vbi supr. num. 26. ita loquente: Primum aduerte, quia in multis Religionibus, etiamsi Generales, vel Prouinciales habeant regimen, non est simpliciter Monarchicum, præsertim in rebus grauioribus, in quibus Generales, vel Prouinciales nihil validè possunt statuere sine concursu suorum Definitorum, aut quouis alio nomine vocentur, qui definitiuum suffragium in huiusmodi negotijs habent: igitur quoad hoc non possum regulam generalem statuere, sed spectanda est consuetudo, vel institutio vniuscuiusque Religionis, & iuxta modum eius applicare, quę hactenus dicta sunt. Eademque ratione addita est altera limitatio; nam hæc potestas siuè conferatur immediatè à summo Pontifice, siuè mediante Religione, & generali Capitulo eius, vel per supremum Superiorẽ ad medios descendat, sępè non datur absolutè, saltem quo ad plures actus ex dictis, sed cum restrictione, & obligatione seruandi talem formam, & modum, vel cum aliqua dependentia ab ipso concedente, aut simili alio modo, & tunc facultas non excedit concessionem: ideòque etiam quoad hãc partem consulenda sunt priuilegia, & statuta Religionum, vt secundum ea limitentur omnia quæ diximus; nam illa procedunt per se, & quantùm est ex iure communi, & ex natura sua, & modo talium iurisdictionum; non est tamen dubium, quin iura specialia possint multa addere, quæ hic à nobis non possunt considerari, sed singulas Religiones id pertinebit. hæc Suarez.

DVBIVM CXVII.

An causarum auocatio facta à Superioribus maioribus absque causa censenda sit inualida.

SVMMARIVM.

1. *Quid sit iurisdictio: quæ in ordinariam, & delegatam diuiditur, & ordinaria est duplex.*

2. *Varijs rationibus suadetur auocationem à Generali factam absque legitima causa esse inualidam; & tribus obiectionibus satisfit.*

1. Not. quòd secundum Siluestr. iurisdictio sic definitur: Est facultas quædam ei concessa, qui iuridicendo præest, qua commissa intelliguntur omnia concessa, sine quibus explicari non potest. ff. de iuris. om.

om. iud. l. 2. Quædam est ordinaria, & quædam delegata: ordinaria verò diuiditur in voluntariam, quandò scilicet nemo se opponit, quæ exerceri potest omni tempore, & loco. ff. de adopt. l. Emancipari. & in contentiosam, scilicet quandò litigatur, quæ expediri non potest à Iudice procedente, seu sedente non pro tribunali, nec diebus feriatis, nec de nocte: deficiente ergo iurisdictione deficiunt validitates actuum, & insurgunt nullitates; quarè Azin in praxi florentina §. 31. c. 32. Caualc. consil. 28. à n. 46. dicunt summè eas esse attendendas; nam defectus iurisdictionis dicitur insanabilis, vt obseruat Æmilius Verall decis. 38. n. 2. lib. 3. Camil. Borell. in summ. omnium decis. tit. 41. n. 1. 2. 4. Barbosa in collect. DD. tit. de crim. falsit. cap. Super eo, & est legibus adeò exosus, vt, si quis iurasset de nullitate non oppositurum, nihilominus hanc nullitatem ex defectu iurisdictionis opponere poterit, vt ex Felin. & alijs colligit Crauet. consil. 383. n. 16. & resoluit Anton. Gabr. tom. 3. commun. opinion. lib. 6. de statutis concl. 3. n. 7. pag. mihi 355.

CONCLVSIO:

2. Auocatio à Generali facta absque causa prorsus est censenda inualida. Ita Pasqualig. vbi supr. decis. 63. Quæ conclusio firmatur contra Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. c. 2. n. 25. cuius sententia sustineri nequit. Suadetur primò ex eiusdem doctrinis: si esset sustinenda tanquam valida, maximè quia per huiusmodi auocationem non caret iurisdictione ad talem actum exequendum; sed hoc videtur falsum: ergo: nam Doctor. 3. de Relig. lib. 6. c. 2. n. 4. inquit de substantia professionis religiosæ esse traditionem, quam Religiosus facit de se ipso Religioni: ergo iurisdictio necessariò residens in Prælato supra subditos oritur ex obligatione facta Religioni; sed dum auocat modo descripto causas, non exercet iurisdictionem in ordine ad Religionem, sed in ordine ad se ipsum, & ad proprium arbitrium, cui subditi non se subiecerunt, nisi in ordine ad bonum Religionis, vt dicit idē Suar. ergo exercet actus absq; iurisdictione: ergo inualidè. Nec obstat inferiùs n. 6. demonstrare subditos se tradere etiam Prælato, dum habet hæc verba: Vt aliquis in statu religioso constituatur, non satis est, vt quomodocumquè promittat, sed necesse est, vt se priuet iure, quod in se ipsum habet in ordine ad actiones, & ad omnia sua, illudque transferat in alterum, quia n. 15. ostendit traditionem, quam faciunt subditi Prælato, esse quatenus gerit vicem Religionis, vndè nullum commodum, neque vtilitatem in ordine ad se ipsum elicere potest ex obedientia subditi, sed tota in ordine ad Religionem, & ad cultum Dei disponitur: audiamus eius verba: Religiosus, licèt se tradat Prælato Religionis, non tamen in eius vtilitatem, sed in cultum Dei. Secund. DD. in hanc propositionem concordant subditos iuxta votum obedientiæ teneri obedire Prælato intra limites Regulæ promissæ, & id præsertim à Suarez 3. de Relig lib. 10. c. 8. n. 5. statuitur in cōclusione hisce verbis: Dico ergo, ex voto obedientiæ solùm tenetur vnusquisq; Religiosus obedire Prælato iuxta professionem suæ regulæ, idest intra limites regulæ & adducit illud pronuntiatū D. Bernardi lib. de præcept. & dispensat. c. 7. vbi inquit. *Is, qui profitetur, spondet quidem obedientiam non omnimodam, sed determinatam secundum regulam*: ergo potestas, seu iurisdictio Prælati in subditos oritur ex voto obedientiæ, ac proindè coarctatur intra limites regulæ promissæ, & non vltra; vndè Suar. 3. de Relig. lib. 2. c. 18. n. 5. loquens de potestate dominatiua ait: Potestas dominatiua in Prælato non pertinet ad claues, nec à Christo descendit per specialem donationem Ecclesiæ factam, sed orta est radicaliter à voluntate profitentium talem regulam, & se donantium Religioni cum promissione, & obligatione obediendi secundum illam: sed nulla Regula dat tantam iurisdictionē Prælatis, vt vtantur subditis, eorumque actionibus in proprium commodum, seu libertatem, nisi in ordine ad bonum Religionis, vt dixi superiùs ex mente Suarez in primo argumento, & repetit 3. de Relig. lib. 2. c. 18. n. 6. hisce verbis: Vsus autem illius iuris est gubernatio personæ Religiosi, seu applicatio illius ad hæc, vel illa opera cum efficacia moraliter requisita ad bonum Religionis, & Religiosi: ergo auocatio facta sine causa, iurisdictionis defectu

H

fectu, erit nulla; nam certè nullum bonum promouetur, neque in ordine ad Religionem, neque in ordine ad subditos. Tert. suadetur ex eo, quod Prælati non sunt Domini, sed administratores: at si valida esset causarum auocatio absque legitima causa, essent Domini, quia de ratione domini est possidere ius habendi, possidendi, fruendi, & vtendi aliqua re pro libito voluntatis: ergo Suarez sustinere nequit auocationis validitatē absque causa.

Dices, voluntas maioris Prælati absolutè loquendo est potentior, & nulla lex inuenitur, quæ huiusmodi auocationē absque causa factam irritet. Ita loquitur Suar. 4 de Relig. lib. 2. c. 2. n. 24. Respond. voluntatem Generalis esse potentiorem intra limites suę iurisdictionis, & licèt non inueniantur leges particulares annullantes tale factum, & restrictionē, insipitæ aliæ inueniuntur in Generali, quæ irritāt ōnes actus iurisdictionis defectu: videātur DD superiùs relati in notādo, quid dicant de nullitate ex iurisdictionis defectu.

Dices, bonum commune postulat, vt timeatur huiusmodi auocatio; vndè, licèt insurgat aliqua iniuria Superiori inferiori, eò quòd fit absque causa, non est consideranda. Respond. falsum esse id spectare ad bonum commune; imò ad eius destructionem, quia bonum commune Religionis petit, vt seruetur iustitia, quæ læditur, quandò iurisdictio intra suos limites non exercetur, vndè cętera omnia, licèt iniusta in hoc resolui posset (tolerāda sunt propter bonum cōmune) quod tamen cederet in eius totale exitium.

Dices, aliqui DD. sustinent reseruationē peccatorum absque causa validam esse: ergo etiam huiusmodi auocatio est sustinenda tāquam valida. Respond. DD. illos inspicere illam reseruationem tanquam validam, quia admittunt iurisdictionem in Prælatis absque causa reseruationem peccatorū facientibus, quod non contingit in casu nostro; nam nullus Doctor concedit dominium in subditos, nisi secundum præscriptum modum regulæ.

DVBIVM CXVIII.

An acta Iudicis inferioris facta post auocationem censenda sint valida.

SVMMARIVM.

1. *Quatuor modi habentur, quibus fieri potest auocatio.*

2. *Nullius roboris semper censenda erūt acta facta à Iudice inferiori, etiā absq; decreto irritāte post auocationē: habetur quadā limitatio.*

3. *Gesta Iudicis inferioris etiam ignorantis auocationem cum decreto irritante post auocationem sunt inualida.*

4. *Per Iudicem inferiorem gesta etiam ignorantem cum decreto irritante ad instantiam partis per auocationem causa, non ei intimatā, nullius roboris habenda sunt.*

5. *Auocatio facta absque decreto irritante, motu tamen proprio, non reddit omninò nullum, quidquid post illam fuerit actum à Iudice inferiori.*

1. Quatuor modis id contingere potest. Prim. cum fit auocatio absque decreto irritante. Secund. cum decreto irritante. Tert. licèt fiat auocatio cū decreto irritante, nihilominus huiusmodi auocatio obtinetur ad instantiā partis. Quart. cū auocatio causæ fit motu proprio absque decreto irritante.

PRIMA CONCLVSIO.

2. ACta Iudicis inferioris facta post auocationem absque decreto irritante prorsus censenda sunt nullius roboris, & valoris, cap. Vt nostrum de appell. cap. Pastoralis de offic. deleg. Lancellot. de attentat. 2. part. c. 10. post auocationem causæ, Barbos. in collect. DD. eisdem cap. citatis multos referens; nam quandò Superior apponit manus, inferior non potest se intromittere; cessat enim omnis eius iurisdictio, cap. Vt nostrum. vbi supr. & notant Marant. disp. 6. n. 21. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ tract. de auocationib. n. 110. Barbos. in dicto cap. Vt nostrum. Quæ conclusio etiam est extendenda ad acta post auocationem tacitam, quæ resultare videtur ex eo, quod Superior apposuit se velle cognoscere causam, vt notat, & tradit Innocent. & alij, quos citatos sequitur Lancellot. vbi supr. n. 9. referens quandam limitationem, prout videre est apud ipsum.

Verùm doctrina tradita semper erit intelligenda, vt non procedat, quandò Iudex, aut partes non habuissent auocationis notitiam, quia, stante ignorantia, eius gesta sunt valida, vt de gestis per Iudicem ante notitiam reuocationis tradit Paris. cosil. 40. & Lancellot. vbi supr. n. 21.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. Gesta Iudicis inferioris etiam ignorantis auocationem facta cum decreto irritante post auocationem, sunt omninò inualida. Id communiter docent DD. præsertim Couarr. c. 9. pract. quæst. n. 7. Lancell. vbi supr. n. 27. referens multos alios cum Gloss. in c. 1. de concess. prębendæ in 6. Barbos. eodem c. in collect. DD. vndè communiter dicitur, quòd decretum irritans habet in se implicitam inhibitionem: videatur Lancell. vbi supr. n. 28. ex Cassad. Ratio conclusionis est, quia, quandò ponitur clausula irritans, statim sortitur effectum, & afficit prohibitione etiam ignorantes, & inscios, quod notant DD. in cap. Si beneficia. de præbend. in 6. & in cap. 2. de constit. & habetur ex Anton. Felin. Imol. quos citatos sequitur Couarr. vbi supr.

TERTIA CONCLVSIO.

4. Gesta per Iudicem inferiorem etiam ignorantem cum decreto irritante ad instantiam partis post auocationem, causæ, non ei etiam intimatam, nullius roboris habenda sunt. Ita Couarr. vbi supr. n. 7. Ratio in promptu est, quia adest decretum irritans, quod semper retinet vim annullandi, cum initatur eidem potestati, & iurisdictioni, siuè fiat ad instantiam partis, siuè non. Quæ conclusio semper erit intelligenda, modò pars impetrans velit vti rescripto, per quod fuit facta auocatio; nam parte nō vtente rescripto, decretum irritans non annullat gesta per Iudicem. Ita Domin. in cap. 1. §. ex parte de concess. præbend. in 6. Felin. in cap. Cæterum n. 18. de Rescript. Dec. n. 6. ibid. Couarr. vbi supr. Lancell. vbi supr. n. 14. Ratio videtur esse, quia voluntas Principis est, vt decretum amittat vires, si eidem renuntiauerit, qui id à Principe in proprium fauorem obtinuit. Nec obstat non posse hominem renuntiare fauori Principis ad ipsius hominis instantiam emanato, dum fauor continet decretum irritans vnà cum hisce verbis, quidquid in contrarium actum sit, quia falsum est; nam doctissimus Couarr. de pactis in 2. part. §. 2. n. 6. sustinet sententiam affirmatiuam, eamque roborat varijs testibus, & DD.

QVARTA CONCLVSIO.

5. Auocatio facta absque decreto irritante, motu tamen proprio, non reddit omninò nullum, quidquid post illam fuerit actum a Iudice inferiori. Ita sentiunt Felin. Dec. Abb. in cap. Cæterum de Rescript. Prępofit. in cap. Vt nost um, de appellat. Innoc in cap. de concess. prębend. in 6. Couarr. vbi supr. multa dicens, & testatur de communi opinione aduersus Pan. Imo. Franc. asserentes motum proprium habere hanc vim annullandi quidquid post auocationem factum fuerit à Iudice inferiori, etiam ignorante; sed falluntur, vt optimè insinuat Couarr. loc. cit. cum nullibi in iure tantus huius motus proprij effectus probetur: videantur Couarr. & Lancellot. vbi supr.

DVBIVM CXIX.

Nonnulla notantur, spectantia ad auocationis materiam.

SVMMARIVM.

1. *Dum ab inferiori Prælato fit auocatio, non est opus eum audire.*

2. *Supremus Prælatus causam auocando non tenetur exprimere motiuum auocationis, erit tamen congruum.*

3. *Per auocationem factam motu proprio, vt cesset iurisdictio inferioris Prælati, non requiritur solemnis exhibitio auocationis causa.*

4. *Post auocationem expressam factam ad partis instantiam, vt cesset iurisdictio inferioris Prælati debet ipsi Iudici solènniter exhiberi.*

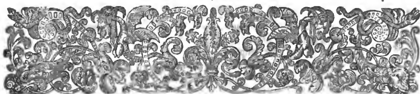
1. Prim. Prælatus inferior nō est audiēdus priusquam causa ab ipso auocetur. Ita sentit Pasqualig. vbi supr. decis. 64. quia Prælatus supremus auocando ad se causas pendentes coram inferioribus Prælatis non procedit per modum iudicij, ita vt debeat citare partem, audire defensiones, &c. sed operatur secundum propriam authoritatē,

per quam restringere potest authoritatem inferioris tanquam sibi subordinatam, vndè sufficit, quod habeat causam auocandi, vt validè, & licitè procedat. Nec obstat, Generalem auocando causam peccare contra iustitiam: ergo ne insurgat aliqua iniustitia, audiri debet Prælatus inferior, quia, licèt auocatio absque causa sit actus iniustitiæ; non ideò auocatio cum causa censendus est actus iniustitiæ, sed actus superioris ordinis, & reducitur ad iustitiam legalem. Nec obstat Prælatum habere ius defendendi suam iurisdictionem: ergo, antequam ea restringatur, audiri debet, quia non est sua liberè, & absque dependentia, sed cū dependētia; vndè potest eā tueri, quatenus sua est, non eam sibi vindicare contra illum, cui subijcitur, ita vt velit impedire, ne circa ipsam supremus Prælatus vtatur sua superiori potestate; hoc enim esset vindicare sibi vt proprium, quod est alienum.

2. Secund. Prælatus supremus auocando causas ad se ab inferiori non tenetur exprimere causam, ob quam auocat. Ratio desumitur ex eo, quod à DD. præsertim à Couarr. c. 9. pract. quęst. n. 4. vers. His equidem; & Lancell. de attentatis post auocationem causæ 2. p. c. 10. referentibus multos alios, admittitur auocatio tacita, in qua non exprimitur causa, aliàs esset expressa, & non tacita. Quæ auocatio tacita fit, inquit Lancell. citans Innoc. vbi supr. cum causa pendens coram Iudice ordinario alteri delegatur, vt habetur ex cap. Cæterum. ex cap. Pastoralis. §. vltimo de rescript. & ex cap. Sanc. 2. de offic. Delegat. Potest etiam addi alia ratio, quia Superior non tenetur reddere rationem suarum actionum coram inferioribus; non est enim iudicandus ab eis; erit tamen congruum dicere eis se iustis de causis moueri: videatur Pasqualig. vbi supr. decis. 65.

3. Tert. ad hoc, vt cesset iurisdictio inferioris Prælati per auocationem factam motu proprio, non requiritur solemnis exhibitio auocationis causæ, sed sufficit quævis notitia. Ita elicitur ex Felin. in cap. Cæterum. n. 11. & 37. ex Abb. ex Dec. n. 7. eodem cap. ex Couarr. n. 8. vbi supr. nam eò ipso, quod auocatio est nota, operatur effectum suum. Nec obstat Iudicem publico modo, & solemniter possidere iurisdictionem; ideò solemniter est ea priuandus, quia sequeretur Principem nunquam posse suspendere iurisdictionem inferioris absque solemnitate, quod est plusquam falsum.

4. Quart. vt cesset iurisdictio inferioris Prælati post auocationem expressam factam ad instantiam partis ea vti volentis, ipsa solemniter Iudici exhiberi debet; aliàs ei non aufertur iurisdictio, quarè eius acta semper valebunt. Ita affirmant Innoc. Cardinal. Felin. Anton. in cap. Cæterum de rescript. Abb. eod. cap. & cap. Audita de restit. spoliat. Dec. consil. 295. Bald. in l. Mandatum. C. Mand. & alij, quos citatos sequitur Couarr. vbi supr. n. 9. Ratio habetur, quia est in potestate partis, ad cuius instantiam fuit interposita auocatio ea vti, ideò nequit operari effectum suum, nisi sit priùs exhibita solemniter, maximè quia, dum pars non exhibet auocationem, censetur ea nolle vti, vndè valere debent acta Iudicis inferioris.

TRACTATVS QVARTVS DE DENVNTIANDIS AD EDICTA SVPERIORIS.

DVBIVM CXX.

An ad Prælati edictum teneatur subditus denuntiare, vel testificari, si tanquam testis interrogetur, fratris delictũ, quod ei est detectum pro consilio, vel remedio capiendo, vel sub sigillo secreti consignatum.

SVMMARIVM.

1. *Habetur quædam distinctio peccatorum: habetur quoquè delictum alienius commissum sub secreto, quod vergit in damnum communitatis, seù tertij, teneri ad Superioris edictum id aperire: duæ tamen limitationes designantur, adhibita etiam tertia in tertio not.*

2. *Subditus sub mortali abstinere debet à criminis manifestatione ad Superioris edictum, quandò est ei manifestatum causa petendi consilij, vel remedij, tam in ordine ad animam, quàm ad corpus: & duabus obiectionibus satisfit.*

3. *Doctrina tradita semper est intelligenda de quacumque manifestatione seù paterna, seù ad vindictam.*

4. *Qui non tenetur reuelare delictum, nec quoquè tenetur se abstinere à præstando iuramento, Superiore præcipiente, dummodò aliqua vtatur restrictione in mente.*

Pro intelligentia sit prim. not. quòd Castrus Palaus de charit. tract. 6. disp. 3. punct. 13. part. 1. ex sensu multorum DD. distinguit peccata: quædam, inquit, sunt, quæ in damnum solius peccantis cedunt: quædam, quæ in damnum tertij: & quædam, quæ in damnum communis: inter prima describuntur ebrietas, consuetudo vexandi, &c. ista enim solùm lędunt delinquentem: inter secunda, adulterium, homicidium, furtum, detractio, solicitatio ad turpia: inter tertia, quæ lædunt communitatem, vt sunt in temporalibus, proditio, institutio falsæ monetę, subornatio ad officia, ex qua sequitur ea conferri dignis, omissis dignioribus; imò dari indignis: in spiritualibus, vt falsa doctrina, qua fides, vel mores corrumpuntur.

Not. sec. quòd, si delictum commissum à fratre vergat in damnum communitatis, seù tertij, tenetur subditus ad Superioris edictum quocumque modo sit acceptum, etiam sub iuramento promisso (modò non sit confessum in sacramentali confessione, quia sub hac forma, esto Reipublicæ salus penderet à manifestatione, non est aperiendum) illud aperire. Ita Less. de iustit. lib.

lib. 2. c. 30. dub. 6. nu. 45. Sayrus lib. 12. c. 14. nu. 29. Castr. Pala. vbi supr. punct. 14. nu. 4. Sanch. 2. opusc. 2. lib. 6. c. 2. dub. 20. Emin. Lugo de iustit. disp. 38. sect. 2. nu. 37. Nauarr. c. 25. n. 44. & c. Inter verba corol. 65. nu. 805. & alij inferiùs citandi in conclusione. Ratio est, quia promissio, & iuramentum non sunt vinculum iniquitatis; quod certè videretur, si ob iuramentum damnum communitatis, & tertij non impediretur, quia etiam ille, qui intendit alium damnificare, meretur, vt sibi fides, & promissio frangatur. Limita primò, modò non velit ab inferendo damno cessare; nam si cessat, dicunt Clauis Regia, Lugo, & Castr. Pala. vbi supr. cessare videtur obligatio manifestandi, quia, cum cesset in casu causa finalis præcepti, cessare etiam debet obligatio loquendi, ac proindè conueniens est, vt fama proximi illæsa conseruetur, nec subditus tacendo censendus est periurus, aut excõmunicatus, si sub censura iubetur manifestatio: ita etiam docet Bassæus in summ: tit. Denuntiatio, referens alios. Limita secundò cum Nauarr. & Sanch. vbi supr. modò alia via damno illi consuli nequeat; imò tunc tantùm est detegendum, prout necessarium fuerit ad damnum impediendum.

Not. tert. quòd sicut duplici via sciri potest delictum; ita si alia habeatur cognitio delicti, quàm sit cognitio per secretum, illud est aperiendum ad Superioris edictum iuxta inferiùs notanda; nam hoc modo non est detegere secretum, quia denuntiator vtitur scientia illa habita extra secretum; sicut peccatum habitum in confessione non obstat, quominus detegi possit, si alia via sciatur, vt dicunt DD. ita à fortiori de secreto est dicendum. Ita Nauarr. vbi supr. n. 442. Cordub. inferiùs citandus, & Sanch. vbi supr.

CONCLVSIO.

2. SVbditus præcipiente, & iubente Superiore sub grauissimis pœnis; vel in virtute sanctæ obedientiæ; vel sub excommunicationis pœna, quandò ei delictum est reuelatum causa petendi consilij, vel remedij in ordine tam ad animam, quàm ad corpus, seù famam, etiamsi tanquam testis interrogetur, & præcedat semiplena probatio, & etiam si ei specialiter præcipiatur, vt dicat quidquid scit de tali, vel tali delicto, non tenetur illud manifestare, aut denuntiare, imò lethaliter peccare dicendus est, si delictum detegit. Duas habet partes conclusio, quarum prima sic suadetur ex mente Clauis Regiæ, Sanch. Lugo. Castr. Pala. Less. Nauarr. vbi supr. D. Thom. 2.2. qu. 70. art. 2. ibid. Caiet. & præsertim loquendo de Religiosis quodlibet. 15. art. 1. S. Antonin. 2. part. tit. 1. c. 19. §. 7. fine Petr. Nauarr. lib. 2. de restit. c. 4. n. 222. Fagund. in 8. præcept. Decal. lib. 8. c. 51. n. 2. Cordub. lib. 1. qu. 43. dub. 2. & in summ. qu. 64. Trullēch in oper. moral. lib. 8. c. 3. dub. 2. n. 2. & aliorum ab ipsis DD. relatorum, quia Superioris præceptum est de iure humano; seruare autem secretum est de iure naturæ, & illud nequit isti præponderare; imò subijcitur, vt fatentur omnes: ergo abstinendum est à quacumque manifestatione sub quacumque pœna præcepta; præsertim quia Prælatus nullum habet ius ad inquirendum peccata illa, quæ sola secreti via sciuntur. Præterea, omnibus incumbit onus bonum commune tuendi, vt inquiunt DD. sed si ad edictum Superioris insurgeret obligatio subdito aperiendi delictum sub secreto naturali commissum? non tueretur bonum commune, quod per hoc propagatur, vt inquiunt Less. Fagund. Lugo. & Castr. Pala. vbi supr. multum enim iuuat ad commercium vitæ humanæ: ergo. Secund. pars habetur ex sensu Nauarr. Cordub. Fagund. vbi supr. quia maxima irrogatur iniuria proximo, bonoque communi; imò secundum Fagund. Nauarr. Castr. Pala. alios referentem insurgit obligatio restituendi damnum illatum; est enim peccatum contra iustitiam.

Dices, Iudex habet potestatem interrogandi, modò iuridicè interroget, idest post semiplenam probationem, quia est legitimus Superior: ergo subditus ad edictum legitimi Superioris tenetur respondere veritatem, eique delictum manifestare. Ita sentiunt Sot. de tegend. secret. membr. 2.

quæst.

qu. 7. & alij apud Sanch. vbi supr. Respond. cum Fagund. vbi supr. Superiorem in tali casu non esse legitimum, neque possidere aliquod ius ad inquirenda delicta, quæ sub secreto committuntur.

Dices; delictorum punitio cedit in bonum publicum, vt omnes fatentur: ergo subditus, vt faueat Religioni prodere debet delictum commissum. Respond. quòd, licèt bonum commune postulet, vt delicta puniantur; nihilominus maius bonum est, vt delicta non puniantur sub tali modo manifestata, quia miseri arcerentur à consilio, vel remedio petendo, quod maximum malum in Republica christiana esset. Ita sentiunt Less. Castr. Palaus, Fagund. & Lugo. vbi supr. quarè Lugo habet hæc verba: Maius bonum proculdubiò est, quòd miseris non præcludatur via consulendi homines doctos, & probos ad remedium suæ miseriæ spiritualis, vel corporalis, quàm quòd delicta tali modo cognita puniantur: & id maximè debet obseruari in Religionibus, quia, inquit D. Thom. 2. 2. qu. 33. art. 7. vbi Bannes: Religiosorum fama est multùm necessaria pro eorum spirituali profectu, & infamati effrenatè peccant.

3. Aduertendum tamen est, cōclusionem esse intelligendam de quacunque manifestatione, seù paterna, seù ad vindictam, vt benè obseruat Siluest. tit. testis. qu. 8. dicto 2. quem sequitur Sanch. vbi supra, qui meritò carpit Angelum. tit. confessio vltim. n. 22. dicentem: Si Prælatus non requirat delictum, vt puniat, sed vt Pater procedat, & ex aliquo bono respectu, tenetur sciens etiam sub sigillo secreti consignatum denuntiare. Quamobrem Societas Iesu, inquit Castr. Palaus vbi supr. vbi quilibet aliorum defectus potest Prælato deferri, vt Patri, ad maiorem delinquentis profectum, excipit hunc casum, in quo sub secreto gratia petendi consilium accipitur delictum. Addit Lorca. 2. 2. qu. 23. art. 8. disp. 47. n. 6. quem ciratum sequitur Castr. Palaus vbi supr. punct. 13. n. 9. raró Prælatos Religiosorum posse præcipere, vt aliquod occultum peccatum sibi etiam, vt Patri manifestetur, quoniam non potest illis satis constare, vtrum res in eo statu sit, vt subditus licitè illud prodat, vndè magnam occasionem perplexitatis illi præbent; & ideò optima regula est, subdit Castr. Palaus ex mente Lorcæ. illa S. Thom. art. 8. ad solut. ad 1. Prælatum tunc solùm posse præcipere, quandò potest inquirere: potest autem inquirere, quandò est denuntiator, aut infamia; quod intelligendum est tam de paterna, quàm de iudiciali inquisitione, quia S. Thom. indistinctè, & vniuersim loquitur, idque saluat doctrinam superiùs traditam.

4. Pro conclusione quæsiti sit, quòd in casu prædicto, alijsque, in quibus reuelare quis non tenetur, iurare etiam potest, se id nescire, Superiore præcipiente, intelligendo ad reuelandum, vt habetur ex communi sententia DD. quam docet Palud. in 4. dist. 21. qu. 3. art. 3. concl. 1. ante finem, Cordub. in summ. qu. 64. in fine, & qu. 63. Petr. Nauarr. lib. 2. de restit. c. 4. part. 2. dub. 9. n. 229. Salon. 2. 2. qu. 69. art. 2. contr. 11. Aragon. ibid. art. 2. in fine, Nauarr. in summ. lat. c. 12. n. 8. & c. 18. n. 61. Fagund. vbi supr. n. 18. Sayrus lib. 12. c. 14. n. 33. citans alios.

DVBIVM CXXI.

An ad Superioris edictum peccata præterita, etiam emendata sint denuntianda.

SVMMARIVM.

1. *Ostensa quadam differentia peccatorum emendatorum, ostenditur etiā quadam non habere, & habere effectum pendentem in futurum.*

2. *Cessante causa finali, cessat obligatio parendi; & etiam habetur nullum ius inquirendi peccata occulta possidere Prælatum.*

3. *Ad Superioris intendentis emendationem delinquentis edictum non tenetur subditus parere, ita vt cogatur delictum delinquentis aperire, dummodo peccatum sit occultum, emendatum, & non habeat effectum in futurum; secùs si esset publicum, & particula explicantur.*

4. *Stante Superioris præcepto de manifestatione delicti ad consulendum recidiuo, & stan-*

stante probabili periculo recidiui, est aperiendum peccatum: secus si non adest periculum; habetur quadam limitatio.

1. Not. prim. quod peccata iam emendata se possunt haberi in duplici differentia, vel sunt publica, vel secreta: rursus quædam non habent effectum pendentem in futurum, quædam verò habent, scilicet impedimentum aliquod, vt ex multis delictis manet irregularitas, &c.

2. Not. secund. quòd, cessante causa finali, ob quam res imponitur, & præcipitur, cessat etiam lex, seu præceptum, & consequenter obligatio parendi. Ita communiter DD. quos citatos sequuntur Bonacin. disp. 1. qu. 1. punct. vltim. §. 2. de leg. Suar. lib. 6. de legib. c. 9. Castr. Pala. part. 1. tract. 3. punct. 1. disp. 5. Horum fundamentum est, tum quia res, per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur, de reg. iuris in 6. sed obligatio legis oboritur per talem causam: ergo, ea cessante, cessare etiam debet eius obligatio, tum quia obligatio voti cessat, si cessat causa finalis eius; quare si Titius vouit non ingredi domum parentis ob periculum ex puella ibi commorante, dum ipsa se transtulit ad aliam habitationem, transfertur etiam votum, idest eximitur Titius à voto, & liberè absque fractione voti ingredi potest domum per votum priùs prohibitum.

Not. tert. quòd Prælatus nullum possidet ius inquirendi peccata occulta, tum quia nullum esset occultum, tum quia, ait Emin. Lugo de iustit. disp. 37. sect. 7. n. 28. si Iudex posset sub præcepto suo obligare, vt omnia occulta manifestarentur, maxima sequeretur conturbatio in Republica, si omnia peccata etiam occulta punirentur; quis enim est innocens etiam ab occultis? his suppositis.

PRIMA CONCLVSIO.

3. SI Superior iubet, & præcepit, vt delictum denuntietur ad deliquentis emendationem, & non habet effectum in futurum, & est iam emendatum, si est occultum, subditus non tenetur præcepto Superioris parere: secùs si est publicum, & est infamia, siue habeat effectum pendentem in futurum, siue non. Primam partem sequitur D. Thom. 2. 2. qu. 33. art. 2. ad 5. S. Antonin. 2. part. tit. 9. c. 6. §. 1. Clauis Regia lib. 12. c. 14. n. 27. Petr. Nauar. lib. 2. de restit. c. 4. part. 2. dub. 9. n. 217. Emin. Lugo de iustit. disp. 38. sect. 2. n. 19. Sanch. opusc. 2. lib. 6. c. 2. dub. 15. Auila de censur. part. 2. c. 2. n. 8. Fagund. in 8. præcept. Decalog. c. 51. n. 4. multos alios referens. Suadetur prim. cessante fine legis, seu præcepti, cessat etiam ex mente DD. relatorum obligatio præcepti: sed delictum quæritur ad emendationem delinquentis, & ad impediendum effectum in futurum, quæ omnia in casu cessant: ergo. Sec. si esset aperiendum, cum possit probari, præsertim quia eius punitio esset vtilis Reipublicæ: verùm hæc vtilitas sola nō dat ius Superiori, inquit Lugo vbi supr. præcipiendi denuntiationem peccati occulti; quare dicebat S. Thom. vbi supr. Prælatus non est Iudex iudiciorum occultorum, sed solus Deus: ergo subditus eximitur ab omni obligatione aperiendi huiusmodi delictum.

Dixi, si non habet effectum in futurum, ad ostendendum, quòd, esto sit emendatum, si tamen habet aliquem effectum pendentem in futurum, ex. g. iniuriam alicuius Sacramenti, vel rei sacræ, & impedimentum ad obtinendam aliquam Prælaturam, &c. est aperiendum, inquiunt Auila, S. Antonin. Sanch. vbi supr. Silu. tit. correctio qu. 10. etiam si reus laboret ignorantia crassa, siuè inuincibili impedimento, dummodò sit necessarium ad impediendum malum futurum. Limita, si per secretam monitionem potest impediri damnum, & tolli impedimentum, illa quidem est præmittenda. Ita Auila, Antonin. & Sanch. vbi supr.

Dixi, si peccatum est iam emendatum, in quibus verbis etiam includitur proxima, & moraliter certa emendatio secutura; quæ enim parum distant, nihil distare videntur, & quæ de proximo cum fundamento sperantur, & possidenda sunt, iam possideri dicuntur. Ita Filliuc. tom. 2. tract. 40. c. 7. n. 123. Cordub. Sayr. Fagund. vbi supr.

Secunda pars defenditur à Cordub. Silu. Sanch. Auila vbi supr. à Nauar. in summ. c. 25. n. 46. à Sot. de iust. qu. 5. art. 1. lib. 2. de

2. de secreto. membr. 2. q. 6. quia tunc Iudex habet ius per publicam punitionem delinquentis satisfaciendi bono publico læso per delictum, quia etiam habet ius, vbi est infamia publica ad iuridicè interrogandum. Amplia cum Silu. & Sanch. referente Margaritam, etiam si quis posset per secretam punitionem satisfacere scandalo, quia per hoc non tollitur ius Iudicis ad inquirendum peccatum. Limita, si peccatum est per longum tempus emendatum, & infamia, & scandalum non durant, cessandum est à denuntiatione, quia cessat ratio, ac necessitas vindicandæ, & recompensandæ iniuriæ publicæ. Ita Sanch. vbi supra. vnà cum multis iunioribus ab ipso consultis: idem est dicendum de emendatione publica à delinquente facta, vndè scandalum videtur extinctum, tum quia delinquens per publicam emendationem satisfecit Reipublicæ læsæ per scandalum: ex qua re finis, qui à Prælato intenditur per punitionem, obtentus est, tum quia punitio Prælati ad nil aliud inseruiet, nisi ad renouandum infamiam deliquentis semiextinctam, vel in totum extinctam per emendationem publicam. Ita Auila vbi supr.

SECVNDA CONCLVSIO.

4 SI Prælatus præcipiat, vt peccatum occultum sibi, vt Patri aperiatur, vt consulat recidiuo, si non adest periculum probabile recidiui, non est aperiendum: secus si videatur adesse, quamuis emendatum sit. Vtraque pars defenditur à Sanch. vbi supr. referente Silu. & Armillam, quarum prima habetur ex eo quia cessat finis denuntiationis, nempè vt consuletur recidiuo: secunda probatur ex eo. quia viget finis præcepti; imminet enim periculum relapsus. Limita nisi per secretam monitionem rescindatur illud periculum proximũ; nam, quandò fama delinquentis illæsa seruari potest vnà cum periculo relapsus, nulla ratio potest assignari, per quam iustè cohonestetur infamatio apud Prælatum. Nec obstat satis cohonestari per publicum edictum in virtute sanctæ obedientiæ, seù sub pœna excommunicationis impositum, quia integram conseruare famam est de iure naturæ, quod nequit subiacere præcepto positiuo Prælati.

Probabile periculum relapsus voco, quandò ita proximus occasionibus peccati innondatus sit, vt moraliter loquendo iudicetur casurus, nisi ab illis diuertatur; nam de alio periculo magis remoto non est curandum, cum omnibus tale periculum insit ex fragilitate naturæ. Sic loquitur Castr. Palaus part. 1. de charit. tract. 6. disp. 3. punct. 13. n. 5. alibi relatus.

DVBIVM CXXII.

An, quandò Superior per edictum generale, seù speciale sub excommunicatione, vel alia quacunque pœna præcipit, vt qui nouit delictum, sibi manifestet, teneatur subditus illud aperire, cum tantùm sit notum tribus, aut quatuor.

SVMMARIVM.

1. *Tenetur quis ad Superioris edictum crimen in damnum tertij ei reuelare, licèt sit tantùm notum tribus, vel quatuor.*

2. *Crimen in damnum solùm delinquentis, & notum tantum tribus, &c. iubente Superiore, non tenetur quis reuelare, modò non sit despersa infamia, &c. & satisfit cuidam obiectioni.*

1. Not. prim. quòd hìc non loquimur de crimine in damnum temporale, seù spirituale tertij, seù Reipublicæ, & communitatis, quandò est imminens, seù non emendatum, quia clarum est teneri, qui nouit delictum, reuelare, ad damno obuiandum, quod imminet, si præmissa correctione delinquens non vult resipiscere, aut periculum est nocendi alijs, nisi statim denuntietur, etiam si iurasset illud non denuntiare. Ita docent communiter DD. inter quos est Filliucius tom. 2. tract. 40. c. 7. n. 222. Castr. Palaus part. 1. de charit. disput. 3. tract. 6. punct. 14. n. 2. Panorm. in c. Dilectus. de excess. Prælat. Less. lib. 2. c. 30. dub. 6. n. 43. Fagund. in 8. præ-

1 cept.

cepto Decal. lib. 8. c. 51. n. 10. quæ doctrina est intelligenda, quamuis auctor peccati nulla laboret infamia; sed loquimur tantùm de delicto in damnũ ipsius delinquẽtis.

Not. sec. quòd in præsenti quæsito non est sermo de denuntiatione paterna, sed iudiciali, per quam intendit Prælatus deuenire ad acta iudicialia, & tandem punire delinquentem iuxta delicti mensuram.

CONCLVSIO.

2. Iubente, seù præcipiente Superiore sub quacunque pœna, non tenetur quis denuntiare delicta tantùm tribus, aut quatuor nota, dummodò infamia specialis de delinquente non sit diffusa, nec habeantur indicia sufficientia, vel semiplena probatio. Ita S. Thom. 2. 2. qu. 33. art. 7. Nauarr. in summ. lat. c. 25. n. 46. Emen. Lugo de iust. disp. 38. sect. 2. n. 20. Clauis Regia lib. 12. c. 14. n. 28. Auila de censur. patt. 2. c. 5. disp. 4. dub. 2. Baslæus in summ. tit. denuntiat. n. 11. Less. Fagund & Castr. Pala. vbi supr. Fundamentum videtur esse, tum quia, si non sequitur damnum tertio, & delinquens non est diffamatus, Iudex non iustè procedit, & consequenter subditi eximuntur ab obedientia præcepti, tum quia, licèt peccatum sciatur ab illis tribus, seù quatuor viris, adhuc sub secreto latet; & ideò non subiacet foro Iudicis intendentis pœnam, aliàs inquit Lugo vbi supr. maximum Reipublicæ instaret detrimentum, si Iudicis potestas extenderetur ad inquirẽda occulta, tũ quia aiunt Cordub. Fagund. Clauis Reg. Baslæus vbi supr. nemo in tali casu tenetur se ipsum prodere, multò minùs alium propalare, cum famæ propriæ vnusquisq; faciliùs possit cedere, quã famæ alterius, tum quia huiusmodi præcepta semper sunt interpretenda, seruato iuris ordine, ita scilicet, vt, exceptis occultis criminibus, cætera manifestentur.

Dices, licèt Iudex nullam habeat iurisdictionem inquirendi peccata occulta, nihilominus fruitur ea, vt satisfaciat Reipublicæ, quæ postulat, vt fiat diligens inquisitio, vt malefactores timeant, & compescantur: ergo tenetur subditus reuelare delictum, vt cæteri timorem concipiant. Resp. prim. falsum esse Iudicem frui illa potestate super delicta occulta; nam solus Deus est Iudex iudiciorum occultorum, inquit S. Thom. 2. 2. qu. 33. art. 7. ad 5. aliàs mille incommoda sequerentur in Republica Christiana, vt optimè insinuat Lugo vbi supr. Secundò posset responderi ex Lessio lib. 2. c. 20. n. 87. in secund. edit. alios referente; esto secundum illam potestatem Iudex iustè interroget, seù præcipiat; attamen subditus iustè negat, vndè in casu datur quædam species litis vtrinque iusta, dum Iudex iuste subditum vrget, & subditus iustè negat: doctrinam hanc secutus est Castr. Pala. part. 1. de charit. tract. 6. disp. 3. punct. 14. n. 3.

Pro fine quæsiti addenda sunt verba Emin. Lugo vbi supr. Si peccator, inquit, non credatur emendandus alia via, & aliundè speratur profutura ad delinquentis emẽdationem denuntiatio, tunc si id possumus facere sine graui incommodo nostro, tenemur ex charitate, etiam non stantibus edictis, propter communem obligationem charitatis, quæ in præsenti etiam militat, reuelare Iudici.

DVBIVM CXXIII.

An, quandò quis scit delictũ fratris, & simul scit delinquentem probè scire crimen illud nulli alteri esse notum, ad edictum, seù præceptum Superioris sub quacunque pœna teneatur illud aperire, quandò ex reuelatione timet aliquod graue incommodum sibi euenturum.

SVMMARIVM.

1. *Non tenetur quis aperire delictum fratris ad Superioris præceptum, quandò ex reuelatione timet aliquod graue damnum sibi euenturum: habetur quadam limitatio vnà cum quadam aduertentia.*

2. *Tenetur quis manifestare delictum in damnum tertij, si adest periculum, quia adhuc pendet in futurum, si per monitionem non desistat delinquens, & reuelans non subeat aliquod periculum; & quadã cũ limitatione explicatur conclusio.*

PRI-

PRIMA CONCLVSIO.

1. NVllo modo ex vi excommunicationis, seù ex alio quocunq; præcepto Superioris tenetur quis delictum tali modo notum reuelare. Ita Cordub. in summ. q. 64. Sayr. lib. 12. c. 14. n. 26. Auila de censur. 2. part. c. 5. disp. 5. dub. 2. Emin. Lugo de iust. disp. 38. sect. 2. n. 36. referens multos. Fagund. in 8. præcept. Decal. lib. 8. c. 51. n. 6. Ratio est efficax, quia inter ipsum, & delinquentem non parua potest oboriri inimicitia, quod est maxima ponderatione dignum in Religionibus; nam, totum Diaboli studium est dirimere pacis vinculum; vndè, eo lacerato, & disrupto, omnia euertit; eo conseruato, & illæso, cuncta prospera succedunt, quia vires nocendi amittit; ita loquitur S. Augustin. lib. 3. contra Panormi. tom. 3. *Nihil appetit Satanas venenosissima versutia sua, nisi vt corrumpat, atque disrumpat vinculum pacis, & charitatis, quo conseruato inter Christianos, vires eius omnes inualidæ sunt ad nocendũ, & muscipulæ insidiarum comminuuntur, & consilia euanescunt*: oboriri etiam potest periculum iacturæ in fama, & in bonis; quarè cum tanto suo incommodo nemo tenetur crimen manifestare, tum quia præualere debet præceptum naturale de sibi ipsi non inferẽda læsione contra præceptum positiuum Iudicis de crimine reuelando, tum quia leges humanæ adeò sunt suaues, vt nequeant cum tanto onere, ac detrimento obligare, & præcipere subditis, vt subeant tantum damnum, & incommodum. Limita modò delictum non vergat in damnum Reipublicæ, seù Religionis, boniquecommunis, vt benè obseruant Fagund. & Clauis Regia vbi supr. quia vnusquisque tenetur subire incommodum propter bonum commune; nam *bonum particulare ordinatur in bonum commune; esse enim partis, est propter esse totius*, vt testatur S. Thom. lib. 3. contr. Gentil. c. 17.

Est tamen hic aduertendum cum Fagund. vbi supr. n. 3. referente Nauarr. Sayr. & Salonium, si peccatum, quod tendit in damnum publicum, tale est, vt accusare id non teneamur, nisi præuia admonitione secreta, & euangelica, semper esse illam præmittendam, si profutura speratur, & nondum præmissa fuit, non obstante præcepto Superioris, qui præcepit denuntiare; non enim possumus absque graui peccato, stante etiam tali præcepto, & mandato ante talem admonitionem illud Iudici accusare, vel denuntiare. Ratio est manifesta, quia humana Superioris præcepta nequeunt derogare iuri naturali, ac diuino iubenti præmittendam esse fraternam monitionem; vndè huiusmodi edicta semper sunt intelligenda secundum legem naturalem, & diuinam; aliàs talia præcepta, & edicta continerent errorem intolerabilem, nec vim obligandi haberent: videatur Fagund. addens multa alia, & obseruetur doctrina Castr. Palai part. 1. de charit. tract. 6. disp. 3. punct. 14. ex Ricard. & Suar. assignantis differentiam inter peccata, quæ solùm peccanti nocumentum afferunt, & inter illa, quæ alijs nocent; in peccatis enim solùm peccanti damnificantibus sufficit probabilis spes, seù non desperatio fructus, vt correctio secreta debeat ex præcepto diuino præmitti; at in peccatis damnum tertio afferentibus requiritur moralis certitudo, seù spes certissima de correctione, & deuitatione omnium damnorum, quæ timentur.

Est etiam hic animaduertendum cum Sanch. 2. opusc. lib. 6. c. 2. dub. 5. referente S. August. relatum in c. Hoc videtur 22. qu. 5. Sotum, Durand. Paludan. Siluestr. Angelum, & alios, magnum esse discrimen inter peccata contra bonum commune, quandò sunt omninò occulta, & improbabilia, & quandò sunt occulta, probabilia tamen; nam in hoc casu possunt denuntiari Iudici, vt Iudici, vt puniat; at in priori solùm possunt denuntiari ei, qui posset prodesse, & non obesse, idest Iudici tanquam Patri, vt remedium adhibeat, nõ autem vt Iudici, vt puniat: quæ doctrina semper est intelligenda iuxta ea, quæ dixi superiùs de correctione præmittenda, quandò non vrget periculum, inquit Fagundez vbi supr. & non datur tempus monendi.

SECVNDA CONCLVSIO.

2. SI peccatum occultum est in damnum tertiæ personæ, & imminet periculum, quia adhuc pendet in futurum, teneor denuntiare, si à culpa monitus non desistat, & ego non subeo periculum. Ita Sotus, quem citatum sequitur Sanch. in opusc. lib. 6. c. 2. dub. 5. n. 9. Baffæus in summ. tit. denuntiatio n. 9. Ratio, & fundamentum est, quia vnusquisque tenetur proximum liberare à periculo imminenti. Nec obstat peccantem pati damnum, quia melior est conditio patientis iniuriam. Quę conclusio semper est intelligenda in casu, quo denuntiatio paterna non sit sufficiens ad remedium; si enim potest damnum impedire, est facienda, priusquam denuntietur ad iudicialem: verùm cum hæc est proferenda, proferat etiam denuntians hæc verba, quandò nequit probare delictum, dicendo, mè id probare non posse, nihilominus ad impediendum damnum imminens tertij, cogor ante Iudicem deferre denuntiationem, vt ex suo officio prouideat, & inquirat: videatur Sanchez vbi supr. num. 8.

DVBIVM CXXIV.

Praxis nonnullarum Religionum est, quòd, cum Generalis, seu Prouincialis ingrediuntur monasterium pro eius visitatione, vt suo muneri satisfaciant, imponatur præceptū in virtute sanctæ obedientiæ, vt subditi ea, quæ reformatione, seu reparatione digna sunt, sibi denuntient: quæritur, quomodò sit intelligendum huiusmodi præceptum.

SVMMARIVM.

1. *IN quacumque Religione oboriuntur quidam lapsus, qui in tres classes diuiduntur.*

2. *Itidem diuiduntur defectus leues in tres classes.*

3. *Obedientiæ præceptum à Superioribus impositum non ligat subditos ad propalandos lapsus leues in tertia acceptione, qui ab omnibus etiam perfectis committuntur: & satisfit cuidam obiectioni.*

4. *Lapsus prout in prima, & secunda acceptione sunt propalandi ad Superioris edictum: habetur soluta quædam obiectio, & addita quædam limitatio.*

1. Not. prim. vt optimè notat Suar. 4. de Relig. lib. 10. c. 9. n. 1. alibi relatus, quòd nulla est tam perfecta Religiosorum congregatio, in qua pro humana fragilitate non oboriantur aliqui defectus, seu lapsus, atque culpæ, ita ordinante diuina prouidentia, quæ falli nunquam potest ob occulta sua, & iusta iudicia, quæ ab hominum imbecilli intellectu nequeunt percipi. Quamobrem in tres classes iuxta mentem Emin. Lugo de iustit. disp. 27. sect. 8. n. 263. diuidi solent: quædam appellantur grauissimę, quædam graues; & quędam leues. Grauissimæ dicuntur illæ culpæ; quibus de iure respondent atroces pœnæ ex. g. carcer perpetuus, vel diuturnus, damnatio ad triremes, traditio ad brachium sęculare post degradationem; tales culpæ dicuntur homicidium, mutilatio, percussio enormis, & similes, de quibus in c. Cum non homine de iudicijs; & c. Sunt quædam 25. qu. 1. Graues continēt, inquit Sanch. 2. opusc. lib. 6. c. 8. dub. 1. vnà cum Lugo vbi supr. peccatum mortale, vt furtum, detractio grauis, lapsus carnis cum complice. Leues continent imperfectiones contra regulas, seù constitutiones, aliasque ordinationes, vel ad summum peccatum veniale: hic non loquimur de duabus primis classibus, quia ex prædictorum quæsitorum notitia satis innotescit, quandò, & quomodò illa delicta sint Prælato denuntianda: videatur etiam Fagund. in 8. præcept. Decal. lib. 8. c. 7. sed tantum loquitur de postrema classe, idest de leuibus, quæ iuxta Suarez, Sanch. & Lugo vbi supr. alios referentes non cadunt sub ordinem iudicialem, sed possunt deduci in publicum eas manifestando ad delinquentium humilitatem, ad eorum profectum spiritualem, & ad conseruandum Religionis decorem; imò eas puniendo publicis

blicis reprehensionibus, ordinarijs pœnitentijs iuxta morem vniuscuiusque Religionis.

2. Not. sec. quòd huiusmodi culpæ leues etiam in tres classes possunt diuidi; quædam nuncupari possunt grauissimæ; quædam graues; & quædam leues. In his enim connumerantur illæ imperfectiones, quæ à Suar. & Lugo vbi supr. appellantur communes, quæ in viris etiam perfectis reperiuntur, & ad augumentum perfectionis eorum à Superioribus pœna debita, licèt leui plectantur, dummodo à secreto delatore consensus habeatur, vt volunt Suar. & Lugo vbi supr. In secundis enumerantur aliquæ imperfectiones nonnullorum subditorum in Religionibus reformatis, vt esset iusiurandi etiam cum veritate; nam hoc esset graue damnum spirituale in qualibet Religione maximè reformata, quia ille vsus videtur multùm dedecere perfectionem religiosam; idem est dicendum de vsu ludendi chartis, alijsque similibus, qui defectus, licèt sint leues in subditos, attamen Prælatis imputantur tanquam graues, quandò non puniuntur, sed dissimulatione permittuntur; vt adnotaui in dub. 73. prim. centur. ex mente multorum DD. In primis, seù grauissimis inspiciuntur, quandò communiter à subditis negligitur, & cōtemnūtur aliqua constitutio, seù aliquæ magni ponderis ordinatę potissimum ad bonum spirituale, & profectum subditorum, quæ licèt ex se non obligent subditos, inquit Lugo de iustit. disp. 9. sect. 2. num. 21. ad peccatum etiam veniale; nihilominus obligant Prælatos ad eas conseruandas, ita vt permittentes, vt abeant in desuetudinem, non eximantur à lethali culpa, vt dicunt communiter DD. vt videre est in loco citato prim. centur. ex. g. Si permitterent Prælati, vt negligatur hora consueta matutini, vt communiter petantur honores, & dignitates, vt contemnantur asperitates, & vilitates in vestibus, fabricis, alijsque rebus secundum Ordinis institutum, & statum, & similia, quæ possunt videri in loco citato, vide etiam temperamentum in dub. 75. Nec obstat huiusmodi imperfectiones non censendas esse leues, etiam in subditis, vt DD. Societatis Iesu conantur demonstrare, vt videre est in dub. 70. prim. centur. quia huiusmodi Patres, qui in magna veneratione habendi sunt, quandò loquuntur de subditis, nimis scrupulosè loquuntur; vndè eorum doctrina, quam securo pede communiter amplecti possunt omnes, nihilominus scrupuloso oculo tanquam in rigidam doctrinam declinans circa subditos est inspicienda, videantur ea, quæ dixi in dub. citato.

PRIMA CONCLVSIO.

3. PRæceptum in virtute sanctæ obediētiæ subditis impositum à Generali, seù Prouinciali in suis visitationibus, vt ipsi sibi denuntient ea, quæ pro Religionis reparatione corrigenda sunt, eos non ligat sub mortali ad illa deferenda, descripta in tertia acceptione sec. not. idest quæ communia appellantur; & quæ etiam à viris perfectis committuntur. In primis suadetur ex doctrina Emm. Sà tit. interpretatio n. 2. asserentis, cum tractatur de obligatione, strictam esse interpretationem adhibendam c. 1. de iureiurando in 6. l. quidquid astringendi ff. de verb. oblig. censetur etiam obligatio res odiosa; ideò restringenda, quoad fieri potest. Ratio videtur esse, quia sine manifesta ratione non est inducenda obligatio. Ita habetur ex Salaz. de legib. disp. 21. sect. 3. vers. oct. regula. Sanch. de matrim. disp. 9. n. 11. Castr. Pala part. 1. tract. 3. disp. 5. punct. 3. §. 3. n. 12. sed si huiusmodi præceptum subditos obligaret ad manifestandos defectus communes, &c. admitteret strictam obligationem, quam respuit lex: ergo subditi eximuntur ab huiusmodi obligatione. Secund. nequeunt Prælati sub mortali in materia leui subditos obligare, etiam si ex ore proferant præceptum in virtute sanctæ obedientiæ, quia materia ipsa est incapax tantæ obligationis, & voluntas Superioris taliter præcipientis rationi dissona est, vt communiter docent DD. quos citatos sequuntur Clauis Regia lib. 3. c. 7. n. 14. Sanch. in summ. lib. 1. c. 4. n. 4. Bassæus in summ. tit. præcept. n. 15. sed huiusmodi defectus sunt leues, à quibus non eximuntur etiam viri perfecti, ob naturæ infirmitatem, & quasi coacti ordinationum multiplicitate: ergo tale præceptum

sua

sua vi attingere pro manifestatione nequit defectus designatos.

Dices, quamuis Prælatus in materia leui nequeat ad mortale subditos obligare, nihilominus his paruis rebus talis circunstantia, & tam grauis iungi poterit, vt meritò Prælatus res illas sub mortali prohibere possit. Ita affirmant DD. vt videre est apud Clauem Regiam vbi supr. Bassæum tit. lex 4.n. 5. & Dianam part. 1. tract. 5. resol. 47. & ita est in casu, quia licèt defectus, de quibus loquimur sint leues, qui tamen Superior in visitationibus suis intendit propagare perfectionem Religionis, ad quam tenetur ratione muneris assumpti, quæ per istas imperfectiones labefactatur; ideò ratione huius circunstantiæ defectus illi fiunt graues, & consequenter ex vi præcepti impositi sunt propalandi. Respond. obiectionem ostendere ignorantiam regiminis, quod non est taliter regendum, vt coerceat prudentem dissimulationem; nam hæc in quocumque regimine est necessaria; aliàs mille incommoda sequerentur; pax conturbaretur, & quies abdicaretur, vndè Prælatus qui sic intendit opus virtutis exigere, nihil aliud exigit, quam opus relaxationis, & aliquandò se humeris restringit, quærens vndenam hoc malum, dum intentio ferebatur ad magis, ac magis disciplinam regularem propagandam? cui respondendum est ex ignorantia regiminis: percipiant, quæso, Prælati omnes aurea verba Emin. Lugo de iustit. disp. 9. sect. 2. n. 25. ita loquentis: Prælatus regularis ita debet correctionem, & reformationem spiritualem suorum subditorum attendere, vt non incidat in contrarium extremum, & reddat odiosam disciplinam, & correctionem; vndè non debet omnia, & singula examinare, inquirere, punire, sed iuxta Sosipatris dictum parua quidem, & vulgaria peccata dissimulanda frequenter sunt: per hoc patet responsio ad argumentum: videatur S. Bonau. cit. in dub. 75.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. SI postea attendamus illos defectus subditorum, descriptos in prima, ac secunda acceptione sec. not. nullum dubium videtur esse subditos ex vi præcepti impositi teneri illos propalare, vt possit Prælatus præcipiens candorem disciplinæ regularis reparare. Facilis est probatio, quia, cum finis gubernationis religiosæ, inquit Lugo vbi supr. disp. 35. sect. 5. n. 55. sit, vt Prælatus exemplo, & prudentia contineat subditos in disciplina religiosa, & hanc, si est relaxata ad pristinum, ac debitum rigorem reducat, subditosque ad perfectionem religiosam promoueat; & cum per illos defectus maximè labefactetur disciplina regularis, & bonū cōmune non paruū patiatur detrimētū, cuius cōseruatio, & restauratio incūbit sub mortali Prælato, vt dicunt DD. ideò censendi sunt cadere sub obligationem reuelationis: ergo subditi tenentur parere præcepto; aliàs rei peccati mortalis habendi sunt.

Dices, licèt huiusmodi defectus in ordine ad Prælatum pro conseruatione disciplinæ regularis sit materia grauis; nihilominus in ordine ad subditos pro obseruantia non insurgit talis, vt dicunt DD. vbi supr. ne, laqueis multiplicatis, multiplicentur peccata in maius damnum eiusdem disciplinæ; proindè ex præcepto imposito nulla obligatio sub mortali insurgere potest. Respond. esto non teneatur subditus sub mortali ad obseruantiam prædictorum defectuum ob rationem recitatam, attamen cum subditi vocentur in auxilium in ordine ad manifestationem, cogente præcepto, vt reparetur bonum commune, fieri materiam grauem, & consequenter obligationem reuelandi hos defectus excitari.

Limitanda videtur conclusio, modò Superior præcipiens allaturus sit remedium defectibus manifestandis; si enim subditis certò constat, vel probabiliter creditur, quòd nullum remedium adhibebit Prælatus, inquiunt Antoninus, Siluest. Paludan. quos citatos sequitur Auila de censur. part. 2. c. 5. disp. 5. dub. 2. Emin. Lugo de iustit. disp. 28. sect. 2. n. 38. non teneri subditos ad denuntiandum, quia nemo tenetur ad opus inutile, & ad actionem otiosam: secus est dicendum, si solùm esset dubium: an Prælatus allaturus sit remedium per pœnā, vel per correctionem, quia tunc in dubio præsumendum est pro Prælato, & est illi obedien-

obediendum. Ita Auila vbi supr. & Sanch. 2. opusc. lib. 6. c. 2. dub. 17.

Animaduertendum pro fine quæsiti, quòd principium relaxationis Religionum reformatarum oboritur ex eo, quòd grassantur aliquæ corruptelæ inter Superiores maiores à Supremis Prælatis sub pęna culpę reformandæ, quæ permittuntur, & negliguntur ob verecundiam, vel ne ipsi Pręlati vna cum illis priuentur simillibus commodis, vel ob alias causas, proclamantibus etiam subditis, qui tandem ab experientia moniti à proclamationibus cessant, quia nullum remedium est afferendum, & ita paulatim corruit, nullo reclamante, reformationis ędificium, vndè insurgit summa pax in summo bello, ac malo.

DVBIVM CXXV.

An ad huiusmodi edicta Superioris crimina audita, & non visa sint aperienda.

SVMMARIVM.

1. *Delicta audita à viris leuibus ad Superioris edictum non sunt aperienda: habetur limitatio.*

2. *Delicta audita à personis fide dignis, stante praecepto, sunt manifestanda, modò sit infamia.*

3 *Delictum ab ignotis auditum non est denuntiandum, cum nullus teneatur ad actionem inutilem.*

Multis modis id contingere potest; vel crimen ad aures peruenit ex personis leuibus, quæ non sunt fide dignis; vel ex viris grauibus, ac fide dignis; vel incognitis per monasteria, & cellulas.

PRIMA CONCLVSIO.

1. Delicta audita, & non visa à viris leuis armaturæ, & non fide dignis non sunt reuelanda Superiori ad eius edictum: secus si à personis fide dignis. Primam partem docent Sanch. opusc. 2. lib. 6. c. 2. dub. 16. n. 3. referens alios. Auila sect. 2. c. 5. disp. 5. dub. 2. Clauis Reg. lib. 12. c. 14. n. 33. Emin. Lugo de iustit. disp. 38. sect. 2. n. 28. Bassæus in summ. tit. Denuntiatio n. 11. Castr. Palaus prim. part. t. act. 6. disp. 3. punct. 14. n. 8. Ratio est, quia cum hæc notitia nullam faciat fidem; ideò censenda est inutilis denuntiatio, quia etiam denuntians incurret in leuitatis notam, & reo fortassis iniustè afferret damnum.

Limita, modò non sit casus, per quem ex occultatione tantum immineret periculum, vt quæcunque notitia esset vtilis ad aliquam cautelam, vel ad aliquid aliud, vt siquis à persona non fide digna, vel sibi ignota audisset, actum esse de occidendo Prælato die sequenti in tali loco, vel à talibus personis, vel secuturum maximum scandalum coram sæcularibus in non paruum damnum Religionis, quia tunc teneretur illam qualemcunque notitiam communicare. Ita Lugo vbi supr.

2. Secunda pars habetur ex Sanch. vbi supr. referente Nau. & Cordub. quia talis notitia, quæ ex auditu habetur, est vera notitia, quæ fidem facit, modò sit infamia, & habeatur notitia de infamia, quia, quamuis ipse videret delictum, non teneretur denuntiare, nisi sciret esse infamiam: ergo à fortiori, si tantùm audiuit delictum. Ita Auila vbi supr. cuius doctrina semper erit intelligenda iuxta verba Fagund. in 8. præcept. Decal. lib. 8. c. 45. n. 8. ita loquentis. In visitationibus, etiamsi præcipiatur subditis sub censura denuntiare omnia delicta solùm tenentur denuntiare Superioribus, tanquam Iudicibus ea delicta, quorum authores laborant infamia de talibus delictis, & quæ correctione digna sunt, tacendo ea, quæ occulta sunt, vt colligitur ex. c. Qualiter, & quandò. de accusat. & docent communiter DD. Nauarr. Sayr. Salon. Aragon. Valent. Siluest. Sot. Et ratio est, quia subditus ad ea tantùm debet respondere, quorum Superior est legitimus Iudex; nullus autem Superior præter Deum est Iudex eorum delictorum, de quibus nulla est infamia, & ideò non potest absque peccato inuestigare delicta de aliquo particulari subdito, dum illorum non adest infamia, vt dicitur in c. Qualiter, & quandò. de accusat. tunc autem quis laborat infamia delicti, quandò

talia

talia indicia de illo sunt, vt æquipolleant semiplenæ probationi, & à fortiori quandò datur semiplena probatio aduersus illum: hæc Fagund. videatur etiam Lugo de iustit. disp. 37. sect. 7. n. 77.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. Delictum auditum ab ignotis, qui non possunt declarari, vel qui ipsi etiam audierunt ab alijs ignotis, non est denuntiandum. Ita Emin. Lugo vbi supr. disp. 38. sect. 2. n. 28. Sanch. vbi supr. n. 4. referens Nauarrum, & multos alios doctos recentiores, quia nemo tenetur ad actionem inutilem.

Pro fine est animaduertendum, quòd delictum auditum ab homine fide digno, si hic denuntiet, nulla est obligatio denuntiandi, quia nil addit supra primam denuntiationem. Ita Sanch. & Auila vbi supr.

DVBIVM CXXVI.

Pro fine huius tractatus in ordine ad Regulares multa sunt addenda.

SVMMARIVM.

1. *Huiusmodi edicta non habēt vim obligandi, vt manifestentur delicta contra se commissa ab alio.*

2. *Quandò extat obligatio denuntiandi, non eximitur ab obligatione ob iuramentum datum pro securitate tacendi: & designatur differentia inter iuramentum datum seruandi secretum, & secretum alicuius fidei commissum.*

3. *Nemo in virtute edictorum tenetur se ipsum tanquam delinquentem denuntiare, nec etiam complicēs, quandò ad delinquentis manifestationem sequitur manifestatio proprij delicti.*

4. *Superioris præceptum censetur nullum, quandò adest onus probandi delictum, & deficiunt probationes.*

5. *Eximitur à censura, qui consilio indiget, vt sciat, ad quid teneatur, & deest commoditas petendi consilium intra terminum præfixum excommunicationis latæ.*

6. *Huiusmodi edicta non obligant subditos regulares, elapso visitationis tempore.*

1. Primò, quòd ex vi horum edictorum regulariter nemo tenetur accusare, vel denuntiare peccata contra se commissa ab alio, quia in Euangelio habetur consilium de remittendis proprijs iniurijs; vndè non est credendum Prælatos in suis edictis oppositum præcipere. Ita Emin. Lugo de iust. disp. 38. sect. 2. n. 21. ex sensu multorum recentiorum: addit etiam multos hoc extendere ad delictum, quod fuerit publicum.

2. Secundò, quòd iuramentum datum pro securitate tacendi non obligat, nec ligat, quandò extat obligatio delictum manifestandi ex vi prædictorum edictorum, quia est de re illicita. Ita Sanch. 2. opusc. lib. 6. c. 2. dub. 21. referens Silu. Angelum, Nauarr. & D. Bonauent. quarè insurgit maxima differentia inter secretum alicuius fidei commissum, & iuramentum datum seruandi secretum delicti, quod fuit visum, seù scitum, quia in hoc casu ad edictum Superioris est aperiendum delictum; in illo nulla est obligatio, nisi quandò esset necessarium ad proximi damnum vitandum; hoc discrimen Sanch. vbi supr. ex Nauarr. notat.

3. Tertiò, quòd nemo in virtute edictorum tenetur se ipsum tanquam delinquentem denuntiare. Ita Auila de censur. sec. part. c. 5. disp. 5. dub. 2. concl. 8. quem sequitur Lugo vbi supr. n. 21. ac per consequens complices, qui non possunt manifestare alium, nisi manifestando etiam suum delictum, non tenentur ad manifestandum delinquentem, quia hoc esset mediatè manifestare suum delictum, nisi fortè esset in tam graue damnum commune, vt postponenda esset manifestatio proprij delicti: videatur Lugo vbi supr.

4. Quartò, quòd, quandò est onus probandi delictum, quod denuntiatur, & deficiunt probationes, præceptum Superioris videtur esse nullum, quia continet errorem intolerabilem; nam quandò scitur aliquod delictum, & probari nequit, non videtur sciri ad effectum illud denuntiandi. Ita

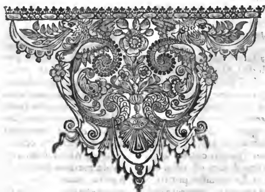
Bassæ

Bassæus in summ. tit. Denunt. n. 11. referens Petr. Nauarr. Angel. & Nauarr. an etiam hoc militet in delictis contra bonum commune, seù tertium adhuc in fieri, vel conseruari: videatur Lugo vbi supr n. 24. qui satis longam tractat quæstionem.

5. Quintò, quòd ille, qui indiget consilio, vt sciat ad quid teneatur, & non potest consilium capere intra terminum præfixum excommunicationis latæ non incurret in eā; censetur enim impeditus, & impedito non currit præscriptio secundum regulam iuristarum. Ita Auila de censur. sec. part. c. 5. disp. 5. dub. 2. concl. 4.

6. De temporis duratione prædictorum edictorum videatur Fagund. in 8. præcept. Decal. lib. 8. c. 52. n. 3. ita loquens de Regularibus: Notandum verò est, præcepta illa, quæ à Prælatis Religionum in suis Religionibus in particularibus visitationibus, proponuntur, cum prædictæ visitationes certo tempore finiri soleant, & præcepta illa obligationem ad mortale contineant, non obligare subditos, qui post expletum tempus visitationum notitiam talium præceptorum habuerunt. Ratio est, quia intentio Prælatorum est ea præcepta pro eo solo, & præciso tempore imponere, nisi aliud expressè ipsi declarent; vnde Religiosus, qui intra tempus visitationum non obediunt edicto ex vi talis præcepti, non tenetur post transactum tempus visitationum ad denuntiandum; peccauit tamen, qui nullam causam excusantem habuit, quæ eum à tali denuntiatione excusaret. Ita communiter DD. & expressè docet Sayrus lib. 12. c. 14. n. 24. colligitur ex Nauarr. in c. Inter verba 11. qu. 3. concl. 6. corol. 66. n. 797. & ex Salon. 2.2. qu. 68. art. 1. contr. 2. dixi ex vi talis præcepti, quia aliundè ex iure naturali, si ea delicta perniciosa fuerint, & nociua alijs, tenebitur ea denuntiare; imò etiam, & quandò fuerit nociua proximo peccatori, seruato ordine Euangelico: hæc Fagundez.

Multa, quæ dicuntur in tractatu præsertim de correctione præmittenda ante denuntiationem, possunt etiā regulari iuxta doctrinam traditam in dub. 48. vt intelligenti semper videbitur.

TRACTATVS QVINTVS DE IVSTITIA DISTRIBVTIVA.

DVBIVM CXXVII.

An in conferendis honoribus, & dignitatibus locum habeat in Religionibus iustitia distributiua.

SVMMARIVM.

1. *Prælatura vel sit honor, vel onus sub qualibet ratione secundum mensuram iustitiæ distributiuæ est distribuenda.*

2. *Alijs rationibus probatur inter Regulares circa dignitates, & honores locum habere iustitiam distributiuam.*

3. *Vocis bonum in Religionibus est petendum à recta administratione iustitiæ distributiuæ: & satisfit cuidam obiectioni.*

Præsentem tractatum ferè nouum libenter aggredior ob duo. Quorum prim. est, *quia regimen*, ait S. Thom. 7. polit. lect. 10. *fundatum super iniustum subditorum non est benè mansiuum, quia subditi grauati per iniustitiam sunt amaro animo, & de facili possunt corrumpere regimen*: idque præsertim contingere Claustralibus potest; non solùm ob monitum Nauarri comm. 4. de Regul. n. 24. Nimis durum est omni honore, ac officio in Religionibus priuari, & opus est maxima patientia, cuius rei æquanimis patientia non est omnium, sed paucorum, quos Iuppiter æquus amat, & ardens euexit ed æthera virtus: sed quia per professionem iuri meritorum non renuntiarunt, vti dicam inferiùs: vndè experientia docet, conturbationes, quæ aliquandò in Religionibus excitantur, suboriri ex iniusto administrato Imperio; nam multi granarj tantum patientiæ onus ferre non valent. Sec. quia magis occurrendum est regiminis corruptioni, quàm malorum Religiosorum scandalis; nam hæc sunt necessaria non solùm in Ecclesia, teste D. August. in psalm. 79. *Necesse est, vt inter scandala, Zizania, & paleam gemat Ecclesia: quia*, inquit idem S. August. in psalm. 25. in prim. enarr. *cum quisque profecerit in Ecclesia necesse est, vt patiatur malos in Ecclesia*: sed etiam in Religionibus ad Monachorum profectum, & ad virtutum exercitium, vt optimè tangit B. Laurent. Iustin. de interiori conflictu c. 2. *Huiusmodi autem persecutiones* (de quibus dixit supr.) *aperta, operaque nefanda, quamquam longè sint à Congregationibus iustorum; minimè tamen in ipsis scandala desunt, quæ, dicente Domino, sunt necessaria, vt veniant, quatenus virtus exerceatur habita, aut nondum inchoata initium sumat: occasione talium oritur persæpè solicitior cura charitatis, fuimet scientia clarior, & cautela conuersandi prudentior*: & Abb. Trithem. in orationibus habitis in conuent. Abbat. orat. 4. pag. 874. loquendo de maximo scandalo fugitiuorum, & Apostat. *Nam*, inquit, *& Sanctissimi Patres claustralium Rectores fugitiuos olim complures habuerunt, & apostatas, quorum malitia nec bonis nocuit, nec innocentibus fuga scandalosa fuit: hinc S. Ioann. Apostol. 1. Epist. c. 2. de quibusdã similibus ait: Exierunt à nobis, sed non erant ex nobis: oportet in Reli-*

Religionibus fugitiuos, & apostatas esse, vt bonorum perseuerantia comprobetur: vndè ob malos non perit pia, ac religiosa fraternitas, teste D. August. psal. 132. *Veruntamen charissimi, sunt qui & Monachi falsi sunt, & nos nonimus tales, sed non perijt fraternitas pia propter eos, qui profitentur, quod non sunt*: & ideò hanc regulam tradit generalem idem D. August. in psalm. 92. *Necesse est, vt, si proficis, inter iniquos viuas, ab iniquis recedere non potes, ab iniquitate recede*: illa verò (idest corruptione) introducta, totum deuastatur regimen, teste D. Thom. ex D. Paulo 1. ad Corinth. cap 11. lect. 4. *Primum malum communitatis est dissensio, vndè cætera oriuntur; vbi enim dissensio nihil rectum inuenitur*: & S. Antonin. part. 2. tit. 4. cap. 8. §. 4. loquendo de Regularibus: *Ex seditione tota vita regularis deficit*: & excitat clamores vsque ad suprema tribunalia, vt notat Rodriq. tom. 2. quæst. 1. art. 1.

Illis ergo prætermissis, quæ spectant ad hanc materiam, de quibus DD. & ego in primis dubijs, hic alia dubia sunt inuestiganda, & primum est præsens, licèt in tertio dubio iam fuerit discussum, sed vt magis roboretur, trado hanc conclusionem.

CONCLVSIO.

1. Non videtur dubitandum, quin Prælaturæ regulares non cadant in earum administratione sub mensuram iustitiæ distributiuæ. Suadetur: vel Prælatura est honor, vel onus; si prim. est quippè honor communis, vt optimè dicit S. Thom. 7. polit. lect. 10. *Principari autem in politia est honor communis*: imò bonum in bonum subditorum ordinatum, inqnit Dionys. Carthus. de regim. politiæ art. 13. *Prælationes, dignitates, Principatus, atque officia christianæ Religionis sunt quædam obsequia in bonum subditorum ordinata, & ad communitatis vtilitatem, non ad propria commoda Præsidentium referenda*: ergo omnes Religiosi de illis secundum merita, ne confusio oriatur, participare debent; vndè Arist. 2. polit. cap. 1. reprehendit illos, qui dignitates absque virtutibus, ac meritis conferunt, quia fit Ciuitas maximè vna, quod nequit fieri: si secund. sanè secundum vires est distribuendum, vt probat Emin. Lugo de iustit. disp. 1. sect. 3. n. 56. onus enim non repugnat statui religioso: sed neutro modo potest dispensari absque mensura iustitiæ distributiuæ, quia est regula honorum, & onerum, vt omnes fatentur: ergo in Religionibus ea est omninò seruanda. Ratio hæc desumitur ex doctrina S. Thom. 2. polit. lect. 1. in fin. *Iustum est*, inquit, *quòd omnes simul participent de Principatu, siue principari sit quoddam bonum, siue malum, quia de communibus bonis, & communibus oneribus iustum est, vt æqualiter participent, qui sunt æquales in Ciuitate*. Huic forti rationi alia non inferioris roboris addatur: si in Religionibus nulla existeret obligatio seruandæ iustitiæ distributiuæ, tolleretur omne ius tam actiuum, quàm passiuum à Religiosis per professionem acquisitum in omnibus electionibus, qui per votum paupertatis non renuntiarunt bonis spiritualibus, nec iuribus prædictis, aut honoribus, qui eis debentur, vt inquiunt Lessius de iust. lib. 2. c. 4. dub. 5. n. 26. Sanch. in summ. lib. 7. c. 8. n. 25. imò S. Thom. opusc. 19. cap. 2. sed id nequit iustè dici: ergo neque iustè dici potest Religiosos eximi ab obligatione seruandi prædictam iustitiam. Tertia ratio desumitur ex verbis ipsis Emin. Lugo de iustit. disp. 35. sect. 5. n. 56. dicentis. Non enim mihi persuadere possum, quòd Prælaturæ regulares institutæ sint ex primaria, vel secundaria intentione, vt præmia, sed solùm ad bonum communitatis, & vt Religio habeat bonos Prælatos, à quibus regatur; cum enim religiosus status ordinetur ad hoc, vt subditi perfecti sint contemptores honoris temporalis, & procul ab omni ambitione, ac desiderio imperandi, imò ex se abhorreant huiusmodi officia, quomodò Institutores potuerunt ex secundaria etiam intentione ad hoc instituere Prælaturas, vt essent præmia meritorum? hæc Lugo: ex quibus verbis deducitur ista consequentia: ergo in cæteris bonis, commodisque Religionis nulla existit obligatio seruandi huiusmodi iustitiam: suadetur, nam ratio formalis, quarè Religiosis non debentur iura iustitiæ distributiuæ in honoribus, est secundum Lugo quia eorum status petit,

vt sint contemptores honoris temporalis: sed idem status petit etiam, vt sint contemptores omnium aliorum bonorū, vt vno ore fatentur SS.PP. vndè S.Bernard. in apolog. ad Gulielm. Abbatem loquens in persona sanctorum Religiosorum ait: *Habentes victum, & vestitum, & quibus tegamur, his contenti sumus*: & Cęsarius in admonition. 25. inquit: *Ad professionem nostram pertinet subiectione, & abiectione gaudere, paupertatis studium quarere, & non solum facultates, sed etiam ipsas voluntates de cordibus eradicare*: igitur in nullis Religiosorum bonis ratio iustitiæ distributiuæ habenda est: & ita quilibet Superior est absolutus Dominus, & non fidelis administrator; & quis non videt mille incommoda fore excitanda? Quarta ratio est, quia tale regimen, & dominium non esset naturale, & consequenter tyrannicum, & aperiretur via discordijs, ac seditionibus, quæ omnia è directò opponuntur omni rectæ administrationi dominij. Prima pars habetur, quia vnus, vel saltem pauci, alijs exclusis, qui meritorum sunt pares, possent semper etiam sub zelo, & bono communi Prælaturas possidere: & hoc est contra naturam talis regiminis, vt vult S. Thom. 3. polit. in fin. lect. 15. *Non igitur*, inquit, *naturale est vnum secundum suam voluntatem principari, aliquibus similibus, & aqualibus ei secundum virtutem*: ex hoc enim sequitur secunda pars; nam eo ipso, quòd regimen erigitur contra naturam, erigitur quidem tyrannicum, inquit Aristot. 3. polit. c. 12. *Tyrannicum verò non est secundum naturam*. Ratio designatur à D. Thom. in 3. polit. vbi supra lect. 6. *In tyrannide autem, & alijs transgressis non est iustum simpliciter. Tale iustum*, subdit lect. 7. *aquale videtur esse, vel consistere in quadam aqualitate secundum proportionem, qua non solùm attenditur ex parte rerum, qua distribui debent, sed ex parte suppositorum, quibus debet fieri distributio*: quarè non est mirandum, & hæc est tertia pars, si tandem discordiæ gliscant, seditionesque suscitentur; inhonorati enim inspicientes alios frui honoribus, ac Prælaturis præter naturam regiminis, cum ipsi sint meritorum pares, audacter seditiones aggrediuntur, vt experientia docet, & tradit Arist. 5. polit. cap. 3. *Ipsi enim inhonorati, & alios honoratos cernentes seditionem aggrediuntur*. Nec dicas, seditionem non excitari, duce experientia, quia falsum est; nam cum eius radix sit voluntas, inquit S. Thom. 5. polit. lect. 2. ideò paulo ante eam appellat seditionem occultam: *Seditio est enim occulta dissensio*: proindè priùs excitatur in voluntatibus, dum oppressi separantur, ac diuiduntur per tristitiam ab illorum voluntatibus, qui intendunt semper possidere Prælationes, earumque commodis frui; vndè habent voluntates illis contrarias, quæ demum, inquit S. Thom. vbi supr. & data temporis opportunitate in apertas seditiones prosiliunt. O quot casus possunt designari tali tempore orti, qui iam per longum tempus ante in voluntatibus erant nati. Ex hac doctrina cognoscant Prælati, quàm necessarium sit Religiosorum animos debitis satisfactionibus tam in honoribus, quàm in alijs commodis in vnum colligere, & conglomerare; & ideò S. August. S. Thom. & alij citati in dub. 103. statuunt vnitatem iuris esse finem recti regiminis. Vltim. suadetur ex eo, quòd resecaretur pax ex Religiosorum congregationibus, de qua tam egregiè loquitur S. Augustin. in appendice serm. 57. *Concordia ergo*, inquit, *fratrum voluntas Dei est, iucunditas Christi, perfectio sanctitatis, morum custodia, atque in rebus omnibus laudabilis disciplina*: quam toto conatu destruere Satanas satagit; ea enim destructa, bonum societatis destruitur, eaque conseruata, vires nocendi amittit inimicus: *Nihil aliud appetit Satanas*, ait idem Sanctus lib. 3. contra Parmenian. *venenosissima versutia sua, nisi vt corrumpat, atque disrumpat vinculum pacis, & charitatis, quo conseruato inter Christianos, vires eius inualida sunt ad nocendum; & muscipula insidiarum comminuūtur, & consilia euanescunt*: quam S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 2. & Ægid. Roman. de regim. Princip. 2. p. lib. 3. c. 3. pro fine regiminis, & Imperij statuunt, quo obtento, obtinetur etiam multitudinis conseruatio, vt notat Abulens. de polit. in Parad. *Ciuilis communitas pacem desiderat, & pace conseruatur*: ergo, ne tantum bonum è Religionis gremio resecetur, non resecetur iustitia distributiua in honori-

bus

bus conferendis: consequentia habetur à S. Thom. 2. polit. lect. 9. *Per iustitiam conseruatur pax Ciuitatis*: & à DD. prout in sequentibus dubijs: audiamus etiam Ægid. Roman. vbi supr. lib. 1. part. 2. c. 11. *Ad hoc autem, vt Regna subsistant, & pacificè maneant, vtraque iustitia tam generalis, quàm specialis est necessaria*: & in fine capitis in laudem iustitiæ ait: *Sicut anima continet corpus, quia, recedente ea, corpus dissoluitur, & marcescit: sic iustitia continet vrbanitates, idest Ciuitates, & Regna, quia sine ea dissoluuntur, & non possunt Regna subsistere; valdè igitur iniuriatur Regno, & Regi, qui iustitiam non seruat.*

Dices, esto verissimum sit pacem, quæ oritur ex iustè administrato Imperio, esse necessariam pro Religionis conseruatione; nihilominus obtinetur per alias virtutes, quàm per iustitiam distributiuam, præsertim per charitatem, quam inter se colere debent Religiosi. Respond. rationem esse illorum, qui semper volunt frui Imperio, eiusque commodis; nam quippè sciunt in Religionibus maiorem hominum partem esse imperfectam, & in perfectione languescere, ipsasque Religiones habere declinationem, & occasum, in quo virtutes deperduntur, frigescente charitate, esse subiectas factionibus, ac seditionibus, imò & Superiorum tyrannidi; sciunt etiam, vel scire debent iustitiam à diuina Sapientia designari, vt obstet malis enarratis, sustinendo illarum occasum, ac succurrendo subditorum infirmitati, vndè opus est mirari eorum doctrinam, & simul concludere esse velamen ad celandum illud, quod S. Thom. 3. polit. lect. 5. ex Aristot. mente recitat: *Homines propter vtilitates, quæ veniunt ex bonis communibus, quæ sibi Principantes vsurpant, & quæ veniunt etiam ex ipso iure Principatus, volunt semper principari, at si principari esset sanum esse, & nō principari esset infirmum esse; sic enim videntur homines appetere Principatum, sicut infirmi appetunt sanitatem.*

DVBIVM CXXVIII.

An Religionis conseruatio petenda sit à rectè administrata iustitia distributiua.

SVMMARIVM.

1. *In quocunque negotio requiritur scientia, etiam in regiminibus ad hoc, vt pro finis consecutione media dirigantur.*

2. *Regiminis media se habēt in duplici differētia, de quibus, vt Respublica conseruetur, cognitionem habere oportet.*

3. *Rectorum vltimatus finis est Religionis conseruatio.*

4. *Medium efficax influens in huiusmodi conseruationem, sicut & obstans nociuis est iustitia distributiua: & duabus obiectionibus satisfit.*

5. *Id est à natura institutum.*

1. Vt magis doctrina præcedentis quæsiti elucescat tam præsens, quàm subsequentia quæsita agitantur. Pro quorum intelligentia sit prim. notand. quòd *Cuiuslibet effectus cogniti naturaliter homo causam scire desiderat; intellectus humanus cognoscit ens vniuersale: desiderat igitur naturaliter cognoscere causam eius, quæ solùm Deus est.* Ita S. Thom. lib. 3. contra Gentil. c. 25. vndè *Sublata cognitione, & scientia*, inquit Cicero lib. 1. de fin. bon. & malor. *tollitur omnis ratio & vitæ agendæ, & rerum gerendarum*: hinc est, quòd in omnibus rebus tam speculatiuis, quàm practicis ad earum veritatem assequendam requiritur scientia, quarè in multitudine dirigenda ad finem intentum scientia desideratur in Gubernatore, seu Rectore; aliàs nunquam media proportionata pro finis consecutione extenderentur, vt optimè insinuat S. Thom. 5. polit. lect. 7. *Scientia autem est*, ait, *communis omnibus; oportet enim, quòd habeant scientiam Principes, & in ducatu exercitus, & in regimine Ciuitatis; aliter enim non possunt dirigere in finem intentum ea, quæ sunt ad finem*: ex quibus verbis deducitur scientiam non inuestigare regiminis finem, sed,

eo

co præſuppoſito, cogitare de medijs, vt ex eodem D. Thom. 1. de regim. Princip. cap. 2. elicitur: *Nec rectè conſiliatur, an pacem faciat in multitudine ſibi ſubiecta Rector, ſicut nec medicus, an ſanet infirmum ſibi commiſſum; nullus enim conſiliari debet de fine, quem intendere debet, ſed de his, quæ ſunt ad finem*: idem dicit Ægid. Roman. de regim. Princip. 1. part. lib. 3. cap. 13. *Nam ſicut medici non eſt conſiliari de ſanitate, ſed cuius eſt intendere ſanitatem tanquam finem; ſic cuius eſt Ciuitatem ordinare, non eſt conſiliari de pace, & de concordia ciuium; nam vt dicitur 3. eth. conſilium non eſt de fine, ſed de his, quæ ſunt ad finem; pacem enim, & concordiam ciuium debet intendere Rector Ciuitatis, tanquam finem*.

2. Not. ſecund. quòd media inueſtiganda pro finis conſecutione, ſe habent in duplici differentia: quædam ſunt directè influentia in conſeruationem multitudinis, quæ eſt finis regiminis, & Regentis: quædam verò ſunt corruptiua ipſius finis; vndè illa cognoſci nequeunt, niſi Rector profundè ſciat media, per quæ corrumpuntur, vt optimè dicit Ariſtot. 5. polit. c. 8. *Illud autem ante omnia patet, quod, ſi ſciamus per quæ corrumpuntur Reſpublicæ, ſcimus etiam per quæ conſeruantur; contrariorum enim contrarij effectus*. Ratio huius doctrinę eſt, inquit S. Thom. 5. polit. lect. 1. *Quia contrariorum contraria ſunt principia: ſed corruptio, & ſaluatio ſunt contraria: ergo habent contraria principia: ſi ergo habemus, quæ ſunt principia tranſmutationis, & corruptionis Rerumpublicarum, habemus, quæ ſunt principia ſaluationis; quoniam contraria*.

PRIMA CONCLVSIO.

3. Rectorum, ſeù Prælatorum vltimatus finis in ſuo regimine nil aliud eſt, quàm Religionis conſeruatio. Concluſio de ſe patet, & firmatur à Platon. de Republ. lib. 1. & 3. *Publica vtilitas, & ſalus debet eſſe ſcopus magiſtratui propoſitus*: & etiam à. S. Thom. ex Ariſtot. 3. polit. lect. 3. *In Republica ſunt diuerſi ciues habentes diuerſa officia, & ſtatus diſſimiles, per quos exercent proprias operationes in Ciuitate; opus commune omnium eſt ſalus communitatis, quæ quidem communitas conſiſtit in ordine politiæ*: & fundatur in natura. Boetius lib. 3. de Philoſ. conſolat. ait: *Dedit enim Prouidentia Dei creatis à ſe rebus hanc, vel maximam manendi cauſam, vt quoad poſſunt, naturaliter manere deſiderent; quarè nihil eſt, quòd ullo modo queat dubitari, cuncta, quæ ſunt, appetere naturaliter conſtantiam permanendi, deuitare perniciem*: & S. Thom. contra Gentil. lib. 3. cap. 19. *In omnibus rebus euidenter apparet, quòd eſſe appetunt naturaliter; vndè & ſi quæ corrumpi poſſunt, naturaliter corrumpentibus reſiſtunt, & tendunt illuc, vbi conſeruantur, ſicut ignis ſurſum, & terra deorſum*.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. Medium efficax directè influens in finem prædictum omninò cenſendum eſt eſſe iuſtitiam diſtributiuam rectè adminiſtratã tam in conferendis Prælaturis, quàm in omnibus alijs bonis Religionis diſpenſandis. Suadetur ex doctrina S. Thom. 5. polit. lect. 1. aſſerentis, quòd *Reipublicæ ſaluatio ab omnibus intenditur; Reſpublica autem ſaluari nequit ſine coniunctione, nec coniunctio fieri poteſt, niſi reddatur æquale*: ſed iſtud æquale æqualiter ſecundum proportionem geometricam nequit diſtribui abſq; iuſtitia diſtributiua, quia eſt eius menſura; ideò dicebat Auguſt. lib. de quant. anim. to. 1. *Nihil aliud dicimus iuſtitiã, niſi æquitatem; æquitas autem ab æqualitate quadam videtur appellata, ſed quæ in hac virtute æquitas, niſi vt ſua cuique tribuantur?* ergo huiuſmodi iuſtitia inſpicienda eſt tanquam medium efficax influens directè in voluntatum coniunctionem, & vnionem, & conſequenter in Religionis conſeruationem.

TERTIA CONCLVSIO.

Principium, ſeù medium efficax obſtans principijs corruptionis Reipublicæ, ſeù Religionis nonniſi huiuſmodi iuſtitia deſignari poteſt: Suadetur ex doctrina S. Thom ex Ariſtot. deſumpta 5. polit lect. 2. quæ docet ſeditionem eſſe corruptionem

ruptionem omnis recti regiminis, cuius principia sunt honor, & lucrum, quatenus iniustè à Regentibus vsurpantur; vndè de vtroque sequentia verba notat: *Contingit enim Principantes iniuriari ciuibus, & eosdem excellere honoribus, vel lucro propter quod ciues mouent seditionem; manifestum est, quia, cum Princeps accipit bona subditorum, voluntatem habet ad accipiendum, alij habent contrarias voluntates: ergo dissident voluntates: sed dissensio voluntatum radix est seditionis propter iniuriam: igitur & lucra mouent seditionem*: & paulò inferiùs. *Manifestum est, qualiter honor est causa seditionis; cum enim aliqui non honorantur, videntes alios honoratos faciunt seditiones; tunc enim dissident voluntates, hoc autem est radix seditionis*: sed iustitiè distributiuæ munus non permittit, vt iniustæ distribuantur honores, cæteraque commoda Religionis: ergo voluntates in vnum cogit, eisque non præbet occasionem dissidendi: ergo omninò dicendum est huiusmodi iustitiam obstare seditionis principijs.

Dices, principia corruptiua regiminis non solùm videntur esse honores, & commoda iniustè, & in excessu possessa, sed etiam tyrannis; ideò dicebat S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 1. *Si igitur regimen iniustum per vnum, aut per plures tantùm fiat, qui sua commoda ex regimine quærant, non autem bonum multitudinis sibi subditæ, tales Rectores Tyranni vocantur nomine à fortitudine deriuato, quia scilicet per potentiam opprimunt, non per iustitiam regunt*: quarè iustitia distributiua non videtur aduersari huic malo. Respond. falsum esse, quia Princeps tunc censetur Tyrannus, quandò bona communia in subditorum vtilitatem distribuenda, in proprium commodum trahit, quarè eò ipso, quòd iustitia distributiua honores, & lucra vnà cum omnibus alijs commodis secundum proportionem geomatricam dispensat, non solùm è medio tollit omnem seditionem, sed etiam omnem speciem tyrannidis; vndè Rectores nequeunt in hoc malum labi; proindè aiebat Ægid. Roman. de regim. Princip. 2. part. lib. 3. c. 2. *Si in aliquo dominio, aut Principatu intenditur bonum commune, & omnium ciuium secundum suum statum sic est æquale, & rectum*.

Dices, Religiosorum cœtus non solùm ordinatur ad saluandam eius integritatem in ordine ad regimen, sed multò magis ad promouendam perfectionem, ad quam quilibet Ordo est institutus, in quam non influit iustitia distributiua. Respond. quòd, licèt verissimum sit huiusmodi iustitiam non influere in prædictam perfectionem tanquam in effectum, nihilominus negari nequit esse potissimam causam excitantem ad eam promouendam, imò illius ruramentum tam pro parte Prælatorum, quàm pro parte subditorum: pro parte Prælatorum, inquam, quia ipsi negligendo propria emolumenta præter debitam mensuram, ob quæ consequenda facillimè homines deserunt proprium munus, dicente S. Thom. 1. de reg. Princip. c. 11. *Nullus enim à iustitia declinat, nisi cupiditate alicuius commodi tractus*: ab omni commodo, & lucro expediti curabunt, vt homines incedant per viam perfectionis iuxta instituti obligationem: pro parte etiam subditorum, quia cum in summa tranquillitate, & pace vitam trahant ob iustè administratam iustitiam, perfecti tanquam non oppressi in perfectionis somno assiduè dormient; vndè eis nulla erit occasio euigilandi: imperfecti verò, quorum numerus longè perfectos excedit, vt dixi in dub. 38. alijque in locis, cum non adscribantur mediante iustitia distributiua rectè dispensata in illa sententia Nauarr. coment. 4. de Regular. n. 24. dicentis: Nimis durum est omni honore, & officio in Religionibus priuari, & opus est maxima patientia, cuius regi æquanimis patientia non est omnium, sed paucorum, quos Iupiter æquus amat, & ardens euexit ad æthera virtus: impatientia ducti non prosilient in murmurationes, & querelas, & seditiones, sed à propria satisfactione iuxta meritorum mensuram inuitati se promouebunt ad magis, ac magis perfectionē acquirendam, imperfectionibus medendo, ambitionemque extirpando, vt in aptitudine pro officijs gerendis conseruentur: mali tandem, qui in paruo numero, ita ordinante diuina Prouidentia, in Religionibus morantur, cum non habeant Prælatos eos ob commoda assequenda tuentes,

nec

nec etiam subditos ob malas animorum amaritudines ex huiusmodi iustitia denegata, eis adhærentes, nihil, aut parum Religiosorum profectui obstabunt: quarè necessariò concludendum est eum Rodriq. tom. 3. qu. 34. art. 5. suo compend. resol. num. 5. & Bassæo in summ. tit. Prælatus num. 77. ex iustitia oriri pacem Religionis, iuramentum obseruantiæ regularis, immunitatem communitatis, nutrimentum spirituale Monachorum gaudium, & silentium, & securitatem in pulchritudine pacis: quòd si nonnullæ imperfectiones aduersus perfectionem adhuc sunt excitandæ, præsertim ab imperfectis, non erunt æstimandæ. dum totum corpus existit sanum, erunt tamen resecandæ iuxta modum cuiuslibet Religionis. Recordentur tamen Prælati, quòd via ad perfectionem admittit multas imperfectiones, quarum aliquæ erunt dissimulandæ, aliquæ verò comprimendæ, vt prima principia benè regulati regiminis postulant.

QVARTA CONCLVSIO.

5. ITa est petenda Religionis conseruatio à iustitia distributiua, vt hoc esse inditum à natura videatur. Probatur ex doctrina D.Thom. contra Gentil. lib. 3. cap. 129. sic loquentis: *Cuicunque est aliquid naturale, oportet etiam esse naturale id, sine quo illud haberi non potest; natura enim non deficit in necessarijs; est autem hominis naturale, quòd sit animal sociale; quod ex hoc ostenditur, quòd vnus homo solus non sufficit ad omnia, quæ sunt humanæ vitæ necessaria: ea igitur, sine quibus societas humana conseruari non potest, sunt homini naturaliter conuenientia: huiusmodi autem sunt, vnicuique, quod suum est, conseruare, ac dare, & ab iniurijs abstinere.*

In calce quæsiti in gratiam cuiusdam amici est addendum, imò occurrendum admirationi alicuius Lectoris, qui, lecta doctrina relata, in hæc verba erupit. Mirandum, quòd, cum Religiones sint erectæ, ac institutæ ad maximum opus in Dei Ecclesia, nempè ad debellandas hæreses, ad roborandam fidem, ad delenda vitia, & firmandam legem diuinam, sicut dixi in dub. 41. idque videtur copiosiùs apud Grauinam in libello, cuius titulus est. *Vox Turturis*: & in libro, cuius titulus est. *Congeminata vox Turturis*; vndè Bellarm. tom. 1. lib. 2. de Monach. c. 45. loquens de Religionibus S. Dominici, & S. Francisci ait: Nam hoc genus vitæ, idest Mendicantium, innumeris signis, & prodigijs confirmatum est, quæ Deus edidit per SS. Dominicum, & Franciscum authores huius vitæ: deindè ab eo tempore conuersio Gentilium, confutatio hæreticorum, pietas populi Christiani, conseruatio Theologiæ, & innumera alia bona Ordinibus Mendicantium maxima ex parte accepta, referenda sunt. Mirandum, inquam, quòd pro fundamento conseruationis earum statuatur iustitia distributiua, ac si essent Respublicæ temporales, vndè multùm paruipenduntur; & ideò earum conseruatio à virtute alterius ordinis tanquam à fundamento est petenda.

Ad expellendam omnem admirationem duo sunt adnotanda. Prim. quòd illa tam sublimis perfectio consiliorum sacri Euangelij, paupertatis scilicet, castitatis, ac obedientiæ, quam obseruant Claustrales, priùs fuit promissa, & obseruata à sacro Collegio Apostolico, vt insinuant SS. PP. dicta, quandò Petrus vice omnium Apostolorum, dixit Christo: *Ecce nos relinquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo erit nobis?* *Matth.* 19. quasi dicat, non in affectu solùm, sed in effectu, et ipsa omnibus renunciamus; nec puerili renuntiatione temporaria, sed firma, atque perfecta, nec diuitias tantùm, sed vxorem item dimisimus, & sequuti sumus te. *Quorsum enim*, arguit Hieronymus, *Christus de premio propter vxores relictas sermonem intulisset, nisi in illo omnia, etiam vxores intellexisset? In illo ergo omnia, vide discipulorum & paupertatem; & castitatem: & in illo sequuti sumus te, perfectam discipulorum obedientiam agnosce*: quorum votum Augustinus exprimit lib. 17. de ciuitat. Dei cap. 4. dicens: *Hoc votum potentissimi vouerunt.* & D. Thom. 2. 2. qu. 88. art. 4. ad 3. & qu. 188. art. 7. *Non est ambigendum, quin Apostoli*

Apostoli voverint omnia, quæ ad perfectionis statum pertinent, quandò Christum, omnibus relictis, sequuti sunt: cui sententiæ Epiphan. Hœresi 18. astipulatur, & quotquot ab Apostolis, Euangelij cunabulis, asserunt Monachorum cœpisse primordia. Bern. lib. de Amore Dei: *Laus huius disciplinæ, ab Apostolis sumpsit exordium, &c.* Petr. Damian. tom. 1. Epist. 19. ad Clericos. *Apostolos certè, & successores eorum, si irreuerebatis oculis paginas noui testamenti percipitis, Monachico, non Canonico more viuere inuenietis*: imò paulò ante dicit: *Multùm, fratres carissimi, si digni estis audire, miramur quomodò, vel ob quam causam conamimi nos à consortio, & vnitate vniuersalis Ecclesiæ separare, cum constet à Monachis, non à Cononocis vniuersalem Ecclesiam fundatam, & gubernatam, & à diuerso errore cribratam. Apostoli nempè fundatores, & Rectores Ecclesiarum nostro, non vestro more viuebant, vt Lucas Euangelista in Actibus Apostolorum refert.* Abbas Ioachimus libro introductorio in Apocal. c. 20. *Ordo Religiosorum institutus ab Apostolis in Ecclesia primitiua*. Coneil. Melden. cap. 9. *Sacrum Monasticum Ordinem ab ipsis Apostolis fundatum, &c.* Etsi in Concil. Colon. dicatur, non multò post Apostolorum tempore incœpisse; non exordium, sed incrementum, vt intelligit Basil. Pont. lib. 7. de impedim. matrim. cap. 2. num. 16.

Sec. quòd duo maximi ponderis euenerunt in illo sacto Collegio, Prim. fuit electio à Christo facta de homine illo malo, nempè Iuda ad dignitatem Apostolatus non sine magno arcano. *Ne*, inquit D. August. in psalm. 34. conc. 1. *ipse duodenarius tam exiguus numerus esset sine malo, hoc ad exemplum nostrum patientiæ; quoniam necesse erat, vt inter malos viueremus*: & in psalm. 55. subdit. *Electi vndecim ad opus probationis, electus vnus ad opus tentationis*. Sec. fuit illa conturbatio ab ambitione ducta vniuersalis totius Collegij Apostoloci, quandò omnes indignitati de duobus fratribus, qui per Matrem petebant dexteram, & sinistrā Regni Christi, vt notat S. Matth. 20. & si quæras rationem, nulla alia designari potest satis congrua, nisi omnia merita, quasi æqualia, vt optimè tangit hisce verbis Abulens. in Matth. cap. 20. quæst. 83. tom. 5. Omnes videbantur quasi æquales meritis, quia adhuc erant carnales, & nemo excedebat alios valdè: & in explicatione textus hoc clariùs dicit: Irati sunt, & indignè tulerunt, quia esset indignum, quòd existentibus eis duodecim, inter quos nondum apparebat tanta differentia meritorum, quòd illi duo specialiter auderent petere primatum, in quo alij contemnebantur: vndè Chrisost. hom. 36. in loc. Matth. 20. inquit: *Quemadmodum isti* (idest Iacobus, & Ionanes) *carnaliter petierunt*, & paulò ante: *Necesse erat, quòd uel talia cogitarent adhuc sine auxilio Spiritus Sancti constituti: sic & illi* (idest cæteri Apostoli) *carnaliter contristati sunt; nam sicut isti, si spiritualiter sapuissent, non fuerant petituri, ut essent super omnes: sic & illi, si spiritualiter intellexissent, non fuerant contristaturi esse aliquos ante se; nam velle quidem esse super omnes vituperabile est; sustinere autem alterum supra, nimis est gloriosum*.

Si ergo hæc duo clarè cognoscuntur in illa sublimi schola Crhisti, ac sacro Collegio Apostolico, quantò magis in qualibet Religione euenire possunt: & ita *In qualibet congregatione*, inquit August. in psalm. 54. *multitudinis necesse est, vt inueniantur mali; Deus enim, qui nouit exercendo nos, miscet nobis, & non perseueraturos*: & confirmat S. Bernardin. ser. 24. in sabb. post domin. 2. in Quadrag. art. 2. cap. 3. tom. 2. *In omni statu*, inquit, *& conditione boni simul reperiuntur, & mali*: astipulatur Trithem. Abb. epist. 14. pag. 950. *In omni congregatione frequenter bonis mixti fuerunt etiam mali*: & paulò inferiùs: *Malos etiam Deus sustinet ad exercitationem bonorum, vt, cum iustorum innocentia per exercitium prauorum tangatur, mentium si qua sit scoria purgetur*: vndè regula diuina est, inquit August. in

1 psalm.

psalm. 92. *Necesse est*, *vt si proficis*, *inter iniquos viuas*: & ita conturbationes, ac indignationes ab ambitione ductæ ratione meritorum possunt excitari in qualibet Religione, quæ non attingunt neque dignitatem Apostolicam, neque Apostolorum sanctitatem, eò præsertim quia sæpè reiterantur electiones: & sicut nullum remedium potest dari ad obstandum malis, ne tandem ingrediantur in Religiones, quia est arcanum occultum diuinæ Prouidentiæ; teste D. August. de Bono perseuer. c. 13. tom. 7. *Non perseueraturi perseueraturis prouidentissima Dei voluntate miscentur*, *vt esse discamus non alta sapientes*, *sed humilibus consentientes*, *& cum timore*, *& tremore nostram ipsorum salutem operemur*; *Deus enim est*, *qui operatur in nobis velle*, *& perficere pro bona voluntate*, *&c. hoc nobis expedit & credere*, *& dicere*: *hoc est*, *pium*, *hoc verum*, *vt sit humilis*, *& submissa confessio*, *& detur totum Deo*: ita designari potest remedium ad occurrendum conturbationibus ex meritis, & demeritis Religiosorum ortis ab ambitione, nempè distributio dignitatum, ac honorum iuxta mensuram iustitiæ distributiuæ, cuius officium est secundum DD. distribuere dignitates, ac honores, ac onera iuxta merita; & ideò maximo cum fundamento statuitur iustitia distributiua pro conseruatione Religionum, quod fuit animaduersum à S. August. in psalm. 99. verbis admiratione plenis, & loquitur de Regularibus: *Bona cogitatio humana laudabilis esse cum talibus*, *qui elegerunt vitam quietam*, *remoti à strepitu populari*, *à turbis inquietis*, *à magnis fluctibus sæculi*, *tanquam in portu sunt*: *iam ibi gaudium illud*? *iam ibi iubilatio*, *quæ promittitur*? *nondum*, *sed adhuc gemitus*, *adhuc solicitudo tentationum*; *habet enim aliundè & portus aditum*; *si nulla ex parte haberet*, *nulla in eum nauis intraret*: *oportet ergo*, *vt ex aliqua parte pateat*; *aliquandò autem per eam partem*, *qua patet*, *uentus irruit*, *& vbi scopuli non sunt*, *naues se inuicem collisæ confringunt*: *ubi ergo securitas*, *si nec in portu*? *& tamen utcunque feliciores in portu*, *quam in pelago fatendum est*, *concedendum est*, *verùm est*; *tamen si nauis in portu benè sibi applicentur*, *non sibi colliduntur*; *seruetur ibi paritas æquabilitatis*, *constantia charitatis*, *& quandò fortè ventus ex illa parte*, *qua patet*, *irruerit*, *sit tibi cauta gubernatio*: & ita seruata iustitia distributiua, obtinetur finis Imperij, scilicet pax, fundamentum aliarum virtutum, dicente S. Thom. contr. Gentil. lib. 3. cap. 17. *Ad hoc*, *quòd homo diuinis vacet*, *indiget tranquillitate*, *& pace*: ea ablata à Religiosorum familijs, totum Religionis bonum aufertur, teste Abb. Trithem. in prolog. regul. S. Bened. pag. 174. *Nullum bonum subsistit*, *vbi pax non est*: & paulò inferiùs: *Maximum decus cœnobitarum est vinculum veræ pacis*, *sine quo nulla Religio Deo placet*: *quàm cito autem pax in congregatione Monachorum extincta fuerit*, *totus monasticæ disciplinæ vigor peribit*; *indè suspiciones oriuntur*, *& detractiones*, *dissensiones quoque*, *& partialitates*, *&c. sic tota Religio*, *quandò hoc solùm bonum pacis non custoditur*.

Quæsiti materia fortè magis elucescet in subsequenti dubio.

DVBIVM CXXIX.

An Prælatus singulorum subditorum merita, vt honore, dignitate, cæterisque commodis decorentur, inquirere debeat.

SVMMARIVM.

1. *Ex fine intento, idest ex pace, & ex conseruatione Religionis habetur, Prælatum teneri singulorum subditorum merita indagare.*

2. *Itidem probatur ex malis, quæ excitantur ex fine non recto: & satisfit duobus obiectionibus deductis ex perfectione, & timore.*

3. *Hoc munus sub mortali incumbit Prælatis, & Rectoribus: & tandem duo maximi ponderis notanda designantur.*

PRIMA CONCLVSIO.

1. Affirmatiua est absolutè designanda, & in primis hoc discursu suaderi debet. Cum omnis multitudo ob mentes diuersas, inquit Bald. in l. Ex hoc iure ff. de iustit. & iur. n. 3. rapiatur in diuersas partes; sed meliùs D. Basilius de iudic. Dei. *Animaduertebam enim in quauis multitudine disciplinam, consensionemque eousq; solere seruari, quoad omnium communiter aduersus Principem vnum in parendo eius Imperio conspiratio teneretur, contraque dissensiones, atque diffidia similiter Imperantium etiam multitudinem ex eo nasci, quòd nemo esset, qui imperet*: videatur Molin. tom. 1. de iustit. disp. 22. §. Tertio indiget homo. *Ideò oportet*, ait S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 1. *esse in omni multitudine aliquod regitiuum, per quod in finem aliquem ea ordinentur. Contingit autem*, subdit S. Thom. vbi supr. *in quibusdam, qui ordinantur ad finem & rectè, & non rectè procedere; quarè & in regimine multitudinis, & rectum, & non rectum inuenitur; rectè autem dirigitur vnumquodque, quandò ad finem conuenientem deducitur; non rectè autem, quandò ad finem non conuenientem*: quisnam erit statuendus finis, cui nomen conueniēs conuenire possit? non alium censent, qui tractant de regimine, vt S. Thom. 3. de regim. cap. 5. Ægid. Roman. 2. part. lib. 3. cap. 3. de regim. Princip. & Dionys. Carthus. de regim. politiæ art. 4. in opusc. quàm pacem, & vnitatem: verùm non ignorare pacem esse finem omnis regiminis, & Imperij est nihil scire, nisi etiam non ignoretur, per quod procuretur, & consolidetur in multitudine, ne in diuersa dispergatur, cum proprium sit, inquit S. Thom. vbi supr. c. 15. *Vt vnitas multitudinis, quæ pax dicitur, per Regentis industriam sit procuranda*: cui adhæret Dionys. Carthus. vbi supr. art. 3. *Ad Rectores*, ait, *vt diligentiores existant in procuratione, & promotione, ac conseruatione pacis, & prosperitatis communitatis*: & art. 21. idem repitit: *Ardentissimè Princeps tenetur optare, diligere, quærere, & pro viribus procurare salutem, & pacem totius populi sui*: vndenam erunt capessenda media pro tam felici pacis bono assequendo? nonnisi à iustitia, quæ inclinat Rectores, & Iudices ad reddendum vnicuique, quod suum est, & ad conseruandum ius proprium cuique secundum meritorum mensuram: percipite quæso aurea verba clarissimi viri Francisci Patritij de Repub. lib. 5. tit. 2. *Iustitia, quæ firmamentum est humanæ societatis, hæc tribuit cuique, quod suum est, neminem lædit, & vt pœna sontem, sic optimè meritos dignitate, & gloria afficit: à iustitia manat innocentia, amicitia & concordia, pietas, gratitudo, humanitas, felicitas, quæ munera sunt optimi ciuis*: non minùs aurea sunt verba Carthus. vbi supr. art. 8. *Cum ergo Iudices, & Rectores ad hoc constituantur, vt vnumquemque conseruent indemnem, & pacem communitatis procurent, ac tueantur, oportet eos esse eminenter, & immobiliter iustos, vt nullo tempore, nullo motiuo contra iustitiam agant, quæ vnicuique ius suum conseruet*: & S. Antonin. 4. part. art. 5. c. 3. §. 4. inquit: *Finis, qui intenditur in regimine Ciuitatum, est pax; talis autem finis corrumpitur, dum iustitia legis non seruatur*: si autem Religionum Prælati indagationem meritorum subditorum, vt dignitatibus, officijs, cæterisque bonis afficiantur, negligerent, iustitiam, inquam,

secundum debitum ordinem non colerent, & consequenter finem omnis Imperij consistentem in ordinata concordia dilaniarent; quia, teste D. Thom. contra Gentil. lib. 3. cap. 128. *Ordinata concordia inter homines seruatur, quandò vnicuique, quod suum est, redditur, quod est iustitia; & ideò dicitur Isa. 32. Opus iustitiæ pax*: ergo, vt huiusmodi bonum propagent, indagent etiam debita inquisitione subditorum merita. Quamobrem humiliter omnes precor Prælatos, vt sæpè lectione repetant egregium dictum Parritij vbi supr. lib. 1. tit. 6. *Qua in re in primis peccatur, & iniusti sumus erga conciues nostros, qui cum onera nobiscum ferant, à muneribus omninò excludantur*. Secund. suadetur: nulli hæsitandum vnumquemque teneri præsertim Præsidentes, & Prælatos ad tuendum, conseruandumque statum Reipublicæ, seù Religionis, vt dicunt communiter DD. & hic est alius, & vltimus finis rectus à Rectore intendendus; imò est homini naturale se exponere periculo pro defensione boni communis Reipublicæ, vt insinuat Ægid. Roman. de regim. 1. part. lib. 3. c. 14. *Semper bonum commune*, inquit, *præponendum est bono priuato; naturale enim est, partem se exponere periculo pro toto, vt. brachium statim se exponit periculo pro defensione corporis: præter ordinem naturalem ergo agit quilibet ciuis, si non exponat se periculo pro defensione patriæ*: ergo ad hoc, vt status Religionis conseruetur, tenetur Prælatus subditorum merita, vt remunerationé afficiantur, explorare: antecedens ab omnibus admittitur; consequentia probatur ex eo, quod dicit Abulens. Matth. 6. qu. 34. tom. 3. *Ad statum politicum propriè non requiritur aliqua virtus, nisi iustitia, quia status politicus consistit in habitudine vnius ciuis ad alium, hoc autem est per solam iustitiam: nam aliæ virtutes sunt hominis ad se ipsum, ideò iustitia sola politicam conseruat 5. ethic. & quantùm ad hoc actus iustitiæ commutatiuæ, & distributiuæ præcipiuntur à lege humana, quia istæ sunt duæ partes iustitiæ particularis, sine quarum actibus impossibile est saltem per paruum tempus stare communitatem humanam*: concordat Patritius de Republ. lib. 6. tit. 5. *Satis constat*, ait, *iustitiam, & æqualitatem duas esse virtutes, quæ ciuilem societatem conseruant, & sine quibus nulla Ciuitas diuturnitatem, aut pacem habere potest*: ad hoc etiam congruit egregium dictum Ægid. Roman. vbi supr. 2. part. lib. 1. c. 11. alibi relatum, ita loquentis de iustitia distributiua: *Sicut ergo corpus naturale non subsisteret, nisi in eo reseruaretur quædam iustitia distributiua, vt quod cor in membra debitè influeret; ita Regnum, vel Ciuitas non potest subsistere, nisi reseruetur in ea distributiua iustitia, vt quod Rex, siue Princeps debitè honores, & bona distribuat*: sed huiusmodi iustitia, præsertim quoad honores, & bona alia pro conseruatione Religionis nequit in subditos extendi, nisi secundum ordinem, qui exigit meritorum mensuram; aliàs non esset iustitia, sed confusio: ergo vt status Religionis conseruetur per ordinatã iustitiam, subditorum merita per inquisitionem sunt consideranda. Et recordentur Prælati, quòd *Stultum est*, ait S. Thom. lib. 3. contr. Gentil. c. 132. *velle finem, et prætermittere ea, quæ sunt ordinata ad finem*: quia subdit c. 140. *vbicumque est aliquis debitus ordo ad finem, oportet, quòd ordo ille ad finem ducat, recessus autem ab ordine finem excludat*: & legant vim argumenti in sequentibus verbis S. Thom. ex Arist. 5. polit. lect. 2. *Ex hoc apparet, quia sicut corpus componitur ex partibus pluribus; sic Ciuitas composita est ex partibus, nunc ita est, quod oportet corpus animalis compositum augeri secundum proportionem, vt maneat recta proportio membrorum, & commensuratio; si autem augeatur, quod sit quatuor cubitorum, & residuum sit duorum palmorum, corrumpitur proportio debita: si autem animal crescat improportionabiliter, & secundum quantitatem, & secundum virtutem, vel qualitatem, transmutabitur in formam alterius animalis; similiter accidit in Ciuitate; componitur enim ex partibus; & ideò si debeat saluari, oportet eam componi ex partibus commensuratis ad inuicem*. Tert. suadetur ex incommodis orituris ex fine non rectè intento à Prælato, & id contingere potest tripliciter. Prim. ordinando regimen ad se ipsum. Secund. curando aliquorum merita, alijs neglectis. Tert. negligendo

gligendo proprium munus, & officium. Si primum consideremus, quatenus Prælatus ab ambitione, & auaritia ductus ad se rapit dignitates, cæteraque bona Religionis, oritur regimen iniustum, atque peruersum, inquit S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 1. *Si verò non ad bonum multitudinis, sed ad bonum priuatum Regentis regimen ordinetur, erit regimen iniustum, atque peruersum*: qua ex re tandem oboriuntur seditiones, quæ ad corruptionem, & ruinam impellunt Rempublicam, vt optimè insinuat Fr. Patritius vbi supr. lib. 6. tit. 5. *Vitio igitur corruunt Respublicæ eorum, qui eas gubernant, & præcipuè cum eos ambitio, & auaritia adeò rapit, vt obliti publicæ vtilitatis omnia in rem suam conuertant, ciuilem societatem negligant, populus vanis rumoribus seducant, mendacia inuehant, vanos timores prætendant, vt eis solummodò potestas à populo tribuatur*: ac si dicere velit vltimis verbis: Ea, quæ proferuntur à Rectoribus, & Prælatis sub prætextu boni communis, & reformationis, vtpotè quòd pauci sunt tantùm eleuandi ad supremas Prælaturas ob ambitionem extirpandam, ob magis fouẽdam perfectionem, ob maiorem honorem tribuendum ipsis Prælatis, dum intereà reducunt à recto iustitiæ tramite, vt de facto euenit, quia multi negliguntur, sunt vani rumores, & mendacia contra firmum, & pacificum statum Religionis propagandum omnium meritorum remuneratione; sunt vani timores, qui intrinsecè nil aliud intendunt, nisi vt sibi ipsis solummodò potestas à subditis, & electoribus conferatur: si postea inuestigemus secundum, videlicet quãdò Prælatus solùm merita aliquorum præsertim Superiorum maiorum curat, alijs posthabitis, natant discordiæ, inundant seditiones, & mille alia incommoda excitantur: percipite sensum Dionys. Carthus. vbi supr. art. 3. referentis duo præcepta Platonis relata à Cicerone 1. de officijs: *Omninò, qui Reipublicæ præfecturi sunt, duo præcepta Platonis teneant, vnum, vt vtilitatem ciuium sic tueantur, vt quidquid agunt, ad eam referant obliti commodorum suorum; alterum, vt totum corpus Reipublicæ curent, ne dum partem tuentur, reliquas deserant: vt autem tutela, sic procuratio Reipublicæ, ad vtilitatem eorum, qui commissi sunt, non ad eorum, quibus commissa gerenda est; qui autem parti ciuium consulunt, partem negligunt, rem perniciosissimam in Ciuitatem inducunt, seditionem, atque discordiam*: & S. Antonin. p. 4. tit. 5. cap. 4. §. 5. inquit: *Secundò ostendi potest iustitiam esse multitudini necessariam ex parte gubernantis, à quo dirigitur, & hoc quantùm ad distributionem; videmus enim, quòd quandò aliqua diuersa sub vna virtute continentur, nec ordinantur secundum diuersas proportiones, totus ordo eorum, qui reguntur, corrumpitur, & dissipatur, vt patet in armonia musicali, vbi cordæ nisi à virtute manus secundum earum diuersas dispositiones proportionabiliter tangantur, sonitum inordinatum, & confusum reddunt, & sic consonantia armonica corrumpitur; sic etiam in multitudine, vbi sunt multi diuersarum conditionum, & meritorum, nisi proportionabiliter honores, dignitates, & officia, insuper labores, & expensæ eis à Præside distribuantur, mirabilis dissonantia inter simul habitantes oritur, & per consequens totus ordo politiæ paulatim ad corruptionem disponitur: vndè Tullius dicit, quòd tanta est vis iustitiæ, vt etiam illi, qui maleficio, & scelere pascuntur, non possint sine vlla iustitiæ particula viuere*: si tandem attendamus tertium, quis enarrare poterit euersiones, conturbationes, diffidia, seditiones inter homines orituras? extincta per negligentiã Pastorum cura, per quam ruinæ, & corruptioni aditus prohibetur, ipsa multitudo per diuersa, ac natura ducta, se rapit: ideò dicebat Patrit. vbi supr. lib. 6. tit. 5. *Inuitat ad seditionem desidia, incuriaque eorum, qui ciuili societati præsunt*: ergo, ne ista incommoda per multitudinem Religiosorum serpant, à Prælatis inuestiganda sunt eorum merita, vt iustitia secundum debitum ordinem distributa incommodis enarratis, tribuendo vnicuique, quod suum est, nec vni, seu pluribus magis, quàm par est, præstando, obstet.

Dices Religiosorum perfectio, quam profitentur, sufficiens videtur esse ad cohibenda incommoda recensita: ergo ex hoc non insurgit obligatio prædicta merita inuestigandi. Respond. præter alias responsiones alibi designatas, quòd, si Religio adu-

adunaretur, & formaretur ex Angelis, quorum esse sicut cognoscit principium, ita à se expellit interitum, quia sunt æuiterni, aliqua vi fortè non careret; dico fortè, quia, licèt sint æuiterni, & in perfectione superauerint hominem, etiam in statu innocentæ creatum, nihilominus dissidij non fuerunt expertes, sed inter eos factum est prælium magnum, & ex parte malorum mala fuit seditio, quæ ad tartarea regna eos præcipitauit. Quamobrem dicendum est homines religiosos, licèt maiorem perfectionem profiteantur, quàm alij; nihilominus esse mortales, caducos, atque mutationibus subiectos; ideò ferè debent subiacere incommodis descriptis: audire ea, quæ dicit Gregor. Tolosanus de Republ. lib. 21. c. 2. *Quemadmodum accidit hominibus, vt non illis eadem sit forma, semper vigor, & ingenium, aliaque sint sensibus, quàm fuerint infantibus, iuuenibus, & viris; sic accidit rebus publicis, quibus non eadem est facies, non vigor, & Imperium, non memoria interdum, nec alia plura, quæ in his viguerunt: mutantur nanquè, & corrumpuntur, crescunt, decrescunt intereunt*: vndè eis est obstandum remedijs opportunis, mediante iustitia distributiua, quæ iuxta meritorum mensuram dignitates, honores, cæteraque officia dispensat, quæ omnia claudent ostium dissidijs, seditionibus, inuidijs, alijsque cunctis malis, per quæ corrumpuntur, & dissoluuntur Respublicæ, & Religiones; ideò concludit Dionys. Carthus. vbi supr. art. 13. *Prælationes, dignitates, Principatus, atque officia Christianæ Religionis sunt quædam obsequia in bonum subditorum ordinata, & ad communitatis vtilitatem, non ad propria commoda Præsidentium referenda.*

Dices, Superiorum potentia subditos frenabit, ita vt timore ducti in mala enarrata non prosiliant. Respond. timorem esse debile fundamentum, supra quod machina regiminis sit erigenda, seù per quod vnionis vinculo sit colliganda; nam data opportuna occasione, contra Prælatos insurgunt eadem vi, qua fuerunt timore repressi: doctrina verè aurea, & est S. Thom. 1. de regim. c. 10. *Timor autem est debile fundamentū; nam qui timore subduntur, si occurrat occasio, qua possint impunitatē sperare, contra Præsidentes insurgunt eò ardentiùs, quò magis contra voluntatem ex solo timore cohibebantur; sicut si aqua per violentiam includatur, cum aditum inuenerit, impetuosius fluit*: cum igitur nullum violentum sit perpetuum, quamprimum occurret occasio; vndè quasi aqua per violentiam inclusa subditi erumpēt in lamentationes, murmurationes, rumores, ac dissidia in maximum Religionis detrimentum.

Dices huiusmodi meritorum indagatio potiùs videtur spectare, & id ferè in omnibus Religionibus, ad electores, quàm ad Superiorem maiorem, quia cum electio maioris Superioris, cui præsertim, vt de se patet, incumbit onus propagandi regiminis vnitatem, pertineat ad inferiores; ideò prædicta inquisitio est facienda ab electoribus inferioribus. Respond. huiusmodi obiectionem, quæ præsefert quandam speciositatem, præseferre etiam confusionem ordinis tam hierarchiæ cœlestis, quàm terrestis; nam in Cœlo Angeli superiores illuminant inferiores, vt docet S. Thom. opusc. 2. cap. 24. & iuxta lumen mandata exequuntur; & in terra inferiores sunt illuminati à Superioribus, vt tradit idem S. Thom. contr. Gentil. lib. 3. cap. 81. & iuxta lumen operantur: ad hoc ergo, vt electores inferiores eleuent hominem ad supremas dignitates, secundum quod postulant eius merita, necesse est, vt priùs merita cognoscantur à Superiore maiori conferendo ei dignitates, & officia, quæ conferuntur ab ipso Superiore, quibus disponatur ad maiores dignitates, ita vt inferiores hac dispositione præuia sint illustrati ad regenda propria vota secundum mensuram meritorum, & ita fit in omnibus rebus, quia id est secundum ordinem naturæ: hine S. Thom. contra Gentil. vbi supr. tradit doctrinam verè auream pro regiminis instructione: *Inter homines ordo inuenitur; nam illi, qui intellectu præeminent, naturaliter dominantur; illi verò, qui sunt intellectu deficientes, corpore verò robusti à natura videntur instituti ad seruiendum, sicut dicit Aristot. in sua politia, cui concordat sententia Salomonis Prou. 11. Qui stultus est, seruiet sapienti: & Exod. 18. dicitur: Prouide de omni plebe viros sapientes*

pientes, ac timentes Deum, qui indicent populum omni tempore: sicut autem in operibus vnius hominis ex hoc ordinatio prouenit, quòd intellectus sensualem virtutem sequitur; sensualis verò virtus propter corporis indispositionem trahitur ad corporis motum, ut in claudicantibus apparet; ita in regimine humano inordinatio prouenit ex eo, quòd propter intellectus praeminentiam aliquis praest, sed uel robore corporali dominium sibi usurpat, uel propter sensualem affectionem aliquis ad regendum praficitur; quam quidem inordinationem nec Salomon tacet, qui dicit Eccl. 10. & malum quod uidi sub Sole, quasi per errorem egrediens à facie Principis, positum stultum in dignitate sublimi: huiusmodi autem inordinatio diuinam Prouidentiam non excludit; neque per huiusmodi inordinationem totaliter naturalis ordo peruertitur; nam stultorum dominium infirmum est, nisi consilio sapientum roboretur; unde dicitur Prou. 20. Cogitationes consilijs roborabuntur, & gubernaculis tractanda sunt bella, & quia consilians regit eum, qui consilium accipit, & quodam modo ei dominatur: dicitur Pro. 17. quòd seruus sapiens dominabitur filijs stultis.

SECVNDA CONCLVSIO.

3\. Rectoribus, ac Prælatis sub culpa mortali incumbit onus subditorum merita inuestigandi. Suadetur ex doctrina DD. afferentium, quòd Prælatus, qui à suo munere deficit in re graui, lethali culpa obnoxius est; nam inquisitione neglecta, vnitas iuris, per quam conseruatur Respublica, non propagatur, consequenter dissoluitur pax, euanescit concordia, & aperitur via discordijs, inuidijs, seditionibus, ac factionibus: ergo absolutè dicendum est sub mortali teneri ad huiusmodi merita inuestiganda.

Pro fine quæsiti duo sunt maximi ponderis addenda, quæ sæpius à Superioribus sunt legenda. Prim. quòd *Nullum*, inquit Ægid. Roman. de regim. Princip. 1. part. lib. 1. ante primum caput. *violentum est perpetuum; vndè summoperè studere debent Rectores, vt suum regimen sit naturale; nunquam autem naturalis quis Rector efficitur, si passione, aut voluntate cupiat principari; sed si custos iusti existens absque ratione, & lege nihil statuat imperandum.* Secund. *Quod nisi in multitudine hominum*, ait S. August. 2. de Ciuitat. Dei cap. 21. relatus à Dionys. Carthus. vbi supr. art. 2. *sit vera concordia, quæ sine iustitia esse non potest inter Superiores, & inferiores, imò inter Superiores inter se, inter inferiores quoquè inter se multitudo non est veraciter Ciuitas, nec Respublica, nec habitatores sunt digni ciues vocari.* Quamobrem idem Carthus. sequenti art. concludit: *Cum igitur multitudo hominum, quamuis corporaliter inter eadem mœnia commorentur, indigna sit nomine Ciuitatis, & Reipublicæ, nisi consensu iuris, & vtilitatis communione sit colligata, atque concorditer, & virtuosè conuiuant: certum est, quòd Rectores, ac Iudices Ciuitatum oporteat esse excellenter iustos, charitatiuos, stabiles, & prudentes.*

DVBIVM CXXX.

An lapsorum merita sub prædictam inquisitionem, vt tandem Prælaturis, ceterisque officijs, sicut & aliorum decorentur, cadere debeant.

SVMMARIVM.

1\. *Lapsorum distinctio habetur.*

2\. *Qui actu morantur in peccato mortali sub quocumque membro designatæ distinctionis nequeunt eligi ad dignitates: non desideratur quadã limitatio, ac sublimitatio, alia adhibita doctrina.*

3\. *Secretò lapsus infirmitate ductus, qui per pœnitentiam delenit peccatum, ab electoribus eligi potest, ac debet: habentur duæ obiectiones solutæ, & quædam limitatio extenditur.*

4\. *Admittitur doctrina Ledesmæ dicentis Religiosum lapsum ex consuetudine rarò esse præsumendum emendatum: & adnotatur doctrina Castri Palai, quandò præsumi potest delinquens emendatus.*

5\. *Lapsorum merita iuxta formam, ac modum*

modum præscriptum cadere debent sub inquisitionem.

1. Sub lapsorum nomine ij intelliguntur, qui in lethalē culpam ruerūt;& id dupliciter contingere potest, post habitū assumptū,vel palam, vel secretò, idq;etiam considerari potest dupliciter; vel per consuetudinem, vel per infirmitatem, data aliqua repētina tentatione, seu vehementi occasione.

Pro perfecta intelligentia quæsiri huc est reuocandum prim. nor. dub. 103. in quo dixi vnitatem iuris, concordiam,ac pacem, quæ inter sese differunt, esse finem regiminis, formaliter tamen esse vnitatem iuris, ex qua oboriuntur pax, & concordia: vide ibi.

PRIMA CONCLVSIO.

2. LApsi, qui actu morantur in peccato mortali, vel palam, vel secretò, vel per consuetudinem,vel per debilitatem, quamuis scientia, ac industria ad regendum polleant, sub lethali culpa ad Prælaturas, ac dignitates regulares ab electoribus seligi nequeunt. Ita communiter DD.vt Armill. tit. electio n. 25. Angel. tit.acceptio personarum n. 6. Sanch. opusc. lib. 2. cap. 1. dub. 2. n. 1. Sotus lib. 3. de iust. qu. 6. art. 2. concl. 7. Salon. 2. 2. qu. 63. art. 2.controu. 2. Ledesm. 2. part. tract. 7. cap. 2. concl. 5. pag. mihi. 226. Rodriq. in summ. tom. 1. c. 106. concl. 10.n. 12. Reginald. in prax. lib. 30. tract. 3. n. 195. Bann. 2.2. qu. 63. art. 2. Samuell. de elect. canonic. tract. 1. controu. 17. disp. 5. Castr. Palaus tom. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 11. §. 2.n. 2. tum quia inter conditiones, quæ reddunt hominem dignum dignitate, ac officio Ecclesiastico est morum honestas; ideò optimè S. Thom. quodlib. 58. art. 6. ait: *Per quodlibet peccatum mortale aliquis redditur indignus ad quodlibet spirituale exequendum*: tum quia læditur vtraque iustitia, & distributiua, & commutatiua: illa, quia tenemur gradus, & honores benemeritis conferre: hæc, quia ex officio tenemur bono communi consulere.

Limita,si non sunt perseueraturi, sed potiùs creditur, quòd sint quamprimum surrecturi, tunc absque peccato possunt eligi. Ita habetur ex Azor. tom. 2. lib. 6. c. 14. qu. 10. Bann. vbi supr. dub. r. vers. sed quæras. Nauarr. quem refert, & sequitur Castrus Palaus vbi supr. Peirin. de subdito qu. 1. c. 31. §. 2. n. 1. Sanch. vbi supr. Cardin. Lugo de iustit. disp. 35. sect. 2. n. 2. subdens: De quo, idest de illo, qui actu est in peccato mortali, tamen ipse Sanch. cum alijs iudicat benè non semper reddi indignum, si aliàs sit homo benè morigeratus, & de quo præsumitur, quòd citò resipiscet, & gratiam recuperabit; hic enim simpliciter dicitur habere morum probitatem, qui mores magis sumuntur à statu, & ordinatio modo operandi, quàm ab vno, vel altero actu ex fragilitate commisso. Sublimita, dummodò eorum peccata sint occulta, etiam repētina tentatione, ac vehementi occasione commissa; si enim sunt publica, & notoria abstinendum est ab eorum electione. Ita elicitur ex Castr.Palao referente Nauarr.ex Azor. Bann. Peirin. Lugo vbi supr. quia generatur scandalum, cum homines videant hos lapsos alijs iustis, ac idoneis præferri.

Dixi, repentina tentatione,ac vehementi occasione commissa, ad insinuandum, quòd, etiam si sint occulta, ex malo tamen habitu, & consuetudine, nequeunt electores eis suffragari, vt benè elicitur ex Azor. Bann. Sanch. n. 8. & Lugo vbi supr. nam hi, inquit Azor. probabiliter iudicantur diù in peccato perseueraturi: ad quod faciunt cap. Scribam,cap. Cum iuuentute,& cap. Mandata de præsumptionibus,vbi dicitur, quòd ex transacta vita discitur, quòd de subsequenti conuersatione sit præsumendum; vndè per Tiraquell. de pœnis tempor. c. 51. à num. 3. & Azeu. lib. 6. tit. 14. n. 4. nouæ recep. habetur, quòd ratio enarratæ vitæ consideranda est ad æstimanda, & metienda facta hominum: sed vt hæc clariùs intelligantur, subsequens conclusio firmatur.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. MErita secretò lapsi fragilitate, ac infirmitate ducti, qui per pœnitentiam

tentiam peccata deleuit, possunt, ac debent electores votis recognoscere pro Prælaturis, cęterisque officijs. Suadetur prima pars ex Sanch. vbi supr. multorum DD. doctrinas referente, qui habet hæc verba: At dicendum est per aliquod peccatum mortale ex fragilitate commissum non dici ministrum indignum, si aliàs sit benè morigeratus; sed qui durat in peccato mortali: pro hac parte est Ledesm. 2. 4. qu. 18. art. 2. dub. 9. & Aragon. 2. 2. qu. 60. col. 203. art. 2. pag. 1. vbi ambo dicunt, quòd bonus ministet dicitur ille, qui est talis, de quo communiter habetur opinio, quòd regulariter, & vt plurimum non est in peccato mortali; & idem Aragon. 2. 2. qu. 63. art. 2. pag 209. col. 2. dicit, quòd est ille, qui non est improbus, & vitiosus saltem per modum habitus, & consuetudinis in peccato mortali: pro hac parte est etiam Sot. lib. 3. de iustit. qu. 6. art. 2. concl. 6. vbi dicit, indignum ministrum esse, qui prauus est, & corruptis motibus, & non dicitur talis per peccatum mortale semel commissum; & lib. 10. de iustit. qu. 2. art. 2. ad 3. vbi hæc dicit: Ille, qui cum animo perseuerandi in peccato mortali Episcopatum acceptat, peccat mortaliter: vbi non dicit, qui est in peccato mortali transeunter: hæc Sanch. Audiant, quæso, qui ducuntur aliquo timore in hoc, verba Naldi sano modo intellecta, tit. eligere n. 15. Eligendus est potiùs, qui peccauit, quàm qui nunquam peccauit, quia ille scit meliùs compati infirmitatibus aliorum, quàm iste, & firmior nunc videtur ad resistendum, qui semel lapsus est, & reuersus. Abb. in cap. At si clerici de adulteris in fin. de iudicijs, & legant auream doctrinam S. Chrysost. relatam in fin. sequent. dub. & respondeant huic argumento: si lapsus, & emendatus eligi nequit, quia indignus: ergo talis electus nequit consentire suæ electioni; indignus enim per consensum adhærendo suæ electioni fatentur DD. peccare mortaliter: sed nullus Doctor nunquam dixit, emendatum consentiendo suæ electioni lethaliter peccare: ergo nec etiam peccabit, qui eum eligit.

Dices, S. Th. vbi supra ait, quòd per quod libet peccatū mortale aliquis redditur indignus ad quodlibet spirituale exequendum, & ita videntur insinuare multi DD. apud Sanch. vbi supr. num. 7. Percipe responsionem ab Emin. Lugo vbi supr. num. 2. Sed si intelligatur, inquit, de peccato mortali præterito, quod iam est pœnitentia delectum, non est probabile, nec ille videtur sensus eorum authorum; alioquin nec S. Petrus post trinam Christi negationem dignum fuisset summo Pontificatu; sed debet intelligi de eo qui actu est in peccato mortali, de quo, &c. reliqua verba recitantur in limitatione, vbi supr. ideò rectè dicebat. Venerab. Petrus de honestis in regul. Clericor. cap. 5. insertus Petri Damiani operibus: *Nec quisquam pro qualibet culpa, si iam satisfecerit, in munere Prioratus recusandus est, cum Petrus post trinæ negationis lacrymabilem satisfactionem, quia in eis trina dilectio patuit, gregis à Domino iniuncta sit pastio.*

Dices iterum, si lapsorum merita non sunt negligenda pro Prælaturis, &c. videntur negligi eorum merita, qui semper sanctè, & iustè vitam duxerunt; imò hi ob illibatam vitam sunt maioris meriti, quam illi. Respond. hanc obiectionem oboriri ex regiminis ignorantia; quarè, qui talia verba habet, mittendus est ad doctrinam S. Chrysost. & S. August. relatam in sequenti dubio, & ad dictum Naldi, de quo supr. ex quibus elicitur digna responsio vnà cum regiminis animarum natura.

Secunda pars suadetur, quia cùm vnitas iuris sit finis regiminis, quæ inter Regulares sub mortali est propaganda, vt dixi in dub 103. ideò merita horum lapsorum, qui per pœnitentiam peccata delerunt, tutè negligi nequeunt; aliàs non propagaretur vnitas iuris; hæc enim comprehendit illa.

Dixi secretò, ad insinuandum, quòd si peccatum esset publicum, licèt commissum ob fragilitatem, seu infirmitatem, sunt lapsi merita per aliquod temporis spatium, etiam post satisfactionem secundum magis, & minùs, vt magis videbitur expedire, negligenda, causa vitandi scandalum, & apud Religiosos, & multò magis apud sæculares, si in eorum notitiam peccatum exierit.

4. Quòd si peccata commissa sunt per consuetudinem, tam secretam, quàm apertam, sunt eius merita negligenda, licèt appareat emendatus, nam rarò præsumendus emendatus, inquit Ledesma tom. 2. summa tract. 4. concl. 24. ff. 5. pag. 290. audiamus eius verba, quæ, esto concludant aliud, quod non est ad rem nostram, includunt tamen, quod intenditur; Si scias, inquit, Religiosum in luxuriam incidisse non ex malitia, hoc est ex consuetudine, sed ex fragilitate humana propter occasionem sibi oblatam, te non debere Prælato denuntiare, si à te corripi potest, quia tunc non censetur esse in probabili periculo cadendi: at si ex malitia, & praua consuetudine peccat denuntiandus est, quia rarò præsumi potest emendatus, sed potiùs in morali periculo iterum, ac sæpè cadendi versari: huic doctrinæ adhærent Sanch. lib. 6. c. 18. num. 50. in summ. Suar. 4. de Religion. lib. 10. cap. 9. num. 11. Caspens. in cursu theolog. tom. 2. tract. 17. de charit. disp. 6. sect. 3. & Cardin. Lugo. de iustit. disp. 14. sect. 7. num. 118. dum dicunt vix esse præsumendam emendationem in Religiosis lapsis: si verò hi DD. hanc doctrinam volunt extendere ad lapsos per fragilitatem, non sunt audiendi, quia communiter esset concludendum eos esse de massa perditionis, quod abhorrent aures; vndè non immeritò contra istam malam opinionem inuehitur Lorca 2. 2. disp. 89. dub. 4. cum consulite. Quid sit etiam faciendum aliquandò in lapsis ex consuetudine, videantur ea, quæ dicuntur in dub. 91. ex quibus multa scitu digna percipiuntur.

Pro fine quæsiti hìc sunt extendenda nonnulla verba Castri Palai tom. 1. de charit. tract. 6. disp. 3. punct. 14. num. 2. pro instructione quid sit faciendum, & sentiendum ferè in tota hac materia: Sed inquires, inquit, quandò præsumi potest delinquens emendatus? Respond. prudentis arbitrio esse relinquendum; si enim omninò appareant occasiones sublatæ, præsumenda est emendatio; ex solo decursu temporis, nisi longum sit, non est præsumenda correctio; quandò verò post commissum delictum longum tempus præcessit, præsumendus est delinquens correctus, nisi aliundè constet reincidentia. Ita expressè Ioannes Sancius disp. 11. select. num. 51. loquens de solicitationis factæ à Confessario denuntiatione, & affirmat cum Accuñ. tract. de Confessar. solicitantib. quæst. 3. num. 15. ad tribunal. inquisitionis non esse deferendos Confessarios, quandò longum tempus præcessit à commisso delicto, & explicans statim, quid censeatur longum tempus, affirmat tres annos sufficere ad emendationem præsumendam in criminoso ex Mascard. concl. 600. num. 14. Alciat. reg. 2. præsumpt. 7. Farinac. in praxi qu. 231. art. 11. num. 26. & decis. 52. num. 10. lib. 1. vbi agit de suspecto de hæresi, qui abiurauit, tenet eandem sententiam, & adducit hos DD. Seraphinus. Frustar. in addition. ad Accuñ. quæst. 3. num. 30. & 33. hæc Castrus Palaus. Ex hac doctrina tota sequitur vltima conclusio correspondens titulo.

TERTIA CONCLVSIO.

5. Lapsorum merita, vt decorentur Prælaturis, cæterisque officijs dispensandis vicissim secundum exigentiam iustitiæ obseruandæ inter Regulares sub inquisitionem prædictam cadere debent, iuxta tamen modum, & formam præscriptam superiùs.

***

DV-

DVBIVM CXXXI.

An infirmorum, ac debilium merita sint exquirenda, vt tandem fruantur honore Prælationum, aliorumque officiorum.

SVMMARIVM.

1. *Quadam factionum origo adnotatur.*

2. *Triplex genus hominum imperfectorum scilicet, perfectorum, ac malorum in Regularium familijs morantur.*

3. *Imperfectorum numerus, qui in duplici classe se diuidunt, videtur maior perfectorum numero.*

4. *Qui ita relaxatè viuunt, prout in secunda classe, eorum merita sunt negligenda: secus prout in prima: & cuidam obiectioni satisfit.*

1. Superiori dubio iam discusso, in quo diffusè tractaui de lapsorum meritis, aliud maximi ponderis accedit discutiendum, quod est petra scandali, in quam ferè omnes familiæ Religionum, præsertim reformatarum offendunt ad perpetuum, vt ita dicam, bellum; excitatur enim inter laxiores, ac debiliores ex vna parte, & non laxiores ex altera, qui communiter nuncupantur spirituales, eò quòd rigidiorem vitam inter omnes ducunt: hi ergo putant regimina non debere conferri laxioribus ad magis, ac magis propagandam disciplinam regularem pro conseruatione totius corporis Religionis, & ita operantur, vt illi non fruantur Præfecturis: laxiores verò, dum se vident exclusos ab honoribus, & cum non vtantur proportionata patientia semper ferendi subditorum onus, operantur etiam, vt rigidiores deponantur tãquam parum apti ad locorum familias regendas cũ prudentia, & suauitate, & omnia incommoda, quæ in regendi arte oboriuntur, semper eorum inhabilitati adscribunt; vndè sensim sine sensu formantur duæ factiones; vna ex rigidioribus, altera verò ex laxioribus ad perpetuum bellum, quorum certamen sæpè est tam durum, vt attingat supremorum tribunalium aures, ex quibus tandem pro pace inserenda, resecandisque iurgijs, leges, ac ordinationes emanant, vt fortè experientia docet.

2. Pro intelligentia sit prim. nor. quòd ex triplici hominũ genere, vt testatur praxis, quælibet Religiosorum familia formatur, perfectorum scilicet, qui non solùm arctè obseruant legem diuinam, promissam regulam, cæteraque præcepta, sed de die in diem toto conatu anhelant ad perfectionẽ, eam propagando varijs operibus supererogationis: imperfectorum, qui, licèt à se alienent omnem culpam mortalem, non tamen viam perfectionis, sicut decet, aggrediuntur, sed debiliter in tam arduo negotio se habent: malorum, ita ordinante diuina Prouidentia ad bonorum exercitium, vt sæpè dixi plurimis in locis: de his verò modò non loquor.

3. Not. sec. quòd genus imperfectorum, qui secundum imbecillitatem, ac infirmitatem naturæ operantur, in numero est maius sine comparatione numero perfectorum, vt experientia docet, & ab illo instructus insinuat Suar. 4. de Relig. tract. 10. lib. 10. c. 3. In quocunq; statu hominũ, inquit, pauciores sunt viri prudentes, & à priuatis affectibus liberi: videatur etiam Medin. 1. 2. q. 96. ar. 2. & Sotus de iustit. lib. 1. qu. 6. art. 2. damnat eos, qui in condendis legibus solùm prospiciunt exiguum hominum numerum, charitate feruentium, & non multitudinem personarum, in qua longè plures sunt, qui virtutum habitibus non sunt imbuti, sed cum prauis affectibus, ac corruptis colluctantur: qui imperfecti in duplici differentia se habent: nonnulli sunt, qui non aggrediuntur ita strictè viam perfectionis, sicut illi pauci, de quibus supra; sed infirmè, ac imbecilliter, idque potiùs procedit non ex mala voluntate, sed ex naturæ infirmitate, quæ semper est prona ad malum, cuius victoria nequit cani, nisi cum magna violentia, & ita operari non datur omnibus, sed paucis, dicit Nauarr. comment. 4. de Regul. n. 24. quos Iupiter æquus amat, & ardens euexit ad æthera virtus: alij verò sunt, esto se abstineant à

culpa mortali, nihilominus ita relaxatè viuunt, vt non curent culpas veniales, negligendo sancitas constitutiones, cæterasque ordinationes; vndè videntur eas coactè obseruare potiùs metu alicuius pœnę, quàm spiritu deuotionis; hi ergo sunt pauci, experientia teste.

PRIMA CONCLVSIO.

4. Debilium, ac infirmorum merita, si sunt merita, quæ describuntur in secunda classe, nullo modo sunt consideranda, tanquam digna quacunque Præfectura, sed omninò sunt negligenda. Ratio est manifesta, quia cum Religiosorum Prælari ex officio teneantur propagare bonum perfectionis, ad quod quælibet familia Religionum secundum proprium institutum est ordinata, & cum illi viuant ita relaxatè, vti diximus, quomodò eam propagabunt, atque augebunt? quomodò erunt norma viuendi? inquit S. Bonau. de sex alis Seraph. c. 6. *vt qua docent, ostendant actionum figuris, sicut qui Geometriam docent, pingit in tabula figurarum demonstrationes, vt quod dicitur, meliùs capiatur*: sunt sanè negligenda, ac contemnenda, quia *Mala actio Præsidentis*, inquit S. Gregor. lib. 6. epistol. reg. epistol. 7. *valdè nocet subditis*; & Philo lib. de vita Moysis: *Si Princeps totum se voluptatibus ad vitam delicatam deflectit, uniuersa propemodum subditorum multitudo ad voluptates proclinat*: huiusque rei rationem reddit D. Gregor. 21. moral. c. 1. *Quia rationales nostri spiritus, dum in Prælatorum defixi singulis quibusque actionibus permiscentur, ut tales fætus operum procreent, qualia exempla præcedentium in uocibus præceptorum uident*: hinc Theodoricus Rex Gothorum apud Cassidor. 3. var. epist. 12. dicebat: *Faciliùs est errare naturam, quàm dissimilem sui Princeps possit Rempublicam formare.*

SECVNDA CONCLVSIO.

Debilium, & infirmorum merita, prout in prima classe, nequeunt debito tēpore pro Prælaturis negligi. Prima ratio habetur, quia, cum hæc sit maior pars hominum Religionis, ferè tota Religio excluderetur à regiminibus, quod moraliter nequit fieri. Secund. quia tandem huiusmodi communitas abiret in factiones in totale exitium boni communis; ex vna enim parte connumerarentur laxiores; ex altera verò rigidiores, non volentes illi semper subditorū onus ferre. Tert. quia occurritur tot legibus alternatiuis, seù alio modo, quæ fuerunt sancitæ ad inferendam pacem, iurgiaque resecanda à supremis tribunalibus pro Prælaturis conferendis, seù quocunque alio officio. Quart. quia tandem totum regimen ad istos deuolueretur, eò quòd natura docet, validiorem partem semper debiliorem debelare. Quint. quia huiusmodi homines ad Prælaturas assumpti, experientia teste, vt iam dixi alibi, suas passiones frenant, vt possint exemplo perfectionem propagare, alliciendo subditos ad eam prosequendam; imò fortè audeo in hęc verba erumpere, quòd isti pro regimine videntur esse magis apti, quàm illi, qui tot passionibus non sunt subiecti, quia sicut tanquam Angeli in corpore viuunt, ita Angeli sūt in regimine, nisi magna capacitate, prudentia, ac compassione polleant, parum compatiendo subditorum imperfectionibus, non portando ouem lapsam, sicut decet, & docet S. Ambros. lib. 1. de pœnit. c. 1. *Etenim*, inquit, *qui studet humanæ infirmitatis emendare studia, ipsam infirmitatem suis debet sustinere, & quodammodò pensare humeris, non abijcere, nam Pastor ille Euangelicus lapsam ouem vexisse legitur, non abiecisse: & Salomon ait: Noli iustus esse nimiū; debet enim institiam temperare moderatio.* Candide lector mea verba ne miteris, sed percipe ea, quæ profert aurea lingua D. Chrysost. in SS. Petrum, & Eliam tom. 5. loquens de Prælatis à Deo datis ad oues regendas: *Diuina*, inquit, *dispensatione factum est, vt Sacerdotes etiam ipsis peccatis subiecti sint, propterea enim non Angelo, non Archangelo sacerdotium commissum est, liberi enim sunt à peccati libidine, ne videlicet ob seueritatē eos, qui ex populo peccarēt confestim fulguribus transfigerent, sed homini à Deo cathedra has cōmissa est, qui & ipse libidine, & pecca-*

peccatis colligatus est, vt si quem peccantem inuenerit suorum peccatorum conscius, in eum, qui peccat, benignus efficiatur; nam si Angelus Sacerdos fuisset, & aliquem stuprum inferētem inuenisset, statim eum de medio sustulisset, cum ipse huic libini subiectus non esset: si Angelus potestatem sacerdotalem accepisset, peccantes homines non doceret, sed in iram mortiferam concitatus repentè illos perderet, propterea quòd talis non esset: itaque ob id homini commissa est Ecclesia, quòd sciat se delinquere, & peccata expertus sit, qui peccant, veniam dare possit, ne irascente illo, Ecclesia inanis fiat: & paulò superiùs ita loquitur: *Ita Deus Mundum semper optimè gubernauit, quippè qui non iam tantùm, sed etiam olim, & illos ipsos, quorum fidei Ecclesiam, & populum commissurus erat, permisit peccato subijci, vt à suorū conscientia admonerentur in alios esse benigniores; nam si ipsi non peccassent, nullam peccantibus veniam daturi essent, sed inhumanitate ducti omnes ab Ecclesiæ corpore abscidissent; quòd autem res ita se habet, neque temerè, aut coniectura ductum me hoc dicere existimetis, agè rebus ipsis consideratis, probemus, quod dicimus: Petro Apostolo claues Regni Cælorum, & populorum multitudines eius fidei committenda erat; erat autem Petrus non mitis, sed admodum seuerus, & aliquantò durior, quòd si ad eius naturam illud etiam accessisset, vt nullis peccatis subijceretur, quaso, quam veniam habituri fuissent, qui ab illo docendi erant? propterea hoc egit Dei gratia, vt paululum ab ipso desisceret Petrus, & peccato alicui subijceretur, quò ex his, quæ ipse passus fuerat, disceret humaniorem esse in alios*: audiamus etiam D. Augustin. serm. 124. de tempor. tom. 10. loquens, de lapsu Petri: *Sed quid est homo sine gratia Dei, nisi quod fuit Petrus, cum negaret Christum, & nisi quod ait Propheta: Omnis caro fœnum? & ideò beatum Petrum paululum Dominus subdeseruit, vt in illo totum humanum genus posset agnoscere, nihil se sine gratia praualere, & vt Ecclesiæ Rectori futuro ignoscendi peccantibus quadam regula poneretur: credenda erant enim Petro Apostolo claues Ecclesiæ; imò credita sunt ei claues Regni Cælorum: credenda quoquè ei erat populorum innumera multitudo, quæ esset pro suæ natura vitijs, passionibus, culpis inuoluta, atque peccatis: deniquè sic ad eum Saluator dicit: Tibi, inquit, dedi claues Regni Cælorum; deindè sequitur dicens: Quacunque ligaueris super terram, erunt ligata & in Cælo; vide licet vt in claustris fidelis ianitor, in sententijs esset clementissimus dispensator: erat enim reuera hic Petrus paulò durior, & seuerus, sicut eius austeritatem truncata ob Christi iniuriam serui Principis Sacerdotum declarat auricula: hic igitur tam durus, tamque seuerus, si donum Dei non peccandi à Domino fuisset adeptus, quæ venia commissis populis donaretur? sed idcircò diuinæ Prouidentia secretum ita temperauit, atque permisit, vt primus ipse laberetur, ac rueret in peccatum, quò ergo peccantes duriorem sententiam proprij casus intuitu temperaret.*

Dices, esto doctrina subsistat, & in praxi veritas clarescat; nihilominus semper erit censenda vera pro Prælaturis infimis, & non pro supremis; nam si suprema regimina ad hos deuoluantur, non mediocris erit extendenda relaxatio in tota Religione ob rationem in prima conclusione dictam, quæ etiam tangitur a D. Bonau. in opusc. tom. 2. qu. 19. sup. Regul. S. Franc. dum varias tradit rationes relaxationis Religionum, quem citatum sequitur Cordub. in exposit. eiusd. regul. in introduct. qu. 3 Respond. quòd hoc incommodum, si est incommodum, oboritur non ob electiones celebratas in fauorem huiusmodi hominum, sed ob regimina ipsa à natura humana regulanda; si enim semper administrarentur à perfectionibus viris, maiora incommoda excitarentur, vt clarè probaui, & ita rectè dixi; si est incommodum, ad ostendendum, quòd regimina, eo ipso, quòd ab humanis mentibus sunt regenda, nequeunt eximi ab huiusmodi regula, vt experientia docet. Quapropter, licèt hi homines dicantur laxiores in ordine ad illos, qui rigidiorem vitam ducunt, simpliciter tamen nequeunt appellari tales, quia sub illa forma viuendi viuunt, quæ moraliter hominum multitudini est possibilis; vndè optimum censetur monitum Soti de iustit. lib. 1. qu. 6. art. 2. loquentis de legum multiplicitate, quod facillimè trahitur ad rē nostram, vt consideranti semper videbitur: Ob idque, inquit,

quit, non sunt legibus, quæ omnibus debent esse communes onerandi, quæ solis integris viris, ac spiritu feruentibus possibiles sunt, sed prorsus ijs, quas etiam imperfecti adire, atque ferre possunt, vt illis facilioribus imbuti ad alias, quæ arduę sunt, valeant sua sponte conscendere: & ideò, qui adnotantur in secunda classe, nuncupari debent laxiores, & de his pręsertim loquuntur SS. PP. superiùs citati.

DVBIVM CXXXII.

An Prælatus tantùm suo consilio, ac prudentiæ innixus, aptus sit ad subditorum merita indaganda.

SVMMARIVM.

1. *PRoprijs viribus nequit Prælatus subditorum merita metiri, & suadetur ex intrinseca ratione iustitiæ distributiuæ.*
2. *Itidem probatur ex ratione intrinseca Rectoris, ac Principis.*
3. *Habetur etiam ex vi regiminis, cuius recta operatio vires humanas transcendit.*

CONCLVSIO.

1. PRælatus tantùm suo consilio, ac prudentia ductus caret aptitudine ad cognoscenda, ac metienda subditorum merita. Suadetur ex doctrina S. Thom. lect. 4. supr. cap. 8. D. Dionys. Areop. qui designat pro munere iustitiæ distributiuæ non solùm distribuere, ac dispensare diuersa diuersis hominibus, prout postulant eorum merita, ac dignitates, sed etiam ne huiusmodi diuersitas confusione affecta sit, curare, ne quis vsurpet, quod est alterius, ita loquitur loco citato: *Non solùm autem pertinet ad iustitiam distributiuam, quòd distribuat diuersa diuersis secundum eorum dignitatem, sed etiam quod huiusmodi diuersitatem inconfusam seruet, ne scilicet vnus id, quod est alterius, sibi vsurpare præsumat*: quæso, quandò confusio non inuoluet huiusmodi bonorum communium distributionē? quandò hæc obscura nox maret destructionis omnis etiam bonæ regularæ multitudinis fugiet? cum cognitio meritorum, ac excellentiæ omnium ciuium aderit, cum differentia graduum innotescet. Ita S. Th. ex Arist. 7. polit. lect. 3. in fin. *Operatio autem*, inquit, *Principantis est iudicare, & præcipere rectè, & distribuere rectè Principatus, quia ista competunt sibi per virtutem, quæ est prudentia, quæ est propria ei: ad hoc autem, quòd rectè iudicet Principans de iustis, & quod rectè distribuat Principatus, & bona communia ipsis ciuibus, necessarium est ipsum cognoscere ciues, quales quidem sunt secundum virtutem, & quam differentiam habent inuicem secundum virtutem, & secundum exigentiam dignitatis virtutis distribuat Principatus, & iudicet, & differēter secundum differentiam dignitatis eorum; quarè si vbi non sit secundum hunc modum, oporteat distributionem bonorum communium, & iudicia prauè se habere; circa enim ista operari non secundum rationem rectam, sed secundum proprium impetum periculosum est, & iniustum*: hinc optimè dixit Ægid. Roman. de regim. Princip. 2. part. lib. 3. cap. 15. *Nihil enim adeò Regnum conseruat, & saluat politiam, sicut præficere homines bonos, & virtuosos, & conferre eis dominia, & Principatus*: poterit ne Prælatus propriæ cognitionis mensura subditorum merita pro iusta dignitatum, aliorumque bonorum communium distributione metiri? minimè quidem, quia ait S. Thom. 2. de regim. Princip. c. 15. *Homo solus caret aptitudine ad regendas proprias actiones*: quomodò, quæso, poterit aliorum actiones regere, eorumque merita cognoscere, ac expendere? ideò dicebat Salomon Prouerb. 3. *Ne innitaris prudentiæ tuæ*, idest intelligentiæ ait Caietan. *Ne sis sapiens apud temetipsum* Heb. *in oculis tuis*: super quæ verba inquit S. Hieronym. Prouerb. c. 3. *Videtur hoc idem esse mandatum cum eo, quod præmissum est: Ne innitaris prudentiæ tuæ; sed multùm distat: innititur enim prudentiæ suæ, qui ea, quæ sibi agenda, vel dicenda videntur, Patrum decretis præponit: Sapiens verò apud semetipsum est is, qui in illis, quæ ex Patrum magisterio potuit rectè cognoscere, sese præ cæteris quasi doctior extollit*: proindè

de S. Cyrill. dicebat 1. apolog. moral. c. 10. *Plura vident quatuor oculi, quàm duo, & multiplicati radij plus illustrãt*: & S. Chrysost. super verba D. Pauli ad Roman. cap. 12. *Nolite esse prudentes apud vosmetipsos: Nihil enim*, inquit, *ita à reliquis euellit, & abscindit, quemadmodum si quis se sufficere sibi ipsi, putauerit; vndè & ita nos Deus constituit, vt alter alterius opera indigeat; vt enim prudens sis, altero tamen opus habes: quòd si te nullus opera indigere putaueris, omnibus factus es stultior, & imbecillior*: ex hoc igitur discursu clarè patet Prælatum tantùm propria cognitione, ac prudentia ductum, non posse subditorum merita, ac virtutem, ne distributio Principatus, cæterorumque bonorum communium confundatur, & ne quis aliorum portionem rapere præsumat, meriri.

2. Præterea de ratione intrinseca Principis, ac Rectoris est de ijs consiliari, quæ spectant ad finem Principatus, quo conseruatur omnis multitudo, & ab omni incommodo seruatur incolumis: ergo nequit Prælatus absque multorum consilio subditorum merita, ac virtutes indagare: antecedens habetur ex doctrina S. Thom. 4. polit. lect. 3. vbi dicit: *Consiliari est opus politici; habet enim politicus consiliari de conferentibus ad finem Ciuitatis*: & paulò antè. *Nam sicut anima, vel intellectus inquirit, & consiliatur, & iudicat de inuentis, sicut Iudex inquirit, & consiliatur de conferentibus ad finem politia, & iudicat*: vndè consilium nil aliud erit, nisi quædam ratiocinatio de ijs, quæ sunt ad finem. Ita docet S. Thom. 3. polit. lect. 9. sed merita, ac virtutes subditorum sunt de ijs, quæ maximè conferunt ad politiæ finem, nempè ad vnitatem, & pacem, & conseruationem multitudinis, vt clarè habetur ex præcedentibus quæsitis, & insinuat S. Thom. vbi supr. igitur Prælatus proprijs viribus, ac oculis innixus caret aptitudine ad expendenda subditorum merita, sed aliorum consilio indiget.

3. Tandem efficaciter suadetur ex eo, quia, si Prælatus à culpa cupit esse immunis, & errata, incommodaque fugere in regiminis operatione, in iudicando scilicet, gubernando, ac distribuendo honores, onera, cæteraque commoda Principatus, ei necessarius videtur esse recursus ad Deum, & ad ipsum conuersio; quarè? quia huiusmodi operatio, vt rectè fiat, non naturæ viribus innititur, sed eas transcendit. Ita S. Thom. 2. de regim. Princip. c. 15. *Reges, & Principes communes habent actiones, & vniuersalem diligentiam subditorum, cum non sufficiat homo solus ad proprias actiones, oportet, quòd in multis deficiat, quia talis actio, siue actiones, quæ sunt populum gubernare, iudicare, & vnicuique suorum subditorum secundum merita prouidere, transcendit virtutem naturæ; propter quod dicitur, quòd est ars artium regimen animarum; vndè impossibile est Reges, & Principes non errare propter dictam causam, nisi ad illum, qui omnia gubernat, & omnium est conditor, se conuertant*: ergo pro recta meritorum indagatione nullus negare audebit non fore ad multorum consilia, tanquam ad responsum Dei recurrendum: patet; nam quippè omnibus est notum diuinæ Sapientiæ, à qua sacræ illuminationes, vt regiminis operatio debita non careat rectitudine, & ne casus agnoscat in detrimentum boni communis, emanant, esse consilium, teste Salomon. Prou. 8. n. 12. *Ego Sapientia habito in consilio*: vbi S. Hieronym. *Vbi duo, vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum ego in medio eorum*; hinc est, quòd S. Cyrill. 1. apolog. moral. c. 10. & S. August. lib. 1. de doctr. Christ. ita affati sunt: Primus ait. *Veruntamen cuius est consilium? non ne Sapientia? nimirum hac, qua abscondit vni, reuelat alteri, & humilitatis amatrix vt plurimùm rectum de agendis consilium docet per alienum: quantò igitur consilium est ex pluribus, tantò salubrius existit, quoniam vbi multa consilia, ibi salus*. Secundus inquit: *Consilium omne à Deo, à quocunque proficiscatur*: ideò dixit S. Basil. in Isai. 1. ad v. 26. *Sacra res est consilium, voluntatum vnio, fructus lectionis, humilitatis insigne*: hoc ipsum viderunt per vmbram Plato, & Aristot. ille: *Consilium rem sacram esse*. hic. *Consilium capere eorum, qua inter homines sunt, diuinissimum esse*.

DV-

DVBIVM CXXXIII.

Quænam lex sit statuenda pro praxi iustitiæ distributiuæ applicandæ cū circūstantijs superiùs præsciptis, vt regimen suauitatem redoleat.

SVMMARIVM.

1. *Legislator ita debet regulare Rempublicam, vt per leges eam incolumen saluet.*

2. *Exponitur lex pro praxi iustitiæ distributiuæ applicandæ.*

3. *Extenduntur effectus ex huiusmodi lege resultantes: & obiectionibus satisfit.*

1. Dixi, quænam lex, &c. quia, cum conseruatio Religionis petenda sit à iustitia distributiua ritè administrata, quæ postulat, vt à multis omnium merita expendantur, vti dixi in præcedentibus dubijs; & cum omnia, inquit Ægid. Roman. de regim. Princip. lib. 1. part. 2. c. 12. per regulam regulentur; ideò huiusmodi materia, vt suauitatem redoleat, ad vnam regulam generalem per quandam legem est reducenda; vndè dicebat S. Thom. ex Aristot. 4. polit. lect. 11. *Legislatorem, si benè debeat ordinare Rempublicam, debere assumere ad Rempublicam media, & hoc quascunque leges ponat, siue conuenientes potentiæ paucorum, siue populari statui, semper oportet coassumere media, quia sic debet ferre leges, & ordinare Rempublicam, vt per leges possit Respublica saluari*: idque præsertim ob nationes diuersas, ex quibus qualibet Religio formatur, quod est magni ponderis, vt intelligenti semper videbitur.

Quænam, quæso, lex est ordinanda pro mirabili applicatione iustitiæ distributiuæ cum circunstantijs superiùs præscriptis, vt non desideretur conseruatio communitatis, obstando noxijs, quæ eam prohibere possunt; hæc enim duo, vt iam dixi superiùs, sunt præsertim attendenda; proindè S. Thom. ex Aristot. 1. polit. lect. 1. aiebat: *Ille est naturaliter Principans, & dominans, qui suo intellectu potest prauidere ea, quæ congruunt saluti, puta causando proficua, & repellendo nociua: Cum ergo politia sit ordo*, inquit S. Thom. ex Aristot. 3. polit. lect. 7. *inhabitantium in Ciuitate, & iste ordo attenditur secundum aliquam iustitiam*: quæ iustitia non est paucorum, sed multorum, quia omnes subditi habent ius ad omnia bona Religionis, quod certè debet attendi, teste D. Thom. ex Aristot. 4. polit. lect. 1. *Oportet igitur politicum, si debeat auxiliari politijs existentibus, & dirigere eas, considerare differentias ipsarum, quot sunt, & qualiter componantur ex principijs suis: propterea iustum æquale, quod conuenit eis.* subdit S. Thom. lect. 7. loco citat. *videtur esse, vel consistere in quadam æqualitate secundum proportionem, quæ non solùm attenditur ex parte rerum, quæ destribui debent, sed ex parte suppositorum, quibus debet fieri distributio; in iustitia enim facienda etiam attenditur æqualitas proportionis ex parte personarum, quibus debet fieri iustitia secundum aliquam dignitatem, & eădem oportet esse proportionem rerum, quæ distribuuntur, vt si sint æquales secundum virtutem, distribuatur eis æqualiter secundum proportionem, vt quantò excedit vnus alium in virtute, tantò plus distribuatur ei de bonis communibus*; & cum id nequeat executioni mandari, nisi priùs indagentur omnium hominum merita ad discernendum bonum à malo, & ad euitandam confusionem, vt iam dixi superiùs; proindè hæc est statuenda lex, cum ipsa sit, teste D. Thom. 3. polit. lect. 12. *de conferentibus ad finem politiæ*, vt iam supra insinuatum est, vt Sacerdotes omnes post completum annum, saltem duodenarium, vt petit omnis rectè regulata Religio, ne spiritus distrahatur in diuersa, cadant sub vota Patrum Definitorum, ac Prouincialium tam præsentium, quàm præteritorum, priùs inter ipsos maturè exploratis meritis, ac qualitatibus cuiuslibet, necessarijs pro munere Priorum, seù Guardianorum gerendo, ac præstito iuramento de non acceptanda prece in fauorem alicuius, seù aliquorum, præsertim eorum, qui fortè carent idoneitate; & qui habebunt maiorem partem suffragiorum iuxta morem aliarum electionum, intelligantur

gantur electi non laborare aptitudine ad ritè obeundum officium Priorum, ita vt hi, & non alij possint eleuari ad prædictas dignitates, & ita in quolibet Capitulo de omnibus Sacerdotibus successiuè prædictorum annorum metam attingentibus fiat descripro modo probatio: qui verò erunt electi ad huiusmodi munera gerenda, absoluto triennio absoluantur ab officio, nisi priùs ob demerita essent absoluendi, vt alij iam iudicati idonei possint illis succedere, vt postulat iustitia talis regiminis, & ita vicissim ad huiusmodi dignitates assumantur: cui legi omnes, qui post publicationem assumunt habitum, coactè subiacere debent; alij verò, qui ante publicationem sunt professi, nonnisi liberè, ita vt possint se ab ea eximere, non tamen si cupiunt eleuari ad Prioratuum munera.

Dicitur: *vt Sacerdotes omnes cadant sub vota omnium Patrum Definitorum, ac Prouincialium*, &c. & fortè adhibitis nonnullis alijs. Prim. vt consilium meritorum sit magis sanum, quia sincerius est iudicium, quod plurimorum sententia comprobatur, vti iam dixi superiùs, & docet cap. Prudentium de offic. deleg. Anch. consil. 157. & Gloss. ibid. verb. Plurimorum ait: *Quod enim à pluribus quæritur sapientibus, faciliùs inuenitur, & per ampliores homines perfectissima veritas reuelatur*: C. de fideic. l. vlt. ad fin. & 64. dist. extra conscientiam. Sec. vt difficiliùs peruertantur à Prouinciali, seù quocunque alio, quandò pro amico ageretur discussio, quia inquit S. Thom. ex Aristot. 3. polit. lect. 4. *Manifestum est, quòd plures boni viri difficiliùs peruertentur, & corrumpentur*: Tert. vt neglecti meritorum defectu non possint doleri, nisi de proprijs demeritis, & non de partiali affectu tantorum Patrum; impossibile enim est, quòd maior pars huiusmodi hominum ita sit affecta partialitate, vt velit propriam conscientiam maculare, neglectorum merita maculando.

Dicitur: *priùs inter ipsos maturè exploratis meritis*, &c. quia habetur monitum S. Thom. ex Aristot. 7. polit. lect. 3. *Ad hoc autem*, inquit, *quòd rectè indicet de iustis Principans, & quòd rectè distribuat Principatus, & bona communia ipsis ciuibus, necessarium est ipsum cognoscere ciues, quales quidem sunt secundùm virtutem, & quam differentiam habent inuicem secundum virtutem, vt secundum exigentiam dignitatis virtutis distribuat Principatus, & iudicet, & differenter secundum differentiam dignitatis eorum: at si vbi non fit secundum hunc modum, oportet distributionem bonorum communium, & iudicia prauè se habere; circa enim ista operari non secundum rectam rationem, sed secundum proprium impetũ periculosum est, & iniustum.*

Dicitur: *& ita vicissim, &c.* vt elucescat Deus in ordine, dicente S. Gregor. Naziáz. orat. 9. *Non est enim dissensionis, & confusionis Deus, sed pacis, & ordinis*: *Cum ordo*, inquit S. Thom. contr. Gentil. lib. 3. cap. 77. *sit proprius effectus diuinæ Prouidentiæ*: nam obseruato ordine, cuncta in regimine prosperè succedunt, eoque neglecto, cuncta in confusionem inducuntur, teste B. Laurent. Iustin. de discipl. & perfect. monast. conseruat. cap. 10. *Omnes Prouinciarum*, inquit, *Duces, Ciuitatumque Rectores, quò prudentiores sunt, eò populum sibi commissum ordinatiùs regunt; nam ad hoc intendunt, vt singulis illis iniungant actiones, & officia diuidant, quæ sufficientiæ ipsorum norint congruere; condunt nihilominus leges, statuta ordinant, iura proponunt, ne quid aut incuria, aut Præsidentium ignorantia incompositum, confusumue remaneat; nam vbi ordo non est, ibi tumultus, rixæque mox sequuntur: è contrario certum est, quòd moderati prouida dispositione regiminis cuncta succedunt prosperè, & debito clauduntur fine*: ideò intuens Nazianz. orat. 26. necessitatem ordinis dixit: *Ordo omnia constituit, & colligauit; ordo cœlestia, & terrestia continet; ordo in ijs, quæ ratione, & animo intelliguntur locum habet; ordo in ijs, quæ sensibus percipiuntur; ordo in Angelis, ordo in astrorum motu, magnitudine, mutua relatione, & splendore*: & multa deinceps in eandem sententiam; hinc S. Thom.

Thom. contr. Gentil. lib. 3. cap. 128. *Quantumcumque*, inquit, *aliqua ordinantur sub aliquo, oportet illa concorditer esse ordinata, aliàs se inuicem impediunt in consecutione finis communis*. vndè optimè Caietan. r. ad Corinth. cap. 14. vers. 24. dixit: *Vbi multitudo sine ordine ibi confusio, ibi dissensionis materia*; & priùs ipso Chysost. in eod. loc. Paul. *Sicut etiam contraria ordini omnia diruunt, non solùm autem in spiritualibus, sed etiam in omnibus alijs videris; nam sine si in choro, siue in nauigio, siue in curru, siue in castris ordinem confundas, & maioribus suo loco eiectis, in illorum ordinem minora induxeris, omnia corrumpis, & sic quæ sunt supra, fiunt infra*. vide eundem Caietan. in fin. concl. dub. 34. & S. Antonin. in fin. concl. dub. 129.

Dicitur: *cui legi omnes, qui post publicationem assumunt habitum coactè subiacere debent*, quia vnusquisque tenetur obseruare legem, cui voluntariè se subiecit, cum nouum onus non imponatur.

Dicitur: *alij verò, qui ante publicationem sunt professi, nonnisi liberè*, quia nouum onus imponitur eis; ideò ad reprimendos clamores, & fortè tumultus, in quos erumpere possent, nonnisi liberè debent legi subdere; non tamen debent eximi ab illa, si volunt obire munus Priorum, quia bonum commune postulat huiusmodi legem, vt inferiùs patebit.

3. Quis non videt ex hac lege obseruata mille bonos effectus pullulaturos? In primis eos, qui in præcedentibus dubijs fuerunt traditi. Non negligetur prima operatio Principantis in boni communis bonum, de quo ita loquitur S. Th. ex Aristot. 7. polit. lect. 3. *Operatio autem principalis Principantis est dirigere subditos secundum rationem præcipiendo, ac distribuendo bona communitatis, & indicando rectè, ad quæ præexigitur cognitio ciuium*. Erigetur illud regimen iuxta formam seruandam inter illos, qui ius ad omnia bona Religionis possident; & erit illa lex, quam intendo tradere: *Non est iustum*, inquit S. Thom. 3. polit. lect. 15. *virum principari aliquibus similibus, & æqualibus secundum virtutem, & naturalem dispositionem, sed iustum est eos vicissim, & secundum ordinem principari, & hoc est principari secundum legem*: & paulò antè: *Principari autem eos secundum ordinem, & vicissim lex quadam est*. Elucescet iustitia talis regiminis tanquam supra candelabrum, per quam conseruatur Respublica, de qua S. Th. 5. polit. lect. 6. notat hæc verba: *Respublica saluatur propter mutuam communicationem secundum aliquam proportionem; huiusmodi autem communicatio secundum proportionem iustitia est; quarè Respublica saluatur iustitia existente; si ergo fiat transgressio, corrumpitur*: Non desiderabitur vnitas multitudinis, quæ est finis cuiuslibet Imperij, arte, & industria à quolibet Regente procuranda, mediante prædicta iustitia, vt tradit S. Antonin. parte 1. tit. 6. capit. 2. §. 5. *Causatur, & conseruantur hæc vnitas in Ciuitatibus, quandò ad hoc vnum attenditur, vt iura seruentur vniuersaliter, idest tam maioribus, quam minoribus*: Aperitur via ad magis, magisque propagandum perfectionem, ad quam quilibet Ordo secundum proprium institutum, ac leges est ordinatus secundum doctrinam eiusd. S. Antonin. loco citato. *Est enim*, inquit, *necessaria talis vnitas ad bonam gubernationem multitudinis, vt scilicet quæratur principaliter bonum commune spirituale, & temporale postponendo omne priuatum commodum*: Frenabuntur, (quæ sequuntur præsertim ostendunt necessitatem huiusmodi legis statuendæ) partiales affectus electorum erga amicos, & sibi gratos in multorum oppressionem, dum hi, & non alij ad inuicem sunt assumendi ad prædictas dignitates; vndè semper erigetur dominium rectum, & iustum, & alienabitur corruptum, & peruersum, de quo loquitur Ægid. Roman. de regim. Princip. lib. 3. p. 2. cap. 2. *Nam si in aliquo dominio, aut Principatu intenditur bonum commune, & omnium*

nium ciuium secundum suum statum; sic est æquale, & rectum; sed si intenditur ibi bonum aliquorum, & aliorum oppressio, sic est corruptum, & peruersum: Fugabitur inordinatum illud in pacis destructionem, quod vnusquisque quærat, quæ sua sunt, dicente S. Thom. 2. 2. qu. 183. art. 2. *In Ciuitate pax tollitur ex hoc, quod ciues singuli, quæ sua sunt, quærunt*: Videbitur ita per huiusmodi legem in vnum colligata multitudo, dum omnes idonei pro munere Priorum gerendo non sunt negligendi, vt de facili non pateat aditus ad factiones, ac seditiones, quod est illud magni ponderis monitum iuxta omnes politicos, quod Legislatores attendere debent pro regula disponendi regimina, prout tradunt S. Thom. 2. polit. lect. 8. & Ægid. Roman. de regim. Princip. lib. 3. p. 1. cap. 13. Ille, ait, *Legislatores principaliter à Ciuitate intendunt remouere seditiones*: Hic ait, & clariùs: *Sic est disponenda multitudo, vt conseruetur in pace; & vt ibi seditiones non insurgant*: hæc enim oboriuntur ex nonnullis posthabitis, vt sæpè dixi, & docet S. Antonin. 2. par. tit. 4. cap. 8. de discord. §. 2. *Ex improportionata honorum, & onerum distributione generantur seditio, & discordia*: Non deplorabitur incuria, & negligentia Superiorum tanquam origo tantorum malorum, quia ait Patrit. de instit. Reipubl. lib. 6. tit. 5. *Inuitat ad seditiones desidia, & incuria eorum, qui ciuili societati præsunt*. Expurgabitur tandem gubernatio à tyrannide Prouincialis, aliorumque Definitorum, nè in eam declinent trahendo ad se regimina in sui conseruationem; id enim videtur tyrannicum iuxta doctrinam S. Thom. 3. de regim. Princip. cap. 11. *Regnum*, inquit, *non est propter Regem, sed Rex propter Regnum, quia ad hoc Deus prouidit de eis, vt Regnum regant, & gubernent, & vnumquemque in suo iure conseruent, & hic est finis Imperij, quòd si aliud faciunt in se ipsos retorquendo commodum, non sunt Reges, sed Tyranni*: dum Priores electi, atque eligendi propriam exaltationem cognoscent à meritis, & non ab affectu aliquorum Patrum; & ita nitentur iugum seruitutis, quod ex adhærentijs sequitur, tanquam rem Religiosis indignam è collo excutere, si rationabili intellectu volent vti; vndè votorum reciprocorum vtilitas cessabit, & sic regimen erit munitum antemurali illo, de quo loquitur S. Thom. 1. de regim. Princip. cap. 6. *Sic disponenda Regni gubernatio, vt Regi iam instituto tyrannidis subtrahatur occasio, simul etiam temperetur potestas, vt declinare de facili in tyrannidem non possit*.

Dices, esto ex hac lege videantur insurgere effectus prædicti, & præsertim appareat multitudo ita munita, ne de facili possit distrahi in factiones, & à tyrannide opprimi; nihilominus non ita est colligata, vt sit incolumis ab huiusmodi malis, quia merita illorum, qui præseferunt aptitudinem pro Prælaturis supremis, nempè Definitoratu, ac Prouincialatu, &c. non propagantur; huiusmodi enim Patrum electiones sunt celebrandæ à Prioribus, ac Discretis: quò fit, vt multi apti ad illa onera ferenda possint excludi, & ita maximus aditus pro dissensione, ac tyrannide haberetur. Respond. quòd in qualibet Hierarchia tam cœlesti, quàm terresti talis ordo à diuina Prouidentia institutus resplendet, vt inferiores à Superioribus illuminentur, & iuxta lumen receptum operentur, vt docet S Thom. contr. Gentil. lib. 3. cap. 80. 81. vndè si inferiores electores illuminabuntur de obligatione propagandi prædicta merita à Superioribus maioribus, certè non erunt neglecta; aliàs nequeunt huiusmodi electores excusari à culpa lethali, defectu non propagandi omnium merita, & custodiendi multitudinem à prædictis malis; quòd si illuminatio deficit, deficiant etiam illis suffragia tanquam in dignis illis supremis Prælaturis, quibus fruuntur, eò quòd proprium munus negligunt. Addo, quòd Superiores maiores tenentur non negare honores, ac dignitates Religiosis idoneitate præditis, quibus habitis, de facili ab electoribus in Definitores, ac Prouinciales, &c. promouerentur: quò fit, vt hoc lumi-

ne

ne ducti sint præstaturi vota secundum omnium merita: videantur ea, quæ dicuntur in dub. 56.

Dices, seditionis malum excitari potest non solùm ob honores, ac dignitates confusè dispensatas, sed etiam ob alia bona, ac commoda communitatis, scilicet Lectoratum, Doctoratum, Magisterium, & pulpita in locis insignibus, &c. malè distributa; propterea remedium designatum, nō tollit penitus aditum ad regiminis corruptionem. Respond. obiectionem non vrgere doctrinam traditam, quia omnia sunt distribuenda secundum merita iuxta legem superiùs præscriptam, vt petit iustitia regiminis, & postulant ab intrinseco ipsa bona communitatis.

Dices, negari nequit huiusmodi legem promouere bonum, ac præcauere malum vnius tamen Prouinciæ, quòd, licèt in omnibus Prouincijs, ex quibus conflatur Religio, sit statuenda, ita vt regimina omnia totius corporis administrentur secundum iustitiæ pondus; nihilominus non fauet electionibus inter omnes conspicuis Capituli generalis; vndè erunt expositæ factionibus, & consequenter poterunt eleuare homines ad supremas dignitates factionum amicos, qui vtentur tyrannico dominio trahendo ad se regimen in proprium commodum, ac vtilitatem. Respond. quòd *Illa est optima politia*, inquit S. Thom. ex Aristot. 3. polit. lect. 16. *inter alias, qua regitur, ac dispensatur ab optimo viro, seù optimis viris, quia ad optimum finem ordinatur; semper enim, quod fit ab optimo agente, ad optimum finem ordinatur per se*: cum ergo electores Capituli generalis sint homines ex singulis Prouincijs nō cognoscentes aliud regimen, nisi administratum à recta iustitia secundū omnem rigorem, consequenter gaudent bonitate optimorum virorum; vndè ab his agentibus nequit procedi actio, nisi per se ordinata ad rectum finem; quarè electiones prædictæ necessariò erunt celebrandæ nonnisi pro fine recto, ac sancto, & ita videbuntur sublimari homines ad supremas dignitates, inclinati ad iustitiam, pacemque tuendam, postposito bono priuato, ex quo possunt oboriri mala enarrata.

Dices, huiusmodi lex videtur potiùs inducere speciem electionis, antequam fiat vera electio. Respond. falsum esse, determinat quidem quoddam genus hominum, supra quos debet tandem cadere electio, & quod de rigore iustitiæ debent obseruare electores, vndè per hoc non coarctatur electio, ita vt tollatur libertas eligentiū, vt probat Samuell. de canon. elect. tract. 2. disp. 1. controu. 3. num. 10. & Lauor. de elect. canon. tit. 4. c. 21. num. 14. ex multis; nā ad certū genus personarū potest restringi electio, & per hoc nō adimitur libertas eligēdi: quòd si, stāte statuto, restringeretur ad duos, vel tres, quia isti essent tantùm idonei, & vnus ex illis eligendus esset, quod in nostro casu videtur moraliter impossibile, valeret electio, & bona semper censenda esset, vt optimè probant Samuell. vbi supr. controu. 4. num. 13. & Sigismund. à Bonon. de elect. dub. 10. num. 5. in 2. edit. ex multis, imò ex Sacr. Congregat. Cardinal. Concil. Trid. interpretum: hinc dixit Lauor. vbi supr. tit. 4. c. 24. n. 7. loquendo de Monialibus in obiectione sibi facta: Dices, si in Monasterio nō adsit nisi vna Monialis, quæ habeat prædicta requisita Concilij, cum Moniales non possint aliam eligere, quàm istam, dicetur ne electio restricta, seù per vim, dum non adest plena libertas requisita in electionibus? vt diximus cap. 21. num. 11. Respondetur, hæc dicitur restrictio, seù prouisio iuris, non hominis, restrictio ad qualitates requisitas, tanquam substantiales ipsius actus electionis non autē ad personam, ideò non dicitur coarctata ex Abb. in c. Cum terra n. 1. de elect. & n. 2. in fin. hæc Lauorius.

Pro fine dubij est addendum, quòd prædicta lex, vt certiùs multitudo sit ita disposita, vt in pace conseruetur, & quantùm moraliter fieri potest, ab ea arceantur factiones, alia debet muniri lege, de qua loquutus sum in 114. dubio tractatus de Generalis munere, quæ sub pœna excommunicationis quamcūq; votorū vnionē in qualibet electione prohibet, eò quòd quælibet communitas quantuncunque bona nequit sine timore regi: multa alia possunt videri in dub. 38.

DV-

DVBIVM CXXXIV.

Qua obligatione Capitulum generale teneatur prædictam legem statuere.

SVMMARIVM.

1. *Diuiditur iustitia in distributiuam, & commutatiuam, & huius obligatio est maior illa.*

2. *Ex iustitia commutatiua prædictam legem statuere, & sancire tenetur Capitulum generale.*

Dixi Capitulum generale, quia ad ipsum tantùm spectat condere leges in perpetuum duraturas, & non ad Generalem; imò hic est subditus illius, vt docet Suar. 4. de Relig. lib. 2. c. 8. n. 18. tract. 8.

Pro intelligentia sit prim. not. quòd; cum iustitia particularis diuidatur ? secundum Aristot. 5. ethic. c. 2. & S. Thom. 2.2. qu. 61. art. 1. in commutatiuam, & distributiuam; per commutatiuam intelligendo illam, quæ respicit æqualitatem arithmeticam; & per distributiuam intelligendo illam, quæ respicit æqualitatem geometricam, vti habet Aristot. 5. ethic. c. 3. & 4. & cum vtraque dicat obligationem reddendi ius suum vnicuique, vt docet Vlpianus Iur. Conf. in leg. iust. ff. de iustit. & Iur. potest fortè hic dubitari: an obligatio iustitiæ commutatiuæ sit maior, quàm obligatio distributiuæ: cui dubio respondendum est, quòd maior est illa, quàm hæc, quia tanta prorsus est in me obligatio respectu tui, quantùm est in te ius aduersum me, & proportionantur in eadem planè mensura obligatio rei, vt sic loquar, & ius actoris; at ius ad recipiendam partẽ bonorum publicorum, circa quæ versatur iustitia distributiua, non videtur tantùm, quantùm est ad recipiendum pretium rei venditæ, circa quam versatur iustitia commutatiua: ergo neque erit tanta obligatio iustitiæ distributiuæ, quanta est obligatio commutatiuæ, sed hæc erit maior illa: maior patet: minor probatur, quia P. Molin. de iustit. tract. 1. disp. 12. §. iuxta hactenus, inquit, quòd iustitia distributiua definitur per hoc, quòd sit solùm circa bona, quæ in Republica redundant; certè ad illa non potest esse tantùm ius, quantùm est pretium pro merce vendita, pro domo locata, pro labore præstito, & pro alijs, in quibus ius oritur ex eo, quod tantundem debes reponere quantùm accepisti, quod nõ habet locum in iustitia distributiua.

Audiamus doctrinam Suar. opusc. var. de iustit. Dei sect. 3. n. 14. clariùs id explicantis: Diximus igitur, ait, in superioribus obiectum proprium iustitiæ commutatiuæ esse ius ita proprium, vt fiat proprium rei dominium, vel illi moraliter æquiualet, quod ibi satis declarauimus: nunc ergo addimus præter hoc ius dari in hominibus aliud non ita propriũ, ac rigorosum fundatum in quadam dignitate, seù conditione personæ, quæ est pars alicuius communitatis, seù Reipublicæ, ratione cuius debetur ei aliquid ex bonis Reipublicæ suæ dignitati proportionatum, quod ius reuera non est dominium, quia talia bona nunquam fuerunt talis personæ, nec ratione proprij dominij, aut alterius rei propriæ, in qua læsa fuerit, ei debentur; vndè fit etiam, vt longè maius, & rigorosum sit debitum, quod ex priori iure nascitur, quàm quod ex posteriori: nam magis debetur alicui id, quod est propriè suum, quàm id quod est commune, licèt ad illud habeat aliquod ius propter dignitatem personæ, vel aliam similem proportionem; vndè de priori debito omnes Theologi affirmant ex illius læsione nasci obligationem restituendi; de posteriori verò præcisè sumpto quamplures, & fortasse, qui meliùs sentiunt, id negant: & paulò inferiùs: Qui beneficium, vel cathedram prætendit, nunquam habuit dominiũ, vel possessionem eius, vel alterius rei æquiualentis, quam pro altera dederit; habet tamen, si sit digna persona, ius quoddam ad talem rem, quia secundum quandam æquitatem ei potiùs, quàm alteri tribuenda est, eò quòd inter partes huius communitatis habeat maiorem proportionem cum tali re, quàm aliæ personæ; vndè fit, quòd, si sint aliæ personæ æquè dignæ, nulla earum habet ius ad talem rem necessa-

DVBIVM CXXXV.

An iustitia distributiua sit medium congruum ad ambitionis vitium à Regularibus delendum.

SVMMARIVM.

1. *AMbitio quid; eiusque duo effectus.*
2. *Ex iustitia distributiua rectè administrata resecatur ambitio, quia eius mali effectus destruuntur, & obiectioni satisfit.*
3. *Itidem probatur ex eo præsertim, quandò iustitia distributiua secundum debitam proportionem, & non vltra emicat in Superioribus maioribus, eiusdemque iustitiæ munera explicantur.*

1. Pro intelligentia supponendum est, ambitionem à S. Thom. 2. 2 qu. 131. art. 1. à Caietan. ibidem definiri esse, appetitum inordinatum honorum, & dignitatum, à quo tanquam à causa duo pullulant effectus, nempè distrahere homines in partes, atque factiones, & pro consecutione, & conseruatione dignitatum ad alias dignitates, neglectis dignioribus, indignos eleuare, vt adnotat Patritius de Republ. lib. 6. tit 5. *Est & ambitio*, inquit, *res teterrima, ac periculosa, in primis quidem Ciuitatem partibus inficit, & indignis plerisque honores, ac magistratus, potiùs quàm dignis tradit.*

PRIMA CONCLVSIO.

2. NEmini est hæsitandum iustitiam distributiuam esse illud medium congruum, imò necessarium ad resecandum à Regularibus ambitionem. Suadetur ex resecatis ambitionis effectibus: conferre officia, ac dignitates indignis, ac dignis, dignioribus postpositis, est peccatum acceptionis personarum, quia non attenduntur idoneitas, personarumque merita, sed aliæ causæ impertinentes; nam tale vitium communiter à DD. præsertim à Sanch. t. opusc. lib. 2. c. 1. ita definitur: est iniustitiæ crimen, quo in distributione aliquorum bonorum non causæ ad rem pertinentes, sed personæ aliarumque qualitatum ad rem non pertinentium ratio habetur: iustitia autem distributiua, cuius munus est, inquiunt DD. dispensare officia, dignitatesque secundum merita, ac aptitudines, opponitur huiusmodi vitio, vt habetur ex S. Th. 2. 2. qu. 63. ar. 1. cum alijs Theologis, imò est peccatum lethale, quia è directo virtuti, seù iustitiæ distributiuæ aduersatur: ergo ea in Religionibus fideliter obseruata, acceptionis personarum vitium destruit. ergo ambitionem tollit.Ittereà, quis non videt pacem inter homines eorum diuisionibus, & partibus obstare: imò ob id finis omnis Imperij constituitur: at iustitia commutatiua, quàm distributiua pacem tradit, eamque conseruat, vt superiùs dixi, & modo repeto ex mente S. Antonin. 4. part. tit. 5. c. 4. §. 5. & Dionys. Carthus. de regim. Princip. lib. 1. art. 15. Primus ait: *Est ergo iustitia necessaria ad pacem Ciuitatis conseruandam*; *vndè in Isaia dicitur*: *Erit opus iustitiæ pax*. Secundus inquit. *Ex diuina ordinatione instituti, & facti sunt Principes, vt in omni Principatu, ac populo suo pacem conseruent, quod impleri non potest, nisi inter ciues, ac subditos; imò inter omnes subditos obseruetur iustitia, quia ex iustitia pax oritur, vt Isaias 32. testatur, dicendo*: *Erit opus iustitiæ pax*: *vnde debent vnicuique dare, & conseruare, quod suum est, & quelibet honorare tēpore opportuno, prout meretur, & dignus est, indignos quoque officijs, & honore priuare, & vnicuique debitam mercedem, & vicem rependere*: ergo seditionum excidium extinguit: ergo & ambitionem.

Dices, negari nequit prædictos effectus ambitionis à iustitia distributiua rescindi; non ideò concluditur ambitionem quoquè rescindi, quia, ablatis effectibus, adhuc causa vigere potest, Respond. licèt verum sit communiter ex effectuum rescissione nō rescindi causam; nihilominus in casu valere argumentum, quia, cum ambitio intrinsecè includat inordinationem appetitus, & pax, quæ oboritur ex iustitia ordinatè distributa, dicat tranquillitatem ordinis, quæ quidem tranquillitas, inquit S. Thom. 2. 2. qu. 29. art. 1. ad 1. consistit in hoc, quod

quòd omnes motus appetitiui in vno homine conquiescunt, sequitur necessariò ambitionis extinctio; & esto alicui ex propria malitia non insurgat mentis tranquillitas ex non sedato appetitu inordinato, patui refert, quia non conturbat felicitatem communem Reipublicæ.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. VT ambitio vnà cum suis effectibus magis, ac magis extinguatur, iustitia distributiua secundum debitam proportionem, & non vltra, enitere in Superioribus maioribus principaliter debet. Suadetur ex eo, quòd *secundum Iudicem*, idest Principē, *populi, sic & ministri eius, & qualis Rector est Ciuitatis, tales, inhabitantes in ea* ì Eccles. 10. quasi dicat: ad Principis mores, & vitam, quasi ad normam, & exemplar conformant se, primò ministri eius, deindè cæteri ciues, & subditi iuxta illud Claudiani: *Regis ad exemplum totus componitur Orbis*: Quarè Plinius in paneg. Traian. aiebat: *Vita Principis censura est, eaque perpetua, ad hanc dirigimur, ad hanc conuertimur, nec tam Imperio nobis opus est, quàm exemplo*: & Cicero 3. de legib. lib. 3. *Vt enim cupiditatibus Principum infici solet tota Ciuitas, sic emendari, & corrigi continentia*: & paulò post: *Nam licèt videre, si velis replicare memoriam temporum, quales summi Ciuitatis viri fuerunt, tales totam Ciuitatem fuisse, quæcunque mutatio morum in Principibus extiterit, eandem in populo sententiam*: distractis ergo per ambitionem Superioribus maioribus in partes, quoquè distrahuntur, vt dixi alibi, & subditi; valet consequentia: ideò S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 5. ait. *Quicunque ex Præsidentibus pluribus se diuertit ab intentione boni communis dissensionis periculum in subditorum multitudine imminet, quia dissentientibus Principibus consequens est; vt in multitudine sequatur dissensio*: iisdem ergo per pacem vnitis, mediante iustitia distributiua rectè dispensata, vniuntur quoquè per pacem & subditi, ita sanè; vndè Dionys. Carthus. de regim. polit. in præfatione ait *Dum Rectores Ciuitatum iusti, & prudentes existunt, ciues in pace agunt, & Rectorum suorum prudentiam, iustitiamque sequuntur*: & S. August. in psalm. 71. explicans illa verba Dauid: *Suscipiant montes pacem populo, & colles iustitiam*, inquit: *Montes maiores sunt, colles minores, excellentes quippè in Ecclesia paci debent vigilanti intentione consulere, ne propter suos honores superbè agendo schismata faciant, vnitatis compage disrupta: colles ita eos imitando, & obediendo subsequantur, vt eis Christum anteponant, ne malorum montium, quoniam videntur excellere, vana authoritate seducti se à Christi vnitate disrumpant; ideò dictum est: Suscipiant montes pacem populo*: ergo vt ambitio funditùs in omnibus eradicetur, principaliter iustitia distributiua in Prælatis maioribus radicetur: quæ docet non omnia sibi conuenire, sed alijs distribuere secundum meritorum mensuram. Ita S. Thom. 2.2. qu.63. art. 1. *Consistit*, inquit, *æqualitas iustitiæ distributiuæ in hoc, quòd diuersis personis diuersa tribuantur secundum proportionem ad dignitates personarum*: quæ docet non semper frui dignitatibus, & vti Imperio, sed alijs, dum sunt meritis pares, ea præstare. Ita Patritius lib. 1. de Republ. tit. 6. *Elaborandum*, ait, *igitur in primis erit, vt æquali iure inter se ciues viuant, & ne alij perpetuò imperent; alij autem perpetuò famulentur; instabilis enim omnis societas est, in qua non omnes pari iure censentur*: quæ docet non onera Religionis fugere, eaque tantùm transmittere in subditos; sed cunctos proportionabiliter communia pondera ferre. Ita S. Antonin. 1. part. tit. 6. c. 2. §. 5. *Vt vnitas conseruetur in multitudine, onera proportionabiliter imponantur*: quæ docet homines officijs persunctos nullum reportare quæstum, seu commodum, quia si id Respublicas conturbat, multò magis Religiones deturbat; quarè dicebat Patritius vbi sup. lib. 6. tit. 3. *Nihil enim magis odiosum est, quàm videre quempiam quamprimum pluribus muneribus diuitem esse factum; sint igitur contenti optimi ciues honore, & gloria pro rebus benè gestis, nec inuidiosa præmia expectent, sint in affectanda gloria modesti; quominus enim quisque gloriam quærit: eò magis eam assequitur*, quæ docet, ne concentus multitudinis dissoluatur, vnitas hominis, licèt infimę conditionis,

nis, merita non præterire. Ita Lipsius ex consil. 2. ad Belgas, epist. 39. *Vt in cithara, si vel vnica fides discrepat, concentus, & armonia tota perit; sic iustitia si in vno aliquo delinquat.*

Ex hac ergo iustitia sic optimè administrata inter supremos Prælatos, quis non videt ambitionem iugulari, & funditùs euelli? illud vitium, inquam, quod non solùm seditionem parit, hominesque in sectas, ac partes distrahit, sed facit, inquit Fagundez in 10. præcept. Decal. lib. 10. c. 2. n. 15. vt ambitiosi metu admittendi beneuolentiam eorum, à quibus pendēt, iustitiam non seruent, ius spernant, æquum, bonumque contemnant, ius infringant, & leges atterant; vndè, ea rescissa, rescinduntur infinita mala, & insurgit summa felicitas.

Concludendum est ergo cum S. Thom. 4. de regim. c. 23. multitudinis felicitatem pendere, ortumque habere ex virtute Rectoris: *Virtus*, inquit, *qua Rector politicus Ciuitatem gubernat, architecta est respectu cuiuslibet aliarum virtutum, quæ sunt in ciuibus, quia cætera virtutes eiusles ordinantur ad istam; & ideò in operatione eius, cum sit virtus suprema, consistit felicitas politica.*

DVBIVM CXXXVI.

An Prouincialis, qui in distributione familiarum distribuendarum per cœnobia optimis subditis, ac officialibus in commodum aliquorum amicorum, qui aliquibus locis præsunt, vtitur, lethaliter peccet.

SVMMARIVM.

1. *Quæsiti titulus tribus modis explicatur.*

2. *Prælatus, qui exercet iurisdictionem in homines, supra quos nulla sibi competit potestas, lethaliter peccat.*

3. *Subditorum obedientia non subiacet affectionibus Prælati, sed tantùm Religioni.*

4. *Familiarum distributio facta iuxta primam acceptionem non eximit Prælatum à peccato: secus iuxta tertiam.*

5. *Huiusmodi distributio facta in commodum amicorum, alijs exclusis, est lethaliter mala: varijsque rationibus probatur.*

1. Tribus modis id contingere potest. Prim. quandò tali distributione, ac partialitate vtitur Prouincialis in proprium commodum, seù amicorum, idest ea intentione, vt sit medium congruum ad hoc, vt illi Prælati in futuro Capitulo sibi præstent vota pro Prælaturæ conseruatione, seù amicis pro alterius dignitatis consecutione. Secund. intuitu tantùm amicitiæ, ita vt finis distributionis nil aliud sit, nisi beneuolentia erga amicos. Tert. intuitu boni communis, ita vt illa cœnobia pro recta administratione exigant subditos, & officiales, inter omnes meliores.

2. Not. sec. quòd, qui exercet iurisdictionem in homines, supra quos nulla sibi competit potestas, peccato obuoluitur. Ita docent, alijs relatis, Fagundez in 8. præcept. Decal. lib. 8. c. 18. n. 13. Filliuc. tom. 2. tract. 40. cap. 6. n. 155. addens n. 156. quod ex genere suo est lethale, quia facit iniuriam hominibus, in quos non habet potestatem; est autem grauis iniuria, quia sic hominum consensu communi, & existimatione iudicatur; ideò omnes Iudices peccāt vsurpatione iudicij, qui iudicant eum, qui non est, vel absolutè ipsorum subditus, vel non in illis causis, in quibus eum iudicant.

3. Not. tert. quòd, licèt subditus Religionis se subiecerit potestati Prælati; non ideò eius obedientia subiacet affectionibus Prælati, sed tantùm Religioni; proindè nequit Superior subdito, eiusque actionibus, & functionibus vti in sui ipsius, & amicorum commodum, quia in eum sub ista ratione nullam habet iurisdictionem: vide ea, quæ in tert not. dub. 7. primæ cēturiæ dico.

PRIMA CONCLVSIO.

4. Si huiusmodi familiarum distributio inspiciatur, vt in prima acceptione, non est hæsitandum, quin Prouincialis lethaliter peccet: secus si vt in tertia. Prima

o pars

pars suadetur, quia labe simoniæ inuoluitur; nam simonia committitur, quandò datur munus aliquod à manu alicui hoc pacto, seù hac conditione expressa, vel tacita, vt eligat hunc, vel illum. Ita habetur in c. Nobis. de Regularibus. & cap. Matthęus. de simonia, & id est certissimū apud omnes DD. & in terminis traditur à Tolosa tit. de elect. c. 9. n. 7. ab Azor. part. 3. lib. 12. c. 7. q. 1. vers. Quæres quid dicendum, à Sigismundo de elect. dub. 57. num. 5. & à Samuell. de elect. canon. tract. 2. disp. 2. controu. 2. concl. 7. sed huiusmodi Prælatus vtē do subditis in prædicta distributione, intentione descripta, quis non videt clarè dare munus à manu, vt trahat ad se vota pro sui, seù amicorum electione, & exaltatione: ergo damnandus est simoniæ labe. Secunda pars habetur, quia inquit Emin. Lugo de iustit. disp. 1. n. 6. tota potestas gubernatiua regularis tendit per se ad bonum communitatis, & cum huiusmodi distributio à Prælato sit ordinata secundum boni communis regulas: eximitur ergo ab omni peccati specie.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. Si postea consideremus Prouincialem præ manibus habentem prædictam distributionē, prout in secunda acceptione lethalis culpæ reus habendus est. Suadetur, quia omnes DD. conspirant in hanc propositionem, Prælatos, ac Rectores sub mortali teneri hominum multitudinem sibi subiectam propagare vnitate, per quam regitur, & conseruatur, sine qua ruit, & in diuersa dispergitur, & sibi ipsi, inquit S. Thom. 1. de regim. c. 15. redditur onerosa, & impeditur à benè agendo: sed dum Prouincialis vtitur optimis subditis, optimisque officialibus in amicorum commodum, ita ut alij Prælati locales onera incommodorum subeant, nō censetur propagari Religiosorum multitudinē vnitate necessaria pro eius conseruatione; nam *vnitas ciuium*, inquit D. Antonin. 1. part. tit. 6. c. 2. §. 5. *petit, vt onera proportionabiliter imponantur; nam si maioribus; vel amicis leuia iniungantur, alijs autem onera grauia imponātur, oportet sequi discordiam, inuidiam, seditionē, & alia mala destruentia Ciuitatem*: ideò S. Thom. 4. de regim. c. 15. ait: *In omnibus actibus politiæ inter ciues æqua debet esse ponderatio oneris, & honoris*: & S. Ambros. lib. Hexamet. c. 15. loquendo de regim. inquit: *Quid hoc pulcrius, & laborem omnibus, & honorem esse communem?* ergo reus mortalis culpæ tanquam à suo munere deficiens habendus est. Praetereà exercere iurisdictionem in aliquos, supra quos potestas non cadit, ex genere suo est lethale, quia eis non parua irrogatur iniuria, vt dixi superiùs: sed Prælatus vtendo subditis modo præscripto, supra eos iurisdictionem non habet; nam tota potestas gubernatiua Prælatorum religiosorum, inquit Lugo vbi supr. tendit ad promouendum bonum commune, quod non propagatur per istas iniustas distributiones; sed tantùm propagatur bonum particulare, quod est alienum, ait Rodriq. tom. 3. qu. 34. art. 5. à bono communi: ergo vacare lethali culpa nequit. Adde, in distributione bonorum communium, nonne Prælatus intendere debet bonum illud, quod resultat ex æqualitate proportionum inter subditos, quandò singuli participant de bonis communitatis iuxta proportionem, & excessum meritorum, quo in ordine ad alia communitatis membra comparantur? ita sanè; aliàs peccatur contra iustitiam distributiuam, vt omnes DD. fatentur: ergo in distribuendis oneribus, vt à culpa eximatur, intendere debet bonum æqualitatis proportionum, quod apparet, quandò singula communitatis membra participant de grauamine, & onere communi iuxta suas vires, & iuxta excessum, quo in ordine ad alia membra comparantur, valet consequentia, quia ad iustitiam distributiuam spectat inquit Emin. Lugo de iustit. disp. 1. sect. 3. nu. 56. ex S. Thom. æqualiter onera distribuere, & dispensare: sed talis Prælatus in huiusmodi distributione violat iustitiam distributiuam, & quoad commoda, quia tantùm illi amici, qui præsunt de illis in excessu participant, & quoad onera, quia alij non tam amici, qui præsunt, quoque onera in excessu sentiunt: ergo lethali culpæ obnoxius tanquam violator iustitiæ distributiuæ habendus est.

DV-

DVBIVM CXXXVII.

Quibus motiuis à diuina iustitia Prælati, qui Religionis bona vltra mensuram iustitiæ distributiuæ, ac dignitates in proprium commodum, ac vtilitatem conuertunt, iudicandi sint.

SVMMARIVM.

1. *Tanquam destructores finis regiminis sunt puniendi.*
2. *Tanquam desertores pacis, quæ est alter finis regiminis, plectendi sunt.*
3. *Itidem tanquam virtute iustitiæ, quæ sibi conuenit, carentes indicandi sunt.*
4. *Tanquam non habentes præ manibus iustitiam distributiuam.*
5. *Tanquam infideles dispensatores bonorum.*
6. *Tandem tanquam destructores monasticæ perfectionis.*
7. *Describuntur duo mali effectus, qui ex mala radice ambitionis oboriuntur.*

Non est quippè hæsitandum aduersus hos Prælatos Cœlum rigidas incurrere minas per Ezech. proph. c. 34. *Væ pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos*: nam dum industria, artificiisque Religionis dignitates ad se trahunt, bona, & commoda auctoritate, & coloratis rationibus, vltra quam par est, deglutiunt, semetipsos pascunt; vnde iuste subiacent minis, *Væ*, quæ æternam mortem designant: quibus ergo motiuis diuina vltio eos percuriet? multis quidem.

1. In primis, quoniam, cum à Religiosorum multitudine, imò à diuina Prouidentia, quia omnis potestas est à Deo, iuxta Paul. ad Roman. 13. constituantur Rectores, ac Prælati, vt ipsa regatur multitudo, eorum munus est, ne in diuersa rapiatur, ipsam multitudinem vnitate iustis, quæ est finis officij, vt jam dixi, ex mente S. Thom. 2. 2. qu. 42. art. 2. S. Antonin. part. 2. tit. 4. c. 8. §. 1. propagare: quare S. Augustin. 2. de Ciuit. Dei cap. 21. aiebat: *Populus non est omnis cœtus multitudinis, sed cœtus iuris consensu, & vtilitatis communione sociatus*: à suo quidem munere deficiunt; nam dum in Religionis bonis non secundum debitæ mensuræ terminos pascuntur, iustitiæ vnitatem non seruant; proindè huiusmodi boni, tanquam destructores à diuina iustitia pro iusta vltione rei habendi sunt.

2. Secund. sæuitiam diuinę iræ non fugient, tanquam pacis violatores, quæ est alius finis intendendus à Prælato in multitudine sibi subiecta, vt dixi in superioribus quæsitis, & modò repeto ex mente doctissimi Abulens. in Matth. c. 22. qu. 116. tom. 6. Dicitur autem, inquit, Prælatus Ecclesiæ, in quantùm fuit ad bonum commune electus, & hoc consistit in animarum salute, quæ intenditur per Ecclesiasticam administrationem, & congregationem; & istud bonum salutis est multiplex. Prim. est doctrina salutaris, quam vel Prælatus per ipsum ministrare debet, vel prouidere, quod alij dent. Secund. est pax tam Cleri, quàm omnium populorum sibi subiectorum, quia sine pace non potest coli Deus, & hanc Prælati valdè procurare debent, reducendo ad concordiam omnes discordantes, & tumultuantes iuxta vires suas. Tert. est vitiorum correctio, quæ omnia directè pertinent ad Prælatum: pace ergo Religiosorum multitudinem propagare debet Prælatus, nec illa haberi potest, nisi iustitia obseruata; vt dixi in superioribus; cum verò inter Superiores maiores, & subditos iustitia non elucescit, dum illi vltra mensuram debitæ proportionis, & in excessu bonis, ac dignitatibus fruuntur, pax est disrupta, & sub pœnæ timore in pace violenta viuunt subditi.

3. Tert. iudicabuntur tanquam ministri non ea virtute pollentes necessaria ad rectè munus Prælatorum gerendum, iustitia dumtaxat, cuius totum esse est ad aliud, vt docet S. Thom. 2. 2. qu. 58. art. 2. S. Antonin. p. 4. tit. 5. cap. 1. quare Ægid. Roman. p. 2. lib. 1. de regim. Princip. c. 12. inquit: *Iustitia est quoddam magnum bonum*

num, & praclarum; perficit enim hominem in ordine ad aliud; dum igitur huiusmodi homines in suis Prælatijs quærunt lucra, & commoda, & perfectionem, quæ eis conuenit, labefactant; ideò tanquam ministri ministrorum virtute carentes iudicabuntur: vndè Ægid. vbi supr. ex Aristot. eth. 5. c. 1, loquens de ista iustitia Prælatis necessaria ait; *Nam sicut melior est, qui non solùm est bonus in se, sed etiam bonitas sua se extendit ad alios; sic peior est, qui non solùm malus est in se, sed etiam malitia sua se extendit ad plures, & quantò ad plures se extendit malitia eius, tantò peior existit.*

4. Quart. in eos sæuiet diuinæ iustitiæ vltio ob defectum iustitiæ distributiuæ, quia ob sui conseruationem in Prælaturis, & bonis multi negliguntur, & postponuntur, eorumque merita, ac si non essent, despiciuntur; nam proprium est Prælatorum, ac Principum pro Reipublicæ conseruatione omnium subditorum merita honoribus, dignitatibus, cæterisque bonis recognoscere, vt dictum est in superioribus quæsitis; quarè Aristot. 3. polit. aiebat esse magis necessarium in Republica distributiuum iustitiæ, idest Rectorem, quàm panem; & S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 15. inquit: *Triplex cura imminet Regi. Prim. quidem de successione hominum, & substitutione illorum, qui diuersis officijs præsunt, vt sicut per diuinum regimen in rebus corruptibilibus, quia semper eadem durare non possunt, prouisum est, vt per generationem alia in locum aliorum succedant, vt vel sic conseruetur integritas Vniuersi; ita per Regis studium conseruetur subiecta multitudinis bonum, dùm solicitè curat, qualiter alij in deficientium locum succedant: Secund. autem vt suis legibus, & præceptis, pœnis, & præmijs homines sibi subiectos ab iniquitate coerceat, & ad opera virtutum inducat, exempla à Deo accipiēs, qui hominibus legem dedit, obseruantibus quidem mercedem, transgredientibus pœnas retribuens. Tert. imminet Regi cura, vt multitudo sibi subiecta contra hostes tuta reddatur; nihil enim prodesset interiora vitare pericula, si ab exterioribus defendi non posset.*

5. Quint. à fulmine diuinæ sententiæ punientur, quia non fuerunt fideles dispensatores in bonorum distributione, sed tanquam Dominos se habuerunt, cum eorum munus sit, vt inquit S. Thom. 2. 2. quæst. 63. art. 2. tam in spiritualibus, quàm in temporalibus ea fideliter dispensare, & non tanquam Dominis sibi appropriare; vndè Chrysost. in Matth. 24. hom. 78. loquendo de seruo illo fideli, & prudenti, constituto à Domino super familiam suam, inquit: *Hac parabola ad gerentes, gubernantesque Rempublicam accommodari potest, docet enim vnumquenque ad communem vtilitatem omnia conferre, quæ sua sunt, siue sapientiam, siue Principatum, siue diuitias, siue quidquid aliud, non ad detrimentum conseruorum, nec ad perditionem suam?* & Abulens. in Matth. 24. qu. 265. ait; Sicut autem nō debet seruus vsurpare honorem, & exercitium potestatis, quæ ad Dominum pertinent; ita neque debet ei seruire intentione corrupta, scilicet vt inde commoda temporalia capiat; nam cum sit spiritualis ministratio, contra conditionem rei facit, qui spiritualium finem temporalia ponit, sed debet seruus seruire, quia seruus est, & quia tali Domino subditus est, cuius seruus esse honor est; qui autem ideò seruit, vt temporalia lucra capiat, infideliter agit, quia aliud vult pro administratione, quàm Dominus illi constituit, & iniuriam facit Domino, quia eum contemnit; ipse enim se ipsum constituit in pretium, & seruus non vult illum, sed rem temporalem præelegit pretium esse administrationis suæ, & ideò conquerebatur per Malach. c. 1. dicens. *Quis est in vobis, qui claudat ostia mea, & incendat altare meum gratuitò?* quasi dicat, nemo: & hoc ad infidelem administratorem spectat, sic dicit *Chrysostom. Rarus est fidelis seruus Domino propter Dominum seruiens, oues Christi non ad lucrum, sed pro amore Christi pascens*: hæc Abul.

6. Sext. & vltimò tela seueræ vltionis in eos diriget diuina Iustitia, tanquam in destructores malos exemplo totius perfectionis monasticæ; nam principaliter dantur à Deo Religionum Prælati, vt exemplo suo, inquit Emin. Lugo de Iustit. disp. 35. sect. 5. n. 55. & prudentia contineant subditos in disciplina religiosa, & hanc si est relaxata ad pristinum, & debitum rigorem

redu-

reducant, subditosque ad perfectionem religiosam promoueant, quod certè ipsi non attendunt, imò relaxant in se ipsis, & in subditis, dum fruuntur bonis, ac dignitatibus modo descripto: in se ipsis inquam, quorum mores, seu similes satis prolixè describuntur à Petro Damiano lib. 6. epist. 7. hisce verbis: *Vnum autem in istis nouellis Abbatibus video, quod vehementer admiror; qui enim per decem annos, vel eò ampliùs sub alterius regimine constitutus, nunquam ad hanc potuit peruenire scientiam, vt perfectè Monachus videretur; nunc ipso die, quo in Prælatione constituitur, ita Præsidentis induit speciem, ita dominantis exprimit maiestatem, vt non nuper electum, sed natum dicas Abbatem: fit repentè seuerus in vultu; imperiosus in voce, ad corripiendum acer; ad indicandum promptus; ipse si offenderit iam omninò satisfactionis ignarus, dedignatur accumbere, nisi in octogona cella ita præparata, ac si senatoria curulis in curia, pro suæ voluntatis arbitrio hac præcipit fieri; illa contestatoriè interdicit, ligat, soluit, admonet, remouet, & in his omnibus nequaquam à Senioribus consilium quærit, sed sibi ipsi sufficiens, velut propria potestatis iura disponit; deuotis quidem, & subditis pollicetur gratiam, repugnantibus autem phalarica spirat animaduersione vindictam, vt potiùs videatur in præfectorijs fascibus agere, quàm Ecclesiastica humilitatis officio deseruire: nauseant faces eius communis nobiscum alimenta percipere, necessè est coquis plura, atque diuersa vni cuidam ventri edulia præparare; nam grossus cibus, qui ex communi fratrum lebete depromitur, indignum pituitæ teneri, & delicatissimi hominis indicatur; nuper egressus dormitorium quiescere non potest, nisi secretum habeat, & singulare cubiculum, licèt iuuenculus, licèt validus corpore, nescit incedere, si desit baculus, quo se debeat sustentare*: hi ergo sunt mores Prælatorũ, quibus in se ipsis Religionis perfectionem relaxant; hæc est Præsidentium ambitio regnãdi tot commodis stipata, quæ nomen Monachi, velut importabile pondus abijcit: & cum pro comperto habeatur subditorum mores componi ad Imperantium exempla, vt docet Cicero ad Lentulum: *Quales in Republica Principes sunt tales reliqui solent esse ciues*: & Xenophon. l. de vectigal. *Semper ergo illa sum in sententia, vt quales sunt Præsides, tales & Respublicas esse sentiam*: ideo eorum cupiditas regnandi descriptis modis cumulata diffunditur in subditos secundum illa verba S. Ephrem Syri aduersus viuentes viriosè, & honores affectantes prorumpentis: *Frater, inquit, vnusquisque ille altioribus intentus est, & ego sublimiora spectare debeo? frater ille honoribus ornatus est quarè non ego? frater ille Patrum consuetudine fruitur, cur non fruar ego? frater magistratum assecutus est, quarè non ego? illi authoritas commissa est, nonne ego dignus sum, cui hoc, atque illud credatur, & committatur?*

7. Ex hoc ergo vitio, imò deterrima radice in omnes dispersa, & paulatim radicata duo pessimi rami prodeunt. Primò, quòd excitantur discordiæ, seditiones insurgunt, atque factiones formantur, vt insinuat Patritius de Republ. lib. 6. tit. 5. *Est & ambitio res deterrima, & periculosa; in primis quidem Ciuitatem partibus inficit*: inter Superiores maiores quidem, & inferiores; nam illi, qui commodis, honoribus, ac dignitatibus semper volunt frui, ne tandem eo iure malè acquisito, & possesso priuentur, inter se vnanimes, & concordes sub specie zeli fiunt ad subditos opprimendos, denegando ea, quæ eis inseruire possunt, tanquam congrua media ad anhelatas dignitates consequendas; isti verò cognoscentes Prælatorum tyrannidem, & propria vi non valentes oppressionem deponere, linguæ non parcunt, epistolas scribunt, etiam ad tribunalia suprema, & opportuna occasione sibi data, artificijs pro sublevatione non parcunt: inter Superiores ipsos etiam oboriuntur discordiæ, quia, cum vnusquisque, postposito bono communi, priuato adhæreat, opus est, vt diuisiones inter eos excitentur; nam *Principium discordia*, inquit Seneca in prou. *est aliquid commune suum facere*; his ergo separatis, ac discordantibus ob regnandi cupiditatem, & subditi separantur, & discordantur, eos tanquam capita sequendo: ideò dicebat Aristot. 5. polit. c. 4. *Omninò autem excellentium virorum discordia totam post se trahunt Ciuitatem*: vndè formantur tot factiones,

nes, quot capita insurgunt: qua ex re secūdus ambitionis effectus insurgit, nēpè *quòd indignis*, inquit Patritius vbi sup. *plerisque honores, ac magistratus, potiùs quàm dignis traduntur*: quoniam vnaquælibet factio ad Imperium tendens absque meritorum discussione præstat vota ex obsequio, & sequela dignoritatem cognoscens; vndè de illis ferè recitari possunt verba D. Basilij in 3. Isai. Proph. recitata de vrbe Hierusalem seditionibus laborante sub Tito, quæ optabat sibi eligere Principes ad calamitates proprias subleuandas: *Proindè*, inquit, *docet sermo propheticus Isaiæ omnes intemperiem hanc turbolentam Reipublicæ concitasse, non vt eum diligerent, qui præesse posset communi consensu, & concordi animorum conspiratione, sed quia passim sibi obuios apprehenderent, non item eum diligerent, qui esset dignus, sed domesticum, & familiarem, neque qui salutaris esse posset Reipublicæ, sed qui in sua gente, ac familia vi facultatum præpolleret*: quis ergo non videt ambitione introducta, totam disciplinam regularem deficere, imò exinaniri, quatè à S. Basilio in const. monast. c. 10. maximo cum fundamento ambitio monastica nuncupatur *diabolica pestis*: hæc ergo sunt motiua, quibus districtò iudicio præcipuè à Deo sunt iudicandi huiusmodi Prælati.

DVBIVM CXXXVIII.

An Superiores præsertim maiores, qui iustitiæ distributiuæ iura negligunt, diuidendo inter se præstātiora bona communitatis in diuino Iudicio, tanquam seditionis peccato inuoluti, damnandi sint: & an subditi, qui tam grauem patiuntur iniuriam contra eos aliquid agere possint.

SVMMARIVM.

1. *Seditionis definitio habetur; habetur etiam, quòd ex genere suo est peccatum mortale, eò quòd opponitur vnitati regiminis, quæ vnitas, mediantibus omnibus bonis Religionis, propagatur.*

2. *Seditionis culpa inuoluuntur Superiores maiores, qui neglecta debita iustitiæ distributiuæ mensura, inter se diuidunt præstantiora communitatis bona.*

3. *Subditi non possunt mouere dissensionem aduersus Superiores maiores.*

4. *Congruum medium ad subleuandum bonum commune læsum ob iustitiam distributiuam neglectam à Superioribus maioribus, designatur.*

1. Not. quòd seditio ita definitur, vt pluries iam dictum est: Est vitium, quo vnitas multitudinis dissoluitur, discordantibus contra se inuicem partibus illius multitudinis: ex genere suo est peccatum mortale, cuius veritas à D. Thom. 2. 2. qu. 42. art. 2. quem sequuntur S. Antonin. 2. part. tit. 4. c. 8. §. 1. Silu. & Tabiena tit. seditio, probatur hoc sequenti modo: *Dicendum, quòd sicut dictum est art. 1. seditio opponitur vnitati multitudinis, idest populi, Ciuitatis, & Regni: dicit autem August. 2. de Ciuit. Dei c. 21. quod populum determinant sapientes, non omnem cœtum multitudinis, sed cœtum iuris consensu, & vtilitatis communione sociatum; vndè manifestum est vnitatem, cui opponitur seditio, esse vnitatem iuris, & communis vtilitatis: manifestum ergo, quòd seditio opponitur iustitiæ, & communi bono. & ideò ex genere suo est peccatum mortale*: cum ergo sub bona communitatis in Religionibus non solùm cadant Doctoratus, Lectoratus, Prælaturæ, dignitates, sed etiam cætera alia commoda; ideò huiusmodi vnitas propagari nequit, nisi omnia descripta iustè, idest secundum mensuram proportionis geometricæ dispensentur, adeò vt non plus vni, quàm alteri, plus quàm par est, tribuantur.

PRIMA CONCLVSIO.

2. Svperiores maiores, qui præstantiora bona communitatis descripta inter se diuidunt, non seruando iustitiæ distributiuæ iura, tanquam rei seditionis vitio ante tribunal Dei puniendi sunt. Suadetur: illa multitudinis pars, quæ diuiditur ab vnitate iuris, seu iustitiæ implicatur seditionis vitio,

vitio, vt supra, alijsque in locis firmaui ex S. Thom. vnà cum alijs DD. Superiorum autem pars per bona communitatis præstātiora prout supr. sibi arrogata, separantur ab vnitate iuris; nam illa secundum debitæ iustitiæ mensuram nequeunt his conuenire: ergo tanquam rei seditonis vitio à diuina vltione plectendi sunt. Et confirmatur ex quadam doctrina S. Thom. 5. polit. lect. 8. *Rex*, inquit, *intendit bonum commune custodire, & seruare; hac autem non potest, nisi sit custos iusti*: ergo conseruatio boni communis exigit conseruationem debitæ iustitiæ in omnibus bonis communitatis: sed huiusmodi Superiores non seruant iustitiam in illa distributione: ergo neq; bonum commune custodiunt, & seruant: ergo tanquam seditiosi inspiciendi sunt: valet consequentia, quia S. Thom. vbi supr. inquit qu. 42. art. 2. *Manifestum est, quòd seditio opponitur, & iustitia, & bono communi*.

SECVNDA CONCLVSIO.

SVbditi qui tam grauem patiuntur iniuriam nequeunt agere quidquam, idest per factiones, ac seditiones, contra huiusmodi Prælatos malè diuidentes bona communitatis. Suadetur, quia bonum commune semper est particulari præponendum, quia, inquit S. Thom. contr. Gentil. lib. 3. c. 17. & 69. *Bonum commune semper innenitur esse diuinius, quàm bonum vnius tantùm*: in his verò tumultibus semper, vt probat idem S. Thom. inferiùs citandus offenditur: ergo, &c.

Dices, licitè potest occidi etiam propria authoritate Tyrannum: ergo etiam subditi possunt insurgere tumultuosè contra huiusmodi Prælatos; eo ipso enim, quòd gubernant ad proprij commodi mensuram; Tyrannorum nomen sibi vindicant iuxta doctrinam S. Thom. de regim. Princip. c. 1. Respond. cum Lessio de iust. lib. 2. c. 9. dub. 4. Bassæo in summ. tit. homicidium n. 5. Salon. 2. 2. qu. 64. art. 3. controu. 2. & Arag. 2. 2. qu. 64. art. 3. Bann. 2. 2. qu. 64. art. 3. Clau. Reg. lib. 7. c. 10. n. 3. Bonac. de restit. disp. 2. qu. vlt. sec. 1. punct. 3. n. 2. falsum esse, quòd subditus propria authoritate occidere possit Tyrannum in regiminis administratione, quia, inquit Aragon. illi, qui solùm sunt Tyranni in modo regendi, habent verum ius ad Regnum: ergo non sunt priuandi, quoadusquè à Superiote condemnentur; si autem non habuerint Superiorem, inuocandus erit Deus, qui est adiutor in opportunitatibus, & in cuius manu cor Regis existit, quippè propter peccata populi permittit sæpè sæpius Tyrannos regnare: ex hoc sequitur, quòd nequeunt subditi per factiones, ac seditiones expellere Prælatos malè se gerentes in dominio; nam verum ius habent in regimine: hinc S. Th. 1. de regim. Princ. c. 6. habet hæc verba: *Vtilius est tyrannidem tollerare, quàm contra Tyrannum agendo multis implicari periculis, quæ sunt grauiora ipsa tyrannide; potest enim contingere, vt qui contra Tyrannum agunt praualere non possint, & sic prouocatus Tyrannus magis deseuiat, quòd si praualere quis possit aduersus Tyrannum, ex hoc proueniunt multoties grauissima dissensiones in populo siue dum in Tyrannum insurgunt, siue post deiectionem Tyranni erga ordinationem regiminis, multitudo separatur in partes; contingit etiam, vt interdum, dum alicuius auxilio multitudo expellit Tyrannum, ille potestate accepta tyrannidem arripiat, & timentes pati ab alio, quòd ipse in alium fecit, grauiore seruitute subditos opprimat, sic enim solet in tyrannide contingere, vt posterior grauior fiat, quàm præcedens, dum præcedentia grauamina non deserit, & etiam ipsa ex sui cordis malitia noua excogitat*: istud idem elicitur ex Sallustio de bello Iugurth. *Cum præsertim omnes rerum mutationes cædem, fugam, aliaque hostilia portendāt*, & apud Liuium lib. 34. aiebat T. Quintus: *Satius fuisse Lacedamone Tyrannū nobilē relinqui, cum aliter apprimè non posset, quàm ruina grauissima Ciuitatis in ipsa vindictam libertatis peritura*.

TERTIA COCLVSIO.

SVbditi, quibus tam grauis iniuria à Prælatis prædictis irrogatur, tenentur agere contra ipsos in electionibus negando eis vota, ne confirmentur in Prælaturis assumptis; Ratio est, quia non sunt veri Pastores subdi-

subditos pascentes, sed semetipsos; & ideò negare eis vota videtur illud medium congruum ad eos expellendos; subditi enim habent iustam causam, dum iniustè bona communitatis sunt dispensata; non deest eis potentia, dum vnusquisque secretò illis negare suffragium potest, ne in Præfecturis confirmentur; nullum patitur detrimentum bonum commune, quia inter se non diuiduntur in partes: igitur præscripto modo debent insurgere contra ipsos.

DVBIVM CXXXIX.

An leges, seù statuta, quæ aliquandò sanciuntur in aliqua Religione de votis alternatiuis, seú de votis per nationes distribuendis, oboriantur ex neglecta iustitia distributiua, ex. gr. vt ex qualibet natione eligatur vnus Definitor, seù vt Prouincialis modò eligatur ex vna, & modò ex alia natione.

SVMMARIVM.

1. *Eleganti discursu demonstratur huiusmodi leges fuisse sancitas ex defectu iustitiæ distributiuæ non seruatæ.*

2. *Idem demonstratur à partium enumeratione: & cuidam obiectioni satisfit.*

Dubium supponit multitudinem esse diuisam ex. gr. in duas partes, pro quarum extinctione, & pro reuocanda pace fuerunt à Legislatoribus aliquæ sancitæ leges.

CONCLVSIO.

1. Maximo cum fundamento asserendum est huiusmodi statuta non ob aliam causam, re funditus considerata, sanciti, nisi ex defectu iustitiæ distributiuæ non seruatæ inter homines meritis prædiros. Suadetur prim. ex discursu alibi extenso, & supponitur illud fundamentum S. Thom. 1. polit. lect. 5. *Quod in omnibus ita videmus, quòd, si quis inspiciat res, secundum quod oriuntur ex suo principio, optimè poterit contemplari veritatē:* quò fit, vt hoc breui discursu, qui principia tangit, veritas conclusionis non lateat, sed clarè elucescat. Nemini est dubitandum, quin vnitas, & pax sint finis regiminis, & Imperij, vt sæpè, ac sæpius dixi in hoc tractatu, imò in tota machina compositionis ex sensu omnium DD. tam sacrorum, quàm politicorū, qui de regimine tractant, quæ non mediocri industria, ac diligentia à Regente sunt procurandæ, teste D. Thom. 1. de regim. Princip c. 2. *Non igitur est, ad quod maximè Rector multitudinis intendere debet, vt pacis vnitatem procuret, & quantò regimen efficaciùs fuerit ad vnitatem pacis seruandam, tantò erit vtilius:* quæ pax non est à Rectore inuestiganda, sed, ea præsupposita, sunt exquirenda media pro eius assecutione, vt optimè notat Albert. Magn. lib. 3. ethic. tract. 1. c. 18. n. 21. *Non consiliamur autem quærendo consilium de finibus, sed de his, quæ sunt ad fines, sicut patet in medicina, & rethorica, & politia: Medicus enim non consiliatur, si sanabit, quod est finis eius, neque Rector consiliatur, si suadebit Iudici; hoc enim vt in finem intendit: neque Politicus consiliatur, si pacem faceret ciuibus, eò quòd hoc finaliter intendit:* & ideò S. Thom. 5. polit. lect. 7. ex Aristot. optimè affatus est: *Manifestum est*, ait, *quòd ad saluationem Reipublicæ oportet considerare, quid est medium, in quo saluatur Respublica:* & sępè dixi, quòd mediū influens in Reipublicæ saluationem cognosci nequit, nisi priùs inuestigemus medium destruens Reipublicæ multitudinem iuxta Aristotelis monitum 5. polit. c. 8. vndè Albert. Magn. in cit. loco Aristot. c. 6. ait: *Corruptio autem saluationi est contraria, vndè cum accipimus vniuscuiusq; corrumpentia, tum per contrarium habemus saluantia politias:* quodnam erit sanè medium tanta malignitate ardēs, vt multitudinem destruat, ac efficiat, vt ipsa tandem seditione, ac factione laboret? non nisi iniustitia teste D. Thom. 2. polit. lect. 9. *Transgressio verò iustitiæ*, ait, *est seditionis causa:* hinc S. Antonin. part. 2. c. 8. §. 3. tit. 4. inquit: *Proprij commodi procuratio inordinata generat in Ecclesia, ac Ciuitate discordias:* ergo iustitia erit illud medium congruum pro Reipu-

Reipublicæ, ac congregationis saluatione, ac conseruatione: valet consequentia, quia est eius contrarium; ideò S. Thom. 2. polit. lect. 9. affatus est: *Per iustitiam enim conseruatur pax Ciuitatis*: hinc S. Antonin. part. 1. tit. 6. cap. 2. §. 3. habet hæc verba: *Conseruatur hac vnitas in Ciuitatibus, quandò ad hoc vnum attenditur, vt iura seruentur vniuersaliter, idest tam maioribus, quàm minoribus, vt honores, & officia pluraliter distribuantur, vt non omnia, vel multa vni, & nihilum alteri*: sed sic est, quod implicat vri iustitia in distribuendis honoribus, cæterisque commodis Religiosorum, & seminare diuisionem, & diuidere corpus in partes, ac sectas, quia est medium institutum à natura, vt influat in ciuium vnitatem, eamque conseruet, diuisionem, ac factionem fugando: ergo clarè sequitur, quòd, si aliquandò dominabantur sectæ, & factiones, quæ tandem obligarunt Legislatores ad sanciendas huiusmodi leges, non fuit seruata iustitia secundum merita.

2. Secund. suadetur: omnibus est satis persuasum, quòd huiusmodi leges fuerunt conditæ, quia pars neglecta in lamentationes, & querelas crupit: vel illa pars est dignior alijs, vel æquè digna, quomodocunquè sit, semper apparet iniustitia in distributione dignitatum, aliorumque bonorum communium: si præ alijs dignior manifesta, ac notoria iniustitia dignoscitur, quia secundum infinitos DD. dignitates dignioribus debentur; proindè dicebat S. Thom. 3. polit. lect. 10. *Illis magis debetur Principatus, qui sunt meliores*: quò fit, vt per potentiam tyrannicam ea fit oppressa, & non per iustitiam recta, vt docet S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 1. si æquè digna, etiam elucescit iniustitia, similes enim in virtute debent etiam esse similes in Principatu, & si non possunt eodem tempore, saltem diuerso, dato aliquo proportionis ordine, teste D. Thom. 3. polit. lec. 15. post init. *Sicut enim dictum est priùs, quòd aqualibus secundum virtutem aqualis honor, & dignitas debetur illis*: ergo non expedit aliquos ex illis semper principari, sed necessarium est esse diuersos Principantes, ita vt isti modo principentur, alij aliàs secundum quendam ordinem: ergo huiusmodi leges fuerunt staturæ pro iustitia seruanda ob iniustitiæ corruptionem.

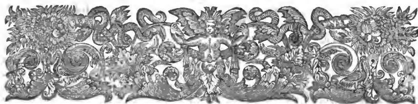
Dices, pars neglecta ideò fuit neglecta, quia minus digna alijs; ideò iustitia in distribuendis honoribus non fuit spreta. Respond. quòd est quidam pretexrus partis dominantis ad cohonestandam iniustitiam. Ratio clara, quia cum conditæ sint leges pro iusta distributione à Legislatore in hoc casu ab omni commodo alieno, qui non incautè, sed cautè, & lento pede omnium merita considerauerit; ideò iudicandæ sunt iustæ, ac in omnium meritis fundatæ; & eò præsertim, quia iudicium partis dominantis in propria causa est perturbatum, debitaque rectitudine caret in ferenda sententia de meritis; ideò optimè S. Th. 3. polit. lect. 7. aiebat: *Homo autem habet vtplurimum peruersum appetitum respectu sui ipsius, quia vnusquisque nimis afficitur ad se ipsum*: & Tiraquell. de pœn. tempor. casu 51. à n. 82. *Tantus est amor sui, vt vnusquisque etiam Sanctissimus caecutiat in proprijs*.

Sacri Ordines in fine huius tractatus ad vos me conuerto non sine magno mei pectoris arcano: In visceribus Iesu Christi vos precor, vt omni studio, ac diligentia cureris, vt vestra regimina pro firma base, ac stabili fundamento iustitiæ rectitudinem habeant, quia moraliter impossibile est in vnum, tanquam in finem regiminis tot homines moribus, ac nationibus varios redigere: sancite leges, condite statura, vt inuiolabiliter, quantùm patitur humana imbecillitas, obseruetur iustitia distributiua. Nec vos conturbent scandala, quæ perpetrantur à malis Raligiosis inter vos commorantibus, sed vos perturbent clamores communes ex corruptione regiminis ob iustitiam non seruatam orti, quia illa sunt necessaria ad vestram vtilitatem, & profectum; teste D. August. psalm. 92. *Necesse est, vt, si proficis, inter iniquos viuas*: & in psalm. 64.

P Non

Non opprimitur zizanijs frumentum, imò per tolerantiam zizaniorum crescit fructus frumentorum: nec illa vos reddent contemptibiles apud homines, si sano intellectu vti volunt, sicut vos tales reddent tumultus ex neglecta iustitia oborti, nam hi totam deturbant Religionem: & licèt tandem hoc malum à qualibet Religione etiam optimis legibus munita; est lacrymandum, quia omnia regimina sunt addicta corruptioni, vti dixi in prim. dub. nihilominus ostendite Mundo, quòd hoc suboritur, non ex malitia vestra, nec ex legibus neglectis pro obseruantia iustitiæ, sed ex mera necessitate regiminis, quod debet suum pati obitum.

TRACTATVS SEXTVS.

DE

MVNERE PROPRIO AD DEFINITORES SPECTANTE.

DVBIVM CXXXX.

An consensus actus expediendi in Collegio, seù Definitione collegialiter habendus sit.

SVMMARIVM.

1. *A Quibus sint eligendi Definitores, eorumque munus describitur.*

2. *Nemo tenetur sequi consilium sibi datum: habetur quadam aduertentia vnà cum limitatione.*

3. *Actus expediendus in Definitione collegialiter est habendus; aliàs, licèt separatim habeatur ab omnibus consensus, est nullus: notantur tres limitationes.*

4. *Ius accrescendi habet locum in iurisdictione ordinaria: secus in delegata.*

1. Not. prim. quòd hic non loquimur de Consultoribus, qui tantùm voto consultiuo fruuntur, vt est in Societat. Iesu; sed de illis, qui gaudent, & consultiuo, & decisiuo, vt est in omnibus ferè Religionibus; imò in nonnullis habent electiuum Guardianorum, seù Priorum, & in Religione Cassinense fruuntur potestate eligendi, & ordinandi Præsidenrem Generalem totius Congregationis: horum sane electio de iure communi videtur spectare ad Capitulum Prouinciale, si sermo est de Prouincialibus, si de Generalibus ad Capitulum Generale; vel vnaquæque Prouincia eligat suum Definitorem Generalem. Ita Sigismund. de elect. dub. 106. in 2. edit. Samuell. de canon. elect. tract. 3. disp. 3. cont. 1. n. 1. & Tamburin. tom. 3. de iur. Abbat. disp. 1. qu. 4. n. 4. Ratio videtur esse, quia, cum ipsi Patres Definitores sint officij participes, cuius sunt Definitores, ita vt vnà cum Prouinciali, vel Generali totam Prouinciæ, seù Religionis congregationem repræsentent; ideò meritò eligendi sunt ab ijs, quibus præesse debent: præcipuum autem munus istorum Patrum est in Capitulo Generali, seù Prouinciali vnà cum Generali, seù Prouinciali definire, & expedire omnia, quæ ad bonam, & exactam gubernationem totius congregationis, vel etiam cuiuslibet particularis conuentus respectiuè spectat; suntque isti Definitores ad instar Senatorum, à quibus iam in Republica Romana cuncta expodiebantur, præcipuè cũ magni momẽti, & grauitatis erant, quibus inconsultis, nihil considerationе, & æstimatione dignum agebatur; vndè hoc

modo describi possunt. Quidam probati Patres assistentes Superioribus ad decidendas res graues, sicut inter Romanos erant Senatores; videatur Rodriq. tom. 2. quæst. 45. art. 1. cum suo compendio resol. 51.

2. Not. sec. neminem regulariter teneri sequi consilium sibi datum, licèt necessitetur ad illud requirendum, etiam in casibus, in quibus, si non requiratur, actus esset nullus. Ita elicitur ex cap. 1. de Monach. & cap. Cum in veteri. de elect. vbi Panormit. in vtrumque textum. & in cap. Apostolicam. de Regul. in fin. Felin.in cap. Ex parte verò ne sede vac. Federic. Senens. cons. 59. credo, de iure in princ. Tusc. lit. C. concl. 769. n. 2. Silu. tit.consilium. qu. 1. Sigismund. vbi supr. sub dub. 107. num.2. Mirand. tom. 2. qu. 17. art. 2. concl. 2. Menoch. de præsumption. lib. 6. qu. 34. à n. 25. Gutier. de tutelis p. 1. c. 8. n. 4. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 34. n. 24. Barbos.in collect. DD. in c.Cũ veteri cit.& in cap. Cum olim de arbitris: aduertendum tamen est, quòd, licèt quis non teneatur sequi consilium; nihilominus quandò eius requisitio debet præcedere expeditionem actus, si postmodum petatur, actus nullus erit, vt probat Gonzal. ad reg. 8. Cancel. Gloss. 46. n. 38. & Gloss. 48. n. 12.quamuis actus sit delegatus ex Rebuff. in tract. nominat. qu. 8. n. 14. Cabed. decis. 52. n. 7. p. 1. Barbos. vbi supr. in cap.Cum in veteri; qui addit ex Bertachin. & Gonzal. expectandum esse responsum per tempus necessarium, ita vt Consultor possit cuncta timari, & considerare: verùm quandò in iure, siue in rescripto dicitur, atque præcipitur, vt actus fiat cum aliquorum consensu, non solùm in casu consilium est requirendum, sed etiam sequendum; aliàs actus nullus.Ita tenent Ioann. Andr. in cap.Cum olim n. 10. Host. n. 3. Panorm. n. 4. Imol. n. 7. Butrius n. 14. de arbitr. Lambert. de iure patronat. lib. 2. p. 1. q. 2. art. 12.n.6. Sãch. Sigismund. Samuell. contr. 3. n. 3. & Mirand. vbi supr. Ratio disparitatis secundum Hostiens. elicitur ex vocabulorum significatione, quæ inter se differunt; consensus enim est similis sensus; quarè, si habeo agere aliquid cum consensu tuo, ego debeo sentire tecum, & tu mecum; aliàs non est consensus, sed dissensus: consilium verò est Consultorum responsiones legere, seù eligere id, quod sibi magis libet ex responsionibus Consultorum: vel dicatur naturam consilij esse, persuadere, non cogere. l. in furto. §. rectè. ff. de furto; itaque illud inuitus sequi nemo tenetur, vt post Bald. docet Felin. in dicto c. Cum omnes, in decim. limit. de constit. Tusc. dicta concl. 769. Ex hac doctrina sequitur, quòd Superiores illarum Religionum, in quibus Consultores habent tantùm votum consultiuum,vt est inSocietate Iesu, esto teneantur in negotijs pertractandis petere eorum consilium, non tenentur illud sequi: secus est dicendum de illis Superioribus, qui habent Consultores, coadiutores, seù collegas, vel participes officij, habentes votum non solùm consultiuum, sed etiam decisiuum; nam hi iuxta vniuscuiusq; Religionis dispositionem, vsum, & institutum in quibuscunque causis, quæ, non inconsulto Definitorio, pertractari debent, tenẽtur petere consilium, & illud sequi: his suppositis sit,

CONCLVSIO.

3. PRæsidens Generalis, seù Prouincialis nullam causam, nullumque actum, quæ per constitutionem, siue ex consuetudine cum consilio expedienda sunt,absque Definitorum consensu, collegialiter cum ipsis, & simul habitis definire debet; aliàs, etiamsi singuli separatim consentirent, omninò censendus est actus nullus, & nullius roboris. Ita habetur ex cap. In Genesi. de elect. ex cap. Cum omnes de constit. Rota in Cæsaraugustanae electiõn. 20. Martij 1723. coram R. D. Coceino Decano, Barbos. in collect. DD. cap. In Genesi post n. 2. in vltim. impress. Nec obstat, id verum esse de electionibus, quia falsum est, etiam vniuersaliter, & indistinctè id procedere asserunt Panormit. Silu. Præp.& alij, quos citatos sequitur Sigism. vbi supr. n. 10. videantur etiam Rodriq. tom. 2. qu. 45. art. 2. cum suo compend. res. 42. & Mirand. vbi supr. Ratio potest esse, quia huiusmodi Patres non sunt suffragatores, vt singuli, sed quatenus faciunt vnum

vnum corpus Prouinciæ,seù Religionis, idque repræsentant. Ita Rodriq. vbi supr. Rota decis. 65. in fin. p. 1. in recent. & Sigismund. vbi supr.

Limitanda prim. videtur conclusio, vt non procedat, imminente necessitate, & periculo in mora, quia in tali casu non est requirendus consensus, quandò commodè haberi nequit, esto esset requirendus. Ita elicitur ex cap. Vnic. §. pen. vbi Gloss. verb. in mora, ne sede vacante, & item Gloss. in cap. Si pro te. verb. assensus de rescript. in 6. ex Roman. Felin. & alijs, quos referunt, & sequuntur Sigism. Tamburin. & Samuell. num. 9. vbi supr. contra Rebuff. à Sanch. vbi supr. num. 26. approbatum.

Limitanda secund. &c. vt non procedat, quandò ipsi Definitores debent consensum præstare circa actum, qui tenet, etiam si ipse consensus non petatur, per ipsos tamen irritari potest, qui tunc potestati irritādi possunt etiam non collegialiter renuntiare. Bald. quem refert, & approbat Felin. in cap. Cum omnes n. 26. Ferretus n. 53. in repet. de constit. Sigism. & Tambur. vbi supr. Biax. Burrius. Tolos. Oldrad. Panormitan. quos citatos sequitur Samuell. vbi supr. n. 15. Exemplum sit, prout afferunt DD. dicti, de eo, vel de ijs, qui ad congregationem erant vocandi, & non fuerunt vocati; quia ab his ratione huiusmodi contemptus potest actus validus infringi, vel etiam potest hoc vitium contemptus per singulos separatim purgari, & ratificari actus, cuius est ratio, quia eorum consensus non fundat actum, sed remouet obstaculum, & ipsimet actui adminiculatur.

Dixi, non fundat actum; quia ex. gr. elector contemptus, idest non vocatus, sed vocandus, non est computandus nec in numero eorum qui in electum consenserunt, nec in numero eorum, qui congregationem, seù Capitulum constituunt, idest intra duas partes eorum omnium, qui debent, volunt, & possunt venire, ita vt aliquo modo augeat numerum suffragiorum, sed tantùm remouet obstaculum, idest si maior pars duarum partium eorum electorum, qui debent, volunt, & possunt, iam consenserit in electum, tunc contemptus adhibens consensum operatur, vt ipse non possit ampliùs prosequi contemptus; quarè nequit contemptus validare electionem, quæ est nulla ex eo, quod maior pars duarum partium Capituli non consenserit in electum, vt fusè declarant DD. in materia electionis. Ita Biax. in suo di ect. elect. p. 3. c. 7. Burrius in cap. Ecclesia. 2. n. 9. de elect. Tolos. in tract. de elect. c. 14. n. 6. & Sigismund. vbi supr. n. 5. qui subdit: Intelligendum censeo Oldrad. cons. 64. & hoc (subdit Panormit. in cap. In Genesi, & in cap. Quiapropter n. 11. de elect.) alta mente repone, quia non solùm seruiet tibi in actu electionis, sed in omnibus actibus collegialiter explicandis, quod & confirmat Tolosan. c. 15. n. 1.

Tertiam limitationem addit post Baldum Decius in cap. Cum omnes, vt non procedat, quandò viget consuetudo, vt Definitores singillatim, & singulariter præstent consensum; quæ limitatio nullo modo est admittenda, sed acriter impugnanda cum Felin. in cap. Cum causa. n. 21. de re iudicat. & Ferret. loc. cit. n. 56. & ita non admittitur à modernis, nempè à Sigismund. Tamburin. Samuell. vbi supr.

4. Pro fine quæsiti est addendum: an iurisdictio decidendi res graues, pro vt supr. quæ est penes totam Definitionem, penes duos, vel tres, alijs legitimè impeditis, seù mortuis, remanere possit: nequit solui dubium, nisi priùs habeatur solutio illius quæstionis: an ius accrescendi habeat locum in iurisdictione. Pro resolutione est aduertendum prim. quòd ius accrescendi secundum Ioann. Anton. Bellonum de iure accrescendi c. 2. qu. 1. est ius adipiscendæ, vel retinendæ partis coniuncti, qui non concurrit, vel qui desijt concurrere. Secund. quòd duplex est iurisdictio, vt communiter tradunt DD. alia ordinaria, alia vero delegata: his suppositis, dicit Bellonus vbi supr. c. 6. qu. 50. ius accrescendi habere locum in ordinaria iurisdictione, inter Collegas l. vn. vers. fanè, ff. de offic. cons. l. Imperatores 21. ff. si magistratus, & ibi Angel. & Imol. ff. de appellat. Abb. in c. ad abolendum. n. 10. extr. de hæreticis. Crau. cons. 995. n. 3. in delegata verò minimè cap. vno delegatorum. 42. ext.

ext. de offic. & pot. iud. del. & ita de vtraq; scripserunt Bald, Iaf. Alex. & alij citati à Bellone, & penes ipsum vide rationem: cum ergo iurisdictio totius Definitionis sit ordinaria, vt elicitur ex Menoch. lib. 2. præsumpt. qu. 16. n. 3. vers. præterea, & tertiò, & ex Suar. 4. de Relig. lib. 2. c. 2. n. 8. tr. 8. in ea inter Collegas habet locum ius accrescendi, & ita, vno impedito, vel duobus mortuis, &c. tota iurisdictio penes alios remanet ad decidendas res, ac si adessent omnes Collegæ.

Subsequens quæsitum sub casu ficto materiam præsentis quæsiti absoluet.

DVBIVM CXXXXI.

A quodam Prouinciali fuit prolata sententia definitiua contra P. F. N. Sacerdotem ob delicta commissa, cui Reo imponitur grauis pœna, præsertim carcer ad tempus, vnius, ex quibus debebat petere consilium, consilio neglecto: quæritur, an huiusmodi sententia sit inualida, ac nullius valoris.

SVMMARIVM.

1. *Tres species regiminis dātur; monarchiæ scilicet, aristocratiæ, & democratiæ; & ōnes Religiones regūtur vno ex dictis regiminibus, vel simplici, vel composito.*

2. *Iussus facere cum consilio alterius, si Consultor est particeps officij, tenetur illud requirere, eiusque consilium sequi: aliàs actus videtur nullus.*

3. *Secundum doctinam Rouiti sententia est nulla ob absentiam vnius Iudicis, licèt sit legitimè impeditus, & mortuus.*

4. *Temperatur doctrina Rouiti aliorum DD. doctrinis, esto declaretur sententia nulla, quia Definitor ratione adiunctorum, coadiutorum, vnionis, ac magistratus faciunt vnum corpus cum Prouinciali in iudicando, & decidendo.*

5. *Confirmatur doctrina ex Suar. Rodriq. Bouer. aliorumque DD. confirmatur etiam ex incommodis: multisque obiectionibus satisfit.*

6. *Sententia prolata ab vna Definitione exequutioni debet mandari ab alia succedente, quia inspicitur tanquam lex: non sic de decretis, præceptis, alijsque rebus, quæ deciduntur in vna Definitione, quia expirāt expirato tempore illius Definitionis.*

1. Priusquam accedam ad responsionem duo sunt præsupponenda. Prim. quòd Principatuum formæ sunt tres, Monarchia scilicet, Aristocratia, & Democratia. Ita elicitur ex Arist. 8. ethic. c. 10. & 3. polit. c. 5. Platon. lib. 16. de Regno, D. Th. de regim. Princip. c. 1. lib. 1. & 1. 2. qu. 95. art. 4. in corpor. Bellarm. de Eccl. Monarch. c. 1. tom. 1. Ægid. Roman. p. 2. lib. 3. cap. 2. & alijs: verùm regitur per vnum Monarchia, quæ rarò, inquit Suar. inferiùs citandus, est simplex, quia, supposita fragilitate, ignorantia, & malitia hominum, regulariter expedit aliquid admiscere ex communi gubernatione, quæ per plures fit, quæ est maior, vel minor, iuxta varias consuetudines, & iudicia hominum: gubernatur per paucos, & optimos Aristocratia: per plures populares Democratia; ex quibus addit Suar. de legib. lib. 3. c. 4. n. 1. confici possunt varij modi gubernationis mixtæ, seù compositæ ex illis simplicibus per participationem vel omnium, vel duorum ex illis, de quibus videri potest fusè, & optimè Bellarm. lib. 1. de Summ. Pontif. à principio per nonnulla capita. Ex his ergo certissimum est, inquit Peirin. de Prælat. qu. 1. c. 2. n. 2. omnes Religiones regi vno ex supradictis regiminibus, vel simplici, vel composito, quia non potest aliud excogitari, vt docet Suar. vbi. supr. Prætermissis ergo regiminibus multarum Religionum, de quibus videndus est Peirin. vbi supr. dicendum est cum eod. Doctor. in fin. capit. referente Nauarr. comm. 3. de Regular. n. 15. vers. ad 15. Rodriq. tom. 1. qq. Regular. qu. 27. art. 2. quòd Religiones ferè omnes nunc regimine temperato sub diuersis formis, & modis vtuntur; vndè fratres Minores reguntur Democratia, vt probat idem Peirin. vbi. supr. licèt Cordub. & Polit. in

cap.

cap. 8. Regul. fratr. Minor. dicant regi Monarchia mixta; attamen re benè considerata non differt à Democratia. Secund. quòd Bartol. in l. Titium, & l. 1. §. si plures n. 7. ff. de exercit. act. ait, quòd iussus facere cum consilio alterius, si Consultor est particeps officij, tenetur illud requirere, eiusque consilium sequi: doctrinam sequuntur Butr. in cap. Cum olim de arbitr. Panorm. ibid. n. 5. Dominicus c. vnico §. vbi vero n. 9. de sed. vacant. in 6. Franc. in cap. fin. n. 5. de Regular. Gonzal. in reg. 8. cancell. Gloss. 46. n.76. Nauar. lib.1. consil. consil.9. n. 13.Sanch. in summ. lib. 5. cap. 4. n. 65. Tusch. litt. C. concl. 770. n. 7. Pasqualig. in canon. quæst. qu. 39. Barbos. in collect. DD. cap. Si ad solum tit. de Regular. & transeuntibus ad Relig. in 6. quia eius consilium habetur pro consensu, cuius defectu corruit actus, vt optimè obseruant Gonzal. vbi supr. n. 8. Gloss. 47. n. 8. Aloys. Ricc. in decis. curiæ Archiepisc. Neapolit. decis. 192. n.3.p. 1. Barbos. vbi supr. cap. Vnico tit. Ne sede vacante n. 12. Oldrad. consil. 209. in causa hospitalis num. 11. vers. non fuit seruata forma, Tusch. vbi supr. numer. 1. his suppositis.

3. Ad quæsitum respondet Scipio. Rouit. in suis cons. consil. 5. n. 1. 2. 3. sententiam illam esse inualidam: audiamus eius verba: Sequitur inconcussa conclusio, quòd, vbi sunt dati plures Iudices delegati, absentia vnius reddit actum nullum, etiamsi maior pars aliorum interuenerit, vt sunt manifesta iura canonica, & ciuilia in cap. Vno delegatorum extra de offic. & potest. Iudic. deleg. cap. fin. de arbitr. in 6. l. duo ex tribus, & l. Pomponius ff. de re Iud. l. & si tres cum l. seq. ff. de recept. arbitr. cum vulgaribus l. 4. C. quoad prou. non est necesse: quod assumptum adeò est verum, vt procedat non dum in delegatis, sed etiam in ordinarijs Gloss. 1. in d. l. duo ex tribus, & in l. Pomponius in Gloss. Magn. versic. item cum hic, Cuman. in d. l. duo ex tribus in princip. versic. in textu ibid. Ias. n. 1. versic. 2. modo, & Zas. post num. prim. versic. 2. extendite: idipsum voluit Castr. in l. si vni n. 5. versic. si autem sint plures ordinatij, iuncto versiculo, si autem omnes simul in 6. in fin. cod. tit. de re Iudic. & procedit, etiamsi fuisset vocatus, seù accersitus, quòd iret ad votum ferendum, & noluisset accedere, prout expressè declarat Zas. in d. l. duo ex tribus in princip. vers. Tert. extendite: ergo indubitata nullitas in casu nostro secundum Rouit. resultat ex absentia dicti Definitoris, siue sit adiūctus, idest delegatus, siue ordinarius.

Fateor doctrinam hanc, licèt fundatam, sapere nimium rigorem: in præcedenti quæsito fuit dictum ius accrescendi habere locum in iurisdictione ordinaria: quò fit, vt, vno mortuo, vel legitimè impedito, itaut nullo modo possit in vnum collegialiter cōuenire, tota iurisdictio Definitionis remaneat apud reliquos; aliàs mille incommoda sequerentur in damnum communitatis, quia multi actus per multum temporis spatium remanerent indecisi, maximè in Religionibus, cum creatio Consultorum, seù Definitorum sit penes Capitulum, cuius celebratio fit, elapso triennio, communiter, licèt apud nos Capuccinos post annum.

4. Ideò censeo esse respondēdum cum Silu. tit. cons. n. 6. Angelic. n. 3. Armill. n. 5. eod. tit. referentibus Panormit. in c. Ex parte de constit. sententiam illam esse quidem inualidam, ac nullam in casu: audiamus casum in terminis decisum à DD. relatis quærunt, an actus gestus teneat, si potest peti consilium, & non petitur. Respondent, quòd, si mandator ex forma mandati voluit requiri consilium, non tenet actus, nisi requiratur, vt in cap. Cum in veteri de election. si verò ex dispositione legis: & tunc, si lex à principio, cum dedit potestatem, mandauit consilium requiri, similiter non valet ex defectu potestatis, quia habuit potestatem modificatam, & qualificatam, & sic intelligitur cap. Nouit de his, quæ fiunt à Prælatis, & ita sine clausula decreti irritantis actus est nullus.

Cum ergo omnes ferè Religiones, quæ non reguntur Monarchia, concedant Prouincialibus, de quibus hic est sermo, ex lege proprij instituti, potestatem modificatam, & qualificatam ad consilium eorum, qui eis assistunt, & communiter sunt electi Definitores, sequitur, quòd nullus actus gra

uis

uis potest à Prouincialibus decidi absque eorum consilio; aliàs careret validitate iurisdictionis defectu, & cum in nostro casu id non sit obseruatum, quia vnus fuit neglectus; ideò actus gestus nullus, ac inualidus; potestas enim est modificata, & qualificata.

Quòd Religiones, quæ non reguntur Monarchia, tribuant potestatem Prouincialibus modificatam, & qualificatam, habetur ex creatione Definitorum, qui assistunt regimini administrando à Prouincialibus; vndè & ratione adiunctorum, coadiutorum, vnionis, ac magistratus faciunt vnum corpus in iudicando, itaut ad consensum Definitorum semper intelligatur limitata, & qualificata iurisdictio Prouincialium. Ratione, inquam, adiunctorum, quia additamentum est eiusdem naturæ, cuius est id, cui adijcitur, vt docet Oldrad. cons. 131. n. 13. vers. & hoc clariùs. Tuschus tom. 1. lit. A. concl. 182. n. 1. Roman. consil. 45.

Nec obstat, doctrinam habere vim in rebus materialibus, non verò in materia iurisdictionali, quia videtur falsum per decisionem Præp. de Franch. decis. 252. n. 5. ex multis, & per consilium Rouiri vbi supr. consil. 7. n. 3. Eorumque ratio nulla alia videtur esse, nisi illa superiùs, quia scilicet additamentum est eiusdem naturæ, cui adijcitur.

Ratione, inquam, coadiutorum; designantur enim Prouinciali, vt in officio, & administratione coadiuuēt; & ideò coadiutor, inquit Panorm. ex Bald. in cap. Olim de arbitris, datus Prælato, est particeps officij illius; ideò, licèt ius dicat, quòd debet requiri consilium coadiutorum, tamen debet capi consilium pro consensu, sine quo nihil potest fieri validè, quia aliàs officium suum esset superuacaneum: doctrinam sequitur ex multis Sigismund. à Bonon. de elect. dub. 107. n. 2. in 2. edit. qui in terminis loquitur de authoritate Definitorum, & refert Bullam, *Exponi nobis nuper*, Gregor. XIV. editam anno 1601. die 30. August. quæ supponit Definitores omnium Religionum, excepta Societate Iesu, habere votum non solùm consultiuum, sed etiam decisiuum, & etiam probat ex Ethymol. nominis Definitorum, quod non simpliciter significat consulere, sed etiam definire.

Ratione, inquam, vnionis, quia vnio in iurisdictione exercenda communicat eandem naturam vnitis l. qui Patri ff. de acquir. hæred. Fusarius consil. 45. num. 14.

Ratione inquam magistratus, quia Prouincialis, ac Definitores constituunt vnum magistratum eiusdem potestatis pro rebus grauioribus tractandis, ac decidendis, vt in terminis docet Sanctorius de examin. pœnal. distriction. c. 1. pag. 11. his verbis: Certum est, inquit, Definitores esse Prouincialium Collegas, idest magistratus eiusdem potestatis l. 173. de verb. signif.

5. Sed clariùs audiatur doctrina Suar. 4. de Relig. lib. 2. c. 8. n. 6. qui loquitur de præceptis imponendis, sed ex contextu intelligenda est de alijs rebus grauibus pertractandis, ac decidendis: quærit ergo, an Prælati Religionum possint imponere præcepta temporalia, quæ non sint statuta, sine consilio, vel consensu eorum, qui iuxta Religionis morem illis assistunt pro regulando regimine. Respondet præcepta hæc posse esse, vel specialia, quæ vni personæ tantùm imponuntur, vel generalia, eò quòd toti communitati imponuntur; quandò præcepta imponuntur singularibus personis, tunc nisi grauia, & onerosa, & extraordinaria sint, solus Prælatus id poterit absque alio consilio, quia esset valdè onerosum pro singulis actibus, seù personis Capitulum congregare in his præceptis ordinarijs, & facilibus; quandò verò præcepta toti communitati imponuntur, tenetur Prælatus ad ea imponenda adhibere consilium eorum, qui illi assistunt, & idem facere debet in præceptis grauioribus, etiamsi vnam tantùm personam attingant. Ratio autem est, quia tunc videtur res valdè grauis; & ideò prudentia ipsa postulat, vt non fiat sine maturo consilio; vndè, si aliter fiat, grauiter peccari potest ratione temeritatis, vel periculo errandi, & hoc multò magis verùm est, quandò ad id tenetur Prælatus ex Regulæ præscripto: an verò vbi hoc consilium necessarium sit, sit etiam de substantia, & valore præcepti distinctione

ne opus est; nam in primis considerandum est: an Religionis regimen sit purè monarchicum, vel mixtum aristocratico, quale in multis Religionibus est per Definitorium, quod vocant: in hoc posteriori modo regiminis constat, consilium esse de substantia, quia non solùm est consilium, sed iudicium, & definitio; nam suffragia non sunt tantùm consultiua, sed definitiua, vndè potestas præcipiendi tunc non est propriè in vna Prælati persona, sed in consilio: existimo tamen rarò adeò esse coarctatam potestatem Prælati quoad præcepta particularia, vel transitoria, quæ ad vnum actum dantur: quandò verò regimen est purè monarchicum; potestas quidem est in solo Prælato, adhuc tamen considerare necesse est: an consilium per propriam constitutionem postulatum ad talem actum, sit de substantiali forma actus, nec ne; aliquandò enim de substantia actus est rem in consilio tractare, quamuis auditis suffragijs validum sit, quod Prælatus statuit, etiamsi à suffragijs consulentium discedat, & tunc si consilium omittatur, præceptum non obligabit; obligabit autem, etiamsi in eo imponendo consulentium adhibitorum iudicium Prælatus non sequatur: quandò verò consilium solùm requiritur, vt actus rectè fiat, præceptum validum est, etiamsi consilio non præmisso feratur, atque hoc vltimo modo intelligo esse hoc consilium necessarium, vbicunquè suffragantium vota tantùm sunt consultiua, & Prælatus est verus monarcha, nisi aliud ex verbis positiuæ legis satis constet; huic doctrinæ adhæret Merolla tom. 2. cap. 4. dub. 8. difficult. 2.

Sed prius Suar. idipsum ostendit Rodriq. tom. 2. quæst. 45. art. 1. asserens, quod ferè omnium Religionum Superiores habent quosdam assistentes moribus, & vita probatos, qui vocantur Definitores, qui habent votum decisiuum, ad terminandas scilicet res graues vnà cum Prouinciali, quæ ad Capitula, & Congregationes referuntur, & probat Prouinciales teneri eorum votum sequi in præmissis; & quod maius est in articulo sequenti docet non posse Prouinciales sine consensu dictorum Definitorum ferre sententiam in re graui contra subditum, etiamsi Definitores ex constitutionibus suæ Religionis non essent electi cum voto decisiuo, sed tantummodò consultiuo; inter quæ illud tantummodò ponit discrimen, quod si electi fuerint cum voto consultiuo, sententia absque illorum voto sit iniusta; si verò cum voto deliberatiuo, sit etiam nulla.

Confirmatur prim. ex doctrina Zacch. Bouer. in director. for. iudicial. cap. 39. pag. 138. (& loquitur in casu proposito) dicentis esse vsum, & praxim omnium ferè Religionum, quòd Prouinciales sibi consilium Definitorum in condemnando Reum adhibeant, vt Reorum condemnatio multorum consilio maturiùs fiat, vt minùs aliorum consilijs obnoxia esse possit, idque iam omnium ferè Religionum vsu, & lege receptum est.

Confirmatur secund. ex dubio (quandò adesset): an consilium Definitorum adhibitum operationibus, ac regimini Prouincialis sit tanquam forma substantialis, idest, vt, eo deficiete, corruant actus, seù accidentalis idest, vt, eo deficiente, iniustus sit actus, non verò nullus; semper debet idem consilium censeri tanquam forma substantialis. Ita docet Farinac. 2. p. fragm. vbi leg. n. 221. cum Mathesilao singul. 130. & seqq. Roland. cosil. 43. n. 13. lib. 2. & consil. 30. num. 1. & consil. 50. num 26. lib. 1. Vantius in tract. de nullit. rubr. quot, quibus modis nullitas in iudicio proponetur num. 52. & Castr. Pal. vbi supr. num. 9.

Confirmatur tert. ex incommodis. Prim. quia essent inutiles, & frustatorij Definitores in quocunque casu ex vi constitutionum Religionum circa votum decisiuum, ac deliberatiuum. Prim. quia, licèt habeant votum electiuum, ac decisiuum in electione, & creatione Guardianorum, seù Priorum in multis, ac multis Religionibus; attamen id nequit esse ex vi constitutionum, licèt id præcipiant, sed ex vi indulti Pontificis; huiusmodi enim creatio iuxta ius canonicum, cui nullus inferior Pontifici, nequit derogare, ad Collegia, seù cœnobia spectat c. Cum dilectus de consuet. Hostiens. in summ. tit. de electión. §. qui possit eligere. Varallus dec. 296. p. 1. Rota dec. 65. p. 1. recent. & dec. 294. n. 5. coram

R. P. D. Coccino; ideò si Definitores hac fruuntur potestate, fruuntur quidem authoritate Pontificis, aliàs statutum esset nullum, vt dicunt omnes DD: Secund. quia, esto videatur eos habere votum decisiuum in multis actibus præscriptis à constitutionibus, si non addatur clausula irritans, nunquam erit decisiuum, sed tantùm consultiuum; nam si concedatur in his regiminibus Prouinciales habere iurisdictionem ordinariam gubernandi suas Prouincias independenter à Definitoribus, consequenter possident authoritatem in omnibus actibus necessarijs pro ritè regimine gerendo; aliàs adesset defectus in sufficienti iurisdictione; vnde qualibet forma adhibita Prouinciali in suo modo operandi, si non addatur clausula irritans, censetur forma accidentalis, & non substantialis, nec omissio eius irritat actum.

Audiamus doctrinam Suar. de legib. lib. 5. cap. 31. n. 10. At vero, inquit, quandò supponitur potestas, & præcipitur forma, seù specialis modus procedendi, si non addatur clausula irritans, forma est accidentalis, & omissio illius non censetur irritare actum, & ita tradit Gloss. in Clement. de iur. patronat. verb. inhibentes, & Felin. cum alijs cap. Ex parte, de Constit. limit. 2. & sumi potest ex cap. Dilectus de præbend. ex l. 1. C. de appellat. vbi sententia à Prætore lata, non seruato ordine, dicitur iniusta, & non nulla: idem sumo ex l. penultim. C. de sentent. recitata sine scripto, licèt antea esset contra formam, non censebatur nulla, donec ibi clausula irritans addita est. Ratio verò est, quia hæc forma supponit absolutam potestatem, quæ poterat validè operari sine tali forma; & ideò si noua lex expressè non tollit, aut minuit potestatem, censetur actus ab antiqua potestate manare, & ita esset validus, licèt indebito modo fiat propter solemnitatem, vel formam nouam non seruatam; vt ergo talis forma substantialis censeatur, necesse est, vt in lege exprimatur: hæc Suar. Doctrinam hanc sequuntur Farinac. 2. p. fragm. vbi de lege n. 204. pag. 209. & n. 225. pag. 211. Bonacin. de legib. disp. 1. qu. 1. punct. 7. §. 5. n. 17. Layman. tr. 4. lib. 1. cap. 17. 8. Rodriq. tom. 2. quæst. 45. art. 2. fin. & alij, quos citatos sequitur Castr. Pal. tom. 1. tr. 3. disp. 2 punct. 9. num. 2. Sed etiam audiamus doctrinam Salas ex multis de legib. qu. 96. tr. 14. disp. 16. sect. 10. num. 43. probantē nostrum intentum: Item, ait, probatur (quod intendit probare) ex illa regula, quam tradunt Silu. verb. conf. qu. 3. Rosell. n. 5. Armill. n. 5. Angel. n. 3. Tabien. qu. 6. n. 9. Panorm. cap. Ex parte de constit. circa fin. Gloss. Clem. prim. de iure patronat. verb. inhibentes. Sà verb. lex n. 14. Felin. cap. Quoniam frequenter, vt lite non contestata n. 4. Bursat. conf. 90. quem citat, & sequitur Rodriq qq. Regular. qu. 45. art. 2. in fin. quando lex præcipiens formam dat simul potestatem ad efficiendum actum, seruata tali forma, si non seruetur actum esse nullum; si verò antea homo habebat potestatem, actum sine tali forma validum esse; non enim est credibile simplici illa positione formæ restringi eius potestatem, & iurisdictionem, sic & quandò quis habet potestatem iurisdictionis ad aliquid faciendum, non ex eo, quòd lex, vel Superior illud ei prohibeat, factum contra talem prohibitionem erit irritum, vt patet ex c. Dilectus 2. de præbend. vbi electio facta contra præceptum Pontificis valida fuit, vt patet ex ipso textu, & Gloss. & notant Authores proximè citati: similiter excommunicatio lata contra formam præscriptam à Pontif. cap. prim. de sent. excomm. in 6. valida est, & probat Glos. ex textu ipso; sic Emm. supr. ait: Generales, & Prouinciales peccare, si absque Definitorum consilio aliquam grauem sententiam contra Monachum delinquentem ferant, illam tamen fore validam, si illi tantùm habebant votum pro forma, scilicet substantiali non requisitum, quod probat, quia aliud est actum esse iniustum, aliud nullum, sic sententia alia iusta, alia iniusta & testamentum, aliàs est iniustum, & aliàs nullum, & excommunicatio alia est iniqua, alia nulla, vt tradit Couar. c. Alma pater part. 1. §. 7. n. 5. de sentent. excomm. in 6. ergo, quamuis sententia lata non petito Definitorum consilio si sit iniusta, non tamen ideò erit nulla: hæc Salas.

Nec

Nec obstat, quòd huiusmodi forma adhibita in casibus prædictis potestati Prouincialis, & non in alijs indicare videtur aliquid ampliùs, quàm forma accidentalis, quia falsum est, nisi addatur clausula irritans, vt dictum est; iuncto illo, quòd expressio eius, quod tacitè inest, nihil prorsus operatur c. Significasti de elect. l. 3. ff. de legat 1. l. conditiones, quæ extrinsecùs ff. de condit. & demonstrat. Sanch. de matrimon. lib. 3. disp. 33. n. 3. nam si non exprimeretur in prædictis casibus, & etiam in alijs consilium esse petendum à Definitoribus, cum sint res magni momenti, semper subintelligitur Prouincialem teneri petere consilium à Definitoribus; aliàs essent frustatorij, etiam quoad consilium consultiuum.

Addo tandem, quòd sequeretur, quòd Prouinciales in ambitu Prouinciarum vterentur dominio monarchico, quia haberent iurisdictionem illimitatam, ac independentem; & quamuis teneantur ex vi constitutionum, & statutorum requirere consilium Definitorum in rebus grauibus, communiter tamen non obstringuntur datum sibi consilium sequi, vt probant textus in c. 1. de Monach. & c. In vereri de elect. vbi Panormit. in vtrumque textum, & in c. Ad Apostolicam de Regul. & in c. Quàro n. 5. de his, quæ fiunt à Prælatis. Bartol. Felin. Silu. Tuleh. & alij, quos citatos sequitur Sigismund. de elect. dub. 107. in 2. edit.

Ex his ergo doctrinis, & incōmodis clarè oboritur iurisdictionē Prouincialiū esse limitatā ad consiliū Definitorū, ita vt sit forma essētialis, & nō accidēralis; vndè patet, quòd sententia illa prolata à Prouinciali contra Sacerdotem reū prætensum esse nullā, quia consiliū vnius Definitoris fuit neglectum.

Nec obstat, quòd iurisdictio ordinaria nunquam intelligitur coarctata, nisi per clausulam expressam, nec consilium habetur de substantia actus, si non exprimatur, quia falsum est, vt patet supr. ex plurimis doctrinis, & rationibus.

Nec obstat, quòd in aliqua Religione habeatur tanquam regula, quòd à sententia prolata à Prouinciali possit appellari Reus, non ab illa prolata à Prouinciali vnà cum Definitoribus, vbi supponitur Prouincialem posse ferre sententiam absque consensu Definitorum, quia iste modus procedendi in casu semper est intelligendus, quandò periculum est in mora, nec præsentia Definitorum potest haberi iuxta doctrinam Silu. & aliorum inferiùs citand. & non absolutè, vt patet ex doctrinis superiùs relatis; & ideò Felin. in cap. Cum accessissent n. 32. de constit. asserit in casu necessitatis non requiri consensum, qui commodè haberi non potest, & approbat dictum Innocent. in cap. nisi cum pridem, de renunt. qui dicit licere transferre Episcopum inuitum ob periculum scandali.

Nec obstat, Prouinciales posse delegare causas vsque ad sententiam definitiuam inclusiuè, quia non videtur verum; nam si id facerent, excederent limites suarum potestatum: possunt quidem delegare causas, sicut & ipsi possunt formare processus, quia isti sunt actus concernentes regimen secundum hic, & nunc, pro quorum excequutione, si semper essent congregandi Definitores, esset & ob temporis dilationem, & ob alia incommoda satis nota in detrimentum boni communis; non tamen possunt sententiam proferre ob rationes superiùs notatas: audiamus Sanctorium de pœnal. districtiou. examin. c. 1. p. 1. pag. 8. vbi sic loquitur: Prouincialis est Iudex ordinarius episcopalem quasi iurisdictionem habens, limitatam tamen cum suo Definitorio, ita vt in grauioribus sine sui Capituli consensu procedere non possit iuxta titulos, De his, quę fiunt à Prælato, & cum maiori parte Capituli: congruit decretum Concil. Trid. tam sess. 6. c. 4. quàm 25. c. 6. de reformat. in quibus præcipitur, ne Episcopus procedat in causis criminalibus sine consilio, & assensu duorum à Capitulo electorum tam in formando processu, quàm in cæteris omnibus actibus vsque ad finem causæ inclusiuè: conceditur circa atrocia delicta, vbi de personali detentione opus sit, quòd possit solus Episcopus ad summariam informationem, & necessariam detentionem procedere, seruato tamen in reliquis ordine præmisso; ad cuius similitudinem, inquit Rodriq. tom. 2. qu. 21. art. 7. & tom. 1. qu. 30. art. 17. eliguntur in Capitulo prouinciali Definitores,

eum quorum consilio, & assensu grauiores causæ priuationis, & punitionis finiuntur iuxta c. Episcopus nullus. 15. qu. 7. Caputaquen. decis. 102. p. 2. iuxta cuius decreti dispositionem potest Prouincialis formare processus, non requisitis Definitoribus, & Reum constituere, & carceri mancipare, punire tamen, & priuare sine illis non potest: hæc Sanctor.

Nec obstat, quòd, quandò Collega, vel est mortuus, vel est absens, vel non, vult consentire, possit procedi ad actus consummationem, vti docent Armill. Angel. & Silu. vbi supr. (in casu nostro Collega erat absens, cuius præsentia de facili poterat haberi) quia loquuntur, quando consilium nequit haberi ab absente, cum periculum sit in mora, vt videre est apud ipsos, quod non fuit in casu, vt supponitur, & referunt Panormit. vbi supr. & Bartol. in l. 1. §. si plures ff. de exercit. act. quibus sunt addendi Gloss. Clem. 1. de for. compet. verb. diocesanis. Abb. Tiraq Metes. Gratian. & alij quos refert Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 34. n. 26. Tusch. vbi supr. n. 9. referens Felin. Bisign. Vecchis de nouit. disp. 7. dub. 2. n. 11. vndè concludit Angel. vbi supr. de mente iuris esse, quòd, si potest haberi consilium, habeatur, & si non potest haberi, & periculum sit in mora, procedatur ad consumationem actus.

Nec obstat, quòd consilium fuit petitum ab alijs Definitoribus, vt patet, quia, quandò iurisdictio coarctatur ad consilium Consultorum, ipsum consilium se habet tanquam forma essentialis: quò fit, vt etiam in minimo debeat obseruari, cum sit de genere indiuisibilium, vt notatur in l. si veritas C. de fideicomm. Tiraq. de iur. marit. Gloss. 6. n. 4. Molin. de primogen. lib. 1. c. 9. n. 17. & alij quamplurimi apud Barb. axiom. 100. n. 14. aliàs actus corruit, vt ex infinitis DD. probat idem Barbos. cit. n. 15. & axiom. 12. n. 24.

An in aliqua Religione possit esse praxis in contrarium absque declaratione, & authoritate Capituli generalis, cuius authoritas est minuere, & augere potestatem Prælatorum inferiorum, me remitto.

6. An sententia lata ab vna Definitione expiret ijs, ex quibus componitur, extinctis, seù mortuis, seù ab officijs amotis. Respondeo cum Salas de legib. tr. 14. disp. 1. sect. 7. n. 44. in fin. citante Vasquesium, aliosque DD. sententiam illam non expirare morte Iudicum, seù ijs ab officio amotis, quia est veluti lex, & quia sic expedit, ne delicta careant pœna condigna, & proportionata; vndè subsequens Definitio debet huiusmodi sententiam exequutioni tradere.

An præcepta, decreta, & ordinationes, quæ fiunt à tota Definitione pro regulari disciplina obseruanda, alijsq; rebus excquẽdis, expirent morte ferentium, vel amotione eorum ab officio. Respondeo, quoties præceptum Superioris non datur per modum statuti, constitutionis, vel legis, expirare morte ferentis, vel amotione eius ab officio, vt cum Siluestr. Angel. Armill. Vasq. & Ioann. Andr. docet Salas vbi supr. disp. 1. sect. 9. dub. 62. quam doctrinam admittunt Nauarr. cap. 27. num. 2. 73. Menoch. 1. de arbitr. quæst. 69. numer. 4. citans Decium, Cordub. citat. Vgon. super Regul. D. Francisci cap. 10. qu. 3. punct. 1. particul. 3. Siluestr. verb. Delegatus qu. 9. n 7. & verb. Mãdatum qu. 3. Sanchez 8. de matrimon. disp. 28. num. 47. Bonacin. de legib. disp. 1. qu. 3. p. 8. §. 1. n. 25. 26. Bassæus in summ. verb. mandatum n. 7. verùm quatuor vltimi DD. ita affirmant doctrinam, etiamsi res non sit integra. Ratio est, quia, cum ea præcepta minime sint constitutiones, vt supponitur, non sunt ex natura sua perpetua, nec possunt ligare extincta præcipientis iurisdictione post eius obitum, seu post ab officio amotionem; vndè benè docet Cordub. omnia expirare, quoties per modum constitutionis ab eo, qui authoritatem habet, edita non sunt, non tantùm mortuo præcipiente, sed etiam eo ab officio amoto, quia quoad hoc inquit Sanch. Bonacin. & Bessæus vbi supr. perindè habetur ac mortuus, cum in vtroque casu extinguatur præcipientis iurisdictio à qua præcepta vim habent: docent tamen ex multis iuribus Sanch. Angel. Silu. Armill. Vasquez, quos citatos sequitur Salas vbi supr. sect. 9. n. 62. si mandatum conferat iurisdictionem, & res sit cœpta, non expirare mandatum morte, vel amotione ab officio

scio mandātis: secus, re integra; vnde subdit Salas. Regula est, omne mandatum Superioris, quod non continet commissionem iurisdictionis, etiamsi res sit cœpta, expirat morte mandātis: secus de mandatis testatoris, vel alterius, qui Superior non est; vel si est Superior non mandat, vt Superior, sed de suis rebus, tanquam priuata persona disponit; huius enim voluntati standum est, etiam post ipsius mortem, eiusque mandatum etiam re integra post mortem eius non expirat: quandò vero res dicatur cœpta videantur Salas vbi supr. n. 63. & Sanchez vbi supr. disp. 28. num. 1. cum sequentibus: dixi superius, quoties præceptum Superioris non datur per modum statuti, constitutionis, vel legis, &c. quia communiter leges feruntur à Capitulis; ideò nisi aliter disponatur in cōstitutionibus Religionū, Prouincialis, & Definitores nequeūt ferre statuta, & leges perpetuò duraturas.

Hic nota quòd cū huiusmodi forma sit essentialis rei decidendæ, & legislatores nolint sententias in lucem exire, nisi omnibus Definitoribus auditis in congregatione, vt magis iustitia causæ habeatur, si antequam fiat congregatio omnium Collegarum pro decidenda causa ad custodiam sit detrudendus Reus prætensus etiam per aliquos menses in carcerem, absque stimulo conscientiæ detrudi potest in eam, quia maius incommodum est destruere naturam regiminis tali forma administrandam pro euitandis incommodis, quæ possunt oboriri ex rebus non maturè discussis, quàm sit incommodum, quod patitur Reus ex carcere ad custodiam: poterunt tamen Iudices benignè temperare pœnam, quæ debetur delicto ob illud incommodum carceris, quod passus est Reus.

Ad perfectam intelligentiam materiæ, quæ tangitur, pro fine duo addenda sunt. Prim. quòd, qui tenetur sequi consilium, non tenetur tamen sequi consilium iniustum, vt optimè obseruant Armill. Silu. & Angel. referentes alios; vbi sup. quia manifesta iniustitia semper est excepta in omni dispositione. Cast. consil. 232. in causa, quæ vertitur n. 3. vers. item non obstat lib. 1. Tusch. vbi supr. concl. 769. n. 23. & consilium semper importat, quod sit iustum, vt in l. Titium, & Mæuium ff. de admon. tu. & no. Bartol. in l. 1. §. si plures ff. de exerc. Angel vbi supr. qui addit secundum Hostiensem posse Iudicem proferre sententiam contrariam, quod verum est secundum Pan. de æquitate secus de rigore iuris, quod verum credo, ait Angel. nisi periculum esset expectare, quia tunc posset dare etiam de rigore iuris. Secund. quòd Consultor electus ad consulendum per Iudicem potest compelli ad consilium ferendum, vt docet ex Bartol. vbi supr. Tusch. vbi supr. concl. 771. num. 1. dummodò sit subditus, & de illa iurisdictione; aliàs non, vt docet idem Tusch. vbi supr. n. 2. ex Albert. de Rep. in tr. de consil. habend. inter tract. & Bartol. vbi supr.

DVBIVM CXXXXII.

An Definitores, qui tacent, dum Prouincialis abutitur potestate multa operando, quæ sub pœna nullitatis actuum, absque consensu ipsorum Definitorum nequit operari, sibi præiudicent.

SVMMARIVM.

1. *Quatuor rationibus suadetur Definitores tacendo, dum Prouincialis abutitur potestate, nonnulla operando, quæ ei interdicuntur operari absque consensu Definitorum sub nullitatis pœna, non sibi inferre præiudicium: & cuidam obiectioni satisfit.*

CONCLVSIO.

1. Definitores nequeunt sibi inferre præiudicium tacendo, dum Prouincialis excedens limites suæ potestatis operatur multa, quæ operari nequit absque consilio, & consensu ipsorum Definitorum. Suadetur prim. tunc Definitores inferrent sibi præiudicium tacendo, si Prouincialis modo prædicto operando acquireret aliquod ius: sed hoc nequit esse: igitur nullum præiudicium insurgit aduersus De-

Definitorum ius: maior certa, minor probatur, quiá actus Prouincialis sunt nulli, vti dixi in quæsito 140. & quod est nullum, nullum producit effectum. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. l. non putauit. §. Non quæris. ff. de bonorum possessione contr. tab. cap. Illud. de iure Patronat. Surd. decis. 40. n. 8. & cons. 3. n. 11. & cons. 323. n. 24. Alex. cons. 33. in princip. vol. 1. Flamin. de resignat. benef. lib. 7. n. 16. Aloys. Riccius in collect. decis. part. 3. collect. 623. Rota decis. 422. n. 1. apud Farinac. p. 2. recent. Barbos. in tract. axiomat. exiom. 164. ideò aliquod ius tribuere nequit, Rota decis. 572. apud Farinac. p. 1. recent. igitur Definitores tacendo sibi non inferunt præiudicium. Et dato, & non concesso, quòd actus Prouincialis non essent nulli, sed validi, adhuc Definitores nequeunt sibi præiudicare, & hæc sit secunda ratio: in casu Definitores proprium ius damnificarent, quia tacendo non faciunt protestationem, quæ ex propria natura infirmat actus, ne tollat aliorum ius, idque incolumen seruat; sed illa non est necessaria, quia vice illius est ipsum ius Definitorum, quod resecat omne præiudicium, quod taciturnitas posset inferre; vndè quandò ius resistit, non est opus reclamationis, nec tacens consentire videtur. Gloss. in cap. Plerunquè qu. 2. dist. 7. Mascard. de probat. concl. 1153. n. 52. ergo. Et dato, & non concesso, quòd actus non carerent validitate, & quod ius Definitorum non resisteret, adhuc eorum taciturnitas non nocet, & hæc sit tertia ratio, quia non poterit imputari, & interpretari pro consensu; non enim potuerunt huiusmodi Definitores contradicere, quia nequeunt producere actus legitimos, nisi collegialiter vniti, cum congregatio requiratur tanquam forma ad substantiam actus, vti dixi in quæsito 140: vndè nisi congregentur à Superiore, nequeunt protestari contra ipsum, quod supponitur non esse factum; ideò taciturnitas non nocet Definitoribus iuxta ea, quæ tradunt Gloss. & DD. in cap. Cum omnes de constit. vbi latè Felin. Dec. cons. 437. num. 3. Paris. cons. 90. per tot. lib. 4. Et dato, & non concesso, quòd actus haberent suam validitatem, & quòd ius Definitorum non resisteret, & quòd fuerit celebrata congregatio, in qua Definitores poterant protestari, adhuc est dicendum taciturnitatem non officere ipsis Definitoribus, & hæc est quarta ratio, quia nequit imputari pro consensu; nam, licèt admittatur illud axioma, quod tacēs consentire videtur. l. 2. §. voluntatem. ff. soluto matrimonio. l. qui tacet. vbi Dec. & Cagnol. ff. de regul. iuris. cap. Nonne de præsumption. cap. Qui tacet. de regul. iuris. reg. 43. Menoch. consil. 246. n. 26. & cons. 237. n. 25. Mascard. de probat. conclus. 1218. Azor. p. 1. lib. 1. c. 4. in princip. nihilominus in præiudicialibus non habet locum; vndè pro dissentiente regulariter habetur. l. Inuitum. ff. de seruit. verb. præd. l. in eo. §. pen. ff. de ritu nupt. homin. cons. 53. circa fin. vers. Nec isto casu. Bald. cons. 299. n. 5. vers. Item contractus. lib. 1. Couarr. pract. c. 15. vers. Deindè. Menoch. cons. 573. n. 12. Surd. decis. 302. n. 3. & consil. 349. n. 4. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 38. n. 20. Tusc. lit. T. concl. 3. per tot. Thom. de Thomass. in floribus legum. reg. 253. Sanch. lib. 1. de matrim. disp. 5. n. 5. & cum in casu simus in præiudicialibus; tractatur enim de amittendo ius Definitorum in negotijs decidendis, quæ nequeunt concludi à Prouinciali absque eorum consensu; igitur etiam celebrata congregatione, & sequuta taciturnitate non inferunt sibi damnum ipsi Definitores.

Dices contra vltimam rationem, & hæc est obiectio Barbos. in collect. DD. in regul. iuris in 6. reg. 43. n. 10. qui hoc modo loquitur: Sed hæc vulgaris opinio, quamuis magis communiter recepta, improbabilior est, & confutatur ex textu, in cap. Nonne. de præsumptionibus, vbi Gregorius regulam statuit affirmatiuam, ibi *tacendo consensit*, neque distinguit inter fauorabile, & præiudiciale. Resp. quòd Barbos. suis proprijs armis se confodit; nam eo ipso, quòd dicit opinionem prædictam esse vulgarem, & magis communiter receptam, dicit etiam quòd in foro fori est sequenda, cum Iudex in iudicando semper debeat sequi magis communem opi-

opinionem, vt communiter tenent DD. vt videre est apud Sanchez lib. 1. summ. cap. 9. numer. 47. & ita obtinuit communis opinio; ideo textus est explicandus secundum doctrinam allegatam: videantur Gloss. Felin. Abb in dict. cap Nonne. qui optimè explicant ipsum textum. consulendus est etiam Panormitan. in dicto c. n. 3.

DVBIVM CXXXXIII.

An sententia prolata in Definitorio à maiori parte sit à minori, quæ votis suis in eam non consensit, subscribenda.

SVMMARIVM.

1. *Quid sit dubium, opinio, & sententia.*

2. *Iudex in iudicando tenetur sequi opinionem probabiliorem: habentur multa scitu digna.*

3. *Definitor tenetur subscribere sententiã prolatam à miori parte, quæ iustitiam continet manifestam: secus si continet manifestam iniustitiam.*

4. *Si iustitia sententia est valdè dubia, dum maior pars in vnam partem inclinat, tenetur Definitor eam subscribere: variæ limitationes notantur.*

5. *Itidem tenetur eam, quæ secundum probabiliorem opinionem est prolata, subscribere.*

1. Not. prim. aliud esse dubium, aliud opinionem, aliud sententiam, seù iudicium animi certum. Dubium est, cum mens in neutram partem contradictionis inclinat ob æquales rationes pro vtraque. Opinio est assensus in vnam partem cum formidine, saltem virtuali de opposita sententia. Iudicium verò est assensus certus, & indubitatus excludens formidinem alicuius partis; vel propter euidentiam obiecti; vel propter contestantis authoritatem; porrò dubium diuiditur in speculatiuum, & practicum. Ita Layman tract. 1. lib. 1. c. 5. ille verò, qui habet dubium speculatiuum debet in praxi formare iudicium simile speculatiuo, nisi aliqua ratio suadeat in praxi aliud esse iudicandum: ratio verò faciendi contra dubium speculatiuum est possessio, quæ est titulus communis non solùm in materia iustitiæ, sed etiam aliarum virtutum, posita sufficienti diligentia, ad veritatem assequendam iuxta regulam iuris, quòd in dubijs melior est conditio possidentis. Bassæus in summ. tit. Dubium. n. 1. soluens multos casus.

2. Not. sec. an Iudex tuta conscientia suam ferre possit sententiam secundum minùs probabilem opinionem. Breuiter est respondendum, supposita distinctione opinionum, quæ versari possunt; vel ex parte iuris, nimirum cum textus, seù statuta, quæ decidere debent litem, aliter ab aliquibus DD. & aliter ab alijs exponuntur; vel ex parte facti, nimirum cum ex parte rei, & actoris testimonijs, alijsque necessarijs eorum factum probatur; si ex parte iuris sunt opiniones æquè probabiles. Layman. vbi supr. §. 5. & Bann. 2.2. qu. 63. art. 4. circa solutionem ad 2. inquiunt Iudicem iudicare non posse iuxta opinionem, quam maluerit, sed teneri, vel litigantes componere, vel diuidere inter ipsos, vel ad superiorem Iudicem causam ablegandam esse, vel arbitros partium consensu statuendos; imò compositionem esse imperandam in tali casu nimijs ambagibus irretito; sicut notauit Abbas in c. vltim. not. 4. de maior. & obedient. quarè non rectè sentiunt Sanch. lib. 1. summ. c. 9. n. 45. Sayr. lib. 1. c. 11. n. 4. Valent. 2.2. disp. 5. qu. 7. tract. 4. dub. 2. Bassæus vbi supr. tit. conscientia. n. 16. asserentes posse Iudicem pro amico ferre sententiam: quis enim non videat hoc ab æquitate alienum, si duo æquale ius habeant, Iudicem, quem oportet esse iuris interpretem, iustitiæque ministrum; vni eorum totum adiudicare? vndè reg iuris est 12. n. 6. *In iudicijs non est acceptio personarum*: & ideò fundamentum contrariæ sententiæ, scilicet, quòd Iudex ex debito iustitiæ distributiuæ, & officij non magis vni, quàm alteri bonum fauorabilis iudicij debet, corruit, quia etiam in arbitrarijs iustitia distributiua locum habet, vt dixi in dub. 5. si verò altera opinionum

num est probabilior contra Aragon. 2.2. qu. 63. art. 4. ad penultim. Salon. 2.2. qu. 63. contr. 2. concl. 4. & Salaſ. 1.2. qu. 21. tr. 8. deciſ. vnic. ſect. 72. n. 118. dicendum eſt, non poſſe Iudicem ſecundum minùs probabilem ſententiam ſtatuere, tum quia videtur acceptator perſonarū, tum quia ius ſuum cuique debet tribuere ſecundum merita cauſæ, quæ magis videtur eſſe apud eum, qui pro ſe habet opinionem probabiliorem. Ita Sanch. vbi ſupr. n. 47. citans pro hac ſententia Sotum, Valent. Bann: Ledeſm. & Vaſquez. Limita cum Vaſq. 1. 2. qu. 19. art. 6. diſp. 64. c. 2. n. 6. Sanch: vbi ſupr. niſi Iudex ſit inferior, & cauſa per appellationem denuò ſit iudicanda à Superiore, quæ per ipſum iudicanda ſit ſecundum minùs probabilem; eò quòd magis in praxi ſit recepta, quia non tenetur cum tanta ſui honoris iactura huiuſmodi ſententiam proferre ſecundum opinionem probabiliorem: ſi verò ex parte facti ſunt opiniones æquè probabiles, quia ſcilicet vterque ex æquo probat factum ſuum, in criminalibus, de quibus præſertim eſt ſermo, in fauorem Rei cauſa eſt iudicanda. Ratio eſt, quia vbi ſunt æqualia fundamenta Fiſci in accuſando, & Rei in ſe defendendo, ratio naturalis dictat, vt faueamus Reo tanquam debiliori, iuxta regulam iuris in 6. *Quandò iura partium ſunt obſcura, Reo fauendum eſt potiùs, quàm actori*. Salon. 2.2. qu. 63. art. 4. contr. 4. Aragon. ibid. addo tandem ad condemnandum Reum probationes debere eſſe luce clariores; vndè, quandò iura partium non ſunt ita clara, ſed obſcura, licet declinare in fauorem Rei, quamuis probationes accuſatoris, aut Fiſci ſint paulò probabiliores, & clariores; adhuc enim non ſunt luce clariores. Portell. & Baſſæus vbi ſupr. doctrina tradita eſt optima, ſed fortè meliùs explicatur in dub. 46. vide locum.

PRIMA CONCLVSIO.

3. SI ſententia prolata in Definitorio à maiori parte contineat in ſe manifeſtam iniuſtitiam, vel manifeſtam iuſtitiā, Definitor, qui in eam non conſentit, in vtroque caſu iudicandus eſt peccati mortalis reus, ſi primæ concedit, ſecundæ verò neget ſubſcriptionem. Prima pars ſuadetur: ſi teneretur ſubſcribere illam iniuſtam ſententiam, maximè quia eſt prolata à maiori parte Definitorum, quæ ſe habet tanquam legitimus Superior, & Definitor diſſentiens, licèt conſiliarius, tanquam ſubditus: ſed magis eſt obediendum Deo, quàm hominibus, vt ait D. Petrus, & habetur c. Si Dominus. cauſa 11. qu. 3. vbi Barboſ. in collect. referens multos alios: ergo: adde ex D. Thom. quodlib. 10. art. 10. & 2.2. qu. 104. art. 5. ex Leſſ. lib. 2. de iuſt. c. 41. dub. 9. n. 76. ſolùm Religioſum teneri obedire in his, quæ ſunt materiam voti: res autem iniuſta, & illicita nequit eſſe voti materia: ergo. Secund. pars ſuadetur: diſſentire voluntari alterius in his, quæ ſunt de bono diuino, & humano, cui debet conſentire, ex intentione contradicendi ex ſuo genere eſt peccatum mortale, vt docet D. Thom. 2.2. qu. 37. art. 1. Valent. tom. 3. diſp. 3. qu. 14. Caietan. in ſumm. tit. diſcordia. Baſſæus vbi ſupr. eod. tit. ſed talis Definitor non ſubſcribendo iuſtam ſententiam, voluntariè diſcordat in his, in quibus ex officio diſcordare non debet, quia ad hoc munus ab electoribus eſt electus: ergo crimini obnoxius eſſe videtur. Secund. teneretur Superiori parere, præſertim pro exequutione, ſi per obedientiam iuberetur: ergo eſt ſubſcribenda, quia videtur bono communi iuſtitiam denegare, pro cuius conſeruatione, ac defenſione legitimè fuit electus, & hoc eſt, quod dicit Abb. in c. 1. de his quæ fuerunt à maiori, & in c. Ex parte. de conceſſ. præbend. n. 3. & in c. Poſtulaſti. eod. tit. n. 14. quem ſequuntur DD.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. SI iuſtitia ſententiæ prolatæ eſt valdè dubia, & pro vtraque parte non ſunt rationes probabiliores, tenetur diſſentiens iuxta DD. citandos eam ſubſcribere, quandò maior pars in vnam inclinat. Probatur: in dubijs, an res præcepta ſit licita tene-

tenetur subditus Superiori parere, tum quia in dubijs possessio stat pro Superiore, maximè quia nullum est peccatum operari cum dubio speculatiuo quandò adest aliqua ratio, euiusmodi est possessio Superioris ad aliud formandum iudicium praticum, tum quia potestas Superioris maximè est necessaria in rebus dubijs, alioquin totum regimen confunderetur. Ita Sanch. in summ. c. 3. n. 3. lib. 6. citans multos alios. Mirand. tom. 1. qu. 26. art. 1. Peirin. de subdito qu. 1. c. 7. ergo dissentiens eã debet subscribere, quia maior pars Definitorum verè sunt Superiores. Limita prim. manente dubio speculatiuo, quia manente practico nefas esse eã subscribere, alijsque Definitoribus, seù Consultoribus parere, quia ageretur contra dictamen conscientiæ, quod illicitum est; esset tamen deponendum ob rationem possessionis Superioris, quæ in dub. præponderat. Ita Molin. tom. 1. de iustit. disp. 113. Clauis regia lib. 1. c. 13. c. 39. Sanch. vbi supr. n. 2. Limita secund. si Definitor est certus se non peccare non parendo, seù non subscribendo, eò quòd res præcepta, seù illa sententia excedit limites potestatis illorum, siue dubitat speculatiuè, an res sit illicita, siue practicè, an obediendo, seù subscribendo peccet, tenetur non obedire vtrouis dubio permanente, neque subscribere, quia, stante illa certitudine, possessio Superioris nullam potest habere vim, & sine causa exponeret se periculo. Ita Cordub. in quæst. lib 8. qu. 7. proposit. vnic. Sanch. vbi supr. n. 14. Rodriq. tom. 3. quæst. 19. art. 1. Salas 1. 2. quæst. 21. tract. 8. disp. vnic. sect. 17. n. 106. Limita tert. nisi standum esset pro Reo iuxta ea, quæ dicta sunt in secund. not. Doctrina conclusionis in casu, de quo agitur, videtur habere vim ad conseruandum regimen paccatum, & vnitum in Religionis capitibus; ideò sequenda: in alijs verò casibus videatur doctrina dub. 68.

TERTIA CONCLVSIO.

5. SI sententia est prolata secundum opinionem probabiliorem, dissentiens tenetur eã subscribere. Conclusio est satis clara in secund. not. quia Iudex in iudicando tenetur sequi probabiliorem sententiam. Limita, vt dixi superiùs, nisi Iudex sit inferior, & causa per appellationem denuò deuolui debeat ad iudicium maioris Superioris, qui inclinabit ad iudicandum in opinionem probabilem, eò quòd magis in praxi est recepta, quia non tenetur in honore tantam iacturam pati. Hæc, quæ dicta sunt de sententia, possunt facilè applicari alijs causis, quæ deciduntur, definiuntur, atque determinantur in Definitorio.

DVBIVM CXXXXIIII.

An Definitores, seù Consultores teneantur liquidò, ac sincerè suam sententiam in Definitorio aperire.

SVMMARIVM.

1. ***Tenentur Definitores suum sensum aperire in Definitione: habetur quædam limitatio.***

2. ***Nequit Superior cogere Definitorem ad præstandum consensum, quandò pro dissensu adest iusta causa.***

3. ***Collega, seù Definitor potest adhærere opinioni alterius Definitoris, quia peritior; secùs retinendo proprium sensum, & æstimando posse deponere conscientiam absque eo, quod sit peritior.***

CONCLVSIO.

CONsiliarij, seù Definitores tenentur sub pœna lethalis culpæ in Definitorio clarè, & apertè suum sensum, expostulato consilio, aperire, non obstante in contrarium voluntatis Superioris cognitione. Ita Mirand. tom. 2. quæst. 17. art. 4. Rodriq. tom. 2. quæst. 25. art. 3. cum suo compendio resol. 124. Samuell. de elect. canon. tract. 3. disp. 3. contr. 3. referens Innoc. Panormit. Felin. & alios. Prob. ex D. Chrysostom. hom. 25. in Matth. rela-

to in cap. Nolite timere. causa 11. qu. 3. præsertim ex S. Augustin. in epist. ad Casulanum, & habetur in c. Quisquis. ead. caus. & quæst. vbi dicit. *Quisquis metu cuiuslibet potestatis veritatem occultat, iram Dei super se prouocat, quia magis timet hominem, quam Deum*: & S. Gregor. relatus in c. Quatuor modis. ead. caus. & qu. inquit: *Quatuor modis peruertitur humanum iudicium; timore, dum metu potestatis alicuius veritatem loqui pertimescimus; cupiditatem, dum præmio animum alicuius corrumpimus; odio, dum contra quemlibet aduersarium molimur; amore, dum amico, vel propinquo complacere contendimus*: videatur Titaq. de pœnis tempor. cap. 51. num. 81. cum seq. vbi plura de amore. Præterea, officium, seu munus Definitorum est, vt res examinent, discutiant secundum charitatem, & iustitiam, & in medium proferant, vt veritas elucescat, & bono communi consulatur: sed si Definitores in contrarium faciunt ob timorem Superioris, vel ob aliquem alium respectũ dissimulãt suum verum sensum aperire, fidẽ non seruant Definitorum muneri: ergo; aliàs pro consentientibus habendi sunt; nam ille, qui tenetur loqui, & tacet habetur pro consentiente. l. de ætate. §. qui tacet ff. de interrogat. action. c. Si præsertim de confess. in 6. Ita Petr. de Ancharan. consil. 57. Panorm. cap. 2. in fin. de location. & conduction. cap. 2. numer. 9. de his, quæ fiunt à Prælatis. Felin. in c. Cũ omnes n. 11. in fin. de constitut. Rodriq. & Mirand. loc. citat. Tamburin. de iure Abbat. to. 3. disp. 1. qu. 3. numer. 3. conclusio est adeò certa, vt, quamuis certum sit, & apud ipsos pro comperto habeatnt, Superiorem ita decreuisse, ac determinasse, nec fore mutandum ob eorum sensum, nihilominus tenentur eom aperire, & in medium proferre. Ita DD. citati.

Hæc tamen ampliatio est limitanda, modò res, quæ est expedienda in Definitione, sit de illis, cuius absolutio expeditur per vota decisiua, non verò quandò per vota tantùm consultiua, cum decisio spectet ad Superiorem. Ratio est, quia nemo tenetur ad actum frustatorium, vt communiter tradunt DD.

2. Pro fine est addendum, quòd nullus Regularis, licet subditus, compelli potest ad consentiendum, quandò pro dissensu adest iusta causa, vnde rationabiliter nõ potest præstare consensum; imò, si Superior cogit subditum ad tradendum consensum, datur locus in casu appellationis ad Superiorem maiorem. Ita habetur ex Panormitan. in c. Licet nom. 9. de Regular. Lambert. de iure patronat lib. 1 p. 2. quæst: 1. ar. 20. n. 13. Gõzal. super regul. 8. Cancell. Gloss. 47. num. 43. Sigismund. de elect. dub. 112. num. 4. Samuell. de elect. can. tract. 3. disput. 3. contr. 3. num. 5. addendum est etiam, quòd metus etiam grauis incussus à Superiore, vt consentiat Definitor, non excusat à culpa in ijs, quæ intrinsecè mala sunt, veniali, si aliàs, secluso metu, esset venialis, & mortalis, si, secluso metu, esset mortalis; vndè vnusquisque tenetur potiùs mortem subire, quàm culpam venialem contrahere: videatur S. Thom. 2. 2. quæst. 110. art. 3. ad 4. Panorm. in c. Sacris num. 5. de his, quæ vi, metu, casu fiunt. Couar. 4. decret. 2. part. c. 3. §. 4. n. 3. Sigismund. & Samuell. vbi supr.

Postquam hæc conscripseram, ad manus peruenit meas quoddam volumen Francisci Bard. de cooscient· in quo vidi quoddam dubium, seu quæsitum sob discept. 4. cap. 28. & optimè iudicaui in calce huius quæsiri eius doctrinam pro maiori explicatione eiusdem quæsiti adnotare. Quæritur ergo, vtrùm vnus ex Iudicibus, ad quos eiusdem causæ decisio spectat, possit contra proprium sensum iuxta alterius Collegæ opinionem sententiam ferre Ad tollendam omnem æquiuocationem, & ambiguitatem aduertit Doctor: quæsitum hoc duobus modis formari posse. Prim. inquirendo: an Iudex iste possit adhætere opinioni sui Collegæ ob authoritatem illius, deponendo tamen, & relinquendo propriam sententiam, & iudicando veriorem opinionem sui Collegæ per rationes extrinsecas, nempè per illius authoritatem, qui creditur doctior, & peritior, & magis versatus in materia, quæ agitatur. Secund. an Iudex retinendo proprium sensũ contra illum possit sententiã ferre sequẽs

ductum

doctum alterius Collegæ, atque adeò conscientiam deponere non relinquendo tamen propriam opinionem, sed reputando licitum sibi esse adhærere dictis alterius Iudicis, eidemque causæ definitionem committere. Iuxta primã acceptionẽ dicit doctor posse fieri; vndè Iudex deponendo conscientiam potest adhærere opinioni Collegæ, qui est doctior, & peritior. Ratio mihi videtur esse, quia rationi consonum est minùs doctum sequi doctrinam peritioris, ac doctioris; imò secundum D. Thom. contr. Gentil. lib. 3. c. 81. est secundum ordinem diuinæ dispositionis, quòd doctior instruat minùs doctum. Iuxta secundam affirmat idem Doctor (quamuis nullum possim citare Doctorem ex his, qui in lucem opera sua dederunt, sic ipse loquitur) non posse, & probat hoc modo: Iudex si modo explicato procedit non satisfacit proprio muneri, imò contra illud agit: ergo non potest contra proprium sensum iuridicam sententiam ferre iuxta dictamen alterius Collegæ: patet consequentia, si verum est antecedens; nam vnusquisque ex iustitia tenetur procedere secundum regulam proprij officij: antecedens autem, in quo huius controuersiæ difficultas consistit, probatur sequenti discursu. Munus Iudicis est regere secundum intentionem, & finem illum, ob quem Respublica ipsum constituit ad conseruationem boni communis: at Respublica in constituendis Iudicibus, & in tradenda eisdem potestate iudicandi vult, vt vnusquisque cum sinceritate dicat, quid sentiat; aliter si Iudex iuxta alterius sensum iudicaret, non ipse, sed alius, cuius sententia ducitur, esset Iudex, & sic totum tribunal constans ex pluribus Iudicibus verb. grat. ex tribus, seù quatuor reduci potest ad vnum tantum Iudicem, quod est contra finem intentum à Republica; imò dico ego destrueretur essentia ferendi sententias collegialiter; nam id videtur necessarium, quia, vt inquit Scipio Rouitus in consil. suis consil. 8. num. 10. præsentia vnius potest trahere alios in suam sententiam, & potest trahi in aliorum sententiam.

Doctrina Doctoris mihi placet, eò præsertim quia fuit confirmata à nonnullis viris doctis oretenus ab ipso consultis, vt ipse testatur; scio Doctorem loqui de Iudicibus sæcularibus; scio etiam conuenire Definitoribus, de quibus loquor, vt intelligenti semper videbitur; ideò amplexus sum doctrinam magis enucleantem nostrum quæsitum, quæ etiam addit aliquid noui.

DVBIVM CXXXXV.

An, quandò crimen occultum subditi est reuelatum Prouinciali tanquam Patri, possit ipse omnibus suis Consultoribus, seù Definitoribus illud pro remedio aperire.

SVMMARIVM.

1. *IN omni Congregatione inueniuntur mali, ideò varij sunt sentiendi lapsus.*

2. *Ad impediendum damnum tertij licitum est crimen occultum manifestare, & multi resoluuntur casus.*

3. *Sine consensu deferentis nequit Prælatus manifestare crimen occultum sibi datum, tanquam Patri, Consultoribus.*

4. *Potest subditus crimen fratris absque præmissa correctione reuelare Prælato, tanquam Patri, qui semper meliùs corriget, quàm subditus, delinquentem.*

5. *Si crimen reuelatum Prælato tanquam Patri est commissum ab eo, cuius vita est virtutibus ornata, esto in crimen, data fortè repentina occasione, sit lapsus, nequit illud pro remedio adhibendo propalare Consultoribus: habetur limitatio, & soluta quædam obiectio.*

6. *Si crimen reuelatum, &c. est perpetratum ab eo, cuius odor vitæ est malus, eius notitia potest communicari Consultoribus pro remedia adhibẽdo: varijs rationibus suadetur, adnotatur limitatio, & soluuntur quædam obiectiones.*

7. *Itidem subditus potest propalare omnibus Consultoribus, dummodò sit notus status malus peccantis.*

8. *Qui bono fine errat in huiusmodi notitia, rarò ei imputatur ad peccatum.*

1. Præsens quæsitum iam fuit discussum in dub. 77. vbi fuit confutata doctrina Em. Lugo; sed quia non est improbabilis; ideò denuò tractatur, & hoc præscripto modo elucidatur. Pro cuius intelligentia sit prim. natand. quòd summus ille, & supremus artifex Deus ita regit, & gubernat Mundum, vt boni misceantur cum malis, quia, inquit S. August. in ps. 34. in prim. conc. *Necesse erat, vt inter malos viueremus*: & id videtur ita esse necessarium pro recto regimine, vt Religiones, quæ sunt datæ à Cœlo in populorum reformationes, eximere noluerit à tanta hominum peste, vt optimè testatur idem August. in psal. 54. *In omni congregatione multitudinis*, inquit, *necesse est, vt inueniantur mali; Deus enim, qui nouit exercendos nos, miscet nobis, & non perseueraturos, aut certè ita simulatos, vt nec inchoauerint, in quo perseuerare debeant*: videantur ea, quæ satis prolixè dixi in dub. 42. hinc optimè loquutus est Suar. 4. de Relig. lib. 10. c. 9. n. 1. Nullam esse tam perfectam Religionem, in qua pro humana fragilitate lapsus aliqui non inueniantur tam graues, quàm leues, quos interdum necesse est à Prælato, vt à Patre corripi, & emendari, interdum vt à Iudice castigari, & præcaueri, ne in aliorum detrimentum serpant: proindè peccata, & crimina, quæ committuntur in qualibet Prouincia Religionis, erunt communiter loquendo iuxta numerum eorum hominum, ex genere malorum, qui à diuina Sapientia ad bonorum exercitium ibi permittūtur habitare: si multa, censendi sunt multi mali in multitudine: si pauca, pauci connumerari videntur: verùm horum malorum cognitio, seù per scandala, seù per alias notitias etiam secretas, atque coniecturas, vt plurimum, non deest Superioribus, vt praxis docet. Hic est etiam aduertendum, quòd aliquandò, ita permittente Deo secundum sua æterna iudicia, labitur in peccatum Religiosus moribus probatus, ac virtutibus ornatus non sine aliqua admiratione.

2. Not. secund. quòd licitum est manifestare crimen alterius occultum ad impediendum damnum impendens proximi, siue sit temporale, siue spirituale, dummodò sit alicuius momenti. Ita Sot. lib. 5. de iustit. qu. 7. art. 1. & de tegend. secret. membr. 2. qu. 7. concl. 4. Nauarr. c. 18. in summ. lat. n. 55. & c. 8. num. 18. S. Thom. 2. 2. qu. 70. art. 1. ad 2. Caietan. ibid. Henriq. lib. 6. de pœnit. c. 21. n. 3. Bonacin. disp. 2. de resistit. quæst. 4. punct. 8. n. 1. Bassæus in summ. tit. detractio n. 22. Trullench. in decal. lib. 7. c. 10. dub. 10. Fagundez in præcept. decal. lib. 8. c. 6. n. 7. tum quia lex naturalis seruandæ charitatis superat, & vincit legem de seruando naturale secretum, famâque proximi illæsam, tum quia nemo tenetur tueri famam proximi nocentis cum graui damno proximi innocentis. Adde, etiamsi illud crimen esset tibi secretum sub iuramento, vt optimè obseruat Fagund. vbi supr. iruamentum enim contra bonos mores iure naturali inductos, & contra ipsum ius naturale non obligat; nullum autem hic maius ius naturale esse potest, quàm illud: *quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*. Ex qua doctrina soluuntur multi casus. Prim. si noui Petrum deditum esse furtis, possum monere eos, quibuscum habitat, vt sibi caueant: si gerit se vt Medicum, & ego noui eum carere debita scientia, possum eos monere, quibus imminet periculum. Secund. si homicidium imponitur innocenti, qui ob id erit plectendus, & tamen est commissum à Petro, possum ipsum Petrum manifestare, dummodò eum moneam, si fieri potest, vt se ponat in tuto, vt obseruat Trullench. vbi supr. cum Mol. à Fausto, & Villalob. ab ipso citatis; vide alios apud DD. superiùs.

3. Not. tert. quòd, teste Emin. Lugo de iustit. disp. 14. sect. 7. num. 117. acuratè multa fuerunt disputata à Patribus Societatis Iesu, inter quæ ea est, quæ facit ad rem nostram, quòd, quandò Prælatus nouit delictum secretum subditi, quod sub secreto ad ipsum delatum est, vt remedium adhibeat, tanquam Pater, non vt ad Iudicem, ita secretum seruare debet, vt referentem nulli reuelet sine eius consensu, quem interdum dare tenebitur, & ita, vt Superior semper deferentis indemnitati consulat, & vt maiori cum cautela procedatur, petendum est ab ipso deferente, non quidem

quidem vt delationem subscribat (id enim ad iudicialem non ad paternam delationem deseruit) sed vt patiatur Consultoribus rem sub secreto communicari, si id videbitur expedire, tacito tamen nomine deferentis: addit tandem idem Lugo in fine numeri, quòd secretum cōmissum in tali casu nō acquirit ius aliquod delato, sed deferenti, qui voluit secreti ius retinere; quarè eius solius consensus desideratur ad vtendum tali notitia, quem tamen consensum ipse plerunquè dare tenebitur, ad ea scilicet, quæ sine graui suo detrimento necessaria videntur ad bonum delati, vel ad bonum Religionis.

PRIMA CONCLVSIO.

4. IN Religione videtur licitum reuelare Prælato, vt Patri, peccatum occultum fratris absque præuia correctione, quandò meliùs sit per ipsum Prælatum corrigendus. Conclusio satis intelligitur probata in dub. 58. ibi videantur rationes, vnà cum DD. quibus addendi sunt Castr. Pal. tom. 1. tract. 6. disp. 3. punct. 4. n. 2. Trullench. in decal. tom. 1. lib. 1. c. 5. dub. 16. n. 2. Coninh. disp. 28. de charit. dub. 10. n. 186. Caspensis in cursu theologico tom. 2. tr. 27. disp. 6. sect. 3. n. 20. & Dian. p. 7. tr. 3. de correct. fratern. resol. 44. qui in fine addit: Igitur admitto hanc sententiam tanquam probabilem, concurrentibus duabus conditionibus. Prim. vt delatio fiat Prælato non tanquam Iudici, sed tanquam Patri. Sec. vt Prælatus sit prudens, discretus, & spiritualis, zelo, & dilectione suarum ouium ornatus, & taciturnus, & insuper sit spes maioris vtilitatis fratris, quia nimirum speratur promptior, melior, & securior in futurum emendatio per Prælatum, quàm per priuatum.

Addit Palaus vbi supr. in Religionibus semper præsumendum meliùs subditum delinquentem per Prælatum corripiendum esse, quàm à quolibet particulari, dum contrarium non constat, tum quia Prælatus occasiones peccati remouere potest, quas non potest alius subditus, tum quia ipse Prælatus pœnitentias, & remedia applicare potest, quæ per alios subditos non possunt applicari, tum quia difficiliùs subditus simulare potest Prælato emendationem, quam tamen facili negotio simulare potest alteri fratri: videatur Suar. 4. de Religion. lib. 10. c. 9. n. 11. latè hoc expendens, vnà, cum Coninch. vbi supr. dub. 11. n. 202. addens: Ex quibus patet peccantem non solùm hac ratione per Superiorem commodiùs perfectiùs corrigi, sed etiam esse præsumendum, nisi de contrario clarè constet, quòd vix vnquam fieri potest, nisi constet, Superiorem ad regendum esse omninò ineptum, aut valdè malè erga corrigendum affectum.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. SI crimen occultum subditi delatum apud Prouincialem, tanquam Patrem, vt remedium adhibeat sit commissum ab eo, qui, data aliqua repentina tentatione ex fragilitate, lapsus est, nec vlla vehemens suspicio, atque coniectura habeatur de eius vita mala præterita, nequit Prouincialis, nisi peccando lethaliter, illud communicare omnibus Consultoribus, seù toti Definitioni. Suadetur, quia tunc excusatur à peccato detractionis Prouincialis manifestando huiusmodi peccatum toti Definitioni, quandò consilium esset necessarium pro opportuno remedio adhibendo: sed in tali casu consilium omnium Definitorum non videtur necessarium, quia licèt sit crimen, quod rarò committi solet, nihilominùs eius remedium tam in fauorem delinquentis quàm Religionis non est tam arduum, vt supponitur, quin possit adhiberi à solo Prouinciali, saltem adhibito vnius consilio: ergo huiusmodi propalatio semper erit censenda lethaliter peccaminosa. Præthereà, charitas obligat, vt fratri peccanti subueniatur cum minimo detrimento famæ, quod fieri possit; bona enim fama ad multa est necessaria, vt inquit S. Thom. 2.2. qu. 33. art. 7. vbi Bann. sed, si notitia talis peccati manifestaretur omnibus Consultoribus, non subueniretur bono subditi cum minima iactura, quantùm fieri potest, sed cum maxima; nam opportunum remedium potest haberi à solo Prouinciali: igitur semper erit imputanda

tanda huiusmodi notitia tanquam lethaliter mala, auferens famam absque necessitate.

Limita, modò tale peccatum ob circunstantias loci, temporis, personæ, &c: prudenter iudicetur difficilis reparationis, quia vndiquè sunt angustiæ; in tali enim euentu licita erit notitia apud omnes Consultores propter rationes in sequenti conclusione recitandas; maximè quandò esset contra bonum publicum, seù contra tertium.

Dicit Emin. Lugo vbi supr. n. 120. rem non esse ita scrupulosè tractandam; nam ille ternarius, aut quaternarius numerus Consultorum videtur moraliter necessarius vel valdè vtilis ad maturè deliberãdum de rebus grauioris momenti, vt est in casu; ideò communiter loquendo Prouincialis huiusmodi crimen communicare potest omnibus Definitoribus, aliàs ille numerus designatus in Prouincialis auxilium esset superfluus. Respond. doctrinam esse veram pro limitatione, & pro subsequenti conclusione, non verò pro casu designato in superiori conclusione, quia, cum habeatur prudenter remediũ à solo Prouinciali, adhibito solùm vnius consilio, ideò probabiliter nõ est sustinenda doctrina Em. Cardinal. tanquam vera in omnibus delictis, quæ tanquam Patri sunt reuelata Prouinciali: dixi in conclusione, & est commissum, &c. ad insinuandum, quòd si huiusmodi peccatum committitur à Religioso, cuius malus odor ob alia peccata, vel ob alias notitias superiùs apertas sentitur, sequenda est doctrina sequentis conclusionis.

TERTIA CONCLVSIO.

6. SI peccatum subditi delatum Prouinciali tanquam Patri, vt remedium adhibeat tam pro delinquente, quàm pro Religione, sit commissum ab homine, qui censetur malus, pro vt supr. potest eius notitia communicari omnibus Consultoribus, dummodò non excedant numerum ternarium, & quaternarium, præsertim in illis Prouincijs Religionum, quæ connumerant multitudinem locorum, in quorum commodum multi Confessores sunt destinandi, multa officia sunt conferenda, multæ familiaritates sæcularium sunt concedendæ, multi Priores, & Subpriores sunt creandi, &c. Suadetur ex doctrina Em. Lugo vbi supr. n. 120. verè autem quæ omnem scrupulum abigere debet à mentibus hominũ timoratæ conscientię, qui sic loquitur, mouens dubium, quod conuenit omnibus Religionibus, vt legenti semper videbitur. Ex hoc enim nascitur dubium, vel scrupulus in Superiori: an possit omnibus suis Consultoribus ordinarijs rem illam manifestare, idest peccatum subditi ei reuelatum tanquam Patri; aliquandò enim sufficeret ab vno, vel altero magis prudenti consilium petere, nec videtur necessarium omnes consulere: ergo non possunt omnes consuli; sine necessitate enim non est magis infamandus delatus, cum possit cum minori famæ detrimento remedium adhiberi: in hoc puncto, inquit Lugo, fateor, si metaphysicè, aut certò constare posset, quorum, vel cuius consilium sufficeret ad remedium adhibendum, non posse plures in consultationem vocari, ne sine causa subditus infametur; moraliter tamen loquendo, hoc vix vnquam sciri poterit; quis enim scit consilium opportunum, ac vtile dandum esse à primo Consiliario, & non à secundo? vel quis scit secundum non additurum aliquid vtile in hoc casu vltra id, quod dixit primus? puto ego id totum moraliter peragendum esse, atque ideò Prælatum rarò debere recusare Consultores ordinarios, quibus in alijs rebus grauibus vtitur, nisi fortè peculiare aliquod inconueniens sit in aliquo, vel timeat, ne ea occasione res publicetur alicui fortasse non obseruanti debitum secreti; nam regulariter loquendo illorum consilium necessarium, vel vtile videtur ad res alias graues peragendas, quæ ad gubernationem spectant; ideò ille ternarius, vel quaternarius Consultorum numerus designatus est, & ideò tales personæ ad hoc munus electæ sunt, quia de eorum consilio, & prudentia magis fidunt Superiores maiores, vt possint Prælatum inferiorem suis consilijs adiuuare, & dirigere: adde, expedire, quòd tales personæ, quæ partem aliquam in gubernatione habere videntur cum Prælato, cui

cui saltem ad consilia adhibenda assistunt, notitiam aliquam habeant rei, de qua agitur; nam gubernatio circa alias res, aut personas connexionem habere solet cum regimine, & cum notitia circa alias personas eiusdem communitatis; denique si aliqui, vt supra vidimus, volunt posse citra culpam grauem delictum proximi occultum manifestari vni viro graui, & prudenti, qui illud secreto seruabit, licèt ad hoc eius remedium non conducat, quantò magis id licebit, vbi speratur vtilitas non parua ad securitatem remedij, & aliundè Prælatus non potest sine magna perplexitate procedere, dum certò scire non potest, quot, vel quales possit, vel debeat consulere: laudabilis ergo est Prælati cautela in hoc negotio, vt quoad fieri possit, cum minori detrimento proximi fiat, non tamen videtur res scrupulosè tractanda, cum non possit certa mensura definiri, & aliquandò errari grauiter possit, & errari aliquandò videtur ob non petitum, vel à paucioribus petitum consilium in rebus tanti periculi: & paulò inferiùs: denique in dubio; an necessarium, vel valdè vtile sit ad vitandum detrimentum Religionis manifestare alijs occultum crimen delati, & an præponderet detrimentum illud Religionis detrimento famæ proximi, videtur fauendum esse innocenti, quæ est Religio, vt in simili docet Lessius lib. 2. c. 11. dub. 9. sicut ergo possum ego id facere ad impediendum damnum proprium, ita videor, id facere posse ad impedediendum damnum graue Religionis, etiam in dubio; non enim teneor cum tanto incommodo, & periculo conseruare famam delinquentis: hæc Lugo. Præterà, nonne est licitum aperire peccatum occultum fratris ad impediendum damnum imminens proximi? ita sanè habetur ex DD. in tert. not citatis: ergo semper censenda erit licita huiusmodi manifestatio, etiam apud multos, quandò moraliter intelligitur necessaria ad obstandum damno imminenti omnibus: valet consequentia: ergo etiam Prælatus poterit, in casu proposito in conclusione delictum fratris aperire omnibus Consultoribus ad occurrendum damnis imminentibus Religioni, seù Prouinciæ; nam in tali casu nequit sciri, quis eorum est daturus opportunum remedium, vel quis eorum possit addere aliquid necessarium pro salute illius animæ, & ad euitandum fortè aliquod non paruum malum imminens ob vitam delinquentis relaxatam. Adde pro tertia probatione doctrinam Layman. lib. 3. de iustit. tract. 3. part. 2. c. 4. n. 11. qui refert. Caietan. 2.2. qu. 79 art. 2. Molin. de iust. tr. 4. disp. 9. dicentis: Per se loquendo concessum est patrifamilias delicta domesticorum occulta etiam grauia, quorum punitio ad ipsum spectat, matrifamilias reuelare, atque vice versa matrifamilias marito, vel simili personæ authoritatem habenti occulta eiusmodi delicta ad salubrem correctionem, punitionemue manifestare, quia paterfamilias, & suo etiam modo materfamilias ob incumbentem ipsis curam administrandæ familiæ ius habent puniendi talia delicta domesticorum, tum liberorum, tum famulorum, & ancillarum: ergo in iustam punitionem, & quasi partem pœnæ id decernere possunt, vt delinquentis crimen deferatur ad alium, qui & ipse puniendi potestatem habet: cui doctrinæ subscribit Em. Lugo vbi supr. disp. 14. sect. 4. n. 52. dum dicit, ex iusta causa posse delictum alterius secretum reuelare alicui: quandò autem sit iusta causa, pendet ex circunstantijs, vndè coniuges habent iustam causam regulariter inter se manifestandi peccata occulta familiæ, quia ad vtrunque spectat gubernatio familiæ, quod vix poterunt facere, nisi cognoscant mores, & defectus subditorum, & circa eos inuigilent: pertinet etiam ad ipsos punire defectus domesticorum, ad quam punitionem spectare potest tanquam pars illa manifestatio mutua: ergo Prælatus poterit manifestare huiusmodi peccatum subditi toti Definitioni: valet consequentia, quia omnibus Definitoribus vnà cum Prouinciali conuenit regimen totius Prouinciæ, quod vix nequit administrari, nisi cognoscant mores, & defectus subditorum: & tantò magis valet consequentia, quantò DD. citati concedunt huiusmodi manifestationem inter coniuges ad punitionem, & nostra conclusio concedit tantùm ad rectam gubernationem, & ad occurrendum

malis

malis Religionis in tanta diuersitate officiorum, quæ sunt conferenda pro recta administratione locorum, & ob multos Religiosos malos, qui in omni communitate secundum magis, & minùs connumerantur, sic ordinante diuina Prouidentia ad bonorum exercitium. Vltimò suadetur ex doctrina Suar. 4. de Religion. lib. 10. c. 10. n. 2. dicentis, verba Christi Domini Matth. 18. *Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter, te & ipsum solum: si te audierit, lucratus es fratrem tuum*: non continere aliam legem, nisi charitatis, & intantum ea omnia seruanda esse, inquantum charitas postulat, quæ docet habendā esse rationem fratris non solùm quoad emendandum præteritum, sed etiam quoad cauendum futurum perfecto modo, ac magis securo, nec solùm consulendum esse eo perfecto modo fratri peccanti, sed etiam alijs, quibus potest nocere, & multo magis bono communi: sed in casu proposito, si delictum subditi non manifestaretur omnibus Definitoribus, ei non prouideretur perfecto modo, & magis securo, ita vt alijs, quibus potest nocere, non noceret, quia moraliter loquendo ob multitudinem officiorum conferendorum ignoratur, à quo debeat procedere remedium opportunum, vel quis eorum sit adhibiturus aliquid vtile; vndè quantùm moraliter potest, non esset prouisum bono communi, sed illud periclitaretur: ergo Prælatus fluēti ex charitate Christi præcepto innixus potest huiusmodi crimen pro opportuno remedio propalare omnibus Consultoribus.

Limita, dummodò huiusmodi peccatum non sit iam præteritum per multos annos, & deletum per continuam morum approbationem, quia in hoc casu nulla videtur ratio cohonestans huiusmodi propalationem, eò quòd moraliter loquendo nullum videtur periculum, vt ob illud præcauendum necessaria sit omnium consultatio.

Huiusmodi conclusionem admittere debet Caspensis vbi supr. disp. 6. sect. 3. n. 25. dum dicit posse Superiorem cum suis Consultoribus agere ea de re, quandò id iudicatus necessarium ad remedium adhibendum, & Diana vbi supr. resol. 46. sequens doctrinam Caspensis.

Dices, licèt verissima sit doctrina, quòd consilium potest peti pro remedio adhibendo tam subdito peccanti, quàm Religioni, quandò Prouincialis habet crimen occultum subditi sibi reuelatum tanquam Patri; nihilominùs docet DD. & ius naturale id dictat esse faciendum cum minima iactura delinquentis, quantùm fieri potest; ideò dicebat Layman lib. 3. tract. 3. p. 2. c. 3. Sed operam dare debes, vt quatenùs possibile sit, cum minimo peccatoris damno id fiat; vndè pluribus manifestandum non est, si vnus ad ferendum consilium sufficiat, nec persona est nominanda, nisi necesse sit, sicut monet Lessius lib. 2. c. 12. dub. 12. quod etiam Prælati obseruare debent, vt in inquirendis, aut puniendis occultis delictis subditorum non plures adhibeant Consultores, quàm res postulat. Resp. doctrinam esse veram in casu, de quo in prima conclusione, ob rationes ibi relatas, non verò in casu, de quo in secunda, quia talis delinquentis vita pro directione est res ardua, & difficilis, & multiplicitas officiorum ob multiplicitatem locorum, quibus incautè possunt applicati, reddit rem difficilem, & arduam, ita vt moraliter loquendo ignoretur, à quo ex Consiliarijs prouenite possit rectum consilium, vel an quis eorum sit additurus aliquid vtile vltra id, quod dicit primus Consiliarius; vndè in hoc casu multùm expedit, quòd tales personæ, quæ partem aliquam in regimine habent, notitiam habeant rei, de qua agitur, & quæ est ardua, vt regimen reddatur leue auxilio Definitorum, qui sunt deputati ad peragendas res graues, & arduas.

Dices, satis est, si vnus ex Consiliarijs sanum præbeat consilium; non enim tenetur Superior petere consilium ab eo, qui saniùs præberet. Resp. falsum esse, quia, cùm res in casu nostro sit ardua, ex qua, si rectè non agatur, oboriri possunt multa incommoda; ideò Prouincialis debet efficaciùs pro viribus adhibere remedium omnes Definitores vocando in consilium, quia sunt dati ad peragendas res graues in regimine,

Dices,

Dices, censent communiter DD. finem denuntiationis euangelicæ, siue charitatiuæ, sub qua certè comprehenditur denuntiatio ista paterna, esse emendationem ipsius peccatoris, & non. publicum aliquod bonum, & id videtur colligi ex ipsomet Christo, qui Matth. 18. ait: *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum*: ideò nequit Prouincialis delictum subditi manifestare omnibus Definitoribus, etiam in casu prout in conclusione, quia huiusmodi manifestatio respicit bonum publicum Religionis principaliter. Resp. falsum esse, quòd denuntiatio paterna tantùm respiciat bonum delinquentis, sed etiam bonum commune respicit, vt dixi ex mente Suar. vbi supr. cui sunt addendi Coninch. vbi supr. dub. 10. n. 173. 189. dub. 11. n. 205. Caspens. tom. 2. tract. 27. disp. 6. sect. 3. num. 25. referens doctrinam Turriani, & Dian. tom. 7. tract. 3. de correct. fratern. resol. 44.

QVARTA CONCLVSIO:

7. SI Prælatus, seù Prouincialis potest aperire delictum subditi omnibus Consultoribus, prout est dictum in præcedenti conclusione, poterit etiam subditus, quia est eadem ratio, & præsertim quia Prouincialis nequit id facere, nisi ex cō sensu deferentis, dummodo sit notus ei status delinquentis.

8. Pro fine quæsiti, & pro solatio multorum sunt notanda aliqua verba Suar. vbi supr. c. 9. n. 17. Quotiescunquè enim occultum peccatum fratris alteri, quicunque ille sit, sine iusta causa reuelatur, vitium est detractionis iuxta doctrinam communem cum S. Thom. 2. 2. qu. 73. art. 1. & 2. de qua videri potest Nauarr. in c. Inter verba concl. 6. corol. 1. & 33. & Sot. de tegend. secret. in relect. membr. 2. dub. 3. vndè constat tale peccatum ex genere suo mortale esse; in indiuiduo autem facile esse poterit veniale in præsenti materia, quia supponimus denuntiationem bona intentione fieri, etiam si fortasse non fiat, quia illa intentio facit, vt illa detractio non sit formalis, sed tantùm materialis, quam frequenter esse peccatum veniale dixit D. Thom. vbi supr. & paulò inferiùs: quocirca raró poterit hoc ad culpam præsertim mortalem damnari, nisi quandò ex parte Superioris timetur, quòd non rectè vtetur illa notitia in bonum ipsius subditi, quia v. g. vel concipiet odium in illum, vel iniustam, aut saltem imprudentem indignationem, quæ solet nimiùm affligere, & inquietum reddere subditum: idemque erit, si ob fragilitatem, & peculiarem fratris conditionem similis perturbatio timeatur, etiam sine culpa Superioris, quia si de facto denuntiatio non est illi profutura, & alioquin non iudicatur necessaria ad bonum commune, aut aliorum, quia per monitionem secretam speratur prudenter sufficiens emendatio, non solùm otiosum, sed etiam alienum à charitate esset talem denuntiationem facere.

Pro fine quæsiti denuò est addendum doctrinam Em. Cardin. non esse improbabilem, quia non deest Religio vtens tali praxi.

DVBIVM CXXXXVI.

An Definitores teneantur sub mortali de ijs, quæ tractantur, ac terminantur in Definitorio, seruare secretum.

SVMMARIVM.

1. *Fidelitatis virtus cogit ad seruādum secretum, & notantur multi gradus secretorum,*

2. *Temerè, & absque causa reuelare secretum est peccatum mortale; ex leuitate tamen materiæ transit in veniale.*

3. *Duabus rationibus suadetur Definitores teneri ad seruandum secretum.*

4. *Etiam cum periculo vitæ sæpè, in re tamen graui: & adnotantur duo non parui momenti.*

Not. prim. quòd seruare secretum est actus virtutis fidei, vt fides est idem, quod fidelitas; tenemur enim ratione fidelitatis ad

obseruandum, quod fidei nostræ quis committit. Ita Sot. de secret. tegend. membr. 1. qu. 1. Sanch. 2. opusc. lib. 6. c. 6. dub. 1. Em. Lugo de iustit. disp. 14. sect. 9. num. 136. Trullench. in decal. lib. 7. c. 10. dub. 32. quare ad illud seruandum tenemur ex præcepto naturali, diuino, & humano, vt Sot. Sanch. & Trullench. dicunt: naturale fundatur in eo, vt, quod nobis volumus, alteri velimus, cupimus nobis seruari secretum: ergo alteri illud seruemus: humanum habetur ex l. vnica. C. de famos. libell. & c. Siquis qu. 1. diuinum late probatur à Sot. vbi supr. membr. 1. qu. 2. qui etiam notat plures gradus secretorum: in primo gradu est secretum confessionis: in secund. est secretum publicum, idest ad quod quis tenetur ex officio publico, aut legali debito, vt Senator, vel Canonicus, vel quæuis persona publica; isti nàquè homines tenentur seruare publicum secretũ: in tert. est secretum, quod quis per iniuriam extorsit, vt si quis literas alienas aperuit; in quartò, quò quis data fide recipit arcanum amici: in quint. tandem est, quandò quis visu, vel relatione alterius nouit secretum; vndè ad hoc secretum tenetur quis de præcepto fidelitatis: de his autem secreti gradibus, ac generibus videri possunt Em. Lugo vbi supr. & Molin. tom. 1. disp. 3. 4. 5. & 6. vbi latè, & optimè de ijs tractant.

Not. sec. quòd reuelare secretum temerè, & absque causa de genere suo est peccatum mortale. Ita Sot. Sanch. Trullench. Lugo vbi supr. Silu. tit. secretum D. Antonin. 3. part. tit. 22. c. 17. §. 2. Caietan. 2. 2. qu. 70. art. 1. ad 2. Petr. Nauarr. lib. 2. c. 4. part. vltim. n. 316. & alij. Ratio est, quia violatur fides seruanda ex iure naturæ, & grauis iniuria irrogatur proximo; dico, grauis, ad insinuandum, quod potest esse peccatum veniale ex leuitate materiæ, & est, quandò nullum damnum graue infertur proximo. Ita Sanch. Trullench. Caiet. vbi supr.

PRIMA CONCLVSIO.

Definitores ad munus assumptum fideliter exequendum tenetur in rebus grauibus, quæ tractantur, ac deciduntur in Definitorio, secretum seruare, aliàs censendi sunt peccati mortalis rei. Duas habet partes conclusio, quarum primam tradunt Mirand. tom. 2. qu. 17. art. 5. Tamburin. de iur. Abbat. disp. 1. qu. 5. tom. 3. & Sot. vbi supr. qui eam probat duobus argumentis ex iure naturæ elicitis: lex naturalis est, inquit, vt res, & consilia publica non temerè committantur cuicunque de plebe, sed fint Senatores, & Rectores spectatæ virtutis, & prudentiæ, quorum fidei commẽdentur: hoc verò conseruari nõ potest, nisi esset secretorum fides: ergo ad fidem secretorum personæ præsertim publicæ tenentur. Præterea, natura in hoc homines produxit, vt in pace, & tranquillitate conuiuant; est enim homo suapte natura ciuile animal, vt est author Arist. ethic. 9. sed si homines hominum secreta detegerent, maximè indè perturbatio, atque ideò Reipublicæ peruersio commoueretur: ergo præceptum naturale est, vt homines hominum vicissim secreta custodiant. Secunda pars habetur certa in secund. notand.

SECVNDA CONCLVSIO.

Vt magis vis obligationis elucescat, firmatur hæc propositio: qui tenet locum publicum, & officium, vt sunt Definitores, sæpè tenentur potiùs perdere vitam, quàm secretum detegere Reipublicæ, ad quod priuati non tenentur, nota, appellamus hic Reipublicæ secretum, causas etiam priuatorum, quæ tractantur in iudicio publico. Suadetur, quia secreta Reipublicæ sunt pro salute totius populi: ergo illi, quibus tota Respublica sua tradidit secreta ratione officij assumpti, tenebuntur multo maiori vinculo reticere ea, quæ in ipso consistorio aguntur, quàm alij priuati: ergo etiam cum periculo vitæ, si res id expostulat. Ita sentiunt Sot. vbi supr. membr. 3. qu. 4. concl. 6. Sanch. dub. 2. n. 4. Trullench. n. 9. vbi supr. Bonacin. de restit. disp. 2. qu. 2. n. 8.

Quæ conclusio semper erit intelligenda in re graui; nam si res sint leuis momenti, non tenentur eas reticere cum tanto periculo,

periculo etiamsi iurauerint celare sub secreto, quæ tractantur in consistorio; non enim censetur vinculo iuramenti se adstrinxisse ad ea reticenda, quæ sunt leuis momenti cum tanto suo incommodo. Ita Nauarr. & Sot. quos citatos sequuntur Bonacin. & Trullench. vbi supr. addentes alias limitationes, quæ videri possunt apud ipsos: sufficit mihi tantùm ostendere vim obligationis hominis publici; vndè Definitores sæpè repetant prudentissimum illud Senecæ epist. 84. *Vre, cade, occide, non prodam, sed quò magis secreta quæret dolor, hoc altiùs condam.*

Decet ergo Definitores, vt viros prudentes secreta Definitionis custodire, & recordentur dictum Prou. 11. *Vir prudens tacebit, qui reuelat secretum, ambulat fraudulenter; qui autem fidelis est, celet amici commissum*: decet etiam Religionem ordinare, vt antequam Definitores munus exerceant, iuramentum præstent.

Pro fine quæsiti duo sunt obseruanda. Prim. quòd Præsidentes alicuius vniuersitatis, si iurant aliquod, quod ad vniuersitatem spectat, se sub secreto celaturos, si id tandem pandunt, statim debent officio priuari, vt inquit Bald. in tit. de pac. Constant. in verb. credentia, quem sequuntur Gondiss. in tract. de lega, tert. part. qu. 1. n. 36. & Decian. de crim. læs. maiestat. lib. 7. c. 17. n. 6. Secund. quòd priuatus, qui priuati secreta fidei suæ commissa detegit, punitur de falso. Ita Decian. referens l. 1. §. 15. qui deposita ff. de fals. eum alijs.

DVBIVM CXXXXVII.

An Definitores vnà cum Prouinciali post latam sententiam contra Reum possint pœnam minuere, vel aliquo modo in illa dispensare.

SVMMARIVM.

1. *Religionum Prælati fruuntur iurisdictione, quasi Episcopali: quò fit, vt possint dispensare in illis, in quibus Episcopi.*

2. *Ius ciuile non concedit dispensationem, inconsulto Principe, nisi in crimine hæresis.*

3. *Ius canonicum dat Episcopis post latam sententiam, vt possint pœnam minuere: adnotantur quatuor limitationes.*

4. *Itidem id competit Prælatis Religionum.*

Pro intelligentia quæsiti sit prim. not. quòd ab omnibus DD. admittitur hæc propositio Prælatos regulares iurisdictione quasi Episcopali frui in suos subditos. Ita docent Nauarr. lib. 1. consil. in 2. edit. tit. de temp. ordin. consil. 36. & in summ. c. 12. n. 75. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 3. n. 2. lib. 2. summ. c. 11. n. 4. Salas de legib. disp. 8. sect. 16. Castr. Palaus, & Rodriq. inferiùs citandi: hinc oritur quæstio: an huiusmodi Prælati dispensare possint in omnibus, in quibus possunt dispensare Episcopi cum suis Clericis. Absque vlla limitatione affirmatiuè respondet Bordon. in consil. Regul. resol. 10. n. 6. cum limitatione Tamburin. de iure Abbat. tom. 2. disp. 17. qu. 8. quam non debet respuere Bordon. ipsam consulite apud ipsum; pro præsenti quid sit dicendum in conclusionibus patebit.

Not. sec. quòd hic non loquimur, attento iure ciuili, quia post latam sententiam, & pœnam inflictam, siue fuerit imposita ad instantiam partis, siue ex officio, nullus Iudex, inconsulto Principe, eam potest minuere, vel augere, aut aliquo modo tollere: constat ex l. Quod iussit. ff. de re iudic. l. Mortis. §. iste ferè. ff. de pœnis. & tradit Gloss. communiter recepta in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui notant. infam. Bartol. l. 1. in princip. n. 14. ff. si quis ius dicenti, & ibi Iason. Cardin. Panormit. c. 3. de pœnis. Clar. in pract. §. fin. qu. 45. Castr. lib. 2. de leg. pœnal. c. 12. Couarr. lib. 2. variar. resol. c. 9. n. 8. Farinac. qu. 17. lib. 1. tit. 3. n. 61. Basilius Pontius de matrim. lib. 8. cap. 7. num. 7. Sanch. 2. cons. lib. 6. cap. 1. dub. 23. n. 1. Castr. Palaus tom. 1. tr. 3. disput. 6. punct. 6. n. 6. Ratio est, quia, data sententia, functus est officio suo: verùm

rùm in crimine hæresis doctrinam non habet locum, quia habetur ex c. Vt commuui. §. vult. de hæretic. in 6. in huiusmodi delicto pœnam etiam post latam sententiam posse Iudicem minuere. Ita Castr. vbi supr. Armill. tit. Iudex num. 16. Sanch. vbi sup. Barbos. in collect. DD. in citato c. in 6. alios referens: his suppositis sit.

PRIMA CONCLVSIO.

Attento iure canonico, potest Episcopus post latam sententiam pœnam minuere, vel aliquo modo in illa dispensare. Constat ex c. At si clerici. §. de adulterijs de Iud. vbi datur facultas Episcopis, vt Clericus confessus, & conuictus de adulterio, & ab officio depositus possit, peracta pœnitentia, ab ipsis restitui. Ita tradunt Rodriq. tom. 1. qu. 24. art. 18. Alciat. & Barbos. in collect. DD. in cit. c. At si Clerici, Tiraq. de pœnis temperand. caus. 52. num. 2. Basil. n. 7. & Castr. Palaus n. 15. vbi supr. Farinac. vbi supr. n. 62. alios citans: quæ conclusio est extendenda ad Capitulum sede vacante, vt optimè obseruat Castr. Palaus, & Pontius n. 15. id probantes clarè.

Limita prim. modò Clericus post aliquos dies pœnituerit, & non priùs, quia ita cauetur in c. At si Clerici. videatur Castr. Palaus vbi supr. num. 9. qui ex mente Rodriq. subdit, quòd in casu, quòd à populo expostuletur dispensatio, priusquàm subeat pœnam etiam per aliquos dies, potest eam facere, quia tunc videtur necessitas concedendi dispensationem; adest enim sufficiens causa, cum intercedat vtilitas publica.

Limita sec. non posse Episcopum secum dispensare, si aliqua pœna est mulctatus, quia, cum sit ligatus per sententiam, quæ est actus iurisdictionis coactiuæ, ideò absolui nequit, nisi ab eo, qui eum ligauit; aliàs inutilis esset sententia, si ab ipsomet sententiato tolli posset, ex c. Cum inferior. de maior. & obed. Basil. vbi supr. n. 17.

Limita tert. non posse etiam Episcopum dispensare cum præiudicio tertij; nam si delinquens fuerit spoliatus beneficio, & alteri concesso, nequit Episcopus hunc priuare officio, seù beneficio, & denuò id concedere delinquenti; vndè restitutio concessa alicui semper intelligenda est sine præiudicio tertij, cum in se habeat ius acquisitum, vt habetur ex l. quòd si minor. 25 § non semper ff. de minorib. & tradunt Abbas in c. At si Clerici. n. 18. Decius n. 155. Calderin. consil. 12. de rescript. & Basil. vbi supr. n. 13.

Limita quart. posse Prælatum dispensare in pœna pro adulterio, & minoribus criminibus imposita: secus pro grauioribus. Ita habetur ex cit. c. At si Clerici, vbi Gloss. ait. Cum concedatur de minoribus, de maioribus per consequens denegatur: videatur Castr. Pal. vbi supr. respondens aliquibus obiectionibus.

SECVNDA CONCLVSIO.

Huiusmodi potestas pœnam minuendi, & in illa dispensandi, quæ conuenit Episcopis; conuenit etiam omnibus alijs, qui Episcopali potestate fruuntur; vndè, vt iam dixi, competit Capitulo, sede vacante, & vt modò dico, competit etiam Prælatis Religionum respectu suorum Religiosorum. Ita Emm. Rodriq. tom. 1. qu. 24. art. 18. & Castr. Pal. vbi supr. Ratio est, quia nomine Episcopi veniunt intelligendi, vt tradunt quamplurimi DD. in prim. not. citati.

Ex quo habetur inquit Castr. Palaus vbi supr. n. 8. quòd, si Prælatus alicuius Religionis ob furtum, vel è monasterio discessum, vel mulieris ibi ingressum, vel fornicationem aut adulterium ibi, vel foras commissum condemnet Religiosum priuatione vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitate ad omnia honoris officia, poterit, si Religiosus resipuerit, cum illo misericorditer dispensare. Sic docet expressè Rodriq. vbi supr. neque obstat, si pœna priuationis, & inhabilitatis apposita per sententiam fuerit etiam in lege aliqua statuta ipso facto, & sub verbis perpetuò, omninò, &c. adhuc poterit Prælatus dispensare, vt, relato Abbate, Decio, & Marsilio docet Emm. Rodriq. vbi supr. qu. 24. art. vltim. §. Secundum argumentum. Basil. vbi supr. n. 15. hæc Castrus Palaus.

DV-

DUBIUM CXXXXVIII.

An unio, seu fœderatio facta à maiori parte Patrum ex Definitione, ut regimen ordinetur secundum eorum sensum, sit lethaliter peccaminosa.

SUMMARIUM.

1. *Omnibus Religiosis tam ex nomine Religiosi, quam ex proprio officio convenit conservatio, & salus Religionis.*

2. *Describitur munus Definitoratus, & ex vi fidelitatis ad illud rectè pertractandum definitores tenentur.*

3. *Unio, seu fœderatio acta à maiori parte hominum ex Definitione iuxta sensum tituli est lethaliter mala: varijs rationibus suadetur, varijsque obiectionibus satisfit.*

Titulus supponit, quòd ea, quæ deciduntur in Definitorio, semper remanent decisa iuxta sensum maioris partis iuxta cap. 1. de his, quæ fiant à maior. part. Bartol. in leg. omnes populi ff. de iust. & iure, Innocent. in cap. 2. de noui operis nuntiat. & hoc de iure communi. Pro intelligentia quæsiti sit doctrina S. Thom. in 3. polit. lect. 3. commentantis Arist. textum vbi dicit: *Quæ sit virtus boni ciuis*, & ait, idest Aristot. *quòd sicut nauta significat aliquid commune multis, ita & ciuis: quòd autem nauta sit commune multis, manifestat; quia, cum multi dissimiles in potentia, idest in arte, & officia dicantur nautæ; quidam eorum est remigator, qui mouet nauem remis; quidam gubernator, qui dirigit motum nauis gubernaculo; quidam autem est prorarius, idest custos proræ, quæ est anterior pars nauis; & alij habent alia nomina, & alia officia: manifestum est autem, quòd vnicuique horum conuenit aliquid secundum propriam virtutem & aliquid secundum communem; ad propriam enim virtutem vniuscuiusque pertinet, quòd habeat diligentem curam, & rationem de proprio officio, sicut gubernator de gubernatione, & sic de alijs: communis autem virtus est quædam, quæ conuenit omnibus; omnium enim eorum opus ad hoc tendit, vt nauigatio sit salua; ad hoc enim tendit desiderium, & intentio cuiuslibet nautæ, & ad hoc ordinatur virtus communis nautarum, quæ est virtus nautæ, inquantum est nauta; ita etiam cum sint diuersi ciues habentes dissimilia officia, & status dissimiles, per quos exercent proprias operationes in Ciuitate; opus commune omnium eist salus communitatis, quæ quidem communitas consistit in ordine politiæ, vndè patet, quòd virtus ciuis, inquantum est ciuis consideratur in ordine ad politiam, vt scilicet sit ille bonus ciuis, qui benè operatur ad conseruationem politiæ*: Ex qua doctrina tria eliciuntur: Prim. quòd nomen ciuis pro dirigenda Ciuitate est nomen commune multis conueniens: Secund. quòd quilibet ciuis habet suum officium, vt experientia docet: Tert. quòd vnicuique conuenit aliquid secundum propriam virtutem, & aliquid secundum communem; secundum hanc salus, & conseruatio Ciuitatis; secundum illam diligenter pertractare officium in ordine ad salutem, & conseruationem ipsius Ciuitatis: ita in Religionibus, nomen Religiosi est nomen ita commune, vt nullus sit in congregatione, qui professionem emiserit, qui verè non dicatur Religiosus, & ibi quilibet non otiosè moratur, sed aliquo fungitur officio; nam aliqui munere funguntur Prioratus, Prouincialatus, Definitoratus; nonnulli alij officium ostiarij, sacristæ exercent, &c. multi inseruiunt choro, alij audiunt confessiones, &c. porrò secundum communem virtutem semper debent operari ad Religionem conseruandam, perfectionemque propagandam; secundum propriam virtutem ita exercere proprium officium tanta cura, ac diligentia, vt conseruatio illius, & propagatio istius non desideretur, sed de die, in diem magis, ac magis augeatur: quamobrem Definitores, quorum munus præcipuè eminet in Religionibus, ita illud secundùm propriam virtutem tanta cura, ac diligentia pertractare debent, vt semper firmetur

Reli-

Religionis conseruatio, eiusque perfectio sublimetur; & quantùm distat in excellentia, & sublimitate eorum officium ab alijs, tantùm ab eis secundum propriam virtutem vtrumque munus propagetur.

Quodnam erit præcipuum munus istorum Patrum? (& id sit sec. not.) descritbitur à Tamburin. tom. 3. disp. 1. qu. 3. n. 4. Definitorum munus postulat, vt rem discutiant, & examinent, & quòd publicæ communitati magis salutare, & vtilius iudicauerint, in medium adducant: notatur etiam à Mirand. vbi supr. art. 4. in fin. prim. concl. Subditus enim, ait, perspecta Superioris voluntate non est sui muneris, nisi parere, & obedire, at Consiliarius, & Assessor, siue Consultor, quæ omnia pertinent ad munus, & officium Definitorum, non eligitur, vt obediat, nec vt dicat, aut proferat, quod Prælato siue Superiori gratum futurum existimauerit, sed vt res omnes examinet, discutiat, atque in iustitiæ trutina perpendat, & postmodum quod verius, & vtilius, rectæque rationi conforme, atque eidem iustitiæ magis consonum videtur, proferat, & in medium producat; hoc enim Definitorum munus, & officium est: idem habetur ex Rodriq. tom. 2. qu. 46. art. 7. & ex Sigismund. de elect. dub. 108. n. 1. sed meliùs, & clariùs omnibus ex Em. Lugo de iust. disp. 14. sect. 7. n. 120. Nam, regulariter loquendo, ait, illorum, idest Consultorum, seù Definitorum consilium necessarium, vel vtile iudicatur ad res illas graues peragendas, quæ ad gubernationem spectant, ideò ille ternarius, vel quaternarius Consultorum numerus designatus est; & ideò tales personæ ad hoc munus destinatæ sunt, & ad cætera negotia adhibentur, quia videtur talis numerus moraliter necessarius, vel valdè vtilis ad maturè deliberandum de rebus grauioris momenti; & ideò tales personæ ad hoc munus electæ sunt, quia de eorum consilio, & prudentia magis fidunt electores.

Not. tert. quòd ad prudenter, & iustè pertractandum munus obligantur Definitores virtute fidelitatis, quia sicut personæ publicæ tacita conuentione, inquit Layman in Theol. moral. lib. 3. tract. 3. punct. 2. c. 5. habent obligationem reticendi secretum eis commissum, & id reuelantes peccant contra fidelitatem, vt dicunt communiter DD. cum tractant de secreto; ita Definitores, qui sunt personæ publicæ, eo ipso, quòd eliguntur ad huiusmodi munus, obligantur conuentione tacita cum electoribus ad id rectè, & fideliter pertractandum; electores enim fidunt de eorum consilio, & prudentia; & ideò dicitur in Euang. Matth. 24. *Quis ergo fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam*: vndè, ipsis deficientibus à munere dignè præstando, peccant contra fidelitatem, quæ est virtus residens in voluntate, & obligans ad confirmanda, inquit Emin: Lugo de iust. disp. 14. sect. 9. n. 136. postea facta cum dictis, cuius violatio in materia graui erit mortale, vt optimè insinuat Fagund. de iust. lib. 3. c. 2. n. 1. Adde, quòd etiam obligantur ex vi iustitiæ commutatiuæ; nam quandò Religio per electores Definitores eleuat ad dignitatem, & honorem tanti ponderis, eleuat, inquam, cum hoc onere, vt ex officio consulant bono communi, vt semper ipsa cum suo decore conseruetur; ad hoc enim faciendum obligantur ex vi iustitiæ commutatiuæ, quæ non solùm versatur circa emptiones, venditiones, atque contractus, vt in istis commutationibus æqualiter seruetur, sed etiam circa Collegium, & communitatem, vt eius homines, dum eis conceditur, ex. gr. ius eligendi, dispensandi, atque consulendi, ex officio teneantur in omnibus semper consulere bono communi Reipublicæ: his suppositis sit.

CONCLVSIO.

VNio, seù fœderatio facta à maiori parte Patrum ex Definitione, vt regimen reguletur secundum proprium sensum, & intellectum, censenda semper erit lethaliter peccaminosa. Suadetur: officialis: qui in re graui fideliter non gerit munus suum, obnoxius est lethali culpæ: sed huiusmodi Definitores ita se habent: ergo: maior habetur ex tert. not. nam ibi fidelitas commissa officiali sub mortali eum obligat in re graui ad rectè, & fideliter gerendum-

dum munus suum; ideò dicebat S. Chrysostom. hom. 78 in Matth. 24. explicans illa verba superiùs relata: *Quis ergo fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam? Hac parabola vel ad gerentes, gubernantesque Rempublicam accommodari potest; docet enim vnumquemque ad communem vtilitatem, omnia conferre, quæ sua sunt siue Sapientiam, siue Principatum, siue diuitias, siue quidquid aliud non ad detrimentum conseruorum: nec ad perditionem suam; quapropter vtrumque ab eo flagitat, prudentiam scilicet, atque fidem; delicta enim ab amentia originem habent: fidelem igitur appellat, quoniam nihil ex rebus Domini sibi attribuit, nec incassum quidquam expendit prudentem autem, quia opportunè dispensare nouerit*: minor habetur, quia, dum illi homines in negotijs pertractandis in Definitione ita fœderati se habent, ea non discutiunt, atque examinant pro maiori bono, ac vtilitate Religionis, seù Prouinciæ, sed secundum proprium sensum, vt Imperium administretur ad ipsorum nutum; vndè fideliter non tractant munus Definitoratus: ergo rei peccati mortalis, tanquam infideles respiciendi sunt. Nec obstat, licèt verissimum sit, dicunt isti Patres, negotia pertractari, ac concludi secundum sensum nostrum; nihilominùs ea sunt discussa secundum communem vtilitatem Religionis, quia falsum est; fides enim est commissa ab electoribus, seù Religione pro prudenter, & iustè pertractandis negotijs toti Definitioni, & non tribus, seù maiori parti tantùm; & ideò ille quinarius numerus, seù maior est designatus; vndè moraliter loquendò iste numerus est necessarius, & valdè vtilis ad res maturè pertractandas, & secundum iustitiæ rigorem, vt dicit Lugo vbi supr. ideò non fideliter gerunt munus proprium, & consquenter nequeunt propagare communem vtilitatem, sed proprium sensum: & esto aliquis actus possit in se continere omnem rectitudinem, ita vt ab omnibus non aliter esset decidendus, sequitur per accidens; nam propria affectio semper obstabit iustitiæ rectitudini.

Dicent fortè isti Patres: ergo omnes semper debent consentire actui decidēdo ad hoc, vt ille habeat iustitiæ rectitudinē; sequitur sanè ex doctrina tradita, quod falsum est; sufficit enim maior pars. Resp. esto verum sit sufficere maiorem partem, attamen vera, ac recta iustitia etiam secundum maiorem partem nequit haberi, nisi ex omnium consilio, quod tandem dat illud, quod rectius, & melius est concludendum, & non aliter; ideò dicitur Prou. 11. *Salus autem vbi multa consilia*: & S. Cyrill. lib. 1. apolog. moral. c. 10. cuius titulus. *Vbi sunt multa consilia, ibi salus*, ait: *Nonne plura vident quatuor oculi, quàm duo, & multiplicati radij plus illustrant, maior certè facultas est plurium, & ratis pluribus nautis securiùs gubernatur: veruntamen cuius est consilium nonne Sapientia? nimirùm hæc quæ abscondit vni, reuelat alteri, & humilitatis amatrix vt plurimum rectum, de agendis consilium docet per alienum: quòd si benè indicasti, rectè consilio addito, certior eris, & rectè in melius dirigeris: quantò igitur consilium est ex pluribus, tantò salubrius existit, quoniam vbi multa consilia, ibi salus, sic audiens sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit.*

Suadetur sec. vnicuique incumbit onus sub mortali conseruandi bonum statum Ciuitatis, ac Reipublicæ, vt dicunt DD. ergo etiam insurgit eadem obligatio sub eodem vinculo procurandi media pro eius consecutione: consequentia valet, quia quo iure inquit, Bonacin. de. Sacram. disp. 5. qu. 5. sect. 2. p. 2. §. 1. quis obligatur ad aliquod opus, eodem obligatur ad media necessaria ad tale opus: sed medium necessarium pro conseruatione status Religionis est agere rectè, & fideliter proprium officium, vt dixi in prim. nor. ex mente Aristot. & S. Thom. quod sanè per huiusmodi vnionem secundum proprium sensum negligitur, vt dixi in præcedenti probatione. igitur nequeunt tales Patres eximi à lethali culpa. Tert. seditio, qua vnitas multitudinis dissoluitur discordantibus contra se inuicem partibus illius multitudinis est peccatum mortale, vt affirmant S. Thom. 2. 2. qu. 42. art. 1. S. Antonin. p. 2. tit. 4. c. 8. §. 1. & alij, vtporè contra pacem,

pacem, & vnitatem multitudinis: sed huiusmodi Definitores operando in suo regimine prædicta vnione seditiosè se habent; nam ab vnitate magistratus Definitionis se diuidunt, & separant: minorem fouet doctrina D. Chrysost. orat. 2. in 2. ad Thessalon. c. 1. *Quandò bini, aut terni fuerimus coniuncti, & duo quidem, vel tres, aut quatuor valdè inter se fuerint colligati à cæteris autem se ipsos abstrahentes, eò quòd ad illos possint confugere, & illis in omnibus confidere, hoc est dissensio, & non dilectio*: & pauló inferiùs illustrat suam positionem exemplo corporis: *Nam etiam si à toto homine aulsam accepero partem, ipsa quidem scissura sibi est vnita, & est continens, & conglutinata; cæterùm sic quoquè est scissura, quoniã reliquo nõ est vnita corpori*: ergo tanquàm lethaliter seditiosi habendi sunt. Quart. suadetur ex eo, quia destruunt totam naturam regiminis, cui tria debentur, tanquam finis eius, vt optimè insinuat S. Thom. 3. de regim. c. 5. *Consonum videtur naturæ, vt dominium sit concessum pro pace, & iustitia seruanda, & iurgijs, ac discordijs resecandis*: destruunt enim pacem, quia, cum ipsa consistat, vt docet S. Th. 3. ethic. lect. 8. in conuenientia voluntatum, tali modo operando certè discrepant grauiter ab aliorum voluntatibus; iustitiam violant, quia, alijs Definitoribus neglectis, intendunt negotia pertractare, subditis iustitiam administrare cum non parua iniuria eorum, quod sine violatione iustitiæ nequit fieri, quia sunt eorum Collegæ: suscitant tandem iurgia, & discordias; neglecti enim ægrè ferunt hoc; vndè quasi coacti erumpunt in murmurationes, & acclamationes vsque ad suprema tribunalia, vt experientia docet; præterquamquod ex hoc malè administrato regimine necessariò sunt sequutura mille incommoda in subditos, vt intelligenti semper videbitur: ergo tanquam destructores totius regiminis sunt habendi; necessariò igitur se lethali culpa vinciunt.

Dices, nullius roboris videtur esse conclusio, & præsertim vltima probatio, quia, quæ decernuntur, & concluduntur suffragijs, seù consilijs communiter inter Regulares, decernuntur, & concluduntur saltem cum maiori parte votorum, & cum huiusmodi vnio sit ex maiori parte eorum; ideò nulla iniuria irrogatur alijs Collegis, nec pax iustè dissoluitur, & iurgia, quæ suscitatur, semper erunt imputanda eis; vndè nulla culpa intercedit. Subtilis sanè obiectio, cui respondetur, quòd, licèt verissimum sit, quòd pro conclusione negotiorum sufficiat maior pars votorum, attamen eorum discussio ad omnes spectat, ac etiam conclusio; in hoc sensu tamen, vt cuiuslibet possit habere conclusionem negotiorum, quæ in Definitione tractantur, quæ omnia per huiusmodi voluntates fœderatas simul excluduntur; vndè minor pars contempta in negotijs profert consilium, ac si non proferret, nec propagare potest conconclusionem actus, ac si non esset de corpore Definitionis: quòd, si aliquandò concordat in determinationibus, se habet, ac si non concordaret; & ideò iniustè iustitia læditur, pax conturbatur, & iustè, si fas est dicere, iurgia excitantur; vndè maxima insurgit culpa.

Pro fine conclusionis est addendum, quòd, licèt conclusio loquatur de Definitoribus, est etiam intelligenda de Prouinciali, seù Generali, cum vniuntur cum maiori parte Definitorum, cum sit eadem ratio, & etiam cum minori; quia, licèt non obtineant negotiorum decisionem, quantùm in se est, incidunt in incommoda enarrata.

DVBIVM CXXXXIX.

An actus, qui deciduntur ab illis Patribus simul vnitis, prout in conclusione præcedentis quæsiti, sint á iure nulli.

SVMMARIVM.

1. *Actus decisi ab illis Patribus vnione, de qua in præcedenti quæsito, cēsendi sunt nulli, atque nullius roboris; eò quòd forma præscripta ad actum decidendum non est integra: habetur quadam limitatio, & soluuntur duæ obiectiones.*

CON-

CONCLVSIO.

OMnes actus, qui deciduntur ab illis Patribus prædicta vnione censendi sunt à iure nulli, & irriti. Suadetur ex eo, quia actus procedens ab homine carente iurisdictione est nullus, & irritus; defectus enim iurisdictionis dicitur insanabilis, & omnium maximus, vt tradunt Curtius cons. 69. in fin. Dec. cons. 38. num. 7. & cons. 360. num. 1. Paris. consil. 204. num. 102. lib. 2. Menoch. consil. 1080. num. 2. Vantius de nullit. tit. nullit. defectu iurisdict. num. 2. & seq. sed huiusmodi actus carent iurisdictione: ergo nulli, & irriti: maior certa: minor habetur, quia iurisdictio habetur ex forma tradita, si forma modificata, & qualificata, etiam iurisdictio modificata, & qualificata, si absoluta illa, & absoluta hæc; forma enim dat esse rei. l. Iulianus 9. §. Si quis tem. ff. ad exhib. l. Quia hæredi. l. Mæuius. de condit. & demonstrat. vndè, ea pereunte, corruit actus, vt habetur ex c. Cum dilecta. de rescript. l. Cum hi §. si præter. ff. de transact. l. non dubium. C. de legib. Felin. in cap. Cum dilecta num. 6. Tiraq. in tract. de iudic. in rebus exiguis. pag. mihi 51. Rebuff. de pacif. possess. num. 155. Tusc. pract. concl. 2. tom. 3. lit. F. concl. 410. Farinac. in prax. criminal. p. 4. consil. 76. num. 13. Rota Roman. apud eundem, & alij quàm plurimi, quos refert, & sequitur Barbos. in collect. DD. super cap. Cum dilecta. citat. imò ea in minimo pereunte destruitur actus l. Cum hi §. si præter. ff. de transact. l. non dubium. C. de legib. cap. Pisanis. tit. de restit. spoliat. Tiraq. de retract. tit. 2. §. 4. Gloss. 6. num. 31. Gutier. pract. lib. 3. quæst. 15. num. 5. cum seq. Tusc. tom. 3. lit. F. concl. 415. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. Gloss. 4. num. 137. Rota apud Farinac. decis. 671. num. 2. tom. 2. part. 1. recent. Barbos. in collect. DD. cit. cap. Pisanis. & cum forma exercendæ iurisdictionis in Definitorio sit consultatio omnium Definitorum; non alio enim modo ab eo possunt emanare actus, quæ non attenditur ab illis Patribus simul vnitis: igitur necessariò est concludendum eorum actus validitate carere: quamobrem Pasqualig. in quæst. moral. cent. prim. quæst. 39. num. 2. optimè dixit: Quandò à lege, vel statuto, vel à Superiore conferente iurisdictionem præscribuntur Consiliarij adhibendi, præscribitur forma iurisdictionis exercendæ, & ipsa iurisdictio coarctatur ad consilium Consultorum: ergo, cum non possit validè exerceri iurisdictio, nisi secundum mensuram, & formam præscriptam, debet exerceri cum consensu Consiliariorum, quia conceditur alligata tali consensu, alioquin, pereunte forma, perit etiam ipsa iurisdictio.

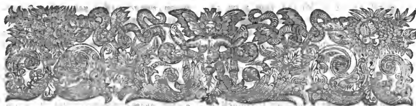
Limita modò aliundè non habeatur iurisdictio, quod certè non est in casu, quia, si ea fruuntur huiusmodi Patres ex alio capite, actus non erunt nulli, vt docent Silu. tit. Consil. quæst. 6. & Panorm. apud ipsum. Felin. Brun. quos citatos sequitur Barbos. vbi supr. in lib. 3. Clement. de iure Patron.

Dicent fortè isti Patres, aliorum consilium in publica congregatione fuit petitum, & auditum; ideò forma integra, nec in minimo læsa: ergo actus validi. Resp. quòd, licèt aliorum Consultorum consilium fuerit expositum in congregatione, omnibus præsentibus, ob illam vnionem iam factam in actus influere nequit, perindè ac si non adesset; ideò forma non integra; forma enim læsa etiam in minimo, vt dixi supr. vitiat actum; quarè dicendum est, esse formam fictam; forma quippè impleri debet verè, & propriè, & non per actum fictum, & impropriam, etiam æquipollentem, vt docent Tiraq. de iure mariti Gloss. 7. num. 188. Cald. Perier. de renouat. Emphit. quæst. 11. num 36. Barbos. vbi supr. in cap. Cum ei de concess. præbend. & Eccl. non vacantis.

Dicent denuò isti Patres, si omnium consilium debeat influere in actus, semper res essent decidendæ cum sensu vniformi, quòd videtur falsum; sufficit enim maior pars ex Colllegio. Resp. falsum

esse, quod actus sint decidendi secundum omnium sententiam, quantùm spectat ad qualitatem actus, seù ad affirmationem, & ad negationem, sed satis est maior pars; quantùm verò spectat ad actus substantiam necessariò requiritur omnium consilium, ita vt ex se possit ex quolibet consilio recipere etiam qualitatem. l. duo ex tribus, de re iudicat.

TRACTATVS SEPTIMVS.

DE PRIORVM, SEV GVARDIANORVM CREATIONE.

DVBIVM CXXXXX.

An magis expediat Priorum creationem fieri à locorum familijs, quàm à Definitoribus, vnà cum Pruinciali.

SVMMARIVM.

1. *PRiorum, seù Guardianorum creatio de iure spectat ad locorum familias.*

2. *Sicut in viuentibus datur augumentatio, status, & declinatio; ita in quocunque regimine.*

3. *Itidem sicut corpus humanum subiacet infirmitatibus; ita regimina habent suas transgressiones, & causa designatur.*

4. *In augumentationis statu magis expediens est locorum Prælatos creari ab eorum familijs, idem dicitur de secundo statu.*

5. *In declinationis statu magis expediens est eosdem Prælatos creari a Prouinciali, vnà cum Definitoribus: & aliquibus obiectionibus satisfit, & quadam limitatio notatur.*

6. *Si huiusmodi Patres iustitia, quæ propria emolumenta negligit, non fruantur, totum regimen confunditur, & destruitur: varijs rationibus probatur.*

7. *Demonstrantur ex subditorum corruptione, nec non & prædictorum Patrum, maiora incommoda esse sequenda ex istis, quàm ex illis, si apud vtrosque fieret Priorum creatio.*

1. Pro intelligentia quæsiti sit prim. not. quòd certum est huiusmodi electionem iuxta sacros Canones spectare ad Collegium, seù locorum familias; constat ex cap. Congregatio 16. q. 7. cap. Abbatum 2. cap. Abbas 2. 18. q. 2. cap. fin. quæst. vltim. cap. 1. de electione. & cap. Cum dilectus. Ita sentiunt Panorm. Hostiens. Felin. Gloss. Vetall. Nauarr. Præposit. & alij, quos citatos sequuntur Sigismund. de elect. dub. 110. in 2. edit. Samuell. de elect. canon. disp. 4. tract. 3. contr. 1. videatur etiam Tamburin. de iure Abbatum disp. 5. qu. 8. n. 1. Rota decis. 65. p. 1. recent. & decis. 294. n. 5. coram R. P. D. Coccino: verum tamen est, quòd multi Ordines Regularium habent in vsu ex Pontificum indulto huiusmodi electiones fieri à Definitoribus, vnà cum Prouinciali. Ratio indulti ea fuit, inquiunt Rodriq. tom. 2.

quæst. 53. art. 1. Mirand. tom. 2. qu. 19. art. 2. ad euitandas rixas, æmulationes, contentiones, subornationes, aliaque damna spiritualia, quæ ex cœnobiorum familijs oboriri solent: dixi, ex Pontificum indulto, quia cum huiusmodi dispositio sit correctoria iuris communis, fieri nequit, nisi mediante authoritate summorum Pontificum: videantur Sigismund. Samuell. & Tamburin. vbi supr. qu. 5. n. 4.

2. Not. sec. quòd sicut in viuentibus datur augumentatio, status, & declinatio; ita in regiminibus, vt dixi in dub. 102. quarè in statu perfectionis Religiosorum assignari debet augumentatio, in qua charitas ardescit, virtutes, aliaque bona spiritualia de die in diem magis, ac magis crescunt: status, in quo nec hominum virtutes augumentātur, nec languescunt, ac diminuuntur: declinatio, in qua charitas frigescit, languescentibus etiam alijs virtutibus: vndè quamprimum est sequutura relaxatio, si opportunis remedijs declinationi non occurratur:

3. Not. tert. quòd sicut corpus humanum subiacet turpitudinibus, ac infirmitatibus; ita omnium regimina habent suas transgressiones, labes, & infirmitates, teste Canonherio in 7. Hippoc. aphorism. lib. proleg. pag. 231. qui inquit ex Senec. *Sicut nullum corpus humanum reperitur, quod non sit alicui infirmitati, ac violentiæ obnoxium; sic nullum est Regnum, quod ruinis, & calamitatibus non subiaceat.* Ratio est naturalis, inquit idem Canonherius vbi supr. pag. 234. ex quodam Doctore: *Hoc naturale inter corruptibilia, & inter terrestria, vt quæ sub continuo motu cœlestium rotationum sunt, nunquam in eodem statu permaneant, gradibus crescant, vrgeant, decrescant, alterentur, intereant, morbos sentiant, remedia quædam recipiant, quædam fatali morbo obsessa immedicabilia sint.* Sed clariùs ratio habetur ex Nazianz. orat. ad ciues Nazianz. *Res humanæ*, inquit, *velut Orbe quodam voluuntur fratres*: & infra: *nihil motus expers est, nihil planum, & æquabile, atque in finem vsque sibi constans, non hilaritas, non mæstitia, non opes, non paupertas, non vires, non infirmitas, non humilitas, non potentia, non præsens tempus, non futurum, non res nostræ, non alienæ, non paruum, non maius, nec denique quidquid dicere quisquam possit: atque hoc vnum æquale inæqualitas habet, nempè in omnibus rebus mutationem; omnia enim facilè in Orbem feruntur, atque in diuersum migrant, sibique inuicem aduersantur, vt ventis tutius, aut literis in aquis scriptis fides haberi posse videatur, quàm hominum fecilitati.* Quandonam hæ infirmitates, ac labes insurgent, & quænam erunt? insurgunt, inquam, cum Rectores gubernant ad propriam vtilitatem, & commodum. Ita Aristot. 3. polit. c. 5. *Quandò igitur vnus, vel pauci, vel multi communem vtilitatem in gubernatione sequuntur, has esse rectas Rerumpublicarum species necesse est, quandò autem ad propriam vtilitatem vel vnius, vel paucorum, vel multitudinis gubernatur, transgressiones sunt, & labes*: quænam erunt? siquidem tyrannis, & seditio, inquiunt DD. Tyrannus insurgit ex eo, quod dominans in bonorum distributione debitos terminos in sui fauorem transgreditur, tribuendo sibi plus quàm par est: *Tyrannus quidem est*, inquit Albert. Magn. lib. 8. ethic. tract. 3. c. 5. *qui in omni distributione terminum legum, & ordinum non intendit, nisi sibi ipsi conferens, neglecta communitatis vtilitate: Rex autem semper est, qui in talibus distributionibus semper vtilitatem intendit subditorum*: ex quo commodo oboritur illud malum destruens totam machinam regiminis, seditio inquam: videantur ea, quæ dixi in dub. 28. his suppositis.

PRIMA CONCLVSIO.

4. Magis expediens videtur In primo Religiosorum statu, cum virtutes in decorem perfectionis religiosæ augumentantur, locorum Prælatos creari ab eorum familijs, quàm à Patribus Definitorij. Suadetur solùm ex eo, quòd id est statutum à sacris Canonibus; hi enim semper intendunt bonum commune, vt optimè dicit Panormitan. in cap. Cum in tanto n. 9. & 10. de consuet. *Ius canonicum principaliter intendit hominem dirigere in Deum, & venit ad bonũ publicũ Ecclesiasticũ*: imò eorum

rum sanctiones sunt inspiciendæ tanquam editæ à Spiritu Sancto, vt insinuat Canon in locis Theolog. lib. 8. c. 6. Canones Ecclesiastici, inquit, instinganté Spiritu Sancto, & ad Ecclesiæ vtilitatem sunt editi, vt Damasus ait 25. qu. 1. cap. Violatores. Conclusio etiam est intelligenda de secundo statu.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. CONsiderando Religiones in tertio statu, dum corruit spiritus, frigescente charitate, vnà cum omnibus alijs virtutibus languescentibus, magis expediens est, Guardianorum, seù Priorum creationem fieri à Definitorum, ac Prouincialis suffragijs, quàm à familiarum votis. Suadetur ex doctrina S. August. de liber. arbitr. lib. 1. c. 6. *Quandò*, inquit, *populus est benè moderatus, & grauis, communisque vtilitatis diligentissimus custos, in quo vnusquisque minoris rem priuatam, quàm publicam pendat, rectè lex fertur, qua tali populo liceat, sibi creare magistratus, per quos Respublica administretur: porrò si paulatim idem populus deprauatus habet venale suffragium, & regimen flagitiosis, sceleratisque committat, rectè adimitur populo talis potestas dandi honores*: sed in statu prædicto cœnobiorum familiæ solent excitare malas subornationes, rixas, contentiones; vndè sequitur quasi venale suffragium, & regimen interdum tradi indignis hominibus, vt inquiunt Rodriq. & Mirand. vbi supr. igitur magis expediens huiusmodi electionem fieri à Definitoribus, vnà cum Prouinciali, & ita fuit factum in multis, ac multis Religionibus, annuente, & præcipiente Summo Pontifice, sine quo nequit fieri ob rationem recitatam In prim. not.

Nec obstat sacros Canones esse tantæ virtutis, vt non debeant subiacere mutationi, quia ipsa mutatio eis pro loco, tempore, causa, & persona competere potest, vt optimè insinuat S. Isidorus relatus dist. 29. cap. Sciendum. dicens. *Quòd ex causa, tempore, loco, & persona regulæ Canonum intelliguntur seruandæ*: & Gregor. ead. distinct. *Pro varietate rerum, locorum & temporũ regulæ SS. Patrũ tẽperantur*: idẽ tradit S. Th. in tr. contra impugnantes Religionem *Omnia statuta, quæ sunt iuris positiui, sunt relicta dispositioni Papæ, vt ea possit mutare, vel dispensare secundum opportunitatem temporum, vel negotiorum*. Ratio est, quia eiusdem est destruere, amouere, & abrogare, cuius est condere, vt habetur C. de legib. l. 1. de in integr. restit. & cum Canones condantur authoritate Pontificis: igitur eiusdem erit remotio, cum quia cum in rebus agibilibus non possit haberi firmitas, nec infallibilis certitudo; ideò subiacere possunt alicui incommodo, pro cuius remedio mutatio in lege pro directione est facienda.

Nec obstat, Canones esse à Spiritu sancto, quia, licèt id verissimum sit, & etiam verissimum, quòd à Spiritu Sancto ipsa mutatio quoque est, quia secundum tempus, loca, &c. mouet Pontifices ad determinanda multa, secundum quod exigit vtilitas Ecclesiæ: aduertendum tamen est, quòd tantùm loquimur de Canonibus de iure positiuo, non verò de iure diuino; nam multi sunt Canones, seù statuta spectantia ad articulos fidei, aut ad substantiam Sacramentorum, aut quæ manifestam habent connexionem cum lege diuina pertinentia ad bonos mores; ista ergo nequeunt à Papa dispensari, ac mutari: videantur August. Triumphus de potest. Eccles. qu. 60. art. 7. Turrecrem. in summ. de Eccles. lib. 3. c. 55. 56. 57. referens eximiam doctrinam S. Thom.

Limita, modò huiusmodi Patres sint prædiri iustitiæ virtute, quæ conuenit Præsidentibus, de qua loquuti sumus in dub. 90. & 98. nam Summi Pontifices intantum correxerunt ius commune, inquantum ipsa correctio resecat incommoda, quæ oriebantur ex electione familiarum; vndè si non pollent tali virtute, sequutura est totalis eneruatio regiminis, quæ demonstratur per subsequentem conclusionem.

TERTIA CONCLVSIO.

6. SI Prouincialis, ac Definitores, quibus incumbit onus creandi Superiores locales, non sunt tali virtute ornati, quæ ab intrinseco negligit propriam vtilitatem & adhæret aliorum commodis, ac vtilitatibus, vt tradit S. Ambros. lib. de Paradis.

Paradis. *Iustitia magis alijs, quàm sibi prodest, vtilitates suas negligit, communia emolumenta praeponens*: necessariò inuertenda est natura regiminis, suscitandum est pessimum malum tyrannidis, & tandem per Prouincias serpent factiones, ac seditiones. Tres habet partes conclusio, quarum prima sic suadetur: hoc supposito, quòd Religiosorum regimen non est seruorum, sed liberorum, sicut fusiùs fuit explicatum in dub. 106. tunc regiminis natura inuertitur, cum subditi: tanquam serui tractantur, sed huiusmodi Patres in Priorum creatione vtendo iniustitia, quæ in casu nil aliud est, quàm vti subditis, eorum actionibus in sui vtilitatem, ac conseruationem, tractant subditos, tanquam seruos: natura igitur regiminis destruitur, & inuertitur: audiamus, quæso, quædam verba S. Thom. 1. de regim. c. 1. quæ satis explicant vim argumenti: *Alius est finis conueniens multitudini liberorum, & seruorum; nam liber est, qui sui causa est; seruus est autem, qui id, quod est, alterius est; si igitur liberorum multitudò à Regente ad bonum commune multitudinis ordinetur, erit regimen rectum, & iustum, quale conuenit liberis: si verò non ad bonum multitudinis, sed ad bonum priuatum Regentis regimen ordinetur, erit regimen iniustum, atque peruersum*: Secunda pars suadetur ex eo, quod sequitur ex hoc; nam eò ipso, quòd isti Patres per subditos, eorumqne actiones, medianre creatione Superiorum localium, propriam conseruationem operantur, incidunt in tyrannidem: *Tyrannis est*, inquir S. Th: 3. polit. lect. 6. *quadam monarchia dominatiua politica communitatis, quia scilicet vtitur ciuibus, & seruis*. Et ratio est manifesta, quia *de ratione Regis est*, ait idem S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 1. *quòd sit vnus, qui præsit, & quòd sit Pastor commune multitudinis bonum, & non suum commodum quærens*: & ideò doctiss. Abulens. in Exod c. 20. qu. 19. maximo cum fundamento in hæc verba prorupit, satis dura omnibus Regentibus. Qui autem Princeps, vel Prælatus est, magis vacans vtilitati suæ, quàm distributioni iusti politici, non Prælatus, aut Princeps, sed Tyrannus est, quæ satis dura definitio est nostris Principibus, & Prælatis. Tertia pars suadetur, quia dum huiusmodi Patres intendunt propriam conseruationem, medianre electione Priorum, necessariò sequitur suffragiorum fauor in amicorum fauorem, vndè hi tandem eliguntur in Prælatos, & ita sensim sine sensu incipiunt factiones; & quomodo? exclusi indignè feréres tam notabilem partialitatem, incipiunt seditiosè se habere in voluntatibus: *Dissensio enim*; ait S. Th. 5. polit. lect. 2. *radix est seditionis in voluntate*; dum enim cognoscunt dignitates conferre amicis, ipsis exclusis, habent contrarias voluntates voluntatibus illorum Patrum, qui conferunt dignitates prędictas amicis, & ita sediriosè se habent voluntates, quę tandé tépore congruo inapertas seditiones, querelis, clamoribus, ac vnionibus, vsque ad suprema tribunalia in non paruum damnum Religionis erumpunt, vt experientia testatur; ideò aiebant S. Antonin. 2. part. tit. 4. c. 8. de discordia §. 1. & Arist. 6. polit. c. 3. Primus sic loquitur: *Ex improportionata honorum, & onerum distributione generatur seditio, & discordia*. Secundus ita affatus est: *Seditionem autem concitant in paucorum quidem potentia, multitudo indignè ferens, quòd cum ipsi sint pares, non pariter honorenter*: Adde, quod huiusmodi seditio etiam inter ipsos Partes electores necessariò est sequenda, quia, cum vnusquisque in conferendis Prælaturis amicis intendat propriam conseruationem, discordiam opus est irrepere, teste Seneca in Prouerb. *Principium discordiæ est aliquid ex communi suum facere*: his ergo diuisis, exoritur illud grande malum in Prouincijs, quòd tota multitudo in factiones, ac seditiones magnas distrahitur in totius Religionis scandalum, teste Arist 5. polit. c. 4 *Omnium excellentium virorum discordia totam post se trahunt Ciuitaté*; teste experientia, pro vt in dub. 4.

7. Quid ergo dicendum pro fine quæsiti? quòd corrupta Subditorum multitudo, corruptisque Patribus prædictis, minora semper erunt sequenda mala, si Prælatorum localium creatio fiat à familijs, quàm si eliganrur à Patribus Definitoribus, ac Prouincialibus. Nec obstat, seditiones, ac factiones etiam in cœnobijs posse excitari, quia semper erit hoc malum tolerabilius, quam diuisio in præ-

in prædictis Patribus, dicente S. Thom. 3. polit. lect. 8. *Malum, quantò magis est diuisum, tantò minùs existit, & tolerabilius est*. Nec obstat malas subornationes posse suboriri in multitudine subditorum, quod non continget in istis Patribus, quia falsum est; nam hi, cum ab ambitione ducantur, etiam sunt excitandæ, & licèt maiores ob multitudinem possunt extendi in subditos; attamen mala, quæ sequuntur ob Prouincias totaliter diuisas, longè maiora sunt, quàm illa, vt videre est in prim. centur.

Non ideò concludere volo, quòd in casu sint abscindendæ electiones Priorum à prædictis Patribus, & restituendæ cœnobijs, sed coactus sum veritatem ostendere, vt electores non parua adhibeant diligentiam ad promouendos homines in Prouinciales, ac Definitores virtute iustitiæ, de qua sup. praeditos.

Tantùm loquuti sumus de his duobus modis creandi Priores, quia sunt magis vsitati, & prosequimur quæstiones spectantes ad modum creandi eos apud Prouincialem, & Definitores, eò quòd apud Religiones est magis in praxi: quæ tamen omnia possunt applicari alijs modis, paucis mutatis, vt legenti semper videbitur.

DVBIVM CLI.

An vniones duorum, vel trium Patrum ex Definitione, quæ fiunt tempore celebrandæ electionis Priorum, seù Guardianorum, vt suffragentur aliquibus in Guardianos ratione situs, amicitiarum, seù conciuium, &c. censendæ sint lethaliter malæ: & an electi in Priores possint tandem vota ferre pro illis tribus Patribus, qui eos elegerunt, vt conseruentur in possessis Prælaturis.

SVMMARIVM.

Prima pars tituli statuitur pro parte affirmatiua, & ita huiusmodi Patres nequeant excusari à peccato: secunda pars firmatur pro parte negatiua; & ita electores nequeunt eis suffragari.

CONCLVSIO.

1. Supposito hoc, quòd Definitio constet ex quinque Patribus, conclusio pro prima parte tituli est statuenda affirmatiua, eiusque probatio extensior habetur in secunda conclusione dub. 28. quæ hic breuior notatur, nonnullis adhibitis, tum quia præstant vota motiuis amicitiarum, conciuium, &c. quæ non spectant ad merita necessariò inspicienda, tum quia scindunt vnitatem in tali Collegio seruandam, tum quia seditiosè se habent; nam tale vitium præsertim committitur, quandò homines curant, vt vnitas dissoluatur, & pax amittatur; ideò dicebat S. Basil. c. 30. constit. Monast. *Charitatem quidem habere inter se mutuam fratres debent, non ita tamen, vt duo, tresue seorsùm à cæteris sodalitatem inter se coeant; quandoquidem hoc non charitas est, sed seditio, & diuisio; & eorum, qui sic coeunt improbitatis indicium*: tum quia deficiunt à proprio fine; non enim intendunt bonum commune, quod est eorum finis, sed singulare amicorum, tū quia generatur scandalum; nam homines clarè percipiunt Priores illos esse promotos ratione amicitiarum, seù conciuium, tum quia positiuè dant occasionem formādi in tota Prouincia factiones; exclusi enim ad aliorum Patrum protectionem recurrūt, & ita paulatim suscitantur factiones, ac seditiones. Secundæ partis conclusio est firmanda negatiua, scilicet non posse electores pro illis Patribus ad eosdem conseruandos in Prælaturę possessione ferre suffragia, aliàs nequeunt excusari à lethali culpa, eiusque probatio habetur loco superiùs citato.

* * *

DV-

DVBIVM CLII.

An Priorum, seù Guardianorum electiones, quæ sequuntur ex vnionibus prædictis, factæ à maiori parte Patrum ex Definitione, sint à iure nullæ.

SVMMARIVM.

1. *Electio, & prouisio differunt inter se; nihilominus ea, quæ spectant ad substantiam, & formam electionis, proportionabiliter spectare videntur ad prouisionem.*

2. *Prouincialis, ac Definitores in Guardianorum prouisione, ea, quæ obseruantur in electionibus, nequeunt negligere.*

3. *Amicorum electiones, quæ celebrantur ex vnionibus prædictis, censendæ sunt nullæ, & inualidæ: & satisfit duabus obiectionibus, adhibita quadam limitatione.*

1. Not. prim. quòd, esto electio, & prouisio propriè differant inter se, vt habetur in cap. Statuimus. de elect. in 6. & probat Tiraq. in l. Bouef. §. hoc sermone. limit. 6. n. 14. & 15. ff. de verb. significat. cuius doctrinæ assentit Barbos. in collect. DD. in dicto cap. Statuimus; nihilominus omnia, quæ de substantia, & forma requiruntur in electionibus, proportionabiliter in prouisionibus exiguntur, teste illa celebri Gloss. in cap. Si postquam. verb. prouisione, de elect. in 6. vbi dicitur: *Cum quotidiè iura parificent electionem, & prouisionem*, cap. Statuimus cap. Vt circa. cap. Si postquam §. final. & compromissarius. cap. Constitutio. & cap. Procurator, de elect. in 6. Ita docent Panormitan. in Clement. de elect. n. 1. cap. Cum illis §. Illis verò de præbend. in 6. Francus in Clement. 1. n. 6. & 7. de elect. Felin. in cap. In nostra n. 28. ad fin. de rescript. Garcias de benef. p. 1. c. 6. n. 33. & multi alij, quos citatos sequitur Samuell. de elect. canon. tract. 1. disp. 1. contr. 13. n. 1. Ratio videtur esse, quia, licèt in odiosis verbum prouisio sit interpretandum, vt non includat electionem cap. Cum illis §. illis verò de præbend. in 6. nihilominus in fauorabilibus comprehendit electionem; quoniam tunc continet omnem modum, per quem Ecclesijs prouidetur.

2. Hinc est, & hoc sit sec. not. quòd, quamuis creatio Guardianorum, seù Priorum celebrata à Definitoribus vnà cum Prouinciali non sit electio, sed prouisio, electio enim spectat ad conuentum; attamen ea omnia sunt seruanda, quæ iubentur in cap. Quia propter. de elect. & quæ præcipiuntur in Concil. Trident. c. 6. sess. 25. Ita resoluunt Gloss. 1. in d. cap. Quia propter, vbi Abb. n. 7. vers. circa. & n. 8. vers. & placet. Rota decis. 65. n. 9. p. 1. in recent. Gloss. in Clemēt. Quia Regulares verb. Monast. de supplend. neglig. Prælat. & multi alij, quos referunt Samuell. vbi supr. n. 10. & Barbos. de iure Eccles. c. 19. n. 154. ideò dicit Garcias vbi supr. p. 10. c. 3. n. 42. referens Felin. Rochum, Lambertum, Siluam, Rebuffum, & alios, deuolutionem fieri cum onere, & qualitatibus requisitis in prima prouisione.

CONCLVSIO.

3. Amicorum electiones, quæ insurgunt ex vnionibus prædictis, omninò censendæ sunt nullæ, & inualidæ. Suadetur prim. ex Concil. Trid. sess. 25. c. 6. irritante omnes electiones Regularium, quæ non fiunt per vota secreta: huiusmodi enim electiones non sunt celebratæ per vota secreta, sed aperta, absque recta intentione consulendi bono communi, sed amicis, ac priuatis commodis, imò cum fraude, quia ibi dignoscitur quoddam monopolium, per quod remanet multùm defraudata æquitas, & rectitudo electionis, & eccè læsum secretum impositum à S. Cōcil. ex qua læsione mala sequitur electionis nullitas, vt videre est in dub. 196. in 2. concl. Confirmatur ex Lauor. de elect. tit. 4. c. 19. n. 56. dicente: Non tamen debent per Superiores tolerari, vt vocales omnes, vel maior pars ante electionem suam declaret mentem, maximè in scriptis

cum

cum eorum subscriptionibus significando palàm literis aliquandò directis etiam Superioribus, quem velint eligere, hoc enim esset contra Concil. dispositionem, & per consequens redderetur nulla electio. Sec. ex cap. Quia propter de elect. & electi potestat. §. illud. vbi reprobantur electiones clandestinæ, imò tanquam nullæ habendæ sunt, vt notat Ioann. Bapt. Fin. de reg. iur. in vespertino hom. 5. vers. & part. pag. 81: quem citatum sequitur Barbos. in collect. DD. in citato cap. Quia propter. assentiunt Hostiens. Zabarell. Anton. de Burris, quos refert, & sequitur Castellin. de elect. c. 4. n. 54. quòd huiusmodi electiones sint clandestinæ, habetur ex propria definitione. Electio enim clandestina ea est, quæ singulariter fit, & occultè per occulta conuenticula. Ita Bernard. in cap. Quia propter §. final. in Gloss. final. de elect. Io. Bapt. Fin. Barbos. Castellin. vbi supr. Siluest. tit elect. 1. qu. 8.

Dices, licèt verissimum sit, quòd in cameris, & in couenticulis fuit statutum de dando suffragio amicis; non ideò sequitur est electio; electio enim sequitur, quandò in Capitulo, seù loco honesto, & consueto dantur vota, & publicantur. Resp. duplicem formam electionis per scrutinium designati à DD. alteram naturalē, quæ consistit in eligentium consensu iuxta Innoc. in cap. Cum in iure, & cap. Quod sicut de elect. Abb. in c. Cum post petitam n. 3. eod. tit. Decian. in c. Licèt canon. 1. de elect. n. 20. de constit. Lauor. de elect. canon. tit. 4. c. 21. n. 2. alteram verò externam, seù de iure canon. quæ consistit in aliquibus solemnitatibus descriptis in cap. Quia propter, & sunt notata à Barbos. in collect. DD. c. Quia propter, & Mirandi tom. 2. qu. 22. art. 29. vera ergo electio formalis propriè consistit in eligentium consensu, & non in solemnitatibus; ideò falsum est, quòd electio formalis sequatur in ferendo suffragio, sed in consensu, qui fuit in casu præstitus in cameris, & per occulta couenticula, propterea clandestina, & consequenter nulla; verùm Lauorius de elect. canon. tit. 4. c. 21. n. 19. cognoscit nullitatem electionis ex alio capite: Ex hoc eodem defectu ait, formæ naturalis vitiatur electio, vbi interueniunt fraudes, pacta, conuentiones, & inrēdimenta, quia cum auferant libertatem, nullam consequenter, & irritam electionem reddunt, & refert Nauarr. & Abb.

Dices, in electionibus debent præcedere tractatus, vt probat ex testibus, & ex DD. Samuell. de elect. canon. tract. 1. contr. 9. disp. 3. videatur etiam Lauorius inferiùs citandus: sed hi nequeunt fieri, nisi tandem statuatur de eligenda persona: ergo. Resp. minorem esse falsam, quia sicut conceduntur tractatus consultorij, in quibus habetur sermo de qualitate personæ, vt indignus postponatur, & dignior digno præponatur, vt videre est apud Samuell. vbi supr. controu. 11. concl. 5. ita electores nequeunt limites eorumdem tractatuū transgredi, transgressio semper censenda erit, cum inter se nonnulli electores concordant de eligendo amico, seù conciui, &c. audiantur aliqua verba Lauorij de elect. tit. 4. c. 6. n. 50. Tractatus igitur, ait, est veluti præparatio ad electionem, non autem electio, fitque in eo discussio eorum, quæ facienda sunt, nominantur vtrinque plures, qui iudicantur digni electione, & fit collatio nominatorum personę ad personam, & meritorum, zeli ad zelum c. In Genesi c. Cumena de elect. & quisque dicit, quod sibi videtur, absque eo tamen, quod sequatur aliqua conclusio, vel electio.

Dixi in titulo, à maiori parte, ad ostendendum, quòd si huiusmodi vniones fiunt à minori parte ex. gr. à duobus, non ideò electiones, quæ insurgunt à maiori parte rectè celebratæ, censendæ sunt nullæ, & nullius roboris, & valoris, iuxta doctrinam electionis clandestinæ. Ratio est, quia fictio iuris, seù malitia, quæ fit à maiori parte corporis, tribuitur toti corpori, vt in cap. 1. de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli: ergo à contrarijs: malitia vnius, vel duorum, qui non sunt maior pars, tribui nequit toti corpori, iuxta regulam l. eleganter in princip. ff. de dolo. Tusc. lit. D. concl. 180. num. 2. ideò validum debet esse, quod fit à maiori parte; & ita Nauarr. lib. 1. consil. consil. 9. de elect. Rodriq. tom. 2. quæst. 51. art. 9. & Mirand.

rand. tom. 2. quæst. 23. art. 19. inquiunt ex cap. Firmæ de procuratore, defectum clandestinum vnius de Capitulo non debere nocere Capitulo id ignoranti, neque actui ab eo aliàs legitimè facto: concludit tandem Mirand. vbi sup. peccatum vnius non debere imputari alijs, neque aliorum electionem valere vitiare.

Pro fine quæsiti est addendum huiusmodi Patres non solùm lethaliter peccare ratione illatum vnionum, sed etiam ratione nullitatis electionum, cum nullitas actus electionis sit res maximi ponderis, imò destructio omnis iusti dominij; & licèt electio clandestina minoris partis hominum Definitionis nequeat inualidare electiones aliorum Patrum iustè celebratas; nihilominus, quantùm est in se, intendunt facere actus nullos, quod sufficit ad contrahendam culpam grauem, & lethalem.

An promissiones, quas ad inuicem sibi faciunt Patres Definitores, scilicet dicit Titius alij Definitori: si suffragium præstes meo amico, seù conciui in Priorem, ego dabo votum meum tuo nepoti, &c. censendæ sint simoniacæ.

Conclusio est affirmatiua, cuius probatio extenditur in dub. 11. videantur ea, quæ ibi dico.

DVBIVM CLIII.

An Prouincialis, seù Definitor, qui in Guardianorum electionibus præstant vota sæpè pro amicis, sint in statu damnationis æternæ.

SVMMARIVM.

1. *Huiusmodi collatio suffragiorum est præter naturam, consequenter violenta, & conturbat pacem, & quietem multitudinis.*

2. *Lethali culpa damnandi sunt tam Prouincialis, quàm Definitor, qui vota præstant amicis in Priores ad hoc, vt ipsi in dignitate assumpta conseruentur, & designantur mala, quæ ex tali radice oberiuntur.*

Resolutio indiget pluribus distinctionibus, quæ possunt videri in dub. 94. vnà cum suis probationibus, adhibita etiam doctrina Sāch & Salon. pro vt in dub. 7. in 3. concl. quæ satis abundè illustrant veritatem tituli, sed hic tantùm statuitur conclusio, quandò conferuntur amicis vota in ordine ad propriam conseruationem.

PRIMA CONCLVSIO:

1. Huiusmodi suffragiorum collatio facta à Prouinciali, seù Definitore inter actiones, quæ non bonæ nuncupantur, connumerari debet, quia præter naturam, consequenter violenta: adde quòd tandem conturbat quietem, concordiam, ac pacem totius multitudinis: audiamus prim. & secund. à D. Thom. explicante textum Arist. 7. polit. lect. 2. *Qui sunt similes, & æquales, & secundum naturam, & virtutem bonum est, & iustum omnes principari non simpliciter, sed secundum partem, puta vnum in vno tempore, alium in alio, vel vnum in vno principatu, alium in alio; iustum enim est similes, & æquales simile, & æquale habere, non æquales autem, neque secundum virtutem, neque secundum naturam habere æquale; vel à contrario æquales habere inæquale, & non similes habere simile, hoc est præter naturam, similes enim, & æquales ad æqualia similia inclinantur secundum naturam: sed nullum eorum, quæ sunt præter naturam, bonum est; quoniam quod est præter naturam, est violentum, & nullum violentum est bonum: ergo aliquem principari quibuscunque qualitercunque non est bonum.* Tert. percipiatur à D. Bernardo mirabiliter loquente de Lucifero, qui supra solium excelsum sedere solus optabat, de prim. grad. humilitat. *Cæteris astantibus cælicolis, dum tu solus sedere affectas, fratrum concordiam totius cælestis patriæ, pacem ipsius quantùm in te est, quietem Trinitatis infestas.*

PRI-

SECVNDA CONCLVSIO.

2. Prouincialis, seu Definitor præstans suffragia amicis, vt munere Priorum fungantur ad hoc, vt ipsi tandem præstēt suffragia pro cōseruatione dignitatis assumptæ, lethali culpæ obnoxij eēsendi sunt. Suadetur, quia de ratione intrinseca officij Prælati est, vt ipse intendat bonum commune multitudinis, propria vtilitate neglecta, vt vult S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 1. *De ratione Regis est, quòd sit vnus, qui præsit, & quòd sit Pastor commune multitudinis bonum, & non suum commodum quærens*: sed in huiusmodi distributione votorum deficit à fine Pastoris; negligit enim commune bonum, quod propagatur vicissitudine hominum ad dignitates, vt S. Thom. ex mente Aristot. 3. polit. lect. 3. ait: *Est quidem Principatus, secundum quem aliquis principatur non sicut Dominus seruis, sed sicut liberis, & sibi æqualibus, & hic est ciuilis Principatus, secundum quem in Ciuitatibus nunc hi, nunc alij assumuntur ad principandum*: & quærit commodum propriæ conseruationis: ergo in re graui deficit à fine sui officij: ergo vacare nequit lethali culpa. Præterea, vnicuique præsertim Rectoribus incumbit onus conseruandi Rempublicam, seu Religionem, & hoc sub mortali: sed præstando vota Prouincialis, seu Definitor, descripta intentione, negligit conseruationem Religionis; nam eius conseruatio petenda est à iustitia distributiua rectè administrata, vt optimè insinuat Ægid. Roman. de regim. Princip. 2. part. lib. 1. c. 11. *Sicut ergo corpus naturale non subsisteret, nisi in eo reseruaretur quædam distributiua iustitia, vt quod cor in membra debitè influeret; sic Regnum, vel Ciuitas non potest subsistere, nisi in ea reseruetur distributiua iustitia, vt quòd Rex, siue Princeps debitè honores, & bona distribuat*: quæ ob propriam conseruationem negligitur, & postponitur: ergo reus destructionis Religionis habendus est; ideò dicebat S. Thom. 2. polit. lect. 11. *Non est possibile, quòd, qui non habent partem in regimine Ciuitatis, ament talem ordinationem Ciuitatis, vndè relinquitur seditionis materia*; & S. Antoninus p. 2. tit. 4. c. 8. de discordia §. 3. *Videmus in corpore humano, quòd, quandò humores sunt in debita proportione, corpus est sanum; sed quandò intrat diuisio? cum vnus nimis abundat cæteris, indè sequitur discordia infirmitatis: quandò aliquis nimis intendit suæ vtilitati, alij indè grauantur, & modicam cum eo possunt habere concordiam*; vndè Senec. in prouerb. *Principium discordiæ est aliquid ex communi suum facere*: propterea aiebat Arist. 5. polit. c. 1. *Perpetua potestas regia iniqua foret, si esset in paribus*.

Hinc S. Thom. 6. polit. lect. 10. prop. fin. loquens de regiminum corruptione nō aliam affert causam, quàm ipsam Regētis conseruationem: *Regnum corrumpitur, quandò? cum Rex vult principare tyrannicè*: quandò incidet in hoc pessimum tyrannidis malum? dum intendit se conseruare in Imperio, & esse Dominum multorum, reluctantibus eorum voluntatibus; nam hoc est præter legem; lex quippe dominij democratiæ respuit perpetuitatem, vt pluribus in locis dixi, & ita subdit S. Thom. *Sicut quandò vult esse Dominus plurium, quàm debeat esse ipsis nolentibus, & præter legem*: quæso, quandò id erit, præsertim in Religionibus? dum subditi clamores apud Generalem, aliaque suprema tribunalia mittunt, ex quibus tandem sequitur, vt praxis docet, intendentis perpetuitatem expulsio, & sic regimen mutatur. Ita S. Thom. vbi supr. *Tunc enim contingit, quòd subditi insurgunt contra eundem, & ipsum expellunt, & mutant Rempublicam in aliam.* O quot casus in Religionibus possent designari.

An, quandò tractatur de aliquo promouendo in Guardianum, possit ex.g Prouincialis manifestare eius delicta secretè nota in visitatione Definitoribus, qui habēt vota electiua.

Quæsiti veritas satis elucidatur in dub. 77. in tert. concl. potest etiam videri Samuellius ibi citatus, qui etiam ex mente Panorm. in cap. Innotuit. de elect. in 6. Tabien. tit. electio n. 47. Nauarr. in miscellan:

cellan. 34. de orat. n. 4. Felin. c. Dilecto de except. n. 5. Peirin. tom. 1. de subdito q. 1. c. 34. §. 3. vers. 4. qui notat hanc conclusionē. Si crimen huius prædicti eligendi irregularitatē inducit, vel aliā specialem inhabilitatē, siue occultā, siue publicam, mortaliter peccat, tam qui eligit, quàm qui electioni consentit, & electio talis est ipso iure nulla. Conclusio constat ex cap. Cum in cunctis. de elect. & cap. Si celebrat de Clerico excommunicato ministrante.

DVBIVM CXXXXXIIII.

An in Definitorio ex quatuor, vel quinque Patribus constante possit Definitor, qui tantùm pro munere Guardiani, seù Prioris præstando habet duas voces, consentiendo electioni, quasi de se factæ, augere numerum, electionemque complere.

SVMAMRIVM:

1. *Potest Summus Pontifex in electionibus consensum non solemniter datum inualidare.*
2. *In electionibus, in quibus nulla existit obligatio seruandi formam cap. Quia propter, electus potest eligere se ipsum cum quadam limitatione, & designatur modus se eligendi.*
3. *In electionibus, quibus est annexa necessariò forma cap. Quia propter, nunquam est licitum eligere se ipsum, nec etiam potest post publicationem scrutinij consentire electioni.*
4. *Definitor nequit augere numerum suffragiorum pro sui electione in Priorem.*

1. Pro intelligentia quæsiti præmittenda est quædam distinctio: nonnullæ electiones sūt, in quibus nulla exstat obligatio seruandi formam c. Quia propter de elect. nonnullæ aliæ sunt, in quibus omninò est seruanda forma prædicti capitis, in quo præcipiuntur aliquæ conditiones, atque solemnitates pro electionis validitate, quæ omnia sunt seruanda, aliter electio facta non valet, sic loquitur textus: quæ verba sunt tanti roboris, vt licèt in foro conscientiæ electio esset valida; nihilominus si electores non obseruant ea, quæ ibi describuntur, inualident actus celebratos; Summus Pontifex enim consensum non soléniter datū inualidare potest, vt habetur in cap. vnic de postul. Prælator. Panormit. in cap. Licet de elect. Samuell. de elect. canon. tract. 1. disp. 1. contr. 7. n. 1. Inter conditiones ibi connumeratas est illa, quòd singulorum electorum vota secretè exquirantur: videantur Mirand. tom. 2. qu. 23. art. 29 Tamburin. de iure Abbat. disp. 5. qu. 6. Sigismund. de elect. dub. 27. ex n. 10. Barbos. in collect. DD. in citato cap. Quia propter: his suppositis.

PRIMA CONCLVSIO.

2. IN omnibus electionibus, quæ fiunt per scrutinium apertum, in quibus non extat obligatio seruandi ea, quæ præcipiuntur in dicto cap. Quia propter, electus à media parte potest eligere se ipsum, dicendo, consentio electioni de me factæ; secus si non attingit electio medietatem votorum, ex. gr. sunt sex de Collegio, tantùm vnus habet duas voces, tunc electus ab illis duabus vocibus nequit augere numerum; ex hoc enim tantùm insurgit paritas votorum. Prim. partem amplectuntur Abb. cons. 25. quem citatum sequitur Tuscus lit. E. concl. 72. & 78. Samuell. vbi supr. disp. 4. tract. 3. contr. 5. concl. 3. Ratio videtur esse, quia ex quo oboritur non esse seruandam formā c. Quia propter, possunt electores, publicato scrutinio, variare vota, & numerū augere; quoniā, qui assensum præbet complectiuè electioni de se factæ, non videtur ambitiosus, nec videtur eam à se oriti, cum sit potiùs vocatus à Deo, & à socijs, sed est officium charitatis, si bono corde, & recta intentione fit. argumen. cap. Qui Episcopatum. 8. q. 1. Secūd. partem amplectitur Samuell. vbi supr. vndè dicendum est, quòd inchoatiuè se primò eligit, quod prohibetur in c. Per nostras de iur. Patronat. ex c. In scripturis 8. q. 1. c. Fin. de instit. & resoluunt Burrius in cap. Vbi periculum de elect. in 6. Innoc. quem refert, & approbat Panorm. in cap. Cum post n. 5. de elect.

Dixi

Dixi in conclusione, posse se eligere dicendo, consentio electioni de me factæ, ad ostendendum secundum Panormit. quē citatum sequitur Mirand. tom. 2. qu. 23. art. 40. in sec concl. quòd huiusmodi electus ad augendum numerum non debet in se consentire dicendo, eligo me ipsū, ne principaliter disponat in se, contra cap. Fin. de instit. sed dicendo consentio electioni de me factæ, & licèt adhuc non sit facta à maiori parte, est tamen in fieri, & omninò factibilis, & cum consentiat intra tempus à iure statutum ad electionem faciendam, atque appositum in compromisso, electio cœpta, & inchoata suo consensu consumatur, & perficitur. argumen. l. Bonorum. ff. rem ratam. ad quod facit, quod notat Gloss. in cap. Quam sit. de elect. in 6. videatur Samuell. vbi supr. in 5. concl.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. IN omnibus electionibus, in quibus necessariò exequutioni demādatur dispositio. c. Quia propter de elect. nunquā est licitū eligere se ipsum augendo numerū votorum; vndè nunquā vox electi potest computari in numero eligentium. Ratio est, quia cum electio prosequenda sit per scrutinium secretum, cum ignoret, an ab alijs eligatur, nequit suo voto consentire electioni, quia inchoatiuè inciperet suam electionem, & reputaretur ambitiosus, & tanquam talis exclusus remaneret. Ita Tuscus vbi supr. referens Abbat. cons. 25. Quoniam de infrascriptis, &c.

TERTIA CONCLVSIO.

NEc etiam potest post publicationem scrutinij copulatiuè consentire electioni; nam, publicato scrutinio, vota nequeunt electores variare, cap. Publicato de elect. nec quis consentire potest electioni, antequam electio sit celebrata, cap. Cum post petitam. de elect. quarè consensus postea superuenientis nihil operatur; vt colligitur etiam ex cap. Quia propter. Ita Baldus Panorm. Butrius, Præpositus, Lambert. Tuscus, quos citatos sequitur Samuell. vbi supr. videatur Barbos in collectan. DD. Ex his, quæ dicta sunt, sequitur elucidatio tituli.

QVARTA CONCLVSIO:

4. NVllatenus Definitor potest numerum augere in Definitione pro sui electione in Priorem, seù Guardianum iuxta modum in titulo explicatum. Conclusio satis liquet ex eo, quòd superiùs firmatum est, quòd in huiusmodi electionibus, seù prouisionibus extat obligatio seruandi dispositionem. cap. Quia propter. de elect. videatur tamen opinio contraria in dub 189. in fine, quæ in casu adnotato admitti potest.

DVBIVM CLV.

In quadam Religione Priores, seù Guardiani creantur à Prouinciali, ac Definitoribus per fabas, & lupinos, seù calculos, tali præscripto modo, vt quilibet Guardianus creandus pro quolibet cœnobio nominetur à Prouinciali, & hic subijciatur votis omnium electorum; si maiorem partem votorum habebit, intelligatur electus: quæritur, an nominatio, seù præsentatio facienda à Prouinciali sit coactiua, an directiua.

SVMMARIVM.

1. *IN electionibus requiritur plena libertas, eaque definitur, & habentur aliqua scitu digna.*
2. *Explicatur, quid sit libertas quoad exercitium, & quoad specificationem.*
3. *Itidem explicatur finis Præsidentium, & quomodò eius propagatio habeatur.*
4. *Canonica electio petit non solùm libertatem quoad exercitium, sed etiam quoad specificationem.*
5. *Varijs rationibus probatur Prouincialis nominationem debere esse directiuam, non verò*

verò coactiuam: & satisfit cuidam obiectioni.

6. Definitores possunt, ac debent aliquandò alios nominare præter nominatos à Prouinciali, vt subijciantur votis, & Prouincialis eos suffragijs subdere tenetur.

Pro nominatione, seù præsentatione coactiua intelligo, quòd Minister Prouincialis habeat aliquod ius nominandi, seù præsentandi, itaut, nisi ea accederet, nequeat crea ri Guardianus: pro nominatione directiua intelligo, quòd sit quædam directio talis actionis, quatenus supponitur, eum habere maiorem singulorum hominum meritorum informationem, ne confusio oriatur, ita tamen vt detur locus alios nominandi à Definitoribus, qui non fuerunt nominati à Prouinciali:

1. Hoc præmisso: an sit licitus modus eligendi per fabas, & lupinos, seù calculos, licitus tamen præsumitur saltem authoritate Apostolica, dum integra Religio non inferioris ordinis vtitur præscripto modo ex vi ordinationis generalis. Prim. not. sit, quòd in electione canonica requiritur summa, & plena libertas, cap. Vbi periculum. §. Cæterum. de elect. in 6. cap. Cum terra. de elect. quæ libertas in hoc consistere videtur: eligere vnum ex pluribus, idest voluntariè vnum ex pluribus capere, vt optimè demonstrat Panormit. in citato cap. Cum terra n. 1. & cap. Licèt n. 2. eod. tit. quem Petrus de Baisio in suo directorio electionis p. 1. c. 6. cum cæteris Canonistis sequitur, ita vt, si in electionibus vnus ex pluribus non capiatur, tunc electio deficeret in substantia, quæ dat esse rei. l. Qui hæredi l. Mæuius. ff. de condition. & demonstrat. l. Cum hi §. Propter aditus. ff. de transact. Euerard. in topocis legalib. loco 53. Bald. in l. Comparationes in 3. qu. in fin. & semper censenda erit nullius roboris, quia sine substantia esset, quod contradictionem implicat, estque communis opinio, quam sequuntur Sigismund. de elect. dub. 25. n. 4. & 5. Rodriq. tom. 2. qu. 51. art. 11. Mirand. tom. 2. qu. 23. art. 22. concl. 3. Ex hac doctrina sequitur, quòd electio à Præsidente, seù quocunque alio nequit coarctari ad duas, vel tres personas, seù quatuor, quia ligatur libertas electorum, vndè semper censenda est nulla. Ita sentiunt Abb. in dicto cap. Cum terra. n. 4. & in cap. Vbi periculum. eod. tit. in 6. Rodriq. vbi supr. & Mirand. vbi supr. art. 22. concl. 3. Castellin. de elect. c. 12. diff. 1. n. 27. Peirin. de subdito qu. 1. c. 21. §. 8. vers. Dico 2. Bordon. in cons. Regul. resol. 26. n. 26. Samuell. de elect. tract. 2. contr. 4. n. 11. Sigismund. vbi supr. verùm si idem Præses quatuor proponeret, addens vel alium quemcunquè idoneum, non intelligeretur coarctata electio, cum possint tunc electores vnum ex pluribus capere. Ita Bordon. & Peirin. vbi supr.

Not. sec. quòd, si stante restrictione, adhuc electores seligunt aliquem non nominatum, electio subsistit, & Præsul tenetur habere ratam huiusmodi electionem. Ita Peirin. Bordon. Rodriq. Mirand. vbi supr. vnà cum Pasqualig. qu. canon. qu. 125. n. 6. addens, quòd, si non confirmaretur huiusmodi electio, peccaretur contra iustitiam, tum quia priuarentur electores iure suo, quod habent eligendi talem personam, tum quia fieret iniuria electo; priuaretur enim sine causa iure acquisito per talem electionem, & læderetur bona opinio ipsius.

2. Not. tert. quòd duplex libertas designari potest in actibus humanis, secundum doctrinam S. Thomæ 1. 2. qu. 13. art. 1. & 4. ibi Caietan. altera quoad exercitium, & est illa, per quam ipsum exercitium, seù in ipso casu actus est indifferens, quia videlicet facultas exercendi illum actum ita est libera eum exercendi, vt requisitis omnibus positis ad agendum, possit agens illum agere, & non agere, & illum velle, & non velle: altera verò quoad specificationem, & est illa, quæ habet hanc libertatem agendi, & non agendi, volendi, & non volendi æque liberam circa omnia, & singula obiecta.

3. Not. quart. quòd Rectores, & Reges, cognita rerum vicissitudine, de qua sic loquitur S. Basil. hom. 22. in princip. prouerb. *Verùm cuncta humana mobilitate quadam rerum inexpectata vicissitudini subduntur: sicut igitur mare in eodem statu consistere*

sistere non diù potest, sed quod vides tranquillum, paulo post ventorum impetu turbatum aspicies, quodque horridum, & vndis feruens, ac tumidum, mox multa quiete consistere videbis; sic humana res facilè vtrinque conuertuntur: præ oculis semper debent habere, ne multitudo sibi subiecta culpa sua tempestati subdatur, bonum commune, tanquam finem ipsius multitudinis, inquit Suarez de ligib. c. 7. n. 4. lib. 1. & S. Thom. 3. polit. lect. 11. ait. *Finis politiæ recta est felicitur viuere*: hinc est, quòd Cicero lib. 2. de offic. Arist. 5. ethic. c. 3. & 6.& 3. polit. c.5. Caluac. de brach. reg. p. 1. n. 124. Bobadil. lib. 2. polit. c. 1. n. 1. & 2. Menoch. consil 1287. n. 33. Petr. Gregor. lib. 6.de Rep. c.6.n.4.aiunt munus Principis esse conseruare pacem, iustitiam, tranquillitatem, ac tueri proprios subditos. Porrò de hoc fine non est consiliandum, an sit faciendum, vti dixi alibi: sed eo præsupposito, vt inquiunt S. Th. ex Arist. 3. ethic. lect. 8. & 1. de regim. Princip. c. 2. & Ægid. Roman. de regim. Princip. p. 1. lib. 3. c. 13. sunt inquirenda media, quæ subijciantur potestati Principis, inter quæ, inquit Suar. vbi supr. est lex, quæ est velut instrumentum, per quod Princeps moraliter influit in Rempublicam, vt illam gubernet; proindè leges, ne iniustæ existimentur, semper debent ferri in commune bonum, vt docet S. Th. 1.2. qu. 60. vbi Caiet. & communiter DD. tunc lex à Legislatore sancienda semper censanda erit conferre ad bonum commune, idest ad pacem, felicitatéque multitudinis, quandò duobus malis, quæ destruunt ipsam pacem, & felicitatem, obstabit, nempè tyrannidi Præsidentium, & seditioni, seù factioni multitudinis, vt pluries dixi, & dicam: de prim. loquitur S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 6. *Sic est disponenda Regni gubernatio, vt Regi iam instituto tyrannidis subtrahatur occasio, simul etiam sic eius temperetur potestas, vt in tyrannidem de facili declinare non possit*: de secundo sic affatus est Ægid. Roman. vbi supr. *Sic est disponenda Ciuitas, vt conseruetur in pace, & vt ibi seditiones non insurgant*: his suppositis.

PRIMA CONCLVSIO.

4. Vt electio canonica dicatur libera, ex cuius defectu sequitur nullitas, vt dixi superiùs, nō solùm requiritur libertas exercitij, sed etiam quoad specificationem. Quæ conclusio firmatur contra Samuellium de elect. canon. tract. 2. disp. 1. contr. 3. concl. 5. & 6. ita asserentem: Actus electionis canonicæ, vt liber existat, sat est, si habeat libertatem quoad exercitium, ita vt eligens possit aliquem hic, & nunc eligere, & non eligere: Suadetur ex eius doctrinis: admittit tanquam substantiale electioni, vt sit libera; cum eligere, inquit tract. 2. disp. 1. contr. 2. concl. 1. sit vnum ex pluribus voluntariè capere: sed libertas quoad exercitium non dat vnum ex pluribus voluntariè capere, sed tantùm capere, & non capere nominatum, & præsentatum: igitur ad canonicam electionem non solùm requiritur libertas quoad exercitium, sed etiam quoad specificationem. Admittit etiam contr. 4. concl. 3. n. 11. quòd electio coarctata ad tres, seù quatuor personas certas, & determinatas est nulla: ergo tantò magis erit nulla coarctata ad vnam personam, licèt possit eligi, & non eligi: consequentia probatur, quia in illa coarctata ad tres personas includitur in singulis libertas, quoad exercitium; nam quælibet potest eligi, & non eligi, & tamen secundum ipsum est nulla: ergo tantò magis erit nulla coarctata ad vnam personam, esto possit eligi, & non eligi: igitur clarè apparet veritas conclusionis, & falsitas Doctoris.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. Prouincialis nominatio, seù præsentatio eligendorum, vt Guardianorum munere fungantur, non est intelligenda coactiua, sed tantùm directiua: In primis suadetur, quia huiusmodi electio non esset plenè libera; de essentia enim, & substantia libertatis est vnum ex pluribus voluntariè capere: sed si electores cogerentur vnum ex propositis seligere, non esset vnum ex pluribus voluntariè capere, sed

sed coactè capere, quos vult Prouincialis; nam ipse multos, ac multos potest negligere: igitur huiusmodi nominatio ad hoc vt saluetur plena libertas, habenda est tanquam directiua electionis Guardianorum.

Suadetur sec. leges, quæ statuuntur, semper ordinantur in ordine ad bonum commune, idest ad conseruandam pacem, ac concordiam hominum, eiusque malis, quæ sunt tyrannis, ac seditiones, vt dixi in quart. not. obstandum: sed si huiusmodi nominatio esset coactiua, non aduersaretur prædictis malis; non enim esset temperata Prouincialis potestas, nec de facili declinare possit in tyrannidem; nam facillimè posset incidere in regimen iniustum, tantùm nominando, ac præsentando amicos, & fortè eos, qui eum selegerunt aliquo interesse ductus, ne priuetur iure dominij, mediantibus eorum votis, saltem in amico, quem intendit sublimare vice sua; vel intendit à Definitoratus munere excludere nõ amicos, & includere amicos, vt suo nutu totum regimen inflectat absque remedio, alijs exclusis, quorum merita non sunt inferioris ordinis nominatorum; hoc enim est tyrannicum. *Si igitur*, inquit S. Thom. 1. de regim Princip c. 1. *regimen iniustum per vnum, aut per plures tantum fiat, quia sua commoda ex regimine quærant, non autem bonum multitudinis sibi subiectæ, tales Rectores vocantur tyranni nomine à fortitudine deriuato, quia scilicet per potentiam opprimunt, non per iustitiam regunt*: nec esset ita disposita multitudo, ne de facili possit in seditiones incidere; nam cum facillimè possit Prouincialis nominare eos, qui sibi placent, alijs spretis, ac neglectis, quod ipsis intolerabilius erit, nisi magna virtute polleant; ideò maxima cum facilitate seditionem aggrediuntur: *Ipsi inhonorati*, inquit Arist. 5. polit. c. 3. *& alios honoratos cernentes seditionem aggrediuntur*: igitur huiusmodi statutum iuxta regulas iustæ legis, semper erit censendum directiuum, & non coactiuum: Tert. nonne Iustitia præsertim distributiua confert ad finem regiminis, vnionem videlicet, & pacem? profectò, imò ea abscissa, absciditur etiam pax inter subditos, vt dixi plurimis in locis, vt videre est in indice tit. Iustitia, sed præsertim in tractatu de iustitia distributiua: ergo lex, quæ sancitur, semper proferri debet de ijs, quæ conferunt ad finem multitudinis, ad pacem videlicet. Ita S. Th. 3. polit. lect. 12. *Lex est ordinatio quædam secundum rationem de conferentibus ad finem politiæ*: sed si statutum, seu lex, quæ tribuit nominationem Prouinciali, esset tantùm coactiua, non esset in ordine ad ea, quæ conferunt ad vnionem, & pacem Religionis, quia Prouincialis in iudicandis ijs maximè quæ pendent à suo intellectu, vt sunt merita, & demerita subditorum, difficilè videtur esse odio, vel amore eum non ductũ iri, quia, vt rectè dicit Mirand. to. 2. qu. 25. art. 5. homines, vtcumque perfecti, carne cum sint induti, sæpissimè passionibus perturbantur, multisque alijs rebus, quæ ipsos à recto tramite, & à veritate deflectere faciunt, vndè multorum merita forent neglecta, & postposita in magnam violationem iustitiæ distributiuæ, quæ est vnicum medium conferens in vnionem, & pacem multitudinis: igitur omninò est dicendum esse statutum, seu legem tantùm directiuam; nam quandò affectio Prouincialis sua nominatione aliquorum merita negligit, aliorum nominationes eius defectum supplent. Tandem suadetur quart. quia, cum lex consistat in ratione, & si ne ratione non sit lex, cap. Consuetudo dist. 1. quia est anima legis, vt habetur in l. cum oratio ff. de bonis damnat. & tradunt Alex. cons. 32. n. 5. & cons. 129. Tusc. pract. concl. tom. 6. l. R. concl. 31. n. 15. & alij; recta quippe ratio dictare nequit, quòd cuncti Religiosi, inter quos multi excellunt tam virtutum, quàm doctrinarum prærogatiua, velint sua merita, quibus per professionem non renuntiarunt, fore iudicanda ab vnius hominis iudicio, qui aliquandò supra meritum, & fortè artificijs dignitatem Prouincialatus obtinuit: igitur, &c.

Dices, forma præscripta actui celebrando est omninò obseruanda, vt communiter tradunt DD. nam dat esse rei. l. Diuus ff. de integ. restit. l. Iuliamus. 9. §. si quis rem ff. ad exhibendum. Clement. 1. de rebus Eccl. non alienan. Ias. in l. Cum quis,

quis n. 11. C. de iuris, & facti ignorat. Castellion. conf.17.n. 9. Tiraq. de retract. legis §. 2. Anton. hom. var. tom.1. c. 2. n. 7. vndè, ea ablata, & omissa, corruit actus. cap. Cum dilectus de rescript. c. Quia propter. de elect. Rebuff. in tract. de pacific. possess. nu. 155. Tiraq. de retract.conuenr. §. 4. Gloss. 6. nu. 31. cum ergo in huiusmodi Guardianorum creatione per statutum generale fuerit præscripta forma talis, vt Guardiani eligendi priùs nominentur à Ministro Prouinciali; ideò, ne corruat actus, hæc est obseruanda, eò præsertim quia est statuta præter ius commune; forma enim sufficienter dicitur inducta cum aliquid statuitur præter ius commune, vt resoluunt Roland. conf. 71. n. 61. lib. 3. Boccac. in constit. March. Gloss. 6. n. 168. Resp. doctrinam traditam valere de forma substantiali, & non de accidentali, vt est illa, de qua loquimur, vt optimè insinuat Suarez de legib. lib. 5. c. 31. n. 2. Salas de legib. qu.96.tr. 14.disp.16.sect.9. n.36.Barbos. in tract. var.axiom. axiom.100.n.1.Regula verò pro cognitione formæ accidentalis inter alias assignatas ea est, quandò supponitur potestas, & præcipitur forma, seù specialis modus procedendi, si non addatur clausula irritans, intelligitur forma accidentalis, & consequenter illius omissio non censetur irritare actum. Ita tradunt Gloss. in Clement. 1. de iur. patron.verb. inhibẽtes. Felin. cum alijs in cap. Ex parte de constit. limit.2.Suar.vbi sup. in casu nostro, quandò fuit tradita forma pro Guardianorum electione, supponitur potestas tradita toti Definitioni à Summo Pontifice, qui iuri communi derrogauit;electio enim Priorum de iure communi spectat ad cœnobiorum familias, ideò accidentalis. Et id magis confirmatur, si inspiciatur §.de hoc inclusum in Breui Apostol. Vrbani VIII. dat. 10. Nouembr. 1642. Religios viros pro eius confirmatione vna cum alijs, in quo nulla fit mentio de nominatione, sicut de votis secretis,& de ballotationibus; nam si esset aliquid spectans ad formam essentialẽ, à supplicante esset exposita,vt confirmetur à Summ. Pontifice.

TERTIA CONCLVSIO.

6 Socijs Prouincialis, nempè Definitoribus in Guardianorũ electione non est interdicta alia nominatio, seù præsentatio, præter nominationem Prouincialis; vndè possunt eam facere, & aliquandò renentur, sicut etiam Prouincialis sub eadem obligatione præsentatos à Definitoribus suffragijs subiacere tenetur. Tres habet partes conclusio, quarum prima satis clara habetur in probationibus præcedentis conclusionis. Recordentur tamen Definitores res Regulares semper fore pertractandas maxima cũ pace, nec non & cũ reuerentia erga Superiores; ideò huiusmodi nominatio erit humiliter exponenda, & quasi priùs petita licentia à Prouinciali. Secunda pars habetur, quia cum onus satisfaciendi subditorum meritis sit ex iustitia distributiua, quæ obligat sub mortali, vt dicunt DD. quoties ergo à Definitoribus dignoscitur ipsam iustitiam lædi, quia aptus, seù apti à Prouinciali non nominantur, toties insurgit obligatio eos neglectos nominandi; electoribus enim incumbit onus propagandi ipsam iustitiam, cum non sint Domini, sed administratores; imò talis obligatio insurgit ex munere iustitiæ commutatiuæ, quæ semper intendit consulere bono communi propagando pacem, ac vnionem, quæ dissolueretur, si multi, & tamen apti ad munera Guardianorum obeunda non præsentatentur; non enim pax, ac vnio multitudinem possunt coronare, nisi ex rectè propagata iustitia, vt dixi plurimis in locis. Tertia pars clarè habetur ex dictis, quia sicut Definitores ab obligatione tam distributiuæ, quàm commutatiuæ iustitiæ ducti tenentur nominare neglectos; ita etiam vtraque iustitia ductus Prouincialis tenetur sub mortali nominatos admittere, eosque votis subdere, prætérquamquod tenetur etiam ex officio non obstare illis, qui muneri assumpto suis functionibus volunt satisfacere.

Dicet Pouincialis non nominati à me non sunt apti; ideò fuit eis denegata præsentatio. Resp. quòd, cum vnusquisque etiam sanctissimus nõ eximatur à passioni-

bus, in tali casu se debet suspectum habere, & nominatos ab alijs multorum iudicio subijcere, mediante votorum sorte.

Dicet iterum obstare eis visitationem, quia aduersus hos nominatos non desunt clamores mihi expositi tanquam Patri, Resp. cum Nauarr. de spol. cler. §. 2. n. 78. & lib. 3. cons. de Regul. cons. 56. Superiori etiam non recognoscenti alium Superiorem, dicenti se facere aliquid ex iusta causa, non credi, nisi constet de illa, si id nequit facere sine causa.

DVBIVM CLVI.

An, renuente Prouinciali exponere votis nominatos à Definitoribus, possint hi eos exponere, & tandem eligere in Guardianos.

SVMMARIVM.

1. *Multa designātur, & explicantur, quæ sunt necessaria ante canonicam electionem.*

2. *Agitatur quædam quæstio inter Bartolum, & Panormitanum: an ad rectè eligendum saltem requirantur duæ partes eligentium.*

3. *Possunt, ac debent Definitores in Guardianos eligere eos ab ipsis nominatos, licèt Prouincialis non concurrat ad eorum electionem, & electio tenet, modò sit celebrata à maiori parte.*

1. Not. prim. quòd priusquam ad canonicam electionem celebrandam perueniatur, necessariò requiritur absentium vocatio, diei assignatio, electorum absentium expectatio, seu eorum procuratorum, quæ omnia si omissa fuerint, esto non faciant electionem irritam, & nullam, efficiunt tamen, vt possit declarari nulla, Ita habetur ex cap. Quòd sicut §. Si autem; de elect. in 6. Abb. in cap. Quia propter de elect. n. 17. in 6. cum omnibus DD. communiter: dicitur absentium vocatio, eorum scilicet, qui habent ius eligendi cap. Coram, cap. Bonæ memoriæ cap. Quòd sicut, & ibi Gloss. verb. Vocatus. de elect. vndè cap. Quia propter in princip. de elect. & cap. Coram eod. tit. dicitur *Præsentibus omnibus, qui debent, volunt, & possunt commodè interesse*: videatur Rebuff. ad l. Absentem. 199. vers. ad hæc ff. de verb. significat. p. 632, & in comp. alienat. n. 77. Cosm. in pragm. sanction. cap. frequens. verb. abbreuiat. p. 60. latè Iul. Lauor. var. lucubr. tit. 4. cap. 17. Tamburin. de iur. Abbat. tom. 1. disp. 5. quæst. 3. Sigismund. de elect. dub. 8. num. 1. in nouis Barbos. de iur. Eccles. cap. 19. num. 88. dicitur, *qui debent*, ad includendum, qui de iure communi, & speciali conuenire tenentur; item etiam qui de consuetudine interesse debent electionibus: videatur Sigism. vbi supr. n. 4. referens quamplurimos DD. ad excludendum quoquè, qui de iure non debent interesse: Mirand. tom. 2. quæst. 23. art. 6. Panorm. in cap. Quia propter de elect. Barbos. in collect. DD. cap. Quia propter de elect. qui addit ex sensu Mirand. nam multi prohibentur eligere; vel quia priuati sunt; vel alios inhabiles, quia quidem, etiam si non vocentur, tenet nihilominus electio, & omnia alia capitularia, licèt nondum sit proclamatum; an sint priuati, quia sufficit, quòd possint postea conuinci: dicitur, *& volunt*, per hoc excluduntur, qui interesse nolunt. Panorm. vbi supr. Hostiens. summ. de elect. & elect. potestat §. Qualiter est facienda electio; Sigism. vbi supr. Tabien. 1. elect. num. 12. Barbos. de iur. Eccles. cap. 19. num. 224. referens multos, Tamburin. vbi supr. quarè non debent compelli, nisi intersit Ecclesiæ: Panorm. vbi supr. in cap. Quia propter communiter receptus Sigismund. Barbos. in collect. DD. numer. 11. Mirand. vbi supr. nec debent computari in numero duarum partium, Panorm. Mirand. Tambur. n. 11. Barbos. in collect. DD. vbi supr. dicitur, *& possint commodè interesse*, per hæc verba excluduntur, qui commodè non valent venire, c. Cum inter. 2. de elect. Innoc. in cap. Cum

Cum ex iniuncto, de nou. opor. nunc. Mirand. Sigism.o.6.& Barbos.n.1.vbi supt.qui addit, quòd boous Iudex arbitrabitur & decreto, ac determinato, qui commodè vocari nequeunt, & sine quibus celebrari poterit electio.

2. Not.sec. quòd non parua quæstio excitatur inter DD. præsertim Bartolum citatum, & Panorm. in c. In causis de elect. n. 9. & ipsummet Panorm. Ille ait, quòd quantumcunque vniuersitas vocetur per magistratum, oportet tamen ad hoc, vt valeat, quod fit in vniuersitate, vt accedant saltem duæ partes, & allegat l. Nominationum.C. de docu.lib.10.& l. Nulli.ff quod cuiusque vni. Hic inquit, quòd sibi placet dictum Canonistarum, referens ex textu c. Cum nobis olim.& Gloss. duo dicta. Prim. quòd vocati nolentes venire faciunt se alienos. Secund.quòd est absurdum in numero computare illos, qui vocati venire noluerunt: per hoc subdit, quia sicut ius vniuersitatis potest residere in vno solo, alijs remotis, & longè agentibus, vt notatur in c. Gratum: de postulat. Prælat.& in l.sicut ff.quod cuius vni, ita dicemus in alijs contumacibus nolentibus venire; absurdum nanque est, quòd per contumaciam particularium debeant impediri negotia vniuersitatis. ad l. Nominationum. & l. Nulli. Resp: non loqui, quandò conuocatio fuit facta per Præsidentem vniuersitatis, & non sunt vocati in contumacia: sed quandò vniuersitas per se congregatur; nam oportet, quòd tunc sint duæ partes præsentes. Ita sentit Innoc: hæc Panorm. cuius sententiam tanquam veram sequitur Tambur. vbi supr. qui sic loquitur: Nec ita est necessarium, vt congregentur duæ partes, quia possent aliqui facientes duas partes nolle interesse, nec per hoc electio esset impedienda;sed à præsentibus celebrari deberet, quia absurdum foret per particularium contumaciam vniuersitatis negotia impediri. Lauor. vbi supr. tit. 4. cap. 17. num. 25. quem citatum sequitur Barbos. de iur. Ecclesf. cap. 19. num. 98.

CONCLVSIO.

3. Die ordinato, ac præfixo legitimè congregatis electotibus Guardianorum, & renuente Prouinciali, nominatos à Definitoribus subijcere votis, ij possunt, ac debent efficere, quod recusat Prouincialis, eosque seligere, qui dum maiorem partem votorum habebunt, erunt censendi rectè electi. Prima pars suadetur, quia Prouincialis computandus est inter eos, qui nolunt vota ferre; vndè eorum electio erit valida, & canonica, vt dixi in prim. not. & ad tollendum omnem scrupulum, quia est caput Definitionis,obseruari poterit illud, quod dicit Samuell.de elect.canon.tract.1. disp.2.contr.4.n. 8. nempè illum trinè monere; si adhuc recusat, licitè ad electionem procedi potest, quia absurdum esset per particularium contumaciam vniuersitatis negotia impediri: videatur alius sensus Castellin.de elect. c: 5: n. 76. de modo procedendi in casu. Secund.habetur satis probata ex probationibus 2.part.3.concl.præcedentis quæsiti, eas consulite. Tert.suadetur ex doctrina Abb.consf.25.n.4. lib 2. & in cap. Quia propter de elect. n. 5. Franc. Marc. decis. 924. Perez l.3. Gloss.2. post princip. tit.3.lib.2.ord.Lauor. vbi supr. c. 19. n. 85. Barbos.de iur.Ecclesf.c. 19. n. 220. asserentium, quòd electio debet fieri à maiori parte comparatiuè ad minorem partem omnium congregatorum pro electione.

Pro fine tractatus sunt addenda aliqua notanda cuiusdam Doctoris ostendentia, quid sit obseruandum in electionibus Priorum,quæ fiuor à Prouinciali cum Definitoribus pro eorum legitima electione.

Not. 1. huiusmodi prouisiones Superiorum conuentualium de iure communi spectare ad conuentum, cui præficiendus est Superior, aliàs quæ fiebant per electionem c. Congregatio.16.qu.7.c.Abbatem el.2.c. Abbas fin.q.vltim.c.Cum terra. & c. 1. de elect.c.Cum dilectus de consuetud.vbi Abbas c.2.§.fin.de statu monach.Hostiens.in sum. tit. de elect.§. qui possit eligere, vers. si non apparet Felin.in c. Sed petitionem n.1.de accusat. Gloss.in c.Sciāt cūcti.verb. spectat de elect. in 6. Varallus decis. 296.

p. 1. Nauar. cõm. 3. de Regul. n. 2. Rota dec. 65. p. 1. recent. & decis. 294. n. 5. coram R. P. D. Coccino: verùm tamen est, quòd apud multas, multasque Religiones hodiè de iure particulari translatæ ad Superiores, vel Prouinciales, vel Generales cum suis Definitoribus iuxta cuiusq; Religionis statuta; vndè talia statuta, vtpote iuris communis correctoria, vt resoluit Rota in terminis decis. 65. n. 9. p. 2. recent. sunt intelligenda, vt corrigent textum solùm, quantùm loquuntur, l. si iure, §. de viro ff. solut. matr. Decius cons. 333. n. 2. vers. quibus tamen. Parisius cons. 12. lib. 4. Bart. Alex. & alij in l. 1. §. lex Faleidia, ff. ad leg. facild. Rota decis. 724. n. 16. part. 1. diuers. vbi dicitur de communi. Roman. cons. 199. Mareft. lib. 2. varia. c. 29. n. 13. Rota decis. 853. n. 6. p. 4. diuers. & decis. 398. n. 4. coram Sanctissimo Ludouis. & cum duo possunt operari, sunt interpetranda, vt vnum tantùm operetur contra ius commune. Butr. in c. Cum dilecti de donat. Roman. cons. 199. n. 7. Gratian. cons. 43. col. 1. lib. 1. Tiraquel. de retract. ligna. §. 1. Gloss. vni. n. 4. Rota decis. 853. n. 8. p. 4. & decis. 432. n. 10. p. 1. diuers. Ex quibus infero.

Not. 2. Prouinciales eum Definitoribus in electionibus, seu prouisionibus Guardianorum in illos iure statutorum translatis, obseruare debere, & teneri formam traditam in c. Quapropter de elect. quia electiones sunt faciendæ ab illis, ad quos translatæ sunt, sicuti fiebant ab illis, ad quos pertinebant, antequam transferrentur. Gloss. in Clem. quia Regulares, verb monasterium de supplen. neglig. Prælat. Io. Andr. in regula contra eum in 6. Felin. c. Cum accessissent n. 18. de constit. Selua de benef. p. 3. qu. 49. Lambert. de iure patr. 3. p. qu. 7. n. 13. lib. 3. Gutierez, cons. 1. n. 71. & cons. 2. n. 15. Gonzalez ad 8. Reg. Cancell. Gloss. 46. n. 43. ex multis relatis. Garcias de benef. p. 10. c. 3. n. 42. Cum ergo dictæ electiones a Conuentibus esset faciendæ iuxta dictum caput, Quia propter, sequitur, quòd eodem modo sint faciendæ etiam à Prouincialibus, & Definitoribus iuxta idem caput. Formam autem in eo c. traditam non esse per Triden. sess. 25. c. 6. de Reg. sublatam dixit Rota in Metinen Monasterij 5. Iulij 1621. corã R. P. D. Coccino, vbi allegatur Zerola, Rodriquez, & Azorius, & confirmauit in Treuerens. Abbatiæ 20. Nouemb. 1624. coram eodem, vbi habetur etiam Concilium solùm addere, quòd nedum vota sint secreta, sed ita, & taliter, vt eligentium nomina nunquam publicentur: idem tenet Rodriq. tom. 2. qu. 52. à 8. vers. circa quam Garcias de benef. p. 5. c. 5. n. 189.

Not. tert. quòd vbi adest clausula irritans, ibi non potest dari contraria consuetudo, ita vt possit allegari consuetudo in contrarium. Ita Io. Andr. Archidiac. Domin. n. 6. Francus n. 4. & alij in c. Cum de beneficio de præbend. in 6. Præposit. Alex. in c. in istis §. leges dist. 4. Barbat. in Clem. 1. n. 23. de elect. Felin. in c. Cum accessissent n. 3. vers. quarta limitatio de Constit. Probos ad Monach. in c. Tibi qui, de rescript. in 6. sub n. 8. Rochus in c. fir. de Consuet. sec. 7. n. 7. Rebuff. in concordatis tit. de fir. & irreuocab. concord. stabilit. §. 1. Ruinus cons. 13. n. 3. volu. 2. & cons. 102. n. 11. volu. 3. Ferret. cons. 223. n. 12. Nauar. in c. Cum contingat de rescript. 2. causa nullitatis, & de spoli. §. 14. n. 2. & 3. Gabriel. concl. 3. de Clausulis à n. 39. Duaré. Reg. 144. n. 1. & Hoieda de in compatibil. benef. c. 10. n. 5. & alij plures DD. etiam Rota in verdun. benef. Parochi 22. Iunij 1586. coram R. P. D. Gypsio, vbi fuit dictum, quòd decretum irritans omnem vsum, & contrariam consuetudinem tollit, quam refert Garcias 4. part. cap. 2. num. 50. & hanc sententiam Gabriel. de clausulis concl. 3. n. 40. dicit esse communem, & tenet Garcias part. 5. c. 4. n. 179. Boerius decis. 1. n. 49. 50. Farinac. in tract. de immunitate n. 15. Mart. de clausulis 191: n. 9. vbi ait contra decretum irritans allegari non posse non vsum.

Ex his, quæ dicta sunt, oboritur, quæ possunt prætermitti, & quæ essentialiter sunt obseruanda, ne electio corruat, quandò electiones Guardianorum celebrantur apud Prouincialem, ac Definitores.

TRACTATVS OCTAVVS. DE PRIORIBVS, SEV GVARDIANIS CONVENTVVM.

DVBIVM CLVII.

An huiusmodi Priores, seù Guardiani sint verè Prælati.

SVMMARIVM.

1. *PRælati nomen dupliciter potest considerari largè, & strictè.*

2. *Cœnobiorũ Priores, seù Guardiani sunt verè Prælati: tribus rationibus suadetur, & obiectioni satisfit.*

1. PRo intelligentia sit prim. not. quòd nomen, Prælatus, accipitur dupliciter, vt notat Panormit. in c. Decernimus de iudic. n. 16. Prim. latè, sub hac significatione comprehenduntur omnes habentes in Ecclesia perogatiuam, & gradum honorificum sine iurisdictione, vt Plebani, Decani, Archipresbiteri, c. 1. de ætat, & qualit. ordinum: item omnes Ecclesiasticæ dignitates à summo Pontifice vsque ad infimas, quæ habent curam animarum, vt colligitur ex c. Tua de Cleric. ægrot. vbi Abb. n. 2. & ex c. Cum ab Ecclesiarum de offic. ordin. Barbos. de iur. Ecclesiast. lib. 1. c. 18. n. 1. & ita Parochus potest dici Prælatus hoc modo, sed non propriè. Secund. strictè, propriè, & iuridicè, & ita semper in iure censetur Prælatus, qui habet iurisdictionem spiritualem, & ordinariam fori contentiosi, constat ex citato c. Decernimus, vbi Gloss. vers. Ecclesiarum Prælati: videatur Suar. 4. de Relig. lib. 2. c. 1. n. 6. Azor. p. 2. lib. 3. c. 22. qu. 2. Barbos. de potest. Episc. p. 2. allegor. 36. n. 42. Peirin. de Prælato qu. 1. c. 4. §. 4. & alij penes ipsos: quamobrem sub ista propria appellatione Prælati non solùm sunt connumerandi Superiores, sed etiam inferiores omnes habentes ordinariam iurisdictionem, vt docent Rebuff. in tract. de pacific. possess. sess. n. 64. Franc. in cap. fin. notab. 1. Ne Clerici, vel Monach. & in cap. 1. notab. 3. de Cleric. ægrot. lib. 6. Put. decis. 238. nu. 3. lib. 3. in correct. Azor. vbi supr. cap. 25. quæst. vnica: Barbos. in collect. DD. in cap. Decernimus de iudic. citans se vnà cum alijs in tract. de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. appell. 215. nu. 1.

CON-

CONCLVSIO.

2. PRælati regulares, qui cœnobijs præsunt, sunt verè, & propriè Prælati. Ita constat ex c. Decernimus, vbi supr. & ex cap. fin. de pœnit. & remiss. & docent Panormit. in citato cap. de pœnit. Gloss. & Franc. in cap. Nullus de elect. in 6. Angel. Silu. tit. delegatus. Suar. vbi supr. Tamburin. de iure Abbat. tom. 2. disp. 1. quæst. 2. nu. 2. Vitialin. in Clement. num. 3. de suppl. negl. Prælat. & alij, quos refert, & sequitur Barbos. vbi supr. in cap. Decernimus. Suadetur ratione: habent enim iurisdictionem spiritualem fori contentiosi, eamque ordinariam, quæ omnia sunt necessaria ad constituendum hominem verè Prælatum, possunt quippè suorum subditorum confessiones audire, quia sunt velut Parochi; & ideò non debent carere hac iurisdictione, vt notat Suar. vbi supr. c. 2. num. 7. & ecce iurisdictionem in foro pœnitentiæ; possunt etiam excommunicare, vt probat Peirin. vbi supr. ex textu, & ex Nauarr. Sot. Henriq. Sa. Toler. Sayr. Auil. & Fagund. videatur etiam Barbos. in collect. DD. cap. Abb. Ecclesiarum referens textum, & DD. & ecce iurisdictionem contentiosam: quòd postea huiusmodi iurisdictio sit ordinaria, habetur ex eo, quia iurisdictio, quæ conuenit alicui per electionem Collegij, vel Vniuersitatis ad officium est ordinaria, vt docent Gloss. in cap. Cum Ecclesiar. de offic. ordin. tit. Ecclesiastica. Panorm. in cap. Suspitionis, de offic. delegat. num 7. Armill. tit. Prælatus num. 1. Suar. vbi supr. num. 8. Silu. tit. Prælatus: sed huiusmodi Prælati eliguntur ab vniuersitate cœnobiorum: eorum igitur iurisdictio semper censenda erit ordinaria. Insuper iurisdictio, quæ competit officio, vel dignitati, vel habetur ex consuetudine, est ordinaria ex Innoc. & Panorm. in ca. 1. 2. & 3. de offic. ordin. & habetur in lib. 1. ff. de offic. eius, cui mandata est iurisdictio: Abbatibus autem, cæterisque Prælatis cœnobiorum competit huiusmodi iurisdictio ratione officij dignitatis, & immemorabilis consuetudinis: ergo.

Dices, censenda semper erit vera conclusio de Prælatis, qui creantur à cœnobijs, prout ius cõmune præcipit, non verò de illis, qui eliguntur aliter quàm per talem electionem. Resp. falsum esse, vt optimè probat Oldrad. consil. 281. & adducit cap. Scriptum est de elect. & Cum in Eccles. de mai. & obed. cap. Decernimus de iudic. Panormit. in Clement. & si Prouincialis num. 6. de rescript. Silu. tit. Prælatus quæst. 2. Sorb. in annot. ad compendium tit. Guardianus. Rodriq. & Mirand. quos citatos sequitur Sigismund. de elect. in 2. edit. dub. 115. Iurisdictio enim, quæ competit alicui non ratione personæ, sed perpetuò ratione officij, & dignitatis, esto conferatur ex Principis priuilegio, est ordinaria, & non delegata, & potestatis ordinariæ iura habet, vt docent Bartol. l. ambitiosa num. 34. ff. de Decret. ab Ordin. fact. n. 1. de offic. ordin. & ibi Imol. Couarr. 3. Variar. cap. 20. num. 6. in initio. & num. 9. in fin. & num. 10. in init. Henriq. lib. 13. de excomm. cap. 24. num. 2. Silu. tit. delegatus quæst. 4. dict. 1. Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 40. num. 14. & lib. 8. disp. 2. num. 10. Suar. de legibus lib. 6. cap. 15. num. 1. Bartholom. de Vecchis in prax. nouitior. disp. 7. dub. 1. num. 2. Barbos. de offic. & potest. Episcop. punct. 3. allegor. quæst. 3. n. 16. Samuell. de elect. canonic. disp. 4. tract. 3. contr. 11. num. 4. Sigismund. de elect. in 2. edit. dub. 115. Nauarr. cap. 27. n. 45. Pasarell. compend. minimor. c. 15.

Ex hac doctrina sequitur, hanc potestatem ordinariam alijs posse delegari, vt communiter fatentur DD. & elicitur præsertim ex Couarr. vbi supr. Cordub. quæst. 8. de Indulgent. Lopez p. 1. instruct. cap. 284. Silu. vbi supr. quæst. 8. d. 1. Angel. tit. excommunic. 5. casu num. 39. Felin. c. fin. num. 8. de offic. deleg. Iason. l. à Iudice, C. de Iudicib. num. 2. Bassæus in summ. tit. Confessar. 1. num. 9. Nauarr. vbi supr. videatur Couarr. citat. circa istud multa dicens.

D V-

DVBIVM CLVIII.

Quonam iure diuino, an humano fruantur huiusmodi Prælati tali iurisdictione.

SVMAMRIVM:

1. *Referuntur DD. qui dicunt iurisdictionem ordinariam competere Prælatis de iure diuino.*

2. *Probabilior opinio est contraria.*

3. *Licèt accipiant iurisdictionem à Summo Pontifice, dependenter tamen à suis Generalibus: habetur quadam obseruatio.*

4. *Eam possunt delegare; & nonnulla adnotantur in ordine ad hanc delegationem:*

PRIMA CONCLVSIO:

1. Non caret probabilitate opinio illa, quæ dicit huiusmodi iurisdictionẽ esse de iure diuino. Ita Bassæus in summ.tit. Confessar. 1. n.9.tanquã vera tamẽ admittitur à Medin. lib. de indulgent. cap. 24: Rodriq. tom. 1. qu. 17. art. 25. Mirand. tom. 1. qu. 13. art. 4: Coriolan. de casib. reseru. p. 1. sect. 1. art. 3. Tamburin. de iur. Abbat. tom. 2. disp. 1. qu. 3. & omnes alij id dicerent, qui affirmant Episcopos habere huiusmodi iurisdictionem à iure diuin. vt Maior. in 4. dist. 17. qu. 7. Sot. 4. dist. 24. qu. 2. art. 2. Victoria relect. 2. de potest Eccles. c. 2. Castr. de hæresib. v. Episcopatus, tum quia Prælati, inter quos etiam enumerantur omnes Religionum Prælati, illam habent iurisdictionem, de qua Matth. 18. *Dic Ecclesiæ, si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus*; vbi nomine Ecclesiæ iuxta sensum DD. præsertim Chrysostom. Prælati intelliguntur, tùm quia cadunt sub illis verbis Christi Domini: *Quæcunque ligaueris*, &c. nam verè Prælati Religionum ligant, & absoluunt, sicut omnes alij Prælati Ecclesiæ, tum quia habent potestatem quasi Episcopalem, & hi secundùm DD. relatos vbi supr. vtuntur iurisdictione habita immediatè à Christo Domino.

SECVNDA CONCLVSIO.

2. Longè probabilior videtur esse altera opinio, affirmans, illam iurisdictionem esse de iure humano. Ita Bassæus vbi supr. tanquam certam tamen probant Suar. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 1. num. 7. Bordon. in consil. Regular. resol. 2. n. 3. & id etiam debent concludere illi omnes, qui asserunt Episcopos, cæterosque Prælatos inferiores, etiam Curatos eam possidere emanatam à Summo Pontifice, vt S. Thom. in supplemento 3. part. qu. 40. art. 4. Bann. 2. 2. quæst. 1. art. 10. punct. 2. dub. 5. concl. 5. Bellarmin. lib. 4. de Pontific. Roman. c. 23. Megal. lib. 1. de pœnit. c. 7. n. 3. Faber. disp. 31. de pœnit: à n.46. tum quia ad summum Pontificem pertinet, approbare Religiones c. Ne nimia de Relig. dom. c. Religionem eod. in 6. Azor. part. 1. lib. 11.c.23. q. 5. & par.2. lib. 5. c. 7. qu. 1. Peirin. in constit. sui Ordin. minimor. tom. 1. const. 1. Archiepiscopi Pyrrhi, Rodriq. tom. 3. qu. 48. art. 3. Reginald. in prax. lib. 18. n. 364. Barbos. de offic. & potest. Episcop. pa. t. 3. allegor. 50. n. 45. secundum Lugdun. impress. ergo ab eodem cuncti Prælati recipere debent iurisdictionem, tum quia probat Sotus lib. 4. de iustit. qu. 5. art. 1. quem pro se citat Rodriq. q.22. ar.6.to.1. Nauarr. consil. 3. de statu Monach. n. 51. Summ. Pontifex respectu omnium Religiosorum est illorum Generalis, Prouincialis, & Guardianus, seu Prior, imò, vt dicit Suar. vbi supr. talis modus Prælationis emicans in Religionibus immediatè est institutus ab Ecclesia, & non à Christo Domino immediatè: igitur debet singulis iurisdictionem communicare; aliæ rationes videantur apud DD. citatos. Rationes verò in contrarium possunt solui; vel quia loquantur de potestate ordinis, quæ satis describitur à Tamburin. vbi supr. qu. 2. n. 5. aut de Apostolis; vel quia dependent à Deo, tanquam à prima causa, & originatio principio, à quo omnes riuuli iurisdictionum dimanant: videatur Suar. vbi supr. qui satis longam solutionem adducit.

3. Pro fine duo sunt animaduertenda; Prim.

Prim. quædam verba Fagund. in 2. præcept. Ecclef. lib. 8. c. 4. Prouinciales, vbi ad munus canonicè eliguntur, statim accipiunt iurisdictionem quasi Episcopalem à Summ. Pontif. immediatè, dependentet tamen à suis Generalibus: Generales verò illam etiam accipiunt immediatè à Papa; & ideò illis Papæ possunt restringere, & temperare ex causa, quoties ita ad maiorem vtilitatem animarum iudicauerint; reliqui verò Superiores locales, veluti Guardiani, Rectores, Abbates, quocunque nomine vocentur, iurisdictionem etiam accipiunt immediatè à Papa, cum dependentia tamen à suis Prouincialibus, & Generalibus: cuius doctrina semper erit intelligenda iuxta doctrinam Emin. Lugo de pœnit. disput. 20. sect. 3. n. 34. vbi referendo duas opiniones de nimia reseruatione facta ab Episcopis: an sit valida, sic dicit de prima opinione affirmante fore inualidam. Aduertendum etiam est Authores primæ sententiæ nõ loqui de reseruatione Episcopi in ordine ad Confessarios, qui solùm ex mera eius delegatione iurisdictionem haberent; nam ijs sicut potest nullam dare iurisdictionem, sic potest eam pro libito limitare, vel omninò auferre; sed loquuntur in ordine ad Parochos, qui, licèt beneficium ab Episcopo accipiant, non tamen possunt pro libito Episcopi sua potestate, & iurisdictione priuari, quia facta diuisione Parochiarum non potest Episcopus sine authoritate Summi Pontificis, Parochos amouere, & omnẽ eorum iurisdictionem ad se aduocare; vndè eodem modo dicendum videtur in ordine ad Regulares, quos si Episcopus approbet; nam ij non dependent ab Episcopo quoad iurisdictionem, quam per sua priuilegia accipiunt à Summo Pontifice, quarè non magis potest Episcopus eam per nimiam reseruationem casuum limitare, quam iurisdictionem Parochorum, etiam vbi ex decreto Clementis VIII. Regulares non possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis.

Vndè idem est dicendum cum proportione de reseruatione facta à Prælatis Regularibus; nam ij, seclusa prohibitione Clementis VIII, potuissent procul dubio limitare validè iurisdictionem Confessarijs suorum subditorum, & reseruare sibi plura peccata, quia tota iurisdictio illorum Confessariorum erat merè delegata, & dependens ab ipsis Prælatis; non tamen posset Generalis v. gr. vel Prouincialis reseruare sibi plura, & plura peccata limitando facultatem Prælatorum localium, quia hi, licèt eligantur à Prælatis Superioribus, semel tamen electi sunt Parochi suorum subditorum, & non possunt Prælati superiores auferre illum ordinem per Religionis constitutionem stabilitum: hæc Emin. Lugo: & hæc dicta sunt in fauorem opinionis Fagundez.

4. Secund. quòd omnes, qui habent iurisdictionem ordinariam eam possunt delegare iuxta c. Inter cętera de offic. ordinand. & cap. Cum Episcopus eod. tit. in 6. quia vnus ex proprijs actibus iurisdictionis ordinariæ est delegatio: Suar. de pœnit. disp. 26. sect. 2. n. 3. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 31. n. 2. Layman lib. 5. tr. 6. c. 10. n. 11. & alij communiter; & ita Summ. Pontif. Episcopi, Parochi, Generales, Prouinciales, Guardiani, &c. possunt suam iurisdictionem alteri delegare, vt etiam dixi in dub præced. Summ. Pontif. ergo fruitur summa, & vniuersalissima potestate delegandi; & ideò potest suam iurisdictionem cuilibet personę delegare pro quolibet loco, & pro quibuscumque peccatis independenter ab Episcopis, & Parochis; imò etiam illis contradicentibus: videatur Layman, & Suar. vbi supr. Quamobrem sicut potest validè reseruare omnes casus, licèt illicitè id faceret, quia iurisdictio omnium inferiorum dependet à Summ. Pontif. vt docent Suar. vbi supr. disp. 29. sect. 4. & Emin. Lugo vbi supr. disp. 20. sect. 3. ita potest omnem delegationem omnium aliorum inferiorum interdicere, quia si potest per reseruationem tollere iurisdictionem, tantò magis delegationem poterit prohibere; nã minus est hoc, quàm illud: Episcopus verò non potest à Parochis per reseruationem eorum totalem iurisdictionem suspendere, vt iam dixi; ita vt eorum delegationem totalem rescindat ob rationem Emin. Lugo superiùs assignatam de iurisdictione, cum sit eadem ratio; nam id præsertim spectare videtur ad directum regimẽ

vt

vt eam possit delegare secundum casus, qui de facili possunt occurrere; vel quia Confessarij deputati non sunt grati pœnitentibus; vel quia ita postulatur à pœnitente ob suam maiorem consolationem spiritualem, &c. & ideò non rectè est loquutus Suar. vbi supr. disput. 25. sect. 2. n. 3. quem sequitur Bassæus vbi supr. n. 5. dicendo, Episcopum posse Parochorum delegationem impedire, sicut potest casus reseruare; non tamen est mirandum, quia tenet sect. 4. nimiam reseruationem Episcopi in damnum etiam Ecclesiæ, licèt illicitam, esse validam: quod dicitur de Episcopis circa Parochos, idem est asserendum de Generali, ac Prouinciali erga Priores, seù Guardianos.

DVBIVM CLIX.

An authoritas competens Prioribus electis à familijs per electionem canonicam cõpetat etiam illis Prioribus, qui aliter, quàm per electionem instituuntur: & an ea possit limitari à Superioribus.

SVMMARIVM:

1. *Duobus modis eliguntur Prælati locales: illis, qui eliguntur à familijs locorum, conuenit iurisdictio ordinaria in subditos.*

2. *Iurisdictio, quæ conuenit Prælatis à familijs electis, conuenit etiam alijs aliter electis, quàm per electionem.*

3. *Religionum statuta nequeunt limitare iurisdictionem Prælatorum localium; modò non accedat Summi Pontificis confirmatio in forma speciali.*

1. Titulus supponit dari duplicem speciem Prælatorum conuentualium: aliqui sunt, qui eliguntur, à familijs, cœnobiorum, quorum electio est conformis iuri canonico præcipienti huiusmodi electionem, vt vidimus in disp. de creatione Guardianorum vbi supr. nonnulli alij verò sunt, qui aliter quàm per electionem prædictam instituuntur, vt sunt, qui creantur à solo Generali, vt mos est apud Iesuitas, qui instituuntur à Prouinciali cum suis Definitoribus, vt facit tota Religio Franciscana cum alijs Religionibus; qui eliguntur à vocalibus Capituli Prouincialis, vt consuescunt fratres Carmelitæ discalceati, &c. primis autem competit iurisdictio ordinaria in subditos, cum eam possideant ex iure communi. Innoc. in c. Cum ab Ecclesiarum n. 1. de offic. ordin. Rota decis. 2. n. 1. tit. de præscript. in nouiss. Sigismund. de elect. dub. 114. n. 2. in 2. edit. Samuell. de elect. canonic. tract. 3. disp. 4. controuers. 10. n. 3. & ita hisce Prælatis fauent omnia priuilegia ipsis concessa: quæritur ergo, an tota hæc authoritas competat secundis Prælatis localibus.

PRIMA CONCLVSIO:

2. Prorsus censendum est huiusmodi Prælatos locales eadem frui authoritate, ac iurisdictione, quam habent illi, qui eliguntur à familijs cœnobiorum secundum ius commune. Suadetur ex eo, quia, si eam non possiderent, esset, quia eliguntur aliter quàm per electionem: sed hoc non impedit, quin sint verè Prælati, & in subditos gaudeant iurisdictione ordinaria, eamque possint delegare, vt dixi in dub. 157. imò in eorum creatione electores tenentur seruare c. Quia propter, vt adnotaui in creatione Priorum in dub. 154. igitur luce clariùs est eam possidere, & ita elicitur ex Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 3. n. 9. alios referente; quarè non rectè dixit Sigismund. vbi supr. cum dicit de his, idest de Prioribus à cœnobijs electis, intelligo Sanch: in terminis enim loquitur de Prioribus, seù Præpositis, qui eliguntur aliter, quàm per electionem. Prætereà, suadetur ex doctrina Sigismund. vbi supr. n. 4. asserentis omnia, quæ conceduntur non ratione iurisdictionis in subditos, sed ratione dignitatis solùm, æquè competunt vtrisque Prælatis, scilicet electis, & item prouisis, quia tam hi, quàm illi sunt Prælati, vt probatum est, hæc Sigismund. sed iurisdictio in subditos conuenit Prælatis localibus, non ratione personæ, sed dignitatis, & officij, vt probaui in calce conclusionis dub. 157.

ergo eadem iurisdictio competit vtrisque Prælatis localibus: hoc argumentum demonstrat quandam distinctionem eiusdem Sigismundi non esse rectè formatam.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. Religiones suis ordinationibus, ac constitutionibus nequeunt vtrisque Prælatis cœnobiorum huiusmodi iurisdictionem in subditos, quæ eis competit secundum ius commune, limitare. Suadetur, quia nullus inferior Pontifice condere potest statuta contra ius commune, c. Quod super his. de maior. & obed. Panorm. & Dec. in cap. Si duobus de apellar. Nauarr. lib. 1. consil. 3. num. 1. de electiọn. in nouiss. Rodriq. 3. tom. quæst. 11. art. 1. Suar. de legibus lib. 6. cap. 26. tum quia lex Superioris tolli nequit ab inferiori, Clem. Ne Romani. de elect. tum quia inferior nullam possidet iurisdictionem contra Superiorem, Nauarr. lib. 3. consil. tit. de Regular. cons. 5. tum quia inferior subuertere nequit iura Superioris, vt docent Surd. consil. 98. num. 6. Crauet. consil. 238. num. 5. Cardos. in Prax. Iudicum tit. lex. 9. sed omnes Religiones sunt inferiores Summis Pontificibus: igitur limitare nequeunt huiusmodi iurisdictionem.

TERTIA CONCLVSIO.

Accedente Summi Pontificis confirmatione in forma speciali ad statutum, potest Religio limitare huiusmodi iurisdictionem, & in hoc corrigere ius commune. Ita omnes DD. Dixi, corrigere, ad ostendendum quòd statutum concedens aliquid contra ius commune est correctorium iuris communis, vt docent Rota dcis. 65. num. 9. p. 1. in recent. Sigismund. de elect. vbi supr. n. 4. Samuell, vbi supr. n. 9.

Aduertendum tamen est cum Nauarr. lib. 4. cons. tit. de Regul. cons. 3. quòd non sufficit generalis licentia ad statuta condenda, sed requiritur, vt Generalis cum Capitulo obtineat specialem licentiam, & facultatem, vt derogare possit iuri communi, aliter nullius momenti erunt statuta condita: quando enim Summ. Pontif. dat licentiam generalem condendi statuta aliqua in communi, ac deniquè in generali confirmat, intelligitur, dummodò sint licita, & honesta, ac sacris Canonibus non aduersentur, & hoc est valdè notandum.

DVBIVM CLX.

An confirmatio in forma speciali derogante iuri communi, quòd scilicet electio Guardianorum creetur aliter, quàm per electionem, intelligatur etiam, quòd sit derogatum iuri communi, ita vt possit Religio coarctare, & limitare iurisdictionem Prælatorum localium, quæ eis competit secundum ius commune.

SVMMARIVM.

1. *Quid sit confirmatio, & sub duplici forma potest concedi; & qualibet explicatur.*

2. *Itidem explicatur, in quo conueniant, & in quot differant.*

3. *Priuilegium corrigens ius commune concessum in forma speciali potest vni derogare, altero relicto in suo robore, esto inter se habeant connexionem, & hoc tripliciter potest considerari.*

4. *Guardiani electi ex. gr. à tota Definitione fruuntur iurisdictione ordinaria, sicut alij creati à familijs locorum iuxta primam, & secundã acceptionem ex tribus designatis.*

Dubium mouetur, quia iurisdictio consequitur ex creatione, nam eo ipso, quòd quis est electus in Guardianum, statim haber iurisdictionem ordinariam à iure in subditos: quæritur ergo, &c.

1. Pro intelligẽtia sit prim. notand. quòd multipliciter accipitur nomen, confirmatio, sed de hoc cõsulẽdi sunt DD. presertim Barbos. in collect. DD. in tit. de confirmatione vtili, & inutili: ad rẽ nostrã tamen est definitio Bald. in l. Si expressimus n. 17. ff de appellat. Abb. in c. 1. n. 5. de treg. & pace. Gutier. consil.

confil. 1 t. n. 5. *Est iuris quocũque modo quæsiti per legitimum Superiore facta corroboratio*: quæ definitio per verba, iuris quocumque modo quæsiti ostendit, dari duplicem confirmationis speciem; alterã in forma cõmuni, alterã verò in forma speciali, siue ex certa scientia. Prima est, cum Superior, non præcedente causæ cognitione, actum ab inferioribus gestum confirmat: de hac loquitur c. Examinata 3. tit. de confirmat. vtili, & inutili, c. Qui diuersitatem in princ. de concess. præbend. c. 2. vbi Gloss. 2. Ne sede vacante, de qua vide Dec. in c. 2. n. 5. de confirmat. vtili, & inutili. Curt. iun. conf. 279. n. 27. lib. 3. Riminald. iun. consil. 117. lib. 2. Secunda verò dicitur, cum scilicet fit cum perfecta notitia totius negotij, & omnium eius circunstantiarum, velut quandò tenor totius priuilegij, seù statuti inferitur in ipsa confirmatione: de hac loquitur c. 1. c. Veniens de transact. c. Pin. tit. de confirmat. vtil. & inutil. & Clem. 1. de iudic. de qua vide Decian. in c. Porrecta n. 15. tit. de confirm. vtil. & inutili Roman. cõs. 336. n. 2. Molin. de primogen. lib. 2. c. 7. n. 9. Mascard. de probat. concl. 12. Rot. decis. 455. num. 3. p. 2. diuers. ad hoc ergo, vt confirmatio, seù rescriptum dicatur ex certa scientia, duo copulatiuè requiruntur, alterum, vt totus tenor inseratur, alterum verò, vt cum eo causæ cognitio concurat, alioquin, vno istorum deficiente, gratia in forma communi intelligitur obtenta: Paris. consil. 33. n. 51. lib. 3. Alexand. consil. 128. n. 18. & num. 22. lib. 4. Grat. consil. 47. n. 5. lib. 1. Socin. iun. consil. 32. n 4. lib. 3. & alij, quos citatos sequitur Barbos. in collect. DD. cap. Cum dilecta tit. de confirm. vtil. &c. in dubio an confirmatio fit in forma communi, an potius in forma speciali, ommissis aliorum resolutionibus, magis receptum est, quòd nunquam præsumatur confirmatio in forma specifica. Ita Dec. vbi supr. à n. 44. cum seqq. Tuscus lit. C. concl. 708. n. 7. Garc. de benefic. part. 3. c. 2. n. 225. cum seqq. Molin. vbi supr. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. Gloss. 45. §. 1. n. 76. Aloys. Ricc. in collect. decis. part. 5. collect. 1192. Suar. de legibus cap. 18. num. 4. Rodriq. tom. 1. qu. 8. art. 3.

Pro secund. notand. fit, quòd vtraque confirmatio pro præsenti in hoc cõueniunt, quia per vtramque tribuitur authoritas, & robur actui, qui confirmatur cap. Quis nesciat 11. distinct. Abb. in cap. Ea quæ num. 4. de re iudic. Vital. in tract. de clausul. in clausul. supplentes; differunt verò prædictæ confirmationes, quia confirmatio in forma communi actui, aliàs nulli, validitatem non tribuit, nec dat vim non habenti cap. Quia diuersitatem de concess. præbend. cap. Cum dilecta. §. Nos igitur vers. volentes, de confirmat. vtil. & inutil. Oldrad. cons. 237. n. 8. Butr. in cap. Dudum num. 7. de decim. Crauet. cons. 668. num. 2. Innoc. & Imol. in cap. Dudum de dec. Felin. in cap. inter dilectos num. 13. de fid. instrum. Abb. ibid. & alij, quos refert, & sequitur Barbos. in collect. DD. in citat. cap. Cum dilecta. num. 21. confirmatio verò ex certa scientia actui nullitate carenti robur validitatis tribuit, eumque firmum facit, & validum, cap. 1. & cap. Veniens de transact. Felin. cap. Inter dilectos n. 3. de fid. instrumen. Panorm. ibid. Oldrad. vbi supr. num. 12. Petr. de Vbald. de collect. num. 44. Gutier. cons. 11. num. 5. Tuscus lit. C. tit. confirmatio ex certa scientia. Suar. de legib. cap. 18. num. 12. Palaus p. 1. tract. 3. disp. 4. punct. 2. §. 10. num. 5. Giunipar. in defens. iur. Pontif. disp. 1. quæst. 1. cap. 3. num. 2.

3. Not. tert. quòd, quandò sunt duo distincta, atque disparata ordinara à iure communi, licèt inter se habeant connexionem, priuilegium corrigens, seù statutum confirmatum in speciali forma potest vni derogari, altero relicto in suo robore, vt per se patet, quia illa connexio non se opponit alterius derogationi, ita vt alterum non permaneat in suo robore: exemplum sit in casu. Est secundùm ius commune, quòd electio Guardianorum, seù Priorum fiat à familijs cœnobiorum, & eo ipso, quòd sunt electi, habeant iurisdictionem ordinariam in subditos; sunt tamen, licèt dependeat vnum ab altero, distincta, & disparata, iurisdictio enim non est electio, neque hæc est illa; vndè non sequitur, quòd ad vnius derogationem, sequatur

etiam alterius derogatio, & ita confirmatio in forma specifica, quæ validat statutum aliàs nullum, quoad derogationem Priorum, ita vt possint creari aliter, quàm per electionem canonicam, tripliciter potest considerari. Prim. quatenus in forma speciali per clausulam, ex certa scientia, &c. confirmat statutum Religionis, corrigens ius commune, ita vt electio Guardianorum ampliùs non celebretur à locorum familijs, sed ex. gr. à Prouinciali vnà cum Definitoribus, nulla facta mentione eorum iurisdictionis in subditos. Secund. facta mentione derogationis iurisdictionis aliquarum rerum nominatarum. Tert. facta mentione derogationis aliquarum rerum nominatarum; hoc adhibito, & singularum secundùm omnes partes, &c.

PRIMA CONCLVSIO.

4. SI consideremus statutum confirmatum in forma speciali, prout in prima acceptione ex tribus assignatis, quatenus est correctorium iuris communis, itaut electio Priorum aliter quàm per electionem celebretur, nulla facta mentione iurisdictionis eorum in subditos procul dubio huiusmodi homines electi in Guardianos fruuntur illa authoritate, ac iurisdictione in suos subditos, ac si essent electi à locorum familijs. Suadetur ex doctrina Suar. de legib. lib. 8. cap. 14. num. 4. quæ explicat cap. De his de priuil. asserit ergo in hoc textu reprobari quandam restrictam interpretationem cuiusdam priuilegij, per quam inutile reddebatur; deindè verò in textu additur, inquit ita esse interpretandum, vt priuilegiati aliquam indè gratiam consequantur, & tandem adiungitur: *Dummodò ab alijs, quæ in re parochiali proueniant, prorsus abstineant*; ex quo textu omnes colligunt, priuilegium, quod vni iuri derogat, non esse extendendum contra alterum, si citra læsionem alterius potest consequi suam vtilitatem; idemque sumitur ex cap. Parentibus, eodem. sed id habetur in casu; nam prædictum statutum concedens ex. gr. Prouinciali, ac Definitoribus prouisionem Guardianorum, aliter quàm per electionem familiarum locorum, derogat vni iuri, nempè quòd ampliùs talis electio non celebretur à conuentibus, & citra læsionem alterius habet suam vtilitatem, quia obtinet suum finem absque eo, quòd lædat ius iurisdictionis in subditos; igitur non est extendendum ad derogationem alterius iuris. Præterea, ea, quæ lex non dicit, nec nos dicere debemus, nec est præsumendum l. Dissentientes. C. de repud. & c. Illa tit. de sede vacante: sed huiusmodi priuilegium, seù statutum nullam facit mentionem de derogatione alterius iuris, nempè de iurisdictione in subditos: ergo neque nos id dicere debemus, neque id est præsumendum.

SECVNDA CONCLVSIO.

SI huiusmodi priuilegium, seù statutum inspiciatur prout in secunda acceptione, absoluté est dicendum Guardianos creatos aliter quàm per electionem frui illa iurisdictione in subditos, quæ conuenit alijs Guardianis per canonicam electionem electis, de quibus nulla fit mentio in priuilegio, seù statuto derogante. Suadetur ex eo, quia species extensionis in materia correctoria iuris communis est prohibita; vndè quodlibet priuilegium, seù statutum, correctorium iuris communis non est trahendum vltra casus in eo expressos. l. Præcipimus in fin. C. de appellat. Gloss. in cap. Quamquam post figur. casus vers. not. 1. de elect. in 6. Rota decis. 840. coram Card. Seraph. & decis. 661. num. 4. p. 1. in recent. sed statutum prædictum nonnullis casibus derogat, nulla penitus facta mentione aliorum: ergo ad istos extendi nequit: ergo in istis pollent iurisdictione aliorum Superiorum, qui sunt electi secundum ius canonicum. Insuper suadetur, & erit doctrina etiam firmans conclusionem præcedentem, ex doctrina Ioann. Andr. C. p. vnico de excessib. Prælatorum. Ancharan. Geminian. ibid. Abb. in cap. Examinata in 6. de confirmat. vtil. & inutil. Alexand. in l. Quamquam. n. 2. C. de testam. milit. Mantic. decis. 222. n. 2. Felin.

in

in cap. Nonnulli num. 32. de rescript. quæ est, nunquam intelligi aliquid concessum contra ius commune, nisi specialiter exprimatur: sed hoc est in casu nostro: ergo nequit negari, quòd Guardiani tali priuilegio creati non habeant iurisdictionem in subditos, de qua nulla fit mentio in statuto pro derogatione eorum.

Dices, hanc probationem tantùm habere vim circa ea, quæ sunt inserta in corpore iuris, de quibus specialis mentio in derogatione fieri debet, non verò circa priuilegia, quæ tribuunt iurisdictionem Guardianis in subditos, quæ non sunt inserta in corpore iuris. Resp. falsum esse, quia, esto sit verum, quòd non enumerentur in corpore iuris, quandò tamen fauent Religioni, & sunt perpetua, vt supponitur, reputantur ob eorum perpetuitatem, ac si essent inserta in corpore iuris. Ita Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 1. n. 13. Hentiq. lib. 7. de indulgent. c. 22. n. 3. & c. 24. n. 4. fin. Bonac. disp. 1. q. 3. punct. 7. §. 1. n. 6. & 7. & alij penes ipsos. Castr. Palaus p. 1. tract. 3. disp. 4. punct. 10. n. 6. prætérquamquod dici potest, quòd ista spectant ad ea, quæ in facto consistunt; vnde clausula etiam ex certa scientia nil operatur circa ea, quæ in facto consistunt, vt docent Alexan. cons. 123. n. 20. verb. præmitto. & n. 22. & seq. vol. 4. Paris. cons. 1. n. 81. lib. 1. & consil. 4. n. 28. & consil. 74. n. 29. lib. 4. Menoch. consil. 1. n. 432. & consil. 2. n. 330. & lib. 2. de præsumpt. 20. n. 2. Garcias de benef. c. 2. n. 232. Tusc. lit. C. concl. 340. n. 44. & concl. 341. n. 20. Molin. lib. 2. de primog. c. 7. num. 21. Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 4. num. 6. & alij penes ipsos. Tertia acceptio indiget non mediocri explicatione; ideò mouetur subsequens quæsitum.

***

DVBIVM CLXI.

Quandò in confirmatione aliqua explicantur secundum substantiam, nulla facta mentione aliorum, sed tantùm in communi, dicendo, reliqua confirmantur; omnia, & singula secundum omnes partes, articulos, &c. & clausulæ, motu proprio, & ex certa scientia cadunt tam super illa singillatim explicata, quàm super reliqua tantùm in communi: quæritur, an confirmatio sit in forma specifica respectu omnium, an verò solum respectu eorum, quorum tenor saltem secundum substantiam est insertus.

SVMMARIVM.

1. *Adnotantur opiniones: an confirmatio dicenda sit in forma communi, vel potiùs ex certa sciētia, cum clausula illa, ex certa scientia, apponitur, & nihilominus res confirmata non est inserta in confirmatione.*

2. *Confirmatio iuxta titulum intelligitur tantùm in forma specifica respectu eorum, quæ enumerantur: quò fit, vt Prælatus localis circa illa nequeat ampliùs exercere iurisdictionem, & circa alia potest: varijs rationibus suadetur, varijsque obiectionibus satisfit.*

1. Illis præsuppositis, quæ de confirmatione dicta sunt in præcedenti quæsito, non leuiter inter DD. agitatur quæstio: an confirmatio dicenda sit in forma communi, vel potiùs ex certa scientia, quandò clausula illa, ex certa scientia, adijcitur; & nihilominus tenor priuilegij, aut rei confirmatæ non est insertus in confirmatione. Affirmat prima opinio clausulam, ex certa scientia, etiam si non inseratur tenor rei confirmatæ saltem secundùm substantiam, producere suum effectum, qui est præsertim corroborare actum, aliàs nullum.

lum. Ita Dec. in c. Porrecta. n. 10. Abb. c. Examinat. circa fin. tit. de confirm. vtil. & inutil. Ripa respons. 6. n. 10. lib. 2. Felin. in c. Cum vigesimum. n. 12. de offic. delegat. &c. Nonnulli. de rescript. Monoch. de arbitr. lib. 1. qu. 52. n. 9. Palaus p. 1. tract. 3. disp. 4. punct. 2. §. 10: Suar. de legibus. c. 18. n. 14. Alexand. cons. 15. Negat secunda asserendo, quòd clausula, ex certa scientia, non sufficiat, vt confirmatio fit in forma specifica, ita vt producat effectum intentum, sed desideratur etiam tenorem rei confirmatæ inseri in cõfirmatione, aut saltem quoad eius substantiam: hanc amplectuntur Bald. in l. fin. C. de fruct. & lit. expens. & in l. fin. C. sentent. rescind. non poss. Berous in c. 1. n. 37. & 42. de confirmat. vtil. & inutil. Mandos. ibid. Gozadin. consil. 9. nu. 8. Alexand, consil. 123. n. 20, 22. vol. 4. & cõsil. 125. & cons. 126. vol. 2. Ferret. cons. 38. Molin. lib. 2. de primogen. c. 7. n. 9. & lib. 1. c. 2. n. 21. vbi alios citat. Gabriel. lib. 6. de clausul. concl. 1. n. 10. plures alios referens. Brunus consil. 12. Ægid. decis. 392. & 475. Socin. Iun. consil. 32. n. 4. vol. 3. Mantic. decis. 222. n. 4. Pasqualig. in qu. mot. cent. 2. qu. 107. & alij. Ratio huius opinionis, quæ est sequenda, prout inferiùs, potest esse, quia nequit confirmatio promanare in forma specifica à Principe, nisi ab ipso sit volita secundum formam specificam; vndè necessariò in eo requiritur eius cognitio; nam nil volitum nisi præcognitum, quæ cognitio clara nequit haberi, nisi ex cognitione rei in suo esse specifico, & secundum omnes alias circunstantias; aliàs non esset clara cognitio, sed confusa: confirmatio enim in forma specifica dicit, quòd res in specie secundum suum esse determinatum, & circunstantionatum ita confirmetur, vt ex voluntate confirmantis absolutè valorem accipiat, ac si de nouo ab ipso fieret; quandò autem Princeps non inserit tenorem rei confirmatæ, aut clarè non constat habuisse plenam informationem, non dat rei valorem secundum esse determinatum, nec declarat suam voluntatem, quòd tendat in rem confirmatam secundum esse determinatum, & circunstantionatum: voluntas autem, quæ non exprimitur pro forma specifica, non valet pro forma specifica, quia tantùm solùm operatur, quantùm se declarat velle operari. Adde, quòd praxis docet sæpè apponi clausulam, ex certa scientia, & alias similes de consuetudine, esto Princeps non fuerit in specie informatus: hinc, cum Sixtus IV. confirmasset priuilegia Minorum, cum clausula, ex certa scientia, motu proprio, mera voluntate, & de nouo concedimus. Iulius secundus in Bulla, quæ incipit: In militantis Ecclesiæ agro apud Rodriq. tom. 1. Bullar. respondet non fuisse confirmata priuilegia, quæ non erant in vsu: si ergo dicta clausula tribueret esse confirmationi, seu priuilegijs in forma specifica, etiam priuilegia, quæ non erant in vsu, restituisset, cum proprium sit confirmationis specificæ restituere priuilegia amissa; cum sit noua concessio: hinc non videtur habere vim nouæ concessionis huiusmodi clausula, nisi constet Principem habuisse plenam notitiam, vt notat Rota decis. 666. n. 7. part. 1. Recent. apud Farinac. & decis. 192. n. 2. part. 1. Recent. apud eundem. Præterea, intentio operantis, dum occulta manet, non causat, sed solùm quatenus manifestatur. l. si reperendi ff. de condit. ob. caus. & notat Rota decis. 354. n. 6. apud Farinac. part. 1. sed, dum non exprimitur in confirmatione, semper manet occulta. igitur huiusmodi confirmatio operationis expers esse debet, & consequenter non in forma specifica. Quamobrem dicendum est hanc esse veriorem opinionem, & ideò sequenda est, non tamen est prima spernẽda, vt non habeat aliqualem veritatem, quia, cum clausula, ex certa scientia, operetur, vt habeatur præsumptio informationis in Principe, vt latè tradit Alexand. consil. 15. n. 2. lib. 5. Rota apud Farinac. decis. 180. n. 2. p. 1. Recent. proindè admittendum est cum Farinac. clausula 59. n. 14. in fin. causare tantùm præsumptionem informationis, quandò confirmatio versatur circa aliquod vnum determinatum: his suppositis.

CONCLVSIO.

2. HViusmodi confirmatio sicut intelligitur in forma specifica respectu eorum, quæ enumerantur, saltem quoad substantiam, ita vt ampliùs non fruantur Priores tali iurisdictione in subditos, sic nec intelligitur in forma specifica pro alijs, quæ speciatim non recitantur in dicta confirmatione, vel saltem quoad eorum substantiam; vnde iustè possunt vti tali iurisdictione in subditos sicut priùs. Suadetur: tunc adest confirmatio in forma specifica, cum tenor rei confirmatæ, vel eius substantia inseritur in confirmatione, vt patet ex secund. not. sed in casu, licèt dicatur, reliqua confirmari, &c. neque singula exprimuntur, neque eorum substantia notificatur: igitur respectu eorum nequit confirmatio habere vim formæ specificæ, & consequenter in his nulla derogatio. Prætereà, regula admissa est, quòd ea, quæ lex vult, exprimit. l. vnica. §. sin autem ad deficientis. C. de cadne. tollend. l. si seruus §. Prætor ait. vers. non dixit. ff. de acquirend. hæredit. Tiraquell. in l. Si vnquam tit. libertis n. 3. Surd. cons. 88. n. 4. & decis. 322. n. 22. & consil. 245. n. 45: vol. 2. Gutier. pract. lib. 3. qu. 22. n. 7. Alexand. consil. 94. lib. 2. ergo confirmatio vnà cum re confirmata, cum sit quædam lex particularis, si illis voluisset derogare in forma specifica, expressisset: sed sic est, quòd non expressit: igitur dicendum est, illa omnia, quæ carent expressione, carere etiam robore confirmationis in forma specifica. Et id magis confirmatur, si sensum Menoch. consil. 30. n. 8. Armendar. in proem. additionum ad recapil. legum: Nauarræ n. 150. & Barbos. in collect. DD. c. Inter corporalia. tit. de translat. Episcop. n. 14. attendamus, qui asserunt, quòd id voluisse præsumitur lex, cum facilè id exprimere potuisset, neque expressit. Adde, quòd modus discretiuus Principis, qui secernit aliqua, quæ in specie recenset secundùm substantiam, & aliqua, quæ non specialiter recenset, nisi in communi, sufficienter declarat diuersitatem intentionum in ipsomet Principe; iuxta regulam, quòd vnius inclusio est alterius exclusio. l. Cum Prætor. init. ff. de iudic. & l. Cum maritus. C. de procuratoribus. & l. ait Prætor. §. sed quod. ff. de minoribus. & c. Nonne. de præsumptionib. Thom. de Thomas. reg. 148. Menoch. de arbitr. casu 37 n. 22. & consil. 106. n. 314. Tusc. tom 4. lit. I. concl. 71. Surd. decis. 291. n. 2. Barbos. in collect. DD. in citat. cap. Nonne, sed Summ. Pontifex in huiusmodi confirmatione modo discretiuo se habet aliqua in specie recensendo, nonnulla alia in communi, vt de se patet: igitur pro certo tenendum est illa recensita quoad substantiam confirmari in forma specifica, ita vt intelligantur derogata: alia verò recensita tantùm in communi in communi confirmari, & consequenter habere vim confirmationis in communi, cuius ius nequit attingere iuris communis derogationem, aliorumque priuilegiorum à Summ. Pontif. concessorum.

Dices, prædicta clausula, ex certa scientia, in casu nil operatur, & ideò frustra est apposita. Respond. falsum esse, quia, licèt fortè nil operetur circa ea, quæ non sunt recensita singillatim, neque quoad substantiam in confirmatione; vndè ibi censetur eam esse appositam ex consuetudine, proindè non debet esse in consideratione, vt notant Tiraquell. in l. si vnquam. in præfat. n. 126. Couarr. rubric. de testament. sec. pars n. 14. Menoch. cons. 291. n. 24. nihilominus operatur respectu eorum, quorum tenor notatur, ac describitur in dicta confirmatione.

Iterum dices, responsionem non soluere argumentum, quia, cum in Principe præsumatur scientia iuris, vt ex textu. Licèt de constit. in 6. ex Tiraquell. de nobilit. c. 20. n. 41. & c. 31. n. 537. Valasc. cons. 51. n. 6. Gonzal. ad reg. 8. cancell. §. 4. proem. n. 85. habetur, & cum ea, super quæ cadit dicta clausula, spectent præsertim ad scientiam iuris, ideo circa ipsa etiam censenda est superflua. Resp. etiam hoc falsum esse; sufficit enim ad hoc, vt non iudicetur tanquam superflua, quod ex consuetudine apponatur, sed meliùs, sufficit ad hoc, vt &c. quod declaret Principem procedere ex certa scientia iuris, & quamuis huiusmodi

modi scientia præsumatur in Principe, nihilominus solent etiam ea explicari, quæ regulariter solent præsumi; vndè, vt verba non habeantur tanquam superflua, sufficit, quòd aliquid, vel minimum operentur, vt notat Crauet. consil. 76. n. 29. Becc. consil. 1. n. 10. Surd. decis. 36. n. 19. Macerat. lib. 2. resol. 46. n. 13.

Rursùs dices, totam hanc doctrinam satis destrui ex eo, quòd admittitur opinionem contrariam (quid operetur clausula, ex certa scientia) non esse spernēdam, sed amplectendam, quandò confirmatio ex certa scientia, versatur circa aliquod vnum determinatum, equidem sumus in casu; nam confirmatio est circa vnum determinatum, nempè circa iurisdictionem, & licèt in dicta confirmatione nonnulla, in specie explicentur, hoc fit ad maiorem explicationem; quarè etiam in rigore doctrinæ traditæ per huiusmodi confirmationem, ex certa scientia, habetur totalis derogatio iurisdictionis. Resp. subtilem esse obiectionem, sed etiam falsam, quia doctrina tradita semper erit intelligenda de vno specifico, & non de vno generico; iurisdictio enim Guardianorum circa subditos se habet tanquam genus, & cum genus sit aliquid confusum, vt omnes Philosophi fatentur, neque habere effectum, nisi confusum iuxta regulam, quòd effectus reputatur secundum naturam causæ, vt notat Bald. cons. 150. lib. 5. Tusc. lit. C. concl. 138. n. 10. ideò confirmatio confusa, quæ opponitur confirmationi specificæ, quæ tamen est illa, quæ debet derogare iuri communi, vt dixi superiùs, & non generica.

Iterum instabis responsionem non satisfacere, quia, licèt in philosophia genus respiciatur tanquam aliquid confusum; nihilominus aqud legistas habetur pro expresso, expressum enim dicitur, quod in genere dicitur; videatur Tiraquell. Gloss. sept. in verb. Express. referens text. & DD. præsertim Bald. & Bartol. proindè responsio non videtur soluere vim argumenti. Resp. verissimam esse doctrinam, quæ patitur tamen suas limitationes, relatas à dicto Tiraquell. inter quas hæc connumeratur, quòd non procedat, quandò lex noua correctoria iuris antiqui requirit aliquid expressè fieri, quia tunc non sufficiunt verba generalia, sed debent nominatim fieri, & specialiter, vt volunt Angel. & alij, quos citatos in sexta limitatione sequitur idem Tiraquell. in casu nostro satis fuit probatum id requiri; ideò responsio vera, & conclusio nostra firma, & stabilis.

Particulæ verò, seù clausulæ, motu proprio, quæ apponitur in confirmatione; non est insistendum, quia adhuc effectus est minoris efficaciæ, quàm sit clausula, ex certa scientia imò nullius, quia clausula, motu proprio, excludit solùm instantiam partis, & declarat, quòd Princeps spontè à se ipso procedit. c. si motu proprio de præbend. in 6. & volunt Gram. decis. 605. n. 31. Menoch. consil. 255. n. 40. Gloric. resp. 1. part. 2. n. 56.

Verùm doctrina tradita mihi magis placet; contraria tamen non est spernenda, quia est æquè probabilis, & fortè magis recepta in praxi.

DVBIVM CLXII.

An Abbas, seù Prior in suo cœnobio, cui præest, pacem teneatur procurare.

SVMMARIVM.

1. *Tripliciter potest inspici pax, & concordia; multisque modis ea definitur.*

2. *Est finis omnis regiminis, & Imperij, eiusque laudes describuntur.*

3. *Prior tenetur habere pacem cum Deo, & curare, vt subditi ea itidem fruantur.*

4. *Sub mortali tenetur conseruare pacem cum subditis.*

5. *Designantur media pro eius consecutione, & documentum non parui momenti extenditur.*

1. Tribus modis (& hoc fit prim. not.) potest inspici pax, & concordia, inquit Gregor. Tolosan. de Republ. lib. 11. cap. 13. Prim. inter Deum, & Principem, & popu-

populum. Secund. inter Principem, & populum. Tert. inter subditos ipsos.

Not. sec. quòd sicut in omnibus rebus inuenitur pax, cum omnia pace constent, nec aliqua sine pace subsistere possint; ita multis modis definitur secundùm D. Augustin. lib. 19. de Ciuit. Dei c. 13. quem sequitur D. Bernard. patu. sermon. 16. *Pax itaque*, inquit, *corporis est ordinata temperatura partium, pax animæ irrationalis ordinata requies appetitionum; pax animæ rationalis, ordinata cognitionis, actionisque consensio; pax animæ, & corporis ornata vita, & salus animantis; pax hominis mortalis, & Dei immortalis ordinata in fide sub æternæ legis obedientia; pax hominum ordinata concordia; pax domus ordinata imperandi, atque obediendi concordia cohabitantium; pax Ciuitatis ordinata imperandi, atque obediendi concordia ciuium; pax cœlestis Ciuitatis ordinatissima, et concordissima societas fruendi Deo, & inuicem in Deo; pax omnium rerum tranquillitas ordinis; ordo est partium, dispariumq; rerum sua cuiq; loca tribuens dispositio; proindè miseri, quia inquantum sunt miseri, vtique in pace non sunt, tranquillitate quidem ordinis carent, vbi perturbatio nulla est*: hæc Augustin. non omnes definitiones congruunt nostræ intentioni, sed aliquæ, de quibus inferiùs.

2. Not. tert. quòd sicut *Libertas*, inquit Chrysostom. hom. 23. in cap. 13. ad Roman. *illa dissoluta, ac moderamine carens, vbique mala, confusionisque causa est*; ita Summus Prouisor ad confusioni obstandum ordinauit, vt crearentur Rectores, ac Duces, vt inquit B. Laurent. Iustinian. de regim. Prælatorũ c. 3. *Verùm ne chisma fiat in corpore, quosdam eu membris instituit Rectores, atque Pastores ad componendum credentium mores, & dirigendum eorum gressus in disciplina virtutum, ac semitis mandatorum cœlestium*: quorum finis, vt plurimis in locis dixi, est pax, & testatur Gregor. Tolosan. vbi supra, quæ ab Augustin. definitur, *ordinata concordia*, consistens præsertim, ait S. Thom. 3. ethic. lect. 4. *in conuenientia uoluntatum, sicut corpus in conuenientia humorum*: cuius laudes breuibus, sed grauibus verbis tangit B. Laurent. Iustinian. de lign. vitæ tract. 5. de patient. cap. 1. dum dixit: *Magnum etenim pacis est bonũ; est enim pax securitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, uinculum amoris, consortium charitatis; hac simulationes tollit, bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placida, nescit extolli, nescit inflari, hanc, qui accipit teneat, qui perdidit, exquirat, quoniam, qui in ea non erit, à Deo alienus efficitur, nec ad hæreditatem Domini poterit peruenire, qui ad bonum pacis non studuerit peruenire*: quæ verba saltem vltima certè desumpsit ex D. Augustin. lib. 19. de Ciuitat. Dei, cap. 13. *Deus*, inquit, *naturarũ omnium sapientissimus conditor, & iustissimus ordinator, qui terrenorum ornamentorum maximum instituit mortales genus hominum, dedit hominibus quædam bona huius uitæ congrua, idest pacem temporalem pro modulo mortalis uitæ in ipsa salute, incolumitate, ac societate sui generis, quæque huic paci, uel tuendæ, uel recuperandæ necessaria sunt, sicut ea, quæ aptè, ac conueniẽter adiacent sensibus, lux ista uisibilis, auræ spirabiles, atque potabiles, & quidquid ad alendum tegendum, curandum, ornandumque corpus congruit eo pacto æquissimo, ut quicunque mortalis talibus bonis paci mortalium accommodatis rectè usus fuerit, accipiat ampliora, atque meliora, ipsam scilicet immortalitatis pacem, eique conuenientem gloriam, & honorem in uita æterna ad fruendum Deo, & proximo in Deo, qui autem perperam, nec illa accipiat, & hæc amittat.*

PRIMA CONCLVSIO.

3. Guardianus, seù Prior localis sub pœna lethalis culpæ toto conatu tenetur adhærere paci cum Deo, & procurare, vt subditi ea pariter fruantur, consistente, teste D. Augustin. vbi supr. in obedientia diuinæ legi præstanda. Prima pars suadetur, quia id postulare videtur officium assumptum; illud enim exercere in peccato mortali est notabilis irreuerentia facta Deo, inquit Aragon. 2. 2. quæst. 63. art. 2. & sufficiens ad contrahendam letha-

lethalem culpam, tum quia eligitur in ministrum Dei iuxta illud 1. ad Corinth. cap. 4. *Sic nos existimet homo, vt ministros Christi*: qui verò, ait Salon, 2. 2. quæst. 63. art. 2. controu. 1. inimicus Dei est, cum sit in peccato, quomodò potest esse minister eius? qui clamat in Euangelio. Ioann. 12. *Qui mihi ministrat me, sequatur*: & ideò S. Remig. in loc. Paul. citat. inquit: *Minister Christi est, qui præceptum illius seruando imitatur illum, sicut ipse dixit Ioãn. 12. Qui mihi ministrat, me sequatur*: tum quia eligitur in fidelem dispensatorem ministeriorum Dei, idest Sacramentorũ Ecclesiæ, inquiunt S. Anselm. & S. Th. in loc. cit. S. Paul. pro quorum digna administratione tenentur dispensatores, dicunt communiter DD. viuere sub æternæ legis obedientia, tum quia, ait S. Thom. 2. de reg. Princip. cap. 15. *Populum gubernare, indicare, & vnicuique suorum subditorum secundum merita prouidere, transcendit virtutem naturæ*: vndè necessario pro rectâ gubernatione indigent Rectores diuinis illuminationibus per Spiritum Sanctum: *Qui odit*, inquit S. Bernard. serm. 5. de Annunt. *sordes, nec habitare poterit in corpore subdito peccatis*: adeò inter conditiones, quæ faciunt dignum ministrum pro Prælatura, est honestas morum, & probitas: videantur Sanch. lib. 2. conf. cap. 1. dub. 2. Aragon. & Salon. vbi supr. Emin. Lugo de iustit. disp. 35. sect. 1. num. 1. & audiatur Caietan. super verb. Io: vlt. *Simon Ioannis diligis me plus his, inquiens: Qui non habet amorem Iesu, non est Pastor, neque Pontifex, nisi æquiuocè*. Secunda pars suadetur; quia Prælati sunt dati in fidelium vtilitatem, inquiunt S. Thom. 1. de regim. cap. 1. S. Antonin. 3. part. tit. 19. cap. 11. Regin. in prax. lib. 20. num. 69. Salon. vbi supr. nulla maior vtilitas nequit esse nisi in dilectione subditorum pro æterna salute procurando mandatorum Dei obseruantiam in eis, sine qua nemo videt Deum, quia etiam proprium officium, atque munus Prælatorum est expurgare, inquiunt DD. congregationem ab omnibus vitijs, & peccatis, vt regularis obseruantia de die in diem magis, ac magis propagetur; ideircò, inquit Dionys. Carthus. in opusc. de regim. polit. lib. 1. cap. 17. *Bonum commune Ciuitatis, veraque pax, & prosperitas eius in hoc præsertim consistit, vt populus in cultu, & honorificentia Dei benè se habeat, diuina præcepta obseruet; in hoc quoquè Superiores debent se inferioribus exemplares præbere*.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. Obnoxius lethali culpæ semper censendus erit Prior, si non habeat pacem cum subditis suis. Suadetur prim. ex doctrina D. Bernard. asserentis serm. 41. de modo viuendi: *Concordia ad faciendum peccatum mala est, concordia verò ad faciendum bonum, ad sectandam iustitiam, ad seruiendum Deo bona est, propter hoc sumus congregati in vnum, vt in seruitio Dei omnes vnum spiritum, & vnam animam habeamus*: sed id obtineri nequit nisi per pacem; ipsa enim gignit concordiam, quia consistit in voluntatum conuenientia, vt dixi ex mente S. Augustin. & S. Thom. ipsa enim componit membra in vnum corpus, teste D. Chrysostom. super verb. Pauli ad Coloss. 3. *Pax christi exultet, &c. Propter pacem vnum corpus sumus*: ergo ad hoc, vt habeatur fructus descriptus à D. Bernard. tenebitur Prælatus, qui tanquam caput in familia residet, habere pacem cum suis subditis. Suadetur secund. ex eo, quòd, resecato Ductore, ac Rectore à familia, resecatur pax, teste B. Laurent. Iustinian. de regim. Prælat. cap. 3. *Vbi deest*, inquit, *qui regat, vniuersa confusa sunt, procul est pax, &c.* ergo à contrarijs, vbi adest qui regat, vniuersa sub ordine sunt, & pax non desideratur: igitur, vt id habeatur, maxima debet præsertim enitere pax in capite cum suis membris; ideò dicebat Em. Lugo de iustit. disp. 35. sect. 5. n. 23. Cæteris paribus, ille melius gubernabit, qui maiorẽ cõcordiã cũ subditis habebit; & Petr. Castrô; in polit. Aristot. lib. 4. § quæ verò sit optima Respublica, ait: *Quantò est maior vnio Principantis ad subditos, tantò est politia securior, rectior, & vtilior*.

TER-

TERTIA CONCLVSIO.

5\. QVamuis sit satis probatum in Prælato summam enitere debere pacem cum subditis; nihilominus nisi designentur media, semper probatio censenda erit superflua. Ratio desumitur, quia Arist. 3. ethic. c. 3. ait, quòd Rector, & Politicus non consiliatur de fine, idest de pace, sed eo præsupposito, de medijs consiliatur; ideò dicebat S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 2. *Nec rectè consiliatur Rector, an pacem faciat in multitudine sibi subiecta, sicut nec medicus, an sanet infirmum sibi commissum; nullus enim consiliari debet de fine, quem intendere debet, sed de his, quæ sunt ad finem*: idem repetit in loc. cit. Aristor. lect. 8.

Media ergo congrua ad Abbatem spectantia pro quocunque tempore ad sibi cōciliandam pacem cum subditis; paucis sanè verbis, sed grauibus recitantur à B. Laurent. Iustin. de triumph. Christi agone c. 26. *Vniuersorum congregationes, familiasque Regentium hoc inesse debet pectoribus, vt ita se vniformiter communiceent singulis, quatenus vni alteri inuideri non liceat, sic infirmos fouere studeant, vt non negligant fortes, sicque ministrent validis, quatenus salutis monita, & exhortationis verba opportuno tempore afflictis, & imbecillioribus propinare non desinant: curam gerunt omnium habeant, & singulorum in præcordijs suis cunctos charitatis vinculo ligatos teneant, ita vt apud illos nec acceptio sit personarum, neque particularis affectio, quæ conuiuentium animos turbare valeat, seu obtutus offendere; alioquin liuoris, ac murmurij materiam germinabunt, fientque in subditorum laqueum; qui disponente Deo ad adiutorium constituti sunt*: & S. Bonau. de sex alis Seraph. cap. 6. ait: *Sit etiam humilis affabilitate, vt subditi facilem accessum ad eum habeant, & fiducialiter loqui, de quibus indigent, audeant, & patienter eos audiat, & benignè eis satisfaciat, & studiosè instruat, & alacriter exhortetur; studeat magis amari, quàm timeri, quia libentiùs obeditur ei, qui diligitur, quàm qui timetur*:

Licét proposita media sint multùm congrua Superiotibus, & Abbatibus pro se colligandis in vinculo pacis cum subditis; nihilominus non inferioris ordinis est iustitia in bonis monasteriorum distribuendis, imò fortè dicam altioris, quia, ea non seruata in bonorum dispensatione, etiam inter malos, vt optimè probat S. Grysostom: ad Ephes. cap. 4. hom. 9. prop. fin. nulla potest excitari pax, imò sperari, tandem dicit: *Vbique autem pacem licet inuenire cum iustitia, & virtute*: ideò S. Bonau. in loc. cit. aiebat. *Communē vitam cum cæteris Prælatus obseruet in victu, vestitu, & labore, vt non vacet conuiuijs, & potationibus; cum alijs sobrio cibo, & potu vtatur, nec sit eis dissimilis habitu, cum quibus est ei professio communis: nec à labore cæterorum se subtrahat, qui illos iubet in eisdem laboribus exerceri: Pastor si se à grege segregat, oues insidijs luporum exponit.*

Verùm quia in huiusmodi bonorum dispensatione multi sub prætextu consuetudinis, ac dignitatis decipiuntur, huc sunt reuocanda, quæ dixi in tractatu de iustit. distribut. prætertim ea, quæ seriò discutiuntur in dub. 57. cuius titulus est: Quæ diuisio bonorum communium inter subditum, & Superiorem seruanda sit, quæ tuta in conscientia iudicari possit.

Pro fine quæsiti sunt addenda aliqua verba Gregor. Tolosan. de Republ. lib. 11. c. 13. ad eruditionem omnium Regentium: *Amor, & concors animus Principis cum ciuibus præcipuum est politicum fundamentum, & constantis Principatus, vnum est inexpugnabile munimentum amor ciuium., nec pulchrius est, quam viuere optantibus cunctis, & vota non sub custode nuncupantibus: in hoc consistit*, ait Seneca lib 1. de clementia cap. 19. *vera Principis prudentia, vt sciat conciliare sibi populum, & conciliatum continere in amore sui cum optimis legibus, modestia ita, & patientia ab initio est necessaria, vt quod statim non potest populus pati, paulatim assuescat*. Tertia acceptio pacis examinatur in sequenti dubio.

DVBIVM CLXIII.

An Abbas, seù Prior curare teneatur, vt sui subditi vnione, ac pace fruantur.

SVMMARIVM.

1. *Pax finis regiminis seruanda à Rectore in cœnobijs, tanquam donum è Cælo elapsum.*

2. *Designantur tres species seditiosorum, quæ possunt lædere familiam sacri cœnobij.*

3. *Prælatus localis potest inspici, & tanquam caput politicum, & tanquam Pater spiritualis.*

4. *Sodalitates singulares à SS. PP. damnã tur tanquam diffidia, ac seditiones; vndè lethaliter sunt malæ, & tenetur Prælatus eas rescindere.*

5. *Commendatur pax, & habetur remedium ad euellendas sodalitates.*

1. Not. prim. quòd, cum finis regiminis, omnisque Imperij sit vnitas, & pax, vt dixi in superiori dubio; proindè non solùm illa enitere debet, vt elicitur ex Caietan. summ. tit. seditio, in Ciuitate, Regno, & exercitu, sed etiam in domo; vndè quælibet domus, familia, ac congregatio religiosa tenetur eã colere, propagare, tanquam donum è Cœlo elapsum, vt insinuat D. Benardus in epist. 29. in qua fundatur tota machina regularis obseruantiæ; *Qua facit*, inquit idem Sanctus in dedic. Eccles. serm. 5. *vnius moris habitare fratres in vnũ, sine qua non populus, sed turba vocatur; non est Ciuitas; sed confusio, Babylonem exhibet, de Hierusalem habet nihil*: de ista ergo loquimur in præsenti, quæ interrupta à ciuibus seditio dicitur, aut factio, vt obseruat Gregor. Tolosan. lib. 11. de Republ. c. 13. numer. 4.

2. Not. sec. quòd huc est reuocanda materia seditionis, quæ est tractata in dub. 28. cui addendum est, quòd tres species seditionum, seù seditiosorum, ac conspiratorum possunt considerari in Religionum cœnobijs, quæ contaminare videntur illa sacra loca, & quæ alijs Religiosis sodalibus solent esse molestæ, & odiosæ. Prim. est cognatorum, ac cõsanguineorum consociatio, atque vnio, quorum scopus, & finis est inter se vicissim commendare ingenium, doctrinam, probitatem, in rebus agendis dexteritatem extollere, ad nauseam vsque sodalium audientium, vt, alijs neglectis, promoueantur ad altiora studia, munera, gradus, ac dignitates, & vt meliùs fortè obtineatur finis intentus, aliorum virtutes deprimunt, sociorum errata notant, augent, & seminant, qui nihilo sunt illis omnium sententiam deteriores. Secund. est conterraneorum, hoc est ciuium eiusdem communis Patriæ, siue illa Vrbs sit, siue Prouincia, siue Regnum, siue natio, qui se in cœnobijs conglutinant, quamuis hoc originem habeat à natura; vt Arist. lib. 4. ethic. cap. 1. & ex eo Cicero lib. 2. offic. nihilominus mortalium prauitate à recto degenerant, & incidunt in conspirationem malam in omnium consodalium damnum, & contemptum, & est, cum conspirant ad excludendos alienigenas sodales suos, vt ipsi soli dominentur, soli negotia tractent, soli regnent in cathedris, in pulpitis, in confessionarijs, & in dignitatibus, in hæc tandem verba prorumpentes ab omni iustitia, & charitate aliena: noster cibus, panis, & potus sunt hæc. Tertia species est illorum tam consanguineorum, & conterraneorum, quàm aliorum, qui inter se conglutinantur, & vniuntur diuidentes se ab alijs eo fine, vt in electione futura Prioris eiusdem cœnobij eligendi à familia, seù Socij, ac Discreti pro ferendo suffragio in futuro Capitulo prouinciali, seù generali celebrando, vnus ipsorum per calculos, quantùm fieri potest, eleuetur in Priorem, seù Socium.

3. Not. tert. posse Priorem localem dupliciter inspici. Prim. tanquam caput politicum. Secund. tanquam Patrem spiritualem, & Prælatum.

PRI-

PRIMA CONCLVSIO.

4. Huiusmodi sodalitates, ac vniones damnantur à SS.PP. alijsque tanquam diffidia, ac seditiones: audiamus D. Basil. verba in c. 30. constit. *Charitatem quidem Monachi habere inter se mutuam debent, non ita tamen, vt duo, tresque seorsum à cæteris sodalitatem coeant; quandoquidem hoc non charitas est, sed seditio, & diuisio*, vt est in casu, *& eorum, qui sic coeunt improbitatis indicium*: & paulò inferiùs addit: *Eos, qui ita sociantur, improbè agere, & communis disciplinæ iura velle peruertere*: subscribit Basilio S. Chrysostom. 2. Thess. c. 1. or. 2. commendans mutuam charitatem Christianorum Thessalonicensium in explanatione verborum illorum: *Et abundat charitas vniuscuiusque vestrum inuicem: Quandò*, inquit, *bini, vel terni coniungimur, & duo quidem, vel tres, vel quatuor vehementer colligantur, à reliquis verò nos ipsos auellimus, dum ad istos refugium habemus, de istis omnia præsumimus; illud charitatis diuisio est, non charitas*: & tandem illustrata doctrina exemplo corporis, quod perderetur protsus, si oculus omnem curam in manum solam impenderet, neglectis reliquis membris, concludit: *Ista nanque non sunt charitatis, sed dissidy, schismata nempè, & biulca ruptura*: sentiamus etiam Iacob. Aluar. de vita spirit. l. 5. p. 2. cap. 26. de Religiosis immediatè loquentem, deque ijs differentem, qui inter se amore ducti conglomerantur ad vnum ipsorum, quantùm fieri potest, eleuandum, & extollendum laudibus, vt alijs sit antepositus: *Ex hoc autem*, inquit, *quid in congregatione Religiosorum, nisi discordia, & rixa, & dissensiones sperari possunt, dum quisque suum familiarem in potiori loco collocare, & supra alios efferre intendit? quid nisi iustitiæ, & æquitatis violatio, dum dignus non amatus reijcitur, & indignus amatus extollitur? quid nisi ipsius religiosa familiæ pernicies, dum volumus ab indignis, & immeritis, quia eos diligimus, gubernari?* Tandem Iulius Negronus in suo tract. de paucorum amicitijs c. 1. huiusmodi coniurationes sic definit: *Sodalitas paucorum, vel ab affectu, vel à praua voluntate Dæmonis astu per coniurationem clandestinam conflata, ad moliendum aliquid, quod sit contra leges.*

SECVNDA CONCLVSIO.

Vt meliùs SS. PP. doctrina, & aliorum solidetur, dicendum esse censeo huiusmodi sodalitates, quoad duas priores, in rigore doctrinæ esse veras seditiones, & cõsequenter lethaliter peccaminosas. Duas habet partes conclusio, quarum prima satis vera dignoscitur ex definitione seditionis: Seditio est, qua vnitas multitudinis dissoluitur discordantibus contra se inuicẽ partibus illius multitudinis: sed huiusmodi vniones, seù sodalitates sunt tales; nam vnaquæque & per animorum diuisionem, in qua formaliter consistit seditionis morbus, teste D. Isidoro ethymol. lib. 10. lit. S. quem sequuntur D.Thom. 2.2. qu. 42. art. 1. D. Antonin. vbi supr. & Farinac. de de crimin. læs. maiestat. qu. 113. insp. 5. & per actiones malas, & graues diuidit homines à corpore familiæ disrumpentes vnitatem, & pacem, quæ sunt maximum bonum in quacunque communitate: igitur haud hæsitandum est, quin propriè sibi vendicent seditionis nomen: & licèt altera pars familiæ non excitetur contra istas malas vniones, in quibus consistit seditio, contradicentibus contra se inuicem partibus; non ideò eximuntur à tali vitio, quia, quantùm in se est, scindunt pacem, vnitatemque disrumpunt, quod sufficit ad contrahendam culpam. Secund. pars habetur, scilicet quòd huiusmodi vniones sint lethaliter peccaminosæ, quia priuant familiam vnitate, & pace, quibus felix status eiusdem familiæ semper debet propagari; nam vt dixi in dub. 28. seditio ex genere suo est peccatum mortale, quia vnitati, ac paci communitatis opponitur. Probationes verò tertiæ coniurationis, seù malæ vnionis, quibus probatur, eam esse lethaliter malam, sicut extant duæ primæ, notantur in prima conclusion. dub. 28. ad quam mitto lectorem.

TER-

TERTIA CONCLVSIO.

SEmper lethali culpæ obnoxius censendus erit Prælatus localis, si pro viribus à cœnobio huiusmodi conspirationes non rescindet, & si non curabit, vt familiæ restituatur pax amissa. Suadetur prim. ex eo, quia quodlibet caput politicum, siue Dux, siue Gubarnator, siue Rex sit, sub mortali, vt communiter asserunt DD. tenetur pacem procurare, eamque conseruare in subditis, tanquam finem regiminis, expellendo mala, ea præsertim quæ vnitatem, pacemque scindunt: sed Prælatus huius cœnobij, sicut & alij Superiores, est caput politicum suorum subditorum, vt rectè notat Em. Lugo de pœnit. disp. 22. sect. 3. n. 70. igitur sub mortali tenebitur prædictas seditiones rescindere, vnitatem, ac pacem restituendo. Secund. suadetur ex eo, quia idem munus incumbit ei tanquam Patri spirituali, & Prælato, qui est à Christo Domino pro directione suarum ouium institurus, vt eas ducat per viam mandatorum suorum, & per semitas monasticæ perfectionis, vt optimè insinuat B. Laurent. Iustinian. de triumph. Christi agon. c. 26. in princip. *Qui obedientiæ iugo* inquit, *colla subiecit, non reijciat illud, sed humiliter quasi Deo, non hominibus famuletur, quia verò præsidet, non intumescat, sed veraciter se agnoscat, atque subiectos diligat tanquam fratres, & coæquales in Christo, eorum studeat militare profectibus, non sibi placeat, pacem habeat in se, pacemque in suo grege custodiat, quatenus vnanimes sint, & non sit in eis schisma, aut æmulationis materia*: idem ferè repetit de regim. Prælat. c. 3. *Verum ne schisma fiat in corpore, quosdam ex membris Deus instituit Pastores, atque Rectores ad componendum credentium mores, & dirigendum eorum gressus in disciplina virtutum, ac semitis mandatorum cælestium*.

Recordentur Prælati, quòd tanti est æstimanda pax, quia, ipsa introducta in familia, introducitur etiam Spiritus Sanctus vniens homines diuersi generis, morum, conditionum, atque studiorum, ea amissa, & vnio amittitur, & Spiritus Sanctus indè aufugit: audiant quæso verba Theophilati aperientis sensum literæ verborum illorum S. Pauli ad Ephes. 4. *Soliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis: Quemadmodum*, ait, *in corpore spiritus est, qui omnia continet, & vnit, etiam si diuersa fuerint membra, hunc ad modum in fidelibus Spiritus Sanctus est, qui vnit, & coniungit omnes, etiam si diuersa habuerimus & genus, & mores, & studia, atque per hunc Sanctu Spiritum vnum corpus efficimur: laboremus itaque hanc vnitatem conseruare per pacem, quæ est inter nos mutua; nisi enim connexio dilectionis inter nos fuerit, & paci mutuæ studuerimus, vnitatem istam, & coniunctionem amisimus, quam Spiritus Sanctus nobis dedit: quemadmodum si dissidium fiat inter manum, & pedem aduersum reliquum corpus impediaturque à coagmentatione, & connexu erga reliqua membra, non porrò deinceps ab vno Spiritu continentur: multa igitur sedulitate opus est, nec sine defatigatione, ac labore pacem poterimus habere connectentes nos inter nos, vt si huc vnus feratur, alter simul feratur.*

Pro fine quæsiti duo sunt designanda: Prim. pro remedio ad extirpandas huiusmodi coniurationes, ac malas vniones sit, vt tales perniciosi homines remoueantur à locis, & per alia cœnobia dispergantur, præsertim capita, quia, his percussis, dispergantur & oues iuxta dictum Zacchar. 13. *Percute pastorem, & dispergentur oues*: etenim in huius generis sodalitijs, & conspirationibus solemne est, capto duce, ac signifero, socios affectu in diuersa labi, & fœdera dissolui: ideò dicebat S. Gregor. lib. 6. registr. epist. 14. *Vulnerato vexillifero, multitudo citiùs dispersa capitur*. Secund. sit pro præseruatione, vt ipsi Superiores, ac Magistri præluceant subditis, & discipulis exemplo, cauentes istas pessimas vniones; verissimum enim est dictum S. Petr. Chrysolog. serm. 167. *Magistri authoritas constat ex vita docenda faciens, obedientem perficit auditorem*: & tantùm se debet alienare à prædictis malis, quantùm se cognoscit obligatum præ cæteris esse ornatiorem moribus, virtutibusque locupletiorem; mensura enim obligationis desumitur, inquit Laurent. Iustin. de regim. Prælat.

lat. c. 3. à capite corporis humani: *Quantum*, inquit, *corpus differt a membris, tantùm Prælatus debet subditos in perfectione præcellere*: quòd si aliqua ductus cupiditate ad promouendum amicum in successorem cœnobij, vel ad habendum Discretum, seu socium sibi gratum eligendum à familia pro suffragio ferendo in futuro Capitulo Prouinciali, vel ad sublimandum nepotem, seu conciuem ad aliquam dignitatem conuentus, se immisceat, & fortè tanquam caput prædictis sodalitatibus, sciat etiam se immiscere duplici peccato, videlicet seditionis vitio, peccatoque neglecti muneris, cuius officium præcipuum est abscindere prædicta mala, vnitati, ac paci adhærere.

DVBIVM CLXIV.

An Abbas, seù Prior in suis functionibus consilia adhibere teneatur.

SVMMARIVM.

1. *Consilium dupliciter consideratur. Prim. quoad res parui momenti. Secund. quoad res arduas.*

2. *Itidem consideratur, prudentiam esse necessariam Præsidentibus, quæ tamen, vt rectè operetur, bonorum consilio indiget.*

3. *Aduersus prudentiam peccatur per defectum scilicet, & per excessum.*

4. *In rebus parui momenti non tenetur Prior petere consilium: secus in arduis: & satisfit duabus obiectionibus.*

1. Not. prim. quòd hic non loquimur, quandò à lege, seù statuto decernitur consultatio, ita vt consilium sit de substantia rei agendæ; nam de hoc satis dictum est in disputatione de munere Definitorum, consulite ibi doctrinam, quæ facillimè applicari potest Prioribus, seù Guardianis; sed loquimur de consilijs adhibendis in negotijs, quæ passim occurrunt, pertractandis, secundum quod est consentaneum iuri communi, vsui, & rationi; vndè duo pliciter se possunt habere. Prim. quandò sunt res parui momenti, quæ quotidiè, & passim accidere solent. Secund. quandò sunt negotia ardua, quorum media pro exequutione Regentis animum nimis turbant, ita vt nesciat, quæ seligat, quia vndiquè sunt angustiæ pro felici exequutione, ita vt malum, quod timetur, præcaueatur; aut bonum, quod speatur, habeatur.

2. Not. sec. notum esse apud omnes, quantùm indigeant hi, qui præsunt, aliorum consilijs; ideò dicebat S. Thom. ex Arist. lib. 4. polit. lect. 13. *Operationes autem Principatus sunt consiliari de aliquibus, iudicare, & præcipere*. Pro maiori intelligentia est aduertendum, quòd Arist. 3. polit. c. 3. inquit, prudentiam esse eorum propriam, qui Imperium gerunt, adeò vt, si hac virtute sunt penitus orbati, orbare etiam se debeant Imperio, vt optimè dicebat Plut. in simil. *Vt non debet sumere citharam, qui canendi sit imperitus, ita non debet Imperium sumere, qui non sit prudentia præditus*: proindè dicebat S. Chrysostom. serm. 15. ad Ephes. *Nihil ad rerum administrationem ita necessarium est, quàm prudentia*: & quamuis id verum sit, verissimum tamen est & illud pronuntiatum Taciti 3: Ann. *Principem sua scientia non posse cuncta complecti*: ideo præcipuum munus prudentiæ est aliorum vti consilijs: quòd si hoc vetum est in quocunque regimine, multò magis in animarum gubernatione, quam esse artem artium dicit Innoc. III. in cap. Cum sit, de ætate, & qualitate: astipulatur etiam S. Gregor. Nazianz. in orat. 1. Apolog. *Nam profectò*, inquit, *ars quædam artium, & scientiarum mihi esse uidetur hominum regere, animal maximè uarium, & multiplex, ideò ars una est plures artes continens*: proindè S. Bernard. epistol. 28. ad Ardumonem promotum Episcopum aiebat: *Paulum imitari curato in honorificando ministerium tuum; honorificabis autem grauitate morum, maturitate consiliorum, actuum honestate: hæc sunt, quæ officium Episcopale maximè nobilitant, & ornant: omnia fac cum consilio, non tamen omnium, necquoramcunque, sed tantum bonorum*: idq; etiam ex S. Ambros. lib. 2. de offic. elicitur: *Talis debet esse*, inquit, *qui consilium dat, vt se ipsum*

se ipsum formam alijs ad exemplum bonorum operum exhibeat in doctrina, in integritate, in grauitate, vt sit eius sermo salubris, atque irreprehensibilis consilium vtile, vita honesta, sententia decora.

3. Vt meliùs intelligatur vis conclusionis pro tert. not. inquirendum est, quibus modis peccetur contra prudentiam; nam cum ipsa sit virtus, operari contra eam erit paccatum. S. Thom. 2.2. qu. 53. Less. de iustit. lib. 1. c. 2. dub. 4. Gregor. de Valent. 2.2. disp. 4. qu. 5. punct. 1. Bassæus summ. tit. prudentia n. 4. asserunt dupliciter peccari contra prudentiam per defectum scilicet, & per excessum. Ratio desumitur, quia sicut obiectum aliarum virtutum in medio consistit, ita etiam obiectum prudentiæ: igitur sicut contra alias virtutes potest peccari per excessum, & per defectum; ita contra prudentiam. Prætermisso membro per excessum, quod non facit ad rem nostram, dico cum DD. citatis per defectum contra prudentiam peccari quadrupliciter, præcipitatione, inconsideratione, inconstantia, & negligentia; ista enim omnia sunt contra regulas prudentiæ, quæ docet eas esse seruandas. Prætermissis etiam his vltimis duobus modis, qui similiter non spectant ad rem nostram, assero cum Valent. vbi supr. quòd præcipitatio est consilium non satis maturum, & circunspectum pro qualitate negotij; vndè directè opponitur contra maturum consilium: Inconsideratio est incogitantia, vel non satis attenta cogitatio earũ veritatum, ex quibus esset rectè iudicandum, vt tradit S Thom. vbi supr. qu. 55. art 4. Caiet. ibid. & Valent. vbi supr. & quamuis hæc duo ex genere suo non sint peccata mortalia, vt dicunt DD. nihilominus ratione periculi alicuius peccati mortalis, cui se homo exponit præcipitenter, & inconsideratè iudicando, & agendo, possunt esse peccata mortalia. Ita Lessius, & Bassæus vbi supr.

CONCLVSIO.

4 IN rebus, ac negotijs parui momenti, quæ passim occurrunt in cœnobijs, non tenetur sub mortali Prior petere aliorum consilium, sed sufficit proprio adhærere: secus est dicendum in rebus, ac negotijs arduis maximi ponderis tam ad euitandum aliquod malum, quàm ad promouendum aliquod bonum, quorum media pro electione sunt satis ambigua. Prim. pars suadetur, tum quia res sunt ordinariæ, & leuiores momenti ex se non petentes tantam cautionem, tum quia esset valdè durum, & onerosum pro singulis rebus parui momenti, quæ frequenter occurere solent, consilium congregare, tum quia, si huiusmodi negotia non possent expediri, nisi adhibito consilio, hoc esset in magnum præiudicium regiminis, nam multa, ac multa statim ac sunt orta, seù exposita, indigent nõ dilata exequutione, tum quia Prior eo ipso, quòd est electus ad hoc munus, iuxta electorum iudicium præsefert talem aptitudinem ad rectè consultandum, & iudicandum de rebus istis absque aliorum consilio. Secunda pars suadetur: tunc est peccatum mortale præcipitatio, & inconsideratio, cum homo se exponit periculo alicuius lethalis culpæ: sed si Prior in negotijs arduis, & non leuioris momenti, per quæ sunt promouenda non mediocre bonum, seù præcauendum non mediocre malum, quod sanè incumbit sub mortali Prælato ex munere assumpto, non adhiberet aliquorum, seù alicuius consilium, præcipitanter, & inconsideratè ageret cum probabili periculo peccandi lethaliter, cum homo ob imbecillitatem naturæ nesciat congruè media seligere, deque illis rectè iudicare, quia eius scientia nescit omnia cõprehendere, vt dixi superiùs: igitur prorsus est dicendũ, Priorẽ in talibus euentibus, ne præcipitanter, & inconsideratè cum periculo errandi lethaliter agat, sub mortali teneri infirmitatem naturæ propriæ aliorum consilijs munire: lumen huius conclusionis elicitur etiam ab Arist. 3. ethic. c. 3. dicente, consilium non debere esse de minimis quibuscunque, sed de rebus magnis: *Ad magnas*, ait, *res Consultores etiam adhibere consueuimus, nobis ipsis diffidentibus, quasi sufficere ad discernendum soli nequeamus.*

Dicet fortè quis, aliqua scientia inflatus, sufficere in rebus etiam arduis, & grauibus consi-

consilium, quod emanare potest à proprio intellectu, ad hoc enim sciētia fuit aequisita. Resp. huiusmodi hominē talia proferentem mittendum esse ad verba Sapientis Prou 3. *Ne sis sapiens apud temetipsum, & ne innitaris prudentiæ tuæ, quia dicentes, se esse sapientes, stulti facti sunt*, inquir Cyrill. inferiùs citandus; vndè Plut. in moralib. aiebat: *Vt in magnis tempestatibus validissimo clauo, optimo Gubernatore, & pluribus culturis opus est, sic magnas, & turbulentas res administraturis summa sapientia opus est, quam cum Gubernator non habeat ex se, à probis consiliarijs mutuetur, & discat*: hinc S. Cyrill. lib. 1. apolog. moral c. 10. cuius tit. *Vbi sunt multa consilia, ibi salus*, inquit: *Nonne plura vident quatuor oculi, quàm duo, & multiplicati radij plus illustrans, maior certè facultas est plurium, & ratis pluribus nautis securiùs gubernatur: verùmtamen cuius est consilium? nonne sapientiæ? nimirùm hæc, quæ abscondit vni, reuelat alteri & humilitatis amatrix, vtplurimum rectum de agendis consilium docet per alienum.*

Iterum dices, ex consilio petito sequitur confusio; nam cum sint diuersa ingenia, vt plurimum oboriuntur diuersæ sententiæ, quæ nequeunt ad aliud inseruire, nisi ad confudendam mentem petentis cōsilium; ideò magis tutum est aggredi negotium, licèt durum, & arduum a proprio tantùm consilio desumptum, quàm etiam ab alieno. Resp. falsum esse, quòd ex diuersis sentētijs à Cōcilia- ijs prolatis sequatur confusio; sequitur enim vera lux ad eligendum, quod meliùs videbitur pro finis consecutione negotij pertractandi, cum contrarietas in consilijs parturiat hoc ingens bonum, teste Erodoro lib. 9. asserente: *Nisi diuersæ inter se sentētiæ dicātur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habet, ea, quæ dicta est, vti; at cum plures dicta sunt, licet tanquam aurum deligere*: & Iso. orat. de pace aiebat: *Enim verò decebat vos, si publicam vtilitatem spectaretis, attentiùs eos audire, qui voluntatibus vestris aduersantur, quàm illos, qui assentantur omnia*: & paulò inferiùs: *Prætereà non fieri potest, vt illi; vel de præteritis rectè iudicent, vel de futuris prudenter deliberent, nisi contrarias inter se rationes conferant*: proindè S. Cyrillus vbi supr. *Quantò igitur consilium est ex pluribus, tantò salubrius exisstit; quoniam vbi multa consilia, ibi salus*.

DVBIVM CLXV.

An Abbas, seu Prior solo suo arbitrio absque aliorum consilio suis subditis præcepta imponere possit.

SVMMARIVM.

1. *Habetur acceptio de præcepto oneroso, & leui: graue, vel imponitur vni, vel pluribus, seu communitati.*

2. *Prælatus, dum imponit præceptum leue pluribus personis, non tenetur adhibere consilium: secus si est graue: habetur quadam ampliatio, & etiam limitatio.*

Titulus supponit huiusmodi præcepta non esse statuta ab aliqua Religionis lege, sed pendere ab arbitrio Prælati, qui secundum res contingentes iudicat ea esse imponenda.

1. Pro intelligentia sit, quòd præceptum, quod imponitur; vel est valdè onerosum, & extraordinarium; vel non est talis naturæ, sed potius mite, & leue: onerosum; vel imponitur vni personæ; vel pluribus, seù toti communitati; vel pro vnico actu; vel pro pluribus, seù pro tempore, quo durat Abbas, seù Prior; huiusmodi enim præceptum clarum est, vt dicitur in materia de legibus, & de censuris, extingui, extincto per mortem præcipiente, vel elapso Prælationis tempore.

CONCLVSIO

2. SI Abbas imponit aliquod præceptū singularibus personis, & non est valdè onerosum, & extraordinarium, ipse solus absque aliorum consilio, sed proprio iudicio ductus illud imponere potest: secus si graue imponere voluerit; nam tunc sufficiens consilium, vel maius iuxta negotij grauitatem adhibere debet. Prima pars suadetur, tum quia huiusmodi præceptum est ordinarium, & facile ad ferendum, tū

quia esset durum, imò multùm onerosum pro singulis personis in quolibet actu adhęrere aliorum consilio, imò consilium conuocare. Secunda pars habetur ex eo, quod inquit Suar. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. c. 8. quod regula rectæ prudentiæ postulat, vt res grauis non fiat sine maturu consilio, cum rectum in ea iudicium ex multis circunstantijs, rationibus, & interdum ex specialibus legibus pendeat; vnde si aliter fiat, grauiter peccari potest; vel ratione positiuæ legis; vel ratione temeritatis, & periculi errandi. Quæ probatio semper maiorē vim habebit, cum graue præceptum toti communitati imponitur, maximè si perseuerantet, seù pro diuturno tempore, quia tunc res est valde grauis; verùm subdit Suar. si pro vno actu, cuius occasio, & tēpus citò transit, facilius ferri potest absque huiusmodi consilio, nisi specialis prohibitio Religionis existat.

DVBIVM CLXVI.

An Prælatus, qui numerosæ familiæ præest, ita regularem disciplinam in tali loco tueri debeat, vt tres, vel quatuor vigiles, & custodes ponere possit in locis communibus, & publicis, vt explorent, & referant actiones, vt, si correctione dignæ sint, corrigantur.

SVMMARIVM.

1. *Sicut munus Prælati est corrrigere subditorum defectus; ita eos debet inquirere: extenditur quædam doctrina Caietan. negantis specialem inquisitionem.*

2. *Dupliciter sumi potest bonum commune. Prim. pro illa summa felicitate. Secund. pro felicitate humana quæ tamen nequit omne malum abÿcere, sed multa permittit ad maius malum vitandum.*

3. *Prælatus localis, tanquam frater nequit inquirere subditorū actiones, nec etiā vt Pater spiritualis tenetur custodes ponere pro maiori custodia disciplinæ regularis: varijs rationibus suadetur, & duæ obiectiones diluuntur.*

Pro intelligētia tituli sit prim. not. quòd hic non loquimur de illis cœnobijs, in quibus penitus regularis disciplina est relaxata, & deformata, quia clarum est Prælatos teneri absque præiudicio prudentiæ, ne maiora incommoda oriantur, vti congruis medijs, vt illis restituatur in integrū, quod fuit per negligentiam Superiorum, & per labilem subditorum naturam deperditum; sed loquimur de illis cœnobijs, in quibus vigor disciplinæ regularis floret, Superiorumque zelus magis, ac magis feruet, vt semper propagetur, ac foueatur.

1. Not. sec. quòd sicut officium Pastoris, & Prælati est monere, & corrigere subditorum peccata; ita tenetur ea inquirere, & in eorum vita inuigilare, vt videāt, si quę in eis fortè corrigenda sint. S. Thom. 2. 2. qu. 33. art. 2. ad 4. Silu. tit. correctio q. 2. Tabien. ibid. n. 3. Armill. n. 3. D. Antonin. 2. part. tit. 9. cap. 6. § 2. & alij, quos citatos sequitur Diana part. 3. de dub. Regular. resol. 42 & resol. 10. tract. 3. part. 7. Caietan. verò in 2. 2. D. Th. vbi supr. vnà cū Flores, mat. de correction. diff. 3. non audet id affirmare, sed dicit, vt Prælatus fungatur officio suo, sufficere vigilantiam communem, ad quam Prælatus communiter tenetur, & secundum occurrentes casus iuxta signa alicuius peccatoris inquirere, an correctione opus sit, ad quod maxima opus est prudentia, ne multa suspicio præcipitem, & exosum reddat Prælatum, & ne incuria multiplicationem peccatorū occultorum pariat in iudicio, cuius doctrina satis est extensa à Bann. 2. 2. qu. 33. art. 3. dub. 2. & licèt adhęreat opinioni aliorum, ab eodem tamen laudatur, asserente esse scientificam, nec non & discretione, & prudentia pręstantem; quarè in fine quæsiti timens se non attigisse scopum, inquit: In cuius decisione, si scopum non attigimus, nō mirum esse debet, cum prudentissimus Caietanus huius rei definitionem suspenderit; quamobrem me veniam postulare decet, quòd rem ita difficilem in casibus singularibus documentis communibus complecti ausus fuerim. Ratio verò superiorum DD. videtur esse, quia maxima, cū facilitate impunè peccarent subditi, cū eis nō sit nimis difficile, præsentiā Prælati in incōmodis, & defectibus fugere in maximū boni cōmunis dānū, ac disciplinæ regularis detrimētū; verùm

rum tamen est, talem doctrinam hac moderatione prudentiæ esse temperandam, ne sit nimia solicitudo, & intempestiua inquisitio; aliter enim à subditis Prælatus tanquam inquietus, & suspiciosus odio haberetur in damnum essentiæ regiminis, quod in reciproco amore seruatur. Ita Lorca 2. 2. qu. 33. art. 6. disp. 45. sect. 3. num. 11. Cordub. in annot. supr. 6. concl. Soti relatus à Sanch. opusc. 2. lib. 6. c. 2. dub. 14. cuius doctrinam tanquam veram admittit; vndè S. Benedictus citatus à Diana vbi supr. in Reg. c. 64. de Abbat. inquit: *Non sit turbulentus, & anxius, non sit nimius, non sit Zelotypus, & nimis suspiciosus.*

2. Not. tert. commune hominum bonum dupliciter sumi, vt docet Mirand. tom. 2. qu. 25. art. 2. Prim. pro vltimo fine supernaturali, qui est illa summa felicitas supremi boni in altero sæculo mediantibus bonis operibus consequenda, de qua modò non est sermo. Secund. pro naturali felicitate, quam ab intrinseco omnes homines possidere summoperè percupiunt in hoc sæculo consistente in quieto, tranquillo, ac pacifico statu Reipublicæ; & ideò omnis lex humana, quæ sancitur, semper debet tendere ad istud bonum consequendum, ut docet S. Thom. 1. 2. qu. 90. art. 2. aliàs esset existimanda iniqua, & iniusta quamobrem huiusmodi status non adeò est censendus pacificus, vt expellat à se omnia mala, & vitia, sed permissiuè admittit multa, modò societatem humanam non dirumpāt, ad euitandum maius malum, vt meretrices, sicut notat S. August. lib. 2. de ordin. c. 2. vt detractores, vt ciues in suo officio proprias affectiones moderentur, & eorum timore contineantur, de qua re Ioann. Faber. §. in summ. instit. de iniuria. vt vsuras. Iudæorum, de quibus Nauarr. lib. 5. consil. 33. de vsuris edit. 2. Layman de legibus lib. 1. tract. 4. cap. 4. n. 2. quia lex humana imponitur multitudini, & communitati, in qua maior pars hominum non floret virtute perfectorum; vt leuia peccata in congregatione, vt grauiora euitentur, de quibus Mirand. tom. 2. quæst. 5. art. 5. concl. 4. quia Prou. 30. & Ecclef. 7. scriptum est: *Noli esse nimium iustus; nam qui vehementer emungit, elicit sanguinem*: imò imperfectorum status petit, vt ipsæ leges multoties mitigentur, & benigniùs interpretentur reccurendo ad piam intentionem Legislatoris. Ita Miranda.

Pro quart. notand. reuocanda est huc doctrina not. 1. dub. 168. in qua ostendam tripliciter posse considerari Prælatum in ordine ad alios corrigendos, tanquam fratrē, Patrem spiritualem, atque Iudicem, &c.

PRIMA CONCLVSIO.

3. Prælatus localis nullo modo, vt frater, tuta conscientia potest inquirere subditorum acta, sed vt Pater spiritualis potest, ac debet eas explorare. Duas habet partes conclusio, & vtraque intelligitur probata in proprijs notandis.

SECVNDA CONCLVSIO.

Prælatus localis, vt Pater spiritualis, pro tuenda regulari disciplina fideli custodia nullo modo vigiles, seù custodes ponere potest in cœnobio, vt explorent subditorum actiones, vt si quid viderint correctione dignum, sibi denuntient ea intentione, vt fraternaliter corrigat, quem inuenerit delinquentem. Conclusio est aduersus Bann. vbi supr. & Hurtad. de Mendoza in 2. 2. vol. 2. disp. 162. sect. 5. §. 45. & Ægid. Coninch. disp. 28. n. 67. qui nimis rigidè loquuntur. In primis suadetur: si huiusmodi custodes essent deputandi à Superiore, cuius cœnobium multitudinem Religiosorū numerat, pręsertim vt disciplina regularis cōseruatur, ac magis, magisq; de die in diē propagetur, & non labefactetur: sed hoc videtur esse alienum à vigilantia prudentis Pastoris; quia leges non possunt, nec debent omnia vitia cohibere, tantò magis Prælatus, qui per tot vigiles contrarium intendit facere: ergo non debet, nec potest eos deputare; vndè in Ecclef. 7. notatur: *Neque plus sapias, quàm necesse est*, idest inquit Bonau. ibid. *Non debet Prælatus, seù Iudex excedere in perscrutando culpam, quia qui vehementer emungit, elicit sanguinē*; ideò dicebat Paul. ad Rom. 12. *Nō plùs sapere, quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem*: & Nazianz. orat. 26. ait: *Ne magnopere iustus sis, nec supra modum sapiēs par etenim iustitiæ, ac sapientiæ detrimentū*

affert, acris tam in actione, quàm in sermone animi impetus à bono nempè, & à virtute propter excessum excidens; hanc enim defectus, & excessus per eque regulam labefactant, non secus ac additio aliqua, aut subtractio; nemo igitur sapientior sit, quàm conueniat, nec lege exactior, nec luce splendidior, nec norma rectior, nec praecepto diuino sublimior; id verò qua tandem ratione consequemur? nempè si modesti, & compositi esse curemus, natura leges comprobemus, rationem ducem sequamur, ordinem, & disciplinam non aspernemur. Secund. si designandi essent maximè quia ad officium, seu munus boni Pastoris spectat non solùm monere, & corrigere, sed etiam inquirere subditorum facta, vt probatum est in sec. notand. si quæ in eis essent temperanda, & rescindenda: huiusmodi autem inquisitio debet esse multùm modificata, ac temperata, ne odio habeatur Superior, tanquam nimis suspiciosus, & inquietus, vt inquit D. Benedictus; ne essentia regiminis in amore reciproco inter subditum, & Superiorem consistens destruatur; ne, inquit Caietan. multa suspicio præcipitem, & exosum Prælatum reddat; ne tandem excitentur odia, dissensionesque inter vigiles, & subditos, & maxima diffidentia contra charitatem, & societatem humanam inter ipsos subditos, quæ omnia sanè euenient, teste experientia, in alijs casibus, eò quòd medium videatur esse nimis violentum, si vigiles deputarentur: ergo, vt inquisitio intra terminos temperantiæ contineatur, abstinendũ est à tali violento medio. Tert. nimia iustitia in Prælatis damnatur à Sapient. Eccles. 7. *Noli esse iustus nimium*; sed si vigiles pro regimine designarentur, nimia iustitia extenderetur, & excessus in culpis indagandis in præiudicium iustæ permissionis videretur; vndè S. Hieron. in Eccles. 7. tom. 1. ait: *Si quem rigidum, & trucem ad omnia fratrum peccata conspexerit, vt nec in sermone peccanti, neque propter naturalẽ interdum pigritiam moranti det veniam, hūc scito plus iustum esse, quàm iustum est; nam inhumana iustitia est fragilitati conditionis hominum non ignoscere: noli ergo esse iustus multùm, quia pondus grande, & pondus paruum abominatio coram Domino*: ergo. Quart. ad quietum, tranquillum, & pacificum Reipublicæ statum positum in illa summa felicitate tantùm in hoc sæculo desiderabili pertinet non solùm delicta moderata disciplina, ac correctione punire iuxta illud dictum: *Multùm interest Reipublicæ, congregationibusque cunctis, ne delicta maneant impunita* quarè S. Augustin. in quæst. vet. testam q. 15. dicebat: *Nimia iustitia incurrit peccatum, temperata verò facit perfectos*; sed etiam multa permittere, & impunita relinquere ad euitandum maius malum, vt dicebam in tert. notand. ergo pro tranquillo, quieto, ac pacifico statu illius cœnobij nonnulla incommoda ad euitandum maius malum contra disciplinam regularem erunt permittenda, & tolleranda: sed si huiusmodi inquisitio in conuentu cõstitueretur, prudens permissio arceretur à cœnobio in maximum illius damnum, quia, ea amota, suscitantur odia, discordiæ generantur, murmurationes audiuntur, & pax, pro cuius conseruatione multa sunt dissimulanda, vt docent SS. PP. expellitur, teste experientia; maximè quia huiusmodi vigiles nequeunt ita secretè institui, vt tandem non detegantur: ergo tale medium inquisitionis tanquam perniciosum à pacifico statu cœnobij est abdicandum. Quint. & vltim. probatur ex doctrina ipsius Bann. quia, quandò dicit Prælatum posse instituere vigiles in cœnobio est deductum ex tertia cõclusione, in qua tanquam principale intentum statuit posse aliquandò Superiorem designare vigiles: ergo doctrina Doctoris bene intellecta nihil aliud concludit, quàm continuatam damnare inquisitionem, sed tantùm in aliquo casu esse instituendam, quod nos non negamus.

Dices, si huiusmodi inquisitio non esset inserenda in numerosa familia Religiosorum, multa incommoda sequerentur in detrimentum regularis disciplinæ, & sic paulatim omnino infirmaretur, ac debilitaretur, quia in quacunque congregatione plures sunt infirmi, & debiles in virtute; maximè quia Superior vbique nequit esse. Resp. disciplinam regularẽ non esse ita seruandam, vt existimet Superior omnia incõmoda euelli posse, quia esset maximus error in regula prudẽntiæ, & regiminis, vt clarè habetur ex superioribus, sed est tuẽda iuxta obligationem notatam in sec. not.

Prælatus

Prælatus ipse debet prudenter subditorum vitam inquirere, qui disciplinam solent incommodis labefactare; nam ij satis innotescunt: debet etiam eis præbere aures; qui zelo disciplinæ, & charitatis ducti de incommodis ortis, visis, & non inquisitis monent, qui in familia reformata non desunt: potest adhuc officiales maxima cum prudentia, & circonspectione, ne pax amittatur, interrogare, quia hic non loquimur de incommodis famam subditorum denigrantibus, sed de illis, quæ disciplinæ regulari leuiter aduersantur, nonnullaque alia media à prudentia suppeditata adhibere. Addo, quòd, quandò infirmi, ac debiles sciunt Superiorem proprijs oculis euigilare, monasterium parum, aut nihil perturbant, in proprijs incommodis temperantur, & maxima cum cautela in actionibus progrediuntur, vt experientia docet.

Dices, Prælatus tenetur inquirere: ergo tenetur media adhibere proportionata fini correctionis, erunt talia, si non excesserint officium Patris, ac Prælati prudenti zelo ornati, inter alia quippè enumerantur huiusmodi vigiles iuxta dictum Bann. in quart. conclus. asserentis non excedere ius Prælati. Resp. excedere ius prudentiæ, si semper sunt instituendi, eò quòd sit nimia vigilantia, quæ mille incommoda tandē parit, non excedere, si aliquàdò in casu particulari; ideò admittitur tertia conclusio Doctoris, quia in illis casibus non sequuntur incommoda recensita; & si sequuntur in delinquente solùm, & sunt modica, quæ non debent propter bonum delinquentis, & propter bonum commune perpendi, sed delinquenti imputari.

DVBIVM CLXVII.

An Prælatus tuta conscientia tolerare possit subditum, omnia referentem, quæ de eo subditi obmurmurant.

SVMMARIVM.

1. *Non loquimur de detractionibus subditorum grauiter lædentibus Prælati famam, sed de leuibus.*

2. *Ob plures infirmos, ac debiles leues murmurationes in cœnobijs possunt frequenter audiri, quæ tamen prudenter a Prælatis sunt spernendæ.*

3. *Nequit Prælatus tolerare subditum, qui refert murmurationes, quæ de ipso Prælato per cœnobium circumuoluuntur: varijs rationibus probatur, & diluitur quadā obiectio.*

1. Not. prim. quòd hic non loquimur de illis detractionibus subditorum grauiter lædentibus Prælati famam, quia sicut nequit defensionem dissimulare, vt docent S. Thom. 2.2. qu. 73. art. 4. Sot. de iustit. lib. 6. qu. 12. art. 2. Less. de iustit. lib. 2. c. 11. dub. 6. n. 32. Petr. Nauarr. lib. 2. de restitut. c. 4. n. 103. Salon. 2.2. qu. 73. art. 1. contr. 3. eò quòd eius fama obstricta regimini omninò censenda sit; ita nequit nō tolerare subditum eius famam grauiter denigratam referentem, & declarantem delinquentem. Limita, modò diffamatio sit publica, quia si secreta, tanquam detractor habetur delator; sed loquimur de leuibus murmurationibus, in quas aliquandò claustrales prolabuntur.

2. Not. sec. quòd in communitate, vt dictum est sæpius iuxta mentem Soti, & Suar. plures infirmi, ac debiles, quam fortes in spiritu morantur; quare tales murmurationes in cellis, alijsque officinis possunt frequenter audiri; vndè signum semper erit maximæ prudentiæ Prælati eas studiosè dissimulare, ac spernere, inquit Peirin. de Prælato qu. 2. c. 3. § 11. n. 97. à D. Gregor. homil. 9. in Ezech. instructus: *Cum lingua, ait, denigrantium corrigi nequeunt, æquanimiter sunt per omnia toleranda*: & S. Hieronym. in Eccl. c. 7. ait. *Fac quæ præcepta sunt tibi, & Sapientia auxilio confortatus, vel ad bona, vel ad mala præpara cor tuum, & non cures quid de te loquantur inimici, qualis foris opinio sit; quomodò enim prudentis uiri est murmurantem famulum non audire; nec curiosè aurem apponere, quid de se loquatur absente, si enim hoc fecerit semper in tribulatione erit, & ad mussitationem serui iracundia commouebitur; sic & sapientis hominis est sapientiam prauiam sequi, & vanos non considerare rumores:* & ali-

& aliqui DD. præsertim Mirand. tom. 2. qu. 5. art. 5. consil. 4. affirmant maximam esse sapientiam, & prudentiam leuia peccata dissimulatione prætertire, admoniti ab illo Prou. 30. & Eccl. 7. *Noli esse nimium iustus; nam qui vehementer emungit, elicit sanguinem.*

CONCLVSIO.

3. SVbditus referens Prælato leues murmurationes, quæ de eo per cœnobia circunuoluuntur, delinquentes nominando, non est in conscientia tolerandus. Probatur ex c. Discordantibus Clericis dist. 90. vbi habetur iuxta sententiam Felin. in c. 1. n. 5. de tregua, & pace: Marc. Anton. Genuens. in man. Past. c. 43. n. 1: Barbos. in collectan. DD. eod. tit. & dist. Prælatos sub mortali teneri, discordantibus Clericis, pacem procurare: sed si toleraret huiusmodi subditum à munere proprio deficeret, quod est iurgia resecare, pacem, & concordiam amare, dando manum discordiæ inter seipsum, & subditos murmurantes, teste experientia, quia, quandò aures conceduntur delatoribus, pax à domo expellitur; nam, vt benè probat Tiraquell. de pœn. tempor. caus. 5. n. 82. & Peirin. vbi supr. n. 106. *Tantus est amor sui, vt quisque etiam sanctissimus excutiat in proprijs*: & S. Hieronym. ad Celant. epist. 14. tom. 1. inquit: *Nihil tam inquietat animum, nihil est: quòd ita mobilem mentem, & leuem faciat, quàm facilè totum credere, & obtrectatorum verba temerario mentis assensu sequi; hinc enim crebræ dissensiones, hinc odia iniusta nascuntur, hoc est quod sæpè de amicissimis etiam inimicos facit, dum concordes quidem, sed credulas animas maliloqua lingua dissociat: at contra magna quies animi, magnaque est morum grauitas non temerè de quoquā sinistri quid audire*: ergo Prælatus talem subditū tuta conscientia tolerare nequit. Prætereà; vel id fit zelo iustitiæ, vt murmuratores pœna plectantur; vel zelo charitatis, vt Prælatus emendetur: non prim. vt ait Arist. 3. polit. c. 6. *Qui de se ipsis iudicant, vt plurimùm non sunt recti Iudices*: & ibi S. Thom. ait lect. 7. *Quòd id prouenit ex nimia affectione, quam homo habet ad se ipsum*; quæ rationis iudicium peruertit vndè 2. 2. qu. 64. art. 5. ad 2. addit, quòd nemo est Iudex sui ipsius, & nemo est Iudex in propria causa. l. qui iurisdictioni. ff. de iurisd. omn. iud. non secund. quia si charitas postulat emendationem Prælati, postulat etiam, vt manifestentur imperfectiones absque eo, quòd deregantur nomina murmurantium: restat ergo id fieri vel aliqua malignitate; vel ad sibi conciliandam, seù conseruandam beneuolentiam Prælati ob aliquem finem à regula diuina aberrantem; quocumque modo fit, nequit tuta conscientia tolerari. Addo, si esset tolerandus, maximè quia aliquandò peccata subditorum sunt dissimulanda, vt ait Mirand. cum omnibus DD. sed in hoc casu id nequit fieri, quia, peruersis delationibus opponitur essentia regiminis, quæ consistit ex sententia PP. teste Homobono tract. 7. de 4. præcept. decal. c. 16. qu. 78. in reciproco amore inter subditum, & Superiorē, qui licèt sanctissimus, in proprijs tamen ob amorem sui cæcutiens se habet: ergo. Et confirmatur, quia sicut Superior tolerare nequit subditum diuidentē fratres seminando zizania inter ipsos, eò quòd mortaliter peccat dirimendo amorem, & amicitiam, vt aiunt DD. ergo tantò minùs tolerare nequit auferentem à se amorem erga subditos, maximè quia amor inter subditū, & Superiorem absque vlla difficultate maioris ponderis videtur esse, quàm amor, & amicitia inter amicos.

Dices toleratur in ordine ad rectam gubernationē, & ad propriam emendationem. Resp quòd sicut prudentia est illa virtus, quæ totam domum, seù familiam regere, & gubernare debet; ita signum maximæ prudentiæ est in Prælato eas murmurationes spernere, & studiosè negligere, non ignorando Prælatos esse positos tanquam signum, in quod linguæ subditorum murmurationum sagittas immittunt; nec modificatio actionum ad propriam vtilitatem est facienda detractore nominato, quia non est medium necessariū pro emendatione, sed pro discordia, vt rectè notat S. Hieronym. vbi supr.

Pro fine quæsiti legant Prælati verba S. Gregor. epist. 52. lib. 2. registr. de quodam spon-

spontaneo delatore, & hæc scripsit Ioanni Constantinopolitano: *Ego beatissimo viro domino Ioanni scripseram, sed credo, quòd mihi familiaris vester ille iuuenculus rescripsit, qui adhuc de Deo nihil didicit, qui viscera charitatis nescit, qui in scelestibus rebus ab omnibus accusatur, qui insidiari quotidiè diuersorum mortibus dicitur per occulta testamenta, nec Dominum metuens, nec homines erubescens: mihi crede frater sanctissime, si zelum charitatis perfectè habes, ipsum prius corrige, vt ex his, qui nobis vicini sunt, & ij, qui vicini non sunt, exemplo melius emendentur: illius linguam noli recipere, ille ad consilium vestræ sanctitatis debet dirigi, non autem sanctitas vestra ad verba illius inflecti, enim illum audit, scio, quia pacem cum suis fratribus habere non poterit*: hæc S. Gregorius. Doctrina hæc, licèt vera, habere debet aliquandò suas limitationes iuxta doctrinam Bonacin. de rest. disp. 2. qu. 4. punct. 7. cui mitto prudentem lectorem.

DVBIVM CLXVIII.

An Prælato locali licitum sit socium adhibere subdito suspecto de minùs honesta conuersatione, vt sibi, tanquam Patri, ad fraternè corrigendum illum denuntiet.

SVMMARIVM.

1. *Prælatus consideratur primò, vt frater; sub hac forma nequit explorare vitam Religiosorum, imò peccaret, si id faceret. Secund. vt Pater spiritualis. Tert. vt Iudex; sub hac enim forma cauere debet, ne sibi velit vsurpare iudicium Dei.*

2. *Potest, ac debet Prælatus socium ei, quē tanquam suspectum habet de crimine, assignare.*

3. *Adnotantur duæ opiniones: an possit idem Prælatus socio significare aliquid de subdito suspecto, & inclinatur in partem negatiuam.*

4. *Itidem adnotantur ea, quæ facere potest Prælatus circa subditum suspectum.*

1. Not. prim. quòd in Prælato Ecclesiastico tria sunt consideranda, ratione quorum se habet aliquo modo ad alios corrigendos. Prim. se habet tanquam fratrem, sicut sunt omnes alij, quibus officium correctionis incumbit, & vt talis nullo modo debet, & potest vitam fratris explorare, vt fraternaliter corrigat, quia, vt dicit Augustin. lib. de verb. Domin. serm. 16. *Admonet nos Dominus noster non negligere peccata nostra, non quærendo quid reprehendas, sed videndo quid corrigas; alioquin efficeremur exploratores vitæ aliorum contra id, quod dicitur Prou. 24. Ne quæras impietatē in domo iusti*: nomine iusti intelligitur, qui in communi opinione habetur innocens: uideatur Sanch. opusc. 2. lib. 6. c. 2. dub. 4. referens pro confirmatione doctrinæ multos DD. addendum tamen est Lorcam 2.2. qu. 33. art. 6. disp. 45. sect. 3. n. 10. damnare huiusmodi inquisitionem, tanquam vitiosam, & reprehensibilem, quia generat scandala, & occasionem præbet odijs, & dissensionibus; nam homines molestè ferunt acta sua inuestigari ab alijs, & natura sua hæc inquisitio iniuriam facit proximo; aduersatur enim honori, & æstimationi, quāquisq; habere apud omnes cupit; quarè nunquam ex charitate, sed ex ambitione, & solicitudine vana, & inepta oritur: hæc Lorca, & Fernand. in exam. Theol. moral. part. 1. c. 3. §. 3. n. 7. inquit ex D. Thom. in 4. dist. 19. qu. 2. id esse ex genere suo mortale, tanquam rem nimis iniuriosam: ex quo sequitur, malè se gerere Religiosum circumeuntem monasterium ad inquirenda, & exploranda aliorum Religiosorum facta, vt denuntiet Prælato, peiusque facere Prælatum tolerantem talem subditum. Secund. tanquam Patrem spiritualem, cuius officium est verbo, & exemplo instruere subditum, eique Sacramenta ministrare, vt ipse saluus fiat. Tert. tanquam Iudicem habentem in foro exteriori potestatem iuridicè procedendi ad correctionem delinquentium propter bonum commune, & ius ad inquirendam vitam subditorum, vt fraternaliter corrigat, ac superioritatem supra communitatem ad proui-

prouidendum bono communi. Aduertant tamen Prælati cum Bann. 2.2. qu. 37. art. 8. dub. 2. ad 4. quòd multa sunt relinquenda iudicio Dei, & caueant, ne sibi velint vsurpare iudicium illius, qui reddet vnicuique secundum opera sua: sunt enim aliqui Prælati, qui plùs nimio zelo corrigendi crimina aguntur, & non secundum scientiam, & valdè satagunt, vt vniuersa subditorum peccata in publicum iudicium veniant prętextu boni communis conseruandi, cum tamen non omnia peccata sint specialiter boni communis destructiua, circa quæ solùm rigidus zelus iustè exercetur; alia verò crimina debent Prælati præsertim Ecclesiastici, vt Patres corrigere, & in profundum maris demergere, cuius rationem tradit D. Thom. 2.2 qu. 33. art. 7. quoniam hominis fama magnum bonum temporale est, & ad spirituale vtile.

CONCLVSIO.

2. POtest Prælatus tanquam Pater, & tenetur socium iungere ei, quem tanquam suspectum de aliquo crimine, ac parum honesta familiaritate habet, vt eius actiones obseruet, atque exploret, & referat Superiori, vt fraternaliter corripiatur Ita Bann. 2.2. qu. 37. art. 3. dub. 2. Torres ibid. disp. 89. dub. 5. Castr. Palaus 1. de charitate tract. 6. disp. 3. part. 11. n. 8. Suadetur prim. sicut ditior, quàm minùs diues in multis casibus obligatur magis ad præceptum eleemosinæ; ita Prælatus, qui est alijs potentior ad commodè exercendam correctionem fraternam, quandò opus est, efficaciora media tenetur adhibere: at casus propositus est talis: ergo socium vigilantem subdito suspecto assignare debet; quia esse videtur illud medium congruum, & efficax pro conseeutione finis eleemosynæ spiritualis, quæ est correctio; maximè quia tenetur inquirere subditorum vitam, vt inquiunt D. Thom. Abulens. Tabien. Turrecrem. Gabriel. D. Antonin. Viguer. Adrian. & alij, quos citatos sequitur Sanch. vbi supr. Bann. vbi supr. & cui incumbit finis in hoc casu, etiam incumbunt media ad finem; vndè D. Gregor. lib. epist. 12. nullo modo excusat Prælatum à correctione subditorum ex eo, quod dicat, se subditorum delicta nescire: *Quæ potest*, inquit, *esse Pastoris excusatio, si lupus oues comedat, & Pastor nescit*. Secund. quia Prælatus tenetur ex præcepto correctionis exponere vitam, vt corrigat oues in casu, quo priuatus non tenetur, vt Sanch. vbi supr. docet: ergo similiter tenetur aliam maiorem adhibere curam ad corrigendum: ergo socium tali subdito adhibere tenetur.

3. Addunt Bann. & Torr. vbi supr. posse Prælatum socio significare, se malum suspicari de subdito dicendo, obserua illum, si iam apud Prælatum suo modo subditus amisit famam; secus si retinet eam, quorum doctrina non placet Castro Palao, & rectè quidem, quia absque malæ opinionis significatione potest socij vigilantiæ commendari, & quæ causa esse potest cohonestans infamationem? addit tamen, si Superior corrigens delinquentem de eius emendatione dubitat, posse socio exploratori aliquid de subdito significare, ac proindè necessariam esse vigilantiam super illum, vt sic aperiatur via socio deferendi Superiori crimen, si viderit; nam in tali casu socius præsumere non debet se posse efficaciter corrigere, cum præsumere debeat monitum fuisse, & non esse emendatum.

4. Suar. quatuor adnotauit, quæ facere potest Prælatus, vt habetur 4. de Relig. lib. 10. c. 10. n. 14. & c. 12. n. 37. quem sequitur Castrus Palaus vbi supr. n. 10. & Caspens. in cursu Theolog. tom. 2. tract. 17. disp. 6. sect. 3. n. 3. Prim. dicit posse Prælatum, si ei moraliter constet de delicto subditi, saltem per dictum vnius testis oculati à falsitate alieni, grauiter subditum reprehendere, etiam coram duobus, vel tribus testibus, si id iudicauerit expediens, ad eam confundendum, & commonendum. Secund. posse ob eandem rationem pœnitentiam ei aliquam iniungere, ieiunium, vel flagellationem. Tert. minis eum terrere. Quart. imponere sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda ne talem locum suspectum adeat, neue cum tali persona loquatur, & id etiam cum ipso delatore & testibus, vt sic de eius transgressione clariùs constet; nam hæc omnia non excedunt officium paternæ correctionis,

nis, & potestatis, quam habet, vt Pater in filios: ex alia parte semiplena probatio sufficit ad hæc præstanda: pro maiori intelligentia doctrinæ videatur Pasqualig. decil. 461.

Tandem aduertit Suar. vbi supr. num. 15. quòd si, his non obstantibus, subditus delinquens nullam præmonitionem admittit, & delictum non est notorium, nec probabile in iudicio, nec vergit in damnum communitatis, Prælatus cessare debet, sed oret pro illo, vigilet, & occasiones sine scandalo, aut infamatione subditi auferat, quia nequit ob delictum occultum illum infamare, neque ad aliud genus inquisitionis debet procedere: quòd si delictum in damnum communitatis, vel tertij vergit, & frustrà paterna correctio facta fuit, quia subditus durus est, & delictum negat, & emendationem non promittit, poterit Prælatus ad iudicialem correctionem transire, & præcipere delatori, vt eum denuntiet, cui præcepto ipse tenebitur, nisi ob graue periculum sibi imminens excusetur. Et ratio est, quia bonum commune, & innocentis tertij particulari nocentis præferendum est; quatè delator producere debet denuntiationem, & Iudex eam acceptare, ipsumque delatorem tanquam testem examinare, qui veritatem tenetur fateri: videatur Suar. vbi supr. c. 12. n. 44.

DVBIVM CLXIX.

An liceat Prælato locali, quandò habet subditum suspectum de aliquo delicto commisso in conuentu, seu extra cum muliere, seu fratre, cuius fama non est diuulgata, eum statim ab illo loco remouere.

SVMMARIVM.

1. *Prælato incumbit onus conseruandi famam suorum subditorum.*

2. *Peccatori publicè nequit administrari Eucharistia: secus secretò.*

3. *Præceptis incompatibilibus simul concurrentibus, semper obseruandum est, quod magis obligat: habetur quadam limitatio.*

4. *Prælatus cœnobij tuta conscientia nequit subditum de aliquo delicto indiciatum à loco remouere, eius fama periclitante: secus si illa non læditur: adnotatur quadam aduertentia, & diluitur, quadam obiectio.*

5. *Prouincialis potest monere Superiorem localem de subdito delinquente.*

1. Not. prim. quòd vnicuique ex charitate incumbit onus conseruandi famam proximi, vt aiunt DD. & præsertim ad Superiores spectat suorum subditorum famam integram seruare, quia ex officio tenentur curare eorum salutem, famamque custodire; imò illud onus videtur esse adeò strictum, vt si quis detrahentem audiat, & non obstet, lethalem culpam incurrat. Ita docent Sot. Nauarr. Azor. Rebell. Less. quos citatos sequitur Bonacin. de restit. disp. 2. qu. 4. p. 11. n. 6. quorum doctrina limitatur à Ioann. de la Cruz. in direct. consc. p. 8. qu. 8. dub. 7. n. 101. à Reginald. in prax. tom. 2. lib. 24. c. 1. n. 95. à Fabr. de restit. in 4. sentent. dist. 53. n. 127. & à Diana p. 3. tract. 5. miscellan. resol. 35. ad veniale, quandò intercedit timor, seu verecundia, seu negligentia, seu animi leuitas, quæ causæ, inquit Tanner. apud Dian. vbi supr. non admittuntur in Superiore, quia ex iustitia proprij officij timorem, &c. expellere, famamq; subditorum defendere tenetur.

2. Not. sec. quòd sicut, vt aiunt S. Th. 3. p. qu. 80. art. 6. Alens. 3. part. qu. 48. Albert. in 4. distinct. 13. art. 17. Bonau. 4. dist. 2. qu. 5. dist. 13. Anton. 3. part. tit. 14. cap. 12. Nauarr. in summ. c. 11 n. 55. Silu. tit. Euchar. Suar. in art. D. Thom. disp. 67. sect. 1. ministri Eucharistiæ sub mortali hanc obligationem habent simpliciter, & absolutè non ministrandi Eucharistiam peccatori, quia Sacerdos tenetur non dare sanctum canibus, nec indignè tractare tantum Sacramentū, ita, vt inquiunt Alens. Bonau. Thom. Silu. Suar. sect. 4. vbi supr. Layman. de Eucharist. tract. 4. cap. 6. Sot. 4. dist. 12. qu. 1. art. 6. Bonac. de Sacrament. in genere disp. 1. qu. 6. punct.

4. & alij, inest etiam eis obligatio Sacramentum præbendi peccatori occulto publicè petenti, & habetur ex c. Placuit 6. qu. 3. & ex c. Si Sacerdos de offic. ordinar. quia esset infamare illum, quod est intrinsecè malum, quia etiam decet actus publicæ gubernationis, & dispensationis exerceri secundum publicam notitiam, & scientiam, & non priuatam; aliàs periculum est, ne excitentur multæ perturbationes, scandala, & iniuriæ; ex. gr. ministri publici possent infamare, quos vellent, peccatum, vel indignitatem fingere, vbi non esset, & è contra possent fideles sæpè formidare, ac timere, ne à ministris huius Sacramenti infamarentur.

3. Not. tert. quòd, quandò præcepta incompatibilia simul concurrunt, semper est obseruandum, quòd magis obligat, & est communis DD. sententia. Inter præcepta primum locum obtinent naturalia diuina, vt sunt decem præcepta decalogi: dicuntur naturalia, quia lumen naturale dictat, illa esse sequenda: diuina, quia sunt à Deo: secundum locum obtinent diuina positiua, huiusmodi sunt, quæ Christus Dominus instituit ore proprio, maximè circa Sacramentorum administrationem, vel receptionem: dicuntur diuina, quia à Christo data, positiua ad distinctionem naturalium; nam intantùm obligant, inquantùm sunt à Christo Domino imposita: tertius locus datur positiuis humanis, vt sunt omnia præcepta ab homine puro, ex. gr. à Papa, Concilio, Rege, cæterisque Superioribus: concurrente diuino naturali, vt est præceptum seruandi famam, & vitam, cum positiuo diuino, magis obligat illud, quàm istud, & consequenter est seruandū: concurrente diuino naturali, & diuino positiuo cū humano positiuo: illa sunt seruāda tanquā magis obligatoria: insuper magis obligāt præcepta primæ tabulæ, vt sunt tria prima decalogi, quàm secundæ tabulæ, vt sunt alia septē; negatiua magis, quàm affirmatiua, altioris virtutis, quàm inferioris: euenire tamen potest ob materiæ vnius præcepti paruitatem, & alterius grauitatem, vel propter maius boni communis periculum, quod ex inferioris præcepti transgregione imminet, vt hoc magis obliget: quandò verò, consideratis omnibus circunstantijs, maior vis vnius non apparet, potest eligi quod libuerit, quia non est maior ratio, quarè vnum alteri præponatur. Ita Bassæus in summ. tit. Præceptum n. 12. videatur etiam Portell. tit. Præceptum numer. 2.

PRIMA CONCLVSIO:

4. PRælatus tuta conscientia remouere nequit subditum de aliquo delicto suspectum iuxta sensum tituli, quandò ob eiusmodi remotionem eius fama periclitatur. Ita Rodriq. tom. 2. qu. 5. art. 3. cum suo compendio resol. 38. n. 4. Peirin. in formulario lit. M. c. 8. colligitur etiam ex Suar. 4. de Relig. lib. 10. c. 10. n. 12. 13. Torres 2. 2. qu. 37. disp. 89. dub. 4. §. Secundò aduertendum. Castr. Palao part. 1. tract. 6. disp. 3. p. 11. n. 2. Suadetur primò: vnusquisque sub mortali tenetur famam proximi non lædere, & præsertim Prælatus famam subditi, quia ex officio curare debet bona temporalia, & spiritualia suorum subditorum, vt tradit Peirin. de Prælato qu. 1. c. 7. n. 13. referens Bart. & Rodriq. sed, si statim ac habet Prælatus subditum indiciatum de aliquo delicto, remouet eum a cœnobio, lædit eius famā: ergo huiusmodi mutatio nequit fieri; maximè quia est necessaria ad conseruanda bona spiritualia; nam, fama amissa, facillimè subditi prorumpunt in quæcunque flagitia. Secund. inter subditum, & Superiorem, seu Religionem videtur esse mutua obligatio se defendendi, vt probat Peirin. de subdito qu. 1. c. 15. sed si Prælatus remoueret subditum, &c. à propria obligatione in re graui deficeret: ergo. Tert. si ad tuendam famam peccatoris occulti publicè petentis Eucharistiam, & ad conseruandam rectam gubernationem sui officij minister tenetur ei ministrare panem Angelorum, aliàs obnoxius mortali culpæ cēsendus est, vt dicunt DD. & nunquam dicetur cooperari peccato, sed tantùm culpam permittere: ergo tantò magis ad cōseruandam famā, & honorem subditi, & ad nō postponendā scientiā publicā priuatæ cōtra dictamen boni regiminis, nequit Prælatus amouere subditū à loco cū iactura eius honoris, & famæ indiciatū de aliquo delicto.

Limita, modò non immineat aliquod scandalum publicum; nam, hoc imminente ad iudicium Prælati, poterit subditum ab officio, & loco remouere, quia, inquit Suarez inferiùs citandus n. 41. bonum commune præfertur particulari famæ.

Aduertendum tamen est, posse Prælatum talem subditum à cœnobio remouere, seù officio, quandò eius remotio in periculum non adducit famam. Ita habetur ex Suar. Torres, Castr. Palao vbi supr. vndè Pontifex in c. Qualiter, & quandò: 2. de accusation. dicit ordinem correctionis cum personis religiosis non semper esse obseruandum, quia facilius, & libentiùs possunt à suis administrationibus remoueri, nec est existimanda remotio iniuriosa, esto delictum nō fuerit cōmissum, quia sufficienter honestatur ad malum præcauendum: debent tamē Superiores maxima cū prudentia, ac animaduersione procedere in examinando: an necessarium sit ad emēdationem fratris, & ad præcauendū damnum illud ab officio, & occupatione, & habitatione eū remouere; nam si hoc necessitate, vtilitateq; careat, nequaquam id efficere debent, quia videtur, medium esse nimis durum, & rigidū, sed potiùs debēt erga eū eodē modo se gerere, ac afficere honore, sicut priùs: colligitur ex Calixto Papa relato in c. Ponderet dist. 50. *Si aliquis lapsus quocunque modo fuerit, portemus eum, & paterno corripiamus affectu*: & paulò inferiùs: *Porrò si Dauid de mortiferis criminibus egit pœnitentiam, & tamen in honore permansit*: debet etiam Superior animum delatoris inuestigare, ne fortè inuidia, odioq; motus falsum crimen innocenti imposuerit. Quapropter ob vnius dictū non concurrentibus alijs præsumptionibus affirmat Castr. Palaus vbi supr. ex doctrina Suar. 4. de Relig. lib. 10. c. 12. n. 38. Superiorem non debere ab officio, & loco subditum remouere, quia est res nimis grauis, & quæ subditos valdè nimis grauat, quòd si hoc fiat absque culpa, iam ex se apparet, quàm sit graue innocentem punire, nocente delatore manente indemni: Suarez sic loquitur loc. cit. & bene: Poterit tamen Prælatus (vt cap. 10. num. 33. dixit) pro qualitate semiplenæ probationis ministerium auferre, quod pendet ex voluntate Prælati si absque scandalo, & infamia fieri possit, & fuerit necessarium ad tollendas illi occasiones peccandi, non tamen ad vindictam commissi delicti, & idem est de mutatione loci, & similibus.

Addit etiam Castr. Palaus cum Torres 2. 2. qu. 33. disp. 89. dub. 4. circa finem posse Prælatum, cui delictum, vt Patri est reuelatum, illud enarrare alicui, vel aliquibus ex suis Consultoribus ex necessitate tamen pro remedio adhibendo, sed de hoc iam satis.: verùm tamen est, quòd si Superior cœnobij potest, se solo delinquentem à reincidentia cohibere, absque lethali culpa reuelatio criminis apud Prouincialem, seù alios fieri non potest, quia iam illa manifestatio delicti, & ablatio famæ non habent finem paternæ delationis, quæ est fratris lucrum, cum absque illa sit emendandus. Nec obstat dicere, licèt non sit necessarium, est tamen conueniens, ne Prouincialis ignarus huius delicti delinquentem exponat alijs periculis maiora delicta committendi, quia, si hoc esset verum, pateret aditus manifestandi pluribus delictum commissum, cum non sit maior ratio, quarè non manifestetur cuilibet Superiori immediato, & tam subsequenti Prouinciali, quàm præsenti, cum tunc securior futurus sit delinquens à recidiuo, quod quidem non est concedendum. Ita Castr. Palaus vbi supr. n. 3. vide ea, quæ notata sunt in dub. 77.

Dices, vnusquisque tenetur ensem datum ad custodiendum denegare publicè petenti ad occidendum se, vel alium, ex quo homicidium sequuturum secretò constat; licèt opus sit prauum eius animum manifestare, quia de duobus præceptis concurrentibus, quod magis obligat, est obseruandum: ergo in præsenti casu licebit remouere à loco delinquentem etiam cum iactura propriæ famæ, quia magis obligat præceptum de amouenda proxima ruina hominis, tanquam damno spirituali, quàm de conseruanda fama, quæ est aliquod temporale. Resp. Alens. & S. Bonau. negando licere negare gladium Domino petenti, sed potiùs esse permittendum homicidium, quàm occultum de-

 lictum

lictum manifestare; sed hoc, vt ait Suar. vbi supr. in secund. notand. est creditu difficile: vera ergo responsio sit ex doctrina Soti, & Suar. vbi supr. admisso exemplo, consequentia est neganda, tum quia sæpè maior est obligatio subueniendi proximo in corporalibus detrimentis, quàm in spiritualibus, quia delicta sine propria voluntate non committuntur, sæpiùs est minor necessitas incurrendi in illa, & ideò minùs etiam est necessarium auxilium alterius ad illa vitanda, tum quia illud damnum corporale est irreparabile; damnum verò animæ reparari potest moraliter loquendo.

SECVNDA CONCLVSIO.

NVllo modo Prælatus superior monere debet inferiorem, vt, cautè se gerat circa clausuram, domum, & Religiosorum egressus, sed omninò, quandò est necessarium pro remedio subditi suspecti descendere ad hominem delinquentem. Conclusio est contra vtrumque Rodriq. vbi supr. Prima pars suadetur, tum quia est nimia vigilantia, cura, & circunspectio, tum quia est nimio tædio Superiorem grauare. Secunda pars suadetur: si nequit fieri nisi ob iacturam famæ, quam subditus patitur apud illum Superiorem; sed tunc hoc non videtur illicitum; aperire enim crimen alterius ad consulendum bono ipsius docent Nauarr. Rebell. Petr. Nauarr. Bann. & alij relati à Bonacin. de restit. disp. 2. qu. 4. p. 8. esse licitum.

Ex his, quæ dicta sunt, patet, quomodò se gerere debeat Superior conuentus in multis casibus, ex. gr. quandò custos publici ærarij tanquam fur est notatus, quandò custos ianuæ, & quæstuarius suspecti de mala conuersatione cum muliere habentur, &c.

DVBIVM CLXX.

Quænam potissimùm conferre possunt ad rectam gubernationem cœnobij.

SVMMARIVM.

1. *MVlta scitu digna notantur pro recta gubernatione. Nonnulla dixi spectantia ad hoc in superioribus, sed restant alia dicenda.*

Hæc quidem conferuntur ad rectam gubernationem: quòd Superiores subditorũ animos sibi quam maximè deuinciant non solùm prouidendo eorum necessitatibus, sed etiam illas præueniendo, & pro statu monasterij, seù domus abundanter consulendo: quòd omnibus æquè amicos, affabiles, ac beneuolos absque vlla personarum acceptione se exhibeāt, ita vt vnusquisque sibi persuadere possit se præ cæteris esse dilectum: quòd suis temporibus debitas recreationes concedant, præsertim iunioribus, qui vacant studijs: quòd officialibus monasterij sedulò inuigilent, vt quilibet ipsorum munus suum ritè exerceat: quòd ijs, qui præ alijs laborant, siue in bonum spirituale proximorum, siue incommodũ Religionis identidem & verbis, & factis ostendat sibi gratos, & acceptos esse eorum labores, sicque illos hortentur: quòd subditis præcipiant non imperiosè, sed modestè, humaniter, & potiùs cohortando, quàm imperando: quòd ita tractent cum suis subditis, vt hi magnam erga illos concipere possint confidentiam: quòd se faciles præstent in concedendis ijs, quæ licitè petuntur, & si quandò coguntur eadem negare, significent id sibi non parum displicere, interdum etiam indicata causa denegationis: quòd in malis subditorum, & præsertim in infirmitatibus ijs viscera paterna ostendat, illos sæpius inuisendo, consolando, & debitis remedijs prouidendò, nullis expensis parcentes, nullum incõmodũ declinãtes, quålibet asperã difficultatẽ superãtes: quòd publicè, & priuatim suos Religiosos adhortetur ad perfectionis religiosæ

giosæ acquisitionem, ad regularem obseruantiam, ad exercitium virtutum omnium, idque non solis verbis, sed præcipuè exemplo: quòd iuxta leges prudentiæ, & charitatis illos reprehendant de excessibus, iisque salutares imponant pœnitentias, ita tamen, vt ij certò sibi persuadere possint illis iniungi non ex odio, aut ira, sed ex amore, ac zelo regularis disciplinæ, iuxta illud Sapient. 12. *Cum tranquillitate iudicas*: quod ostendant se de omnibus benè sentire, interim tamen obseruantes suorum subditorum mores, ac ingenia, vt sic tantò meliùs possint eos dirigere; eos subtrahendo ex occasionibus peccandi: quòd curent, vt omnes quàm diligentissimè obeant exercitia spiritualia orationis, meditationis, examinis conscientiæ, & alia siue priuata, siue publica, idque maximè per Confessarios, & Præfectos rerum spiritualium: hæc, inquam, & alia similia, quæ vnctio Spiritus Sancti docebit, mirum in modum conferent ad rectam Regularium gubernationem.

TRACTATVS NONVS.

DE DISCRETIS ELIGENDIS.

DVBIVM CLXXI.

An sit expediens Religiones habere statutum, vt assumantur Discreti à cœnobiorum familijs pro ferendo suffragio in Capitulo Prouinciali.

SVMMARIVM.

1. *Quid sit Discretus, de quo loquitur, & quod eius munus tam intrinsecum, quàm extrinsecum.*

2. *Vtilius est Reipublicæ gubernari legibus, quàm Principibus, & habetur ratio, quæ leges semper debent institui secundum multitudinem regendam.*

3. *Iidem debent bonum promouere, malumque præcauere.*

4. *Varijs rationibus suadetur, legem assumendi Discretos vtrumque munus propagare, ideò conuenire debet Religiosorum familijs: & cuidam obiectioni satisfit.*

Discreti nomen multipliciter accipitur, vt videre est apud Mirand. tom 2. qu. 22. art. 1. sed hìc tantùm est explicandum, quatenus importat Monachum electum à familia cuiuslibet loci suffragijs, vt comitetur Superiores locales, dum proficiscuntur ad celebrandum Capitulum prouinciale, & in aliqua Religione ad Capitulum generale, eò quòd non distinguuntur Prouincijs.

1. Pro intelligentia sit prim. notand. quòd Sociorum, seù Discretorum officiũ, ac munus ad duo se extendere videtur: Prim. vt sint vocales nomine illius familiæ, à qua fuerunt electi, & fruantur vtraque voce in electionibus capitularibus, nempè Prouincialium, ac Definitorum, seù Consultorum, &c. Secund. vt exponant Patribus errores commissos in regimine à Prælatis conuentuum, quorum sunt Socij, & similiter ferant necessitates, & alia pertinentia ad conuentus, siue ad quosdam singulares homines eorundem conuentuum: illud autumat Sigismund. de elect. dub. 109. & Samuell. de elect. canon. tract. 2. disp. 3. contr. 4. esse de intrinseca ratione; istud verò, quasi accessorium, & extrinsecum, quia ideò mittitur Discretus, seù Socius, eò quòd cœnobium habet vocem in Capitulo, si hac careret, careret etiam authoritate mittendi Socium in Capitulum; non ideò mittitur, vt ferat errores Prælati, ac necessitates, prout supr. eum hæc possint suppleri alijs medijs, vt de facto multi faciunt.

2. Not. sec. quòd omnes Theologi in hanc conspirant propositionem, vt S. Th. 1. 2. qu. 95. art. 1. ad 2. Mirand. tom. 2. qu. 25. art. 5. Sotus de iustit. lib. 1. qu. 5. art.

art. 1. quòd vtilius semper fuit, ac conuenientius Reipublicæ gubernari optimis legibus, quàm optimis Principibus, Gubernatoribus, ac Iudicibus; & hæc doctrina fuit cognita ab Arist. 3. polit. c. 11. & 12. & 5. ethic. c. 6. quarè dicebat, *quòd, qui dicit leges imperare, dicit Deum Mundo præesse debere; qui verò dicit, Regem imperare debere, dicit belluam imperare debere*. Ratio desumitur ex S. Thom. 3. polit. lect. 8. qui explicans sensum Arist. inquit. *In prima dicit*, id est Arist. *quòd prauum, & iniustum est hominem principari, & non legem, quia homo habet passiones sibi coniunctas, passiones autem distrahunt voluntatem, & faciunt deuiare à recto fine, & per consequens peruertunt iudicium rationis, lex autem non habet passiones, quarè per legem non contingit deuiare à recto iudicio rationis: cum igitur meliùs, & iustiùs sit illum principari, qui non potest deuiare à recto fine, quàm illum, qui potest, & homo potest deuiare à recto fine; lex verò non, manifestum est, quòd iustum est legem dominari, non hominem*: porrò cum *lex*, inquit S. Thom. 3. polit. lect: 12. *sit ordinatio quædam secundum rationem de conferentibus ad finem politiæ*; & cum non omnia possint adaptari cuilibet multitudini regendæ, ideò præceptum Aristot. est 4. polit. c. 1. diligenter inuestigare, qualis sit politia, seù multitudo regenda, & secundum illam leges statuere, & condere: cuius ratio est, inquit S. Th. ibid. lect. 1. *Quoniam leges omnes feruntur, vel ferri debent, secundum quod competit politiæ, per se, & non è conuerso politias ordinare, secundum quod competit legibus*.

3. Not. tert. quòd S. Thom. 6. polit. lect. 5. ex Aristotel. habet hæc verba: *Oportet reducere ad memoriam, quæ sunt saluantia, & corrumpentia Respublicas, & per ea tentare, quomodò saluentur Respublicæ, fugientes ea, quæ corrumpunt ipsas, & instituentes leges, & consuetudines scriptas, & non scriptas*: ex quibus verbis deducitur, quòd leges, quæ sanciuntur pro conseruatione Reipublicæ, debent semper statui ad bonum promouendum, malumque præcauendum, vt alibi dixi: porto duplex bonum in regulari regimine est propagandum, alterum regiminis; alterum verò perfectionis; bonum illius est vnitas, & pax, ex quibus extenditur pacatum regimen; bonum istius est prefectio, ad quam quilibet Ordo secundum proprium institutum, & ordinationes est determinatum: malum, quod euertit primū bonum, sunt tyrannis, factiones, ac seditiones: malum verò, quod destruit secundum bonum, sunt corruptelæ, & malæ consuetudines; ideò leges, quæ pro felici regimine sanciuntur, debent semper tendere ad hunc finem, si possibile est, nimirum ad illud duplex bonum promouendum, & ad illud duplex malum præcauendum:

PRIMA CONCLVSIO.

4. Lex de assumendo Socio, seù Discreto in qualibet cœnobiorum familia est ita virtute prædita, vt sit apta ad promouenda bona, malaque præcauenda prædicta. Suadetur: lex, quæ propagat multitudinis finem, idest vnitatem, & pacem, & erigit regimen pacatum, videtur proculdubio esse apta pro multitudine regenda: sed huiusmodi est lex de creandis Discretis: igitur, &c maior certa; ideò superiùs dictum est ex S. Thom. quòd *lex est ordinatio quædam secundum rationem de conferentibus ad finem politiæ*: minor suadetur, quia cum vota Discretorum non sint propria, sed omnium familiarum, consequenter omnium Religiosorum, sequitur omnes habere partem in omnibus electionibus, non solùm in electionibus Prouincialium, eiusque Sociorū nempè Definitorum, à quibus postea in multis, ac multis Religionibus creantur Priores, seù Guardiani, verùm etiam in illis Ministri Generalis, ac Definitorum Generalium, qua ex re oboritur vnanimis electio, & concors exaltatio, & pax inter eligentes, & electos, & pacatum, ac suaue regimen, & magis prompta obedientia; proindè dicebat Salon. 2. 2. qu. 63. art. 2. contr. 4. quem sequitur Sanch. 1. opusc. lib. 2. c. 1. dub. 4. quòd electus communi consensu, & desiderio subditorum multò suauiùs, & meliùs gubernabit, & meliùs, ac promptiùs illi obeditur, ex quo sequitur suauis, & pacata gubernatio in maiorem vtilitatem Ecclesiæ;

fiæ: & Em. Lugo de iust. disp. 35. sect. 5. n. 35. inquit: Ad bonam enim gubernationem futuram multùm refert pax inter eligentes, & electos, & cæteris paribus ille meliùs gubernabit, qui maiorem concordiam cum subditis habebit: igitur lex, seu statutum de eligendo Discreto ex qualibet familia bonum vnitatis, & pacis propagat: propagat etiam perfectionis bonum, quia Religiosi cautiùs, viuunt, strictiùsque, & obseruantiùs custodiunt Regulæ præcepta, ordinationum, ac generalium constitutionum mandata, ne se reddant indignos Discretorum munere: præcauet tyrannidem Superiorum localium, ne authoritate opprimant subditos, & ne ordinēt regimen in proprium bonum, accipiendo plus de bonis, tam in victu, & vestitu, &c. quàm par est; hoc enim est tyrannicum, vt inquiunt Ægid. Roman. de regim. Princip. 2. part. lib. 3. c. 2. & S. Thom. 5. ethic. lect. 11. Primus ait: *Regis autem est intendere bonum commune; si verò ille vnus dominans non intendit bonum commune, sed per eiusdem potentiam opprimens alios, regimen ordinat in bonum proprium, & priuatum, non est Rex, sed Tyrannus*. Secundus inquit: *Princeps si sequitur passiones suas, faciat hoc sibi, scilicet quòd accipiet plus de bonis, & minùs de malis fiet Tyrannus, cum hoc sit contra rationem Principis*: dum pro munere huiusmodi Discreti habent, vt errores Priorum deferant ad Capitulum pro reformatione: reprimunt quoquè seditiones, quæ oboriuntur ex Superiorum maiorum ambitione; si enim essent pauci electores, de facili possent huiusmodi Superiores habere manus in electionibus, & opprimere Prouincias, easque reducere ad nutum suæ voluntatis eligendi amicos, & sibi gratos, alijs postpositis, ex quo tandem sequuntur discordiæ, & seditiones, vt experientia docet, & insinuat Ægid. Rom. de regim. Princip. 1. part. lib. 3. c. 13. *Nam ait, si, spretis alijs, semper ijdem in magistratibus, & Præpositurις præficiātur, alij videntes se esse despectos ad seditionem conspurgunt, & Ciuitatem turbant*; ipsa namque, multitudo suffragiorum prohibet, ne ad nutū trahantur vota, & ne introducatur, vt ita dicam, successio loco veræ electionis; hinc S. Thom. 2. polit. lect. 7. ex Arist. dicit, *quod est periculosum Ciuitati, quòd Socrates instituebat circa electionem Principum, vt scilicet ex aliquibus electis alij electi eligerētur; illi enim primi electi, ex quibus eliguntur Principes, sunt pauci respectu totius multitudinis Ciuitatis, & ideò faciliùs erit eos peruertere, quàm totam multitudinem: vnde mutuò se eligent*: obstat tandem malis, quæ aduersantur perfectioni, de quibus S. Bonau. in opusc. tom. 2. qu. 16. super regul. S. Francisc. dum ex officio tenentur deferre corruptelas, malasque consuetudines, præsertim Superiorum localium, quæ infirmāt, & labefactant religiosam perfectionem: ergo hæsitandum non est, quin lex assumendi Discretos polleat virtute propagandi illud duplex bonum, quo conseruato, conseruatur Respublica religiosa, & obstandi illis duplici malo, quo introducto, introducitur etiam destructio bonorum.

SECVNDA CONCLVSIO.

Multùm expediens est Religiosorum familias frui statuto de eligendis Socijs; seu Discretis ex quolibet cœnobio ad hoc, vt fungantur munere, de quo in prim. not. Conclusio intelligitur satis probata ex præcedentibus, & magis confirmatur ex vsu, & praxi ferè omnium Religionum, & nouissimè habetur decretum Sacr. Congregationis Cardinalium super negotijs Regularium in fauorem prædictorum Discretorum pro Religione fratrum Minorum tam de Obseruantia, quàm reformatorum S. Francisci, cuius tenor hic inferitur.

Sacr. Congregatio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium negotijs, & consultationibus Regularium præposita, visa supplicatione plurimorum fratrum Minorum tam de obseruantia, quàm reformatorum S. Francisc familiæ cismontanæ super restitutione antiqua, & laudabilis consuetudinis eligendi, ac mittendi vocales, seu Discretos ab vnoquoque conuentu ad Capitulum Prouinciale, rebusque alijs in libello supplici fusiùs deductis, auditisque sæpius in particulari Congregatione PP. Commissarijs Generali, & Curia, nec non vice

viæ Procuratore Generali, reque maturè discussa, ac postmodum in plena Congregatione pluries relata, ijsdem PP. Commissarijs, &c. informantibus, censuit, si Sanctissimo D.N. placuerit, restituendum omninò esse vsum Discretorum in tota familia cismontana, tam Obseruantium, quàm Reformatorum, quibuscunque non obstantibus: quò verò ad inconuenientia, quæ occurrere possent in electionibus eorundem Discretorum, prouidendum esse per Congregationem particularem ad hoc deputandam, cuius Sacr. Congregationis sententia per Emin. Cardinales Pallotum, Carpineum, & Franciotum in Consistorio secreto Sanctiss. D. N. relatam Sanctitas sua approbauit, & expediri decretum mandauit. Romæ 19. Maij 1645.

M. Card. Ginettus

Locus † sigilli.

H. Archiep. Patracens. Secretar.

Dices, esto verissimum sit statutum de eligendis Discretis videri necessarium pro conseruatione Religionum, nihilominùs est etiam verissimum, quòd in quocunque statu sunt pauciores viri prudentes, & à priuatis affectibus liberi; & ideò, quandò electio est apud omnes, vt est in casu, necesse est, vt ibi sint iuuenes, vel minùs prudentes, & in suis affectibus non satis moderati; vndè facile est eos corrumpere, decipere, subornare, & spiritum ambitioni in ijs generare: adde, quòd etiam in qualibet congregatione, ita Deo ordinante, necesse est, vt inueniantur mali homines, inquit S. August. in ps. 54. *In omni congregatione multitudinis, necesse est, vt inueniantur mali, Deus enim, qui nouit exercendos nos, miscet nobis & non perseueraturos, aut certè ita simulatos, vt nec inchoauerint, in quo perseuerare debeant*: proindè dicit opinio contraria relata à Mirand. quæ docet non esse eligendos Discretos ab experientia instructa, oboriri ambitionem, & insanabilem cupiditatem, qua maxima Religiosorum pars per totum anni circulum, quin verò, & per totam vitam ad huiusmodi munus, & officium eligi anhelat, atque procurat; indè procedunt inuidiæ, iræ, rixæ, contentiones, simultates, æmulationes continuæ inter fratres: inde etiam exoriuntur conuentiones, interdum simoniacæ, quibus pretio, aut saltem pactis ad inuicem promittunt alij alijs suam industriam, & fauorem in simili euentu: oritur prætereà exindè totalis eneruantio regularis disciplinæ, quia Prælati, vt subditis complaceant, & vt ad effectum electionis predictæ gratos illos habeant, etiã si in multis delinquant, haudquaquam eos audent corripere, castigare, atque punire; ex quibus omnibus concluditur non fore eligendos huiusmodi Discretos. Resp. cum S. Thom. quòd nihil in toto Mundo adeò bonum est, quo creatura humana abuti non possit; siquidem & ipsa Dei bonitate abutitur, & cum Mirand. tom. 2. quæst. 22. art. 2. quòd in omnibus ferè Mundi rebus, quæ reperiuntur sub Sole, vix quidpiam reperiri possit, ex quo non aliquod sequatur incommodum, & quo humana creatura, si voluerit, abuti non possit, ideò his incommodis est obstandum alio modo, quàm auferendo Discretos, & ea sunt inspicienda tanquam occasionaliter orta, & non per se, & retinenda sunt bona maiora, de quibus in ptim. concl. iuxta doctrinam Suar. 4. de Relig. tract. 9. lib. 1. cap. 1. num. 12. Rex humanæ huiusmodi sunt, vt nunquam omnibus incommodis careãt, & ideò, quandò hæc sequuntur, non ex re ipsa, vel actione, sed ex infirmitate, vel malitia hominum, non sunt propter illa ommittenda bona maiora, sed adhibenda remedia, ne illa mala sequantur, potissimum est charitas: proindè remediũ est apponendum modo eligendi huiusmodi Discretos, ex hoc enim mala enarrata oboriuntur, non ideò; quòd pes necessarius pro hominis sustentatione plagis laborat, resecatur, sed, eo retento, vt homini inseruiat, vlceribus applicatur remedium.

DVBIVM CLXXII.

An modus eligendi Discretos de necessitate conscientiæ sit auferendus à cœnobiorum familijs.

SVMMARIVM.

1. *Omnis potestas tam sæcularis, quàm Ecclesiastica à Deo emanat, cuius finis est pax, quæ non est ita procuranda, vt expellat omne malum, sed aliqua sunt permittenda, & designatur causa permissionis.*

2. *Expediens est, imò necessarium ex conscientia, immutare modum eligendi Discretos: & cuidam obiectioni satisfit.*

1. Præsuppositis malis, quæ describuntur à contraria sententia pro confirmatione suæ opinionis, quæ difficilè possunt negari non sequi propter multitudinem imperfectorum, præsertim in tertio statu Religiosorum cum declinant ad occassum relaxationis, notand. sit, quòd sicut omnis potestas in terra est à Deo instituta; ita etiam à Summo Numine est recognoscendum subditorum animas timore duci, vt eorum voluntates per obedientiam ei subdantur, vt satis videre est in vltima obiectione secund. dub. finis autem omnium Regentium est principaliter adhærere paci pro subditorum vtilitate; proindè dicebat S. Ioann. Chrysost. hom. 23. ad Roman. c. 13. *Hac enim illis*, idest Principibus, *est vita, hoc studium, vt tu quoque modo pace fruaris*: quæ pax non ita est procuranda à Præsidentibus, vt omnia mala euitent, sed aliqua sunt permittenda, vt insinuat S. Thom. 2. 2. qu. 10. art. 1. vbi Bann. & Caiet. hisce verbis: *Dicendum, quòd humanum regimen deriuatur à diuino regimine, & ipsum debet imitari; Deus autem, quamuis sit omnipotens, & summè bonus, permittit tamen aliqua mala fieri in Vniuerso, quæ prohibere posset, ne eis sublatis, maiora bona tolerentur, vel etiam peiora mala sequerentur: sic ergo & in regimine humano illi, qui præsunt, rectè aliqua mala tolerant: ne aliqua bona impediantur; vel etiam ne aliqua mala peiora incurrantur, sicut August. lib. 2. c. 4. de ordin. parùm ante med. Aufer meretrices de rebus humanis, turbaueris omnia libidinibus*, Ex qua doctrina habetur, quòd permissio mali moraliter est de se bona, inquit Caietan. vbi supr. dummodò sit rationi consona, & hoc erit quandò adetit rationabilis causa; tunc erit, quãdò ex parte boni habebitur motiuum præponderans, ne scilicet impediatur, seù ex parte mali etiam motiuum præponderans ne videlicet fiat: vbi verò neutra causa istarũ insurgit, scilicet præponderans, aut mali vitandi, aut boni consequendi, nullo modo huiusmodi permissio est concedenda. Ita Valent. tom. 3. disp. 1. qu. 10. punct. 7. concludit Caietan. Caue, ne permissio sit admixta participationi.

CONCLVSIO.

2. Multùm expediens est modum eligendi huiusmodi Socios, seù Discretos immutari, ne videlicet amplius eligantur à locorum familijs; imò id est faciendum conscientia cogente. Duas habet partes conclusio, quarum prima sic suadetur: in Ecclesia Dei sublatæ fuerunt electiones Episcoporum, qui olim creabantur à Clero, & populo, eò quòd passim dissidia, ambitiones, factiones suboriebantur Ita Suar. 4. de Relig. c. 3. n. 7. lib. 10. & Azor. part. 2. lib. 6. c. 14. q. 1. in nonnullis Religionibus Guardianorum, seù Priorum electiones à cœnobiorum familijs fuerũt sublatæ, & concessę Prouincialibus vnà cum Definitoribus, vt euitentur rixę, ęmulationes, factiones, aliaq; dãna spiritualia, quę ex subornatione fratrũ sæpius oriebãtur. Ita Rodriq. tom. 2. q. 53. ar. 1. Mirand. tom. 2. q. 19. ar. 2. imò modus eligẽdi Summ. Põtifices secũdum varia tempora fuit varius ad sedandas contentiones, rixas, scandala, quæ insurgebãt, vt videre est apud Barbos. de iur. Ecclesi. lib. 1. c. 1. n. 49 & seq. si ergo modus eligẽdi prędictos prælatos, qui sunt tã necessarij in sacro regimine, præsertim vltimus, fuit ad sedãdas factiones, seditiones, æmulationes, scandala, aliaq; mala spiritualia immutatus: ergo ad resecanda illa mala prædicta, quæ suboriuntur ex Discretorum electione in familijs locorum, erit omninò eorum modus eligendi auferendus, præsertim quia huiusmodi Discreti, seù Socij nõ

sunt

sunt ita necessarij, sicut Priores in conuentibus, Episcopi in Episcopatibus, Summi Pontifices in vniuersali Ecclesia. Secund. pars suadetur: tunc in regiminibus licita erit censenda permissio mali, quandò, ea mediante, promouetur bonum præponderans, vel quandò præcauetur malum præponderans: ergo, quandò non adest aliqua ex duabus causis, mala nequeunt permitti. Ita DD. citati: ergo, quandò haberi potest illud bonum, quod elicitur ex permissione absque ipsa permissione mali, nunquam erit licita permissio huiusmodi, quia deficit causa, & motiuum eam honestans; ita sanè: sed auferendo modum eligendi Discretos non auferetur bonum, quòd elicitur ex Discretis, quia non tolluntur de medio, & aufertur malũ, siue mala superiùs relata, quæ oboriuntur ex familijs: ergo tutè nequeunt permitti: igitur conscientia cogit ad immutandum modum eos eligendi.

Dices, & est argumentum Mirand. vbi supr. non est recedendum ab eo, quod est statutum ab illis Patribus, qui prudentia, & spiritu præditi, Religione nascente, ita instituerunt; vndè semper censendum est eos cogitasse incommoda sequutura, & tamen statuerunt legem de eligendis Discretis à locorum familijs; proindè semper est existimandum ita expedire ob maius bonum Religionis. Respond. argumentum nimium probare, quià reprobat mutationes factas de modo seligendi Guardianos, Episcopos, imò Summos Pontifices; nam quando ab initio fuerunt instituti, iudicandum semper erit, mala oritura, ob quæ modi eos eligendi fuerunt immutati, fuisse præuisa ab Institutoribus; ideò huiusmodi modi semper debebant continuari, quod ex ipsa praxi videtur falsum; proindè dicendum est cum S. Thom. 2. polit. lect. 12. *Homines autem in legibus ponendis non debent quærere, quid fuerit à Patribus obseruatum, sed quod sit bonum obseruandum*: & ideò ob mala euitanda bonum est mutare modum eligendi huiusmodi Discretos; hoc igitur est obseruandum, & ità insinuat decretum Sacr. Congregat. de quo supr. vndè huiusmodi modus, sic petente bono communi, vt præcaueantur mala, suppleat vicem omnium votorum familiarum.

DVBIVM CLXXIII.

Quinam modus sit designandus pro nouo modo eligendi Discretos.

SVMMARIVM.

1. *Nonnullis adnotatis, designatur noua forma eligendi Discretos: & respondetur cuidam obiectioni.*

2. *Aliquid adnotatur etiam in hac forma scitu digna.*

1. Remouendus est ergo, vt patet in præcedenti dubio modus eligendi Socios, seù Discretos, ita vt eorum electio interdicta sit familijs cœnobiorum, ex quibus illæ infinitæ inordinationes superiùs descriptæ oboriuntur, idque etiam videtur insinuare S. Thom. ex Arist. 4. polit. lect. 1. *Oportet enim*, inquit, *qui vult corrigere aliquam politiam priùs remouere inordinationes, quæ sunt in illa politia, & deindè inducere nouum ordinem*. Quinam modus, seù ordo erit erigendus, vt cedat in non paruam vtilitatem Religionum? multæ Religionis quasi destitutæ in noua tradenda forma forti cõmisserunt huiusmodi electiones, ferendo istud incommodum, quod fors tanquam cæca eligat indignum, potiùs quàm permittere mala enarrata: aliæ verò respuerunt bonum, quòd elicitur ex Discretis, sanciendo legem, quòd ampliùs non eligantur, & ita resecatunt mala enarrata: ego verò à decreto factæ Congregationis instructus, & à casibus prædictis existimo non fore abijciendum bonum, quod elicitur ex Discretis, sed fore resecanda incommoda recensita, tradendo nouam formam, nouumque modum eos eligendi: modus ergo semper erit censendus aptissimus, qui traditur, paucis ademptis in dub. 37. quandò fuit adductus nouus modus, nouaq; forma seligendi Guardianos pro reformatione factionum.

Forma igitur, siue modus sit huiusmodi. In primo Capitulo celebrando omnes Sacerdotes illius Prouinciæ, & etiam laici, si

 possunt

possunt gaudere suffragio tam actiuo, quàm passiuo, post complectum duodecimum annum Religionis sub omnium suffragiorum totius Capituli iudicium immittantur, præstito iuramēto de eligendis aptis, atque idoneis, & omnes, in quos maior pars inclinat, intelligantur apti pro eligendis Discretis, & ita in quolibet Capitulo de omnibus Sacerdotibus successiuè prædictorum annorum terminū attingentibus fiat descripto modo probatio: nomina deindè istorum electorum paulò ante Capitulum celebrandum in separatis schedulis à Prouinciali, vnà cum Definitoribus coram tota familia, in qua celebratur huiusmodi actio, vt simplicitas, & fidelitas non desiderentur, in vrnam mittantur, & tres, seù quinquè, iuxta quod magis videbitur expedire secundum numerum maiorem, & minorem Religiosorum, qui aptè possunt fungi Discretorum munere, forte extrahantur, quorum munus erit pro illa vice seligendi Discretos, qui semper erunt singuli seligendi ex singulis familijs, & non duo, vel tres ex vna familia, vt rectè possint fūgi munere suo, prout describitur in prim. dub. huius materiæ, prius imposito præcepto de eligendis aptioribus, deque secreto tegendo, & tandem de negando suffragio ijs, qui per se, vel per alios in Discretorum munus se cōmendabunt: quòd si fors cadat supra Religiosum, qui ob merita à suffragiorum multitudine in Definitorem, seù Prouincialem iam fuerit eleuatus, & actu huiusmodi dignitate potitur, alius extrahatur ab vrna, quia ille tanquam Definitor, seù Prouincialis non est censendus idoneus pro illa vice ad eligendos Discretos, ne ab interesse ductus eligat amicos in sui conseruationem.

Nec obstat dicere, quòd intra ipsos electores multæ, & malæ subornationes possunt fieri, quia iam præceptum de non cōferendis suffragijs illis, qui se cōmendatos dederunt, impositum fuit, & ipsi electores pro illa vice ab officio Discretorum excludendi sunt, sicut etiam excludendi ab omni gradu, quem immediatè possunt conferre suis votis ipsi Discreti, ne ambitione ducti simul vuiantur ad seligendos illos in Discretos, qui sunt sibi grati, & qui sunt laturi vota in sui fauorem, & si aliquādò aliqua mala enascentur, semper erunt toleranda tanquam minima respectu eorū, quæ euitantur: præ oculis semper habendum est, quòd res humanæ, dicit Suar. vbi supr. huiusmodi sunt, vt nunquam omnibus incommodis careant; & tandem si mala in vna electione Discretorum suscitabuntur, non tamen annuatim, quia vrna diuersos pariet electores: nonnullæ aliæ difficultates possunt adduci contra istum modum, sed satis sunt solutæ in dub. 37. paucis adiectis, seù sublatis: ibi consulite.

2. Pro fine quæsiti est addendum, quòd, si alicui videbitur illos tres Religiosos ex vrna extractos nimiam habere authoritatem, dimidietur, alijs tribus extractis, qui medietatem Discretorum compleant, obseruatis illis, de quibus supr. in hoc casu aliqua essent consideranda, quæ remitto considerationi prudentum; mihi sufficit insinuare modum aptissimum ad resecanda infinita mala, quæ oboriuntur ex Discretis electis à familijs conuentuum, cui potest addi aliquid, vel minui iuxta necessitatem cuiuslibet Religionis.

DVBIVM CLXXIIII.

Alius designatur modus seligendi Discretos.

SVMMARIVM.

1. *Designatur alia forma seligendi Discretos: & multis obiectionibus satisfit.*

1. Nouum non mihi est, alicui non placere prędictum modum creandi Discretos, seù Socios; si ducatur ab interesse, eius dictum non debet nocere nouæ formę; si ab aliquo incommodo, quod præuidet esse insurrecturū ex prędictæ formæ praxi, parcendum est ei, quia ignorat, quòd cūctæ res humanæ incommodis subiacent; quò fit, vt illæ eligantur, ex quibus minora sequuntur: ponderet, quæso, vtraque incommoda; illa, inquam, quæ oboriuntur ex Discretis creatis à familijs locorum,

&

& hoc, quod prævidet ex noua forma introducenda, quod certè non apparebit, & ponderet hunc alium modum, si fortè magis placeat.

In futuro Capitulo à tota vocalium vniuersitate mediante scrutinio secreto, seligantur septem Patres, qui præter scientiã, & prudentiam singulari sanctitate eniteãt: dico, singulari, vt eorũ moderatæ passiones meritorum cognitioni opitulentur, neque ab amicis attracti in partialitates ruant, alijs neglectis: quorum munus sit, singulorum hominum totius Prouinciæ, qui post habitum assumptum terminum duodecim annorum attingunt, merita considerare, præ occulis semper habendo conditiones significantes Religiosum, vt dignè possit Discretorum munere fungi, de quibus in prim. dub. huius tractatus, eaque submittere votis secretis, & omnes illi, qui maiorem partem votorum habebunt, intelligantur electi, tanquam habiles ad Discretorum munus exercendum: ad hanc etiam cathegoriam deuenire debent laici, licèt fortè non sint apti pro recipienda in Capitulis voce passiua, idque dicitur ob laicos Religionis Minorum, qui voce tam actiua, quàm passiua fruuntur, eorum tamen habilitas ob scientiæ defectum est multùm ponderanda, ne obtenebratis oculis eligãt; non sunt tamen habiles negligendi, vt pereat vnitas, & pax totius corporis Religionis.

His ergo prudenter, & maturè electis, Prouinciales, ac Definitores simul vniti, imminente Capitulo celebrando coram tota familia illius loci, in quo sunt congregati, vt actionis fidelitas securè habeatur, singula eorum nomina in separatis schedulis scribant, eæque immittantur in vrnas, & à fideli homine tot homines, quot sunt loca, quæ ius habent mittendi Discretum ad Capitulum, sorte extrahantur, hoc tamen ordine non neglecto, scilicet pro loco N. vnus extrahatur, pro loco N. alter extrahatur, & intelligantur electi in Discretos pro futuro Capitulo, & statim destinentur ad habitanda illa loca per spatium intercedens inter Discretorum electionem, & imminentis Capituli celebrationem, quod saltem erit per duos menses, vt possint de necessitatibus locorum, nec non & Religiosorum, deque etiam moribus Superiorum instructi dignè munus exercere: verùm ad euitandas, quantùm fieri potest, vagationes, cum in aliquo loco saltem duodecim Religiosi, qui fuerunt iam existimari digni, vt possint munere Discretorum fungi, morantur, illis in separatam vrnã immissis vnus extrahatur, qui intelligatur electus in Discretum pro illo loco: alij verò, quos sors relinquit inclusos, pro illo Capitulo nequeunt cadere sub aliam sortem, vt clarum est, idque etiam fit ob mille alia incommoda satis nota; nec est periculum ob tot Religiosos, quòd disponantur familiæ à Prouinciali secundum cor suum, scilicet vt habeat votum ad propriũ nutum.

Nec obstat, electiones non posse fieri per sortes, vt tradunt sacri Canones, & probat Lauorius de elect. can. tit. 4. c. 20. quia hi interdicunt sortes, quæ, vt cæcæ, cadere possunt super homines indignos, quòd in casu nostro non contingit, eò quòd iam fuerunt omnes existimati habiles, & digni ab illis septem Patribus; videte extensam doctrinam in dub. 37. quæ breuitatis causa prætermittitur: quòd si aliquis scrupulosè agendo, nolit doctrinæ acquiescere, attendat aliqua verba Lauor. n. 39. vbi supr. Demum aduerte, ait, quòd sicut in casibus, in quibus nulla cadit Ecclesiastica administratio, vsus sortium non est per se malus; ita nec prohibetur etiam in Ecclesiasticis, si concurrat priuilegium Apostolicum, vt legitur de electione Discretorum, seu Sociorum Prælati apud congregationem S. Bernardi in Italia Monachorum Ordinis Cisterciẽsis, Canonicorum S. Saluatoris, & aliorum, de quibus Sigismundus p. 1. c. 4. dub. 27. n. 6. Ludou. Mirand. man. Prælat. tom. 2. qu. 23. art. 27. concl. 3. est tamen aduertendum, quòd vsus sortium istarum Religionum fortè potest eleuare indignum in Discretum, qui reputandus est dignus, dum tot mala enarrata è medio tollit, quod non potest contingere in nostra electione, & noua forma, vt patet.

Nec obstat, quòd multi Patres meritis insignes, qui non habent votum in Capitulo, nisi eligantur in Discretos, vt sunt Definitores,

finitores, cæterique alij, qui non sunt Prælati locorum, non intererunt Capitulis in Religionis præiudicium; fors enim super alios cadere potest, quia debent eligi à tota Definitione, alijs adhibitis, ne Definitionis Patres aliquo interesse ducti, ne scilicet arripiatur sibi locus, negent vota alicui, vel aliquibus; & ideò numerus istorum debet excedere numerum Patrum Definitionis, & extrahi debent ab vrna, & de illis, qui commodè possunt haberi; & fortè melius erit, quòd absque interuentu votorum Definitionis Religiosi extracti suis votis hoc tantorum Patrum negotium absoluant: hic est aduertendum, quòd huiusmodi Religiosi in Discretos debent eligi ante electionem per sortem, vt sors in tot restringatur, quot remanent loca, & est in Capitulo determinandum, qualia debeant esse hominum merita, quæ sub hanc designatam electionem cadere debeant, ne sors ea expellat ab electionibus Capitularibus: ex. gr. an qui fungitur officio Definitoratus: an qui iam hoc onus subijt: an qui fuerit Prouincialis, &c. & hi in tali casu nequeunt esse electores pro eligendis seipsis.

Nec obstat, quòd multi digniores erunt exclusi; nam sors cadere potest super tantùm dignos, quia falsum est; cùm enim qualitas eminens, desumatur ex maiori vtilitate, quæ insurgit ad fouendum bonum commune, & cum maior vtilitas ob bonum, quod promouetur, & malum, quod præcauetur, habeatur ex ista noua forma eligendi Discretos, vt semper intelligenti videbitur; ideò electi à sorte censendi sunt digniores.

Nec obstat, quòd exclusi ab illis septem Patribus ob meritorum carentiam de exclusione nimis dolebunt, & erumpent in querelas, quia, si sunt exclusi ob mores, eorum emendatio temperabit dolorem, cùm in quolibet Capitulo sit facienda meritorum discussio, prout supra de illis, qui attingunt terminum annorum prædictorum; vndè hac occasione poterunt denuò committi votis: si verò sunt exclusi ob naturalem inhabilitatem, eorum querelæ non debent nocere toti Religioni, sed ipsis; vndè non est curandum de istis querelis.

Nec obstat, quòd aliqua incōmoda possunt sequi in illis septem Patribus electis à Capitulo pro eligendis Religiosis aptis ad Discretorum munus exercendum, scilicet malæ subornationes, ac partialitates, quia est error maximus affirmare, quòd possit inueniri modus, qui non subiaceat alicui incommodo; sufficit enim inuenire modum resecantem tot mala in prim. dub. huius tractatus enarrata; poterit tamen ipsis Patribus, vt occurratur malis, quæ inter ipsos possunt oboriri, dare iuramentum de tegendo secreto, deque negando suffragio ijs, qui per se, vel per alios pro vrna se comendabunt: adde, quòd de raró aliquod incommodum continget, cum nullum emolumentum possint sibi promittere, nisi de longinquo, cum sors non respiciat personas.

Nec obstat, quòd vrna potest producere aliquem, qui, licèt non fuerit indignus in approbatione, temporis progressu ob mores deprauatos factus est indignus, quia si eius delicta debent voce, ac officio priuari, obseruetur iustitia iuxta leges, & alius extrahatur; si non sunt talia, nequit iustè priuari officio, & licèt in aliorum concursu fortè à familia non eligeretur, nihilominus in concursu tot incommodorum, quæ auferuntur per hanc nouam formam, istud incommodum euanescit.

Hic est alter modus seligendi Discretos, qui bonum, quod desideratur in hac materia promouet, & malum, quod intenditur euitare, præcauet, vt legenti semper videbitur, hoc adhibito, quod quælibet Religio huic modo poterit aliquid addere, seù minuere, secundum quod magis videbitur expedire iuxta modum regiminis, fugata fraude.

An postea huiusmodi meritorum discussio sit publicanda nec ne: vnusquisque iudicet, quod magis est conueniens.

PRO

DVBIVM CLXXV.

Alius eligendi Discretos modus proponitur.

SVMMARIVM.

P*Ro eligendis Discretis septem designantur electores à tota Prouincia electi: adnotantur nonnulla pro directione huiusmodi functionis, & satisfit obiectionibus.*

Illis suppositis, de quibus sup. tertius adest modus seligendi Socios, seù Discretos, vt quælibet Religio illum, qui magis, sibi conuenire videbitur, assumat; vel ex tribus designatis vnum cōponat iuxta proprium institutum, paucis adhibitis, seù demptis.

Imminente Capitulo, & perpenso temporis interuallo necessario pro perfecta, executione rerum prout infra, sicut omnes locorum familiæ in locis, in quibus de more tractantur, ac geruntur res publicæ; creant vnum Religiosum in Discretum, sic vice illarum creationum habeatur electio septem electorum, quibus pro illo Capitulo onus incumbet seligendi Discretos, hac præscripta forma, prout infra.

Die præfixo à Superiori maiori quælibet cœnobiorum familia congregata respectiuè in locis, prout sup. iuxta morem aliarum electionum seligant duo, vel tres scrutatores, fiantque etiam ea, quæ existimabuntur necessaria pro directione functionis: his omnibus peractis, quilibet habens ius eligendi iuxta morem, & instrumentum cuiuslibet Religionis notet in schedula propria ad hunc effectum destinata septem viros inter omnes ex ambitu totius Prouinciæ dignitores pro munere prout supr. obeundo, illamque complicatam, ac cera firmatam, vt petit functionis secretum iuxta formam aliarum electionum consignet omnibus videntibus prædictis scrutatoribus. Scrutatorum munus erit illicò, vt omnibus fidelitas appareat, in charta omnes illas schedulas includere, eamque loci sigillo munitam, statim si possibile erit, vna cum quadam litera narrante factum, ac schedularum numerum in charta inclusum, mittere ad locum, vbi erunt Prouincialis, ac Definitores pro tanti negotij complemento congregati. Horum Patrum munus erit post omnes habitas chartas, congregatā tota familia in loco prout supr. seligere tres scrutatores iuxta morem aliarum electionum, eisque statim consignare omnes illas chartas sub eadem forma, sub qua fuerunt missæ à locorum familijs, vt fidelitas dignoscatur. Istorum scrutatorum munus erit illas statim coram tota familia aperire, omnesque schedulas more solito subdere diligenti scrutinio, ac illos septem in votis superantes alios pronuntiare electos tanquam electores Sociorum pro futuro Capitulo celebrando, præ oculis semper habendo, quòd ætatis Religionis antiquitas præualeat, quandò duo, vel plures essent pares in votis.

Hac ergo functione expedita, expediantur etiam literæ obedientiales à Prouinciali pro congregandis electoribus, vt possint quamprimum munus eligendi Discretos, seù Socios obire, qui, vt tanti negotij fidelitas non desideretur, subiaceant pœnæ excommunicationis maioris ipso facto incurrendæ, quandò suffragabuntur sibi commendatis, quandò inter se vnientur ad aliquos eligendos, quandò melioribus non præstabunt vota: Discreti verò possunt assumi vel indiscriminatum à tota Prouincia; vel à qualibet familia more solito, idest vnus ex qualibet familia eligatur quod magis videbitur expedire: si primum magis placet placeat etiam Superiori, eos distribuere per familias per aliquod tempus, itaut quælibet familia cognoscat suum Discretum, & cui proprias necessitates manifestare possit, & ipse possit ea, quæ spectant ad officium, fideliter exercere.

Dices, ille tertius modus huic subiacet incommodo, quòd illi septem electores possunt seligi ad munus præscriptum sine consensu maioris partis Prouinciæ. Resp. quòd non est censendum incommodum, dum Prouincia voluntariè se submittit prædictæ formæ seligendi Discretos: & quandò esset tale, nullius roboris semper esset habendum, dum resecat illa mala superiùs descripta.

Dices,

Dices, possunt eligi in electores aliqui, quibus potest conuenire hoc munus, ex supremis Patribus, qui ab interesse ducti postea dabunt vota amicis, & sibi gratis in sui, seu amicorum promotionem, seu conseruationem. Resp. quòd huiusmodi Patres sunt excludendi à munere electorum ita postulante bono communi, & si dolebunt de ista priuatione, considerent, quòd subditi dolent de priuatione multorum commodorum, quibus ob dignitates supremas ipsi fruuntur; vndè conueniens est, quòd in communitate vnusquisque portet aliquod onus, multa alia possunt etiam obijci, quæ semper erunt soluenda prout in præcedentibus modis.

Vnum tamen est obseruandum dari posse Religionem ita formatam ex proprio instituto, vt nequeat sine magno incommodo immutare modum, & formam creandi Discretos, in tali casu retinenda est forma solita, adhibita ad occurrendum incommodis superiùs enarratis lege, de qua loquutus sum in dub. 114.

DVBIVM CLXXVI.

An, secluso iuramento, sub mortali teneantur electores seligere digniores, & aptiores, vt fungantur munere Discretorum, & quomodò sint confirmandi.

SVMMARIVM.

1. *Duo adnotantur, quæ considerari possunt in Discretis.*

2. *Iuramento secluso, existit obligatio eligendi Discretos aptiores: duabus rationibus probatur, & vna obiectio diluitur.*

3. *Sociorum confirmatio habetur ex vsu cuiuslibet Religionis.*

1. Inteligendo Discreto duo primò, & principaliter sunt attendenda. Prim. est suffragium actiuum, quo Discreti potiuntur pro eo ferendo in electionibus capitularibus. Secund. est suffragium passiuum, quod habent, vt possint eligi ad illas dignitates, quæ non conferuntur nisi vocalibus ipsius Capituli, vt est Definitoratus officium. Ita Sigismund. de elect. dub. 109. n. 5. Samuell de elect. canonic. tract. 3. disp 3. contr. 4. num. 6.

PRIMA CONCLVSIO.

2. Sociorum, seu Discretorum electores, secluso iuramento, tenentur aptiores, ac digniores seligere. Suadetur: vtramque iustitiam, nempè commutatiuam, & distributiuam sub mortali electores in ferendo suffragium tenentur respicere: ergo electores suffragando Religioso in Discretum semper tenentur eligere meliorem, & aptiorem: antecedens communiter à DD. admittitur, & nos passim in nostris dubijs tetigimus: consequentia probatur, quia, si aptior non eligeretur, bonum commune, cui intendit semper iustitia cōmutatiua consulere, non propagaretur; nam à digno tātum electo acciperet maximum detrimentum, quia eius cognitio pro ferendo suffragio non attingeret perfectè qualitates eligendorum ad dignitates supremas Prouinciæ, seu Religionis; vndè sequeretur maximum damnum in detrimentum boni communis; maiora merita etiam eorum, quæ possunt vota habere in Capitulis pro munere Definitorum, quod tantùm confertur vocalibus, & etiam pro alijs muneribus, quæ passim ex quodam vsu sunt introducta, vt dentur vocalibus, licèt alij non excludantur, negligerentur, quod prohibet iustitia distributiua sub mortali igitur ex vi vtriusque iustitiæ concluditur, electores Discretorum non eximi à mortali, si aptiores non eliganrur.

Dices, Discretorum munus non est tanti momenti, vt sunt electiones aliorum graduum, ac dignitatum in Religionibus, vt: Prouincialis, Definitorum, Priorum, &c. ideò non est admittēda obligatio sub mortali. Resp. concesso antecedenti, negatur consequentia, quia licèt verissimum sit, Discretorum munus non esse tanti momenti, ac ponderis, quanti sint gradus recensiti; nihilominùs est tanti ponderis, vt ei sit necessaria obseruatio vtriusque iustitiæ, vt de se patet.

PRO

PRO SECVNDA CONCLVSIONE.

3. PRædicti Socij apud multos Ordines regulares confirmantur confirmatione vocali, vt de Patribus Minoribus de Obseruantia notant eorum constitutiones, vt videre est apud ipsos, apud Capuccinos non verbis, sed censentur confirmati, cum admissi sunt à Prouinciali, ac Definitoribus ad omnes actus capitulares peragendos, qui eis de iure constitutionali competunt: apud Patres Dominicanos statim ac electi sunt per vota secreta, suscipiũt officium Socij, habita de hac electione fide testimoniali, quam Capitulo secum afferunt, & ostensa illis, qui sunt creati ad videndas huiusmodi literas testimoniales, admittuntur; si aliàs verè legitimæ, ac bonæ sunt; vnde huiusmodi confirmationes sunt sustinendæ, & ita eas sustinent Oldrad. conf. 546. factum tale est de consuetudine Ecclesiæ eduensis n. 6. Rota decis. 16. de concess. præbend. in nou. & decis. 261. coram Card. Mantic. n. 3. qui omnes asserunt in tabulis non referri quoquomodo Superiori declarent suam voluntatem. Innoc. amplectit. in c. Cum Bertoldus n. 4. vers. memorato de re iud. Archid. in c. vt quis duas. vers. confirmationem petere de elect. in 6. Sigism. vbi supr. n. 6. cum ergo Socij habeant actum à Superiore emanantem, videlicet præfatam admissionem, consequenter nõ accedunt ad capitulares actus sine confirmatione. Ex hac doctrina sequitur, quòd nouo modo seligendi Discretos poterit applicari aliqua forma confirmationis, quæ erit sustinenda secundum doctrinam Doctorum relatorum.

DVBIVM CLXXVII.

An illegitimi nati possint esse Discreti mittendi ad Prouinciale Capitulum.

SVMMARIVM.

1. *Illegitimi absque vlla dispensatione possunt esse Discreti pro ferendo suffragio Capitulo*

2. *Pro recipiendo suffragio passiuo ad munus Definitoratus nequeunt eligi in Discretos: habetur quadam aduertentia.*

Ex supradictis habetur, quòd Discreti, de quibus loquimur in præsentiarum, gaudent voce tam actiua, quàm passiua, & de vtraque est firmanda conclusio.

PRIMA CONCLVSIO.

1. NOn videtur esse prohibitum, stãte iure canonico, quòd illegitimi non potiantur voce actiua pro ferendo suffragio ad omnes dignitates, quæ per electionem conferuntur in Capitulis Prouincialibus. Ita Rodriq. tom. 1. qu. 13. art. 19. Mirand. vbi supr. art. 5. Samuell. de elect. canon. tract. 2. disp. 5. contr. 3. concl. 5. Sigismund. de elect. dub. 69. n. 4. Ratio videtur esse satis clara, quia huiusmodi officium nequit connumerari inter ea, à quibus arcentur illegitimi; eorum enim munus est tantùm secundum vocem actiuam promouere Religiosos, quos iudicant digniores pro illis dignitatibus, quæ per suffragia distribuũtur in Capitulis Prouincialibus: aduertendum tamen est, quòd hic loquimur de Discretis, qui eliguntur à conuentibus, vt ferant votum in electionibus Capituli Prouincialis, non de Discretis, seu de Custodibus institutis à S. Francisco in sua regula, quia longè est diuersum iudicium, vt videre est apud Rodriq. & Mirand. vbi supr.

SECVNDA CONCLVSIO.

2. EX vi vocis passiuæ huiusmodi Religiosi illegitimi nequeunt fungi munere Discretorum. Ita Rodriq. & Mirand. vbi supr. Ratio eorum est, quia, licèt ratione vocis actiuæ non repugnet eis esse Discretos; nihilominus huiusmodi munus habet annexam vocem passiuam; vnde sæpè eliguntur tales Religiosi electi in Discretos, vt fungantur munere Guardianorum, Definitorum, ac Prouincialiũ, quæ officia, seu dignitates conferuntur illis, qui sunt de corpore Capituli, ideò, attenta connexione vocis actiuæ, & passiuæ

 absque

absque dispensatione nequeūt esse Discreti.

Quæ doctrina non est absolutè tradenda tanquam certa, quia officijs Guardianatus, & Prouincialatus non est ita annexa hæc necessitas, vt tantùm conferantur illis, qui sunt de corpore Capituli; nam sæpè conferuntur Religiosis, qui non sunt in Capitulo, vt experientia docet, & ita debet fieri ob multas rationes satis notas viris prudētibus: officium tantùm Definitoratus datur Capitularibus; vndè quandò illegitimi non impediunt Religiosum, quin sit Discretus, & Socius, cui probabiliter multi præstabunt vota pro Definitoratus munere, non video, cur eligi non possint in Discretos?

DVBIVM CLXXVIII.

An huiusmodi Discreti, seù Socij possint renunciare voci tam actiuæ, quàm passiuæ.

SVMMARIVM.

1. *ALiqui sunt, qui ex officio assumpto fruuntur voce actiua, & passiua alij verò ex iure priuato.*

2. *Quilibet potest renunciare iuri suo, dummodo non cedat in perniciem publicam.*

3. *Religiosus potest renuntiare voci actiuæ, & passiuæ, & adnotantur quædam limitationes.*

4. *Discretus nequit cedere per renuntiationem iuri vocis.*

1. Not. prim. quòd, qui fruuntur voce actiua, & passiua, se habent in duplici differentia: alij gaudent officio publico, vt sunt Guardiani, Priores, Abbates, & Discreti; nam eo ipso, quòd sunt electi, eorum officium dat, vt possint ferre suffragium in electionibus capitularibus, id quoquè recipere, si adsunt merita, pro aptè exercendis muneribus, quæ in dicto Capitulo conferuntur: alij verò gaudent prædicta voce ratione iuris priuati, idest eo ipso, quòd Religiosus ex vi professionis se obligat inseruire Religioni suis functionibus, operibus, nec non & persona, vice versa Religio se obligat ei prouidere de necessarijs tā in corporalibus, quàm in spiritualibus, tribuendo etiā ei omne ius tam actiuum, quàm passiuum in omnibus electionibus, dūmodò sit insignitus ordine subdiaconatus, vt præcepit Concil. Trid. sess. 22. c. 4. *Quod non initiatus sacro ordine, & ad minus constitutus in subdiaconatu, vocem non habere possit in Capitulo, etiam si hoc sibi libere ab alijs fuerit concessum*: an Clerici, seù laici, etiam stante huiusmodi decreto, possint frui voce, videantur priuilegia cuiuslibet Religionis: verùm tamē est, quòd Religiones in cooferendo istud ius priuatum pro disciplina regulari propaganda obseruant aliquas ordinationes, quæ semper sunt supponendæ iustæ, quibus me submitto.

2. Not. sec. quòd quilibet renuntiare potest iuri suo, l. si quis in cōscribēdo. C. de Episcopis, & Clericis l. pen. C. de pactis. c. Tuis. 39. vers. nisi de testibus. c. ad Apostolicam de Regularib. cap. si de tertia de priuil. Tiraq de iur. primog. qu. 24. n. 4. cū seqq. Socio. reg. 8. Thom. de Thomaser. in floribus legum reg. 58. Azor. p. 1. lib. 5. c. 22. q. 10. Tusc. tom. 6. lit. R. concl. 170. Suar. de legib. lib. 8. c. 33. quæ tamen doctrina semper erit intelligenda, vt procedat in ijs, quæ singulorum priuatam respiciunt vtilitatem; non ita si publicam offendat renuntiatio, vt habetur ex textu in l. Ius publicum ff. de pactis. & in l. 2. §. sed quia veremur, C. de iurciur. propter cal. & in c. si diligenti de foro comp. Couarr. in c. quāuis pactum part. 2. §. 1. n. 5. & 6. Gutier. de iurament. confirm. part. 1. c. 1. à n. 2. & c. 16. n. 50. Suar. vbi supr. lib. 8. c. 6. à princip. Nauarr. in tract. de fin. human. actu. n. 29.

PRIMA CONCLVSIO.

3. QVilibet Religiosus potest renuntiare voci tam actiuæ, quàm passiuæ, quæ ei competit ratione iuris priuati, prout in secund. acceptione prim. notand. Conclusio satis probatur ex legibus, & DD. relatis in sec. not. quibus sunt addendi Bald. in c. Cum omnes n. 24. de cōstit. Panormit. in c. In Genesi n. 10. de elect. Angel. tit. electio n. 19. Armil. eod. tit. n. 20. Sigismūd. de elect. dub. 13. n. 4. Samuell. de elect. tr. 1. disp. 2. cōt. 16. Mirād. to. 2. q. 23. a. 6. con-

6. concl. 5. Tabien. tit. electio t. num. 12: nam quilibet potest renuntiare proprio fauori.

Limita prim. vt non procedat, vbi ex tali renuntiatione fama electoris non leue detrimentum pateretur. Ita Sigism. vbi supr. affirmans hoc esse certum apud omnes, quē sequitur Samuell. vbi supr. concl. 3. idque forte fundatur in hoc, quia, licèt sit omnibus licitum renuntiare propriæ famæ, nihilominus fama Religiosi est fama Religionis, cui nequit renuntiare, vt videre est apud Clau. reg. lib. 11. c. 3. n. 38. Bonac. de restit. disp. 2. qu. 4. punct. 10. n. 8. & Bassæum in summ. tit. detract. n. 19. quæ tamen doctrina indiget explicatione; ideò, ea prætermissa, admirto admirationem ob doctrinam Nauarr. 4. de Regul. n. 24. dicentis: Nimis durum est omni honore, ac officio in Religionibus priuari, & opus est maxima patientia, cuius rei æquanimis patientia non est omnium, sed paucorum, quos Iupiter æquus amat, & ardens euexit ad æthera virtus; vndè, amissa fama, amittuntur etiam officia in maximam oppressionem, quæ tolerari nequit nisi à paucis, proindè vocis renuntiatio, quæ cedit in detrimentum, fieri nequit.

Limita sec. vt non procedat, quandò huiusmodi renuntiatio cederet in damnū Religionis, Prouinciæ, siue monasterij, vt notat Panormit. in c. Quia propter n. 4. de elect. communiter receptus dicens: Illi, qui nolunt interesse, non debent compelli, nisi Ecclesiæ intersit; nam propter interesse Ecclesiæ poterunt compelli: adhærent Panormit. sequentes DD. Mirand. Tabien. Rodriq. Samuell. Sigismund. vbi supr. Tusc. lit. R. concl. 170. Portell. tit. electio in addit. t. n. 5. tunc autem in detrimentum Religionis cedere videtur, si Religiosi obseruantiæ regularis cultores ab eligendo se abdicarent, & potestas eligendi penes alios laxioris disciplinæ amatores, & sequaces remaneret; vel si ex defectu illius vocis electio dirigenda esset in indignum, seù in dignum quidem cum notabili detrimento dignoris neglecti, tunc renuntiatio fieri nequit: hinc Silu. tit. consensus qu. 3. in fin. tit. electio. 1. qu. 5. dict. 5. ait: Et sic malè faciunt, qui permittunt eligi indignos, vel insufficientes renuntiãres voci suæ, ne notentur, vel alio humano respectu; & posset facilè hoc esse peccatum mortale; grauitas verò, & leuitas huius culpæ metienda est ex leuiori, vel grauiori detrimento prædicto.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. Discretus, seù quælibet alia persona, cui debetur vox ex officio pro vt in prima acceptione prim. notand. nequit eidem voci renuntiare: Suadetur, quia huiusmodi ius non est ei concessum in fauorem, ac vtilitatem propriæ personæ, sed in fauorem, ac vtilitatem officij, ac Prouinciæ. Ita sustinent DD. relati in calce sec. not. quos sequuntur Sigism. & Samuell. vbi supr. qui, licèt tantùm loquantur de voce actiua; nihilominus est eadem ratio de passiua, & ita in terminis resoluunt de Discretis, deque eorum voce passiua. Rodriq. tom. 1. qu. 13. art. 19. & Mirand. tom. 2. qu. 22. art. 5. conclus. 2.

DVBIVM CLXXIX.

An, repudiata, ac renuntiata voce à Discretis, possint eam reassumere.

SVMMARIVM.

1. *Voce renuntiata tam à Discretis, quàm ab alijs electoribus, & à Superiore acceptata, nequeunt eā reassumere, habentur quadam obseruationes scitu digna.*

CONCLVSIO.

1. Discreti, seù quælibet alia persona, qui iure vocis tam actiuæ, quàm passiuæ fruuntur, eo repudiato, seù renuntiato, ampliùs non habent regressum ad illud. Suadetur, quia, quod semel placuit, ampliùs displicere non potest: regula quod semel. 21. de reg. iur. in 6. Is, quem pœnitet, iurique suo renuntiat, ac contradicit, non auditur amplius illud allegans. c.

Prohibetur, 2. qu. 1. c. De his de accusat. c. Quam periculosum 7. qu. 1. §. Quaeritur. §. si vendita. ff. de cedilit. edicto. l. si maritus §. si negauerit. ff. de adult. Dec. consil. 389. Roman. consil. 369. num. 16. Afflict. decis. 220. n. 19. Grauet. consi. 74. n. 4. & consil. 191. n. 3.

Limita, modò sit acceptatum à Superiore habère potestatem acceptandi. Ita sustinent Gloss. Ioann. Andr. Archid. Geminian. Franc. & Ancharan. in c. licet de procurat. in 6. eisque adhærent Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 32. n. 2. Moneta de cõmutat. vltim. volunt. c. 8. n. 845. Sigismũd. de elect. dub. 15. ad hoc facit textus cap. Vbi periculosum §. sanè de elect. in 6. si enim non fuerit acceptatum à Superiore, reddit ad suum pristinum statum; res namq; de facili reddit ad sui naturam. c. Ab exordio d. 35. l. filio quem Pater, ff. de liber. & posthum. Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 58. n. 8. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 544. n. 31.

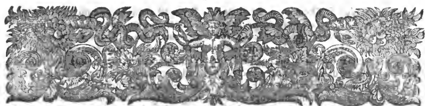
Sublimita, modò renuntians non renunriauerit ex certa causa, vel sub conditione, quia causa non impleta, vel conditione nõ purgata, reuertitur ad iura propria. Ita Grauet. consil. 127. num. 13.

Ex hac limitatione sequitur prim. quòd quoties vocalis renuntiat iuri vocis ferendæ in tali electione particulari determinata; celebranda tali die ab eodem specificato, si eadem electio differatur ad alium diẽ, potest ferre suffragium, & debet admitti ad eandem electionem. Ratio est, quia est conditionata renuntiatio, & ad tale tempus solùm determinata.

Secund. quòd quoties elector renuntiat iuri suffragij in tali electione non simpliciter, sed cum sequenti limitatione: pro hac vice tantùm exeundo de Capitulo, casu quo nullus sit legitimè electus ex vi actus, quem celebrarunt pro illa vice electores, etiam si eadem die procedatur, iterum ad aliam electionem, si vult ferre suffragium, debet admitti, quia est renuntiatio conditionata, pro illa vice tantùm, & non pura renuntiatio; tunc enim censenda est pura, quando in totum simpliciter, & absolutè fit renuntiatio: videatur Hostiens. tit. de renuntiat. c. nisi cum pridem. num. 47. & seqq. vbi citat codices, leges, & Canones.

Tert. quòd si vocalis, siue elector renũtiauerit voci per sequentia verba: renuntio electioni, quandiù Ecclesia, vel conuentus hac vice vacauerit suo Prælato: certum est, quòd in secunda vacantia ejusdem Ecclesiæ, vel conuentus poterit eligere, & tenebuntur alij electores illum admittere ad electionem, quia est renuntiatio conditionata, & non simpliciter.

TRACTATVS DECIMVS
DE
SVFFRAGIIS CONFERENDIS
AB ELECTORIBVS.

DVBIVM CLXXX.

An sub mortali electoribus existat obligatio conferendi vota digniori, & vndenam dignioritas sit exquirenda.

SVMMARIVM.

1\. *Electores non eximuntur à lethali culpa, si suffragia non conferunt dignioribus: duæ limitationes adnotantur.*

2\. *Ex varijs DD. habetur dignioritatẽ exquiri ab Ecclesiæ vtilitate, ita vt ille dignior sit putandus, qui maiorem vtilitatem Ecclesiæ est allaturus.*

Quamuis à me vtraque puncta maturè fuerint pertractata, atque discussa plurimis in locis, vt videre est in indice tit. Electores, & Dignus; nihilominus denuò vtrumque aggredior non sine vrgenti causa, prout inferiùs patebit, simulque multa in hoc tractatu vniuntur, quæ in opere sunt multis in locis explicata.

PRIMA CONCLVSIO.

1\. SEmper erunt lethali culpa damnandi electores, si in electionibus Prælatorum, aliorumque dignitatum non parui momenti, pro dignioribus non ferent suffragia. Ita docet infiniti DD. quos citatos sequuntur Sanch. inferiùs citandus, Samuell. de canon. elect. tract. 2. disp. 6. contr. 4. n. 6. Couarr. de restit. sec. part. §. 7. num. 4. Inprimis posset probari ex varijs locis sacræ Scripturæ; sed quia hæc loca ad inducendã obligationem sub mortali patiuntur aliquam difficultatem; ideò adhæreo doctrinæ Emin. Lugo de iust. disp. 35. sect. 2. nu. 11. posset etiam probari ex varijs rationibus à DD. adductis, quæ non placent Cardinali citato; aliquibus equidem, non tamen omnibus libenter subscribo, attamen eius ratio, per quam probat conclusionem mihi placet, & est iuxta nostra principia loquit num. 28. hanc obligationem esse naturalem, ortam ex ipso officio dispensatoris publici, ad quem ex munere suo spectat bono communitatis consulere; cui non benè, & prudenter consuleretur eligendo minùs dignos; quia verò hæc obligatio tota est propter bonum commune;

mune; & ideò S. Thom. in c. 21. Ioann. lect. 3. ex Arist. ait. *Naturali ordine ille, qui præsidet, & gubernat, debet excellentior esse*; hinc est, quòd non æquè obliget in electione ad quælibet beneficia, quia non infertur semper æquale damnum omittendo digniores: diximus ergo in ordine ad Episcopatus, Cardinalatus, & similia beneficia semper peccari grauiter omittendo notabiliter digniores, quia ea inuersio in ijs beneficijs semper damnum infert grauiter bono communi ipsius Ecclesiæ; eliguntur enim Pastores præsertim Episcopi ad hoc, vt grauioribus ouium necessitatibus opitulentur, vt peccata subditorum impediant, vt eos in obseruantia Christianæ legis contineant, vt deprauatos mores reforment, & vt pristinum fidelium splendorem, & puritatem, quantùm fieri potest, restituant; ideò enim Concil. Trid. sess. 7. c. 2. meritò prohibuit, ne vllus vnquam duas Cathedrales Ecclesias regere etiam in commẽdam præsumat: *Cum valdè*, inquit, *felix sit ille censendus, cui vnam Ecclesiam benè, ac fructuosè, & cum animarum sibi commissarum salute regere cõtigerit*: hæc Cardin. Cuius rationis efficacitas, & robur etiam suo modo debet valere in Prælaturis Regularium, alijsque gradibus maximi momenti; proindè idem Cardinalis non adhærendo doctrinæ Ioann. Valerij in differentijs vtriusque fori tit. electio differentia 1. n. 1. & Castr. Pal. part. 2. tract. 13. de benefic. disp. 2. punct. 11. §. 2. num. 14. dicentium; seclusis enim specialibus Religionis cuiusque constitutionibus, & iuramento eligendi digniores, non videtur præceptum illud iuris communis de eligendo digniori extensum vnquam in iure communi esse ad electiones Prælatorum regularium; sed sequendo doctrinam communem Vasq. Sot. Sanch. Turrian. qui addit eodem modo obligari Generalem ad eligendum Superiorem dignissimum, quandò ad solum Generalem Superiorum electio spectat; Nauarr. Fernand. Portell. Pelrin. Salon. Villalob. Dianæ, quos citat, affirmantium eandem esse obligationem eligendi digniorem in Prælatum regularem, inquit sect. 5. num. 55. hæc communis sententia per se loquendo vera est, & iuxta nostra principia: Ratio est clara, quia, cum tota ratio huius obligationis sumatur ex bono communitatis, cui electores debent consulere, & ex damno eiusdem communitatis, quod impedire tenentur; negari non potest, quòd eadem mala oriri possint in Religione, si non eligantur dignissimi, cum facilè possint eligi indigni, qui digni videbantur, & cum valdè difficile sit, inuenire verè, & absolutè dignum, qui suo exemplo, & prudentia continere possit subditos in disciplina religiosa, & hanc si (vt plerunque contingit) relaxata sit, ad pristinum, ac debitum rigorem reducere, subditosque ad perfectionem religiosam promouere, qui est finis gubernationis religiosæ: verùm Emin. Cardinal. explicando bonum, cui tenentur consulere electores, tantùm recurrit ad finem perfectionis religiosæ, cum sit aliud bonum, vt infetiùs patebit, quod tenentur etiam propagare electores; imò est radix boni perfectionis, ad quam iuxta proprium institutum tendere debent Religiosi, imò ob hoc tractatur præsens quæsitum. Secund. suadetur, quia electores in conferendis suffragijs tenentur respicere exactè rationem meritorum: sed si non suffragarentur dignioribus, præ oculis non haberent hominum merita; multa enim, & maiora merita essent neglecta, & postposita: tenentur igitur sub mortali meliores, ac digniores seligere: huic rationi aduersatur Emin. Lugo vbi supr. num. 56. asserendo, in Religionibus non esse obligationem seruãdi iustitiam distributiuam; sed fallitur, quia, cum huiusmodi iustitia obstet malis, idest tyrannidi, factionibus, ac seditionibus, quibus subiacent Regularium regimina, vt experientia docet; ideò nequit negari huiusmodi iustitia in Regularium congregationibus; sed de hoc pluribus in locis tractatum est.

Limita prim. modò dignior habeatur in promptu, & facilè possit haberi; vndè inquit Salon. 2.2. quæst. 63. art. 2. controu. 3. certum esse apud omnes electores non teneri ad exquirendos per Orbem digniores, sed ex eis, quos habent in promptu, & facilè possunt nominare, debere eligere; sic enim dictat recta ratio: & Christus Dominus, licèt potuisset sanctiorem hominem

creare,

creare, quàm Petrum, non tamen creauit, sed ex illis, quos habebat in suo Collegio, designauit, quem vidit sanctiorem, & maiori charitate ornatum, vt beatum Petrum; & Apostoli volentes eligere vnum in locum Iudæ dixerunt: *Oportet ex ijs viris, qui nobiscum sunt congregati, eligere vnum*, &c. videatur etiam Aragon. 2.2. quæst. 63. vers. ad vltim. ex dictis.

Limita secund. modò excessus non sit exiguus, quia tunc ratione paruitatis materiæ tantùm erit veniale, vt cum Soto, Salon. Bann. Villalob. & Sanch. tenet Trullench. in decalog. lib. 7. cap. 11. dub. 8. num. 4. concordant etiam Aragon. vbi supr. Emin. Lugo vbi supr. sect. 3. num. 21. & Bassæus in summ. tit. electio. num. 10. cui doctrinæ non adhæret Turrian. 2.2. disp. 22. dub. 1. num. 6. quia materia præcepti hic non est excessus, sed eligere digniorem: non est tamen ob eius sententiam, inquit Lugo vbi supr. num. 22. eum confutans, vt videre est apud ipsum, recedendum à communi sententia, quamuis electores iurassent de eligendo meliori, assentiunt Trullench. & Sanch. vbi supr.

SECVNDA CONCLVSIO.

2. MAior dignitas, vt iam insinuaui, exquirenda est ab vtilitate Ecclesiæ, ita vt ille censendus sit dignior, qui Ecclesiæ, cui præferendus est, maiorem est allaturus vtilitatem. Ita communiter DD. præter allegatos plurimis in locis, hic etiam multi alij referuntur. Didac. Couarr. de restit. 2. part. §. 7. num. 4. ait: Dignior verò in hac quidem disputatione non simpliciter dicitur ille, qui doctior sit, vel qui sanctior, sed is, qui iuxta munus, & rem, cui præficiendus est, aptior eius ministerio apparet, siquidem quandoque qui sanctus vir virtute præditus, & bonus est, ac propterea diligentior ad curam præferendus est viro sanctiori, qui non ita diligens est, eaque ratione non ita aptus, sicut prior administratione eius muneris, cui est præficiendus, quod D. Thom. ac cæteri passim adnotarunt: consentit Silu. tit. accept. personar. quæst. 2. Melior dicitur quis dupliciter: Prim. scilicet secundum se, & simpliciter, vt qui magis abundat in spiritualibus gratiæ donis. Secund. in ordine ad bonum commune, ad quod interdum magis conferre potest minus sanctus, aut sciens propter potentiam, vel industriam sæcularem, & huiusmodi: Episcopus igitur, vel alius distributor prædictorum non tenetur dare meliori secundum se, & simpliciter, sed meliori quantùm ad hoc, siue in ordine ad commune bonum, ad quod principaliùs ordinantur spiritualium dispensationes, sicut etiam gratias gratis datas, quæ ordinantur ad communem vtilitatem Ecclesiæ: Deus dat minùs bonis: igitur si præferat vnum alteri propter causam pertinentem ad honorem Dei, & commune bonum, præfert meliorem, & non est acceptor personarum, sed si causa præferendi non pertinet ad hoc, erit acceptio personarum, & tantò grauior, quantò in rebus diuinis committitur; adhærent Armill. tit. electio num. 3. & Naldus tit. eligere num. 19. Prim. ait: Eligens aliquem in Prælatum in conscientia tenetur eligere, quem credit esse sine mortali culpa, & ad tale officium pro hic, & nunc, & pro tali Collegio magis idoneum omnibus, qui possunt eligi, & haberi, aliter mortaliter peccat eligens, etiam si bonum eligat, dimisso meliori, quia personarum acceptor est secundum Caiet. Secund. inquit: Eligendus erit, qui iuxta munus, & rem, cui præficiendus est, aptior apparebit ministerio, & ita sæpius respondit Rota: audiamus etiam Castr. Palaum part. 2. de benef. Eccles. disp. 2. punct. 11. §. 2. Digniorem voco, qui ad ministerium assumptum vtilior est; contingere enim potest, vt sanctior, & doctior minus aptus sit ad animarum curam ob defectum prudentiæ, quàm alius, qui non ea sanctitate, & doctrina pollet, vt excellit prudentia: addamus tandem verba S. Thom. in 21. Ioann. lect. 3. *Secundum iudicium diuinum & conscientiam necessarium est eligere meliorem; sed tamen aliquis dicitur melior simpliciter, & sic ille dicitur melior, qui est sanctior; sanctitas enim facit bonum, sed non meliorem quãtum ad Ecclesiam; & quoad hoc aliquis est melior, inquantum est literatior, competentior, & discretior, & magis concorditer eligitur.*

gitur. Ratio verò per se est manifesta, inquit Salon. 2.2.quæst. 63. art. 2. controu. 3. vers. Secundò certum est, &c. quia, cum beneficia primò, & potissimè sint instituta in vtilitatem Ecclesiæ, & cum hæc à Regente sit procuranda toto conatu; ideò eius dignioritas semper erit exquirenda iuxta vtilitatem Ecclesiæ, cum ipsa nil aliud intendat nisi promotionem boni communis.

DVBIVM CLXXXI.

Quæ vtilitas primò, & principaliter est demandata studio, curaque Præsidentis; ex cuius propagatione dignoscitur dignior: quibusque medijs est tandem procuranda.

SVMMARIVM.

1. *Vtilitas attendenda in multitudinis regimine præcipuè est eius vnitas, & pax: suadetur ex ordinatione Dei, qua vsus est erga hominem creatum; & dilaitur quadam obiectio.*

2. *Adnotantur media, quibus propagatur vnitas.*

Cum electores semper existimandi sint in peccatum mortale ruere, si digniores ad beneficia ecclesiastica, cæteraque dignitates non parui momenti non promouent suis votis; & cum ipsa dignioritas nequeat exquiri nisi ab Ecclesiæ vtilitate, ita vt dignior semper censendus sit, qui maiorem vtilitatem Ecclesiæ, cui præficitur, est allaturus; ideò pro electorum instructione operæ pretium est præsens quæsitum non præterire, imò fideliter indagare.

PRIMA CONCLVSIO.

1. Vtilitas procuranda in multitudine regenda primò, & principaliter semper erit censenda eius vnitas, & concordia. Conclusionis probatio non est ab alio exquirenda, nisi à summo Deo, qui in creatione hominis, eiusque ordinatione post lapsum nil aliud videtur intendere, nisi inter se homines conciliare, & conglutinare, mediante vnitate, atque concordia: quæso, absque tædio nonnulla verba D. Chrysostom. 1. ad Corinth. cap. 13. hom. 34. extendamus: *Etenim Deus*, inquit, *ab initio innumerabilia est machinatus, vt eam, scilicet charitatem, & concordiam nobis insereret; nam & nobis vnum dedit caput; nempe Adamum: cur enim non nascimur omnes ex terra: cur non perfecti sicut ille? vt & partus & filiorum educationes; & alium ex alio inter nos nasci nos inter nos colligarent; propterea neque mulierem fecit è terra; nam quoniam non suffecisset ad nos incitandos ad concordiam; quod similiter essemus eiusdem essentia, nisi etiam eundem haberemus primum parentem; hoc quoque effecit; nam si nunc solis disiuncti locis nos à nobis inter nos existimamus alienos, si nostrum genus duo haberet principia, multò magis hoc fieret; propterea tanquam ab vno quodam capite ligauit totum corpus generis humani: & quoniam ab initio videbantur esse duo quidem, vide quomodò rursus eos conglutinat, & in vnum cogit per matrimonium: propter hoc, inquit, relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna: non dixit autem mulier, sed homo, quoniam in illo maius est desiderium; nam propterea hoc quoque maius fecit; vt id quod excellit, inflectat tyrannide huius amoris, & subijciat ei, quod est imbecillius; quoniam autem induci oportuit matrimonium cum: ex quo orta est, fecit maritum mulieri; Deus enim omnia postponit charitati; nam cum etiam si hæc sic fuerint; primus tandem statim sic insaniit, & tantam pugnam, & inuidiam ei inseuit Diabolus, quid non fecisset, si non ex eadem radice germinassent? deindè vt alterum quidem esset subiectum, alterum verò imperaret: nam quod est par honore, solet pugnam inducere, non sinit, vt esset populare Imperium, sed Regnum, & sicut in castris eundem videris ordinem in vnaquaque domo: est ergo loco quidem Regis maritus, præfecti autem, & legati, vxor: tertium autem imperandi locum sortiti sunt filij; deindè postea quartum Imperium est seruorum; nam ipsi quo-*

què

quæ imperant minoribus, & vnus sæpè ex ijs præest omnibus locum tenens Domini; sed tāquam seruus: & cum eo rursus aliud Imperium, alterum mulierum, alterum puerorum, & in ipsis pueris rursus aliud ex ætate, & ex sexu; non enim in infantibus similiter dominatum obtinet fœmina, & vbique ferè Deus frequentia fecit Imperia, vt omnia maneant in concordia, & pulchro ordine: propterea etiam priusquam genus hominum eductum esset in multitudinem, cum duo soli essent, qui erant primi, alteri quidem iussit imperare, alteri verò parere; & ne rursus eam despiceret tanquam minorem, & abscinderetur, vide quemadmodum eam honorauit, & vnijt etiam ante creationem: faciamus enim, inquit, ei auxilium; ostendens, quòd ad eius vsum facta fuerit, & hac ratione ipsum ei conciliarit, quæ propter ipsum facta est; in ea enim meliùs, & beneuolentiùs affecti sumus, quæ propter nos facta sunt: rursus autem ne illa efferretur, vt quæ ei data sit ad auxilium, & hoc abrumperet vinculum, eam facit ex latere, ostendens eam esse partem totius corporis: ne autem vir hinc efferretur, non ampliùs sinit esse solius, quod solius priùs fuit; sed fecit contrarium ei adhibens liberorum procreationem in hoc quidem uirum præferēs, non tamen totum eius esse sinens: uidisti quàm multa charitatis uincula Deus fecerit; sed hæc quidem ex natura concordiæ posuit pignora, ad id enim ducit esse eiusdem essentiæ; omne enim animal diligit sibi simile, & mulierem esse ex uiro, & ex ambobus rursus filios, unde etiam nascuntur multi modi affectionis; nam alium quidem diligimus tanquam patrē, alium uerò tanquam auum, & aliam quidem tanquam matrem, aliam uerò tanquam nutricem, & alium quidem tanquam filium, alium uerò tanquam nepotem, & pronepotem rursus aliam tanquam filiam, aliam tanquam sororis filiam, & alium quidem tanquam fratrem; alium uerò tanquam patruelem, & aliam quidem tanquam sororem, aliam uerò tanquam consobrinam, & quid opus est recensere omnia nomina cognationis? porrò autem excogitauit etiam aliud argumentum cognationis; prohibitis enim cognatorum matrimonijs, nos eduxit ad alienos, & illos rursus ad nos attraxit; nam quoniam ex naturali hac cognatione non licebat illos nobis coniungi ex matrimonio, illos rursus coniunxit totas domos per unam sponsam, & generibus tota commiscens genera: Ne ducas enim, Leuit. 8. inquit, uxorem sororem tuam, neque sororem patris, neque aliam puellam, quæ tecum habet cognationem, quæ prohibet matrimonium nominatim ponens genera eiusmodi cognationum: tibi ad illarum sufficit affectionem eodem utero esse editas, ad te aliter attinere alias: cur tu angustum redigis latitudinem charitatis? cur causam tuæ in ea amicitiæ superuacanea consumis, per quam potes etiam tibi parare aliam occasionem amicitiæ foris ducta uxore, & propter illam cognatorum seriem, & patrem, & matrem, & sorores, & eorum necessarios? uidisti, quot modis nos colligauit; sed tamen ne hæc quidem ei suffecerunt, sed effecit etiam, ut alter alterius inuicem egeremus, ut sic nos quoquè coniungeret; quoniam amicitias maximè facit vsus, & indigentia; propterea nec omnia vbique gigni permisit, vt indè etiam cogeret commisceri; cum autem effecisset, vt alter alterius egeremus commixtionem, rursus effecit faciliem; nam nisi hoc esset res ad aliam rediret molestiam; & difficultatem; si enim medico egentem, aut fabro, aut aliquo opifice longè oporteret peregrè proficisci, periret vniuersum, proptereà & Vrbes construxit, & omnes simul cogit: vt autem etiam quæ procul sunt remota, facilè nobis suppeterent, in medio positum mare extendit, & ventorum dedit celeritatem, hic faciles efficiens peregrinationes; in initio autem omnes etiam in vno cogit loco, nec prius dispersit, quàm ad malum vsui sunt concordia, qui primi donum acceperant; sed omnes nos simul congregauit; & ex natura, & ex cognatione, & ex loco, & quomodò nos non voluit excidere à Paradiso; nam si voluisset, ne illic quidem posuisset hominem, quem fecit ab initio, sed eius causa fuit, qui non obedit; ita nec diuersa lingua esse voluit; nam ab initio hoc fecisset; tunc autem tota terra vnum erat labiū, & vox vna omnibus; proptereà quidem certè nec quandò terram oportuit deleri, neque nos tunc ex alia fecit materia, neque iustum transtulit, sed eo dimisso in media tempestate veluti quadam totius Orbis terræ scintilla nostrum genus inde rursus accendit ex beato illo Noe, & ab initio quidem vnum fecit Imperium, dum virum præfecit mulieri: postquam autem genus nostrum in multam deci-

dit confusionem, & ordinis defectionem, alia quoquè constituit, nempe Dominorum, & Magistratuum, idquè etiam propter concordiam, atque charitatem; nam quoniam vitium nostrum genus dissoluit, & intermisit tanquam quosdam medicos Iudices constituit in medijs Ciuitatibus, vt tanquam concordia, & charitatis pestem vitium expellentes omnes in vnum cogant: ecce quanta innumerabilia, & alia, quæ prosequitur Chrysostom. machinatus est summus Deus, vt homines in vnum pacis, concordiæ, atque charitatis connectat: sed audiamus etiam, quæso, nonnulla alia eiusdem facti Doctoris 1. Corinth. 11. homil. 25. *Deus enim volens omnes inter se colligare, rebus, eam imposuit necessitatem, vt in eo, quod est proximo conducibile alligatum sit quoquè quod alteri, sic consistit totus Mundus: propterea in naui quoque si orta tempestate gubernator dimissio eo, quod confert multis, solùm quærat, quod sibi conferat, & se, & illos citò demerget; porrò autem ars quoque qualibet, si id solum spectet, quod sibi sit conducibile, vita nunquam constiterit, neque ars, quæ hoc quærit: propterea agricola non tantùm frumenti seminat, quantum sibi sufficiat: nam iam pridem & se, & alios perdidisset, sed quærit quod confert multis; & miles non dimicat in acie aduersus pericula, vt se conseruet, sed etiam, vt Ciuitates in tuto collocet; & mercator non tantùm solùm, quantùm sibi suffecerit, sed quantùm multis etiã alijs; si quis autem dicat, quòd vnusquisque hac facit spectans non quod meum est, sed quod suum, nam omnia hac agit & pecuniã, & gloriam, & vt in tuto sit sibi comparans; quamobrem quærens id, quod est mihi conducibile, quærit etiam id, quod sibi, ego quoquè hoc dico, & id iampridem volebam audire, & pro eo omnia verba feci, vt ostenderem, quod proximus quærit id, quod sibi confert, quandò, quod tibi confert, spectauerit; nam aliter non ferrent homines, quæ sunt proximi quærere, nisi fuerint ad hanc redacti necessitatem; propterea Deus hæc sic coniunxit, neque sinit priùs venire ad commodum proprium, & quod est nobis vtile, nisi egressi fuerimus per ea, quæ alijs conferunt; atque hoc quidem est humanum sic ire ad id, quod est proximo conducibile*: Et ratio elicitur ex Boetio de consolat. lib. 3. *Omne, quod est, tandiu est, quandiu est vnum, & interire pariter, atque dissolui necesse est, si vnum esse desierit*: hinc S. Thom. 1. de regim. Princip. cap. 2. ait: *Bonum autem, & salus consociata multitudinis est, vt eius vnitas conseruetur, quæ dicitur pax, qua remota, socialis vita perit vtilitas, quinimmo multitudo dissentiens sibi ipsi fit onerosa; hoc igitur est, ad quod maximè Rector multitudinis intendere debet, vt pacis vnitatem procuret*: hinc B. Laurent. Iustinian. de regim. Prælator. cap. 3. inquit: *Equidem propter seruandam vnitatem Præsidentium ministerium in Ecclesia necessarium esse cognoscitur, tanquam caput in corpore, sine quo prorsus congregatio quæque confunditur, diuiditur, & deperit*: hinc S. Antonin. p. 1. tit. 6. c. 2. de amore: §. 5. & Iacob. Aluarez de rit. spirit. p. 1. lib. 3. part. 3. cap. 32. asserunt: Ille. *De quinta vnitate, scilicet regulari dicitur psalm 132. Ecce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum; vbi dicit Augustin. quod hæc vnitas, & si conueniat omnibus Christi fidelibus, propriè tamen monasterijs, & fratribus conuenit habitantibus in vnum spiritualiter, & corporaliter, vndè & monasterium dicitur à monos, quod est vnum, quia maximè debet ibi vnitas reperiri*: Hic. *Nam Religio vnum mysticum est corpus varijs partibus compositum, cuius bonum in istarum partium vnione, & connexione consistit.*

Dices, licèt verissimùm sit inter omnes vtilitates, quibus locupletari debet Religio, esse vnitatem subditorum; nihilominus nõ est affirmandum eam esse primò, & principaliter, quia, cũ Religio sit status perfectionis, vt dicunt DD. ideò finis principalis in ea erit perfectio, ad quam quilibet Ordo est institutus secundum regulam, & sancitas constitutiones; vndè Emin. Lugo de iustit. disp. 35. sect. 1, tom. 2. ait: Officium Prælati ordinatur ad hoc, vt subditi in regulari obseruantia contineantur, & promoueantur ad perfectionem religiosam ad quã Ordo ille institutus est, quòd si fortè fragilitate humana congregatio illa primum feruorem, & obseruantiam non retinet, cura Prælati esse debet, vt paulatim obseruantia, & perfectio restituatur. Resp. vetam esse doctrinam; attamen quia, resecata vnitate à multitudine, & distractis

hominibus

hominibus in partes, resecatur etiam omnis perfectio, vnde nequeunt perfectionis opera perficere, vt optimè docet S. Thom. 1. de regim. Princip. cap. 15. *Sicut enim*, inquit, *homo nihil benè agere potest, nisi præsupposita suarum partium vnitate; ita hominum multitudo pacis vnitate carens, dum impugnat se ipsam, impeditur à benè agendo*: & contr. Gentil. lib. 3. cap. 117. *Ad hoc, quòd homo diuinis vacet, indiget tranquillitate, & pace*: & Iacob. Aluarez vbi supr. *Si verò se auersione mutua, & dissensionibus separent Religiosi iam non erunt vna Religio, sed tot detestanda conuenticula, quot fuerint in domo factiones*: *Ex quibus*, inquit S. Antonin. 2. part. tit. 4. cap. 8. §. 2. *tota vita regularis deficit*: proindè opus est dicere, vnitatem, & pacem inter Religiosos esse præcipuam vtilitatem, qua ornatur Religio, & quæ à Rectoribus primò est sollicitè procuranda:

PRO SECVNDA CONCLVSIONE.

2. EA sunt videnda, quæ dixi in tractatu de iustitia distributiua, & alibi, quia aptiorem discursum non inuenio; attamen ad parcendum labori lectoris, hic ea reperam, paucis mutatis, pro probatione secundæ partis, videlicet quibus medijs propagetur huiusmodi vnitas. S. Thom. vbi supr. cap. 2. postquam firmiter asseruit Rectorem vnitati incumbere debere in fauorem, ac vtilitatem subditorum, hæc verba subdit: *Nec rectè consiliatur, an pacem faciat in multitudine sibi subiecta, sicut nec Medicus, an sanet infirmum sibi commissum; nullus enim consiliari debet de fine, quē intendere debet, sed de his, quæ sunt ad finē, propterea Apostolus commendata fidelis populi vnitate*: *Soliciti, inquit, sitis seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis*: media ergo, quæ solicitè procurare debet Rector pro vnitatis propagatione, se habent in duplici differentia quædā sunt destructiua, & corruptiua ipsius vnitatis Reipublicæ, seu Religionis, quibus cognitis saluatur, Respublica non per se, sed quatenus eis aduersatur; ideò dicebat Aristotel. 5. polit. cap. 8. *Illud autem ante omnia patet, quòd si scimus, per quæ corrumpuntur Respublicæ, scimus etiam, per quæ conseruantur, contrariorum enim contrarijs effectus*: quædam verò designātur directè influentia in conseruationem, & propagationem eiusdem vnitatis; porrò media corruptiua, & destructiua boni communis sunt iniustitiæ, quæ fiūt tam in conferendis honoribus, quàm in cæteris alijs bonis, nempè victu, vestitu, &c. Religionis dispensandis iuxta doctrinā S. Th. vbi supr. cap. 15. *Aliud autem*, inquit, *impedimentum boni publici conseruandi ab interiori proueniens in peruersitate voluntatum consistit, dum vel sunt desides ad ea peragenda, quæ requirit Respublica, vel insuper sunt paci multitudinis noxij, dum trāsgrediendo iustitiam aliorum pacem perturbāt*: imò iuxta præceptū Arist. 5. polit 5. cap: 7. *Dissoluuntur autem maximè & Respublicæ, & optimatum gubernationes propter trāsgressionem iustitiæ in se ipsis factam*: & ratio huius, ait S. Thom. 5. polit. lect. 6: *quia Respublica saluatur propter mutuam cōmunicationem secundum aliquā proportionē; huiusmodi autem communicatio secundùm proportionem iustitia est, quarè Respublica saluatur iustitia existente: si erga fiat transgressio, corrumpitur*: quæso, quandò ergo committitur transgressio in iustitia? cum communicatio iuxta meritorum mensurā tam in honoribus, quàm in victu, & indumentis, cæterisque commodis non extenditur; quandò vnus, seù pauci, alijs posthabitis, conantur semper Imperia regere, Prælaturasque possidere; quandò maiores vnà cum amicis vltra debitam mēsuram iustitiæ distributiuæ, de qua satis prolixè dictum fuit in dub. 57. fruuntur bonis communibus; quandò ijdem non communem vitæ rationem sequuntur, sed vitæ commoda prosequuntur, & eo nomine delectantur gubernatione, eò quòd cū cæteris præsint facultate, & quasi claui potiuntur ad aperiendum vitæ cōmodis, corporisque sensibus aditum; tunc corrumpitur Religio, insurgunt enim mille iniustitiç, & oppressiones, quæ infirmant Religionis corpus, & ad corruptionem disponunt, vt optimè tradit Ægid. Roman. 2. part. lib. 1. cap. 11. *Non qualibet inæqualitas tollit vitam corporis naturalis, tamen qualibet inæqualitas ægrotat, & infirmat ipsum; sic*

non qualibet iniustitia corrumpit totaliter Regnum, & politiam, tamen per quamlibet iniustitiam Regnum, & politia infirmatur, & disponitur ad corruptionem: quæ tandem erumpit in mutuas auersiones, proclamationes, scissuras, ac factiones potiùs lacrymis deplorandas, quàm calamo exarandas, vt experientia docet, & testari possunt sacra tribunalia: Cognitis igitur medijs corruptionis vnitatis, ac pacis Reipublicæ, *sciamus etiam*, inquit Arist. vbi supr. *per quæ conseruatur*: quibusnam medijs conseruatur hæc vnitas? illis sanè medijs, quæ opponuntur, & aduersantur contrarijs, & dum designantur ea, quæ directè influunt in eius conseruationem, designantur etiã ea, quæ destruunt, & corrumpunt ipsammet vnitatem, & pacem, vt semper intelligenti videbitur: audiamus D. Antonin. part. 1. tit. 6. cap. 2. §. 5. alibi relatum: *Causatur, & conseruatur hæc vnitas in Ciuitatibus, quandò ad hoc vnum attenditur, vt iura seruentur vniuersaliter, ideſt tam maioribus, quàm minoribus, vt honores, & officia pluraliter distribuantur, & non omnia, vel multa vni, & nihilum alteri, vt onera proportionabiliter imponantur; nam si maioribus, & amicis leuia iniungantur, minoribusque grauia, & importabilia, oportet sequi discordiam, inuidiam, seditionemque, aliaque mala destruentia Ciuitatem*: idemque repetit part. 4. tit. 5. cap. 4. §. 2. *Media autem huic fini conuenientia sunt legum; & statutorum moderata disciplina, bonorum præmiatio, transgressorum punitio, & alia huiusmodi*. Pro fine quæsiti addenda sunt aliqua verba Platonis de legib. 6. quæ totum includunt discursum. *Quemadmodum enim ius, quod consistit in æqualitate analogica, est præcipuè causa conseruans Respublicas; ita etiam inæqualitas contra analogiam præcipuè causa est, per quam Respublicæ mutantur, & corrumpuntur.*

DVBIVM CLXXXII.

An Prælatus propria commoda, vtilitatemque quærens sit idoneus minister ad prædictam vnionem propagandam: & an electores sub mortali ei vota denegare teneantur.

SVMMARIVM.

1. *Prælatus nequit esse talis, nisi, neglectis proprijs commodis, aliorum vtilitati adhæreat.*
2. *Prælatus affectans propria commoda idoneitate caret ad unitatem regiminis propagandam.*
3. *Pro tali homine nequeunt electores ferre suffragium.*

PRIMA CONCLVSIO.

1. DD. tam politici, quàm sacri in hanc conspirant propositionem, hominem non posse esse verè aliorũ Principem, & Rectorem, nisi intendat subditorum iura tueri, posthabita propria vtilitate. Primus locus suadens conclusionis veritatem desumptus est à Platone citato à Cicer. 1. de offic. *Vt enim tutela sic procuratio Reipublicæ ad utilitatem eorum, qui commissi sunt, non ad eorum, quibus gerenda est*: Audiamus secundum ab Aristot. 8. ethic. c. 10. iuxta claram explicationem S. Thom. ibid. lect. 10. *Transgressio autẽ Regni quidem tyrannis est, in utraque*, scilicet Regni, & tyrãnidis specie *est unus Princeps, sed inter sese plurimum differunt; namTyrannus quidem suum, Rex autem eorum, qui ab ipso reguntur, considerat commodum; nõ suas Rex, sed eorum, qui reguntur utilitates considerat*. Tert. decerptus est ex S August. lib. 19. de Ciuit. Dei c. 14. *Princeps enim politicus populo seruit non suã, sed populi utilitatem quærens*. Quart. ex D. Chrysostom. hom. 8. ad Ephes. c. 4. *Doctorũ est uirtus nõ honorem, non gloriam quærere ab ijs, quibus imperent, sed ipsorum salutẽ, & pro ijs omnia facere; nam qui illud quærit, nõ fuerit Doctor, seu Magister, sed Tyrãnus; nõ enim Deus proptereà te ijs præfecit, ut tu magis colaris, & obserueris, sed ut tua quidem negligantur, quæ uerò sunt illorum omnia ædificentur*.

Quint.

Quint. & Sext. ex D. Tho. 1. de regim. Princip. c. 1. & B. Laurent. Iustin. de regim. Prælatorum cap. 2. Ille ait: *De ratione Regis est, quòd sit vnus, qui præsit, & quòd sit Pastor commune bonum multitudinis, & non suum quærens bonum*. Hic inquit: *Quamobrem qui non ministrare, sed dominari volunt in Clero, non proinde Domini, sed raptores, & Tyranni sunt, dum non subditorum, sed propria quærunt commoda, diuitiarum videlicet, voluptatis honoris, & famæ*: pro vltimo loco percipiamus verba Abulens. in cap. 20. Exod. qu. 19. *Principes, & Prælati non debent curare de bonis suis, sed de bonis communitatis conseruando statum politicum*: & paulò inferiùs: *Quando aliquis virtuosus, & non est Princeps non incumbit sibi onus distribuādi iustum, & vacandi aliorum vtilitatibus, relicta sua; quandò autem est Princeps incumbit onus et cessandi à suis vtilitatibus*: Et ratio doctrinæ est satis clara, quia, cum finis regiminis à Regente intendendus sit vnitas, & pax, quæ nequit propagari, nisi reddendo cuique quod suum est, vt dictum est supr. ideò si officium Principis, & Prælati concederet, vt ipse posset quærere proprium commodum; *cum homo habeat*, inquit S. Thom. 3. polit. c. 7. *vt plurimum peruersum appetitum respectu sui ipsius, quia vnusquisque nimis afficitur ad se ipsum; & ideò propter nimiam dilectionem, & affectionem, quam habet ad se ipsum, voluntas peruertitur à fine recto*: facillimè peruerteretur à recto fine vnitatis propagandæ, quærendo plus de bonis, quæ sibi conuenire possunt, sub coloratis rationibus, consuetudinis, authoritatis, ac dignitatis, quæ non desunt concupiscentiæ naturæ, quæ in concupiscendo ait S. Thom. 2. polit. lect. 9. in fin. *Natura concupiscentiæ est infinita; non enim quærit sola necessaria vitæ, sed omnia, quæ possunt homini esse delectabilia, quæ sunt infinita*; vndè aliorum iura consequenter defraudarentur in notabile præiudicium boni communis; ideò natura ipsa ordinauit ad hoc, vt Rector iustè, ac rectè imperet in eodem contemptum proprij commodi ad præcauenda mala destruentia vnitatem subditorum; ideò optimè aiebat S. Thom. ex Arist. lib. 7. polit. lect. 7. *Felicitatem Ciuitatis impossibile est existere sine virtute, quæ est principium eius, cuius ratio est, quia ciues in Ciuitate optima oportet operari ad felicitatem, & habere illud, quod est principium eius*: sed de hoc melius in sequenti conclusione.

SECVNDA CONCLVSIO.

2. PRælatus, qui in assumpta dignitate propria commoda affectat, omnino est censendus pro vnitate propaganda carere debita idoneitate. Suadetur prim. ex doctrina S. Thom. in præcedenti quæsito: *Aliud impedimentū boni publici conseruandi ab interiori prouenieus in peruersitate voluntatum consistit, dum sunt desides ad ea peragenda, quæ requirit Respublica, vel insuper sunt paci multitudinis noxij*: sed huiusmodi Prælatus, cui incumbit onus ea pertractandi, ac dispensandi, quæ desiderantur pro Religionis conseruatione, est paci noxius: igitur, &c. minor probatur: vel affectat honoris Prælaturæ assumptæ commodum in sui conseruationem, alijs quidem reluctantibus; tunc inquit S. Thom. 5 polit. lect. 2. *dissident voluntates, hoc autem est radix seditionis*; vndè tandem *inhonorati*, inquit; Arist. 1. polit. cap. 3. *alios cernentes honoratos seditionem aggrediū tur*: & Ægid. Roman. de regimin. Princip. 1. part. lib. 3. c. 13. *Nam si, spretis alijs, semper ijdem in Magistratibus, & præposituris præficiuntur, alij videntes se esse despectos, ad seditionem consurgūt*: vel prosequitur bonorū commodum tam in indumento, quàm in cibo & potu vltra mensuram iustitiæ distributiuæ; vndè Prælatura ei inseruit ad magis liberè ea prosequenda, tunc eius voluntas dissidet ab aliorum voluntatibus, qui ægrè ferunt videre Prælatum tot bonis frui, alijs esurientibus: quarè S. Thom. 5. polit. lect. 2. inquit: *Cum Princeps accipit bona subditorum, voluntatem habet ad accipiendum, alij habent contrarias voluntates, vndè dissident voluntate*: qui tandem in apertas seditiones, & discordias erumpunt; ideò dicebat S. Antonin. par. 2. tit. 4. c. 8. §. 3. *Proprij commodi inordinata procuratio in Ecclesia generat discordiam*: & Dionys. Carth. de Regim. polit. lib. 1. at.

15. opus.

15. opusc. *Pensent ergo Rectores cur homines in Vrbibus sub cæteris Rectoribus communitatis congregentur: nonne idcirco, vt quilibet ciuium per diligentiam Rectorum sufficientius secundum statum de vita necessarijs habeat, pace gaudeat feliciùs viuat? quid nanquè est politicè gubernare, nisi populum ad hæc obtinenda, & conseruanda dirigere? vndè qui ita non regunt, ac præsunt, non merentur dici. Reipublicæ directores, ac politicæ Rectores, sed destructores, quorum auaritia, & iniustitia frequenter parit seditiones:* igitur huiusmodi Prælatus descriptus commodis addictus, addictus est etiam dissidijs, iurgijs, ac discordijs: non est ergo aptus pro conseruanda vnitate, qua bonum commune propagatur inter subditos, eius curæ commissos. Nec obstat prædicta incommoda fore reprimenda brachio potentiæ, quia, vt iam dixi alibi, est incidere in Scyllam cupiendo vitare Charybdim, cũ sit potentia tyrannica; nam vera, & iusta potentia exerceri nequit, nisi intra limites debitæ iustitiæ, vt optimè insinuat S. Th. 1. de regim. Princip. c. 1. *Si igitur regimen iniustum per vnum, aut per plures tantum fiat, qui sua commoda ex regimine quærant, non autem bonum multitudinis sibi subiectæ, tales Rectores Tyranni vocantur, nomine à fortitudine deriuato, quia scilicet per potentiam opprimunt, non per iustitiam regunt:* quæ potentia tyrannica tandem patit illa incommoda, quæ intendebat cohibere; audiamus S. Thom. vbi supr. cap. 10. *Tyrannorum verò dominium diuturnum esse nõ potest, cum sit multitudini odiosum; non potest diu conseruari, quod votis multorum repugnat; vix enim à quoquam præsens vita transigitur, quin aliquas aduersitates patiatur; aduersitatis autem tempore occasio deesse non potest contra tirannum insurgendi, & vbi adsit occasio, non deerit ex multis vel vnus, qui occasione non vtatur: insurgente autem illo, populus votiuè prosequitur, nec de facili carebit effectu, quod cum fauore multitudinis attentatur.* Concluditur hæc prima probatio verbis Dion. Carth. de reg. Princip. lib. 3. art. 18. opusc. 1. *Quoniam Princeps terræ, videlicet Rex, Dux, seu Comes, ad hoc diuina Ordinatione præsidet populo tanquam minister, atq; Vicarius Dei, vt docet Paul. in Epist. 13. ad Roman. vt turbationes, dissensiones, iniurias, & iniustitias à subditis auferat, & pacem, concordiam communionem, atque iustitiam eis procuret, conseruet, ac protegat, summè vitare debet ne sit alicui, & præsertim ne sit communitati aut Vrbibus suis turbationis, dissensionis, rebellionis, inquietudinisue occasio.* Secund. suadetur: tunc causatur, & conseruatur hæc vnitas, inquit S. Antonin. in præcedenti quęsito, *quandò ad hoc unũ attenditur, ut iura seruentur vniuersaliter, idest tã maioribus, quã minoribus, ut honores, & officia pluraliter distribuantur, & non omnia, uel multa uni, & nihilũ alteri, ut onera proportionabiliter imponantur;* sed dũ huiusmodi Prælatus quęrens se conseruare in Prælatia, officio, & honore, non intendit ea pluraliter distribuere; si verò quærit prosequi commoda indumenti, cibi, & potus, &c. vltra aliorum mensuram, vnicuique non seruat propria iura, sed ea negligit: igitur quęcunque istarum rerum commoda, vel ambo prosequatur, nequit aptitudine pollere pro vnitate causanda, seu conseruanda inter subditos.

TERTIA CONCLVSIO.

3. SVb mortali tenentur electores abstinere à suffragijs ferendis in fauorem prædicti Prælati. In primis suadetur ex doctrina S. Chrisostom. 1. ad Corinth. cap. 10. hom. 25. asserentis: *Hæc regula perfectissimi Christianismi hoc est decretum exactissimum, & accuratissimum, hoc est summum fastigium ea quærere, quæ in commune conferunt:* hoc præsertim munus incumbit electori vt optimè insinuat, Salon. 2. 2. q. 63. art. 2. controu. 3. vers. vtor. iam ratione: Elector, inquit, cum non sit dominus beneficiorum, sed administrator institutus in bonum, & vtilitatem Ecclesiæ, tenetur ex officio consulere vtilitati Ecclesiæ: idem dicit Emin. Lugo de iust. sect. 5. num. 55. disp. 35. Electores debent consulere bono communi: sed si electores ferrent suffragia pro tali Religioso propter cõmoda prædicta, non quærerent ea, quæ sunt boni communis, nec eius vtilitati fauerent: igitur: maior certa apud omnes: minor pro-

batur,

batur, quia bonum commune, quod vinculo vnitatis propagatur, ferentes suffragia electores in fauorem huiusmodi Prælati non fouent, sed destruunt, ac dissoluunt; nam quando Prælatus artificijs suam conseruationem prosequitur, vitæque commodis, imò Prælatura potiri conatur, vt sit aditus ad quærenda propria commoda; & ad laxandas habenis appetitionibus corporis, vnitas dissoluitur, seditionesque, suboriuntur, vt dixi in præcedenti conclusione: igitur tenentur sub mortali tali Prælato suffragia denegare. Præterea cooperari, vt in Imperio, ac dominatu præsertim Ecclesiastico regnet Tyrannus, nonne erit peccatum mortale? sanè, quia sicut Prælatus tyrannicè operando sibi ipsi infert damnum se vinciendo culpa lethali; ita se vinciunt eadem culpa illi, qui cooperantur, vt tali dominio tyrannico fruatur. Ita fatentur DD. sed præstando suffragia pro tali Prælato cooperantur electores, vt dominium Ecclesiasticum tyrannicè regatur; eo ipso enim, quòd conuertit Prælaturā in sui vtilitatē, quærēdo in ea se conseruare, & vtitur bonis tam in victu, quàm in vestitu, &c. plusquam par est, intendit propriam vtilitatem, quod est tyrannicum, inquit S. Thom. 3. polit. lect. 6. ex Aristotel: *Tyrannicus est Principatus unius intendens utilitatem propriam*: & doctissim. Abulens. Exod. cap. 10. quæst. 10. Qui autem Princeps, vel Prælatus est magis vacans vtilitati suæ, quàm distributioni iusti politici; non Prælatus, aut Princeps sed Tyrannus est, quæ satis dura definitio est nostris Principibus, & Prælatis: igitur, ne rei sint electores culpæ lethalis, abstineant se à suffragijs ferendis in fauorem talis Religiosi. Adde tandem electoribus incumbere onus seligendi Religiosum, qui non solùm conseruet vnitatem inter subditos, sed etiam, qui propaget perfectionem religiosam, ad quā est institutus Ordo: sed conferendo vota pro tali Prælato non dant disciplinæ regulari hominem eam propagantem, sed eam destruentem, vt optimè docet S. Thom. 1. de regim. Princ. cap. 3. *Tyrannus non solùm in corporalibus subditos grauat, sed etiam eorum bona spiritualia impedit, quia qui plus præesse appetūt, quàm prodesse, omnē profectū subditorū impediunt*; vnde hi exemplo ducti ad Prælaturas hiant, propriaque commoda prosequuntur, vt experientia docet: igitur, vt proprio oneri satisfaciant electores, satisfaciant etiam conscientiæ ea denegando vota.

Pro fine est aduertendum, quòd à diuina Prouidentia, vt vnitas multitudinis non desideretur, est statutum, vt Præsidentes propriam vtilitatem non curent; quapropter Generales tenentur monere electores, ne ferant suffragia, vt in conclusione, prout postulat eorum officium, dicente S. Th: lib. 3. contr. Gentil. c. 146. quòd *homines, qui in terris super alios constituuntur, sunt quasi diuinæ Prouidentiæ executores*: & id maximè attendendum, quia *diuina Prouidentia*, inquit idem S. Thom. ibid. c. 140. *non solùm disponat rerum ordinem, sed etiam monet omnia ad ordinis ab ea depositi executionem*.

DVBIVM CLXXXIII.

An Prouincialis, qui in creatione Priorum, seù Guardianorum plurimos amicos eligit, possit ab electoribus tuta conscientia denuò eligi, seù confirmari in Prouincialatus officio.

SVMMARIVM.

1. *Prælatus Prouincialis caret idoneitate pro regendo munere Prouincialatus, dum in promotione amicorum ducitur interesse.*

2. *Quid sit iudicium temerarium, & quæ indicia eximunt religiosum ab ipso in iudicando.*

3. *Promouendo amicos Prouincialis in Priores tripliciter potest considerari.*

4. *Secundum primam acceptionem non sunt deneganda ei vota pro conseruatione, seù noua creatione: & satisfit cuidam obiectioni.*

5. *Secundum secundam, & tertiam sunt ei deneganda suffragia.*

Titu-

Titulus præsupponit Guardianorum, seù Priorum electiones creati à Prouinciali vnà cum Definitoribus : præsupponit etiam amicos electos ad munus officiorum prædictorum pendere à voto Prouincialis, qui, licèt eos nequeat solus promouere; attamen Definitoribus suum desiderium insinuat, ne ab eo discedant per animum non beneuolum, qui, vt habeant aliquam gratiam, atque satisfactionem in fauorem sui, seù amicorum, suis votis in amicos eius consentiunt, seù omnes, seù maior pars illorū: electores verò ex eo, quòd priusquam Religiosus ille esset electus in Prouincialem, nunquam talis numerus amicorum eius ab alijs ad huiusmodi munus fuit promotus, habent sufficientem, & vrgentem coniecturam dicendi, amicorum electionem esse cognoscendam à Prouinciali.

1. Pro intelligentia sit prim. notand. fundamentum dubitationis quæsiti tantùm fundari in hoc, quòd, cum vnitas sit finis regiminis propagandus à Rectore, vt dixi plurimis in locis; & cum huiusmodi vnio haberi nequeat, nisi Rector sit iustus à iustitia, quæ docet contemptum proprij commodi adhærendo aliorum vtilitati, vt custodiatur communis æquitas; implicat enim Principem posse propagare vnionem inter subditos, dum proprio commodo ducitur: Nihil enim, inquit, Mirand. t. 2. q. 5. a. 5. credo esse Reipublicæ, ac regularibus congregationibus cunctis adeò damnosum, atque nociuum, vt multo damno experientia docente plus satis perspicimus, quàm Prælatos, siue Iudices commodo suo priuato inhærere: hoc est, quòd Respublicas omnes in frusta diuidit, atque in diuisiones magnas, schismataque innumera conuertit; hinc prodeunt etiam æmulationes, inuidiæ, discordiæ, infectationes, & id generis multa alia genimina viperarum, quæ ex radice proprij commodi ortum, atque originem ducunt; ideò semper censendus erit deficere Prouincialis in idoneitate pro obeundo munere Prouincialatus, dum in promotione amicorum interesse ducitur.

2. Not. sec. quòd iudicium temerarium est firmus assensus intellectus, quo ex leuibus, & non sufficientibus indicijs bonum opus alterius, vel indifferens, quod bonum, & malum esse potest; malum esse firmiter iudicamus, vt quandò quis ex leuibus indicijs credit Titium commisisse furtum, & adulterium. Ita Filliuc. tom. 2. tract. 40. cap. 1. num. 2. & Fagund. in 8. præcept. decal. lib. 8. cap. 11. dicitur ex leuibus indicijs, & non sufficientibus motiuis; quia, si iudicium concipiatur ex iustis indicijs, & coniecturis probabilibus, & sufficientibus, iam non erit temerarium, sed prudens, rationique consonum, vt docet Valent. 2. 2. quæst. 60. disp. 5. q. 4. punct. 3. propos. 1. Filliuc. Fagund. vbi supr. & Bass in summ. tit. Iudicium temerarium; ideò Bonac. de rest. disp. 2. qu. 7. punct. 1. num. 2. format hoc argumentum: illud non est iudicium temerarium, quod est conforme prudentiæ, & rectę rationi: sed iudicium, quod procedit ex sufficientibus indicijs, est conforme rectè rationi, cum ex recta ratione iudicetur esse tale ob indicia sufficientia: erga tale iudicium nequit esse temerarium; maximè quia homo non habet ius, vt quis de se ipso non malè iudicet, aliter quàm postulent indicia sufficientia: verùm coniecturæ, quæ omnibus consideratis sufficienter mouere possunt hominem prudenter ad ferendum tale iudicium ex multiplici capite desumi possunt, vt docent DD. præsertim Bonacin. vbi supr. n. 2. nempè ex circunstantia temporis, loci, personæ referentis alterius delictum, & ex circunstantia personæ, de qua delictum refertum, & etiam ex circunstantia famæ: ex circunstantia, inquam, personæ, de qua delictum refertur, prætermissis alijs circunstantijs, quæ non faciunt ad rem, erit iudicium prudens, & rationi consonum: Si quis, inquit Bonacin. vbi supr. iudicet aliquod peccatum de Titio, quem constat in eius generis peccatum labi consueuisse; nam respectu Titij non tot indicia requiruntur ad ferendum de eo iudicium, quot requiruntur ad iudicandum de alio, qui nō solet huiusmodi peccata perpetrare; erit etiam iudicium prudens, & rationi consonum, inquit Clau. regia lib. 12. cap. 3. num. 13. Noui Petrum plerasque mulieres, quas alloquitur, prouocare ad libidinem, video eum morosè cum aliqua loquentem, licet idem malum iudicare de ipso; hoc enim iudici-

iudicium in eo ratione consuetudinis malę sufficiens est, vt prudenter possim malum de eo iudicare. Adde, quòd iudicium temerarium fieri solet, vel ex peccatis internis, vt quòd aliquis sit libidinosus, superbus, ambitiosus, vel de externis, vt quòd sit fur, proditor, & homicida: verùm ad ferendum iudicium de vitijs,& peccatis externis maiora indicia requiruntur, quàm de internis; licèt enim hæc occulta sint,& quatenus occulta maiora indicia postulent, vt iudicium de illis feratur, tamen cum illa ex se,& ex natura sua sint scelera grauiora, ideò postulant maiora indicia, vt de illis proximus iudicetur, quàm sint indicia,quibus fit iudicium de peccatis internis. Ita Fagundez vbi supr. numer. 6. citans Lessium.

3. Tert. notand. huiusmodi Prouincialem promouentem amicos prout in titulo tripliciter posse inspici. Prim. quatenus vnica vice hoc fecit, statim ac fuit electus in Prouincialem; nam ei incumbit onus creandi Guardianos; nihilominus est integer, alienus à commodis, fruendo tantùm bonis, quæ ei secundum rigorem iustitiæ distributiuæ possunt conuenire, nec in eo exardescit desiderium dominandi, nisi fortè naturale. Secund. quatenus est deditus commodis, & ducitur interesse proprij commodi, vndè in cibo, potu, veste, cellulis, pecunijs, &c. rigorem Religionis non vult agnoscere, & vult tot commodis stipatus se ab alijs segregare. Tert. quatenus plurimis vicibus ita operatus est: qua ex re non obscurè dignoscitur amicorum vota ei inseruire tam pro sui conseruatione, quàm pro aliorum promotionibus ad alias Prælaturas, secundum quod ei placet.

PRIMA CONCLVSIO.

4. Si consideretur Prouincialis promouens amicos pro vt in prima acceptione, dummodò sit idoneus ad munere fungendum, nec alijs dignioribus fiat iniuria, vt supponitur, nequeunt electores tēpore debito ei denegare vota pro conseruatione in Prælatura assumpta, neque pro alia noua creatione ad alias Prælaturas. Suadetur ex eo, quia nullum iudicium prudens, neque suspicionem rationabilem in tali electione amicorum possunt in se excitare electores, vt huiusmodi promotio sit ducta interesse, ita vt dici possit non habere iustitiam, quæ conuenit Rectori,& quę duo includit, vt possit seruari subditorum æquitas, propriam scilicet vtilitatem negligere, ac adhærere aliorum vtilitati: non primum; quia illa vnica promotio non est sufficiens fundamentum ad ferendum iudicium sinistrum de interesse Prouincialis, vt de se patet; ideò dicebat Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 3. num. 9. illam esse leuem præsumptionem, vt si vir bonę famæ videatur semel alloqui mulierem in loco suspecto; hoc enim debet in meliorē partem interpretari iuxta c. Estote. extr. de regul. iuris. & Sayr. vbi supr. num. 3. inquit: Collocutio alicuius personæ grauis in loco secreto cum meretrice est leue indicium ad iudicandum de eo malum, cum collocutio illa ad eius conuersionem ordinari possit: non secundum, quia, licèt talis promotio insinuet aliquod interesse, nihilominus integritas eius mentis, & vitæ, quæ spoliat eum commodis tam in victu, & vestitu, &c. illam paruulam suspicionem delet, vndè nequit dici, non adhærere aliorū vtilitati, ideò Menoch. vbi sup. quæst. 16. num. 15. asserit honestatem vitæ tollere contrarias suspiciones, & refert Tiraquell. in tract. de pœnis leg. caus. 51. num. 4. multa allegantem exempla: igitur illa promotio non est sufficiens motiuū, vt electores vota denegēt Prouinciali pro eius conseruatione in munere Prouincialatus, seu pro noua creatione ad alias Ecclesiasticas dignitates.

Dices, esto doctrina relata subsistat, attamen negari nequit promotionem prædictam non præseferre aliquam speciem suspicionis, atque dubitationis, & quamuis dubia quoad personas debeant, adhibita quadam distinctione, quæ inspici debet apud Bassæum, & Fagund. cap. 2. vbi supr. interpretari in meliorem partem; nihilominus quandò agitur de euitando aliquo damno, vel de remedio illi adhibendo, ea sunt in deteriorem partem accipienda, non quidem iudicando proximum esse furem, uel improbum, uel habendum pro tali, sed

iudicãdo ita ab illo exteriùs cauendũ, illiq; consulendum, ac si dubia esset eius probitas, vt docet S. Thom. 2. 2. quęst. 60. art. 4. ad 3. Caietan. ibid. Lessius de iustit. lib. 2. cap. 29. dub. 4. num. 42. Filiuc. tom. 2. tract. 40. cap. 1. num. 31. Fagund. vbi supr. num. 36. vndè cum in casu nostro possint sequi aliqua damna in detrimentum communitatis; nam neglecti, & non grati Prouinciali possunt se offendere de tali promotione, & recurrere ad aliorum Patrum protectionem; qua ex re incipiunt animorum diuisiones pullulare, ac amaritudines corda neglectorum lacerare, quæ tandem tractu temporis conuertuntur in factiones, vt dixi in dub. 94. ideò sunt ei deneganda vota, non quidem indicando esse improbum, & duci interesse contra proprium munus docens cõtemptum propriæ vtilitatis, sed præcauendo malum, quod suboriri potest ex illa promotione; cum præcipuum munus electorum sit, vt dixi in præced. dub. ex sensu Eminent. Lugo, mala communitatis præcauere. Respond. doctrinam relatam esse veram, de dubio vero, & reali, quandò scilicet animus leuioribus indicijs in vtramque partem mouetur, sed tamen in neutram declinat, sed in ambiguo pendens manet; vndè huiusmodi homines dubios Arist. 3. metaph. c. 1. hominibus ligatis comparat, qui nec huc, nec illuc se vertere possunt; & ideò Trullench in decal. lib. 8. cap. 1. dub. 4. sequens doctrinam Salon. 2. 2. qu. 60. art. 3. dub. 5. in fin. affirmat: Quandò de alicuius probitate prudẽter dubitamus, ad cautelam licebit ei negare suffragium pro officio, seu beneficio, modò adsit alter æqualis in meritis; non de illa paruula suspicione, quæ, stante integritate vitæ Prouincialis, nullum rationabiliter potest habere fundamentum dubitandi; undè nequeunt rationabiliter sequi damna relata; et si sequerentur, essent imputanda non promotioni Prouincialis, sed malitiæ illorum hominum, qui absque fundamento iniuriæ defecerunt ab animo Prouincialis.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. Si inspiciatur Prouincialis eligens amicos, & sibi gratos prout in secunda acceptione, electores iudicando huiusmodi Religiosum non esse idoneum ad obeundum munus Prouincialatus, eò quòd caret iustitia debita, sine qua nequit vnitatem multitudinis propagare, vt dixi in prim. notand. implicat enim moraliter loquendo, colligere in vnum subditos, retenta propria vtilitate, non incidunt in iudicium temerarium, & consequenter sub mortali tenentur ei denegare vota. Duas habet partes conclusio, quarum prima sic suadetur: tunc quis prolabitur in iudicium temerarium, cum ex leuibus, & non sufficientibus indicijs bonum opus alterius, vel indifferens, quod bonum, & malum esse potest, malum esse firmiter indicat: ergo quotiescũque non ex leuibus motiuis, sed ex sufficientibus, & probabilibus coniecturis malum firmiter de proximo iudicabit, iudicium temerarium non committet: valet consequentia ex præcitatis: sed hoc contingit in casu: igitur, &c. minor probatur, quia huiusmodi Prouincialis est assecutus nomen labendi in vitium proprij interesse; nam, experientia duce, vult frui commodis, plus quàm par est secundum rigorem iustitiæ distributiuæ, tam in victu, vestitu, cellulis, quàm in alijs commodis Religionis; qui enim iudicat aliquod malum de homine assueto labi in tale malum, non fit reus iudicij temerarij, vt dixi superiùs ex mente Bonacin. & Clauis reg. igitur electores iudicando Prouincialem in tali promotione duci interesse, vt confirmetur in Prælatura assumpta ad magis liberè vtendum bonis prædictis, prosequendum vitæ commoda, & fruendum iure dominij, non sunt damnandi rei iudicij temerarij: ideò ait Menoch. vbi supr. lib. 1. cap. 15. num. 15. ex reg. iur. 8. in 6. semel malus semper malus in eodem genere mali existimatur, quantò magis dico ego, existimandus est malus, si pluries malus. Secund. pars habetur: vt electores eximantur à lethali culpa in conferendis votis eligendorum merita tenentur

tur respicere: sed si suffragarentur huiusmodi Prouinciali, non attenderent merita, sed demerita; nam eo ipso, quòd ducitur interesse, & adhæret proprio commodo, nequit vnitatem finem regiminis propagare; implicat enim moraliter loquendo posse reddere cuique, quod suum est, ex quo sequitur communis æquitas, & vnitas, dum ducimur interesse, & animo propendemus ad commoda propria; nam ex hoc multa mala sequuntur, scilicet factiones, seditiones, discordiæ, murmurationes, & alia mala superiùs relata, & in plurimis alijs locis, sed præsertim in dub. 200. ex officio euitanda; munus enim electorum est mala præcauere, vt dixi ex mẽte Emin: Lugo: igitur eximi nequeunt à lethali culpa. Præterea, eligere tyrannum, quis non concludet esse actionem lethaliter peccaminosam? id contingit sanè in electione Religiosi prædicti, vt determinat S.Thom 1. de reg. Princip. cap. 1. *Si igitur*, inquit, *regimen iniustum per vnũ, aut per plures tantùm fiat, qui sua commoda ex regimine quærant, non autem bonũ multitudinis sibi subiectæ; tales Rectores tyranni vocantur nomine à fortitudine deriuato, quia scilicet per potentiam opprimunt, non per iustitiam regunt:* ergo electores suffragando huiusmodi Prouinciali labuntur in actionem lethaliter malam. Idem est concludendum de tertia acceptione, vt de se patet; sed quia hæc fortè induit aliam speciem malitiæ in sequenti dubio est discutienda.

Ex hac doctrina pro fine quęsiti duo sunt notanda. Prim. Definitores, qui adhærent suis votis electioni talium Religiosorum, qui Prouinciali sunt grati, cũ à dicto Prouinciali eis proponuntur, vt eligantur in Priores, lethaliter peccant, quia cooperantur eius malæ intentioni, & destructiuæ omnis iusti regiminis, nec præcauent mala ex officio euitanda; vndè tenentur abstinere à tali concursu votorum: & quamuis huiusmodi homines pro Guardianorum munere propositi innocenter patiantur aliquam iacturam in meritis, cum sint digni tali officio; nihilominus est patienter ferenda; nam periclitante bono communi, etiam innocentes tenentur subire aliquod damnum pro defensione, & sustentatione eiusdem boni. Secund. idem est dicendum, quandò Prouincialis ita disponit familias, vt eligantur in Discretos amici, & sibi grati; vndè electores Discretorum tenentur, sicut & Definitores, vt supra eis suffragia denegare.

DVBIVM CLXXXIV.

An electores Prouinciali, qui pluries promouit multos amicos in Guardianos, seu Priores, quorum vota, experientia duce, ei inseruierunt ad se confirmandum in Prælatura assumpta, teneantur in conscientia denegare vota.

SVMMARIVM.

1. *Prouincialis, qui repetitis vicibus promouit amicos in Priores conuincitur vitio seditionis: & satisfit duabus obiectionibus.*

2. *Electores huiusmodi Prouinciali pro quacunque Prælatura denegare tenentur suffragia.*

Denuò examinatur tertia acceptio, non quidem sub eodem motiuo; nam clarum est, quòd sicut electores non incidunt in iudicium temerarium iudicando, dum vident Prouiacinlem semel promouentem plurimos amicos in Priores, qui non communem vitæ rationem sequitur, sed vitæ commoda vltra rigorem iustitiæ distributiuæ prosequitur, duci interesse, vt confirmetur in Prælatia, vt dixi superiùs; ita non sunt censendi labi in idem iudicium iudicando, dum repetitis vicibus Prouincialis promouit plurimos amicos, qui iudicio prudentem suis votis eum denuò elegerunt in Prouincialem, eum duci interesse; indicia enim, & motiua sunt sufficientia, & probabilia ad mouendos homines prudentes ad malè iudicandum de illo Prouinciali, & hæc est regula, quæ eximit homines à iudicio temerario, vt dicunt DD. communiter, vndè in vtroque casu sub mortali nequeunt ei præsta-

æ vota, vt satis clarè probaui in dub. præcedent. sed sub alio motiuo examinatur, scilicet: an illa repetita promotio indicet seditionis vitium in Prouinciali, per quod etiam ducti hoc motiuo reneantur electores ei denegare vota.

PRIMA CONCLVSIO.

1. Huiusmodi Prouincialis secundum sanam, & veram doctrinam DD. eximi à seditionis labe nequit, quatenus procurat pacem, & vnitatem subditorum dirimere; imò apertè incidere in seditionis vitium. Prima pars ex duabus propositis suadetur ex doctrina S. Thom. 2.2. qu. 42. art. 2. S. Antonin. 2. part. tit. 4. c. 8. §. 1. Silu. & Tabien. tit. seditio, asserentium vitium seditionis pertinere primò ad eos, qui pacem, multitudinisque vnitatem dissoluere curant: sed Prouincialis operans modo descripto, scilicet suam propriam vtilitatem, commodum, & interesse imperandi, atque dominandi prosequendo, ex quo sequuntur seditiones, schismata, vt dixi ex mente Mirand. in præcedenti quæsito, & affirmat S. Antoninus vbi supr. §. 3. *Quandò aliquis nimis intendit suæ vtilitati, alij indè grauantur, & modicam cum eo possunt habere concordiam, vndè Senec in Prou. Principium discordiæ est aliquid ex communi suum facere, turpiusque nihil est, quàm cum eo bellum gerere, cum quo familiariter vixeris:* & demonstrat Rodriq. tom. 3. quæst. 34. art. 5. Considerent Prælati, inquit, commune bonum à suo proprio commodo esse alienum, quod si aliud faciunt Religionem diuidunt, & in frusta cõminuunt; ait enim Liuius lib. 2. *Respectus rerum priuatarum semper officit, officietque publicis consilijs; nam ex priuatis affectionibus ferè omnis humanæ vitæ pernicies nascitur; bonum enim publicum semper euertunt studia priuata:* curat, quantùm in se est, vt dirimatur vnitas, & pax dissoluatur: igitur ad eum spectat seditionis vitium. Secund. pars habetur: tunc in aperto huiusmodi vitium committitur, quandò pars multitudinis opponitur iustitiæ, & bono communi. Ita docent DD. superiùs relati, vndè damnant, tanquam ex genere suo lethaliter malam, seditionem, quia opponitur iustitiæ, & bono communi: sed Prouincialis, dum, repetitis vicibus, promouet amicos, & sibi familiares in Priores, & hi suis votis eum conseruant in Prælatura; insurgit quædam pars multitudinis, cuius caput est Prouincialis, quæ opponitur iustitiæ seruãdæ in communitate, nam multorum, multorumque merita negliguntur pro talibus muneribus obeundis apta ex iustitia agnoscenda, & opponitur etiam bono communi, idest paci, quæ per iustitiam conseruatur: *Per iustitiam enim*, inquit S. Thom. 2. polit. lect. 9. *conseruatur pax Ciuitatis:* igitur concludendum est apertè eum labi in seditionis vitium.

Dices, esto, repetitis vicibus, fuerint promoti multi familiares, & amici Prouincialis; nihilominus, sunt digni tali officio; imò nihilò inferiores sunt in meritis alijs postpositis; vndè cum cæteris paribus amicus possit præualere saltem ex motiuo impulsiuo, vt fuit adnotatum in dub. 6. nulla eis irrogatur iniuria, & per consequens non læditur iustitia; vndè si dissoluitur vnitas, & excitantur discordię, semper erunt imputandæ inquietudini neglectorum, & non malitiæ Prouincialis. Resp. prim. falsum esse nullam Religiosis neglectis irrogari iniuriam; nam iustitia, quæ conseruat Rempublicam, quandò subditi habent ius ad omnia bona communitatis, vt est in casu, petit graduum communicationem, vt docet S. Th. 5. polit. lect. 6. *Respublicæ dissoluuntur propter transgressionem iustitiæ, & saluantur per iustitiam, quæ iustitia fit per communicationem:* & cum per huiusmodi promotiones amicorum per vices repetitas non habeatur communicatio, quia multi, & multi negligũtur, & postponũtur; ideò nõ parua iniuria eorum meritis irrogatur; vndè si vnitas dissoluitur, & concordia euanescit, seditionesque irrepunt, semper erunt imputandæ partialitati Prouincialis; vndè quandò DD. affirmant, cęteris paribus, posse conferri dignitatem amico, semper id asserunt in aliquo casu particulari, & quandò iustitia seruandā in illa communitate non periclitatur, quod non contin-

contingit in casu. Secund. falsum etiam esse, malitiam Prouincialis non dissoluere vnitatem, concordiam inter subditos non dirimere, ac excitare discordias, necnon & seditiones, quia cum illa non propagentur, nec ista expellantur, nisi mediante contemptu proprij commodi, clausoque aditu desiderio perpetuandi in Prælatura prædictis, seu consimilibus artificijs, vt dixi in præcedenti quæsito, quod non est in casu; nam per istas repetitas amicorum promotiones propagat desiderium dominandi, atque imperandi; ideò si vnitas perit, iustitia violatur, & seditiones suboriuntur, semper in culpa erit Prouincialis malitia, quæ optat, prosequi vtile dominij, & Imperij.

Iterum dices Prouincialis optans bonũ Prælaturæ possidere, amici sunt inter omnes digniores; ideò omnia mala semper erunt imputanda neglectorum malitiæ, qui ob eorum parua merita fuerunt postpositi, & neglecti. Resp. hoc esse velamen factiosorum, per quod intendunt se eximere à culpa conseruandi animos subditorum inter se diuisos, atque separatos. Legat, quæso, Prouincialis dub. 6. & percipiet claré moraliter esse impossibile, quòd neglecti non possint maximè in his paruis Prælatijs æquiparari in meritis amicis promotis, & quòd hi in aptitudine tã excedant illos, ac si reputandi essent tanquam vilis grex, & bruta animalia, legat quæso, sanè reserabit rei veritatem. Recordetur Prouincialis, quòd eius iudiciũ in ferenda sententia de excessu meritorũ non est aptum, quia ducitur interesse dominandi, & ambitione regandi fertur, quæ excæcat intellectum, teste D. Bernard. in serm. 61. in psam. Qui habitat. *Ambitio subtile malum, secretum virus, excæcatrix cordium, &c.* & Titaquell. de pœn. temp. caus. 51. à n. 82. ait: *Tantus est amor sui, vt quisque etiam sanctissimus cæcutiat in proprijs.*

SECVNDA CONCLVSIO.

2. Semper existimandi sunt electores lethali culpæ obnoxij, si huiusmodi Prouinciali non denegant vota, non solùm pro Prouincialatus munere, sed etiam pro quacunque alia Prælatura. Conclusio satis liquet ex præcedẽtibus dubijs; nihilominus probatur ex doctrina Egid. Roman. de regim. Princip. 1. part. lib. 3. cap. 13. asserentis: *Sic est disponenda Ciuitas, vt conseruetur in pace, & vt ibi seditiones non insurgant:* sed si ferrent vota in fauorem talis hominis, in Prouincia neque pax conseruaretur, nec ab ea seditiones arcerentur, quia, illo selecto, non seligitur nisi quidam seditiosus, & factiosus; quomodò claudet ostium factionibus, & seditionibus, & aperiet aditum paci, & quieti? Proh dolor! aperiet illud, & claudet istum, vt de se patet; igitur nequeunt electores, nisi lethaliter peccando eum denuò promouere.

DVBIVM CLXXXV.

An, quandò ex quadam experientia habetur amicos inter se mutuò præstare vota, Prouincialis non mediocris sanctitatis in sua prima creatione Priorũ, seu Guardianorum eligens multos sibi familiares, & amicos cagui firmiter possit, quòd ducatur interesse, & propensione habendi vota amicorum in sui confirmationem, ita vt electores teneantur in conscientia ei denegare vota tanquam non apto ad propagandam vnitatem, & pacem pro conseruatione multitudinis necessariam.

SVMMARIVM.

1. *Per indicia obscura hominis voluntas dignoscitur.*

2. *Non incidit quis in iudicium temerarium malè iudicando de aliquo ex indicijs, & coniecturis probabilibus.*

3. *Electores nequeunt iustè iudicare Prouincialem, licèt in prima creatione Guardianorum, seu Priorum, promoueat multos amicos duci interesse, nisi videretur excessus.*

4. *Electores ferendo vota pro Prouinciali argui*

argui nequeunt de peccato iuxta sensum conclusionis; secus iuxta sensum limitationis.

1. Pro intelligentia est notand. prim. cum Menoch. de præsumpt. lib. 1. qu. 28. n. 6. obscuram hominis voluntatem non minùs factis, quàm verbis significari l. Si tamen. §. ei qui. ff. de ædil. edict. vndè pro illa dignoscenda à DD. designatur indicium, quod potest hoc modo ex mente Sanch. opusc. 2. lib. 6. cap. 3. dub. 14. definiri: medium quoddam intellectuale veritatis eliciendæ ex aliqua singulari circunstantia insurgens, vndè parùm videtur differre à coniectura probabili. l. Indicia. C. de rei vindic. Est autē triplex. Prim leue. Secund. probabile, & graue. Tert. violentum. Ita Silu. Tabien. Armill. tit. Indicium. Menoch. vbi supr. qu. 6. n. 16. Zacchar. à Salut. in suo Direct. pro Regul. c. 31. Philipp. de Pictis in praxi caus. Regul. qu. 61. n. 7. Leue dicitur, cui scilicet communiter contingit abesse veritatem. Ita Silu. ex Putuo in tract. de syndicat. & Sanch. vbi supr. imò hic addit cum Tabien. & Silu. si aliud non reperiatur, esse abijciendum. Probabile, & graue est quædam præsumptio secundum Bald. in l. ea quidem n. 8. C. de accusat. & Menoch. vbi supr. fortiter mouens animum ad aliquid credendum, vel non credendum: secundum Sanch. vbi supr. sequente vestigia Silu. est illud, cui communiter contingit adesse veritatem, & vehementer mouet animum ad aliquid credendum, vel dicendum. Violentum secundū Bald. Menoch. cæterosque alios DD. citatos, quod plenum dicitur, est illud, quod ita mouet animum ad assentiendum alicui rei, vt in ea tanquam vera quiescat, & plus inuestigare non curet.

2. Not. secund. sicut iam dixi, non committi iudicium temerarium malè iudicando de aliquo ex indicijs, & coniecturis probabilibus, & sufficientibus, tum quia ita operando operatur quis rectæ rationi, & prudentiæ conformis, per quæ excluditur iudicium temerarium, tum quia proximus non habet ius, vt aliter de ipso non malè iudicet, quandò adsunt sufficienter coniecturæ ad malè iudicandum de ipso. Ita S. Thom. 2.2. quæst. 60. art. 3. Sayr. lib. 12. c. 3. n. 11. Petr. Nauarr. lib. 2. c. 4. n. 445. Salon. 2.2. quæst. 60. art. 3. Bonacin. de restit. disp. 2. quæst. 7. punct. 1. n. 2. & alij. Ex qua doctrina habetur committi iudicium temerarium, quandò quis ex leuibus indicijs, & non sufficientibus iudicat malū de proximo. Ita omnes DD.

PRIMA CONCLVSIO.

3. E Lectores inspiciendo Prouincialem in prima electione Guardianorum, seù Priorum creantem multos sibi gratos, & amicos tuta conscientia nequeunt firmum præstare assensum, iudicando eum duci interesse, ità vt amici fuerint electi, licèt digni ad prosequendam propositionem proprię conseruationis in Prælatura iam assumpta suis votis. Suadetur: tunc non committitur iudicium temerarium iudicando malum graue de proximo, quandò quis ducitur sufficientibus, & probabilibus coniecturis, & indicijs, vt dicebam superiùs: ergo vbi non adsunt sufficientia, & probabilia indicia ferendo iudicium malum, & graue de proximo, semper erit iudicium temerarium. Ita DD. at in casu electores non habent sufficientia indicia ad formandum iudicium: igitur in tali creatione amicorum ferendo iudicium malum de Prouinciali electores non eximuntur à iudicio temerario: minor indiget probatione; alia enim patent ex superioribus, & suadetur hoc modo, quia non habent indicium violentum, nam illa promotio amicorum non ita mouet animum ad iudicandum malum de Prouinciali, ita vt quiescat, & plus inuestigare non curet, vt contingit in violenta præsumptione, quandò quis visus fuerit cum muliere iacens in lecto solus cum sola, & nudus cum nuda, vt pro exemplo tradunt Mascard. de probat. concl. 59. à n. 6. & concl. 312. à n. 1. Sanch. de matrim. lib. 10. disp. 12. n. 45. Farinac. in prax. crimin. part. 5. qu. 136. n. 171. vt prudentibus semper patebit: non probabile, & graue, quia, esto ex quadam experientia habeatur in tali Prouincia amicos sibi inuicem

uicem præstare vota, ex qua re oboritur iudicium probabile, & graue; quia communiter adest veritas; nihilominus integritas mentis Prouincialis, eiusque sanctitas fortior est præsumptio alia præsumptione, quòd ducatur interesse, & propensione se conseruandi in Prouincialatu; vndè illa perimit istam; nam præsumptio altera validior, inquit Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 30. n. 1. debiliorem perimit; & ideò in terminis idem Menoch. vbi supt. quæst. 15. id decidit inquiens præsumptionem honestatis vitæ tollere contrarias suspiciones: non leue, quia, esto huiusmodi promotio leuiter mouere possit animum, stante corruptela, ex quodam vsu cognita in tali Prouincia; attamen quia non adest aliquid aliud adminiculum; ideò non est de illo curandum, ac si non esset, vt dixi superiùs; prçterquamquod si admitteretur, non esset sufficiens motiuum ad malè iudicandum de Prouinciali: electores igitur sufficientia non habent motiua ad firmiter asserendum promotionem amicorum fuisse factam à Prouinciali pro sui confirmatione.

Limita, modò non excedatur in amicorum numero, quia si excessus est considerabilis, & notabilis, ita vt prudentes possint iudicare moraliter certè fore cõfirmandum in Prælatura votis amicorum, tunc electores poterunt ferre iudicium absque periculo ruendi in temerarium de Prouinciali, quod ducatur ambitione, & interesse regatur; nam eo ipso, quòd videtur in Prouincia vigere aliquis vsus, quòd amici inter se præstant vota, & insurgit notabilis numerus amicorum, qui ferè certè sunt confirmaturi Prouincialem in Prælatura iam assumpta, quis prudenter non iudicabit eum ardenti cupiditate imperandi moueri, & notabili propensione regnandi duci? imò fortè audeo dicere posse electores ferre iudicium ob indicium violentum: nonne dicitur indicium violentum, & certa præsumptio, vt dicatur plenè probata copula, quandò quis visus fuerit cum muliere iacens in lecto solus cũ sola, & nudus cum nuda? Ita docent quàplurimi DD. præter allegatos apud Barbos. in collect. DD. tom. 1. tit. de præsumpt. c. Literis, & apud Sanch. vbi supt. nam data vicissitudine votorum inter amicos, & dato numero notabili, qui moraliter præstat certitudinem confirmationis Prouincialis quis violenter non mouebitur ad iudicandũ de ambitione Prælati? quis eius interesse nõ acquiescet, & plus inuestigare nõ curabit, sicut animus quiescit de commissa copula carnali, quandò quis visus fuerit cum muliere iacens in lecto solus cum sola, & nudus cum nuda? in his sanè præsũptionibus quoad violẽtiam nulla est differentia; in vtraque enim est proximitas ad actum, ex qua oritur præsumptio violenta, & certa moraliter de malis actionibus. Nec obstat præsumptionem Prouincialis infirmari ab eius sanctitate, quia vbi insurgit tam vehemens prçsumptio, ibi destruitur omnis sanctitas, maximè in materia ambitionis, quæ flectere potest quálibet voluntatem in sanctitate radicatam. *Non Euam*, inquit S. Ambros. de tent. tentat. Christi in Luc. 4. *cibus flexerat, non mandatorum destituerat obliuio, sed proximi honoris illecebra decepit.*

SECVNDA CONCLVSIO.

4. Sicut electores non sunt arguendi de peccato, si secundum conclusionis tenorem ferrent vota in fauorẽ Prouincialis pro eius confirmatione; ita de peccato lethali sunt damnandi præstando ei suffragia secundum doctrinam limitationis. Prim. pars habetur, quia illa prima promotio non arguit demeritum in Prouinciali, ita vt ob hoc denegari ei debeantur suffragia, vt superiùs probatum est. Secund. suadetur, quia promotio illa prout in limitatione demeritum arguit, vt non obscurè demonstratum est: igitur non vacare lethali culpa semper cẽsendi erunt electores, si suffragia pro eo ferrent.

DVBIVM CLXXXVI.

Quædam Prouincia Regularium constatur ex quatuor quasi nationibus sic constitutis ex situ, seu Oppidis, ac Ciuitatibus, in quibus sunt Religiosi geniti, & qualibet Religiosorum multitudinem numerat: quæritur, an elector, cuius munus est seligere, ex. gr. quatuor Definitores, qui vnà cum Prouinciali creant Priores, seu Guardianos, cæteraque negotia administrant, possit tuta conscientia vnum Religiosum ex singulis partibus eligere in Definitorem.

SVMMARIVM.

1. *Elector ferendo suffragium pro Religiosis in Definitores sub ratione, quia sunt ex tali natione culpa lethali non eximitur: & cuidam obiectioni satisfit.*

2. *Itidem elector peccat mortaliter distribuendo sua quatuor vota per singulas nationes prædictas, dum merita clariora existunt apud vnam tantùm nationem.*

3. *Si hominum merita sunt æqualia, non est damnandus elector lethali culpa, si eubeit vnum Religiosum in Definitorem ex qualibet natione; est tamen id faciendum cautè.*

4. *Si Religiosorum merita sunt æqualia, & Religiosi incipiunt factiosè se habere, nequit sub mortali elector præstare suffragia, ita vt extendatur talis distributio, vt quælibet natio recognoscat vnum Religiosum in Definitorem: & quatuor diluuntur obiectiones.*

Fateor, quæsitum esse scitu dignum, nec non & summa vtilitate ornatum, & licèt id iam alibi pertractauerim; nihilominus ad maiorem claritatē illius, & ad maiorem Religiosorum profectum non erit superuacaneum illud iterum discurrere; quamuis vtar doctrinis alibi etiam ventilatis.

PRIMA CONCLVSIO.

1. Nequit elector ferre suffragium pro Religiosis in Definitores sub ista formalitate, ac ratione, eò quòd sint ex tali natione; aliàs censendus semper erit lethali culpæ obnoxius. Suadetur ex eo, quia incidit in vitium acceptionis personarum, quod ex genere suo est peccatum mortale, non attendens veram causam meritorum, sed futilem; acceptio enim personarum tunc insurgit, cum, omissis motiuis proprijs, quæ attendi debent ad iustam distributionem, quæ sunt merita, respiciantur circunstantiæ personales futiles, vt sunt cōiunctio sanguinis, patria, amicitia, beneuolētia, diuitiæ, & alia huiusmodi, quæ attendi nō debēt; & ideò accipi dicuntur non merita, sed personæ. Ita S. Th. 2. 2. qu. 63. art. 1. vbi Aragon. & Salon. Sanch. in cons. lib. 2. c. 1. dub. 1. n. 1. Emm. Lugo de iustit. disp. 34. sect. 1. n. 3. Lessius de iustit. c. 22. dub. 1. n. 4. & alij communiter: ideò dicebat Aragon. vbi supr. Est ergo acceptio personarum vitium, quo id, quod est debitum iustitiæ, est vni conferendum, exhibetur alteri, non propter meritum eius ad ipsam rem, quæ confertur, sed propter conditionem non congruentem, vt si quis conferret Episcoparum alicui, quia est Petrus, aut Ioannes, vel affinis, quæ nihil faciunt ad esse dignum Episcoparu.

Dices, licèt in præstando suffragio attendatur situs, seu Ciuitas, in quo sunt nati Religiosi, qui eleuantur ad munus Definitoratus; nihilominùs non carent meritis, ac aptitudine pro rectè gerendo huiusmodi munere; & ideò Aragon. vbi supr. sequendo suam doctrinam inquit: Nam si conferret, quia ad id est aptus, non diceretur acceptator personarum, hæc conditio sit sufficiens, vt ei Episcoparus ex iustitia distributiua debeatur. Resp. quòd illa merita, & aptitudo in hominibus eleuandis se habent, ac si non essent, eò quòd motiuum eis suffragandi est ratio illa futilis nempè natio, ideò nequeunt excusari electores à peccato. Nec doctrina Doctoris est ad rem, quia motiuum conferendi Episcopatum

scopatum est aptitudo, & merita, vt patet. Adde, quòd, etiam si motiuum eos eleuandi in Definitores esset meritum, & aptitudo ad officium, dum primariò mouentur ratione illa nationali, nequeunt electores carere culpa lethali, quia insurgit aliquod notabile non rationi consentaneum; non enim mouentur principaliter à fine recto, nempè à meritis, & ideò quis, licèt dignus, appetiens Prælaturas ratione bonorum temporalium, vel celsitudine gradus in illis sistendo, tanquam in fine primario, & principali peccat omninò mortaliter, vt docent Sot. de iust. qu. 2. lib. 10. art. 1. Valent. tom. 3. disp. 10. qu. 3. part. 2. Caietan. 2.2. qu. 185. art. 1. S. Antonin. 2. part. tit. 3. c. 5. §. 4. vers. Quæritur ergo. Peirin. de Prælato qu. 1. c. 6. n. 5.

SECVNDA CONCLVSIO.

2. NEquit elector, nisi lethaliter peccando sua quatuor vota distribuere per singulas nationes prædictas, dū Religiosorum merita, & aptitudo sunt omnibus clariora ex vna tantùm natione. Conclusio ab omnibus DD. est admittenda, dum in hanc propositionē conspirant electorē sub mortali teneri eligere digniores ad munera Ecclesiastica nō parui ponderis. Rationes verò sunt, tum quia violat iustitiam commutatiuam; nam eo ipso, quòd electori est traditum ius eligendi, inquit Salon. 2.2. qu. 63. art. 2. contr. 3. vers. Hæc tria. ex iustitia commutatiua tenetur eligere ministrum vtiliorem; aliàs non consulit vtilitati Ecclesiæ, tum quia offendit iustitiam distributiuam, non fauendo meritis illorum Religiosorum, tum quia esset Dominus suffragij, & non dispensator fidelis, dum præponeret dignos dignioribus: quandò verò dignus, his prætermissis dignioribus ex alijs nationibus, possit eligi, & quibus motiuis, scilicet ne Prælaturæ præscribantur apud paucos, & alij apti fiant, consulendum est dub. 6.

TERTIA CONCLVSIO.

3. SI Religiosorum merita sunt æqualia, vel quasi equalia quòd in moralibus, inquit Aragon. vbi supr. vers. Hoc cōstituto. parum pro nihilo reputatur, absque labe peccati potest elector eleuare vnum Religiosum in Definitorem ex qualibet natione, sed cautè id est faciendum, & maxima circumspectione. Suadetur, quia nulla iustitia violatur, non commutatiua, quia bonum commune est sufficienter propagatum, eò quòd habet Religiosos digniores, & aptiores, qui eum promouent: non distributiua, quia maiora merita alicuius, seù aliquorum non sunt neglecta; neque charitas læditur, quia huiusmodi distributio nullū damnum affert communitati, neque proprium munus contemnitur, quia non est electoribus interdicta ex munere proprio huiusmodi distributio: ergo, &c. Dixi, esse cautè facienda, &c. quia periculum est, quòd Religiosi ex hac distributione eliciant occasionem diffidendi, & factiosè se habendi, idque erit, cum sub ista ratione nationis in Definitorem prætenderetur Religiosus; huiusmodi enim ratio, & similia sunt sufficientia ad formandas paulatim, ac sensim sine sensu sectas, factiones, &c. veritas rei est percipienda à D. Chrysost. lib. 3. de Sacerdot. c. 15. tom. 5. vbi multa dicit scitu digna, quæ nos instruunt in hac perniciosa materia factionum: *Vis & aliud*, ait Sanctus, *tibi pugnæ huius genus aperiā periculis mille plenum? ito huc iam tam, ac publica festa spectato; ea dico in quibus dignitatum Ecclesiasticarum electiones de more fiunt, & tam multis videbis ibi criminationibus lacerari Episcopum, quanta est tota illa subditorum multitudo, quibus eligendi potestas concessa est: hos omnes tum in multas factiones scindi, neque inter se consentire neque cum eo, cui forte Episcopatus delatus sit Presbiterorum congregationem conuenire videas, sed vnusquisque à suis unius partibus stat, alius hunc, alius illum eligens, cuius rei causa hac est, quòd id unum non spectant, quod solùm spectandum fuerat, nempè animi uirtutem, sed alia sunt causæ: quibus*

bus honores conciliantur: verb. gr. hic, quòd claro genere natus sit, in Episcopatus, inquit, ordinem cooptetur; ille, quòd opibus abundet, neque indigeat alimentis ex Ecclesiæ prouentibus acquisitis; alius, quòd ab aduersarijs ad nos transfugerit; alius sibi notum, ac familiarem; alius sibi genere propinquum; alius adulatorem cæteris anteponere mauult: nemo est, qui eum, qui idoneus sit, spectare velit, aut animi partes explorare curet: ego verò tantum absum, vt causas huiusmodi ad probandos Sacerdotes idoneas esse putem, vt si quis etiam magnam perpetua vita Religionem, pietatemque præstiterit, quæ ipsa tamen non paruum ad id affert præsidium, ne hunc quidem huius nomine adlegero statim audeam, nisi magnam, etiam animi prudentiam cum Religione huiusmodi coniunctam habeat: Hæc Chrysost.

QVARTA CONCLVSIO.

4. SI Religiosorum merita sunt æqualia, vel quasi æqualia, &c. prout supr. & Religiosi incipiunt factiosè se habere murmurationibus, querelis, & etiam votis, prætendendo, quod eleuetur Definitor ex qualibet natione, elector sub mortali nequit præstare suffragia, ita vt, quantùm in se est, extendatur huiusmodi distributio. Hac præsupposita veritate, quòd huiusmodi Religiosi dant operam rei illicitæ; intendunt enim sub meritorum colore diuidere Religiosos in partes, & excitare factiones, ac seditiones; vndè non solum factionarij sunt in malo statu, sed etiam qui procurant huiusmodi factiones excitare, vt plurimis in locis dixi. Suadetur cõclusio hoc modo: eos fouere, qui illicitis actionibus, alijsque medijs ab ambitione subministratis incipiunt seditiosè viuere, & in Republica discordias disseminare, est peccatum mortale, eò quòd sic agens cooperatur eorum malitiæ grauiter peccaminosæ; sed si elector distribuat sua quatuor vota per nationes, ita vt vnus Religiosus de qualibet parte eleuetur in Definitorem, certè cooperatur eorum malitiæ, quia eius suffragia ad suscitandas factiones inseruiunt: ergo sub mortali tenetur abstinere ab huiusmodi cooperatione. Præterea, omnibus incumbit onus sub mortali bonum commune tuendi, eiusque damnis etiam morali probabilitate excitandis obuiandi. Ita omnes DD. ideò aiebat Caietan. 2.2. qu. 90. art. 2. quemlibet teneri Reipublicæ bonum commune tutari, nec in discrimene ponere; & Em. Lugo de iust. disp. 35. sect. 5. n. 55. munus electoris est bonum commune promouere, eiusque damna impedire; sed si ab electore darentur suffragia, ita vt, quælibet natio vnum Religiosum in Definitorem cognosceret, non satisfaceret muneri tuendi bonum commune, quia destrueretur vnitas Religiosorum, quæ est finis regiminis, omnisque Imperij, nec eius malis obuiandi, quia breui tempore formarentur quatuor formales diuisiones, quæ semper intenderẽt per diuersa studia proprios homines agnoscere in Definitores, prout supr. & tractu temporis sub istis quatuor excitarentur aliæ diuisiones, quia non deessent aliæ rationes, nempè nobilitatis, lectoratus, doctoratus, magisterij, &c. eas formandi sub tanta multitudine Religiosorum etiam in conferendis Prioratibus, & Guardianatibus; imò prætenderetur, quòd Prouincialis eligeretur modò ex vna, & modò ex altera natione: & quod peius est, sæpe sublimarentur Religiosi absque meritis, quia successio temporis non dat semper æqualia merita; vndè pro merito in medium adduceretur consuetudo Prouinciæ: ex hac tandem confusione alia infinita mala suborirentur, inuidiæ scilicet, murmurationes, detractiones, collusiones, discordiæ, æmulationes, & alia huiusmodi, quæ vnico verbo describuntur ab Antonin. p. 2. tit. 4. c. 8. §. 4. *Nulli autem magis commaculant communitatem discordijs, quàm seditiosi, & partiales*: quare nullum rectum iudicium ex his Religiosis procedere valet: ideò dicebat S. Amb. 1. ad Cor. c. 11. super verba: *Primum enim conuenientibus*, &c. *Vbi dissensio est nihil rectum*. & S. Anton. p. 2. tit. 4. c. 8. §. 4. *Passiones, quibus sunt pleni discordes, & partiales, vt timor, & amor ad compartialem, odium ad aliam partem, ita peruertunt iudicium interius, vt re-*

vt reputent malum aduersa partis bonum hominem, & bonum suum malum sectatorem, illum puniant innocentem, istum socium absoluant malè facientem: his malè iudicantibus dicitur Amos 6. Conuertistis in amaritudinem iudicium, & fructum iustitia in absinthyum: dicitur autem 11. qu. 3. Quicunque consanguinitate, aut amicitia, aut hostili odio, aut inimicitijs iudicando ducitur, peruertit iudicium Christi, qui est iustitia, & fructum eius in amaritudinem vertit: Remota autem iustitia, ait August. de Ciuit. Dei. quid sunt Regna nisi magna latrocinia: ergo nulli est hæsitandum, quin elector peccet lethaliter.

Dices, pro tuenda pace multa sunt facienda; ideò tutè potest extendi huiusmodi distributio; animi enim inter se vniuntur. Resp. quod non sunt facienda mala, vt eueniant bona; malum quidem sunt, imò summum malum sectæ, & factiones in quacunque communitate, & propter mala, quæ oriuntur ex tali morbo; vndè dicebat S. Thom. sup. verb ad Corinth. vbi supr. *Primum malum est dissensio, vndè cætera oriuntur; vbi enim est dissensio, nihil rectum est*: & propter infectionem; nam natura, huiusmodi mali est, alios inficere; proindè dicebat S. Antonin. vbi supr. *Est autem hic morbus valdè infectiuus, & vnus inficit alium*: & Decian. de crim. læs. maiest. lib. 7. cap. 19. n. 3. inquit: *Serpunt enim sensim seditiones, & quod sanum est in Republica vitiant*. præterquamquod nullum bonum excitaretur, nisi apparens, & fundatum super diuisionibus, & factionibus, quod ad quālibet nouam electionē, seù quamcunque aliam motionem alterius rei se dissolueret, sicut cera ad ignem, vt experientia docet, proindè illa vota, quæ sub nomine pacis ad æqualitatem nationum possunt conferri, sub nomine belli præstabuntur; vndè damna paulatim, ac sensim sine sensu suscitabuntur, teste experientia, de qua loquuti sumus in dub. 28.

Dices, ex his Religiosis seditiosis, & ambitiosis sunt celebrandę electiones Definitorum: ergo consulendo paci huiusmodi æqualitas est seruanda. Resp. quòd si inuenirentur indifferentes hi sunt eligendi vsque ad concordiam Religiosorū seditiosorum; quarè si electiones nequeunt celebrari, nisi ex Religiosis, qui incipiunt seditiosè se habere, nullo modo ad æqualitatem, & hoc ad resecandam, ac extirpandam factionem, ac seditionem, nec non & diuisionem, quæ incipit sensim sine sensu venena per Prouinciam di fundere; & hoc est remedium omnium politicorum pro extirpatione tanti mali, eius obstare ortui. *Ita æstimauit Mæcenas*, inquit Cassius lib. 12. relatus in theatro vitæ humanę tit. factionęs. pag. 8. lit. D. *optimum pro conseruatione Reipublicæ, & ita suasit Cæsari Augusto inimicitias omnes, & ambitiosa certamina prorsus scindere, adeò vt nec nomina noua, aut quidpiam aliud, ex quo dissidia oriri possunt, permittantur, & si oriantur, statim in initio comprimi*: idē sentit Decian. vbi supr. n. 22. *Principijs*, inquit, *debent obstare Principes; nam sæpe vsu compertum est, modicam scintillam magnum excitasse incendium*: adhæret Gregor. Tolosan. de Repub. lib. 23. c. 9. n. 10. *Statim*, ait, *vbi apparuerint, & extulerint seditiones caput, comprimenda, si fieri potest, sunt initia; nam sæpè modicis remedijs primi motus consedere, & omne malum nascens, vt docet Tacit. 14. annal. facilè opprimitur: inueteratum fit plerumque robustius, & mora damnosa est*, & paulò inferiùs: *Principes, & Rerumpublicarum Rectores ex minimo dissidio posse magnum in Republica tumultum, nisi caueatur exitiosū oriri prauidentes celeriter, vt illud extinguatur, debent diligenter intendere*: quamobrem huiusmodi electiones sunt celebrandæ tali modo, ac arte, vt omnes aliquo modo participent saltem diuersis tēporibus de commodis, absque eo, quòd generetur seditio, respiciendo semper monitum S. Antonin. vbi supr. dicentis: *Multos cumulare honoribus, ac dignitatibus; alijs verò parùm, aut nihil dispēsare generat discordiam*.

Dices, valida est constitutio, seù statutum, quod in vna Prouincia tantùm tres in Prælatos, seù Priores seligantur de vna natione. Ita docent Silu. tit. Electio qu. 26. Barbos. de iur. Eccles. lib. 1. cap. 19. n. 233. Rodriq. tom. 2. quæst. 51. art. 11. Nauarr. lib. 1. cons. de constit. cons. 7.

Mirand. tom. 2. qu. 23. art. 22. ergo signum est, quòd vota possunt vagari per nationes: ergo inhærendo paci absque læsione conscientiæ de qualibet natione vnus est eligendus in Definitorem. Resp. quòd huiusmodi statutum videtur optimum, quandò regimen in sua vnitate seruatur; quandò verò ex eius obseruantia, stante hominum malitia, & ambitione, periclitaretur bonum commune, vt est in casu, & esset nutrimentum seditionum, & factionum, nullo modo est validum, & obseruandum; nam lex cessat, cessante ratione boni communis, vt docent S. Th. 1.2. quæst. 90. art. 2. Medin. ibid. & passim DD. ideò DD. relati superiùs asserunt, quòd, quandò, stante statuto, esset Prælatura conferenda indigno, nunquam est illud sustinendum, & obseruãdum, quia indignus non est seligendus, vt docet S. Thom. 2.2. quæst. 63. art. 2. Sot. de iust. lib. 3. quæst. 6. art. 2. col. 3. Nauarr. & Rodriq. vbi supr. tantò magis id dicerent in nostro casu ad impediendum damnum quàm maximum sequuturum destruens totaliter Religionem.

Dices superiùs dictum est, quòd indifferentes sunt deligendi potest dari casus, quòd quælibet natio vno tantùm Religioso indifferente fruatur: ergo saltem in tali casu quælibet natio potest habere suum Definitorem. Respond. quòd etiam in tali euentu adhuc doctrina conclusionis est sustinenda, quia, cum verissimum sit illud axioma Theologorum, quòd de duobus malis minus sit semper eligendum; minus malum erit eligere duos, vel tres indifferentes, & vnum non indifferentem, quã quatuor illos omnes indifferentes; nam ex hac electione sequitur maximum incommodum destruens Religionem, nutrimentum scilicet factionum; ex illa verò sofocatur: & quamuis eligatur indignus, attamen non seligitur, vt talis, sed quatenus nequit haberi dignus, quod potest fieri, vt docent Less. de iust. lib. 2. c. 34. dub. 11. n. 55. & Emin. Lugo de iust. disp. 35. sect. alt. 51. & quamuis dignus potest haberi, quia adest indifferens; nihilominus quia ex eius electione maximum factionum scandalum augmentaretur; ideò reputandum est, ac si non adesset.

Pro fine quæsiti addendum est, quòd doctrina quæsiti paucis mutatis potest inseruire multis alijs electionibus celebrandis ab electoribus, vt legenti semper videbitur.

DVBIVM CLXXXVII.

An homini factioso sub mortali existat obligatio electoribus negandi suffragium pro Prælatura: Et an designari possint causæ, si Deus permitteret, vt ab electoribus ille assumeretur in Prælatum.

SVMMARIVM.

1. *DEfinitur factio, & satisfit cuidam obiectioni.*

2. *Multipliciter indignus est censendus factiosus pro regenda Prælatura, seu dignitate regulari, quia non vocatur à Deo, quia non recipit diuinas illuminationes pro rectè obeundo officio, quia non ornatur iustitia necessaria Præsidentis, quia non fruitur prudentia necessaria in Regente, quia caret recta intentione finis regiminis, quia nescit vti iustitia, & pace in subditorum commodum, quia est author discordiarum, ac seditionum, quia nomen Tyranni sibi vendicat, quia non intendit promouere homines ad augmentum virtutum, quia tandem omnem disciplinam regularem euertit.*

3. *Electores conferendo vota pro tali Religioso factioso lethali culpa vinciuntur.*

1. Quamuis de hoc satis dictum fuerit in prima parte prim. centur. nihilominus quia factiones sunt in destructionem cuiuslibet Imperij, vt communiter dicunt DD. tantò magis regiminis, disciplinæque regularis Religiosorum, vt experientia docet; & insinuat S. Bernardinus Domin. 3. Quadrag. serm. 25. art. 1. c. 3. tom. 1. hisce verbis: *Deficit in Religiosis obseruantia regularis ob partialitates*: ideò nunquam adeò satis erit dictum, quin restet aliquid dicendum. Pro intelligentia huc est reuocanda definitio factionis adnotata ex men-

ex mente Decian. de crim. læs. maiest. lib. 7. cap. 7. num. 10. dub. 1. *Factio est diuisio ciuium in diuersa studia, cum aliqui se Principes Ciuitatis constituere conantur, alijs repugnantibus*: ex qua definitione satis colligitur, quòd, quandò nonnulli Religiosi, seù multi, seù pauci inter se vniuntur, vel vnius, vel aliquorũ opera ad eleuandum vnũ ipsorum, vel alium in Prælatũ Religionis, nuncupari debent factionarij; nam se diuidunt ab vnitate communitatis, alijs reluctantibus, qui amaro animo tolerant hanc diuisionem in totius regiminis, disciplinæque regularis detrimentum: vndè huiusmodi vnio propriè est dicenda factio: quæ factio est vnum, & idem cum seditione modo descripto in dub. citato: & sicut seditiosi dicuntur illi iuxta doctrinam S. Thom. 2.2. qu. 42. art. 2. S. Antonin. 2. part. tit. 4. c. 8. Tabien. tit. seditio, qui seditionem procurant principaliter; ita factiosi sunt præcipuè habendi, qui procurant vniones, seù factiones in vnum colligere, vt eleuetur quis in Prælatum. Nec obstat, dicet fortè quis, quòd non habent vim huiusmodi procurationes formandi factiones, sed tantùm induunt vim bonarum subornationum, quibus ostenditur electoribus via dignoscendi merita, quæ subornationes non prohibentur à summis Pontificibus, quia falsum est; subornatio enim bona explicat quidem Religiosorum merita, vt dignior eleuetur, posthabitis dignis, & multò magis indignis, sed non diuidit, sed relinquit in sua libertate electores, & in vnitate corporis colligatos, quod non contingit in casu; nam qui procurat vota, & ad hoc colligit Religiosos, iam illos separat, & diuidit ab vnitate totius corporis, qua ex re formatur factio; factio enim est diuisio hominũ, qui student aliquem eleuare in Prælatum seù in aliquam aliam dignitatem his suppositis fit.

PRIMA CONCLVSIO.

RELigiosus, qui ambitione ductus nomen factiosi sibi vendicauit, multis etiam modis sibi vendicauit nomen indigni. Suadetur primò quia talis homo inter discordias, seditionesque nutritus nequit vocari à Deo ad animarum regimen, cum sit ipsi Deo contrarius dicenti per Lucam c. 11. secundum expositionem S. Antonin. part. 2. tit. 4. c. 8. §. 4. *Qui non est mecum in fraterna scilicet charitate, contra me est, & qui non colligit mecum, trahendo nempe homines ad concordiam, vnitatem, & pacem, vt ego, dispergit*: vndè semper in animarum curam introducitur arte, industria, & potentia factionis. Inter conditiones, quæ reddunt Religiosum dignum Prælatura, prima semper censenda erit vocatio diuina ad tale munus obeundum, inquit D. Paulus ad Hebr. 5. *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron.* Vndenam dignoscenda est hæc superna vocatio? legantur attentè verba S. Anselm. ad Hebr. 5. explicantia illa Pauli: *Percutiuntur*, inquit, *hac sententia, qui honores Ecclesiasticos, ad quos diuinitus non vocantur, arripere cupiunt: qui enim se ingerit, & propriam gloriam quærit, non sumit honorem, si Pontifex, aut Prælatus in Ecclesia factus fuerit, sed gratiæ Dei rapinam faciens ius alienum vsurpat: & ideò non accipit benedictionem, sed maledictionem, nemo per semetipsum sumat illum honorem, sed ille, qui vocatur à Deo; qui enim rectè & canonicè eligitur, à Deo vocatur*; dignoscitur ergo à rectitudine electionis: cum ergo vota Religiosorum factiosorum non sint recta, sed obliqua, non fundata in rectitudine spiritus, & in vnitate concordiæ, sed radicata in obliquitate malitiæ proprij commodi, & in discordia factiosorum; ideò vocatio factiosi hominis diuinitus nequit esse: quamobrem semper existimandum erit ipsum frustra laborare in vinea Domini, & infructuosos eius esse labores, vigilias, cæteraque opera pro ouibus, licèt putet honorem Dei se zelare: talia verba non proferre auderem, nisi priùs essent prolata à D. Laurent. Iustin. de regim. Prælatorum cap. 2. *Infructuosè quippè ministerium hoc, non vocante Deo, exercere conatur quisquis in Ecclesia præsidere videtur, atque honorem Dei arbitrio suo zelare se putat: quonam, quæso, modo Deum honorare valet, qui ex obliquo, & nequa-*

quaquam, se Deo vocante, rationabilibus ouibus præesse desiderat? Ipsum Dominum audi dicentem: Qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliundè, hic fur est, & latro: quarè fur, & latro dicitur? profectò, quia non per ianuam, sed per maceriã ad oues festinat accedere: quis verò intrat per ianuam? vtique, qui intrat per Christum, vocatur à Christo, quamobrem quicunque vocatur à Christo, & per Christum ad oues ingreditur, ipsum oues audiunt, ipsique benè viuendo obtemperant, nec immeritò: nam in illo Pastorem verum inhabitantem sentiunt, atque eundem in ministerio prædestinato, & vocato audiunt loquentem, docentem, hortantem, allicientem, complectentem: & pauló inferiùs: *O quantæ redargutionis, quantorumue suppliciorum esse censendi sunt rei, qui nullo eos quærente, nemineque vocante, primatum Pontifitalis officij ambiũt, & Præsulatus honores adipisci peroptant, nequaquam attendentes, quod supra modum ab itineribus veræ humilitatis deuiant, & ab exemplo per summum Pontificem Dominum Iesum exhibito vniuersis exorbitant*, &c.

Secund. quia, cum huiusmodi homo non vocetur à Deo tanquam Aaron ad regendas oues, sequitur, quòd ab ipso Deo ministerij gratiam, diuinasque illuminationes pro regimine rectè gerendo non recipiet; nam ad Sanctè, ac prudenter gubernandum opus est, vt homo se cõuertat ad Deum per orationem pro diuinarum illuminationum impetratione, vt docet S. Thom. 2. de regim. Princip. c. 15. ubi relatus vndè Plato lib. 4. de Rep. aiebat. *Respublica nequaquam probè gubernari potest, nisi gubernator Deo iungatur, & ab eo cognitionem hauriat, qua & ipse viuat, & alios gubernet*: audiamus intentum à D. Augustin. in ps. 75. loquente tantùm de illo, qui prima principia discordiæ nutrire intendit: *Quisquis ergo*, ait, *ita se cõmendare voluerit populis, vt si fortè contigerit ei aliquis tumultus, frangat post se populos, & diuidat Ecclesiam catholicam propter se, non est de illis montibus, quos illuminat Altissimus, sed quis est iste? contenebratus à se, non illuminatus à Domino*: quid diceret de Religioso factioso iam per annorum seriem in factionibus nutrito?

Tertiò, quia eius persona non ornatur iustitia Præsidentis, per quam fit homo dignus Principatu, seù Prælatura, cuius totum esse est ad aliud, vt docet Aristot. 5. ethic. S. Thom. 2.2. qu. 58. art. 2. Ægid. Roman. de reg. Princip. part. 2. lib. 2. c. 10. & Dionys. Carth. in opusc. de regim. Princip. lib. 1. art. 15. ideò dicebat S. Ambros. 1. de offic. cap. 24. *Iustitia est, quæ nil alienum vendicat, quæ cuilibet dat, quod suum est, negligit propriam vtilitatem, vt seruet communem æquitatem*: Ex quibus verbis deducitur, æquitatem communem inter subditos consistentem etiam ex sensu S. August. lib. de quantit. anim. tom. 1. in reddendo cuilibet, quod suum est, seruari non posse, nisi retento in Præsidente proprij commodi contemptu, quæso vbinam est iustitia ad aliud in factioso? vbinam est contemptus proprij commodi, dum ob cõmodum Prælaturæ, aliorumque bonorum se nutrit in discordijs, ac factionibus? quomodò poterit communem subditorum æquitatem seruare?

Quart. quia non fruitur prudentia in Principe, ac Regente necessaria pro recta administratione cuiuslibet Imperij, vt omnes fatentur. *Ad prudentiam*, inquit Dionys. Carthus. vbi supr. art. 13. *pertinet benè iudicare de agendis, & de rebus, & causis, actibusque humanis, rectè quoquè consulere, & apta media inuenire ad obtinendum, & obseruandum bonum intentum ac debitum finem, qui est bonum commune, pax, atque prosperitas Reipublicæ, & personæ*: ideò dicebat S. Thom. lib. 6. ethic. lect. 10. *Prudentia est benè consiliatiua, & iudicatiua, & præceptiua eorum, quæ sunt ad finem*: factiosus poteritne habere intellectum tali lumine illustratum, vt iustè iudicet subditorum causas, & clarè consulat de medijs ad bonum commune consequendum, idque conseruandum, prosperitatemque tam Reipublicæ, quàm personæ obtinendam? iudicent electores ex verbis Carthus. eod. artic. paulò inferiùs recitatis: *Impedimenta prudentiæ sunt peccata mortalia, & immoderata occupatio circa exteriora vehementius solicitudo, & occupatio (nota) circa propria commoda, quæ*

omnia

omnia mentem impediunt à consideratione eorum, quæ pertinent ab bonum commune.

Quint. quia eo ipso, quòd est factionarius, deficit à recta intentione finis regiminis, qui subditorum vnitate est propagandus, vt vult D. Laur. Iustin. de triumph. Christ. agon. c. 66. *Ad vtilitatem, & decorem, vnitatemque custodiendam in Ecclesia constituti sunt gradus*: quarè de regim. Prælat. c. 3. in fin. loquendo de Apostolatus gradu ait: *Ipsi denique Apostoli Spiritus sancti magisterio confirmati Vrbibus Episcopos, atque Dominicarum ouium instituere Præpositos, quatenus illas ab incursibus intellectualium protegerent bestiarum, instruerentque easdem seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis, quam profectò vnitatem quicunque dirimere præsumit, duplici sciat se morte plectendum*: ad hoc ergo, vt regimen debito fine propagetur, intentio eiusdem finis in regente adesse opus est, dicente S. Thom. 6. Ethic. lect. 10. *Duo enim sunt necessaria in opere virtutis, quorum vnum est, vt homo habeat rectam intentionem de fine, aliud autem est, quòd homo benè se habeat circa ea, quæ sunt ad finem*: quænam recta intentio de vnitate propaganda ad bonum commune regiminis conseruandum inueniri potest in Religioso factioso? nulla quidem, sed obliqua, mala, & factiosa ad nutriendos subditos in discordijs, & factionibus, vt sustentetur in Prælatura, neque priuetur eius commodis: & quid erit si in principio diuersitas, si in radice dissensio? proh dolor! legant electores sequentia verba S. Thom. ex Aristot. 5. polit. lect. 3. *Peccatum in principio proportionabiliter se habet ad ea peccata, quæ fiunt in partibus principalibus animalium; videmus autem, quod modica facta diuersitate in parte principali in animali, scilicet in corde, magna fit diuersitas in alijs partibus: similiter modica existente diuersitate in semine, fit magna diuersitas in eo, quòd fit ex semine, quia ex modica differentia calidi, & frigidi, causatur differentia maris, & fœminæ: similiter facta modica transpositione in gubernaculo nauis, tota nauis transmutatur; quarè sic erit in Republica, quandò paruum peccatum in principio, & parua dissensio multùm inualescit*: & quid erit si in corpore tandem vnius Prouinciæ, seù Religionis præualet magna dissensio? non dedignentur etiam electores legere verba Iacob. Aluar. tom. 1. lib. 3. part. 3. cap. 32. de vit. spirit. innixi lamentis, & mæroribus Ricard. lib. de grad. charit. c. 4. *Væ cœtibus religiosis, qui hoc à se medicamentum charitatis abiecerunt, & habenas discordiæ, ac dissidijs laxarunt, quia ad horum ingressum egreditur sanctitas; fugit mentis puritas, & studium virtutum procul abigitur: hos cœtus meritò Ricardus de S. Victore non sine lamentis, & mærore deplorat. Heù in quos fines, inquit, imò fæces sæculorum homines deuenerunt: cum, vt de sæculi hominibus taceamus, quos excæcat ambitio; ipsa Religionis electio nostro miserabili tempore tanta diuisione spargatur, vt vix vnus alteri conueniat in vnum, nisi fortè aduersus Dominum, & aduersus Christum eius: vbique apparent scissuræ Ciuitatis Dauid, & intantum iam hiant, vt vicinam ruinam omninò minentur: seruatur sub tunica vna, & veste simili cor varium, & omninò dissimile, ita vt de Religione antiqua vix signa seruentur, & venientibus ad sepulchrum Domini, quod clausum est, & Christum quærentibus, sola linteamina pateant, idest habitus forma.*

Sext. quia iustitia caret seruanda inter subditos, nec non & pace, quæ duo tanquam fundamenta regiminis a DD. deputantur: de prim. enim loquitur Rodriq. qu. 34. art. 5. tom. 3. de secund. S. Antonin. p. 4. tit. 5. c. 4. §. 2. vtramque verò amplectitur Cassiodor. lib. epist. 1. *In hoc enim*, inquit, *gratia Regis extollitur, & seruatur, si in æquitate pacis populum dirigat, & in iustitia vigore conseruet*: munus primæ exercendum à Rectore delineatur à Dionys. Chartus. vbi supr. art. 15. *Ad Principem pertinet*, inquit, *facta, causas, atque negotia subditorum suorum examinare, ponderare, rectèque iudicare, ad quod faciendum indiget magna iustitia, ne in iudicando ratio eius subuertatur amore alicuius, vel odio, aut aliqua passione, aut culpa, nec sit personarum acceptor, sed Deum præ oculis habens singulorum causas diligenter aduertat, sicque paruum, & pauperem, vt magnum, & diuitem audiat, atque in*

iunctis

cunctis secundùm ueritatem, & aquitatem procedat in iudicando, nisi quod rigor iustitia interdum temperandus est dulcore clementia, quandò recta ratio id dictat: insuper ad Principem pertinet, unicuique dare, & conseruare quod suum est; & quemlibet honorare tempore opportuno, prout meretur, & dignus est; indignos quoquè officijs, & honore priuare, & unicuique debitam mercedem, & uicem rependere, qua omnia implere non ualet, nisi fuerit excellenter iustus: & paulò inferiùs subdit: *Sicut anima continet corpus, quoniam, anima recedente, corpus dissoluitur, & marcessit; ita iustitia continet Vrbes, & Regna; quoniam absque ea dissoluitur Ciuitas, nec possunt subsistere Regna; ideò Princeps maximè debet curare, ut ipse in se uerè iustus consistat, & per eum alij in iustitia conseruentur*: munus, seù munera secundæ non negligenda ab eodē Rectore designantur à D. Dionys. lib. de diu. nom. c. 11. *Pax enim*, inquit, *qua cuncta connectit, concordiamque omnium, atque consensum gignit, & efficit, cuius rei gratia ipsam quoquè desiderant omnia, & qua diuisibilem ipsorum multitudinem ad totam conuertit unitatem, intestinumque mundana machina bellum, quo fœdere mirabili congruat, efficit*: nec ista secunda, idest pax cum suis muneribus valet inter homines connecti, nisi illa, idest iustitia, mediante cura Rectoris, priùs per plateas, & domos serpet, & in vicos, imò in angulos se intrudat, teste D. Thom. 2. polit. lect. 9. *Per iustitiam enim conseruatur pax Ciuitatis*: quæ iustitia, quæ pax excellere valent in Religioso factioso? non prima, quia pro sui conseruatione iudicium peruertet, negotia destruet, multorum merita negliget, & ne sectatores reddat aduersarios, omnia bona meliora eis conferet: Et quid erit sine iustitia? audiamus Albert. Magn. lib. 1. polit. c. 1. l. x. *Separatum à lege, & iustitia ciuili acceptum animal homo pessimum est omnium animalium, cuius ratio est, quia iniustitia sæuissima est, quandò habet arma, & est armata ad iniquitatem, in homine autem armata est; habet enim in homine calens ingenium ad nocendum, & astutiam ad machinandum omne malum: homo nascitur habens arma ingenij, & astutia; undè nascitur animal prudentia, idest caliditate, & uirtute, idest robore nocendi, & ui præditum, quibus ad contraria iustitia communicationis ciuilis utens, siue abutens separatur à lege, & iustitia*. non secunda; quia semper regnabit, multorum rescisso consensu, ac voluntatibus reluctantibus.

Septimò, quia est author discordiarum, seditionum, ac iurgiorum inter subditos; nam ipse, ne Imperium amittat, factiones nutriet; à quibus præesse habuit, discordias fouebit, per quas præ alijs tot bonis fruitur; ideò dicebat S. Antonin. part. 2. tit. 4. c. 8. §. 4. *Nulli autem magis commaculant communitatem discordijs, quàm seditiosi, & partiales*: & tamen Regentis munus præcipuum est iurgia, ac discordias resecare, factionesque destruere, vt decernunt S. Th. & S. August. Prim. id elicit à natura ipsa: *consonū videtur natura*, inquit 3. de regim. Princ. c. 5. *vt dominium sit concessum pro pace tuenda, & iurgijs, & discordijs resecandis*: Secund. id extrahit ex munere Prælaturæ Ecclesiasticæ: *Excellentes*, idest Prælati, ait in ps. 71 *in Ecclesia paci debent vigilanti intentione consulere, ne propter suos honores superbè agendo schismata faciant vnitatis cōpage disrupta*.

Octauò, quia eo ipso, quòd ob dominium consequendum, atque conseruandū se alere conatur inter factiones, ac discordias, Tyranni nomen sibi vendicat, vt habetur ex S. Thom. 2. 2. qu. 42. art. 2. quem sequitur Silu. tit seditio. *Magis seditiosus est, qui in populo sibi subiecto discordias, & seditiones nutrit, ut tutiùs dominari possit; hoc enim tyrannicū est, cum sit ordinatum ad bonum Præsidentis cum multitudinis nocumento*: vndè B. Laurēt. Iustinian. de regim. Prælat. c. 2. dicebat: *Cateri autem, qui præsunt eius*, idest Christi, *ministri sunt: quamobrem qui nō ministrare, sed dominari nolunt in Clero*, vt est in casu, *nō propriè Domini, sed raptores, & Tyrāni sunt, dum non subditorum, sed propria quærunt commoda; diuitiarum uidelicet, uoluptatis, honoris, & fama*.

Nonò quia præcipuè non incumbit ad munus allicіendi homines ad profectum virtutum, ad meritorum augmentum, vt postulat

postulat animarum cura: audiamus verba D. Laur. Iustin. de regim. Prælat. c. 4. *Cura quippè animarum bona est in se ab ipso sũmo instituta, & praeordinata Bono ad laudem vtique suam, ad mutuam exercendam dilectionem, ad profectum virtutum, ad meritorum additamentum, ad decorem fidei, ad perfectionem corporis sui, ad singulorum mẽbrorum vnitatem seruandam, quam profectò curam quicunque prout decet, administrare neglexerit, malus est, & penè innumerabilium criminum esse censendus est reus; quoniam pretiosum Domini thesaurum nedum multiplicare despexit, verùm etiam illum dispersit, atq; furibus homicidis, & ipsius Domini inimicis, quantùm in ipso fuit, diripiẽdum exposuit: accepit, iniquam, vineam, vt vepres ex eadem euelleret, infructuosas arbores eradicaret, illam coleret, sepibus propter spiritualium incursus ferarum circundaret, in illa plantaret vineas, fructuosas insereret arbores, & semen verbi Dei spargeret, vt produceret spirituale germen delectabile Domino; sed, proh dolor! ex ipsius incuria delictorum sentes profert, inculta manens, & latronibus diripientibus patet; vndè de ipsa meritò Dominus per prophetam dicit: Expectaui, vt faceret vuas, fecit autem labruscas: an non malus, & nequam, qui pastorale officium indignus præsumpsit accipere, illudq; negligenter exercuit, non Dei gloriam, nec animarum profectum, neque vel saltem propriam salutem quærens, sed tantùm priuata commoda, & de Prælatione honorem temporalem?*

Vltimò, quia sua partialitate, ac factione euertit, & destruit totam disciplinam regularem à sacris Fundatoribus erectam, tot iustis legibus munitam, ac exẽplo sanctorum Religiosorum illustratam, nec non per multorum, multorumque annorum seriem conseruatam: *Ex seditione*, inquiunt S. Antonin. vbi supr. §. 4. *tota vita regularis deficit*: sed quod paucis verbis dicit Antonin. plurimis deplorat Iacob. Aluarez vbi supr. *Nihil tam horrendum, & horribile*, inquit, *sicut murmur, & dissensio in congregatione, si verò se auersione mutua, & dissensionibus separent, iam non erunt vna Religio, sed tot detestanda conuenticula, quot fuerunt in domo factiones: si verò* (quod Deus auertat) *se mordeant detractionibus, & contumelijs lacerent* (vt faciunt factionarij, sicut dixi in dub. 6. cum eorum mores descripsi) *& mala voluntate consumant, tantùm abest, vt sint vnum corpus, quòd potiùs sunt innumeri hostes, qui in vno loco se infestissimo bello conficiunt; hinc Religionum pernicies, hinc sanctitatis exitium, & calamitas prouenire potest, & aliquandò fortassis orta est, quo vnusquisque sibi ipsi non benè, sed malè consulens, & propriam commoditatem inquirens; aliorum verò aut honorem, aut solatium, aut commodum contemnendum suum bonum quærit, commune totius Religionis pessundat, & proterit; est enim verissima sententia Saluatoris: Omne Regnum in se ipso diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet*: & paulò inferiùs: *Religiosa communitas dilectionis vinculo copulata, facilè suum vigorem, & splendorem conseruat, imò vt veriùs dicam, in dies magis illustratur, & naturalibus donis, supernaturalibusque virtutum ornamentis augetur, at sensuum diuersitate disiuncta, & voluntatum discordia, quasi in varias partes seporata, paulatim minuetur, & tandem funditùs peribit; nam sicut cum aqua effunditur, & tota illa perit, & singula quoque guttula pereunt, sic prorsus ijs accidit, qui suis discordijs, atque dissidijs vinculum Religionis abrumpunt; nam & totam Religionem destruunt, & se ipsos, proprium honorem, & propria commoda quærentes dispergunt: id, quod apertissimè Patriarcha Loth cum S. Abraha societatem deseruit, nos docet historia: Eccè enim, inquit Chrysostom. vt diuisus est à iusto, & putabat se in maiori esse vbertate, & copia, & potiora se assequturũ, & abundare, repentè factus est seruus carens domo, carens, & foco, vt dijcas, quantum malum sit diuisio, & quantum bonum concordia, & quòd conuenit non maiora temerè capessere, sed potiùs humilitas deligenda est: ita sanè accidit Loth, & ita omnibus illis euenit, qui, vt apud homines crescant, & splendeant, alios fratres in opinione minuunt, & verbis, tanquam nube quadam obnubilant: quid miseri, vt se honore vestiant, honore fratres spo-*

spoliant? quid insani, vt se ipsos promoneant, aliorum bonam opinionem conuellunt? quid amentes, vt soli luceant, alios obscurant, soli lucere volunt; at non soli lucebunt, sed soli sine luce permanebunt: va autem soli; quia, si ceciderit, non habet subleuantem se: seuerum est, sed iustum Domini decretum, cuius iudicia abyssus multa, vt qui se non habitatione, non veste, sed corde, & amore à fratribus separant, tempore necessitatis soli relinquantur, & tentationibus absorbeantur; permittit enim Dominus, vt neque exemplis, neque consilijs, neque doctrina eorum proficiant, quos à se per odium, & malam voluntatem abiecerant; hæc Aluarez.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. ELectores conferendo vota, ac suffragia pro Prælatura Religioso factioso culpa lethali damnandi sunt: Supposita veritate conclusionis, non alia probatione corroboratur quàm ex eo, quòd si quilibet defectus ex prędictis inueniretur in quocunque Religioso eligendo; tanquam indignus qualibet Prælatura existimaretur: quò fit vt elector suum suffragium conferens ei, non eximeretur à lethali labe, quantò magis non liberaretur ab eadem culpa, si ferret vota pro factionario, tot defectibus grauibus implicato. Heù, heù! quàm graue, quàm graue, quàm graue peccatum est conferre suffragium pro homine, qui insignia factionis in ore, corde, & opere portat; vndè secundum D. Chrysost. hom. 34. ad Hebr. cap. 13. meliùs est non habere hominem regentem, & gubernantem, quàm regi, ac gubernari à malo Rectore, & Gubernatore: *Magistrum*, inquit, *Ducemq. Rectorem non habere malum est, & est argumentum multarum calamitatum, & principium defectus ordinis, & perturbationis, ac confusionis; nam sicut si coryphęum, & Ducem sustuleris, non erit amplius chorus modo congruus, & ordinatus; & si à phalange exercitus amoueris Imperatorem, non erit ampliùs numerosa, & ordinata acies, & si nauigio ademeris Gubernatorem, nauem demerges; ita etiam si à grege Pastorem abstuleris, omnia euertisti, & deleuisti, atque malum quidem est magistratus, & Rectoris defectus, & occasio euersionis; non minùs autem malum est etiam inobedientia eorum qui eis sunt subiecti; nam idem rursus accidit, populus enim non parens Rectori, ac magistratui est similis ei, qui non habet, & fortè etiam deterior: nam ille quidem etiam eis datur venia, si ordo, & moderatio non obseruetur; hic autem non ita, sed etiam puniuntur; at dicet fortassè, quispiam, quod est etiam tertiū malum quandò est malus Rector, & magistratus: id quoq; scio, & non paruum malum, sed etiam longè peius defectu Rectoris, ac magistratus: melius est etiam à nullo duci, quàm duci à malo nam ille quidem sæpè euasit saluus, sæpe autem venit in periculum, hic autem omninò veniet in periculum, ne abducatur in barathrum.*

TERTIA CONCLVSIO.

NEmini est dubitandum, quin dentur causæ si aliquandò Deus permitteret, vt electores suis votis huiusmodi Religiosum indignum ad dignitates Præfecturarum assumerent. Priusquam ad illas designandas accedam, præsupponēdum est, quòd quamuis omnis potestas sit à Deo, vt illam dante, nihilominus assumptio ad illam interdum est solum à Deo, vt illam permittente, quod rectè notauit Toletus ad Roman. 13. annot. 3. ponēs differentiam inter hæc tria, scilicet potestatem, vsum potestatis, & assumptionem hominis in potestatem, ad quorum explicationem mitto lectorem.

Prima ratio erit ex S. Th. 2. sentent. distinct. 27. q. 1. ar. 4. citante pro hac sentētia D. Gregor. lib. 5. moral. c. 1. dicit ergo: *Frequenter Deum in hoc Mundo remunerare eū, qui proemium futuræ gloriæ non meretur, vt sic nullum bonum irremuneratū inueniatur*; idem 3. p. qu. 89. ar. 6. ad 3. *Deus*, inquit, *recordatur bonorum, quæ quis facit in statu peccati, non vt remuneret ea vita æterna, quæ debetur solis operibus viuis, idest ex charitate factis, sed remunerat ea tēporali remuneratione: sicut Grego. dicit hom. 40. de diuite, & Lazaro, quod nisi diues ille aliquod bonum egisset, & in præsenti sæculo remunerationem accepisset, nequaquam Abraam* ei di-

ei diceret: Recepisti bona in vita tua. Ex hac doctrina clarè deducitur aliquandò Deum dare Prælaturã alicui in proemiũ, vt remuneret quædam benè facta ab eo, qui tandem priuandus est proemio illo cœlesti, quod solis electis dandus est: & ita vult August. 5. de Ciuit. Dei cap. 15. quòd Imperium Orbis concessum fuerit Romanis propter amorem in Patriam, propter ius, & æquitatem, cuius obseruantissimi fuerunt, & propter ciuilem beneuolentiam: videatur S. Thom. lib. 3. de regim. Princip. cap. 4. 5. & 6.

Secunda ratio est propter peccata subditorum, ideò dicitur in Iob. 34. quòd Deus facit regnare hominem hypocritam propter peccata populi, vndè Origenes in lib. Iudicum tom. 1. *Non semper*, inquit, *Princeps populi, & Ecclesiæ Iudex per Dei arbitrium datur, sed prout merita nostra deposcunt; si mali sunt actus nostri, & operamur malignum in conspectu Domini, dantur nobis Principes secundum cor nostrum; audi, quod Dominus dixit: Fecerunt sibi Regem, & non per me, & Principem, & non per consilium meum: & hoc dictum videtur de Saul illo, quem vtique ipse Dominus elegerat, & Regem fieri iusserat; sed quia non secundum voluntatem Dei, sed secundum peccatoris populi meritum, fuerat electus, negat eum cum sua voluntate, uel consilio constitutum: tale ergò aliquid intelligamus etiam in Ecclesijs fieri, quia pro meritis populi, aut in uerbo, & opere potens, à Deo tribuitur Rector Ecclesiæ, aut si malignum faciat populus in conspectu Domini, talis Ecclesiæ Iudex datur*.

Tertia ratio est, vt sit prædestinatis Religiosis tentationum materia suis malis exemplis, quibus electi ad eius mala vestigia sequenda alliciuntur, quibus est viriliter resistendum, & relaxationibus, ex quibus boni Religiosi intimè cruciantur, dum vident Religionem corruere; certũ est enim, quòd electi priusquam in æternis mansionibus se videant gloriosos, in camino variarum tentationum sunt probādi, vt vno ore docent SS. PP. & sic ait S. August. psalm. 55. tom. 8. Iudam ad supremum Apostolatus gradum fuisse electum, vt esset materia tentationum alijs Apostolis: *Electi*, inquit, *vndecim ad opus probationis, electus vnus ad opus tentationis; vndè posset tibi exemplum dare nesciturо, quot deuites malos, quos caueas falsos, & fictos incolentens, & abscondentes; ni si vt dicat tibi, ecce ego mecum habui vnum ipsorum: præcessit exemplum toleraui, perferre volui, quod sciebam, vt tibi nescienti præberem solatium*.

DVBIVM CLXXXVIII.

Electorum vota se diuidunt in duas partes suffragando duobus viris, quos Titius clarè cognoscit esse indignos, & ex his vnus est eligendus: quæritur, an Titius, prætermisso digniori, cui præstat suffragium possit accedere ad minùs indignum, vt euitentur maiora mala, sequutura ex electione magis indigni.

SVMMARIVM.

1. *Indignus ad Prælaturas non est eligendus, &c.*
2. *Nequit quis ferre votum pro minùs indigno, prætermisso digno, quandò magis indignus est seligendus ab electoribus: & duæ diluuntur obiectiones.*

1. Vera propositio est, quam docent S. Thom. quodlib. 6. art. 9. Salon. 2.2. qu. 63. art. 2. contr. 6. Ledesm. p. 2. summ. tract. 7. c. 2. concl. 5. pag. mihi 336. Reginald. in prax. lib. 20. tr. 3. n. 195. Peirin. tom. 1. de subdito qu. 3. cap. 31. §. 2. indignum non posse ab electoribus eligi, tum quia huiusmodi electio est in damnum aliorum, ideò intrinsecè mala, & prohibita, tum quia ageret contra charitatem, & iustitiam commutatiuam: contra illam, quia ex charitate tenentur diligere bonum commune: contra istam, quia ex iustitia tenentur consulere bono communi prouidendo de persona publica apta ad illud munus, ad quod eligitur ritè pertractandum: quamobrem electores

multum debent in hoc insistere, ne suffragium ferant in fauorem indigni, quia, licèt multa incommoda finistri regiminis suboriantur, & multa peccata committantur ab indigno electo, nihilominus vnum tantum peccatum committent electores eum eligendo, non tamen eximuntur à pœnis, quæ debentur peccatis committendis ab indigno, quia de illis participant, vt notant Peirin. vbi supr. Sorbus in compend. priuileg. tit. electio vers. se debet: Naldus in summ. tit. eligere n. 14. Rodriq. tom. 2. qu. 52. art. 5. vers. aduertant etiam electores. Nauarr. in summ. c. 11. n. 4. in fin. Graffius in append. ad lib. 4. decis. aur. c. 2. n. 21. Samuell. de elect. canon. tract. 1. disp. 5. contr. 17.

CONCLVSIO.

1. Titius, qui suffragium fert pro digno, nequit eum prætermittere conferendo votum minùs indigno ad euitanda mala ex magis indigno, qui ab electoribus est eligendus. Conclusio est aduersus Em. Lugo de iust. disp. 35. sect. 3. n. 29. qui contra communem opinionem habet hæc verba: Hæc tamen doctrina, ni fallor, est difficilis; quia potest contingere, quòd electio minus indigni sit necessaria ad euitandam electionem magis indigni, & ponit casum, de quo infra, eam tamen sequuntur communiter DD. vt ipse fatetur, vt Sot. Caiet. & alij, quos citat, & sequitur Sanch. 1. opusc. lib. 2. cap. 1. dub. 4. num. 1. Turrian. disp. 22. dub. 2. n. 8. Trullench in decal. lib. 7. c. 11. dub. 8. & alij, tum quia, inquit Salon. vbi supr. controu. 4. cum suffragari indigno sit contra bonum commune, & omni iure prohibitum, nullo titulo potest honestari, tum quia indignus ille non est, nisi malitia sua, vel eligentium introductus; malitiosè autem introductus non meretur votum, quia quicunque illi suffragabitur, etiam si sit ex vltimis, concurret ad illud malum.

Dices, commune axioma est omnium Theologorum, de duobus malis semper minus fore eligendum; minus autem malũ est, quòd minùs indignus eligatur, quàm magis indignus. Resp. doctrinam esse veram, quandò vnum de duobus est necessariò eligendum, quod non contingit in casu, quia potest Titius ferre suffragium pro digno, & ita axioma explicatur à D. Thom. 1. de regim. Princ. c. 5. *Cum autem inter duo, ex quorum vtroque periculum imminet eligere oportet, illud potissimum eligendum est, ex quo sequitur minus malum.*

Dices, esto elector possit præstare suffragium in casu pro digno, dũ tamen nequit haberi, perindè est, ac si non esset; ideò minùs indignus est eligendus, & hæc est doctrina Em. Lugo vbi supr. sic exposita: Pone enim, inquit, esse tres concurrentes, quorum vnus solus est dignus, sed ab omnibus alijs electoribus reijcitur, secundus non est dignus, tertius est indignissimus, & qui suis sceleribus turbabit Ecclesiam Dei, & fortasse hæresis venenum diffundet in Prouinciam; in eo casu vtiliter gero negotium Ecclesiæ, si eligam minùs indignum, & non dignum, vt impediam electionem indignissimi, & nequissimi alioquin certò securã cum grauissimo dãno; nam licèt indignus non possit iure eligi, quandò digni inueniuntur, omnes tamen fatentur posse eligi, quandò dignus non potest haberi, vt supra vidimus sect. 1. n. 5. & docet Lessius n. 55. in nostro autem casu non inuenitur dignus, qui eligi possit; nam licèt adsit vnus dignus, supposito tamen, quod alij eum nolunt, præindè est, ac si non esset, cum saltem ex aliorũ malitia non recipiatur, & per consequens ad vitanda maiora mala ex electione indignissimi, potero concurrere ad electionẽ indigni, neque hoc erit facere mala, vt inde sequantur bona, quia non est malum, sed bonum, & vtile Ecclesiæ habere ministrum indignum, quandò non potest habere dignum, sed potiùs haberet certò alium multò magis perniciosum: Hæc Lugo. Resp. quòd, licèt quoad electionem dignus ille perindè est, ac si non esset, quoad Titium tamen, qui vult ferre suffragium pro eo licitè, adest; vndè, quandò licitè pro digno potest ferre suffragium, nequit facere aliquod, quod est intrinsecè malum, neque cooperari aliorum malitiæ, etiam si euitentur maiora mala; vndè ista

forma-

formalitas, vt euitentur maiora mala, dum potest ferre suffragium pro digno, non eximit, quin positiuè dicatur concurrere ad malum eligendo indignum: quamobrē doctrin. Emin. Lugo est admittēda in casu proposito in sect. 2. n. 5. dum quærit: an aliquandò liceat eligere ad beneficium indignū. Resp. nunquam licere, nisi quandò non inuenitur vllus dignus; tunc enim ad euitandum maius malum potest dari beneficium non digno, vt fit in regionibus septētrionalibus hœresis tabe infectis, vbi ad euitandum maius malum, ne beneficia deueniant ad hæreticos, aliquandò eliguntur catholici parum digni; in hoc quidem casu valet regula illa, de duobus malis minus est semper eligendum, quia non adest dignus, cui suffragium præstari possit. Verùm doctrina dicti Cardinalis non est improbabilis.

DVBIVM CLXXXIX.

In quodam Religiosorum monasterio fuit celebrata Prioris electio hoc modo: ibi tantùm morabantur duo ex familia, apud quos tota potestas eligendi remāsit, alter elegit alterum in Priorem, hic verò cessit iuri suo: quæritur, an hæc electio censenda sit valida, & canonica.

SVMMARIVM.

1. *Sub Collegij nomine veniunt etiam monasteria, & duo possunt constituere Collegium; imò ius eligendi ad vnum potest reduci, & quædam obiectio soluitur.*

2. *Collegium, quod tantùm duos aggregat, validam potest celebrare electionem: & duæ diluuntur obiectiones.*

3. *Præscribitur alius modus celebrandi electionem, quandò Collegium, reducitur ad duos.*

1. Not. prim. quòd Collegij appellatione veniunt etiam monasteria, & conuentus Religiosorum c. Cum terra. de elect. vbi Abbas n. 1. c. Nobis fuit de iur. patronat. iuncta Gloss. verb. conuentual. Hostiens. c. Ea noscitur de his, quæ fiunt à Prælatis. Felin. in c. Capitulum n. 2. de rescript. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 8. n. 5. & cum Collegium ex pluralitate constituatur, & cum ipsamet pluralitas saltem duos requirat, nec contineatur vno l. Vbi numerus ff. de testibus. Mascard. de probat. concl. 838. n. 13. Menoch. cons. 50. n. 1. & 19. & cons. 686. n. 11. ideò duo possunt constituere Collegium, & penes ipsos potest esse eligēdi potestas, vndè in c. 1. de elect. habetur: *Vbi duo, vel tres fuerint in congregatione*: ad insinuandum inquit Barbos. in collect. DD. eod. tit. & cap. quòd duo faciunt Collegiū, & ad eos, si alij non extent, spectabit electio, vt per Mascard. de probat. concl. 584. n. 9. Rodriq. tom. 2. qu. 53. art. 11. in princip. Anton. Raguc. de voce Canonicor. in Capitulo qu. 1. n. 3. Tamburin. de iur. Abbat. tom. 1. disp. 5. qu. 8. n. 2. Nauarr. lib. 1. cons. 6. de elect. in 2. edit. Samuell. de elect. canon. tract. 1. disput. 3. contr. 8. & alios penes ipsos. Aduertendum tamē est, quòd, licèt nullum Collegium Ecclesiasticum possit constitui in vno, quia saltem duo requiruntur, constitutum semel in multis potest totum ipsius ius ad vnum reduci, & in eo conseruari, alijs mortuis, priuatis, excommunicatis, &c. l. sicut. §. final. ff. quod cuiusque vniuers. Glos. in c. Gratum. verbo pauciores. de postulat. Prælat. Nauarr. vbi supr. Mirand. tom. 2. qu. 23. art. 5. concl. 2. Seraphin. decis. 860. n. 7. & decis. 1050. n. 5. Tāburin. vbi supr. Rota in Ceremonen. Præp. 25. Februarij 1622. coram bō. mem. Vbaldi. Samuell. vbi supr. Páorm. c. Nullus de elect. Innocent. c. Quia propter eod. tit. Biax. director. de elect. p. 1. c. 2. n. 3. Lambert. de iur. patronat. part. 1. lib. 1. qu. 9. art. 3. n. 27. Cuch. instit. maior. lib. 4. tit. de elect. n. 39. Sigismund. de elect. dub. 12. in 2. edit.

Not. sec. quòd electio hoc modo definitur: Alicuius personę canonicè facta vocatio, Ira Silu. tit. de elect. 1. §. 1. referēs Hostiens. Ioann. Andr. Paul. de Elazar n. 1. in repet. Cuch. instit. maior. lib. 4. tit. de elect. n. 4. Alter. de cens. t. l. 2. cap. 2. in princip.

PRIMA

PRIMA CONCLVSIO.

TOtius Collegij potestas penes duos remanere potest, imò apud vnum modo superiùs descripto. Conclusio satis intelligitur probata in prim. not.

Dices, habetur in l. Heratius ff. de verb. signific. quòd tres constituunt Collegium, consequenter eius potestas residere nequit apud duos, sed apud tres. Respond. id verum esse de iure ciuili, non verò de iure canonico; ius enim canonicum præualet ciuili.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. COllegium, quòd tantùm aggregat duos expeditos ab omni vinculo, quod potest impedire electionem, potest electionē celebrare obseruato modo præscripto in titulo, & erit valida, & pro rata habenda erit. Conclusio habet duas partes, quarum primā docent Anchar. in c. Nullus de elect. Paul. de Eleazar. n. 12 de repetit. Ioann. Andr. in regul. in toto de reg. iuris. n. 6. Panorm. part. 2. consl. 25. n. 2. Biax. in direct. elect. p. 3. c. 23. n. 3. Tusch. lit. E. concl. 72. & 78. Sigism. de elect. dub 23. n. 5. in 2 edit. Ratio est, quia inter duos saluatur propriè definitio electionis; vnus enim potest canonicè vocare alterum ad id, quod eligitur, præmissa prudenti consideratione de eligibilitate personæ: modus autem celebrandi huiusmodi electionem erit ille præscriptus in titulo, scilicet vt vnus vtatur potestate eligendi alterum, hoc cedēte iuri suo eligendi: tunc enim ille hunc eligit, vt docent Anchar. & Eleazar. n. 13. vbi supr. & hic consentit suæ electioni, & censebitur electus à maiori parte: & ecce probata vtraque pars conclusionis, & consequenter valida electio Prioris, prout in titulo.

Dices, in casu non sunt duo, qui eligūt, sed vnus: Resp. quòd ius eligendi saluatur in vno, vt dixi in primo notand.

Dices, nequit, in huiusmodi electione obseruari forma præscripta in c. Quia propter de elect. vbi præscribitur, quòd maior pars consentiat in aliquem, idem præcipitur in c. Cumena. eod. tit. vndè neuter potest habere maiorem partem, & ita Nauarr. & Mirand. vbi supr. sustinent electionem in casu non posse celebrari. Respond. quòd sicut ius eligendi apud vnum modo præscripto remanere potest; ita quandò eligit, semper Collegium eligit, & sic censenda est maior pars, vt iam dixi. Adde, quòd insurgit obligatio obseruandi legem, cum obseruari potest, in casu ob paucitatem electorum forma nequit obseruari; ideò nulla existit necessitas eam obseruandi; lex enim non obligat, vbi nequit obseruari, c. Erit autem lex dist. 4. & l. final. ff. quæ sent. & l. Ita autem ff. de admit. tut. Sigism. Samuell. vbi supr. Pasqualig. in decis. moral. decis. 253.

Dices, ex Concil. Trid. sess. 25. c. 6. de regul. habetur vota terēda esse secreta, id nequit obseruari; ideò nulla electio valida potest sequi. Resp. sicut supr. quòd lex non inducit obligationem, vbi nequit obseruari.

3. Pro fine quæsiri vnum est obseruandum, quòd à DD. traditur alius modus celebrandi electionem, quandò Collegium reducitur ad duos, scilicet, quòd vnus alteri suffragetur clara voce, & hic consentiat suæ electioni, & sic auget numerum, vndè totum Collegium eligit: & licèt verum sit, quòd nemo possit suffragari sibi ipsi, vt ipse incipiat suam electionem, vt tradunt Panorm. in c. Gratum n. 8. de elect. Silu. tit. electio 1. Nauarr. & Mirand. & Sigism. vbi supr. per c. Per nostras. de iur. patronat. quia notaretur ambitiosus: vndè, inquit Gloss. ibid. verba ingérere, tanquam talis deberet repelli per c. In scripturis 8. qu. 1. & c. Si is, qui. l. qu. 6. & per l. Si quemquam. C. de Episc. & cler. & l. Quæ omnia. ff. de procurat. nihilominus, quandò ipse suo voto complet suam electionem, potest augere numerū, nec censendus est ambitiosus. Ita Bald. c. Cum in iure. n. 1. & 2. de elect. Gloss. ibid. verb. consentiat. Panorm. ibid. n. 1. & 2. & c. licèt n. 13. c. Cumana, & c. Per nostras n. 5. de iur. patronat. & part. 2. concl. 25. num. 3. Lambert. de iur. patronat. lib. 2. part. 1. qu. 8. art. 8. n. 2. Ioann. Andr. in regul. in toto de regul. iur. in mere. lib. 6.

Butrius

Butrius c. Cumana de elect. num. 35. Pasqualig. vbi supr.

DVBIVM CLXXXX.

Intra familiam ex nouem electoribus constitutam, & pro eligendo Superiore locali congregatam legitimè in loco cōsueto ab habente potestatem congregādi orta fuit quædam contentio; minor pars, nempè quatuor asserebat vnum ex quinque non posse eligere, quia ligatus erat maiori excommunicatione; alij vero negabant, minor pars reliquit locum, & in alio loco honesto, & decenti selegit Superiorem: celebrata hac electione, subsequitur alio electio; nam illi, qui remanserunt in loco, assumpto illo, de quo erat controuersia, an posset eligere, crearunt alium Superiorem in eodem loco, in quo fuerunt congregati, imò priusquam exirent è loco: quæritur, quænam censenda erit canonica electio.

SVMMARIVM.

1. *Electionis locus, dummodò non sit clandestinus, non est putandus de electionis substantia.*

2. *De electionis substantia est, vt electores in vnum congregentur.*

3. *Electio Prioris celebrata ab eis, qui à loco recesserant, censenda est nulla: & satisfit cuidam obiectioni.*

4. *Sustinenda est tanquam valida electio celebrata in loco, in quo omnes erant congregati pro facienda communi electione: & diluuntur tres obiectiones.*

Videtur, vtraque pati defectum nullitatis; prior, quia violenter excludebatur vnus, qui non debebat excludi: posterior, quia electio secunda, prima non cassata, non subsistit.

1. Pro intelligentia sit prim. notand. quòd electionis locus, dummodò non sit clandestinus, non est censendus de substantia electionis, vt omnes fatentur DD: vt videre est apud Sigismund. de elect. dub. 15. Barbos. de iur. Eccl. lib. 1. cap. 19. n. 176. & Castellin. de elect. cap. 6. debet tamen fieri in loco consueto; si non fiat, non debet excludi à confirmatione, dummodò omnia fuerint seruata, quæ de iure seruanda sunt: vt habetur ex c. Cum terra. de elect. vbi Abbas. Panorm. ibid. num. 3. Lauorius tit. 4. c. 18. n. 7. Barbos. & Castell. vbi supr. quidquid Hostiens. quem refert, & sequitur Anchar. in c. Cum terra. vbi supr. dicat asserēdo electionē celebratā nō in loco consueto carere validitate. Adde, quòd etiam est sustinenda tanquā valida, etiam si celebretur in loco interdicto, vt communiter docent DD. Decian. in c. Ad hæc in beato. de postulat. Biax. in suo direct. elect. p. 1. c. 19. Perez. l. 2. vers. quæri etiam posset. tit. 6. lib. 1. ordin. Azor. part. 2. lib. 6. c. 14. qu. 17. Lauor. & Barbos. vnà cum Sigismund. vbi supr.

2. Not. secund. quòd sicut locus nō est de substantia electionis; ita est de eius substantia, vt electores in vnum collegialiter congregentur; quarè non sufficeret consensus eligentium singulatiter præstitus, veluti si quis in sua camera consentiat, sed oportet, vt collegialiter consentiat, vt docet Cosm. in pragmat. sanct. tit. de elect. verb. conuenialit. pag. 86. Bertachin. de Episcop. lib. 1. p. 3. quæst. 31. Petr. Gregor. ad decretal. tit. de elect. c. 5. à n. 2. & c. 16. per tot. Mirand. tom. 2. qu. 23. art. 29. in princ. Gloss. in c. 1. de rebus Eccles. non alienan. lib. 6. Panorm. in cap. Auditis de elect. num. 8. Barbos. in collect. DD. in cit. c. In Genes. & de iur. Eccles. lib. 1. c. 19. n. 172. Ratio huius est, quia ea, quæ fiunt ab aliqua vniuersitate nomine vniuersitatis debent fieri per congregatos in vnum; ad hoc enim, vt actus dicatur gestus ab vniuersitate, oportet, vt more solito congregetur Collegium, & ibi fiat conclusio de actus explicatione, vt ait Panorm. in c. Cum omnes. n. 7. circa fin. de constit. ex Gloss. quam dicit notabilem in l. sicut. ff. quod cuiusque vniuersitatis. idem Panorm. Cum Innoc. & Butr. in dict. c. in Genes.

Bartol.

Bartol. in l. omnes populi: collect. 7. vers. Tert. quæritur. ff. de iust. & iur.

PRIMA CONCLVSIO.

3. PRior electio celebrata ab illis, qui recesserunt è loco, vbi omnes erant congregati pro electione celebranda, nulla est censenda. Suadetur, quia actus semper corruit, dum omittitur forma legis. l. Cum hi §. Si Prætor. de transact. c. Cum dilecta. de rescript. c. Quia propter. de elect. Rebuff. in tract. de pacif. possess. num. 155. Tiraq. de retract. conuent. §. 4. Gloss. 6. n. 31. nam forma substantialis dat esse rei. l. Diuus. ff. de integr. restit. Clemēt. 1. de rebus Ecclesiast. non alienan. Dec. cons. 429. n. 5. & cons. 434. n. 2. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 413. sed in actu prędictæ electionis fuit omissa forma legis; in vnum enim electores non erant congregati, nam hoc spectat ad formam essentialem electionis, vt dixi superiùs: igitur eorum electio tanquam nulla habenda est.

Dices, huiusmodi electio fuit celebrata collegialiter; nam consensus non fuit datus in cameris, sed in loco publico, in quo illi quatuor electores se cōgregarunt. Resp: quòd Collegium semper censendum est illa congregatio congregata in ordine ad electionem; & ideò illi, qui se separant ab illa, intelliguntur veluti schismatici; vndè nequeunt constituere Collegium; aliàs esset in manu omnium electorum cōstituere Collegium, & ita qui exierunt, computantur inter illos, qui renunciarūt, vt colligitur ex c. Cum nobis. de elect. Gloss. ibid. verb. reuocare. Abb. ibid. n. 3. Rota in Cæsaraguſtā. elect. 20. Mart. 1623. coram Dom. Coccino Decano. Panorm. in c. Cum nobis. n. 10. & Gloss. in Clemēt. Quod certa. de elect. verb. Quæ facto. Castellin. de elect. c. 5. n. 11. Tamburin. de iur. Abb. tom. 1. disp. 5. qu. 3. n. 25.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. POsterior electio ab illis celebrata in loco, in quo omnes erant congregati pro facienda communi electione, est sustinenda tanquam valida. Suadetur, quia, cum potestas eligendi reduci possit ad duo, vt adnotaui in præc. quæst. vt etiā probat Panorm. in c. licèt de euitand. tit. de elect. & cum potestas, ac ius electionis capitularis apud eos remaneat, qui permanent capitulariter in congregatione facta in ordine ad electionem, & cum hæc omnia habeantur in electoribus prædictis, qui non solùm erant duo, sed quinque, imò erant maior pars electorum; nam separati erant quatuor, & adhuc morabantur in loco, vbi omnes fuerant congregati pro cōmuni electione: igitur nulla assignari potest ratio, quin censenda sit valida.

Dices, admiserunt huiusmodi electores hominem excommunicatum, quem admittere non poterant; ius enim eligendi non habebat. Resp. quòd id non erat certum, sed sub dubio; ideò non erat spoliandus suo iure, cum in dubio melior sit conditio possidentis. c. Pro possessore. de reg. iur. lib. 6. Tiraq de iur. primogenit. qu. 17. opin. 11. num. 20. Surd. cons. 73. n. 76. & fuit admissus facta protestatione, vt conueniens erat.

Dices, licèt prior electio sit nulla, nequit ad aliam deueniri, nisi prior declaretur nulla; aliter non tenet sequens electio, c. Inter dilectus. de excessibus Prælat: c. Considerauimus. de elect. Lauor. tit. 4. c. 19. n. 123. Nald. tit. elect. n. 21. Bordon. in cons. regul. resol. 26. n. 6. Sigism. de elect. in 2. edit. dub. 96. Resp. doctrinam esse veram, nisi prima notoriè nulla esset; nam tunc secunda fieri potest, nō cassata prima, vt habetur ex Gloss. & DD. in c. Auditis. de elect. & in c. Constitutus. de appellat. Panorm. in c. Cōsiderauimus. n. 4. de elect: Cuch. instit. moral. lib. 4. tit. de elect. n. 141. Sigism. vbi sup. cum ergo in casu prior electio fuerit notoriè nulla ob rationem superiùs allatam; proindè posterior censenda est valida.

Dices, ea, quæ fiunt ab vniuersitate, quantumcunquè vniuersitas vocetur per magistratum, oportet ad hoc, vt valeant, quòd accedant saltē duæ partes. Ita Bald. relatus à Panorm. in c. In causis. de elect. n. 9. & cum in posteriori electione duæ partes ex omnibus, qui ius habebant eligendi, non dederint votum, vt de se patet,

ideò

ideò nequit sustineri tanquã valida. Resp. cum Panorm. vbi supr. loquente ex sensu Canonistarum, nõ esse ita necessarium, vt congregentur duæ; quandò vocari nolunt interesse, quia possẽt aliqui facientes duas partes nolle interesse, & ideò, ne electio impediatur à præsentibus celebrari debet, quia absurdum foret per particularium cõtumaciam vniuersitatis negotia impediri: videatur Tamburin.de iur. Abbat. tom. 1. disp.5. quæst.3. num. 23. & seq.

DVBIVM CLXXXXI.

An elector, qui suo Prælato exponit hæc verba, ad nutum tuum est meum votum, lethali culpa obnoxius sit: & an, quandò maior pars electorum inclinat in dignum, possit, ac debeat Caius elector, neglecto digniori, digno illo suffragari.

SVMMARIVM.

1. *Quæsiti intentio habetur ex quinque modis descriptis.*
2. *Secundum primum non est lethali culpa damnandus elector.*
3. *Secundum alios non eximitur à lethali culpa: & multæ obiectiones soluuntur.*
4. *Potest, ac debet elector digno suffragari, quandò maior pars inclinat in illum.*

1. Quinque modis sensus primi quæsiti aperitur. Prim. fit, cum tantùm intelligit hac expressione sensum Prælati audire, vt tanquam ex consilio suũ rectè dirigat votum in materia tã graui, quatenus in Prælato præsupponitur maior notitia meritorum, ac demeritorũ eligendorum. Secund. cum ductus aliquo interesse, & commodo intendit assequi bona temporalia ab ipso Prælato. Tert. cum agnoscit Prælatum esse addictum factioni, vt ipsa sustentetur, intendit suo voto ipsi adhærere. Quart. cũ ductus aliquo timore, eò quòd Prælatus vtitur authoritate, seù potentia ad opprimẽdos subditos, qui ad nutũ suũ in ferẽdis votis non mouẽtur, vt se eximat ab aliqua molestia, huiusmodi exhibitionem facit. Quint. cũ ratione amicitiæ intendit Prælatum cõseruare in dominio, saltẽ in amico.

PRIMA CONCLVSIO.

2. Elector, qui intendit suum conferre votũ ad Superioris nutum iuxta primã acceptionem, non est lethali culpa damnandus. Ratio est manifesta, quia, cũ electores positiuè teneantur scire dignioritatem eligendorum, nec sufficiat, non scire eos non esse indignos, vt docet Panormit. in c. Bonæ mem. de postul. Prælat. n. 15. Salon 2.2.qu.63.art. 2.contr. 1. Em. Lugo de iustit.disp.34.sect.2.num.12.sed opus sit habere certitudinẽ moralẽ, & humanã, qua iudicet elector talem esse virum probum, vt ex multis docet Peitin.de subdito qu. 1. c.31.§.1.vers.Not. secund. ideò inter media congrua ad huiusmodi notitiam acquirendam semper erit censendum consiliũ Prælati, qui semper meliùs existimabitur informatus meritis eligendorum. Et confirmatur, quia, cũ tractarus cõsultorij in electionibus nõ prohibeatur, sicut prohibetur ãbitiosi, factionarij, cõditionales, vt habetur ex Abbat. Petr. Boisio. Guliem. Mandagot. Dian. Cucho. Petr. Gregor. Molfesio, quos citatos sequitur Samuell. de elect. canon: tract. 1. disp.4. cõtrou. 11. n. 6. proindè audire sensum Prælati etiam petitũ non erit prohibitum, quia se habet tanquã tractatũ licitum. Animaduertendum est hìc illud, quòd rectè notat Lauor. de elect. canon. tit. 4. cap. 6. n. 50. Tractatus igitur est veluti præparatio ad electionem, non autem electio, sicque in eo discussio eorum, quæ facienda sunt, nominantur vtrinque plures, qui iudicãtur digni electione, & fit collatio nominatorum personæ ad personam, & meritorum, zeli ad zelum c. In Genes. c. Cumena. de elect. & quisq; dicit, quòd sibi videtur, absque eo tamen, quòd sequatur aliqua cõclusio, vel electio: Hæc Lauor. Timeo, ne multi tractatus apud aliquos vertantur in electiones, seù, vt meliùs dicam, multæ electiones extra locum electionis fiant sub nomine tractatus.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. Si postea electoris intentio exprimentis notata verba fertur ad conferendum votum iuxta alias acceptiones,

Bartol. in l. omnes populi: collect. 7. vers. Tert. quæritur. ff. de iust. & iur.

PRIMA CONCLVSIO.

3. PRior electio celebrata ab illis, qui recesserunt è loco, vbi omnes erant congregati pro electione celebranda, nulla est censenda. Suadetur, quia actus semper corruit, dum omittitur forma legis. l. Cum hi §. Si Prætor. de transact. c. Cum dilecta. de rescript. c. Quia propter. de elect. Rebuff. in tract. de pacif. possess. num. 155. Tiraq. de retract. conuent. §. 4. Gloss. 6. n. 31. nam forma substantialis dat esse rei. l. Diuus. ff. de integr. restit. Clemēt. 1. de rebus Ecclesiast. non alienan. Dec. cons. 429. n. 5. & cons. 434. n. 2. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 413. sed in actu prædictæ electionis fuit omissa forma legis; in vnum enim electores non erant congregati, nam hoc spectat ad formam essentialem electionis, vt dixi superiùs: igitur eorum electio tanquam nulla habenda est.

Dices, huiusmodi electio fuit celebrata collegialiter; nam consensus non fuit datus in cameris, sed in loco publico, in quo illi quatuor electores se cōgregarunt. Resp: quòd Collegium semper censendum est illa congregatio congregata in ordine ad electionem; & ideò illi, qui se separant ab illa, intelliguntur veluti schismatici; vndè nequeunt constituere Collegium; aliàs esset in manu omnium electorum cōstituere Collegium, & ita qui exierunt, computantur inter illos, qui renunciarūt, vt colligitur ex c. Cum nobis. de elect. Gloss. ibid. verb. reuocare. Abb. ibid. n. 3. Rota in Cæsaraugustā. elect. 20. Mart. 1623. coram Dom. Coccino Decano. Panorm. in c. Cum nobis. n. 10. & Gloss. in Clemēt. Quod certa. de elect. verb. Quæ facto. Castellin. de elect. c. 5. n. 11. Tamburin. de iur. Abb. tom. 1. disp. 5. qu. 3. n. 25.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. POsterior electio ab illis celebrata in loco, in quo omnes erant congregati pro facienda communi electione, est sustinenda tanquam valida. Suadetur, quia, cum potestas eligendi reduci possit ad duo, vt adnotaui in præc. quæsit. vt etiā probat Panorm. in c. licèt de euitand. tit. de elect. & cum potestas, ac ius electionis capitularis apud eos remaneat, qui permanent capitulariter in congregatione facta in ordine ad electionem, & cum hæc omnia habeantur in electoribus prædictis, qui non solùm erant duo, sed quinque, imò erant maior pars electorum; nam separati erant quatuor, & adhuc morabantur in loco, vbi omnes fuerant congregati pro cōmuni electione: igitur nulla assignari potest ratio, quin censenda sit valida.

Dices, admiserunt huiusmodi electores hominem excommunicatum, quem admittere non poterant; ius enim eligendi non habebat. Resp. quòd id non erat certum, sed sub dubio; ideò non erat spoliandus suo iure, cum in dubio melior sit conditio possidentis. c. Pro possessore. de reg. iur. lib. 6. Tiraq de iur. primogenit. qu. 17. opin. 11. num. 20. Surd. cons. 73. n. 76. & fuit admissus facta protestatione, vt conueniens erat.

Dices, licèt prior electio sit nulla, nequit ad aliam deueniri, nisi prior declaretur nulla; aliter non tenet sequens electio, c. Inter dilectus. de excessibus Prælat: c. Considerauimus. de elect. Lauor. tit. 4. c. 19. n. 123. Nald. tit. elect. n. 21. Bordon. in cons. regul. resol. 26. n. 6. Sigism. de elect. in 2. edit. dub. 96. Resp. doctrinam esse veram, nisi prima notoriè nulla esset; nam tunc secunda fieri potest, nō cassata prima, vt habetur ex Gloss. & DD. in c. Auditis. de elect. & in c. Constitutus. de appellat. Panorm. in c. Cōsiderauimus. n. 4. de elect: Cuch. instit. moral. lib. 4. tit. de elect. n. 141. Sigism. vbi supr. cum ergo in casu prior electio fuerit notoriè nulla ob rationem superiùs allatam; proindè posterior censenda est valida.

Dices, ea, quæ fiunt ab vniuersitate, quantumcunquè vniuersitas vocetur per magistratum, oportet ad hoc, vt valeant, quòd accedant saltē duæ partes. Ita Bald. relatus à Panorm. in c. In causis. de elect. n. 9. & cum in posteriori electione duæ partes ex omnibus, qui ius habebant eligendi, non dederint votum, vt de se patet,

ideò

ideò nequit sustineri tanquā valida. Resp. cum Panorm. vbi supr. loquente ex sensu Canonistarum, nō esse ita necessarium, vt congregentur duæ; quandò vocati nolunt interesse, quia possēt aliqui facientes duas partes nolle interesse, & ideò, ne electio impediatur à præsentibus celebrari debet, quia absurdum foret per particularium cōtumaciam vniuersitatis negotia impediri: videatur Tamburin.de iur. Abbat. tom. 1. disp. 5. quæst. 3. num. 23. & seq.

DVBIVM CLXXXXI.

An elector, qui suo Prælato exponit hæc verba, ad nutum tuum est meum votum, lethali culpæ obnoxius sit: & an, quandò maior pars electorum inclinat in dignum, possit, ac debeat Caius elector, neglecto digniori, digno illo suffragari.

SVMMARIVM.

1. *Quæsiti intentio habetur ex quinque modis descriptis.*
2. *Secundum primum non est lethali culpæ damnandus elector.*
3. *Secundum alios non eximitur à lethali culpa: & multæ obiectiones soluuntur.*
4. *Potest, ac debet elector digno suffragari, quandò maior pars inclinat in illum.*

1. Quinque modis sensus primi quæsiti aperitur. Prim. sit, cum tantùm intelligit hac expressione sensum Prælati audire, vt tanquam ex consilio suū rectè dirigat votum in materia tā graui, quatenus in Prælato præsupponitur maior notitia meritorum, ac demeritorū eligendorum. Secund. cum ductus aliquo interesse, & commodo intendit assequi bona temporalia ab ipso Prælato. Tert. cum agnoscit Prælatum esse addictum factioni, vt ipsa sustentetur, intendit suo voto ipsi adhærere. Quart. cū ductus aliquo timore, eò quòd Prælatus vtitur authoritate, seù potentia ad opprimēdos subditos, qui ad nutū suū in ferēdis votis non mouētur, vt se eximat ab aliqua molestia, huiusmodi exhibitionem facit. Quint. cū ratione amicitiæ intendit Prælatum cōseruare in dominio, saltē in amico.

PRIMA CONCLVSIO.

2. Elector, qui intendit suum conferre votū ad Superioris nutum iuxta primā acceptionem, non est lethali culpa damnandus. Ratio est manifesta, quia, cū electores positiuè teneantur scire dignioritatem eligendorum, nec sufficiat, non scire eos non esse indignos, vt docet Panormit. in c. Bonæ mem. de postul. Prælat. n. 15. Salon 2.2.qu.63.art. 2.contr. 1. Em. Lugo de iustit.disp.34.sect.2.num.12.sed opus sit habere certitudinē moralē, & humanā, qua iudicet elector talem esse virum probum, vt ex multis docet Peirin.de subdito qu. 1. c.31.§.1.vers.Not. secund. ideò inter media congrua ad huiusmodi notitiam acquirendam semper erit censendum consiliū Prælati, qui semper meliùs existimabitur informatus meritis eligendorum. Et confirmatur, quia, cū tractatus cōsultorij in electionibus nō prohibeātur, sicut prohibētur ābitiosi, factionarij, cōditionales, vt habetur ex Abbat.Perr.Boisio. Guliem. Mandagot. Dian.Cucho.Petr.Gregor. Molfesio, quos citatos sequitur Samuell. de elect. canon: tract. 1. disp. 4. cōttou. 11. n. 6. proindè audire sensum Prælati etiam petitū non erit prohibitum, quia se habet tanquā tractatū licitum. Animaduertendum est hic illud, quòd rectè notat Lauor.de elect.canon.tit. 4. cap. 6. n. 50. Tractatus igitur est veluti præparatio ad electionem, non autem electio, sitque in eo discussio eorum, quæ facienda sunt, nominantur vtrinque plures, qui iudicātur digni electione, & fit collatio nominatorum personæ ad personam, & meritorum, zeli ad zelum c. In Genes. c. Cumena.de elect. & quisq; dicit, quòd sibi videtur, absque eo tamen, quòd sequatur aliqua cōclusio, vel electio: Hæc Lauor. Timeo, ne multi tractatus apud aliquos vertantur in electiones, seù, vt meliùs dicam, multæ electiones extra locum electionis fiant sub nomine tractatus.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. Si postea electoris intentio exprimentis notata verba fertur ad conferendum votum iuxta alias acceptiones,

nes, semper est damnanda lethaliter mala. Suadenda est conclusio secundum singulas partes, & acceptiones, & prim. tunc committitur simonia mentalis, & consequenter peccatum mortale, quandò affectu animi spirituale donatur, vt acquiratur temporale, vel è contra, vet. gr. si conferas alicui beneficium, & intendas eum obligare ad reddendum temporale; in hoc enim intercedit ratio pretij. Ita Sot. lib. 9. de iustit. qu. 2. art. 2. vers. Postremũ dub. Victor. in relect. de simonia n. 1. & seq. Suar. 1. de Relig. lib. 4. c. 44. n. 8 Filliuc. tract. 45. c. 10. qu. 4. Valent. tom. 3. disp. 6. qu. 16. punct. 3. qu. 2. Bonacin. de simonia disp. 1. qu. 2. n. 9. & alij apud præcitatos DD. sed elector conferendo votum ad nutum Superioris dat aliquod spirituale, seù pertinens ad spirituale intendens eum obligare ad conferenda commoda temporalia: igitur eximi nequit à labe simoniæ mentalis.

Dices, licèt verissima sit doctrina allegatorum DD. nihilominus pro nostro casu non est ad rem, quia esto intendam dare meum suffragium ad nutum Superioris pro acquirenda re temporali; nihilominus nullam intendo statuere obligationem, neque vllam rationẽ pretij. Resp. quidquid sit de tua intentione, tu ipse videris; dico tamen te non posse effugere peccatum, licèt fortè non simoniæ, saltẽ erit peccatũ contra decretum sacri Concil. Trid. præcipientis secretum votorum in Regularium electionibus vide meum tractatum in dub. 198. & intelliges rei veritatem.

Secunda, quia, cum elector proprio suffragio teneatur tueri vtramque iustitiam, cummutatiuam scilicet, & distributiuã in fauorem boni cõmunis Religionis, conferẽdo votũ præscripta intẽtione læditur cõmutatiua cuius finis est propagare vnitatẽ, ac pacẽ, dũ factiones, & seditiones nutriũatur offenditur distributiua, quia factionarij nequeũt esse digni, & multò minùs digniores: igitur, &c. vide etiam ea, quæ dico in dub. 187. Adde, quòd cõmittitur peccatũ contra fidelitatem electori commissam à Religione, quandò ius eligendi ei dedit, atque concessit; concessit enim, inquam, ius eligendi electori, vt magnum electionis negotium fideliter bonum commune tuendo, pertractetur; proindè dicebat Aragon. 2. 2. qu. 63. art. 2. pag. 215. vers. ad 1. argumentum: Fidelitas enim Ecclesiæ debita, eiusque statuta in re tam graui obligare sufficiunt sub mortali ad eligendum ministrum digniorem. Tertia pars suadetur: cõseruare aliquem in dignitate, qui tyrannicè se habet non intendendo bonum commune, sed propriam vtilitatem, & commodum, subditosque potentia opprimendo, neglecta iustitia, nequit imputari nisi ad peccatũ mortale. Ita omnes DD. debẽt fateri, quia est actio de se mala, & intrinsecè mala: sed huiusmodi Prælatus se habet præscripto modo: ergo, &c. maior certa: minor habetur ex S. Th. 1. de regim. Princip. ca. 1. Ægid. Roman. de regim. Princip. 2. part. lib. 3. c. 2. Prim. ait. *Si igitur regimen iniustum per vnũ, aut per plures tantũ fiat, qui sua commoda ex regimene quærãt, nõ autem bonum multitudinis sibi subiectæ, tales Rectores tyranni vocantur, nomine à fortitudine deriuato; qui scilicet per potentiam opprimũt, non per iustitiam regũt*: Secud. ait. *Regis autem est intendere bonũ commune, si verò: ille vnus dominans non intendit bonũ commune, sed per potentiam ciuilem opprimens alios regimen ordinat ad bonum proprium, & priuatum, nõ est Rex, sed Tyrannus*: eximi igitur nequit à lethali culpa.

Dicet elector, eligendi munus non me obligat ad ferendam non paruam molestiã Superiori, nec eũ tanto onere huiusmodi munus suscepi. Resp quòd, quandò Religio tibi dat ius eligendi, non te obligat ad illud acceptandum, nisi in aliquibus casibus, de quibus DD. sed, eo acceptato, volũtariè te submittis obligationi tuẽdi bonũ cõmune. ideò dicebat Caietan. 2. 2. qu. 90. art. 8. quemliber teneri Reipublicæ bonũ cõmune tueri nec in discrimine ponere, & patiendi aliquod incõmodũ, vt omnes fatẽtur DD. vt id incolume saluetur ab omni aduersitate; ideò molestia ferẽda à Superiore nequit te excusare in casu: Audi quæso nõnulla verba Peirin. de subdito qu. 1. c. 31. §. 2. Dico inquit, multos pusillanimes his, & similibus friuolis rationibus allucinari, hisque se blandimentis demulcere sibi persuadentes licere concurrere ad electionem indigni propter timorem alicuius iniustæ persecutionis certum malum perpetrantes pro incerto labore trepidantes, vbi non

est

est timor: & quis, quæso, timor potest esse in electionibus, quæ fiunt in Religionibus, vbi ad hunc timorem expellendum tot remedia adinuenta sunt: secretū enim illud, quod requirit Concilium ad nihil aliud fuit inductum, nisi ad pusillanimitatem fouendam: denique quis timor potest esse in Religionibus, vbi tot Superiores reperiuntur, quorum si vnus aggrauat, alter subleuat; si vnus percutit, sanat alter; vbi tot recursus, vbi aliorum Superiorum visitationi subiacent, & censuræ: æstimant quidam Religiosi quamplurimis commodis assueti illorū vno priuari maximā esse persecutionem; & ideò cuicunque proposito ad Prælaturam suffragantur, ne talibus commodis priuentur; partim, seu potius nihil considerantes, sitne dignus, nec ne; sit, aiunt, vt vt sit, sit amicus meus, mea curet, me meis sinat commodis perfrui, & decurrant res, quomodò currunt, se ipsos decipientes, suam Religionem defraudantes, & bonum commune, ad quod respicere tenentur, euertentes, & destruentes: deindè dico, quòd, quamuis aliquid iniustè passuri essent, non deberent tamen indigno suffragari; nam bonum particulare communi est postponendum: neque valet, quòd bono communi prospicere non possunt, quia pauci; tenentur enim prospicere, quantùm in ipsis est, vnusquisque pro parte, & si alij non prospiciant, ipsi videsint: dicant mihi, quæso isti, si destruant aliqui Religionem, vel monasterium de facto, absque eo, quod ego possim id reparare, licebit ne mihi illos ad destruendum adiuuare? vel si alij occidunt alium, à qua occasione ego illū defendere non possum, licebitne mihi ex hoc pugione ferire? nequaquam certè, prout exhis, quæ docet Nauarr. in summ. c. 17. n. 20. clarè constat, dicamus ergò: *Quòd malè se habet res cum in Republica nō est, qui pro bono communi mortem subire paratus sit*: vt dicit Pius II. in quadam epistola: hæc Peirinus. Ex hac doctrina sequitur malè dixisse Bordonium de elect. resol. 61. n. 32. tom. 2. posse minorem partem suffragari indigno, quem vult seligere maior pars; nam licèt valor electionis non pendat à minori, & sine ipsa sit eligendus indignus, nihilominus influit in rem malam suis votis positiuo concursu, & ideò ad effectum causandum est causa proxima sicut maior pars, licèt sine ipsa effectus, nempè electio indigni, haberetur, vndè ferre suffragium pro indigno est actio intrinsecè mala; & ideò in casu semper est mala; & ita teneor dare suffragium digno; & esto actio sit frustratoria, non est tamen frustatoria pro euitando peccato: concludo doctrinam Bordonij in hoc non posse sustineri, & esse delendam, quia aperiretur via ad dicendum, licere occidere ad fugiendam mortem, quam mihi vult Dominus meus inferre, si non occido eius inimicum; licere fornicari ad eximendum me à morte, quam mihi minatur Titius, si non fornicor: vel saltem licere occidere inimicum Patris mei, quia sine me est occidendus à meis fratribus, licere furari, quia sine me res est à meis socijs surripienda.

Vltima pars suadetur, quia intendit elector conferre votum sub ratione impertinenti, nempè amicitiæ, quæ nequit attendi, nisi lethaliter peccando, vt communiter DD. docent.

Dices, licèt exhibitio voti fiat ex motiuo amicitiæ, nihilominus est dignus, idque etiam intenditur, ac prospicitur. Respond. quòd incidis in Scyllam, cupiens vitare Caribdim; nam, quantùm in te est, non curas de iustitia talis regiminis, quæ vicissitudine hominum propagatur; ideò dicebat S. Thom. 5. polit. lect. 6. quòd *Respublica saluatur per iustitiam, quæ iustitia fit per communicationem*, & 3. polit. lectio. 3. *Est quidam Principatus, secundum quem aliquis principatur, non sicut dominus seruis, sed sicut liberis, & sibi æqualibus, & hic est ciuilis Principatus, secundum quem in Ciuitatibus nunc hi, nunc alij assumuntur ad principandum*: quò fit, vt regimen fundetur super iniustitia subditorum, qui amaro animo hoc tolerant; vndè facillimè, & data temporis opportunitate seditione, ac factione corrumpunt communitatem: audi D. Thom. 7. polit. lect. 10. *Respublica fundata super iniustum subditorum, non est benè mansiua, quia subditi grauati per iniustitiam sunt amaro animo, & de facili possunt corrumpere Rempublicam*: O quot casus, ac tumultus possunt designati in

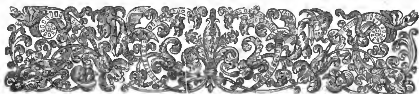
Religionibus tali tempore orti, qui multò priùs erant in animo ob iniustitiam regiminis; proindè optimè dicebat S. Thom. 5. polit. lect. 7. *Latet sæpè* (idest corruptio Reipublicæ.) *quia non fit simul, & secundum magna, sed fit paulatim, & secundum modica.*

TERTIA CONCLVSIO.

QVandò maior pars electorum vult digno suffragari, potest Caius suum votum dirigere ad illum eligendum posthabito digniori, imò cogente conscientia debet, quandò absque eius voto non est celebranda electio, sed deuoluenda ad Superiores, ad quos de iure spectare potest. Duas habet partes conclusio, quarum prima habetur ex eo, quia nullus tenetur ad inutile, & vanum, & ad actum frustratorium c. 4. §. ex his omnibus 23. qu. 6. elicitur etiam ex Emin. Lugo disp. 38. sect. 2. n. 28. ex Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 38. n. 6. §. 3. quem citatum sequitur Bordonius in consil. Regul. resol. 61. n. 32. dicens, quòd ad actum vanum nulla lex obligare potest: sed si Caius non posset suffragari digno illo, frustratorium, & inutile esset eius votum, quia dignior non est assumendus ad dignitatem: ergo. Adde, quòd quis potest conferre suffragium digno, quandò omnibus electoribus dignior non placet, vt inquiunt Caietan. in suum. tit. electio in fin. & Peirin. inferiùs citãdus: ergo Caius absq; conscientiæ stimulo accedere potest suo voto ad dignũ illum, digniori neglecto. In hâc cõclusionis partẽ cõspirant Silu. Salon. Io. Valerius, Bann. Vega. Diana, quos citatos sequitur Peirinus in formulario lit. E. c. 2. n. 10. Sanch. opusc. lib. 2. c. 1. dub. 4. 0. 6. Samuellius de elect. canon. tract. 1. disp. 6. controu. 5. Lauor. de elect. canon. tit. 4. c. 19. n. 66. referens Reginaldum, & ita est firma conclusio, etiamsi Caius iurasset de eligendo digniori, quia iuramentum intelligitur semper de possibilibus, inquit Sanch. vbi supr. cum Soto, & Aragonio ab ipso relatis. Secunda pars sua detur, quia in casu, quòd nullatenus fit celebranda electio, sed deuoluenda ad Superiorem, dignus ille fit dignior; ergo conscientia vult pro eo esse ferendum suffragium: antecedens probatur ex sententia ferè omnium DD. dicentium, quòd dignioritas non desumitur ex personarum qualitatibus precisè, sed ijs præsuppositis, desumi à maiori vtilitate Ecclesiæ, vt videre est in dub. 26. & 44. sed dignus ille affert magnam vtilitatem congregationi, quia non priuatur eadem congregatio à Superiore electo proprijs voluntatibus eligentium, nec ad tempus suspenditur communitas, vt sine capite existat, quòd non parua incommoda solet afferre, nec suauitas gubernationis alienatur, nec prompta obedientia tollitur, quia electus, communi consensu, & desiderio subditorum multò suauiùs, & meliùs gubernat, & meliùs, & promptiùs illi obeditur, inquit Sanch. & Caietan. vbi supr. nec subditi inuiti ferent Superiorem creandum ab illo, ad quem deuoluitur, nec semen discordiæ in communitate dispergetur: ergo dignus ille fit dignior ob vtilitatem, quam consequitur communitas, ergo Caius conscientia ductus tenetur ferre votum pro digno illo, tanquã digniori.

Limita modò vota illa, seù suffragia nõ sint factionaria, seù artificijs, amicitijs, donis, subornatione, &c. mendicata, si enim probabili cognitione talia cognoscuntur, cessat omnis obligatio, imò est abstinendum ab eius electione, tanquam indigna, bonoque communi noxia.

Dices, dignior, qui negligitur, aliquale damnum ob eius merita clariora patitur. Respond. quòd pro bono communi, & pacifico statu tenetur illud pati. Ita Sanch. vbi supr. referens Salon. & doctos recentiores.

TRACTATVS VNDECIMVS.
DE
SVBORNATIONE IN ELECTIONIBVS.

Hic discuti possunt multa spectantia ad præsentem materiam, sed quia exactè fuerunt tractata à Pasqualigo decis. 230. & seq. & à Samuell. de elect. canonic. tract. 2. disp. 1. contr. 10. & seq. ideò prætermittuntur; sed tantùm tria tangam, quorum duo prima discutiuntur in ordine ad tertium.

DVBIVM CLXXXXII.

Quænam subornatio, seu votorum procuratio in canonicis electionibus interdicatur.

SVMMARIVM.

1. *SVbornatio quid: alia est bona, alia verò mala.*
2. *Legislatoris mens habetur ex proemio.*
3. *In electionibus canonicis tantùm prohibetur subornatio mala, non verò bona: & aliquibus satisfit obiectionibus.*

1. Pro intelligentia sit prim. not. tam iura, quàm speciales constitutiones summorum Pontificum, & in specie Clement. VIII. cuius constitutio incipit. *Nullus omninò* &c. 1601. 20. Martij emanata pro Regul. reformat. & à Paulo V. confirmata, ac nouissimè ab Vrban. VIII. prohibere suffragiorum procurationem pro se, vel pro alijs, quocunque modo fiat, videlicet precibus, promissis, &c.

Not. sec. subornationem definiri iuxta mentem Card. in Clem. 2. not. 14. de testib. quem postea sequuti sunt Silu. tit. subornatio ibi Tabien. Rodriq. tom. 2. qu. 56. at. 5. Baslæus in summ tit. electio n. 14. in 3. edit. Portell. tit. subornatio n. 1. Samuell. de elect. canon. tract. 2. disp. 1. contr. 12. quòd sit suasio, qua suadetur verum, vel falsum in bonum, vel malum finem. Ex hac ergo doctrina, seu definitione quædam distinctio colligitur, aliam esse bonam, aliam verò malam: bona quidem illa erit, qua in alicuius animum inducitur verum in bonum finem, vt quandò suadentur electoribus veræ virtutes alterius, & vera vitia, quibus notatur indignus, ne eligatur, & dignior digno præferatur: mala, qua falsum

falsum consulitur in malum finem, vt quandò suadetur virtutes falsæ, & dissuadentur vitia vera. Ita habetur ex Aloys. Ricc. in praxi for. Eccles. part. 4. resol. 50. referente Nauarr. & Rodriq. quæ mala, inquit Portell. vbi supr. fieri potest voce, donis, minis, precibus, & similibus.

Not. tert. quòd animus, seù intentio Legislatorũ satis nobis innotescit ex proemio, ac legis initio; sæpè enim apponitur finis, & causa, ob quam lex imponitur. Ita, alijs relatis, habetur ex Tiraq. tract. cessant. caus. lim. 1. n. 65. Burgo de Paz cons. 32. n. 6. Molin. lib. de primogen. c. 5. n. 3. 4. 5. Salas disp. 21. sect. 3. vers. tert. reg. Gutier. 3. pract. qu. 17. n. 90. & 91. Suar. de legib. lib. 6. cap. 1. n. 11. Sanch. lib. 2. de matrim. disp. 37. num. 4. Rodriq. tom. 1. qu. 11. art. 6. Castr. Palaus tom. 1. tract. 3. disp. 5. punct. 3. §. 3. & constat ex regula circa fin. ff. de iur. & fact. ignorant. & l. final. ff. de testam. tutel. & ibi Bartol. & alij: his suppositis.

CONCLVSIO.

IN canonicis electionibus solùm interdicitur illa subornatio, seù votorum procuratio, quæ per se tendit ad malum finem, ex qua grauia incommoda sequuntur in Republica; non verò quæ est iusta, & quæ per se dirigitur in bonum finem, vt Religio possideat in pacis, ac perfectionis augumentum optimos Prælatos. Ita tradunt Nauarr. lib. 5. consil. tit. de constit. cons. 7. fol. 139. n. 7. Aloys. Ricc. vbi sup. n. 3. Bordon. in cons. regul. resol. 26. n. 24. Pasqualig. decis. 25. Leandrus de Murcia in 8. cap. Reg. S. Franc. c. 14. §. 1. n. 3. Nald. in summ. tit. Religio n. 42. & DD. in sec. not. citati, præter Bassæum, qui in 3. edit. adhæret opinioni tanquam probabiliori Cyprian. Crousers ad c. 8. Reg. S. Franc. lect. 2. fol. 820. asserentis tam bonam quàm malam esse prohibitam, idque probat varijs rationibus. Suadetur prima pars ex eo, quòd finis legum desumitur ex verbis proemialibus, vt patet ex text. not. sed finis tam iurium, quàm constitutionum Pontificum non est alius, quàm impedire, & prouidere, ne indigni eligantur, & digni non præferantur dignioribus; & cum lex non obliget vltra finem intentum, nam obligationis mensura est, quia vltra ipsum non se extendit intentio Legislatoris, atque adeò nec vltra ipsum aliquid operatur c. fin. de præb. & l. in qua ff. de acquisit. rer. domin. asserendum igitur est præfatas constitutiones tantùm interdicere illos tractatus, qui aduersantur fini intento, idest qui sunt mali, & non illos, qui tendunt ad eleuandam personam tali munere inter dignas dignissimam. Et confirmatur ex doctrina Arist. 10. Rethor. c. 9. dicentis leges magis interpretari debere ex Reipublicæ vtilitate, quam ex legis impositione; ergo secundum mentem Philosophi etiam est dicendum solùm malam prohiberi, quia hæc obstat vtilitati communitatis.

Limita, modò sit sufficienter prouisũ à Superioribus, vt imposturæ, ac malignitates deferantur Iudici, vt præcipiunt constitutiones Apostolicæ, & petit bonum publicum, vt dixi in dub. 9. necessariò enim sunt audiendæ, & à multis viris maxima integritate præditis sunt ferendæ, quia, cum in qualibet congregatione inueniantur Religiosi ficti, ac mali tam secreti, quàm manifesti, vt plurimis in locis dixi, & cum eorum scopus sit effrenatè viuere, semper eorum intellectus astutias machinat, vndè tempore opportunò etiam sub specie zeli, ne malignitas cognoscatur, non pareunt linguis, vt eligatur indignus, neglecto digno, seù digniori, ab electoribus, si non indignus, saltem ille, apud quem existimant sibi indulgentem pro suis malis moribus, & concupiscentijs perpetrandis. Dixi, à multis viris maxima integritate, &c. quia eorum diabolicæ astutiæ, nota, semper erunt aduersus huiusmodi viros, qui reguntur, vt eorum integritas demonstrat, a Deo, ne tandem ab his penetretur propria malitia, & reprimantur; vndè imminet maxima iactura bono publico, quia, his neglectis ab electoribus, quod apud simplices non attingentes malitiã astutorũ erit facile, deuoluitur regimen ad relaxationis occasum, & est illud, quod intendunt huiusmodi mali, ac astuti, vndè hic congruit illud dictum S. Thom. 5. polit. lect. 4. ex Aristot. *Contingit autem maximè*

ximè fieri seditiones, quandò sunt multi astuti, & quasi similes, nota, *virtuosis, qui enim astuti sunt, possunt inuenire diuersas vias ad malum finem, propter quod sciunt, & possunt mouere seditiones*: Vnde mihi videtur satis congrua sequens prouisio, quòd præcipiatur in virtute sanctæ obedientiæ omnibus electoribus, quòd, quandò apud ipsos sunt expositi aliqui defectus secreti eligendorum, quibus fit animus anceps eis suffragandi, teneantur morali diligentia veritatem indagare, eaque non inuenta, obligatione adstringantur deferendi authores horum supradictorum defectuũ, tanquam malos subornatores, Iudici, vt possit occurrere bono communi læso: nec huiusmodi præceptum videtur durum, quia fauet obligationi electorum; nam eo ipso, quòd ipsi tenentur, vt suo muneri satisfaciant, positiuè inquirere idoneitates eligendorum, vt dicam inferiùs, & in vltimo dub. ex pluribus DD. dum oritur difficultas circa idoneitates, tenentur moralem diligentiam apponere ad rei veritatem indagandam; nam qui tenentur ad finem, tenentur etiam ad medium pro eius assecutione, & licèt vitæ probitas illius, qui exposuit huiusmodi defectus possit expellere omnem dubitationem de falsitate, nihilominus rarò hoc est admittendum, quia multi Angeli lucis in hac materia electionis sæpè mutantur in Angelos tenebrarum, quia inquit S. Hieron. epist. 51. *Ambitio difficiliter, & rarò vincitur, & ab ipsa homines inculpatissimi possunt vinci*. Cum ergò ista limitatione debet sustineri doctrina tradita, aliàs firmiter est inhærendum doctrinæ Crousets, quia rationabilis euellens è Religionum cāpo infinita mala in totale exitium boni publici, quæ committuntur sub velo subornationis bonæ; & licèt tollatur bonum, quod elicitur ex subornatione bona, attamen maius malum abscinditur, maximè quandò Religiones sunt in tertio statu declinantes ad occasum, quàm bonum, quod elicitur, vt intelligenti semper videbitur. Iuxta ergo hanc limitationem explicanda est doctrina alibi tradita de subornatione.

Secunda pars suadetur ex eo, quia præcluderetur via ad canonicam electionem, in qua electores tenentur iuxta mentem Azor. tom. 2. lib. 2. c. 21. qu. 4. Nald. in summ. tit. eligere n. 2. Sigism. de elect. dub. 33. n. 3. in 2. edit. referentis Panorm. Abulens. & Armill. per sufficientem inuestigationem habere notitiam qualitatum eligendorum, moralem intellige: Adde, quod vnicuique incumbit onus ex iure naturæ consulere bono communi, consequẽter ex eodem iure nauandi operam medijs pro eius consequutione; & cum valdè interfit communitati, vt personæ dignæ eligantur c. Nihil, & c. Fin. de elect. ideò nequit interdici electoribus, ne procurent bonum commune: ergo prædictæ constitutiones nequeunt se extendere ad prohibitionem iustorum tractatuum.

DVBIVM CLXXXIII.

Circa quod versari debeat præsertim subornatio bona.

SVMMARIVM.

1. *Adnotantur conditiones, quæ constituunt hominem dignum Prælatura.*

2. *Itidem adnotantur, quæ reddunt hominem indignum.*

3. *Subornatio bona versari debet circa omnes qualitates, & conditiones, sed præsertim circa iustitiam, quæ est virtus propria Præsidentis.*

4. *Subornator lethali culpæ obnoxius sẽper censendus est, si persuadeat hominis virtutes, vt eligatur, si in eo huiusmodi iustitia non eniteat.*

Pro intelligentia quæsiti sit prim. not. quòd quatuor conditiones constituunt hominem dignum Prælatura, de quibus iam dixi plurimis in locis. Prim. est habilitas, seu capacitas iuridica secundum ætatem legitimam, quam postulat ius, quod sit ex legitimo matrimonio, &c. Secund. honestas morum, idest quòd non sit improbus, & vitiosus. Tert. scientia competens, idest quòd habeat scientiam, quæ spectat ad suum officium, vt illud dignè administra-

re

re possit, de qua loquutus sum in dub. 30. præter tum illam, quæ pertinet ad regimen pro multitudine regenda in vnitate, ac pace, de qua inquit S. Thom. ex Arist. 5. polit. lect. 7. *Scientia autem est communis omnibus; oportet enim, quòd habeat scientiam Princeps in ducatu exercitus, & in regimine Ciuitatis; aliter enim non potest dirigere in finem intentum ea, quæ sunt ad finem*: vnde scientia illa regiminis inter omnes scientias praticas, elicit ex Arist. S. Th. 1. polit. lect. 1. & 3. polit. lect. 10. in princip. censenda est principalissima, quæ docet non esse de pace, ac vnitate consulendum; sed, his præsuppositis, instruit esse quærenda media pro earum consequutione, vt habetur ex S. Th. 3. ethic. in princip. lect. 8. *Medicus*, inquit, *non consiliatur, an habeat sanare infirmum, sed hoc supponit quasi finē; nec Rethoricus consiliatur, si debeat persuadere, sed hoc intendit quasi finem; nec etiam politicus, idest Rector Ciuitatis consiliatur, an debeat facere pacem, quæ se habet ad Ciuitatem, sicut sanitas ad corpus hominis, quæ consistit, in conuenientia humorum, vt pax in conuenientia voluntatum, sed de medijs, quæ sunt ad finem*: Quart. prudentia, & industria rerum agendarum; ideò Arist. lib. 3. polit c. 3. ait: *Prudentia verò propria virtus est Præsidentis*: & S. Th. 3. polit. lect. 3. *Oportet*, inquit, *Rectorem politiæ esse prudentem*: verùm duæ aliæ necessariò sunt addendæ in Rectore regulari. Prim. est iustitia, quæ desideratur in Regente, vt possit propagare finem, nempè pacem regiminis politici, de qua sic loquitur S. Thom. 3. polit. lect. 3. ex Arist. *Non est eadem virtus Principis, & ciuis*: & paulò inferiùs: *Altera est species iustitiæ Principis, & iustitiæ subditorum*; Principi enim conuenit talis iustitia, cuius totum est ad alium: *Sola iustitia*, dicebat idem S. Thom. 5. ethic. lect. 2. *videtur esse alienum bonum, quod est ad alterum, inquantum operari intendit ea, quæ sunt vtilia alteri, scilicet vt ipsi communitati*: & lect. 11. *Ad hoc enim Princeps institutus est, vt custodiat iustitiam, & per consequens æqualitatem, quam præterit, dum sibi vsurpat plus de bonis, & minùs de malis.* Secund. debitus zelus promouendi bonū perfectionis, sine quo euanescere opus est proprium institutum; ideò dicebat Em. Lugo de iust. disp. 35. sect. 1. n. 6. Munus Prælati est, subditos in disciplina regulari continere, eosque promouere ad perfectionem religiosā, ad quam Ordo ille est institutus.

Nor. sec. quòd ex his, quæ dicta sunt, sequitur hominem indignum censeri illum, qui, inquit Sanch. t. opusc. lib. 2. c. 1. dub. 2. non habet qualitates requisitas ad ministerium, cui præficitur; quarè Indignus minister erit, prætermissa qualitate primæ conditionis, qualis describitur ab Em. Lugo de iust. disp. 35. sect. 2. n. 2. sequentibus verbis: An peccatum quodlibet mortale reddat hominem indignum beneficio Ecclesiastico; aliqui enim, quos refert Sanch. id videntur affirmare; sed si intelligatur de peccato mortali præterito, quod est pœnitentia deletum, non est probabile, nec ille videtur sensus eorum authorum; alioquin nec S. Petrus post trinam negationem dignus fuisset Summo Pontificatu, sed debet intelligi de eo, qui est actu in peccato mortali, & non desumitur morum improbitas ab vno, vel altero actu ex fragilitate commisso, sed à statu, & ordinario modo operandi: Indignus quoque semper censendus erit, qui caret scientia competenti tam ad iudicandum, quàm ad instruendos subditos pro consequutione æternæ salutis, sed præsertim qui caret scientia regiminis, quæ docet subditos in vnitate pacis, & concordiæ, resecata seditione, ac factione, esse cōseruandos; quarè si secundum proportionem geometricam non distribuit dignitates, onera, cæteraque alia commoda, quæ sunt media pro finis consequutione, tanquam scientiæ regiminis expers est iudicandus: Item qui caret prudentia; nam Laurent. Iustinian. lib. 2. de prud c. 3. aiebat, *Vani sunt homines, in quibus non est prudentia, hæc virtus magisterium habet cæterarum virtutum; qui non habet prudentiam, licèt sit magnæ sanctitatis, similis est homini in altum respicienti, & vbi ponat pedes suos non videnti, qui facilè ruere potest*: Item qui non vtitur iustitia Præsidentis, quæ docet, neglectis proprijs emolumentis, aliorum commodis adhærere, vt seruetur communis æquitas. Item qui non est affectus zelo propagandi perfectionem religiosam, ad

quam

quam Ordo institutus est.

PRIMA CONCLVSIO.

AD hoc, vt subornario censenda sit bona, versari debet circa omnes qualitates requisitas pro dignioritate hominis eleuandi ad munus, de quo fieri debet electio. Suadetur ex eo, quod, quando dispositio est facta sub pluribus conditionibus, & qualitatibus non sufficit vnam, vel plures adimplere, nisi omnes verificentur l. si hæredi plures. ibi Bartol. ff. de condit. iustit. Roman. cons. 131. Dec. cons. 594. n 2. Honded. cons. 60. n. 16. vol. 1. Galganet. de cōdit. & dem. part. 1. c. 6. nu. 28.

SECVNDA CONCLVSIO.

SVbornatio bona præsertim versari debet ad ostendendum ex. gr. Titium esse aptum pro Prouincialatus, seu Definitoratus munere gerendo, quia in eminenti gradu fruitur iustitia, quæ conuenit Præsidenti, de qua loquuti sumus in prim. not. & in dub. 90. de qua S. Ambros. in psalm. 118. in octon. 16. 1. vers. *Sola iustitia est*, inquit, *quæ omnibus temporibus alijs potius nata, quàm sibi, quotidiano vsu, & fructu publico suo damno alienas custodit vtilitates, quæ nihil habeat vtilitatis, & plurimum laudis*. Suadetur, quia intantum homo est aptus ad gerendum Principatum, inquantum est specialiter perfectus in ordine Regentium: sed per huiusmodi virtutem fit talis, inquit S. Thom. ex Arist. 5. ethic. lect. 2. *Iustitia legalis est perfecta virtus, quia ille, qui habet hanc virtutem potest vti virtute ad alterum, & non solum ad se ipsum, Bias enim, qui fuit vnus ex septem Sapientibus dixit, quòd Principatus ostēdit virum, vtrum sit perfectus, vel insufficiens; ille enim, qui est Princeps iam se habet in communicatione ad alterum, quia ad eum pertinet disponere ea, quæ ordinantur ad bonum commune, & ita ex hoc habetur, quòd perfectio virtutis ostenditur ad hoc, quòd vnus se habet ad alterum*: & paulò inferiùs: *Sic igitur patet, quòd iustus legalis est optimus, & iustitia legalis est perfectissima virtus*: & Ægid. Rom. de reg. Princip. part. 2. lib. 1. c. 12. *Ex iustitia*, ait, *quia est ad alterum, innotescit perfecta bonitas*: subornatio ergo principaliter debet versari circa talem virtutem; per hanc enim fit optimus Prælatus, atque perfectus Princeps. Secund. illud præcipuè suaderi debet, quòd difficillimè inuenitur in multis, sed tantùm in paucis, sed in his, & non in illis tantùm emicat huiusmodi iustitia; nam inquit S. Thom. vbi supr. *Quòd multi possunt vti virtute in proprijs, qui non possunt ea uti in his, quæ sunt ad alterum*: & paulò inferiùs: *Hoc enim est maximè difficile, quia* inquit 2. polit. lect. 2. *de communibus minus curant homines, quàm de proprijs, quia magis propria diligunt*: igitur suasio præsertim versari debet in hoc tanquam in re difficili, quæ in paucis inuenitur. Tert. si suadetur hominem esse prudentissimum, si caret iustitia, caret etiam debito prudentiæ vsu; *nam ad prudentiam*, ait S. Thom. ex Aristotel. 6. Ethic. lect. 4. *requiritur rectitudo appetitus*: quæ rectitudo præsertim fit per iustitiam; ideò S. Ambros. lib. 2. de Abram c. 10. tom. 4. *Prudentia*, ait, *sine iustitia nocet*: si ostenditur, virum esse sanctitate præditum, si iustitiam non habet, nec sanctitatem possidet, dicente S. Benard. de consid. ad Eugen. lib. 3. cap. 4. *Si iustitia est ius cuique seruare suum, auferre cuique sua, iusto quomodò poterit conuenire?* si demonstratur, scientia non mediocri pollere pro procuranda vnione, ac pace multitudinis, si iustitia in eo non fulget, ab ipsa multitudine omnem pacem fugabit, teste S. Thom. 2. polit. lect. 9. *Per iustitiam enim conseruatur pax Ciuitatis*: si tandem significatur esse virum aptissimum pro religiosa perfectione conseruanda, si iustitia non ornatur, omnem perfectionem à religiosa familia euertet, quia aperitur aditus discordijs, ac seditionibus, vti dicit S. Thom. vbi supr. *Transgressio verò iustitiæ est seditionis causa*; vnde totum ædificiū perfectionis corruere necesse est, asserente S. Antonin. part. 2. c. 8. tit. 4 §. 4. *Ex seditione tota vita regularis deficit*: ergo tractatus principaliter debent insistere circa hanc virtutem, sine qua omnia corruere opus est, & in qua omnia subsistere debent. Tandem suadetur ex eo: si

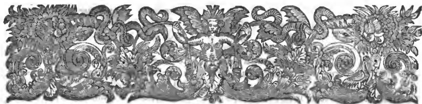
ille caret iustitia, pro quo fit subornatio, erit pessimus Prælatus, quia eius malitia necessariò debet extendi in multos, cũ sit Præses, cui commissa est cura subditorum: *Pessimus est ille*, ait S. Thom. 5. Ethic. lect. 2. *qui vtitur malitia non solum ad se ipsum, sed etiam ad amicos*: idem dicit Ægid. Roman. de regimin. Princip. part. 2. lib. 1. c. 12. subdens: *Et quantum ad plures se extendit malitia eius, tanto peior existit*: igitur ad præcauendum hoc maximum damnum præcipuè subornatio habeatur de hac virtute.

TERTIA CONCLVSIO.

QVi electoribus Religiosi virtutes persuadet, vt ei præstent suffragia pro munere ex. gr. Prouincialatus administrando absque eo, quòd huiusmodi iustitiæ virtute polleat, censendus est lethalis culpæ reus. Suadetur, quia indignus est; indignus enim, inquit Sanch. vbi supr. dicitur, qui non habet qualitates requisitas ad ministerium, cui præficitur; nam peccat contra iustitiam commutatiuam postulantem, vt communitas habeat pro Rectore Religiosum, qui habilitate non careat ad sollicitè procurandam pacem, ac vnitatem, & has per iustitiam, vt dixi superius ex mente S. Thom. & alibi: peccat contra iustitiam distributiuam præponendo indignum dignioribus neglectis: peccat etiam contra fidelitatem, quia non obseruat fidem Ecclesiæ, à qua ius eligendi accepit, quæ docet præcauenda esse dãna oritura ex Prælato virtute iustitiæ orbato, quæ damna describuntur in dub. 90. An in electore maius periculum, &c. in 2. concl. & notantur à D. Thom. 5. ethic. lect. 11. *Quia*, inquit, *iniustum est quòd aliquis sibi plus attribuat de bonis, & minus de malis, indè est, quòd in recta gubernatione multitudinis non permittimus, quòd homines principentur, scilicet secundùm voluntatem, & passiones humanas, sed quòd principetur homini lex, quæ est dictamen rationis; uel homo, qui secundùm rationem agat, quia, si Princeps sequitur suas passiones humanas, faciet hoc sibi, scilicet quòd plus accipiet de bonis, & minus de malis, & fiet Tyrannus, cum hoc sit contra naturã Principis ad hoc enim Princeps institutus est, vt custodiat iustitiam, & per cõsequens æqualitatem, quam præterit, dum sibi usurpat plus de bonis, & minus de malis*.

Ex hac doctrina oboritur, ecce tertium, de quo supra, quòd electores, quibus expositæ fuerunt subornationes pro vt in cõclusione, tenentur iuxta decretum Clement. VIII. eas deferre Superioribus; sunt enim contra bonum publicum, & à DD. inter peccata excepta connumerantur: videantur ea, quæ dicuntur in dub. 9.

TRACTATVS DVODECIMVS DE ELECTORVM SVFFRAGIIS,

seù votis nunquam in canonica electione nec publicè, nec priuatè propalandis iuxta præceptum sacr. Con. Trid.

In sacr.Concil.Trid.sess.25.c.6.habentur hæc verba: *In electione Superiorum quorumcumque Abbatum temporalium, ac aliorum officialium, ac Generalium, & Abbatissarum, atque aliarum Præpositarum, quo omnia rectè, & sine vlla fraude fiant: in primis Sancta Synodus districtè præcipit, omnes supradictas eligi debere per vota secreta, ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur. Nec in posterum liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores, aut alios quoscunq; titulares ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces, & suffragia absentium supplere: si verò contra huius decreti constitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita sit.*

DVBIVM CLXXXXIV.

Quænam sit mens, & intentio sacr. Concil. Trid. in allegatis verbis.

SVMMARIVM.

1. *IN lege Legislatoris mens magis attenditur, quam verba, & illa habetur à Legislatoris fine.*

2. *Finis sacr. Concil. est, vt celebrentur electiones cum omni iustitia, & æquitate, omni resecata fraude.*

Sicut sunt varij DD. tractantes de secreto seruando in Regularium electionibus iuxta sacr. Concil. ita sunt satis varij in designanda eius mente, ac intentione, & quasi pro libito, vt ita dicam, illam assignant, vt videre est apud ipsos.

PRIMA CONCLVSIO.

IN lege sancita magis est attendenda mens, ac intentio Legislatoris, quàm eius verba, cuius mens tandem habetur à fine eiusdem Legislatoris. Prima pars habetur ex l. scire leges ff. de legib. l. non aliter ff. de legat. 3. l. nominis, & rei §. verbum ex legibus ff. de re. signific. Surd. decis. 35. n. 14. Marc. Anton. Genuens. in pract. Eccles. qu. 144. n. 3. Ferrer. in constit. Cathaloniæ Gloss. 4. n. 66. quæ doctrina est ita vera, vt ratio generalis restringatur ex mente legis, vt resoluunt Surd. decis. 9. n. 13. Armendar. in proem. ad recopilat. legum Nauarr. n. 131. Ratio est, quia sicut corpus humanum nequit subsistere, nisi anima subsistente in eodem corpore, ita corpus, idest verba legis subsistere nequeunt, nisi subsistente eorum anima, quæ est mens Legislatoris. Secunda pars suadetur, quia cum non possit voluntas Legislatoris quidquam velle, nisi quatenus mouetur à fine: quidquid enim in lege est volitum, propter finem est volitū, & ideò intentio Legislatoris, atque adeò legis obligatio elicitur ex ratione finali, ita vt non plus extendatur, quàm extendatur ratio ipsa finalis. l. cum pater §. dulcissimus ff. de legat. 2. & l. Milit. agrum ff. de re milit. Quæ ratio finalis ex proemio colligitur. c. Ex multa §. secundo quæsiuisti de voto, Tiraq. in tract. cessant. caus. limit. 1. n. 65. Mascard. de probat. concl. 1284 n. 6. Gutier pract. lib. 1. qu. 89. à n. 3. Rota decis. 619. n. 5. apud Farinac. part. 2. recent.

SECVNDA CONCLVSIO.

2. MEns, & finis sacr. Concil. in hoc decreto est, vt Regularium electiones celebrentur cum omni iustitia, & æquitate, amandata omni fraude, ac deceptione. Ita habetur ex proemio eiusdem decreti. *In electione Superiorum quorumcunque &c. quo omnia rectè, & sine vlla fraude, &c.* Dictio illa, *rectè*, importat iustitiam, & æquitatem, vt dicunt Bartol. in l. Non putaui §. non quæuis ff. de bonorū possess. contr. tabulas Gloss. in l. 2. de inoffic. testam. cost. in l. generaliter §. sin autem C. de rebus credit. Alex. in l. 3. & ibi Iustin. n. 3. ff. de liber. & posthu. Panorm. in c. 1. §. vna verò n. 1. de summ. Trinit. tunc electio habebit iustitiæ pondus, & æquitatem, cum celebrabitur cum plena libertate, quæ est de essentia electionis, & cum sancta intentione, & cum omni ordine, ac iuris solemnitate, vndè dictio, *rectè*, importat etiam iuxta Decium in l. lecta n. 21. 22. ff. si cert. pet. Tiraq. in præsen. l. si vnquam n. 35. Cened. post libr. practic. & canonic. qu. sing. 98. n. 2. ordinem, & solemnitatem iuris: per hoc enim excluditur omnis votorum manifestatio, ex qua oboriri possunt rixæ, contentiones, molestiæ, ac passiones; nam hæc aduersantur libertati eligentium, & ex qua sinistræ intentiones propalantium possunt elicere suum intentum: dictio illa, *sine vlla fraude*, importat electionem debere fieri sine vlla deceptione; fraus enim secundum S. Thom. 2. 2. qu. 55. art. 5. Decian. in suis tractatib. crim. part. 1. lib. 5. rubr. de fraud. n. 4. c. 5. Farin. qu. 88. n. 35. dicit deceptionem, per hoc excluditur illa votorum propalatio facta ad trahendos amicos, seu alios in fauorem alicuius eligendi, ac monopolium, idest aliquorum electorum vnio ad aliquem eligendum, seu amicum, seu conciuem, &c. per quam malitiosam vnionem multum remanet defraudata æquitas, & rectitudo electionis; vndè fraus definitur à Farin. vbi supr. quòd sit actus malitiosus tendens de permisso ad prohibitionem: ideò præcipit pro obtinendo fine votorum secretum, tanquam medium influens immediatè in finē, & remouens prohibentia iuxta regulam cuiuslibet boni Legislatoris, qui, quandò profert statutum pro finis consecutione, vt insinuat S. Thom. ex Arist. 7. polit. lect. 2. *quædam determinat de hijs, quæ immediatè ordinantur ad finem; quædam ad remouendum prohibentia.* Istud ergo secretum vtrumque exercet munus; influit enim immediatè in omnimodam libertatem electionis, ita vt vnusquisque suam sententiā (in hoc consistit libertas inquit Abb. in c. Quia propter n. 5. de electione, & Garcias de benef. part. 1. c. 4. n. 184.) dicere possit, suamque exonerare conscientiam, & simul

mul remouet ea, quę possũt labefactare illã omnimodam libertatem, ac rectitudinem, nempè rixas, contentiones, æmulationes, fraudes, ac pessimas confœderationes, quæ possunt oboriri ex votorum manifestatione in præiudicium electionis.

Inter DD. quos perlegi, nullus meliùs explicauit mentem sacr. Concil. quàm Suar. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. c. 5. dum dixit causam adequatam sacr. Conc. præcipientis votorum secretum fuisse ad euitandas fraudes, ac illicitas contentiones, & vt eum maiori libertate electio fiat: idem dicunt, sed obscurè Sigism. à Bonon. de elect. dub. 3. n. 8. & Bordon. in cons. Rogul. resol. 26. n. 3. Primus ait: Districtè præcipit, idest Concil. vt omnes Superiores Regularium eligi debeãt per vota secreta, itaut singulorum eligentium nomina nunquam publicentur. Secund. ait: Prohibitio hæc idest sacr. Concil. habet locum, quandò publicatio est dolosa: adhęret Rodriq. in summ. p. 5. c. 102. n. 1. Deuese notar, que el Concil. Trid. para euitar todas la fraudes, y subornos, quæ pueden hauer en las electiones de qualquiera Abades temporales, y otros officiales Generales, y Abadessa, y qualquiera Prioressas, manda, que se hayan per votos secretos, de maniera que sus nombres nunca se publiquen. Ex hac doctrina clarè colligitur, quòd non omne secretum imponitur à sacr. Conceil. sed illud duntaxat, quod opponitur manifestationi illorum votorũ, quæ causant incõmoda pręscripta in pręiudicium omnimodæ libertatis electionis, ac rectitudinis.

DVBIVM CLXXXXV.

An secretum impositum à forma sacr. Concil. tollat secretum traditum in c. Quia propter de elect.

SVMMARIVM.

1. *Substantiale est electionis per scrutinium celebrandæ, vt obseruetur votorum secretum.*

2. *Forma obseruanda in Regularium electionibus iuxta sacr. Concil. Trid. non aufert formam c. Quia propter.*

3. *Secretum impositum in Regularium electionibus à Sacr. Concil. non tollit secretum præceptum in c. Quia propter, sed illud confirmat, & amplificat.*

1. In c. Quia propter citato hæc verba leguntur: *Statuimus, cum electio fuerit celebranda præsentibus omnibus, qui debent, & volunt, & possunt commodè interesse, assumantur tres de Collegio, qui secretè, & singillatim vota cunctorum diligenter exquirant &c. Qui secretè*, substantiale, inquit Barbos. in collect. DD. in eod. cap. est electionis per scrutinium faciendæ, vt electorum vota exquirantur secretò, idest secundum Innoc. & Panorm. seorsum ab alijs de Collegio Mirand. tom. 2. qu. 23. art. 29. concl. vnic. versic. Quint. Tamburin. tom. 1. disp. 5. qu. 6. n. 8. Suar. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. c. 5. n. 10. Sigism. de elect. dub. 27. n. 10. licèt autem Nauarr. cons. 9. sub hoc tit. post Innoc. & alios, asserat electionem valere, si adsit consensus, etiam non seruata forma secreti, eius tamen dictum intelligendum est in foro conscientiæ; nam in foro fori pro indubitato tenuit electionem esse nullam Rota in Treuirens. Abbat. 1. in fin. hæc Barbos.

PRIMA CONCLVSIO.

2. Forma obseruanda in electionibus Regularium imposita à sacr. Concil. prout supr. non aufert formam traditam ab Innoc. in c. Quia propter de elect. Conclusio est aduersus Mirand. vbi supr. art. 15. concl. 2. circ. med. asserentem dispositionem text. in c. Quia propter, modò sublatam esse per Concil. eam tamen admittunt Rodriq. in summ. p. 1. c. 102. n. 2. Zerol. in prax. episc. 1. verb. Abbatissa 96. Sigism. vbi supr. Barbos. ad Cõcil. sess. 25. c. 6. n. 19. Tamburin. vbi supr. Rota in Meren. monasterij 5. Iulij 1621. in fine versic. Denique coram R. D. Coccino Decano, & iterum in Treueren. Abbatiæ S. Maximini 20. Nouemb. 1624. coram eod. impress. per Massabr. in praxi habendi concursum prælud. 8. in princip. n. 68.

68. secundum Rom. impr. hi ergo DD. obseruant quòd, quandò disponitur, quòd omnes Regulariū electiones debeāt fieri per vota secreta, nō tamē cēsetur sublata, firma d. c. Quia propter, sed adhuc in suo robore perseueret.

SECVNDA CONCLVSIO.

5. Secretum, quod imponit sacr. Concil. Trid. est seruandum in Regularium electionibus, non tollit secretum præceptum in c. Quia propter, sed illud confirmat, & amplificat. Prima pars satis clara habetur ex conclusione tradita, quia in ipsa forma includitur secretum votorum, si enim non tollit formam, nec ipsum secretum: verùm secretum inclusum in c. Quia propter est tantùm impositum in actu scrutinij, vt satis apparet ex illis verbis (assumantur tres de Collegio, qui secretè, & singillatim vota cunctorum exquirant) in sacr. Concil. non solùm illud præcipiatur in ipso actu scrutinij, sed etiam extra, dummodò obstet incommodis superiùs descriptis, quæ faciliùs ante scrutiniū possunt oboriri, quàm in actu; maximè quia secretū in actu scrutinij iam erat impositum à c. Quia propter, quæ obstabat malis orituris in ipso actu: & ecce secunda pars satis clara.

Aperta ergo mente, ac intentione sacr. Concil. ex his duobus quæsitis, apertè etiā colligitur multos DD. non attigisse finem eiusdem Concil. dum dixerunt ex vi talis constitutionis tantùm secretum fore seruandum in actu electionis. A vobis quæro, non ne doli, fraudes, rixæ, contentiones, multaq; alia incommoda aduersus electionem sanctè, rectè, ac sine fraude celebrandam valent fieri ante electionem? quis audebit id negare, imò semper fiunt ante electionem, cum in actu electionis difficillimè possit dari locus propter multorum præsentiam, & propter secretum seruandum in ferendis votis ex præcepto Innoc. in c. Quia propter, quomodo ergo dicitis esse impositum tantùm illud secretum, quod obstat malis orituris in actu scrutinij?

DVBIVM. CLXXXXVI.

An elector, qui ante scrutinium amico, seu amicis dicit, cui sit suffragaturus, vel post electionem, cui est suffragatus, infringat secretum à Sacr. Concil. impositum, & consequenter nullam reddat electionem.

SVMMARIVM.

1. *Clausula in fine posita ad omnia præcedentia refertur, imò in quacunque parte dispositionis, dummodo sit eadem ratio.*

2. *Adnotantur duo effectus clausulæ irritantis, nempè irritare omnia, quæ fiunt in contrarium, & inducere formam.*

3. *Elector non intendens causare incommoda descripta, licèt manifestet ante, vel post electionem suum votum, non infringit præceptum sacr. Concil. & soluitur quædam obiectio.*

4. *Elector, dum aperit suum votum ante electionem, causat incommoda adnotata, irritat electionem: & duobus satisfit obiectionibus.*

5. *Secus est dicendum, si intendit inutilem reddere electionem.*

Dubium mouetur, quia in sacr. Concil. habetur decretum, seu clausula irritans, & est posita in fine decreti: *Si verò contra huius decreti constitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita sit.*

1. Not. prim. quòd clausula in fine posita ad omnia præcedentia referenda est c. Inquisitioni in fin. de appellat. Alex. cōs. 101. n. 10. lib. 3. Socin. sen. conf. 188. n. 5. lib. 2. Dec. conf. 139. n. 4. Garcias de benef. p. 5. c. 4. n. 178. Sigism. de elect. dub. 3. n. 4. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 22. n. 19. qui addit ex mente Dec. Nauarr. ac aliorum clausulam positam in vna parte dispositionis censeri referri, siue ponatur in principio, siue in medio, siue in fine, ad omnia contenta in illa, quandò omniū præcedentium est eadem ratio.

2. Not.

2. Not. sec. quòd plures effectus habet clausula irritans, seu quod idem est, decretum irritans inter quos duo designantur. Prim. est, vt irritet, seu annullet omnia, quæ in contrarium fiunt. c. Si eo tempore de elect. lib. 6. c. 1. vers. adijciebatur de concess. præben. eod. libr. Coual. pract. c. 9. n. 7. Anton. Gabriel. lib. 6. tit. de clausul. concl. 3. n. 57. & 58. Gonzal. ad reg. 8. cancel. Gloss. 67. à n. 52. Salas de legib. qu. 96. tract. 4. dub. 16. sect. 8. sub n. 27. Menoch. conf. 53. n. 3. & conf. 322. n. 4. Marescot. variar. resol. lib. 2. c. 38. Garcias. de benef. p. 5. c. 1. n. 27. Secund. est, vt inducat formã, vt docent Felin. in c. Cum accessissent sub n. 8. vers. Et vbi apponitur clausula, & ibi Dec. vers. Et ad hoc etiam fuit de const. Priuil. conf. 19. n. 183. lib. 2. Mart. de iurid. p. 4. cent. 1. casu. 49. n. 19. Sigism. vbi supr. Guttier. pract. lib. 3. qu. 15. à n. 40. adeò vt illa non seruata, actus ipso iure corruat. Bald. conf. 351. n. 9. lib. 5. Dec. conf. 132. n. 4. & fuit dictum in Romana societatis officij 14. Ianuar. 1613. coram D. Pamphilio Rebuff. in tract. de pacif. possess. n. 15. Quæ forma cum sit de genere indiuisibilium, vt habetur ex l. si veritas C. de fiedicommiss. Tiraq. de iure marit. Gloss. 6. n. 4. Molin. de primog. lib. 1. c. 9. n. 17. Flamm. Paris. de resignat. benef. lib. 8. n. 94. Gonzal. de reg. 8. Cancel. Gloss. 18. n. 76. Rota decis. 30. n. 3. apud Farinac. p. 1. recent. Surd. conf. 282. n. 29. ideò debet etiam in minimo obseruari, vndè ea non obseruata etiam in minimo, corruit actus. Ita sentiunt Surd. decis. 268. n. 8. Thom. de Thomas. in floribus legum reg. 213. Valasc. conf. 113. n. 3. & consil. 133. n. 4. Farinac. in praxi crimin. part. 4. conf. 65. in addit. & alij quamplurimi.

PRIMA CONCLVSIO.

3. Elector manifestans suum votum amico, seu amicis, cui est suffragatus, vel post electionem, cui est suffragatus, nõ intendens incommoda descripta causare, sed tantùm vt videant, & cognoscant, quem elegit, non infringit præceptum sacr. Concil. de secreto votorum habendo in Regularium electionibus: Conclusio est Nauarr. Rodriq. quos citatos sequitur Castellin. de elect. c. 4. n. 3. Pasqualig. decis. 163. & in qu. canon. cent. 2. qu. 105. n. 6. contra Samuell. de elect. canon. tract. 1. disp. 5. cõtr. 2. referens Garciam p. 5. c. 4. n. 196. Sigism. dub. 31. de elect. n. 2. Suadetur hoc modo: non lædit legem, seu statututum sacr. Concil. ergo, &c. antecedens probatur: ad hoc, vt lædatur decretum ab eo electoribus impositum, opus est. vt manifestentur amico, seu amicis suffragia causando incommoda in superioribus dubijs descripta; nam hæc est mens Legislatoris, vt probatum est claré, vndè lex nequit ampliari, neque restringi nisi iuxta mentem, & finem Legislatoris: sed quandò elector aperit amico, seu schedulam prout in conclusione non excitat aliquod incommodum ex prædictis: igitur omninò est dicendum eum non infringere decretum de secreto seruando. Præterea, si hæc pura, & simplex ostensio schedulę obstaret secreto suffragiorum, vt contendunt DD. superiùs citati, tolleretur de medio benignior pars, & æquior, quæ est concedenda legi, vt ait Paris. conf. 6. lib. 1. n. 24. & est axioma vniuersale, quòd in se aliquod dubium contineat (hoc admisso in casu, quia facta mens Concil. est satis aperta, vti vidimus) sed hoc non videtur rationabiliter dictum: ergo rationabiliter concluditur non esse talé propalationem contra secretum impositũ. Adde, quòd intentio legis Ecclesiasticæ nõ est iniicere laqueos animabus, vt docet Caiet. in summ. tit. pręcepti transgressio: si autem elector manifestando suum votum, absque incommodis præscriptis læderet secretum impositũ, Ecclesia iniiceret laqueos animabus (violatè enim huiusmodi secretũ, vt dicam inferiùs est peccatum mortale) cum nulla vrgeat necessitas imponendi tale præceptum, dum nullum bonum promouetur, & neque vllum malum præcauetur ergo, ne offendamus tanctam mentem Ecclesiæ, dicamus etiam per simplicem propalationem voti non violari eius secretum impositum.

Dices contra primam partem, esto mens Legislatoris satis innotescat ex superioribus; nihilominus imponendo legem secreti vtitur verbo, ***nunquam***, quæ est dictio vniuersalis

uersalis negatiua comprehendens omnem casum, ac omne tempus., vt habetur in l. Prouidendum §. 1. vbi Gloss. C. de postulando Octauian. Vulpel. de præposit. & ad verb. singul. sub hac dictione pag. 67. & cũ sit indefinita, nullam recipit restrictionem. Ctaues. cons. 194. Cephal. cons. 72. n. 15. Socin. iun. cons. 116. n. 52. vol. 1. Et magis confirmatur ex declarat. sacr. Concil. circ. c. 6. de regul. sess. 25. relat. à Garc. vbi supr. n. 196. quæ interrogata: an electio facta cum tali publicatione, teneret. Resp. quòd nec ante, nec post electionem vllo modo licet electoribus publicare cui suum votum dederint, vt electio sic facta teneret: ideò quocunque modo electores publicent suũ votum siue excitanda damna præscripta, siue non, semper violant legem secreti à Concilio impositam. Resp. quòd sicut dixi in primidub. huius tractatus, mens Legislatoris magis debet attendi, quàm verba, quia mens est potentior verbis; ideò omnia verba, quæ à lege dicuntur ad mentem Legislatoris trahuntur, & non è contra. Oldrad. cons. 9. vers. Item cum iura dicant n. 3. & 4. Federic. de Senis cons. 4. n. 5. Iason. cons. 140. col. 5. lib. 2. proinde dictio, *nunquam*; secundum intentionem Concil. est explicanda, quæ est, quod nunquam manifestentur suffragia; ita vt excitentur incommoda descripta: idem est dicendum de declaratione sacr. Concil. prætérquamquod huiusmodi declaratio non est authentica, inquit Pasqualig. vbi supr. decis. 262.

SECVNDA CONCLVSIO.

4. Elector aperiendo votum amico, seu amicis intendens nocere electioni celebrandæ causando incommoda præscripta superiùs etiam ante electionem censenda est nulla, & irrita, dixi ante electionem, quia cum manifestatio votorum post electionem quantuncunque maliciosa nequeat infringere electionem celebratam cum omni libertate, ac rectitudine; ideo de hac non loquitur, nec mens sacr. Concil. est infirmare quod rectè, & sine fraude est celebratum: videatur Bordon. vbi supr. n. 50. statuitur præsertim hæc conclusio aduersus Samuell. anteriùs citandus. Suadetur: tunc electio ex vi Concil. infirmatur tanquam irrita, & nulla, cum non obseruatur secretum aperiendo vota, quæ causat incõmoda labefactando electionem, quæ non sit rectè celebrata, & sine fraude: sed in casu proposito in conclusione oboriuntur mala in electionis detrimentum: nemini ergo est hæsitandum, quin sit irrita, & nullius valoris.

Dicet Samuell. vbi supr. contr. 4. referens pro se Castellin. & Garciam, doctrinã esse veram, dum id fit in actu electionis, nõ verò antè; nam Concil. tantùm præcepit secretum votorum in actu electionis. Sed contra, & sunt eius propria verba. Sacr. Concil. prohibet, vt nullus electorum in actu eligendi suam ostendat schedulam plicatam ad eum effectum, ne indè rixæ, inimicitiæ, iniuriæ, passiones malæ, ac mala verba oriantur ex schedulæ reuelatione, quibus incommodis tollendis pœnam apposuit, aliàs scilicet si contrarium factum fuerit, electio sit ipso iure nulla: sed huiusmodi mali effectus commodiùs haberi possunt ante electionem, quia maior mora, & aptior locus adest contendendi, rixandi, & labefactandi rectitudinem, ac libertatem electionis: igitur electio non solùm redditur nulla ex vi sacr. Concil. quandò mala enarrata oboriuntur in actu electionis, sed etiam, quandò ante electionem: videantur ea, quæ dicuntur in fine præcedentis dubij.

Dicet quis, vnius reuelatio etiam in damnum electionis, non videtur esse tanti momenti, vt possit dici electionem secuturam non fore esse secretam, ita vt sit ipsò iure nulla. Resp. quòd sacr. Cõc in decreto imposito intendit præcauere incommoda, quæ impediunt electiones Regularium celebrari rectè, & sine fraude, & dum ex voto vnius, nempè ex eius manifestatione, possunt oboriri illa; ideò etiam huiusmodi manifestatio interdicitur sub pœna nullitatis electionis: prætérquamquod forma est indiuisibilis, cuius minima læsio destruit formam, & non seruata forma permissiua, immediatè succedit forma destructiua, & consequenter actus est ipso iure nullus, vt post Bald. notat Iason in illum textum in l. Prætor ait §. siue autem n. 2. in fin. de nouĩ opor.

opor. nunc. Ita discurrit Rota decis. 286. n. 1. & seq. coram Gard. Mantic.

TERTIA CONCLVSIO.

5. ELector manifestans suum votum amico, seu amicis, seu quibuscunque alijs in fraudem ad reddendam electionem inutilem, vanam, & irritam, non lædit secretum electionis impositum à Concil. & consequenter eam nō inualidat. Probatio est clara, quia hæc non est intentio Legislatoris imponentis secretum in electionibus Regularium, ex cuius læsione oboritur nullitas electionis, vt patet ex præcedentibus; aliàs esset in manu omnium irritare quamlibet electionem, quod est alienum à mente sacr. Concil. præterquam quod malitia huiusmodi electoris in canonica electione, aliàs bona cum omnibus requisitis, non debet patrocinari, quin electio sortiatur effectum iuxta regulam illam, nemini fraus patrocinari debet, & penes aliam dist. 37. vtile per inutile non debet vitiari: quæ regula est desumpta ex l. 1. §. Item quæritur ff. de aqua quorid. & æstiu. ex l. Pedius ff. de recept. arbitr. Ita Garcias n. 193. & Samuell. vbi sup. cōtr. 4. n. 8.

6. Dicet Pasqualig. vbi supr. n. 5. vel huiusmodi manifestatio tollit formā electionis præscriptam à Conc. vel non tollit; si tollit nunquam valebit, etiamsi fiat in fraudem annullandi, quia nunquam stat electio sine sua forma; si verò non tollit, semper valebit, quia, salua forma, manet firma substantia electionis, atque adeò ipsius validitas. Resp. quòd discursus non est ad rem, quia sacr. Concil. non præcepit secretum in genere, sed illud dūtaxat, quod obstat incommodis prædictis ad hoc, vt inualidetur electio.

DVBIVM CXCVII.

An, si vnus ex electoribus alteri in actu electionis suum votum propalat, id permittente Capitulo, electio secuta sit irrita.

SVMMARIVM.

1. *DVobus modis potest considerari Capitulum, quatenus permisiuè se habet ad voti manifestationem in actu electionis. Prim. sine dolo, & fraude: Sec. cum dolo, & fraude.*

2. *Capituli permissio propalandi votum vnius, etiam in electione, non irritat electionem secundum primam acceptionem; & cuidam obiectioni satisfit.*

3. *Votorum manifestatio in communi, permittente Capitulo, electionem irritat.*

1. ESse nullam tenent ij DD. Garcias de benef. p. 5. c. 4. n. 184. Rodriq. qq. regul. qu. 51. n. 9. Samuell. vbi supr. contr. 5. Peirin. de subdito qu. 1. c. 31. §. 8. vers. Dico tert. tom. 3. priuileg. in addit. ad const. Clem. VIII. c. 9. vers. Nono, referens pro se Nauarr. lib. 1. cons. de elect. cons. 9. n. 3. Castellin. de elect. tit. 9. c. 19. num. 55. Lauor. de elect. tit. 4. c. 19. n. 55. Nos ergo sequendo nostra principia clara de mēte, & intentione sacr. Concil. enucleara ex eius verbis in principio constitutionis positis adducemus quandam distinctionem vel Capitulum in actu electionis permittit manifestationem schedulæ absque malitia, & dolo, quod videtur difficile, nihilominus non repugnat, & erit quandò rectè celebratur electio, ac summo silentio, ac reuerentia, ita vt permissio talis magis oboriatur ex quadam reuerentia, ac timiditate loquendi in tali loco, quàm ex dolo, & malitia: vel id permittit ad hoc, vt sequatur electio in alicuius fauorem, vndè talis permissio videtur esse dolosa, & cum fraude secreti: his præmissis.

PRIMA CONCLVSIO.

2. SI Capitulum permittit, vt vnus ex electoribus votum, seu schedulam propalet iuxta primum membrum distinctionis, electio subsecuta nullo modo est censenda irrita, atque nullius roboris: secus si iuxta secundum membrum. Prima pars approbatur à Mirand. tom. 2. qu. 23. art. 19. cite. fin. à Bordon. in cons. regul. resol. 26. n. 50. à Pasqualig. inferiùs citando, & suadetur ex eo, quia talis manifestatio etiam à Capitulo permissa non frangit secretum electionis impositū à sacr. Concil. quia Concilium non prohibet quamlibet manife-

manifestationem, sed illam tantùm, quæ causat incommoda superiùs descripta: & cum ex huiusmodi propalatione nullũ sequatur incõmodũ: igitur nulla violatio, & consequenter electio valida. Secunda pars habetur certa, quia talis manifestatio est præsumenda cum fraude, ac dolo, in cuius pœnam facr. Concil. adiecit pœnam nullitatis electionis. Ita Mirand. vbi supr.

Dicet Pasqualig: vbi supr. decis. 267. n. 3. quòd tantùm facr. Concil. interdicit eam manifestationem votorum, qua eligentes publici fiunt; & probat ex verbis eiusdem Concil. non dicentis, vt nullius vnquam nomen publicetur, sed vt singulorum nomina nunquam publicentur, singulorum enim nomina dicit collectionem omnium. Resp. eum non attingere mentẽ facr. Concil. eius enim mens colligitur ex proemio, vt dixi superiùs, & cum in proemio habeantur hæc verba, *rectè, & sine fraude*, & cum rectitudo electionis manifestatione vnius voti labefactari possit, & non parua fraus in ea etiam esse possit, vt de se patet, & id maximè permittente Capitulo; ideò mens Concil. iuxta Pasqualig. potiùs est censenda arbitraria, quàm fundata; & nomen singulorum non solùm dicit collectionem omnium, sed etiam distributionem; nam verbum singulare est idẽ, quod vnicum, & pecculiare.

SECVNDA CONCLVSIO.

3. CVm in actu electionis manifestãtur vota in communi, idque permittente Capitulo, semper erit illa electio iudicanda irrita; ac nulla. Ita colligitur ex Mirand. Pasqualig. Bordon. n. 50. vbi supr. & omnes alij, qui asserunt ad vnius manifestationem esse nullam electionem, permittẽte Capitulo, quia semper erit dolosa, & in fraudem libertatis, & causa rixarum, contentionum, ac passionum.

DVBIVM. CXCVIII.

An elector, qui amico, seu cuicunque alio propalat suum votum, schedulam, qua est suffragaturus, mortaliter peccet.

SVMMARIVM.

1. *Elector, qui in sui voti propalatione non lædit finem sacr. Concil. non est censendus reus lethalis culpæ: secus si lædit.*
2. *Reprehenditur quidam Doctor, qui nimis rigidè loquitur.*

CONCLVSIO.

1. ELector, qui propalando suum votum lædit finem, ac intentionem facr. Concil. satis expensã in superioribus, censendus est incidisse in culpam mortalem: secus si non fecit contra finem Concil. Ita Samuell. contr. 8. & Pasqualig. decis. 265. vbi supr. Prima pars habetur, quoniam facere in re graui cõtra facr. Cõcil. est mortale: sed manifestare vota amico, seu alio prout in conclusione est facere aduersus facr. Concil. in re graui; nam præcipit secretum, quod opponitur incommodis prædictis: ergo semper talis manifestatio tanquã lethaliter peccaminosa est habenda. Secũda pars est clara, quia nulla intercedit legis præcepti violatio.

2. Placet Samuell. vbi supr. non solùm admittere nostram conclusionem, sed etiã extendere eam ad quamcũque manifestationem, siue causet incommoda, siue non, imò reprehendit Pasqualigum, qui adhæret nostræ sententiæ tanquam probabiliori sed malè facit, quia lex præcepta nequit, extendere limites intentionis præcipientis, quæ intentio fuit fusiùs in præcedenti explicata. Hæc sufficiant pro explicatione mentis, ac finis facr. Concil. vt ex doctrina tradita alia possunt resolui dubia, quæ in hac materia pertractari valent.

TRACTATVS TERTIVSDECIMVS DE IVRAMENTO PRAESTANDO ANTEQVAM ELECTIONES CELEBRENTVR.

DVBIVM CLXXXXIX.

An electores, priusquam ferant suffragia in electionibus, iuramentum teneãtur præstare: & an eius omissio reddat nullam, & irritam electionem.

SVMMARIVM.

1. *Vlla uidetur necessitas iuramentum præstandi ex ui c. Quia propter, neque ex ui sac. Concil. ex præscripto ordine tamen sũmorum Pontificum oboritur quadam obligatio.*

2. *Leges tam ciuiles, quàm Ecclesiasticæ uim habent obligandi in conscientia.*

3. *Vbi ex consuetudine est receptum decretum de præstando iuramento ante electionem, obligat sub mortali, non tamen eius omissio nullam redderet electionem.*

In hoc tractatu duo tantùm habentur dubia, & consulto pro fine huius centuriæ, quia præsertim in secundo, & vltimo in gratiam amici sunt ea collecta, quæ in multis dubijs leguntur dispersa, vt elector non valdè literatus paucis verbis suã percipiat obligationem.

1. Prim. not. quòd nulla videtur impositio præstandi iuramentum ante electionẽ ex vi c. Quia propter, neque ex vi c. 6. sess. 25. Concil. Trident. quia ibi nulla fit mentio de iuramento præstando; & quamuis Rodriq. tom. 2. qu. 51. ar. 3. asserat imponi ex c. Quia propter, nihilominus re vera id nequit colligi, vt optimè dicunt, ipsum Rodriq. reprehendentes, Mirand. tom. 2. qu. 23. ar. 29. §. 7. Sigism. de elect. dub. 26. n. 3. Bordon. in cons. Regul. resol. 26. n. 28. neque huiusmodi impositio colligitur ex Concil. Basilien. sess. 23. & sess. 38: in decret. de elect. vt vult. Barbos. de iure Eccles. lib. 1. c. 19. n. 282. quia asserit Bordon. vbi sup. quòd illud Concil. non fuerit generale, sed speciale; imò addit citans Sigism. vbi sup. fuisse reuocatum in Concil. Lateran. sub Leon. X. sect. 11. habetur tamen in decreto, Clem. VIII. pro

Regular. reformatione §. 23. quod incipit. *In Superiorum*, & c. & est insertum in tom. 3. Bullarij in ordine eius constit. 60. tunc postea à Paul. V. confirmatum, ac nouissimè ab Vrban. VIII. strictiùs innouatum, & roboratum, vt videre est in eius Bulla 26. sub. tit. de Regul. apost. & eiect. quæ reperitur in tom. 4. Bullar. verba summ. Pontif. sunt hæc. *In Superiorum, ac officialium omnium electione forma præscripta à sacr. Concil. & Ordinis constitutionibus inuiolabiliter obseruetur; iurentque electores secundum ueritatem cuiusque conscientiæ probiores, ac magis idoneos se electuros, ac propterea priusquam ad electionem deueniatur. In primis, & ante omnia prælegantur constitutiones de qualitate, & requisitis eligendorum: ad officium gradus, & Prælaturas illi præcipuè eligantur, qui possint, & consueuerint regulas Ordinis, & constitutiones obseruare, præsertim, quæ pertinent ad seruitium chori, & uestitum & uictum communē:* hæc ibi.

2. Not. sec. colligi ex nonnullis sac. Scripturæ locis legem humanam tam ciuilem, quàm Ecclesiasticam obligare posse in conscientia, ita vt transgressores inuoluantur lethali culpa. Ita Sanch. lib. 3. moral. c. 9. n. 34. D. Thom. 1. 2. qu. 96. ar. 4. Suar. de legib. lib. 3. c. 21. & lib. 4. c. 17. Clau. Reg. lib. 3. c. 7. n. 1. Valent. 1. 2. disp. 2. qu. 1. p. 7. Caspens. de legib. disp. 3. sect. 1. Cast. Palaus tom. 1. tract. 3. disp. 1. p. 14. n. 2. tum quia Legislator, licèt eligatur à Republica, nihilominus est minister Dei secundum illud Prou. 8. *Per me Reges regnant, & conditores legum decernunt iusta*: tum quia id uidetur necessarium pro Reipublicę regimine; nam, si tantùm subditi timore pœnæ ducti cogerentur ad legum obseruantiam, pauci eas obseruarent, & tantùm palam: prætorquamquod mille fraudes fierent in damnū status Reipublicæ. Variæ quidem regulæ designantur à DD. pro dignoscenda obligatione sub mortali, alijs prætermissis, vnam tantùm hic referam, quæ ad rem nostram videtur esse, & est, quando per legem Legislator imponit materiam grauem obseruandam: vt videre est apud Suar. vbi sup. c. 25. n. 24. Vasq. 1. 2. disp. 158. Salas. de legib. disp. 10. sect. 9. n. 46. & sect. 10. n. 72. Bonacin. de legib. qu. 1. p. 2. §. 4. n. 13. Bassæus in summ. tit. lex. 4. n. 5.

CONCLVSIO.

3. Cogor dicere sub mortali teneri electores, postquam ex consuetudine, ac vsu est receptum decretum de iuramento præstando ante electionum celebrationem, id præstare; non tamen eius omissio inualidat, atque irritat electiones. Prima pars suadetur, quia, quandò materia est grauis, lex eam imponens, ac præcipiēs sub mortali obligat, vti dixi superiùs: sed eligere meliorem, ac aptiorem inter Regulares ad Prælaturas est res maximi momenti; quarè dicebat Emin. Lugo de Iust. disp. 31. sect. 2. Non est ergo facile, vt aliquibus apparet, dignos inuenire ad hæc munera (loquitur præsertim de illis muneribus, quæ habent annexam animarū curā) & ego puto ab aliquibus frequenter peccari in hoc puncto, quòd eligantur indigni, quàm quòd non eligantur digniores, nec credo maius peccandi periculum esse in ijs, ad quos eiusmodi electiones pertinēt, quā ex eo, quòd facilè dignos reputent, quos experiētia postea comprobat indignos: ergo electoribus sub mortali incumbit onus præstandi iuramentū ante electiones celebrandas. Secunda pars suadetur, quia iuramentum non spectat ad obseruandam formam, cuius læsio etiam in minimo reddit actum nullum, cum forma obseruanda pro validitate actus sit de genere indiuisibiliū, vt pluriès dixi; vndè seruatis illis, quæ præcipiūtur in c. Quia propter de elect. & in Cōc. Trid. c. 6. sess. 25. semper erit electio valida, etiam si omittatur iuramentum. Et potest magis confirmari, quia in Bullis Clem. VIII. Paul. V. & Vrban. VIII. licèt hæ præcipiant iuramentum, non adest tamen clausula irritans actum in omissionis defectu. Superiùs dixi, postquam ex consuetudine, & vsu est receptum, ad obseruandum, quòd vbi nec est in vsu huiusmodi iuramentū, nec de consuetudine est introductum, eius omissio non est lethaliter mala; totam doctrinam conclusionis admittit Samuell. de de elect. can. tract. 1. disput. 4. contr. 1.

DV-

DVBIVM CC.

Quid importet iuramentum de eligendo meliori, ac aptiori.

SVMMARIVM.

1. *Elector certitudinem moralem habere debet de meliori, & aptiori.*
2. *Vt dignus secernatur ab indigno, quatuor conditiones requiruntur.*
3. *Regiminis scientiam debet habere Prælatus, quæ non quærit eius finem, sed eo præsupposito, quærit medium pro finis consecutione, quod est iustitia distributiua.*
4. *Prælatus debet esse iustitia, qua ei conuenit, præditus, & qua docet, neglecto proprio emolumento, aliorum vtilitati adhærere.*
5. *In Præsidente necessaria est prudentia.*
6. *Inter dignos dignissimus est censendus, qui eminentiori gradu fruitur conditionibus, quæ secernũt hominem dignum ab indigno.*

1. Vt immunis à graui læsione existat promissio facta ab electoribus se suffragaturos inter dignos dignioribus ad dignitates, ac officia Regularium iuxta summorum Pontificum mandatum, non sat est, inquit Emin. Lugo de iust. disp. 34. sect. 2. n. 12. quòd eligens non sciat positiuè esse indignum, sed debet positiuè inquirere, & scire esse dignum, & aptum, in quo potest esse in praxi maius periculum peccandi, dum quilibet obuius eligitur, non præmissa sufficienti inquisitione: sed priùs illo dixerunt Panorm. in c. Bon. memor. de postul. Prælat. n. 15. & Salon. 2. 2. qu. 63. ar. 2. contr. 1. Ille ait: Eligentes non saluant conscientiam suam eligendo illum, cuius plenã notitiã nõ habent. Hic inquit. Debent verò hæc vitæ probitas, & aliæ conditiones, quæ exiguntur in eligendo, electori esse conspicuæ; nec sufficit, vt non appareat malus, sed debet ab electore cognosci bonus, cum electio sit actus voluntatis, qui sequitur iudicium intellectus: hinc optimè Arist. lib. 7. polit. c. 4. loquitur: *Ad indicandum verò secundum iustitiam, & ad magistratus demandandos secundum dignitatem, necessarium est, vt se inuicem cognoscant ciues, quales sint; quarè, vbi hoc fieri non contingit, necesse est, vt malè res procedant circa magistratus demandandos, & circa iudicia*: quæ tamen doctrina semper erit intelligenda de certitudine morali, & humana, qua iudicet elector talem esse virum probum, vt ex Caiet. Aragon. Ledesin. rectè colligit Peirin. de subdito qu. 1 c. 35. §. 1. vers. not. secund. Ratio est, quia maior certitudo haberi nequit.

2. Quatuor conditiones inquirere debet eligens in homine eligendo, vt secernatur ab indigno, & vt iuramentum fideliter obseruetur, vt aiunt communiter DD. vt videre est apud D. Thom. 2. 2. qu. 63. ar. 2. vbi Caiet. Aragon. Salon. Sanch. lib. 2. opusc. c. 1. dub. 2. & Emin. Lugo vbi sup. disp. 35. sect. 1. n. 1. Prima est habilitas, seù capacitas iuridica, idest conditiones, quas postulat ius, vt ætas legitima, quòd sit ex legitimo matrimonio &c. Secund. scientia competens ad ministerium, ad quod eligitur. Tert. honestas morũ, idest quod sit adornatus moribus. Quart. prudẽtia, ac industria rerũ agẽdarum: prætermissa prima, de qua videndus est Samuell. author modernus de elect. canon. tract. 2. disp. 4. contr. 2.

3. Prima in hoc ordine examinanda sit, quòd eligendus non careat scientia competenti, idest, quòd habeat, inquit Aragon. vbi sup. earum rerum, quæ ad suum officium spectant, sufficientem cognitionem, vt debitè illud exerceri possit: Ex quo fit, vt ratione officiorum maior, vel minor sit scientia necessaria; vndè maior competit Generali, minor Prouinciali, ac Definitoribus prouincialibus; infima verò Guardianis; quarè tres gradus scientiæ communiter enumerant DD. Primus est, quo quis scit definire, & explicare difficillimas quæstiones ad suum munus spectantes, & hæc appellatur scientia eminens. Secund. quo quis scit enodare eas, quæ communiter occurrunt, quamuis non obscurissimas, ac difficillimas, & nuncupatur

patur mediocris. Tert. quo quis potest satisfacere suo muneri, authores legendo, Doctores consulendo, & de his, quæ nescit, vel de dubijs interrogando, & appellatur scientia idonea, & sufficiens. Innoc. cap. Cum in cunctis de elect. n. 2. Abb. ibi. n. 4. Azor. to. 2. lib. 7. c. 6. q. 3. & alij, quos citatos sequitur Peirin. de Prælat. qu. 2. e. 2. n. 6. eminēs conuenit Generali, mediocris Prouinciali, sufficiens Prioribus: videatur Samuell. vbi sup. contr. 3. vbi multa dicit, sed non tangit scientiam regiminis, in eis necessaria pro multitudine deducenda in finem rectũ. In omnibus ergo Præsidētibus pro directione multitudinis in suũ finem rectum requiritur huiusmodi scientia, vt habetur ex Arist. 5. polit. c. 6. vbi S. Thom. lect. 7. ait. *Scientia autem est cõmuuis omnibus: oportet enim, quòd habeant scientiã Principes in regimine Ciuitatis, aliter non possunt dirigere in finem intentum ea, quæ sunt ad finem*: ex quibus verbis elicitur huiusmodi scientiam non inuestigare finem Rectoris, ac Principis intendendum in multitudinis directione, sed, eo præsupposito, exquirere media pro eo assequendo, vt docet Arist. 3. Ethic. c. 3. vbi S. Thom. lect. 8. & 1. de regim. Princip c. 2. Ægid. Roman. de regim. Princip. lib. 3. part. 1. c. 13. & ita operando ministrant Voluntati diuinæ, vt egregiè ait Theophyl. ad Roman. c. 13. super illa verba: *Ministri Dei sunt, in hoc ipso sedulo incumbentes: Nam*, inquit, *Deo sedet in animo pacem Reipublicæ inserere, nec non uirtutem, uitium autem abigere; atque in hoc Principes ministrant uoluntati Dei pro communi constitutione, & salute laborantes, inque id ipsum perseueranter incumbentes, ut nos in pace, & in tranquillitate ætatem quisque suam transigamus.* Finis autem præsupponendus à Prælato in multitudinis directione est eius pax, ac vnitas, vt asserunt S. Ioann. Chrysost. 1. ad Corinth. c. 13. hom. 34. B. Laurent. Iustin. de regim. Prælat. c. 3. S. Thom. 1. de regim. Princip. c. 2. S. Antonin. p. 1. ar. 6. c. 2. de amore §. 5. Ægidius Roman. de regim. Princip. 2. part. lib. 3. c. 3. & Theophyl. vbi sup. de qua sic Trithem. in prolog. Reg. S. Bened. c. 2. *Maximum decus cœnobiorum est uinculum ueræ pacis, sine quo nulla Deo Religio placet, quæ citò autem pax in congregatione monachorum extincta fuerit, totus monasticæ disciplinæ uigor peribit: indè suspiciones oriuntur, & detractiones, dissensiones quoquè, & partialitates, &c.*

4. Media quænam erunt pro finis assecutione, vt perfectè ministrare diuinæ Voluntati possit? non nisi vti debita, ac proportionata iustitia tam in honoribus, cæterisque bonis, nempè victu, vestitu, &c. distribuendis, quàm in oneribus dispensandis; ideò dicebat S. Thom. lib. 2. polit. lect. 2. *Per iustitiam enim conseruatur pax Ciuitatis*: sed clariùs Ægid. Roman. vbi sup. 2. part. lib. 1. c. 11. *Sicut ergo corpus naturale non subsisteret, nisi in eo reseruaretur quædam distributiua iustitia, vt quod cor in membra debitè influeret; sic Regnum vel Ciuitas non possunt subsistere, nisi in ea reseruaretur distributiua iustitia, ut quòd Rex, siue Princeps debitè honores, ac bona distribuant.*

Caret ergo in praxi hac scientia factiosus, idest qui habet, ac nutrit multos sectatores pro sui exaltatione, scindit enim multitudinis corpus in partes, ac sectas, vt dominari possit, in perfectionis religiosę destructionem, teste D. Antonin. p. 2. tit. 4. c. 8 §. 4. *Ex seditione tota uita regularis deficit*: imò nomen Tyranni sibi vendicat, dicente S. Thom. 2. 2. qu. 42. ar. 2. ad 3. quem sequuntur S. Antonin. vbi sup. §. 1. & Siluest. tit. seditio n. 1. *Magis autem*, inquit, *seditiosus est, qui in populo sibi subiecto discordias nutrit, ut dominari possit: hoc enim tyrannicum est, cum sit ordinatum ad bonum proprium Præsidentis cum multitudinis nocumento.*

Caret ergo in praxi hac scientia Prælatus ille partialis, qui iustè, & proportionabiliter non dispensat honores, cæteraque officia, ac bona communitatis, sed amicos præponit, alijs neglectis: Ex hoc enim suboriuntur discordiæ, ac seditiones, vt testatur Arist. 5. polit. c. 3. *Clarum est, quòd valeat, & quomodo causa sit contendendi: ipsi enim inhonorati, & alios honoratos cernentes seditiones aggrediuntur*: & cap.

8. *Propter lucrum irritantur inuicem* : vndè ei conuenit nomen seditiosi, dicente S. Th. 2.2. qu. 42. ar. 2. *Peccatũ seditionis primò quidem, & principaliter pertinet ad eos, qui seditionem procurant, qui grauissimè peccant.*

Caret ergo in praxi hac scientia Prælatus ille, qui aliquo commodo ductus onera imponit minoribus, & non sibi gratis, subleuando maiores, & amicos, id enim parturit multa mala, discordias scilicet, ac seditiones. Ita S. Antonin. p. 1. tit. 6. c. 2. §. 5. *Nam si maioribus, uel amicis onera leuia iniunguntur, minoribusque grauia, & importabilia, oportet sequi discordiam, inuidiam, seditionem, aliaque mala destruentia Ciuitatem*; ideò dicebat Abb. Trithemius de ruin. monast. Ordin. c. 10. *Nihil enim sic vnitatem confundit, nihil sic pacem perturbat, nihil enim sic lædit charitatem, nihil sic causat dissensiones, sicut ignorantia Prælatorum, quibus de Imperio totum de scientia, & veritate nihil constat.*

4. Secunda cõditio est quòd eligendus virtutibus fulgeat, quæ reddunt hominem aptum ad regendam multitudinis machinã, ea præsertim, quæ est propria Regentis, ac Prælati, sine qua omnis cœtus multitudinis confunditur, ac dispergitur, iustitiã dico, cuius totũ esse ad alterũ est, vt inquit Arist. 5. Ethic. c. 2. vbi S. Thom. lect. 2. & 2.2. qu. 58. ar. 2. vbi Caiet. Valen. disp. 5. qu. 1. punct. 1. S. Antonin. part. 4. tit. 5. c. 1. Sotus lib. 3. de iustit. qu. 1. ar. 1. hinc S. Thom. 5. Ethic. lect. 10. inquit: *Quòd Princeps non laborat ad vtilitatem suã, sed alterũ, & propter hoc supradictum est, quòd iustitia legalis, secundum quã Princeps gubernat multitudinem, est alienum bonum.* & Abul. in Exod. c. 20. quæst. 10. ait, quòd Princeps, & Prælati non debent curare de bonis suis, sed de bonis communitatis conseruando statum politicum; nã tota istorum solicitudo est in distribuendo iustitiam omnibus de politia, iustitia autem non est bonum proprium, sed alienum: qui ergo iustitię studet, non studet sibi, sed alteri, sic declarat Arist. 5. Ethic. & ideò dicit quòd difficiliùs est, esse iustum, quã habere alias virtutes, quia præ quodlibet aliarum virtutum ornamentum, quilibet est bonus sibi, per iustitiam alteri bonus: magis enim inclinantur homines ad se ipsos, quàm ad alios hæc Abulens. hinc. S. Ambros. lib. 1. offic. c. 28. inquit: *Iustitiam alijs potiùs natam esse, quam sibi*: & c. 24. *Iustitia est, qua nil alienum vendicat, quæ cuilibet dat, quod suum est, negligit propriam vtilitatem, vt seruet communem æquitatem*: & ps. 118. vers. *Fecit iudicium, & iustitiam*: *Sola iustitia est, quæ omnibus temporibus alijs potiùs nata, quàm sibi, quotidiano vsu, & fructu publice suo damno alienas custodit vtilitates, quæ nihil habeat vtilitatis, & plurimum laudis*: audiamus Cicer. lib. 2. de Republic. & Senec. epist. 77. Ille ait: *Iustitia præter cæteras totam se ad alienas vtilitates porrigit, atque explicat.* Hic inquit: *Sacra res est iustitia, alienum bonum spectat, nihil ex se petens, nisi vsum rei.* Ratio cur desideretur hæc virtus in Præsidente, ea est, cum finis solicitè intendendus ab eo sit vnitas, & pax multitudinis, quæ conglutinatur reddendo vnicuique, quod suum est in omnibus bonis communitatis, & cum valdè difficile, ne dicam impossibile, simul adhærere propriæ vtilitati, & aliorum commodis, quia magis homo inclinat ad se ipsum, quàm ad alios; ideò natura ipsa, vt communis æquitas seruetur, ordinauit in Regente huiusmodi iustitiam, quæ tanquam speciale munus propria negligit emolumenta. *Ob id*, inquit S. Chrysost. ad Roman. c. 13. hom. 23. post medium, *quòd sua ipsorum negligentes Principes communes res curant, vniuersumque suum impedunt otium.*

Priuatur hac iustitia Prælatus ille, qui promouet ad dignitates, seù Prioratus eos, qui sunt sibi grati, & amici, vt suis votis ipsum in regendi arte conseruent, & si nõ possunt in se ipso saltem in amico, vndè satis probatum habetur illud dictum S. Thom. 4. de regim. Princip. c. 16. *Cum enim timent amoueri ab officio, iugiter sibi amicos copulant*: ex hoc enim solùm tota concordia fratrum confunditur, & infestatur: sic ait D. Bernard. de prim. grad. humil. loquendo de Lucif. *Cæteris astantibus coelicolis, dum tu solus sedere affectas, fratrum concordiam, totius cælestis patriæ*

pacem

pacem ipsius, quantùm in te est, quietem Trinitatis infestas: qua ex re tandem excitantur infinita mala, inquit Rodriq. tom. 3. qu. 34. ar. 5. Ex prætensionibus officiorum regularium æmulationes, inuidiæ, discordiæ, sectationes, & id genus, alia genimina viperarum emergunt, quæ, cum in proprio interesse radices emittant, exinaniunt Religionem vsque ad fundamentum in ea; & Prælatus nomen Tyranni sibi vendicat iuxta doctrinam Ægid. Roman. vbi supr. 2. part. lib. 3. c. 2. *Regis autem est, intendere bonum commune, si verò ille vnus dominans non intendit bonum commune, sed per ciuilē potentiam opprimens alios, regimen ordinat in bonum proprium, & priuatum, non est Rex, sed Tyrannus.*

Priuatur huiusmodi iustitia Prælatus, qui studet ita disponere cœnobiorum familias, vt tandem in Discretos, ac Socios illi promoueantur, qui sibi, seù amicis conferant vota pro dignitatibus, quae ex re potestaris abusio oboritur, quia, cum tota potestas gubernatiua tendat per se ad bonū commune, & non ad sui vtilitatem, inquit Emin. Lugo de iust. disp. 1. sect. 1. num. 6. disponendo familias pro fine explicato vtitur subditorum personis, ac functionibus in sui commodum, ad quod non se extendit potestas in subditos; ideò dicebat Suar. 3. de Relig. lib. 6. c. 2. n. 15. Nam qui se tradit alicui in seruum, & se tradit ei in seruitutem, ac vtilitatem eius: Religiosus autem licèt se tradat Prælato, non tamen in eius vtilitatem, sed in cultum Dei. quò fit, vt Prælatus fiat reus peccati contra iustitiam, vt docet S. Thom. 3. polit. lect. 5. *Qui principantur dominatiuè Ciuitati vtentes ciuibus sicut seruis scilicet ad sui vtilitatem, faciunt contra iustitiam.*

Priuatur huiusmodi iustitia Prælatus, qui communem vitæ rationem non sequitur, sed vitæ commoda prosequitur, & eo nomine delectatur gubernatione, eò quòd, cum cæteris præsit potestate, ea quasi claue vtitur ad aperiendum vitæ commodis, corporisque appetitionibus aditum; ob id enim duo mala sanguineis lacrymis deploranda suboriūtur. Prim. quòd ab huiusmodi commodis illaqueatus arte, ac industria curat, vt in regendi munere ab electoribus conseruetur. Secund. quòd subditi coguntur, velint, nolint vitam ducere sub Imperio tyrannico: de illo videndus est S. Thom. ex Arist. 3. polit. lect. 5. *Homines propter vtilitates, quæ veniunt ex bonis communibus, quæ sibi principantes vsurpant, & quæ veniunt etiam ex ipso iure principatus, volunt semper principari*: de hoc audiendus est B. Laurent. Iustin. de reg. Prælat. c. 2. *Quamobrem qui non ministrare, sed dominari volunt in Clero, non propriè Domini, sed raptores, & Tyranni sunt, dum non subditorum, sed propria commoda quærunt, diuitiarum videlicet, voluptatis, honoris, & famæ.*

Destructa ergo huiusmodi iustitia in eligēdo, seù denuo eligendo ab electoribus, & ortis, seù orituris incommodis prædictis; quomodò, quæso, propagabitur perfectio religiosa, quæ Prælati exemplo à summo Deo commendatur? nam Regularium regimen duplex bonum iniungit propagandum, vnitatis scilicet, ac perfectionis: de hac sic loquitur Emin. Lugo de iustit. disp. 35. sect. 5. Præcipuum munus Prælati est suo exemplo, ac prudentia continere subditos in disciplina regulari, & hæc si (vt plurimum accidit) relaxata sit ad pristinum, ac debitum rigorem reducere, subditosque ad perfectionem religiosam promouere, quod est finis gubernationis religiosæ: destruetur, destruetur inquam; ideò dicebat B. Laurent. Iustin. de Prælat. regim. c. 3. *Vbi deest, qui regat, vniuersa confusa sunt, deest reuerentia mutua, procul est pax, morū disciplina deseritur, abijcitur norma virtutum.*

5. Quoniam in quacunque regimini machina vltrò, citròque insurgunt infinita negotia, quæ sunt ad bonum promouendum, malumque præcauendum ordināda; ideò DD. pro tertia conditione in eligendo requirunt prudentiam; quarè S. Thom. 3. polit. lect. 3. in fin. aiebat. *Nam propriè virtus Principis est prudentia, quæ est regitiua, & gubernatiua*: ad cuius rectum exercitiū in Præsidente requiritur appetitus rectitudo per virtutem moralem, vt docet S. Thom. 3. polit: lect. 7. *Prudentia præsupponit appetitum rectum per virtutem moralem*

ralem, nempè per iustitiam, vt ex eodem S.Thom. 5. polit. lect. 7. elicitur, quæ, vti dixi superiùs, duo præcipit, aliorum vtilitati consulere, & propriam vtilitatem negligere, vt insinuat etiam B.Laur. Iustin. de iust. c. 5. *Iustitia dicit æquitatem, quæ cuilibet dat, quòd suum est, quæ negligit propriam vtilitatem, vt seruet communem æquitatem*: vndè, qui in principatu vtilitatem propriæ conseruationis, aliorumque commodorum quærit, difficilimè eligere valet media apta pro ritè gerendis negotijs in finem rectum, quia id peruertit appetitum, & consequenter, inquit S. Thomas vbi supr. lect. 7. *Iudicium rationis; homo autem habet, vt plurimum, peruersum appetitum respectu sui ipsius, quia vnusquisque nimis afficitur ad se ipsum: & ideò propter nimiam dilectionem, & affectionem, quam habet ad se ipsum, voluntas peruertitur à fine recto*: quomodò, quæso, negotia pertractabuntur? confundentur quidem; imò destruetur tota machina regiminis, quæ per prudentiam administrari debet, vt tradit D. Thom. 7. polit. lect. 3. *Operatio autem Principantis est iudicare, & præcipere rectè, & distribuere rectè principatus, quia ista competunt sibi per virtutem, quæ est prudentia, quæ est propria sibi*.

Destruetur etiam, inquam, quia Deus ob deformitatem prædictam non assistet eius prudentiæ; licèt enim talis virtus inter quatuor cardinales connumeretur; nihilominus eius exercitium, ne in operationibus careat debita rectitudine, Dei influxu pro regula indiget, teste B. Laurent. Iustin. de instit. & reg. Prælat. cap. 19. *Dei igitur*, inquit, *ornamentis componant se Præsules, cardinalibusque præcipuè fulgeant virtutibus, vt valeant, cui famulantur, placere altissimo: porrò in eligendis vtantur prudentia, temperantia verò in vtendis, in tolerandis fortitudine, atque in distribuendis iustitia splendeat: est quidem prudentia in Ecclesiasticis Pastoribus prorsus necessaria, non minùs in proprijs, quàm in subditorum negotijs; nam prudentia bonarum rerum, ac malarum describitur esse vtrarumque scientia: hæc quippè ex singulari Dei dono principaliter acquiritur, dicente Scriptura Iob. 32. Dominus dat intelligentiam, atque prudentiam, per temetipsum illam non sufficit apprehendere, homo valet quidem multa ex naturali scrutari ingenio, potest plura nefanda, & Deo odibilia meditari, bona verò minimè: Apostolum audi 2. ad Corinth. 3. Non possumus*, inquit, *cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est*: hæc B. Laur. assistet ne Deus suo diuino influxu Prælato, qui huiusmodi iustitia caret? minimè quidem: destruetur, destruetur inquam tota regiminis machina.

6. Verùm prædictæ conditiones requiruntur in homine, vt inter dignos, ac aptos connumerari valeat; sed ad hoc, vt censeatur inter omnes dignissimus, eius dignioritas desumitur à maiori vtilitate, quam Ecclesiæ, cui est præficiendus, est allaturus. Ita omnes DD. & ideò S. Thom. ex Arist. 5. polit. lect. 7. ait: *Principatus rationem sumit ex fine, & ideò ille assumendus est in Principem, qui habet illud, secundum quod potest magis pertingere ad finem Reipublicæ*: Concludunt tandem Aragon. & Sanch. num. 4. vbi supr. nec ad colligendum, quis sit dignior, sat erit vnam conditionem aduertere, sed opus erit omnes attendere, & ponderare omnes illas in ordine ad principalem finem beneficij, vel dignitatis, quæ confertur: proindè qui scit maiori vnitate, ac perfectione religiosa multitudinem propagare; qui maiori pollet iustitia pro illa propagatione; & qui maiori prudentia in pertractandis negotijs, vt semper magis promoueatur bonum commune, mala præcauendo, ornatur, hic semper erit censendus inter omnes dignissimus, & consequenter ab electoribus eligendus, si satisfacere iuramento prædicto cupiunt.

Pro fine quæsiti addenda sunt nonnulla, ac legenda attentè ab electoribus D. Ioan. Damasc. lib. 2. parallelorum cap. 26. *Vndè, quæso, tumultus in Ecclesia nasci censes? equidem ipse non aliundè existimo, quàm quod Antistitum ele-*

electiones, *temerè*, *atque inconsideratè fiunt* : & semper memoriæ commendent illud præclarum dictum electores Abb. Trithemij lib. de ruina monast. Ordin. cap. 8. *Ad vos Patres electores hac culpa referenda est*, *si Abbates deformatos*, *& vitiosos ad præsidentiam elegeritis*.

LAVS DEO.

INDEX
RERVM NOTABILIVM.

Primus numerus paginam notat, secundus dubium, tertius columnam.

A

Abbas, vide, Prælatus.

Acceptio personarum.

Accusatio.

Actus humani.

Ambitio.

Amici.

Amor.

Apoſtata.

Apoſtoli.

Appetere.

Auocatio cauſarum.

Bene-

Index rerum notabilium.

B

Beneficia Ecclesiastica.

Bona Religionis:

Bonum.

Bonum commune.

C

Canones.

Capitulum.

Con-

Dignior

Index rerum notabilium.

Electiones.

Electores, vide Dignus.

in

Emendatus.

Episcopus.

Error in professione.

Eucharistia:

Excommunicatio.

Eximere, seù Exemptio.

Expressio, & Expressum.

F.

Facilitas ad credendum.

Fa-

Factio, vide Seditio.

Factiosi.

Fama.

Familiæ locorum.

Felicitas.

Fides.

Finis.

Forma.

Fraus.

Furtum.

G

Generalis.

Gloria electorum.

Gratia.

Guardiani.

Gubernare.

H.

Homines.

Ius accrescendi.

Ius commune.

Ius proprium.

Iusti;

Iustitia.

Iusti-

L.

Legislator.

Libertas.

M

Mali.

Malum:

Media.

Me-

Index rerum notabilium.

Prin-

P.

Papa.

Paupertas.

Patientia.

Pax, vide Vnio.

Pax

Reli-

Præ-

Præla-

Index rerum notabilium.

Qq 2 Præ-

Index rerum notabilium.

Prælatura.

Principatus.

Principes.

Amor

Index rerum notobilium.

Pre-

Regimen.

Index rerum notabilium.

Regimen.

Regitiuum.

Regnum.

Rr Re-

Regula.

Religio.

Index rerum notabilium.

Religioſus, vide Subditus.

Reli.

Reprehendere.

Index rerum notabilium.

Senten-

Index rerum notabilium.

Sententia.

Simonia.

Socius criminis.

Solicitatio ad turpia.

Subditi, vide, Religiosus.

Subornatio.

Non

Vtilitas.

Z.

Zelus.

BENIGNE LECTOR.

E mireris, si multos errores lapsos reperies, licèt non mediocris fuerit adhibita diligentia ad eos corrigendos; scias, quæso, eos expurgari adamussim nostris viribus haudquaquam subiacere, tum ex parte obseruabilium, in quibus contingere possunt errores; sunt enim, vt tibi semper videbitur, penè infinita, tum ex parte imbecillitatis intellectus, cuius capacitas ratione suæ finitatis tot, ac tanta aduertere nequit; adde, quòd mens semper vagatur, & dum hos infranatos motus patitur, ad errores lapsos non attendit; imo sæpe sæpius quantò diligentius studet expurgationi, tantò magis defatigata labore, errata nō aduertens, incorrecta prætermittit, tum ex parte oculorum, qui, licèt distinctè videant verba, eisque correspondeat lingua, nihilominus confusè colligunt syllabas, vnde experientia docet varios correctores varios emendare errores, tum ex parte ministri, cuius officium est, adnotata pro correctione emendare, qui aliquandò vice expurgationis nouos addit errores, tum ex parte imprimentium, qui charatere à suo loco remoto, illum ad pristinum statum reducere negligunt, attendentes potiùs ad laboris mercedem, quàm ad operis integritatem; ideò tua, si errores inter legendum deteget intelligentia, emendet patientia, imò tua imbecillitas, quæ etiam multos alios correctione dignos non percipit. Conclude tandem, precor, quòd grauis esset error supra iam lapsos errores, emendare velle, quòd ex tot capitibus sicut impediri, ita emendari nequit: habes tamen aliquos inferiùs adnotatos, vel pro veri sensus intelligentia, vel saltem pro clariori. Vale.

pag.	col.	lin.	Errata	Corrige.
10.	1.	18.	babere	habere
12.	1.	44.	ambitiones	ambitione
14.	1.	49.	proemia	vt proemia.
33.	1.	14.	mala	malo
78.	1.	38.	excere	exercere
89.	1.	14.	duplicatur	publicatur
107.	2.	43.	deffidere	diffidere
108.	2.	10.	vinus	viuus
108.	2.	24.	insiuare	insinuare
113.	2.	41.	compromissis	compromissi
138.	1.	39.	grassiora	grossiora.
150.	1.	16.	fædiunt	sæuiunt.
340.	2.	41.	distinctionem	ditionem
349.	1.	16.	duenda	ducenda
348.	2.	45.	regimu	regimen
66.	2.	23.	de Religione	3. de Religione
229.	1.	21.	qu.23.art.2.tom.2.	qu.12.art.18.tom.1.
443.	1.	19.	iniustæ	iniustè
444.	1.	52.	hæreres	hœreses
407.	2.	2.	amicitiæ	amicitias
445.	1.	19.	cononocis	canonicis
463.	2.	46.	in dignis	indignis
474.	1.	16.	diligerent	deligerent
474.	1.	18.	diligerent	deligerent
514.	2.	44.	multitudo	multitudine
541.	1.	38.	chisma	schisma.
203.	2.	12.	deffensio	dissensio.